

28. a. 1

16

GRANADA
A
44

Compio della Lingua Egiptia di Giordani
R. 10689

EROGLYPHICA

V DE SACRIS AEGYPTIORVM
ALIARVM QVE GENTIVM LITERIS
COMMENTARI.

AVCTORE ANNE PIERIO VALERIANO Bellunensi summa cum industria exa-
cti, & in libros quinquaginta octo redacti: quibus etiam duo alij
à quodam eruditissimo viro sunt annexi.

peris editio, variis iconibus, & numismatibus affabrè elaboratis deco-
rata, multoque quàm antehac elimatior.

CUM COPIOSISSIMO INDICE.

2 400 50
MADE IN SPAIN

LUGDUNI,
P. D. BARTHOLOMÆVM HONORATVM,
AD INSIGNE VASIS AVREI.
M. D. LXXXVI.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

Del. G. de la Imp. de la Univ. de Granada

R. 10689

HIEROGLYPHICA

SEV DE SACRIS AEGYPTIORVM

ALIARVM QVE GENTIVM LITERIS

COMMENTARI.

A IOANNE PHERIO VALERIANO Bellunensi summa cum industria exarati, & in libros quinquaginta octo redacti: quibus etiam duo alij à quodam eruditissimo viro sunt annexi.

Recens operis editio, variis iconibus, & numismatibus affabrè elaboratis decorata, multoque quàm antehac elimatior.

CUM COPIOSISSIMO INDICE.

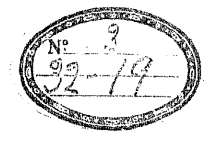
LUGDUNI

APVD BARTHOLOMÆVM HONORATVM.

AD INSIGNE VASIS AVREI.

M. D. LXXXVI.

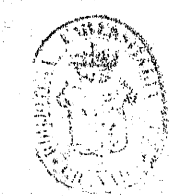
CVM PRIVILEGIO REGIS.

25a. 1

6

Publica
GRANADA
A
32
44

ILLVSTRISSIMO COSMO

MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HE-

TRVRIÆQVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI,

Ioannes Pierius Valerianus

S. P. D.

Um mecum reputo, **COSME** Princeps illustrissime, reputo autem sapissimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatissima vitæ tuæ, negotiorumque electionibus, cum omnes te vnanimi totius patriæ tuæ consensu, in tam tenera ætate, ditioni amplissima præponerent, & in hanc celsam honoris sedem extollerent, tum certè quoniam modo tantam rerum molem in hæc temporum perturbatione ferre ac sustinere posses, sanè quàm, pro eo ac debui, sollicitus esse cœpi. Verùm cum actionis administrationisque tuæ progressum, & quam vitæ rationem complexus es, confidero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, vt etiam planè videam te Fortunæ locum illum, singulari omnium beneuolentia & summa virtutis existimatione non solum tueri potuisse, sed etiam eam virtutis opinionem de te concitauisse, vt vel maximis rebus gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono veròque principe solcat expectari vel maximus, huiusce iam non adumbratam imaginem, sed luculentam expressamque formam nobis exhibuisti: atque vt insigne commodum subditis tuis adferre posses, in primis operam dedisti vt tanquam agrum melioribus ferendis segetibus destinatum, Lolio zizaniæve, sic Reipub. tuam labe vitiiisque contagiosis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis contumelias, blasphemias, periuria, & id genus extrema scelera pro virili, iurèque tuo prohibes, emendas, tollis, ac punis: nihilque magis è tua dignitate, nec rem Deo (huius enim minister & est & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorem, nec ciuibus tuis salubriorem existimasti, quàm si ad huiusmodi honestatis ac pietatis scopum & metam in curriculo tuo gnauiter & strenuè contendas: pro quo etiam labore & indefesso studio certò nouisti tibi diuinitus immortale præmium esse propositum, cum tam gloriosi conatus & cursus dux & magister **CHRISTVS** prolixè polliceatur illis rerum omnium felicissimos successus, qui religionem puriorem ardentè amant, & ornate seculò contendunt. Quamobrem Cosme Princeps ornatissime, fas mihi sit quærere, meo quodam more, & singulari quadam erga te gentemque vestram pietate, liberiùs quædam usurpare & adferre, quæ ex officio prætermittere non possum: teque exhortari, & admonere, vel iam currentem (vt dici solet) incitare potius, vt quem hætenus animum ad publica iuuanda commoda attulisti, eum non deponas, sed tibi etiam atque etiam vigilandum, ac pro Reipub. consilio & labore excubandum existimes: studiisque omnia, cogitationes & curas in iis rebus ponendas, quibus clauum tati dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas, in summis rerum difficultatibus tæri ac gubernare possis. Hoc ipsum facillè totum assequeris, si Deum verum in **CHRISTO** verè vt facis, agnoscens, summa fide & obseruantia colas, ames, venereris, & gloriæ sanctissimi nominis eius, doctrinæ cælesti, Ecclesiæ tranquillitati amplificandæ conseruandæque dies noctesque studeas: in domino ad quod es adhibitus, publicam, vt hætenus fecisti, salutem quæras, subditum incolumitatem cures & tuearis, honestam disciplinam instituas, vel iam institutam conserue: florentem ditionem legibus, iustitia, concordia stabilire pergas. Magnum, inquires, est hoc & arduum munus, molestiarumque plenum, & quod non nisi ab iis præstari potest, quibus diuinitus ecclesiare donum concessum est: mihi autem homini satis alto perfruenti otio hæc præscribere non potest facilius, quàm inuenire quenquam qui ad hunc scopum propiùs collimet. Rectè sanè, sed quis ista hæc? Vt te ipsum, clarissime Princeps, respicias, teque eum esse firmè credas, in quem **Deus Opt. Max.** immensa sua benignitate, tam ampla conferre voluit beneficia, vnũque constituere iucum, ac veluti pastorem, magnis & latè distictis populis, vt eos commodè prudenterque regendos, & eundemque, in hoc tuo principatu idea quadam sanctæ Reipub. eluceres. Ideoque duos præcipue tibi comites addere voluisti, Iustitiã & Religionem: quarum altera fortunas, vitam & dignitatem, altera

Ad Illustris. Cosmum Medicem

& populum conseruas & continet: altera ad veram salutem veramque felicitatem omnes conuocas, & proprio laudabilique exemplo tantum non adducis. Respice igitur, COSME Princeps, munus tibi assignatum à Deo, talentumque tam liberaliter tibi impertitum, ac cœlestis tuum illud nomen non sine diuino numine ideo tibi obuenisse, vt (quod olim de Sparta prouerbum iactatum est) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni virtutum genere exornes. In primis autem, vt decet veræ virtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, studio, liberalitate, & officiis tuis complectaris: insunt enim in artibus illis fontes & causæ sapientiæ, virtutum, legum, & honestæ disciplinæ, quæ omnia quam principatui & prouinciis tuis necessaria sunt, vnus omnium Principum optimè nouisti, qui nullis sumptibus, laboribus nullis pepercisti, vt præstantiores ingenuarum artium doctores gymnasiis præficerentur, iuuentutemque liberaliter instituerent. Et si quis tandem inueniatur, qui ab egrègia aliqua virtute commendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignum iudicas, ac benignè complectaris, autoritate defendis, foves, & dignis præmiis ornas: vt iam nemo mirari debeat, probos homines & doctissimos quosque certatim ingenij sui partus libenter illi commendare, cuius vel nominis splendore, gratiam & ornamentum scriptis conciliant suis. Quam quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in vestra sum clientela committendum putauit, vt, cum multi eam voluptatem, quam incredibilem ex ista magna dignitate animis suis perciperent, scriptis declararent, vellentque te hunc summum honorem ex tuo merito splendore diuinitus administrare: ego vnus in tanta omnium læticia tacerem, nec scripto testificarer omnium nostrum gaudium ex eo potissimum natum esse, quod te vnus in hac durioris temporis propagatione diuinitus delectum videmus, qui literas literatosque viros singulari benignitate foves atque illustras, ac aduersus intolerandam inscitiam & immanem barbariem defendis. Et igitur huiusce perceptæ læticiæ aliquam significationem darem, commentarios satis multis diuersorum amicorum, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatus, de sacris Ægyptiorum teris hoc tempore in vnus veluti corpus constrictos in tuo nomine apparere volui: in quibus vel scribendis vel tractandis magnam operam & sedulum studium nos posuisse, boni omnes qui nota legere dignabuntur, facile intelligunt. Quam verò feliciter id à nobis tentatum sit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles sustinimus, dum earum rerum explicationem adferre adiuimus, quæ naturæ obscuritate varietatēque inuolutæ, multisque obstructæ difficultatibus, iurimorum vel insigniter eruditorum hominum ingenia exercere detinerēque potuerint: vt etiam quatiorem mihi fore Lectorem sperem, vbi viderit me primum tanta rerum varietate, magnitudine & difficultate maximo studio maximeque animi contentione in hoc argumēto elaborare voluisse, & honesto exemplo multorum studia excitare. Quamquam hoc loco extiterunt, qui in ipso operis vltimo à tam laborioso me deterrere ita stupuerunt incepto, vt etiam vel arrogantia vel imprudentiæ nota & crimine me verberarint, quod vnus è multis existimarem aliquam absolutam explicationem me vnus tandem huic tam obscuro argumento adferre, & tam immensam rerum abditarum seriem ex Ægyptiorum sacerdotum arcanis eruere posse considerem. Quin potius rei difficultate ob oculos uersata, inexhausti operis laborem declinandum censuerunt, præsertim cum in huiusmodi enodandis non pauci ex Græcis & Latinis Barbarisque scriptoribus omne studium & operam sine fruge consumpserint, quod opus tale rerum atque artium omnium propemodum rationem naturamque comprehendat. Præterea vetustis earum literarum monumentis, partim temporum, partim hominum incuria deperditis, ea dicebant scriptorum inopia laborandum esse, vt si ætas, si ingenium si alia plerumque adessent, vix tamen ad exitum perducere concederetur tantæ multis argumentum, quod idem adeo sit ex hominum memoria sublatum, vel potius abolitum, vt nulli vnquam vsui sit hæc elucubratio futura, cum præsertim hoc ipso tempore nullus quantumlibet profunda eruditione sit, qui vel obeliscos, qui Romæ aut alibi adhuc visuntur, vel admirandam illam Bembianam mensam intelligat, aut interpretari possit: vanumque esse, ingenium in eo pertinacius intadere, quod te nunquam omnino speres assecuturum. His ego responsum volo, me non esse nequam plurima ex his vnus cum Ægyptiorum regno, doctrina, institutione, ac ferè omni eorum nominata esse abolita, vt si vel ipse reuiuiscat Heracliscus, qui fertur olim omnia sacerdotum eorum monumenta literasque mysticas vno statim obrutu intellexisse, rerumque simul interpretationem confectam nunc laborat incassum, si quid tale aggrediatur. Sed esto non posse me, non posse alium uerpam totum hoc sacrum perlustrare, idcirco præclaro & laborioso incepto, desistendum, quod vni omnia præstare negatum sit? Idcirco veterum numismata & statuas artificiosius elaboratas, quas tanto studio perquirimus, tanta diligentia effodimus, tanto sumptu resarcire curamus, quæ necque fuerint vel nare, vel manu, vel pede, vel alio quopiam membro mutilæ, in fornacalem ignem vsu calcis coniciemus? quomodo enim nobis vel voluptati vel admirationi esse poterūt, si non vdecunque perfectæ fuerint, quando nihil isti dignum putant, pretiosum nihil, nisi quod est a fortissimum? Agere igitur, COSME, si horum sententiam probas, monumenta aliquot tum vetera, tum recentia ex amoenissimis tuis ædibus abiice: statuas illas mira Michaelis Angeli Bonarroti in Urbis fabricatas, è Diui Laurentij templo eliminandas cura: nam & illis aliquid deest, & hæc extrinam artificis desiderant manum: vt de his tantum loquamur, quos in nostra commen-

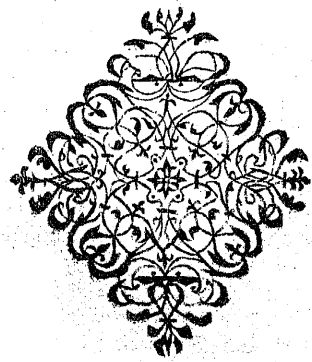
tationis ferie duces libenter suscipimus. Plinium habere domi nemo velit: professus enim se naturalis aut mundi historiarum libros editurum, non omnia nouit, non omnia perquisiuit, in obis descriptione multa prætermisit, montes aliquot non recensuit, flumina plerumque non commemorauit, vrbes tunc celebres non agnouit omnes, quadrupedum, piscium, auium, stirpium, ac aliarum quarundam vim ac proprietatem parum accurate proposuit? Quid Plutarchum, quid Ælianum, quid Athenæum, quid Pausaniam memorem, cum horum nemo omnia, quæ in suscepto argumento dici potuissent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in scribenda historia laus est, vt tandem plerisque veterum eriperit, & cum vel primis parem habeat? Huiusne incomparabilis viri scripta reiciemus, quod in ea temporum ferie aliquot annorum historia concisior sit? Id existimo nemo, nisi prorsus humanarum rerum imperitus, approbauerit. Tu certè, COSME Princeps, domesticò id ipsum improbas exemplo, qui quanto potes studio, quicquid reparari potest, instauras, & quorum virtutes vel imitaris, vel etiam excellis, eorum etiam imagines vel opera studiosè perquiris. Sed ne in hoc multus sim, harum commentationum labor nulli rei magis mihi videtur assimilandus, quam illi de quo dixi statuarum effodiendarum & instaurandarum studio: vt enim illæ vterunque mutilæ, gratæ esse solent, sic nostra hæc (nisi me instituti Operis fallat amor) etsi non omnia complectentur, habitura tamen spero aliquid, quo sese humana ingenia oblectare possint. Nihil igitur mihi cum illis sit qui quod desperent inuicti membra Glyconis, Nodosa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarum virium terminos circumscriptos, & aliquid esse prædare tenus, si non datur vltra. Quamobrem quis tandem iniquiore in eum erit animo, qui mortalium ingenia, industria & laboribus suis quocunque modo vel delectare, vel iuuare conetur? Nam de præsentis argumenti vel oblectatione, vel vtilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, si velim pro dignitate dicere, nullus vnquam exitus reperietur. Quod si vnicuique rei non exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, scriptorum opinio est, literas has quibus inde vsi sunt Ægyptij, tunc primum excogitatas, cum veteres illi ante diluuium viri, qui rerum cœlestium rationem primi mortalium indagasse traduntur, duas diuersa materia columnas constituerunt, lateritiam vnus, alteram lapideam, in quibus totum de consummatione mundi arcanum exscribere, sunt enim qui descriptionem huiusmodi, animalium cæterarumque rerum figuris constitisse asserunt, in quibus tamen philosophi, poetæ, historici, diuinarum etiam disciplinarum sententias delectescere viderunt. Constantissima enim fama celebratum fuit, sacerdotes illos Ægyptios omnem naturæ obscuritatem adeo manifestè sibi cognitam professos, vt eandem quasi per manus traditam, disciplinam hæreditariam possiderent. Hac ipsa præclara fama commotus admirandus ille Pythagoras, Ægyptum sibi adeundam lustrandamque putauit, ac ab iisdem ibi sacerdotibus talia cepit arcana rerum documenta, vt non ab re de illo passim dictum sit,

*Mente Deos adiit, & qua natura negauit
Visibus humanis oculis ea pectoris hausit.*

Tantaque huius viri fuit admiratio, vt Crotoniata & Metapontini (apud quos etiam è vita decessisse fertur) ex eius domo templum facerent, ac veluti numen colerent. Quid Plato, vt ingenij doctrinæque princeps, & philosophorum Deus & haberetur & vocaretur, nonne id Ægyptiacæ peregrinationi debet referre acceptum? Nonne Moses ipse, quem Pharaonis filia adoptauit, regio que modo peritis Ægyptiorum adhibitis præceptoribus educavit ac erudiuit, magni sapientis que nomine honoratus est? Sed ne in conquirendis multis laborare videar, cum hac hieroglyphicæ institutioni ratione similitudinē habere comperio diuinas nostrorum literas, ita omnia mysticè quodam sensu scripta quæcumque Moses, quæ Dauid, quæ Propheta reliqui cœlesti Spiritu afflati protulerunt. In noua verò lege nouoque instrumento cum Afferor postea ait, Aperiam in parabolis os meum, & in ænigmatibus antiqua loquar, quid aliud sibi voluit, quam hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud, *Versus* in Parabolis loquebari ad turbas, nonne sermones suos arcano quasi velamine quodam contegebat? Pari modo videmus Apostolos ab vsitato loquendi more recessisse, vt sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut mirita dignitate, ita & forma quadam discernentur, ne cœlestium mysteriorum maiestas passim & indiscrète patefceret; sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Demetrius certè Phaleræus apud Philadelphum Alexandriæ regem, plerisque audientibus affirmavit, non licuisse Græcis Hebraicam historiam attingere: quin illustrium scriptorum quosdam eam rem tractare ausos, aduersa mentis valetudine & languore corporis tandiu confictatos, donec ab incepto desissent, tanquam id arcanum profanis esset gentibus manifesta ira Numinis interdictum. Ad quod vsu si nunc multi respicerent, modestius aliquando se gererent. Videt enim quæ de humana diuinaque disciplina vetustas illa sub rerum verborumque quorundam inuolucris occultauerat, & quæ peritissimi quique inter se hoc veluti ænigmatū genere vti consueuerunt. Mihi igitur vitio vertion debet, si omnem operam & studium ad harum rerum explicationem contulerim, quas tanto pretio à præstantissimis quibusque semper habitas nouimus, Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo summæ laudi datum, quod primi vnus vel alterum ex his locum interpretati sūt. Mihi igitur vt idem attentem cur negetur? Et si is non sum, qui cum illis ausim eruditione contendere,

Ad Illustris. Cos. Med. Epist. nuncup.

(fuerunt enim ex iis quos æquus amavit Iupiter) si quid tamen non intermissus labor, & in enolucendis remotioribus libris perseverantia valent, non vnum iam aut alterum locum, sed ad multa volumina de arcanis huiusmodi, aliqua posteritatis gratulatione me conscripisse grati, ni fallor, profitebuntur, ac oblectationem & utilitatem ab harum rerum tractatione non disunxisse. Maximas certe commoditates & utilitates consequemur si ex multis expertibusque rationis animantibus exempla sumere voluerimus, & virtutum quas sequamur, & vitiorum quæ fugiamus. Nec deerit occasio fectè sentientibus, qui accommodatè ad religionem nostram hæc retulerint & exposuerint. Nec etiam arborum & herbarum consideratio nobis otiosa est, cum B. Paulus, & ante eum David ex rerum creaturarum cognitione, Dei magnitudinem & dignitatem intelligi tradant. Quæ cum ita sint, quis nostrum tam torpescenti, ac terrenis fæcibus immerso erit animo, qui se non innumeris obstructum à Deo beneficiis fateatur, cum se hominem creatum videat, & omnia quæ cælo, aère, aqua, terræque continentur, hominis causa generata esse, seque non solum rerum cælestium contemplatorem esse, verum etiam eorum omnium quæ vniuersum complexu suo continet, Dominum esse conditum? Hæc si ita suis viribus & animo expenderentur, atque oculis quotidie cernuntur, mirabilem excitarent in nobis erga Deum amorem. Verum iam tempus, ut quæ coniunctissimis afflagitantibus amicis, commentariis singulis comprehensa sint, vno veluti obtutu spectanda exhibeam: quos quidem commentarios, optime Princeps, ad te mitto, ut quibus possim officium meum in te fidem, perpetuamque obseruantiam declarem, vehementer etiam atque etiam rogans, ut hos ipsos ad te venientes, id est, munusculum Pierij tui, quo se præstantem virtutem tuam memoria sempiterna colere velle declarat, ne aspernere, liberosque ipsos vnà cum auctore tuendos conservandosque suscipias. A Leone animantium omnium præstantissimo fortissimoque auspiciandum puravi, in quem cum oculis attentius coniecissem, statim ardentissimus ille animi tui vigor affulsit: quare nemini conuenientius quam vni tibi eum etiam peculiariter dedicari posse iudicavi: meque ad id faciendum in primis incitavit, quod in tua ciuitate, quæ semper fuit Leonum altrix, magna spes afferebatur, ut Leo meus nuper ablactatus, educationis incrementa opiparè esset apud te consecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius vno te sit impensam hanc, quæ tua est humanitas, facturus, cum præsertim largissima tibi sit earum rerum copia, quibus Leo meus pascendus est: mox verò ubi vires adeptus idoneas fuerit, tuorum literatorum ope curaque saginatus, nulla nostra verecundia theatris exhibitus, spectaculo quouis publico felicissimis tui nominis auspiciis emittatur. Vale.

RERVM, QVÆ SEXAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

P rimo Commentario, ad Cosmum Medicem Florentinorum Ducem, describitur Leo, cuius, ut reliquorum omnium, symbola suo loco in Indice copiosè notantur	pag. 1	Struthiocamelus, Vespertilio, Otis, Alcedo, Curuca, Cuculus, Capriceps, Vpupa, Florus, Salus, Ardea, Cinnamus, Velia, Asio, Lynx, Caprimulgus, Turdus, Eri-thacus, Cinclus	230
Secundo, ad Guidonem Ascanium Sfortiam Cad. Elephantus & Rhinoceros	15	Vicesimosexto, ad Petrum Melinum, Romanum, Apis, Culex, Cossi, Fucus, Vespa, Musca, Ephemerus, Cicada, Araneus, Tippula	239
Tertio, ad Lelium Taurillum Iureconsultum, Taurus, & Bubulum genus	21	Vicesimoséptimo, ad Ioannem Grimanum patriarcham Aquilegiensem, Delphinus, Polypus, Chamæleo, Taranda	252
Quarto, ad Petrum Victorium, Equus	33	Vicesimooctauo, ad Linium Podocatharum Cypri Archiepiscopum, Testudo, Cancer, Pinna, Ostrea, Locusta, Cochlea, Sepia, Purpura, Echinus marinus, Conchylium	260
Quinto, ad Florium Marsium Bellunensem, Canis	44	Vicesimonono, ad Mattheum Macingum, Crocodilus, Fluuialis equus, Phocas, Muræna, Anguilla, Rana	268
Sexto, ad Cælium Calcagninum, Cynocephalus, Simia	52	Trigesimo, ad Paulum Iouium Episcopum Nucerinorum, Pisces, Torpedo, Remora, Anthia, Cephalus, Scarus, Mullus, Sargus, Pastinaca, Nebrias, Fuca, Raia, Scolopendra, Pholis, Squatina, Clupea, Apsua, Hirundo, Lepus marinus, Spongia, Glanis, Silurus, Thunnus	4
Septimo, ad Achillem Bochium Bononiensem, Ceruus, Cornua	60	Trigesimoprimo, ad Cosmam Gerium, ea que per Piscem in vniuersum	282
Octauo, ad Romulum Amasum, Formica, Scarabeus, Echinus terrestris	68	Trigesimosecundo, ad Ioannem Iacobum Faggerum, Caput, Bicipitium, Tricipitium, Quadrifrons, Coma, Semicornutum caput, Cavities, Barba, Cervix, Dorsum, Humeri	293
Nono, ad Fabium Vigilem Spoletanum, Porcus siue sacra Sus	76	Trigesimotertio, ad Virbanum Bolzanum, Oculi, Aures, Nasus, Os & dentes, Lingua, Gustus	304
Decimo, ad Lactantium Ptolomeum, gregalia quedam, nempe Capra, Hircus, Oryx, Ouis, Aries	86	Trigesimoquarto, ad Sebastianum Corradum Cor. Clibanus, Sartago, Craticula, Spina dorsi, Pudenda, Umbilicus, Venter, Pellis	314
Vndecimo, ad Prosperum Sanctacrucium Romanum, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, Vrus	97	Trigesimoquinto, ad Ioannem Manardum, Manus, Pedes, Calcaneum, Genua	327
Duodecimo, ad Petrum Cursum Romanum, Asinus, Mulus, Camelus	107	Trigesimoséxto, ad Franciscum Robortellum, Dignitas & Mensura	340
Decimotertio, ad Ioannem Antonium Egregium, Lepus, Vulpes, Fiber, Talpa, Mustela, Mus, Felis vel Aelurus	118	Trigesimoséptimo, ad Bernardinum Tomitanum, Dignitas & Numeri	350
Decimoquarto, ad Bernardinum Massæum Cardinalem Serpens in genere, Basiliscus, Vipera	127	Trigesimooctauo, ad Herculem Gonzagam Card. Litera & Disciplina	361
Decimoquinto, ad Achillem Massæum Romanum, Serpens in signis militaribus, Caduceus	139	Trigesimonono, ad M. Antonium Passerem Patavinum, Isis, Circulus, Rota, Quadratum, Meta, Trinum	373
Decimoséxto, ad Marium Massæum Romanum, Aesculapius, Gorgona, Scorpius, Salamandra, Dip-sus, Medusa, Hydra	147	Quadragesimo, ad Ianum Vitalem Panormitanum, Vestimenta, Pileus, Indumenta atrata, Perra	384
Decimoséptimo, ad Aegidium Viterbiensem Card. Ciconia, Merops, Cucupha, Ibis, Dagnis, Grus, Miluius	157	Quadragesimoprimo, ad Ioannem Cornelium Fantini F. Venetum, Bulla, Amulus, Diadema, Titulus, Sceptrum, Torques & Phalera, Adamas, Sapphirus, Smaragdus, Iaspis, Vniones, Amethystus, Pecten, Speculum	395
Decimooctauo, ad Cornelium Musæum Episcopum Bipontinum, Vultur	164	Quadragesimosecundo, ad Nicolaum Rodinillum Olivicum, Armæ, Arcus, Sagitta, Hasta, Framea, Scutum	
Decimonono, ad Paulum Iustinianum Abbatem, Aquila	174		
Vicesimo, ad Aetium Sincerum Phoenix, Pelecanus, Vulpanser, Noctua, Cornix, Passer	184		
Vicesimoprimo, ad Iacobum Sadoletum, Accipiter	192		
Vicesimosecundo, ad Victoriam Danolam, Piscarie Dominam, Columba, Turtur, Hirundo	200		
Vicesimotertio, ad Angelum Colotium Bassum, Olor, Luscinia, Psittacus, Pica, Larus, Cephus, Gryphus, Coruus	211		
Vicesimoquarto, ad Nicolaum Cordatum, Pavo, Gallus, Gallina, Gallinago, Anser, Perdix, Coturnix	219		
Vicesimoquinto, ad Tomam Miliarium Bellunensem,			

Index Librorum.

<i>rum, Gladius, Securis, Falx, Serra, Galea, Thorax,</i>	<i>pag.</i>	501
<i>Pugio, Castra</i>		
<i>Quadragesimo tertio, ad Nicolaum Scöbergum Card.</i>		504
<i>Sedes seu Sella, Curvus, Fulmen</i>		420
<i>Quadragesimo quarto, ad Ioannem Baptistam Montanum, Sol, Luna, Stella</i>		430
<i>Quadragesimo quinto, ad Thomam Campegius Episcopum Feltrensem, Navis & partes, nempe Anchora, Temo, Retia, Hamus, Tridens</i>		440
<i>Quadragesimo sexto, ad Benedictum Agnellum, Vrba Nili, Lucerna, Faces, Turibulum, Phiala, Ignis, Fumus</i>		446
<i>Quadragesimo septimo, ad Marcum Mantoum Iureconsultum, Lyra, Fistula, Tuba, Tibia, Tympanum, Tintinnabulum, Vocales septem, Liber</i>		456
<i>Quadragesimo octavo, ad Arnoldum Arlenium, Inuus, Malleus, Tridens, Aratrum, Flagellum, Frenum, Colus & Fusus, Laqueus, Catena, Iugum, Clauus, Cuneus, Vincus, Plumbum, Vectis Clauis</i>		466
<i>Quadragesimo nono, ad Aloisium Cornelium Lapis, Mola, Ara, Aedes, Iani, Columna, Obelisci, Mutili, Perpendiculum, Cardo</i>		477
<i>Quinquagesimo, ad Hieronymum Fracastorium, Palma, Laurus, Cedrus, Myrtus</i>		487
<i>Quinquagesimo primo, ad Hieronymum Roboreum, Quercus, Hedera, Smilax, Amygdala, Nux iuglans, Capparis</i>		497
<i>Quinquagesimo secundo, ad Laurentium Granam, Funeſta arbores, nempe Cupressus, Pinus, & quatuor Apium, Myrtus, Salix, Morus, Caprificus, Lotus,</i>		
<i>Quinquagesimo tertio, ad Reginaldum Polum Card.</i>		501
<i>Olea, Vitis, Ficus</i>		504
<i>Quinquagesimo quarto, ad Aloisium Priullum, Pomum Italum, Persicum, Punicum</i>		522
<i>Quinquagesimo quinto, ad Iulium Medicem, Rosa, Vepres, Carani scolymus, Amaranthus, Ferula</i>		528
<i>Quinquagesimo sexto, ad Ioannem Antonium Polionem, Spica, Lolium, Melium, Modius sine Calathus, Cornu copiae</i>		535
<i>Quinquagesimo septimo, ad Ludouicum Beccadellum Archiepiscopum Ragusinum, Papyrus, Faba, Ciccr, Arundo, Sinapi</i>		543
<i>Quinquagesimo octavo, ad Franciscum Fantonum, Hortensia, Cape, Allium, Rapum, Fungus, Cucurbita, Papauer, Verbena, Filix Absinthium, Hyssopus, Asparagus, Capparis, Mandragora, Bulbi, Cicuta, Ruta, Coniza, Heliotropium, Lupinum, Nyctereum, Blittum, Beta, Capillum Veneris, Apiastrum, Brassica</i>		550
<i>Quinquagesimo nono, ad Basilius Amerbachium, uia Deorum & hominum simulachra</i>		567
<i>Sexagesimo, ad Theodorum Zuinggerum, Serpens, Cerberus, Felix, Vitulus, Capricornus, Cancer, Aquila, Crater, Lyra, Arcus, Nodus, Catena, Quinarius numerus, Pentagonum, Pyramis, Cubus, octaedrum, Isocædram, Papauer, Iris, Hyacinthus, Narcissus, Hyssopus, Myrtus, Salix, Cedrus, Palma, & quatuor anni temporum hi eroglyphica</i>		583

AUTORES, QUORVM TESTIMONIIS

IN HIS COMMENTARIIS VSVS EST

PIERIVS.

A Bfinis Rhetor	Aratus	Cebes Thebanus
Abfyrus	Arati interpres	Cenforinus
Acron	Aristophanes	Charifius Sospater
Aelianus.	Aristophanis interp.	D. Chrysoſtomus
Aegyptij sacerdotes	Aristides Adrianus	Cicero
Aeneas Platonicus	Aristoteles	Claudianus
Aeschylus	Arrianus	Clemens Alexand.
Africanus in georg.	Artemidorus	Clemens Pontifex
Agriculturae libri Constant.	Athanasius	Cleomedes
Imp. inſcripti	Athenæus	Columella
Albertus Magnus	D. Augustinus	Cornelius Celfus
Alcinous Platonius	Aufonius Burdegalenſis	Cornelius Fronto
Alexander Aphrod.	Auerroës	Cornelius Tacitus
D. Ambrosius	Baſilius Magnus	Demetrius Triclinius
Ammianus Marcell.	Bedas Venerabilis	Demetrius Phalereus
Anacreon Teius	D. Bernardus	Demosthenes
Apollodorus	Biblia sacra	Didymus
Apollonius Rhodius	Boëtius Scuerinus	Diodorus Siculus
Apollonij Rhodij interpres	Callimachus	Dionysius Halicar.
Appianus Alexandrinus	Caſſiodorus	Diogenianus
Apuleius	Catullus	Dion Cocceius historicus

Dion

Autorum nomina.

Dion Prufenſis Chrysoſtomus	Iulius Pollux	Propertius
Dioſcorides	Iulius Nypſus	Prudentius
Ennius	Iuſtinus historicus	Pfellus
Eraſmus Roterod.	Iuuenalis	Ptolemaeus Alexandrinus
Eucherius	Lactantius Firmianus	Quintilianus
Euripides	Lactantius Statij in terpres	Quintus Curtius
Eufebius	Lucas Minoritanus	Quintus Calaber
Eufathius	Lucianus	Ruffinus Aquilegenſis
Eutropius	Lucretius	Salomon Trecentis
Festus Pompeius	Lycophon	Seneca
Flauius Vopifcus	Macrobius	Seruius Honoratus
Florentinus de re Ruſt.	Manethon	Sextius Medicus
Fortunatus	Martialis	Sextus Aurelius historiographus
Franciscus Petrarcha	Martianus Capella	Sibyllini libri
Fulgentius	Maximus Tyrius	Sidonius Apollinaris
Galenus	Michael Byzantius	Silius Italicus
A. Gellius	Mufonius	Solinus
Gregorius Nazianzenus	Nicander	Sophocles
Gregorius Pont.	Nicandri interpres	Spartianus
Hali Amberagel	Nicephorus	Speuſippus
Haliabbes Arabs	Nonius Marcellus	Stephanus de Gentibus
Harpocraton	Namenius	Strabo
Heliodorus	Oppianus	Suetonius
Heraclides Ponticus	Origenes Adamantius	Simcon Antiochenus
Hermes Aſtronomus	Orpheus	Synecius
Hermes Trifnegiſtus	Ouidius	Tertullianus
Hermolaus Byzantius	Pandectæ Iuris	Themiftius
Herodotus	Papinius Staius	Theocritus
Herodianus	Paulus Diaconus	Theocriti interpres
Hefiodus	Paulus Iuriſconſultus	Theodorus Gaza
Hefiodi interpres	Paulus Oroſius	Theon Arati interpres
Hefychius Hieroſolymitanus	Paufanias	Theophilus Iuriſconſultus
Hefychius Grammaticus	Petronius Arbitr	Theophylaetus
Hierocles	Petrus Aponenſis	Theophrastus
D. Hieronymus	Philo Iudæus	Diuus Thommas Aquinas
Hippocrates	Philoſtratus	Thucydides
Homærus	Phocylides	Tiberius Donatus
Homeri interpres	Phurnutus	Tibullus
Horatius	Pindarus	Titus Linius
Horus Apollo	Pindari interpres	Trogus Pompeius
Iacobus Zieglerus	Plato	Tryphon Grammaticus
Iamblichus	Plautus	Valerius Flaccus
Ioannes Picus Mirandulanus	Plinius in Naturalibus hiftoriis	Varro
Ioannes Reuchlin Phorcenſis	Plinius iunior	Vectius Baſſus
Ioannes Scholaſticus	Plotinus	Vegetius
Ioannes Stobæus	Plutarchus	Veterum varia numiſmata
Ioannes Scotus	Pontius Paulinus	Victorius Donatus
Ioannes Grammaticus Zezes	Porphyrius philoſophus	Virgilius
Iofephus	Porphyrius Grammaticus	Vitruuius
Irenæus	Prifcianus Grammaticus	Vlpianus Iureconſultus
Iſaacius Zezes	Probus Valerius	Xenophon
Iulius Capitolinus	Probus Æmilii	Zenodorus
Iulius Firmicus	Proclus Lycius	Zezes
Iulius Frontinus	Procopius	Zoroaſtres

AUTORVM, QUORVM TESTIMONIIS IN

Hieroglyphicis Pierius vsus est. ſuis.

LOCO.

L QCORVM QVORVNDAM SACRÆ

SCRIPTVRÆ, QVÆ HIC PAS-
sim exponuntur, Index.

GENESIS.

Cap. III. Insidiaberis calcaneo eius	577. c
Cap. III. Homo ipse tuum observabit caput, & tu illius calcaneum	339. a
6 Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, sicut quia caro	548. d
9 Anima illius in sanguine est	198. d
23 Habitationem autem Ephron in medio filiorum Hebræos	139. b
35 Reges de lumbis tuis egredientur	320. e
36 Tauri decore eius	33. a

EXODI.

Cap. XXVIII. Et fecerunt vestimentum poderem sub umbone, &c.	388. f
33 Posteriora mea widebis, faciem, & cetera.	206. f

LEVITICI.

Cap. II. Quicquid obtuleris sacrificij, sale condies, &c.	287. a
2 Cum autem obtuleris sacrificium coctum in clibano, de simila	318. e
6 Quocumque illa attigerit, sanctificabitur	331. b. c
8 Sacrificium pro sacerdotum consecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hostia sanguine oblinuntur	337. c
8 Azymorum calathus ab Aarone & filiis eius offerendus	364. e
11 Et quicumque morticina eorum tetigerit, &c.	372. d
11 Ut adoretis talpas & vesperiliones	232. e
15 Vertantur in lapides, donec pertranscat populus tuus Domino	480. e
17 Vbi monemur sanguinem non esse comedendum	198. d
19 Manus eius offerant hostiam Domino.	328. f
21 Non radent caput, neque barbam	302. e
22 Si fractum, si cicatricem habens	696. c
Si non poterat manus eius invenire	335. a
23 Septem diebus comedetis azyma	345. a
23 Animum quæ peccaverit, offerre donum simillam cum oleo	511. a
23 Panes duo primitiarum dicti ex duabus decimis simila fermentata	364. e
23 Salices de torrente sumi precipiuntur.	507. c
27 Omnis estimatio siculo, &c.	186. f
27 De consecratione, presertim Aaronis.	310. f
28 Ad imas tunicae fimbrias aurea, cur tintinnabula, malaque punica	462. d
Pontifex humeros primum præcingi iubetur, mox loquium assumere	367. a

DEUTERONOMII.

Cap. VIII. De Dyspade, ubi terrificam illam describit solitudinem	152. c
12 Vbi sanguinem hostiarum pro anima esse, monet Moses	198. d
17 Quicumque rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos	38. e
21 Si mulierem quis ex hostico viderit, ut uxorem ducere concupiscat	3. a. b
23 Locum habebis extra castra, &c. gerens paxillum in baltheo	127. a
25 Pro mensura peccati erit & plagarum modus, &c.	360. e
32 Comedit Iacob, & impletus est, & recalcitrauit	33. a
32 Funiculus hereditatis sue Israel.	349. c
32 Sanguinem vna biberunt	517. b
33 Qui appropinquant pedibus eius, de doctrina eius, &c.	336. f
33 Et sanguinem vna biberet meracissimum	517. e

IVDICVM.

Cap. VI. Si ros in solo vellere fuerit, & rogo ut solum vellus siccum sit	370. c
5 Curvatis genibus biberunt	54. d

REGVM.

1 Reg. 5. Arca Domini iuxta locata noctu fractum dissiisse, manequè dorsum, &c.	303. c
1 Reg. 24. Canem morinum persequeris.	49. c
3 Reg. 28. Mulierem quæ Pythonem habeat, sibi sisti cupit Saul.	137. a
2 Reg. 9. Ecquis ego sum servus tuus, &c.	49. c
2 Reg. 22. Ascendit fumus de naribus eius	310. d
3 Reg. 12. Minimus digitus meus compactior est lumbis patris mei	320. e
3 Reg. 1. Ponite filium meum Salomonem in mulam	114. f
4 Reg. 4. Mors in olla est	504. f
4 Reg. 6. Eliseus vidit auxiliares equites in monte	36. e

IOB.

Cap. III. Si non ex ventre matris mea dux illis fui	326. e
19 Manus Domini tetigit me	331. c
38 De cuius utero egressa est glacies?	328. e
39 Quis dimittet asinum liberum	10. d
39 Num derelinquet ova sua in terra, ut que pueris, &c.	

&c. de Herodio	106. f
Numquid in sapientia tua plumescit accipiter. Ibi d.	
Sirachio in terra relinquit ova sua, &c.	231. a

PSALMORVM.

Psal. I. Tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, &c.	484. d
1 Hic arbori similis est ad aqua riuum sata.	588. d
7 Caligo sub pedibus eius	371. b
8 Videbo calos tuos, opera digitorum tuorum	340. f
10 Palpebra eius interrogant filios hominum	307. a
17 Deus posuit tenebras latibulum suum.	269. b
18 Pes meus stetit in via recta	337. c
20 Quoniam pones eos dorsum	303. c
21 Ego sum vermis, & non homo	72. f
21 Circumdedere me canes muli	52. e
22 Circumdedere me vituli muli, tauri pingues, &c.	33. a
26 Ne repellas me	216. f
26 Delinquentis hominis brachium conteritur	335. a
28 Dominus diluuium inhabitare fa.	373. c
29 Vox Domini qua cervos perficit.	66. e
31 Nolite fieri sicut equus & mulus	40. f
&	114. e
31 Conuersus sum in erumna mea dum configitur spina	531. d
35 Homines & iumenta saluabis Domine	91. b
38 Tabeſcere fecisti quasi araneam animam meam	251. a
39 Ecce commensurabiles posuisti dies meos	346. f
29 Seruasti me ne deciderem in lacum	374. e
40 In Idumæam extendam calcamentum meum	394. e
41 Abyssus abyssum inuocat	374. d
44 Eructauit cor meum verbum bonum	316. c
44 Cum nobis aderas, inimicos nostros cornu petebamus	33. a
49 Peccatori autem dixit Deus, Quare tu enarras iustitias meas, &c.	313. b
50 Asperges me Deus hyssopo, & mundabor	587. b
57 Furor eorum par est anguium furori.	133. b
27 Alienati sunt peccatores ab utero, ira eis secundum similitudinem	134. e
58 Couertentur ad vesperam, & fame conficientur ut canes	49. c
59 Moab lebes spei mea	540. f. 541. a
63 Tenuisti manum dexteram tuam	333. a
63 Super oves pascua tua	364. e
64 Quoniam calix in manu Domini.	542. d
65 Igne nos examinasti, &c.	455. a
66 Imposuisti homines super capita nostra	337. c
67 Et virtus eius in nubibus	371. b
67 Congregatio taurorum in vasis populorum	33. b
67 Extimula feras ex arundinetis	549. c
68 Lingua canum tuorum hostium, &c.	45. c
69 Fiat mensa eorum in laqueum	365. a
70 Quasi prodigium factus sum multis.	185. c
70 Donec annunciem brachium tuum generationi omni quæ veritatis est	328. f
72 Pendè effusi sunt gressus mei	539. a

73 Mei penè moti sunt pedes	336. f
73 Tu confringes caput draconis in aquis.	142. e
77 Ego confirmaui columnas eius	351. a
77 Calix in manu Domini vini mei plenus mixto	517. c
77 Exacerbauerunt Altissimum in iniquo	369. b
77 Et forte diuisit eis terram in funiculo distributionis	349. c
78 Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo	328. f
79 Exterminauit eam aper de syluis	82. d
80 Educto de petra melle saturauit eos.	372. d
80 Vastauit vineam tuam, Domine, sus. syluestris	79. b
80 Manus eius ad cophinum seruierunt.	541. f. 542. a
81 Et erit tempus eorum in seculum	104. d
83 Inuenit turtur nidum, ubi poneret pullos suos	207. b
83 Inuenit sibi passer domum	192. c
83 Deus meus pone eos ut rotam	379. c. 380. d. f.
90 Anni nostri quasi aranea reputantur	251. a. b
91 Sicut cedrus Libani multiplicabitur. Et Confringet Deus cedros Libani	494. e. f
92 Senectus mea in oleo pingui	53. c
101 Factus sum sicut nycticorax in domicilio	190. f
102 Renouabitur ut aquile iuuentus tua	180. e
103 Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam urentem	176. e
103 Inter montes transibunt aqua, potabunt eas omnes bestia agri	372. d
103 Herody domus dux eorum	160. e. 165. b
106 Deserta reddidit flumina, & aquarum fluxus in sitim transmutauit	372. f
109 Ex utero ante luciferum genui te	327. a
110 Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis	331. a
113 Iordanis conuersus retrorsum	287. b
115 Calicem salutatis accipiam	542. d
115 Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius	568. d
117 Labores manuum tuarum comedes	334. f
123 Erepta anima nostra sicut passer de laqueo, &c.	193. b
125 Sicut torrens in austro	373. f
126 Sicut sagitta in manu potentis	408. d
130 Impiorum concise ceruices	303. b
134 Educit nubes ab extrema terra, fulgura verit in pluuiam	429. a
136 In salicibus, in medio eius suspendimus organa nostra	507. c. 508. d
138 Semitam meam & funiculum meum inuestigasti	350. d
146 Et pullis coruorum inuocantibus eum alimenta subministrat Deus	217. b

PROVERBIORVM.

Cap. I. Fili mi, audi doctrinam patris, &c.	172. f
5 Non respicies ad mulierem meretricem: fauus enim desillans, &c.	243. a
6 Vade ad formicam o piger, &c.	68. f. 69. c
7 Donec transfigat sagitta secur	320. d
7 Quasi	7

Locorum Scripturæ Index:

7	Quasi bos ductus ad victimam	320. d
30	Lepusculus plebs inualida	118. f
30	Effodiant eum corui de corrente	218. d
30	Lepusculus sapientibus sapientior.	120. e
30	Cervus amicitia, & gratiarum pullus fabulentur tecum	67. a

ECCLESIASTES.

Cap. IX.	Melior est canis viuus leone mortuo	49. a
21	Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, &c.	501. c. 502. d
21	Et dissipetur capparitis	502. e

CANTICORVM.

Cap. I. & IIII.	Oculi tui columbarum.	206. e
Cap. I.	Osculetur me osculo oris sui	572. e
2	Vox turturis audita est in terra nostra	208. d
2	Capite nobis vulpes paruas, qua demoluntur vineas	121. c
5	Fratrueles meus albus & rubicundus.	390. d
5	Similis es tu fratrueles meus damula, aut hinnulo cervorum	66. f
5	Coma tua iuncta canalibus	579. b
7	Staturatura similis facta est palma	491. a

SAPIENTIÆ.

Cap XII.	Misisti antecessores exercitus tui vespas.	246. e
12	Melior est iniquitas viri, quam mulier beneficiens	322. e

ECCLESIASTICI.

Cap. VI.	Cauendum ne animos, veluti tadrus, extollamus	33. a
10	Si momorderit serpens in silentio	137. a

ESAIÆ.

Cap. I.	Caupones tui miscent vinum aqua	370. f
	Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis	118. f
2	Proiiciet idola, &c. ut adoraret talpas & vesperiliones	123. c
5	Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem	371. b
5	Mandarum est nubibus, ne pluerent imbrem super vineam Soreth	ibid. c
6	De Seraphim duabus, qui semis singuli alis predicti, &c.	293. b
34	Erit cubile draconum, & pascua struthionum	231. a
38	Sicut pullus hirundinis, sic clamabo.	209. a
40	Quis mensus est pugillo aquas	347. b
55	Venite, emite absque argento & absque commutatione vinum & lac	244. d

HIEREMIÆ.

Cap. IIII.	Ventrem meum ventrem meum doleo	316. f. 326. e
5	Vos igitur non timebitis me, qui posui arenam terminum maris	329. c. 330. d
8	Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui	207. c. 227. b
17	Clamauit perdix, congregauit qua non peperit	228. d
46	Fugite ab occurso gladij, quem columba vibrabit	204. e

EZECHIELIS.

Cap. XIII.	Ve iis qui assuunt ceruicalia sub omnibito manuum	347. c. 348. d
16	Et catena circa collum tuum	396. d
	Et imposui tibi armillas circa manus tuas	402. e
17	Aquila grandis magnarum alarum	182. e
32	Et extraham te in iano meo, & extendam te super terram, campos implebis, &c.	446. d
34	Et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris turbabatis	228. f
37	Aperiam sepulturas vestras, & educam vos de Babylone	374. e
47	Ioseph duplicem funiculum habet	349. c

OSEÆ.

Cap. VII.	Corda eorum sicut clibanus incaluerunt	318. d
-----------	--	--------

MICHEÆ.

Cap. VII.	Tu peccata nostra in profundum mare demerges	284. f
-----------	--	--------

ABACVC.

Cap. III.	Quia ascendes super equos tuos	35. a. 36. e
3	Vbi dicit, in aquas salvas armentum a Deo inducendum	369. c
3	Fluminum terra scindetur	372. f
3	Venter meus turbatus est in me	326. c
3	Pro iniquitate vidi tentoria Aethiopiae, turbabuntur pelles terra Madian	327. b
3	Boues non assistunt ad praesepia	364. f. 365. a

SOPHONIÆ.

Cap. I.	Extendam manum meam super Iudam, & super habitantes Israel	331.
---------	--	------

ZACHARIÆ.

Cap. IX.	Ecce rex tuus veniet tibi	109. a
----------	---------------------------	--------

Locorum sacra Scripturæ Index.

MATTHÆI.

Cap. VI.	Cum facis elemosinam, noli tuba canere ante te	578. e
6	Nesciat sinistra tua, quid faciat dextra.	578. e
10.	de calceamentis pedibus non inducendis interpretatio	547. o
10	Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam	579. a
13	Simile est regnum celorum reti misso in mare	290. d
15	Non decet panem filiorum dare canib.	38. f
15	Quare vos transgredimini praeceptum Dei propter traditionem vestram	370. f
17	De iuvene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam, &c.	434. e
57	Si quis habeat fidem quantum est granum sinapis	550. e
19	Facilius est camelum per foramen acus intrare	116. e
23	Camelum deglutunt, & culicem liquant.	116. d
24	Vbi fuerit cadauer, illic & aquile congregabuntur.	182. f
24	Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato	371. b
26	Tristis est anima mea usque ad mortem	578. f

MARCI.

Cap. X.	Calix quem ego bibo	542. d
---------	---------------------	--------

LVCÆ.

Cap. XXIIII.	Pisces assos comest	290. d
--------------	---------------------	--------

IOANNIS.

Cap. VIII.	Nisi laucro te, non habebis partem mecum	577. c
12	Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adferet.	568. f

ACT. APOST.

Cap. II.	Disperite lingua tanquam ignis.	313. b
5	Illi autem ibant a conspectu concilij, quod digni habitati essent qui pro, &c.	360. d

D. PAULI AD ROM.

Cap. I. I.	Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis	316. e
------------	--	--------

AD CORINTH.

1. Cor. 15.	Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur	534. e
-------------	--	--------

AD COLOSS.

2. Coloss. 3.	Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo	568. e
---------------	---	--------

AD EPHES.

Cap. IIII.	Sol non occidat super iram vestram	408. f
409. a		

AD PHILIP.

Cap. I.	Cupio dissolui, & esse cum Christo.	430. c. 572. e
3	Cauete canes, cauete malos operarios	45. b
4	State in Domino	54. d

AD HEBRÆOS.

Cap. VII.	Abhuc enim in lumbis patris erat, quando obuius ei factus est Melchisedech	320. e
II.	Circumierunt in melotis.	524. f

APOCAL.

Cap. XVI.	Et vidi de ore draconis spiritus tres immundus in ranarum similitudinem	275. a. b
17	Aqua quas vidisti, super quas meretrix illa sedet	372. d

INDICIS LOCORVM SACRÆ Scripturæ finis.

AVTHORIS VITA AB ANTONIO
VERDERIO BREVITER
ENARRATA.

IOANNES PIERIVS VALERIANVS, Belluni (quæ Marchiæ Taruifinæ ciuitas est) patre in bellū profecto natus, amico fuit ab ineunte ætate erga literas animo: sed cū annum ætatis suæ nonum vix impleuisset, parente vita functo domesticarum rerum cura à literarum studio disturbatus potius est quàm auertus: eique exigua res domi cum esset, matre & duabus sine dote superstitibus sororibus, multarum tantum sollicitudinum per legitimam successionem possessor factus, Patriiis quibusdam Venetis seruire per egestatem coactus est. Atque hæc de se ipse testatur omnia, quadam qua vitæ suæ calamitatem luget Elegia:

*Duriter eductus sum primo, dum pater absens
Horrida pro patriis finibus arma gerit.
Dumque ille Augurdi per culmina militat ardens
Et subit horrendæ sæuæ pericla necis,
Aptus eram studiis. Studium mea sola voluptas:
Ocia sed studiis nulla fuere meis.
Vix bene finieram nonum tum paruulus annum,
Multiplicis cecit quum mihi cura domus.
Tractabamq; puer non pauca negocia solus
Dum pater Adriacas sepe frequētat aquas.
Adde quod inuisis distentum litibus illum,
Illum mi rapuit mors inopina patrem.*

Et paulo post:

*A patruo demum Venetas accitus ad vndas,
Vix menses nostro viximus aere decem.
Patriiis igitur seruire cōgēt egestas
Aerummosa, bonis inuida principis.*

Et postea:

*At genitrix pauper, gemina sine dote sorores,
Quas mi seras frustra spes fouet vna mei,
Exposcunt à me fraterni premia iuris,
Sed chartas nullas, carmina nulla volumt.*

Ab Urbano demum Valerio patruo suo disciplinis liberali homine dignis institutus, eam eruditionem adeptus est quam quisque ex eius operibus iudicare potest: ob eamque meruit cui Hippolytus Medices princeps illustrissimus, Cardinalis postea factus, erudiendus, monendusque traderetur. Hieronymum Donatum & Andream Grittum Patrios Venetos summa sibi necessitudine deuinxit: Baptistæ Egnatio, Marco Antonio Sabellico, Cælio Calcagnino, Io. Manardo, Achilli Bocchio, Syncero Sannazario, Romulo Amalæo, & Arnolfo Arlenio viris magna doctrinâ & eruditione præditis familiaris fuit, ac Petrum Bembum quadam ad Urbanum patruum Epistola amicū suum speciatim appellat. Virgilium collatis variis codicibus emendauit, cuius in hac re laborem commendat summopere Ludouicus Viues sub finem libri tertij de tradendis disciplinis. Carminum libros aliquot, Hieroglyphica siue de sacris Ægyptiorum literis commentarios, Sphæræ compendium, & Pro sacerdotum hæc scriptis, cui libello videlicet barbarum, defensionem. Epistolam ad Andream Alciatum præfecit F. Minutius Caluus Romanus Typographus, qua Castigationū illius in Pandectas meminit. Scripsisse fertur & alia in quæ nondum incidi. Cum Iulius Cæsar Scaliger in Hypercritico omnes poetas notet: *Olim, inquit, Pierij non pauca vidimus: quæ propter temporis longinquitatem nunc excidere nobis, etiam nescio quid de Carphone & Catullo: Verum eorum scripturum nihil extant apud nos impresentia, forte inter alias congeries, eius Ioathas repertus est à me. Quare de ipso aliquid dicendum etiam arbitror, quem equidem, huic subiunxi: quod uterque longe abhorrebat à profanis atque impudicis argumentis. Ille vitia inspectando, premia bonis proponendo, hic exemplo diuini illius viri qui pro IESV nomine mortem cum vitâ commutare minime dubitauit. Præsertim cum affixa poemati Epistola & viri christiani sapiat animum, & eadem dicat quæ Palingenius, sed talibus adornata numeris ac figuris orationis, ut non solum sapiens, ut ille, sed etiam poeta, non versificator (quod neglexit ille) appellari mereatur. In opere autem ipso cum materia tenuis est & ieiuna, tum vulgaris. Quare vix capere potest poetica corpus eloquentiæ. Ille autem contra nititur multis conatibus obruere splendorem orationis, nihilque omittere quod cum simplici christianaque veritate inoffensum poeta studium coniungere valeat. Planè aduerto Scaligerum hæc in illum eructasse ne ei innotatus abiret. Cæterum Pierius postquam tot, sui monumenta reliquisset senio confectus diem supremum obiit.*

CAROLO

LECTORI.

HÆC in hisce Commentariis non solum variarum historiarum, numismatum, veterumq; inscriptionum explicationem, verumetiam præter Ægyptiaca & alia pleraq; mystica, tum locorum communium ingentem magna cum oblectatione syluam: tum sacrarum literarum, in quibus haud raro & Christum ipsum & Apostolos, Prophetasque huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem, ut sanè non temere Pythagoram, Platonem, aliosque summos viros ad Ægyptios doctrina gratia profectos intelligas quippe cum hieroglyphice loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarumque rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

Extrait du priuilege du Roy.

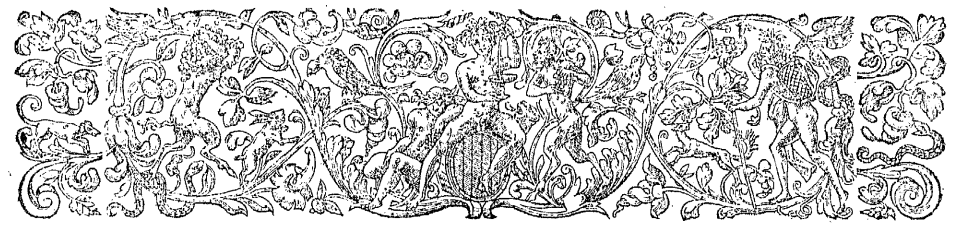
Let grace & Priuilege du Roy est permis à Barthelemy Honorat, Libraire à Lyon d'imprimer ou faire imprimer en tel volume & langue qu'il vouldra ce present liure intitulé: *Hieroglyphica, siue de sacris Ægyptiorum, aliarumq; gentium literis Commentarij, à Ioanne Pierio Valeriano & c.* Et fait défense ledict Seigneur à tous Libraires, Imprimeurs, ou autres de quelque qualité qu'ils soyent, de non imprimer ou faire imprimer, vendre ou distribuer en ses païs terres & Seigneuries autres que ceux qu'aura fait imprimer ledict Honorat: Et ce iusques au temps & terme de dix ans, à compter du iour & date que lesdicts liures seront acheuez d'imprimer, sur peine d'amande arbitraire & de confiscation des liures & figures qu'ils auroient fait faire. Et à fin qu'aucun ne puisse pretendre ignorance du present priuilege, ledict Seigneur veult & entend que l'Extrait d'iceluy estant mis au commencement ou à la fin dudit liure, serue pour toute notification. Car tel est son plaisir, nonobstant oppositions & appellations quelconques: comme plus à plein est contenu esdictes lettres patentes dudit priuilege. Donnees à Paris le douziesme iour de Iuillet l'an mil cinq cents septante cinq. Signé

Par le Conseil

DE NEUVVILLE.

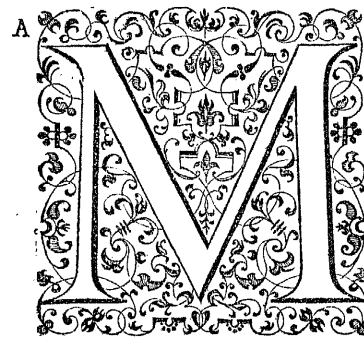
*Qua Memphis sacris nectit monumenta figuris,
 florum hac unum nobilis effigies.
 Ingenium, doctrina, stylus scilicet, uno
 Omnia dixisti nomine, Pierius.*

IO. PIERIVS VALERIANVS
 AD COSMVM MEDICEM
 FLORENTINORVM DVCEM,

*de iis qua per Leonem significantur, ex sacris
 Aegyptiorum literis.*

LIBER PRIMVS.

MAGNA quidem sunt, quae de Leone tam philosophi quam historici, necnon aruspices disseruere: sed neque veriora, neque admiranda magis ab eorum vlllo, quam ab Aegyptiis sacerdotibus & obseruata, & posteritati commendata sunt: tot ea scilicet extant, quae viri illi totius ausim dicere arcanorum naturae conscij, super animalium ingeniis maxime omnium diligenter explorauerunt. Eam vero esse in Leone praestantiam norint omnes, vt vel singula eius membra non eorum tantum sacerdotum inuentione, sed & gentium, aetatumque penè omnium consensu, mystici alicuius significati argumentum praebuerint. Tot sunt veterum monumenta, in quibus Leonina facies, variis hieroglyphicis expressa, nunc magnanimitatem, nunc animi corporisque vires, nunc Solem & terram, nunc nato-

Brum erga parentes obsequium, nunc animi domitorem significat: aliis mox picturis amoris petulantiam, oratoriae facultatis partem, vigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominantem, Nili incrementum, clementiam, vindictam, & pleraque alia monstrabat. Nulla tamen naturae vi admirabilior esse iudicatur quam ipsa qua egregie pollet magnanimitate. Ab ea igitur primum omnium ordiemur, quam Aegyptij sacerdotes ea de causa per Leonem pictum intelligi volebant, quae inter quadrupedes nullum aliud animal praestare magis animo exploratum habuere. Eam praeterea Leonis esse imaginem, vt magni & generosi animi simulacrum praeseferat, vt in Physiognomorum obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotundam, & ad radiorum similitudinem iubas vndecunque diffusas, quibus colla armosque vestiat. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana saepius ostendit. Atque haec quidem quod diffusa magis, vulnerum eo magis contemptum indicant. Eos Homerus *ἰονελεύς* appellat, de quibus dicitur, leonem non terreri laruis, neque a subula excipi. Quare Diogenes cum apud Xeniam seruiret, amicis volentibus eum redimere, negauit velle se: An nescitis, inquit, Leones non iis seruire a quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrii filius, cum vrgentibus hostibus olim retrocedere cogeretur, negabat se fugere, sed utilitatem a tergo sitam persequi. Huiusmodi vero faciem horridè iubatam in morem histricis irritatae aspicias in Antonini numo, qualisq; illi sunt, quos throno Solis Aegyptij subieccre affinitatem demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarum imitatione habere viderentur. Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispioribusque sunt iubis. Neque aliud sibi vult diuina lectio cum Dei populum sicut catulum leonis exurgere, & sicut leonem exilite scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cum quis crucem suam tollit, & Christum sequitur, cum Principum furias contemnit, cum ferocia suaque verbera aspernatur, cum caesus denique gladii bidentis instar nullam neque murmure, neque querimonia consternationem ostendit, cum victo seculi terrore, spretisq; corporis poenis, igni, bestiis, tortoribusque traduntur: despiciunt enim & contemnunt omnia quae sunt in potestate mortalium, & imitantur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atque hic demum ille ille homo est impavidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum a terrore liberasset.

*De magna
 nimitate.
 Leonis.*

*Antonini
 numisma.*

A iunt verò, Admetum leonem & aprum iunxisse, ex quo ANIMI C ORPORISQUE VIRE. D
 illum animi corporisq; virtutes copulasse intelligendū est. Per leonem enim animi vim: per aprum, vt suo loco dictum inuenies, robur corporis interpretantur. Addunt, eum eodem argumento Apollini, atque Herculi acceptissimum fuisse, quos media sapientia & ingenitę cuiusdam virtutis indole sibi conciliaisset. Quinetiam Poëtę feroces in bello viros *μολόντας* vocare consueverunt.

ROBUR.

Est & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab excellenti enim vi quadam vniuscuiusque rei significata sua Ægyptij desumebant. Expressit robur hoc Lucret. Carus cum ita scripsit:

*Principio genus acre leonam seu aque secla
 Tutata est Virus.*

Neque alia de causa leonem cælo adscriptum multi prodiderę, nisi quod sol eo tempore quo signum id permeat, maximè sit validus atq; robustus, moxq; degeneret in posteriora declinās. Quia verò, vt Pausanias ait, decet bellatorem hominem in conspectu aduersus hostem, omni posthabita mansuetudine atque clemētia, sauire, Lacedemonij Martem *Δυρεταμ* appellauere: eoq; spectare Homerum illud ait de Achille dictum, *λέονδ' ἄγρος οἶδ' ἔμυ*. Cuiusmodi signum in Simandij Ægyptiorum regis nominatissimi sepulchro spectari solitum auctores tradunt, quem leonis specie figuratum hostes in fugam vertere vidisses: vt ex eo & animum & robur & vigilantiam regis perspicere liceret. Videre vero est in Neruæ Traiani nummo fortitudinem hanc ita figuratam, vt claua leonino infideat capiti, per clauā fortitudinem significari dictū est in Roboris commētario: per caput vero leoninum animi generositatem interpretamur: vtroq; enim opus est, qui Ducis inuicti nomen affectet sibi vindicare. Quod vero pertinet ad leonis robur tradunt auctores Hyllum Herculis filium, eòquod viribus præstaret, Leonem Citheronium cognominatum: quem cum Euchenus Arcas interfecisset, Rex à Megarētib; salutarus est, apud quos oraculum erat, cum sibi adsciscendum, qui leonem interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani factò, qui tunc ad se rerum summam peruenturam acceperat ab oraculis, cum primum aprum interemisset: ob idq; cum plurimos confecisset apros, queri per iocum solebat, se quotidie apros interficere, nunquam autem Imperatorem declarari, donec virum nomine Aprum iugulasset. In nummo quodam pulcherrimo C. P. O. B. L. I. C. I. I. Q. F. cernere est fortitudinis simulacrum, quod leonem suffocat claua à pedib; strata, pharetra cum fagitis anteposita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninum pulcherrimò descripsit senariolo, quem apud Io. Stobæum inuenimus *γῆρας, λέοντος κρείσσου ἀμείωρον νεβροῦν* cuiusmodi verba senex ille dicit apud Aristophanem, Vespis, *ἐγὼ τὰ μὲν νομίζω γῆρας εἶναι κρείττον ἢ πολλῶν κοκκίνας νεανίων*. Leonis senectam maximè florente hinnulorū iuuetute meliorem esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutem suam pubescenti multorum iuuenum virtuti gloriabūdis anteponit. Cicero verò in Officiis, vim non aliter leoni peculiarem esse dicit, quam vulpeculæ fraudem.

V Erum enim verò, per leonis caput Ægyptij sacerdotes VIGILANTIA CVSTODIA Q. F
 Vigilantiam atq; custodiā ostēdebāt. Causam addebāt, quòd solum hoc ex animalib; recuruos vngues habentibus, simularq; natum est, cernit. atque hinc Plutarchus solare animal leonē haberi putat. Sanè illi nomē *παρα τὸ λάω τὸ θεορῶ* inditum aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parcissimi est, oculósq; habet inter dormiendum splendescentes, ac quodammodo patescentes, quod in custodia signum recepere: & sanè multi crediderunt leones omnino insomnes esse, quod Manethom Ægyptius in iis quæ scripsit ad Herodotum tradit. Huiusce rei argumentum nonnulli obseruauerunt, quod caudam assidue inter quiescendum morat. Cæterum incredibile est, vt putat Aristoteles, animal vñm perpetua vti vigilia: sed inde persuasi sunt qui talia se obseruasse profiterentur, quòd leo magnos habet oculos palpebrásque per exiguas, vt non oculum possit penitus obtegere, intuentique splendor ille sese offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare semper somni experts esse videatur. Quapropter significatè admodum, non tantum Mycenarum portis, sed etiam reliquorum ædificiorum, præcipue verò sanorum valuis, ædiūque sacrarum vestibulis leones, tanquā diuinorum custodes, vt est passim cernere, stantebantur. Quicque iis insomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumant, eandem

*Traiani
 numm.*

*Publ. Iulij
 C. P. O. B. L. I. C. I. I. Q. F.*

*Portis val-
 nisq; fu-
 norum cur-
 leonina et
 pnia affigē-
 tur.*

A cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoque oculo terram conspectu perpetuo atque infatigabili tucatur. Cum verò constet, Alexandrum Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, vigilantissimum etiam fuisse, quod in exemplo à grue sumpto alibi diximus, non miror, etsi aliæ etiam huius rei causæ esse possunt, cum in nūmis quibusdam leonino spolio caput indurum spectari, ab cuius altera facie simulacrum Ionis est sedens, læna baculo innixus, dextera Aquilam prætendens, literæ *ΑΑΕΞΑΝΔΡΟΥ*, nempe q̄ ab Hercule per Caranum primum Macedoniae regem duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis spolio vbique insignis conspicitur: vel quod eximia magnitudinis leonem, spectante Spartanorum legato, strauit. Quanquam non sum nescius, Philippum regem post Olympię nuptias per quietem sibi visum coniugis alio insignem infixisse bullam, cuius sculptura leonis imaginem haberet: quod & vxorem grauidam esse, & animosum filium parituram, coniectores periti respondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis spolio maximè gauisus est: & eadem de causa cum somnio monitus Alexandriā in Ægypto ædificasset, eam Leonopolim appellauit: quāuis eius successores Alexandriam à conditore ipso maluerint vocitari. Quod verò pertinet ad leonis somnum, Physiologos ait Adamantium hæc de catulo leonis scribere, cum quippe simulac natus est, tribus diebus & tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquam tremefacto concussoque cubilis loco catulum dormientem expergeseri, eoque trahit dictum illud à Iacobo in sacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam filii mi ascendisti, requiescens accubuiisti vt leo, & quasi læna, quis suscitabit eum? Atque etiam illud ex secūdo Balaamis responso: Recumbens vt leo requiescet, & quasi læna, quā suscitare quis audebit? quod dubio procul ad Christi sepulchrum pertinet. Sed enim intelligere etiam possumus dormisse eū sicut leo, ob splendentes inter dormiendum oculos, vt scilicet diuinitatem ipsam cum eo nihil quicquam sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum splendescētibus à nobis additum est, ea de causa factum, vt aurē iis velleremus, qui viri alioqui doctrina magni atque pij, in eo tamen lapsi sunt, quòd animam Christi putarunt per tempus illud, quo cadauer eius sepulchro conditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorū hominum audire reformidat. Animaduerte autem Origenis traductionem Latinam loco hoc, vt ferē passim, valde corruptam esse.

TERRIFICVS.

A tque eo quidem signo quo robur & vigilantiam indicabant, eodem & terrificum hominem, qui reliquos aspectu solo consterneret, significabant: cuiusmodi simulacrum in Agamemnonis clypeo, fuisse, Pausanias testis est, ad formidinem aliis incutiendam, quod quidem scutū in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta:

Ὀδτος μὲν φέβει ἐπὶ βροτῶν, δὲ ἔχοι ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum, quiq; hunc gerit est Agamemnon.

Est autem Leo eius naturæ, vt etiam si ferum nihil molliatur, intuentes tamen terreat: ea est in oculis eius vis, ea maiestas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtae terrorē describunt, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia libentissimè desumpserunt. Meritò itaque Chabrias Atheniensium dux, vel vt alij, Philippum Macedo, dicere solebat, formidabiliorē esse ceruorū exercitum duce leone, quam leonum duce ceruo. Atque tanta porro vis tantisque vigor animali alioqui robustissimo lita in oculis consistere tota videtur, vt eorum vel minima offensione, supraquam credibile sit, debilitari videatur, leuissimique obiectus amictus pecude ignauior fiat: quod & in theatris sæpius Roma spectauit, & Lysimachi exēplo comprobatum est: quem Alex. Magnus in idē claustrum cum ferociente leone incluserat, ille verò hanc ingressus viam, domita strangulataque belua, & Regi admirationi fuit, & vitæ consuluit suæ, meruitque vt huiusmodi factum æterna numismatum memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantum eius terror, verum etiam in rugitu constat: itaque Pin-darus eum *ἐνυβρομοῦ* Olympiis, hoc est, Latè rugientem vocat; Agesidamo, vt in Vulpe diximus. Id verò fit tanta ferarum omnium trepidatione, vt quod Ambrosius cū Basilio testantur, animantium multa, quæ vel eius impetum per celeritatem euaserint, horreda tamen eius indignantis audita voce, veluti vi quadam percussa atque artonita consternerentur, & plerumque ita deficiant præ metu perdita, vt nullo negotio capiuntur. Quinetiam qui per somnium imaginatus fuerit habere se leoninum caput Onirocrite volunt eum in aduersarios terribilem fore significari, nonnunquam verò & principatus & dominationes assecuturum. Ab huiusmodi verò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euangelistis vnus, leonis imagine, vt est à Daniele præuisus, ita in hodiernum vsque diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipso statim operis initio vocem in deserto clamantem ingenti ore tonat. Ita Eucherius.

DOMINATOR.

S anè Basilius leonem pro Dominatore animalium rationis expertium ponit: obseruatumq; est in ostentis, vt si fortè mulier aliqua leonem pariat, fore vt ab externis gentibus vinceretur ea respublica, in qua id contigisset: quod non in humano tantum genere, sed etiam in quocunque alio diuersæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruspices. Obseruatum est in Cō insula, cum ovis de grege Nicippi cuiusdam priuati hominis leonem peperisset, non fuisse hu-

*Alexander
 Magnus
 in numis-
 mate.*

*Leonopo-
 lis.*

*Agamem-
 nonis cly-
 peus.*

*Lysima-
 chi præcla-
 rā factum
 numisma-
 te restatū.*

*Marci E-
 uangelistæ
 imago hie-
 roglyphi-
 ca.*

iufce rei euentū irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa societas leonina, quę longē plu- D
ra sibi affumit quā relinquat, de qua Arist. Jur. Conf. Cassium respondisse refert, Societatē talem
coiri non posse, vt alter lucrum tantum, alter damnum sentiret: & hanc societatem Leoninam soli-
tum appellare L. ff. x v 11. τ. pro Socio. l. x i x. & Dion Chrysostomus sermone περί βασιλείας. Ho-
merum ait sapienter boti æquiparasse Agamemnonem eo versu,

Ἡ ὕπερ βῆς ἀγέληφι μέγ' ἔζοχ' ἔπλετο πάντων.

Minimè verò vel leoni, vel aquilę similem dixit, propterea q; dominationis ea sunt exempla.

SVMMA CALIDITAS INGENII.

Fabula ele-
gam.

Nihil verò grauabor antiquam in argumentum huiusmodi fabulam subiungere, quę mortali-
bus vtili admodum documento futura sit. Diuulgata per orbē erat fama oraculi, quod ab Ioue
Ammonē prodierat, Alexandrum Macedonem breui ad se venturum, quem filium esse confitēba-
tur suum: sollicitari hinc ad obsequium terrę Reges, Principē vt sibi conciliaret inter se certare mu-
neribus: præcipueq; Ptolemæus Ægypti Rex, dei sui filiū veneraturus, magnam pecunię vim parat,
quantum scilicet vectigalis vno die ex Nili ostiis & Memphiticę vrbis portoriis collegisset. Erāt ve-
rò cuiusque generis pecunię ex rebus omnibus hinc inde collectę ad aliquot talentorum millia, id
totum sine defectu xeni nomine ad Alexandrū deferri curat. Obrulerunt spontē veterinam ope-
ram, mulus, equus, asinus, & camelus, qui pecuniam cū fide conuectēdam susceperat. Hi vix biduum
à Memphi progressi facti sunt obuiam leoni, qui & ipse intellecto Herculis cultu, quē Macedo sus-
cepisset, dum rebus studet suis, Regem salutaturo iter in Macedoniam tendebat. Data itaque &
accepta hinc inde salute, cum destinatum, vt sit, omnes iter enarrassent, adsciscitur comes leo quasi
custos atque præsidium aduersus latrocinantes affuturus. Hic de pecuniis certior factus, habere E
dixit se quoque certam drachmarum summam, quas pro commearu ferret: sed esse illas sibi pluri-
mum incommodas, quod oneribus gestandis nequaquam assuetus esset: rogat itaque vt si oneris
additamentum, leue singulis futurum inter se dispartitum, suscipiāt, magni hoc beneficij loco habi-
turu: obsequuntur illi officiosissime, ac paucas admodum illas leonis drachmas inter se diuisas in
sacculos quisque suos admiscet, iterq; mox cōtinuant suum. Venerant in pingues Asię campos,
cum leo armentorum multitudine inspecta, dies aliquot ibi commorari ē re sua fore designauit,
simulataq; lassitudine aliquot dierum quiete sibi opus necesse dixit, quasq; deposuerat pecunias
reposit: illi adaperis confestim sacculis, ipsum quę sua essent, sibi desumere licere inquirunt.
Leo cum pleraq; alias magno numero drachmas eadem nota signatas in vnoquoque sacculo con-
spexisset, lato magnoq; rugitu edito: Drachmę, inquit, meę multas admodum drachmas sin-
gulę peperere, atque mox quotquot erant suis similes abstulit pro suis. Quid quod Hannonem
Carthaginensem præclarum virum, cuius meminit Plinius, in exilium actum ferunt, quia leonem
ferundis oneribus affufecerat, argumento inde capto, vt Plutarchus ait ἢ πολλοῖσι παραχρῆμασι
ad Traianum, quod qui leonem cicurare potuisset, ad longē maiora etiam aspiraret.

HOMO QUI VEL SVAM VEL ALIENAM
ferocitatem edomuerit.

Eodem ostento, mortalium triumphus, leones iunctos à M. Antonio, atq; id quidem ciuili bel-
lo generosos spiritus iugū subituros, portendere. Id quod Cicero Philippicis illi obiicit, dum
currum eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiam ostētare memorat. Et Epistolis ad At-
ticum, qui augurium id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homi- F
ne iucundius: & quę sequuntur reliqua. Sanē hominem, qui arte, ingenio vel autoritate longē
potentiorē se, addicat sibi atque subiicit, per leonem ab homine domitum intelligimus: quippe
quod ferę alioqui ferocissimę validissimęq; impetum ferocitatemq; sopire mollireq; potuerit. Hac
vtitur comparatione Nazianzenus, vbi Basilium ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed
in suam ita sententiam attraxisse, vt eius consiliis & monitis in omnibus parēre videretur. Notum
ex historiis quid Megarēnsibus acciderit, apud quos Calsius leones, quos ædilibus ludis præpara-
uerat, reliquisset. Cum verò ciuitas per Calenum caperetur, Magarenfes ferarum carceres effre-
gerunt, earum vinculis relaxatis, vt irruentibus hostibus obiectę, negotium eis tantisper faceffe-
rent, dum sibi per moram aliquam consulere possent: sed enim longē aliter euenit, quia leones
in ciues ipsos truculenti sæuitia conuersi, tantam incermium stragem edidere, dum obuios quosq;
adoriuntur, sternunt, atque dilacerant, vt spectāculum id fuerit vel ipsis hostibus perquam mise-
rabile. Atque vt huiusmodi multa præcreamus, iam verò Pythagoricum præceptum est, animalia
curuungua (ita mihi liceat γαμψώνυχια interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem ē ciui-
tate summouendam. Idem sentit Æschylus, cum leonis catulum in Republica non alendum esse
dicit his verbis:

Ὁ γὰρ λέοντος σὺ μνομι ἐν πόλει τρέφειμ,
Μάλλιχα μὲν λέοντα μὴν πόλει τρέφειμ.
Ἡ δ' ἐπιτραφῆ πσοῖς τρόποις ὑπηρετεῖμ.
Catulum leonis alere in vrbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,

Quem

A. Quem qui educavit, eius & mores ferat.

Euripides verò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę præceptum secutus, in quo sapien-
ter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non accipiendos: cæ-
terum si accepti fuerint, æquo animo ferēdos. At Euripides, vt Aristophanicus clamat Dionysius
Ranis, ingenue magis locutus, siquidem vt apud Homerum habetur,

Οὐκ ἐστὶ λέωνι κτ' ἀνδράσι ὄρνια πιά.

Immensum itaq; furorem, quo quis impotētius exardescat,
significare si collibuisse, leonem effingebāt catulos suos di-
scerpētē, imò exosantē, vt Græcū vocabulum ἐξωσίζοντα
interpretemur, non autē ἐκσοίζοντα (vt in vulgatis Hori exem-
plaribus eodem Capite bis positum nihil significat) quo qui-
dem furore correptum olim Herculem, autores tradūt; eosq;
insanię prouectum, vt non hospitis tantum filios enecarit, ve-
rū & in suos ipsius filios vsque adeo sæuire solitum, vt eos
interfecerit: quod non ab simile est à pictura leonis proprios
catulos discerpentis, Sanē Theocritus in Megara Hercu-
lis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dicit:

FVROR INDOMITVS.

Σχέτλι' ὄς τῶξοισιρ ἀοὶ ἀβροναῖος ἀπόλλωρ
Ἡέ τιν' ἄ κηρῶν, ἐθέλνυ' ἀναβέλιμνα
Πείδηας ἐς κρετέωεφνε, κτ' ἐκεί λωρ εἰλετο θυμῶν,
Μαυόμεν' κτ' οἰκῶν δ' ἔμπλα' ἐσπεφόνοιο.

B. Tēs mēr ἐλῶ δὴ ἔσπιν' ἐμοῖς ἴδωρ ὀφθαλμοῖσι
Infelix qui misilibus de munere Phæbi
Siue ea Parcarum, vel Erynnios impia tela,
Gnatis ipse suis furis agitatus ademit
Charam animam, vt domus ipsa cruore aspersa nataret.
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis, miserabile visu.

Βαλλομένης ὑπὸ πατρὶ.

Poëtę quoque nostri leonem iracundum notant, vnde illud apud Horatiū: Promethea insani leo-
nis vim stomacho apposuisse nostro, cum de excādescencia loqueretur. Elegantissimè quoque ne-
que non eruditissimè Lucretius causam furoris istius perquirat, cuius carmina non iniucunda,
quę repetantur, ponere non piget:

Sed calidi plus est illis quibus acris corda
Iracundęque mens, facile effervescent in ira,
Quo genere in primis vis est violenta leonum,
Pectora qui fremitu rumpant plerunque gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius verò dixerat cum de varietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira,
Cum feruescit, & ex oculis micat acris ardor.

C. Eius verò indicium excandescencię est, cum caudę verberibus sese excitare visus fuerit, quod ita
Hesiodus tangit in Herculis scuto:

Πλευράντε κεί ὄμμας
Ὁ δὴ μωσαχόωρ ποσὶ γρέφει, δέτις αὐτοῦ
Ἐτλη ἐστ' ἀντα ἰδηῶν σχεδὸν ἐλθεῖν εἰδὲ μέγχεδαμ.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti. dixit:

Age cede terga caudę, rina verbera patent
Face cum ceta mugientis fremitu loca retonent.

Et quę ad furoris incitamentum & indicium sequuntur: nam & corrugare frontē pugnaturus
cernitur, quod σὺζερ Græci dixerat: & superciliorum contractionem ὑδιστήνιον vocant. Index au-
tem præcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eaque propriē in Leone dicitur
Alcea: quod præcipuum in ea robur constet: vel quod incitamentum quoddam sit ad affumēdas
vires animusq; commouēdum: initio irarū terram flagellant, incremente verò excādescencia ter-
ga etiam sua verberant, id ea de causa fieri putat Alexander Aphrodisæus, quod eorum anima vehē-
mentius moueatur, sitq; vltionis admodum appetens: cauda verò vtatur veluti homines manu, qua
illi se plerumque in excandescencia comploderē solent: ita animalia hæc ira commota, cum id quod
sefe lædit vlcis nequeunt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaque furor leoni fami-
liaris, vnde apud Maronem, Irarę leonum, legitur. & Ouidius, Iram vultus habet, de eisdem ait,
quare Poëtę leonem peculiariter Feram dicunt, ira Callimachus:

Ὁπερ ἀσπερτάζωρ δέριμα κραιωμάδιου,

Quod verò catulos ab eo exolari pingerent, causa est, quod medulla leoni vel nulla, vel perexigua

est, vt omnium animalium solidis omnino ossibus cōstare videantur, quasi inde accrescat furor, q̄ labor his confringendis sit mercede minor, cūm minimum id sit, quod suctui possit inferuire. Sunt præterea ossa illa dura adeo, vt ex eis collisis, ignis veluti ex filice excutiat. Hinc animal est maximè febrì obnoxium. Febrèm verò nihil aliud esse, quam superantem totius corporis calorem, medicorum omnium consensu manifestum est, Febrì denique nomen ab igne Græcum πυρετός, à feruore Latinum est: quo morbo leones toto vitæ tempore cruciari feruntur: eaque de causâ Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè prouerbiū hinc emanauit, ἐλέλασεν ὄλεον quotiens rarum aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictum est in Cylonio scelere subnotando, cūm scilicet indoluisset demum Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum inturbare, & quasi post diurnam mœstiriam ad hilaritatem demum respexisset, vt impetu in hominem factō, eum vel in inuolabilis Deæ templū aufugientem persecuti sint plerique, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint.

Prouerbiū.

EO itaque incommodo vexantur leones: tamen vnus Albertus negat esse eos febriculosos: cui in Germania nato, alito atque educato, vbi totum ferè vitæ spatium consumpsit, vtrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quam Ægyptiis inter Leones quodāmodo genitis, cūmque ipsis totum vitæ tēpus versatis, alij viderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertū esse inquam, leonem febrì correptū vel si ad furorem vsque exaltuet, vnus pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibi met auxilia comparantem significare vellent, leonis simiam vescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, vt nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitātis. Nam simulac̄ vel ex arbore aliqua vel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi pro magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atq; ita quibuscunq; potest ludibriis Regi suo illudere: quod cūm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferscit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed vt mirari desinamus animal adeo ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulenter adeo ferocire, vt eos magna interdum clade ad interuersionem adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminum ripas & fruteta vagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, semper innocui: verum vbi per æstatem cœlū exarsit, regionibus iis æstu candefactis ambustisq; propemodum, ipsi tam vapore sideris quam multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt: qui quidem ad splendorem oculorum, tanquam ad humidiora membra conuolantes eos appetunt, palpebrarum libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiunt, absorbentur, aut amissis oculis immani, efferscūt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad Orientem latè diffunditur plaga, huiusmodi bestiis oppleretur. Id sibi compertū esse testatur Ammianus Marcellianus Rerum gestarum libro decimo octauo.

REMEDIVM IN FEBREM NACTVS.

E

SUPER IGNE SOLICITVS.

Atque hoc quidem animal, quod ignem ingenitū, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipuè formidat, adeo vt nihil æquè vereatur atque prætetas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine;

Καὶ ὀδύνην δὲ τῶν τετραπόδων ἰσχυρὰς τῶν.
Ardentēque faces, quas quamuis semiat, horret.

Et Pindarus Nemeis: Πῦρ δὲ στανιρατὸς θεουμαχῶν τε λαβὴν ὀδυροδύστατος Ἀκμίντε δεινοτάτων σχέσας δὲ θύων. In cuius trepidationis admirationem adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolosè sollicitū, & quasi vesanientem, ostendere si vellent, leonis simulachrum, & faculam pingebant. Id nos vix autoribus credebamus, antequam & Florentiæ, & demum Romæ leones hac potissimū ratione domari cōspiceremus. Simulachrū hoc in marmore cēsū Romæ vidi via Leoniana, quæ ad popularem ædem ducit, erutum frustū ex Augustorum mausoleo. Leo erat humi selsitans capite sublato, & in tergus verso: in transuersum adsculpta erat fax pinca cū nuce in summo capulo, rāniāque à face in leonis tergus porrigebatur. Quamuis verò apud autores scriptū reperim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, q̄, vti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiam his meam admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitum furorem. Causam cur ita ignem expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quod eius animalis vis præcipua in oculis cōsistat: quiq; oculos sicciore calidioresq; habent, ij maximè omnium

omnium ignem auersantur. In idem verò significatum adluci possit ilicis folium leonino pedi subiectum: siquidem Magi ferunt leonem iliceo folio calcato torpescere: eandemque vim esse folio scilicet traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

ET ne longius à leonina formidine digrediamur, gallum isidem, & præcipuè albū, vt Ambros. ait, à quo etiam Pythagoras abstinēdum iubet, mirū in modum perhorrescit: quod pro simbolo colendæ diuinitatis accipi quidam prodidere. Siquidem gallus, de quo Lucretius,

RELIGIOSA FORMIDO.

Quem nequeunt rabidi contra constare leones
Inq; tueri, ita continuo meminere fugat.

diuinum quiddam præ se fert, vti latius in Commentario de volucre ea percripto, disseruimus. Diuinitatem verò omnium terrena potestas reformidat, ac reueretur. Leones porò cūm Deū matri sint dedicat Terræ, ipsi addicti intelliguntur, & superius bonam leonis partem, quippe quod à iubis est reliquum, terram præ se ferre dicebamus. Sed enim aliam huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallum & leonē præcipuè solaria esse animalia: sed cur gallum leones vereantur, non posse nos à materia, sensūue rationem assignare, sed à superni tantum ordinis contemplatione, quia scilicet præsentia visus solaris virtutis magis gallo infusa sit, quam leoni concessa. quod ex eo coniectare videtur, quod exploratum omnibus est applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasiq; iubar eius aduocare, eo præsertim tempore, quo ex medio Antipodum cœlo digressus ad nos disceditur. Affirmat etiam solares quosdam angelos in galli effigie nonnūquam apparuisse, qui cūm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certam effigiem informati, forma se præditos ea videndos exhibuere. Contra verò Dæmones nonnunquam leonina fronte visos, qui obiecto gallo repentē in auras euauerint: quare solent etiamnum diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceum pullum in pelliciedis eis concilij causa præmactare. Ad hæc tradunt Græcorum nonnulli qui doctrinam Ægyptiorum sequuntur, animam Cecropis, quem in leonem transmutatum credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dæmonēque ita nos præstigiis fallere contēdit. Quod verò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescent gallo, inde procedere dicit Proclus, q̄ in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper vereri coguntur. Quemadmodum plerique viri, dum virorum diuinorum imagines intuentur, hoc ipso aspectu vereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius verò ex sectæ suæ præceptis ait esse gallorum in corpore quædam

Semina, quæ cūm sunt oculis immissa leonum
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, vt nequeant contra durare feroces.

Mirum verò quod veteres obseruauerunt Leonem etiam herbam ita nuncupatam, quæ furculis sese circumplicando plurimum nocet, gallum ita abhorre, vt si puella adhuc intacta, menstrua tamen, nuda pãsis crinibus leguminum segetem circumeat, gallum in manibus habens, exarescat gramen id, pro fususq; deficiat. Id qualecunq; est, à Democrito tamen traditū est, vt asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanāque naturæ vim quandam contēplantur, Semina aiunt galli sanguine contingi debere, hæc q; ita fata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INUNDATIO.

Incrementum verò Nili, quem NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat Nouum atque recens, ostendere cūm vellent, leonis idēdem hieroglyphicum faciebant: quippe cūm Sol Herculei leonis terga adit, Nili diluuium excitat, duplūmque recentis aquæ Sole in eo signo consumorante sapius exundat: quæ vis aquæ per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solum ea fertilitate grauidum reddit, qua non ipsi tantum indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnam orbis partem fame leuant. Propter eam verò aquarum redundantiam, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes vno iam consensu receptum, vt canales, tubique & siphones, qui aquam eructant, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi videatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quòque ordine disponenda, atque vt ea tantum quæ contra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalē vsque, qui cœlestem aquam ex regulis excipit, reliquis inter hæc solidis, vt quæ cadit vis aquæ per regulas in canalē non deiciatur per intercolumnia, nèue transeuntes perfundat, sed ea tantum quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarum emittere debeant, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in

Leonina capita a quas erunt stantia.

omnibus antiquorum ædificiis fieri passim viderat. Et vt semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquæ ductibus quibuscunque prominebant, leoninis figuris ornabantur: vt qui fons admirabili opere Viterbii antiquam hanc disciplinam ostentat. Et vt alia dissimulem, Romæ in Area Latrarenensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur vsque immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundæ aquæ, dimittundæq; intercauatus. Tale aliquid obseruauit in agro Brixiano extra portam Orientalem ad secundum lapidem, vbi iuxta viam, quæ tota magnis aquarum riuus atque diuortijs instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, vtris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarum effluuium patefaciebat. Sed neque in iis tantum quæ ad aquam euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerunt: verum etiam propterea quod leo, cœlestis ille inquam, aperire clauderéque videtur aquarum cataractas. Atque in hæc vsque tempora nunquam antiquata est veterum consuetudo, vt ostiorum clausuræ, clauis, annulique forib. affixi, leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati commentariis: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quam ad aquarum fluxus, crediderim. Illud nõ omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluias exposcentibus, plerisque in locis leonum ora vino prolui fuisse morem. Sed aduertendum est vulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVM verò persuasum haberent Ægyptij, lænas semel tantum in vita parere, id quod cum Herodoto plerique alij prodidere: mulierem itidem, quæ vnus tantum filij mater fuisset, per lænam sculptam significare consueuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabula veteribus scriptoribus approbata. Cum vulpes lænæ fecunditatem suam obliiceret in generositatis commendationem: illam verò incofferet, quod & semel in vita, & vnus tantum pareret: lænam respondisse, se quidem semel & vnus parere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerique reddere commenti sunt, eamque potissimum adinuenere, quod catuli in vtero iam vnguibus obortis matricem discindant, edique partum, ea vnguuium acie in enixu lacerata, vel quod vnà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fabulam Aristoteles asseuerat, casque vel quinquies vita parere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primum enim quinque, ac per annos singulos vno subinde pauciores, donec ad vnicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum vitæ spatium degant. Alias magna ex parte geminos, quod per longam annorum seriem Florentiæ experimento compertum est: sed cum plurimum sex, nonnunquam etiam vnus. Philostratus affirmari ait à rerum peritis, ter eas tota vita parere: primò quidem treis, mox duos, inde vnus: visam tamen aliquando lænam, quæ octo, vtero gestarit: Sed enim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiam Dei refert, cuius imperio factum sit, vt animalium ea quæ facile capi possent, longè essent cæteris fecundiora: quocirca tam lepores, quam damæ, quam etiam oues, ferè sepius & geminos pluresque pariunt fetus, ne genus deficiat feris iis, quæ sanguine gaudent carniuoræque sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certum est longè minus fecunda esse: quapropter ait, Leonis vix vnus Læna mater euadit. quæ quidem raritas pariundi, cum non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Lænam hieroglyphicum ostendebant.

CLEMENTIA.

PRÆTER hac alia quoque super Leone hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi, qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi videntur, breuiter attingam. Ex iis clementia est, quæ per leonem & substratum hominem, ita tamen vt leo sit incolumis, significatur: propterea quod infestissime sollicitatus ab homine leo, dum modo sit intactus, non vnguibus eum lacerat, nec vlla iniuria afficit, sed quatit solum, atque vbi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Ad huiusmodi significatum non frustra vidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrum mulieris, quod leoni exporrecto infidet, manu quidem vna hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abiiciens, non autem in iaculandi gestu cum inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neque quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRÆTER clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditum ab Eudomo citat Ælianus, leonem vrsam, & canem eodem contubernio à magistro quodam alios & educatos, sine vlla iniuria aliquamdiu pacatissime conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: verum cum vrsa quodam impetu percita contubernalem canem dilacerasset, commotum leonem violati hospitij scelere in vrsam proruisse, eaque pariter dilacerata meritas pro cane pœnas exegisse.

Æsopi fabella.

Seueri Pij Aug. nummu.

VINDICTA.

A

LONGÈ vero diuersum à superiori significato est, quod vlciscendi studium per leonem telo confossum plerique pingere instituerunt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quatalibet multitudine vnus appetit, & si detur copia, scedissime lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorum regi præstantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africæ rerum suarum componendarum studio, rex cum exercitu proficisceretur, ex itinere verò leonem obuiam factum à iuvene illo ipso sagitta percussum in syluam recessisse: anno verò post cum Iuba rebus ex voto compositis eadem copias traduceret, eundem illum leonem obseruato iuvene à quo vulnus acceperat, vnū illum è tam magno militum numero violentissimo cursu hostiliter aggressum nulla vi cohiberi potuisse, quin correptum iuuenem miserabiliter dilaceraret, nemineq; aliorum læso vltione ea contentum decessisse. Pythagorici porrò animam Cambyse regis Ægypti in leone se deprehendisse aiebant, vnde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæque semper appetierit. Cæterum hæc quoque potest assignari causa, quod illis temporibus, quibus claruit, neminem in vltionem eo magis propensum fuisse notum est qui nunquam Ægyptios persequi odiis armisque, & omni vexationis incommodo affligere destitit, eis semper in sensus, donec in omni Ægypto rerum potius sacris omnibus profanatis, populos totius regionis malè tractado, defessus potius quam satiatius est. Facit ad hoc illud, quod visi leonis ostentum, belli principium coniectores atque augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos exprimitur.

Λεοντας ιδειν δυσμερων δηλομαχας.

B *Visa leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.*

REGIVM AVGVRIVM.

ALIOQUI regibus augurium dare leones soliti sunt, vt is qui Iuliano Imperatori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso, sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confosus est. Obitus enim regis ex hoc porrendebatur, inquit Ammianus. Verum antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam congressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit, vt is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cum Alexandri furorem pedum pernecitate declinasset, fessusq; somnum in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abtergi: quòque pacto inde præfectis Alexandri oppressis, Indiæ regnum inuasit, à Trogo traditur.

ANNVS MENSES QVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id commemorare, quod læna, quæ catulos octo vtero gestabat, à venatoribus in Mesopotamia cæsa exenterataque, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante, annum vnus, & menses octo illum apud Barsanem Babylonis moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos ix. interpretaretur, cum ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouem Calchas intellexisset: Editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi verò adhuc in vtero nondum feturam compleuerant, quare mensibus potius quam annis assimulantur.

CRAPVLA.

Vnt etiam qui hominem ad satietatem vsque crapulatum, per leonem frustra carniū depascens stem indicari velint. Animal siquidem hoc cibo incontinenter admodum vtitur: multaque deuorat solida, sine villo dissetu quæcunque potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quam scilicet voracitatem Iuuenalis tangit, vbi multa pascendum carne leonem, dixit: atque inde fit, vt grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ teterrimi semper odoris est: quocirca nonnulli grauem animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fetoris ergò Martialis videtur mulicbre pudendum Leonem appellasse eo versu:

*Quare si pudor est Ligella, noli
Barbam vellere mortuo leoni.*

Taxat enim eam, quæ cum vetula esset, pilos vellere pertentaret. & alij lupanar olidum dixerunt. Quamquam non desint, qui loci huius interpretationem longius accersitam ad Cenchrenas, quas Leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morstu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, vnde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

MERETRIX.

SAnè meretrices per leonæ nomen intelligi, multis veterum sententiis & monumentis constat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lyfistrate in iuramento fornicarum: Non stabo leana in Tyrocnesti. Huiusmodi perulantia causa Ezechiel Hierosolymam leenam vocat, & Heliachim catulum eius, qui ductus est in Ægyptum. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, vt LXX. ediderunt, Nabuchodonosor Babylona traduxit, Michael Byzantius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quod humano capite mansuetudinem præ se ferrent, cæterum corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperiū quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros, scilicet mores Megarensum, quos veterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem veteris Poëtæ senariolus admodum venustus:

*Ἴσση λέωνος καὶ γυναικὸς ἀμότις.
Par est leana & fœmina crudelitas.*

Sed & ante urbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus cui leonæ simulachrum appositum videbatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua præcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITURNITAS.

Leonæ verò elinguis simulachrum ex ære, quod Athenienses statuere Iphicratis opus, ex effigie quidem leonæ, meretricis nomen, ex linguæ verò defectu, taciturnitatem eius indicabant. Cum enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria consilium iniissent, coniuratioque delata esset, comprehensam illi leonam scortum eorum vtrique admodum familiare, ad mortem vsque tormentis variis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fumineam imbecillitatem fortitudinis admirandæ memoradum exemplum: quam Athenienses vt honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare viderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatem elingue, erigendum decreuerunt. Constantissimum meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierent, cum leui adeò de causa reperæ sint vel mulieres, quæ tam forti animo pro amicorum salute non solum tormenta paruifecerint intolerabilia, sed spontè suam ipsæ cruciatum auxerint. Nam hæc eadem, vt ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguam suam comestam in faciem tyranni saucientis expuit, vt expuerit & vocem, ne coniuratos confitei possit, si etiam victa voluisset.

CYZICENI.

Cyzicenorū pecunia.

Si quis verò incidat in moneram, quæ leonis imaginem ex vna parte habeat: ex altera verò Cybeleam deorum matrem, sciat eam esse Cyzicenorū pecuniam quæ celebris admodum est ob id, quod pulcherrimè sculpti erant: & q; pro XXVII drachmis Atticis imputabantur, quæ summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: vna enim argenti drachma Marcelli Veneri pondus æquat. Atque hi sunt Cyziceni frateres, qui rem egregiè factam indicabant.

Magorum porrò superstitio, cōsiderata leonis alacritatē perniciosissimòque cursu, mustelæ dētem leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atque adeò imbecillitatem adhibere commenta est, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemum & Dinomachum medicos contentione, vno eorum leoninum, altero ceruinum corium præferente, vt per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controversia verò omnis inter eos est, dum ille fomentum aliquod miserabiliter implorat, vtrum ceruus an leo magis pedibus valeat, atque eorum vter alacriori feratur cursu. Merito igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, velocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

Quid verò sibi velit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quam vllò sit opus commento latius declarare. Illud tamen non omiserim, Herculem illum Ægyptium, qui cum Osiride, vt Antiquitatum scriptores tradunt: Italiam ab amarissimo Gigantum iugo liberavit, per leonem intelligi, neque quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodidere: hunc autem omnium primum leonis insignia gestasse, tradunt. Cæterum Heraclitus Ponticus, superatum ab Hercule leonem ideo fingi dicit, quia Argiurus ille, de quo Græci plurima scripserunt, Hercules, furorem illum, quo ex atrabili plurimum laboravit, tandem edomuerit. Satis enim exploratū est ex iis quæ antea dicta sunt animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamen qui per Herculem mysticè Solis lumen intelligant: leo verò cum Soli dicatus sit, manifestum est quid sibi velit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari stellæ nomen, qui Phosphorus est,

est, quod splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTUS.

Vteunque verò leoninum spoliū virtutis hieroglyphicū est, eaque de causa Herculi dicatur, quem pro virtute veteres posuere: idèoque Diogenes conspiciens quendam eo ornatu sibi gloriosè placentem, exclamauit: Ecquid virtutis indumentum vituperas? Sed enim non leonis tantum, verum alterius etiam animantis gestare pellem, heroicum fuisse morem, didicimus ex Apollonij commentariis, vbi Poeta scribit:

Δέρμα δ' ἔδρα τὰς ἐγὼ πεδινεὺς ἀμφ' ἔχον' ὄμιος.

Et apud Virgilium Euandrus:

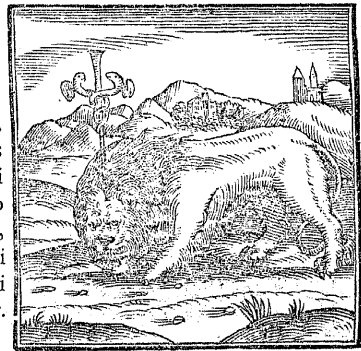
Demissa ab leua Panthera terga retorquet.

IN Antiochi numo videas leonem quendam propemodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam quod nonnulli vespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadere Sole, nocte, quæ per auem eam intelligi volunt, exurgere. Ego verò per huiusmodi hieroglyphici signum significare crediderim, vires cedere sapientiæ. Nam per leonem Robur, per noctuam Mineream intelligi, suis locis commentaria hæc ostendere. Eiusdem argumenti esse puto leonem in numo, cuius inscriptio est, ΜΙΑΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinatur ad humum, superne verò caduceus exporrigitur, vt scilicet id ostendat, vires quantumlibet feroces sapientium eloquentiæ cedere. Numum vidi apud Massicos Romanæ. Quod verò signum Iunonis Argis spectabatur palmitē redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quod nouercam vtriusque priuigni exuuii insulantem ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni vitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE SAPIENTIÆ

VIRES CEDEDE ELOQUENTIÆ.

LVNA.

Visebatur in Olympiæ templo Dianæ simulachrū alatum, dextera pantheram, sinistra leonem continens. Per alas volucrum Lunæ cursum interpretamur, quæ septem viginti dierum spatio totum permeat signiferum, quem Sol vix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera varietates eius indicat, quas vnoquoque mense XII. suis nominibus designaras alibi recensuimus. Leo Solis vim demonstrat, qua splendorem sibi comparat, eam tantum parte lucens, qua eius radiis illustratur.

SOL.

TERRA.

Fieri etiam solita erant apud veteres simulachra quadam radiata, ita tamen vt vnus simulachri radij omnes sursum versus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atque ira cōformata, vestanda leonibus commendarentur. Sciendum autem ex Vestij cōmētatione, Solem & Terrā ex eo signamento veteres intellexisse, quippe quos Assyrii ADA D, & ADAGARTIN vocabant: ADA D quidem

quidem Solem, qui radiis deorsum inclinatis inferiora viuificat, mulcet, educat, omnium quippe terra nascentium autor: ADAGARTIN verò Terram, quæ conceptam à solaribus radiis virtutem, eandem, quam licet, sursum versus erigit. Ita veluti sponsa viri appetens, vt Platonium dictum interrim vsurpemus, rerum omnium suarum stipata fœtu, sese habendam exporrigit. Sed enim ipsa leonis effigies vtrunque referre videtur hieroglyphicum, quippe quæ anterioribus partibus Solem excubant, posterioribus verò Terram. Quod tamen Adagartin pro Tellure positum putat Vectius Bassus in commentario Germanici, qui Phenomena scripsit, vbi de Erigone agit. Virginem, inquit, dici Cererem arbitrati sunt plerique, spicarum quas tenet indico: alij Adagartin ma-

lunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam sine capite astris inferitur. Nigidio Figulo placet iustitiam, vel æquitatem, quo nomine etiam Terram ipsam dici alibi comprobauimus, & Legiferam vbique Cererem apud Poetas appellari comperias, vt ab iustitiæ nuncupatione, neque hoc quidem alienum videatur, & cum Tellure iustissima consensum habeat. Hinc apud Maronem prospero terræ subiugandæ omine Æneia puppis: Prima tenet rostro Phrygios subiuncta leones. Veluti etiam hominem insidentem leoni nonnunquam videas, quem is stimulo regat, quod esse sui animi regem omnino videtur significare: neque enim Æneium illud ad sacra tantum patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri solita: neque solum respicit beneficium, quod, vt additum est, fuerit

Ida profugis gratissima Teueris.

Subiiciuntur verò leones Magnæ Deæ vehiculo, identidemque trahunt & currum Solis: atque tam variè à veteribus tradita, ad vnum eundemque demum intellectum tendunt. Vnum hæc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœlestia refert, posterioribus verò terram, quæstionem illam facile potest soluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis nostrorum literis modò Christo, modò Dæmoni attribuantur: pro Christo quippe apud Prophetas non semel positus, vt supra diximus: pro maligno verò, Petrus epistola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, Libera à leonibus vnicam meam, clamat. Quibus responsum facio, anteriora quæ sunt leonis, fortitudinis, & regis virtutis habere significatum, atque ita pro Christo poni. Nam ireneus vbi mysterium Dei in rebus strenuè gerendis, in dominando, in regendo vim & autoritatem ostendi disputat, leonis imaginem ait id præmonstrasse, quæ vni ex quatuor Euangelistis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & insidiarum. Caudam enim subter vterum cum fugit subiicit: cauda ferit ex obliquo per insidias: quæ omnia Dæmonem excubant, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales insidiosius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

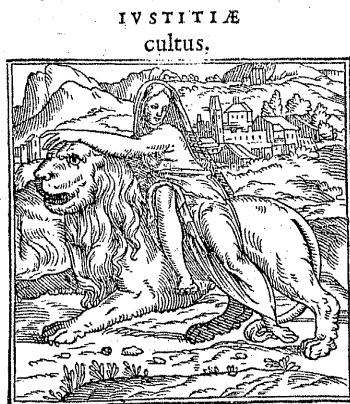
Denique, vt etiam aliter philosophemur, cœlestis est anteriore parte leo, idè admiranda Christi opera veram nobis ante oculos proponens diuinitatem. Nemo enim qui à Deo non fit, ait Nicodemus, opera ea facere possit quæ ipse faciebat. Posteriore terram sapere videtur: ea frigida est, inde ad minima quædam, galli quippe cantum, prætentam faciem, leuis obiectum amictus, quin ad simiam, & ilicis folia, atque etiam scillæ leo timidus est, & ad fugam promptissimus. Et humanus Christus mortem timet, perpetuæ non ignarus, quæ statim subsecutura esset immortalitatis, effugere cruciatum tentat, patremque orat vt acerbissimus à se calix auferatur: & inde ita debilitatus, vt præ trepidatione genibus insistere non posset. Quod si vtraque natura in Christo est, leo cum sit eiusmodi, rectè in diuinis literis modo Deo, modò mortalibus accommodatur.

EA verò præcipuè de causa eorum sententiam approbarim, qui ferociore quoque animos iustitiæ sese subiicere per hieroglyphicum huiusmodi arbitrantur: quia nuper in Gauritano agri Bellunensis vico suburbano reperti sunt magno numero numi, ab quorum vna facie mulier corona insignis lōgāq; induta palla sedet, manum ad ensis inuersi capulum extendens, ita vt apex ipsius capuli volam impleat, literæ circumscriptæ, IUSTITIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidè toto in exporrectam retro dextrā appenso, læua supra leonis caput postremis pedibus residentis iniecta: literæ adsculpræ sunt, LEONIS HUMILITAS.

Leones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui velit figmentum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequentes esse debere parentibus: ait enim,

ANIMI DOMITOR.

IUSTITIÆ cultus.

Adiungere

A *Adiungere feras, quod quamuis effera proles officii debet moliri victa parentum.*

AGRICVLTURA.

VARRO tamen in Cybeleio curru duo considerasse videtur, leonem vtique terræ symbolum, vt paulo antè dicebamus: mox quia genus id animalium in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullam ait esse terræ partem tam remotam, quam coli subigique non oporteat: ita omnes, quæ vel hieroglyphica sunt, vel quoquo modo mystica, in suam quisque artem, vel disciplinam quam profitentur, trahunt. Diodorus autem, vti suus est mos, historias sibi confingit ex commodo suo, leonisque idè Cybeles currum trahere confictum ait, quòd abhis ea educata fuerit. Vtrum verò curru vehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatum pertinet, parui refert: nā in Faustinae numo Cybelem Turritam leoninae sellæ insidentem videas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNÆ.

MIXTA QVID.

QVOD verò pluribus in antiquorum monumentis, præcipuèque sepulchralibus cernere est, leones aliquod animal apprehendisse, quippe vel ouem, vel taurum, vel anguem, vel huiusmodi quippiam, ex eo conicere potes, sepulti animum aut naturā talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, vel agnum, vt in sepulchro quodam Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominem ferocitate demolita, mansuetudinem amplexatū: si taurum temperantiam: si anguem, prudentiam, vel quid huiusmodi, prout animalis quod detentum fuerit significatum exiget, interpretaberis. Si verò hostiliter captum vel discerptum, eius natura hostem malè habitum. Nam in numo quodam argenteo Augusti Caesaris validissimæ formæ leonem videas, qui ceruuum superat dentibus in arcos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam victoriam, quā is

Faustina numus.

Augusti Caesaris numus.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

C

ACTIACA VICTORIA.

Apollinis fauore consecutus est, in qua, vt apud Maronem, *Omnis Arabs, omnes verterunt terga Sabæi.* Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVÆsierit hinc aliquis, quid sibi velint leonis anteriora, quæ in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

Πρότε λέων, ὅτι δὲρ δὲ δράκων, μεσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quæ fuerit à Bellerophonte coercita, significare clari plerique auctores volunt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos agredi videtur: dictumque est Epicharmi Comici:

Δουρτὴς ἔπος λεοντῆρα δυνάμει δαδρός.

Amoris mollitiem, leonis robore domitandam.

Eoque respexisse videtur Horatius, cum de iuvene perduto amore capto ait:

Vix illigatum te triformi

Pegasus expediet chimæra.

Capra procacitatem atque lasciuam significat, cui animosus idem Heros fortiter obstitit: Draco vero insultus, pugnamque adeò periculofam, quæ omnia ex peculiaribus commentariis toto hoc

B

Opere suis quæque locis explicantur.

TRES ORATORIÆ PARTES.

N Azianzenus verò, necnon interpres Hesiodi, per chimærâ treis Rhetoricæ partes intelligit: Iudiciale quippe per leonem, ob terrorem quem reis incurrit: Demonstratiuum per caprâ, quòd in eo genere dictio plurimum soleat lasciuire: Deliberatiuum demum per draconem, ob varietatem argumentorum longiorèsq; circumductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: unde etiam monstri mater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam πολυλοφὸν νεῖρ ἢ πολυειδῆ. intelligi contendunt, quippe mentem multis & variis præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

Neque prætereunda est leonis facies illa, quæ omnium prima visa est Ezechieli, per quam eius disciplinæ periti aiunt initiandorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam verò in primis visam, quòd à principum vita solcat totius populi consensus legem sibi constituere. Ad valvas igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorù vbique leones subiiciuntur, vt cum Maronis dicto, vel præcipuo potius summi Dei præcepto, Deos primùm venerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam effera, neque animum tam indomitum, qui non possit religionis curatione beneficiòque molliri, atque ita mitescere, vt nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QUID.

Leones duo pro foribus, vt ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, quorum vnus in pronao cathedralis Ecclesiæ à dextera draconem alatum vnguibus impactis cõprimit, draco autem retorto collo leonis pectus admordet, significans quòd praua quidem cogitatio cor incescit, fortis verò animus eam actutum elidit: à læua autem leo alter leunculum apprehensum pectori subiicit suo: demonstrans, quòd generosus quippe animus seipsum vincit.

SPHINGES QUID.

Quas verò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro templis prostare locorum vbique cernere est, sunt qui figmentum omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, vt humanam naturam præstare cæteris animantibus admoncamur. Nam alibi principatum ex capite intelligi disseruimus. Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum est, qui humano subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis verò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia virginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subiiciant, imperiumque suscipiant.

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMUM ET REVERENDISSIMUM

GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM CAR-

dinalem S. Floræ, de iis quæ per elephantum &

Rhinocerotâ significantur ex sacris

Ægyptiorum literis.

LIBER SECVNDVS.

TERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonem in primis, quippe eorum dominum, auspiciis incluyissimi Cosmi Medicei Florentinorum Ducis exire procuravi & quòd studium clarissimæ eius civitatis semper fuit Leones publice alere, & quodam Ægyptiorum more honorifice tueri, & quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuiquam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neque vastius neque portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestie tot dotibus, ipseque tam præclaris insigniuit, vt in omni vna tenore humanum genus (quòd sanctius animal Poëta canunt) ab eo bruto si non superatum, cerre lacepsitū esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quòd homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt, quæ ab eo tanquam à morum idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenta munificentiâ nobilis, temperantiâ insignis, aq; uitate summa conspicuus, præcipuus declinator insanie, vaniloquentiâ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedigneur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormique aliqua iniuria concitatus: deniq; regalem & ipse animum, ne omnia hic accumulè in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceã, non enim sus Mineruam, aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc Commentario enarrabuntur, exemplisque citatis comprobabuntur. Nec ad quenquam ex vestro ordine hic Commentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quam ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra atatem in te conspicuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale.

Vt

SVIS VIRIBVS POLLENS.

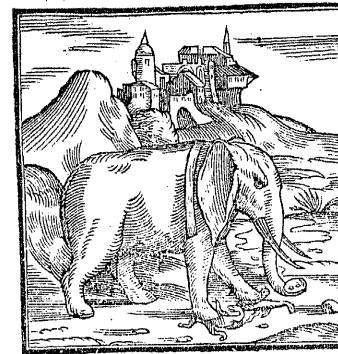
T igitur ab iis ordiamur, quæ super Elephanto Ægyptij tradiderunt hominem, in primis opulentum, suis quippe viribus pollentem, aliorum nihil indigum, qui dicere tutò possit, in me est omnis spes mihi, qui sibi conducentia olfactu quasi quodam enanciscatur, per animal hoc, imò per vnâ tantùm eius promuscidem, hieroglyphicè significabât, in eam scilicet admirationem adducti, quòd talem, tantamque habeat, vt ea vna officiis ferè omnibus illi optimè sufficiat: ea vice manus vtatur, vnde etiam nomen habet: ea bibat, ea cibû ad os admoueat, eam rectori, cuius omnibus imperiis se præbet obsequentissimum, erigat, offeratque, siue is in ceruicem animalis summam sustolli voluerit, siue ad terram descendere: quin arbores eadem prosternt, in acie tela de manibus dimicantium detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquò libuerit proicit, & quotiens immersus per aquas ingreditur, ea ipsa ædita in sublime restat atque respirat. Proprio itaque & eleganti vocabulo Lucretius hac de causa elephantos Anguimanos dixit, q; promuscidem ipsam instar anguis quoquo versum flectat, reflectat, contrahat, porrigat, lubricet & incuruet. Sunt qui visos atate nostra affirmarint gladium longitudine duorum cubitùm ad promuscidem alligatum gestantes, atrocissimas in bello carces edidisse. Sanè quantum ad vires pertinet, nunq; se Cato apud Ciceronè ait cum adolefcens esset, vires tauri aut elephanti desiderasse: quòd dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos viribus alia omnia antecedere.

R E X.

A D hæc Ægyptij regem hominem per elephantum simulachrum intelligebant non ea tantùm de causa, quòd cum gregatim semper ingrediantur, is qui maximus est natu gregem ducit, quòd in regibus eligendis multarum nationum & gentium mos fuit, vt id muneris senioribus demandaretur, vnde apud Hebræos Seniores, apud Athenienses Palæologi, apud Romanos Senatores rerum habenas moderare soliti sunt: verum propterea quòd habet hoc animi regi peculiare, vt genua non flectat adeò notabiliter vt animalia reliqua, calcaneum verò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul ostendit supplicandum non esse: flectere verò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus est, indicat. Nam apud Philosophos morum institutores, pes iudicium est affectus illius, qui humilioribus applicatur. Penes verò quem sit rerum potestas, decet quidem cum humanum esse, humanisq; rebus commoueri: genua verò flectere non oportere, manifestum est. Habitus & in ostentis elephantus regis sublimitatis signum fuit, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus est, solusq; tunc omnium priuatus elephantum dominus fuit, vt legere est apud

CÆSAR.

Fl. Vopiscum. Nam & Scandro Cotto Indo homini humili genere nato, quem Aleaxnder Magnus ob linguæ procacitatem interfici iusserat, pernici fuga elapso, cum mox latronibus contractis aduersus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorù dominatione liberaturus, visendæ magnitudinis elephatû ferus vterò se obtulit, & velut domita mansuetudine eum in tergum sustulit: quòd eum regem futurum portento fuit, nec sefellit euentus. Siquidè oppressis Alexandri præfectis, Indiæ sibi regnum asseruit, eaq; autoritate polluit, vt Seleucus Alexandri successor in Perside cum Indiâ affectaret, regno illi relicto res cum eo componere satis habuerit. Præterea scriptores rerum, assiduum cum serpentibus certamen gerere tradunt elephantos: serpentes autem inter alia significata loco suo disposita, terrarum orbem, prouincias, & regiones pro vario picturæ gestu significare ostendimus. Elephantos verò qui domitari voluerit, viribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, vt quæ bello necessaria sunt facillè cõparet, & cum ipsis prouinciis arma semper exercere. Quapropter, vt mihi videtur, Natura ipsa rerum humanarum cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quæ elephantum suis viribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresq; & virtutes etiam regias vni illi ante omnia bruta, vt paulo infra docebimus, elargita sit. Quòd verò pertinet ad prouinciarum subiugationem, videre est in C. Cæsaris nummo elephantum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero videas serpentem ipsius elephantum pedibus obtritum, in quo inscriptio est, CÆSAR. Potes ex illo, lacepsitum bello, & hoc cõfectum intelligere. Neq; verò me fugit, elephantum Maurorù lingua Cæsaram appellari solitû, quòd Spartianus in Ælio Vero tradit, primûq; Cæsaris cognom-

C Cæsaris numus.

B 2

minē nuncupatum, qui elephātum occiderat. Sed inepta hęc inscriptionis causa mihi videtur: cre-
diderim autem potius ad munificentiam spectare, qua Cęsar elephantos exhibuerit.

A F R I C A

Q. C. Ma-
ri numus.Scipionis
argentem.
numus.

QVĒ verò elephātū in Q. C. MARI numo cōpereris, ibidib' adiectis hieroglyphicū id Africā pro-
uincā ab eo domitā, ditionēq; Imperij in Ēgyptū vsq; ppagatā, significare crediderim. Ele-
phātū porrò Pōpeij Magni currū subiere Africo trūpho: & in numo argēteo admodū pulchro Sci-
pionis Imp. inscriptio, cui' galea elephantini capitis speciē habet, internē aratrū, antē spica posita
est: quæ oīa ad Aphricæ triūphū, & anōnā inde largiter aduectā spectāt. Inscrip̄tio, Q. METELLVS.

V. L E G I O.

IN militaribus verò signis, elephantū legionis quintæ vexillis adpingebantur, propterea quòd C.
Cęsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra ele-
phantos dari postulat, rēque strenuē gesta reliqua victoriæ occasionem præbuit.

O R I E N S.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis s. p. Q. Romanus in numis decreuit, quòd, vt puto,
Spoliis Orientis onustus Imperatoriū inde triūphū duxerit. Id honoris Tib. Cęsar post adeptū
imperium patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscriptio, quæ sic habet: TIB. CÆSAR

DIVI AVGVSTI. P. M. TR. PO. XXIX. DIVO AVGVSTI. S. P. Q. R. Eundem ho-
nore m Claudius Auia Livia Circensū pompā, currū quippe elephatorū Augusto similem decer-
nēdū curauit. Sed & DIVO AVGVSTO. Vespasiano currus ex quatuor elephantis in numo est, cuius latus

D. Vespasiani
numus.

alterū inscriptionē habet ad reliquos honores tertij consulatus: nam qui sua virtute ad Imperatorij
fastigij culmen euectus erat, re in Oriente bene gesta, paribus cum Augusto honoribus honestan-
dus fuit: ira Elephas iunctus, provinciam patriam subiugatam hieroglyphicē significabit. Est &
Philippi Imperatoris numus, in quo elephātus videtur gradiens sub magistro cum inscriptione,

ÆTERNITAS AVGVSTI.

MUNIFICENTIA.

EST autem inter virtutes regias illa, quæ solet ante alias populorum beneuolentiam conciliare,
munificentia: hac ostentanda magni principis elephāto plurimū vsi sunt. Hinc videas in An-
tonini Pij numo elephātem promuscide in semicirculū sursum versus lunata: cuius inscriptio est,
MUNIFICENTIA AVGVSTI. Atq; itidē in numo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas
est promuscide in eundē modū curuata, cū eadē ipsa inscriptione, MUNIFICENTIA AVGVSTI. S. C.
Nanq; hoc eos spectaculis exhibitos ostendit, atq; hinc eorū Imperatorū intelligēda munificentia,
qui eos modò in certamē cōmiserit, modò in saltationem, modò vt funes scanderēt & inambularēt,
edidit. Quod si ad eorum quoq; animalium liberalitatē trahere volueris, sanē munificos hos & li-
berales inuenias, siue ij curatoribus suis, siue etiā puellis, quarū amore se captos ostendēre. munera
elargiri soliti sunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam gratūque in
educatores animum scribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multum diūque pugnavit,
eumque sagittis interfectum, promuscide sublatum ad præsepe suum asportauit.

T E M P E R A N T I A.

SEd quid illud, quod etiā in tēperantiæ significatū, aut eius qui seruare modū in rebus norit, per
elephātū qui cibum caperet exprimebant? Assuetus enim certæ pabuli mensuræ, si quid largius
opulenti vsq; apposueris, tantū assumit quantū quotidiana cōsuetudine pascere sit institutus. In Syria F
cūm quidā educaretur magister accepta hordei mensura, dimidiū singulis diebus interuer-
tebat: cumq; aliquando præsentē domino totam illi mensurā apposuisset, simulatq; animaduertit ele-
phātus duplicatam esse pabuli portionem. hordeum id in partes duas promuscide disgregauit,
tam æquas, ac si vel modio quis demensus esset, vnaque magistro portione derelicta, consuetam
sibi partem absump̄sit: cuius facti meminit Plutarchus.

Æ Q U I T A S.

NEque quidem exemplum aliud prætereundum, ex quo
æquitatis etiā idē animal seruātissimū esse fateamur.
Quidā mēsuræ quæ magistro impendebatur, & lapillos, & pul-
uerē immiscebat, quò de pōdere aliquid fraudaret: animaduertit
elephas apud illum carnes elixari, accedensque cinerem ē
foco in ollam paria facturū iniicit.

EST illud verè regium, infanos & demētes homines euitare.
Quapropter Ēgyptij hominem tali prudentia præditum,
vt nihil sibi cum stultis & fatuis esse vellet, ostendere cū stu-
derent, elephātū & caprum hieroglyphicē ponere soliti sunt:
ac de Capro quidem suo cōmentario quæ vsui venerūt, prescri-
pta sunt. Causam picturæ huius esse dicunt, quòd elephātus in-
specto capro quamprimū fugit, tantum est inter eos naturæ mo-
rumque dissidium, vt virtus vitium nullo possit pacto tolerare.

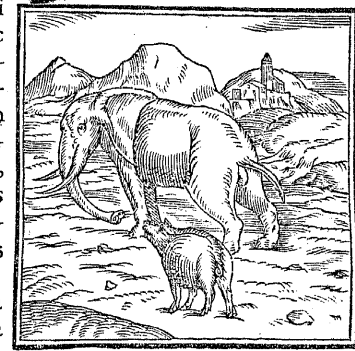
DECLINATOR INSANIÆ.

Facit

A Facit ad hoc etiam antiquissimum Mosaicę legis institutum, quo principes vbi deliquerint, sacra fa-
cere admonentur ex hirco, cū alioqui priuati homines capram vel agnum immolarent.

CVm verò vaniloquum genus hominū Regi cuiquam de-
spectui habitum, ac sedulò euitatum ostēdere curassent,
elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci
audito grunntu, in fugam se proripit euestigiò, non secus ac
generosiores equi præsertim Scythici, afinorum rudium im-
potenter admodum exhorrescunt, quod exemplo Darij ex-
ploratum est. Nihil porrò quicquā tam cōueniens Regi, quā
dicacitatem vaniloquentiāq; ab ædibus suis procul summo-
uere, eamq; inimicam sibi constituere, vt adagio receptum sit,
Fidem regiam asseuerando in iis, quæ omnino credi volumus
attestari. De porcis autē, quos pice oblitos, & mox igne flam-
matis Megarenses in Antipatri elephantos immiserint, eosq;
ita fugarint, in Porci ipsius commentario historia recitat.

VANILOQUENTIA
euitata.REX VILIVM ASSE-
ctator.

QVæ elephāto, hac ipsa etiā de causa regē ostēdit: cornua
enim, vt in Cerui cōmentario declaratū est, dignitatis & subli-
miū honorū significatū habēt. Hominem igitur Ēgyptij am-
pliori aliqua dignitate tituloq; honestatū, qui tamen nulla vel
maiestatis vel decori ratione habita vilissima quæque sectare-
tur fordesq; omnes perscrutaretur, significare si vellēt, hiero-
glyphicū elephātū qui mures venaretur proponebat, indign⁹
quidē tā vasta mole labor. Eadēq; nota inurendū facinus, quo
Domitianū iā Imperatorē stylo muscas perfodiētē derisū ac-
cepimus: vel patrē eius Vespasianū de lotio vectigal exigentē,
quāquā eius lucelli odor ei bonus videretur. Verū super hac
re notū adagium, Mures negligit elephātus. Ac ne quis cau-
letur, elephātū dētes insignes esse, nō cornua, Paulianias omni-
no esse cornua cōtēdit, tū aliquorū animalū exēplo, quibus
aut in supercilio, aut in naribus cornua nascantur, tū quòd
per aliquot annorum periodos corrupta decidāt, & noua sup-
pullēt, igneq; molliātur, quod in dētribus haudquāq; fit, & q;
in crano oriuntur. METICVLOSVS.

EST & illud regum ferè omnium proprium, vt ipsi ad suam (quod aiunt) vmbra expauescant, ita
E potentia comes additus est vniuscuiusq; rei metus. Elephātū autē cōsternationis hieroglyphi
cū esse manifestū, si præsertim ij ad stagna limpida aquæ, vnde sese tanq; in speculo cōtēplari queāt,
deducti pingantur: quam speciē supra modum reformidant, aut certè abhorret, & aduersantur, eaq;
de causa turbidam omnino bibunt. Atq; hinc Indorum populi, apud quos magnus earū belluarum
prouentus est, si quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilāq; noctes obseruare consue-
rūt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enasci cœperint, si longo quid
S temporis intervallo factū significare voluerint: hūc enim vtero gestari Theophrastus decēnium
scribit: quāquam Aristoteles, Ælianus, & alij annos longē pauciores ponant. Vt cunq; sit, vulgatum
inde dīctum est, Citius elephantos parere, quoties tarditatem negotij alicuius incescere volueri-
mus. De iis verò quæ minimè fieri posse speremus, Ennius dixit, Prius locusta pepererit Lucam
bouem. Ita enim prius Romani vocauerunt elephantos, quod à nostris in Lucania primū visū.

VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horū celebre hieroglyphicū super elephāto, vt si hominē frugi, & de victus ra-
tione sollicitū indicare vellēt, elephātū pingerēt dētes suos terra cōdētē. Eū siquidē aiūt simulac
caducos dētes suos intellexerit, spōtē auellere, & terra infodere. Verū ego crediderim potius Vitæ
sua prospiciētē, quā Victui legendū, Philippūq; ipsum deceptum aliqua forsītā Ēgyptij vocabuli
æquiuocatione. Manifestum enim est ex receptorum autorum probatione, elephantos dentes suos
nonnunquam venatu allisos arboribus excutere, scientes se eorum causa peti, vt ita præda dere-
lictā vitæ ipsi suæ prospiciant. Et ne indicio sint venatoribus, quotiens præ senectā deciderint,
eos etiam tum humo concedunt: vnicuique tamen sit integrum quam maluerit sententiam sequi.

CONCORDIÆ DISCORDIÆ EFFECTVS.

HVIC verò significato subiiciemus illud, quod nonnulli Sallustij sententiam, quæ est, Concordia
L parua res crescunt, discordia maximæ dilabuntur, nouo commento pingere, non tamen
infeliciter excogitarunt. In illo Formica in Elephāto crescit opposito caduceo, in hoc Elephā-
tus in Formicam definit, aqua & igni pro rebus maximè contrariis adiectis. Verum ex huiusmodi
figmento si caduceum & aquam & ignem summoueas, perfectus etiā intellectus significari potest,

B 3

quippe qui minimorum æquè ac maximorum cognitionem sit optimè consecutus, omniumque vnam quasi scientiam coniunxerit. Sed enim interpretamentum hoc perinde ac illud arbitrium esse, non inficior. Sed dicit aliquis, Quorsum Elephantus ad Formicam? Plutarchus porro de formica multa magnificè locutus, quod animal est omnium minimum, ita de maximo non dissimilia se dicturum profitetur.

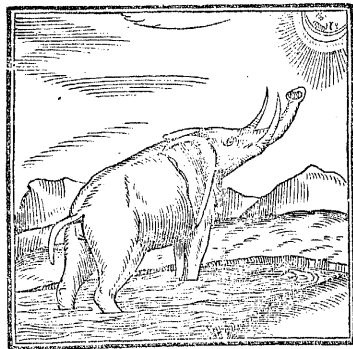
S T V P O R.

Atque hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo vel Cicerone id asserente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, superioris tamen notæ propter vnam vastitatem nonnullis habitus fuit, vt legere est apud Diogenianum, cui Philostratus etiam subscribere videtur, dum neque elephanto, neque dentibus eius quicquam esse cum lyra dixit, neque quidem cum peritis viris, cuius hæc in Amphione verba sunt, quæ quidem ideo Græcè ponere libuit, quia in impressis exëplariis corrupta leguntur: *Ἐλέφας ἰδὲ μὲν τῆς λύρας ἔπαιε οἱ ἄνθρωποι εἰδότες ἔπει αὐτῷ τῆ μὲν θύρας, ἔθ' ἔπι τοῖς κέεροι αὐτῷ χησοντες.* quod perinde esset, atq; illud quod de asino fertur, Nihil illi cum lyra. Quin & Plautus in hanc sententiam: Meus ait herus elephanti corio tectus, non suo est, neque plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quam sententiam Græci dicunt *ἔλεφαντος διαφύρεται ἔθ' ἔπι.* Et Tertullianus eum Bestiam vocat insulsißimam, etsi aliquam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius hominem eum signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetravit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonè simias & elephantos. Et tamen Indici, cum omnium sint ferocissimi, aded vt difficulter cicurari possint, ad instrumenti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animam intendunt, auresque ad audiendum arrigunt, atque hinc ita demulcentur, vt nullo alio commento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, palustres, montanos, & campestris. Palustres omnino dementes leuesq; esse, montanos prauos & insidiosos, campestris mansueti fieri facilius, & longè dociliores aiunt: quos nequaquam stupidos existimant illi, qui eos in theatris figurarum noras & mutationes varietatesque callere, multorum testimonio compertum asserunt. Romæ illud accidisse proditum est, cum eorum grex & saltationes, & orbium lucubrationes edoceret, indociliorem fuisse vnum: qui cum à magistris increpatus & castigatus esset, noctu visus est ad vmbra Lunæ institutionis documenta illa per semetipsum attentare, meditari, & exercere. Verum hæc non ita fortè videantur admiranda, quæ fame magistra discere cogantur: illa potius admiremur, quæ faciunt, fieri nullis vnquam legibus instituti, probitate, prudentia & æquitate, nullis ferè animantibus inferiores.

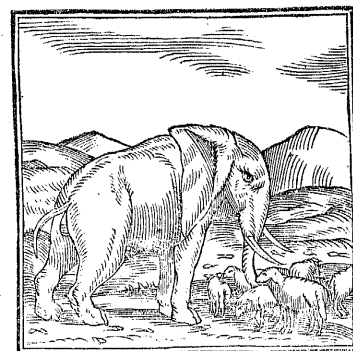
Quid quod sponte sua naturæ quadam sublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obseruant? Noua enim apparente Luna, spontè, vbi iure suo degunt, viuo se flumine purificant: si morbis infestantur, Deorum auxilium implorant, herbas cælum versus iaciunt, earum internuncio eò preces allegante: qui quidem gestus excipiendus est ab iis, qui pietatem ex elephanto picto exprimere voluerint. Idem humanis proximi sensibus, sermonem patrium intelligunt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortem infamæ vitæ præferunt: quam interdum, alia sibi consciscendæ mortis occasione negata, inedia finiunt. Quoties verò in theatris oppressi, amissa fugæ spe vulgi misericordiam supplicarunt, & quadam se se lamentatione complorantes, totum caucæ confessum in lachrymas concitarunt?

Quam tamen tanta ipsi sint æquitate mansuetudinèque, vt crudelitatis alienæ ministerio fungi minimè cogi possint, quod irritò olim Bocchi conatu apparuit, contra minus validas feras pugnare prorsus negat, cumque maioribus non nisi laceßiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent, ne quid obterant imprudentes, tantæque illi imbecillioris huius gregis tenet reuerentia, vt vel feri ex arietis conspectu mirificè cicurentur, lenèsq; atque tractabiles fiant. autor Plutarchus *Symposiacôn* X II. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factū obuiam non modò non trucidant, aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placide sese duces præbent, & viam illi commonstrant? Quod verò de sermone dicebamus, quem patrium intelligant, ac etiam certum eos inter se habere tradit Cyprianus, verum non nisi à magistris suis intellectum. Iam illud ætati nostræ claro innotuit ex-

PIETAS.

MANSVETUDO.

perimento

perimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum, siue regrediendum sit: quem feriant, quibus abstineant, quos inuadant, vbi temperandum iræ, ex ipsius magistri sermone cognoscere: vt non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quãdam illi belluæ cum genere humano societatem, vt M. Tullij dictum super ea re idètidem vsurpemus. Cum igitur elephas iusti & moderati imperij species quodammodo esse videatur, meritò Regis nomè, tum ob virtutes, quas superius in eo recensuimus, tum ob hanc ipsam mansuetudinem atque clementiam adeptus est. M. Antonius cognomento Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanum magis commendaret gentibus, quàm clementia, eaq; de causa, neque quidem in rebelles suos sauitum voluit. Hæc Casarem Deorum adscripsit numero, hæc Augustum consecrauit, hæc Pio cognomen tum dedit, hæc eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus, quem ex Maximini Imp. immanitate contraxerat, clementissimis Imp. Maximo Balbino & Gordiano statuas cum elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tercio quadrigæ elephantorum decreta sunt, quippe vt qui Persas vicisset, triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto mansuetudo fuit, quam recitat Plutarchus: Romæ cum pueri quidam per lasciuiam elephantum promuscidem stylis pupugissent, iratus ille vnum ex illis arripuit, eum in sublime iaculaturus, sublatoq; ad hoc præ metu puerorum ingenti clamore, socij morituri vicem deploranti, tanto omnium mœnore elephas intellecto arreptum puerum humi molliter deposuit, satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.

Quamuis verò ita natura mansueti sint, in iras tamè acriter incitatur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiorè, immaniter efferaßunt (Iustus enim vt in Diuinis habetur literis, cum irascitur, peior est) eoque casu tam hostibus quàm ductoribus suis perniciosi sunt. Quam in eo animali naturam cum non ignoraret Annibal, eam in vsu suum conuertit: quippe cum in Prælati fluminis transitum elephantos compellere nõ posset, neque materiæ qua naues conficeret copiam haberet, ferocissimum elephantem sub aure vulnerari iussit, percussoremq; transnaras flarim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem, transiit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, vt Strabonem in libro primo apud Iulium Frontinũ habetur: idq; in traiciendo Rhodano factum Lilius tradit: quamuis varia tam actæ rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse, altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci: atque hoc illud est quod horum vtrunque munus supra modũ exequitur. Sanè elephas ad hæc vsque tempora longa seculorum serie in Italia fabulosus habitus est, neque hominum quisquam adduci poterat tam deformem immanemq; belluam, qualem quãtamq; in picturis aspiciant, iis dotibus excellere, quibus apud rerum scriptores insignis habebatur. Nam quamuis trecentesimo abhinc anno Fridericus I. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa transueverit, & superiori ætate alter in Italia visus fuerit, nihil tamen præter corporis vastitatem, quod celebratione dignum censeretur, super illis memoriæ proditum extabat. Cæterum omnem historiæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quem initio diximus ab Emanuele Lusitanæ rege, Indiæq; triũphatore, Leonis X. Pont. Maximo dono missum, ac nos Romæ vidimus, Reuerentiũme Domine: qui tanta ingenij intelligentiæ atque docilitatis exëpla præstitit ea ætate (quadrimus enim huc aduectus erat) vt non modò quæ à scriptoribus tradita fuerant credamus, verum autores ipsos in hoc animantiam genus quasi inuides, eleuasse plurima, quæ longè magnificentius illustranda fuerant, suspicio sit. Hinc factum, vt ad eius significata, & eorum causas recensendas effusior accesserim, qui priusquam animal inspicerem, ne pro anilibus fabulis eorum bona pars acciperetur, veritus fuisset. Illud autè profiteri possumus, de reliquis animantibus quæ cunq; fidem excedere videantur, scriptorum autoritari nos acquiescere: sup elephanto verò quæcũq; admiranda traduntur, nos in Hænone, vel paria, vel veteribus illis longè maiora, oculara fide deprehendisse, cuius rei Romam ipsam frequentissimum totius orbis theatrum testem appellamus. Sed minimè loco hoc dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis sui ad summum Pontificem orator, summæ, vt nosti, vir integritatis, fideiq; sanctissimæ, atque alij narrare, remq; multorum testimonio comprobare. Cum destinasset Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donum ire, naui quam inscenderet iam instructa paratæque ad profectiõnem, nullo vnquam pacto per aliquot dies fieri potuisse, vt Hanno vel duci se ad nauim, vel si quo modo adductus fuisset, eam vellet inscendere, vsque aded auerfabundus profectiõnem huiusmodi reformidabat. Cumque Rex super ea re sollicitus admodum esset, magnisque pollicitationibus vnumquenque inuitaret, qui deducendi asportandi que Hannonis negotium suscepissent, neque quisquam nomen proficeretur suum, insuratum demum est regis auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui puellæ cuiusdam

De elephã to, historia inuidã.

amore perditus ægrè ferret se in tā longinquas regiones ablegari, proindeq; Hannoni persuasisset ne se abduci patretur abuchendū: quippe eum in loca sterilia, iamcena & barbara, vbi ludibriō cōtumeliōsq; omnibus tanquā hosticæ terræ animal afficeretur, neque victui neque ornatui eius vel necessaria, vel commoda suffectura: lōgum ad hæc iter & incōmodum, & vastum maris æquor arandum, vt satius esset in qua tunc erat terra quamprimum contrucidari, quàm per tot viarum difficultates ad ærumnōsissimam denique vitam peruenire. Rex hac re cognita, magistrum Hannonis ad se quamprimum accerfiri iubet, seq; dolos eius comperisse dicit, ageret itaque vt intra triduum Hannoni in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus est acturum se hominem extremo supplicio affecturum, vt aliis exemplo esset, qui mandatis regis fucum facere ausi essent. Hac regis asperitate territus elephant magister, cum nullam in cunctatione salutem intueretur, discipulam belluam aggreditur, docet se maleuolorum quorundam fraude subornatum, qui & felicitati vtriusq; inuiderent, & regi optimo malè obtemperantes essent: lōgè autem secus rem habere, quàm illi mēriti essent. Siquidem non ad immania & effera loca profecturi erant, sed ad urbem orbis terrarum dominam, amceno loco sitam, vbi rerum deliciarumque omnium quotquot vel auidissimi cuiusque cupiditate expeti possint, copia fertilissima redūdaret. Ibi esse Principem, cui totus penè terrarum orbis assurgeret: apud quem is in deliciis habendus esset, & tanquam Lusciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nutricandus: proinde bono animo esset, secumq; primo quoque tempore latus & alacer nauem inscenderet, affuturos navigationi Deos, & cursum omnem incredibili felicitate profecturos. Ita Hannonem ab eodem magistro in aliam sententiam deductum, vbi signa data sunt, vtrò nauem conscendisse, neque vlla vnquam imperia toto itinere detractasse.

DE RHINOCERONTE.

Qui Rhinoceronta in Domitiani numis inspexere, quid id signum sibi velit, quæritare solent. Ego factum id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiusmodi sepe spectaculis obtulerit, cuiusmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur:

*Præstitit exhibitus tota tibi Caesar arena,
Quæ non promisit prælia Rhinoceros.
O quam terribiles excarsit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.*

Sunt enim qui lentitudinem irascendi, ac nullū mox adhibitu modum excandescentiæ, per huius animalis hieroglyphicum intelligant. Nam in eo cōueniunt auctores, magna id indigere irritatione: sed vbi irasci cōperit, esse ferocissimum, quod & altero Martialis expressit epigrammate:

*Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magistri,
Seq; diu magna colligit ira fera.
Desperabantur promissi prælia Martis,
Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
Namq; grauem gemino cornu sic extulit vrsū,
Iactat vt impostas taurus in astra pilas.*

Sunt qui volentes potētē aliquem Regem imbecillioris salicuius artibus vexatum intelligere, elephantum pingunt in certamen à Rhinoceronte lacepsitum. Nascitur hic siquidem natura hostis elephanto, longitudine ei penè pari, sed cruribus multò breuioribus, colore buxco, vt Plinius. Cornu is ad saxa limato se pugnæ præparat: in dimicatione aluū maximè petit, quam esse molliorē intelligit, eaque per fossa, acturum superat elephantum.

ROBYSTYS.

Sanè fortè atq; robustū Diuinæ literæ, vt Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginē accipiūt, illudq; Iobis ex Hebraeo affectur: Nūquid vult Rhinoceros seruire tibi? Terribilis, ait is, fera Rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq; ita in Domitiani numis obseruauimus, in quib; Rhinoceros spectatur nares gemino cornu insignis, qualē celebrat Martialis. Præterea qui nup allatus est ex India inferiori ad Lusitanicæ regē, cuius imaginē ad Leonē x.p.m. trāsmissam vidimus, vnū quidē in nate cornu habet, alterū superne prorūpit, nō adeò magnum, sed præualidū esse Lusitani omnes, qui animal viderūt, attestāt. At lōgè curiosius hoc vidēdū: in Diuinis si quidē literis *μονοκέρατα*, & *πίνοκέρατα*, Vnicornē scilicet & Naricornē pleriq; locis confusim acceptū fuisse, nimirū à nouis & veteribus Theologis, qui cum historiā ignorarent, duo hæc vnū eūdēq; esse crediderunt, ita vbiq; ab aliis Vnicornem, ab aliis Naricornem vno eodēque loco positum inuenias. Id quod accidisse puto, quod, vt diximus, plerique horum idē esse animal arbitrati sunt Rhinoceros.

noceros

IRACUNDIA EX TARDITATE FEROCIOR.

REX POTENS IMBECILLIORIS ARTIFICIO PETITUS.

A noceronta & Monoceronta, cum alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio vtriusque positum, qui libro octauo, capite post vigesimum primo, Monocerontem asperrimam ait feram, reliquo corpore equo similem: capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, quem cornu nigro media fronte cubitorum duum eminente. Quæ quidem descriptio eum signat, quem vulgus Halicornum vocat, quem aiunt pudicitia ita amatam esse, vt non nisi puellæ virginis ope capi possit, quam venatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatūve se conferre animaduertent. Accurrere enim vnicornem ad puellam huiusmodi, inclinatumque caput in eius gremium collocare, altissimòque mox occupari somno: signòque venatoribus à puella dato appropere eos, & feram nullo negotio capere: atque hoc vnus tantum cornu præmio, quod contra venena pollere prædicat: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid veneno vitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta verò eodem libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu non in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostem genitum elephanto, & quæ superius allata sunt de vtriusque pugna. Sanè alibi in Diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicum esse fortis & robusti viri, vt superius dictum notat Eucherius citato ex Iobeloco: Nūquid vult Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptum inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerontis, vt Latinæ pleræq; omnes habent interpretationes, quāuis Sanctes vnicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cum Psalmo hoc vigesimoprimum comparatio referatur ad animalia robustissima & indomita, diuinumque auxilium contra eorum impetum atq; vim imploretur, quippe vt Chaldæi & Arabes exposuerunt. Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potente, cuius potentia sit sicut Naricornis, eamq; plerique lectionem probent, non dubitabim asserere loco hoc Rhinocerontis legere. Vbi verò Psalmo xxviii. mentio fit amabilioris animalis, dicatur quippe Sarion apud Hebræos, qd Græci reddidit *ἡραμιέν* & *ὡς ἴδε μονοκεράτην*, Latini verbum verbo reddentes, Dilectus quemadmodum filius Vnicornium: verus etiam traductio Vnicornium habeat, nulli dubium esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit *μονοκεράτων*. Atque hæc, mi Domine, sunt quæ super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatem omnem, horasque omnes assiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora reconditoraque forsitan inueneris, quæ si ad manus meas peruenire non potuerunt, indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principum obsequia, negotiorumque turbationes de studiis literarum subtrahant, crebrisque me interpellationibus auocent. Quare tu atque alij, qui vitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote æquiores, cum præsertim admoneat Maro, neminem esse qui possit omnia.

AD ERVDITISSIMVM LÆLIVM TAVRELLVM

ILLVSTRIS. COSMI DVCIS FLORENTIN RVM

iuri Præfectum, de iis quæ per taurum & bubulum omne genus

significantur ex sacris Ægyptiorum

literis.

LIBER TERTIVS.

N publica peccare commoda videar, doctissime Tauralle, si Tauri mei mugitus nescio quos Serenissimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborū omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius cum studioforum commodis applaudere, maiorum suorum exemplo, qui omnes summam & eam æternam laudem comparauerunt, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atque adeo in ipsa clarissima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatūque omni curauere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatissimus nunc in tanto rerum Italicarum motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus eum accedam, tamen si sapienissimè & magna cum ciuium suorum commendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam studiumq; senile in ætate iam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignissimo eum alendum curandumq; dedi, cui cibis is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abunde, vt cum opportunum fuerit: resq; ipsa mouerit, suo tempore & loco Taurillus de Tauro, qua in eo sunt laudabilia, atq; magna etiam admirationis, proferat, & ratiocinetur. Principemq; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum commonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq; faciunt, cum illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisque ab animo suo, qui ratione pollet, possit exēpla desumere, quia tamen dotes hæc ab humana natura demanāt, non vsq; adeo sunt in nobis admiranda: sed qua fera faciūt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines prouehantur, eo preciosa iudicatur, quo magis inter hæc humanū genus in certamen prouocare cōperimur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo Cōmentario ad Reuerendiss. Sfortiam cōmemorauimus, quibus nō inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

T E M

Admirabilem quandam in Tauro continentiam cum animaduertissent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum hominem, ab humanarum quippe rerum affectu non alienum, cæterum modestiæ seruantissimum, significare si vellent, Taurum naturæ admodum robustæ ac validæ faciebant: cuiusmodi speciem Philostratus Pasiphaë descripsisse mihi videtur, cum ductorem illum gregis, pugnam, superbium, exultantem, speciosum cornibus, colore niuco, lato gutture, ceruice crassa, palcaribus latè longèque pendentibus, arinis ad aspectum inhorrescentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in numo quodam argenteo, cuius inscriptio est, *M. L. T. H. O. R. I. V. S.* Causam huius hieroglyphici eam Philosophici tradunt, quod animal hoc sit calidissimum, atque inguine præcipuè potens, ita ut vno tantum intuitu citra motum impleat efficacissimè, quod si contingat, ut ab naturali aberrarit loco, vaccam ea in quam occurfarit parte, qua præditus est inguinis firmitate, vulnerat, non secus ac si telo eam acuto impetiisset. Vsq̄ue adedò verò femur illi promptuarium est, ut excutim taurum implese tradat Aristoteles: atque hinc plerique veteres scriptores, viri pudenda Taurum appellauere, ut muliebria *βυβάλιον*. Animal tamen hoc in libidinem vsque adedò concitatum & furens, non sapius quàm bis die inscendit, à conceptu vero ipsius vaccæ modestus castusque, nihil vltius tentat. Huius rei causam in vacca multi ponunt, quæ taurum propter rigorem genitalis nimiamq; tentiginem, veluti ceruæ etiam, neque non testudines faciunt, rarò patiatur. Vnde dixerit Horatius de fugitiua puella:

*Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice nondum munia comparis*
*Aequare, nec tauri ruentis
In uenerem tolerare pondus.*

Sedenim spectandum hoc exemplum continentia habere causam in tauro, manifestum est ex eo, quod spontè taurus à cõceptu diuortio quasi factò se cubat, ac ut in Epiro maxime videre est, trium plerunque mensium spatio non apparet, sed errabundus, ut apud Virgilium est, Latus niueum molli fultus hyacintho, illice sub nigra pallentes ruminat herbas: & quod ait Aristoteles, *ἀμυγυλῆ* quod non infeliciter quidam Abarmentatur dixere, hoc est, seorsum à vaccarum consortio, grege conuictuque pascitur. Quod dictum volui, ut vnusquisque sciret, quo gestu taurus pingendus sit in continentia significatum. Vt verò ad verbum *ἀμυγυλῆ*, & ex historia prouerbium reuertamur, hæc eò spectat, ut impositum petulantia modum, & probatissimam ex ea pictura continetiam intelligamus: atque ita fortè accipiendum illud apud Theocritum, *ἔβα κὶ ταύρος ἀν' ἔλαν*, in syluam abscessit taurus, sed hæc tamen, quia copiosè & feliciter sunt ab eruditissimis plerisque uiris præsertim Erasmo Roterodamo, tractata, nos non vltius prosequemur. Neque verò me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuisse miræ magnitudinis, quæ quia Veneris expertes essent, & omnino intactæ custodirentur, *αἰταύροι* dicebantur, sed hoc illis hominum cura, non natura dabat. Ea dem neq; iungebatur, idedòq; Iniuges dictæ, q; incontaminatæ pudicitia symbolum præ se ferrent. Mineruæ in primis mactabantur, virginis, quæ iugum nesciat, indicium. Ex iis autem satis manifestum est, nos in libidinis temperantia dubio procul ab eo genere vinci, quod alioqui proacissimum, & in riuales pugnacissimum esse constat. Quare handquaquam leni de causa cœlestis ille Taurus Veneri dedicatus, neque Venus temerè à sapientissimis Poëtis Aurea vocitata est: quæ quidem synceram, castam & puram generandi cupiditatem cœlitus inspirat, non lasciuas petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quæ voluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per summam incontinentiam consecantur, cogi se vi sideri affirmare audent, quò suæ velum impudentiæ prætendat, cum tamen à cœlo nihil nõ vndecunq; sanctissimè emanare verissimè dicat Plato. Sedenim si nõ ex ciuilibus vitæ moribus, si nõ ex disciplinis, & sapientum præceptis, si nõ denique legum minis ad honestatem institui potuimus, agè agè iam à brutis rectã viuendi ratione adipiscamur, & ingeniũ eorũ securi, nostræ opem feramus imbecillitati. Tali autè cõtinetia fuisse præditum Drusum, fama canit, qui se vxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, cõseruauit. Et quod de Tauri secubitu dicebamus, Pescenium quoq; Nigrum ferunt ignarũ rei veneræ fuisse, nisi quantũ procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiusmodi exempla in historiis etiã recetioribus, ut de Pemone Bellumensi, quem Vtinenses ob integritatem, iustitiam, summamq; prudentiam, Principem sibi delegere. Neq; sua in hoc fraudandũ laude fœmineum genus, cum Zenobia illa Aureliani Imp. etiam hostis epistola cõmendetur, quæ Gallieno remp. negligenter administrante, imperium sibi cõparauit. Eam ferunt cum semel cõcubisset expectatis mensuris se cõtinere solitam, si prægnans esset: sin min⁹, potestatem quærendis liberis viro cõcessisse. Vulgò tamè apud Seras nefas est à conceptu fœminam adiri. Eius continentia atq; modestia causa, qua boues, ita ut ostensum est, cõmendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ se suspenderat, quòd strupratam sese à patre ferret indignissimè, lignea boue auro solido superinducto condidit. Et antiquissimis Hebræorũ sacris offerre vitulum, est carnis impotentia peruicisse, ut Origenes in Leuitico interpretatur. Exempla verò huiusmodi ea de causa nonnunquam interferimus, quia totus hic noster labor ad eorum vsum susceptus est, qui pictura delectantur, ut præter Ægyptiaca, & alia pleraque mystica, historiam etiam habeant, quam ad id quòd elegerint argumentum accommodare possint.

*Hieroglyphicorum
vssus.*

ANeque alia de causa crediderim ego mulieres Elienses, cum Baccho, quem colebāt, preces fundere, orare solitas, ut *βοείῳ ποδι*, taurino quippe pede ad se veniret, nisi ut suā ita modestiam ostentarent: nihil enim minus fœminam decet quàm præcipitantia, vel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliانا cum modesta inducitur, breuiter, & vultum demissa profatur. Figurabant verò Græci Dionysium tauri specie, quòd eundè, & Osirim intelligebāt: de cuius probitate atque iustitia, summisque in humanum genus beneficiis, multa multis in locis hoc commentadi genere dicenda sunt. Porro Dionysius apud Argiuos *βουγενής*, quasi bouigenam, aut ex bouillo genere dicere vellent, cognominabatur. Quòd verò superius dictum est, cœlestem Taurum pios & honestos atque legitimos amores afflare, non sum nescius Iulium Maternum iis impudicitiam minari, qui Taurum habuerint in horoscopo: maluissimè eum prolificũ, aut fœcũdum dicere, ne notam eam cœlo inuississet immeritò. Huius sanè fertilitatis, & præsentaneæ feminis facultatis ergò institutũ aiunt boni ominis causa, ut in condendis oppidis sulco illo primigenio imprimendo, bos mas non castratus, & vacca iungeretur, & cum sacrificabant circum mœnia, quinto quoque anno integra animalia mactabant. Sane Orpheus mensẽ *μονοκέρωτα μόσχου* appellat, vnicornem quippe vitulum. Et Eustathius *Ιλιάδ. α.* mensẽ ait bouem dici, utpote qui sit generationis effector.

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cum hominem à priori petulantia sibi modestius consulentem significare vellent, non simplici forma taurum, sed Caprifico caput, colla, armosque redimitum pro istiusmodi virtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea vis est, ut lasciuientium taurorum, & quantumvis ferocientium naturam vsque adedò cõpescat, eorum collo circumdata, ut immobiles propemodum eos reddat: cuiusmodi taurum ab Hercule compressum domitumque myltico fabulamento Græcia cõfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, celsisse virtuti vitium hieroglyphicè significant: tamen si non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisque ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nũc est dissimulanda. Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebræorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumore & insolentiam esse mactandam. De vitulo verò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem in Leuitico homilia secunda.

PETVLANTIAE
franum.

Taurus ab
Hercule seu
peratus.

Nequè tamen illud omitti debet, Obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitum à peritissimis. Vnde illud, *βλεπειν ταυροδδμ*, quòd tum in Platonis, tum in Xenophontis Conuuiuiis, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tamen si nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruũque tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanem super Æschylo dictum, *ἔβλεψε γὰρ ταυροδδμ ἐν κρηναῖς κρητα*. Aspexit igitur tauricè ad humũ lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Neque sum nescius toruitatem à taurorum ferocia dictam, ut etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbiter interpretantur. Huic longè dissimile est *βοώπις*, quo quidem oculorum pulchritudo atque gratia significatur. In iis tamen quos superius citauĩ, nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isque plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

BONORVM OBSEQVIVM.

ALia porro picturæ specie, hominem ea modestia præditum, ut faciliè eum queas à perperã factis auertere, indicare si vellent, taurũ genu dextero illigatum pingebant: hunc enim si dextero allegaueris genu, manufactum & vincula consequentem inuenies. Hoc cum Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidam effecisset, ducto sapius ferocissimo tauro per vniuersam urbem, quem tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assècutus est. Edomitæ autem ferocia hieroglyphicum apud Georg. Anselmum vidi, impressum numo taurum, cauda surrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexum, sub cerno stipite, à quo laurea pendeat ab altero latere caput leonino spolio armatum, Inscripção, *M I L O C R O T O N.*

Agyptij iidem sacerdotes, vbi masculam prolem mysticè describere vellent, taurum ab insensatione in dextram se partem demittentem figurabant: si verò foemineum foetum exprimere voluissent, eundem in laevam auertentem se pingebant. Compertum siquidem est, taurum à conceptu discedentem si deflexerit in dextram, marem esse genitum: si ab laeva abscesserit, foemineum esse foetum. Ad hæc Parmenides, foetum tunc esse patri similem asserit, cum à dextra locorum parte editur: matri verò, cum ab laeva. Hippocrates tradit sinistro teste obligato marem generari, dextro verò foeminam: tantique esse dextrarum sinistrarumque partium in maribus foeminisque cognoscendis obseruationem, vt si mammarum prægnantis mulieris dextra flaccescat, macraue repente fiat, si gemellos paritura fuerat marem abortum fieri dicant: si verò sinistra macrescat, foeminam deperdi. Quin & Onitocrita hæc eadem intelligunt, cum imaginari dextra parte dentes amissos marium consanguineorum obitum ariolantur, ex sinistra verò foeminarum. In dextra autem parte veri materni sæpius moueri mares, in laeva verò foeminas constat. Albertus sibi compertū ait, mulierem quādam foeminas tantum parere solitam ea de causa, q̄ à conceptu semper in laeuū latus decumberet: admonitam verò cœpisse in dextram cōquiescere, ac solos deinde mares genuisse. Neq; verò dissimulandum quod ad Ægyptiorum commentum facit, Septentrioni vim masculam inesse, quod neque quidē Aristoteles dissimulauit: docet enim is, si masculos plures creari volumus, admitturæ tēpore, dies siccos, & halitum Septentrionis eligendū esse, & contra eum ventum greges pascendum: sin verò foeminas generari velimus, Austri captandos flatus, & in eum pascua dirigenda, quod vis in eo vento muliebris insit. Africanus quoque rem hanc tangit in Georg. Ait enim: Si marem velis, Aquilone spirante admitturam faciendam: si foeminam, Austro. Sed enim de laeuis dexterisque mūdi partibus magnū est inter autores dissidium. Vnā enim cum Ægyptiis dexteræ mūdi partes Solstitiales, sinistras Brumales intelligit Empedocles: de quo ita Galenus, *ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ καὶ τῶν δεξιῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ καὶ τῶν χειμερινῶν*. Neq; defunt qui primas olim foeminas ad ortum & meridiem terra genitas, mares verò ad Septentrionem & occasum fabulentur. Plato tamen Aristotelesque alia ratione orbem diuidentes, Orientales esse dexteræ, à quibus initiū motus: laeuas autem occidentales tradidere, vt idem Galenus recitat, *πυθαγόρας καὶ πολύτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τὰ κρῆσις ἕρασα, μὲν τὰ ἐὼς, ἀπὸ δὲ ἀρχῆς εἰς τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἐσπέρια*. Cōtrā Varro Latinę linguę lib. VI. cœlum ait dici templum: eius autem cœli partes quatuor constituit, sinistram ab Oriente, dexteram ab Occasu, anticam ad Meridiem, posticam ad Septentrionē. Cui Plinius subscribit dicēs, errantia sidera contrarium mundo cursum agere, quippe laeuum semper illo in dexteram præcipiti: quamuis Festus anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem sole illustratur, Dexteram vocat, ita enim anticam interpretatur: posticam verò ad septentrionem, Sinistram. Alcinous in Græcorum monumentis a. lo. oratum ait morem sacrificandi seruatum diu vt circumcurrerent aras, cursum auspicati ab laeua dextrorsum, Zodiaci quadam imagine, cuius motus sit mundo diuersus ad exortum vergens: mox verò ab dexteris laeuorsum procurerent, quo motu cœlum rotari manifestum. Cōtrā Ægyptiorum positionem T. Lilius libro ab Vrbe condita primo, dexteræ ad meridiem partes Augurum instituto, ad septentrionem sinistras statuas ait. Ad hanc sententiā facit quod Psalmo apud Hebr. 89. legitur, Aquilonem & dextrum tu creasti: quod nonnulli Austrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis verò consentiūt & Chaldæi, qui Austrū ponūt. Sedenim & Auster pro Mari non ineptè accipitur, si sphaera recta statuatur polis ad finitiorē inclinatis. Nā Ægyptij, quos Cleomedes, nō postremi nominis autor, secutus est, ipsam mūdi totius figurā aliter describere, vt pote qui Aurorā esse caput, Borealia dextera, Australia sinistra constituere: maritimisque piscibus tum ob alias causas, quas loco suo recensimus, tum ob id præcipuè abstinebant, quod Nilum à sinistra ortum, quippe foeminea foecundaque parte, in dexteram quippe virilem sterilemque (ita enim erant eorum commenta) illapsū, quippe vbi mare sit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipsius sterilitate suo loco diximus: atque ita dexteram oram, hoc est, maritimam, considerato Ægypti situ, perditionis symbolū statuiebant. Neque hic dissimulandum, quod apud Eucherium, vbi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipitur, inuenies eum vocari Dexterum, & ita ipsum quoque sibi Dexterī nomē adsciscere. Nā & Hieronymus quartis Hebræorū castri Aquilonem dexterū appellari tradit, sed falsum ait nomen cum de Dæmone eius vēti domino intelligatur, qui vnde cūq; sinist. ex sinistra omnia mortalibus suggerat appetēda. Causam tamen Eucherius super Dexterī nomine aliam ab hac arbitrat, quippe quod perperam agere volenti, dexter ad sit obsecundando, suadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palam est, ait, in Sacris literis diabolum gestare Aquilonis nomen, eaque locutione quicquid bonis conatibus aduersatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atque omnia frigefacit: & ob id & infideles & impii, contumaces scelcratiq; homines, eo notantur hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandetur omne malum. Et quia flatus vehemēs quod frigidior, eō magis ignem in quem inciderit exuscitat, dictum est, Ab Aquilone exardescunt mala super terram. Tetigere & Poëtæ nostri dexteræ laeuasque cœli partes. Sed enim Maro & Naso, nullius additi iurare in verba magistri, eas non distinxere. Lucanus Ægyptiorum adhæsit factioni, & sententiā ipsos suam declarauit eo loco.

in dextram, in laeuam, in orbem,

D

E

F

A *Vmbra mirati nemorum non ire sinistras.*
hoc est, in Australes partes non porrigi. In hoc autem id interest, vbi quis vniuersi statuatur caput: quo super argumēto plura dicere nostri non est instituti, quare ad ipsas rerum significationes reuertamur.

AVEITVS PROMPTVS.

A vditu enim duo ex quadrupedum genere maximè polent, Ceruus & Bos: quamuis, vt in Asino dictum, Aristophanis interpres Murem & Asinum præferat: quod alij viderint. Sed enim Ceruus quamuis acerrimi sit auditus, tātisper tamen eo excellit, quandiu, arrectas auriculas tenet, quas vbi demiserit, non solum non præstat auditu, verum etiam laborat surditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ semper, atque eo præsertim tempore, quo foemina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm per horas ad summum treis afficitur, eo tempuscili spatio nisi taurus accesserit, naturā colligit, neque antea quàm vigesimo post die mas à foemina repetitur, quod raro tamen accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta voce statim accurrit. Eaque de causa Ægyptij sacerdotes per auriculam tauri pietam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoque tauro se morigeram præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarunt, quam cœlestem vocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignatam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoq; tauro paret, simulac incitari eius ad venerem mugitum audierit. Licet verò singulis animantibus voces propriæ ad initum sint, vt iuibus, & capris, & ouibus, nulli tamen grauior quàm bubus foeminis. In reliquis porò animalium generibus mares grauius sonant quàm foemina: in bubus econtrariò est, ait Aristoteles: nam boum foemina grauiorem quàm mas vocem habet.

NEPTVNS.

A T cum mugitus pelagi taurino sit non absimilis, & ipsi Neptuno tauros immolabant, & eum ab eodem mugitu *μυκτῆρ* appellabant: quia idem deus à sacerdotibus nonnunquam *ταύριος* nuncupatus est. Quos verò tauros Neptuno sacros esse volebant, vnde cunq; nigros deligi iusserunt, vt ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram, obscuramque maris aquam dicere mos vbiq; est: vnde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam volunt, deumque ipsum carnicomum, & cœruleo indumento vestitum passim inuenimus. Ad hæc pectus illi præualidum, armiq; taurorū in morē carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorum numo latum conspicias portum, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circum colludētibus. Qui verò ludi Taurij nuncupati fuerūt apud Romanos, handquaquam Neptuno, sed inferis diis instituti erant ad sedandam pestilentiam, quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sauebat: inde scilicet ortam, quod caro taurina populo diuendita fuerat. De Neptuno verò, qui *ταύρος*, vt apud Hesiodum de Scuto Herculis, vocaretur, alij dicunt propter vnderum sonum, quæ vt dicebamus, boum instar mugiant, alij, quia Neptunus taurina inducitur galea: vel quia ita eum Bœotij vocitabant à tauri sacrificio quod illi erat institutum, de quo Maro.

Syracusanorum numus. Ludī Taurij.

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.

FLVVI.

Quin & fluuios ipso, cornigeros vel *ταύροκεράνους*, hoc est, tauricipetes, & taurituos, vt luculentam apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tibris Maroni, *Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum.*

Et gemina auratus taurino cornua vultu Eridanus Vt apud Ouidium in Metam. Granico nata bicorni, non vt vulgata habent exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Horatio. Nam & taurum à Perillo Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarum in Pythiis legas. Et Timæus taurum eum, quamuis ita dicatur ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Compluribusque demum in locis flumina taurina specie fingi solita comperimus, vt Eurotas apud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios & Phliasios fuisse: quem tamen Athenienses humana facie figurabant, cornibus tantum à fronte prominentibus: siue propter mugitum, quem, vt dictum est, ciere flumina taurorum instar videntur, & taurorum instar atrocia sunt, vt Festus ait: siue quod cornua fluminibus ab flexuosis eorum lapsibus attri-

TONITRVS.

Quod verò pertinet ad mugitū, mythologi philosophi abactas Geryonis boues impulsu Herculis, tonitrus hieroglyphico significato intelligi debere autumant: quæ quidem sententiā eorum est, qui Hesiodi philosophiam interpretantur, ea scilicet de causa, quod Poëtæ plerunq; tonitrus auditos Mugire dixerint. Abigi verò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelli-

C

gebant. Solis igitur calor in nuber illapsus, earumque rigore coarctatus, simulac defraetis nubibus erumpit, mugitus eos ciere confuevit.

LÆTITIA.

Latè verò diffusum est hieroglyphicum illud, vt per vituli signum lætitia significetur: vnde etiã Vitularij verbum, hoc est, lætitiæ signum præbere, & exultando gestire, apud veteres Vitulãtes, gaudentes lætabundosque dici comperias: vt non temerè apud coniectores Hebræos legas, lasciuientem currentemque taurum per somnium imaginari, futuræ lætitiæ signum esse: addi verò lucri aduentantis significatum, si per huiusmodi quietem pascentes visi fuerint. Eius verò lasciuiz causa Psalmodigraphus clamat circumdatum se à vitulis multis, & à pinguibus tauris obsessum.

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

Quoniam verò & in somnia, & in id bouis significatum incidimus, quo lata nobis omnia proponuntur: qua ratione quòue modo bouillum pecus annonæ feracitatem, atque itidem penuriam significet, ex diuinis nostrorum literis historiam repetere minimè fuerit impostunum. Satis enim constat, quemadmodum Iosippus ille somniator Iacobis filius, ob inuidiam fuerit à fratribus venundatus, atq; in Ægyptum adductus, vbi lōgam seruerit seruitutem, vt que postmodum primas apud regem obtinuerit, posteaquam nocturnam eam imaginē, quæ sese Pharaoni altius dormienti obrulerat, interpretatus est. Imaginatus enim erat ille septē boues, pulchro, hilari & pingui aspectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas septem aliæ deformi macie palustri eo loco emergētes exceptas conficerēt. Mox verò existimabat septenas septicæ cernere multa fruge cōspicuas, & que iã secari poterant: eas totidē numero spicæ sterilitate insigni ex proximo occupate videbātur (hoc verò visum secundo loco, quod ex Hetrusca disciplina in ostentis experitur: primo additum, at restatū facit, vt etiam in Gedeonis vellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentissimus, eximiam quandam septem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus est, quam optimā illæ boues cum frugiferis spicis inspectæ denunciarent: quippe quòd sit animal agrorum cultui præcipue idoneum, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ causa futura esset Nili inundatio, vnde visæ essent illæ boues emergere: idque per spicas, quæ hilari essent aspectu manifestius significari, annorum quippe septem lætissimum prouentum: cætera quæ his aduersa apparuissent totidem annorum famem demonstrare, quæ vbertatem illam euestigid subsecutura esset. Est nimirum palus sterilitatis indicium, Sterilisque passim tum à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationem huiusmodi euentus approbasset, Rex Iosippi consilio fretus non modò famem ab Ægypto depulit, sed finitimos etiam populos abunde saturauit. Aiunt itaque Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiam ita relatã voluisse, vt simulacrum Serapidis cum modio in capite, huius rei monumentum esse decreuerint. Sedenim alibi de Serapi. Mirum autem memoratu est, quantum honoris vetustas iis attribuerit, qui humano victui vel industria, vel cura, vel ope priuata consuluissent. Liuius auctor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris precium intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim victitasse populunq; Rom. per ccc. annos ab Vrbe condita, Verrius Flaccus prodidit.

Apud Persas barbara cerimonia bos frôte in leoninam faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius,

Indignata se qui torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatis damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus vim eam ostendere videbatur, quam vt euocarent, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiam in Leone. Neque quidem alia de causa bouem quandam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulatur, nisi vt terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cælo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole conficiatur, cuius oriente iubare, stellarum lumina passim extingui videantur. Quid autem aliud portendere visus est bos ille arator, qui decessu iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repente defessus procidit ad ipsos accumbentes pedes, ceruicemque summisit, nisi terrarum orbem amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaque bos eo ostento præ se tulit.

OPIS IMPLORATIO.

Hæc autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriam alteram Scytharum more, bouillo interueniente corio, factam: apud eos enim opis & auxiliij imploratio fieri solebat matato boue, in corio cuius, qui opem sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus selesibat:

TERRA FRUGIFERA.

Bouis portentum.

tabat: qui verò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant præfati quantum præstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ab hoc fertur de Homolottorum sacrificio, qui fœdera santientes bouem in munitissimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accollunt, nunc Cercaios appellatos: eos nonnulli Ziccos esse volunt: hi autem si gravem aliquam iniuriam acceperint, imploraturi amicorū auxilium bouem maciant, pelleque detracta, & humi distenta, in eaque sedentes, carnibus bouis in minutissima frustra diuisis, partem vnicuique aduenienti porrigunt: quique accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligunt, vt se, fortunasque suas omnes parati sint exponere pro amici, qui viscerationem hanc fecerit, iniuria vindicanda.

REGVM OPVLENTIA.

Qui verò boues iuncti in numo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. v. habentur, atque alij similiter iugati in C. Marij C. T. numo, nimirum arationis partes procuratas, & rei frumentariæ commoda declarant: nam & apud coniectores, vt superius dictum, arantes boues imaginari, lætissimam prænunciant frugem, & opulentam rerum felicitatem. Quin & nomem boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutritio: labore enim suo in exercenda terra continuò nos pascit. Hinc Græci βῶρον felicem agriculturam vocant, quibus φῆρος agricultura est, & bouis etiam epitheton.

IUSTITIA.

Quoniam verò ipsa frugum opulentia sæpe sub Iustitiæ vocabulum cadit, eaque de causa Gentes Legiferam Cererem appellantur: longè conuenientius Diuinæ literæ per bouem eos intelligunt, qui iustitiæ iugū trahūt, bonisq; & frugalibus operibus laborē suum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Mose: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nūquid de bouis cura est Deo: an propter nos vtique dixit: quia debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiēdi. Et Hierosolymitanus Hesychius plerisque diuinarum literarum locis bouē poni pro homine ait, qui iustitiæ sit operibus intentus: idque est bouem offerre in facris: vt ouem, à malis abstinere. Alibi verò Aaron vitulum pro se & pro domo sua tanquam iustus, hircum verò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obseruat Hesychius memoria repetendum, in Leuitico Pontificem, hoc est, doctores prohiberi ad Arcam testimonij quocunque tempore ingredi, ne vtique curiosius inquirant, quemadmodum verbum caro factum est: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus est: quomodo exinaniuit semetipsum, & in cælis mansit. Horum enim fides salutem affert, periculum inquisitio. Sed tūc demum indulgetur vt ingrediatur, cū pro peccato arietem in holocaustum obtulerit, tunicam linteam induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona linteâ succinctus fuerit, linteam cydarim imposuerit capiti: hoc est, quando Deo conciliatus erit per purgatus mentē, corpusque nitidus, castus, iustus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreque, hoc est, sapientia redimitus.

PECVNIA.

Athenienses autem quòd frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numismatis honestarunt: id autem didrachmum erat, vt nono libro Pollux: vnde prouerbiū, βῶς ἡνδὶ γλάσων βεβηκε, Per linguam bos inambulatur: de iis qui accepta ab aduersariis pecunia, mox præuaricati susceptas causas deseruere, vt fecisse Demosthenes fertur, qui etiam id sibi gloriæ vertit, quòd vt taceret plus accepisset, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero bouum precium rebus præstitum inuenias, vt illud Iliad. βερετό μὲν οἰοῖτο κίραςος quorum singuli scilicet focci centum aureis numis æstimabantur. Id enim honoris boui veteres habuerunt, ob multas, quas ex eo consequimur utilitates, vt in aureorum numorum parte vna bouis effigies, in altera principis facies cuderetur. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo: eoque spectare Didus mercaturam, asseuerare non ausim, tamen Tib. Donato commentum placet. & Græcorum nonnulli ante Numam scortas & ostracinas pecunias in vsu fuisse dicunt: quod & Tranquillus literis mandauit, & illud fama tenet, asses ligneos & scorteos ab eodem Numa, qui postea ferrū admixto aere signarit, in cōgiario populo datos. Apud rerum scriptores inuenias sæpe Imperatores exercituum rei pecuniaria inopia, scortea persoluisse stipendia. mox illatis pecuniis iustum vnicuique precium restitutum. Præclara Venetiis est Michaëlium familia, quæ aureos insculptos clypeis gestat, quod illi honori, vt aiūt, datum: quia bello quòd cōtra Saracenos pro Hierosolymis Balduino Rege susceptum fuerat, duce classis & Venetiarum Dominico Michaële, deficiente stipēdiarum comætu, qui remigibus & sociis naualibus exolueretur, exco gitauerit is corium signare minutioribus frustis, idque pro stipendio, aliis pro argenteorum, aliis pro aureorum precio numeratis, imperauit promulgatione solenni, vt pro certi precij denariis à lixis & cauponibus, & cuiusque mercis institoribus acciperentur, multa indicta reculantibus: ita occursum exercitus necessitati: cumque domum reueris esset, publicam fidem persoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias scortas eas haberent, totidem argenteas iis, aliis aureas repræsentauit. Sed numus hic scorteus, qui à Numa distributus, tessera potius vicem gessit, quàm pecunia: temporarius enim fuit. Numum tamen scorteam D. etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronunciat dicebamus, apud Homerum Hecatomben ἑνεαβόδου institutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem bouum præ-

Bos in Vespasiani & C. Marij C. T. numo.

Bouis effigies in numismate Atheniensium.

Scortei mnt.

Bovis signu-
ra cur nu-
m? in scul-
pserit The-
sens.

cio comparatam intelligunt: Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam *δρακόνος*. In specta- culis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare solitus erat tot boues datum iri: unde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuisse numum, quam Atheniensem. Carterum Plutarchus bouis figuram in numis eudere institutum à Thesæo tradit, vel ob taurum Marathoniū, quæ ipse edomue- rit: vel ob Minos ducem, quem singulari certamine devicit: vel ut hoc honore bobus præfesto ciues ad agriculturam alliceret. Sanè Plutarchus ut idem in Publicola vita: bouis precium centum obolis imputabatur: quamvis Pollux, ut superius dictum est, didrachmū tradat: pecudis verò decem. Prius enim quam numotum vsus esset, pecudibus atque iumentis plecebantur fontes. Quare bouis, pecudis, suisque etiam signa plerumque in numis incisa sunt.

VOCALIS PRIMA.

Sed ut ad rem nostram reuertamur, à Phœnicibus etiam est honos habitus boui, qui literatum, ut fama est, inuentores, primæ vocalis nomine Bouem appellabant, cum animal sit humano vsui maximè necessarium. Quod verò necessarium est, uti dicit Hesiodus, neque secundum, neque tertium esse debet, sed primū ilicō: prima verò littera est A, quæ suapte natura ex imo barathri, nullius veluti reliquæ instrumenti indiga, ut puta linguæ, dentium aut labiorum, libera pronunciat, primæque in infantibus articulata dignoscitur. At & terra, cuius symbolum est bos, prima omnium humanæ consuluit infirmitati, prima alimenta subministravit, prima rerum omnium vsus, vtilitatem, ab ea poscentibus elargita est.

ITALIA.

Romani porro tantum honoris boui tribuerunt, ut Italiam ipsam ab olim Italiam, nuncupatis Bo- bus, appellatam prædicent: quamvis Græcorum sigmento Eratothenisque in primis confi- sum sit Italiam ab Italo rege dictam, qui Eمورgeti successerit. Non temerè tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præstare præsertim in Italia, & propter vtilitatem: & propter cognomen existimavit. Neque dedignari sunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, & Caprarios dici se alij non erubuerunt.

Visebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo superatus: hieroglyphicum id pugnam indi- cabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum siquidem animalium portento, dum comitiâ procrastinantur, oblato, victorèque lupo, omnium suffragia ad Danaum declinarunt, quem utpote externum lupum esse dicebāt, cum Gelanor inter eos versatus ciuilia eorum negotia tractasset, idèque ci- uis, uti bos humanæ consuetudinis consortia non reformidat, haberetur. Argiui itaque figuram eam rei monumentum esse voluerunt, quod in Lupi commentario latius explicauimus. Antiquissimā porro legem fuisse, memorię proditum est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quam si ciuē interfecisset: Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cum sacro quodam Bouem mactare necesse esset, ut sacrum ritè perageretur, neque legi fraus fieret, institutum ut Popa, quem illi *βωφόρου* appellabant, simul ac bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum verteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relin- queretur, decretum sit securim ipsam in iudicio ream consti- tuere, ex quo illa iudicandi quæta nnis consuetudo postmodū inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset.

CIVIS OPPRESSVS à peregrino.

OPVS ET LABOR.

DE opere demum & labore hieroglyphica passim vulgata sunt, descripta quidē cornua, captūt- ue bouis, maris opus: fœminæ verò, laborem anxietatemque significare: quamvis in impressis Hori codicibus *βόδς* dictio utroque lemme desideratur: scribendum enim est ex vetustis codicibus manuscriptis, *βόδς ἀρρενος κέρας*: & inferius, *βόδς ἀρρ. ἀρρ. κέρας*. Distinguuntur verò à cornuum specie mas & fœmina: quippe quod marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarum verò & minora, & vno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunæ cornua. sed in hoc significato nonnulli sarcula, ligones, & si Deo placet, rastro etiam ad cornua religarunt. Sunt qui nulla maris fœminæque diffe- rentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumque carne, pro labore & tolerantia proponant.

FRUCTVS EX LABORIBVS.

ET si fructū ex laboribus perceptū indicare velint, caput huiusmodi floribus & corollis redimi- tū faciant, corymbosque & ferta hinc inde à cornibus suspendant: cuiusmodi fascia molè Æliam ambibat, ut frustra quædam adhuc integra operis parte permāserunt, ostendunt: siue id sacrificio- rū videlicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit iudiciū, cum iuxta vicissim & patina adsculpi soleat, quod præcipuè in templorū parietibus, inter triglyphos vbiq; spectamus, eaq; de causa capita illa coronata

Flori locu-
emēdatur.

A coronata plurimum habentur: siue larga laborum præmia interpretari malimus, ut Romæ in eadem Adriani mole patina, munificentiam, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentantibus. Nam post vitæ præclarè actæ cursus laboresque superatos, apothecosis ipsa præmium Imperatoriis familiis decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, vel pyramides, vel columnæ, quæ ibi conditos supra mortales euctos gloria commonstrarent. Apud Petrum Melinum Romæ vidimus ahenum bouis caput antiquissimi operis scitè factū & venustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simā, aut mu- tilū, aut coronā, pro futura accommodatum, eo omnino gestu factum, ut laborioso nixu sustētasse ali- quid videatur: est enim caput gutturi appressum, crispātibusque palcaribus conatus speciem ostentat, quod dubio procul ad tolerantia laborisque significatum referendum est. Memorabile sanè veterū Germanorum institutum fuit, vxori ducendæ boues iunctos, frænatum equum, & scutum cum fra- mea gladioque mittere dotis nomine, ut vxor (ait Tacitus) venire se laborum periculorumque sociā his incipientis matrimonij auspiciis admoneretur: idem in pace, idem in præliis se passuram, ausu- ramque. Laborem enim iuncti boues, bellum paratus equus, & data arma denunciabant. Apud au- tores Græcos inuenias bouem, quod terræ laboribus exercendis sit destinatus, *λαῶν* appellari. Apud Mathematicos Tauro ascendente genitos, laboriosos atque perpetuæ deditos seruituti, propterea quod animal ad iugum præcipuè natum est. Qua de causa Tyriis Carthaginem edificare aggressis, intermissum opus est bouillo capite adiuucto, alioque vbis mœnia translata: videbatur enim ostentum id nil nisi laborem & anxietatem minitari, donec equi mox adiuucto capite, læti ala- cresque belli signum ex cepere. Horum alterum Virgilius dissimulauit, qui fabulam scribebat, non historiam, rem tamen agnouisse visus: quod bello genus intractabile futurum dixit, sed facilem vi- ctu per secula gentem, quippe quæ vel iugum acceptura esset, vel fræno coercenda: quamvis non postremi nominis, interpretes facilem victu interpretari malint ad victum comparandum: qua in sententia Seruius est.

Germano-
rum olim
mos in du-
cēda vxo-
re.

A R S V R D A R E S.

Atque ne à boue & equo longius discedamus, est illud ex horum alterutro hieroglyphicum, ut cum absurdè & imperitè factum quid ostendere voluerimus; bouem cum clitella, vel equum aratro adiunctum figuremus: quam quidem rem & absurdam sanè, & ab cuiuslibet ingenio vel vi- ribus alienam prouinciam in nuere volumus: quod luculenter vno versu complexus est Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epistolis ad Atticum tangit, vbi libro quinto inquit: Non nostrum onus, bos clitellas. Dixit enim Cicero quinto ad Atticum libro: Clitellæ boui sunt impostæ, illæne, non est nostrum onus, sed feramus. Sed ad nostra redeamus.

I V D Æ I.

I N Diuinis literis Iudæi, ut sæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur. Nam Hierosoly- mitanus Hefychius bouem cum accipit, qui mandata tantum legis simpliciter obseruat, utpote quod bos sit laboris signum. Eucherius significationem ad omnes trahit, qui vitam laboribus exer- cent: & Mosaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, ut neminem mercede sua fraudandum intelligat.

A P O S T O L I.

A Postolos quoque per boues accipit, qui suscepto Christi iugo vniuersum terrarum orbē Euan- gelico onere peratauerunt. Illud verò, Quasi bos ductus ad victimam, quod pro vecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro salutē nostrā eam quasi stultitiam suscepit. Ante fores templi ad abluendās ingredientium manus lauacrum ahenum boues XII, su- stinebant, qui quidem frontibus tantum extabant, terga & posteriora occultabant. Per boues eo gestu hieroglyphicè factos, Gregorius Pastores Ecclesiarum intelligit, quorum aperta & in ptopa- tulo proposita opera cernimus, sed quæ ipsi clam faciant sentiantque, Dei iudicium, non nostrum esse debet: id enim ait sibi velle, quod eorum lateant posteriora.

V I T I O S V S.

Q V od verò pertinet ad vaccam, per hieroglyphicum eius Diuinæ literæ, ut idem tradit Euche- rius, hominem vitios, quæ corporis sunt, plenum indicant, citato loco ex Psalmo, Inter vac- cas populorum. Sed illud de vaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam arcam Domini sine rectore iunxerunt, vitulis earum intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidem intelligi, qui tamen foris humanis affectibus torqueantur, illi alligati à recto tamen itinere non declinent: quia arcam Domini portant, mandata quippe eius menti firmiter infidentia. Et idem alibi ad Valerianum: Tunc verè Bethsanis tendimus, cum viam rectitudinis gradientes, ad vicina erroris latera, etiam si affectus pignorum auocent, minimè declinamus.

P O D A G R O S V S.

Sed quid illud, quo ex bouillo pede podagrosium hominem significabant: Bos enim præcipuè vngulis cum dolore articuloꝝ laborat, quo quamvis non intreat, vngulas tamen interdum amittit, & pedes vehementer intumescunt: vnde fictum ab Ægyptiis, Tauri cœlestis pedem ex- tra regionem suam in Æthiopas exporrigi, quorum & pedes, & articulos esse tumori egregiè ob-

noxios, exploratum est: & in Italiam transgressos, paucissimos inuenias qui non articularum vitio laborent.

A LABORIBVS QUIES.

Solutus porro bos, & praesepi redditus, partam à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Aegyptiorum hieroglyphicum Graeci adagio profecuti sunt, *βέριον δίκωτον* dicentes, cum exauctoratum hominem, & donatum iam rude ocioque & tranquilliori vitae restitutum significare voluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad praesepi sistere, atque illis pabulum sumministrare. quamquam sunt qui prouerbijs ad mollioris vitae significatum detorqueant, & ingenium à labore proclive ad libidinem ex hoc intelligi contendunt. Sanè quidem Hebraei coniectores, celsationis & ignauiae signum esse dicunt, cum quis dormientes tauros videre se per somnium visus fuerit. Vt cumque autem, XII. illi maiores qui regnum à Sabaco Aegyptiorum rege relictum spontè moderandum suscipere, vt oneri magis quam honori tantam regni curam sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam commune collegarum omnium sepulchrum construxere, contignatione tecti, quae vno constabat lapide, praesepibus adsculptis insigniuere: ad quae scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demum essent. Huic contrarium est, Bos sub iugo, de iis qui perpetuo labore fatigantur. Quod verò nos ab Iesu asserti in libertatem censetur, id ita intelligendum, Iudaeis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, vt quasi per vinculum ad praecceptorum obedientiam traherentur, atque ita Deo seruire discerent, & assuerent: praecipit enim lex, Non mœchaberis, non occides. An verò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariam sine metu facimus? nequaquam: imò nobis neque quidem concupiscere, neque vel irasci praecipit. Arctiora igitur sunt iugi nostri vincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatorie mandat, ne quid perperam agamus. Assertor noster praecedendas monet vitiorum causas, vt neque quidem facere quicquam praeter ius & fas in animum inducamus. Hæc enim est vera libertas, cum nosmetipsi sponte abiicimus vitiorum iugum, cum libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationum voraginibus emergentes, vinculis omnibus expediti, in sinceritatis liberos campos euadimus, abstinemusque non tanquam serui à flagitijs metu flagri, sed tanquam ingenui, pie sancteque educati, spontè probi modestique filij, & quia patrem diligimus omni studio, meditatione conatuque monitis eius ita obtemperare contendimus, vt ne cogitare quidem vllum velimus scelus. Boni enim qui sunt, nisi spontè boni sint, nullum ex bonitate sua præmium assequuntur. Nam Abraam & Enoch, Noè, & patrum plerique alij, sine legis feruitute Deo placuerunt. Lex verò tunc data est, cum seruili contumacia non modò Mosi non audire, sed ipsius etiam Dei, qui videntes eos atque sentientes in libertatem ex Aegyptiorum oppressione asseruerat, mandata detrectare pertinacissimè ceperunt: & quae plurima in hanc sententiam disputat Irenæus. Sed iam ad diuersorum deorum, quos sub bouilla imagine superstitione antiqua coluit conuertemur.

BUCEPHALI.

Prætereundum autem non est, etiam si *πυρροπόλος*, bouilli capitis notam equis inustam, illis ex signo dedisse nomen apud Thessalos, quippe vt Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos vocabat equos ea nota insignitos, cuiusmodi fuit nominatissimus ille Bucephalus qui Alexandro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equum eum à bouillo capite, vel à cornibus quibus animal id præditum fuisse dicitur, ita nuncupatum. Nam quod equi nonnulli apud Thessalos Bucephali vocentur, ostendit Aristophanes *ἀναγύρη*. Quantæ verò commendationis essent equi Thessalici, vel Delphico probatur oraculo:

Thessalicus præstat somipes mulieris Lacena.
& quæ prosequitur Strabo.

IUPITER.

Neque verò Graeci tantum mutatum in bouem Iouem confinxerunt, verum etiam Aegyptij Iouem illum suum, qui & Osiris, & Pater, & Iustus, & Dux, & Rex & Consultor in sacris eorum literis appellatur, per bouem indicabant, eumque Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto profecuti sunt cultu, vt ingentia super eo volumina scripta fuerint à plerisque, eoque vanitatis progressum, vt eum boue alioqui sterili genitum prædicarent. Bouem nanque fulgure afflatam fieri grauidam, eoque conceptu Apim nasci, persuasum habuere: de quo quidem cum nulla sit magis decantata fabula, consulto ego illam præteribo, si modò signa tantum quibus Apis insignitus esset, indicaero. Toto is corpore niger erat, in fronte candorem quadrem præ se ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos: qui verò multis locis sculptus visitur, Lunæ etiam speciem in latere gestat, vt in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille est Apis quem Hebraei Moyse in monte moram trahente, sibi Deum confluere, eam secuti consuetudinem, quam in Aegypto esse conspexerant.

DIANA.

Inuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam *πυρροπόλος* dicitur, vt apud Apollodorum: & à cornuum figura

A figura *πυρροπόλος* verò apud Taurios. Cur verò *πυρροπόλος* vocaretur, varia est opinio: dicunt enim alij, *ὅτι ὡς ταύρος περιέσει πάντα*: alij quia Taurum à Neptuno in Hippolytum immisissum cestro affixo, per vniuersam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cum è Scythia in Africam aufugisset, Deæque simulachrum dicasset, *πυρροπόλος* Dianam appellatam, propterea quod è Tauris populis eò allata esset. Alij nomen ex historia ea desumptum putant, quod Nicander ait taurum à Diana suppositum loco Iphigeniæ, cum eam in Aulide Graeci essent immolaturi: quamuis Phaedemus vsam eam fuisse dicat. plerique verò ceruam. tanta fuit in ea superstitione varietas, & inconstantia.

PALLAS.

Q Vin & Pallas *πυρροπόλος* dicta, & apud Andrios *πυρροπόλος*. Nam cum Anthropius Taurum Agamemnoni & Menelao dedisset, iussit vt vbi taurus è nauì proflisset, ibi Mineræ simulachrum erigerent: ita enim numen conciliari posse, prosperamque illis navigationem futuram. Accidit autem vt taurus is in Andrum insulam exiliret: memores ergo præcepti Reges statuam erigendam curauerunt, quæ postea id cognomeni Mineræ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, vt superius dictum est, in tauri nuncupationem venit, quem *πυρροπόλος* veteres appellauerunt, propterea quod, vt Sophocles autor est, qui Dithyrambum vicisset, bouem assequeretur præmium, veluti Tragici olim hircus debebatur. Aristophanes tamen nomen id in Cratini contumeliam detorquet, quasi ebrium insimularet. Apud Athænam legere est, Bacchum tauri & pardali esse similem, ob ebriosorum violentiam: vinosam enim esse pardalim, loco suo positum. Lycophron eum omnino Taurum vocat. Poëta Draconem Tauri patrem canunt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed vt ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis instar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli sacer erat, quem Neriton appellabant. Illud verò fabulosum iudico, quod Hermiiti oppido tradunt fuisse taurum, qui maculas per singulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. Verum hoc nihil ad hieroglyphica.

BITHONIS ROBUS.

Q Vi verò taurus humanis humeris gestatus Argis visebatur, Bithonis factum indicabat, qui suo freris robore, dum Argiui Ioui sacrificarent, taurum in humeros sustulisse fertur: summum enim virium experimentum apud veteres erat tauris robore præstare. Hinc Milo apud Teocritum celebratus, qui taurum pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Bufiridis nomen, quod duos solus boues quaquà vellet traheret. Fuit verò is Aegypti rex, quem Poëta crudelitatis in humanum genus atrocissimæ notauerunt. In Seleuci autem numis & taurus, & alibi tantum cornua spectantur, quippe quod is Alexandro sacrificaturo, syluestrem taurum è vinculis elapsum ambabus tenuit. In eius statuis videas nonnunquam cornua superaddita.

PIETAS.

IN antiquis operibus iuuenes duo subiecti iugo, currum trahere conspiciuntur, erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impositam ad Iunonis templum vexerint. Historiam & Pausanias & alij tradidit.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

C D Vo verò tauri inter se pugnare per nocturnam imaginem visi, negotiorum velocitatem prælagire dicuntur, vt Hebraica quædam somniorum interpretationes prodiderunt. Astronomi eum furiis agitandum dicunt, cui decimus octauus tauri gradus nascenti affulserit: eaque de causa locum eum tauris duobus sese cornu petentibus signatum veteres voluere.

DISERTA PROLES.

HEbraei verò iuniores cornupetam taurum per somnium imaginari, indicium esse dicunt disertissima proles suscipienda, quod forte spectat Virgilianum illud, taurum Polioni pascendum,

Iam cornu petat, Et pedibus qui spargat arenam,
propterea quod noua ille carmina faciat, qui quidem sunt ingeniorum fetus, *πυρροπόλος* & hoc addam (quamuis non sum nescius, quid Grammatici super locutione quæ noua est, disputent) dici ramen posse Virgilium ad Pindaricum illud respexisse, quod Olympiis habetur Epharmosto:

ἀνεί δὲ παλαίου μέγ' ὄνον, ἀνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à vetustate commendare congruum esse: à nouitate autem poemata. Flores enim pro recenti re positum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

APud Romanos signa militaria, alia Vocalia, alia Muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, vt scilicet aut noctu, aut in peragendis vigiliis, aut explorationibus obcundis, ac in ipsa quoque interdum acie, cum tumultu omnia confusa

essent, ipsi se vicissim noscitant. Muta variis animalium figuris elaborata præferantur, sed suum quæque significatum habebant, quippe ut vnum exempli causa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cum secretò & tacite rem gerendam adimonebantur: ostendebat enim hieroglyphicè id, consilia ducum non minus occulta esse debere, quam fuerit Minotauri sedes, quippe Labyrinthus. Hic ille sapiens videlicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quoniam exercitum huc illic agitare: Si putarem, respondit, tunicam meam meorum esse consiliorum consciam, eam actutum abscederem, combureremque. Tutissimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda nesciri.

VICTORIA.

MActatus autem bos, quales ubique locorum conspiciuntur, victoriæ plurimum: parti que triumphum signum erat, præsertim apud Romanos; unde Iuuenalis huiusmodi significato,

Duc in Capitolia magnum, Cretatumque bouem.

Id verò obseruatione dignum est, quod Spartiæ in hoc sacrificij genere diuersam à Romanis rationem secuti sunt. Nam cum Romani, victoriæ per hostium cædes parta, bouem sacrificare consueverent, cum verò sine pugna & sanguine rerum potiti essent, ouem immolare: hi contra in victoriæ pacata taurum sacrificabant, si verò pugnanando vicissent, gallum: quandoquidem ampliora, magisque homine digna, quæ ratione atque prudentia, quam quæ vi atque corporis tantum fortitudine contacta essent, indicantur.

LUCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa sunt, quæ de pietatis nostræ institutis ad hanc faciunt doctrinam, quæ Christianorum conuentus sanctionibus suis per imagines exprimenda concessere, ea nequaquam dissimulanda sunt: cuiusmodi ea est, quæ per alatum bouem Lucam Evangelij scriptorem ostendit: siue propter eam ipsam tauri continentiam atque temperantiam, de qua facta est superius mentio, cum Lucas ipse castissimus ab ineunte ætate, ut fertur, fuerit, omnemque vitam egerit incorruptus, immaculatus, sine vxore, sine liberis, in cœlibatu perseverans, nullum vnquam veneris usum nouerit: siue propterea, quod per vituli mysticum vultum, Christum nobis prædicat immolatum, quem Dauid super altare prædicat imponendum: atque mansuetudinem, quam præ se tulit Deus homo factus, testimonio suo literarum monumentis illustratam posteritati commendauit: siue quod à sacrificiis, vel à sacerdotio sumat, ut ait Eucherius, operis exordium. Ita enim scribit: Fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus.

MANSVETVDO.

Quantum verò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius Poëta ita causas eius reddidit:

*At natura bouum placido magis aere viuit,
Nec nimis irarum fax unquam subdita percis
Fumida suffundens cæce caliginis umbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pavoris,
Inter utrosque sita est, ceruos, seuosque leones.*

Paulò verò ante, cum de varietate animi loqueretur, mansuetudinem hanc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omnium species amplectari, sic subdit:

*Sic hominum genus est, quamuis doctrina politis
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Natura cuiusque animi vestigia prima,
Nec radicibus euelli mala posse putandum est,
Qua proclivius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulo tenetur, at ille
Tertius accipiat quadam clementius equo:
Inque aliis rebus multum differre necesse est
Naturas hominum varias, morsque sequaces.*

Prout verò variis affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur, cui per eam sit assimilis: nam in brutis simplices plurimum sunt naturæ, ut initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

Quam diuersum autem illud est, quod mansuetudinem ex bove picto significantes, ferocitatem itidem & furibundam petulantiam per taurum indicabant, ubi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, unde dixerit Horatius:

Fenum habet in cornu, longè fuge.

Psalographus noster eodem vitur dicitur, dum Psalmo 44. dicit: Cum nobis aderas inimicos nostros cornupetebamus: *καρποὺς* enim habet Græcus codex, proque valida & victrici pugna Theologi commentantur, Et vi. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos, veluti taurus,

A taurus, extollamus. Quod verò attinet ad fœnum, id ideo factitari solitum, ait Plutarchus, ut ferocitatem lasciuiaque ex nimia pabuli vbertate resultare admoneremur. Dicitur verò celebritatem accepisse à Sicinio quodam, proditur, qui cum effusissima dicacitate omnes carperet, vni M. Crasso parcere compertus est, curque vni illi parceret, interrogatus, fœnum cum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarum bouum cornua fœno circumligare, quò obuia procedentes admonerent ab illo cauendum. Eo signè Hesioidus populiuros (*licet ita mihi ἠμοπόδης* Græcum vocabulum Latinum facere) nuncupauit, qui quidem diuitiarum opulentia lasciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquam aspernandum. Sed illud potius afferamus, quod Psalmo xxii. scriptum, Circūdederunt me vituli multi, tauri pingues obsederunt me: ubi interpretes per Vitulos plebiam Iudæorum multitudinem intelligunt, lasciuientem quippe, solutamque iuuentutem omni prorsus regula carcerem: per Tauros verò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris antestabant, Pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nā & alibi Moyses in hanc sententiam futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne distētus est & obductus, & dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmsi Lxviii. Taurorum congregationem, Præfices & Scribas, & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ essent, Christumque & Apostolos ferociter incessuri forent. Minimè verò loco hoc prætereundum est, quod Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christum: Taurus quidem ob vtranque dispositionem, alius ferus ut index, alius mansuetus ut assertor, qui generi humano salutem dedit, cuius cornua essent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autem virtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, vniuersas gentes etiamnum ventilat, per fidem auferens à terra in cælum, & tunc ventilabit per iudicium, deiiciens de cælo in terram. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subneruauerunt taurum, de Christo identidem intelligi volunt, cuius neruos sacerdotes præcipuè, clauis suffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM, DE HIS QUÆ PER EQVVM

significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER QVARTVS.

VPERES Petre Victori, ut ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modò, hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, que fuerint Equi quæque significata apud eosdem Ægyptios tibi describi. Verum scias pauca ea esse que super equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal uti profanum aspernabantur: neque enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq, neque non Hebrai, multa super eo scitu dignissima memoria prodiderunt, que hoc explicabimus Commentario. Præter enim id quod obsequi tibi iucundissimum existimabam, imitatus me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & nature eius spectatissima quadam excellentia. Non enim ex eo genere est, quod parui facere debeamus, cum tot ex equo humano generi commoditates obuenant, siue domesticis, siue publicis sit visibus adhibendus. Sed frustra hic equum laudare egregior, cum super eo tam multa, tam præclara toto passim Commentario reperiantur: qua qualianam sint, hinc iam, ut instituimus, dicere incipiamus.

PRIMUM

R I M V M verò omnium equi hieroglyphicum est, belli signum esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis.

Bello armantur equi, bellum hac armenta minantur. Et Duelliam, equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Aegyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horum quippe, post obitum, apparuisse Osiridi, quem multarum rerum usum edocuerit, praecipue, quae quod animal bello utilius esset sciscitanti, equum ei negotio maxime commodum, responderit. Cumque Osiris Leonem praestare arbitaretur, respondisse Horum: Possè quidem eum auxilio esse: verum ubi semel fugam arripuisset, irrevocabile abire, cum alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursus hostes aggredi, proque loco & tempore Fortunae sese imperiis accommodare: idcircoque equum omnibus his officiis omnino magis officiosum esse. vnde Xenophon tertio de Graecorum reditu: Vna, ait, equites re praestant, quod in fuga certius est illis subsidium. Aristoteles in Ethicis, virtutem in equo eam praecipue laudat, quae fit ad currendum portandumque hominem idoneus, & ad inuadendum expectandumque hominem hostem minime formidolosus. Galenus de Partibus, Praeualidum, ait, animal esse & generosum, cum Ισχυρόν dicit, μη τε ἀδύμορον. Hinc illud apud Maronem,

Generosus pullus in aruis.

PUGNACITAS.

Neque temere Vespas Ιερογλυφικός ex equino cadauere significari tradiderunt Aegyptij: imò non temere esse dixerunt, quod ex corrupto eius cadauere vespae progereetur. Hoc enim tantum apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes versus fertur:

Ἰσχυροὶ μὲν σφυκῶν γένεσις, ταυροὶ δὲ μελιόσται.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri.

Diligentes enim rerum naturalium observatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, uti ex equo vespas, atque ex humano cadauere serpentem. Non tamen hic simpliciter vespae intelligendum, sed quod per vespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingenium ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus.

CELERITAS.

Ad haec celeritatis indicium est equus: quodque apud Lucretium Fortis equi vis legitur, Marcellus celeris exponit: eoque spectare volunt Virgilianum illud,

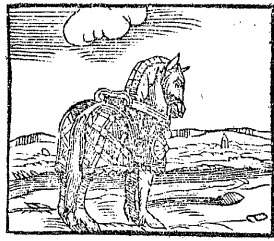
Quidnam egregium si fumina forti Fidis equo?

vbi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non virtute sua strenuam incusat. Multa verò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantum memorabo, quod Alanis à Probo Imperatore deuictis, equus in praeda repertus est, qui, ut captiui attestabantur, centum ad diem passuum millia decurreret, perque octo vel decem dies vigore minimè fracto perduraret. Sedenim eam in militaribus equis fugacitatem Imperator ipse contempsit, repudiatumque fugituum militi potius quam forti conuenire iudicauit. Ισχυρόν Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob velocitatem effictum autumant interpretes vim quippe aquarum eam intelligentes, qua nauigia cursu celerissimo rapiuntur. Quisque Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima sit nauigatione. Naues enim equorum curruumque usum affatim suggerunt: vnde & equos & currum Neptuno videmus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos curruumque volans dat lora secundo.

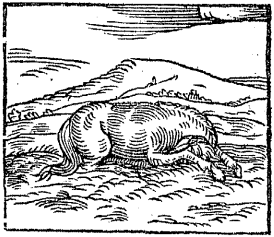
Iam & prouerbium à Cicerone usurpatum est super celeritate, tum equi tum veli, ad Quint. Frat. Sic ego (ait) te saepe excitante cursu, corrigam tarditatem tuam tum equis tum velis. De omni verò conatu adhibito, in Officiis sic ait: Cum his velis equisque decertandum est. Astronomi vndecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis velocitatem indicandam, qui cum eo sit gradu lucè auspiciatus. Adpingebatur verò Neptuno equus anteriori parte figura sua, posteriori verò effigie piscis, qui caudam in spiram replicaret: quod & veteres sculpturae passim & plerique Gallieni numi passim faciunt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS. AVG. Nota praeterea est fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exiliisse ferum equum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim verò apud veteres Nuptunus Equestris dicitur. Aitit insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeo sibi concors in nugis tota Graecia semper fuit, ut nulla sit tam absurda fabula, quae aliquo assertionis testimo

BELLVM,

D

VESPAÆ.

E

A testimonio careat. Quodque fictum à Poëtis est, Saturnum in equum versum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, uti Maro,

Pennis Saturnus & altum Pelion hincitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astra velocitatem figmentum referunt, cum amplissima caeli spatia diurno motu velocissime transcurrat, si quanto distet intervallo, quamque magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimus planetarum omnium videatur. Ab huiusmodi pertinacitate Abacutis prophetae dictum, Quia ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis praedictum volunt, vnde repetita salus esset omnibus piis prouentura. Et vnus sanè celeritatis ergo Virgilianus Aeneas praemia proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedum cursu primus metam attigerit. Et in numismatis, nunc equus currens, nunc ipse Pegasus, aliis adiectis, cufis, summa rem alacritate gestam ostendit.

S O L.

Alia verò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cum inscriptione, SOLI CONS. AVG. In numo verò Q. T. I. T. I. in quo Pegasus, quasi non satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obcundis Reipub. negotiis usus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso addita alae, cuius modi specie Mercurius aliquot in veterum monumentis conspicitur insignitus. Non desunt verò qui Pegasus in monetis etiam Corinthiorum fuisse tradant, quem Eubolus, Anchise, τις πικλάδες πάλου appellavit. Porro Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaso, frænum aureum dono à Pallade per somnium accepisse commemorat, vnde postea infrenandorum equorum usus ad posteros emanavit: eoque monumento voluerint Corinthij rei memoriam, testatam esse. Maro autem noster fræna Lapitharum inuentum tradit eo Georgicon loco,

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyroque dedere Impositi dorso, atque equitem docuere sub armis Insultare solo, & gressus glomerare superbos.

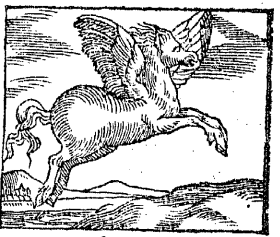
Sunt & qui Centauros in hoc eodem accipiant significato: quodque illi puberentis humana forma, reliquum equina fingantur, vitæ nostræ terminum pernici cursu occupari significare putent, propterea quod mira lapsi lubricitate incauti semper arripimur. Nullus enim tamen senex, qui se annum adhuc non speret superaturum. Sedenim Centauro alibi erit locus suus.

HUMANÆ VITÆ lubricitas.

Non sum verò nescius, autores esse, qui Pegasus qualem quippe passim in Hadriani & L. Pap. Curforis, & aliorum quorundam numis aspiciamus, famæ potius quam celeritatis indicium esse contendunt. Nascitur is ex Medusæ cæde: siquidem virtus cum terrorem amputauerit famam generat. Terroris & admirationis hieroglyphicum esse Medusæ caput, ostendimus in Serpente, cum de Domitiani gestamine loqueremur. fama autem ubi primùm genita per hominum ora incipit volitare, Musarum excitat fontem in Parnasso, quippe quod illustrium virorum præclara facinora vatibus scribendi suggerunt argumentum. Quod verò in Papiro à re ipsa etiam cognomento Curforis honestato, ex Pegaso alacritatem & festinantiam hominis significari dixeramus, capræ insuper fugacis spoliū & fulmen & sagitta, quæ in eodem spectantur numo, ad nostrum faciunt intellectum.

FAMA.

PROFVGVS.

Sed quoniam esse video qui Persea quoque Pegaso inuectum putent, examinandus est apud Hesiodum locus de Seuto Herculis, vbi Ισχυρόν ἄριστος à poeta dictum, quo loco Commentatores aiunt, animaduertendum Ισχυρόν profugum significare: eamque esse glossographorum interpretationem. Auus enim Acrisius Persea domo expulit, quem minimè moris est vsquam equitem inducere, sed talatibus à Mercurio acceptis praeditum aëra perfulcare: de quo sic Ouidius:

Pennis ligat ille resumptis Parte ab utraque pedes, teloque accingitur vincto, Et liquidum motis talatibus aëra findit.

Vnde etiam Catullo Pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotam Nestorem, pro Profugo, vt vetustiores grammatici interpretantur eo τις βοιωτίας loco:

Τοῖς δὲ καὶ μετέπειτα γερήνος Ισχυρόν Νέστορ.

Hic inde Gerentius exul Nestor ait. Talemque recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intulisse, propterea quod Neleus eum à cæde Iphiti pargare recusasset. Tum etiam propter filiorum eius insolentiam, qui cum XII. essent, eo freti numero præclara omnia sibi pollicebantur. Diu verò bellum protractum, neque quandiu Periclymenus, vnus ex ipsius Nelei filiis vixit, vrbs vnquam

Galieni numisma.

testimo

quam

quam capi potuit: postea verò quàm is mutatus in Apem Herculano curru explorator in scedit, sum monente prodenteque Pallade extinctus est ab Hercule: capta itidem euerfaque Pylos est, vnde-cimque Nestoris fratres interempti. Sed enim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios vbi educaretur, qui solus superstes in patriam inde restitutus est, & ab educationis loco Gerenius; ab effugio verò, quo saluatus est, Hippota nominatus.

FRÆNATA FEROCITAS.

Vlgarissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoque animo, imperio tamen & rationi obsequentem, hieroglyphicè per frænatum equum significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, vt equos propter crebras contentiones prætorum ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, vt his facilioribus vti possint: sic homines secūdis rebus effrænatos sibi que præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atque magnanimum, quod leges tamen subiit, nec frænū depulit ore, vt ait Horatius, de equo qui hominis opem implorauit, seque frænari sit passus. Et Maro:

*Sed tamen iidem olim curru succedere sueti
Quadrupeds, & fræna iugo concordia ferre.*

In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traieissent, isque legatos demum de pace misisset ad Scipionem, respōdit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænū & sessorē accepisset. Sed illud quoque animaduertendum est, de Carthaginis portento, quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe vt apud Maronem, caput acris equi, hinc gentem forte bello egregiam præmōstratum. Quod verò subiungit, Facilem victu, non de bouillo capite, vt Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendum, cuius ostenti ea sit interpretatio, vt facilem victu per secula gentem, facilem que tandem vinceretur, exponamus: hoc enim magis ad Virgilianam accedit sententiam, quamuis in Tauri commentario Seruium intellectum illustrare conati sumus. Coniectores verò, vt eò redeam, eos qui se caput equinum, vel caninum, vel asinum, habere somniarūt, in seruitutem vel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo visum aiunt in somnis equum qui se portet, polliceri, vt amica amanti imperio facile sit subiicienda, morigeraque in posterum furura. Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta, Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur. In Diuinis literis, vbi Eliseus montem auxiliariis equitibus plenum per adertos pueri oculos cōspexit, quosque vates Abachus Domini equos, & equitatus nominat, animas intelligit Adamantius, quæ frænū disciplinæ sanctioris accipiūt, iugūque suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur, portant, eiusque spiritu regi patiuntur: Beatasque illas appellat, quæ dorsum curuare suum, vt dorso verbum Dei sessorē accipiant: cuius frænā pariantur, & quo quouersum ille impulerit iter arripiat: aut eius denique habenis moderati, non ex libidine sua, sed tanti sessoris arbitrio flectantur, cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in Diuinis literis equum pro viro sanctitate prædico poni: eoque spectare Abachuntis illud alibi dictū, Qui ascendes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditum tradunt: & vti supra diximus, apud Pindarum legas frænū Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Ilij captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc verò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atque cicurari, quod ita luculenter Horatius expressit:

*Nemo adeo ferus est, vt non mitescere possit:
Si modo cultura patienter commodet aurem.*

IMPERIVM.

IN augurali verò disciplina per equos imperium significatū sæpe fuisse, comperimus, vt qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, vngulis scilicet in digitorum modum subscissis. Ei enim orbis terræ imperiū portendi, Aruspices respondere, apud quem equus huiusmodi esset editus. Eum itaque Cæsar magna aluit cura, nec patientē sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis dedicauit: quauis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, vt ab incæpto nunquam vllò, prodigiis quantumlibet aduersis absterritis aut retardatus sit. Sedenim eadem animalis species, quæ imperiū illi præfagiuerat, eadem inquam & mortem præmonstrauit. Siquidem equorum greges, quos in traiciendo Rubiconē consecrauerat, ac vagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset comperiit pertinacissimè pabulo abstinere, vbertimque flere. Eo porro affectu equi plerique in dominos sunt, vt eos interemptos lugeat, inquit Plinius, lachrymasque interdum desiderio fundant. Vnde non in scitè de Pallante Virgilius:

*Post bellator equus positus insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq; bumeat grandibus ora.*

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

*Agnouit sonipes, arrectisque auribus acrem
Hinnitum effundens stermit tellure Vagesum,*

Quem

A *Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cede
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinat collum summissus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.*

Sed vt ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditum est, quemadmodum Nero Asturconem, quo maxime delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abiisse per quietem videre visus, ac tantum capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibrium esset abitura. Dedit & Aelio Pertinaci feroci viro, qui post sublatum Commodum imperium arripuit, inuadendi regni signum equus, Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atque ibi breui temporis spacio commoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidem huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit.

A LABORIBVS QVIES.

Q Vid vero soluti, pascentisque in Neruæ numis equi sibi velint, eusæ ibidem literæ declarant, in hunc scilicet modum: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo, quod Italia omnis in vehiculationes exoluebat, vt & Magistratum farcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua vt onerosum nimis Italiae remisit vniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus planè vir Fab. Vigil Spoletanus rem exactissimè pertractasset.

ITALIA.

S Vnt qui putent equos in hoc numo Italiam significare, eoque adducuntur argumento, quòd Sin argenteo numo & aliquot arcis obseruatur caput equi frænati cum inscriptione ROMA. Ab eius occipite sceptrum, in cuius summa parte caput itidem equi videatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, vt mos est. Alij numi sunt cum equinis capitibus ab vtraque parte singulis, cum inscriptione ROMA. Sed enim cum equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum numis obseruauerim, neque Italiam neque aliam quampiam prouinciam, regionemve, aut ciuitatem significare contenderim, sed aut bellum, aut itinerationem, aut decursionem, vt in Neronianis plerisque: aut velocitatem, vt in Papirianis: & alia prout locis suis explicantur.

MAVRETANIA.

N Isi qui (si videant in Hadriani numo equum à pedite rectū cum inscriptione MAVRETANIA, ita enim scriptum per E secunda syllaba) intelligere velint prouinciam eam in ditionem acceptam, vel quid huiusmodi. Sanè aliquot ex huiusmodi numis vna in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ducit quod nimirum indicat genus id bellandi, quo plurimum vtitur ea prouincia.

MAVRI FEROCES.

C Q Vin posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitum magistro militabant, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacescentes, orbe viridi, cuius luteus erat umbilicus, interposito, præferebāt, iique MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd verò aliqui ex numis Italiam per equum significari crediderint, fortè suspicari sunt ex eo numo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero latere inscriptio est, ROMANOR.

EQ. VICTORIA.

C Vt verò potius non putemus numum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum: quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, cæperint aliquando Romani etiam equis superiores esse, cum prius robur eorum omne in legionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atque spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquam reliquit indictam, cum de Marcelli laudibus ita cecinit:

*Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sisset, equis sternet Pannos.*

At in Cephælanorum etiam numis equus signari solitus est: cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulachrum fuit à Bupalò quodam probo sanè viro factum, in cuius capite pullus equinus infidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pausaniam in Messenicis.

SYRACVSANI.

V Tebantur & Syracusani equi nota. Nam Atheniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro seruis veniēre sub hasta, frons equi caractere inusta est. In aliquot eorum numis

D

equus & scissor habetur cum inscriptione IEPΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respubl. atque alij plerique Principes equi signo vsi sunt, vt nihil denique priuatum videam, quod ad Italiam spectet.

TARENTINI.

Quinctiam in numo, cuius inscriptio TAPΑΣ, eques etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregiè Tarentini sunt exercere soliti: vnde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & παραντιλζειν verbum, eo se militia: genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

Qui vero duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, aucti profilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro vmbilico appositum erat, ita vt ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum vsque ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECUNDI THEODOSIANI.

Uteus etiam equus erat in imo parma: ferrugineæ colorationis, cuius vmbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat.

SECUNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in militiam adlecti.

CONSTANTIA.

Rat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio viridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore videbatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ sub magistro peditum merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

Res ipsa adhortari videtur, vt & historiarum sacrarum mysterium, quantum ad equum pertinet, reuellem. Nam pro immoderato & rationis experte imperu equi poni apud legislatorem Mosem, ex eo manifestum est, quod non designari principem equorum educatorem dicit: quod ita capiendum est ex Philonis sententiâ, vt ineptum eum ad principatû existimemus, qui voluptatibus cupiditatibusque & nequitia deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumantia mandat. Lex ipsa est Deut. cap. 17. Quique rex fuerit constitutus, non multiplicabit sibi equos, nec reducet populum in Aegyptum, equitatus numero subleuatus, præsertim cum Dominus præceperit vobis, vt nequaquam amplius per eandem viam reuertamini. Nam qui talia mente concipit, effrano illi & feroci equo similis est, de quo vulgatum adagium, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui semper Aegyptum, hoc est, voluptatum & illecebrarum planitiem appetit insultare, quocirca frænis carenisque compescendus, nisi velimus in perniciem rapi. & nosmetipsos vna cum fortunis dare præcipites. Nam vt optimè ait Euripides, ἀγαλίνωρ σφμάτων ἀνόμω τ' ἀφροσύνας τέλος δυστυχία. Infrænis oris exlegisque dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in diuinis libris equus aberrantem & vagum hominem indicat, qui sine ratione vlla feratur: vt Fallax equus ad salutem. & Nolite fieri equus & mulus, quibus non est intellectus. Callidum verò Antisthenis dictum, cum Plato vehementer laudaret equum in pompa quadam equestri, hincitu crebro ferociaque excelsos spiritus præ se ferentem, is qui hominis iactantiam libenter incessebat. At tu, inquit, videris bonus equus euasurus. At Themistocles, cum mutatos eius mores ex procacissimo in maxime temperantem plerique admirarentur. An non, inquit ille, videtis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere: Non imprudenter itaque Prudentius elationem animi describens ait:

Fortè per effusas inflata superbia turbas
Infræni volitabat equo.

NEQUITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

Quod verò super Aegypti delitiis dictum, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israelitici Aegyptum reliquere, solennitatemque eam, animarum transitum interpretari, à vitii ad virtutem, à corporis affectibus ad animi constantiam atque sobrietatem, à malitiæ nequitiaque fermento, ad veritatem & stabilem synceri propositi firmitatem: molliem quippe in Aegyptiis & alia multa carpit Hadrianus, maximeque optare videtur, vt melius esset morata ciuitas, Alexandriam notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE ÆGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, sollicitique aliquando Romani fuerint ne Ptolemæum armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen, eaque longè verior, eius oraculi videtur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc velamento, vt quibus datum esset imperio populos regere, Aegyptum cauerent: quippe delitias & molliem, eaque omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, vt primum lasciuire cepit, turpiter adeo effeminauit, vt pectus penitus irerit, imperio in eos translato, quos vt omnium despiciatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur.

Sed

A Sed quanto erat ominosior Aegyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Aegyptiis ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebantur. Apud Memphim enim in aurea columna literis Aegyptiis scriptum erat, tum demum Aegyptum liberam fore, cum in eam venissent Romani fasces, eorumque prætexta: quod apud Proclum grammaticum se legisse testatur Pollio. nimirum qui virtutem & rerum disciplinam admittit, vitii liberatur. Sedenim Romani pace iam terra marique parta, molles Aegyptiorum delitias suscipere: illi, delitiis amotis, pristinam Romanorum virtutem industriamque sibi mox vendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod verò facit ad rem, Adamantius ad dictam illud de Iosippo, Et totius Aegypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcavit, nequitiam cuitauit, omnesque corporis voluptates edomuit atque frænauit. Hoc enim est totum Aegypti principatum gerere. Vide verò Chrysoftomû oratione quâ habuit in vigilia Epiphaniæ, de Aegypto multa in hac sententiâ differente.

RATIO ET CVPIDITAS.

Est tale aliquid apud Platonem in Phædro, qui rationem atque cupiditatem per dexterum & signistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbi que ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris vsque illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icla tremat,
Mox facili des lora manu, pariterq, feratur
Obsequio parens manus uterque tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

Nam & in Mosaico illo quadrupede vitia quatuor deprehendit Philo, quæ vnâ cum scissore in mare proicienda dependendaque sint. Elatum in primis pedem illum, quem Superbiam illi vocauerunt: quam pes alter comitatur, qui secum trahit velocem ad vitæ perniciem procliuatam, in quam frequenter admodum cespitat: cernuusque canterij more in fossam lapsabundus corruit. Ex posticis pes alter malæ perseuerantiæ subsequenter Pertinaciam ostendit, alter perperam factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira similitudine describunt. Iocose verò Teius Anacreon cum muliebrem fastum, arrogantemque animum incesferet, puellam quandam equino comparauit puello, in quem nemo adhuc incensidisset, atque ita assultim nullo cohibita fræno temerè vagaretur: cuius sententiæ versus hi superfuere:

Πῶλε θρηνηθὲν δῆμα Στρέφοι μὲν τέρματα δρόμου.
Λοξῶν ὄμμοισι βλέπεται Νῦν δὲ λαιμῶνας τε βόσκουαι
Νηλέως φεύγεις; δουκεί δὲ Κέφα τε σμυρῶνα παιζέεις.
Μηδὲρ εἰδένας σοφὸν ἰδοὶ Δεξιῶν γὰρ ὑπποπέριον
Τοὶ καλῶς μὲρ ἄν τοι τοῦ χειλῶν Οὐχ ἕξεις ἐπεμβατήν.
Ἐμβαλλοιμι ἦναι δ' ἔχωμι

Quos quidem vt cunque potui, candore haudquaquam pari Latinos feci:

Pulle Thraicia ecquid, o me Meta in ambitum, atque suum.
Torus luminibus peti tum At tu amana prata pascis,
Impiè fugis? videris Molle sed lasciuienti
Nil quidem sapere: at perita Non erit magister vsquam
Pulchre eris tibi si lupatos Sessor, insultare qui te
Illigauero, moxq, habenas In modum probe instruat.

Sumpsero, atque circumuertero

Ad hoc facit lepidissima Ode illa Horatiana de indomita vitula:

Nondum subacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munita comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In vomerem tolerare pondus:
Circa videntes est animus tuae
Campus inuenta, nunc fluitis grauem.
Solantis aestum, nunc in vado
Ludere cum vitulis saliceto
Pregensientis.

Et altera, vbi hæc sunt super equa:

Que velut latis equa trima campis
Ludit exilium, mœuitq, tangi
Nuptiarum expers & adhuc proteruo Cruda marito.

Quod verò Anacreon mulierem equini pulli cognomine vocitavit, facit idem Nicander, metaphoram eandem scite profecutus, vbi de iis agit, quæ contra venenum vitilia sunt: puellare quippe lac

adhiberi commodum. Is enim Lac pulli, pro Lac puellare, Anacreontio vocabulo posuit, eo versu: *Θηλυτῆρος πόλοιο χίας ὄπῃ ἄλλο τε γύμνασι.* quod castigatius in manuscriptis codicibus *γύμνης* legitur. Fœminei quippe pulli lac, & si fieri possit, virginis, viridissimo scilicet ætatis flore vigentis, balsamo (vt vulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus *βλασπίμοιο* scriptum est) instillandum monuit. Hic interpretes non de equini pulli lacte dictum volunt, sed de muliebri, quod Erasistrati autoritate confirmant, dicentis *ἐν τῶν περὶ Σανασιμῶν*, vtile esse lac muliebri.

MERETRICIA PROCACITAS.

D Iomedis verò filia (illius inquam Thracij Regis insanissimi) libidinis furore famosissima, equis, quæ aduentâtes deuorat, comparantur, à Poëtis. Vnde ortum prouerbum tradunt autores Greci, *διομηδεία ἀναγνῆ*. Atque ita interpres Aristophanis *ἐπιλοπάζουσαι* interpretatur: quanquam Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam. scilicet secutus, quam à Poëtis fictam vno omnium consensu repererat. Quò verò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clarissimis autoribus excerpimus, vnicuique magis constet, à peritis vsurpatum inuenias Hippobinon appellari hominem, qui sit libidini venereisque negotiis intemperanter deditus: quod nomen ab equi natura deductum, ignorat nemo. Adde quòd Hippopornon ad extremam dicimus contumeliam, cum supremam cuiuspiam nequitiam, & immoderatam lasciuiam exprobamus. In Diuinis quoque literis dictum est in hanc sententiam, insanientes quosdam factos in feminas, quòd vnusquisque super vxorem proximi sui hinniebat: Equinam vates ille dedit homini vocem, vt equinam in eo petulantiam argueret. Non enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus homo, equus est: vt homo in honore positus, nulla tamen præditus sapientia, homo iumentum est: iumentis enim insipientibus is perquam similis habetur. Et generatio viperarum, de qua Dominus, Homouipera appellari potest. Neque aliud quippiam hieroglyphicè per duplicem formam centauri intelligi vult Maximus Tyrius, quam voluptatis vinculum. Quotiescūque enim accidit, vt ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorque cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitiòque addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam vertitur. Ridiculè vero faceretque admodum Aristophanes, Xenophantis, rusticorum morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie representari dicit. Ipsumque Chironis nomen ex ea significatione, quod & Deteriorem significat, ioco ansam dedit, cum Centauros duos inter se pugnantes in tabula pessime pictos Diogenes conspexisset: interrogauit enim, vter eorum Chiron esset, visus de nomine querere, cum sensu vter peior esset intelligeret. Et quoniam in diuinis literis, qui turpibus & immundis officiis detinentur, Iumenta dicta sunt, pecoraque prona & vètri obedientia, fornicatores: Hierosolymitanus Hesychius Admissarios eos equos vocat hieroglyphico admodum proprio. Idem Psal. x x x i. Nolite fieri sicut & mulus: quod ita exponunt interpretes, Nolite amore mulierum furere. sicut infranes equi. Notum enim est, eos suam ad voluptates intèperatiam hinnitu subinde prodere, vtpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorât. Sedenim meretriciam hæc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam nemo Virgilio melius & plenius expressit, vbi in Georg. ita canit:

*Scilicet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit quo tempore Glauci
Pomniades malis membra absumpsere. quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, trãsque sonantem
Ascanium, superant montes, & flumina tranant,
Continuòque audis vbi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia vere calor redit osibus, illæ
Ore omnes versa zephyrum stant rupibus altis,
Exceptantque lenes auras, & sepe sine vllis
Comugiis vento grauidæ, mirabile dictu,
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Coriūque aut vnde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat sidere cælum.
Hic demum hippomanes, vero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine virus
Hippomanes, quod sæpe male legere noueræ,
Miscueruntque herbas, & non innocia verba.*

Sed neque minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, vt riuales acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, vbi syluestrium equarum armenta vulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam inscenderit eam initurus, ita indignetur, vt eum nulla interiecta mora persequatur, donec comprehensum verendis mordicis priuet. In hoc autem animalium genere

A genere fœminæ maribus continentiores sunt. Absyrus enim ait equam vbi se concepisse nouit, marem vterius non admittere: Neque verò loco hoc præcreundum, quod & ad hippomanis vim, & ad immodicam equorum impotentiam & subitam in venerem concitationem pertinet, venenum illud, quod sæpe malæ, vti dicebamus, legere noueræ, à furore, in quem agit equos, appellatum, tanti esse roboris & efficacis, vt cum Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo frabrefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, vt Elci arbitrabantur, eo viru, vt autem alij, in liquatum metallum immixto, confiterit allectos ita esse equos ad initum sui, vt non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias. Varia autem est antiquorum super hippomane viru sententia. Nam Theocritus Hesiodum secutus, plantam esse videtur existimasse, qui *φαρμακέντρις* dicit:

*Ἰππόμονες φυτόν ἐστι πρὸ ἀρῆσι. τὸν δ' ἐπιπόου
Κεῖ πῶλοι μάλιστα ἀν' ὄρεα, κ' Ἰδοί' ἰσσοί.*

idque periti, diligentesque agnoscunt viri. Alij Theocrito pertinaciter aduersantur, neque plantam esse hippomanes, neque tale aliquid in Arcadia nasci asseuerantes: idque vnum verissimum autumant, quod de caruncula, sicut instar, in pulli fronte recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamen & Crateuas plantam, eamque fructum habere sicut syluestris instar, folium verò fuscum docet, quemadmodum papauer: quin & spinosum esse, idque veneficis amatoris immixtum mirificè pollere: hinc nonnulli *φυτόν* illud Theocritianum pro *φύμα* hoc est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam & Archilochus *φυτόν* pro *φύμα*, posuit, atque ita facile de caruncula posse intelligi. Sedenim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantam referri debet: non enim dicendum, pullos in Arcadia tantum edidos, hippomanes in frôte gestare, quod omnibus fere accidit vbicunq; locorum genitis. De plantis verò verissimum est, aliàs alio loco nasci, vel pollere magis hoc quam illo loco provenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippomanes, æquiuoco orta est, cum tria sint vocis huius significata: vnum virus illud, quod equa in libidinem concitata emittere solet è natura: de quo Maro,

Lentum distillat ab inguine virus idque tantus autor, in re seria vero dici nomine Hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

*Et quod, vbi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupida stillat ab inguine equæ.*

Manifestum enim est ex horum descriptione, Hippomanes hic neque pro Planta, neque pro Caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatoris damnatam, cur inficiari possit quispiam, non video, antiquis tot autoribus rem ipsam agnoscentibus. Inueniri demum carunculam, instar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater nisi mordicus decerpserit deuoraueritque, ab amore curaque educandæ filij abalienetur, Theophrasto, Plinio, & aliis id tradentibus: qua de re idem Maro:

*Queritur & nascentis equi de fronte venulus
Et matri præceptus amor,*

causam nullam video cur quispiam aduersetur. Neque audiendi sunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, significare cõtendunt scholiis in Dioscoridem, nisi furorem grandem, vt eorum verbis vtar, & vbique adiectiui nominis modo poni, cum iam vocem eam trium esse rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attricari possunt, vocabulum substantiuumque verum indicauerimus. Neque tamen negamus, *ἰσσοῦ* locutionem plerisque nominibus applicatam, Magnitudinem proceritatemque significare, vt hippoclinon, hippomarathrum, & multa huiusmodi, quæ superfluum est enumerare: sed hæc non sunt tanti, vt negare possint hippomanes veram esse in Arcadia plantam, cuius figuram neque non vim amatoris veneficis peculiarem, Crateuas apud Theocritum descripsit: neque carunculam auferant, quæ sit omnibus manifesta, neque destillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Aristotelis denique ipsius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt virus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinara. Hæc fortè nos morosius profecuti sumus, quam suscepti operis ratio postulasset: sed grauissimo viro, atate nostra præstanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur, respondendum fuit, si Veneti Poëtæ nostri, si Romani, si Siculi dignitatem, in suo cuiusque genere summorum, tueri concedatur.

PROFANVS.

S ANÈ quidem Ægyptij sacerdotes animal hoc alioqui tam generosum, tam vtile, tam domesticum, repudiauerit, ac per hieroglyphicum eius profanum intelligi decreuerit: cuius rei causam eam fuisse suspicor, quæ maiores etiam nostros in Italia ab eo abstinere tam religiose iusserit, vt à facrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter venena fel habere proditum est. Alij rem simplicius interpretantes, dicunt inde factum, ne si longius digrederentur, fraudis interdum ex negligentia fieret sacris. Ea enim de causâ sacerdotum etiam nostrorum familiis data

ocia, ne profanis occupationibus, aut curis distraherentur, sed in precibus tantum Deo allegandis occupati essent, & laudes illi septies in die dicerent. Perseueravit autem in ieiunia usque tempora, ut primores Antiflites equo per urbem vchi solennibus praesertim diebus, contra merem & deorum haberetur, praeterquam vno maxime omnium festo die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Praesules conuehi moris est.

A V T O R I T A S.

Cumque apud Romanos veteres Dictatoria dignitas admodum sacrosancta esset, vetusta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Causas alias atque alias memorat Plutarchus, in vita Fabij: siue quod maiores vires pedestribus inesse copiis arbitrarentur, proptereaque oportere Imperatorem in phalange permanere, neque locum deserere: siue quod eius principatus autoritas & magna esset, & quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione, voluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo videri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptam, primum equus concessus in tanto rerum discrimine, quod principatus magnitudo ac moles ostenderetur, maiorisque apud omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Aristippus apud Horatium, cum Diogenis vilitatem argueret, splendidius multo esse dicit, equus ut me portet, alar Rex. Id verò Diogenes, ac plerique alij, philosopho minus dignum arbitrabantur. Quare Plato cum in equum aliquando conscendisset, statim desiliit ad terram, se vereri dicens μή ἰπποσύνη λησθῆναι, ne equino quopiam fastu contaminaretur.

F A B I I C O N T A T O R I S V I R T V T E S.

Sed ut ad imagines nostras reuertamur in lapillo Onyce argumentum multiplex vidi artificiosè admodum sculptum. Equino enim capite est, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei litera sunt, F A B. Ex quo quidem sigmento virtutes eas facile coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humano pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiam speculationem ex pedibus gruinis, victoriam ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium causa in suis quaque Commentariis sunt explicatae.

A N I M I D E S P O N S I O.

Neque fortè in gratum fuerit hieroglyphicum, quo desperatio, aut rei quam quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, vbi quis equum cespitantem, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cum ipsa praesertim res & prouerbio & auguriis veterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur: Rideo, inquit Galba, canterie: Sisinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatae deficiunt animo. Nam cum Sulpitius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipsam canterium summum animaduertisset cecidisse: Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cum iam longum iter iturus, vix id sis ingressus. Ex ostentis verò vnum sufficit commemorasse, quod Flaminio Consuli feroci viro Aretij fertur obtigisse, cum is indignè ferens per mediam iam Italiam vagari Fœnum, atque obsistente nullo cœdibus & incendiis cœna vasa antem, ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus conuelli iussisset, cum primum in equum insiliit, equus repente corruit, Consulemque lapsum super caput effudit: inauspicati nimirum incepti signum, quo paulo post ipse cum exercitu concidit, fœditissima ad Thrasymenum clade superatus.

D I F F I C V L T A S.

Neque indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in voraginem aliquam demersus, vbi luti tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese valeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere voluerimus: quippe quod plurimum ita est canteriorum natura, quos oneribus comportandis addicimus, ut si aliquam in voraginem deciderint, tam ob onus quo grauantur, quam ob liuidæ paludis cœnum, in quo recumbant, supra modum implicentur, vnde agrè attolli queant. Hinc illud apud Liuium à Iubellio Taurea Campano obiectum, Minimè sis canterius in fossa, cum longo cerramine cum Claudio Afellio Ro. delassatus se subduce e mediraretur: cuius rei non apparente ratione, ad dolos conuersus hosti suasit, ut equo dimisso in cauam viam descenderet, vbi secum pedes congressurus esset. Quod cum Romanus intrepidè, nulla in erposita cunctatione fecisset, Taurea eo iactato dictorio, admissio statim equo profugit: quasi dicere voluerit, nolle se eò demittere, vnde difficillima futura esset emerlio.

C E R E S.

Sed ut nihil quod ad equi imaginem faciat, quantum industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulachrum Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaque, ceterà muliebri simile, adnexis draconum & ferarum plurium imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu vna delphinus, in altera columba sustinebatur. Sedenim quamuis huiusmodi simulachrum Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamen Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulum & opulentiam, quæ per Cererem

A Cererem significatur, incitamentum esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienum, ex iis quæ paulo antè diximus, manifestum est. Draconum spiras amatorios nodos, voluptariasque implicationes significare, super Serpente indicat commentarium. Delphinum amoris simulachrum esse, tam ex historia, quam ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admoetur, alibi comprobauimus. Columbam denique referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererem eam esse dicenti. Sedenim, ut in Sue differuimus, eandem esse Cererem & Venerem Ptolemæi Assertoris tempore declaratum est. Ceterum potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicum esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere velocissimos caelestium orbium motus: Columbam tractus aërios, ut suo loco dictum est: Mare Delphinum, ut in numis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarum orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, ut in Serpente testatum fecimus. Fera reliqua vitas animantium omnes ostendere videntur. Saxum terræ firmam & stabilem sedem, sua se soliditate continentem, signat. Antrum denique ac nigram pallam ea plurima, quæ de rerum causis & originibus minus adhuc comperta delitescunt, ut in simulachris Iudis caput pedesque ex nigro lapide, de qua re dictum est alibi.

Q V I B V S D I I S E Q V I S A C R I.

Q V òd verò Marti primum omnium sacer equus esset, ex eo constat, quod Decemb. Idibus, illi equus, qui à dextra victor fuisset, immolabatur. Dexteram enim masculina censerit diximus in Tauro: & mares animos Marti passim videmus attributos: de quo latius in pudendi virilis interpretatione, neque nõ in Scarabeo. Sacrificij verò huius causam nonnulli putant, ut Martem hostia, quæ illi plurimum esset accepta, conciliarent. Nam & Pausanias ait, Tyndarum raptæ filia iniurias vlturum, cum Menelao marito prociis aliis in locum vnum conuocatis, immolato prius equo, ut bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neque defunt qui sacrum quod Decemb. Idibus fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autem, eaque de causa equam eum Octobrem iridem appellatum: fuisseque non leuem Romæ de capite eius contentionem inter Suburranenses & Sacrauienses, ut id scilicet in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vt cunque verò, equus panibus caput redimitum habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideo verò equum potius quam bouem immolabant, quia equus animal bello dicatum, ad frugum potius perniciem, quam auctum, spectare videbatur. Bos verò ad frugum prouentum & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideò mactari solitos, ut Martem sibi conciliaret, sed ut supplicium ex eo fumerent, per quæ constat Troiam fuisse captam, vnde se oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi videtur in Romanum nomen, ut populus tot virtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita mactaret: quique grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, vni huic immortalis in equos odio tam pertinaciter inhærent. Lacedæmonij verò, ut Festus asserit, equum ventis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemque ibidem adolere, ut cinis ventorum flatu per fines quam latissimè dispergeretur. Ceterum Pausanias Soli equum in eo monte tradidit à Lacedæmonijs mactari solitum Persarum more. Hinc Curioni Xenophon equum donat, quem Soli sacrificet, cum eam apud Persas esse Solis victimam non ignoraret. Idem autor est, apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos alij: vnde apud Epigrammatarium nostrum.

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

C Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, ut Plinius libro quarto. Apud Stephanum diuersi sunt populi, quantum utraque gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus, viuis in ignem coniciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quod vulgatum est cum tali vehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa Tridentis ictu terra equum excierit, quatuor equos nono quoque anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratum in Heroicis, legas pullum equinum coloris albi, & fræni fessorisq; adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro victoria assequenda, idque suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quod Solis deliquium, dum circumfident Troiam, inspexissent. Has quasdam veluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, iis vteretur: qui verò ornatum alium experuerit, vel ex aliis querat vel impensa sibi comparet sua.

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM

MARESIYM BELLVNENSEM, DE IIS
quæ per canem significantur ex sacris
Ægyptiorum
litteris.

LIBER QVINTVS.

Quæ verò potius Canem meum, sacris quidem Ægyptiorum adytis educatum, sed mea huic aduectum diligentia, dono dare debueram, quam tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunque enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per Canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuina mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinuebant, dum grati animi signum, dum memoria & amicitie simulachrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarum auctorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerrebat: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem pietatem, liberrimi benevolentissimiq; animi candorem & sinceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabam hac me cogitationis hilaritate perfunctum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atque ita longe affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, non ut quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consilium esse: sed ut sapius inter scribendum relegendumque obueniret, unde ego horitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuinius incunditate perfruerer. Reliquum est, ut ex benevolentissimo eius ingenio meam erga te benevolentiam contemplere, perinde ac commendabiles ego mores tuos præclaris, quæ Cani attribuantur, dotibus æquiparare solet: quippe qui existimem, speremque velut ille ad Heroum, deorumque simulachra contemplanda natura ipsa promptissimus inuenitur, tu quoque, quod non ignauiter facis, Canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurum. Verum agere iam ex ipso commentario Canis ipsius ingenium exploremus.

IN PRIMIS autem rerum diuinarum professorem per canis effigiem interpretabantur, propterea quod eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimum meditari oportet, ut canis instar assidue latret: hominum vitia nunquam incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiam ineat, quod & canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiaris, vel visu, vel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habentur Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac pleriq; alij. Talis apud Græcos cūprimis Diogenes, cui nomen à cane vulgò etiam dictatum, & ab eo Cynica familia perpetua vitæ austeritate celebris. Cui quidem haud multum ab similibus altera per omnem penè orbem in nostram vsque diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & verioris disciplinæ professionè, laudabilioreque profanæ cuiusque rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate cõspicua. Non desuerunt enim vnoquoque tempore, qui luxum & delicias aspernarentur, paruoque & minimo contenti, cum viam ipsi à vitiis liberam profiterentur impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentque. Atque huc denique progredi debet sacerdos optimus, ut dum nullum flagitiosum hominem verbis incastigatum præterit, vel ipsam impudentiæ notam minime pertimescat.

SACRARVM LITERARVM PROFESSOR.

PROPHETA.

SANÈ propter increpandi libertatem Prophetam ad similiauimus cani, ei que latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorum animalium morem simulachris Deorum custodiendis canes apponuntur, eaque ipsi idètidem intuendo videntur admirari, non fecus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè sanorum antistites, sacrorumque & oraculorum interpretes, Lilius Adastro, Prophetas vocat, de quibus ita:

*Cum capita viridi lauro velari imperant
Propheta, sancta ita castè qui purant sacra.*

Animaduertendum est autem, omnem canis usum aut à latratu, aut à dentibus expeti. Ac de mor-dacitate quidem satis. Quod verò ad latratum facit, non ignoremus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditat: sanè Propheta vates itidem est, perque os ipsa mens ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens verò verborum fons: atque ita per

A ita per os excogitata omnia veluti fluentia de fonte profuunt. Sed enim quia parum esset aliorum vitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectam viuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cum Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem (vti ex fragmentis Hori dicebamus) præter aliorum animantium morem, ad simulachra Deorum asperare, firmoque ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantum deditus, vnde per arcana Dei penetralia referentur, atque is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artem hanc diuinandi, teste Tullio, putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis consecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrafsybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum dextrum mustela obreperet, & dilectus canis exerto iccinore iuxta iaceret. Quod vaticinij signum interpretor, cum nonnulli tradant Thrafsybulum à cane vaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor lingue icinæ suppositum, fatidicam mentem exitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane vaticinia desumpserit, tametsi Thrafsybulum scripsit solum hoc aruspiciæ genere usum, cuiusque rei cõiecturam ex statua, quam in Olympia illi positam commemorauimus, desumi. Vt verò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cum profectores legum Sacerdotes appellari dicat, eisdem ait & Prophetas nonnunquam appellari consue-tum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in Cane descripsimus: id quod à plerisque minime præstari idem his verbis lamentatur: Sape nanque rectores improvidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta veritatis vocem, nequam gregis custodia pastorum studio, sed mercenariorum vice deseruiant, quia lupo veniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per prophetam Esaiam, Dominus increpat, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne verò quis in vates & sacerdotes calumnia anam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino manus tantum est, vt reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiam increpationem addidit Ezechiel? Fili hominis (ait) speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo verbum, & annuncabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neque locutus fueris, vt auertatur à via sua impia, & viuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinè autè eius de manu tua requirã. Quod quidè eo periculosius est, ait Hefychius, q; ignauia hæc pluribus est nocumento: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut non vindicans in peccatoribus, illicet eos qui rudes sunt, ad similia: idèoque legislator in Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, Peccatum populi appellauit.

CUSTODIA.

ID quòd etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorum refertur: deberet que nos, ait is, promptuarium tenere verbum, ne quasi mutæ canes commissam nobis fidei custodiam, quodam præuaricationis silentio deseruisse videamur. Hoc eodem significato theologi accipiunt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorum hostium intingetur sanguine: vbi per canes, Christi ædium sacrarum antistites interpretantur: hi siquidem parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, vt oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam pro-pemodum sententiam secutus Plato libro de Repub. 11, vbi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescentis, qui ad disciplinam huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: vtrumque ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes inimicum. Nam ea est generosi canis natura, vt erga familiares & notos sit imitissimus: aduersus verò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac viderit, agrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquam mali sit ab eis perpeffus: sufficereque ad inimicitias satis habet, si qui recens venerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi, viri de pietate Christiana optimè meriti, vitam scribunt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somniis esse, catulum se candidum, dorso rutilum, & latrantem in utero gestare: vnde illi à sapiente viro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodia fusciperet, latratumque assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & viator angelum comitatur, quem Raphaël in libro Prophetico non ociosè sibi & Tobie filio adiungendum putauit.

Leuit. 4.

DII LARES:

Eadem ratione canes apud ethnicos Laribus præfides fuisse dicuntur, Deosque ipsos Romani idèd canibus pellibus induerant, q; sicuti canes mites mansuetique iunt in domestici, in alienos verò feri, formidolosi que: ita & Lares, quibus totius familiaris cura credita esset, haberentur. Proditum sanè memoriæ est Iliados Minervæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantum aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros verò feri, atroces ac indignabundi semper irruerent. Neque defunt hodie barbarorum nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo cõquisitis alant, eosq; in prælia mox ducant,

quibus

quibus in hostem immisis scēdissimæ interdum stragis spectaculo perfruuntur. *Æsculapij simula-*
chro, quod Epidauri fuit, à Thrasimede Pario Arignoti filio elaboratū, canis adsculptus assistebat, cum Deus in throno sedens dextera baculum teneret, leuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumēti eam ait historiam fuisse, quod *Æsculapius* in solitudine *Tithe-*
thei montis expositus ab auo *Phlegya*, cuius filiam *Apollo* clam compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVSVE,

Sed aliam *Chrysiippus* rationem cur *Lares* caninis tergoribus velarentur attulisse dicitur: quippe quod ipsi genios præ se ferunt, qui custodia nostræ idē anquam arbitri sunt delegati, ut improbè factorum dictorumque pœnam à nobis exigant, sceleraque & impietatem omnem viciscantur, quotiens humanitate posthabita in brutorum vitam declinauerimus, quam ipsi genij, non secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahant. Hoc ipsum *Cenforinus*, multis aliorum opinionibus allatis demum affirmat, esseque genios ita assiduos nobis obseruatores appositos, ut ne puncto quidem temporis longius abscedant. Atque hi sunt, qui nos nonnunquam impellunt, sæpe reuocant, prout nunc salutaria, nunc pernicioſa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab aliis hæc queramus, *Genios* custodia nostræ appositos, & affirmauit, & *Dei* patris faciem eos quotidie cōtueri commonuit. Merito itaque *Laribus* (quando iidem & genij sunt, nos *Angelos* dicere malimus) canis utpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed non sine piaculo videor mihi præterire posse quod apud veteres scriptores legi, *Vulcani* templum apud *Aetnam* *Siciliæ* montem fuisse, cuius locum incolerent canes, qui castè pièque aduentibus adblandirentur, impuros vero pollutosque rem quasi diuinitus præſagientes miserabiliter lacerarent.

VESPILO.

EX his itaque factum ut *Aegyptij* vespillonem, sacrorumque tutelarem, ædituumque libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobilique obtutu, quo animal id ipsa *Deorum* hominumque simulachra custodia suæ credita contemplantur. Nam cum apud *Aegyptios* cadauera vitro condita, non adipe suo, ut nonnulli sunt interpretando decepti, in longum tempus asseruarentur, erantque & libitinarij quibus curæ erat ea custodire, eò spectare crediderim canem apud *Maffæos* *Romæ*, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto verò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem.

GRATVS ANIMVS.

NEque tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis vel simulachrum aliquod, vel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare contendant. Canis porro illos qui de se benemeriti fuerint nunquam obliuioni tradit, cuius rei paulo post mirifica quædam exempla subiiciemus.

MEMORIA.

Vnde & memoria simulachrum *Canis* est, quæ scilicet circa præterita versatur: & in *Prudentiæ* tricupitio, id sibi vult caninum caput, cum *Leoninum*, intelligentiam, & præsentium considerationem: lupi verò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. *Socrates* quoque tunc per canem iurat in *Phædro*, cum illam *Lysiæ* orationem memoriæ tradidisse firmiter arbitratur.

FIDES.

In *Phædone* verò per canem iurat, cum putat fidem & obsequium præstandum iis, qui rerum habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè *C. Mamilij* numus est, qui limitibus metadis *S. C.* præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, ut fidem præstandam in primis admoneatur is; qui limitibus metandis *S. C.* præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei videtur allatrare: eo quippe significato, ut fidem præstandam in primis admonetur is, qui negotio eiusmodi proficitur.

AMICITIA.

Eius verò fidei ratione habitâ, hieroglyphicum pro amicitia plerumque canis ponitur, in qua quidem primū fides expetit, ex *Ciceronis* & omnium sententia: mox animus, si vsu veniat, ad promerendum promptissimus. Mirifice verò spectatur in canibus illa officiosa ad eò dominorum adulatio. At hinc mihi temperare nequeo quin amaris & fidei exempla quædam commemorem, quæ in ipsis canibus elucescere plerumque comperiuntur. Nam *Leutricas* puellas treis à *Spartanis* iuuenibus quibusdam constupratis, mox occisas, & in puteum deiectas indicio canis *Scedaso* patri peregre aduenienti, & latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas, nunc dissimulabo, alia quædam maioris forsan admirationis repetiturus. Confosso enim intestinis bellis ciue *Romano*, aiunt non potuisse quempiam caput eius abscindere, vsquequo canem qui dominum custodiebat, præq; eo fero

Aeo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptum summorumque vidissent. *Ambrosius* refert, occisio *Anthiochia* milite, canē cadaueri comitem additisse, qui dū ciulatu mæsto rapti domini desiderium diu testaretur, ingentem hominū coronā ad fidelitatis spectaculum contraxerit, donec eo inspecto qui eadem patrauerat, in eum insilierit, tãq; diu prehensum continuerit, donec re patefacta, percussor sit in supplicium raptus. Illud verò præcipua est admiratione dignum, quod ab *Æliano* traditum est, *Colophonium* quendam vnâ cū seruo & cane, mercatum in *Ioniam* concessisse ad urbem *Theon*: cumque seruus, qui pecuniam ferebat, naturæ satis facturus aliquantulum à via decessisset, loco humi deposito immem orem abisse: canem ad eius custodiam perstitisse, donec illi re infecta, quod pecuniam non aderat, redissent, canemque in eodem loco apud *marfupium* offendissent, qui quod absque potu, ciboque diu perseuerauerat, ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud *Plutarchum* de *Pyrrho* fertur: nempe eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, ubi triduum absque cibo permanerat: quod cum *Pyrrhus* sepelire iussisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit ut haud ita multo post *Pyrrhus* exercitum lustraret, alsidebat regi canis, tacitusque quiescebat, cum interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerunt: exiliit statim canis ubi eos adesse vidit, magnoque hostes latratu incessens ad *Pyrrhum* idemidem respectabat, ut non illi solū, verum omnibus qui aderant facti suspicionem concitaret ingentem. Correpti igitur illi, minimisque quibusdam indicij cōquisiti, scelus confessi sunt, atque ita pœnas iussi pendere. Fuit & alter *Pyrrhus* ab rege illo, qui tantæ fidelitatis canem habuit, ut cum mortuus & in rogo positus esset, subsecutus itidem canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacissimè voluerit. Fuit & *Polo* histroni apud *Græcos* celeberrimo canis, qui post impositum rogo dominum in eadem spontè se coniecerit flammis. & alius eodem quo saltator *Theodorus* sepulchro conditus fuerat, catellus includi voluit. Tamque & *Eupolidis* *Poëtæ* comicis canis *Augeas* nomine celebratur, qui mortuo sepulchroque domino præ mœore & ipse contabuit, erepti domini desiderio tandem extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Hieroglyphicum & *Cerberus* argumentum habet: *Græcorum* enim nonnulli non incongruè forsan existimarunt, abstractum *Herculis* opera ex obscuris *Erebi* penetralibus tricupitem *Cerberum*, patefactam ab *Heroë* philosophiam, quæ prius in arcanis deliteſcebat, indicare. Ea verò vna ceruice contēta, tribus distinguitur capitibus, quorum vnum *Rationi*, Naturæ alterum, tertium *Moribus* inseruit. Vnde præter edomita tot monstra, *Herculem* ipsum ferunt sagittas in *Iunonem* iaculatum, & *Plutonem* etiam telo, ut *Homerus* inquit, trifulco fauciaſſe. *Philosophus* enim vir, dum solerti indagine sublimia quæque peruestigat, naſtus aliquid captu dignum, mente veluti pennato quodam vitur telo, quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus nullus est, neque abscessus tam r: motus, tam abditus, tam inaccessible, quod non peruenerit philosophia: terræ siquidem hæc penetralia perſcrutatur, quod est *Plutonem* ipsum telo impetere, atque etiam ferire: hoc inquam est rerum naturam enancisci: tot in orbe terrarum monstra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honestis & vtilibus legibus addicit: ut de *Poëtâ* *Flaccus* etiam ait:

Pectus præceptis format amicis,

Asperitatis & inuidia corrector & ira.

Cælum demum incendit, & inde quicquid rationi obnoxium esse potest aucupatur, cunctaque prospectat, & ad amussim omnia num recta sunt explorat. *Herculis* ad hæc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monstribus vsus, philosophiam, monstra verò animi vitia significare interpretatur in *Floridis* *Apuleius*. Atque ut ad *Cerberum* reuertar, sunt qui rem simpliciter accipiunt, caninis eum capitibus effectum à *Poëtis*, propterea quod *Tartareus* custos habeatur. *Historiam* tamen *Heccæus* *Milesius* super eo tradit, serpentem in *Tanaro* fuisse, quem ea de causa *Canem* appellarint, quod morsus esset admodum lethifero, hominēque quos icisset, statim interficeret, eumque ab *Hercule* deductum ad *Euristhea*. Sed hæc scriptorum semper fuit licentia, ut ex commodo quisque suo fabulas confingeret. Mihi autem magis arridet figmentum prius positum, qui tam præclaros viros, tam eruditè rem ipsam interpretari videam.

ANVBI.

Addemus & *Anubin* Deum per canis effigiem ab eisdem *Aegyptiis* figuratum, de quo veteres quidem historici prodidere, vnâ eum cum *Osiride* gigantes ex *Italia* populisse. *Canino* verò capite fuisse eum, ex eo commentum, quod *Lidis* & *Osiridis* corpora custodierit, quod uti dictum est superius, canibus est admodum peculiare, eaque de causa canem *galcis* *inſculpi* morem esse, quod in veterum numis compluribus obseruauit.

ORIZON.

Sedenim super *Anubi* *Plutarchus* longè eruditius rem perſcrutatus, remotiora disciplinarum penetralia recludit, ac terminatorem in spheram circulum per *Anubin* in fabulis, per *Canem* inſcriptione sacra hieroglyphica significati tradit: quippe qui *Nephtbyn* apud *Aegyptios* inferius hemispherium esse contendit: *Ilin* verò superius, lucidum hoc & diurnum, obscurum illud & nocturnum: vtriusque verò participem *Anubin*, qui & interdiu & noctu visu pariter fruatur. Eandem

caudam inter crura subiiciunt. Quod cum insigniter etiam in lupo obseruatum sit, Maro eleganter et rursimè rem ipsam descripsit, vt suo loco dictum est.

CLADIS PRÆSAGIUM.

IN Aruspicina memoria proditum est, huiusmodi gestum caudæ vtero subiectæ, in victimis quæ adolerentur futuræ cladis præsagium dedisse, obtorta verò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, vt apud Didymum legere est.

VICTORIÆ PRÆSAGIUM.

Aliter autem cursu perciti, seu prædam insequantur, seu temerè lasciuant, surrectam, aut exporrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in numo C. Posthumi, in quo cernere est currentem canem, cauda ita vt dicebamus, sursum versus incuruata: quod quidem in hostiis crematis obseruatum, ex aruspicum disciplina futuræ victoriæ portentum erat. Sedenim in numo eo currentem canem, celeritatem significare conieimus ex iaculo, quod est infernè situm: vnde rem properanter confectam, victoriæ citò partam, si sequamur Aruspices, id indicabit.

IMPVRVS AMATOR.

Svt etiam qui satis impuros amatores expriment per simulachrum canis, non ea tantum de causa, quod *λύκος*, vt Eustathius interpretatur, *πάει τὸς νόσος*, quod amare est, deducatur, sed quæ lepores auidiori quodam affectu confectetur: quorum significatum inter nequitas improbiore repouimus. Neque quidem Ouidius signatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere posuisset, quàm luculentissima ca, quam ponit comparatione, his versibus decantata:

*Vt canis in vacuo leporem cum Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petiit, ille salutem:
Alter inbasuro similis iamiamque tenere
Sperat, & extenso stringit vestigia rostro:
Alter in ambiguo est, an sit comprehensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiæq; ora relinquit.
Sic deus & virgo est, hic spe celer, illa timore:
Qui tamen insequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor est, requietque negat.*

LIENIS VITIA.

Hominem qui aliquo splenis vitio affectus ægre habeat, quæq; in vniuersum ad lienem attinent, Aegyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum significabant. Gracillimum enim ac tenuissimum lienem canis habet: quod si vel mors, vel rabies eum inuaserit, à splene est: quin etiam illi ipsi qui correpti rabie canem medicare voluerint, morbum contrahunt, ac splenetica plurimum ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantem dissecuerit, ea afflatus exhalatione, contagionis vim efficacissimam experitur. Vrina quoque rabiosi canis quomodocunque calcata nocet, maximè vlcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiam non rabidi, tam perniciofa vis est, vt si quis in id suum coniecerit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagiosum adeò virus inest, vt omnia rabiât, quæ momorderit: excepto homine. Nam quæ illi accidit ex huiusmodi cõtatione lues, mania est, vt eruditissimi hac ætate viri disputant: nam & Festo rabies propriè morbus caninus est. Quod verò scribit Aristoteles, canes ipsos interire morbo hoc, & quæ morsia sunt *κύνων ἀνθρώπων*, nonnulli clari quidem viri *κύνων* legunt, vt celerius, quàm homo intercant, exponant. Sedenim vt ea missa faciam, quæ hominibus à rabioso cane morsis accidisse longo post tempore Albertus & Auicenna prodidere, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuisse cognitam discretam ab aliis morbis Aristotelis tempestate, neque inde vsque ad Asclepiadem cuiuspiam innotuisse. Cæterum hæc ipsi viderint clarissimi viri, qui rem enucleandam suscepere. Illud ego super hoc addam, vniuscuiusque canis morsum tam perniciosum esse, vt ferat, cum qui semel fuerit à cane læsus, pestilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu suo vitare, eiusque introitu alterius vulnera aggrauari.

OLFAC T V S.

Sed vt ad Canis significata redeamus, olfactum Aegyptij sacerdotes per id animal inter alia significabant: nempe eum qui, quod prius latuisset, indagine sua deprehendere, ex huiusmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim constat olfactum esse cani præcipuum, de cuius sagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à sagire, quod acutè sentire est, deductum asserit) plurima passim videntur exempla. Dominum enim qui vel diutissime abfuerit agnoscunt olfactu solo: & ignotum quoque si repente veniat. Scrutantur in venatu vestigia atque persequuntur, cantantem ad feram inquisitorem loro retrahentes, etiam si aquam ea transilierit, & abditissimo quouis loco sese occultauerit. Illud sanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, vt quem prius numum aliqui eorum ostenderit, abducique mox è conspectu canem iusseris, ac sub aliquo tapete vel stragulo numum eum abdideris, introductus mox canis ac numum inquirere iussus, olfactu solo frenus rem tibi quamprimum deprehendat, latebrâsque vbi numus erat absconditus, & latratu & exultatione significet.

RISVS.

QVia verò canis circa lienem ea quæ supra memorauimus patitur, totaq; animalis vita inde pèdere videtur, factum est vt Aegyptij sacerdotes quæ super risu cõsiderarēt, per canem identidem explicarent. Rarissimum enim vel difficillimum esse risum iis, quæ splene laborant, medici tradunt: & ea est canis prærogatiua, vt is à venatoribus maximè expectatur, qui faciem magis, vt vulgò aiunt, melancholicam præ se ferat: signum enim id esse bonitatis aiunt, pernicioresque & in cursu perseverantiores, qui tales sunt, esse prædicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad se recipere & attrahere, quæ sanguinem benignum, clarum, copiosum & lucidum reddant, quem inde risus & hilaritatis causam autores esse putant, quippe quod ex ita affecto sanguine spirituum excitetur multitudo, claritasque animam exhilaret. Sedenim hoc vtrunque habeat, coniectores etiam, vt apud Artemidorum legere est, ex splene in somnis viso & risum, & voluptates augurantur: canibus verò cum lien & tenuis, & vitio maximè obnoxius sit, necesse itidem est eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab iis verò quæ vel absunt, aut supra modum adsunt animali cuiuspiam, Aegyptij significationes suas comminiscerantur. Accidere verò facile potest, vt alicuius hominis memoriis natura huiusmodi sit indicanda, vt in M. Crasso, qui ob id Agelastos vocatus: vt in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem semper vultu eademque fronte fuisse, proditum est.

LEVITAS IN MORIBVS.

Verum habet suum & risus ipse significatum. Interpres enim Apollonij risum leuitatis signum esse dicit: vnde sapienter Isocrates importunum risum minimè amandum esse monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè alia quoque nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis testatum reliquere. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorem, à cane nutritum suorum omnium asseueratione, siue studiosè conficta fabula fuerit, quod venerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuisse cultu, licet à Capitolij prodicione eos in crucem rapere sit cœptum. Annuo enim supplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, viui in furcas arbore sambucca figebantur, quod eorum negligentia iactura ea facta videretur. Alioqui genito mane catulo res diuina hostiarum vice ferri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeoque numinibus placandis idoneos, fuisseque olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturatione.

QVIBVS DIIS CANES SACRI.

QVibus verò Numinibus canes donarentur, dicere non pigeat. Siquidem Romani eos Genetia, Græci Proserpinæ mactabant: vulgò verò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei venerationem celebrabant, canem immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptum hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, vt constans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè versu freti,

*Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parbasio dictum Panos de more Lycei.*

Cæterum apud Argyuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatem sacri erant. Sed animaduertendum est, plerisque locis Cyoniæ vocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniam fecere, vel quod arbitrati sunt à soluendi partum facilitate vocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam & inuadendi promptitudinem offerrebat: eorum enim ephobi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, vt pote fortissimo, victimam ex cicuribus validissimam offerre se arbitrabantur. Ex aliis Græcis nemo, vt Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, vnde *κακὸν δῖμυ*. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Garulariam portam rutilæ canes non procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, vt ait Arreus Capius, cum pro frugibus contra vredines atque sauitiam Caniculæ sideris sacrificabant. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorum quarto:

*Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.*

Plerique tamen ideo factum dicunt, vt flauescens fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculæ frugibus est admodum inimicum. Non ignoramus autem Thracas cum alibi, tum præcipuè in Zerintho Samoethraciæ antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euriptidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, vt nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis & Crateræ Thessali inuidorum opera, quod gratia plurimum polleret apud regem, canes eas immiffas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho, earum curatore.

NAm id quoque canis est significatum, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quod abominanda tot malorum causa atque autor fuerit, ita Hectorem allocuta *θεῖον κύνος κακομνηχένος ὀρεσέαςης*. Apud eundem Agamemnon quoque accusatus ab Achille *κύνος ὄμιμον ἔχειν*. Nā vt apud Pollicem legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatem adieceris, Homeri eiusdem *κύνόμην* feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomysiam Euthymius syluestris muscæ genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudentissimum, de qua Psal. lxxvii. quamquam super hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expressit, vbi Aemen codicillos reddere pernegantem Canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostensuri, duobus zodiaci locis canino capite hominē itatuunt, secundo quippe Arictis gradu, & Capricorni xvi. Sed nos hic de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iustitia vel pietate audeat vnumquēque vel ex potentioribus hominem erroris admonere, vel impunitatis arguere, dummodo spes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in vitium prolabat. ar.

PETVLANTES IVNIORES.

Non præteribo hinc militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum: ij enim, vt assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebāt, in cuius medio orbis erat coloris lutei canis, supernè pedibus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, vt veterum quorundam est interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præsidii adistebant, canes vocitātur, vt Psal. xxi. Circumdede runt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi conferentur, atque admodum etiam impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, vt eius ministerij mortales penè omnes. Eoque Theologi trahunt Domini dictum in Evangelio, Non decere sumptum de filiorum manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane venerabilius haberetur, vt qui nō ciuitates modò sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum esse, amissa cane Perthæ nomine, Theopompus ait, verum etiam longè maiora præconia monumentaque secundum Ægyptios ritus omnino meruisse vidcantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CÆLIVM CALCA-
GNINVM DE IIS QVÆ PER CYNOCEPHALVM SIMIAM,
& id genus, reliqua, significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER SEXTVS.

Fecundissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferraria fuit, esse cit vt ea omnia incommoda, quæ perpeffus eram, iacturasq; omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Num cum tu me Romana clade perterrefactū, neque non Florētina urbis, atque adeo totius Italia turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam memere recipere festinantem, iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præstantibus, magnam morori meo consolationem adhibuisti, suauissimiq; illorum sermonibus ægritudinis totius acerbitatem delinuisisti, præcipuè verò eruditissimo Manardo illo tuo sapius vocato. Ea demum fuit vtriusque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterque vestris me lucubrationibus certatim oblectare contendebatis: tu, dum remotissima quaque profundissima eruditionis arcana, apud autores vcteres delitescencia, è tenebris eruebas: ille, dum medicina philosophiq; loca pleraque, abstrusosq; sensus, & longa amorum serie ad huc vsque diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factum vt ego à vobis tali refectus cibo, cum primum ad Ægyptiaca mea Commentaria datus est reditus, vestra memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum inuicem, aliquo testimonio comprobare. Atq; ita Cynocephali Ægyptiaci Commentarium (id enim ob varietatem ipsam præcipuè placuit) nomini tuo nuncipavi. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tanta vir eruditionis esoluas, quo in legendo, tamen si nihil tibi lectio omnium belluoni nouum occurrerit, saltem vt mea erga te beniuolentia signum sit atque monumentum, opto.

Nam

AM Cynocephali, quem Latine Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Ægyptios sanctius animal, neque sacratius fuit. Eadem penè forma est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque. Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, validior, & effertiorque est facie caninæ similior, vnde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quæ humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileque apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorum, de quibus hic agimus, lacte & Numidæ & Menisimi viuunt armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum volui, nequis Cynocephalum hinc, de quo dicturi sumus, accipiat, vt multi perperam, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerique alij prodidère, capitibus esse caninis, pro voce latratum edere, ferarum pellibus velari, anguibus venatu & aucupio vesci. Nam, vt optime nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo visos tradit in insulis Oceani, qua tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret.

Cumpræmis autem Cynocephalus lunæ erat hieroglyphicum, propterea quod animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore, soli coniuncta trāsit, nobisque videtur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoque visu deficere comperitur, neque interim cibum capit, seu humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina verò præter id quod ea quoque luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine sanguinè insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, vt Solis & Lunæ coitus exploratissimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua, nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quamquam in Cynocephalis & maior & explorator est.

L V N A.

L V N Æ O R T V S.

Apuð eisdem Ægyptios Sacerdotes Cynocephalus stans Lunæ ortum significabat: ad eam speciem addebāt, vt manus in cœlum sublatas haberet, & diadema regium capite gestaret, propterea quod, vt dicebamus, Cynocephalus valde sollicitus est super ortu lunæ, qua caua angore afficiatur profusque cacuetiat. Simulac igitur ea cœperit illucescere, & ipse visus particeps fieri, quasi Deo agar eo gestu gratias, & sacerdotij ornatu quodam instructus indeptam vtrique lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo verò stantem pingi voluere, quod stare conueniat adoranti: quem morem fuisse etiam apud Romanos, indicat Val. Martialis Epigrammat.

ADORATIO.

*Atulis dum precibus Iouem salutat,
Stans summos resupinus vsque in vngues Aethon.*
Porro adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece substollendi, Horatius attigit, ode illa:

*Cælo supinas si tuleris manus,
Nascente Luna rustica Philyre,
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidaq; porçæ.*

Quinetiam Virgil. statum & sublatas in cœlum manus esse adorationis indicium ostendit, vbi Anchisen inducit obseruato augurali portento illo, quo flamma caput Ascianj corripuerat, mollesque comas tactu innoxia lambere visa fuerat: is nanque,

*Oculos ad sidera letus
Extulit, & cælo palmas cum voce tetendit.*

Et cum, mox in attestationem in tonuisset, & delapsa cælo stella per vmbas, facem dicens multa cum luce cucurrisset, signaretque vias, tum longo limite fulcus lucem daret, & latè circum loca.

*Sulphure fumarent genitor se tollit in auras,
Assaurq; Deos, & sanctum sidus adorat.*

Status porro Philoni inconuertibilis mentis indicium est, ac sese Deo, applicantis, qui nulla præditus vacillatate, stabilis firmusq; permanens, vt cuncta moueantur autor est. Videre est in argenteo quodam numo, quem bene literatus adolescens Prosper Publicola Sanerutius mihi Romæ videndum dedit, huius argumenti simulachrum cum inscriptione v o r. p v b. quæ suscepta sunt in

gratiam IMP. CAES. TRAIANI HADRIANI AVG. Pròditum autem est, stàtes Ioui sacrificasse, vota q; & preces allegasse. sed cum Opi rem sacram faciebant, illi que supplicabant, votaue concipiebant, sedentes id facere solitos, eo scilicet signo eam esse Terram matrem indicantes. Sed enim Pythagoras proprio dogmate adoràturos sedere iubet: quamvis Plutarchus vsurpatum à Numa dicit, vt hinc colligamus, vota rata firmaque esse debere. Quod verò ad statum pertinet, magister noster Paulus Apostolus toties stàdam admonet, dum dicit: State ergo, neque velitis iterum summittere vos iugo seruitutis; & illi semper inharere. Atque alibi: State conuersi ad dominum, & alibi: Quoniam tunc viuimus, si statis ad Dominum conuersi. Et in Gedeonis militia exautorantur illi, qui ad aquam ducti flexere genua, & in terram procidère: qui verò stantes accepta in manum aquam lambere obseruati sunt, ad pugnam delecti rem fortiter gesserunt. Quinetiam in Niceno Concilio statutum legas, vt die Dominica, & diebus Pentecostes, stantes ad orationem Domino vota reddamus: alia verò ratione ab ipso resurrectionis Dominicae die vsque ad certos dies de quibus dicere nostri non est institutum: nam toto anno plures essent colligendi, idq; importunum videretur. De sustollendis verò manibus loco suo, in Manuum Commentario plura.

AEQUINOCTIA.

A Equinoctium vtrunque Aegyptij sacerdotes *ἡεγυλομοῖς* scribere si vellent, Cynocephalum sedentem effingebat, causam eam secuti, quòd animal id vtriusq; aequinoctij tempore duodecies, per horas quippe dici singulas, ac duabus itidem noctibus eiusmodi, potus excrementa profundit: vnde non absurdè factum, vt sedentem cynocephalum in fontium apicibus stantur, quasi iugem & perennem aquam ex eo sibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipsis temporibus cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe singulis quanto potest argutiore vultu vociferatur. Et enim horarum obseruandarum ratio Clepydris prius excogitata est, quarum præcipuus vsus in yrbe Achanta trans Nilum fuit, vbi inter alia vas admodum ingens erat, in quod singulis diebus sacerdotes singuli numero trecenti & sexaginta, ad anni scilicet rationem qui apud eos habebatur, subductis intercalaribus quinque, de quibus in Vulture satis dictum est, aquam ex Nilo deferebant, quæ suo emissâ cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum est postea tum vocis, tum sonori tympani significatione, more cynocephali eas discernere. Mos autem, vt dictum est nuper, erat apud Aegyptios, vt in horologiis aqueis cynocephalum adsculperent, ex pene cuius fistulato aqua destillaret, ea adhibita diligentia, vt quantum satis esset immitteretur, nève cauum nimis arctum, neque nimis patens esset: hoc nimis celerem effusionem, illo strangulationem sapius efficiente. Ex iis verò quæ supra posita sunt datur intelligi, quòdnam sit animantium id genus, quod nullo expresso nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, vbi M. Tullius in Rhetoricis temporis finitionem quaerit. Ait enim is, Trismegistum, quum in Aeg. pro esset, sacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die vrinam facere obseruasse, idque pari semper interposito tempore, vnde ipse diem per duodecim horas dimensum esse coniecerit, exindeq; hunc horarum numerum constitutum: quanquam sunt qui velint ex cæli dimensione, quæ secundum musicam rationem in duodecim partes diuisa fertur, horas itidem duodecim adiuuentas. Astronomi enim diem & noctem, quotquot alteruter horarum nostrarum fuerit, in horas ipsi suas XII. singulos partiuntur. Aquam porro maiores nostri, quantum per totum diem sufficeret, exceperunt tenuissimo cauo diffluentem, eaq; in duodecim partes diuisa, ex partibus horarum numerum statuerunt.

QVIIES.

Quantum verò pertinet ad sessum, sessus, vt Iamblichus ad Porphyrium scribit, quietis indicium esse videtur, de quo plura inter arbores disseruimus, vbi deum in læto sedentem ab antiquis, idque ex Nasamonum instituto, pingi solitum, & qua causa, declarauimus. In aequinoctiis verò illa vtriusque temporis æquè dimensio paritas, quietis cuiusdam indicium haberi potest, cum nihil subsultet, quod alterutram partem inquietet, vtraque verò firma stabilisque in æquilibrio conuiescat.

L Iteras quoque per cynocephali simulachrum intelligebant Aegyptij: quia quoddam eorum genus eas callere existimabant, seq; illis ob literarum cognitionem cognatos esse: simulacrum enim cynocephalus in replum inductus erat, eorum ritu educandus colendusque, sacerdos illi albiolū, calamum & sepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere esset q; in cultum recipi deberet, quippe si quid scribendo cognationem suam approbasset: ea de causa Mercurio sacer erat, qui literarum omnium autor habebatur. Ex quo iam credere possumus, simiam olim latrunculis ludere didicisse, & elephantum literarum Græcarum doctum in puluere scripturasse: murumq; quod pro còperto Albertus ponit, in conuiuiis candela discumbentibus prætentâ, aduchi ministerium præstitisse. Mira hæc fortasse videantur iis, qui sententiam Anaxagoræ probat, animalia omnia ab homine rationem habere dumtaxat actiuam: passiuam autem, vt ita dicam, & tanquam mentem, quamq; mentis interpretem dicunt, nunq; habere. Sedenim & Pythagoras & Plato asserere videtur rationis

LITERAE.

Mai in conuiuiis.

A tionis participes animas esse, vel eorum animantium quæ vulgò rationis expertia vocentur, tamen si ratione non vtantur, tum propter incongruam ineptamque corporum compaginem, tum verò quòd differendi facultate careant, vt in simiis & id genus aliis humani cuiuscunque ferè operis imitatricibus est cernere. Quinimò Diogenes his etiam intelligentiæ aërisque participatum impertit, quæ vt magis minusue sint humanæ figuræ similia, ita magis minusue intelligant. E conuerso autem, vt apud Aristotelem & Phisognomos alios habetur, ita mores in humana perpendiculari natura, prout effigies, ipsaque corporis species ad brutorum aliquod refertur: vt pote asinina labia, crassa quippe prominentiaque, tarditatem & stuporem ingenij: caninas maxillas iracundiam, simul & fidelitatem: hispidam angustamque frontem, quippe suillam, impuritatem morum, indocilitatemque hominis indicare: atque ita ferè singulis in articulis ingenium nostrum ad brutorum similitudinem explorari. Pari igitur ratione cynocephali, simiarumque genus omne, quorum bona pars mira quadam similitudine faciè humanâ, pedes autè & manus omnino referunt, humano iridè sensui & operationi, artibusq; propinquiora sunt, & propemodum intelligere nobiscum pariter iudicatur. Non præteribo hæc, quòd ad hanc pertinet similitudinem, quòd Galenus in aggressionibus Anatomicis, ait se multas simias & Cynocephalos disseccasse, si humani corporis copia nõ affuisset, miraq; in iis similitudinem cum humano corpore deprehendisse. quare Ennius rectè admodum scribit,

Simia quam similes lruissima bestia nobis.

Sed esto similitudo hæc ingenij causa. Quid hi super elephantò dicturi sunt, quo quid brutum magis; & ab humana figura diuersius? Ei tamen beluæ esse quandam cum genere humano societatem, M. Tullius Epistolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS

apud Aegyptios.

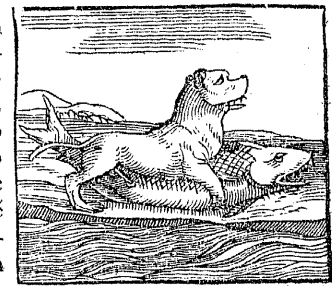
A Li verò coliq; animalia, quæ rationis expertia dictamus, sunt qui ab Iside tradant institutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemque fratri Osiridi præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificiis adiuuata, moremque fuisse initid, vt quæ quisque vellet animalia in hunc vsum aleret, quibus vita functis, tanquam Osiris occubisset, luctum in iustaurabant. Caterum postea delectum habitum & Cynocephalo in primis honorem attributum propter excellentem quandam, vt rerum periti asserunt, animalis istius naturam humano propemodum generi proximam: vt verò profani putant, quippe qui rerum historias ex vulgo mutuuntur, factum aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorum genere sit plurimum delectatus, vti nostro etiam tempore vanissimi plerique faciunt. At Romanis etiam id nequitiae genus in vsu fuit. Quare nebulonè Vedium luxuriae carpit Cicero, quòd sibi obuam factus cum duobus effedis & rheda equis iuncta & lectica, quòdque in asse do haberet Cynocephalum, neque decessent etiam onagri: quare nunquam hominem nequiores autumat se vidisse. Quin verò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum vis in subolanis Indorum montibus, quæ Cartadulorum dicitur regio, humana propemodum affigie, tamque quadrupes quam rectè curgentis, tantæ pernecitatis in cursu, vt propter velocitatem non nisi senes aut ægri capiantur. Atque hinc ridiculum illud Alexandri Magni militibus, obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insignique magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinem quem infernè sub signis progredi obseruabant, ordines & ipsi seruire videbantur, in eos velut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suisq; erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhiuerunt.

S Ed vt ad hieroglyphica redeamus, sacerdotè etiam hieroglyphicè per Cynocephalum Aegyptij significabāt, propterea q; aiunt animal id neque pisce, neq; pane ex piscibus confecto vesci, quali Oritæ plurimum vtuntur: Indorum ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quam piscium, quos vnguibus dissectos sole torrent, atque inde panem ex his faciunt, vt Clitarchus memoriae prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiae olim fuere, quæ nullo alio cibo victitabant, quam piscibus arefactis & pistillo tuis, ac demum in offas coactis, veluti pane: cuiusmodi religio in Christianæ quoque pietatis collegia quædam emanauit, quæ perpetuam carnium abstinentiam sibi constituerunt, quòd tamè apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutum: externi tamen sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiam pane vesciebantur, quo Aegyptij tantum abstinebant, piscemq; hi demum omnem, vt Commentario suo dictum, religiosè admodum abhorrebant: eaq; potissimum de causa, tanto cynocephalum cultu profecuebantur, in quo suæ religionis timorem obseruarent.

CIRCVCNCISIO.

C Vm q; circuncisionis ritum Aegyptij suscepissent, animaduertissentque canicipites hos circuncisos nasci, rati, non temerè, sed diuinitus ei animantium generi id obrigisse, maiori eos habere venerationi, vnâ candemque cognationem cum illis omnino profitentes. Circuncidere verò

SACERDOS.

Circumcisionis Aegyptiorum antiqua mos.

antiquissimum fuisse Aegyptiorum institutum, ab eisque ritum sumpsisse Iudaeos, Diodorus fabulatur; quem secuti scriptores quidam alij, proprium hoc, & veterum Aegyptiorum arbitrati sunt, quem morem Colchi, vtpote Aegyptiorum coloni, neque non Hebraei apud eos educari postea genuerint. Sed eorum haec est fabula, qui diuinarum literarum historiam tam longa annorum serie apud populos nationesque omnes receptam obscurare conati sunt: cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus subscribunt, qui circumcidere genitalia Iudeorum institutum assererent, Sedenim qui veterum monumenta studiosus perscrutantur, Abrahamum norunt signum populo suo dedisse circumcisionem, qua sui ab Aegyptiis distinguerentur. Non igitur diceret Irenaeus, ad similitudinem Cynocephali circumcidebant Aegyptij, sed ab Hebraeis ritum hunc Aegyptiorum natio magna ex parte suscepit, quae virum illum per annos multos in Aegypto degentem, & de diuinis assidue differentem admirata est, pluribus & veteribus & nouis scriptoribus id asserentibus. Sed fac nihil horum inueniri, validius id mihi argumentum est, quod ex historia desumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Aegyptios non fuisse: cuius rei Pharaonis filium testem appello locupletissimam, quae cum in ripa profluentis fluij Moslem comperisset, euestigio circumcisum agnouit, & foetum generis Hebraicae nuncupauit. Quod si circumcidendi mos Aegyptiorum itidem fuisset, quinam ex hoc signo in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam suspicari licet, non omnium Aegyptiorum institutum fuisse mutilationem huiusmodi, sed sacerdotum tantum, vt ad prophanis fecernerentur: quod apud Hebraeos semper populariter obseruatum est. Notum illud est, Iudaeos olim contra Hadrianum mouisse bellum, qui ne mutilarentur genitalia vetare voluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE mysterij autem ratione varia traduntur ab autoribus penè omnibus: sed praecipue quidem nihil praeter obscenorum munditiam ea re quaesitum existimant. Alij figuram eam fuisse aiunt, sed quam ne ipsi quidem Hebraei satis intellexerint. Non desunt qui id insigne ob eam causam genti inditum putent, quo numerosa illa progenies caelitus Abrahamo promissa, à caeteris esset gentibus discreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circumcidendi cordis figuram & typum asserunt, quod ea pars quae circumciditur, similitudinem quandam habeat cordis: iussisse verò Deum vt ea nudaretur, quod ostenderet, aperto & simplici corde oportere nos viuere, vtpote quae in ea corporis parte quae omnium ferè gentium ritu pudoreque velari solet, instituta sit: quia secretioris illius circumcisionis quae in corde fieri debet, indicium fuit. Circumcisus enim sumus, inquit Apostolus, circumcisione non manu facta. Nam & prophetae identidem clamant: Circumcidite duritiam cordis vestri. Declamant super hoc Lactantius, Eucherius, Irenaeus, Graeci Latiniq; omnes. Nam illa, inquit, carnis mutilatio in Iudaeis, nisi significaret cordis circumcisionem, careret vtiq; ratione: quia si Deus id vellent tantum, à principio sic hominem formasset, vt praeputium non haberet. Quae verò super hac re multa admodum magister noster Paulus senserit, cum sint quotidie in piorum manibus, & publice recitentur, superuacaneum ea repetere iudicauit: idque factum fuerit monuisse, Origenem Adamantium super hoc legendum epistola ad Romanos cap. 2. lib. 2, & alibi passim, ita tamen, ne Chryostomum, Basilium, & ex nostris neminem praetereamus.

IRACUNDIA.

AD haec Aegyptij sacerdotes iracundiam per Cynocephalum indicabant. Est enim Cynocephalus ante omnia animalia iracundus, indignabundusque, de quo id dici potest quod de Pane Theocritus,

ὅς οἱ αἰὲν ἀριμῆα γὰρ ποτὶ σὺν κἀδνται. Semper acerba illi pro naribus asidet ira.

quasi dicamus,

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias & Cynocephalos idem propemodum genus, diuersis tamen inter se distinctum speciebus, autores ponunt. Nascuntur verò Sphinges apud Troglodytas Aethiopes, forma haud ei dissimili qua pinguntur, fusco pilo, mammis in pectore geminis, monstro similes: sunt etiam paulo pinguiore: naturam habent in cicurationem admodum procliuem, pluribus exercitiis disciplinisque aptam. Albertus quoque inter simiarum genera sphingem agnoscit, insignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem subnigri & oblonga. Harum ego vnam Veronae cum essem, vidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea insulis recens aduectam. Ostentabat idem cuniculos nostris quadruplo maiores, mira quippe corporis obesitate distentos, & quod, nisi quis viderit, credere vix queat, praeditos quaternis singulos genitalibus, humanorum digitorum instar & similitudine coherentibus. Ipsa verò Sphinx toto erat pectore glabro, facie & auribus humanis propioribus, dorso hispido supra modum, fusco & oblongo admodum pilo, eoque densissimo. Receptor laeuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatum habebat, dextra baculum gerebat, quem in faciem animalis identidem praetendens, bipedem secum ambulare, & loco etiam saltare interdum & obgannire faciebat, multamque hinc à spectatoribus stipem aucupabatur.

Sphinx.

Cuniculi ex ignotis insulis.

ARCANA TFGENDA.

Porro Sphinges in Aegyptiorum templis hieroglyphicè admonent mystica dogmata, praecipue & institutiones sacras per anigmatum modos à profana procul multitudine inuisolara custodiri debere, & in arcanis tantum tractari: cuius ergo taciturnitatis effigie huius tabellas & literas signare diu delectatus est Octavianus Augustus, quam postea repudiavit, vsus inde, felicitis omnis causa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

Ea verò hasta Palladiae cuspidi subiecta, vt in ea Minervae statua, quae Athenis olim fuisse erecta ait Plinius, ostendit nihil tam abditum & reconditum esse, quod ingenij acumine exeri & palam profecti non possit: ita quidem Sphinges. At qui Cynocephali vocantur, corpore sunt deformi, ferum omnino, vti diximus initio, atq; indomitum animal, quod nulla ratione modòq; seruit: supercilio aspectuq; sunt horrido & truci, vt genuina, qua de supra dicebamus bilem ex facie possi agnoscere.

Addeunt & Sileni Cynocephalo, sunt enim & hi, vt Pausanias attestatur, ex Satyrorum grege, quos cum aetatis iam prouectioris esse ceperint, Silenos appellare consueverunt: quorum hieroglyphicè erat, diuinitate in re quapiam delitescere. Erant enim Sileni, vt ex Platonicis Alcibiadis dicto colligimus, imagunculae quaedam festiles, ita concinnatae, vt diduci & explicari possent: quae vbi clausae erant, nihil aliud quam ridiculam & monstruosam quandam tibicinis speciem ostentabant: vbi verò aperiebantur, venerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Symposio, Socratem Silenis similem esse dicit, quod is longè alius esset interius intuenti, quam summo habitu videretur. Vnde etiam Σιλνοῖ ἀλιεῦσις dici solet, de re quae prima fronte vilis ac ridicula videatur, interius tamen ac propius contemplanti sit admirabilis.

DIVINA IN OCCULTO.

VRINATOR.

Edenim ne reliqua Cynocephali significata praetereamus, per simulachrum eius vrinatore etiam intelligebatur: quoad quidem animalia reliqua inter naturam obhorrescere, rugisq; strigosa fieri perhibetur: vnus Cynocephalus, vt apud Horum est, in quocumq; locu tranare perrexit, nullo vel squaloris vel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas vna eum literarum peritia, quae potissimum in Cynocephalo discernitur, eam animali conciliat laudem, quae doctis & experientibus viris tribuebatur, vt scilicet & literas & natate didicissent: contra vero in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliusq; disciplinae aut exercitij participes, Athenienses dicere solebant, ὡς τὸν κύντα ἰσχυρῶς, neq; quidem natate, neq; literas: cuius prouerbij mentione facit in legibus Plato, atque etiam Aristides in Apologia quadam. Quod verò haec liberalia essent studia apud Tranquillum legimus, Octavianum Augustum nepotes suos & literas & natate, aliaq; rudimenta per se plerumque docuisse. Iam & de Caligula ad eius ignominiam dictum, quod admodum docilis ad caetera, natate nescierit. Porro vrinator non est simpliciter positum, sed eum significat qui profunda quaeq; peruestiget: vnde locos apud scriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregie enim Delij natadi peritia celebratur.

ORBIS TERRARVM.

Per idem animal orbem terrarum ἱερογλυφικῶς Aegyptij significabatur. Nam cum duas & sexaginta primarias terra habitabiles regiones poneret, quas & Hali Amberagel in tractatu vltimo Astrologiae memorat, obseruauit magna in id genus animalium cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente, quae quotidie singule periret, mox à secundo & sexagesimo die quod reliquum esset corporis interiret. Erat verò apud eos sacerdotes summa religio, vt quicumque singulis diebus intermortuus esset articulus praescaretur, ritèq; vnguentis more suo obunctus sepeliretur. Quod verò mos fuerit Aegyptiorum vnguento plurimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Christianos diutissime mos hic quod ex Tertulliano coiectari possumus, ita dicente: Si Arabiae queruntur, sciat Sabaei pluris & carioris suas merces Christianis sepeliendis profligari, quam Diis fumigandis. Sed vt ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelsus, diceret Clemeus, penes quem rerum omnium potestas est, in septuaginta & duas partes diuisit totius terrae nationes, eisq; principes Angelos praefecit: mox Christus Apostolos totidem antequam pateretur, per omnem terrarum orbem dimisit, qui Euageliū praedicaret. Astrologi suam quaedam secuti commoditate, sexagenis tantum partibus orbem diuisere: de quibus ita Proclus in Sphaera: Sed nec interualla circulorum in toto orbem à se inuicem stata sunt, verum pro sphaerarum descriptione ad hunc modum dispensari solent. Diuiso in 1 x. partes meridiano quouis circulo, septentrionalis ad hunc modum dispensari solent. Diuiso in 1 x. partes meridiano quouis circulo, septentrionalis circulus à polo sexagesimarum partium quisque interuallo notatur, Aequator ab utroque tropico sexagesimis quaternis distat. Reliqua ex Iacobo Zieglero huius doctrinae peritissimo, cognoscere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cum principem is neminem virum in Italia atque adeo in ipsa vrbe Roma reperisset, à quo susciperetur, tu ipse mi Coeli hominem & probum & literatum, vti Anacharsin Solon, complexus in contubernium tuum admisti, & vt doctrinam suam posteritati communicare posset, per ea quae illi praestas commoda effecisti.

Aegyptiorum mas vngendi cadauera.

AM verò quædam super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd iidem sacerdotes, ubi hæreditatem in inuisos collatam significare veluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam penè Simiolam duceret, facere consueverunt: cuius argumenti causam eam apud Horum legas, quòd duas ipsa simiolas vno partu perfert. Sedenim earum alteram magis diligit, alteram ita negligit, vt eam etiam odio prosequi videatur. Quam verò curandam suscipit, morosè adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulationem intelligens, vt magna ex parte factum ipsa suum, cui tanto affectu fauere videbatur, attrahendo enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HÆRES INVISVS.

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VLgarissimum verò illud est, & omnium scriptorū cætatumq; testimonio receptū, Simiam pro despicatissimo & maximè nequâ homine haberi, vt pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinè tragicam esse simiam dicit, q; personatus quodammodo verborū grauitate videretur, cum alioqui pessimus arque nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obrectatoribus, quos ego, ait, non plus facio, quàm, vt dici solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simiam inuenias pro nihili homine positum. Quodq; historiis Græcis memoriæ mandatum est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitiis habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim cum Spartiæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de victoria sciscitantes, legatiquè vas illud in quo inerât sortes collocauissent, vnam euertit, sortesq; dissipauit. Negant verò historici, vt Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmoniis vllum vnquam ostentum hoc tristius accidisse: nam quæ præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur: De salute Lacedæmoniis esse, non de victoria cogitandum. Neque verò Plautus ineptè Simiã bestiam, nunc nihili vocat, nunc nequissimam, in Milite, ac Pseudolo: & in Rudète, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neque perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, vt ipse dicit, Deorum odium atque hominum.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulanrem vitia, turpitudinemq; domesticam occultatè, nota-re si vellent Ægyptij, Simiam misurientem faciebant: ipsa enim est ea verecundia prædita, vt quotiescunq; lotium fecerit, excrementum illud (quod etiam in fæce reliqua feles faciunt) effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occultat. Sed quoniam impressi codices in dano sunt, quãtū ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

Mihi quidem longè significantius per Simiam impudentia videtur ostendi posse, quàm huiusmodi verecundia. Ea siquidem partibus iis, quas verecundia occultari iubet, assidua scissione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbum exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipuè que Cercopithecii, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet spectatorum theatro, satii cum impudentia pudendi tractatione lasciuiunt, eorum instar fatuorum quos nunc Ægyptij, vt omnibus ad Nilum locis palàm est, Maurique & Turcæ omnes simul ac talia perpetrare cõspexerint, magnopere venerantur summaque & innocentia & simplicitate præditos arbitrantur, remq; putant admodum piam se facere, si cumulatim in hos stipem cõrulerint. Sed vt cunq; illa, Pithecusæ insulæ, quod ad hanc facit morum prauitatem, notæ sunt in Tyrreno mari, quibus nomen inditum à simiis, in quas Candulus & Atlantis, vt apud Harpocratonem ex Æschylis Sardiani iambis legitur, fratres, omnium eæ ætate profligatissimi impostores à Ioue transformati sunt, cum aduersus eum quoque fallaciarum machinas admouissent. De quibus ita Ouid. in Fabulis:

PETVLANTIA.

Inarimem, Prochyta m'q; legit, viridig, locatus
 Colle Pithecusæ, habitantum nomine dictas,
 Quippe Deum genitor fraudem & periuria quondam
 Cercopum exosus, gentisq; admissa dolosa,
 In deformem viros animal mutauit, vt idem
 Dissimiles homini possent simile s'q; videri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptiois genere significaturus, nullo commodius animali vtetur, quàm simia: cuius improbitate considerata Plato in Ciuitate sua Terstitem ait, illum omnium qui ad llium venèrè turpissimum, tantæq; impudentiæ monstrum, vt Achillem Agamemnoni

memnoni exprobrare nihil veritus fuerit, seque heroibus ingerere temerarius alluerit, in simiam commutatam esse, imitariq; adhuc hominum facta, non re, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cum inter homines ageret, tam perditæ fuit insolentiæ, vt ne regibus quidem imperatoribusque ipsis quicquam parceret, minimè mirum, si, postquam in bruta transiuit, eundem animi tenorem seruat, importunitatemq; omnem aduersus leonem ipsum ferarum omnium regem exercet. Sanè Lycophron Terstitem ipsum *πενήλορροφου* appellat: & vulgò genus hominum huiusmodi simiis solemus æquiparare. Ac in eam improbitatem ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

Denique sic petulans generoso infensa Leoni
 Simia, que natibus, caudaque, & clunibus huius,
 Tantum animi est paruis, affixa procacibus ausis,
 Hoc tam magnum animal vexat que agit atq; nec vllam
 Esse moram patitur, musca importunior, apta
 Illa feros vitare unguis & dentis acumen,
 Lubrica dum fidit saltu, leuibusque lacertis,
 Deque suo querit sibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

RELiquum hinc erat, vt ex eorumdem sacerdotum dictatis remedium febris ex Leone simiam vescente significari subiceremus, sed super hoc satis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVo sit in prolem suam affectu simia, paulo antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per factam simiam aptè significari posse contenderent, qui scilicet sine rivali dicta factæ suæ vnice amant & venerantur. Generosum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philantia, hoc est, cæco amore sui perditum irridens, adulator non aliter viros probos & amicos videri ait insipientibus, quàm simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim in Pithiis, *καλός τοι πάτερ παρ' πατρὸς*: bella quidem simiola est pueris. Nam & Horatius adulatorem in obsequium plus æquo prouum, ita ad diuitis nutum mutari scribit, vt credas minus partes agitare secundas. Simia verò minus exscribit, quòd vna omnium maximè atque efficacissimè quæcunq; fieri viderit imitatur. De philantia Synchius vir literatissimus, cum epictolas accuratius à se scriptas aliquando colligeret, vereri se dixit, ne quod simiis accidet, eueniat sibi: illæ enim, ait, cum natos animalium omnium turpissimos pariant, putant ipsæ tamen eos esse omnium formosissimos. Atque vtinam, mi Cæli, non idem & ego fallar, qui tantum vigilantium hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conscribendis exhauserim, vt quod nunc hominum est ingenium, posteaquàm me studiosorum animos oblectare existimaucero, ludibrio sim. Quid enim, inquit, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cum nunquam satis temporis per ætatem etiam longissimam superfit, vt vel Latina vel Græca discere quis possit: quanto satius fuerat quatuor hos & viginti annos, qui contexendis sex circiter & quinquaginta huius argumenti commentariis perire, vel eloquentiæ, vel traducendis autoribus Græcorum optimis impendisse: aut si frigidus obstabat, circum præcordia sanguis, mihi potius latenter instituisse vivere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, vnde diurnas grauissimasque tot ægritudines contraherem, neque tamen hinc vllam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc, non inficiot, dicturi sunt. Sed quid agerem? Suus cuique attributus est error. Si quid tamen fuerit quod vel tibi, vel tribus amicis aliis non vsquequaque displicuerit, satis me consecutus arbitror, habeant sibi sua regna reges, respondebo, meamque iudiciorum circiter amicorum industriam approbari vsque adeò æstimabo, vt pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatissimè persolutam rationibus meis sim nulla contatione relaturus. Vale,

Generosum Pindari dictum.

meque Manardo, more tamen
 illo tuo, plurimum
 commenda.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM

ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS

quæ per ceruum significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER SEPTIMVS.

Ingularis illa mentis integritas, summæque eruditio tua, Achilles Bocchi nobilissime, nostræq; amici-
tia firmitas, perpetuæque constantia iubent, ut quantum in me est, tui memoriam nullo unquam
tempore apud me desitiam assidue celebrem: siue nos coniunxerit olim studiorum similitudo, siue
fortuna quadam paritas, quod eodem tempore pari militia tibi Bononia, mihi Roma easdem dis-
ciplinâs profiteri contigerit, eorumdemque amicorum, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nulla tamen te
amandi causa maiores extiterunt, quam congressus illi periculi, peritiles, & in primis mihi salutiferi,
cum tristissimo illo meo, Italiaq; totius tempore recens Florentia cum Mediceis meis electus, Bononia te superiori
estate conueni: in tanta enim rerum mearum omnium iactura facta neminem habui, qui sapientioribus ser-
monibus mororem, miseris calamitatibusque meas molliret, alleuaretque magis, quam amicissima officio-
sissimaq; consolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetustatis exempla, perq; ea que atate nostra conspex-
eramus, de humanarum rerum vicissitudinibus differentem audire plurimum inuabat: Accedebat huc tua illa
verborum bonitas, mira vultus hilaritas, & festiua semper oratio, qua me ita deliniri sentiebam, ut ad erumnas
meas mitigandas nihil accidere posset vtilius, nihil accommodatius. Tecum itaque totos illos dies esse, tecum
ambulare, tecum sedere nunquam desisti, donec maximam eius, qua me tum oppresserat, anxietatis partem
à ceruicibus meis excussisse mihi visus es, aegritudinisque illius feritatem non parum mitigasse. Postea verò
quam acerbitas illa temporum in meliorem versa est fortunam, elapsus è custodia Pontifex, patriæ Medicei,
Romanos restituti, mihiq; res satis bellè successere factum est, ut me tot iam laborum difficultatumq; nihil omnino
pariteret. Hippolyti enim mei liberalitate sum egere vetitis, liberiusque mihi otium indultum est. Vnde datus
est ad literarum studia reditus, & desente diu Musæ repetita. In his autem ea prima fuit cura, ut que tractasse
me olim nostri hieroglyphica, diutius in situ esse minime permitterem. Accinxi me itaque ad poliendum eo tunc
consilio, ut siuueus doctorum amicorum calculus accessisset, modo hoc, modo illud Commentarium emitterem. Quod
ut commodum fieri posset, eruditissimis viris amicis meis libellos singulos singulis inscripsi, ut ipsi non magis mea q̄
sua causa, quod corrigendum existimassent, accuratius emendare quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi de-
dicandus fuit, propterea quod sermones illi, quos calamitose meo illo tempore tecum fuisse repereram, argumen-
tum id præcipue habuisse memini, ut tot inuictas multis ab hinc annis in plerisque Principes calamitates, qua-
les & quantas Europa ferè tota vidimus, eorum delirio deriuatas inde procedere quereremur, quod id homi-
num genus amicos faceriores veridicisq; propemodum fastidiret, plurimumque adulatorem subdolisq; pa-
rasitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui esse hieroglyphicum apud Ægyptios, ut si hanc iudicij captiui-
tatem indicare vellent, Ceruum fistula illectum pingerent: ut si que huiusmodi tendicula pararentur, haberet
scitus homo quod sibi proponeret præcipue fugiendum.

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

AEGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura significa-
bant. Quod verò Ceruo insitum natura sit pastorali fistula, vel suauis aliquo mo-
dulantium concentu demulceri, tanq̄que hinc affici voluptate, vt immemor
sui nullo profus negotio capiatur, vel iniecto alicunde telo, quod propter ani-
mi abalienationem adesse tunc minime suspicatur, euestigio transfodiatur, at-
que ita fiat adblandientium præda aliquod
ludibrio suo cõuiuium exhilaraturus, quem
admodum cum pernicie sua ridiculi sunt, qui lenociniis istius-
modi sese offerunt capiendos: vt rectè mihi Aristhenes philo-
sophus dixisse videatur, longè fatius esse in coruos, quam in
adulatores incidere. Hæc iam tunc in congressu illo Bononiensi
dicta puro meministi, cum tu, vt semper soles doctè aliquid de-
clamare, subiecisti: Sapientissimè quidem Aristhenes, qui vt
iuuentutem suam (nam ea potissimum ætas huic obnoxia est
incommodo) ab Archilocheæ vulpis calliditate liberaret, vtili
omnibus documento futurus, coruos aiebat non tam hominibus
obesse, quam adulatorem. Corui siquidem corporis tantum oculos
effodiunt, quos ne vtilis quidem non postremi nominis philo-
sophi existimauerunt: alij, vt contemplationis impedimentum

nescio

- A** nescio quod, spontè effossos, abiecerunt. Adulatores verò mentis, quæ nostri diuina pars est, oculos
erunt, intellectum scilicet atque iudicium, quibus tantum reliquis præstantus animantibus, obte-
nebrant: quibus ita perditis euenire necesse est, vt nihil fiat humanitati reliquum. Idem etiam dicti-
tabat, Meretrices bona omnia amatoribus suis compræcari, præter vnam mentem atque prudenti-
am: ita adulatorem iis quos assestantur, omnia felicia ominari, præterquam sapere, ac se ipsos no-
scere. Addidisti etiam illud, quod Crispus Passienus dicere solebat, non esse claudendum hostium
adulationi, sed aperendum, veluti solet amicæ, quæ si fores impulit, grata est: si effregit, gratior: pro-
desse enim is hoc arbitrabatur, vt homo inde qualis esse debeat, admoneretur. Respondi ego: Argu-
tè quidem Passienus opinabatur, sed paucissimi quos ardētissima virtus vndeunque munierit, hoc
assequi potuerunt: reliquis plerisque omnibus, ob humanæ naturæ imbecillitatem periculum immi-
net, ne si hæc aures patefecerint, tanquam vituli inter lupos circumueniantur, vt Cratetis Cyni-
ci sententia declarauit. Contrà verò sapienter illi vitam instituerunt, qui non ad ostentationem
viuunt, non populares aures captant, sed sibi rerum suarum conscij, rationem ipsam, veram viuendi
ducem, sibi proposuerunt. Quare cum veritas semetipsum noscere doceat, impediatur adulatio: illa
virtutis viam, hæc vitiorum semitam collaudet: illa bonis, hæc malis parere compellat, reiiciatur à
nobis penitus adulator more philosophi Timonis, qui Democam assentatorem ligone percussit. Nul-
lum enim animatum genus assentatoribus, ait Plutarchus, perniciosum magis: nullum quod citius
iuuentutem in præcipitium agar: nullum quod facilius fortunas, honores, vitam denique ipsam ra-
dicitis euertat. Ideoque Diogenes interrogatus, quæ bestia morsum haberet nocentissimum: Si de
feris, inquit, interrogas, obtrectator: si de cicuribus, adulator. Nam veluti aucupes blandulo quodam
stridore & mellita vocola simplices auiculas aut in viscū implicat, aut in pedicas iniiciunt: ita pel-
licit homines adulatio, & mox in omne scelus impellit, coque impulsum & inuolutum, in vitam de-
mum calamitosam trahit, perque caput & pedes in profundissimam ærumnarum voraginem de-
mergit. Rectè itaque dicere solebat Aristonymus: Ligna dum ignem nutriunt ab ipso consumi, di-
uitias, dū adulatorem alunt, ab eis labefactari. Excepisti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriâ
illud mihi reuocasti, quod & Phauorinus philosophus Aetæonis fabulam à suis canibus, quos alebat,
deuorari, ad adulatorum trahit euctum, quorum finis & intentio est totum absumere, si possint, do-
minum. Quod cum ita sit, Aristhenes siue Diogenes Cynicus cum ligone suo summo opere com-
mendandi sunt, qui quod in vitâ perniciosissimum esset animaduertentes, vt banissimo dicterio aler,
castigatione alter, homines ad morum integritatem & prudentiam notos, admonere voluerint, ne
pessima parasitorum contagia labefactari, per imprudentiam in tam procliuia vitâ discrimina pes-
sum raperentur, omniumque ignominie, contumelias atque ludibriis, expositi, eorum quibus se sua-
que omnia crediderant, prodicione perderentur. Subsecurus ego sum: At ne Ceruū tantum musica
capi lenocinio persuasum habeamus, equos etiam, ferocia alioqui animalia, eadem affici suauitate,
Persica ex historia compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effæminatæ cantile-
nis & modulibus alluefecissent. Murænas, quoque & thriassas piscium genera euocari concentu &
tintinnabulis, exploratum est vulgò: quamuis murænas genituræ tantum tempore, vt pote quæ ser-
pentium sequi sibi feruntur, quibus eas admisceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab
auribus est, tanquam cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosque iactare, salti-
tare, & nutare vertice quasi modulos teneat aspicitur: sed nulli horum musica est exitio veluti cer-
uis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicum suum desumere voluerunt. Sanè quo minus
mirum si ceruum musica modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ vocis callere so-
num, sermonemque percipere, neq; alium quæpiam ita facile: quamuis Ptolemæo Philadelpho cer-
uus fuerit, qui Græcum idioma profus intellexerit. At iam satis super Cerui musica euagati, reli-
qua nunc eius animalis significata subiungamus.

PRÆCIPITANTIA.

Percito quempiam ingenio, temereque ac nulla ratione sese mouentem (vt plerunque furioses
sunt qui Panici vocantur: quippe cum nulla urgente causa quis in fugam se proripiat, nego-
tiumve, quod præ manibus erat, statim abiiciat, inceptumque deserat) Ægyptij per ceruum & vi-
peram adpictam intelligebat. Pugna enim huic est cum serpente, cuius etiam cavernas inuestigat,
nariumque spiritum exrrahit renitentem, vt luculenter his versibus Lucretius,

Naribus alipedes vt cerui sepe putantur

Ducere de latebris, serpentina secla ferarum.

Ideo singulare abigendis, serpentibus remedium, ceruini cornu suffitus, vt apud Nicandrum, legi-
tur. Idem ipse tamen tam acer anguim hostis, qui tanto eos conatu perquirat, simulac ex improui-
so viperam conspexerit, in pedes se repente proripit, ac fugit, ingenita scilicet naturæ discordia
concutus, quæ illi accidit, vt idem Poëta refert,

Propter dissimilem naturam dissimilesq̄

Texturas inter sese, primasque figuras,

Multa meant inimica per aures, multa per ipsas

Insuuant nares infesta atque aspera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit videre se ceruum quempiam instantem tergo, longèque sequentem, futurum vt qui tale somnium viderit, ea sit formidaturus, ex quibus nulla sit offensio subsecutura, ac perinde frustra timeat.

Siquid verò ad vetera significata addere concedatur, cum Vipera sit profigatissimis tota vita sceleribus iaquinatissima alia mariti, alia matris parricidio polluta, venenumque eius atrocissimum, quod omnem, vt aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse videbitur, si quis vel regem vel magistrum vel iudicem quempiam in scelera vindicem sese acerrimum exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis viperam, quam mordicus apprehenderit, figurarit. Eodem etiam hieroglyphico virum intelligemus, qui morum impuritatem corrigat, scelera eluat, prauitatem emendet, & quod idem ait Poëta:

Veridicis hominum perpurget pectora dictis,
Et finem statuat cupidinis atque timoris,
Exponatq; bonum summum, quò tendimus omnes,
Quæle sit, atque viam commensuret tramite paruo,
Qua possimus ad id recto contendere cursu,
Quia ve mali immincat rebus mortalibus olim.

Hoc enim est maleficum serpentem, qui etiam in insidiis excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum denique deuorare.

FUGACITAS.

Fugitium dubio procul hieroglyphicè notate qui vellent, currentem ceruum describebant. Est verò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A patribus datur, & patrius paucior incitat artus. Quam vorò pedum alacritatem in Achille fuisse autores tradunt, vt *ποδῶν ὠνὴς* passim ab Homero vocitetur: sunt qui autem inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimum enutrita. Porrò illum assecutum esse ceruos absque canibus & retium insidiis Pindarus Nemeis canit:

Κτείνοντ' ἐλάφους ἔνευ κυνῶν, δολιῶν δ' ἐρτίων.

Nam de agilitate cerui superfluum est verba facere; cum scriptis omnium in primis celebretur, præcipue verò κατ' ἐξοχήν quandam, Laconum chorus, Aristophanica Lystrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est, Nazianzenus Achillem dictum ait, quòd sine cibo fuerit educatus: γὰρ δὲς enim cibus & succus est: ille verò crudis tantum ferarum artibus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mentionem fieri, cum tamen Apollonius, & qui post Homerum fuerunt Poëtae plerique omnes educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Telephum Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panchium montem exposuerat, à cerua educatum esse, vt apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere videtur: cerui quippe nutrimentum significat.

INTERQVIESCENS.

Quamuis autem cursum perniciosissimū Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit, cōsistensque manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam irem arripit, factum est vt hominem aliquem laboribus suis requiè interponentem significare si vellent, currentem quidem ceruum pingerent, sed retrò spectantem, cum in solius tantum fugacitatis significato caput surrectum statuerent, vt cornua per dorsum demissa residerent. Ideò verò ceruus dum fugit, interquiescere cogitur, quòd tenui imbecilloque est intestino, quòd leuiter etiam percussum rumpi possit, cute aduc integra permanente. Denique imbecillum adeò animal est ceruus, vt tactus ab aspalatho, ea est spinæ species, emoriatur. Verum hoc & alia de causa, & alio etiam potest modo pingi, quippe si tres pluresve ceruos natantes feceris capitibus alterius clunibus impositis, atque eorum primum auertentem se quasi ad postremum se locum: quo quidem officio mutuo se adiuvant, cum ex Sicilia transfretant in Calabriam per æstatem, pabuli gratia, idque plurimum iuxta urbem Rhegiū, qui propterea quòd onus capitis super aquas extantibus haud facile sustinent, inter narandum singuli super anteriores lumbos caput imponunt: dux verò cum defessus est ad vltimum transit locum, atque ita mox alius atque alius labore ita cum quiete communicato incolumes transeunt. Si cui tamen quod superius positum est hieroglyphicum magis placuerit, res in medio posita est.

FORMIDO.

Stuporem præter hæc, formidinemque per ceruum & puniceas pennas prætentas significari, Somnibus innotuit, tam ex iis qui Animalium historias conscribere, quam ex Virgiliano carmine, qui Turnum attonito quodam pauore percussum ceruo æquiparat puniceæ septo formidine pennæ.

PRAVITAS EDMITA.

D

E

F

A. pēnē. Libet verò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis historiā enarrare, quæ non tantum Virgilij carmen explicabit, verum etiam hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloum Princeps, Pontificij contubernij mihi socius, stare adhuc in Sicilia hæc venationis antiquæ rationem, quæ sic fieri soleat. Nobiles vbi renunciatum fuerit ceruorum greges vsquam oberrare, alter alterum inuitantes properè conueniunt, afferuntque; secum scorpionem aut arcum singuli, & fasciculum virgarū, quæ omnes ferrea cuspidè præpilatæ sint, quarum caput alterum in summo perforatum est, funiculo perpetuo per virgas singulas ea transmissio. Longitudo earum ad pedes quatuor vel circa. Cum ad locum peruenere vbi ceruos cōgregatos norunt, latè diffusi equites peditesque modum agri, quanto satis est ambitu circumstiter, stationemque vnusquisque suam per interualla certa fuscipiunt. Hic fascem quisque suum explicat, primaque virga ad finitimi vltimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum singulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciunt, donec ceruos vndecunq; cōclusere. Virgis ita dispositis pennarum punicearum, quas in hunc vsum magno numero fucatas habent, fasciculos licio suspensos ad traductum per virgas funiculo hic & illic alligant, qui aura vel leuissima impulsu varia iactatione mouentur. Stationarij mox in proxima se quisque abdunt virgulta, sagittisque intentis expectant taciti. Liciorum hoc septum ingreditur eques tantum vnus cum odorisequis canibus; iisque nō admodum magnis. Hunc venationis magistrum vocat. Is vbi gregem nactus est, sensim accedit, latratuque catulorum tantum fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes vnà fugam capessunt: at cum ad licia pennasque illas pensiles peruenere, subito pauerasti vterius progredi non audent, sed illarum motum & fulgorem declinantes ad leuam non procul stent, & rutilantes fasciculos illos prospectantes tanquam muro inclusi circumaguntur: subsequitur magister, nomine quenque vocans ex stationariis, prout vnique sit proximus, atque huic primum vel secundum, illi tertium aut quintum aut septimum ex libidine sua telo excipiendum destinat, futurum sagittario dedecori & ignominia, nisi oblatum à magistro sauciarit, vel si alium quempiam quem nuncupatū appetierit. Magister ita agmen tandiu circumagit quasi per pomeria progressus, donec ita præda omnis per omnium vices concidat exanimata. Hæc sunt iraque pennæ illæ, quarum formidine attoniti stupidive facti cerui, ab alienato prorsus animo conseruantur. Hæc enim non aliter pauet, quam elephantum colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum tigres tympanorum sonitum: vñ leonæve mappā, amiculumve in caput iniectū: de quo locis suis. Sed quod ad ceruum pertinet, dāt hoc nonnulli animalis stoliditati, ingenitōque cuidam stupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino sunt hi meticulosi, quia frigidiusculi: philosophi enim animalia eò omnia formidine magis laborare tradunt, quòd frigidiora sunt: idque quotidianò comprobatur experimento. Ceruus verò esse frigidus, lachryma dulcis argumento est, quæ saluginosa est apris, qui magna pollutè caliditate. Hinc fit vt ille fugiat, hic hostem adoriatur, proque viribus iniuriam vlcisci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philosophi eaq; de causa mihi sepius citandi, luculèta super hoc carmina recitemus?

At ventosa magis ceruorum frigida mens est,
Et helidas citius per viscera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris existere motum.
Est & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Acque idem superius dixerat:

C. Huius rei doctrinam secutus Horatius ait:
Quem tu ceruus vti vallis in altera
Visurus parte lupum, gramini immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἐλαφὸν ἀνδρα omnino dixerunt pro maximè fomido-
loso. Et Claonymum taxat Aristophanes timidissimum hominem, quem Nebulæ per figuram cerui referebant. Sedenim quod de animalis frigiditate philosophi dixerunt, longè aliter apud Euthymii inueni, vt in subiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPE-
tentia.

VEhementissimi enim desiderij signum esse ceruū ad aque fontem ad spectantem, Diuinæ indicat literæ, dum ita canit. Quemadmodum sitibūda cerua inhiat ad aquarum riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim suapte natura ita calida est, aiunt sacri interpretes, vt frigidissimis reptilium carnibus mirificè releuetur, ideòque eas auidius appetit quibus absumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis cōcitat, studiosissimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, sumptum ex Poëtarum fabulis argumentum, in quo tamen hieroglyphicus delitescit intellectus, pauorem

è mortalium vita sublata ex eo significari tradit Heraclitus, qui pleraque fabularum figmenta in hieroglyphicam hunc modum interpretatus est. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cum affectus huiusmodi in seruis præcipue deprehendatur, utpote qui seorsum ab ingenua liberalitate sint vel educati, vel instituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, ut fugiui, quod omnino timidorum est, Cerui appellarentur. Eius timoris ergo Achilles apud Homerum ignauia obiicit Agamemnoni, dum ceruino eum corde præditum obiurgat. Pomp. Festus seruos fugitiuos vnus tantum literæ mutatione Ceruos nuncupari solitos tradit. Sedenim ut eo vocitarentur nomine, non ipsa tantum fugacitas in causa fuit, verum etiam historia. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ sacrasse, diemque instituisse Idibus Augusti, quo die ipse serua natus esset: mos verò erat, ut Dæ ara ex cornib. fieret, cætorumque ceruorum capita valuis & parietibus affigerentur, ipsumque Dianæ simulachrum ut in plerisque numis habetur, cum ceruo effingeretur, quod animalia ea in eius esse tutela dicebantur. Ab vtriusque igitur rei similitudine, & scurrili propemodum in regem ioco, serui fugitiui Cerui cepti sunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quasi geruos dictos, quod cornua gestant vsque admodum grandia. Nam & Ceres quasi Gerēs à gerendis frugibus dicta, ut Etymologici putant. Illud verò seruile identidem est, quod onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum gestatio sit seruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

Surdeitas auricularum cerui, auditus acris significatum esse, ostendit illud: quod *ὄσον ἑσῶσι* proverbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contra verò pro surditate eandem demissas pingere moris est, quia tunc cerui acutissime audiunt, cum surdeitas aures protendere: eum verò eas demittere, vix proximum excipiunt sonum. Nam cum auditus, ut placet Empedocli, fiat illius spiritus in clauiculatam aurium partem introrsus adnexam, quam tintinnabuli vicem præbere dicit, utpote celso loco sitam, pulsuique obuiam, accidit ut negato per huiusmodi aurium depressionem ingressu, surditas obueniatur necessario. Alia quedam Medici comminiscuntur, sed quæ nihil ad rem nostram attinet: hoc siquidem significatum ex gestu desumitur auris, quæ cum surrigitur, patefit: cum verò demittitur, auditum obturat. Nam & Aristoteles ceruos ait, cum aures demiserint, facile capi, quod insidias non senserint: cum verò eas intenderint, facile insidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

Si qui verò mulicrosum hominem, & multarum concubitarum appetentem notare vellent, ceruum sexpotrecto genitali pingebant. Is siquidem cum virgine iam venere coitum appetit, non in vna tantum immoratur, sed mutat, breuique interposito tempore aliam atque aliam supergreditur. Aiunt verò ceruorum coitum non esse statarium ut reliquorum animalium, sed ceruam simulac marem accepit, identidem currere, applicitumque ceruum & rem nihilo secius peragentem dorso vectare, illum duobus tantum pedibus terræ innixum pertinaciter subsequi, nec nisi re peracta desilire.

LASCIVIAE POENITENTIA.

Illud spectandæ probitatis exemplum est, quod volentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapsus fuerit, pudore affectum ingenuo significare, ceruum in scrobe delitescentem ostentabant. Is enim cum feminam implevit, separatur per se ipse, & propter libidinis graueolentiam solitarius scrobes fodit: ferent enim ut hirci: facies quoque eorum nigrescit aspergine, ut hircorum. Degunt igitur hac destinatione quousque imber accidat, abluuntque inde pascua repetunt.

Antiqui, hominem qui vel candidatus turpem esset repulsam passus, vel partam dignitatem amisisset, Vatiniana aliqua affectus ignominia, & propterea tanto persusum pudore, ut in frequentiora loca prodire non audeat, ostendere si vellat, ceruum marem sine cornibus inter virgulta fruticesve abditum pingere soliti sunt. Cornua enim mares tantum habent, quibus amissis tandiu præ pudore latet, quoad altera renasci ceperint. Alii dicunt, non præ pudore fieri hoc à ceruo, sed natura duce, quod se latebrarum præsidio tutari velit, qui se armis priuatum cernat: veluti sepia atramento fuso suæ consulit incolumitati, ne capiatur: & polypus coloris mutatione venatores fallit. Quod verò plerique historiarum animalium scriptores feminas è ceruis sine cornibus esse tradunt, longè diuersum est ab eo quod Olympiis ponit Pindarus, ode que Theroni scribitur *εις θεοξενια*. Ita enim ibi: *χρυσόκερρον ἔλαφον θυλιαν ἄξοντι ἂν ποτὲ ταύγετα ἀντιθεῖσ' ἀρθωσῖα ἔγραψεν ἱέρην*: quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutam ceruam, cuiusmodi ea fuit quæ Telephum lætauit. Positum hoc idem ab Anacreonte, sed à Zenodoto correctum, ob vulgaram historiam quod in eo genere femina: cornua non habeant; nam quod scripserat Anacreon, *ἀγαν ὡς οἱ ἄτε νεβρῶν νεοθηλέα γαλαθινὸν δετ' ἐν ὕλας κεροέσσης*

DEREPVLSA pudor.

Aργέσσης ἢ πολυειφθείς ἢ ποδ' ἀμειψτός ἐπιτόθη: pro locutione *κεροέσσης*, quod cornigeræ significat, Zenodotus is emunctæ naris censor *ἑροέσσης* reposuit, hoc est, desiderata vel amabilis. Subiungit interpres, inuertas tamen aliquando, nec incongruum esse, aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt Æthiopicis & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cum tamen in India, ut obseruauit Amytianus, huius generis fœminæ sine dentibus esse conspiciantur.

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

Ex cogitarunt etiam iuniores hieroglyphica quedam argumenta, quæ passim referre, ut de potescere locus videbatur, haudquaquã puduit: cuiusmodi hoc est, quo apparatus bellicum frustratorum & inanem esse, nisi præsens ardensque adsit animus, per ceruum magnis insurgentem cornibus significari posuerunt. Naturam enim inquit ceruo, animali admodum degeneri, cornua magnitudinis adeo spectandæ ac asperitatis horrificæ contribuisse, quod argumentum esset, eos qui audacia & fiducia ipsi præditi non essent, frustra vllum armorum apparatus, & instrumenta bellica comparere. Dicere solebat Antisthenes, bona omnia à Dis hostibus optanda, præter vnã fortitudinem: illa enim quotquot essent, non esse possidentium, sed eorum qui armis præstarent, & viribus pollerent. Nam nisi ad opes & potentiam præsens acerque animus adiciatur, facile vel ipsa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Atheniensium ducis dictum, quod & Philippus usurpare solitus: formidabiliorem esse ceruorum exercitum Leone duce quàm Leonum duce ceruo. Tantum is animorum vigori, quo Dux ipse polleret, tribuebat: idque multis stragematum exemplis apud rerum scriptores passim verum esse comperitur. In hanc sententiam Demades Philippo, qui contra Athenienses superior euaserat, aulaturus, *ἔγνων ἂν, ἔφη, ὃ βασιλεὺς τῆμ' ἢ πόλειος δυνάμει, εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρις ἐραστήν* ei. Noscet, inquit, ô Rex, ciuitatis robur si Atheniensium Philippus, Macedonum verò Chares exercitui præfuisse. Chares enim Dux fuerat Atheniensium. Non omittendum hic, quod Tertulianus nosse ait, se Christiani gregis pastores aliquos in pace leones, in prælio ceruos: quod quidem vir ad martyrii cruciatu impavidus & paratissimus, ad ineptias tollendas feruentissimus, neque animos pusillos, neque ignauiam quorundam ferre poterat.

ACTÆON.

Friuola verò mihi videtur Anaximenis interpretatio super Actæonis fabula, de qua superius mentione fecimus, qui conuersus ideo dicatur in ceruum, & à canibus suis dilaceratus, quod periculis quæ venando subierat demum consideratis, ætate iam ingrauescente timidior factus, in ceruum transformari sit visus, cumque canes nihilo secius aleret, patrimonium consumpsisse, idque à canibus laceratum esse significare, cum potius historia, non fabulæ cuiusquã figmentum, inuento huic dederit argumentum. Actæone enim & Cippum cornutos editos, Plinius auctor est. Quin apud Max. Tyrium legas, apud Corinthios, Bacchiadarum facinus in Actæone Dorico adolescente discipulando admittim, Bærio illi assimilatum, in quo Actæon à veris est canibus laceratus. Quod verò Homerus ait, Dianam per iuga montium errantem gaudere telis, & capreis ac fugacibus ceruis delectari, sunt qui ad Actæonis fabulam conuertant: sunt qui vetustam philosophiam secuti, sagittas eas que ceruum assequuntur hieroglyphicè solares radios indicare velint, quorum scilicet repercusu, cornua ipsa pro loci, vbi Luna est, conditione, & appareant & obducantur. Nam, & Lucretius tela hæc ita interpretatur,

Non radij solis, neque lucida tela diei.

CDianã autè capreis & ceruis tantum gaudere, Homerus dicit, leonibus autè minime: nepe quia circa Taygeta aut Erymanthum eam venari dicit, vbi leones non habentur. Elei sanè Dianam *ἐλαφιαίαν* vocant, ut apud Pausaniam est, quamuis aliter alij nomen interpretantur. Videas tamen passim Dianæ simulachro ceruum ut plurimum in venatum obiici, qualem præcipue speciem in Hadriani nummo ceruere est, cum inscriptione, *APTEMIS ΕΦΕΣΙΑ*. In aliis quoque eiusdem Hadriani Dianæ itidem Ephesiae simulachrum geminis duum ceruorum inter se auersorum clunibus insidere conspicias, atque aliter in aliis. Et cerua est in multis Gallieni numis cum inscriptione, *DIANA CONS. AVG.* Ea enim ambitione fuit, ingenio vir alioquin impurissimo, ut Deos omnes ad sui custodiam & conseruationem occupatos esse iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, numis suis eadem inscriptione eudendas curauit, quorum vis magna paucis ante annis in agro Beluicensi reperta est. Neque tamè Dianæ tantum, verum etiam Milanioni, & Aralantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorum simulachra cum hinnulo in Olympia fuisse Pausanias testatur. Quod verò aiunt Iphigeniam cum iam iam ad aras patris iussu mactanda constitisset in ceruam demutatam, ac ipsius Dianæ numine in Tauricam regionem asportatam, Nicander in taurum ait, Phæodimus in vitam, atque ita omnia variant in Græcorum fabulis, à quibus longè diuersa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

VIVACITAS.

Viuacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum commentum est, magis exploratum arbitror, quàm vlla sit opus commentatione perquirere. Datū enim illi est à natura, ut quædiutissime viuat. Verum cum id sacerdotibus ostendere volebāt, cornua maximè ramosa faciebant, siquidem vnoquoque anno ramus horum cornibus adicitur, sed ut nonnulli obseruauerunt, non vltra sex an-

Hadriani numm.

Gallieni numm.

nos, ab eo tempore similia reuiuiscere, neque aetatem inde discerni posse, sed ex dentibus, quos tunc cum grandæuus est, aut paucos, aut nullos habeat. Sedenim experimēto cōpertum est, cornua senescentiū asperiora quotānis fieri enormioraq; pluribusq; tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in senium vergant. Animaduertendū autē in manu scriptis Hori codicibus antiquis, *πολιχρόνια σπυαλναι* scriptum, non *πολιχρόνιον*, vt in impressis habetur, quod Multa tempora interpretandū esset. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracusanorum tyrannum ferunt ceruum venando interfecisse, circa cuius collum torquis erat athenus, superinducta iam pelle testus, in quo huiusmodi legebatur inscriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ, quem Princeps ipse magna veneratione susceptum Dianæ statim consecrauit, diuissimeq; apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ tēplo, cuius meminit Aristoteles, torquis ille conspicuus fuit. Superare verò eos trecentos annos multi prodidēre, plerique plures, plerique pauciores: quod quidem vtrunque habeat, receptissimum est eos esse viuacissimos, & viuacitatis elogio passim à Latinis Græcisq; scriptoribus appellatos.

Sed iam tempus est vt ruminatiōnis significatum exequamur, si prius tamen locum apud Plinium expendimus, vbi de cerui ruminatiōne loquitur, quem syluestrium tunc ruminare, cum à nobis aluntur, dicere videtur, quasi cicuratio sit ruminatiōnis causa. Sedenim, vti reor, vel aliquid deest, vel, quod adduci non possum, Aristotelem non expressit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alii à nobis. Ait enim, ex feris ea tantum ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, vt ceruus, hunc enim ruminare, manifestum est. Huius verò rei significatum est Diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & vngulas bifidas habent, profana non esse dicimus: quod quidem eo velamento subinnuit, eum qui sacris sit initiaturus, pietatis meditatione, neque non doctrina iudicioq; præstare oportere. Bifida siquidem vngula discernendi doctrinam, & singulorum indicat examinationem, quam per ipsas rerum distinctiones assequimur, vt rectum ab indirecto, lepram à non lepra discernere possimus: ruminatio verò, vt sæpe dictum, pietatem & diuinarum rerum meditationem ostendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reiciendus. Alterius siquidem altera poscit opem res & coniurat amicè, diceret Horatius, de quo tamen significato in Porco latius ex Philone. Eoque forsitan spectat dictum illud ex xxix. Psalmo, vt apud Græcos est, *φωνὴ κυρίου καταβλήσκει ἐλάφους*, Vox Domini quæ ceruos perficit, vel vt alij, Præparat. Significat verò *καταβλήσκει*, instruere aliquem ad negotium, quod exequendum susceperit. Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc est, viros non indignos qui admittantur ad sacra, instruit, & ad certam vitæ rationem inducit, ea est, quæ per Prophetarum vaticinia, per Euangelicam institutionem, per Apostolorum prædicationes, per Doctorum optimorum interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius sententiam Euthymius mihi sequi videtur, eò rem trahit, vt eos viros Dominus ad profectum sapientiæ ducat, qui serpentes sint assidue persecuturi (qui sermo merè est hieroglyphicus) hoc est, bellum cum hæreticis, & falsorum dogmatum autoribus gesturi, diabolique tentamenta conatusq; eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare valeant ex altero supra quadragesimum Psalmo: Quemadmodum anhelat ceruus ad fontes aquarū, ita sitibundus sit animus meus ad te Deus: sicut, in quā, animus meus Deū eū qui fortis est, qui viuit. His verò ceruis montes excelsi peruij, sublimitas quippe cælestis illucescit, supremæq; doctrinæ fastigium, quod nubes omnes exuperat, quod simulac mortalium insidiis appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò cōfugiant, & sine perturbatione sospitētur. Vbi verò in Diuinis ipsis literis, in Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitia, & gratiarum pullus fabulentur tecum, hieroglyphicè quidē, ait Eucherius, ita interpretatur, vt ceruū amicitia accipiendum putent Christum totius dilectionis & charitatis magistrū: nam & alibi, & præcipuè in Cātico, Christus ex cerui imagine describitur: vt eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut innulo ceruorum. Gratiarum verò pullum quem accipiamus, nisi columbinum, ac perinde Sanctum Spiritum, qui sit omnium gratiarum, quippe vt veteres vocabulum vsurpant, *χειριστότων* distributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionē, vt semper Christi, vel Spiritus sancti solatia requiramus. Sed antequam cornuum ceruinorum genera prætereamus, id obseruandum, è ceruorum genere qui cornibus latis sunt, Tragelaphos, vt tradit Eucherius, Diuinis literis nuncupari. Animaduerti interdum è summis fraxini arboris ramis nasci quid ad huiusmodi cornuum similitudinem, furculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox speciem Virgiliani visci more crescat, & vario flexu modò in spiram, modò instar acanthi, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid sit lignum omnino est, atque admodum solidum, sed forma lata striisque multiplicibus loricata.

VIR VNDECVNQVE perfectus.

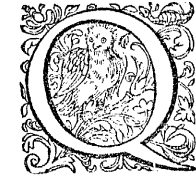
Columbinus pullus.

FEROCITAS IN TIMIDITATEM
VERSA.

Sed quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus est à cornibus, quæ propter latitudinem & strias huiusmodi hircinis admodum similia sunt, ramosa tamen, sed non in acutum tendentia) quid de Hippocervo dicemus, quem nostra vidit ætas, anteriore parte equum, posteriore ceruum, fessoris & ephippij patientem, in gressu tamen incommodo, vtpote qui modò assultu, infesta modò succussatione fessorem conquassaret? Misit hunc dono Fridericus primus Mantuæ Dux Francisco Galliarum Regi, salutis nostræ anno xxxiii. supra m. d. Quod si quid huiusmodi pingere voluerimus, non incongruum erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem significare, qui mox in pauidum euestigio degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS.

SPECIOSÆ FORTVNÆ INCONSTANTIA.

Quoniam verò Ceruus ad Lunæ similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & fideri cornua & decidere & succrescere videntur) hieroglyphicum nonnulli ponunt cerui cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactū assiduo fortunæ rotatu, varioq; euentu, significare voluerint. Solis enim animalium cornua recidiūque annis omnibus Aristoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eòsq; vt supra dictū, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamuis castraris aiunt, neque decidere, neque si prius deciderint, renasci. Toto verò opere cornua dignitatis, potentia, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia esse commonstrantur.

SACROSANCTA DIGNITAS.

Hinc aliud nascitur hieroglyphicum, vt sacrosancta dignitas ex vnoquoque cornu significetur, quod antiquissima omnis veterum indicat disciplina. Honoris enim, vt dicebamus, & potentia signum tam apud Gentiles, quàm apud Christianæ pietatis cultores, quique eos præcesserunt Hebræos habita sunt cornua. In Diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia dignitate positum reperimus, complexaque similitudine quadam inter se, cornu, radium, & coronam. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radiis quibusdam igneis promicare videbatur, adeo vt Israeliticus populus cum splendorem eum ferre non posset, oculis ad obtutum cæcutientibus, ab eo, vt velata facie verba faceret studiosissimè contenderunt. Eadem porò dictio apud Hebræos, & cornu & coronam denotat. Vnde sæpius apud Latinos in Diuinis litteris cornu pro Corona positum legimus: passimque ex instituto veteri coronæ regis radiorum referunt similitudinem: vt non temerè olim institutum sit eas Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splendore suo promicantes caput vniuersum radiis illustrarent. Totidem autem radiis coronas regias constare, tum ex numis veterum, monumentisque aliis vel ære fuis vel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine videmus, vbi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus, sic ait,

*Quadriungo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui specimen.*

Significat & in portentis cornua dignitatem, vt purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tum primum in lucem edito: imperatoriam enim illi dignitatem portédisse, persuasum est. Quæ quidem ille iam grandis cum Tribunus effectus esset, in templo Apollinis Cumani suspendit, fortèsque illis has eduxit:

*Hic rem Ramanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pænos, Gallumque rebellem.*

Sed hæc verbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed nosti cerui cornua esse insigniter ramosa, quæque *τὴ πρῶτα τῶν τροπῶν* pro cœnaculis ad parietes affingantur, in quorum scilicet ramos hospites domesticique omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa solcant appendere, cum se vel cœnaturi, vel accubaturi, volunt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicata reperisti. Quæ quidem si tuæ non respondent expectationi, quid ego veniam à te deprece, qui maximè omnium vnus nosti occupationes meas? Pro summa verò cruditione tua dabis operam, vt Ceruus meus & torquibus aureis, & insignioribus alijs monilibus adornetur, vnde aliquod in eo sanctissimæ amicitia nostræ monumentum posteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM

AMASÆVM, DE IIS QVAE PER FORMICAM & Scarabeum & Echinum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER OCTAVVS.

Quod maximè omnium animalium duo te, Formica scilicet & Scarabeus (quorū vita alterum negotiose eius alterum quæ in nature Decorūq; contemplatione versetur, hieroglyphica sunt) in admirationem traxerint, minimè mirum est, eruditissime Romule, cū & veteres Philosophos omnes in certamen commiserint, utrum brutum, humanum, an diuinum etiam eorum esset ingenium altercantur: & an ea vera sint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modo sensum, verum etiam mentem, rationemq; atque memoriam esse. Pythagorici enim, ut optimè nosti, animam omnem quæ sensibus & memoria sit prædita, rationis identidem atq; etiam orationis esse participem assueverunt, neque interioris tantum, verum etiā exterioris, quæ vniuscuiusque generis animalia, quantum necesse habeat inter se mutuo loquantur. Minimè verò mirū esse, eorum quæ Bruta vocamus, verba non discerni à nobis, Italis videlicet aut Grecis, cum barbarorum etiā multorum verba minimè discernamus, qui utrum loquantur an vociferentur, distinctè satis non sanè possumus intelligere. Quamquam proditum est, fuisse etiam apud antiquos, qui sermonem animalium omnium intelligerent, inter quos Melampum & Tiresiā præcipue memorent, & multorum scriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum catu & audisse & intellexisse hircinam aliis nunciare, asinū prope urbē onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum. Philostratus ubi historiam istiusmodi narrat, passerem fuisse scribit, quem ita loquentē Apollonius intellexit. Vt cunq; verò, calluisse eum & animum & brutorum id genus linguas, vno omnes consensu tradunt. Sedenim parum hoc mihi videtur, quod, ut alia missa faciamus formicæ Scarabeique inter se loquantur, cum alia in his spectemus, quæ prudentiam, quæ pietatem, quæ legum obseruantiam, quæ agendarum intelligendarumq; rerum, quæ vel Philosophis interdum negotium facessere consueverint, notitiam præ se ferant, quod in multis humana vite commoditatibus illa ipsa quotacumq; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propemodum rationem indicarint. Sed ne ego inceptus, qui super his ad Romulum Amasæum eruditissimum eloquentissimumq; virum diseram. Sedenim dabis hoc amicitiæ nostræ, ut etiam liceat ineptire deniq; iis sermonē facere, quæ tu decies in anno longè disertius & eruditius è suggestu publico docere soleas. Nostram verò hanc diligentiam non est ut obscuram quispiam existimet, quod in tam tenui moremur insecto, cum in eo tam magna natura miracula delirescant, quæ Ægyptij sacerdotes diligenter cōtemplati essent hæc per Formicam suis hieroglyphicis adscriptam significari voluerunt.

INVESTIGATIO.

Diligentissimam in primis inuestigationem, solertiamque in iis comparandis, quæ ad vsum vitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum ostendebant. Formica siquidem ea quoq; deprehendit, quæ quisquam accuratissime occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidie omnia terrarum opera visitatione sua collustrat: quapropter in Istmo Soli formica immolari solita.

PROVIDENTIA.

Mox & prouidentiam demonstrabant: quia memor hyemis cibaria comparat & recondit, & cellas promptuarias facit, semina interim ne nascantur morfu secat, abrofaque cōdit, ne rursus in fruges exeant è terra, atque inutilia inde sibi ad vsum alimenti fiant. Quin etiam si ea imbre madefacta senserit, profert atque exiccat, idque eo tantum tempore, cum tranquillum atque serenū cœlum præsenferit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrē effluxisse cōspexeris, cum à formicis expositum est frumentum, quod supra humanæ intelligentiæ captum esse negarit nemo, nisi paucissimos cōmemorare velimus, ea insignes prælagitura, uti Democritum fuisse, memorant: quem tradunt iussisse fratri, cœlo admodum sereno, ut quam rapidissimè possēt messem omnem sub tecta inferret: atque effusissimum paulò post diluuium subsecutum. Ad hæc, hanc prudentiam, siue cœlestiū cognitionem Formicæ abscribit Ælianus, ut cum nonum à Lunæ coitu diem inauspicatum norit, nunquā eo die de latebris exeat. Sed ut ad asseruādæ frugis prouidentia reuertamur, ea si homini largius, aut pari saltè cū formicis portione concessa esset, Phalaris Agrigentinarū tyrānus loca quadā in Sicilia munitissima, tā paruo negotio minimè cepisset. Is enim simulato cū oppidanis foedere, frumēta quæ residuo habere se dicebat, apud eos deposuit: deinde data opera, ut camera sectorū, in quibus ea condebantur, rescissa pluuiā reciperent, frumentaq; ita cōputrescerēt, illos fiducia additi cōmeatus proprio tritico abusus, primo estatis initio aggressus, in inopia cōpulsit ad deditiōnē. Quod vobis exēplo nobis sit, sacra etiā litteræ adhortatur, q̄ pigros desidesq; admonet, ut ad Formicā se cōferat, atque

Sapient. 6.
Proverb. 6.

D

A atque illa prudentiores fieri contendant. Salomon formicam minimum terræ animal, sapientiores sapientibus assererat, propterea quod sibi præparat in messe cibum. Deus verò, ut arbitratur Adamantius, industriam hanc, vel quasi prouidentia similitudinem Formicis dedit, ut aliis ratione utentibus perspicuum esset exemplar, ut formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipsi quoque aggredierentur, vsui necessaria comparerent, & parta discerent asseruare.

LABOR INDEFESSVS.

Ad hæc laboris perseverantiam ex Formica picta significabant: nam ea non interdum solum, verum etiam noctibus laborem exercet. Quanta verò diligentia eandem semper itat viam, neque unquam aberrat à loco, in quo quicquā reposuerit: quanto nixu semina, quæ præ pōdere gestare non possit, pedibus protrudit: quàm officiosè aliæ fessis succedunt, opemque afferunt: ut merito sit exēplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius cicadam eluserit, cum illi, ut in fabulis est, respondit, Æstate quæ cantaueris hyeme salta. Æneas Platonius in Theophrasto, ubi disferit Euzitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium sectari, cuius vitam, dum in humanis essent, imitabantur, ad diligentissimam hanc inuestigationem, sollicitosque labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitum affectari cogeret, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid virtus & quid patientia posset intueremur, idemque laboriosus omnium Poëtarum celebratione decantatur. Plato autem in Phædone tradit, eorum animas, qui popularem ciuilemque virtutem ab sique philosophia, consuetudine exercitationeque freri exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scriptor Pindaricus interpres citat, Aeginetas, ait, olim in subterraneis speluncis habitasse, quamque excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fructus congestos introferre, vnde à formicarum similitudine nomē illis Myrmidonum accesserit. Sedenim de Myrmidonibus præcorū fabula est, ne Græci unquam nugari desinant, Iouem in formicam mutatum Eurymedusam Archelai compressisse, vnde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

Rectè autem & pietatem, quæque mutuo mortales mortalibus officia debent, per formicam expresseris, si commicare eas in formicarium spectes, formicæ alterius cadaver inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasque obuiam quasi cōsternatas retrocedere, bis idem terque factitare: alias demum vermiculos ab inferiori loco, utpote redemptionis præmia, quibus cadaver redimant, conuectare: alias verò tentare, si quæ discedat fuerint: ut partes committant, & coherere faciant impellere etiam, ut quæ nihil intermittant, quod explorent, an per se demum redire queant. Quod si quis, ut Ælianus teste Cleanthes inquit, animalia hæc rationis expertia contenderet, sola huius rei cōtemplatio admiratione errorem emendare potest. Quantum verò pertinet ad victus conuectationem, Petrarca nosler maluisset hæc de ape potius, quam de formica dici, ne furacitati adeo fauere videremur. Nam & in fabulis est, formicæ quæ nūc sunt, homines aliquando fuisse agrestes, eodē fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici dānantur: furaces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristinum tamē cōuectandi prædas, & rapto viuendi morem obtinuerūt. Animaduertendus verò locus est Leuitico cap. xxi. Si fractū, si cicatricem habēs: ubi Septuaginta pro Si fractum, Si formiculofum reposuere: per quē loquendi modū hieroglyphicum scilicet, interpretes cum intelligi volunt, qui cogitationem omnem in terrena & secularia negotia conferat, neque pensi habeat, quicquam nisi ut cibo potuq; satiretur: quandoquidem hæc est formicarum vita, ut quæ ventri apta sint & commoda, vnde cunq; contrahant congregentque, ut notat Hesychius: illudque Solomonis de quo superius, Vade ad formicam o piger, & vias eius considera: ita intelligit, nempè quia pigrum ignauumque ad negotia prouocabat, non ut qualia formica facit, rapto scilicet viuendo, facere, sed vt laborem, diligentiam, prouidentiamque eius in rectis operibus æmularetur.

INÆQUALITAS.

Sunt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus, in cœlu, & in omni denique vitæ colore significantes, camelum & formicam pingant, laboriosum utruque animal, sed facie, magnitudine, reliquodque ingenio magnopere inter se disident, ut nullis comparationis terminis circumscribi valeant. Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc nō haberi, sed vsitatissimi prouerbij citatio, *μύρμηξ ἢ κάμηλος*, ne pretereatur monet.

OPULENTIA.

Illud exploratum satis: opulentiam per formicas significari non tam apud Ægyptios, quam etiam apud Aruspices, siue de nostratibus, siue de Indicis intelligamus: quarū hæc quidem victui necessaria oppidò congerunt. Indicæ aurum, & preciosam supellestem accumulunt: ut non immerito formicaria bona de affluentibus diuitiarum copia dicantur, quam augures iis portendi assueverunt, apud quos illæ rem congerant: veluti Midæ illi Phrygi, cum puer esset, dormienti formicæ in os tritici grana congestere, ex quo ditissimum hunc fore ita prædictum est, ut euenit.

MVL

MULTITUDO INFESTA.

Alioqui formicæ infestæ multitudinis signum apud Aruspices fuere, vt quæ Neroni mortis ap-
propinquantis præfagium attulerunt, qui sibi visus est per somnum pennatarum fornicarum
multitudine oppleri. Nam & paulò post concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulsi.
Ferales etiam fuere Tiberio, quæ serpentem ab eo in delitijs habitum adhuc viuente corroserunt: nã
aruspices cauendum sibi esse à multitudine responderunt. Sunt qui inauspicatas esse putent ob co-
lorem, qui omnino feralis est: quanquam in Pephno insula Laconia formicæ candicant.

INTERITVS.

In vniuersum autem coniectores idèò formicas indicium esse mortis asseuerant, quòd terræ filia
sint, & in subterraneis cauis habitent, quòd identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AUDITORVM FREQUENTIA.

At solis literarum professoribus lærum est ex Onirocritarum disciplina formicas in aures obā-
bulantes imaginari: siquidem aiunt puerorum multitudinem hinc significari, quæ ad audien-
dum cumulado numero sit aduentura: vnde Martialis in optatissima Grammatici commoda io-
catus ait:

Sic se frequentes audiunt capillati.

INANIS GLORIA.

Probatissimi sapientissimiq; morum scriptores quidam *νοδοξία* per formicæ hieroglyphi-
cum expressere. Inanem nostri gloriam dicunt, quæ nos ipsos supra modum & meritū aestima-
mus, tacitèq; nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc vitium in abditijs animi recessibus, cogi-
tationisq; delitijs pascitur & educatur. Formica vero in cauernis sese libenter continet, nec nisi
necessitatis causa prodit in propatulum, cum scilicet aut speculatum, aut prædatum properat, vel
congestas opes curat: de quarum solitudine superius satis dictum. Habet verò hoc formica cū Ce-
nodoxia simillimū, quòd laboribus & fructibus insidiatur perinde ac insidiosa pestis: hæc quidquid
præclare egerimus, & quascunq; adoras acquisuerimus, labefactare furtim aggreditur, illa in opes
iam paratas, hæc in virtutes & partam iam existimationem populabunda. Fecimus quid in bello for-
titer, fors & corona donati sumus, surripit hæc clanculum, & folia decerpit singula, dum nostra nos
facinora narramus, & gloriosum militem, vt in comediarum fabulis est, imitatur. Prudèter aliquid
cauimus, id quicquid est Cenodoxia vitiat, & gloriado mutat in imprudentiam. Beneficio aliquè af-
fecimus, destruit illud gloriatio, efficitq; vt de quo benemeriti fuerimus, maleficio se à nobis affe-
ctū putet, operāq; ita & oleum perdamus. Plurimum tēporis in ieiunijs, in vigilijs, in orationibus, in
cōtinentia, in animi corporisq; moderatone, sine vlla mentis auersione cōsumpsimus, aduenit ce-
nodoxia, quæ fructū omnem, què per labores tot collegeramus, rapidissimè depopuletur. Ingenio-
se, doctè & accuratè aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non ap-
parere labores ingemiscimus, aut eorum venditione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa
inquam statim obscurat, quæ alioquin futura erant illustria, proq; ingenio stoliditatem, pro doctri-
na imperitiam, pro studio negligentiam obiecit. Danda itaque est opera, vt laudabilia quidem fa-
ciamus, ex quibus gloria spontè nascatur: sed cum eam visi fuerimus acquisiuisse, negligamus potius
quam efflagitemus: ita enim cumulator, & corollaris etiam aucta vltro percita subsequitur. Siquidè
virtus ipsa sibi præcium est, nihil indiga laudis, diceret Claudianus, ea tamen vel inuitam honor &
commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

Sed vt ad Aegyptios reuertamur, agrorum vastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa
superius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, vt
superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod passim iam habetur: per origanum, solitudinē
eius intelligentes. Ea siquidem herba loco apposta qua formicæ meant, modico vel salis, vel sulfuris
puluisculo simul inspergo, efficit vt iter deserant, suisq; relictis cauernis aliò migrent. Nam & So-
tionis in agricultura præceptum est, origanum syluestre frumenti aceruis circumspargere, ne formi-
cæ grana depopulentur. Sed si actutum eas tollere quis velit, experimento compertum est, facilius
summoeri posse, si captas aliquot cōbuseris, & cinerē in cauū inieceris: in agro verò si cādetactum
ferrum in cespitem vbi nidificant impeggeris. Est verò origanum herba vulgò etiam nota Romæ, &
alijs Italiae locis, Latine cunila bubula appellatur, quam vt pote præcipuè suam Ligures littorales
Cornabuliam vocant putri, vt prouerbio fertur, aptissimam saluamento. Cæterum cum permultæ
eius species ab autoribus referantur, eademq; varijs cognomentis appelleretur, satis fuerit attestari
Cunilam bubulam esse, quæ Otiganon Græcè dicitur, quam à testudine, cum ea viperam, ederit,
ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, cōtra serpentes
priuatim, quæ Cunila bubula appellatur: apud Aristotelē, ciconia cum vulnūs acceperint (eas enim
cum serpentibus assidue dimicare cognitū) organū plagæ imponūt. Theodorus Gaza vir accurissi-
mus, vbi cūq; sit Organū interpretādū, Cunilā reddit. quorum fuerunt testimonia adducenda, quia
nonnulli

A cunilam bubulam eandem & origanum esse, pertinaciter negant. Addam illud, cum inter tres præ-
cipuas origani species onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac non parum du-
bitare, eamq; sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses speciem quandam origani,
caule, folijs, & floribus grandioribus vulgò apud nos prouenientem, Pulegium asinum vocant, vnde
putarim Onitis vocabulum, vt pote quod *ἀνὸν ἄσινον*, qui asinus est, commodissimè deduci potest,
apud nos ita Latine interpretatum: ea verò herba nimirum Cunila est. Ne verò cuipiā mirum adeò
videatur inesse vim eiusmodi gramini tam vulgari, vt formicas fuget, Ambrosius herbam quandā
memorat Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis excluso fœtu superiacere soleat, eoq;
pacto pullos ab luporum incurfū deprædationeque tutari. Lupus enim folium huiusmodi vsque ad
fugam abhorret. Leopardus verò allium ita sibi sentit abominabile atque contrarium, vt si quis eo
locum vbi ille moretur, confriuerit, exilire cogatur & aufugere. Alianus primo de naturis Anima-
lium scribit, Noctuas à Ciconijs suo nido procul summoueri, platani eò folijs importatis, quorum
contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo torporem illabentes: ciconiasq; ita pullorum suorum in-
columitati prospicere, quibus assidue noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimi-
citijs suo loco dictum est. Neque verò ciconiæ tantum, turturæque aut testudines medalam sibi nan-
ciscuntur naturæ ductu, verum etiam & canes & fures, & ex animalibus pleraq; aliā. Canes quidem
cum fellis vitio laborant, gramē illud suum decerpunt. Sues, si cephalalgia crucientur, fluuiales cā-
cros inuestigant. Mustela rutam, si quando colubrum comederint, carpunt. Angues marathro lip-
pientes oculos depurgant. Huiusce rei quam sit causa, non ociose quæritur à quibusdam: quippe
cum animalia hæc talia neque didicerint ab alijs, neque quidem doceri potuerint, cur ita norint quæ
suis sint ægritudinibus vitia: quæ nos alijs disputanda in medio relinquemus, ijs iam contenti quæ
ad veterum picturas declarandas facere videbuntur.

INCOLUMITAS.

Feliciter mihi quidam videntur excogitasse, vt si hominem grauiore aliquo morbo confectum,
minimè tamen rei cuiuspiam ope incolumitate redditum significare vellent, visam lingua in
formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: visam enim ferunt formicarum est, quas lingua
illegerit, ac mox potu adhibito deglucierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipuè tempore
facit cum primū è specu prodit, vbi ieiuna hycmarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam
dracontij speciem Medi ponunt) cuius acerbitas intestinum inedia concretum laxat: quod si nullā
attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristina restituitur.

LATEBRÆ.

De latebris verò in quibus aliquis se contineat, per vespertilionis alam, & formicam indicatis,
inter reliqua vespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

A de Formica quidem hæc dicta sufficiant. Quod verò pertinet ad Scarabeum,
Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius esse appellare so-
litus, rideri à plerisque visus quòd curiosa nimium interpretatione. Solis operum
similitudinem vermiculo tam exiguo, tam bruto inesse collegerit, ad excusandum
gentis suæ ritus quæ pilularem scarabeum magnā ex Aegypti parte inter numina
coluerit, quem reliqui etiā in fabulis tāta veneratione profecti sunt, vt scribere
non dubitarent, quemadmodum scarabeus inexorabilem se vel ad Iouis preces
opposuerit, qui multis ab eo verbis contendebat, vt cum aquilā rediret in gratiam, coactumque Io-
uem ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitia. Cæterū si quæ de scarabeo traduntur vera sunt:
vera autem vt credamus esse, non ipsius Appionis tantū autoritas, verum & Aristotelis & Plutarchi,
& aliorum scriptorū excellentium consensu efficit: imò vt nihil hi scripserint, quæ passim nosmeti-
psi fieri, possumus oculata fide perspicere, nō verum asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitur
super operibus eius admiranda cum sint, tantum abest vt vel Appion, vel Aegyptij alij sacerdotes,
qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi videantur, vt merita potius, hoc est, magna & ingen-
ti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

MVNDVS.

Cur enim quis Aegyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciem, motusq; ipsos per scar-
beum significare tradiderint, nō satis videt, si pilulas illas, in quibus feminium ex sese primū
habuerint, ac in vermiculos primū, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipsius
imaginem & rationem fieri compertum est. Scarabeus enim certo anni tempore bubulum excre-
mentum natū, materiam eam sibi suscipit elaborandam, quod primo statim Pacis suæ versu mor-
det Aristophanes, *ἀπὸ ἀπὸ μὲν ὡς τὰ γίγναται καὶ θάλασσα*. Quo loco mazam Poëta pro Excremento posuit,
vt eorum primū ex ea pilulas conficit, vt iam mundi ipsius formam initio imiteretur, mox eas ab
exortu occasum versus posticis impellens pedibus, non intermissa rotatione protrudit, ipse inter-
rim auersus ortum spectat, quasi de industria id det operam, vt cœli ipsius exemplar intuendo,
imaginem

imaginem eius exprimere conetur. Quid verò illud, quod inter tradendum à Subsolano in Africum fertur, quasi astrorum cursui fieri obuiam contendat, qui quidem proprio motu ab Africo ad Subsolanum est? Neque me præterit, esse qui non bouillum, sed asininum excementum ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter volutandum genitale semen fimo superfundit comminiscunt, unde materies ipsa concipiat. Addunt etiam, ut historia sit verisimilior, nomen ipsum conuenire, quod Cantho asinus sit, unde Cantharus insectum id denominetur. Sed hæc varietas ad nos nihil, cum de pila sermo sit, quam ex fimo scarabeus informet, atque mox in aquas volutando protrudat.

G E N E R A T I O.

Proximum huic significatum est, rerum procreationem atque principium, ex eiusdem animalis imagine significare. Si quidem ex aquis in lucem prodeunt scarabei, veluti rerum omnium generationem ab aquis esse Philosophi non postremæ autoritatis arsumant: Homerum quippe secuti, qui totiens Oceanum rerum Parentem omnium appellat. Nam ea quis quotidie non tucatur, scandere aquas in cælum, diceret Plinius, easdemque cadentes omnium terra nascentium esse causam, fruges inde gigni, arbores fruticesque viuere, vitalem etiam herbis animam elargiri, omnes denique terræ vires aquarum esse beneficia? Quod verò scarabeos diximus ex aquis primum lucem aspiciari, ex historia cognoscere est, quod scilicet simul ac pilæ illæ ex fimo fabricatæ sunt, scarabeus terram infodit, ubi eas per dies octo & viginti sepultas occulat, quot itidem diebus Luna duodecim Zodiaci signa perambulat: atque hæc hyeme potissimum rigente sunt. Dumque ita pilæ terra cooperatæ confouentur, animantur primum in vermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamen uti folliculo quodam inclusi: nono autem & vigesimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & figulas, uti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit, utpote qui diem eum Solis & Lunæ coitum conciliare non ignorat, ac perinde mundi ipsius generationem quandam assimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autem in aquis mollitæ primùm, atque haud ita multò post adaperatæ cū fuerint, informati iam excluduntur scarabei, & nigrum in campis agmen. Quod si formica tanto hominum consensu prouidæ titulum consecuta est, quod in conuictandis asseruandisque prædis admodum sedula esse videatur, quos honores habendos scarabeo excogitabant mortales, qui non humanarum tantum rerum peritos eos, verum & cælestium, & diuinarum propemodum non ignaros intrucantur? Certè non immeritò *καὶ θάρπη σοφώτερος* prouerbium celebratur, ab iis qui singularem in eo vermiculo sapientiam animaduertentur.

V N I G E N I T V S.

Quod verò apud Ægyptios legitur, vnigenitum hieroglyphicè per scarabei figuram significari, non eo tantum modo accipiendum, quo quempiam vnicum filium Vnigenitum appellare consueuimus: sed ea etiam de causa, quod ab vno tantum genus agnoscat, imò quod solus ipse sibimet feminium fuerit: singuli enim ex pilulis singulis procreati, nequaquam habent ad quod genus referant suū, sed absque vlla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, vermium sponte nascentium instar in eam speciem prodierunt.

D E V S I N H V M A N O C O R P O R E.

Exigere videtur locus is, ut quod æquiores Ægyptiis fimo, Deum optimum maximum humano corpore assumpto, scarabei similitudinem subisse, Theologorum dictis ostendamus: neque verò quicquam indignum facinus clamiter Deum ipsum omni admiratione maiorem, insecto omnium vilissimo, teterrimò putidissimoque assimilari, qui legerit apud D. Augustinum Soliloquiis, de admiranda Christi humanitate dictum: Bonus ille scarabeus meus non ea tantum de causa, quod vnigenitus, quod ipsemet sui autor, mortalium speciem induerit, sed quod in hac facie nostra sese volutarit, & ex ipsa nasci homo voluerit. Neque veritus est probus ille Theologus, pietatis & integritatis columnæ, dum in nitidissimo Dei fulgore contemplando, hominisque ex opposita parte cloacalè quendam putorem expendendo, sub turpiculam locutionis quodammodo stomachosæ nauis, delicatiori cuiusdam habitam derisui, qui satis exploratum haberet, Deum se Vermem etiam per Prophetam appellasse: proindeque eos qui tanti mysterij cognitionem assequerentur, ac perinde stercoreariam scarabei procreationem ex historia callerent, dictum utroque pollice probaturos. Quod verò ad Psalmographi dictum pertinet, Ego sum vermis, & non homo, fuerit nonnulli qui pro Vermis, Sum scarabeus, traduxere: quasi diceret, Contemptissima res ego sum. Euthymius ita ex Christi persona humiliare sese Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibi que se Canem mortuum appellare, ut libro Regum legitur. Qui verò putant dictum hoc propter humanam Christi generationem, que absque vlla viri coniunctione fuit, id nobis indicare videntur, quod quemadmodum vermis è pluuia nascitur desuper in terram veniente, ita & Christus superno sancti Spiritus inuicinem aduentu generatus est, quam ob causam Christus vermis dicitur, reliqua videris apud Adamantium Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circuncisione conscripsit. Porro Augustini dictum eò quoque deduci potest, quod Assertor noster ait, Ego sum vermis, & non homo: quia scilicet ex mare & fœmina homo nasci solet, ego verò non ex masculo & fœmina secundum ritum humanum, atque naturam, sed in exemplum vermis natus sum, cuius non ex aliunde semen, sed in ipsis in quibus coalescit corporibus sua est origo. Clementis Recognitionum opus circumfertur quale

Psal. 111.

A quaecumque, non vocabulis tantum vitiatum, verum sententiis etiam deprauatum, in quo quidem multa à malignis ingeniis in institutionis nostræ ludibrium inculcata sunt. Sed hæc corrigere alterius fuerit censura, illud hoc loco tantum attingam, quod circa sexti libri finem scriptum est. Nos ut canthari libenter volueremur in stercore: ubi is qui glossemata quædam adscripsit, non ut Canthari, sed ut Cantherij legendum putat: ratus nimirum Campanum prouerbium ad hoc facere, Cantherius in fossa. In epistolis verò bonus ille vir quisquis censor fuerit, sed non satis eruditus, audacter Cantherij fecit, cum Canthari dubio procul sit legitima lectio, ex hac ipsa quam retulimus historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad vermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquam cogitationis inquietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorum non morietur.

V I R P A T E R V E.

Cum verò ita nascatur scarabeus, ut nullo fœminæ beneficio progignatur, solaque patris cura, labore & diligentia vitam auspicietur (non enim fœmineum est inter eos genus) hinc fit ut Ægyptij sacerdotes P A T R E M significaturi, Scarabei præulerint imaginem: & ubicunque maris officium, masculamque vim exprimi voluerint, non alio magis vterentur hieroglyphico: nam veluti pro matris & fœminæ sexu symbolo vulturem pingebant, quod illa absque patris ope procrearetur, uti commentario suo disputatum est: ita virum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi voluerunt.

S T R E N V V S B E L L A T O R.

Et quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendantur, si viriles fuerint, virorumque sit bella gerere, Maronis Homerique præcipuè autoritate, illi ipsi sacerdotes masculam virtutem atque ferociam per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse, tradidit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iside & Osiride. Erat & signum Romanorum militum scarabeus, quo virilem animum præstare se debere admonerentur, neque muliebriter quicquam meditari facerent: eaque de causa dictum ab Horatio,

*Tyræusque mares animos in Martia bella**Versibus exacuit.*

Contra verò & Phrygas & *αχαιδας*, in effeminationis opprobrium Virgilius & Homerus, vterque suos appellauit, quod nihil sapienter masculum, sed muliebri torpore ignauaque cessarent.

S O L.

Cum verò plures sint scarabeorum species, trium Ægyptij meminere, quarum vna *αγλυρομορφος* appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estque radiis quibusdam insignita: eaque de causa solis hieroglyphicum formam hanc esse voluerunt. Aiunt verò Acluron, qui apud Latinos nunc Cati nunc Felis nomine receptus est, oculorum pupillarumque vsum cum Solis cursu *αγλυρομορφος* quadam commutare, quippe quæ & noctu, & ingruente matutino tempore vegetiores sunt, & acutius cernunt, ad ortum vsque iubaris, inde sensum incipiunt hebetari meridie versus, atque ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt vniciquæ triginta, totidemque sunt mensis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

L V N A.

Altra species bicornis est, ideoque *ταυροειδης* appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Lunæ subiicitur, propterea quod cælestem taurum Ægyptij Lunæ exaltationem commentati sunt, gigni hos ex vermibus, Aristoteles, qui lignis aridis innascuntur, asserit. Primum enim vermes ipsi immobiles sunt, mox disupto putamine id scarabeorum genus exit. Cæterum Plinius genus hoc cui Tauri cognomen cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ Pediculos vocant. Lucanos appellat Nigidibus, quibus cornua, prælonga bifulcis dentata forcipibus in cacumine cum libuit ad morsum coeuntibus, quales infantium remediis ex ceruice suspenduntur: eos in Veneta regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est bicornes, appellamus. Cornicula ea non tantum collo suspensa ad quarranas quibus id remedij applicat Plinius, verum etiam in frigidiuscula lauatione vrinatoribus ad neruorum stuporem, qui plerunque fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi vulgò Gramphum vocitamus.

M E R C V R I V S.

Erat & sua hieroglyphico Mercurij species dedicata, quippe vnicornis, & ab reliquis forma admodum dissimilis. Neque sum nefcius, quendam etiam esse paruum admodum scarabeum frumenta erodentem, qui Cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: sunt enim ex his omnibus vermes, cæterum hæc postmodum more muscarum coeunt. Ridiculum Metrodorus Scepsius obseruationem ponit, nostro etiam tempore haudquaquam abolitam, in frumentis oleribusque ab earum iniuria sospitandis, quod in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem cantharidum: menstruas quippe mulieres ire per media arua, hortosue, retectis (sit verbo venia) supra clunes vestibus, erucasque ita, ac vermiculos scarabeosque, ac noxia alia decidere. Alibi

feruatur vt nudis pedibus eant , capillo cinctūque dissoluto , versu eo pronūciato , φούρε κενδε-
είδες , λυκ @ ἀγρ @ ὑμῶς διώξει : Facecite cantharides , lupus agretis vos insequitur . Cauendum
verò ne id oriente Sole faciant , sementem enim tunc arescere prodirum est .

LETHALIS A SOLE FEBRIS.

AD hæc Agyptij hominem lethali febre extinctum , quam sub dio solares radios perpetiēdo
contraxerit , significare si vellent , scarabæum cæcum effingebant , oculos quippe vel acu , vel
alia leui cuspide transfossum , ita vt exoculatus omnino videretur . Aiunt enim solares radios sca-
rabeo inimicos esse , quibus si vehementius impetatur , accideret vt statim obæcetur : simulac verò
æcus effectus fuerit , breui etiam commori .

VIRTUS ENERVATA DELICIIIS.

ATque hic tam egregius bellatorum ductor , tam alienus à mollitie est , vt cum primūm vene-
reas rosas olfecerit , emoriatur : quasi virtutē quātumuis masculam illecebris eneruari documē-
to sit : quod quidem vel ab Aristotele traditum , ansam dat hieroglyphico non infulso : si , puta , quis
velit Hannibalem durum Capuæ desidentem , effœminatū pingere , scutum illi cum scarabei si-
gno tribuat , oras vero clypei rosarum fertis ambiat , aut quid huiusmodi . Sunt etiam in hominum
genere permulti qui rosarum halitum ferre non possunt , atque in iis precij quantius viri . Nam cum
Romæ essem , vidi Oliucium Carassam magnæ celebritatis Cardinalem , qui rosarum tempore
quotannis secedere cogebatur , seque intra suos , quos in Quirinali habebat , hortos claudere , custo-
diis ad ostia dispositis , ne quis aut salutantum , aut amicorum officij gratia ingredientium rosam
inferret . Et in Romana nobilitate insignis vir Petrus Melinus , ingenio , eruditione , & loco nobilis ,
rosarum odore plurimūm offendebatur . Atque hæc de Scarabeo , quæ memoria complecti potui
succurrerunt : plura omnino scripturus , nisi Commentarium , quod eo super olim paraueram vul-
turi adiunctum , ex clarissimi viri Alberti Pij Carporum Comitis scrinio surreptum , & à nescio quo
bibliothapho , vel furo potius , in Germaniam asportatum , adhuc desiderarem .

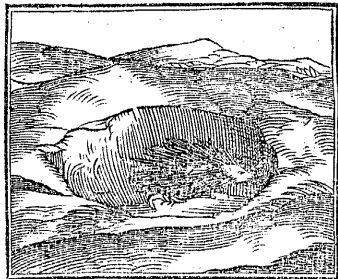
DE ECHINO TERRESTRI.

Chinum Aegyptij , quod hæcenus legerim , literis suis non inferuere : multa tamen
super eo significata Græci Latinique excogitarunt , quæ admiratione ingenij pro-
pmodum cum iis quæ Formica super & Scarabeo diximus , conferri possint : atque
ea quidem ad humanæ vitæ commoda , vtili exemplo futura : cuiusmodi illud est ,
quod in primis commemoratu dignum existimaui .

Hominem quippe temporum omnium conditioni sese ac-
commodantem per id animal significari , & quod ait Pho-
cylides κεντὰ ἀετρίωντα . Nouit siquidem Echinus (de terrestri
nunc loquor , nam de marino inter pisces alibi agerur) cubilia
sua Aquilonum & Austrorum mutatione commutare : Duas
enim cubilibus fenestras facit , alteram Notum versus , Boream
versus alteram : quaque parte ventum futurum præcognoscit ,
fenestram obturat , alteram recludit : sin intra tectum alatur ,
ad parietem discedit . Quod Cyzici quidam cum obseruasset ,
consecutus opinionem est apud omnes , vt ventos qui spiraturi
essent ex se ipse præcalleret : id quod alij Byzantij euenisse tra-
dunt , fortè quod tunc rerum summa apud Byzantinos esset .
Sed vbicumque illud acciderit , satis nobis est id ab Echino
fieri , quod documenta nobis est præcauere fieri possit , ne
imminens nos occupet calamitas : ea si vicerit , ne aduersus præualentis fortunæ impetum relucta-
bundi frustra fatigari velimus : flectendam verò viam velis , cum obniti contra non detur , quòque
trahit fortuna , iter intendendum . Non enim est , vt idem inquit Phocylides , in ventum restandum .
Quin potius tales simus , vt quo nos cunque rapit tempestas , æquo animo deferamur , atque vt
optimè Virgilius monet , si quo Italiam contingere cælo nequeamus , quia scilicet

OPPORTUNITATIS
captator.

*Mutati transversa fremunt , & vespere ab atra
Conferunt venti , atque in nubem cogitur ær ,
Nec nos obniti contra , nec tendere rancum
Sufficimus , superat quoniam fortuna , sequamur ,
Quaque vocat vertamus iter .*

Atque hoc illud esse crediderim , quod in Echino tanti facere videtur Archilochus , dum super
animalis huius prudentia ita scribit :

Πολλὸν οἶδ' ἀλώμεν , ἀλλ' ἐχμὸν ἐν μέγῳ .

Multa

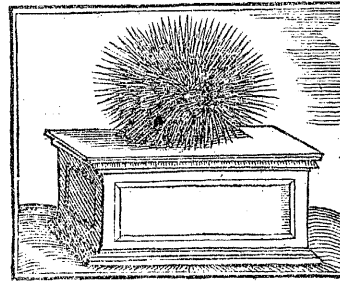
A Multa quidem vulpes , magnum vnū nouit Echinus .

Vel vt numerum reddamus ,

Scit multa Vulpes , vnū Echinus , at magnum .

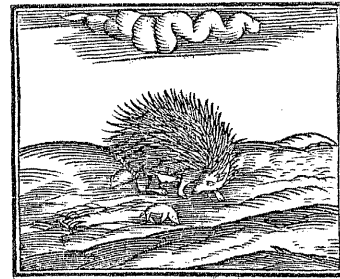
Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima , quæ sapientibus sapientiora sunt , nomi-
nat , vt Septuaginta edidit . Nam leporem vulgata editio ponit .

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

*Fortuna seuo leta negotio , &
Ludum insolentem ludere pertinax ,
Transmutat incertos honores ,
Nunc mihi nunc alij benigna :
Laudo manentem : si celeres quati
Pianus , resigno que dedit , & mea
Virtute me inuoluo , probamque
Pauperiem sine dote quero .*

PROCRASTINA-
tionis damna .

Ccedentes , gregatimq ; in eremo , quæ est contra Mare mortuum , pabulantur , qui & Echini dicun-
tur , ita spinoso defenduntur regmine , vt nec contingi quidem possint . Par huic cum formica
solertia comparando victu , qui poma aculeis affixa congerat in cauernam : infamis
tantum est inuidiæ nota : quod cum optimè noit se propter cutem præ-
cipue peti , cuius vsus poliendis velleribus inferuit , simulac
in periculum se adactum vider , vrina sua emissa
tergus omne conspergit , sibi conscius
id inde putrescere , aculeosque
spontè mox decidere .

G 2

PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM

VIGILEM SPOLET. DE IIS QVÆ

per sacram suam significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER NONVS.

Alamonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratum, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prerogatiua adrogata, ut Virgilium diceret iam tum de se presagisse, cum cecinit:

Audiat hac tantum vel qui venit ecce Palemon.

num se quippe futurum, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferula atque censura omnes veterum & iuniorum lucubraciones subiici deberent: natus secum literas, secum interituras summa vanitate iactaret. Hic est Rheemius Palemon patria Vicentinus, cuius monumentum hodie in Summano monte agro Vicentino munitone cum epitaphio ostenditur, ubi rus ei fuisse verisimile est, cum aliàs etiam agricolatōnis & victi studiosissimum fuisse, & C. Plinius ostendat: sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarum tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed ut diuinitus potius editum accipimus: nam & olitor saepe non contemenda protulit. Nos quippe Varronem non ea de causa literarum porcum vel à Palemone vel ab aliis appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutilenta, vel ex hara pro ducta, sed quia nihil sit Varrone ipso neque lauius, neque copiosius, neque magnificentiùs, qui tam multa, tam varia, tam præclara conscripserit, magna studiosis omnibus utilitati futura, nisi acerbissima temporum clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omnium disciplinarum parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd verò doctrina eius porco aequiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magisque variis condimentis aptum, quòd nihil ea carne parabilis, & omnium epularum vsui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, ut veteres obseruauerunt, excogitatis, ut non alio ex animali copiosior, neque lauior humano visui materia suppeditetur perinde ac multa & varia Varronis scripta argumentum nullum intactum reliquere splendidissimæque rerum omnium apparatu vniuscuiusque animi famem explevere. Hac igitur cum saepe Varrone ipso meditarer, fortè accidit ut scripta quedam mea recognoscerem, quæ scilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraveram, eaque inter amicos diuiderem, mei erga se vel amoris vel obseruantie testimonium: prorupit ex his ecce porcus Ægyptius, quem aufugere tentantem cum postico arreptum pede comprehendissem, cui dono conuenienter hunc mitterem cæpi circumspicere. Varronem quippe aliquem de posebam: hic mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui merito hanc condimentorum lauiticem ἡ γαστήρ σου πικρὰ πικρὰ, quam de porco memorant, uti Varroni congruam, ita tua perquam similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoque nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcana quantumlibet doctrina partem intactam reliquisti, quæ de diuinis humanisq; studiis, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunque demum re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimaq; memoria complexus es, ut vix alterum atate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre possim. Quare porcum hunc meum tibi deberi merito iudicavi, cuius immolatione sanctissimum amicitie fœdus tam pæ semper inter nos cultum & obseruatum, quæ tua est animi sinceritas, spero me perpetuò confirmasse.

PERNICIES.

ÆGYPTII sacerdotes ut odium, quo fuisse genus omne persequabantur, literis testatum suis relinquerent, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerunt. Est enim natura animal admodum vitiosa, pruritu impotens, Luna maximè deficiente: constatque pariter eorum corpora vitari, qui lac eius biberint, lepraque & putida scabie contaminari. Quinetiam frequens suillæ carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocum Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur isti non sentirent: Quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animū scilicet vertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen habebant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamque facit pauperiem, dum teneriorem segetem non depascit modo, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primū hoc animal Cereri sacrificatum Poëtae testantur: & fabulæ exortæ sunt de Cromyonia sive Apri Calydonij matre, vno ex Thesei laboribus. Itaque Salamini lege statuerunt, ut eorum suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent, de quo publicè statutum est apud Belunenses meos.

SENSVS MAXIME BRVTVS.

Præcipue verò fuit apud Ægyptios de sue significatio, vt per eius simulacrum intellectu mistico sensum materiæ penitus affixum, atque illi præcipue coalitum indicarent: quod licet in animantium omnium, nedum in omni brutorum genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutum, in sue plurimum apparere: vnicuique manifestum est. Hic verò sensus rationi plerunque sese constituit aduersarium, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animæ tam multis in negotiis reluctatur: de quo præclara Platonis, Phædonis, sententia, τὸ μὲν θεῖον, ἡ ἀθανάτω, & νοητὸν, ἡ μονοειδὴς, ἡ ἀδιάλυτὸν, & αἰεὶ ὡσαύτως, ἡ ἐν τῷ αὐτῷ ἔχοντι ἑαυτὴν ὁμοίωτατον εἶναι ψυχῆς, τὸ δ' ἀνθρώπων, ἡ θνητὸν, ἡ ἀνοήτων, καὶ πολυειδὴς, ἡ διάλυτὸν, & μηδὲ σποστεῖται τὰ αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτὴν ὁμοίωτατον ἀν εἶναι σώμα. Animam quidem perquam simillimam esse parti ei, quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, vniformis, & insolubilis, & eodem semper modo circa eadem habeat: corpus verò identidem simillimum humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atque dissolubili, & quod nunq̄ circa eadem, eodè habeat modo. Ex argumentis autem huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturæ secretis, emanauit, aliis ratione rerū, aliis sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, veluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorum secuti sunt, in contemplandis iis potissimum quæ à corporibus dissepata viderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantum deditum aspernatos esse quippe qui corpus identidem suummet, vt in Papyro commonstrauimus, minimi faciebant, eiusque alendi, curandique negocium perexiguam suscipiebant: sensui, quem falli in vnoquoque animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebant: contra verò Aristoteles, quiq̄ cum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, vt eum cogitationibus omnibus prætulisse videantur. Sed nostra nos significata prosequamur.

VANILOQUENTIA.

Ægyptij autem sacerdotes, vt apud Horum est, si vaniloquentiam hieroglyphicè significare vellet, & suam & auersum Elephantum sculpere consueverunt: idque perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersum ostendere voluissent. Nam cum Elephanti significata Commentario suo conscriberemus, cum in omni ferè virtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propemodum participem inueniebamus. Huic fus opponitur, qui antipathia ipsius cogente vi, vsque adeò est elephanto inuisus, vt ab eo nullo possit concilio tolerari: sed cum primum auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cum ad manifestum exitium premerentur, veterumque ille elephatorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantium gregem immittere: quo facto validissimum Regis conatum negotio minimo irritum reddidere, victoria per ingenium sibi comparata.

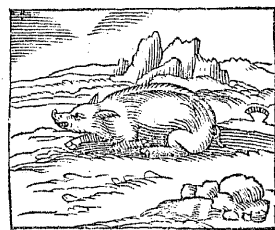
VIS ANIMI LABEFACTATA.

Animosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare, visumque aliquando cum suam aggrediretur, vt feris horrentem aspexit, au fugisse. Sedenim hoc leoni haudquaquam accidit ob naturæ dissidentiam vt elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogeatur exhorrescere.

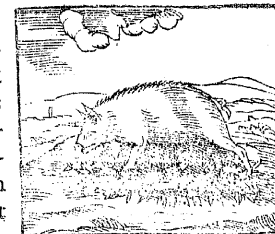
Et vt, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cum nihil æquè abhorreret quàm inanes sophistarū nugæ, & cauillosas verborū argutias argumetorūq; decipulas in naturæ viribus indagadis, eiusmodi notæ hominè per Suis hieroglyphicum significabant. Eodè intellectu apud Hebræos suilla abstinere præceptū ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege, vt sophistas euitaremus, per euirabilem huiusmodi animalis impuritatem: illi enim acutissimis tantum accuratissimisq; rerū distinctionib⁹, quæ per bifidā animalis vngulā interpretatur, quasi luto inhesitantes, ita illis adhærescūt, vt inde nunq̄ auelli possint, sed ad extremā vsq; senectutē ibidè computrescūt: nam & porci nihil illustre, nihil purū, nihil limpidum amāt, sed, turbida tantum, spissa & sordida & fæculenta sectatur: inq; his præcipuam statuūt voluptatem.

Per porcū itaq; inhæsitatem luto, vel, vt Crateris intellectu sequar, rosas cōculcātē dispergentemq; à bonis honestisq; moribus alienum hominem indicabant. Nam cum Diuina passim literæ rosas & odorata omnia ponant pro vitæ morumq; sinceritate, susq; ita rosas aspernetur, vt de iis qui sinistro, prauo maleficōq; sunt ingenio dicatur, aptissimū excogitatum est hieroglyphicū, ὃς δια ῥόδων, quo prouerbio Craterē vsū aiunt opusculo quod γέροντας vocauit. Quin viuere in Arabia suillū genus vllò genere posse negat: quippe cum ea regio sit

SOPHISTÆ.

A BONIS MORIBUS ALIENUS.

odoramentotū altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinat, & vt luculentissimè Lucretius, D

*Deniq; amaracinum fugit at sus, & timet omne
Vnguentum: nam fetigeris subus acre venenum est,
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contra nobis cærum terrima cum sit
Spurcitias, eadem subus hac tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.*

Eòdem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita vestra ante porcos proiicere: eos qui scelerum tantum factoribus illuuièque delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimum expetentes. Nam quod ad lutum pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem v. l. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto volutatum totius corporis vestigiis inuenimus?

D I S T I N C T I O.

A D hæc sciendum, vngulam bifidam in Sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: Quod apertius dicunt, cum oportere sacerdotem monent, vt lepram à non lepra sciat inter noscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret.

C O G I T A T I O.

R Vminatio autem, vt in Ceruo dictum est memoriam & cogitationem indicat. Vtroque autem horum opus est, si recto & sapienti iudicio esse volumus, præstandum quippe discernendi acumine, vnde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBUS DIVINIS ABSQVE LV-
MINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operam disciplinis, quæ veritatis lumen submi-
nistrent, si sacra tractare volueris. Sed parum id profuerit nisi & memoria, & iudicium bonæque
mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui, licet vngula sit fissa, minimè tamen
ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauique cognitionem optime
callere videantur, cæno tamen volutati, cum doctrinam ipsi suam ad rectam viuendi rationem mi-
nimè dirigant, optimè, vt Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarum enim literarum doctrina,
vt cum Origene loquamur, non solum sacramentorum debet scientiam continere, verum etiã
mores gesta que informare discuntium. Plerique alij quoque dixerunt, ruminare esse deuouere se ad
legis meditationem: fissam verò vngulam habere, inter mundum & immundum distinguere: hoc
quidem literarum & præceptionum peritiam habere illud verò meditationem esse, & diuinæ prouiden-
tiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationem, quam veteres Prophetæ Eructatio-
nem, vt nostri reddunt, appellauerunt: vt, Eructauit cor meum verbum bonum: quancunque enim vir-
tutem à vitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitum assueface-
re debemus. Seligere verò est diuidere literam à spiritu, & quædam secundum historiam solam edo-
cere, quædam secundum contemplationem, quædam verò secundum vtrunque intelligere. Nam
qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui verò vnus tantum partis est particeps, immundus.
Hæc Hefychius. Neque dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cum proximè fue-
rit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius sinceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi
hoc posito ex lege: Quæcunque ex animalibus duplicem vngulam habent & ruminant, munda esse,
quæcunque autem aut neutrum, aut alterum tantum horum habent, vt immunda segregari. Per
mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia firmiter credunt, &
in vtroque requiescunt, vtpote quæ sit eorum firmitas quæ duplici sunt vngula, & insuper Dei tra-
ditiones die noctuque meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quæ quidem
præcipua est ruminantium virtus. Immunda autem, quæ neque in Deum fidem habent, neque tra-
ditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui vocantur Ethnici, idololatricæ abominationibusq;
dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, vngu-
lam verò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimum in ore
sunt, sed neque Patrem & Filium agnoscunt, neque sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij
demum duplicem vngulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras
semper literas euoluunt, argutasque rerum finitiones peruestigant, & quicquid vel ineptè vel impiè
sentiant, aliquo semper diuinarum Scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciunt,
aut nolunt ad veri sensus examinationem conuerrere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere, quæ
legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colore, & toto mentis affectu ven-
nerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimum quidem meminisse vo-
lunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominum generi magis in ore est I E S V S C H R I -
S T V S, quàm iis, qui hodie concordiam vnanimitatemque totius Christianismi, quam vnam sibi Ie-
sus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & eam admittere cæne peius & angue
vitant: Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promissæ, sacrorum
censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissæ diuinitus expiationis abnegatio,
sacrorum ferè omnium irritio, & omnium quæcunque dictu factuque abominanda sunt, profliga-
tissima expeditio. Quod non nostri modò Prophetæ præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis

vates,

A vates, diuinasse videtur, cum hæc scribit oracula:

*Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicina ruptis inter se legibus vrbes
Arma ferunt, scuit toto Mars impius orbe:
Vt cum carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.*

P R O F A N V S.

M ERITò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant, Susque tantæ apud
Ægyptios abominationis erat, vt si quis eum vel incuria tetigisset, cum ipsis statim vestibus
ad fluuium lotum abiret, subulcique nullum omnino templum ingrederentur, connubiòque alio-
rum prohiberentur. Scythæ quoque fues adeo contemnebat, vt ne alere quidem eos in regione sua
vellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum rangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd
ob eam causam institutum vt Romanus Pontifex, quamprimùm designatus est, honestum aliquod
sibi nomen assumat, more hoc à Sergio, cæpro, cui cum nomen à rictu porci esset incuria paren-
tis inditum, ne vox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium se vocari iussit. Neque verò sum
nescius, ex Ægyptiorum cognatione solos Panselenos suilla in cibum vsos, propterea quòd aiunt,
Typhona cum suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiri-
dis cadauer vitro conditum, vti gentis mos eius erat, asseruabatur, atque eo prouectum odio, quod
illi aduersus Osiram peculiare fuit, membra eruta discerpisse, mox in rei tam nefandæ memoriam
Panselenos populos ex sue conuiuia instituisse, quasi liceret iam sepulchro eo tam scèdè profanato,
in profligatissimum quodque prauaricationis & contumaciæ genus prorumpere.

N A B V C H O D O N A S O R.

I Nuenies in Diuinis literis Nabuchodonasora, quem *ναυοδοεισορα* geographus Strabo ap-
pellat, Suis nomine vocitatum Psalmo L X X X. Vastauit vineam tuam Domine sus syluestris:
idque ea de causa, quòd in voluptatum luto volutaretur, & quia omni spurcitia genere immun-
dus esset. quanquam loco hoc nonnulli Salmanasarem potius intelligi volunt. Nos autem per
suem, vt superius ex Hefychio dictum est, cum accipimus, qui quidem habet scientiam diuino-
rum, sed ea non rectè vtitur, vtpote quam incongruis polluat facinoribus, vitæ turpi atque im-
munda deditus: de quo Petrus, Præstaret his iustitiæ viam non cognouisse, quàm ea cognita re-
tro reuertit, sancta sibi tradita disciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his verè accidit pro-
uerbium, Canis ad vomitum suum reuersus, & Sus lora in volutabro cæni. Omnes denique qui
vel immunditiæ, vel gulæ vel reliquæ incuriæ semetipfos dedunt, porcorum & canum vitam de-
sumpsisse lex intelligit, inquit Irenæus. Quin & id ipsum nomen *ὄσ* opprobrii cuiusdam indicium
facit: nam vocalem ipsam v Caius Iulius Romanus vbi de præpositionibus differit, ad vituperationis
pathos exprimentum idoneam esse dicit ex Hermetis *ἐν τῷ κρυφίῳ λόγῳ*, testimonio: additam
postea fuisse F, literam, nostrosque Fu dixisse. mox Fise, hodie passim Fy: cum putoris aliquid per-
horrescimus. Facit ad hoc Psalmographi testimonium, Saturati sunt porcina: quam lectionem
Eucherius ita agnouit, vt hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis di-
uinæ legis prius instructos abstinuissè profanis, porcina mox sua, id est, priuatorum dogmatum
immunditia, quam eis & Christus obiecit, saturatos, dumque negant Christum, eandem impie-
tatem, dicit, etiam ad suos posteros transmisisse. Glossa illa Interlinearis vulgò dicta, minimè
quidem contemnenda, immunditiam hanc attingit, & pro reliquiis quas reliquerunt paruulis suis,
addit: Dixerunt enim, Sanguis eius super nos, & supes filios nostros. Anima duerte tamen in He-
braico scriptum esse, Beni, quod filios significat, non porcina. Sedenim ne à hieroglyphicis no-
stris auocemur, argumentum hoc de humanis hostijs à Iudaico populo immolatis, commodiori
loco, in ipso calce operis, vbi multa huiusmodi repetentur, sine vilius forè molestia percurremus,

I N D O C I L I T A S.

F Verunt sanè plerique veterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi volue-
re: nam apud Physiognomos Suilla frons, breuis quippe & hispida, capillis sursum versus
erectis, indocilitatis indicium est manifestissimum: est enim animal maximè brutum Sus, nul-
lumque animalium magis indocile, cum reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum
viuunt, vsus, vel industria, vel frugalitas profit: suillum autem pecus nihil afferat vtilitatis nisi
mortuum tantum. quanquam Spartanorum inuentum fuerit porcos in pugnam instruere, &
ad bellandum idoneos reddere: porcorum enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam co-
turnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morem educatis instructisq; magnò rei
bene gerendæ augur io iis præsumpto, quorum porci vicissent. Eius tamen indocilitatis ergò Mar-
tias, qui Apollinem in Musicæ certamen prouocauit, suillam fertur caudam postmodum ha-

G 4

buiffe, quippe quod temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiam cesserit. Et Philostratus Arcadas Rudes appellat, & suis similes, tum ob alia multa, tum quod arborum fructibus uti sues plurimum turgeant, sintque, ut ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex ara productum, non schola, ait M. Tullius in Pisonem, indoctum & illiteratum significare volens, quod allatum fuerat. Quin & Hipocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatem & incomptos mores à Coniicis proficisci, Sues sapere ferebantur: non secus ac Varronem ipsum, tantarum virum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorum dicacissimus, literarum Porcum vocitabat: ipse enim hunc literatum quidem, sed sine delectu, intelligi voluit, quod omnia dum sciri expediret, in fascem coniceret maiore curiositate, quam iudicio, nihil satis pensi aut constituti habens, quid, aut quantum diceret. Quamquam, ut initio diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinæ copiam & varietatem, qui lautissimus ac suavissimus fuerit animorum pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendum. Cessit denique res in prouerbium, ut cum imperitissimum quenque eruditissimo cuiusque se conferre viderimus, Sus Mineruam dicamus: quod ita Theocritus expressit, *ὅς ὕπ' ἀθηνάων ἔειπε θεῶν*. Et eodem ferè intellectu quo asinus ad Iyram, *σαλπύξ ὅς ἦκε*. Subiiciamus & illud, *ὅς ἐκάλεισεν*, de iis qui faciunt quid ineptè admodum & imperitè: nam illud, Sus Mineruam, Festus Pompeius exponit, cum is id docet alterum, cuius ipse est infcius. Atque utinam, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sim aggressus, & pleraque, etiam alia argumenti huiuscemodi commentaria ad aliorum institutionem elucubrari. quid enim (dicent nasuti plerique viri) sibi vult aulicus vir iste cum Commentariis de sacris Ægyptiorum literis: quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem declarationem Tullius, ad eruditionem Plinius & Plutarchus, ad scientiam Plato vel Aristoteles, totque alij Græci atque Latini scriptores, qui nihil intactum reliquerunt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, sufficiat. Sed quid agerè, si quanto mihi tēporis aliquid ab officiis vacuum relinquerebar? Luderè mne alea? aut larrunculis? aut alio quopiam insanendi modo? At nunquam ita otiosus fui, ut vllum mihi ludi genus placere potuerit. Venaretur (addent) confabulare, aut quid aliud ciuile faceret quo ipse sibi non inuisus esset, & nulli molestus viueret, neque nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila fuit, hæc venatio, hæc confabulatio me: inuitum neminè ad lectionè traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si vnusquisque sua nouerit ire via.

Pari cum Arcadibus ratione Bæotios, quod ventri & gulæ supra modum dediti essent, crassaque hinc Minerva præditi mentis tarditate laborarent, Porcos cognominatos aiunt autores non ignobiles, Acheus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: vnde adagium *ὅς βωῖονα*. Et apud Pindarus & Cratinum constat Bæotios Sues aliquando nuncupatos, propterea quod Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, ut pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoque gentem eam voracitati deditam attestantur. Porro Pindarus Olympiis fugere se ait suam Bæotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod infictum erat sui generis hominibus.

Peructum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti sacerdotes, delitias, victus luxum, & lasciuiam ex porci simulachro significare. Argumento est columna in æde Thebis Ægyptiis olim erecta, in qua plurimæ in Menin regem execrationes descriptæ erant, qui primus omnium Ægyptios à parsimonia ad luxuriam, à modestia ad intemperantiam, à virtute ad effeminationem illexit: quapropter simulachrum eius Porcum esse voluerunt. Merito itaq; Rhadamanthus apud Claudianum huiusmodi genus hominum petulans, ingluuiosum, & vorax, in sues condendos damnat eo loco:

*At qui desidia semper vinoque grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpescere luxu,
Hunc suis immunda pingues detrudit in artus.*

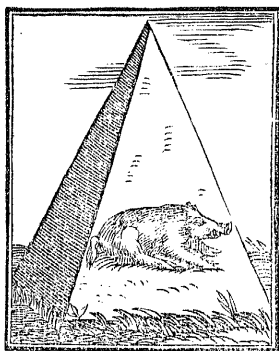
At Xenophon Socratem ait in conuiujs ad quæ non nisi coactus accedebat, temperatè semper atque parcissimè cibum cepisse, iocoque dicere solitum, Circe multis huiusmodi appositis homines in sues conuertisse: Vlysem verò mutari minimè potuisse, quod Mercurij memor esset, qui consilium ei dederat, tum suamet parsimonia & abstinentia vteretur. Tale aliquid apud Musonium libro de Victu legas. Plotinus quoque cum animal hoc maximè voluptarium agnosceret, vbi disserit de Palingenesia, in id eos reuertit dicit, qui vitam omnem in libidinibus & voluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiusmodi vita posuit, scitè notatur ab Horatio, qui sectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epistolis:

*Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Cum videre voles Epicuri de grege porcum.*

STUPIDI TARDIVE.

LUXURIOSAE delitiæ.

Sanè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cenam apud Arcadas Hecaræus, vti apud Athenas legere est, ex maza & suilla carne describit. Verrius ait à Suilla vesci carnibus ceptum, quod animal id nullius esset utilitatis. Nam ut Varro animam illi pro sale datam assererat ne putresceret: ait Chrysippus, nihil porro sus habet præter escam, nullumque animal pluribus & diuersioribus condimentis idoneum. ut non temerè T. Quintius Romanorum Imperator (sunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidensem hospitem diuertisset, variaque sibi apposita fercula obseruasset, admiratus fuerit vnde ei solstitiali tempore tam varia & tam multa venatio contigisset: Atqui, inquit hospes, omnes istiusmodi dapes ex suc domestico fuerunt. Tum (quod addidisse non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis est, inquit, ad epos Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij velites, alij hastati aut legionarij, phalange compositi, verum omnes Sity sunt. Porro nihil, vti supra dicebamus, ea carne parabilis, & omnium epularum vsui magis expositum: nam quinquaginta propè sapes ex eo, teste Plinio, excogitatos supra memorauimus, neque alio ex animali numerosiore ganææ materiam suppeditari. Hinc apud Comicos, Iurcones, parasi, ganconesque ferui, suillam semper sibi deposcunt, pernam, glandem, fumen, callum, penitam offulam, & similia. Et feruus ille Plautinus cum se solum domi ac sine arbitro relictum iri speraret, Quanta, inquit, pernis pestis erit, quanta lumbis. Galenus porro suillam carnem ceteris laudabiliorem facit. Aueroes quoque porcina carnem, ex Auicennæ præcitis, ceteris præferendam assererat, veluti hominibus natura cognatiorem: & humanum suillumque sanguinem in omnibus exactam habere similitudinem, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quique medici scriptis prodidère.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

A pud aliquos inuenio, hominem ciborum varietati deditum per pascentem suam significari: facile enim is vnicique assuescit cibo, neque suis parcat feribus, neque ab humanæ carnis esu refugit: Os enim porci vulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia vorat, omnia auidentè deglariat, nihil quantumuis putre atque impurum horrescat. Ita denique animalia hæc gaudent pabuli mutatione, & copia, implenturque carne & obesoiores facti mirificè opimantur ipsa cibi varietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanam vocat, καὶ σπερμητὴρ ποτιλίαν δὲ ψα, epistola quadam ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiam Horatius inter delicias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas etiam dapes ponit, cuiusmodi distentum ingluuie Dionysium minorem Aristoteles refert in Politia, quem nonnunquam ad nonagesimum vsque diem ebrium perseuerasse tradunt. Neque absimilem huic Helioabalum Lampridius incessit, qui nunquam minoris quam centum sestertiis cœnarit. Vnde cœtenarias cœnas Septimius Florens, Apologético, vituperat. cum alioqui centenariæ cœnæ à centum assibus ex ære dictæ sint, vt Grammatici veteres interpretantur. Sed de sestertiis alibi.

SALACITAS ET ÆSTAS.

Et salacitatis signum ipsa Sus, qua pecuda, ait Cicero, nihil genuit natura fecundius: neque aliam eius improbitatis causam asserunt, quam & multiplicem & assiduam voracitatem, cum longè aliter euenire in agrestibus videamus, quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, vt Plutarchus ait, æstate scilicet incipiente, færum edant: vnde vulgatum est dictum, Non expectandum ulterius pluuiam cum sus pepererit. Itaque nonnulli suam hanc pro æstate ponunt, de quo quidam versus vulgatus à Plutarcho recitatus: *Μηδέ τι πηδός ἔ.ε.ρ. ἦ.ρ. πέρη ἀγροπέλα σὺς*. Domestica verò & sæpius, & quocunque tempore pariuus: præter eam quam diximus pabulorum vbertatem, quæ genituræ redundantiam plâtis etiam nedum animalibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides ἐν παρθενίῃ τοι Κύ. *πρις, ἐν πεινώντι δ' ἔ, vult crapularum Cypris, haud famelicum: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat, πεινώσι γὰρ ἡ Κύπρις πρις, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in sole discindere soliti sunt, vt qui scelerum omnium causa essent, atque ira vel expiantur, vel vti de impulsore pœnas sumere videretur. Huic verò salacitati congruere videtur illud quod χοιροπέλα verbum à porco finxere, quod corpus prostituere, quæstuique exponere significaret. Apud Aristophanem χοῖρον, id est, porcum, pro muliere natura positum inuenies: ac nostri idèrdem Porcum virgineum in guen blando & iocoso vocabulo appellauère. Idem subare dicunt nequitia verbum, quo Epodis vitur Horatius ad rem impudicam translatus, quod est perditè impudenterq; & brutorum more commiseri.*

ANNORVM CERTVS NUMERVS.

In portentis verò porcellos supra mammaram numerum editos, tot annorum esse significatores volunt, quot numero nati sunt: idèoque porcæ eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse volunt, xxx. annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinieses oppidum Albam conderent: paret enim oportet porcas quod mammas habent. vt obseruat Varro: si minus pariât, fructuariam idoneam non esse: si plures, portetum. Eius autem Suis quæ fuerit Aenææ portento, ac porcorum vestigia, suis adhuc temporibus apparuisse, asserat Varro. Idem, quod eorū simulachra abena

ahena in publico loco statuta erant, & corpus matris à sacerdotibus quasi in fultura fuerit ostentabatur. Ita nullo vnquam tempore defuerunt, qui sub diuini cultus velamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientium mentes per superstitionem modò hanc, modò illam deludere cogitarint.

L A T R O.

Neq̄ue quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quam Cromyoniam nuncupatam, vt prædictum est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulosè, vt cuiusmodi pleraque, certamen id à Græcis confectum putent: fuisse verò hanc mulierem, quæ latrocinij regionem omnem infestaret, nonnulli prodidère. Sunt qui Aprum Psalmo 79. Exterminauit cum aper de Sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum velint, qui Iudæos bello afflixit, quòdque sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectoque Romam solus remansit, Hierosolymamque oppugnatione consumpsit, & ita Eucherius accipiendum censet.

I M P E T V S.

Quid verò illud, quòd omnium poetarum consensu, impetus & bellica ferocitas per suam, verum cum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorem si velint insigniori aliquo vocabulo honestare, Apro cum similem dicunt. Apud Aristophanem, in *Lyfistrate*, mulierum chorus, si per Deas, inquit, hodie me commoueris, solvam ego suam meum. Et eadè comœdia Laconum chorus minatur se cum Leonida tanquam apros iruturum. Nam pugnicitas vsque adèd illi propria est, vt prouocatus à venatore minime fugiat, sed vltro pugnam capessat, & in ostentata re, nihil veritus irruat: vnde in proverbium celsi, cum de audacibus aut nimium promptis loquimur, ad nos venire per hastam vt syluestrè suam. Romani nostri, vt sæpius animaduertit, venatores eos ignominia notant, qui feruente iam venatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerint: atque hinc de eo qui sibi rixas contentionesve quarit, *ὁ ἀπρὸν* dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorum gentes *Æstly* appellatae, pro armis formas aprorum olim gestare solita: vnà cū Matris deorum insigni, qua superstitione etiam inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porro vim, & fulmineum illud robur admiratur Oppianus: quandoquidem in venatione oppressus, tandem cum occubuerit dentes vsque adèd ignitos præ se ferat, vt serà de collo adhuc trepidantibus auulsa, dentibusque admotæ, quasi prunis ardentibus applicite concrispentur, sique propius adherescant coeurentur. Sanè canes si tunc temporis eius dentes attingerint, attracti cutem perpetuis stigmatibus inurantur. Tantam hanc tamen belluæ istius ferocitatem & impetum (vt *ἄπρην* hoc dicam) facile declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cancri ungulas ac pedes alligatos gestant. Quòd verò aprum huc Vnitestem Homerus dixit, handquaquam huiusmodi coitus raritatem, vt aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam verissimam esse dicit Aristoteles: plerique enim inter pascendū eo quo defertur impetu truncis & stipitibus acutis testes atterere, vt vix vnus interdum relinquatur incolumis.

A E S T A S E T H Y E M S.

Aestatem per fœtam suam significari tam ex historia, quam ex vulgato dicterio docuimus. Nunc autem aper hyemale tempus hieroglyphica imagine significare, referendum. Hyemis utique facies hispida est, aspera & horrida: hispidus, asper & horridus est Aper. Humida, lutosa, pruinosaque hyems est: humidis, lutosis pruinosisque locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblesciuit sibi maxime omnium videtur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, pascitur. Adonin ab Apro confectum, mytologi prodidère, quem Venus luget insolabiliter: id quid sibi velit, operæ precium fuerit explicare. Adonin mysteriorum interpretes Solem esse autumat. Hemisphæria duo statuunt Astronomi, lucis vnum, tenebrarum alterum. Fines describunt in Zodiaco, hemisphærij superioris ab Arietis puncto primo ad Virginem vsque permeatam, inferioris à Libra ad extremos vsque Pisces. In superioribus autem his signis maior lucis participatio, in inferioribus longiore tenebræ. Incolit elegans Venus superius hemisphærij, lutulenta sus inferioris. Cum igitur Sol nobis excipi videtur à tenebris, Adonis ipse conficitur: hinc reliquum est vt Venus lectu & mœrore cõtabescat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrem quodammodo pallam induere cogatur. Hinc idem apud Aegyptios longè quæsitus Osiris, & Cereris tandem inuentus diligentia.

V E N V S.

Diu verò apud Ptolemæum cognomento Assertorem disputatum ferunt à peritissimis viris de Plutone, declaratumque demum est eundem esse & Osirim & Plutonem, Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cum nitor & mūdicia sit cordi, merito sibi proponit suam semper abominabilem, animal vti manifestum est, spurcissimum, quod in Adonis elegantiam vsque adèd læuere gestat. Sanè apud Sicyonios, cum victimarum omnium femora Veneri adoleri solita essent, vnus tantum Suis ob huius facti memoriam femora non adurebatur. Quoniam verò Venerem hic eam ponimus quam Cœlestem appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis ac splendoris studiosa est, non humilem vulgaremque, quæ suæ sibi coctia turpitudinis in antro secubat, fornicibus & arborum umbris septa, minime absurdum est quod ex veteribus nonnulli tradidère. suillum genus adèd inuisum Veneri quòd immundissimi sunt sues ex omni mansucto pecore, vti superius ostensum est.

A D O N I S.

A D O N I S.

Quæ demum effigie ostentaretur Adonis iste in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulachrum enim eius in Libano monte olim tali habitu visebatur, obnupto scilicet capite, specie tristi, faciem manu læua, dextra amictum sustinente, in quem lachrymæ confluerent videbantur: quæ omnia speciem hyemis describunt.

C H A O S.

Et quoniam ita sunt mortalium ingenia, vt quod ab vno aliquo scriptore sit excogitatum, aut memoriæ mandatum, nunquam alij desint qui priorum industriam labefactare conentur, sunt qui tradant Aegyptios non ea de causa suillo generi pepercisse quòd impurum id esse decreuissent, sed venerationis ergo, quòd animal id tenebrarum symbolum haberetur: cumque illi tenebras longè antiquiores luce prædicarent, cuiusmodi quippe, erat illud quod dixere Chaos, inanis, bruta, & stupens materia, formæ expers, ac tenebrarum omnium concepraculum, eaque de causa porcum tenebrarum & cecitatis simulachrum esse profiterentur, quòd oculos ita supernè obumbratos supercilij prominentia fortitus est, vt cœlum tot luminibus insigne, tot lampadibus illustre, nunquam intueatur, cernuus verò semper humi despiciat, terram in qua ipsam, & noctis & totius obscuritatis parentem vnice contempletur: congrua admodum visa est similitudo, & vera sympathia, vt qui tanto cultu tenebras prosequerentur, animal auersum à luce identidem admirarentur: nam ea quoque de causa Crocodilum, vt loco suo dictum videbis, pro Deo coluerunt. Porro Alexander Aphrodisæus suam ait pronam adèd cibòque deditum, vt si fortè sursum aspiceret cogatur, protinus stupore percussus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atque consensum cum ea quendam habere. Lunæ verò sunt pulla omnia dedicata.

P O R C I C V L R V S.

Quinimò adiciunt, non Aegyptios tantum id honoris porco habitum voluisse, verum alias etiam gentes porcum inter numina collocasse. In Creta enim sacra erat sus, quòd creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summississe, puerique vagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitum perucisse: licet hoc Amaltheæ capræ assignent plurimi, vsque adèd nullum apud vetustatem illam totius imperitam veritatis, tam impudens mendacium erat, quod vanitas eorum temporum non admitteret, & religiosissime approbaret.

M I L I T A R I S O R D O.

Porcum sanè Romani inter signa militaria non sunt admittere dedignati, quæ quintum obtinebant locum, & instructæ aciei rationem figuramve quandam, Porcinam frontem appellabant.

I O V I.

In gestaminibus verò militaribus Romanorum quæsierit fortè aliquis, quid sibi velit sus coloris rufi, habitu quodam sedenti, positus quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Insigne hoc erat eorum ordinum qui *I O V I* appellabantur, Diocletiani principatu, & sub illustri viro, Magistro peditum nuncupato, militabant.

H O N O R I A N I.

In eadem igitur Romana militia præferabatur & albus clypeus, cuius aureus erat umbilicus à luteo circulo circumscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris prasini, alter alterum inspectantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani vocati sunt ab Honorio principe instituti, hique sub Magistro equitum stipendia faciebant.

A G R I C O L A.

Sed vt ad Aegyptios redeamus, sunt qui aliam etiam affirmant causam cur animal hoc Aegyptij voluerint esse inuiolabile, nempe quòd apud eos porci agriculturalis vsum præstarent, frumentariamque rem alicubi solis eorum operis adiuuarent. Nam qui, vt Eudoxus ait, propinquo-rem Nilo regionem accolunt, quæ satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastrivæ aut sarculi vsu freti, suilibus tantum vestigiis terram subigunt, exundante scilicet Nillo remollescit terra, cumque redierit in alveum sementem faciunt, inde porcos abigentes occulunt & terræ mandant, dum illi & rictu terram subuertunt, & sparsa per agrum semina pedibus occulcant. Sanè Larini vtilissimum satis sulcum Porcam appellauere, rarum eum scilicet, qui deducitur aquæ deriuandæ gratia, quippe vt aquam frumentis nocere prohibeat. Inde veteres porcari pro prohibere vsurpauerunt, quamuis Varro elatam terram inter duos sulcos ideo Porcam vocari dicit, quòd ea seges frumentum porricit. Sic cum dijs exa dabant Porricere dicebant. Quoniam autem mirifice inter se congruunt hieroglyphica cum sacrificiorum ritibus, quòd vtraque iisdem causis plurimum inniti videantur (nam vti paulo antè positum est hieroglyphicū vaniloquentiæ per porcum, quæ elephantus auersetur: in sacrificijs identidem immolatur porcus ab laborantibus delirio verborum, atque etiam infania, & quod terrenis præcipue sensibus additus applicitusque est, sponteque & voluptuose admodum inhæsit luto lasciuæ, turpitudinumque simulachrum habetur. Idem in sacrificijs Maia, & dis terrenis offertur: & ita demum in plerisque alijs hieroglyphicis, idem consensus est) non incongruam rem me facturum existimaui, si de porcorum immolatione plenius quædam appouissim: ab eo autem quòd delirio super nuper attiger amus, incipiam.

Immola ri

Immolari si quidem porcum ab laborantibus infania verborum- que delirio, multiscius Plautus indicat Menæchmis:

*Nunc ipsi naturæ Deo mihi respondeas
Adolescens, quibus hic precijs Porci veneunt,
Sacres, synceri: nummum unum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia:
Nam ego quidem insanum esse te certo scio.*

In eandem sententiam Horatius Sermonibus,

Immolet equis hic porcum Laribus.

quòd is infania minimè laborare videretur qui diues, neque periu- rus neque fordidus haberetur.

Sed tam multis porro misterijs Porcus sacrificari solitus, vt ani- mæ soli sues *θύται ἀπὸ τῆς θύειν*, quod immolare est, meruerint ap- pellari. Latine sacres teneri adhuc, & in veteri comœdia sues mis- terici nuncupantur, eaque laudatissima erat hostia, si quis inuentus esset porcus, qui solidas vngulas non diuisas haberet. Quod ne cui mi- rum videatur, sciendum est ex Aristotele, in Macedonia Aematheoli- cas sues vnguibus esse solidis.

SACRAMENTVM.

Per porcum sanè iurare Agamemnonem apud Homerum legimus, Et pugiles certamen inituros iuxta Horcij Iouis statuam in Elide mactato porco iurare solitos, sine fraude sese comparasse, tradit Pausanias. Quinetiam iudices præ- fectosq; certaminum eodem sacro, & apud eandem statuam iurasse tradit. Nulli verò porcum illum per quem illi iurassent edere licuisse; quare Taltribus Homericus porcum quem Agamemnon pro iuramento statuerat, arreptum in mare præcipitem dedit. Addemus & illud, centores Romanos completo quinquennio lustrari solitos, sacrificia de sue, oue, tauro faciētes, quæ vnica dictione *s o- l i t a v r i l i a* vocabantur, vt obiter apud Pedianum in Diuinationem corrigas, quod duabus lo- cutionibus disitum legitur in vulgatis codicibus, Soli taurilia. Cereri autem porcus, vt dictum, in primis mactabatur, siue quòd pastu segetum & dissipatione, magnas aruis inferat clades, vt apud Quidjum,

*Prima putatur
Hostia sus meruisse mori, quia semina rostra
Eruerit pando, spemq; interceperit anni.*

siue conciliandæ fecunditatis gratia, cum animal sit (vt id identidem repetamus) fœturæ admo- dum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Ar- teijus Capito, quæ etsi numero hostiarum non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, al- teram ex argento factam. Propudiatu verò porcus dictus est, vt idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ velut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed vt ad fœdus reuertamur, porco etiam cælo sacra fieri solita, quotiēs inter populos confecto bello, vel pax fieret, vel fœdera confirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, di- xerit. Quintilianus quædam, ait, non tam ratione quam sensu iudicantur: vt illud, Cæsa iungebat fœdera porca, fecit elegans fictio nominis: quòd si fecisset, porco, vile erat. Quod verò Seruius ait falso dictum à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus vita Claudij, cum Regibus fœdus in foro icit, porca Cæsa inquit tametsi Liuius quoque porcum statuit. Sed enim apud Festum inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Por- cam autem dicit Veranius, quæ familiæ purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi vestigia Romano solo: nam veteri quodam instituto in defun- cti memoriæ corbes suillæ carnis atque etiam bubulæ in frustra concisæ ostiatim circumferunt, singulisq; ædibus frustum carnis vnum impendunt; quique lautiozem hanc faciunt viscerationem, panem & vini sextarium adiciunt.

NUPTIALIA.

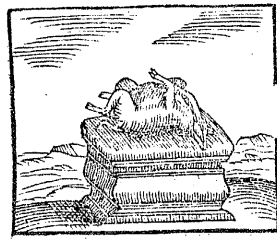
Quinetiam nuptiarum initijs, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; viri in Hetruria nuptialibus conuiujs, nouæ nuptæ maritiq; Dis tutelarijs porcum immola- bant, quòd etiam præci Latini & Græci in Italia factitabāt. Vnde is qui sponsam ducturus cum om- nia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

*ἀπόλομαι γ' ὅς, καὶ τὰ λαντομῆ γάμου.
Perit quidem sus, & talentum, & nuptia.*

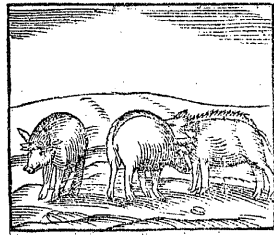
Hysteria sanè festa erant, quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callima- chus: quâquam apud Sicyonios omne animalij genus Veneri vt alibi diximus, præter vnum suem sa- crificari solitum inuenias, Aristoph. Sed veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA

DELIRII PIACVLVM. D

SACRIFICIUM. E

TERRA IVNOVE.

Mactabatur etiam Maia, sed prægnās, quæ omnino terra est, & vt ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis vocabatur: cui sce- ptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quan- quam sunt qui Maiam eandem Proserpinam interpretantur: ideoque illi porca fieri, suemque mori meruisse, quia femina, vt dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam verò esse vim segetum & frugum omnium per hiemem terræ abditam, per mitius verò tempus in superiori apertaque re- gione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quòd illi cum alio quo- piam nullo quàm cum terra quicquam commune esse manifestius intelligamus, sitque denique, vt Flaccus ait, amica luto sus: victimæ enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in verubus terre bimus extra columnis,

in antipharum scilicet, vt hostia nocens eo itidem virgulto coquatur, quod vitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter vites corylus fereretur quanquam Festus colur- num hastile ex corno arbore mauult esse, quàm ex corylo: contra verò Sosipater Carisus colur- num barbarissimè esse literarum transmutatione dicit, cum sit Corylus arbor: ita apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

Reliquum est vt de humanis hostiis loquamur, quando constat porcos id beneficij humano ge- neri contulisse, vt pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactan- dorum hominum vbique ferè locorum admissa, minimè fabulosum habetur: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum vide- mus. Neque quidem Scythæ solùm hæc perpetrare facinora, quos propter ingenitam barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum videtur. Sed & Ægyptij antiquitus tales Iunoni hostias immolarunt. Romani quoque ipsi Iouem quem Latialem vocabant, humanis hostiis coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sedenim alios quoque fuisse dicit Athanasius, qui postquam à bello victores rediissent, captiuos per centurias diuiderent, deque singulis vnum defuentes, cum Marti iugularent. Hinc Virgi- lianus Æneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos

*Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfers:
Vuentes rapit, inferias quos immolet vmbis,
Captiuoque rogi perfundat sanguine flammis.*

Diodorus aheneum Saturni colossium apud Carthaginem fuisse memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quique ad eum peruenire adolescentes sacrificandi causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacque sacrificij crudelitate diutissime prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cum aliquando scelus abhorruissent, seruitia in hunc vltum emere instituerunt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima, quare illi Saturnum sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quauis, vt in Lucernæ hiero- glyphicis meminimus, nonnulli ducentos tantum ponunt. Galli etiam morem hunc sacrificando- rum iuuenum in Saturni cultum D. Augustino teste susceperunt. Phœnices quoque atque Cretenses eò & ipsi prouecti sunt infania, vt filiorum sacrificiis Saturnum sibi placari arbitarentur, ne inhu- manitatis istius nota vni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiã, patrimis & matrimis, vt maior esset vrique pa- renti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apostata, & alij Hebræos carpunt, quòd humanis ostiis abusi sint, cum in ore omnium, verferetur Ieptæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus vouit, si victor reuertetur, illum Deo se immolaturum, quicum- que primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit verò vt re ex voto confecta re- uertenti filia sua vnigenita cum tympanis & choris gratulabunda occurreret prima, qua conspecta scissis sibi vestimentis infelicitatem suam & luctuosam filie calamitatem miserabiliter deplorauit: neq; tamen impio abstulit sacrificio, cum generosa virgo viriliter instaret, ne patet voti reus frau- daret Deum, duum tantum mensum implorata mora, qua in montibus virginirarem suam desereret: quo elapso tempore ad patrem magno animo rediit, seque obtulit sacrificandam. Sed id impiè Iu- lianus & Appion faciunt quòd Iudæos omnes in vnum eundemque ordinem redigunt, atque adeò Christianorum quoque instituta, detortis præposterè horum exemplis, malignè admodum insectan- tur, contumaciū & à diuino præcepto prauaricatiū moribus innixi, quos neq; nos vnquam imitati su- mus, nec ab vilo vnquam pio suscepti: idq; dissimulat illi quod à regio Psalmographo tam acriter im- probatur, vbi Psalmo sexto supra centesimū clamat, prauaricatores quosdã à vera pietate abaliena- tos eò dementiæ prolapsos, vt & filios & filias suas cacodæmonibus mactare non exhorruerint: & vt rem magis exacerbaret, indignationemque suam exaggeraret eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorum suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananæorum simulachris obla- tum, terra fœditissimè polluta, quæ scelus tantum, & vsque adeò impium, execrari videretur. Quin & Chrysofostomus, oratione contra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias suas dæ-

H

monii immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianum, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientium loquitur, non esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorum sacris recesserunt. Chrysothomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebant. Et tamè hodie sunt inter Iudæos, qui cum non possint Christianæ seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciât excogitarit, eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis pretio promercati: ita eo in vitreum aliquod vas infuso, & ad arduentes carbones admoto excièdis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deserbuerit, ad mandata adfidentibus, & ad omnia quæ iis sciscitanti fuerint respondentibus. Sed ut hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumque nostrum iam rude donaturi honesta etiam missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficij consecuti fuerimus constendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorum opus admodum curiosum elucubrauit, porcum aut loco hominis immolari coeptum ab Atheniensibus: nam prius, vti dictum est, qui centum homines cecidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur fuisse pecori gratia debetur, cuius immolatione vita sit humano generi condonata.

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS

QVÆ PER GREGALIA QVÆDAM SIGNIFICANTUR EX SACRIS AEGYPTIORUM LITERIS.

LIBER DECIMVS.

Gregalium nonnullorum significationes ex Aegyptiorum adytis erutas, super quibus multa, literatissime Lactanti, apud egregie probum virum Hieronimum Mandolum Picolomineum canantes in amantissimis eius hortis, locuti fueramus, ut in commentarium redigerem suassisti, quod argumenti raritas lectionem hanc faceret non iniucundam, & ut addebas, etiam optabilem: quod super his Graeci pauca admodum dixissent, Latini verò pene omnes huiusmodi scientiam propemodum ignorassent, minimè quidem hi atq. illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permisuri, haec si disciplina tunc cognita fuisset. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus, vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labiis attigerunt? Suasu igitur incitatus tuo, quæcumq. & hic & illic cõperissem, & ex veterum præcipue numis potius quàm ex libris didicissem, in usum tantum a seruabam meum, quod Principes, quos colimus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimum animaduerteam, ut scilicet pro re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non inepte neg. imperitè dici videretur: quaedam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bartholomæus Carolus Picolomineus, neg. non Marius Bandinus sodales tui, tam emunctæ naris viri, quiq. unà canabant egregie ipsi quoq. literati, industria studiumq. hoc quaecumq. mecum commendare cepisti, tuq. præclara tot, quæ scitu incunda in veterum numis obseruata, explicasses, essentq. omnes eo in argumento facti attentiores, facillè impetrasti, imò, ut verius loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oblectatura, desererè. Atque enim Latinos hac scilicet in re Graecis inferiores esse, quod præter Marcum illum Varronem, & nostrum Plinium, vixq. alterum ab eo, neglexisse quodammodo vis fuerint eruditionem, quam Graeci tam Veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, ut ne leuissima, quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè perquisierint, easq. memorie commendare nequaquam erubuerint, ut nihil in protritibus, curisq. etiam scrutis præterierint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquitatis tam in verbis quàm in rebus cognitionem, ad nostrâ usque ætatem peruenisse. Fuisse nostros seueriores, & sublimium tantum materialium amatore: acciderèque hinc, ut eorum multa quæ ad ritus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani usum faciunt, per nostrorum incuriam incognita nobis sint: per Graecorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res perquirentes nostræ obuiam ierint negligentia, plurima nouerimus, quorum neminem eorum qui nunc eruditi habentur, peruenire possit: & quæ plurima in hanc sententiam diseruisti. In hoc igitur studium cum, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubissem, multa conscripsi commentaria, quæ tamen emendare non potui, quod principum virorum, quibus addictus eram, negotia qua tractabam, inceptum opus sepius inerrupere cogitationesque meas alio omnes auertere. Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoque tibi fuerit horum partem recognoscere, polire, castigareque, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt, ea sunt, de quibus sermo tunc noster fuit, cum vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo nuper inuenta magno numero in mensam nostram insisset effundi, in quorum bona parte hirci, oves, arictes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, ut una viderentur caula posse commode coërceri.

DE

DE CAPRA.

Pro igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea vago lasciuoque admodum ingenio prædita, & vorandi auiditate hac illac cursitans: locoque stare nescia, è grege prima omnium produit.

AVDIENDI PROMPTITUDO.

Hominem auditu præpollentem Aegyptij hieroglyphicè significare si vellit, Capram ponere soliti sunt, quam per aures perinde atque per nares spiritum & emittere, & vicissim recipere unà cum Aegyptiis tam Archelaus quàm Alcæon autores grauissimè prodidere: quamuis opinionem hanc maximè reprobant Aristoteles, humanamque diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidentiore conicere potuisse, firmiter asseruerat, Aegyptiis tamen commentum placet.

CONSTERNATIO multitudinis.

Sunt qui multitudinem vniuscuiusque casu consternatam obstupescantque indicare volentes, capram villo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim ut si carum unà ex grege aruco eo apprehenderis, cæteræ stent veluti stupidæ, suos in illam vniam oculos conicientes. Sunt verò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, vel origanum etiam quarant, quem caulem si ouis capellæ pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abiciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ herba, quam Opilius Aurelius Spirillum vocari dicit, aruncum Plinius, ex Naturali historia desumpsimus.

PRO VITIBVS SACRVM.

Quid autem sibi vellet hieroglyphicum aheneæ capræ inauratæ, quam Phisij tanto cultu prosequerentur, ut illi etiam preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cum manifestum sit, fydus, quam Capram appellant, exortu suo vitibus nocere, id onoris ei habitum voluere, quod, ne id accideret, ea potissimum ratione caueri posse iudicauerunt. Animal porro id cum sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitum, morsu noxio vniuersa germina abrodens, & ut more Iurisconsultorum, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mastræ maluerunt, ut bestia quæ morsu pestilenti vitibus maximè nocet, immolata, Deum vitibus conciliaret. Nam & Afcolia sacra, de quibus Virgilius: Vinctos falière per vtres, ea de causa Baccho sunt instituta: quia vtres ex hircinis caprinisque pellibus fieri consuerunt. Quoniam verò caper vitem abrodens eam veluti veneficio vitiat: excogitatum est in Bacchi gratiam id in vtres ludibrium, ut scilicet eos flatu tumefactos per humum disponderent, superque eos saltationibus lasciuirent, unde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pingues identidem fallerentur, præcipitesq. saltatores, sine vilo tamen incommodo, cõciderent, effusumque omnium risum excitarent. Eadem antipathia causa dictum à Virgilio autumant:

Et in veribus torrebimus extra columnis.

Corylos enim vitibus vicinitate sua nocere, experimento compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex Corylo velit. Contra verò inuentum est ex tam pestilente in vites animali maximam capere vtilitatem, cuiusque beneficio augeri vindemiam: siquidem apud Africanum legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui vitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, ut pluuia, velut in vas intuere possit, id factum vberimè fertilitatis in vitibus auxilium esse. Nihil fecius, ut idem Africanus autor est, non morsus tantum vitem lædit, verum pulmo etiam eius contra vini vim arma capit, si asserur, & ebrioso cuiquam in cibum detur: efficit enim ut vapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterque diffletur & euanescat. Quin etiam hircinus adeps, quo falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in vite generentur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

Hieroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hispida ostendebat: humana verò leuitas atque mollities, tranquillum & defecatum athera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas procaetas attributa, & nunquã fatiata libido: mundus siquidem assidue rerum species progenerat, & humore plurimum vitur, materia quippe generationi in primis & apta & commoda. Quarè simulachrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis ut tutelaris apponebatur. Commentitium verò est, quod Pana nonnulli ita dictum arbitrantur, quia Penelopes & totius turbæ procorum filius fuerit, qua in sententia Theo-

H 2

critiana est apostrophe ad Penelopem, Syringe, *Ἰδὸν τρέψας ἰθιυτῆρα*, quem quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poematibus gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Aencidos prolem agnoscit. Sed qui veterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumant, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, vt Pana ideò dici velint, quòd vti monueramus, simulachrum eius vniuersi naturam exprimat, forma enim eius rebus quascunque tuemur accommodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunæ similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Moyse loqueremur, radiatam eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptã ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos Radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, vt Probus arbitratur, vt quidã alij, simulachrum esse terræ, quæ mira sit varietate conspicua: inferioris partis villos omnium terra nascentium imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto ventorum imitationem. Caprinam faciem repentinis procellarum turbationes, quæq; toto aëre sunt mutationes, indicare. Jam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montium abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentam illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos operibus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Dancielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ simbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè venientes, eòq; spectare Solomonis dictum, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galaa: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, veluti pij quæ supernè sunt ad animi cibum inuestigant.

L I B I D O .

Caprinum ad hæc genus in Chimæra: capra enim & Chimæra idem: quippe in nequitia Bellerophonis virtute domita, medium tenet: quod libidinis affectum notat, ea videlicet de causa, quòd huius generis animal in libidinem & procacitatem sit immodicum, hædosque petulcos eadè ratione dictos à Virgilio legimus. Deque Satyris identidem capripedibus eadem omnium consensu feruntur non posse quidem eos libidine satiari. Minimè verò fabulosum esse de Satyris cõmentum, ostendit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal perniciosissimum, vt propter velocitatem nisi senes aut egri capi nequeant. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profiteretur, Euphemum quendam probatæ fidei virum aliquando sibi narrasse cùm in Hispaniam nauigaret, aduersa tempestate se in exteriorem Oceanum esse delatum, postq; multorum dierum nauigationem, ad insulas quasdam desertas peruenisse, quas homines ferino truciq; aspectu syluestres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore subrufo, caudis equina penè maioribus præditi: qui posteaquam nauas illuc adtectos inspexissent, ocyus omnes ad extremũ litrus accurere, vocem quidem nullam, sed stridorem quẽdam informem & inarticulatum emittentes: in fœminas autem quæ nauis illa casu vectabantur, eos aded furiosos inuasisse, vt ægrè ab iniuria etiam cæsi flagris abigi, summuoueri que potuerint. Veritos verò nauas ne quid indignum paterentur, inhihita nauis procul in anchoris stetit: barbaram verò quandam mulierem, quam secum habebant, in litrus exposuisse: in quam omnes petulantissimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: easque Satyrorum insulas à nauigantibus appellari, Euphemus idem asserbar.

F E B R I S .

Sunt qui febrem ex Capræ simulachro significant, propterea quòd animal id eo semper incommodo laboret: hinc anima illi semper ardentior, ita vt attacta pastu exurere videatur. Vehementem verò in quocunque animali calorem, febrem esse, tum Aristoteles, tum alij prodidèrunt. Ea autem de causa in eius venditione dominus sanitatem præstare minimè cogitur: tantum verò sufficere, si eam eo die bibisse comedisseque profiteatur. Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit litterarum monumenta, etiam de re rustica non incuriose conscripsit, ita semper febricitare capras ait, vt si quando deficiat febris, intereat.

A V G V S T I G E N E S I S .

In numis quibusdam argenteis Capricorni cœlestis signum hieroglyphicè eusum aspicias: indicat id, vt ex Tranquillo didici, Augusti genitum. Nam cùm Theogenes mathematicus ad quem in secessu Apolloniæ vnã cum Agrippa comite accesserat, genituram eius inspexisset, exiliissetque & adorasset eum, tantam mox fiduciam fati Augustus habuit, vt schema suum vulgauerit, numumque illum argenteum nota fidei Capricorni, quo natus est, percussisset. Numum hunc attrectaui, in quo Capricorni signum est in piscem desinens, quòd sphæram intra priores pedes positam euoluere videtur: ab altera parte Augusti caput.

M E R E T R I X .

Vt verò redeamus ad Capram, ea cùm pestilenti morsu præcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienter admodum hieroglyphico, symbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferuntur: nam veluti getmina præcipuè Capra peruestigat, quæ depascitur auidiissimè: ita meretrix cupida est in primis adolescentioris ætatis, vtpote quæ ob imperitiã magis idonea sit vt facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix ait, id est, Capra cognominata est, quoniam mercatorem adolescentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus

A rus aduenerat, abligurisset. *Ἐπὶ τὸν μέγαμ* quod nos ita reddidimus: *κατέφαγ' ἑρασμὸν ποτὲ θυλλῶν.* *Nicò olim meretricis fuerat, mox Capra vocata* *Est, quòd amatorem eximium cognomine Thallum* *Fortiter absumpsit.* Neque aliam, ob causam capræ lumbi sacrificiis offerri apud Hebræos prohibebantur: nisi quia necesse erat lumbum esse immaculatum, vel vt alij, intergrum, seu vt alij, perfectum. Capra verò cùm pro delinquentem ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

N E Q V I T I Æ F A C I N O R O S I T A S .

Merito itaque viri libidinosi probra, & impudica facinora notare si vellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè validus, & in re venerea perpetranda promptissimus, non tamen in scendit quoad anniculus fiat: neque quidem iuuenca recentior quàm annicula venerem patitur, nisi ostento: hircus verò septima posteaquam natus est die, vt apud Ælianum est, alij septima dixerunt hebdomada, rem venerem aggreditur, improle tamen & infœcundum semen efficiens, veluti tauri quoque vsq; ad bimatum, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationem implere nonnulli contendant. Sedenim hircus celerius porro quàm quoduis aliud animal in scendit, rectè que ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcunditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliquando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendefio ciuitate multarum & formosarum puellarum collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabant. autor est Plutarchus. Et Veneris simulachrum, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, quàm ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quæ hircum humero gestet, vigesimo secundo gradui Virginis adscribere, ex eo impudicitiam eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorum similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nūquam iteravit præter vxorem: ille, vt Alexander Seuerus ait, non solum bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam verò Sacræ litteræ dum hircos hædosque immolandos monent, nequitiam omnemque libidinè iugulandam indicant, vt interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentum habes apud Cyrillum, periunde ac etiam reliqua Leuitico contenta, vt faciliè iis accedam, qui opus id adscribunt Adamantio. Hæc di autem ferè passim in Diuinis litteris hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinibus & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designantur: idque manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummationem seculi, vt ait Hefychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorum benedictionem: in hos autem à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimum quenque decernuntur, comminatus est. Ita verò pro sceleribus hircus ponitur, vt in Diuinis literis statuatur ante aras hircus viuus, sacerdosque vtraque manu super caput eius imposita confiteatur vniuersas populi iniquitates, delicta, admissaque prauè & impotenter, omniaque in eius caput increpans oggerat: mox per hominè certum in inuiam desertamque solitudinem emissum deportari iubeat. Illud etiam addunt ad causam, quòd asperum gerit pilorum indumentum: asperum interpretantur peccato refertum: atque ita mortale genus omne mysticè per hircum accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hefychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui cum signum esse velint profugarum legionum, quæ à Deo defecerunt, quæque in fœditatem & horrorem damnatæ in omne sæculum, ceciderunt.

D I A B O L V S .

Adamantius itaque hircum, ait, diaboli symbolum esse, vbi ita interpretantur: Cùm verò ad martyrium duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem peccati diabolum iugulasti. Hinc vulgò receptum, vt malo dæmoni cornua passim attribuatur. Nequitiam porro per dæmonem intelligi, in humanicipite serpente loco suo declaratum est. Iam hirsutos apud Esaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiam doctissimorum, Incubones vel Satyros, aut quosdam syluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, vbi Midæ fabulam scribit, qui Satyrum per insidias cepit, à quo omnia fieri aurea imperasset, Satyrum, inquit, ebriosum dæmonem, inuiso in frontem mero, captum esse.

P E T V L A N T I A D O M E T A .

Græci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de causa finxerunt, quòd is cùm procacitatis lasciuia homines ipsos antecelleret, domitus à virtute, impositum petulantia modum, extinctosque libidinis æstus, suppressosque procacitatis impetus demonstraret. Nam eius nequitia vir fuit, vt triginta vnã nocte mulieres aliquando feratur iniisse: & vt apud Athenarum est, idem septem diebus quinquaginta filiabus Thestij virginitatem imminuit. Illud de Procuro, qui Probi tempore tyrannidem inuasit, vel ex epistola sua manifestum est, qua se nocte vnã captiuas decem ex Sarmatia constuprasse gloriatur, seque inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem suam maximè cõmemorando manifestat. Quòd vero Iunoni capras immolare primus Hercules instituerit, id ea de

causa factum quod alterius hostiæ sibi facta copia nō fuerit, cum ei Deæ sacrificare vellet, propterea quod sibi aduersus Hippocoonta pugnanti aduersata non esset: quæ res tangitur à Pausania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomento Corythaliæ sacrum in agris facientes, non nisi caprarum carnes in obsonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiusmodi sacris immolari fas erat. Apud Xenophōtem legas, Athenienses, quo tēpore Persæ cū ingētibus copiis Athenas deleturi in eorū fines inuaserāt, Dianæ votū fecisse, tot illi se Capras immolaturos, quot hostes occidisset.

ADULTERÆ CONIUGIS MARITVS.

Neque illud inuentum adeo nouum est, vt nullam sapiat antiquitatem, quod hodie vulgò caprū neum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud veteres hieroglyphicum: atque illud insuper adagium ferebatur in spurios, si de patre quispiam quæriraret, vt ἡ μήτηρ ὡς αἰετῆς, responderent, Matris quippe, vt i capra itidē, vt pote qui de patre incertū ferret, propterea quod capellis nullum ducem pastores constituunt, vt ait Aristoteles, vel vti suos ouibus arietes, suos bubus tauros, & ita plerisque aliis. Caprarum siquidem natura instabilis, lubrica, atque mobilis admodum est: quare hæc in capribus à matre tantum dignosci potest. Meritò itaque vir, de cuius liberis vxor tantum possit internoscere, Hircus appellatur, & ἱερογλυφικῶς per hircum figurabatur. Nam & Catullus in hanc sententiam, Putare cæteros hircos, dixit, Quod verò sunt non illiterati viri, qui diciturum inde sumptum putant, quod hirci suas famellas injri faciliè patiuntur, etiam si coram spectauerint, vt quem notat Iuuenalis eum dixit,

Doctus & ad calices vigilanti fertere naso;

aliter traditum ab Æliano legimus, qui sentire hircos riuilitatis affectum testatur exemplo Grathis pastoris Calibri, cuius dormientis cerebrum caper cornibus in eum incitatis eliserit, propterea quod deprehensus esset ab eo cum capella quam amabat venerea copula misceri, de quo Probus Georgicōn primo: sed vt dictum fuit, copiosius Ælianus. Rusticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimum nequitia famosum inuenias: vnde iocus apud Theocritum,

ἄσπελος οὐκ ἔσονται τις μιν ἀδασοῖ α βασιλευται, πᾶνεται ὀφθαλμοῖς, ὅτι ἔ τράγος αὐτὸς ἔχοντο.

Aepolus in scendi videat si quando capellas,

Liquitur obtutu, quod non caper ipse creatus.

Quod verò vulgò Becchum eiusmodi notæ hominem appellant, quippe cui coniunx sit adultera, atque etiamnum animal hoc ita vocitè, antiquissimā esse dictionē, in Græcorū haberet cōmentariis. Apud historicos enim legere est, Psammethichum Ægypti Regē Phrygiarum antiquitatem de qua magna inter Phrygas & Ægyptios cōtentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni cōsortio inhibito educatis, eo argumēto deprehendisse, quod ex suapte natura Bech pronuntiarent, quæ vox propriè caprarum & hircorū est, eorūq; vocabulo Phryges panem appellarēt. Rostrum verò auium plerisque nūc Italiæ locis, olim verò tota Gallia Becchū nuncupabatur: & Beccare passim pro mordere decerperēue dicitur. Quasi verò fuerint primitus homines à Capris enutriti, naturaque ipsa vocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniā magis necessaria videretur, id honoris Phrygibus adiudicatū, vt antiquissimi omnium haberentur. Quaque ratione balantes oues, & latrantes canes appellamus, eadem illi becchos hircos vocauerit.

DE ORYGE.

Inter minores Ægyptijs greges Oryx est, quem nōnulli Caprarum adscribūt generi. Hunc ex omnibus animalibus solum auerso pilo esse, autores tradunt.

MATHEMATICVS.

Per hoc animal pictum aut sculptrum, mathematicum hominem hieroglyphicè intelligebant: siquidem Ægyptij, cum Sothen astrum illud suum, quā nos Caniculā appellamus magno cultu prosequerentur, deq; die, quo præcipuè oriretur, solliciti admodū essent, animaduertent, Orygē sideris eius ortū sentire, atq; etiam clamore edito significare, quasi vel ortū nūciet, vel saluere iubeat. Sedenim eo tēpore quo astrū illud oritur, aiunt capras omnes, quotquot Ægyptus habet, cōuersas ad ortū prospicere, peractāq; ita reuolutionē cū fide fieri exploratam: consentirēq; in id Mathematicorū supputationes. Quinetiā, vt nonnulli alij tradunt, Oryx stat cōtrā, contueturq; stellam, ac veluti numē adesse sententiat, procūbit adorabundus: quare primas illi partes in huiusmodi significato tribuere, cum σημάθεια tā insignis cū eo sidere animal moueret, & ea viderent ab eo deprehēsa, quæ longa mortaliū studia nō nisi multarum ætatū successu & obseruationibus per manus traditis, consequi potuere, cœli motu præsertim assiduè variante, quadamque veluti trepidatione vacillate.

S O B R I E T A S.

Habet & id temperaturæ cum Sirio, quod velut ille sitim semper affert mortalibus (vt Maro dixit) ægris, hinc assiduam, imò perpetuam sitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare virum perpetuò sitientem, imò dixerim ego maximè sobrium, per huius animalis effigiem significabant: quin & remedia sitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore haustus saluberrimi reperto.

DE OUE.

A

VI s nunc persequar significata, verum ea non tam ab Ægyptiis quàm ab Hebræis & Græcis autoribus desumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet verò secum hæc dictio Agnum simul & Arietem.

IN primis autem significatum illud super oue comperi, vt ex eius simulachro stultitia significaretur: nā vsurpatione vulgi, ouis cognomento insipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, ἀροβητίς βίον ζῆν. De socordia verò stoliditateque animalis illud in ore omnium, ἀροβητίων ἴθι, instar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Aristophanes, Vespis ad huiusmodi stoliditatem respiciens, confidere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in somniis ponit ouilem fœtum in Tarquinium concitatum, tanto verò impetu arietantem, vt Regem solo prosterнат: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æque ac pecus esse putabat, nomine etiam ex re quæ simulabatur indito, cum tamen is pectus egregiè sapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quod ab ineunte ætate aliquanto hebetior videretur, quietemque & taciturnitatem adamaret, neque ad capeffendas disciplinas promptitudine aut docilitate vlla prædirus esse iudicaretur, magnamque de se torporis & insipientiæ suspicionem apud domesticos concitasset, Ouiculæ cognomēto appellatus est. Porro autem in sacris cum ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus, insipientesque cogitationes, & quæcunque per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, vt admonet Cyrillus, sed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμυλον appellauit Diogenes virum quendam indoctum, sed splendide vestitum. Nam & procerbium illud, vti superius, Ouiles mores, de iis qui minimū ingenio valent, dictum inuenias. Diuina etiam literæ plerisque locis homines diuinæ institutionis expertes indocilesque nunc oues, nunc pecora nuncupant, quod in contemplationis sublimitatem suspicere nequeunt: sed cum soli sint voluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, vt Græci est nominis etymologia, natura pronataque ventri obedientia finxit. De huiusmodi genere hominum quod rectè olim instituendum esset, dictum aiunt, Homines & pecora saluabis Domine. Nam quod Dominus præcipit, eum qui voluntaria dona offert, de bubus vel de ouibus offerre, ex vtroque iumento similem designas hominem, qui nihil acuminis neque ad virtutem, neque ad malitiam haberet, sed traheretur ab alio, vt & boues & oues, quæ animalia sunt insigniter mansueta eos qui manu trahunt faciliè sequentia: ideoque non omnium hæc munera, sed ludæorum tantum esse videbantur, propterea quod illis, tametsi virtutis nihil operarentur, sufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atque huc Dauidicum illud citat Hesychius, Homines & iumenta saluos facies Domine. Neque sum nescius, pastores ouium apud Ægyptios ignominia cuiusdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, vt apud Iosephum est, Israëliticis populos appellabat, neque ipsi hoc in historia sacra dissimulant: Sed vt simplicitatem illam viuendi, quæ colligitur tam ex nostra, quàm ex antiqua gentium penè omnium memoria, prætereamus (certarim enim scriptores omnes primum hoc humanæ vitæ institutum laudibus omnibus ad cœlum ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à prisca illis longè descuerant, non pastores ipsos, sed pastorem significatum odio profecuti deprehenduntur. Nam qui corporis incirationibus, eiusque voluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio porcul hos, qui recta moncant, quadam veluti execratione declinabit. Atque id denique erat in causa, vt abolitis iam antiquioribus illis prisca sacerdotum institutionibus, qui papyro victitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur. recentiores mox ex otio & opulentia ad delicias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebantur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiam habere, vt pote qui, vt ait Horatius, nil vellent ab iis audire, nil discere quod ægros leuare posset, fids offenderentur medicis, amicis iraserentur, si quado eos à funesta veterni suffocatione arcere properarēt. Sic & Cainus pastorem fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non potuit, cum ipse terrenis tantum affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestique viri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt, & quæcunque appetierint commoda consequuntur, atque ita demum

STULTITIA.

B

Potiores, bibuli, media de nocte Falerim Oderunt porrecta negant em pocula, quamuis Nocturnos iures se formidare vapores.

C

DOCTOR VIRTVTIS.

VT verò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari videtur disceptatorem rationis, doctor emque, virtutis. Et vbi scriptū, filios arietum Domino afferēdos,

principes ecclesiarum exponit Eucherius : & oues intelligit eos , qui simplici, vera, puraque fide pietatem hanc nostram amplectuntur : de quibus Christus, Oues meae vocem meam audiunt. & ad Petrum : Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum: de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad septem agnos immaculatos anniculos, & vitulum vnum de armento adici debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, & virtutes quas sequi, alias velut oues oportet, ad primam illam oblationem applicandas. Quod verò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietem obtulit in holocaustum, per arietem Theologi, vt idem Hesychius, Christum intelligunt immolatum: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascea, & ad egressum ingressumque à caulis & in caulis solet: sicut & Christus dux perfectæ conuersationis est, à quo videlicet ea sumpsit exordium, atque ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autem tam ouis quam agnus hieroglyphicum est innocentia. Hinc illud apud Cyprianum sapientissime scriptum libro de Liuore: Meminisse debemus quo vocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregem suum nuncupet. Oues nominat, vt innocentia Christiana ouibus æquetur: Agnos vocat, vt agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETUDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregie mansuetum hominem, eundemque immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significare qui volunt, agnum pingere consueverunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere videtur. Nam & ipso vocabulo ἀγνός puritatem castitatemque significat. Et antiqui sacrificuli auguresque Maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore, comprobant etiam hoc Sacrae literæ, & nostri Seruatoris insigne: Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus veneratione: de quo fertur illud à priscis varibus dictatum, ΤΑΝ ΟΥΑΜ ΑΓΝΥΣ. Nam vt agnum coram tondeute obmutuisse, agnum patibulo applicitum anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito commonstrauit. Hoc verò picturæ genus cum synodo sexta iam antiquarum esse percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me contuli exemplaria in quibus rem ita traditam inuadni.

Εἰ ποὶ τῶν σπῆτων ἐκόντων ἡρώδης ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ ποροδρῶν δεικνύμεν ὃ ἐν γὰρ ἐστὶν ἄνθρωπος, ὃς εἰς τὸ πῦρ παρελήθη τῆς χρείτης ἢ ἀληθείας, ἢ μὲν διὰ νόμου προῦποφάνῳ ἀμνὸν χρεῖτον ἢ διὰ τῶν ἡμῶν. Τὸς δὲ παλαιὸς τύπος ἐστὶν τῆς σιαδῶς ἢ ἀληθείας σύμβολον, ἢ περὶ χρεῖτης τῆ ἐκκλησίας παρὰ δὲ δομένα καταπαλάξοντες τὴν χρεῖτην περὶ μάρτυρ, ἢ τὴν ἀλήθειαν ἢ πῆρ ἡρώδης νόμος ταύτην ὑποδείξει ἀμνὸν. ὡς ἂν ἐν τῷ τέλει οὐκ ἔστιν ἡμῶν μετὰ τῆς ἡρώδης ἐπιπέσει ἀπάντων ὄψεσι ὑπογράφεται ἢ τῆς ἀρετῆς τῆν ἀμειρίαν τῆ κόσμῳ ἀμνὸν χρεῖτη τῆς δεῖ ἡμῶν ἢ τὸ ἀνθρώπων ἡρώδης ἐν ταῖς ἐπιπέσει ἀπὸ τῆ νύμ ἀντι τῆ παλαιῆ ἀμνὸ ἀνασηλεύσαι δὲ ἵσθον, δι αὐτὸν τὸ τὴν τῆ ἡρώδης τῆς δεῖ ἡμῶν καταποδόντες ἢ τῆς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τῆ τῆ παλῆς αὐτῆ, ἢ τῆ σιωπῆς θανάτου χρεῖτη ἡμῶν ἢ τῆ ἐν τῆ ἡρώδης τῆς κόσμῳ ἀπολύτῶσεως. Id est: in quibusdā venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanum Deus Opt. Max. honestauit, cui gratia: nomē ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo velamento verum agnum, ad quem dictata nostrorū veterum respexere, Christum Deum nostrum ostentat. Nos verò figuras, & descriptiones veterum, prout sunt veritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ concessa, honorificè atque libenter amplectentes, gratissimum tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatum præferimus, ipsam rei veritatem, vt quæ illa veterum dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutum est in picturationibus etiam, quæ omnium oculis obiciuntur, describatur, agnum qui peccata mundi tollit C H R I S T U M Deum nostrum humana posthac effigie, pro antiquo agno pingendum esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figuram humilitatem verbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memorēsque simus eum nostri corporis exuias suscepisse, ac perinde cruciatus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundumque inde redemptum esse, manu quasi præuia doceamur. Quid verò super his Latinus interpres, quid Doctores afferat, alij viderint. Decre. de cōsecratione, dist. 3. cap. sextam sanctam Synodum. Traducere enim mihi religio fuit, cum illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim videas, præcipue verò in Euan-gelica, vt dictum, disciplina, vbi oues ab hædis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatam, qui mansuetudinem amplectuntur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morum rationem, paratque sunt tanquam oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, vt Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in Diuinis literis, qui simplex admodum sit, ne minique noceat, & à perperam factis absteineat: de quo plura alibi. Hædi verò petulci sunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitiis exposita confectatur.

OPULENTIA.

APud alios historiae sacræ scriptores, ouis est proventus etiam & feracitatis indicium, cui Græcæ dictionis vox ipsa etiam fauere videtur. Nam vt plerique interpretantur, ὑπόβατον quasi ὑπόβασις appellatur, quod rerū earū opulentia significat, quæ ad victum faciunt. Sed vt in ouibus persistamus

(latum

A (latum enim est τῆ ὑπόβασις vocabulum) vbi Hesiodus ait, μαρμαίνεις μήλων ἔνεα ὀδύπλοιο, interpretetres aiunt μήλων ἔνεα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quod principes olim pastoralem vitam agere soliti sunt. Sane veteres in tanto oues honore habuere, vt ex iis tantum opes fieri existimarent: & pecuniam & peculium inde dicta Iurifconsulti tradunt: ideoque fictum oues lanam olim auream habuisse. Hinc cum Hercules ex Africana victoria nihil præter oues abegisset, aurea mala secum asportasse dictus est: μήλων enim dicitur ouis, & ea locutione pomum vsurpatur. Sunt enim qui scribant in illis hortis, qui Hesperidum fuisse dicuntur, oleastro tantum progeminari: alij autem cotonea ibi letissime prouenire tradunt, eaque à colore Aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria statuuntur in antiquissimis ex ære statuis, cotonea sunt: de quorum significationibus loco suo inter arbores disseruimus.

Herculis aurea mala.

FELICITAS.

IN Hetrusca disciplina obseruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præsertim si ouis in folio colore fuerit: quod mihi Virgilius optimè terigisse videtur, vbi, Pollione dicit:

Ipse sed in pratis Aries iam suaue rubenti Murice, iam croceo mutabit vellera succo.

De quo legitur apud Hetruscos: Purpureo aureoque colore ouis si aspersa fuerit, Principi ordinis & generis summa cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætiorumque efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium discordiarum illi ac Thyestii fuit, fratre scilicet inuidia fratrem felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

B *Addo huc quod mihi portento celestium pater Prodigiū misit regni stabilimen mei, Agnum inter pecudes aurea clarum coma.*

Auream enim agnam Thyesti puero natam, & Pausanias & Plato meminere: animalque id ex lapide impositum eius tumulo, eiusdem rei monumentum, Pausanias idem attestatur. Esto autem hoc apud historicos. Sed felicia illa portendit ex euentis comprobatum, tunc præcipue cum agnus natus esset vellere in fronte purpureo in villa Antonini cuiusdam plebeij viri, eo die atque hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus est. Verum is in cuius aribus agnus editus fuerat, cum imperium Antonino ex hoc portendi audisset ab aruspice, de se dictum putans, ne fatum propalaretur, agnum statim occidit: quod omen fuit Getam, qui & Antoninus vocabatur, vt subsecutum est, ab Antonino, fratre necandum esse, quod apud Ælium Spartianum, & alios habetur. vsque adeo auctores ea etiam quæ nihil attinent, in vsum asciscunt suum. Eadem oues Diadumeno nascenti imperium portendere, cum in agris patris oues purpureæ duodecim natæ essent, quarum vna tantum varia fuerat. Et Mathematici, quos tamen hic ridet Ambrosius, eum ad eroganda multa idoneum, atque itidem ad acquirendum dicunt, qui inuadente in horoscopus Ariete fuerit in lucem editus. Nam hoc animal & vellus absque vlllo dolore molestiæ deponit, & à natura facile rursum eodem vellitur. In eandem ferè sententiam Ambrosius interpretatur diuinam legem vbi afinam oue mutandam in sacrificiis instituta Dei iubent. Afina quidem animal laboriosum, ouis verò frugi, & non parui proventus. Fructu igitur mutandum esse laborem, dicit Dominus, id sub hoc verborum velamento subinueniens, quod vniuscuiusque laboriosi operis fines ad fructum respicere debeat. Neque tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi velint præceptum hoc, ea de causa, quod afina sit immunda, ideoque in ouem, quæ munda est commutandam. Sunt qui hoc verborum inuolucro dicant, laborem & industriam omnem affectu simplici commendandam, per ouem simplicitatem tantum, vt etiam superius dictum est, accipientes. Qui verò profundius rem exquirere sibi videntur, liberandam aiunt animam ab iis quæ fructum non habent, cuiusmodi ea sunt quæ solo sensu percipiuntur, cum fructus per ouem omnino exprimat, per afinam verò sensus ipsi materiz simpliciter appliciti.

MULIEBRE OFFICIUM.

Quod vero nouam nuptam veteres in pelle lanata considerare iuebant, verustum referre morem videtur, quod id vestimenti olim vsui fuerit. Sed illud magis verisimile, quod hoc gestu adductas, se ad præstandam lanificij operam marito polliceri videntur. Nam ad hæc vsque tempora plerisque Italiae locis, postero quam noua nupta mariti domum ingressa est die, illi è geniali thalamo mane prodeunt obuiam propinqui fiunt, colum, fusum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodque cuique in promptu fuerit instrumentum, omnique vas domesticum offerentes, quod ea muliebris haud ignara officij, se non ad delicias & voluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda venisse reminiscatur.

FOECUNDITAS.

Sanè quidem Iunoni regnorum & opulentiae præfidi, partuumque sospitrici, oues ambiguae, hoc est, vt Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinfecus alligatis sacrificabantur à matronis quæ gemellos peperissent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi ἐυμένιδας, Athenienses σεμνάς vocabant, felicitandæ rei domesticæ causa immolare consueverunt.

Herculi

Herculi quoque diuitiarum & prouentus Deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se facris surripuerat, litasse perhibetur: unde ipse Melon, & Mellus appellatus, quod Latine diceretur Ouilus. In Pomii vero commentario plura super hoc narrabuntur.

PECUNIA.

Ad hæc, licet Ouidius & alij non imperite dixerint Pecuniam à pecudibus appellatam quòd Apiculium, uti superius ostensum, olim omne à gregum numero censebatur, eaque de causa Maronius Corydom diuitias ostentaturus suas dixerit,

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: unde Varro etiam, ut apud Marcellum est, Vnum ouem multam dictam ait, cum citatus neque respondit, neque excitatus est. Vnum vero virili genere dixit, siue quòd numum intelligeret, siue ad imitationem Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentum est etiam in antiquissimo, quem Romæ vidi, codice. In commentariis tamen factorum Pontificalium crebro lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quæ, inquit Festus, non ut vitia, sed ut antiquam consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, non ineptè Pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

Sunt qui hominem pediculofitate confectum significare si velint, ouillam illi pellem inducant, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac vellera, & facta ex his vestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cum sit, tum ab Aristotele, tum ab alijs receptum, quæsiere multi causam, illudque cupidinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: quod tactu ab Horatio volunt, ubi inter ea quæ iucundiora delitijs regis enumerat, hædum etiam creptum lupo recèset: quod ego tamen ad frugalitatem potius retulerim, ut potè qui eo loco parimoniam in primis laudet, hisque tantum carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut nisi absumantur, perituræ. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed utrunque illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt calliditatem, & igneam propè vim, quæ sit in anima lupi, ut pote quæ ossa vel durissima in vtero liquefaciat, ariditate permollita, euenireque inde ut carnes facilius atque celerius putrescant, si morsu fuerint huiusmodi vitiatæ: lanasque identidem contaminatas, contagionem illam etiam in vestibus pertinaciter præseruare. Cæterum sunt qui iudicent hoc non à colore vel putredine provenire, sed ab asperitate potius, & ut Medicorum utar vocabulo, Vellicatiua quadam vi, quæ carnem scabritie interterat, pruritumque suscitet, unde postmodum humanae cutis humore corrupto, pediculi suboriuntur: absurdumque esse dicunt asserere vim illam à lupi spiritu morsuque usque aded in vellera diffundi, quæ toriens abluantur, solentur, depurgentur, inungantur, defæcentur, ac propemodum excoquantur. Referunt vero venatores, & caupones, animalia quæ ictu vno procubuerint, vno, ut ita dicam, spiritu suffocata, solidiora, minusque putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerum omnium doctrina insignis, siue coria, siue lora commendat, bouis ea dicit esse *ἰσχυράτεροιο*, ictu quippe valido mactati. Itaque eorum quæ neque morbo, neque, senecta pereunt, sed iugulatione, coria validiora sunt, nervosioraque. At quæ pluribus, conficiantur plagis, difficulterque aut contanter exagitata delassataque perimantur, præsertimque si ferro sauciantur, facile putrescere, neque in alterum diem asseruari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimantur morte, contraminant vim & in pelles, & in vellera, quin & in vngues penetrare, præcipue autem si mordentur à feris vngues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præ timore & cruciata contraminatis, indiciumque id tabis esse. Quare minimè mirum si contagio huiusmodi etiam in vellera diffuset: coriaque tentet, & omnia denique computrescere compellat. Atque hinc pediculofitatis significatum.

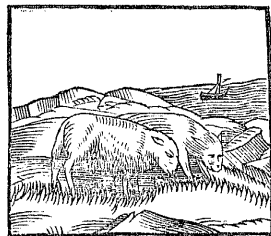
Discordiam verò & mores maximè dissimiles Ægyptij Poætæque omnes significare cum volunt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt, Unde apud Horat. legas,

*Lupis & agnis quanta sortitò obigit,
Tecum mihi discordia est.*

Et de maximè inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nas lupus inter oues. Aiunt verò eam esse antipathiam vim, ut plerunque agni recenter nati, neque vilius animalis extra caulas effigiem incuti, audito repente luporum vlulatu exanimascent, subitarioque eo percussu metu, mortui concidant. Quinetiam periti rerum prædicant horum animalium in anima etiam in eadem naturæ diffensione perseuerare. Ouillas enim fides si alijs ex lupino intestino factis fidibus associantur & absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: simulac enim pulsantur, ouillum mutum esse, lupinum solum exaudiri.

DISCORDIA.

DE

DE ARIETE.

Ad quantum in agno mansuetudinis superius agnoscebamus tantum in ariete ferocitatis experimur: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacissimi sunt, neque se tantum in suo genere laceffunt, incurfantisque inuicem arietant, verum & homines impetunt, in bellumque prouocant. Unde etiam disterium celebratur, *ἄριος ἀσπληγόνειρος*. qua forte de causa Marti cælestis Arietis dedicatus: & si qua Planctus in humano corpore vis, fel à Marte regi dicitur: in eo verò sedes iracundiæ, & bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebræos Arietes, apud nos iracundiam iugulari debere, putat intelligendum.

FEROCITAS.

BELLUM.

Sive igitur pugnacitas hæc in causa fuerit, siue sanctius instituti homines, cum aliqua affecti essent iniuria, vltionis procurationem non à se, utpote qui ex mansueti & innocuo essent genere procreati, proficisci, sed ab hostium improbitate atque iniustitia, indicare testatumque facere vellent, indicturi cuius bellum, arietem per Fœcilem præmittebant, quem in hostium fines immitteret, vel honestam ita causam suam ostensuri, quòd non nisi prouocati bellum gerere cogentur, vel, quòd alij malunt, ut hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtuncque sit, Arietis, ut ait Hefychius, vexilli nostri, hoc est Crucis hieroglyphicum est, Crux verò redemptionis: Arietis ille, inquam, qui pro Isaache in holocaustum oblati est, in virgulto Sabech, ut Septuaginta ediderunt, à cornibus religatus. Sabech verò Remissio interpretatur, quia crucem, quæ remissionis virgultum fuit, præmostrabat.

Sunt qui rivalitatem hieroglyphicè per arietes duos cornibus se inuicem laceffentes significari dicant: quando quidem in eiusmodi certationem amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensio-nem intèlligant sibi fieri, si quas amant oues, ab alijs saluti conspexerint: quod hirci plurimum negligentes, susque deque ferre solent.

RIVALITAS.

In huiusmodi verò venerei affectus hieroglyphicum aries multis est veterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinthi urbem intra priores pedes lænæ, quæ Laidis tumulo imposita erat, visebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulacrum eius insidens arieti, Scopæ, ut Pausanias ait, opus, eique cognomen erat *ἄριος* quod arietinæ procacitati videatur conuenire.

VENVS.

Nam quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui vetularum concubitu affectaretur, nonnulli notandum censuere, quòd is primùm vetustiores feminas inire consuevit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

Mercurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitum effingi, eumque *ἄριος* Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum urbem gestauerit, pestilentiam quæ Tanagræos inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa inuentute delectus, arietem humeris impositum frequentissima totius ciuitatis pompa circum mœnia gestare consueuerat.

SALVBRTAS.

Apud Corinthios verò æneum Mercurij simulacrum visebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusque ex eis augere persuasum sit. Sed enim cum ita Mercurio facundie Deo præ-

CUSTODIA.

fidi

fidi aries apponatur, maximumque humanæ vitæ præsidium sit oratio, vt comici Græci dixerunt. D
est, minimè mirum, si Iſocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoque orationis suauitatem indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatem dare. Sed ne ab Iſocratis sepulchro discedamus, propè etiam mensa apposita, quæ Poëtas haberet ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomicam sphaeram inspeçtabat, & Iſocrates ipse omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adfistebat.

H A M M O N.

IN Saloninæ numo aries est cum inscriptione, HAMMONI CONS. AVG. Animal enim hoc in veterum sculpturis frequētissimum habetur, præcipuèque Hammonem Deum, specie illa sua reciprocicorni, vt Labetij dictum vsurpem, significabat. Hunc vulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant, cornuque radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamen est in Gallieni numo arietem inscriptione addita, IOVI CON. AVG. Hammonem verò veteres salutis Deum, vt Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exque arietino capite eundem Deum qui omnium salutis prospiceret, ἰεργλυφικὸς intelligebant. Hecataeus Abderita Ægyptios ait Hammonis voce vsos, cum se inuicem salute præposita compellarent, allocutoriãque esse vocem, qua boni ominis causa Deum in primis ita venerarentur. Isq; mos in plerisque nostræ pietatis collegiis obseruatur, vt quicquid pulsauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ salutationem responderit. Cùmque veterum mos esset, in mortuorum conditoriis bene defunctis ominari, eos dis manibus commendabant: alij columnas quæ sepulchris erigebatur, inscriptionis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibatur, corymbis intermedio propendentes, qui foliorum & fructuum varietate lasciuirent. Sed quod ad Hammonem attinet, scripto: es rerum paruula quædam cornua in utroque tempore eum habuisse ferunt. Qui verò penitiorum doctrinam perſcrutati sunt, proprium id Iouis nomen apud Ægyptios fuisse tradunt. Alij dicunt arietinum caput ideò Hammonis esse signum, quòd is Ægypti rex, præclaris admodum rebus à se gestis, in galea vsus sit arietini capitis insigni. Aiunt & cùm Herculi illi verustissimo ad eum visendi studio profecto se olim ostentaret, arietino capite, quem mastrauerat, vertici suo imposito, & pelle ea villosa circumdatum, alia pelle amictum heroën admisisse. Et Saporis Regis gestamen celebrat Ammianus, aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & insigne militiæ, & quasi sodalitarii cuiusdam suæ, recentissima memoria Carolus fortissimus Burgundionum Dux, Caroli v. Imperatoris auus adſciuit, aureum Arietis caput singulis pro gestamine imponendo, & Arietini capitis cognomento sodalitates vocando: eam Tortionis aurei vulgò appellarunt, quòd ea locutio caput arietinum lingua patria designaret.

D E C V S S A T I O.

Sed vt hæc, quamuis ad vetustatis imaginem vsùmque facta, missa faciamus, appellat nos Aries ille toto cælo conspicuus, qui rerum temporumque diuisionem, æquasque vtroque portiones ostentat, vniformem toto anno diei noctisque partitionem, auctum & decrementum æquilibrio semper appensum. Cur verò Aries huic sit dispensationi præfectus, ea affertur causa, quòd proprium illi esse aiunt ab æquinoctio verno super dexterum latus incubare, veluti Sol quoque ad Septentrionales, quippe dexteris, vt Ægyptij statuunt, mundi regiones deflectit: ab autumnali verò æquinoctio sinistro incubat lateri, veluti etiam Sol in læuam declinare, & australia signa occupare conspicitur. F
Pari propemodum ratione malorum semina ipsis fructibus inclusa, brumali die sponte motu conuertit in contrarias partes obseruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quæ rerum omnium alrix est, retro cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad specierum earundem prognerationem tendere videantur.

P R I N C I P I V M A N N I.

Apuđ Astronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico: variãque est ingeniorum sedulitas istius rei rationem afferre conantium, Hebræis præsertim nonnullis Libram potius caput asserentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & seminibus sceta, summo ab opifice creati, eò vero tempore fruges omnes maximè maturuisse. Quod verò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis solennitatem celebrãdam, quo liberati sunt ex Ægypto. Sed quod aiunt tunc temporis nonnulli, quo mundus est genitus, Arietem cæli medium tenuisse, in mundi quippe vertice constituisse, quisnam id potuerit coniectare non video, cùm in sphaerica cæli figura neque vertex, neque imum, neque ortus, neque occasus, qui eodem temporis articulo sint, iidem eodem momento gentibus omnibus dari potuerit. Nam nisi omnibus ea ratio gētibus inferuiat, admittenda non est. Solem verò qui dicat in hoc vel illo signo fuisse, nemo non intelligat. Astro nomi quidem fuisse in Ariete volunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatem adiungit, dum ita super verni temporis amœnitate canis:

*Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies, aliumue habuisse tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat*

Orbis.

A Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,
Cum primum lucem pecudes hausere, virumq;
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissaq; fera siluis, & sidera cælo,
Nec res hunc tenera possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigusq; caloremq;
Inter, & exciperet cæli indulgentia terras.

Quòd verò Commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quaesierim, optime Laçtanti, nõ ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloque modoque pastorali, virum tam elegantem, offensus & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, vt omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium virtuti doctrinæque tuæ deditissimum, vt facis, ama.

P I E R I V S V A L E R I A N V S A D P R O S P E R V M S A N -
C T A C R V T I V M N O B I L E M R O M A N V M, D E I I S

quæ per Lupum, Hyænam, Lynxem, Vrsum, Pantheram,
Tigrim, & Vrum significantur ex facris Ægyptiorum literis.

L I B E R V N D E C I M V S.

Nescio quo tuo fato acciderit, optime lepidissimeq; Prosper, vt qui mortalium es iucundissimus, in truculentissimas omnium feras incidaris. Tibi enim ludis meis Ægyptiacis, quos propediem istic Patuuij sum commissurus, ducti sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Linc, Vrsus, Panthera, Tigris, & demum Vrus, cum quibus tibi sit, quantum animis viribusq; valeas, congregiendum. Has omnes vel captiuas facias, vel cicures vel conscias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogeriis comitiis decernente mandanteq; exceptione, quacumq; possit excogitari, summotâ penitus. Scio, adhuc firmissimi licet animi iuueis, totus es commotus, qui à bestiarum venatione passus, semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictum in te factum, acerbi quocquam, aut æquum iustitiae minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia noue indomitæq; fere cicurande cum essent, neminem habuimus quem in huiusmodi negotio tibi preferendum existimarem. Tanta enim est vultus animiq; alacritas tui, vt facile speremus, simulac in theatrum descenderis, illeq; furor, feritatem, rabiem, aut seuitiam quæq; suam in te concitauit, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutum mansuescias, & simulac semel arriſeris, ad blandiũsue fueris, ad pedes tibi omnes euestigido procubiturus. Vidimus enim sepius homines quavis bellua ferociore, quos tu, vt tuus est mos, dicto aliquo falso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatq; contra te irritatas, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatem, veluti aliqua incantatione percussos substituisse, conternatq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisque, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omnium mitiges, furoremq; delinias, agè nulla iam contatione exhibitas à me feras aggredere, victoriam ex illis omnino reportaturus: quia in Ægyptiorum fanis alite atq; educatæ literas mihi videtur didicisse. Proinde facile erit inueni literatissimo eas quoquò volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimus efficere: id quod iam in Lupo, qui prodiit primus, experiri potes.

D E L V P O.

RERINQVE mihi facere videntur, qui Ægyptios solos de brutorum cultu derisui habent, atque conuitiis & cauillationibus etiam persequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint superstitione aliquando contaminata, præsertimque terra Græcia, quæ maximè omnium sapientiam ipsam aluisse prædicatur: Romanaq; respublica, apud quam cæmonia primas semper partes obtinuerunt. Græci enim lupum in honorem Apollinis venerabantur, in Martis atque adeò Romuli Remique venerationem Romani. Alias etiã belluas afferre possem, quæ apud hos & alios, diuinos sibi honores asciuerunt. Sed quoniam de lupo dicere propositum est, quod ad eum attinet præcipuè prosequemur.

A P O L L O.

Vit autem, vt dictum, fera hæc plerisque locis Apollinis memoriæ dedicata: eiusque simulachri quippe polleat visu, in tempestaque nocte, etiam si Luna silcat, clarissimè tamen intueatur, & in prædis inuadendis post nocturnam famem antelucanum tempus obseruet, à Sole tantem totum est lucis beneficium. Vtraque verò de causa, & quòd potens lumine esset, & quòd ante lucem prodiret ad prædã, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicum lupi forma Apollini dedicauit, eiusque in lupi specie sacra faciebant, tantq; apud eos ciues cultu habitus est, vt cùm lupum tanquam Deum venerarentur, soli ex Ægyptiis ouibus vescerentur. Hinc ipsum Solem Homerus

I

λυκη γενέτην vocat, non ea quidē causa, quod in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, vt Heraclides Ponticus asseruerat, recens admodum est, neque temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: sed veluti diem *λεγεμεν*, propterea quod *λε*, hoc est, diluculum generet: ita Solem *λυκη γενή* dixit, quod matutini splendoris autor ipse sit, vel potius quod Lycabanta progeneret, hoc est, annum, cui nomen, vt nonnullis placet, à luporum similitudine quadam inditum: illi siquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicis inuicem apprehendunt, longoque ordine seriatim aquis immerguntur, tuncque transmeant, id quod Sol ipse in animalibus Signiferi prætereundis facere videtur, dum continuata quadam ferie finem vnus, alterius principium facit. Sanè aliquot in signis Apollinis lupos adsculptos videas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienses in Apollinis gratiam lupus, quique fortè animal id interfecisset, lege damnationis promulgata parare iubebatur, quæ ei funerando forent necessaria, vt ita magistratus quod sui iuris esset officium executi viderentur, & religione respub. solueretur. Eam huiusce cultus nonnulli causam memorant, quod Latona prægnans per duodecim dies in lupum transmutata, Delum se contulerit, vbi illi saculas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimensione omnes intra dierum $\times 11$. spatium pariunt, quod Philostephanus tradidit Commentariis, de quo inferius latius.

M A R S.

MArti idem dedicatus, siue, vt est in fabulis, propter Romuli Remique educatum, quod derideret Feltus, qui velit non à ruma, sed à virtutum magnitudine vtrique fratrum inditum nomē, quod *ρώμης*, notū apud Græcos vocabulum, fortitudinem significet, vt inde scilicet *ij* nomen adepti sint, veluti *ἀπὸ τοῦ ἀλκίης* Alcides: siue propter ipsam voracitatē, quæ in bello crudiuora est: inde in Sacris etiā literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, vt nonnulli arbitrati sunt, quasi mares vorantē dicere voluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostensum. Martios porrò lupos Virgilius, Martiales Horatius vocat. Et apud Plautum eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescēs, ita profatus: Puir ædē pol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud procul absunt à lupis. Græci sanè Poætæ *λυκόφρονες* vocant strenuos bellatores: validi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur verò eorum plurimum in armis est, vt apud eundem Plautum:

Quasi lupus ab armis valeo, clunes infractos fero.

Ob astutiam verò Pindarus aduersus inimicos comparere se vnumquenq; monet *λύκοιο δίκαιμ*, more lupi: ad id scilicet respiciens, quod lupus tortuosis ambagibus vestigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, vt non facilè qua te parte sit inuasurus, aspicias.

R A P T O R.

Bellicosus verò viris plerisque omnibus natura mos inritus vt conuectare iuuet prædas, & viuere raptu, id quod etiā inter præcipua virtutum suarū præconia, magnificè atq; gloriosa admodū recensere solēt. Vnde furacè & raptorè hominem per lupū ostendit, multi aptū & congruè existimauerunt hieroglyphicū: quod quidē minimè alienum est à veterum disciplina, eorum maximè Philosophorum consensu, qui palingenesiā posuere, vt remotiorē doctrinā illam, quam ab Ægyptiis acceperāt, nouo cōmento huiusmodi fabularū inuolucris occultarent. Illi enim hominē qui semper præptus & paratus fuisset ad rapinas, post obitum in lupum abire tradiderūt, vt in Phædone Socrates; quæ tamē dictata Porphyrius & Iāblichus nō sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi vellēt, latissimè omnia pandere curæ precium habuere. Hos secutus Poëta Claudianus, prædones ait ab Rhadamantho lupis obici solitos: ridiculèq; vt assolet, Aristophanes Simonem bonorum publicorū depeculatorē exprimi per lupum à Nebulis iocatur. Et lupi nomē in Diuinis literis, vt obseruauerunt Theologi, nō secus ac vulpeculæ, semper in meli cuiuspiā significatū accipitur. At cacodæmon est interdum lupus, plerūque tamen raptor Euāgelio: Intrinsicus aut sunt lupi rapaces. Quod verò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, vespere autem reddet: de Pauli conuersione dictum & Eucherius & alij plerique putant.

IMPROBITAS METRERICIA.

Constitit

ET qui meretriciam improbitatē per lupæ simulachrum significari contendunt, hieroglyphicū nimirum id à rapacitate desumptum autumāt. Notum enim, meretrices Lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina flagitiosum imperatoris maieftatis dedecus, Lyciscæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis

A *Constitit auratis nomen mentita Lyciscæ.*

Cicero in Miloniana, Clodius semper secum scorta, semper lupus ducebat.

ATque hoc tam bellicosum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantum strepitu, terri solet. Vnde sacerdotēs Ægyptij, si quem vanis rumoribus, & inanis rei formidine consternatum indicare vellent, hieroglyphicum ex lupo & saxi telo aliquo propè assito facere consueverunt: ita enim est eorum ingenium, vt qui neq; ferrum cuitent, neque fustem tremiscant, lapidem tantum impendiò perhorrescant, cuius istum adeò perniciosum sentiunt, vt qua parte tacti fuerint, computrescāt, vermibus quàm ocysissime redditis. Quinetiam reperti sunt qui vel duorum cōcussu lapidum strepitum cientes, ferocissimos à se lupos abegerint. Nobis pueris narrare solebat Laurentius pater, homo minimè vanus aut fabulosus, cum is ex Noricis Alpbis in belluncensem agrum descenderet via plurimum scrupulosa, sibi nocte præuento ad quintum ab vrbe lapidem repente tres lupos visendæ magnitudinis apparuisse, quos cum qua ratione summoueret secum agitare, id sibi diuinitus incidisse menti, vt delecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præsepe religabatur, altero capite manu compreheso, id cœperit pone trahere: quod quidem annulis fibulisque aliquot ferreis præditum cum ingentem per viam strepitum cieret, saxosq; scrupulos quotquot incurfando offendisset excitaret, perterrefacti repetè lupi, quasi vis magna canum incubuisset, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittam super hac lupi trepidatione hominem à lupo præuisum subito consternari, & vocem amittere, quod non ex Virgilio tantum, sed & ex Platone in Politis habetur: atque ita vice versa, si homo prius lupum viderit, eum eadem pati.

FORMIDATOR INANIMUM.

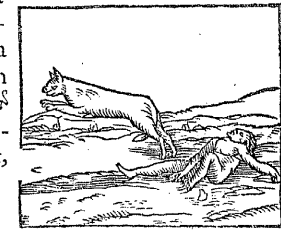

I N D E M N I S F V G A.

Hominem in hostes illapsū, qui parua admodum iactura facta euasisset, ostendere si constituisset, lupum extrema cauda glabrum facere consueverant: is enim agitatus à venatoribus, quasi conficius sibi amatorium virus exiguo eius inesse villo, ne captus humanæ omnino fati faciat voluntati, eum abiicit: aiunt enim non idem pollere, nisi viuenti direptum.

EVm verò qui vel prædatum, vel in aciem progressus, maiore incumbente vi quam sustinere se posse confideret, se nulla accepta clade in tutum recepisset, indicare si vellent, currentem lupum, cauda præcipuè sub vterum immissa reductaque proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumque illi studium fuga sibi consulere, seque sospitem syluis reddere: vnde *λύκος πρό τοῦ βοῆς πώδης*, habetur in adagiis. Reducere verò caudam sub vterum, præcipuum est signum pauitantis. Quod cum Maro noster non ignoraret, ingenium eius descripsit his versibus, quos recitare non pigeat.

T V T V S R E C E P T V S.

*Ac velut ille, priusquam tela inimica sequantur,
Continuò in montes sese auis abdidit altos
Occiso pastore lupus, magnoq; iuuenco,
Consciis audacis facti caudamq; remulcens
Subiecit pauitantiem vtero, sylvasque petiuit.*

A B O R T V S.

Sacerdotes iidem Ægyptij si mulierem abortientem indicare vellent, picturā eam instituerant, qua Lupus ab equa calcibus impereretur, vel aliquo modo calcaretur, propterea quod persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, vt prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortum faceret: neque hoc effici de tactu solum, verum etiam si vestigium tantum illius pressisset, tantam inesse Lupo veneficij vim, vt omnino abortiret.

A B I N F O R T V N I I S P O T E N T I O R.

Longè verò diuersum illud, quod hominem ex infortuniis calamitatibusq; beatiorem potentiorēq; factū significare si vellent, equū in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consueverunt: ferunt enim equos quibus dimicatio cū Lupis fuerit, præstatiores reddi. Eos Græci *λυκοσπάδες*, nos volūlupos dicere possumus, nō ea quidē de causa quā nonnulli cōmenti sunt, ita eos à frænatis lupis vt pote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorū experimēto compertū est, pullos qui cū Lupo certarint, euaserintq; in bonos & velocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & perniciores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerūt: factoque ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniū consensu receptū. Qui tamen ab iniuria ita ferax euadit, longè ignauior sit naturæ secreto quodā, si, vt Pamphilus lib. Rerū naturalium tradit, Lupi vestigium calcarit: tunc enim ait eum cruribus obtorpescere. Quinetiam tanta est illi cum

equo natura dissensio, vt eum quantumlibet ferocem & generosum, vel mortuus & terra conditus absterreat: inuentique sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentia elufuri, cum equum haberent insigniore, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinum intestinum in via, qua producendus erat equus, clanculum sepelire, eaque mox equus in principis conspectum ductus, simulac intestini odorem sensit, nulla vnquam agitatione, nullisque stimulis impelli potuit vt ea transiret, atque ita vel sternacis, vel indomiti, vel renitens accepta nota, repudiatus a principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturæ miraculum: equis torminū doloribus cruciatis nullum presentius esse remedium, quam intestini lupini cinctus, quem Romæ in usum huiusmodi asseruari apud plerosque comperi. Quod verò de consternatione dicebamus, nō sunt noua hæc cōmentā, vt terriculamenta infodi soleant, quæ vel hoc vel illud animal insigniter abhorreat. Nā apud veteres quoque viguit hæc superstitio, vt eo loco, quā iter acturi sunt equi, infossa aliqua his torrorē incuriant, & ab incæpto cursu aliorum auertant, vel consternati vltius progredi recusent. Porro Amphionem Thebanum memorant Pelopi quædam tradidisse, vt ob iter sepelirentur, quibus non Oenomai modò equi perterrefacti sint, verum omnes quotquot illac in posterum cursum arripuerunt: extitisseque loco nomen Taraxippo, de re inditum.

IMPATIENS FAMIS.

Idem hominē famis impatientē exprimere si curassent, Lupū vel hiantē ore, vel terrā mordicū apprehendentē hieroglyphicē figurabant. Lupus enim cū prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prædæ copia nō fuerit, peculiare habet esuriens terrā deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatem à Lupo fieri contendunt, sed vt iumentū aliquod inuasurus grauior & ponderosior factus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appenderit: quæ quidem est Alberti opinio. Sed quoniam ita in Loporū ingenium incidimus, non iniucūdum relatu fuerit quod apud eundem auctorē de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cū animaduertisset syluestrem quandam suem cum numerofo foetu ad locum auena satum itare pabuli gratia, offendissetque prostratum arboris truncū ramis etiamnum prostantibus. arrepto in os ligno librarū circiter x l., super truncum efferri saltu assueuissē, ac in ramos repere, mox adueniēte eū prole porca vnum cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibique turdō consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sauiensis filium depascitur.

PROPERANTIA.

Celerius quid maturatum per lupi catulum significari semel tantūm reperi: Lupam enim intra x l., parere dies fabulantur Ægyptij, Sedenim Philostephani super hoc verba, vt locum superius tactum ampliemus, quantum mihi videtur, non rectē accepta sunt, qui libro, cui Commentaria nomen fecit, dicere videtur, x l. esse certos anni dies, quibus lupæ omnes pariant. Aristoteles sanè, quod foetum x l. tantūm gestent dies, esse inexploratum sibi profitetur, perinde ac illud etiam quod aiunt eas semel tantūm in vitā parere.

Vlgarum autem & adagijs & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiā in eo statu, quo negotium aliquod neque relinquere, neque exequi turdō possit. Nam res prouerbio confirmata, & fertur in primis, Tiberiūque præcipuē vsurpatione dictum repetitum. Et Phormione Terētius, Antiphonem dicere confingit, auribus se tenere Lupum, neque quo modo dimitteret eum à se inuenire posse, neque qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis spontē satis manifesta est, quam hic repetere mihi minime necessarium videtur.

VENEFICIORVM AMULETVM.

Illud potius referam, hominem tutum à veneficijs per lupi rostrum significari, quod persuasum est id si portis præfixum fuerit, veneficia ei non obesse familiæ, quæ ædes illas inhabitet. Hæc verò veneficiorum cōmemoratio adducit in memoriam mihi homines in Lupos transformari minime olim fabulosum habitū. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupum, decimo post anno rursus faciē receperit humanam, apud Pausaniā legere est, & apud Plinium: peculiareque id Arcadibus fuisse, vt trans paludem quādā prouecti, in lupos abirent, & si per nouennium humanas carnes abstinuissent, decimo post anno eōdem reuerti, vnde transuecti fuerāt, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus de Ciuitate Dei, Varro-nem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse.

PEREGRINVS.

Cuem ex boue, animali quippe domestico, nobiscū alito atque educato, significari loco suo diximus. Ex lupo autē peregrinū intelligi, historia eadē ostendit. Danaus enim cum in Argiuos mouisset, pereretque Gelanorē expelli, qui tunc Argis imperabat, lupū & taurū pugnantes cōspicatus, se lupi vice statuēs, qui nā foret pugnae exitus operiebatur. Lupo verò victoria potito, ædem Apollini Lycio vouit, atque ita rerum potitus est, cūm facillē ciuibus persuasum esset deos victorem Danaum per

ANCEPS CONSILII.

F

A per portētum eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset, hic verò peregrinus foris aduenisset: itaque in imperium ascitus expulso Gelanore: eaque de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicē pugnantū effigies ex ære quamdiutissimè permanferunt, quas Pyrrhus Epirotarum rex inspectas exhorruit, domeltici admonitus oraculi, tūc instare sibi fatalem diem cūm Lupum & Taurū pugnantes aspexisset. Quantum verò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaum per Lupū acceptos: sed in re gesta referēda in diuersa abeūt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuilique contentione de imperio certatum, dilatisque in alterum diem comitijs, manē monstrum id accidisse, populique iudicium fuisse vt Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solū verteret.

M A C E D O.

Macedonem Herculis comitem, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lupum sculptum intelligi, Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani veteres lupum inter militaria signa statuerunt.

S A L I I.

IN recentiorum verò Imp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinēque totius eorum militiæ recēsentur, Saliorum quoque habetur insigne, qui eo appellati nomine, sub militum Præsentiali nuncupato, militabant: parma quippe, cuius aureus erat umbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior violacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabant, mox parma rubro margine claudebatur. Minime verò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere voluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, viro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi urbem in quam ipse se receperat, cūm in Italiam aduersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniam quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quam Iunoniam appellauerat, deduxisse fertur, infelicē futuram, aruspices dixere, propterea quod lupi bis meras ibi positas subito incurſu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quā sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænae per vrbes passim irruentes vlulabant.

APud Philostratum lupus futuræ pestilentiæ signum est, vbi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant, impetū fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suismet sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoeretur. Apud Sicyonios templum erat olim Apollini Lycio dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquādo lupos ita eorum gregibus infestos, vt nullū possent ex re pecuaria fructum percipere: quare cōsulto Deo responsum acceperunt, ex ligno quodam arido, quod humi iacebat, corticem detrahendum, eumque admixtum carnibus feris exponendum: quas cūm illi gustassent, internecone periēre. Sed & apud Threzenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, vt Pausanias putat, expulsis lupis.

PESTILENTIA.

PROSPERITAS.

FELICIORIBUS verò auspicijs lupa geminos Marte fatos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiquā Romæ tot extāt monumēta, in quibus Romulus & Remus parui atque lactentes lupinis vberibus inhiāt. Eadē in somnis vberibus suis Seuerū alit in imperij futuri præsagium. Neque prætereundum quòd Geloni Syracūsano adhuc puero, & in scholis rudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, vt imminente vitæ periculo subduceretur. Nam cūm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, visendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisque tabulis mortuū arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquam territus, ne tabellis priuaretur, eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea verò quam foras processere, gymnasium repente corruit, magistrumque & condiscipulos oppressit, Gelo incolumis euasit.

HYÆNA,

RAM penè Hyænam præteriturus, auctorum offensus perplexitate, tā diuersa super ea tradentium, vt parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam nō ei legi additus sum, vt animalium historia perferbam, sed quæ tantum ad Ægyptiorum commenta faciant perquiram, cuiusmodi ea sint, ex iis quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

Hiæroglyphicum Hyænae præcipuum erat contentionem, vt apud Ægyptios sacerdotes reperi,

significare. Quod si victum hostem intelligi voluissent, eum à dextro latere statuiebant, quod aiunt, si ad dexteram conuersa cum venatore pugna inierit, eam semper esse potioem. Nam cum flecti nisi circumactū totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, prægressi hominis vestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica quadam vi, quæ in eius tantum dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentum hominem, & si equo insideat, decidere, atque ita omnino victum interfici.

VICTOR HOSTIS.

In victorem hostem significare vellent, animal idem cum venatore ab læua congressum effingebant, quod diuulgatū est Hyænā si non ab læua hostē occuparit, nihil ea magica vi pollere, ipsam verò quasi attonitā deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, qua figura sit. Tradit eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorem tamen, acie in vtraq; oris parte perpetua, oculo vario, & colores murante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collam & dorsum totum fetis durioribus inhorrescenti, neq; imaginarium esse animal, vt plerique suspicatur, de quo grauissimi tot autores permulta quàm diligentissimè differunt, quæ nisi ex visu iis cognita fuissent, haud quaquam puto eos in re vana atque mendaci vsque adedò laboraturos.

MORVM INSTABILITAS.

Instabilem verò quæmpia, nihil quippe in eodem vitæ tenore ac modo, quæ sibi proposuisset, perseuerantē, sed aliàs quidem probum, fortem, audacemq; tam animi quàm corporis sui domitorem, aliàs verò improbum, inualidū miserumq;, & ad cupiditates omnes impotentē, significare si vellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere consueverunt: huic siquidem animali vtraq; inesse naturam, & alternis annis esse marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodiderunt, & Ægyptios secuti pleriq; alij. Cæterum Aristoteles cōmentitiū hoc esse profitetur, vulgoq; persuasum eas annua vice sexū permutare: quia captæ aliquot (per quæ raro autè capiuntur, præsertim fœminæ) tenellæ ad huc sine genitalibus fuerint. Mares enim inpendiō timent libidinis æmulos, & idedò grauidas custodiūt, morsuq; prolem masculam vbi detur occasio castrant. Licet non sum nescius traditū à grauissimis autoribus, habere quid Hyænam sub cauda positū figura simile genitalis fœminæ, sed sine vilo meatu, sub quo meatus excrementorū sit: virile verò similiter atq; in lupis & canibus habetur. Fœmina etiam præter suū illud, simile vt mas habet sub cauda sine vilo meatu, à quo excrementorū meatus est: sub eo genitale verū habet. Id ita esse cōtēdit Aristoteles, q̄ difficulter vnicuiq; Naturæ miraculo videtur assentiri. Sed miror in hoc tā veteres quàm recentiores autores diuersos ab Aristotele tam constāter ire, quod ab iis temerè fieri haud quaquam adduci possum, cum præsertim Ælianus Historiæ huiusmodi scriptor diligentissimus tradat, τὴν δαιναρὴν τὴν μὲν ἄρρηνα εἰ θεόσωμο, τὴν αὐτὴν εἰς ἑώτα ὄψεται θύλην, εἰ δὲ θύλην νόμ, μετὰ ταῦτα ἄρρηνα κοινόνεσι δὲ ἀφροδίτης ἐκτρέφεται, καὶ γαμῶσι τὴν γαμῶνται, ἀνὰ ἑὸς πᾶσι ἀμειβῶσι τὸ γένος. Hyænā siquædo quis marè inspexerit, eandē mox fœminā videbit: sin modo fœminā postea marè aspiciet. Promiscuè verò coitu alterutrx cōiūgūtur, ineq; & ineuntur, per annū vnū sexus vicissitudinè alternātes. Qui quidē autor cū Aristotele longè posterior fuerit, id scriptis credere minimè ausus esset, nisi aut cōpertū ipse, aut fide dignorū testimonio certum habuisset. Accedit & Tertulliani scriptoris & doctissimi & diligentissimi autoritas, qui ita scribit: Hyænam si obserues, sexus annalis est, marè & fœminam alternat.

ADVERSÆ FORTVNÆ DOMITOR.

Aduersas verò calamitates & infortunia toto vitæ cursu intrepidè superantem hominem insignire si vellent, Hyæna corium indutum eum pingere solebant: quippe quod ex Magorū superstitionibus persuasum est, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo secum habuerit, quaqua eum vel per medios hostes penetraturum, neque futurum quenquam qui illi iniuriā inferre ausit, vsque adeo hinc eius incolumitati cautum esse, vt iam credi possit, eos qui linguam Hyænae sub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè ranquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

Hæc ab Ægyptiis sacerdotibus super Hyæna tradita sunt. Vnum addidèrunt Latini, ac Pulcherrium quidem hieroglyphicum: vt si hominem laruas, vt ita dicam, incessentem, neque defunctorum quiescere permittentem, maledicta quippe & accusationes in mortuos ingerentem comminiscerentq;, notare vellent, Hyænam in sepulchretis monumentum aliquod effodientem faciāt, eum satis exploratum sit ab vno hoc animali sepulchra erui inquisitione cadauerum, quod sit humanæ carnis auidissima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in vita Gordiani tertij, decemq; tunc temporis fuisse in vrbe Roma profectur. Visā verò tunc est illa dentis vnus perpetua fœnes, qua prædita est Hyæna: id quod ne mirum adedò sit, in quibusdam etiam hominibus aliquædo spectatur. Nam Prusæ regis filius vnum tantum os habuit dentium loco, ob quæ id Monōdos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo commentario quod de abstinento ab vsu carniū conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutam vocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyænae cum Panthera, dicere, qualeque inde factum sit hieroglyphicū: quo circa & hoc & alia eius significata memorabimus.

DE

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A DETERIORE SVPERATVS.

Vam tetrum animal Hyæna sit, quamque aspectu fœdum, ex iis quæ superius allata sunt, constare vnicuique potest. Longè verò diuersa est Panthera, qua nulla penè fera est villosorum varietate speciosior, vehementior nulla, nulla impetuosior: vis tamen occulta quædam Hyænae Pantheram exuperat. Quare cum sacerdotes Ægyptij superatum ab inferioribus vel à deterioribus hominem intelligi vellent, duo tergora, Pantheræ vnum, Hyænae alterum committebant, assuebantque: siquidem compertum est tanta inter se repugnantia ea differre, vt si simul assuantur, vel etiam contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænae verò nullo detrimento afficiantur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, vt occupatæ ab ea, tanta animum consternatione despondeant, vt ne resistere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuscunque generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænae corde in cinerem concrematū, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyænae tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarū pēna, quæ admixtas reliquarum alituū pennas deuorat.

IMPROBITAS.

Insatiabilem autem hominem & omnium appetitorem, per Pantheram significari ea de causa fertur, quod nullum non animal ea venatur, vnde illi nomen: nam Panthera Græcum omnino vocabulum agnoscit Varro, quod ab omnifaria feritate, adde etiam venatione, deducitur: siue quod omnium penè ferarum coloribus variegata spectetur: nam & hæc atque tigres maximè omnium animalium varietate insignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminam, pardum marem plerique agnoscunt. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali noram inurit impudentiæ, cum neque ignem neque pardalin æquè impudentes ait atque fœmina est, quippe quæ omnia corripit atque consumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

Præterea hominem Ægyptij suorum vitorum dissimulatum, quique prauum, quo præditus esset, ingenium ita occultaret, ne vel à domesticis deprehendi posset, pantheræ simulachro notabant. Ferunt enim eius odore mirè sollicitari quadrupedes, sed capitis toruitate terreri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultatō eo, ac odoris tantum facta copia inuitas corripit: atque hæc est eius in venando solertia. quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiunt tamen cum Ægyptiis Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro sua eolentia capit, non nihil admirationis afferre potest, cum ferarum & omnium dubio procul animantium odor quoridiana mortalium experientia canibus innorescat. Quin equi odore tantum Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimum Cræsi equitatum dimicaturus, Camelos contra instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Cræsi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

Quod autè odore vsque adedò intēso Panthera polleat, eā Philosophi causam arbitrātur, q̄ maxima prædita sit caliditate, indeq; odore illū excitari: cuiq; ita cū vino cōsensum quendā habere videatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniā sunt qui per eā ebriositatē intelligāt, hieroglyphicū à re ipsa desumptū ego crediderim: sunt enim Pantheræ vini admodū auidæ, & à venatoribus ebriæ plerūq; capiūtur, fontib⁹ quo potatū eūt, suauissimo, perueteri potētīq; vino medicatis, tāta copia, vt fonticuli aquula longè superetur: exiliore enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdū ne rem perditū eāt, & simul operā eludāt si latebrarū cōmoditatē iuxta fontē hæcti fuerint, perforatas arundines intra terrā modicū defossas in fontē vno immittunt capite, altero in locū vbi delitescunt, adducto, obseruatoq; animalis aduentu, per vtrè ad hoc paratū statim tubo vinū infundūt, quod vinū veluti vena de fonte profiliēs, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquam sitim expleuerint, procidētibus. Vidimus sanè numū antiquissimum ex ære quod apud Massæos habetur, in quo Liberi caput iuvenile hedera redimitum, ab altera verò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni pleriq; Pantheræ nota est cum inscriptione LIBRO B. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendunt, de qua paulò infra dicemus.

MORVM VARIETAS.

Voniā verò Panthera variis est maculis colorata, pleriq; morū varietatē per eius pellē ostendere instituerunt. Nā & earū genus variè ab autoribus appellatū, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptū. Quare animaduertēdus est apud Pædianū locus vbi Vercias pro Va-

I 4

rias hæcenus ferè passim lectū est: de Pantheris enim illic loquitur. Eadem & Africanæ simpliciter vocabantur, q̄ in Africa frequens admodū est earū genus: fuitq; vetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiā aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæsar in spectaculis, vt apud Tranquillū est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitū Prætorianorū. Quantū verò pertinet ad colorū varietatē, iocose dictū apud Plautū in Epidico, vbi Thesprio variè se valuisse dicit: cui respōdet Epidicus, Caprigenū & Pantherinū, genus sibi nō placere, in quo quidē nō coloris tantū varietate sensus est, vt interpretum bona pars opinatur, sed ab ipsius Capræ natura sumptū, quæ ferè semper febricitat. Quod verò spectat ad Pātherā, varietas morū nō ex vario eius colore tantū intelligitur, sed, quod & vehemens est, & ad impetus propēsa, & pernix, corporeq; ad agitationē perquam idoneo. Vnde per eā in Diuinis literis varij animorū motus indicātur, de qua Hieremias: Nūquid Æthiops pellē suā immutauit, & suā Pardus varietatē? quod non solum, inquit Ambrosius, de figura, sed etiā de mobilitate furoris accipitur, eō q̄ Indorū populus & attri homines Æthiopū genus, ad fidei pietatisq; cādorē inuitati, tenebrosis terræ cauernis inuēti, inquietisq; ac mobilibus mētis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiā tenere nō possint, neque ad emendationem correctionēve vllam remeare, qui ferinam semel inducit immanitatem. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolos & varius sit in humano genere peruertendo.

DE TIGRIDE.

A Pud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequētissimè: de qua significata illa præcipuè celebrātur, quæ ad immanitatē, ad sæuitiā, ad vltionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quinetiā apud aliquot gētes diuini cultus particeps iudicata.

Solis enim simulachrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numem habitum, vt vetus Græcorum habet theologia, eaque apud Indos in honorem Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantū mensis inferebant, cæteris partibus ob Solis reuerentiam abstinebant, Idque ea de causa, quod hoc animal simulacrum est, priores pedes attollere fertur versus exorientem Solem: quem Solis adorandi morem Maro videtur expressisse, cum XII. Aeneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem

Dant fruges manibus salsas.

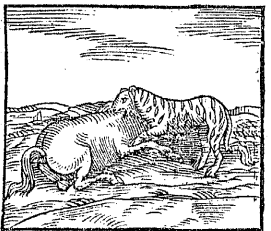
Ita in veteribus habetur exemplaribus.

Quod verò pertinet ad ferociam, per animalis istiusmodi effigiē descriptā, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cū hominis cuiuspiā immanitatē egregiè notare volūt, Hyrcanas illas tigrides his vbera prædicat admouisse. Et quæ Bacchi curru iunguntur, vt pleriq; autores sunt, indicat moderatū vini vsum ferocietis animi sæuitiā demulcere. Ita Polyphem⁹ apud Homerū omnem exuperās crudilitatē, Maroneo delinitus vino, Vlyssi mollius adblāditur. Et heroēs illi Troiani apud Homerū eūdē, qui laudibus arguitur vini vinosus, ferocitatē sæpe, æstuatisq; bile cordis acerbitatē vino deliniere: hominiquē valde irato apud Plautum propinadū edicitur, vt ille vino bilem diluat. Naturæ enim consentancum, cibo poruq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiā. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cum Philosophus esset, & natura seuerus in conuiuio tamen hilarior videretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum, Atque hoc illud est, quod Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgiis institutum.

FEROCIA
emollita.

ULTIO.

Vltionem significare qui volūt, tigridē & equum ab ea dilaceratū pingunt. Nota est historia, quemadmodū eius venator, fœtus recens editos obseruat, ad quos, cum mater pabularū abierit, auferēdos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numero si, in cursum fertur quāto potest citatissimū: reuersa Tigris vbi nidum vacuum reperit, velocissimo cursu totā circumlustrat regionem, donec fugientem venatorē deprehēderit, in quem omnē conuertit impetum: ille statim vnum ē catulis proiicit, suscipit hunc tigris mordicus, & retrouersa in nidum refert: alacri mox cursu eadem vestigia repetit, exiguoq; tēpore interuallo venatorem aggreditur: ille rursus catulum alterum abiicit, cursuq; nunquam intermisso nauem versus prouolat. Suscipitur hic quoque, & rapidissima velocitate reportatur: idq; & tertio & interdum quarto fit, donec venator conscēsa nauis vix duobus & nōnunquā vno tantūm catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa posteaquam frustra toto litore frendēs desauit, omnem conuertit vltionis sæuitiam, totūmque disceperit, & miserabiles socij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, vt in Hebræo esse dicit Eucherius, tigris perit, eō quod non fuerit prædam assēcuta, de fœminea arrogantia dictum volunt.

PERNICITAS.

A Iam pernicitatis significatum ex iis quæ supra dicta sunt desumitur, cum citatissimum equum ter & pluries assequatur, cursu retrorsum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasque, & affectus in filios summus, ex eadem historia consideratur: mox & vltionis studium, cum in relicto equum tanta ferocitate læuiat.

MUSICAE HOSTIS.

Sunt qui Musis auersum ingenium, omnemque Musicæ lepeditatem odio profectentem, per tigrim & tympanum pingant. Aiunt enim eam ita tympani sonum exhorrescere, vt eo audito mirabiliter insaniat, eoque furoris prouehatur, vt semetipsam dentibus impetat, visceraque ipsa sua fœdè dilaceret atque disceperat.

DE LYNCE.

Lyncem in luporum genere plerique recensuerunt, eique Ceruario cognomen indidēre. Sunt qui Lynces esse quas Græci *Σύναι* vocant, arbitrentur. Sed enim *Σύναι* ex hyæna & lupo mixto genere nascuntur. Vtunque verò autores variant, Lyncem Plinius animal esse peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lupos septentrionalibus regionibus frequentissimos esse constat. Sed parum me mouerit eandem speciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ videmus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutissimus quippe obtutus, macularum in pelle varietas: vnde apud Maronem, Maculosæ tegmine Lyncis: & quod omnium manifestissimum est signum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis vrina.

ACUTISSIMVS OBTVTVS.

Nonnulli igitur cum lyncem omnium quadrupedum clarissimè cernere considerassent, hominem qui visu maximè polleret significaturi, animal id hieroglyphicum posuere. Sanè multas affirmant conuexa etiam montium visu penetrare. neque desuere philosophi, qui fieri posse hoc commentati sunt ex imagine, quæ certo ab terra spatio summo in aère pendeat, quam Lynx, vt pote quæ sit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauum aliquod vas numo, quem, tamen si longè recesserimus, simulacrum vas aqua expletum fuerit, intuemur, fundo etiam ipsius vasis in aquæ superficie se ostentante: quippe rerum earum radiis in aquæ summum sese exporrigentibus ea ibi species rediit, quæ aqua inde subducta, vasculi curuitate intercipitur, ac ne videri possit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi vis acutissima sit, plerique putant. Vnde magnæ vir eruditionis Fran Petrarcha, pætos illos oculos quos lyricis totiens laudib; extollit, Ceruarios appellauit: ad id scilicet alludens, quod lyncem ætas nostra lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumant, qui ea quoque quæ sub terra condita essent spectare ferebatur. Poëtæ sanè plerique penetrabilem huius aciem celebrarunt, maximè verò Pindarus, qui Castora in quercu ablitum, penetrante per lignum acie ab eo inspectum, atque ita coniecto in arborem pilo confossum interfectūque scribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginensium classē à Lilybæo Siciliae promontorio portu Carthaginis exeuntem prospicere, & numerū cum fide recensere solitus, scriptorū testimonio fertur: De quo Horatius: Non possis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

Sed iam nos appellat vrsus, non iniucunda fortasse, nisi oculi iam defessi sunt, spectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM AETATE.

Huius vita ineunte ætate dissolutior fuerit, nullaque ratione moderata, cum ætate tamen modus & disciplina sanctor accreuerit, Ægyptij sacerdotes intelligere cum vellent, vrsam fœtam pro hieroglyphico ponere consueverunt. Compertum siquidem est, vrsam fœtam edere sine oculis, sine pilis, cruribusque propemodum & membris aliis indiseretum, informem denique carnem catto minorem, maiorem tamen, de qua vnus tantum promineant, cætera sanguis concretus esse videatur, quem postea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo volucres oua, paulatimque ita conformat, & lingua subinde lambendo perfectum reddit. Vtitur hoc exemplo Ambrosius ad nos cohortandos, ne prolem nostram, quantū ad animi rationem pertinet, instar vrsini partus initio editam, ita informem coalescere patiamur, sed disciplinarū linguis lambendo curemus, vt ad humanā, quippe rationis participem effigiē conformetur. Nā de lingua, quæ significet eloquentiā, alio differuimus Commētario.

Addunt hominem inedia confectum intelligi per vrsam in specu latitantem, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima est natura, solitaria, larebrosa, commercij societatisque cuiuslibet euitatrix: quod esse mores eos significat, qui soleant in imo mentis recessu delitescere: atque itidem corpus simile fortita est, graue, compactum, indistinctum, prægélidæ feræ, quæ spelæis in primis gaudet, accommodatum: vnde *quædam de vrsis* dicitur à Theocrito. Nā, vt Theophrastus & Sostratus aiunt, vrsi primum antra habitationibus commoda ostenderunt hi siquidem tempore dierum circiter x l, licet longè plures alij ponant, quibus in recessu aliquo delitescunt, priorum pedum suctu viuere, ac nihil edere perhibentur: cui rei documentum habetur captum per id tempus intestino inani esse, atque ita id coniuere, vt adductum propè cohæreat. Id verò libenter ab eo fieri tradit Ælianus, cum se præpinguem senserit, ac pleniore corpore grauatam, quò pinguedine concocta fiat agilior. Apud Eustathium legas Athenienses aliquando famis vltione multatos indignata Diana, quòd vrsam, quæ in Mynychio eius sacello nara esset, interfecissent, vt ira per inediam affligerentur, qui animal inedia patientissimum sustulissent.

VIRAGO.

Mulierem præstantem animis, non molli, sed virili vigore præditam plerique significare dum volunt, vrsam pingunt, Pantherā alij: sunt enim hæ ex omnibus animalibus maribus ferociiores animosioresque, cum in ceteris fœminæ sint omnino molliores. Plutarchus tamen non vrsam, sed Leenam ponit in hoc albo cum Panthera, vbi rationem inesse brutis disputat. Cæterum in eodem genere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare Menæchmus etiā apud Plautum, vxorem quam timer Leenam vocat, dum leoninum cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrsorum autem sæuitia nobilitatæ sunt, Lucania, Umbria, Britannia. Nam ex Britannia velut ex altero terrarum orbe, longa & periculosa nauigatione, vt tunc videbatur temporis, aduecti vrsi ad populi Ro. spectacula, maximæ fuerunt admirationi.

VELLARI AETAS.

Quia verò suapte natura vrsæ cohibent se intra frutices vel spelæa, nisi quantum pabulationis gratia prodire coguntur, isque mos plurimum in rectè institutis ciuitatibus obseruatur, vt innuptæ puellæ domi clausæ custodiantur, non absurdè nonnulli commenti sunt puellas vrsæ simulachro referre: nam & hoc quoque sapit antiquitatem. Si quidem apud Euripidem Hypsipilæ, & apud Aristoph. Lemniis, ac Lystrate, puellas apud Athenienses olim vrsas vocari solitas legimus: & apud Pollucem *ἀπρὸς ἑδῶν* verbum inuenias, quod latinè sonat in vrsas abire. Id verò erat cum puellæ, antequam nuptiarum tempus appeteret, pudicitia causa Dianæ consecrabantur.

PROVIDENTIA.

Neque illud dissimulandum, licet ab Ægyptiis minimè traditum, quòd per recedentem in cauū vrsam, nonnulli prouidentia significari volūt. Vrsa enim, vt apud Ælianū legas, ita prouida, est, vt salutis suæ cōsultura, cū se in cauū recipit ad peculiare inedia, ne per vestigia deprehēdi possit, tantū illi natura calliditatis indulsit, auersis vestigijs irreat retro, eo scilicet modo quo traxit Auentinas Cacus in antra boues, atque ea specie venatores fallat, cū egressa inde videatur, non autē ingressa.

IRA.

Neque defuere qui per vrsi simulachrum iram immanem intelligi voluerint, quòd id animal immodicis soleat animis excitari, & in omnem truculentiam efferri: vnde apud Claudianum legas, Rhadamantum solere vrsis ingerere truculentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui sub primo & vigesimo Tauri g. adu nascitur, vrsium ibi statuunt retro spectantem, hoc est, ad ea quæ facta sunt indignantem. Hinc Martialis lib. vi.

Rabido nec perditus ore,

Fumantem nasum vini tentaueris vrsi,

Sic placidus licet, & lambat digitosque manusque.

Ira enim, vt Theocritus *πῶρι βῆνι ἡδύραϊ*. Quin ab irritatione nomen olim vrsis impositum: Vr enim Hebraica lingua incitationem ad iram significat: & Vr Madianitarum Rex ab Israëlitis occisione cæsus, significat, vt Adamantius interpretatur, affectum huiusmodi ab iis qui Deum sequuntur debere protinus abscindi. Alij nequaquā abscindēdū cēsent, sed veluti subsidio paratū diligēter asseruandū, vt cū res postularit, aduersus nosmetipsos, pro iis quæ inutiliter turpiterve gesserimus, irascamur. quā solā animi perturbationē etiā Epicterus sapiēti cedit. Hæc enim iusta & necessaria iracūdia est, vt nostri cēsent, qua vnusquisque in iis quibus errauit, aut perperam gestit, indignatur, & semetipsum incusat. Ex qua quidem indignatione ignis quidā in nobis accēditur, qui velut in agrū semilē immixtus, cōsumptis excoctisq; voluptatis pessimæ radicibus bono diuinarum institutionum semini glebā præparat fecundiorē. Atq; hic ille ignis est, quē se Assertor noster profiteretur in terrā immixturū, atque vt succendatur, non indiligentē operam daturū. Alibi verò indignatio ferociaque vrsina in Diuinis literis indicium fuit Hierosolymirani excidij, vt Eucherus interpretatur 4. Reg. Nam

A Nam cum Eliseus ascenderet in Bethel, scandenti semitam obuiam facti sunt pueri paruuli de ciuitate egressi, qui illudebant ei dicentes, Ascende Calue, ascende Calue. Quos Eliseus indignitate rei commotus, in Dei nomine deuouit, continuoque vrsi duo de saltu proximo prodierunt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id sub figura tunc gestum, Imperatores duos præmonstrabat Vespasianum & Titum Romanorum Principes, qui post duos & quadraginta annos ab ascēsu Domini, captis Hierosolymis, tantam Iudæorum desolationem fecere, vt deletum penitus sit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitem imbecillo rectam principe significare qui volunt, vrsi caput pingunt: inualidissimum enim est vrsi caput, quod contrā leoni fortissimum. Aiuntque vrsos alucaria non mellis pabulive vllius gratia incessere, apēsque irritare, sed salutis ergo, vt scilicet apum aculeis ora vulnerati, sanguinēque ita emisso, grauedini qua plurimum laborant, remedium comparent. Venatores nostri aiunt, si maior aliqua vis, quam superare desperet, vrsi incubuerit, eum sibi conscium in becillitatis, qua caput eius laborat, si fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus supra caput tollere, iisque peccinatim firmiter complicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem se dare, atque capturam euadere.

DE VRSO.

B Non innotuit Ægyptiis Vrsus bos Germanica, sed ante feras alias egregiè syeustris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

Per quem, eum qui sibi mortem consciscat, ne in manus hostium concidat, nonnulli congruenter hieroglyphicum proposuerunt. Est enim Vrsus eiusmodi, qui propter ferocitatem vel nunquam, vel difficulter capi potest. quòd si eò inciderit, vnde desperet posse euadere, semetipsum præ ira suffocat, vsque ad eò se genitum ad libertatem putat, qua denique nihil vnicuique animantium generi optabilius esse videatur.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM

ROM. CIVEM, DE IIS QVAE PER ASINVM, MVLYM

& Camelum significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER DVODECIMVS.

Ne forte commentaria ea putes, Petre Cursi lepidesime, qua multa ad eò nudius tertius Cytorio in iugatuo, vbi bona pars Academiae cenabamus, à veteribus tum Ægyptiis, quam Grecis, atque etiam Latinis, super Asini significationibus tradita commemoraueram, cura precium fore duxi, quantum sollicitudine præstare potui, primo quoque tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facile animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & avidiusculè, vt ita dicam, deglutire, sed vix adduci poterat scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeo curiosos: & quoniam umbra etiam eius in vanissimi negocij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus parvipendendum existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter disserueram, quam quæ aliàs sparsim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimonijs, qui talia memoria prodidere, vbi tantum res deponere videbatur: nam minus omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca prætermissa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidem nunc qualitercunque à me conscripta sunt, benignè accipias velim. Et si minus tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animūque meum existimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimum facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaque atque constans amicitia, quæ ab ipso primum die, quo Romam diu patria cariturus applicui, cepta, mirificum in dies accipit incrementum: accessit & tam unanime concorsque contubernium, conuictusque per annos aliquot incurdisimus. Ita ego pluribus atque iis non leuibus de causis tibi semper coniunctissimus, scripta cogitationesque meas communicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimique amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admoncant: vci, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.

MPRIMIS autem rerum omnium ignarum per asellicipitem hominē ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidēre: camque imperitiam in eo præcipuē notari volebāt, quæ plurimum ex solitaria accidit educatione, quippe cum quis tanquam Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, vel è patria nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parum experientem esse, & officiorum hospitalium inscium. Israël itaque diu apud Ægyptios educatus, & hieroglyphicōn optimē peritus, cum Isacharem filium suum Asinum appellasset, intra terminos eum occubiturum dixit. Non enim longius peregrinari solent asini, vt equi, & muli, sed intra prouinciam, in qua nati sunt, plurimum contineri. Addidere etiam prouerbiū in imperitos, Asinus ad lyram: quod non admodum absimile est ab Horatiano illo, vt qui narraret asello fabellam surdo, hoc est, obstupefacto, quiq̄e nullum ex ea re sensum perciperet. Ideoq̄e Cicero in Pisonem: Quid nunc te asine literas doceam? non opus est verbis, sed, fultibus. Ad eō enim subiecti addictiq̄e fultibus sunt, asini, vt vulgus passim verbera plagasq̄e flagris inflictas, Asiniatas vocitet. Hanc sanē mentis tarditatem Scipio apud Numantiam ita C. Metello exprobrauit, vt diceret, si quintum pāceret mater eius, asinum fuisse parituram. Quin & Iunius Bassus homo dicacissimus, vulgō Asinus appellatus, ob stuporem ridiculosq̄e mores. Ob huiusmodi ludibrium, & ignauie contemptum, qui pilæ ludo victus esset Asinus appellabatur: qui verō vicisset, Rex. quem morem tangit Plato, in Thæeteto, & lib. 9. Pollux. Ad hoc respexit etiam Horatius, cum epistola ad Mecœnatem scribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, si rectē facies. Contrā verō quod ad peregrinationem attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuē de causā sapientem effectum putat, quod is

πολλῶν ἀνθρώπων ἰσχυρὰ δευα, καὶ νόον ἔγνω.
quique, vt ait Horatius, Quid virtus & quid sapientia possit, vtile nobis, propositum est exemplar: nomen ipsum inquam Vlyxē etymologicē quidam haudquaquam ignobiles scriptores interpretantur *δλωρ ξενόμ*, omnium quippe hospite: nam *Æoles*, quod alij verterunt *δδωσέως*, λ littera quam amant incolumem retinuerunt, eosq̄e Latini secuti sunt, Vlyxem enunciantes. Neque tamen sum nescius, Icarium eius patrem aliam nominis asserre causam, *Odyssæa*, quæ nihil quicquam est nunc ad commemorandum necessaria. Asinus porro in fabulis pro Imperitissima persona ponitur, & in argumento fatuitatis atque dementiae semper habetur: in quem demum, vt Plotinus innuere videtur, ille redit, qui sensus expertus, brutalem & stolidam vitam vixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cum bruta reliqua ratione aliqua vti fateatur, Asinum tantum ac pecudem ab omni rationis vtu semotos reperit. Neq̄e quidem inficiatur Gryllus, sed plures inter homines eiusmodi ingenio præditos confiderent asseuerat. Huius non immemor stoliditatis Ouidius, Midam, quod sententia sua rusticam Panos cantilenam diuinæ Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea poena multatum à Deo finxit, vt quæ iudicio peccauerant humanæ aures, in asini auriculas demutarentur. Interpretes tamen Aristophanis, Pluto, vt hæc quoque repetamus, tres memorat causas cur Midas asininis auribus fuisse prædicetur: siue quod acutissimi esset auditus, cuiusmodi sunt Asini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præstare tradunt: ita enim interpretes ille, qui quis is est, scribit: *ἢ ἐπεὶ δὲ μῆλλον ἢ ἄλλων ζώων ἀκρόειπλη μί*. Hinc Apuleianus asinus de se ait: Recreabar quod auribus grandissimis præditus cuncta longulē etiam distita sentiebam: siue quod Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen *ὄνε ὄνε*, Auriculæ asininae: siue quod exploratoribus accuratissimē sit vsus, delatoribusq̄e plurimum delectaretur: vnde illud de principibus fertur, Regum aures innumeræ.

PETVLANTIA.

Imodicam verō petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio est quod celeberrime ille Propheta ait: Quorum carnes sunt, vt carnes asinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta sequitur, ne sacratoris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propagaret, hæc non incuriosē tractauit, ac de alijs quidem animalibus passim multa, de asino verō hoc præcipuē dixit disputante apud Phædonem Socrate: Homines qui sædis concupiscentijs manus dedissent, ventrique dediti per inertiam atque lasciuiam ingloriam inutilēq̄e egissent vitam, neque quicquam pensi pudorisve habuissent, in asinos post obitum deijci.

IMPVDENTIA.

Sunt enim qui per Asinum impudentiam ea de causā significari velint, quod asinus sua tantum commoda destinatisimo quodam animo prosequatur, & modō suæ morem gerat velunrati, nihil

Gen. 49,

D

E

F

A nihil pensi habeat, castigationes contemnat, verbera etiam nihili faciat. Id in asino vitium ita notat Xenophon, vt de se V. de Græcorum reditu dicat: Eo inquam tempore, si quem iniuriæ vllō genere lacessui, non possum non confiteri, vel asinis me, qui esse dicuntur omnium quadrupedum inuerecundissimi, inuerecundiorē fuisse. Quod verō Iosippus cor asini, & canis impudentiam obiicit Appioni, hac eadem sententia in vno stoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiā incescit.

POPVLVS IYDAICVS.

ET populus Iudaicus, vt pote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis eorum literis delitescit, intellectum minimē percipiunt, simplicitatemq̄e scriptorum tantum prosequuntur, ob huiusmodi stuporem & imperitiam asinæ assimilatur, quam Christus posthabuerit in cœnō eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quam ille nos docuit. Asina enim illa, vt Græci theologi deprehendere, populi prioris symbolum fuit, quæ scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantum & labores genitum, vt Eucherus dicit: super quam Apostoli vestimenta sua iniecerunt, hoc est, veterem hominem exuere. Pullus verō, de quo Zacharias, Ecce Rex tuus veniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullum asinæ, propter pristinam imperitiam, iuniorē indicabat populum, asinæ quidem filium, vt Evangelistæ cum plerisque alijs reddidere: nonnulli Filium subiugalis posuere, animalis quippe quod operibus & officiis seruilibus omnibus subiicitur: plerique Gentilium nationem appellarunt, quæ Christum insidentem tulit, promissamq̄e à prophetis & lege salutem minimē despexit: Agnouit enim Asinus præsepe Domini sui. Hoc porro citato loco Eucherus, per asellum, ait, quem insedit Dominus, simplicitas fidelium exprimitur, plebs scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regendo & præsidendo, ad Hierusalem, hoc est, ad pacis conspectum adducit.

Cap. 9.

A Sinum porro Ægyptij adeo impurum existimabant, vt animal etiam dæmoniaco arbitrentur, propter quandam cum eo similitudinem. Quod verō ostenderent eum admodum sacris minimē debere: hominem cum secepta positus in terram genibus effingebat, cum ense ad mastrationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinum apponebāt, euentum rei nimis irriter indicantes. Oderant autem id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantum, & contumeliosam eius naturam, verum propter colorem etiam ex albo nigroq̄e cōficatum, quem à Deorum sacrificiis alienum abominabatur. Erat verō apud eos mos, vt asinum ludibrijs omnibus incescerent, luto cespitibusq̄e passim impetiturum, contis etiam stimulantem, quæque se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbiū in contempribiles despiciatissimosq̄e homines emanavit, Asinus Ægyptius. Apud Hyperboreos tamen institutas dicit Pindarus

Asinus Ægyptius.

ἡλετάς: ὄνων ἐγυπόμεις, illi enim Apollini asinos mastrabant. Nam vt apud Callimachum legere est, *Τέραςσι λυπαρά φόβου ὄνοσφαιάς*, *Exhilarant pingues Phœbem epule ex asino.*
Citar Apollodorum etiam, Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere verō Apollinem vitæ arbitrum, eorum ingulatione dicunt, propter assultus, quos indicio viuacitatis in cæde faciunt, difficultérque occidi solcant magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantum verō pertinet ad impuritatem, apud alios vni Priapo sacer habebatur, ob verendi scilicet enormitatem, qua supra modum præditi sunt asini, atque inde sunt ad generandum admodum segnes: compertumq̄e est omnes alios ea genitalis productione conspicuos, ad generationem ineptos esse, quod in emissionē per eam longitudinem semen transiens & hebetetur, & frigidius fiat. Neque verō nostrorum tempore viri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, vt gratissimus ille Imperatori Commodo, qui de pene vltra animalium modum prominente, Onos appellatus est, eaque de causā ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorum conquisitionem: tacebo nostrorum etiam temporum opprobria.

E G R E G I V M P R I N C I P I V M C I T O
desitutum.

Neque absurdum est significatum illud, quod ex vulgi prouerbio desumptum est, cum præclare venustēq̄e aliquid inchoatum citō deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussionem parum admodum procedere. Sanē legas apud Ælianum, asinos eos præcipuē qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruōq̄e confecto itinere citō deficere, vnde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum Asinum appellat: monens scilicet ne cursu nimium pernitiā viam auspicetur, sed paulatim & sensim volet, vt labori sufficere possit, quod longē secius accidit in Indicis, qui qui-

K

dem, vt idem Aelianus autor est, cum iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimque progrediendo feruntur incitatius, rapidissimeque gradiuntur.

STOLIDITATIS LVDBRIVM.

Tot autem ea sunt quae de asinorum stoliditate traduntur, vt subinde sit ad eam redeundum: quam si apertius Aegyptij describere voluissent, animal omnium maxime docile deligebant, fimiari quippe gregem, inter quas asinum vel saltare, vel tibiis canere, vel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quam spectatu ridiculam, sed quae in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

Aliter frenatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quod animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum fortitus sit, indocilem futurum praesagientes, frenatum asinum tunc oriri fingunt: irritam eo modo institutionem futuram indicantes. Est apud Platonem Legum III, iuxta finem, prouerbium, Ab asino excuti, de iis qui graua & magna vel difficilia professi, ab incepto turpiter desistunt. Sedenim miror vnde Grammaticus quidam adductus sit, vt Platonis prouerbium hoc ita sit interpretatus, vt de iis dictum voluerit, qui relictis voluptatibus & inquinamentis quibuslibet voluptificis & belluinis (haec enim eius verba sunt) ad meliorem mentem regrediuntur cui quid aliud respondeam, quam vt ipsius Platonis verba subiiciam? τινος δὲ καὶ τὰυτ' ἡμῖν αὖ χάρις ἐλάττω, λέγειν φάσματι ἔμοιγε, δίδωμι πέρ' ἴππων ἢ δόξω ἐκείνη ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καὶ δὲ περ' ἀχάριν κακῆς ἡμῶν τὸ σῶμα, βίβη ἐπὶ τῷ δόξω φερόμενον καὶ τὴν παροίμῳ, ἀπὸ τινος ὄντος παρῆν. Cuius verò rei gratia haec dixerimus, mihi ostendendum est, oratioque ipsa tamquam equus hinc atque inde coercens la, ne effraenū veluti os nacta, ipsoque dicendi imperu prouecta, vt prouerbium est, ab asino quoque excidat. Sed cum is & hic & alibi saepe cadat ab asino, in luto hominem haeritare permittamus, neque tollere rursus fractum curare. Planum porcuremus. Id verò eo magis indignè ferendum, quod testimonium sibi accersit ex Evangelica lectione, quam supra citauimus, vbi Seruator noster asinam pullum obsequit: neque intelligit longè aliud esse, inuictari asello in urbem Hierosolymam, aliud ab asino excuti, vel mente alienari: nã & iocus ex locutionis enūciatæ ambiguo resultat, cum ἀπὸ ὄντος etiam ἀπὸ ὄντος sonare videatur.

VT verò reliqua prosequamur, est & irrisiois iudiciū asinus, propterea quòd rictu labiisque late diductis, dentibusque deformiter denudatis irridere videatur. Quin & qui aliquem deludunt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitantur: vnde Persiarum illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis non habet? Sanè Diogenes cum ei quidam diceret, Multi te derident: Et illos, inquit, fortassis asini. Altero subiiciente, Sed illi non curant asinos: At neque ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGÆ.

Silentio praeterire non possum, Sophistas nostros, cum asino illo suo stam fixo, tam spurco, tam abominabili, quem ita in deliciis habent, vt sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediatur.

Nulla vnquam tam grauis, neque tam seria res in consultatione ponitur, vt non ipsi asino super agendum censeant: sed enim iis optimè res cum asino, qui περὶ ὄντος οὐδὲν, disciplinam omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodque peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porro similitudinem Democritus Iudaeos ponit, qui in ordinariis, vt inscriptio est, historiis, eos tradit aureum asini caput adorare consueisse, singulisque septennij spatii alienigenam semper hominem insidiis exceptum in conuentibus suis membratim discerpisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quaestionibus, & Cornelius Tacitus historiis memoriae prodidit: quam vt manifestissimam calumniam, ab Appione olim excogitatam, & Iosephus constantissime refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonem puerulum Tridenti videre, quem blanditiis illectum, & in synagogam perductum, Iudaei socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per vniuersum corpus infixis, vnde sanguinis quisque guttam viuis artibus exhaurirent. Testis ara facti, quae quotannis ibidem à piis inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRÆ.

ERat verò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quod veluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusque titubantes in liberorum conspectum ad vitij ludibrium, producebant, quod ipsi diligentius cauerent, ne in huiusmodi turpitudinem inciderent: ita sacerdotes Aegyptij asinum inter flores & vnguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quae potentioribus praecipue assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cum inde risui & ludibriis omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Pleaque enim magni alioqui viti à Musis & Gratiis alienissimi, omni que turpitudinis genere spurcissimi, coram tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiae non solum commendari patiuntur, verum etiam nisi facias, indignantur.

IGNAVIA.

IRRISIO.

A

IGNAVIA.

Pud multos asini significatum est ignauia, quae quidem cum sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamè nota Palaestini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernitate prouocare dicuntur, traditum ab Adamantio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facile superarent. Nã cum ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebant, cumque longius profecti essent interim restabant, atque ita saepius iterata fuga equites falebant. Et Saracorae legi asinos non ad onera coportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucem sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorè dici molam, ita à tarditate cessatione, quae asino propria est, appellatam. Et populos quosdam memorat Xenophon, qui non alia vicitat industria vel arte, quam fodiendis περὶ ὄνοις, hoc est, lapidibus iis, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorum litteris, vbi vulgata interpretatio habet, opus esse vt mola asinaria suspendatur, ὄνον tantum apud Graecos legitur. Denique ne res tam aperta multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cum super Aemylio quodam impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atque asino: Ne legamus, atque asinus, hoc est, perinde ac asinus, vt erudituli quidam putant: neve interpretemur lectionem, Atque asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, vt nonnulli ex commentatoribus exponunt. Sed vt ad asinam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cum Atheniensium iudiciū in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, vt asinos, ad agriculturam deligerent: quos cum illi negarent idoneos ad arationem: At qui, inquit ille, non fatis vobis est Magistratum elegisse, siue aptus, siue ineptus vir ille sit ad gerendum?

EREMITA.

B

Ed quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè praeterendum est quod Diuinae literae sper onagrum Eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinariis & ab hominum vestigio semotis locis vitam degunt, vni Deo tantum dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit lobes, Quis dimittit onagrum liberum? sed quia sequitur, Et vincula eius quis soluit? deludens quidam dictum volunt, quorum praecipua vinculis comparantur.

MVLIER MALÆ MORIGERA.

Vnt qui mulierem conceptum euitant, aut virum admittere nolentem, per asinam, & fustem inhaerentem tergo, designent: ea enim semè à coitu reicit, nisi interpellatur, quamobrem statim post coitum necesse est eam verberari agitarique, & ignauiam qua praedita est solitudine castigari. Quinctiam mares ipsos fustibus salire cogunt: vnde vulgò mos est viros minimè officiosos, Asinos appellare. Quid verò illud quod huiusmodi pertinacia demortui etiam spoliis inhaerescit: vngulae siquidem asininae viuentem partum enecant, mirificèque maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter, eas in fustem adhibere consueverunt.

PRÆGNANTIAE DISSIMULATRIX.

C

Mulierem ad haec praegnantiam occultatam notare cum volunt, partem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impediò cauere, ne vel in conspectu hominum, vel in luce pariat: quare ducenda est in tenebra, cum excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIVM VEL TEMPVS ANNVVM.

Vllus verò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annum indicat, quod eo tempore plurimum & pariant, & admittantur, vt eorum seminis frigiditas caeli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

Minimè praeterendum est illud, quod insignium pictorum & sculptorum etiam opere nobilitatum est, vt cum virum in re cumulanda sollicitum, neque assiduos quantumlibet labores declinantem, vxorem verò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandaque intentam hieroglyphicè significare vellent, hominem sparti funiculū torquentem, illam verò Aselli effigie assidentem à tergo, & opus quantumcumque fieret abrodentem effingebant. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminere verò & Pausanias & Plinius, ac mox Romae tum in Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptum marmore obseruatum. Hinc quid sibi velit Propertianus versus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torquet oeno, Aeternumque tuam poscat aselle famem.

Illud περὶ ὄνον addam quod Pausanias ponit, asellam, non asellum mare in pictura spectatam, quae funem abroderet. Plutar-

VIR. FRVGI, Vxor prodiga.

chus commentariis *μετ' ἑνὸς ἑσπίας*, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat. D

PATERFAM. PARCVS: FAMILIA PRODIGA.

Diodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Aegyptios ostentari tradit; asinū quippe vnum longioris funis nodos cōplicare, ac alios à tergo clāculū dissoluere, vno porrò eodēmq; argumento cum superiori, quod nonnulli Ionicum figmentum putant, ceterū pictorū & sculptorū ingenio variatū. Alterū tamen hoc patrē familiās frugi, familiā verò prodigam & perditā ostendit: nimirum enim nodum plicare, significat congerere, accumulare, rem facere: dissoluere verò, destruere, disperdere, atq; prodigere. Sanè apud Plinium, vbi opera Aristolai Pausia filij recensentur, inter alia est piger qui appellatur Ocnos, spartum torquens, quod a fellis abrodit: quanquam hoc eo significato accipi potest, vt ignauorum opēra excipi à pernicie intelligamus.

B O N V M O M E N.

Quod verò simulachrum & asini & asinarij æneum est ab Augusto dicatū vtriusq; nomē in causa fuit, quòd ab his ipse victoriæ prælagium cepit, cum apud Actiū ei in acie descendenti facti obuiā essent, agasoniq; nomē Eutycho esse, bestia verò Niconi intellexisset: quid enim nō bene omni naretur victoriæ nomen bonæ fortunæ iunctū? Sed habuit auguriū hoc aliquid quod mouere posset, cum tā speciosa essent nomina: quid autē in illo fuerit, mirū est, quòd C. Mario apud Faniam Minurnis custodiæ credito, asinus qui ruditu quodā ingenti vociferatus fuerat, in domum eius à fonte cursu rapido profectus, sperandæ salutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali si quis ægroter, vidisse asinum qui à lapsu se sustulerit, indicat eum conualiturum, in omnibus dicente quopiam, Viden' vt asinus sese exerit: decumbentem indicat surrecturum.

V I N I T O R.

NE tamen animalis istius stuporē, segnitiē & ruditatē vsquequa; deludamus, grati animi opus fecerim⁹, si qua nos parte iuuerit, exposuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Si quidem vineas colere nō alio nos doctore didicisse nonnulli tradunt, quā asino, quando his putādarum vitū & autor & pr: monstrator fuerit. Nam abroso ab eo vitis palmite, vindemiā inde feraciorē prouenisse obseruatū est: idq; summa secuti diligentia mortales, lætiorē sibi quotannis prouentū cōpararunt. Eius rei monumentum Naupliæ spectabatur, vbi lapideus asinus grata posteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere desistit: siquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in horrorū medio depositam, ad loci fertilitatē facere.

O C H V S R E X.

Ochum autem Persarum regē *ἑσπυλινῶς*, per asini simulachrum in primis Aegyptij notauere, qui cum maxima intercedebāt odia, vt fieri solet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicāt. Hic est Ochus ille auaricia in primis famosus; adeò vt vrbē eandē intrare nūquā voluerit, ne aureos, qui singuli singulis mulieribus ex lege Cyri debebātur, erogaret. Vnū miror, apud Tertullianū Cyrum eundē & Ochum dici: hunc in quā Aegyptij sceleratū pollutumq; asinū cognomento vocitabant: in quos ille, vt Dion scripsit, hæc est retorquere solitus, Asinus profectò vestrū deuouebit bonū, Apinq; ita postmodū mactauit, asiniq; eos imaginē auream cōpulis adorare, quo nihil illi quā in ignominiosus accepere. Falsum verò illud est, & ab omni veritate alienum quod Cernelius Tacitus tradit de asinū capite, quo de superius, à Iudæis loco numinis habito, in quo impudentissimè mēritur, & ea de causa Mendaciorū loquacissimus à Tertulliano appellatur: ac perinde vanus est in Iudæorū origine repetenda, dū eos modo Creta, Modò Libya oriundos scribit, modò Aethiopū prole cōmunicatur: & in omnibus quæ de Moyse loquitur, deliria mera ponit. Aegyptiorū autē exemplo, Clisthenes cum infestissimo Sicyonios odio prosequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta commutauit, eas tū *ὄβρις*, tum *δνείρας*, tū *χόπεδρας* appellādo, Suarios quippe, Asinos, & Porcarios.

L A B O R I N D E F E S S V S A T Q V E S E R V I L I S.

Receptum & illud est, seruilē laborem per asinū clitella instratum significare: cuius rei causa magis vulgo nota est, quā verbis explicari necesse sit, quippe q; animal indefessū sit laboris, vniq; & perpetuè onerū vctationi vexationib; aliis dānatū esse videatur. Porrò legas in Ecclesiastico: Cibis, virga & onus asino, vt panis & disciplina & opus seruo. Asini etiā cutis post obitum, ne quid eius vnquā requiescat, foraminibus dilacerata, assiduæ cribrorū inseruiat agitationi. Quod porro laboris significatū etiā ad somnia progreditur: si quis enim, vt alibi diximus, asini se autē habere imaginatus fuerit per quietē, ingruere homini seruitutē & ærūnas, coniectores autumant. Ita etiā si quis asinū se caput habere somniauerit. Sed quod ad hāc sententiā facit, nequeo illud dissimulare, quod iocose actū est à Ptolomæo, qui Heraclidis Lycij de laboris laudib; lucubrationē festiuit illi. Nā cum is librū cui titulum fecerat *τὸν ἐγκώμιον*, Regi sibi obuiam factō, quidq; præ manibus haberet interrogātī, obtulisset, Rex accepto libro, & primū tituli elementū statim abrahit, atq; ita pro Laboris laudatione, Asini cōmendationē legendum ostēdit, quippe *δνείρας ἐγκώμιον*, labores scilicet illos, quos tot ille laudib; in cælū extulerat, ad asinū potius quā ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac molle potentiorū genus ingenuis etiā laboribus, industriāq; generosæ, laudabilib; vigiliis illudunt, cum fruges consumere nati, tantillū hoc etiam gloriæ, quod per genij fraudationē quærimus, iniquissimè inuidēt. Sed illud in Ptolomæi scōma facetè Lucianus Menippo, decretū recitat apud

A apud inferos ex Caluarij dicto, vt diuītū animæ quæ rursus in vitam remittendæ essent, in asinos demigrarent, donec in tali rerum statu, ad multa annorum millia asini ex huiusmodi asinis renati onera ferret, atq; insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autē, doctissime Cursi, argumentum hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cum in medio conuiuio in magnorum quorundam hominum insolentiam acriter excandesceres, qui ocio & lasciuia distulentes, & omni nequitia genere cōtaminati, literatos viros omnes laborum causa Asinos appellauerant: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profanos, qui ridiculos, qui animalia maximè omnium bruta asinos existimarint: longè diuersum illud est, q; apud Hebræos, præcipuè Cabalisticos, asinus est sapientiæ symbolum, cuius quippe ideam constituunt *SAPHIROTH*, eam afferentes rationē, q; eum qui sapientiæ sit operam daturus, vinctu admodum tenui, & eo plurimū plebeio contentum esse oporteat, cuiusmodi parsimonia præditum esse asinum ignorat nemo: ad hæc, penuriam, laborem, plagas, & famem patientissimè tolerare, neq; ad vllam excandescere contumeliā, vadeatq; illata fuerit: animo esse paruum, in opem atq; simplicem, vt qui nullū inter carduos & lactucam discrimen habeat: corde sit minime vasto, minime cupiditatis contaminatō; bile ita careat, vt cum omni animantium genere pacē sibi perpetuā constituerit: nec vllum sit onus quod detrectet, quod non obsequiosè suscipiat, & si sit opus, pro boue terram profcindat, plaustrum trahat, præcipuè verò machinæ maximè omnium necessariæ pistrino æternum seruiat, ligna, poma, olera, frugū genus omne comportet, sit deniq; totius humanæ commoditatis assiduus & infatigabilis minister, vt etiam, quod aiunt, mysteria portare cōpellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexandrinus magno Origene & Porphyrio discipulis clarus, asinum his condiscipulū fertur adhibuisse. Neq; verecundatus Cleanthone huiusmodi confidentissimè respondit, Asinus quidem sum, sed qui portare possum sarcinā Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de Moribus non quæcunq; fortè esse existimat, qui quæcunq; toleret vel ignominiam, vel calamitatem vel in cōmodū, virtutēmq; vllā negat in patientia sitā esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perspiciebat, si fortitudo parē haberet in patientia, futurū dubio protul vt Asinus animalium fortissimus haberetur. Hæc atq; alia multa in Asini cōmendationem declamasti. Atq; ego acerbiorē tuam irā illam hoc sermone committigauerā, qui labores quidem agnosceremus, omnem verò ignauiam ad eos haud grauiorē relegeremus, qui cautū lege veteri sciremus, vtilitatis quæ ex frugi adeò animali percipitur rationē habita, vt honore cū hominib; pari dignaretur. Nā cum primogenita sacrificari præceptum sit, homo tātum atq; asinus excepti, vt ille scilicet certo precio redimatur, hoc oue, animali iumentorum omnium preciosissimo innocentiissimoq; commutari possit. Sed ne vllum officiosissimæ seruitutis genus huic brutorum generi desit, nostri is etiā morbis nos leuare, ac eos ad se recipere præferrēque, naturæ ipsius vi quadā occulta, minime detrectarunt. Nam vt Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinū assiderit ad caudam cōuersus, transibit in asinā dolor, & his pro percusso torquebitur. Addit & Democritus fabellā suam, qui ait, percussus à scorpio si statim ad asinum quēpiam accedens in aurem eius dixerit, Scorpium me percussit, non doliturum amplius, dolore scilicet in asinum transeunte, qui mox pedendo emoritur, vt Zoroastes addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos itinere casu obuiā habuerint, commendare solent, si que illi addixerint, transire ad eos in commodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quamuis *ἄνθρωπος*, referre, q; hic morborum transitus in rebus etiam inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios præceptis de re rustica legimus, si lactans adhuc infans febre exetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc vnum, inde alterum admouendos, vt cutem contingant feruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumem fieri. Sed iam tempus, est vt Asinorum succussatione de lassati, in mulum inscendamus.

D E M V L O.

Quoniam verò progenerat asinus mulum, par est vt mulum asino subiiciamus, mox à laborum societate camelum mulo subiungamus.

N T H V S.

A B eo verò incipiam significato quod vulgò magis protritum est. Spiritum enim hominem cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Lunæ vehiculo adhibuerunt: quia veluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, non sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, vbi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quod alij factum hoc ob sterilitatis similitudinem dicunt, quòd scilicet Luna perinde sterilis sit atque mulus, dicere non auisim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarū, stellarum, atque adeò cœli totius vires, rerum omnium formas in vnum lunare corpus, tanquam in matricem infundere, eamque postmodum parturientium in mœrem vi sua species nouatūque omnes conformare, factasque & adultas omnium oculis ostentare. Quòd si res ita se habeat, ea sitne sterilis appellanda, viderint alij. Nothum verò, qui sine patre sit, hominem nūcupare, non tam seculi nostri mos est, quā remotiōris etiam ætatis, ob adulterinum, qui nulli non innotuit, conceptum. Cyrus tamen legitimo quamuis matrimonio generatus, Mulus est dictus, propterea quòd generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia,

cum pater Medorum imperio subiectus esset : de quo versus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, D quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μηδῶσι γένῃ,
καὶ τότε λυθὲ πωλαυρὲ πολυμήφιδά παρ' ἔδρη
φύγει μηδὲ μένει, μηδ' ἀιδέσθαι κινὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligunt, propterea quod plurimus fit belli tempore mulorum usus. Ferunt verò Medum asinum primum equæ vim intulisse, eaque inde grauida facta, mortales id semini parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

Sunt præterea qui hominem alienum ab amore, mulæ simulachro notari velint, propterea quod sea sit tanx contra amorem efficacix, vt pulueré in quo se mula volutauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorem tradant Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀνπαθήεια ὁ φύσις, concordia scilicet repugnantiaque rerum, in hoc quoque animalium genere superstitiona magorum sedulitate deprehensa. Nam quæ ipsa aded sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fecunditati conferunt: si quidem fetas aiunt ex cauda mule, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere vt etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

Sed præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem vsque, veteres credidère. Eas verò ad prognerandum ineptas ob id autores tradunt, quod animalia quæcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, nõ gignant. Quas verò Theophrastus in Cappadocia & Syria vulgò parere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos Hinnos appellant: fert hos præcipue terra Syria supra Phoenicem, qui similitudine quadam nomen mularum acceperunt, cum genus omnino diuersum sit. Coeût hæc animalia, & mutua inter se ratione prognerant. Alcæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quod tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas verò propter locos minimè adaperiles, quod & Horus noster & Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesque & restricti, vnerique auersè coaliti, vt neque genitura recta in illos labi, neque si illabatur percipi possit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porro sterilitatem per mulû exprimunt & Diuinæ literæ. Nam Psalmo xxxi. mulo fieri similes prohibemur, propterea quod animal id intellectu careat, perinde ac equus etiam. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla virtutis semina concipit, nec fructum vllum producit, atque hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditum est, partim propter inertiam, qua fit ad aliquid agiler agendum ignauissimum. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrû ita equorum generositati consecratû esse, vt mulorû genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere: quod plurimum admiratur Pausanias. Vt cunq; verò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularû propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in animalibus aliquo ado obseruati, habiti sint ostenti loco bonû: verò an malû ostenderet, in ambiguo esse facit euentorû varietas. Siquidè C. Valerio, & M. Herennio Cofs. cum mula in Apulia peperisset, totû annum domi foris que tranquillum fuisse comperimus, sinistra tamen quædam obnunciata. Sed quod omnîû perniciosissimum Rom. Reip. fuit, inter Cæsare & Põpeium exorta bella mula partu edito, L. Paulo, L. Marcello Cofs. multi prodiderunt. Cumque alia Romæ ad xii. portas peperisset M. Lepido, Munatio Planco Cofs. subsequenx sunt nõnullæ sociorum direptiones, dum bella per Brutum & Calsium in provinciis gererentur. At nihil quicquam tale euenit L. Scipione, C. Lælio Cofs. cum identidem mula Reate peperisset.

MATRONARVM IMPVDICITIA.

Inuenio & apud quosdam matronarum notam in partibus ex mulæ parientis prodigio significari, quod earum pilentæ mulis iunctis trahi solita sint, vt numis aliquot spectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

Aliis magna rerum molimina mularum partus ostendère, in iis præsertim rebus, quæ præter spem & expectationem omnium accidère: vt Dario Babylonem elusa toriens opera oppugnati, quam tunc demum cepit, vt vulgatissima est historia, cum ex peruulgato per hostes ipsos omine, mula Zopyri, cuius cõsilio, opera, ingenio & fide vsus est in eo negotio peragendo, factum edidisset. Simile & illud fuit, quod Galbam ad res nouas animosius tentandas confirmauit, apud quem mula pepererat. Nam Zopyrus inde animum sumpserat, quod Babylonios conuiciabûdos è propugnaculis audierat inclamare, Darium non antè vrbe potiturum quam mula peperisset, euentumque rei apud se cõpererat. Galba aut sui omen exceperat, qui aruspibus rerum summam puero promittentibus responderat, cum mula pepererit. Habet enim mula regium nescio quid etiã in Diuinis literis vt Reguin. iii. David, Ponite filium meum Solomonem in mulam meam, dicens meã, ostendit quod & ipse in mulam sedebat. Nobis verò mi Petre, quid sperandum, quidue timendum est, qui mulæ fœtum domi nuper inspeximus? Anno enim hoc salutis nostræ duodeuigesimo supra millesimum & quingentesimum, Leonis x. sexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Assertoris nostri nece publico lu-

ctu

A Et nefastus fuit, apud amplissimum dominum meum Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mulæ, vt nosti, partus editus. Quod si quis, vt Galbæ, portendi huic aliquando summam rerum amplitudinem dixerit, vt eueniat non erit hoc præter expectationem & spem hominum, qui vulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumque peritia omnia sibi pollicentur. Id vnum precibus à Deo deposcendum, ne, quod factum est Pauli & Marcelli consulatu, Iulij Põpeiique discordiæ, in magnam vrbs perniciem suscitentur: ne, quod Lepidi, Planci que consulatu accidit, intestina bella miserabiles sociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquid & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumque in Italia vrbiû capturas populationes, incendia, vastitatem inducat, cum præsertim tam dira ea sint, quæ sidera, quæ fatidici vates, vetusta etiam de nostris temporibus oracula, nocturnæ diurnæque sæpius exaudita voces, breui futura minitantur: quibus consentire videretur præfaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sedenim nos interim Deo freti, quicquid euenturum est forti animo tolerandû nobis proponamus, inceptumque laborum ingenuorum iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiserim, mulas non sui generis tantum animalia parere aliquando visas, verum etiam equos, vt anno circiter MCCCCLXII, in Arenate Brutiorum agro mula equum peperit pilo flauo, crinibus rutilis oculis rufis: quem post Loisus Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem misit.

VOLVPTARIA VENVS.

B Sterilitatis demum, quam superius posuimus, ergò, qui lasciuum hominem, venere quippe non ad prolem, sed ad voluptatem tantum atque spurcitiem vtentem significassent, vel mulum qui equam saliret, vel mulam surrecta cauda prurientem pingere consuevit. Huic enim generi, quamuis ad prognerandum inepto, genitalia tamen ad voluptatem natura concessit. Quod illis dictum velim, qui animalia rationis expertia, nullo neque voluptatis, neque irascetiæ, neque cupiditatis sensu affici contendunt, moueri que ad huiusmodi incitationes naturæ quodam impulsu, vt vel se sospitent, vel species propagentur. Neque quidem dicendum asserût, leonem audentem animosumque esse, neque quidem ceruum pauidum, sed quodammodo pauidum, vllumque; quodammodo animosum: perinde ac si dicerent, animalia hæc neque cernere, neque audire, sed quodammodo cernere, audireque quodammodo: neque vociferari, sed quodammodo vociferari: atque vt semel dicam, ea non omnino viuere, sed quodammodo viuere.

MVTVA OFFICIA.

Eo verò modo quo prouerbis argumentum datum, hieroglyphica sæpius excogitata, & huiusmodi picturationum species adiuuēt, vt, si quis mulos duos mutuo se scabentes pinxerit, mutuum operam significari coniciemus, ex eo quod huiusmodi vtimur adagio, id ipsum innuētes, cum scilicet dicimus, Mutuo muli scabunt. Quamuis sunt qui prouerbium hoc non nisi ad improbos & imperitos sese inuicem efferentes spectare putent. Scripsit verò M. Varro librum eo titulo, cuius testimonium citat Nonius. Rectè verò accommodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epistolis:

Frater erat Rome Consulti Rhetor vt alter.
Alterius sermone meros haudiret honores.
Gracchus vt hic illi foret, hic vt Mutius illi.

C Et de Poëtis paulò post:
Discedo Alceus puncto illius, ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus deposcere visus,
Fit Mimmermus, & optimo cognomine crescit.

DE CAMELO.

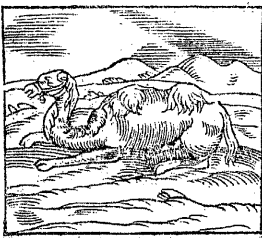
Psã quidem munerum laborumque, vt dicebamus, societas, quæ Camelo cum asinis & mulis coniuncta est, exigere videtur, vt ad eundem gregem reuocentur. Quoniam vero cum Porci significata recenseremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac suem deprehenderamus, inde videtur exordindû, vt qua de causa veteres id existimarint, explicemus. Porcum enim ided profanum ostenderamus, quia non ruminaret, vngula tamen esset bifida: alterum hoc longè diuersum animal, profanum & ipsum tamen, propterea quod vngula fit solida, tamenli ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

Vnde fit vt per Camelum mystico sensu illi notentur, qui distinguendi seligendique ratione minimè præditi sunt, qui scilicet sacra profanis, humana diuinis nullo discrimine commiscunt, ruminantes vtique veluti & Cameli faciunt argumentorû scilicet formas aliquot cõcipiētes,

K 4

sententiã modò hanc, modò illã animo agitantes. Sedenim solip edso qui sunt, hoc est, imperiti, neque rerum neque verborum discrimina discernentes, ita omnia confundunt, vt curuũ a directo nequeant inter noscere. Quocirca non immeritò apud Christianã pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarum imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam differere confidẽtius audeat. Neque porrò ad Theologicam speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatoriis & naturalibus disciplinis exactissima fuisset quæstio præsentata. Verum omnia iamiam

In peius ruere, ac retrò sublapsa referri:

vsquadeò quæ friuola sunt, nulliusque momenti, studiosius consecretur: quæ verò pondus habent, quæ locupletem verè disciplinæ redundantiam ex toto, vt aiunt, calathò elargiri possunt, vix attingimus. Iurè igitur eos reprehendit Assertor noster, qui culicem liquant, Camelum verò tanquam potabilem deglutunt: Culicem enim liquant, hoc est, minutissimè mandunt illi, qui minima tantum in lege peruestigant, quibus studiosius insistant, vbi omnes ingenij vires intendant: Camelum verò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatem, aut quæ alioqui magni sunt momenti, deglutunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminatiõne deorant: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibusque facinoribus inquinari. Cæterum cum plurima sint super Camelo adnotata digna, miror Ægyptios tam parcè eius vsos hieroglyphico cum præsertim animal esset illis admodum familiare. Sedenim illi dubio procul, vt etiam in equo fecerunt, à sacris laienum animal sedulo auersabantur.

CRURA FEMORAQUE CONCIDVA.

Nam vix illud ab eis proditum constat, vt hominem cui inter gradiendum femora incuruari viderentur, eaque de causã segnius ingrederetur, per Cameli simulachrum exprimerent, propterea quòd, vt ipsi asserunt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, vnde illi Cameli cognomentũ, aspera in lenem litera cõmutata, quasi Camerus antea diceretur καμηρον το κρηνην, quod incuruo significat, & το κρηνην, femur. Camelus enim, vt præter Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genua toridè, id quod omninò negat Aristoteles, genua singula in singulis cruribus esse contendens, totidemque artuum flexus: vt verò plures esse videantur, euenire propter alui interuallum, latamque femorum diuarcationem. Vt cunque verò Philophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere deficere quodammodo videretur, gressuque admodum vacillanti progredere, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse videtur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minùs firmi.

FORTIS.

St ramen in Camelo mirus dorsus vigor, & onerum gerendorum robur indefessum, vt fame etiã ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseueret dies. Vnde Mathematici figuram eius xvi. Leonis, Libræ xvi. Scorpionis xx. gradibus intulerint, fortem & validum virum eum pollicentes, qui vno horum gradu supra Finitorem emergente, natus esset.

OPULENTVS.

Quoniam verò sunt qui Assertoris nostri sententiã in opulentos dictam, facilius scilicet Camelum per acus foramen intrare, quam diuitem in Regnum Dei, ita accipiant, vt non de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententiã, de animali potius accipiendum: eaque de causã diuitem Camelo comparatum, quòd Camelus omnium animantium, si formam spectes, tortuosissimum sit, vt (veluti superius dictum) ea de causã plura femora, pluraque genua habere videatur: ita plura diuitem negotia, pluresque atque variæ sunt auocationes, cupiditatesque, quibus implicari eos, distrahi rapique necesse est. Angustius verò acus foramen, arctiorem arguit viam, quæ ducit ad vitam, vt idem ait Adamantius. Denique Camelus ruminat quidem, sed solida est vngula: veluti plerique diuitem cogitant quidem agnoscuntque quid agendum, sed propter peccandi facilitatẽ occasionemque sæpius oblatam, cum cruribus sint infirmioribus iisque perplexis, longè procliuius in libidines & reliqua vitia dilabuntur. Nam, vt prima ad Timoth. epistola Paulus ait, Radix est omnium malorum cupiditas, raròque diuitiã nisi cum iniustitia congeruntur: tali inquit Eucherius, administratione res ista capitur, tali custode seruat, ad eò quædam societas est penè etiam nominis duabus his rebus, vitii & diuitiis: vnde olim nos ita lusimus:

De vitij quòd diuitiã cumulentur apertum est.

Nomen idem vitij diuitijsq. datum.

Opera precii verò mihi videtur hoc loco, quod superius dissimulauimus, interpretatione Eucherij piã admodũ subtexere dicti illius, Liquãtes culicẽ, Camelũ autẽ deglutientes, Culex, inquit ille, suffurrado vulnerat. Camelũ autẽ spõte se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergò Iudæi culicẽ, cum vnã omnium succlamatione seditiosum latronẽ dimitti petierunt: Camelũ autẽ glutierunt, cum eũ q. ad suscipienda nostræ mortalitatis onera spõte descenderat, vt extingueretur clamado peruicerunt.

ZELOTYPICA.

ZELOTYPICA.

Vnt qui per Camelum zelotypiam significant, propterea q. animalia reliqua tempore quo rei Seneræ cupidine, vel rabie potius incitata gestiunt, in suum tantum genus ferociunt ac sauiunt: camelus autem in hominem etiam, atque in vnumquodq. aliud animal efferafcit, & vsquadeò sibi timet ab omnib. vt solitudines petat, & id temporis ab omnium consortio dissepatus, solam fœminam affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

Illud etiam tam ad eruditionẽ, quàm ad bonos mores plurimum facit, quòd nonnulli per Camelum reuerentiam in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quinciam si quis cogat, ipse non patitur. Jam cum aliquando admiffarius non haberetur, curator pullum matri opertã admiffit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulò post vbi data est occasio, camelarium morfu defixo interemit, quæ quidem pientissima modestia cum sit camelis admodum familiaris, inde factum facile crediderim, quòd olim nupturæ camelis virginibus supplicabant. Quæ verò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Aristotele sumpra sunt, quæ Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidem regis Scytharum, qui vt facinus expiaret, semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit, atque ita animam efflauit. Cæterum non ita faciit equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cum parentes suam ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrem tentat: ad quod Quidiana Myrrha respexisse videtur, cum dixit, Fit equo sua filia coniux.

B

St & illud inter hieroglyphica reponendum, quòd per Camelum à puerulo rectum, mansuetudinem maxime tractabilem aptè significarunt. Siquidem mansueti ad eò sunt Cameli, atque bilis tam expertes, vt vasta illa moles minimi cuiusque pueruli arbitrio gubernetur. Contrà verò equus, cum generoso sit animo ac præferoci, magna aduersus Camelũ afficitur antipathia, neque aspectum odorẽm ue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus validum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factoque Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorum adorem haufere, subito consternati non solum insidentes præcipitauerunt, sed peditem quoque ordines protruerunt: atque ita pars illa, cui Cræsus plurimum fidebat, elusa.

TRACTABILITAS.

CIBI POTVSQVE abstinencia.

Longa autem ieiunia, & diurnæ sitis tolerantiam per idem animal significari, ex eo manifestum est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neque dies plures sitim tolerat, cum fatis constet in duodecimum vsque diem camelos sine potu perdurare, vnde à Poëtis Esitientes appellantur. Habes iam Petre Curti, Asini, Muli, atque Cameli laboriosorum animalium significata, quantum memoria completi potui: reliqua tu, si argumentum placuerit, & doctrinã & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM

EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS QUÆ PER LEPOREM, Vulpem, & alia minoris generis quædam animalia significantur ex facris Ægyptiorum literis.

LIBER XIII.

Vandissimus frater tuus Vndrandus, quem præter cognationem, ob summum ingenium & bonarũ literarum studium vnice diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissimòque dies hic moratus, de digressu cepit illicò cogitare: comatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cum omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hic temporis conditione, non loci amunitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Mediceo Mecanati nostro, qui eum satis agrè dimississet, eius fidsimo, & aq. gratissimo seruitio iam sper caviturus.

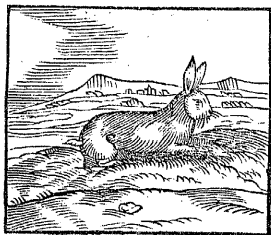
caritūrus, exolui properantem, ac ne eum ulterius morari pergerem, suasi etiam ut magis properaret, qui patro-
ni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quem formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & co-
lam semper vita hos dum reget artus, ob summam animi præstantiam, & optimam utriusq; lingua cognitionē,
bonarūq; artium & disciplinarum omnium studium, ut uere oculus summi Antistiti ordinis censeatur, tum
ob singularia & assidua propensione animo in me meosq; officia, & amplissimam eius munificentiæ largitionē,
quibus iugiter suos fouet, amplectatur. Quoniam uero paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum
ricurū, tum syluestrium & externarum, Nicolao Cordato Iuriconsulto nostro dono dederā, æquum uisum fuit per
fratrē, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportunēq; Lepusculum alueram, educa-
ueramq; ablatum à paruulo: neque non vulpeculā, & ipsam cicurē: nec nostri generis felē, sed Aegyptiacam,
diuersumq; à nostris murē, eum autē ob nouitatē Ponticis fortē ipsis minimē posthabendum: fibrum etiam ex Pā-
nonia, mustelamq; & talpam ex Italia: quos in unā omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Ventrādo
commendauī. Quæ dona si quam tibi voluptatem attulerint, gaudebo: sin uero tu tam seuerus es, ut nullis neq;
nugis, neque delitiis moueare, de constantia & supercilio tuo tibi gratulatus, lat labor tamen identidem mea erga
te beneuolentiæ signum, quæcunq; sit, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.

DE LEPORE.

RÆCIPVA sunt leporis significata, uigilantia, auditus, effœminatio, pauor, uenustas, fœcun-
ditas, solitudo, conatusq; summus: quorum causæ quantum per otium licebit, nostra hac
commentatione commemorabuntur.

Agyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum uigilantiā
in primis intelligebāt. Causam ponit Horus, quod lepus oculos
inter dormiendum patefactos ostendet, unde eriam in adagium cesserit,
Leporinus somnus, quoties uigilantiam eius qui dormire uideatur,
intelligendam proponimus, cum tamen perspicacissimis oculis
omnia quæ uisui ueniant, in agendis rebus perlustrare non cesserit. Xenopho-
n ad hæc scribit, leporem palpebris clausis uigilare, ad apertis dormire:
ut non temerè forsitan nonnulli lepore ἀπό τῆ λαιερ quod aspi-
cere est, dictum existimarint.

VIGILANTIA.

A V D I T V S.

Lucretius uero totius antiquitatis indagator curiosissimus, disci-
plinarūque omnium quantumuis abditarū explorator accuratissimus, à quo longè plura, quàm
ab alio quopiam ad materiam hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulachro auditum hie-
roglyphicū intelligi apud Aegyptios affirmat. Lepus enim aures proportionē reliqui corporis ma-
ximas omnium animalium habet, auritiq; ideò ob excellentiam uocantur à Poëtis. Quin & ipsa lo-
cutio λαιερ, ut scis, auris apud Doros: quæ tamen locutio iam apud omnes recepta est: & λαι particula am-
pliationis est, augetque significatum, ut Perauritus Latine sonet.

E F F O E M I N A T I O.

Fst prætere a lepus eneruatæ cuiusdam effœminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam
passim inuulgato: idque tum propter pilorum mollitiē quam Helogabalus in lasciuioribus de-
litiis unā cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quamq; lepidissimum adnotat Catullus in fœ-
dæ mollitudinis scorto: tum etiam propter pulpamenti vim de quo Liuij Andronici dixerunt per-
uulgatum, quod Terentijs, ut Flauius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est, Tute lepus es, & pul-
pamentum quæris: à Græcis uero Liuius acceperat, ita dicentibus, δασύπτερος κραιώρη ἐπιθυμεί. Addunt
ad causas eximiam etiam timiditatē, qua maximè laborāt, quod aut molliū hominū, aut muliercula-
rū propriū est. Lepus itaque in Diuinis litteris impurus est, qui quidem licet ruminet, uulgā tamen
bisidam nō habet, sed pedes diuarcationibus pluribus, iisdemque admodum infirmis distitos. Quo-
niam uero delicatæ admodum est imbecillitatis, Iudaicum significat populum, ait Hefychius, de quo
Solomon, Lepusculus plebs inualida, posuit in petra cubile sibi. Timidus etiam est lepus, qui cubile
habet in corde formidolosi Iudæi, quod ita norat uox Diuina, Væ cordibus trepidis, & manibus re-
missis. Lasciuiā in lepore plūs quàm delicatā, quem gētes, ut suo loco dictū, Veneri dedicarūt. Eadē
in Iudæis improbitas, Esaiæ testimonio, dicentis: Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis plena
iudicij? Sed de lasciuia gentis huius atque procacitate, multa passim testimonia suis loco & tempo-
re dicentur.

T R E P I D A T I O.

Quod uero formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicū lepus habeatur, facit id supremè timi-
dum eius ingeniu, cui pauor supra unū quodque aliud animal peculiaris, à quo, uti Pollux ait,
etiam τρωξ appellatur: τρωξ enim formidare est. Vnde Demosthenes in Aeschinem inuectus,
ait,

A ait, λαιερ βίον ἔχει δεινὸς καὶ τρέμων, καὶ αἰεὶ πληροῦσθαι προσθυῶν: Lepori similē uiuis vitam, pauitans &
tremens, impendētia semper flagra prospēctans. Hinc Cornificij poëtæ dictū memoratur ciuili bello,
qui milites suos sæpe fugientes, Galeatos lepores in opprobriū appellabat. Apud Hebræos Sa-
phan occultationem, ut ita dicam, significat: & locutio ea per ω scripta lepusculum significat, quod
insitam huic animali pauitacionē, si dicere concedatur, noter, qui scilicet in cubilibus libentissimè
delitescat. Atque hinc factum ut luporis occursum augures ominosum, improsperum & inauspicatū
dixerint, quod quidem non nostri tantum temporis vulgus credit, sed veteribus etiam persuasum
fuisse, testatur senariolus,

Φανεὶς ὁ λαγῶς δυσχερὲς ποιεῖ τρέβας.

Inauspicatum dat iter oblatu lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lyfandru ponunt, Corinthiorum urbē ag-
gressus cum leporem ex loco muris vicino excitatū, animaduertisset, omine in hostes conuerso, fu-
turū ait ad milites ut hostes faciliè caperentur: eius quippe casu uisus ad incendēdos eorum animos,
& taxandā hostium ignauiam, quod urbs ea minimè bellicosa uideretur, quā tuti adeo lepores inha-
bitarent. Pari propemodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario auxilium tulcerat, Romam op-
pugnante, excitus è latebris clamore tumultūq; militum, lepus urbē uersus cursum arripuit: hūc mi-
lites toto temerè agmine cōcito insequi cum cœpissent, cursūq; & clamoribus acrius detererent,
Romani qui pro propugnaculis stabant, urbem eo impetu peti ueriti, cui se longè impares propter
defendentium inopiam arbitrabantur, pari cōsensu desertis mœnibus ad terram se summisere. Bar-
bari occasione freti, sellis equorum & ueterinorum ad mœnia in cumulum aggestis, per eas, nullo re-
luctante in mœnia euasere, leoninamque urbem (primaria nunc Romanæ urbis est regio hæc) nullo
negotio ceperunt.

V E N U S T A S.

Fst & uenustatis symbolum lepus, Veneriq; fœcunditatis ergo charissimus omnium existimatur,
cui non sine religione sacer est, & inter eius delitias adnumeratur. Operæ precii uero est apud
Philostratū in picturis uidere lepore hunc sub arbore malo inter Amores otiantem, quæ decidētia
terræ poma depascētem, multaq; semel prætereuntem, modò hæc, modò illa cōmordentē, ubi il-
li deprehenderūt, ibi tū alius cōplostis manibus, clamore alius, alius chlamyde uelata iactatq; per-
terrefaciunt: superuolitant alij feram uociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc cursu
percitam agitant: pedestres alij uestigia cōsecrāntur: alius tanquā aliquid iaculaturus impetum in
eam facit, alioq; auctrit: alius lepusculi curibus insidias molitur: ille ubi in uinas iamniā apprehensus
est, mollissima pilorū lubricitate fretus, minimo se negotio expedit, sublimiq; sublatu saltu capturā
euadit. Rifu itaq; Amores diffliūt, collabētesq; præ lasciuia, & nimia cachinnorū agitatione, alius
in latu, alius supinus, resupinus alius, per herbas passim strati prouoluūtur. Sagittæ uero nemo vnus
intorquet, sed uiuum capere contendunt, gratissimam Veneri matri uictimam oblaturi. Atq; ita le-
pus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij Martialis testimonium, qui persuasum morta-
libus ait, ex leporine carnis esu formosiores uenustioresque fieri homines, falso & mordaci eius Epi-
grammatis ioco:

Si quando leporem mittis mihi Gellia, mandas

Formosus septem Marce diebus eris:

Si non derides, si uerum Gellia mandas,

Edisti nunquam Gelliam tu leporem.

C Et quod super Alexandro Seuero dictatum est, quem & formosum & humanum & cultum & ve-
nustum & affabilem ex assidua lepusculorum esitatione factum asserēbant: Vnde uersus illi circun-
ferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comesus,

De quo continuum capit leporem.

Tum Plinius ubi ex Catonis sententia scribit, leporis assumpto cibo fieri somniosos, uel fieri, uti nō-
nulli legūt Somnos, aut quod magis placet, formoso: statim enim subiungit, tum uulgò etiam per-
suasum cōciliari ex eo corpori gratiā. Sed quod ad somniosos pertinet, Medici dicūt leporinā carnē
melancholiam alere, & sensus spiritales obtupecacere, quia crassum generat sanguinē, ut libello de
Victus ratione Psellus ait: nā caro ea subfrigida omnino est, & humoris plurimū habet, quæq; ciuf-
modi sunt escæ, somnos nimirum ciere cōperiuntur. Prætereò de industria quod impuri faciūt ama-
tores, ope leporis amorē sibi concilians, quod etiam libenter est à Philostrato dissimulatū, quādo
spurcissimum id genus hominum perniciosum est, neque dignum ut à quopiam redametur, cum in
amore conciliando candor synceritateque mentis, non magicæ uolentiæ conquirendæ sint.

F O E C V N D I T A S.

Nimirum uero fœcunditatis hieroglyphicū est lepus animal ut pote rei ueneræ deditissimū.
Nam femina dum interim quæ peperit lactat, identidem superfcet, neque vllum vnquā par-
turiendi facit interuallum. Mas uero præter id quod more marium progērat, fœtum ipse quo-
que concipit & excludit, pari que cum femina modo educat. De quo scribit Archelaus, benignam
fuisse naturam, quæ innocua & esculentis tantum nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam
vtranque

Prout. 30.

utramque vim tradiderit, ac masculofœminas esse omnes, ac sine mare æquè gignere voluerit, Aristoteles tamen hoc omnino pernegat, maremque in iis & fœminam separatim agnoscit: quia verò fœmina sæpenumero marem superueniat, factum ut rerum ignari mutuo eos impleri coitu crederent. Cæterum Archelao Philostratus, Plutarchus, & plerique alij subscribere, qui cum longo post Aristotelem tempore fuerint, neq; quid ille tradidisset ignorauerint, haudquaquam credibile est eos rem de qua tam perfecta esset apud omnes obseruatio, temerè ausos asserere. Nam Philostratus ferre quidem omnes in vtero partum ait, fœminas tamen non nisi ad conceptum idoneas agnoscit. Democritus huiusmodi sexus mutationem per varias vices fieri dubio procul affirmat, quod alij viderint.

SOLITVDINARIVS.

Non imperitè nonnulli hominem solitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauum se proripientem describere: nunquam enim duos pluresve in eodem cubili versari comperias, sed qui maximè vicini sunt, vnius vel circa iugeris interuallo secubant, cumque se recipiunt cubitum, ne deprehendi possint, multum prius hac & illac discurrunt, vestigiæque variis ambagibus obtrubant, postremò magno sublato saltu, in cauum quieturi profiliunt auctor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepusculum sapientibus sapiorem dicit, qui cum optimè suam intelligat imbecillitatem, ad cauernosas lapidum latebras cõfugiat, infirmitatẽque ita suam tueatur.

Pvcherrimum verò mihi commentum illud inter hieroglyphicas literas videtur, quo veteres Ægyptij contentionis illius studium, quam Æmulationem appellamus, ab Hesiodo maximo opere commendatam, cum iurgiosam & invidiam alteram vituperet, per exanimatum leporem & canem sese cohibentem effingebant: cuius picturæ causam Plutarchus idè pulcherrimè delineavit: canes, dicens qui lepores insequantur, si contigerit ut eos vi necent, discerpere, & sanguine sese proluere inquinareque mirificè gaudet; quòd si animum lepus desponderit, neque vllum iam effugio locum superesse viderit, quod plerunque accidit, quantumcunque spiritum habet in intentissimo consumat cursu, ut ita deficiat exanimeturque; tunc compertum est canes simulac ita exanimem conspexerint, omnino non attingere, sed consistere sibi que temperare, motare caudas, argumentumque manifestum omnino præbere, se carniæ, sed victoriæ tantum gratia decertasse: atq; hoc sæpissimè & passim euenire, vna venatorum omnium asseruatione confirmatur. Quod verò de leporis cursu dicebamus, id in memoriam adducit quod reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit se à præceptore audiuisse leporem quasi leuipedem dici. Sedenim apud Varronem legas leporem Græcum esse vocabulum, Siculòsq; quondam è Græcis λέπων dicere, cum ramen non neget facillè euenire potuisse, ut cum à Roma Siculi sint orti, quod in veteribus annalibus habebatur, hinc vocabulum illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam verò controuersia nunc magna est, vtrum dasypus & lepus vnum idemque sit animal, an diuersa, loco Plutarchi superius citato manifestè scriptum, Canes qui Dasypodas insequantur. Mox de eodem animali: Quòd si λέπων animum desponderit. Vterque autem omnino hirtipes: id sibi vult δαιμόνιος. Iam & antiquum dictum ostendimus, δαιμόνιος λέπων, quem Livijs Andronicus Lepus vertit. Plinius tamen dasypum distinguit à lepore, ut eo loco: Pili acutè exeunt dasypodi in buccis intus, & in pedibus, quæ vtraque Trogus & in lepore deprehendit. Et alibi: Coagulum inutile leporis, hædi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omnium prædæ nascens, solus præter dasypodem superferat. Alibi: Superferant & dasypus & lepus tantum. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superferant, veluti lepores: qui quidem loci, ut congruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sedenim quæ Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis verba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positum pro cuniculo arbitrantur, quem nusquam nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporum genera: vnum Italicum, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, ventre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq; plurimum candidum, quales passim Alpes etiam Noricæ progignunt. Tertium quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos vocant. Si quis autem vnum atque idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut alijs, idque liquidò docuerit, gratiæ illi merito debebuntur.

HISPANIA.

Vltimum autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicum, ut cernere est in quibusdam Hadriani numis. Et Catullus ab hoc animalium genere Hispaniam insigniuit, vbi dixit epigrammatibus Cuniculosæ Celtiberiæ filii. Leporem verò & currum Rheginorum fuisse monetam, apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cum Olympiâ vicisset, Rheginorum numis & leporem & currum impressit, de quo etiam Aristoteles libr. Rhetoricorum tertio. Aiunt verò lepores in Sicilia olim non fuisse, importatos verò per hunc Anaxilam, hanc illi memoriam

CONTENTIO
laudis.

E

F

A moriam comparasse: aduentionem enim ex curru significari, nisi quis victoriam malit.

TERIVNGI MILITES.

Obserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidem lutei sustinet. Gestamè id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali meritiũ.

VALENTIANENSES.

IN eadem veteri militia lutea erat parma viridi circulo circumscriptra, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum vsque porrigebatur: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte columellæ applicitæ, superiore aliquantulum dissidentes: à medio verò columnæ lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed denfiore, in diuersa profiliabant. Insigne hoc erat, ut verusta indicant monumenta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui sub illustri viro magistro militum per Thracas militabant.

DE VVLPÆ.

Vlpem lepori subiungere non incongruum videtur: quare eius quoque significata suscipiam explicanda, quanquam apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota verò vulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

Per eam vti que vastum, callidum astutumque hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius at testatur. Et apud Varronem insignis adeò est animalis huius calliditas, ut Vulpinari inde verbum confectum fuerit, quæ ἀλωπιζέω dixerunt Græci, cum astute doloseque fieri aliquid, exprimere significantius voluerint: atque etiã pro decipere ἀλωπιζέω: hanc ἀιδωνα Pindarus Olympiis Agefidamo nuncupat, idque δνάρου, quippe promptitudinem, & sagacitatem morum significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt: τὸ γὰρ ἐμφυτὸν ἐστὶ ἀίθωρ ἀλώπιζέω, ἐπὶ ἐπιβρομοὶ λέοντες δνάρου ἀξάντο ἦθ' ὄ. hoc est, Neque callida vulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem sanè Siculi ob versutiam facillimamque in deludendis canibus motationem, dolique promptitudinem, Cinædum appellauerunt. Denique hæc, vbi quid vastè scitèq; dictum factumque fuerit, in Ælopijs fabulis principatum obtinet, veluti Dauus in Comædijs: atque apud Philostratum fabularum choream circa Ælopium lasciuientem ductat: & vulpibus apud Claudianum, Rhadamanthi sententia, fallaciam hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic vulpi: subdolum nimirum & vastam eius astutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum vulpem olim contemnere solitum, quòd ipse tot colorum lepore pellem variegatam haberet: cui vulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum varietatem, quam ille haberet in tergore. Ideò autem vulpem senem laqueo capi non posse, dictitatum. Et ut semel dicam, vel à Prophetis, ut ait Adamantius, nec vulpis nec lupi nomen vti que fuit ad bonum aliquid vsurpatum. Quod verò in Diuinis literis legitur, Partes vulpium erunt, tradentur, indicat in manus doloform & fallacium versutorumque hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi feruntur esse Palæstini, à quibus Saul vnà cum exercitu in insidias tractus, occisione occisus est. Quamuis Adamantius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ vulpes illæ, quæ vineas Domini corrumpunt: ut apud Theocritum puerulo sæcundam vitem custodienti, vulpes duæ insidiantur, quarum vna maturescentes vvas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites vulpibus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisque vitibus non exiguam, quaqua incubuerint pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

ILLæ verò (ut ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi iubentur, quia noua teneraque vitium germina corrodunt, prauæ cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quæ à genio malo suggeritur. Nouellas porrò vulpes occupari iubet, prius scilicet quàm adolescant & altius insideant, sicutque aduersus rectè viuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initio est, de corde facillè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusque insuescat permanere, quodam qua si vsucapionis iure, animam facillimè ad consensum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nafonis admonitio:

*Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat vires, teneras mora percoquit vvas,
Et validas segetes, quæ sunt herba, facit.
Quæ prebet latas arbor spatiantibus umbras,
Quo posita est primum tempore, virga fuit.*

L

Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,
Nunc stat in immensum viribus aucta suis.
Principis obsta, sero medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.

Itaque

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq[ue] arte doloq[ue] factum, hieroglyphicè veteres ostendere vo-
luisse, leoninæ pelli vulpinam assuebant, quarum altera vires, altera fraudes indicaret: id quod,
vt inquit Plutarchus, adagij loco sæpe usurpatum est à Lyfandro. Dicere nanque solebat is, Leonis
spolio vulpeculæ pellè affuendâ, quippe vbi per vires sufficere non posses, & astum & dolos adicien-
dos: Omnem enim is ingenij vim ad hostes dolo fraudèq[ue] decipiendos conuerterat. Quam senten-
tiâ fecutus Maro, Dolus an virtus quis in hoste requirat: ait. Dixerat verò longè prius Pindarus in
hâc sententiam, πάλμα γὰρ ἰοικῶς θυμὸν ἐπιβρομεθάρ θηρῶν λένταρ ἐν πόντῳ, μήτηρ δ' ἀλώωνε. Leonibus
vastum rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium verò vulpes.

RATIOCINATIO.

AD hæc nonnulli adiungunt, hominem discursu mentis & ratiocinatione vtentem, per vulpem
significari, quæ aurè[m] ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratur-
a, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quæ
vbi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmum & voraginosum locum, ideoq[ue] nõ
progreditur: nullo verò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Viderur autem
indè vt i ratiocinatione, vt obseruabat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod
mouetur infirmum esse, quòd verò infirmum inaccessibile. Tradit idem autor, Thiracas in paludibus
explorandis huiusmodi vulpium indagine plurimum vti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad hu-
iusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentū ab insidiis alibi per platani folium à ciconia gestatum, nidòq[ue] illatum suo,
& per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum
idem hoc hieroglyphicum per vulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillam latebris ap-
ponit suis, vt à luporum iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

Fibri significata dicturus, id primū ambigi video, nunquid is Castor sit, quo de
apud Horum mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingenium, mores
& faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ veteres nostri de fibro retulere:
eundemq[ue] & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosq[ue] eos appellari quasi fim-
brios dicas, ab extremis fluminum oris, in quibus maxime versantur. Succidunt
enim arborum radices per fluuiorum margines, vbi cubilia sibi parant. Vnde
Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum
oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbria,
& in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lytram diuersam à fibro velint, &
fibrum à castore, castoremq[ue] à lytra aliud esse animal contendant. Sedenim treis eiusdem generis
species obseruauit Scythæ, rusticum, nobilem, & regem, quos à villorum mollitie & colore, neque
non magnitudine distinxere, delicatissimum omnino Lutram appellâtes. Accolere verò omnes flu-
uiorum ripas, foramina diuersa facere, mutare domicilia pridie quàm flumen crescat, in conuectan-
dis in cauum pomis, miræ esse solertia. Horum porro testes Castorea nuncupari, vimq[ue] maximam
esse iis, qui nascuntur in Ponto, in aliis regionibus non aq[ue] pollere.

PETVLANTIE SVPLICIVM.

PER animal hoc Egyptij sacerdotes eum, qui pœna sit affectus ob nequitia, qua fuerit in muliere
aliqua petulans, significabant. Proditum enim est, fibrum in venatione deprehensum suos sibi
testes abscindere, atque eos proicere, gnarum se eorum præcipuè assequendorum causa peti. Nam
& adulteri eadem affici pœna solent, vt deprehensi præcæctis testibus dimittantur. Omnibus verò
animalibus natura duce ostensum, vt & commoda sua norint, & nocentia contrariaq[ue] sciant decli-
nare. Hinc illud epistola Saporis regis ad Constantium Imperatorem, cui suadere conabatur, vt bo-
na Asiatici regni dimissa parte, quieti & incolumitati suæ cõsuleret, hoc bestias fastitare dicens, quæ
cum aduerat cur maximo opere capiantur, illud spontè amittant, vt viuere deinde possint
impauida. Amputari tamè hos ab eo animali cum capitur, negat Seltius diligentissimus medicinae,
quinimò paruos esse subtriectosq[ue] & adhærentes spinæ, nec adimi sine vita animalis posse: adulterari
autè renib[us] eiusdè, qui sunt grandes, cum veri testes exigui admodū reperiantur, ammoniaci coloris
circundati liquore, veluti mellis cerosi, odoris grauis, gustu amaro & acri, vt sternutamenta olfactu
moueant. Vt cunque verò, siue sponte siue vi testes auferantur, cum satis constet eos ea præcipuè de
causa conquiri, non ineptè datus hieroglyphico locus, vt per id animal, id supplicij genus ostende-
retur,

A retur, quo mæchorum lasciuia puniri consuevit, atque ita malè tractari.

ATRI FESTI QVE DIES.

SVnt qui atros festosq[ue] dies per fibros ita distinguant, vt cum festum significari velint, anterio-
ra eius pingant, propterea quòd populi pleriq[ue] qui nostræ pietatis ritu viuunt, à Ponto & à
Septentrione in Pannoniam vsq[ue] porrecti, anterioribus membris pro carne vescuntur, posteriorib[us].
piscis loco: caudam verò eius animalis, quæ præpinguis prægrandisq[ue] est, salitam plurimum cõdi-
tamq[ue] pro tariço pisculento habent, eaq[ue] ieiuniorum tempore, quo nobis ex constitutione Pon-
tificia carnibus interdicitum est, mensis inferunt: eiusmodi enim dies pleræq[ue] nationes Atros vo-
cant, quibus carne vesci ex lege nostrâ non licet. Ea verò illi ratione se tuentur, quòd posteriores fi-
bri partes aquis semper innatantes, piscem dicant, & esse arbitrentur, quia scilicet animal id tam
aquaticum est quàm terrestre, cum in extremo riparum semper degat: partem quæ caput versus ten-
dit, terræ dedicarunt, & carnem esse voluerunt.

DE TALPA.

QVONIAM verò Talpa non nihil habet similitudinis cum fibro, quòd ipsa quoque in treræ
cauis habitat, vt de ea post fibrum dicamus, admonemur.

CÆCITAS.

Vlgiatissimum est talpam pro cæcitate poni, vulgatiúsq[ue] proverbum, τυφλότερος ἀσπάλκος,
propterea quòd animal perpetuæ cæcitatibus tenebris damnatum est, lucemq[ue] ita habeat aduer-
sariam, vt simulac ad diurnam claritatem educa fuerit, emoriatur. Atque hoc illud est quod Acade-
micis quaestionib[us] ait Cicero, Quid talpam: num desiderare lumè putas? Nihil ea prorsus videt, neq[ue]
quidem oculos habet, vt veteres tradidere: vt verò obseruauerunt alij, habet vtique partes easdem om-
nes quibus oculi integri constant, nigricantem quippe illum orbiculum & quod intra eum cõtine-
tur, quam Pupillam vocant, atque etiam portionis albidæ ambitionem, sed non tam liquidò quàm
oculi cõspiciti & eminentes. Nec in partem exteriorè apparere hæc possunt, propter cutis, quæ
crassiuscula circum obducta est, corpulentiam, vtpotè cum natura inter generandum lædatur, atq[ue]
ita opus inchoatum relinquatur. Vt cūq[ue] apud Hæsyechium talpa huiusmodi cæcitatibus ei gò hiero-
glyphicum est & ignorantia, cum oculus sua pollens vi, cognitionis & intelligentiæ signum habeat-
tur. Eucherius hæreticos per talpam in diuinis literis accipit, vtpote qui, licet aliquid cernere vi-
deantur, ipsum liquidæ veritatis lumen minimè discernunt.

AVDITVS E LONGINQVO.

NEque verò desunt, qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam significari tradant: li-
quidius siquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denso atq[ue] surdo naturæ elemento. Quinc-
tiam exploratoribus mos est caput in serobem aliquam summittere, cum procul aduentantes tur-
mas, vel equitatum praesentire voluerint.

PRESAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præfagium intelligi asseuerarent. Explorarunt siquidem Magi,
vt Proclus tradit, cor talpæ ad præfagium mirificè conferre. Nam, vt Porphyrius etiam attesta-
tur, veteres illi diuinatores simulac talparum corda deglutissent, accipiebant subinde præsentem
animam Dei ritu vaticinantem, quod similitudinem quandam habet cum auditu illo promptissimo:
siquidem quæ præfagimus minimè cernentes, sentire videmur tamen. Fuisse verò talpam in cultu
apud imperitam ræram verustatem, didicimus ex Esaiâ, vbi dicit: Simulacra quæ fecerat sibi, vt adora-
ret talpam & vespertiliones.

DE MVSTELA.

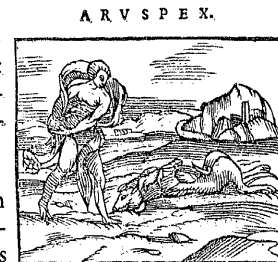

Dem verò vaticinium Mustelam huc accersit, quòd persuasum sit quandam eius discipli-
næ vim in ea consistere.

ARuspicem enim, vel eum qui quoquo modo futura prædiceret,
aper eius imaginem significari dixerunt, eaq[ue] ob id ipsum Thra-
sybuli simulachro, quod in Olimpia dicatum erat, adsculpta fuit, vt
meminit Pausanias: illi enim præter dissectum canem, qui iecinori-
bus patefactis adiacebat, mustela quoque dexterum humerum obre-
pebat, singula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PER eandem pictam, infortunium etiam intelligebant: animal enim
inauspicatum infaustumq[ue] esse perhibetur iis, quorum habitat do-
mos: insidiatur si quidem domesticis animalibus, præfertimq[ue] auib[us]
tam altibus quam nidum sub tecto facientibus, easq[ue] ad interneccionem vsq[ue] persequitur. Occur-

ARVSPEX.

124
sus eius plerisque religiosus habetur. Alij etiam in negotiis obeundis vel nomen ipsum horrescunt, vtpote contrarium efficaciam.

VIRAGO.

Horus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem virilia facinora pertentantem ostendi, propterea quod osseo sit genitali prædita. Impedior autem verecundia, ne significatum hoc apertius explicem, quamque inter sese mulieres turpitudinem, absque viris exercere nonnumquam deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remedium esse genitale id, si rasum tritumque detur, vt Aristoteles de hist. Animalium testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remedium sit vrinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quod Alcmenæ Herculi pariundo laboranti, opem tulerit haud contemnendam.

DE MURE.

Vrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cum præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum asferre soleat, quam mustela.

DETRIMENTVM.

Præcipuum enim eius est significatum, vt hieroglyphicum detrimenti sit atque perditionis: si quidem, vt apud Ciceronem est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quæ rodit inquinat & inutilia reddit. Quare in ostentis quoque, si mures aliquid corrosissent, perniciose porrendi aiebant iis, quorum instrumentum aut opus esset, quod ita corruptum erat: veluti ante Marficum bellum quod clypeos Lanuuii abrosi essent, maximum id portentum aruspices dixerunt, & eorum quæ subsecuta sunt incommodorum indicium. Iam & Carboni imperatori mures exitium abrosi faucis, quibus in calceatu vtebatur, porrendere. Sed falsè risit hæc Cato, cum eum quidam cõsuleret, quid ostenti esset, quod forices noctu caligas abrosissent: respondit enim is, non esse ostentum si forices caligas abrodant, sed si caliga forices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quamuis id & ipse ridere videatur, cum iam respub. titubare cõpisset, Platonis politiam corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet conferre cum magnis, nos quoque portenta hæc retigere. Nã quamprimum Romã applicui, sedemque ibi fixi, ne miserimas incensæ, deuastatæ ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimæque clades ante oculos in diebus mihi atrociores spectando fieri sentire, mihi accidit, vt pulcherrimum Horatij opusculum, quod in delitiis habebam, mures à liciis, quibus conglutinatus erat, protinus abroderent, omnibusque paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarum aggressi, eum quoque ab eadem parte qua plicatus conglutinatusque erat, inquinarunt: quod ostenti loco fuisse, euentus postea comprobauit, non esse tunc Romæ locum Musis, & amœnioribus his disciplinis, idque magna & studiorum meorum & diurni temporis iactura cõperrum habui, donec vicesimo post anno, ex quo huc migraueram, Hippolyri Medici discipuli mei liberalitate atque beneficentia fui tandem subleuatus, vsu rerum ad vitæ necessitatem, quod satis esse duxi, suffecturo.

OPTIO.

Eodem vtebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atque iudicium significare voluissent. Mus quippe plures diuersosque panes aut poma nactus, purissimum optimumque ex omnibus quo vescatur deligit. Quapropter in panificis emundis, optionem ex huiusmodi murium indicio facere solitum est multis. Idem in fructibus alijs, præsertimque melopeponibus, summa nepotum curiositate obseruari videmus, cum eos meliores esse constet, quos mures cõperint abrodere. Plinius vbi de Ponticis muribus loquitur, mirari videtur quonam modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

Sunt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: si quidem minimo quoque in cõmmodo exanimascit, plerunque verò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc *ἡ μὴδὲ ἐλεθροῦ* dici solet: qua similitudine Menander vsus est, vt citat Ælianus lib. 2, cap. 10, cum valedudinaris quispian ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in vniuersum vita breuissima: vnde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis tui breuis. Sunt qui putent foricem ea de causa dictum, quia *σορὸν* apud Græcos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati congrueret. Sedenim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodum suem *ἐκ τῶν* à nobis factum constat, ita *ἐκ ὑρακῶς* foricem deductum asseuerant. Nicæder sanè *ὑρακῶς* mures appellauit Ætolum lingua, apud quos *ὑρ*, hoc est, sus, *ὑρακῶς* dicitur. Murem verò, quod rostrum habeat suilli perquam simile, suis etiam cognomento dicunt, quod interpretes Nieandri obseruauit. Sus verò forexque tanta concordia naturæ consentiunt, vt quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco vorandum dederit, animal id cum qui dederit, nullo editò grunnitū vltro deinceps adfectetur quoquò icrit: quod ego Patauij factum memini nonnullorum iuuenum astu, qui ganear potius

A potius quàm disciplinis dediti erant, non sine totius vicinæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIAE DELICIAE.

Longè verò diuersum illud, quod illecebras amatorias petulcioresque lasciuas per album mure significare, non Ægyptiorum modò commentum, verum & Græcorum fuit. Nã de muris salacitate multa sunt à plerisque prodita: sed præcipuè mihi videtur Plautus rem expressisse, vbi Phronesium Dinarcho suadere conatur, vt multiuolus sit in re venerea: sic enim ait: Sed tamen cogitamus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui vni cubili nunquam committit suam, qua si vnum obfideatur, aliunde profugium querit. Moris verò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij versu noscitur:

Nam cum me murem, cum me tua lumina dicas.

Ob notissimam verò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinam fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos Murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MUNDITIA.

Quem verò intelligat Ælianus & Philemon per album murem, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Plinium & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse coniciis, quem Armenium vocamus, villi pelliumque molitie delicatam Francisci Petrarchæ versibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatum, vtpote qui delicatioris cuiusdam munditiæ exemplar haudquaquam ignobile esset, cui scilicet spurcicia tantæ sit abominationi, vt limo ante ostium caui illito, capi potius à venatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cum sanctioris sit amoris proprii, intemeratæ castitatis symbolum, quæ diuina tantum flama succendatur, à peritissimis rerum ponitur.

ARGIVI.

Inuenitur & in numis muris signum: eam verò Argiuorum præcipuè monetam fuisse, Plutarchus ait, apud quos fuisse moris, vt numum imagine muris insignitum cuderent.

DE FELE.

Si pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dentibus inuadant. Sedenim quæ Plinius de fele refert, dū querit quo silentio, quamque leuibus vestigijs aibus obrepant feles, quamque occulto speculatu in musculos insiliant, tum ea quæ ab Anniano poëta memorantur apud Gellium, quæ ab Ægyptijs eo super sunt memoriæ prodita, cuius oculi ad vices Lunæ, aut ampliores sunt, aut minores domestico huic animali, quod Albertus modò cattum, modò Murilegum appellat, congruere manifestum est. Sunt & qui Musionem vocent. Felem autem alij, quæ vulgò Felina, alij qui Martes appellatur, esse volunt, eoque & Varronis & Columellæ autoritatem trahunt. Nam quæ illi vnà cū Nicandro de venatu auium clandestino nocturnoque tradunt, martem id facere satis exploratum est. Sed quoniam de harum nomine plerique cercant, ne temerè vni magis quàm alteri faucamus, Æluri vocabulum interim vsurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinueni: Est ælurus animal leoni cūm procreatur persimile, olim syluestre: maxime muribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationem lunæ crescunt & decrescunt. Nam veluti Luna pro solaris luminis participatione faciem quotidie variat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc se plenum, nunc dimidiatum, nunc cauum, nunc tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nereia: Murum strages ælurorum oculi vt minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem verbis nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiam describi possit. Sed quoniam de æluro satis cõstat, de Latina locutione nondum per hos liquet, quamuis totiens Cicero felem & canem iuter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattum intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus.

IMPLORATIO.

Veteres cum hominem in manus hostium illapsus, qui miserabiliter auxilium impleret, indicare vellent, foricem pingebant ab æluro comprehensum: exauditur enim statim miserabilis ciuilatus, & vox veluti auxilium implorantis, vbi mus in dentes incidit eiusmodi: vnde proverbum, Sorex Hecaten. Causam Simnius Capito sic interpretatur, quod is qui in manus hostium incidit, illorum ducem implorat. Est verò æluros, vt Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludico certamine Apollinem cum Hecate tenella adhuc ætate commississe, argumento proposito, vt ipsi quoque certatim animalia conformarent atque producerent, terraque theatrum implere procurarent: tum Apollinem statim hominem protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factam: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate luda etiam indignata vinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu murem in Hecates ludibrium protulit: illa magis indignata cum vi non posset vincere, ad artes conuersa, simiam in

leonem, ælurum in murem acriter incitavit. Leo diu à simia natibus eius affixa, tota est arena ad fur orem vsque exagitatus: mus au fugiens ad Apollinis pedes procubuit, arque ita seruat. Vlturus autem leonis iniuriam Deus, vim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaretur, atque ita factum ut leo semper simiæ paltum appetierit: æluri autem genitale semen ita reddidit igneum, ut eius generis scemina, de re omni animantium generi voluptuosa, & анги. & cruciati ad miserabilem vsque vociferationem compellatur. Alij rem tamen manifestè fabulosam, ita gestã memorant: Solem & Lunam initio rerum in certamen devenisse, ut terram animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimque leonem ea, qua insignis est, specie à Sole conformatum: Lunam verò æmulatione concitam cum Deo omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduerrisset, neque opus id æquaturam se confideret, æluron prorulisse, animal quippe leoni perquam simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est. Oborto interim inter Deos risu, indignatum Solem eam fuisse Lunæ temeritatem, ut secum ausa esset contendere, murem euestigio procreasse, ut æluri contentionem eluderet: tum Lunam maioribus ingenij viribus conuocatis, quantacunque potuit arte conatuque, quantoque maxime studio proficere potuit, simiam progenuisse: id quoque animal cum ridiculum ad eod apparuisset, elusulque omnium cachinnatione Lunæ conatus fuisset, ad eod id indigne Luna tulit, ut sempiternas inter simiam & leonem, neque non inter æluron & murem, commiserit inimicitias.

LUNA.

A Pud Ægyptios sanè æluri præcipuum hieroglyphicum erat, ut ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna ælurum veneratione prosequerantur. Satisque constat eum qui animal eiusmodi vel incuria occidisset, populari tumultu variis suppliciis malè tractari, & enecari solitum: cuiusmodi superstitionis exempla in Romanum ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in societatem & amicitiam receptus est. Porro nullum apud Ægyptios Iside numen maius, neque venerabilius fuit, Isis verò quamuis & Astrocoryona è celestibus signis additum habeat, in primis tamen accipitur pro Luna. Quicquid verò cum Luna consensum aliquem haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo verò Soli Luna maxime dicitur aduersa, æluros lunare animal sympathiæ vi animalia Soli notabiliter subiecta genuina quodam odio prosequitur, ut puta foricè, qui totus est Solis, adeo ut etiam, uti dictum est superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

O R T V S E T O B I T V S R E R V M.

Quid verò sibi vellent æluros ille in summo Sistræ apice, sub quo forma illa orbicularis, cui quatuor veluti tintinnabula mobilia æquis inter se intervallis applicata erant, ex Plutarcho declaratum est: significabat enim hæc species omnia, quæ generationi corruptionique obnoxia sunt, lunari globo subiecti, infra quem omnia mouentur & alternant, quippe quæ sint ex quatuor illis principiis, quæ Elementa placuit appellari, conflata, igne quippe, terra, aqua, & aère. Cur verò animal hoc Lunæ simulachrum excogitassent, ea affertur causa, quod tum varium est colore & astu, tum noctu magis quam interdiu exercitio deditum. Est præterea fecundæ admodum salacitatis temperaturæque, cum Luna per quæ simile. Nam vnum primò parer fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atque vicissim ad septimū vsque, peruenire, ibique sistere, ita ut toto vitæ cursu octo & viginti natos edat, quot itidem luccs in Luna dinumerantur in Zodiaci transcurfu peragendo. Ad hæc eius facies à septimo quoque die, in aliam speciem abit. Verum quæ de animali traduntur, fabulosa forsitan aliquando deprehendi possunt, illud minime consistum, quod de pupillis eius fertur, quæ non tantum ad Solis cursum quotidie commutentur, verum etiam ab incremento decrementoque lunaris globi quotidie variant, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos vocamus liquidò apparet. Nam qui æluron describunt, & variis eum maculis insignem memorant, eam sibi speciem videntur proposuisse.

M V L I E R I S S A L A C I T A S.

Quod verò salacissimam scemina per æluri scemina simulachrum nonnulli significari dixerint, non ea tantum causa fuit, quod plurimum Lunæ fecunditatem, quæ humoris ab ea manantis beneficio tota terra marique luxuriat, admirarentur, quam etiam quod ipsius animalis ingenium ira affectum animaduerrant: scemina enim in eo genere natura admodum libidinosa sunt & salaces, tamen in initium vix pati possunt, in quo propter ignitam genituræ plurimum, uti dictum est, cruciantur: mares tamen ad coitum ipsæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt, puniunt etiam, nisi pareant. Vnde vulgò nunc homines qui operam nequitia dant incontinentiis, & pudore prostituto lasciuunt, Cattorum commercia frequentare dicitur.

D I S S I M V L A T O R T Y R P I T V D I N I S.

Vitiorum dissimulatorem per micturientem simiam suo loco significari diximus, quoniam ita in Horicodicibus impressis inueneramus: postea vero quam & manu scriptos codices & antiquos nacti sumus, non τριβυκον eo loco, sed αιδυπον inuenimus, quod quidem vero proprium visum est, cum eo omnes ingenio catti sint, ut quanto possunt studio ventris excrementa, vel attracto, si copia sit, puluere sepeliant, vel alia re quapiam omnino occultant. Ægyptij sanè cum in

propar

A propatulo ac viis ipsis cibum caperent, cattorum tamen exemplo ventrem domi exonerare, atque id quidem clanculum, assuerant. Munditiam hanc Hebræi quoque iubentur obseruare, ut Deut. 23. Locum habebis extra castra ad quem egrediaris ad requisita naturæ gerens quaxillum in Baltheo, cumque foderis fodies per circuitu, & gesta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Persas tantæ fuit religionis, ut qui alio quopiam inspiciente non modò quicquam non euomerent, sed ne lotium quidem emitterent: quique palam id facere aggressus esset, facinorosa notabatur ignominia. Quid verò quod ad hanc vsque diem aiunt Alexandria vrbis Ægypti, totius orbis emporio frequentissimo celebrata, indigenas expuentem quempiam non aliter abhorrere, quam apud nos ludibrio & reprehensione sit obnoxius, qui palam ventris crepitem emisit:

A V G V S T E I.

Et quoniam nostra omnis dictio ad sculpturas picturasque & gestamina contendit, minime dissimulanda sunt legionum atque ordinum insignia, quæ se pro re obtulerint: nam plerique hominum cum in huiusmodi signa picturasque incidunt, quid ea sibi velint, anxie admodum percontari solent. Ab Ægyptiis enim ea primordia sumpserunt, vel haud quaquam dissimilia sunt ab eorum inuentis. Cattus igitur in huiusmodi gestaminibus insigne fuit, ut vetustæ indicant inscriptiones, eius ordinis, qui A V G V S T E I vocabantur: hi sub magistro peditum stipendia faciebant. Erat verò cattus is præsini coloris in alba palma, quam ruber circulus ambibat, latè marginem circumplexus: gestus eius ut currentis, reflexo in dorsum capite.

F E L I C E S S E N I O R E S.

A Libi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore spectabatur, qui à margine rubro surrectus, pedibus ad lufum compositis, ad blandiri videbatur. Insigne hoc erat, quantum ex vetustis ipsius reliquiis colligere potuimus, F E L I C I V M S E N I O R V M, qui sub eodem magistro peditum militabant.

A L P I N I.

Sub eodem Duce signum etiam militare fuit, in quo cattus coloris puniceæ diluti recta facie progrediens habebatur in parma viridi, cuius marginem albus circulus ambibat. Gestamen hoc erat militum qui A L P I N I vocabantur.

Sed iam Io. Antoni charissime, nolim otium tuum curiositate aliqua mea interturbare, dum morosa & leui forsitan dictione studiorum tuorum cursum intercipio. Hæc igitur pro qualicumque munusculo ita ex improviso comparato satis fuerint: de reliquis, si argumentum minime displicuerit, aliàs plura coram conferemus.

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS.

CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS

quæ per Serpentem in genere significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

C

LIBER XIII.

Recundissima illa amicitia, suauitas tua, meusque erga te cultus, & peruetus admodum obseruantia, quæ Roma primum, vel à primis laudatissima adolescentia tua annis instituta, mox Patavij, quò ad ingenij cultum capeffendum concesseras, clarissimarum virtutum tuarum, ingenijque sanctissimi cognitione aucta est, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt ut nullo vnquam tempore, neque longissimo quantumuis loco remotus, immemor tui esse possim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, nunquam maxime longe absis, & in Cardinalatus splendorem assumptus, necesse est te magnis omnino negotiis & occupationibus detincri, tam mihi tamen oculis inbare scis, ac si te coram continuo conspicerem. Hinc factum est, ut cum domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tanto opere videre concupiscis, recognoscerem, easque in libellos vnquamque suos dirigerem, carum partem ad te mittere cogitarem: id oportune nec ne fecerim non sat scio: at certe amantèr & ex officio à me factum hoc certò scio, ut scilicet haberes istic, in ista qua fulges amplitudine, si tibi tantulum hora vel à publicis curis, vel à tuis sanctioribus studiis vacuum relinqueretur, quod cum Pierio tuo loquerere, qui te semper vnice sanctèq; coluit ac obseruauit. Neque tamen tanquam summe cruditionis tua nescius, arbitratus sum noui me quicquam allaturum tibi: verum quia nullum vnquam abs te sermonem vberiorum, dum vnà fuimus, haurire me solitum meminim, quàm de literis & disciplinis, id dedi operam, ut de litteris & disciplinis noster hic per libellum, quem ad te misi, congressus esset. Erit verò sermo de iis quæ per serpentis imaginem apud veteres significabantur, quibus & Ægyptij sacerdotes, & plerique alij, pro literis vsi sunt: quæ quamuis fortè haud incognita sint tibi, decies tamen repetita place re semper poterunt, quæ de doctrina semel placere: quare te ad rem recognoscendam, ubi primum per otium licuerit, spero non inuito animo accessurum.

L 4

ANGVVS atque adeo reptilium aliquot significata dicturus, cum pro varia eorum pictura, diuersisque speciebus varia identidem significata sint, curæ precium esse existimari genus eiusmodi prius tractare, cuius effigies excogitata est auspiciacior augustiorque, magno apud veteres in cultu habita: carulea quippe facie, colore nitido, squamis pellucetibus, capite minimè formidoloso, à quo nostræ erit dictionis initium. Cum his Basiliscum enumerant, tamen eius animalis violentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post Basiliscum aspis est, ac mox vipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicè argumenta desumpserunt: & diuinæ nostrorum literæ horum sæpè mentionem faciunt, sed Dana illum religiosè præferunt, qui opem omnibus præsentaneam polliceatur: quare quæ nam sint ea quæ hinc significantur, dicere iam incipiamus.

M V N D I . M A C H I N A .

Mundum vniuersum Ægyptij sacerdotes scribere volentes, anguem qui caudam propriam depasceret, eumque variis insignem maculis pingebant: de quo Claudianus:

*Perpetuumque virens squamis, caudamque reducta
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.*

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo generantur, ab eodem cum solui cœperint, siue paulatim imminui atque deficere, in sese recipi, fierique illud propemodum, quod apud quosdam Æthiopiæ populos assiduo est in vsu, qui cum nullo alio nutriantur cibo quam piscium, humana deinceps cadauera piscibus obiectant, victum quem ab eis acceperant ex seipsis rependentes. Hæc verò cauda ab suo animali corrofa, receptæ autoritatis assumptum illud significat, quod vno omnium consensu fertur, decemetur vniuersiuiuspiam rei alterius incrementum esse. Aiunt verò Phœnicum hoc fuisse hieroglyphicum, per draconem in orbem redactum, caudamque suam deuorantem, id exprimere vt appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cum æterna sint elementa, neque corruptione neque variatione per se vlla immutentur, corruptioni tamen ac variationi subiecta videntur, ea parte qua specierum informationi admiscuntur, vi tamen ipsa incolumi permanente: quippe veluti ex literis nihil separatim significatibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere malimus, nomina cõponuntur quæ aliqd copulata significat: mox vtilitate ipsa, impresso notatõq; libro, quantum vsui venerit recepta, nomina ipsa dictionesque omnes corrumpuntur, solutæ literæ incolumitati pristinae generique suo restituntur, & in alterius formæ vsum asseruantur: ita corpora quæ Græci συζευχόμενα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in vnum conflata dicunt, cum aduenerit exitus, diminuique cœperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, aliarum itidem specierum compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex nostris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his versibus alludens:

*Quicquid est hoc, omnia animas, format, alit,
Augeat, creat, sepelit, recipitque in sese omnia,
Omniumque idem est pater, indidemque eadem
Quæ erunt de integro, atque eodem occidunt.*

Eodem respexit Lucretius cum dixit:

*Denique iam rure hoc circum superaque quod omne
Continet amplexu terrarum procreat ex se.
Omnia, quod quidam memorant, recipitq; perempta,
Totum natuum mortali corpore constat:
Nam quodcumque alias ex se res auget alitq;
Diminui debet, recreari cum recipit res.*

Sed ne multa adeo cõgereret Ægyptij sacerdotes, neve lōgis discere volentes ambagibus implicaret, cū omnem illi naturæ obscuritatem manifestè adeo sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariam disciplinam possideret, vno contenti hieroglyphico, mundi conditionem omnè expressam esse voluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, vt generū immortalitatē, qua rerum naturā Deus insigniuit, ostendet: vt principium ad finē directū esse, finemque ad principium reflecti doceat. Nam vt hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, velut ex principio finis: ex fructibus verò semē, in quo planta ipsa delitescit, atque ita principii ex fine. Sic nihil denique viuū intra mundū perit, sed eorū quæ nobis interire videntur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locū dixit. Idē per atomos suos Democritus intellexit, quamuis vocabulum nonnulli contendunt improprie esse dictum: indiuidua tamē corpora ea esse voluit, quæ diuisa cum fuerint, neque legantur, neque inter necionē recipiant, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuum infinitam in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentum est, quod Saturnum, quem pro tempore figurat, aiunt filios deuorare, solitum, Iouem verò interceptum, lapide supposito, quem Saturnus deglutierit. Terrestris porro huic varietati commutationisque rerum plurimum obnoxia esse, per huiusmodi figmentum indicabant: animam verò, quæ per Iouem, vt Plotinus interpretatur, fingitur, immortalē esse. Sane Hesiodus posteaquam prolem à Saturno & Rhea susceptam enumerauit, illud statim adiecit:

A Καὶ τὸς μὲν ἡγεμόνε κρόνον μίτρας, ὄστες ἔχουσας
Νηδὺς ἐξ ἑσπῆς μιν τὸς ἀπὸς γένεας ἴκοντο.
Atque hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex utero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes: Nascuntur è terra rerum species, & in terram mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quæcumque igitur tempus protulit, eadem tempus absumit: vnde sacris quibusdam apud nos dicitur, puluerem esse hominē, & mox in puluerem reuersurū.

Non omittenda verò sunt quæ de figura anguis, Mundum ipsum mira similitudine referentis, veteres Philosophi quasi ludentes conscripsere, ipsam rerum speciem vniuersam non temerè oculis omnium subiicientes. Siquidem pro corpore quod habet, grauissimum est animal, perinde ac terra, quæ ponderibus librata suis ob grauitatem insitam in centrum vndecunque recidit. Præterea verò toto distent humi corpore, per terram repit, vnde etiam genus id nomen accipit, modò Serpens, modò Reptile nuncupatum. Sed quoniam huiusmodi terræ hieroglyphicum loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo vniuersi speciem percurrenti morā aliquā interponā, omittetur.

Est præterea lubricissimum, quemadmodum aqua, atque inter serpendum pandos ac repandos vndarum flexus imitatur: & apud fabularum scriptores draco euripus erat, qui Hesperidum hortis in insula positus tutelaris effingebatur: & amnes quosdam spiras circum terrarū orbem replicare instar anguium Socrates ait, Phædone. Quinetiam Hesiodus Echidnam ait dimidia sui parte Nympham, dimidio altero immanem anguem, pro qua interpretes vapores accipiunt exhalantes à mari, neque non omnem humoris vim. Nympha verò est ob id, quod subministrat nutrimentum. Serpens pro-

Bpterea, quod flumina tortuosis ambagibus feruntur, perinde ac serpentium, vt dicebamus. corpora sinuosis plurimū flexibus obrepunt. Sed quod facit ad Nymphā, quæ loci omnino genius est, occulta quippe vis illa, quæ graminibus & plantis vitam fouet, auctumque subministrat, ignarus non sum quosdam alios draconem hortorum custodē pro radicibus arborū accepisse, quod tortuosa sine vti serpētēs, & in terram adactæ, perinde ac anguium genus in terræ visceribus plurimū delitescit: ita verò draconis speciem hanc pomis operā præstare vt afferentur: radicibus enim aut cæcis, aut excicatis, poma etiā auferri necesse est. Aëriū verò spiritū, de quo latius in Basilisci significationib; dicitur inferius, per sibila, quæ vel ad audientium horrore nonnulli eorū excitare solēt, intelligimus. Squamæ verò, stellarū mūdū ambiētū varietatē, quæ ignes in supremo micat orbe hieroglyphicè significat: nam & hinnuleæ pellis varietatē, quæ Pan gestare fertur, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandē Libero patri attributā, idē significare tradit Eusebius lib. de præpar. Euāg. primo, vbi Osirim, Sirium, Liberum, Solem, & Phæneta, ex Homeri, Eumolpi & Orphei versibus eundem esse differit: de quo loco suo plura erunt inferius repetenda. Est & alia super hoc consideratio, quod anguis hyberno situ membrana corpori, præcipue autem oculis, obducta obcæcatur, verno verò tempore fecniculum pastus, id Græcè μάσχαλον est, eiusque succo oculos inungens, impedimentum illud exiit, & acutissimo quo pollet visui restituitur, senectutemque ita singulis deponit annis, nudusque propemodum vernat, & glabro corpore iuuenis, vt Maro ait,

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

CLeberida verò, membranam scilicet quam deponit, ita exiit, vt à capite orsus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorem, exteriore in interiorem versa, cute intus altera subnascente. At mundus quoque (de inferiori hoc mundo loquimur) hiemali tempore pruinoso, quodam non modò obcæcatus, sed vndecunque obductus situ, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorem abiicit, quæque rerum semina intus fuerat superioris defectu coloris obstrusa occultaque, extrâ aperiuntur excludunturque, ac senectute deposita per vices iterum iuuenescunt. Quinetiam quæcumque de anguis renouatione traduntur, cum hac ipsa mūdī nostri renouatione consensum habent: ferunt enim colubrum cum exuere incipit, ab oculis primū detrahi, ita vt occæcari videatur, tum caput exiit, glabrūque hoc omnino antè quam reliquum corpus, apparet. Arbore quoque oculos primū exerunt, gemmas alij vocant, germen alij: sed oculatio inde insitionis genus: mox exsurgunt flores, paulatimque fructuum sætus aperiunt. Neque vere tantum exiit anguis verumentiam autumno, & pro locorum temporūque conditione: æstate etiam, Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam non vere tantum hæc facere, sed ætate aurumque omni, tot species, tantosque ortus, variōsque nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

I V V E N T V T I R E D D I T V S .

SVnt verò qui per anguem & leberida hieroglyphicè hominem ostendat iuuentuti redditum, si vel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atque maciem deposuerit, sitque demum habitior atque validior factus. Liber verò fabellam super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt impetrasse olim à diis multis precibus vt perpetuo iuuentutis munere donarentur, atque ita nunquam in posterum senio cõtaberent, sed quandiu vnicuique viuere permissum esset, int egris virib; & florenti semper ætate vegeti perseverarent. Hanc igitur simulac benignitate Iouis accepissent, imperitos adeo rerum fuisse, vt eam asino vestandam

vestandam commendarint: hunc vero siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumque inde bibere tentasset, a serpente prohibi-

Anguibus exiit tenui cum pelle vetustas, Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniam in fabularum figmentis varij admodum Græci sunt, easque vnusquisque suo ex com-

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaque species in Saturni dextera manu statuebatur, quem pro annuo circuitu, pro tempore, pro

Atque in se sua per vestigia voluitur annus.

Quod vero serpens temporis signum esset, causam Cyrillus hanc subiicit quod in longitudinem porrigitur, & multis complicatur spiris, quæ sunt multæ dierum annorumque series, taciteque

Labitur occultè fallitq; volubulis atas.

Verum ea quoque causa esse potest suppressæ caudæ, quod tempus aut à preterito, aut à præsentem, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: præteritum si quidem intueri mi-

Prudens futuri temporis exitum Caliginosa nocte premit Deus.

Præfens vero cum sit instabile, velocissimæque transcurrat, vix percipi potest: veluti si digitum in de-

CALAMITAS.

HAbet & vocabulum ipsum, Temporis, hieroglyphicam omnino significationem, vt hoc obiter attingamus, & à perniciofa Saturni vi non admodum alienam. Nam Poëtæ tempus edax rerum esse dicunt. Neque Latini tantum, verum etiam Syri & Hebræi dictionem Tempus, pro Calamitosa rerum statu ponere consueuerunt.

MVNDI MOLES.

Sunt qui aliam etiam picturam simulacrumve mundi fuisse dicant, vt scilicet intra circulum areû serpentis effigiem accipitrino capite insigam circumducerent ad Θ propemodum literæ similitudinem: are quippe ignem referente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, serpente bonum dæmonem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, vigeant, ac perennent. Sed non elementalem hunc orbem tantum ex hieroglyphico huiusmodi colligimus, verum etiam & cælum ipsum, quod sub Iani figmento fabularum inuolueris occultatur.

ANVS.

ETERum quia Ianus vbique anni dominus decantatur, quem à circuitu vocatum dicebamus, eundemque ac Apollinem intelligunt, veluti Dianam Ianam olim appellatam affirmant, quos vtriusque anni arbitros esse testatur antiquitas, præcipue verò Virgil. cum dicit,

Vos ô clarissima mundi

Lumina, habentem celo que ducitis annum,

Liber & alma Ceres.

Nam & Lucretius serpere solem dixit vt annum struat:

Annum Sol in quo contundit tempora serpens.

Quod

A Quod verò Maro Liberū & Cererē huc inculcat, doctissime factū, vt pote q; apud Orpheū legerat, & apud Euripidem & Aristotelē eundē Solem & Bacchum esse, de quo nos apertius alibi. Dionysium eundē & Bacchū, & Liberū & Solē, aut igneam solis vin, non ex Orpheo ratū, sed & Euripide, Aristotele & Eusebio Macrobiōq; citatis indicauimus, vbi apud eundē Virgiliū ex antiquis codicibus legendum ostendimus, Qui ducitis annum, scilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem sit.

ÆOLVS.

IPsa autem macularum varietas, & anni significatum in serpente detectum, id in memoriam adducit, quod Aeolum eiusdem varietatis gratia vetustas tempestatibus præpositum effinxit, per quæ annum ipsum intelligebant, eaque de causa Hippotæ filium dixere, quod celeri cursu tempus clabatur. Equis enim hoc à natura tributum, vt nascantur ad cursum, quod loco suo disputatum est. Habere verò Aeolum filios x i ait Homerus, mares sex, fœminas totidem. Menses ij sunt, ait Phirnutus, quorum qui fœcundi fruges omnium vsui reponunt, fœminæ dicantur: qui verò steriles sunt, mares habeantur. Apud alios longè secus inuenio, ex religione quippe veterum mensis singulos ita dis singulis adscriptos, vt Ianuario Iuno præficiatur, Februario Neptunus, Martio Minerva, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iulio Iupiter, Augusto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri Diana, Vestæ Decembri. Apud celeberrimum Cardinalem Hippolytum Medicen cippum Romæ vidi marmoreum obrotundum, in quo duodecim hæc numina pulcherri-

BASILISCVS. Nguis autem huius species ea erat, quem v r a e o n Ægyptij, Basiliscum Græci vocant. Animal id duodecim non amplius digitorum magnitudine vt autores nostri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, vnde regium illi nomen, insigni: siue Basiliscus ea de causa dictus fuerit, quod eius aspectum reliqua serpentium genera vereantur. Hic sanè flexu haudquaquam multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciunt serpentes, sed celsus & erectus à medio incedit, quæ omnia cum Nicædri verbis his optime quadrat.

Τετραίρου δ' ὀλίγου μέγ', ἀπὸρ ποσφερέσσιον ἄλλωρ
Ἐρπυστῶν βασιλίσκος, τὸ μὲν δέμας ὄξυκένω
Ξυνδός ἐπὶ τεύχεα δάεα φέρων μῆκ' ἄ τε, καὶ ἰδύμ
Οὐκ ἀεὶ δὴ κείνη σπασαχθεὰ κινάδαλα γαίης
Ἰσχυρὸν μύσσιον ὄσ' ἐς νομόν' ἢ ἐπὶ ὕλην.

C Surrectum verò pectus in animali huiusmodi, in obeliscis & aliis Ægyptiorum monumentis animaduertas, præcipue verò in numo quodam qui Fabatio cūsus est, in cuius altera facie caput est cum spolio capreæ, ab occipitio vasculum in modii formulam, quale etiam in Antonini Aug. & aliorum quorundā numis cernere est, nusquam verò frequētius, quam in Ægyptiaca Bembī tabula ex are, vbi Basilisci huius forma sæpe conspicitur, capite aliā accipitrino, aliā humano, aliā vt hic figurauimus. Quod verò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodque inde Basiliscus enascatur, sitque figura eius omnino gallo similis, cauda tamen serpentina, fabulosum indicant peritiores.

ÆTERNITAS.

S Edenim cur Ægyptiis per hoc potius colubri genus, quàm per aliud quodquam seculum æternitatemve significarent, causa erat, quod inter serpentium genera hoc vnum interfici vi nō potest, si Horo Niliaco hieroglyphicō nonnullorum auroi fides adhibenda est: quinimō tanta huic vni vis est, vt animalia reliqua solo sibilo fuget, quo audito ferunt omnes auium cantus coerceri, fruticesque & herbas non vilo morfu, sed olfactu aspectuue solo enecari. Archelaus tradit, vt apud Aelianum habetur, veterinum olim iumentum in Afticæ solitudine quadam defecisse, ad cuius cadauer serpentes plurimæ ventitarint vt eius viscera depascerentur, interim Basilisci audito sibilo omnes profugisse, aut in sabulum sese abdidiisse: progressum verò Basiliscum, per otium sine cuiusquam

quam tumultu quantum appetierat esitasse, cumque satur iam abiret, iterum edidisse sibilum, quod indicium fecerat serpentibus aliis ad escam tutum patere reditum, atque ita eas oblatam prædam repetiisse.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

Hæc igitur Basilisci vis quæ sine morfu perniciosa sit, argumentum hieroglyphici dedit Aegyptiis sacerdotibus, vt si hominem à calumniatorib. malè acceptum, & mortiferis delationib. afflictatum significare vellent, Basiliscum apponerent: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quam faciat Basiliscus: clam siquidem illi principum auribus insufurrât, nullo palam morfu infixo, quò diluendi anfa præripiatur: atque ita plerique falsò delati, extrema quæque perulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco vim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, vt vel solus oris eorum halitus exceptus, interimendi vim habuerit, illorumque præsentiam non animalibus tantum, verumetiam fati noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Aegyptios, vt ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinum faciebant, oculosque eo artificio concinnabant, vt & claudi & aperiri possent. Hunc simulatque oculis adaperitis proferebant, vniuersa Aegyptus lætitiâ atque hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemque præsentem omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propulo omnes esse, risui & iocis atque conuiuui dare operam. Quòd si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia, merore luctuque confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabilique deploratione pro se quenque niti, vt deorum indignationem quacunquè possent ratione mitigarent. Non fuit horum ignarus Philon: & Epies quidam diuinorum interpres apud Aegyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembaa tabula. Vt verò hæc magis innotescant, Iouem Aegyptii, autore Plutarcho, spiritum esse dicunt: spiritus nulli animalium vehementior quam Basilisco, ideòque nulli magis diuinitatis symbolum quadrat.

O C V L I D I V V M.

S P I R I T V S.

Porrò anguis apud eos hieroglyphicè est spiritus illius qui per vniuersam mundi molem diffatur. Anaxagoras quoque quatuor elementis constitutis, quæ per anguem significari statim initio diximus, rectorem adiungit, siue spiritum siue Deum, siue mentem, vt Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens:

Principio calum ac terras camposque liquentes,
Luccm emque globum Luna, Titaniaque astra
Spiritus intus alit, totamque infusa per artus
Mens agit at molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras vsu, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de Anima est, secutus, principio terram ait sitam in media mundi parte, circumfusam esse hæc animabili spirabilique natura, cui nomen aer.

A O L I P I L A.

NON imperitè igitur qui Aolipilas cauant, solent illis in conuexo draconem superinducere, ex cuius ore circa medium sito spiritalis illa fistula promineat, quæ ventum profler. Sunt verò pilæ huiusmodi æræ, cauæque in quas per angustissimum punctum humore instillato, vbi ad ignem admotæ concalescere cœperint & efferescere, spiritum vehementem admodum efflant: humor siquidem caloris vi rarefactus, magnam aeris copiam generat, cuius cum minimè capax sit ea concavitas, vehementi eo impetu cogitur erumpere: cui si tantillum argenti viui infundatur, ex discordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua vehementius expirabit.

S V C C E S S V S V O T I.

Tantum verò affinitatis cum Dis existimationem Basiliscus affecutus est, vt ausi olim sint mortales sanguinem eius difficillimè conquistum curiosius asseruare, Saturni eum sanguinem appellantes: quem si penes se haberent, existimabant & successus petitionum à Potestatibus, & à Diis etiam precum, morborum remedia, beneficiorumque munera largius impetrari, Astrologi quoque Basilisco tantum tribuunt, vt stellam in corde Leonis sitam, Basiliscum appellant, quam Chaldaei rerum celestium reginam & dominam existimarunt, quod in Arati commentariis tradit Theon, vbi de Leone agitur, neque dissimulat Nicephorus in Astrolabii structura. Quanquam in vniuersum incesse

in esse anguibus vim magicam ad gratiam sibi comparandam, Magi tradidère, quibus persuasum est primū vniuscuiusq; Draconis spondylum mulcere aditus Potestatū, principumque gratiâ cõciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVI verò serpens sacerdotum in signe oblongo obuolurus pileo gestabatur, monumento erat, vt si quis contra Reges (penes enim sacerdotes Aegyptiorum erat imperium) auderet insurgere, sciret se in venenatos morsus incursum,

ORIS VIS.

Hæc autem de causa oris vim describere si voluissent, colubri signum protulissent: nam coluber nullis alijs corporis partibus validior quam ore ipso. Celebratum est illud ad horrorem incutiendum, *σὴμα ἀσπίδος*, cum virulentum & immedicabile vulnus aliquod intelligi volumus. Aspidum ictu vel nullum, vel rarum admodum remedium inueniri, tradit Aelianus: compertumque est plerunquè istu læsos huiusmodi, vix horis quatuor superfuisse. Et Moses cantico venenum aspidum ait insanabile. Eustathius, eam morsu lethiferum somnum superinducere: Plinius, ea percussos torpore & somno necari tradit: eaque de causa somniculosa dicitur à Sifenna. Color aspidis plurimum niger, quibusdam & cineritius: quandoque etiam aspis fulua deprehensa est, quam ego in agro Bellunensi vidisse olim reminiscor.

FVRORE IMPLACABILIS.

Implacabilem furorem Diuinæ literæ per serpentem voluminibus implicatum, & qui linguis mictet ore trifidus (ita enim describitur irritatus) expressere. Psal. LVIII. legas: Furor eorum serpentini furoris instar, & sicut aspis, & quæ sequuntur. Incomparabilis porrò est in angue furor, qui simulac se læsum sensit, ita vesanè furit, vt nunquam abstat donec venenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, vt ait Authymius. Et quoniam feritate, vt dictum, reliquas colubras aspides ante cedunt, posito genere ad istius accedit speciem quæ maximè sit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud desumitur hieroglyphicum: sunt enim qui contumacè hominem, nulli quippe legum imperio, vel magistratum edicto, potentiorumve iussis parere destinatum, per aspidem autem obturantem aptè significari tradant: ea siquidem vbi se exantationibus accerfiri senserit, statim vna in terram aure defossa, alteram cauda obrurat, ne carminum vocem exaudiat, atque ita Magorum conatum eludit. Veram autem esse serpentium exantationem, manifestissimè constat Psalmo LVII, vbi Dauid ita canit: Furor eorum par est anguuium furori, sicut Aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ vocem ritè quantumlibet exantantium non exaudiat.

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

Hæc vipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinem sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ virum oderit suum, cui mortem etiam intendet, neque nisi coitus tantum gratia blandiatur, per pictam viperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidem, vt apud Horum est, cum mari copulatur, caput eius ori inferat suo, atque in concubitus confictu nimia voluptatis vi superata, capite maris mordicis amputato, maritum extinguit. Id cum Plinius, Nicander, Galenus, tum plerique alij autores grauiissimi tradant, miror Albertum vnum è nostris conatum eos redarguere, qui dicant viperam in coitu mariti caput amputare. Sed mihi faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiam, Nicandri verò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint:

Μη σύγ' ἐν τριόδοισι τύχης, δτε δήμη πεφυγῶς
Περικλὸς ἔχει δύναι τυπῆν ἰολόεντ' ἐχθρῆς,
Ἡνίκα θορυμμένα ἐχθρῶ δολερῶ κευκόθοντι
Θυράς αὐτῆς ἐμφύσει κέρην ἀπέκοψεν ὀμύνας,
Οἱ δὲ πατὴρ δ' ὄσσην, μετακίεθον ἄντιον τυτθοί,
Τενόμοροι ἐχθρῆς ἐπὶ δ' αὐτὸς ἀρατῆρ,
Γαστὴρ ἀναβρώσαντες αἰμῆτορες ἐξέχοντο.
Οἷν γὰρ βαρῶθει ὑποκίματι τοῖδε κελ' ὕλην
Ὡσπῶκοι ὄφεις λεπυρῆν δ' ἄλπισσι γενέθλην.

Quæ sic Latine traduci possent.

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In truiuis, cum forte acres mas luridus atra
Coniugis euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, namque illa in apertas
Excipiens semen fauces: caput inde mariti
Complexu in dulci abscondit: mox damna parentis
Extincti fera progenies ulciscitur, aluo

*Materna abrofa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hac animat fetum, reliqua ova colubra
Per sylvam excludunt que fovētque in cortice prolem.*

Neque me præterit, esse qui alia quædam serpentium genera animal parere tradant, qua super historia multum diuq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos viros, lite adhuc sub iudice destituta, cum etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus vipersas vtriusque sexus electas viuariis includere, easq; aliorum instar animalium coniungi, concipere, parere, educareque fetus suos experimento compererint, nullo parètum desiderato. Quod si quis in hoc negotio plura deponat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiam est vipera generatio: siquidem Aristoteles, vt apud interpretem Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in viperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT verò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem conspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdem viperæ hieroglyphicum notabant. Quòd si quis hominum tantum scelere admisisset, articulatum eum acutis calamis cæsum, iubebant viuum super spinarum acervos comburi, meritò maximum omnium scelus iudicantes ei mortem inferre, à quo vitam quis accepisset. Hac verò de causa dicunt vipersas in parricidæ culeum includi solitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiam appellauit, filios, vt in Cynocephalo diximus, suos necare ipsa solet. Canis verò & Gallus non alia de causa creditur cum his idem subire supplicium, nisi quia & ipsi impiè facere videntur, quòd & sorores & matres ipsas saliant. Sed quòd ad parricidium attinet, non id tantum animantium genus eo scelere contaminatur, verum etiam phalangia, vt & polypos & fluuiales equos taceam, eadem prorsus impietate notata sunt: hæc enim fetu numeroso, quippe supra triginta interdum, edita, matrem quamprimùm orta fuerint interimunt, nonnunquam & patrem, eo viperis immaniora, quo illæ nascendi necessitate, hæc iam nata, nulla cogente causa, nullo inuitante commodo, sponte se parricidio polluant. Non præteribo quòd Theophrastus negat viperarum vterum à catulis suis exedi: namq; aut ille summæ inter Græcos diligentia, aliam in his maternæ mortis causam comminiscitur, dirumpi quidè spontè vterum, vt pote qui angustus aded sit, vt tã numerosæ prolis multitudinè & incrementum capere non possit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo dirumpi cogat. Quòd verò Dominus Pharisæos viperarum sobolem vocat, ad Dauidicum illud spectare dicit Irenæus, Alienati sunt peccatores ab vtero, ira eis secundum similitudinem serpentis, siue quia venenum semper sub lingua promptissimum habebant, siue quia erga patrem ingrati abdicati que sunt, nullam hæreditatis partem assecuti, siue ob perplexas vias, quas à recto itinere declinantes occupabant, per ambages & deuia progredientes.

ABORTVS.

PRæter hæc sunt è iunioribus, qui abortiuum incommodum per viperam mulieris pedi suppositam significare commenti sint, quod apud veteres nusquam memini me legere. Figmenti tamè huius causam minùs explodendam apud Plinium olfecisse videor: siquidem is traditum ait à veteribus, mulierem prægnantem si viperam siue studio, siue incuria transcederit, abortum facere, vsquæ aded viperæ venenum vel afflatu solo in humani generis perniciem grassatur, sitque ita serpens ea humanorum partuum fascinatix, quòd illi ritè parere non liceat: vt minùs iam miremur venenum illud quo Scythæ sagittas suas inficere consueverunt irremediabili scelere, non aliis libentius rebus confici solitum quàm viperina sanie, & humano admixto sanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QUæ verò de morfu viperæ ponuntur à Platone Symposio, eius scilicet idu tactos aperire nolle quid patiantur nisi iis qui similiter ægrotant, mysticè, vt ius est mos, posita sunt. Sed cur Platoni veritatis discipulo innitatur, cum liceat homini Christiano Platonis ipsius præceptores, Prophetas quippe & sapientes alios legere, qui de mundo, & iis quæ supra mundum sunt, accuratissimè disserere, cælestisque numinis afflatu cognita, mortaliu ingenii cognoscenda proposuere, perque eos ad eam, quæ vera & sola est, sapientiam peruenire? In hoc autem serpente, sacratoribus interrim interpretationibus ommissis, nostræ nobis imbecillitatis conscij, humaniora quædam prosequemur, quæ si non ad diuinorum intelligentiam, ad mores certè, & vitæ nostræ conditionem facere videbuntur eamq; ingrediemur viam, quam admirandus Philon primus omnium videtur aperuisse. Dicemus igitur viperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud amatoris mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in Diuinis literis per serpentem qui Adamum decepit, probatissimorum autorum opinione designatur: in illo enim, vt hi tradiderunt, voluptatis, nequitia, mollitiei que fomes delitescit. Picturata, siquidem cutis, vt cum ipso Philone & aliis super hoc latius philosophemur, varias delicatasque rerum omnium illecebras præ se ferre videtur. Et mortale genus nulla re magis afficitur, quàm rerum varietate, cuius experimentum est in pictura, in fœtilli fabrilisq; arte qualibet, aliqua ratione digesta. Quin & natura ipsa varietate ad lasciuiam vsque delectari videtur. Platarum enim diuersicolores flores, varia germina, speciosi fructus, & alia atque alia forma, hisque atque illis coloribus intincti, ac multiformes animalium facies, visum oblectat, quibus si supra modum delectemur in eorum admirationem nimium illecti, inhæstare videmur luto, pronique in faciem

procum

A procumbere, totoque ventre serpere: terreno enim vescimur cibo, posthabito cælesti: nam vt optimè ait Horatius,

*Inani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vtra quam satis est, virtutem si peccat ipsam.*

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes muneræ terra,

Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comestationes & ebrietates, gulæ ministræ non minùs quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animam qui attolli nequeat in sublime, semperque deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ conglobatæque volumina mille, quibus assidue decipimur, laqueos intento veluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & voluptas impura, quæ veluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus occultatur. Hinc apud Græcos Mychæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrantur: *μυχῆς* enim secessus est. Et scitè Lyfiteres Plautinus adolefcens Trinummo, amorè lasciuu latebricolarum hominū corruptorè vocat. Super hoc Tertullianus ira declamat: Abscondat itaq; se serpens quantum potest, totamque prudentiam in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, torruosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia: hæc ille. Venenosa verò sibila veluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædam sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, vt homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediat: malorum illud affectuum, principium contagionemque mentis ex multiplici voluptatis vsu indicat, cum eius præcipua vis nostræ insideat cogitationi. Per calcem verò animæ pedè intelligimus, quæ illa est portio despiciatissima, qua materie vt solo innitatur, alitrix inquam, & cibaria potestas, libidinis irritamentum, & voluptatis totius lasciuæ magistra. Est hæc, inquam, Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseruerat Hexæmero, & ad Sabinum epistola. Nam & Origenes reptile veuenatum in nobis esse dicit, cum mulierem aspeximus ad concupiscendum eam, atque vt in ea penetrabilia & sacra adyta subeamus, vnde sublimiora quædam ad puriorem aërem patefactis hiulcæ terræ foribus proferamus. Nonne idem Origenes de immaculato Virginis vtero, & ortus vitæque eius integritate perpetua loquens, eam ait neque serpentis persuasionem deceptam, neque venenosus eius flatibus infectam? Cyprianus de serpente eodem contra Nouatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cum latenter obrepit, cum per pacis imaginem fallens occultis accessibus serpit, vnde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis cæca & latebrosa fallacia: sic à principio statim mundi sefellit, & verbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decipit.

DE SYRTIEVS ANGVIPEDIEVS.

FAbulam Libycam ponit D. Chrysostronus oratione quinta, ab istiuscemodi commento non admodum alienam. Esse quidem in Lybia ferarum genus ex promiscuo bestiarum plurium, & diuersorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum saeuumq; & ferocissimum circa Syrtis plurimum versari: cibi gratia tum feras reliquas venatu, tum humanum pastum conquirere quàm auidissimè. Eius verò monstrum naturam faciemque forma esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebri: idque admodum formosum, lasciuè tumentes papillæ, totumque pectus ac coruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuentem quælibet in amorem procliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem definebat: cuius caput in extrema parte positum acre admodum esset & mordacissimum: alis non esse præditum, sed sphyngis instar factum, neque tamen eloqui, vt illæ faciunt; sed draconum in morem sibilum tantum edere acutissimum. Feras has tota Libya plurimas, atque omnium quæ quot & qualibuscunq; pedibus ingrediatur velocissimas, vt nemo esset tam alacer, qui earum insultus effugisse gloriari posset. Animalia itaque reliqua quotquot noctæ fuerint, pernicitate sua fretæ ac robore, per vim assequuntur & opprimunt, sed vnquam hominem dolo tantum blanditiisque adoriuntur, & superant, vt pote quæ pectoribus tam amabilibus ostentatis, spectatores vti prestigis implicant, fallacissimosq; amoris laqueos intentant conciliandis congressibus admodum idoneæ: in hos quippe cum inciderint, nullum ciēt tumultum, nihil hostile minantur, immotæ verò manent oculis interim ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidaque scemina ad colloquij congressum inuitant, lenociniisque omnibus alliciunt: simulac verò quis, vt voluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplo cum arripunt, iniectis quas aduncis vnguibus præditas habent manibus, tãdiu prius occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata sit occasio: insurgit extemplo serpens à tergo aggressus, apprehensumque lethali morfu transfigit, venenòque immisso necat euestigiò, mox cadauer miserabile serpens & fera ipsæ latantes vnà socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libyci iter ea facientem in eas incidisse, quas vbi primùm è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum: illæ autem cum diu nec ignauiter subséquæ, prædâ tamen eam nancisci minimè potuissent,

M 2

indignatione succensæ omnem in se crudelitatem conuertere, ora pectoraque vnaquæque sua fecidissime dilacerata diserpentes. Ita monitos esse nos debere, vt more Herculis, improbitatem atq; lasciuiam tantummodo fugiendo superemus. Quod quidem figmentum ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptum videtur, Peccatum tanquam colubrum fugiendum: paratum id enim esse vnumquæque ad se accedentem haud grauatè suscipere.

FAVNVS ANGVIS.

Hvic perquam simile est quod apud antiquiores Græcos super Hecate proditum, eam alij Semelem vocant, quæ tandiu Fauni patris nequitia restitit & oblectata est, etiam virga myrtea verberata, & vino oppressa: donec ille in anguem transformatus, filiam spiris vndique colligatam improbitati suæ parere compulerit. Cuius fabulæ apud veteres indicia fuerunt, ab Hecates templo longè summtota myrtus: vitis supra caput signi eius extensa: vinumque, quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis vocabulo inferri solitum, qui que ibidem passim obrepit innoxij serpentes: quæ quidem fabula facillè ostendit eandem diuinarum humanarumque rerum disciplinam vniuerso mortalium generi diuinitus in vsu habitam, sed ab aliis nullo verborum aut rerum inuolucro, ab aliis sensu mystico, ab aliis per symbola, ab aliis per similitudines, per fabulas ab aliis memoriæ scriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, posteris per manus proditam: la-celsit enim assidue humanum genus, quod & Apostolus Paulus apud Deum queritur, Faunus pater naturæ stimulis importunus, id est, originis ipsius compages coagmentatioque, & modò myrto, hoc est, imaginatione Veneris, modò vino, hoc est, læticia & hilaritate, modò spiris ingentibus, hoc est, multiplici voluptatis ipsius varietate suggesta, nos oppugnat, perque eam demum exuperat. Atque hæc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere, admonet Propheta.

SENSVS AVOLVPTATE, MENS AV
sensu decepta.

Mulieris porro figura apud Diuinarum literarum interpretes pro sensu accipitur, viri verò prominently: vnde quidam Adam, terrenam mentem interpretati sunt. Hic igitur siue Faunus, siue, vt nostri rectius, Serpens, accingit se primum ad expugnandam mentem, subuertendumque intellectum. Hic sua virtute opibusque fretus, hostem repellit acerrimè, vt i Adam decet. Quid ille vaser & malignus? Eam adoritur, sensus ipsius obiecat commoda, delicias proponit omnes, voluptatum explicat illecebras, quarum gustu vel minimo expugnatur. Euz imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumque commenta, lenocinio suo atque blanditiis eum cogit aberrare. Athanasius sanè cum puritatem animi, quæ in Adamo primitus fuit, in spiritualium rerum contemplatione tantum occupato, metaphoricè Paradisum à Mose nominatum ostendisset, ibidem adiecit quo pacto sensus mentem à spiritualium rerum meditatione serpentis consilio ad corporis voluptates auerterit abstraxeritque. Diuus Augustinus in 48. Psalmum, Singulis, inquit, nostrum inest mulier hæc: quippe caro nostra, Eua est, quæ seducit virum, id est, rationem: per quam carnem labitur homo, quæ lapsum calcaneci nomine quod à serpente fuerit imperitum, Prophetæ appellauerunt. Hinc Menander Samarita occasionem sumpsit scelesti perniciosique dogmatis, qui nuptias & generandi studium à viperinæ naturæ satana mentiebatur emanasse.

SENSVS QVINQVE.

In Euangelica lectione virgines quinque fatuæ toridemque prudetes cum lampadibus producuntur, quæ, vt Ambrosius putat, sensus quinque in sapientibus suo lumine lucidos, eosdemque in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indicarent. Quare videndum an Fulgentius rectè ex Apolliphani Epico, vt ipse dicit, carmine, commentus sit Saturnum fatum vsu appellari, quod vsu Græcè Sensus dicatur, quem pro Mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de causa vocabulum vsurpemus, quod per sensum, vt Aristotelici, ad rerum cognitionem deuenimus: à volis enim vsu. Quod tamen alicubi vsus significatum vsurparit pro sensu, id in Aonibus Valentianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à Νῆ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib. 11, cap. 39, & 40. nam hæc nunc nostri non sunt negotij. Duo verò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad vnamquamque rem motus causa sunt: vel ipsa scilicet cogitatio, si nunc Intellectum vereamur appellare, vel sensus: rerum enim aut vrilium, aut commodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, vel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, vel ab eo quod sensu experti sumus. Ipsa igitur vel cogitatio vel sensus, imaginationem creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, vt ad affectationem perueniatur. Nostri igitur primi parentes duo, intellectus & sensus. Intellectum verò hic accipio cogitationem quæ certo sit cursu peracta. Sensus vbi intellectui pareat, perpetua vitur tranquillitate, ipsoque deliciarum paradiso perfruitur: vbi verò intellectus sese sensui manciparit, tota aberrat via, & à priore illa amœnitate quieretque ad labores, & inuisas rerum omnium turbas eicitur.

MALVS DAEMON.

Quod vero malum dæmonem per viperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronimum Draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Ma-

A tione Mali sæpe ponitur, vt in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo: quod tamen ipse, Libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici x. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si quæ, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, & nullo conscio, eum peccati veneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequitur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nā qui eius minister est, aliud porro lingua loquitur, aliud corde meditat: his Dominus ait, Generatio viperarum, quomodo potestis bona loqui, cum sitis mali. Et in diuinis literis alibi, factum filietum in celo, legas, dum committeret bellum draco cum Michaële archangelo: alibi contritum ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nā & Pythones genus dæmonum est, & Pytho serpens apud gentiles effingitur, quæ Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi velit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui vnum ex his exire iusserit è muliere, quæ is occupauerat, propterea quæ clamitabat illa, & Paulum & eius comites esse seruos summum Dei, qui viam salutis annūciarent. Id verò dolebat Paulus, inquit Origenes, quod indignum iudicaret fermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regū 1. Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi fisti mandat, vt per incantationes, Samuelis animam euocaret. Sunt qui dicant (vt hoc *κτ' ἀπεργου* admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonis oggestam: sunt qui Dei permisso veram animam asserant, vt ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin vt Deut. xviii. maximè eum abominatur Deus qui Pythones consulat.

DELECTATIO.

Quantum verò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuoquentemque, vt super pectus suum, & vtero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, vt diximus, Philoni, Ambrosio, Athanasio & aliis subscribentibus, de terrenis delectationibus intelligitur: quare in id quoque deuouit serpentem Deus, vt terra perpetuè velceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatam feris his admisceam, adagiū illud ex ea tantum attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinè deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyanco, vt memorat Philostratus, dictum *ὄφιν ἐλάπτει, καὶ σὲ ὄφιν*, anguem concupiscens, tunc; anguis: quod is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expereretur. Quid Plato? nonne Mosaicam secutus historiam ait Phædro, dæmonem aliquem in ipso ita in principio rebus humanis voluptatem immiscuisse, veluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulari grauiusque bestia, maximèque calamitati, natura inseruerit?

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

A nimaduertendum verò est naturam ostendisse nobis, ieiunii hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Veneras voluptates libidinisque ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, vt ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adolescens ab impuro oppressus demone, non nisi oratione & ieiunio curari potest, vt Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus commertium hoc videtur, asserit id Galenus *περὶ κρῆσως*, tertio, asserunt idè Alexander Aphrodisicus, autor minimè contemptibilis, & Plinius, & plerique alij rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradunt: Si salua ieiunii hominis in os, vel vulnus Scorpionis, vel serpentis vel alterius venenati animalis incidit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse, quod &

C Lucretius his verbis tangit:

*Est itaque vt serpens hominis que tacta salua
Dissertit, ac sese mandendo conficit ipsa.*

Causam Philosophi perscrutatur, aiunque fieri hoc ob magnam inter verumque animal contrarietatem: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autem calida & humida: hinc alterum alterius visu tactuque exhorrescere, humanoque sputo tactum anguem equè fugere, ac si feruentem in aqua incidisset, id si penetrat in fauces, etiam extingui. Quod verò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saluam, sciendum & ab ieiunio quoque morsum esse pestilentem.

PETVLANTIÆ FINIS.

Neque ab simile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem delierit. A morem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt auctores optimi: cuius finis quinam alius esse potest, nisi voluptuosa procacitas? quæ tamen vt ex voto facta transactaque omnia sint, venenum demum interneciuæ animi exulceratione relinquit, quæ latius in Leone, vbi de Chimæra agitur, sunt explicata, vbi & quid super hoc Hesiodi interpretes asserunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydiceam afflicisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRÆ EXTINCTA.

Herculem verò, quem vetustas illa pro virtutum omnium tam animi quam corporis idea proposuit, angues etiam in cunabulis elisisse cauit: quippe cum igneantes, qui ad magna præclaraque negoria sit natus, debere, vel à teneris vnguiculis extringere voluptate. Meritò igitur insignis facinus hoc vtili omnibus exemplo faturum, tot in marmoribus sculotum videas, atque in numis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionè habet ΚΡΟΘΝΙ. Literæ verò reliquæ

in numo quem attrectauimus, dextra sunt. Quod si qui figuram huiusmodi autumant institutam, vt fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatae vulgò præditi ferebatur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ valetudinis laudem scriptorū omnium consensu Crotoniatis attributam, aded vt in vno certamine Olympico septem viri, qui reliquos virtute præcesserant, pariter Crotoniatae omnes sint reperti: quod latius apud Strabonem libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, *κρότωνος ὑγιεινόν*. Deque optima valetudine Plautus ait, pugilicæ, atque athleticæ: nam membra fortia vegetaque magis omnino ea sunt, quæ minus sese voluptatibus & nequitia dederunt. Sed vt ad anguem reuertamur, ne aded mirum sit eum voluptatis & libidinis habere significatum, legimus apud Plutarchum eos puellarum amafios aliquando deprehensos esse, omniaque amoris & nequitia signa præbuisse: veluti is qui Atolix cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellæ corpori circumfusus, hac atq; illac illabens, illam nunquam neque vitro, neque inuitus lædebat, opportuneque sub diluculum recedebat: quod cum ij, quibus puella curæ fuerat, intellexissent, eam alio migrare compulerunt, serpens per triduum & quadriduum non adesse, sed diligenter accuratèque circuire illam quæritans: quam vbi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non vti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam inilit, manibusque primum spiram ad corpus adstrictis, eandem residuo femora flagellabat, leuè quidem iram præ se ferens, quæ licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen aperte demonstraret.

ARAXA.

Neque quidem dissimulandum, quod Scythæ huius salacitatis ergo, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis feminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma umbilico tenuis, reliqua viperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatam filios tres genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentium mox auctores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

In sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moyses admonitu factum legas, qui aduertentem voluptatibus virtutem præ se ferabat, hominemque à pestifero quouis veneno sospitem reddebat: ea est continentia, atque constantia, atque ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorique materia conformatur: æs enim valde solidum est, neque vlli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentum ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & viuientium salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoque mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, vel vt diutissime saltem asseruentur, efficiunt.

CALIDITAS.

Sed neque calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudensissimum inter bruta serpentein dixit. Animal præterea motu varium est, atque ad subsidium defensionemque præcipue paratum, quodque hostem vlcisci probè possit & norit. Draconi verò similis est virtus indagatrix, quæ diligenter omnia perferretur, rimeturque studiosissime, ideoque ab acuto visu nomen illi factum. Et quoniam in primis voluptatem ex eo significari diximus, vt quod instar agamus, ea demum vera voluptas est, quæ ex intellectu depurgato, & sano sensu perfectissima redditur, vnde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudenter tucri, atque sapienter conseruare. Quod igitur vitæ periculum amatoriæ morsuunculæ, & voluptatum vulnera, intortique deliciarum laquei intentare videbuntur, id omne temperantia depellat, longèque sum moueat: illa enim vna incontinentiæ opponitur aduersaria: equum hæc, vt pote ferocientis improbitatis & vitiosæ cupidinis simulachrum, mordeat, atque ita vitio prostrato, sefforem in virtutis æqua planitie sanum incolumemque sistat.

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN aliquot signis militariis, deque caduceo ad rem ipsam ex sacris Egyptiorum literis.

LIBER XV.

VI verò opusculum hoc alterum de quibusdã serpentis significationibus, in signis præcipue militariis, deq; caduceo, nuncupem perius, quam tibi, Clariss. Achilles: qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosus affectator: cuius, hac domi nascuntur iam patris tui viri elegantissimi cura, quam accuratissima ani illius tui clarissimi diligentia, qui cum à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantumcumq; otij publicis à negotiis surripere poterat, totum id rerum harum cognitioni studioq; tradebat: meque facor à vobis nutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi redere, post rem arbitrio meo digestam, in istum aquumq; existimauit. Accipies igitur à me redhibitionis, sed libere & ingenue

A ingenue nomine, multarum rerum expressa significata, quarum figura imagineq; apud vos laudabili cura custodiuntur, illudq; præcipue familiaribus nobiliū domorū insignibus argumentū, contra iuniorum quorundã eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissime, comprobatum perlegisti. Subieci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterum atque adeo militum insignia, & in parulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeravi, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum sollicitus plurimum esse videbaris: & que de principatus hieroglyphicis multa disserui, Insuper mox vt ea omnia conscriberem, quod per otium ea recognoscere constituissem. Quam primum igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantoperè contenderas, efficere procuravi, idque quamlibetissime, qui quantum in lucris ponerem non ignorabam: simulque mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminio reuiscenda, que in multarum occupationum quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fore peritura esset lucubratio mea, que talem tantumque sibi argumenti huius non lectorem modo, verum etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinamque tuam spero mihi plurimum profuturam.

IMPERATOR.

B

RIMVM igitur hieroglyphicū in hoc genere illud erit, quod ad rerum summam pertinet. Sacerdotes enim Egyptij si vellēt Imperatorē, aut potentissimū quēpiam Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, vt apud Niliacum Horum est, in spiram collectum faciebant, palatij cuiusdam specie in voluminum medio statua: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, vt omnium æque commodis consulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suæ vt em iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Genesios 23. cum dicendum esset, Erat autē Ephron longē princeps Hethæorū: scriptū inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autē Ephron in medio filiorū Hethios. Hinc rerum scriptores memoriæ non temere prodiderunt, Antoninū Pium in vrbe semper sedisse, vt ita medius nūcios vndiq; citius accipere posset: ideoque ne longius abesset, nullas vnquam expeditiones obiuit, prædia sua tantum in Campania nonnunquam visere contentus: quamuis esse scio qui factum hoc ab eo dicant, quod grauem esse provincialibus comitatum Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoque serpentis significata commemoret, quin tamen & imperium ex eiusdem animantis pictura intelligi possit, nequaquam inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, vt eum manu serpentem comprimere indicent, cuiusmodi simulachrum est in numo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, ad mouentem caput dexteræ cibum porrigenti.

Numus Aurelij Cæsaris.

OSCVS.

MANETHON Egyptius auctor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrenis imparauit, insigne serpentis habuisse: Oscosque, ait Seruius, populos dici vbi plurimum serpentes abundant, in Campania: quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniam eo transmisisse, Hetruscis tunc Italiæ ferè totius rerum potentibus: vrbemque in ea regione longē principem, ab accipitris augurio, quem Hetrusca lingua Capim appellabant, nominasse, vt scriptores quidam verustiores memoriæ prodiderunt: licet tempore succedente creditum sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ verò Hecatæum secuti, eosdemque Hecatæus, Capyn Troianum virum vrbis autorem fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc vt cunq; fidem faciant (in nulla enim re magis auctores diuersi abeunt, quàm in vrbium originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribunt, Latini sua possidere contendunt, nationes pleræque aliæ non ignobiles esse volunt) satis constat Oscum, Egyptiorum principum more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscū nomen est, & apud eos ad hæc vsq; tēpora viperæ Oseorzones appellantur, si modo vipera serpens ille sit, qui tota Venetia vulgò Marassus dicitur. Et sacra apud nos literæ serpentem principis elogio nominarunt, dum ait Assertor noster, fore vt huiusmodi princeps foras eiciatur, cum de diabolo loqueretur, qui per serpentē multis in locis vtriusque institutionis nostræ figuratur. Hanc interpretationem D. Ambrosius è nostris nequaquam aspernatur.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoque dextra serpentis caput statuebatur, in læua verò lapideum sceptrum, cum Iuno ipsa dominij præses apud gentes haberetur, incederetque, vt ipsa de se apud Virgilium dicit, Diuūm regina, Iouisque & foror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX.

NAM in Iuliæ Mameæ Aug. numo simulachrum est, siquis fluentes collectum, læua hastâ adnexa, dextera anguem in spiras conuolutum porrigente: vbi anguis omnino Imperium, hasta Defensionem indicat: quod vt conuiciam facit inscriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

Iulie Mameæ numus.

ORBIS DOMINIVM.

Serpentes quoque leonibus, qui Opis dea simulachro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem vel orbis ipsius dominium significabant. Argutum vero dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari solitum, ὄφεις, εἰμὴ φάγγη ὄφιν, δράκων εἰ δὴ θοῦται: hoc est, Anguis, nisi anguem comedat, non fiet draco. Nam inter serpentum genera, Dracones ij vocantur, qui corpore sunt immaniore, vastioreque magnitudine, tametsi pro quocunque angui plerunque nomen autores usurpant. Quem igitur Imperatorem statuas, eo adagio aiebant illi, ei necesse esse Reges & Principes multos deglutire, vt ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMP. DVO.

IN Græcorum etiam numis dominium per serpentum effigiem significari obseruauimus: nam in numo quodam videas serpentes duos ad semicirculi curuaturam inuicem spectantes, caudis introrsum incuruatis, cuius inscriptio dominium penes duos esse demonstrabat: ita enim habebat, ΑΤΝΑΡΧ. ΕΞΤΗΑΤ. Β. Quod ita apertius exprimitur, δὴ ἀρχὴ ἐξ ὑπὸ τῶν δύο.

PROVINCIE PRINCEPS.

Quod si regem Ægyptij prouinciæ tantum alicui iura legesque dantem pingere voluissent, dimidiatum vt apud Horum est, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per semetipsum vero, quod non vniuerso imperaret orbi, subindicantes: omnipotentem siquidem ex integro draconem intelligi, superius ostensum est. Sanè anguis ille, qui Tarquinij Superbi animum perculit, anxiumque reddidit, cum à columna lignea repente elapsus omnes vertisset in fugam, tota rei miraculo curia consternata, nimirum significabat nouum & inexpectatum principem, eundemque iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc est, de stupore, quem diu simulauerat, proditum. Lapis enim & caudex, pro stupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur.

REX OPTIMVS.

Si vero Regem optimum significare procurassent (ὀλιγιστον enim, non autem κλειστον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem utique in orbem collectum effingebant, cauda mordicus apprehensa, sed regis nomen in spiræ medio describebant. Quia etiam certam anguis speciem, μείων cognominatam, huic significato adhibebant. Cur vero anguem fingerent sibi eandem admordentem, autores quos sequimur nusquam tradunt: sed si arisolari licet, indicabat, omnia vsque ad minima vltimaque curæ esse Regi, qui bonitatis nomen sit adepturus, cum ea præcipue de causa Sardanapalus & plerique alij infames habiti sint, quod simulac ad principatum peruenire, omni abiecta cura sibi tantum vacare, seque vnus curare instituerunt.

REX TVTELARIS.

Quod si Regem Ægyptij suum vel alium quempiam in obeliscis aut monumentis aliis curam populi sui gessisse regiam attestarentur, eumque tutelarem fuisse commonebant, anguem vigilem, vertice quippe surrecto, clarioque pectori sculpebant, cuiusmodi species adhuc plerisque locis inspicitur: hic vero pro regio nomine ΚΥΡΟΣ inscribatur, utpote quod æque vigilabundam esse deceat Regem, cui gentium regionumque tutela sit curæ credita: quare apud Homerum Somnus Nestoris personam indutus, his verbis compellat Agamemnonem:

ὅφρα πᾶν ἄνθρωπον εὐδαίμων βασιλεύσῃσι ἀνδράσιν, ὅφρα λαὸν ἐπιτετραφέντων ἐν τοσούτοις μέμνη.

Quam sententiam ita reddamus:

Non decet ignauum tota producere somnum Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius Tot populi degunt, cui rerum cura fidesque Credita summorum. Quod P. Scipio, vir alioqui rebus tot præclare gestis omni laude maior, cum minime præstaret, somnolentiæ ratione malè apud Romanum populum audiebat, autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili institutione Sanè vero dracones à visu, quem acutissimum habent, nomen apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de causa dedicatur, quia nomen id πάσι τοῖς πάντεσσι ἀνθρώποισιν, ἐν ἑκάστῳ πρὸς πάντων νοεῖν, factum nonnulli tradunt: prudentiamque hinc interpretantur, quæ omnia perspicit, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendam, qui in amicorum viriis tam acutè cerneret quàm aquila, aut serpens Epidaurius, puto prouerbiū secutus, ὄφρα ὄφρα δὲ μὲν. Neque temere Aristophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æsculapij lambere, cuius rei beneficio ille ex caeco cernere cœpisset.

HEROS.

Quod autem Heroibus in vniuersum draco facer habeatur, ea de causa Plutarchus, Agide, factum putat, quod ex medulla hominis serpens gigni solet: quod non ignorauit Virgilius cum ad Anchisæ tumulum hæc accidisse memorauit:

Adytis cum lubricus anguis ab ipsis, Septem ingens gyros septena volumina traxit Amplexus placidè cumulum, lapsusq; per aras: Carulca cui terga nota maculosus & auro

Squamman

A Squammam incendebat fulgor, seu nubibus arcus Mille trahit varios aduerso sole colores. Obsupuit visu Aeneas, ille agmine longo Tandem inter pateras & leuia pocula serpens, Libavitque dapes, rursusque innoxius imo Successit tumulo, & depasta altaria liquit.

Quod quidem non temere fictum à Poëta, sed ex historia desumptum. Atheniensibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnam inituris, serpens draco in naui dicitur apparuisse, secundissimo rerum, quæ prosperè subsecuta sunt, prodigio: cuius rei monumentum in Salamine templum fuit Cychreo, vt apud Pausaniam est, dicatum, quod Apollo responderit serpentem illum Cychreum heroem fuisse, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

Epaminondas autè Imp. ille clarissimus, qui ad Mantineam tam fortiter occubuit, draconis gesta emine insignis fuit. Eo vero loco vbi prælium commissum est, columnam erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriam sculptum ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quod is ex Spartiatarum cognatione, quæ Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id gentile esset insigne, quippe quod à seminio anguincorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosque ipsos in Laconia inde originem duxisse nonnulli credidere, quos olim ὄφιοδέρμεις nuncupatos alia de causa historici tradiderunt: cum enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum vis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi vsu conuertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atque cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipue contendebas, vt aduersus eruditorum quorundam sententiam veterum exempla tibi suggererentur, quod non esse nouum institutum familias variis gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atque etiam in sculpturarum in illis animantium, figurarum, plantarum, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses: priusquam ad horum explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem commonstrata dicere necessarium est. Sed prius aliqua de ostentis.

AMPLITVDO NOMINIS.

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, nos iis tantum quæ ad imperium aut alium quemcunque principatum attinet, sed ad ea quoque quæ vel ingenio vel arte celebritatem sibi aliquam comparauerunt: vt in histione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cum enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, qui responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

Avreliano vero, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cum eius pueri peluim plerunque cinxisset, neque vnquam occidi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspiciæ non ignara cum hoc vidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præfagio Seueri imperium præmonstratum est, cui dormienti, vt Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefatis ac acclamantibus familiaribus, abiit. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nonne ipsa quoque vel in conceptu vel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuicia fuerunt? Mamaea Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum pareret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præfagiuit, qui matri Olympiæ congressus est in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circumfusis nihil attulit nocimenti. Dedit & Augusto Imperij præfagium ostento simili. Nam cum Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte venisset, positaque in templo lætica, dum careræ quoque matronæ dormirent, obdormisset, visus est draco repente ad eam irrepere, pauloque post digressus: illa vero expergefata quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula veluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò vt publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sedenim facile fuit ostenta, quæ principibus viris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accommodare: quid autem de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus venalis cum Romam delatus esset, deprehensus est dum quiesceret, habere sub capite draconem in spiram complicatum: quem Thracia itidem mulier conspiciata vaticinandi peritissima, signum esse dixit magna cuiusdam & formidabilis potentia, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens vbi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostendit. Nam Tiberius Cæsar serpentem draconem in deliciis habere solitus, eique manu sua cibum ministrare: quem cum is corrosus à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse vim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, non fabula tantum Pelei Thessaliæ Regis, verum & portenta & prodigiola somnia declarant. Nam & Nero paulò antè quam

quàm extingueretur, visus est sibi per somnium pennatarum formicarum multitudine oppleti. Sed enim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spoliū à matre pro amuleto cōmendatum, brachio alligatū aliquandiu gestauerat, inde memoriae maternae tadio abiecerat, tunc id perquisiuit incassum, cum omnia contra se fremere comperisset, maternae erga se pietatis serō memor.

A S I A.

ANtea verò quàm militaria signa promoueam, scrupulus ille mihi videtur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari purant, non secus ac ibes Ægyptum, elephantum Africam, cuniculum Hispaniam, equum Italiam, quæ sigillatim suo quæque Commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari videntur, quòd numi plerique argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est, CAESAR IMP. VII. ab altero latere angues tris, quorum duo pectoribus hinc inde sinuosè surrectis attolluntur: tertius iacens, capite caudam vnus, cauda verò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria surrigitur calathisco insitens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam vbertatem significandam. Inscripção verò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanum tris iam orbis partes occupasse: Europam enim diu possederant, Africam paulò antè subiugarant, nunc Asina recepta, & ad reliquas applicata, tertiam quoque partem adepti videbantur.

PRÆFECTVS MILITVM.

Cæsaris
numus.

Quod verò pertinet ad insignia militum, numus est Cæsaris Di. III. in quo Victoriae caput est, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, vti mos galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere verò serpens Draco prorepat capite surrecto, magnis voluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆ. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas, draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra LXX. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immisi, vt Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt, atque ita cōtriti. quodque mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu confregisti caput Draconis, Pharaonè ipsum intelligit. Qui mysticum sequuntur sensum, hæc ad Christum referunt, qui dæmonis vim omnè sustulerit.

COHORTES.

Quin & cohortium erant insignia, perque singulas earum, vt Flavius Vegetius scribit, ferbantur ad prælium à Draconariis, quo nomine κατ' ἔξοχην significatos omnes appellabant. Quo verò pacto gestarentur, videre est apud Ammianum Marcellinum, vbi pompam describit quam Constantius Imp. urbem ingreditus duxit: erant enim, vt is inquit, & dracones hastarum auris gemmatisque summitatibus illigati, hiatu vasto perflabiles, & ideo velut ira perciti sibilantes, caudarumque volumina relinquentes in ventum. De iis Claudianus:

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat verò signum draconis purpureum, vt idem Ammianus attestatur, Atqui non in signis tantum serpentes militibus vsu fuere, sed viui etiam pugnantibus sociis auxilium non contemptibile præstare. Legimus enim Annibalem monstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, vt in hostium classem vascula iacularentur viperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministeriis impedirentur. Idem cum Prusias iam cedente classe sua fecisset, victor euasit. Antiquæ verò illius militiæ vestigia quædam habentur apud vos Massæos Romæ in Canone quodam circa Theodosij tempora & aliquando etiam prius confecto, in quo militum omnes ordines recensentur, gestaminaque ipsa suis etiam coloribus picta conspiciuntur, quæ quisque manipulus turmaque, ex quadrupedibus vel alitibus, vel ex colorum varietate signa sibi desumpsissent: ex quibus quæ facerent ad anguem, quoniam id operis ordo sibi deponere videbatur, subiicere non importunum iudicauit.

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguem luteum pro insigni habebant in parma viridi, cuius marginem ruber limbus ambibat. Umbilicus argenteus erat, circa quem luteus circumducebatur circulus. Hic autè serpens terga infernè habebat, caput & caudam sursum versus inflectebat.

CORTONACENSES.

Qui verò coloris albi draconem præferabant in rubra parma, cuius umbilicus erat argenteus, in margine verò circuli duo, quorum interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur, & cum superioribus vtrique sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPALI.

Nam qui sub equitum Magistro militabant Thaipali, nisi codex in damno est, & Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleum gestabant anguem, terga læuam versus porrigentem, in dexteram verò caput & caudam incuruantem: qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum verò parma alba, umbilicus identidem argenteus, circum quem ruber ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri, violaceus erat orbiculus.

PRÆFECTI

PRÆFECTI FABRICÆ.

Anter gestamina verò Fabricæ præfectorum, quæ sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in thorum vno conspiciebatur, parma cærulea, aureus umbilicus, margo ruber, intra quem à læua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij virum illustrem, Magistrum officiorum appellatum.

SAGANNENSES.

Sed angues duo in huiusmodi militum gestaminibus colore rubro, siue, vti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem x. Græcæ literæ in transversum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circumdaret, eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes, Sagannenses appellabantur.

BIANENSES.

Hvmunicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoque vnicolor, spiris duabus circa umbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto, & in auersum respiciente, cauda aliquantulum infernè summissa propendenteque, gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

HONORIANI IUNIORES.

Erat inter hos quoque mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores vocabantur. Serpentis id frustum lateum, totam ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in cæsuras versis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergum circulus albus ducebatur, umbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri viro equitum Magistro.

MARCOMANI.

Sub eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoque serpentem præferbant coloris identidem lutei in alba parma, cuius aureus erat umbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CURATI IUNIORES.

Contra verò in nigra parma luteus erat serpens eodem circumductus modo, & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem collocato: umbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabant hoc Curatij iuniores sub eodem Magistro equitum militantes.

MAVRIALITES.

At dimidij duo, seque inuicem inspectantes albi coloris in parma viridi, quam margo ruber ambibat, eorum erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoque parmae umbilicus decussatus erat transversis lineis, cuius duæ oppositæ partes albae, aduersæ cæruleæ.

FABRICÆ.

Praeter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricæ septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum vno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite truncique parte cæsa in læuam versis: parma cærulea. Inter serpentis caput atque segmentum orbiculus erat luteus: umbilicus quoque in obliquum decussatus, partim aureus, partim argenteus erat.

DEFENSORES.

Dvos verò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculum coeuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores vocabantur. Horum præfectus erat illustris vir militum Præfentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

Integer etiam caduceus, hoc est, totis expressis anguibus, iisque vnà cum baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginem purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quæ Sexta Parthica vocabatur. Militabat sub Magistro militum per Orientem.

ANGLEVARI.

Sub militum autem Præfentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculi seuius summitate pila erat, vnde angues prorumpebant, & ad osculum iuxta parmae medium adflectebantur. Parma erat sapphiri coloris, at diluitoris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI.

At sub Magistro militum præfentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interiùs circumducto: in medio cuius angues rubri duo, non è baculo, sed velut è cippo quodam identidem rubro emissi ad osculum incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpicuum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T. centurionis signum notatum erat: de quo alibi diximus.

FALCO.

FALCONARIUM.

IN eadem Magistri militum Præfentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binæ vtriq; aures acutæ, longæque surrectæ. Hi non baculo, sed lato cuidam pedamento committebantur (liceat ita columellam appellare, quæ sustinebat angues) vnde mox in superiorem caducei partem curuabantur. Fulcrum illud lato spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. medium huius spatij vmbilicus aureus occupabat: qui id præferebant, milites Falconarij nuncupabantur.

VINDICES.

Is proximi erant & ordine & præfectura vocati Vindices, qui cæruleas Mori instar colubras in caducei morem flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, vbi angues pedamento committebantur appliciti coalitique, aureus erat vmbilicus.

SAGITTARIUM NERVI.

DVcebat & Magister peditum ordinis aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipue erant sagittarij Nerui, qui dimidio utebantur caduceo, quorum scilicet parma coloris erat prasini, rubro circumducto limbo, Parmæ medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

Horum socij erant, qui cæruleos gestabant angues in caducei morem flexos, in parma tota rubra: anguium verò pedamentum album erat veluti squamis acutis quatuor altera super altera scandentibus, quarum apices inferne summittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IUNIORES.

Is additi erant Marcomani iuniores, qui & ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues vsque coloris eiusdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

Neque quidem hinc aberant seniores Marcomani, qui huc eundem secuti præfectum, prasinas habebat caducei colubras in alba parma, quam luteus ambibat circulus: rubra verò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erant colubræ.

ATECOTI IUNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoque, quorum gestamen erant angues ex caduceo luteæ, cum rubro pedamento in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi verò Atecoti iuniores appellabantur.

EXCULTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eisdem Magistrum peditum sequebatur, quibus nomen erat Excultatoribus. Gestabant ij caduceum ex luteis anguib; auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

Qui verò sub Magistro equitum caducei gestamen vsurpabant, albas præferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina quam ruber ambibat limbus, hique Brachiati vocabantur. Reliqua verò insignia, quæ innumera penè sunt, per commentaria cæterorum animalium, vt loco quæque congruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceum incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata Commentario hoc explicuerimus.

DE CADUCEO.

Caducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quam Mercurio præcipue veteres consecrarunt, draconibus duobus, mare scilicet & scemina parte media voluminis sui inuicem in nodum, quem Herculis vocant, obligatis, quorum primæ partes reflexæ in circulum pressis oculis ambitum circuli iungunt, caudæ verò ad Caducei capulum reuocantur, ornanturque alis ex eadem capuli parte nascentibus.

GENESIS.

Argumentum huius hieroglyphici commenti ad genituram hominis, quæ genesis appellatur, Ægyptij protendunt, deos præfides homini nascenti quatuor esse memorantes, *Ναμωνα, Τίχμη, Ἐρωτα, καὶ Ἀδρυνη*. Ac priores duos Solem & Lunam intelligunt, quod Sol auctor spiritus, caloris & luminis, humanæ vitæ genitor & custos est, idcoque nascentis demon creditur. Luna *Τίχμη*, quia corporum præses est, quæ fortuitorum varietate iactatur. Amor osculo significatur, Necessitas nodo: pinna mentis vel citatè indicant, quæ pernicious nihil. Inuolucrum verò draconum, iter vtriusque flexuosum ostendit, quæ omnia & pleraque alia Macrobius diligenter examinavit, à quo, quæ diffusius quis exponi quæsierit, petédit. Occultæ sanè rerù originè per serpētis effigiè Valètiniani cōmōstrabant, positionem intestinorum nostrorum per quæ esca infertur, in exemplum adducentes, quæ serpentinæ spiræ instar in vtero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substantiæ specimen habeat.

MINÆ

MINÆ PAXQUE.

SVnt autores haudquaquam aspernandi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacem simul ostentare putent, cuiusmodi simulachrum Gephyrei armato exercitui prætulisse feruntur, cum Eumolpus Atheniensis profigauit: illi enim Caduceum prætendentes, & pacè quietis, & minas insultantibus offerre visum.

FERRA.

Interpretationem eam quæ Caduceum ad genesios significatum trahit, Ægypticam esse non negarim, sed alia quadam ratione à Macrobiano commento sciore. Siquidem Ægyptij, cum maxime omnium humanum genus ex ceno genitum profiterentur, colubros terræ filios esse nō ignari, prout etiam in ostentis aliquot accipiuntur, singentes colubros ita mutuo cōplexu ad osculū tendere, omnem indicant humanitatem, si salua esse velit, oportere in eiusmodi cōcordiam conuenire. Caduceatores itaq; serpentes eo cōplexu coniunctos præferunt, vt eos qui aliis iniuriā facere molitur, humanitatis admoneat. Quod verò terræ signū sit anguis, plerisq; historiarum locis, sed eo præcipue reperias, vbi Cræsus aduersus Cyrum bellum suscepit: eo enim tempore vis colubrorū ingēs in suburbanis Sardium locis repente coorta est, quos equi in pasua dimissi passim deuorauerunt: responderunt diuinationum periti, futurum vt externæ gentes, indigenas consumerent: indige nam enim esse colubrum, terræque filium: equum verò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo fati dictum Commentario.

CONCORDIA.

Verum si quid in longa huiusmodi rerum indagine ariolari licet, putarim ego picturationē hanc in pacis & concordie significatum inde sumptā, quod serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaque alia quauis clade poni solita est: osculum autē, & pacis & concordie signū esse, negari nemo. Quin & sacra pietatis nostræ literæ pacis osculum identidem attestatur. Virga, vt loco suo latius ostenditur, tum disciplinam, tum eloquentiæ vim indicat. Si quis igitur pietate grauis, & eloquentia potens, altercantes aggressus, nullam bello salutem esse docuerit, dubium bellorum omnium euentum dixerit, funesta perniciosaq; demum esse bella commonstrat, & quæcunque alia ad huiusmodi rem pro loco, tempore, personisq; faciētia excogitare & eloqui potuerit, perfacile is discordes animos in concordiam trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinæ suæ virga in vnum obligabit, quibus ad osculum cōeuntibus, conuenire animos & ad concordiam conuersos esse, meridiana luce clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorum genus in magna Galliarū fama, quod anguineum appellant Druidæ, quod ex numero suorum ouorum faciant angues, conuoluētēs ea, & saluis faucium corporumq; spumis cōglomeratēs, vt tādē fiat ex multis vnū, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; complexu adstricti: saluarumq; profuētium humore concreto crusta superinducatur. Vt cunq; id sanè cōstat, ouum hoc quodcunque sit, ad victorias litium, ac ad conciliandos sibi Regum aditus mirè laudari, perinde ac etiā pinguem anguis in pelle Dorcadū (ne draconū, vt in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto, conferre ad iudiciorum victoriam perhibetur, cuiusmodi rebus magica superstitio mortalium plurimos eludit. Quod si hoc credibile videatur, Philostrato etiam, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis anulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconum capitibus insit. De quo quidē annullo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officiis, quod is qui eum gestaret, pala in volam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret.

PAX.

Plerisque sanè locis videre est anguium huiusmodi globos in vnam quasi massam adstrictos, de iugorum verticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantam anguium vim conuenire, conuoluitque in gyrum inuicem, vt montis speciem procul aspicientibus reddant: cuiusmodi quidem complexus anguium, & frugifera eorum concordia, causa, vt Plinius inquit, videtur esse, quare externæ gentes caduceum in pacis argumentum circumdata effigie anguium fecerint: neq; enim christatos esse in caduceo mos est. Ad hæc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionem præferunt, vt in numo Cæs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillum est cum caduceo, & ramo oliuæ, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus & numum aureū Bononiæ apud Achillinos, in quo simulachrum alatum est cum caduceo & serpente quodam à pedibus abeunte, cuius inscriptio est, PAX AVGVSTAE. Illius sanè serpentis abitus ablegatum aliò bellum ostēdit. Aliæ in hoc numo literæ sunt, TI. CLAVD. CAES. AVG. P. M. TR. P. Nam in altero ex vte eiusdem Ti. Claudij numo alatum sigillum est, dextera vestimentum à pectore ad faciem tollens læua caduceum exporrigit, pedibus serpentem sinuosum calcant: quod bello oppresso pacem condonatum omnino significat.

FELICITAS.

Caduceo verò si cornu copiarum adiiciatur, felicitatis indicium est, quod in eiusdem Vespasiani & Caliorum numis obseruauimus. Nam & Hadriani numus est eodem significato atque inscriptione, quæ in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus, etiam in Antonini Pij numo caduceum, & oliuæ ramum fructibus & foliis onustum, cuius est inscriptio, FELICITAS AVG. In Severi vero

Hadriani
Traiani,
Imp. numi
Anto-

N

mini Py.
Seueri
Maerini.
Julia Ma-
mea.

Drusi.

Macrini Augusti numo, non oliuæ, sed hasta in læua est manu: caduceus dextera prætenditur: inscrip-
tio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Hastam autem intra alia significata humanæ etiam ætatis indicium
esse alibi ostendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameæ numo dea læuo cubito columellæ assur-
gentis capitulo innititur, dextera caduceum tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Columna enim
habet nescio quid in significato quod ad publicum pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio pro-
cul constat, quid sibi velit caduceus ille, qui situs est in medio cornuum duorum in numo Drusi: quid-
que solus ille in numo cuius inscriptio est, M. PLETORI CEST. EX S. C.

ELOQVENTIA.

Sed quia serpentem pro astu poni docti sumus ex Aristotele dicente, animalia quædam esse astu-
sta per se, sicuti sunt serpentes: magis verò ex lectione sacra, quæ prudentiam huic in primis ani-
mali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quod ostendere voluerint, &
calliditatem & prudentiam necessarias eloquentiæ, quæ per virgam significatur, quippe quæ regat
dictis animos. Neque defunt qui virgam auream Mercurij manibus, à qua Deus ipse χρυσόραπτος appel-
latur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scite & oportune norit orationem contexere,
signum esse contendunt.

Virga verò Palladi totius sapientiæ deæ, ab Homero
passim accommodatur. Vlysis quoque socij vno vir-
gæ capite, falsa quippe persuasione ac insipientia, in brutum
speciem transformantur: altero virgæ capite, vera
quippe disciplina ac rerum peritiâ, in humanam restituuntur
effigiem. Reliqua verò taceo, quæ Moses ubique virgæ
fractus munere scribitur effecisse: nã alibi super hoc suus
erit locus. Quam verò nunc tractamus, ea est diuina vir-
gula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorum ait:
Quod si omnia nobis, quæ ad victum cultumque perti-
nent, quasi virgula diuina, ut aiunt, suppeditarentur. Atque
hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies,
qui ex hoc effusissimam eam Dei Opt. Max. munificentiam
intelligunt, quod omnia secundat, fortunat atque felicitat.

VERA DISCIPLINA.

Undem hunc scipionem nostri sic figurat, ut ad om-
nium ferè templorum facies iuxta limina, colossæ
magnitudinis figuram humanam pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, ut
mea fert opinio, nam historia omnino apochrypha est, ea de causa fit, ut si Christum gestare hume-
ris, hoc est, veram sapientiam enancisci volumus, dandam esse operam impensissimam disciplinæ
admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quoruncunque annuum cursus profunditatè que ac tor-
rentium impetus facile superemus. Et quod Iacob ait, In virga nostra Iordanem pertranseamus: sa-
nè Iordanis vel quoduis aliud flumen, fluxos animi motus, & voluptariæ mollitudinis affectus in-
dicat: virga disciplinam, sine qua non esse progrediendum Græco monemur adagio, qua qui firmiter
innituntur, nullis perturbationum occurrib. deturbantur, nullis vndarum quantumlibet inturgentium
fluctibus immerguntur: pedibus verò per ima vel ipsius pelagi demersis vix crure genuæ tenus
alluimur: capita autem, ut ait ille, cõdimus intra sidera, Deumque ipsum sustinere humeris videmur,
ac veri demum euadimus χρυσόραπτοι in quos ubi sagittæ fuerint immisæ, eadem in iaculatores suos
spontè retorquentur, ut in vulgata habetur historia. Quid enim in vniuersa literarum peritiâ facilius,
quàm eorum calumnias repellere, ac suismet vnunquemque iaculis conficere, qui sanctissima nostræ
pietatis instituta vel incesse vel conuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit presidio firmata, ac ma-
gni verique numinis munimento quamualidissimo roborata?

PIERIVS

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM

MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, DE IIS QUÆ
per Æsculapium, Gorgonas, Hydras, & id genus alia significantur,
ex facris Ægyptiorum literis.

LIBER XVI.

IBI verò, elegantissime Mari, tertium de serpentium significationibus commentarium dedican-
dum iudicavi, ut vniuersa hac materia quæ à vobis honoratissimis fratribus magna sui parte pro-
fecta est, ad vos identidem rediret, laudastique ea quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæque ad
Achillem fratres tuos miseram, significastique libellos illos pro humanitate tua libenter à te le-
ctos, in illis tamen desiderasse quadam alia, ut opus absolutum vndeunque videretur, præter
Æsculapium, fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quadam venenatorum genera, Di-
psadem, Scorpionem, Salamandram, quod in illis quoque inesse debere hieroglyphica auguraris: proinde curasti, ut
hec mihi nomine tuo per Florum nostrum significarentur, ne contentus iis esse vellem, quæ duobus illis Commen-
tariis collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quod ita me ad-
monueris: mearumque nugarum qualescunque essent curam suscipere dignaveris: sed quod in prioribus illis non
omnia sum complexus, minimè per negligentiam esse factum scias: imò quia verius sum vos fratres viros tam
præstantes, magnis & innumeris Christiana Reip. negotiis oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare sum-
mumque fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem commoda, si tempora eorum longo morari sermone vo-
luissem. Quoniam verò ita te cupere declarasti, ut illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam ut ea quo-
que colligerem: quæ cum longè plura essent quàm pro corollario subiici possent, eadem impeditus verecundia, ne
nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicavi, si residua hæc in vnum, idque iustum
adstruere commentarium, ac veluti serpens linguis micat ore trifurcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam
si aliuum pleraque quadrupedum multa, humani tantum corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & aliis
rebus non admodum pauca, cur non & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sed enim hoc ter-
tium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui auctor impulsorque fueris ut ea conquirerentur, egoque
importuni notam perbelle declinauero, cum tu ipse crabrones in te sponte tua concitaris. Vale.

ÆSCVLAPIVS.

Anguis significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, san-
ctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis Deum Æsculapium intel-
ligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcæ Latinæque omnes histo-
riæ testantur, plurimæque passim statuar, per quarum crura & genua serpens fle-
xuosis voluminibus implicatur, locorum ubique Romæ, ac in toto terrarum or-
be conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento comper-
tum est, neque vllum esse aiunt apud Medicos volumen, quod anguicum in ægri-
tudinibus beneficia non latissime demonstrat: ut minus miremur serpentis effigiem ex ære in con-
tum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incommodis, quæ se in itinere tam
longo oggerere potuissent, diuino spirante præsidio liberarentur: de quo loco suo plura diximus.
Quinetiam, ut ad remedia reuertamur, inuentum est ab Antonio Musa Augusti medico, in vlceribus
insanabilibus viperas edendas dare, miraque ita celeritate per sanare. Et quamuis perniciofa mul-
ta sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quæ bruta
honestè atque prudenter facere videntur, ratione ea fieri concedamus, ut non aliquando magna
& amicitia & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quæ in homine ra-
tò admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

Scribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco viro quodam patriæ religionis superstitione tam fa-
miliariter alitam, ut ad mensam assidue ventitaret: quæ cum catulos enixa esset, quorum vnus ho-
spitis filium enecauit, regressa parens, intellecto facinore, filium & ipsa suam morte multauit, ac vo-
luntarium exilium sibi in perpetuum delegit. Apud Philostratum legere est, Aiaci Locrensis draco-
nem mansuetum in deliciis fuisse, cui cibum de mensa communi ministrabat, quemque perinde ac
canem secum comitem adducebat: addit, eum quinque cubitorum magnitudinem expleffe. Neque
illud prætermittendum, quantum ad salutis significatum pertinet, publicatum esse, Nerone a per-
cussoribus, quos in eum Messalina immiserat, serpentis ope seruatum, cum è puluino, ubi ipse quie-
scebat, se proferens, eos absteruisset, siue ea fabula fuerit, siue serpentis exuuiæ, quas ex voluntate
matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tandem maternæ memoriæ abiicit,
rursusque uti alio Commentario diximus, extremis suis rebus frustra requisit, quippe qui speraret

aduersus infortunia, quæ vndique iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVinetiam ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicatuos, serpentis ope victoriam consecutos, oblatò sibi puero, dum in aciem descenderent, quem nudù ante omnes ordines statuerunt, Arcadibusque irruentibus pueris in draconem mutari visus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuere: in cuius rei monumentum Helei facello ibi erecto vbi condi serpens visus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissime coluerunt.

SALVS.

MERITO verò salutis significatum serpens sibi vindicasse videtur, à quo, vt initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas istui viperino præfens admodum esse remedium viperam ipsam exustam & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicæ peritiam Adamantius, vbi homilia xvii. super Numeros sacrificiorum dæmoniorum virus per sacrificia, quæ olim Deo offerebantur, depelli dicit, veluti serpentium venena medicamentis nihilominus ex serpentibus confectis depelluntur, vt perhibent. Apud Cebetem obserues, viperæ dente semel tactum quempiam, nulla deinceps venena formidare. Tradunt alij, qui viperæ iccur conditum semel hauserit, nullius inde serpentis iccū pertimescere debere. Quid verò illud quod à Dioscoride traditum est, homines qui viperis conditis in cibum vti consuerint, longiora vitæ spatia producere, & ad summam senectutem incolumes peruenire: Iligonus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis viuant, quia viperinis carnibus alantur: ad hæc, neque capiti neque vestibus eorum, noxia corpori inesse animalia. eamque causam videtur Tertullianus asserre, cur tanta sit ceruo viuacitas, quippe quod ipse ætatis suæ arbiter serpente pastus, veneno augetur in iuuentutem: vel, veneno languido exit in iuuentutem, vt vulgata habent exemplaria. Et Nazianzenus, vbi Basilij rudimenta commendans, philosophiam & politiores alias litteras à Christiano homine minimè contemnendas esse disserit, viperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remedium granioribus morbis excogitatum est: id ad hanc vsque diem à maximè feræ perniciosaque bestia κατ' ἐξοχὴν Theriacum vocamus. Sunt qui tradant vipersas in Arabia, vbi balsamum colligitur, innoxias iccū, quod venenum balsami leniatur succo, quo illæ dicuntur ali. Addam & illud, tametsi Ἐπιπέριον, quod apud Theophrastum legas, viperarum moribus tibicinè qui modulerit adhibitum, efficacitatem habere medicinæ. Quæ quidem commemorare libuit, vt nò immeritò numismata tot cula existimemus, quæ serpentem habent cum inscriptione Salutis: veluti ille est in spirâ collectus cuius inscriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiusdem numo serpens est tractu sinuoso, tortilique obrepens virgæ, quam signum ibidem adiectum dextera humi applicat. Atque in alio Dea ipsa læua virgam gerit, dextera poculū angui porrigit: inscriptio, SALVS AVG. COS. III. In alijs ipse fella sedens pateram porrigit angui suo de loculo exeunti, caputque pateræ admoventi: inscriptio, SALVS AVG. In numo verò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti simulachro pateramque porrigenti assurgit angui, cum inscriptione, SALVS PVBLICA. Sed ne singula commemorare, quæ quidem sunt innumera, Commodi, Crispinæ, & aliorum per argues deniq; omnes Salutem intellexere. Quod autem ferunt Aesculapium sub anguis specie Romani legari nauem spontè ingressum, cum ipsi Epidaurum aduersus pestilentiam opem imploraturi aduigassent, scribunt Græci tale aliquid sibi etiam obrigisse, cum ipse idem Deus draconis effigie à Nicagora Echetimi vxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neque desunt qui super Aesculapio comminiscantur historiam: educa:um quippe draconem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethonius à florù vberitate nuncupatur: Throna enim flores vocant lingua Thessala. Addunt anguem eum fuisse nigrum, vtero subuiridi, figura pulchra, triplici denticum ordine, fronte & supercilio admodum pingui, cui præ pinguedine toruli veluti quidam sub mentum reducti, barbæ speciem reddebant, quæ lurido fellis colore intrinsecta videretur. Ictus eius innocuus, illi quem sorices infigunt perquam similis, etiam cum vehementer lædere conabatur. Genus hoc serpentum assidue cum aquila bellum gerere aiunt, sæpeque in eius nidum prorepere ouaque depasci, ac illi semper insidias struere, cum præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem vlscisci velit, qui dominum suum fulmine sustulisset. Horum autem consuetam operæ precium est apud Nicandrum legere. Sed vt apud Pausaniam est, dracones qui Aesculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tãrùm inueniri tradit. Cum verò Aesculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingatur, ideo nonnulli dixere, serpentis eum in iugna gestare, quod homines cum in ægritudinibus, vt Homerus inquit, neque nò Heliòdus, citò senescant, salubritate adueniente iterum iuuenescere videantur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senecta ad vernam sese protipit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVod si medicina rationem habeamus, serpens hic prudentiam indicare videbitur: nam & Affectoris nostri dictum est, nos esse debere prudentes, admonentis, sicuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sophiam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infudisse, eaque de causa serpentem omnium sapientiorum habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cum prudentia non præfentia

Numisma
ta purissima
cum serpē-
tibus quare
eujus.

A fentia tantum examinet, verum & lapsa & futura mediterur, & tanquam è specula prospicet, medicum exscribere videtur, quem oportet, inquit Hippocrates, pensitare diligenter.

Οὐτ' ἦδη τὰτ' ἔοντα, τὰτ' ἐσόμενα, πρὸτ' ἔοντα.

Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricupitium in Apollinis etiam simulachro factum inuenies, cuius pedibus ingentis vastitatis serpens triceps subiiciebatur. Capita ea, canis vnum, lupi alterum, tertium leonis: de quo alibi disseruimus, & prudentiæ signum id esse demonstrauimus.

PERNICIES.

VISEBatur autem in Delphis apud oraculum serpens, qui singulari certamine videretur Apollinè prouocare. obseruatum à Plutarcho, perniciem enim saluti semper aduersatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ speculæ recessu, ob veterum quippe artificum admirationem, videntur, Iulius II. admirandæ illud vetustæ artis & ingenij signum restituit, Apollinem ἐκατηβέλτην, vbi vipera serpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur fomere. Non temerè illa facta, sed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc est, ægritudinarij veneni cædem indicat, quem Apollo, vt Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ verò huius facies osque ipsum Octauiani Augusti viderur esse, eiusque iunioris lineamenta quæ spectantur in numis, repræsentat. Sunt autem Pythones & dæmonum genus, cui, vt scribit Adamantius, dracones aliique serpentes ministrare perhibentur. Sed de iis alio commentario plura disseruimus.

GIGANTES.

B Iodorus quoque per serpentem voluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipueque Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppressere. Et Commodus Imperator, vt legere est apud Lampridium, homines obtortis pedibus, vtpote draconteis, Gigantes appellare solitus, eosque sagittis ex libidine configere. Et statuas giganteas penè omnes obtortis cruribus videas, vt anguipedes illos Terræ filios ostentent: nam & Naso augineos habuisse pedes ait Gigantes, qui centum quisque brachijs cælum capere coniti sunt, eo versu:

Cum centum quisq; parabat

Imicere anguipedum captiuo brachia cælo.

Et Ægna Maro:

His natura sua est aluo tenus ima per oves.

Squammeus intortos sinuat vestigia serpens.

HORRIFICVM.

QVas verò colubras Eumenidum crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primum excogitatum Pausanias attestatur, cum antea nihil neque in his, neque in alio, quopiam ex infernis deis quicquam esse horrificum existimaretur. Manifestissimum est enim totum hoc terroris argumento consistit, loca tamen ea terribilia esse ex Affectore nostro totiens audimus, vbi sit fletus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponunt. Vt verò ad anguimum terrificum hieroglyphicum reuertamur, non temere. Tib. Græchus timuisse videtur, cum in spatiosa galca, qua in bellis vti consueuerat, angues offendit oua peperisse, fœtusque iam formatos, paulò antequam multitudine Quiritum oppressus, interficeretur.

VASTITAS.

C Iam draconem, quem mali significatum habere dicunt, Crocodili nonnulli speciem esse putant, I fortasse quia vastiorè pingeretur corpore: nam alicubi mirificè crescunt. Maximus enim, Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tempore draconem fuisse quinque iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe vastam & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunque incederet, omnia arbuta, virgulta & resta peruertere, quod vastitatem Italiæ portendere diuinitus intellexit. Neque temere Faustina visa sibi in somnis serpentes parere, sed ex his vnum ferociorem, cum Antoninum & Commodum in vtero gestaret: quod vita deinde Commodi voluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominem, sed immanem hydram ad humani generis interuersionem emissum. Argiphonem Pausanias dictum ait Mercurium, quia ἀφροκτόνος fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nonnulli ἀργον vocant, vel quasi ἀργὸν ἀπὸ τοῦ φονέου, quod cæde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius, quamuis Leuctichidas Lacedæmonius Aristone parte nobilis, neque sua obscurus virtute, portenta hæc, atque alia eludere consuevit: nam cum propinquieris portæ clauis Draco circumuolutus esset, monstrumque id esse vates denunciaret: Minime mihi quidem videtur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse assequerem.

VOLVMEN.

A Libi cur dracones Ceræi vectandæ adhiberentur, explicuimus: sed quoniam nihil prætereundum existimaui, quod in significationum argumentum apud scriptores veteres comperissem,

addendum quoque fuit, scripta lucubrationesque in anguim nomē deuenire: siquidem Zezes He- fiodi interpret, dracones quibus veſta Ceres Proſerpinam quæritabat, ſignificare ait volumina que Triptolemus de agricultura conſcripſit, eo que loco *δημητρεμ*, Terram matrem interpretatur: con- fueſſe enim Dores *γ* in *δ* vertere, ita que *γημητρε*, *δημητρε* mox dicta.

TROPHONIUS.

Simulachra quædam iuxta Ercynam fluuium in ſpecu quodam fuiſſe memorat Pauſanias, quæ ſdicata erant cum ſceptris, circa quæ dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiqua- rum rerum ignari, *Æſculapij* & *Hygiæ* ſimulachra exiſtimabant, cum tamen & Ercynæ & Tropho- nij eſſent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones conſecrauit, ſiue ob oraculorum prudē- tiatā, ſiue ob rei quæ in promptu erat ſimilitudinē, quod oracula Trophonia ſubterraneo in ſpecu reddi ſolita, in ſpecu autem & ſubterraneis cauernis angues libentiſſimē latitare, ignorat ne- mo. De Trophonio pleni ſunt doctorum ætatis noſtræ libri.

BORÆAS.

Boream quoque ventum aiunt ieroglyphicē viperinis caudis, pedum loco, præditum figurari: qua quidem ſpecie inſignis cum Orithyæ raptu in Olympia viſebatur in donario à Cypſelidis dicato.

DE SCORPIO.

Inter ſerpentia Scorpius non habet locum, ſed quia venenoſum eſt animal, hic minime prætereundus fuit: ſuper eo tamen partem eam tractare prius inſtituimus, quæ cum cro- codilo negotium habet.

HOSTIVM CÆDES MUTVA.

Hotes enim duos pari conditione inter ſe dimicantes, viciffimque in damna mutua concurrē- tes, oftendere ſi vellent *Ægyptij* ſacerdotes, Scorpium & Crocodilum pingebant: nam ij ge- nuino quodam inter ſe odio flagrantes, ſimul atque alter alterum inſpexerit, in mutua funera ſpon- te rapiuntur, amboque eadem dimicatione perimuntur. Quia verò & terreſtris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hic dubio procul intelligendum. Quod ſi rem queſtigio peractam indicare voluiſſent, crocodilum ſcorpio ſubiectum pingere mos erat: ictus enim ſcorpj quamprimum inter- imit crocodilum: ſi diſtractam diutius pugnam, difficulterque in necem deuentum oftenderent, ſuperatum à crocodilo ſcorpium faciebant: is enim motu ſegnīs longē diutius laborat antequam hoſtem aſſequatur, & interficere poſſit.

DOLI FALLACIÆ QVE.

Terreſtris verò ſcorpius doli atque fallaciæ ſignum habetur in primis: eſtque apud Sophoclem, Captiuus, prouerbium in hanc ſententiā, *ἐν παντι γάρτε ſκορπιός φρερεὶ λιβω*, quippe ſub omni lapide ſcorpium inſidiari. Sic & Theriacis Nicander:

σκορπιός ἀντροῖς δόλιγος ὑπὸ λαί λωχῶσα.
Scorpius inſidias parua ſub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per ſcorpium notat, vbi illa: Noſti quædam barbarum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morum acritudine vulgus appellat. De inſidiis verò quæ poſt aliquam felicitatem ſubſecuta fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ virum, vt ſcorpius, vltima ſui parte percuffit. Quin & mathematici, vel Ambroſio teſte, percufforem, & ad inuadendum ex inſidiis promptum cum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentem exceperit.

INNOCVA PRAVITAS.

IS in aquam merſus ſi figuretur, innocuam ſignificat prauitatem: quandoquidem & ipſe & ſerpen- tes alij qui præualent in ſiccō, ſi præcipitētur in aquam, vt Cyprianus ait, præualere non poſſunt, innoxique efficiuntur. Diuinæ verò litæ per ſcorpium indicant & diabolum & eius ſectatores, de quibus *Euang.* Dedi vobis potēſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones. De ſerpente autem, quod ad hanc rem facit, ſatis ſuperque ſuperius dictum eſt.

LIBIDO.

Ad hæc libidinem & nequitiam ſcorpius pictus oftendit, eique ex humani corporis partibus apudenda ſunt dedicata. Ei ſigno Mars dominatur, adulteriorū ſemper inſamia notatus. Et mi- lites omnes mulieroſos ait *Ariſtoteles*. Et ſupra finitorē prodeunte Scorpio ortos, Mathematici la- ſcivos eſſe dicunt. quare huc fortē ſpectat illud diui Hieronymi dictum de virgine ad Anitum: Cauē- dum, ne arcuato vulnere ſcorpj vulneretur. Cæleſtem verò Scorpium, ob aculeum, qui eſt inſtar te- li, ſunt qui velint humani generis perditionem ſignificare, cum Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas poſita, matrimonij concordiam oftendat.

TERRA.

AB eiſdem Mathematicis deſumptum crediderim id Scorpij ſignificatum, vt pro terra, nonnun- quam figuretur: aiunt ſiquidem illi necem à terreſtribus animalibus iis obuenturam, quibus

Mars

A Mars in Scorpio certo quodā loco repertus fuerit. Ad hæc numus quidam eſt, in quo quadrigæ ſunt cum Victoria & his literis, *Q. IL. IVLI. EVRSIO.* ab cuius altera facie caput eſt cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuſcina eſt & Scorpius, quod victoriā terra marique partā ſignificare videatur.

AFRICA.

Vtrum verò doli fallaciæque Pænorum, quæ tot bellis vniuerſo terrarum orbi per tot annos innotuere, an corporum color fuſcus, an quid aliud argumentum dederit, vt Scorpius Afri- cæ terræ ſymbolum haberetur, diu multi quæſiuere. Id ſanè conſtat, in Hadriani quibuſdam nu- mis Scorpium non alter Africam ſignificare, quàm cuniculus Hispaniam, equus Italiam oſtenter. In quam ſententiā vt adducar, facit ingens atque adeo pernicioſa Scorpionum multitudo, quam ea regio gignit, aduerſus quos Strabō ait remedia ab indigenis excogitata, cum dormitū eunt pe- des alio, atque etiam lectos ipſos illinere. Animaduertendum verò, ſi Scorpium pingere contingat, ne quis Nicandri verſu decipiatur, vbi autor ille, dicit, à euſpide nouem compagibus ſpondylos con- tineri:

Τοιὰ δ' εἰ ἐνὶ κέντρῳ

Σπόδουλοι ἐννεάδεσμοι ὑπερτερεῖς σινεπέπυ.

Εννεάδεσμοι non eſt ibi ſimpliciter pro nouem nodis poſitum, vt Antigonus & Demetrius arbitratu ſunt, ſed pro multis, ait interpret: ſeptem enim tantum compages habere caudam ſcorpj, manuſtum eſt: ſæpe verò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiam Nicander idem *ἐννεάδεσμοι* dixit, de eo qui duos tantum aculeos haberet: quæ quidem opinio eſt Apollodorū. Et de nobis numero ſeptem, vnicuique cernere volenti facile conſtabit.

DE SALAMANDRA.

B Alamandra quoque inter malefica venenoſaque animalia recenſetur: quare illam quoque quanta poterimus dexteritate tractabimus. Eſt hæc crocodilo terreſtri facie perquam ſi- milis, licet, non ſit ſtellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunenſis agri ſaltibus Caſtalioneo ſecelſu meo magnis imbribus excitatas aſpexi: & in fontis mei cuiuſdam aquaductū, quem macerie atque ceſpitibus ſtruxeram ſeptimo poſt anno cum eum reſicerem, multas inueni ipſum fluentis aquæ marginem accolētes, paruo inter ſe diſtan- tes interuallo, ea ipſa figura coloribusque præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSIO NON OFFENSVS.

Hominem vndique ignibus imperitum, ſiue cladibus iis quæ per ignem ſignificatur, obiectum, minimè tamen vlla ex iis parte laſum ſignificare ſi vellent *Ægyptij* ſacerdotes, Salamandram pingere conſuerunt: ea ſiquidem per ardentē carbonē inambulans, nullo ab his afficitur nocu- mento: tantus enim illi rigor, vt ignem tactu extinguat, non alio modo, quàm glaciēs.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro conſtantia Salamandram ponit, dum animal id in igni medio, qui omnia domat, non ſolum lætari dicit ac viuere, ſed eum omnino etiam extingui. Ita ſe cum Ba- ſilio, Athenis in igne perfidiæ Deum verum colendo incolumes verſatos gloriatur, quinetiam eum profeſſione ſua atque conſtantia ſuppreſſiſſe.

AMATOR.

CSunt qui per huiuſmodi ſpeciem, per Salamandram quippe in igne poſitam, amatorem oſten- tent, quod amorem ex igne ſignificari apud omnes vulgatum ſit, vt in Facibus latiùs à nobis dictum, & ardere ſe amantes omnes proſteantur: cumque ita vitam in aſtu trahant, eruditē ſe fe- ciſſe putant, ſi figuram huiuſmodi ardoris ſui ſimulachrum prætulert. Sedenim hoc haudqua- quam probatur: quia ſi Salamandra ignem rigore extinguit ſuo, ea vique non aſtuat, quod in primis amator ſentire ſe clamat, vt pote qui vel iſtimis medullis exuratur, vel lentis penitus igni- bus maceretur: hunc vrat amor, hunc vrat proteruitas, cum feruidus ſit puer Veneris, Cupidoque ſemper ardentē acuat ſagittas. Ardeat Atrides medio in triumpho virgine rapta, & quæ plurima in hunc modum Poëtæ ſcribere conſueuerunt: vt etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, agnoſcitque eadem verteris veſtigia flammæ: vratur infelix, ardet amans, traxitque per oſſa fu- rorem, ac totam incenſa per vrberem debacchatur. Mitto quod fabulantur alij, Salamandram igne paſci, atque ideo amantem referre, quod ille ſit huic veluti cibus, quo ſe oblectet affiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

Significantius enim hoc exprimi potuiſſet, ſi beſtiola illa poſita eſſet paulò muſca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem ſalut atque inambulat, id quod in Cypro inſula videri au- tores tradunt ærariis fornacibus, vbi chalcites lapis ingeſtus diebus compluribus crematur: de qua quidem illud ſpectandum maximè, quod quamprimum longiore paulò volatu à flammis abſcef- ferit, emoritur. Hanc alij Pyralin, alij Pyrauſtam vocant: Zenodotus in eius cognomine videtur hallucinari, cui de lampade id attribuit, quod minutulo cuidam papilionum generi ineſſe vide- mus, æſtiuis temporibus, veſperino crepſculo ſtatim incipiente, quam Apuleius nouo, vt ſuus eſt mos, vocabulo Flammidem appellat, multi Niredulam, certè Græci Lampyridē vocitarunt. Verum hæc qua de loquimur Cypria, longè alia eſt. Quod verò dictum eſt Salamandram inam-

N 4

bulatione sua ignem extinguere, authores grauiissimi sunt qui contra vnâ cum Sextio sentiunt, D ignemque ab ea lædi omnino negant, idque Plinianis adhuc temporibus Romæ incompertum erat, neque adhuc aliquis se vidisse testabatur: nos verò eam non modò ardentes prunas non extinguere, verum etiam euestigio emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruisino, hospite tunc meo, ab eodem fonte meo allato in domum. Alij verò qui rem vt exploraram & ipsi scribunt, causam etiam inuestigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidum, & maximè humidum, quo singula quæcunque contigerit humectet multò magis, quam limaces faciant: humoremque illum à corpore tam longè diffluentem, vim eam habere, vt ignem extinguat quem attigerit: λιποσάρκιδος ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat, quæ σαρξ dicitur, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

H I R P I.

NE verò adeò alienum à fide videatur, Salamandram & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam agro Faliscorum fuisse, qui super ambulatam igni struem ambulantes non adurerentur. Hirpos illos vocauere, & ob id perpetuò s. c. militia omniumque aliorum munerum vacationem habuisse. Sedenim ætate nostra vidimus Romæ Benedictum quendam Teutonorum arte speculorum fabrum, qui non temere profitebatur se per flammam medias incessurum citrà vllum vel capilli vnius detrimentum, quem & plurimum, & Teutonico ritu valde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactum plumbum immittere, idque ex candenti patella in yolam accipere, æquè ac si argentum viuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo viro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cum ego tanti præfulis manum ocularurus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd verò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui vnguento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas vellet, id in memoriã adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tingere, atque ita per ignem ambulantes multa, vt Virgilius, premere vestigia pruna. Inueni verò, quòd ad hanc rem facit, apud Andream Græcæ nationis medicum, cui multum interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditum, vt si quis eius sanguine vel manus vel vestem obunxerit, quòd oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facillè credat. Eiusmodi medicamini admiscet alij albumè oui. At iam minus admiremur quòd in Quadrigarij annalibus legitur, oblitam alumine materiam succendi non posse, idque esse verum, Sylla in Archelaum bellante comprobatur. Sanè laricem inter arbores neque flammam emittere, neque nisi lōga & vehementi exustione in carbones abire manifestum est, quòd in fornacibus exploratum, reliquis lignis admixtum longa temporis interuallo consumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quòd Larignum nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit circa Alpes, non citrà summam admirationem cognitum. Lino verò, quòd nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere id perpetuò ante Mineræ illius simulachrum, quòd cælo, vt fama fuit, delapsum, in Acropoli viscebatur, Patavij ego pro ellychniis in lucernis aliquando vsus sum: materia enim integrã & incolumi perdurante, tandiu ardet, quandiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter venas aluminis, ac veluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

CORRUPTOR OMNIUM.

SEd vt ad Salamandram redeamus, nunquid eorum quoque nobis arriserit significatum, qui sdamnosum hominem, omnes quibuscum versetur aliqua pernitiæ aut iniuria labefactantem, & quacunque inceserit calamitatis aliquid inuentem, per Salamandram ostendi voluerunt? quippe cui sit pernitiosa adeò vis, vt arboris quam irrepserit poma omnia inficiat veneno, & eos qui ederint, necet frigida vi nihil aconito distans, ait Plinius, atque his quædam magis exitialia, quæ apud autorem ipsum late recensentur. Illud sane admiratione dignum quòd traditur ab Eliano, siue Salamandra impunè vesci, verum vbi quis eius suis, qui Salamandram deuorant, carnem ederit, præsentaneo eo veneno correptum interimi.

DE DIPSADÉ,

Frigidissimo animali ad ardentissimum accedere, ad historię nonnunquam venustatem pertinet: quare incommodis recitatis, quæ de Salamandra gelu procedunt, iam quæ de Dipsadæ ardore proueniant, memorabimus. Animal id reptilium perniciosissimum, corpore modico, ac viperino perquam simili, sed ad istum violentissimo: de quo ita Nicander, Theriacis, vbi

Ναι μιν διψάδου ἔδου δμώσεται, ἐν γὰρ ἔχιδνι Παιεστέρη θανάτῃ δὲ θοάπτει ἔχεται ἀστα

Οἶσι

A Οἶσι ἐπισκήψῃ βλοσυρὸν δακ. Dipfadis hanc speciem turet quis, n̄ minor insit Viperæ generi vis mortis, at ocior iis qui Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figuram eius Soltratus à reliquis colubris ita distinguit, vt eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus distinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

CERNERE olim erat in littore, quod è regione maioris Sirtis inter Libyam & Ægyptum porrigitur, columnam quandam in qua vir moribundus cælatus erat, cuius pedes serpens impactis dentibus affligebat, spirisque volubliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum alia aquatum ibant, alia aquam decumbenti propinabant: adiacebant passim & struthiorum oua hinc inde strata temerè. Quæ quidem species tota prorsus hieroglyphica hominem significabat bibacissimum, vel ardentissima confectum siti, vt Lucianus interpretatur: id quòd etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accommodari potest, nam ea siti laborat in primis. Serpens verò ille circa pedem obuolutus & mordicè inharens, Dipsas erat. Veneno verò hæc est plurimo & immedicabili, quosque momorderit, vsque adeò inflammat, vt propemodum exardescere videantur, ac igne veluti circumfuso concremari. Supremè verò sitiunt, quoque magis potant, eo potandi auidiores sunt, vt sitis ea nulla aquarum vi sedari posse videatur, verum eo magis sæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac si quis ignem oleo superfuso extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cum lenam quandam temulentam, Dipfadem appellauit:

B Est quadam nomine Dipsas anus, Ex re nomen habet, nigri non illa parentem Memmonis in roscis sobria vidit equis.

Neque fortè importunum fuerit, Epigramma quòd olim in Framarianum facetissimum æuo nostro scurram lustrum, Ouidiano lustrum subiicere. Id est huiusmodi:

Narrabat quidam vim Dipfadis exitialem, Perpetuam infundat que pede fixa sitim, Nempe sitim, tria quam nequeant extinguere Nili Ostia, vel magnis stagna perhausta cadis, Interiore loco Libia, Garamantas ad ipsos, Quæ fouet arenti Struthius oua solo, Quippe vbi quis misera spaciatus forè per arua, In pede fulminei vulnera dentis habet. Rite dua dextra famula, totidemq, sinistra Hac gerit, hac pleno vase propinat aquas, Illa propinatis alias superingerit, illa Nec mora, nec requies, pocula mille parat. Framarianus ad hæc, hanc ò mihi querite amici, Figat vt illa meos officiosa pedes.

C Sapienter itaque vt reliqua, Moles Deuteronomio inter maximè pernitiosa animalium genera Dipfadem posuit, vbi terrificam illam describit solitudinem, in qua erat serpens flatu adurens, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimum omnium: mox adiecit, & Dipsas: quòd vt atrocius redderet, subiicit, & nullæ omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturæ. Eadem de causa Apollonius poeta terram aridam Dipfadem vocat. Admiratur autem Aphrodisicus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cum genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neque adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo consensu quodam, viperarum, quæ admiscetur, carnes antipathiam habere aduersus quoduis animal venenosum.

APPETENTIA.

NEque verò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nonnunquam pro effrænata rei cuiuspiam appetentiã capitur: nam & sitibundum pro maximè cupidum autores ponunt: & sitira Onirocritæ nihil aliud præ se ferre autumant, quàm auidissimam cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in Diuinis literis, vt Ambrosius super hydropico in domo Pharisei curato disserit: nam si tire impium dicit, dum huius mundi bona concupiscit. Iam & sitire aurum, in huiusmodi significationem passim inuenias, non aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, vt ad Dipfadem reuertamur, anguis id genus in insidiis inter Struthiorum oua. quæ Garamantes non ad cibum tatum perquirunt, verum etiam ad vasculorum & poculorum vsus, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos vasa nostra fictilia conformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtregant, coque gestamine plurimum delectantur.

DE

D

Medusa quoque figmentum licet fabulosum, aliqua subministravit hieroglyphica.

Medusa quoque figmentum licet fabulosum, aliqua subministravit hieroglyphica. Lla enim horrificis anguim hiatibus tremenda, terroris significatum habuit. Præfectum verò caput id à Perseo, terrorem summorum ab eo patria procul indicat virtute duce, quæ per falcatum ensen & interpositum speculum effingitur.

PRUDENTIA.

In historiis Theogneti antiquitatum scriptoris (nam alium poëram Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filii magis astu pollens, quæ regnum à patre derelictum in magnam auxerit opulentiam, atque eius prudentiæ causa serpentinum caput illi confectum à poëtis. Cæterum Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆ ἀλεξάνδρειας κτίσει, omnia quæ morfu laidunt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillavit, quamvis Acufilaus nata hæc ex Tiphonis sanguine asseueret. At Nicæder Hesiodi testimonio πηδῆσαι ἀπ' ἀμφοῖν, quippe Titanum à sanguine nata hæc maoult, quod tamen apud Hesiodum, in iis quæ extant operibus, non inuenitur. quare nonnulli scribunt Hesiodum, à Nicandro falsò citatum, qui poëtarum morem & licentiam non examinant, cum etiam Oratoribus in declamandi genere tam nomina quam historias pro commodo suo commutare, atque etiam præter fas quædam in usum suum extorquere concedatur.

STUPOR ET ADMIRATIO.

Quam verò Medusam Domitianus Imperator pro pectore est gestare solitus, ut in pulcherrimo eius sigillo spectauimus, omnino stuporem quæ de se omnibus in negotiis quæcunque tractaret concitatum volebat, significasse tradunt: quamvis nonnulli non alia causa factum putant, nisi ut patris gestamen vsurparet: nam in pulcherrimo Vespasiani signo apud Melinos Romæ, Gorgonem huic pro pectore adpositam aspexit. Alij factum à Domitiano in honorem Mineræ volunt, quòd numen id sibi colendum præcipue suscepit: nam clypeus huiusmodi serpentum horrore præmunitus, in primis Palladii dedicatus erat. Nam Eustathius idè Glaucopin appellatam censerit scribit, quòd ex Poëtis nonnulli dracones Glaucopas vocitarint, quamvis & à formidoloso aspectu dici posse non inficiatur, quòd leones illi qui præcipue Regij nuncupantur, quosque loco suo inter alia significata symbolum terroris esse ostendimus, glauci à colore nominentur.

PRUDENTIA.

Neque tamen desunt qui Gorgonis caput pro Mineræ pectore statutum, prudentiæ, ut id superius, signum esse contendunt, quæ locum habeat in pectore, qua qui præditi sunt, facile alios confundere, vel imperitia redarguere, saxeosque quodammodo reddere, vbi adlibuerit, possint. Apud Poëtas tamen Pallas Medusæ caput ad incitandum, vel ad terrorem incutiendum præterendit, ut tradit Ouidius loquente Perseo:

*Nunc quoque ut attonitos formidine terreat hostes,
Pectore in aduerso, quos fecit, sustinet angues.*

Idque præcipue cernere est in scuto Herculis apud Hesiodum: quamvis non sum nescius, esse multos qui opus id Hesiodi illius celeberrimi, quippe ut Naso, Seruantis pecudes vallibus Ascra tuis, esse negent, alios qui ad eorum tantum carmina Hesiodi, reliqua subiuncta ab Aristophane grammatico contendant. Sanè Megacles Atheniensis legitimum agnoscit opus, sed Hesiodo succentet, quòd Vulcanum finxerit matris inimicis arma fabricasse. Apollonius Rhodius & Stesichorus Hesiodi omnino esse volunt: ait igitur,

*ἐν γὰρ σπινθύνῳ ἦνε θεὰ γλαυκώπις ἄθην
ἀπὸ δ' ἀναδείουσα.*

Quem Staius ita secutus est:

*Sceta prætendens colla Medusæ
Ceu stimulis accendit equum.*

DE HYDRA.

Ram me iam de his anguim voluminibus explicaturus, cum maiori me obuolutum negotio conspexi: supererat enim Hydra, quæ me ultimo loco aggressa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipsam quoque ita confecimus.

SOPHISTÆ.

Hydre significatum, cuius vno præciso anguico capite, alia atque alia euectigido repullularent, multi aliis atque aliis modis interpretati sunt: nos ea contenti esse possumus expositione quam Plato, Euthydemo, posuit, vbi per eam perinde ac per canerum sophisticas ait nugas significari. Hydram Pausanias vno tantum capite præditam scribit: sed enim Pisander Camireus multa illi capita tribuit. Alcæus ἑννακίφαλον eam vocat, πεντηκοντακίφαλον Simonides, quem Maro noster sequitur, vbi dicit:

Quin-

A

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sedenim hi numero vsi sunt, multitudinem significante, more poëtico: numerus enim nouenarius, neque non quinquagenarius, ex iis sunt qui multa significant: ut illud apud eundem Maronem, Quinquaginta intus famulæ, pro plurimæ. Ita ἐννεάμητρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ viuacitatis, quod superius in cauda Scorpij tetigimus, & in Digits commentario, vbi de numeris agitur, latius explicuimus: vbi passim numeri illi recesentur, qui tam apud Græcos quam apud Latinos pro multitudine vsurpantur.

INVIDIA.

Nonnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ speciem significari tradunt, idèoque in nullo alio monstro domitanda Herculem magis laborasse, quam, ut Horatius ait, supremo tandem sine domari comperit. Ea verò palustris fingitur, & è sordido ceno pullulare, quòd non nisi in abiecto vilique animo reperitur: qua de causa Ouidius inuidiam in imis vallibus latitare confinxit: ita reliqua quæ super ea conscribit, ad hydræ significatum omnia quadrare comperies. Nam & Erichthonium, quem alij pedes anguineos habuisse, alij serpentem illi ad custodiam datum scribunt, inuidiam significare nonnulli arbitrati sunt: ea enim post res præclarè gestas suboriri solet, & in cordis penetralibus occultari, virulento ad custodiam adiecto spiritu. Atque hoc illud odium est, quod Diodorus ex serpente picto significari tradit.

EDOMITVM A VIRTUTE VITIVM.

B

Habet & pietas nostra heroas suos, quorum è numero fortissimum illum cælo intulit, qui fratrem draconem ex vrbi subiecto lacu quotidie profilientem, nunc longo voluminum tractu spatiosa per arua latè proserpentem, nunc spiris implicatum collectumque in insidiis per frutices & florulenta gramina latitantem, horrenda interdum letiferaque die noctuque sibila dispergentem, immani venenosarum faucium hiatu letum omnibus intentantem, nullòque non die mortalium aliquem deuorare solitum, interfecerit. Non temerè hæc literarum monumentis tradita, tametsi rem vti gestam Concilia maiorum nostrorum actis inferendam veterunt. Videtur enim hæc picturæ species vnumquæque admonere virtutis, cuius telo fretus illecebras amatorias, quæ dubio procul per serpentem exprimi consueverunt, sordasque voluptates ex lacu, hoc est, ex infirma fluxaque molitie mentis emergentes, sinuosis voluminibus, hoc est, variis delectamentorum laqueis manusque pedesque hominum implicantes, arctissimisque vinculorum nexibus obstringentes, nullo timore per cultus sum mouere contendat, simulque odium & æstuantia indignati cordis incitamenta, vnde rixæ, contumeliæ, calumniæ, pessimæque persuasiones ortæ, magna semper rerum humanarum pernicie, vti sibila tetèrque halitus per cogitatus aurésque nostras illabentes extinguere aggrediatur: malos denique affectus, prauosque mores omnes, qui grassatoris veluti quodam insultu animum incautum adoriuntur, cuius puritatem, quæ per virgunculam intelligitur, virulenta contagione turpiter labefactant: letalique morfu in pedes affixo, vniuersum corpus contactu vitiant, proferentèque in dies magis pestilenti morbo fœdissimè interficiunt, firmo constantique proposito perdomitet, animumque incolumitati notorèque suo assertum restituit patri. Operæ precium est videre, quemadmodum virgunculam puellam expositam ad apertis faucibus rictuque latè diducto, in parentum ac totius vrbis còspectu iam iam inuadere tentaret in gluuiosus draco, utq; tam præstas animi iuuenis intrepidè eum aggressus, vibrato pilo, ferroque per os medium adacto, pertransitaq; ceruice terga illa immania transfoderit, at tollentemque interim iras & cæcula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustra que volumina illa terrificata quatientem replicantemque, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite confecerit, atque ita verè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit affectus.

PIERIVS VALERIANVS ÆGIDIO VI-

TERBIENSI, CARD. S. P. D.

PROPIE me facturum existimo, nisi studiorum meorum, qualiacunque esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiã temporibus, cum ea omnia deessent quæ vniuscuiusque ingenium ad labores inuitare solent, rebusq; sæpius desperatis non Romam tantum, verum etiam ipsa literarum studia deserere sollicitarer, cum præsertim essem non semel in officij societatem à Bannito, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorifice predicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsque ad èdè animi desponderè: tu enim nunc hortando, nunc monèdo, nunc opem auxiliuq; tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neg, per te stetit, dum modo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studij meo atium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentia tua presidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissima illa adhortationes tua, cum tantà me charitate complecterere? cum me non privatim modo, sed publice etiam commendares? Pterò ne ego vnquam dememinisse præclarissima illius concionis tuæ, quam frequentissimo totius ne vrbis, an orbis dicam, confessu, tanta vir autoritatis habuisti, vbi cum è re natura que-

za quadam ætatis nostre lumina laudibus in calum extulisses, qua tua de me quoque specula, que prædicatione fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit uniuersa: in quo licet illa pietati erga te mea permisisset, non quod merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumque tuum multarum inde vigiliarum incitamentum fuit. Hinc factum ut lucubrationes aliquot alias, tum in primis Ægyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot amorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis lucique dandis conatus, in eam demum speciem informarem, ut conspici nullo iam meo, quamuis maxime verecundi, rubore posse confidam. Quod verò in huiusmodi negotio absoluendo reliquum est, cum uniuersum opus insignire nunc speciosis literatorum hominum nominibus constituerim, argumentaque ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modo hoc modo illud à me conscriptum esset (nostri hoc Πλατωναίου) id enim maxime commodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tamen multa elaborasse: quando hodie id plurimum vitio verti video, quod laboriosa quis difficilia aggredi ausus sit, quod honestam industriam turpi otio prætulit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditantur suffragati sunt: cumque tu omnium maxime non modo album adiecisti calculum, sed autor pene fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipue delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quod si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam quod præcipue animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Corytianas cænas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarus, & plerique alij, quos à te summo opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: ubi tamen id tantum honoris extra ordinem tibi habendum sit, ut eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incomparabili obseruantia, ne aliter huc descendere didigneris, quam vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cænam conferre te non erubuiti, & meam hanc qualemcunque grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibendum huiusmodi munus totiens accendere consueisti.

ÆGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO S. P. D.

Vantum me commouerint litera tue, suauissime mortalium Pieri, ut sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquam possem. Nam tamen si antiqua illa amicitia nostra, omnia que ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, non erat tamen ut unquam aut præcipue hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurum inferi, sperare auderem. Sed ut nihil infelicis quam in mala ingenia incidere, ita nihil felicius, quam in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, ut nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorum temporum negligentia, ne culpam forte aptius dixerim, & peccatum. Dicis enim, cum laborares rebus parum secundis, minus arriidente fortuna, persepe te à me fuisse in bonam spem erectum, & ad melius sperandum confirmatum. Disperere si quid unquam occurrit mihi in uniuersa vita, unde plus angar, erubescam, doleam, quam quod solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cum recordor (recordor autem frequentissime) non modo facti, aut infecti potius me pariter, verum etiam mei supra quam cogitare quis posset, & piger & puder. Quod verò & boni consilueris, & bene merentissimis istis clarissimisque viris annumerari me statueris, facis, ut cum iure illi quidem hæc à te recipiant, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar are alieno, quo quidem non sum in contrahendo promptior, quam futurus sim, si unquam dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cænis ineptum Ciconia, vbi que non obscurum exemplum pietatis: non ab Aristotele & sensilium studio modo memoria proditum, verum à Theologia arcana Hebræorum tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locum ea auis, ut nihil possit aut reperiri sacratius, aut diuinus excogitari. Poteris, si videbitur, auem ut in hominibus pascendis ineptam, ita in atendis parentibus laudatam commendare. Quod si id minus ad rem quam tibi proposuisti, facit, dici posset, quando Ciconiam ad dapes ferre non est, columbam similem afferrilicere. Sed iam sus non ulterius Mineruam. Ego non ad Corytianas cænas, vbi quandoque quasi digladiatum pugna plusquam Centaurea, sed velut in arcanum Corytium specum, qui, ut Pomponij verbis utar, mirificus & pulcher, ac paulo post totus augustus & vere sacer, habitarique à Dijs & dignus & creditus. Nam si datores εἰσὶν Διὶ, quis neget antrum Muse tua à dijs inhabitari, qui eodem tempore Ægypti gloriam instauras, quo Turca euerit? simulque illa sensu inde malum demonem militiam delentem, tyrannide prementem, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus non camenta, non saxa, non vana pyramides, sed sapientie veteris, sed diuine eruditionis, sed arcanarum sacrarumque literarum sepulta monumenta reponere, ignota mori alibus arcana instaurare, lucem cana doctrina, quam à Græcis abesse audivit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O felicem Ægyptum, longè quidem illa felicitior à te facta est, cum cecidit, quam cum staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, ut sapiens Ciconia altum in calo nidum struens, in auum tuta viuere sempiternum. Vale. Roma, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

PIE-

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD

ÆGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVÆ PER CICONIAM, meropem, cucupham, ibin & gruem significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XVII.

CE tibi, Præstantissime vir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientissimo dedicata, quam tu scilicet non reliquis tantum volucibus, verum & uniuerso animantium generi solitus es antepone: quippe quod ad eod peculiare & ingenita sit illi pietas, ut & ipsum humanum genus, in huiusmodi capienda adorca, longo post se interuallo reliquisse videatur. Hinc non in Ægyptiacis tantum hieroglyphicis sculpta, verum etiam in Romanorum principum numis summo cultu cusa reperitur.

PIETAS,

Videre enim est eam passim in Hadriani numis, inscriptione etiã adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & veræ charitatis officijs insignem, quippe quæ parentes nunquam deserat, senectutem eorum curas, non modò senescenium, sed quotiescunque opus est ut alantur opera liberorum. Alites enim hæc nec patrem neque matrem errare huc illuc cibi causa patiuntur, sed operam dant ut in cubili maneant, & eorum labore pascantur, quos ipsi genuerunt, educaruntque. Vnde pientissimum illud ἀντιπαιδείη, vsurpatum in adagijs. Et antiquissima lex Pelargica, honore nominis his auibis habito, de parentibus, ut ita dicamus, re-nutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipsius leges curiosus vestigemus, cum in sacris literis, post tria illa de diuino cultu præcepta in Decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à summo Deo sit, Parentes venerari? quæ doctrina apud Hebræos primum popularibus literis mandata est, ut omnibus esset in promptu fugiendorum expetendorumque notitia. Identidem verò nos admonent diuinæ literæ, ut si diuturniore vita frui cupimus, & patrem, & matrem cum primis honore prosequamur. Vnde senariolus ille dictitatus in scholis,

ἱκανῶς βιώσεις γνεθσπιὰρ οὐτὰ γονεῖς.
Diu viues, senectam si parentum nutrias. ἢ δὲ τοκῶσι.

Quam sententiam Homerus ita sibi surripuit:

Ἐπειτὰ φίλοι ἀπέδανε μινωθῆδι & δὲ οἱ αἰῶμ.
Et quoniam charis nunquam genitoribus equum
Reddidit officium, immatura est morte peremptus.

Cæterum Athenienses eos tantum filios huic legi addictos voluerunt, qui vel disciplinis, vel honestis artibus fuissent à parentibus instituti: qui verò negligenter educati essent, nihil eos parentibus debere. In hanc sententiam Boëtias historiam recitat minimè contemnendam, libro de Institutione scholastica, de eo qui male à patre institutus, cum post multa & enormia scelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucem, accersito ad se patre, quasi pietatis officio, veniam actæ per flagitia vitæ petiturus, dum osculum se ferre simulat, ei nasum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem esse, quæ vniuscuiusque vitam instituat, & siue boni, siue mali euaserimus, vni illi acceptum ferre nos debere. Neque obijciat quis, ingenium vnicuique suum in vtero matris ipsius attributum, cum vel in brutis animalibus Lycurgus, concione super liberorum institutione, rationeque legum ferendarum habita, ostenderit ex duobus catulis, quos ab eiusdem matris vberibus subducos, in syluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, vbi altquantulum adoleuissent, in media concione simul emissos, ad patinam hunc in medio positam, ad leporem illum, qui statim emissus erat, insequendum accurrisse, atque hoc illud est quod apud Horatium, legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in syluis catulus.

At quanto magis honorandum est ingenium Ciconiæ, eo magis damnandum est humanum genus, cum satis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupisse, ut senes, quicumque sexagesimum ætatis annum excessissent, de ponte in subiectum profluentem deicerentur: aut si fabula est, tam perditio fuisse quenquam ingenio, qui rem vsque adeo abominandam, commentari sit ausus. Vt cunque, fabula inde ansam cepit, quod aliquando senes eius ætatis Romæ in Senaturn ad ferenda suffragia non admitterentur. In Comitibus verò per pontem, qui colliculos duos iungeret, transitus erat: qui verò prohiberentur eò accedere, Deponiani appellabantur. Sed vt manifestas fabulas, bona Festi & Erasmi venia omittamus, alij lege longè iniquiore sanxerunt, ca-

O

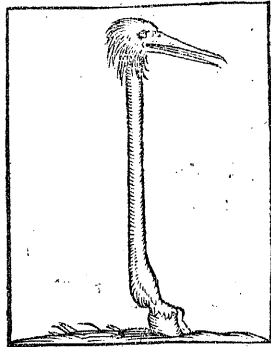
ætate senes mortis inter se certamen inire, vt inutilis, quod illi cenfebant, ætas facefferet, victusque D necessaria & iuuenibus & adultis viris largius suppeterent: quod moris in Iulide Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, vt apud Stephanum legitur. Menandri verò versus qui superant, ita legi debent:

κέρδι το κήρι νομιμόν εστί φανία,
ε δινωάρδι @ ζήρ κηλώς, ε ζή κηλώς.
Lex pulchra Cæa ciuitatis Phania,
Cui lata non est vita, ne tristis fiet,
Ferro iubentur præsecare incommoda.

Vltimum hoc, quæ legis sanctio est, apud Stephanum non habetur, sed ex historia omnino subiungendum.

IN piscium Commentario cum Hippotami significata recensere-
mus, memorabile illud Ægyptiorum documentum recitauimus, quo illi scepra regia in summa parte Ciconiæ capitibus insignita faciebant, fluuialis equi vngulis in imum appensis: ex eo innuere volentes, amplexandam, colendam, suspiciendamq; esse pietatem, gratumque animum ingrato præferendum: impietatem verò, cuius hieroglyphicum est Hippopotamus, pessundandam. Amphibium enim animal hoc patrem solet de matris coitu, quem affectat, malè multare. Id sceprii in ahenca Bembi tabula ita habetur,

IMPIETATI PRÆLATA
pietas.

E

DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc statuunt significato, cui pietatem eandem in parentes Aristoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarum genere posuit, esseque in parentes ea nutricandi pietatè, vt eorum senium haudquaquam opperiat, quibus pietissimam educandi curam impendat, sed quamprimum volare cœperit, spontè animû ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auium iustissimam appellauit. Figuram eius apud Simeonem quandam Antiochenum, qui multa de animalium vi medica conscripsit, ita traditam inueni. Meropi animali volatili pectus esse accipitrinum, ventrem albicare, tergum & apicem auro similes, genas candidas, rostrum magnum, indeque nomen consecutam, quod procliuius admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiam. Homines enim μέγροας appellare principè Homericum est. Sunt qui Gangrenam eam vocent. Id verò insigne est in eius ingenio, vt paritura huc & illuc transmigret identidem, vt ita fallat, neque facillè partus eius deprehendi possit. Verum enimvero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quod cunabula in terra facit, corporis grauitate sublime petere prohibita: in specu itaque nidificat, sex pedum defossa altitudine, quod & de Cassita fabulosè perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarum abietum verticibus ponere comperitur, quamuis quoniam è loca venirent, quòve se referrent Pliniani adhuc temporibus incompertum erat. Sed quantum ad regium illud sceptrum pertinet, Plutarchus hoc de grue sentire videtur, opusculo cui titulus, Quæ nam sint prudentiora animalia, terrestria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppositam, ea qua de superius causâ dictum est.

DE CVCVPHA.

Hilippus ille, qui fragmenta quædam ex hieroglyphico literarum Ægyptiarû interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiosè collegit, & Græco sermone scripta posteritati commendauit, Cucupham quandam nominat in huiusmodi pietatis significatum. Nomen mihi, vt ingenuè fatear, nondum cognitû vocabuli nouitate, siue potius ea Cicuma sit, quæ & ipsa parentum curam suscipit, & à Latinis inter Ciconiarum genera recensetur. Sed enim in his facillè sum iis, qui certiora compererint, acquieturus.

Sed vt cunque gratum animum is per eius alitis hieroglyphicum significari dicit apud Ægyptios, propterea quòd vnum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitoribus senio confectis eodem modo gratiam rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodè enim loco vbi fuerit à parentibus enutrita, eis nidum parat, pennas vellicat inutilis, eodèque cibum importat (τρώφας enim in manu scriptis codicibus antiquis, non τρώφας, legitur) idque quoad resumpris pennis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quâ ait in sacris scepris prerogatiuam habere. Apud Suidam in Reciconiandi prouerbio, vt nouo vocabulo verbi Græci proprietatem explicemus, nimirum legere est, in eiusmodi scepris πέλκρησιν adsculpi, quæ dubio procul Ciconia est. Atque ego animaduerti quibusdam in numis huiusmodi

GRATVS ANIMVS.

scepri

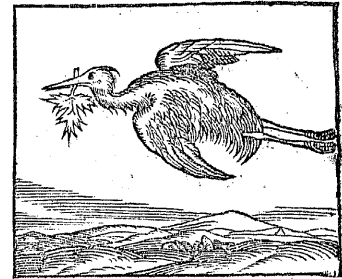
A sceprii speciem Ciconiæ capite insignem esse.

VERNVM TEMTVS.

Habetur & tepidi temporis hieroglyphicum Ciconia, quippe quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones transmigrat, verno verò tempore nos inuist: quare Petronius eam felici compositione Exulyemem vocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiam nonnulli addidere, quando constat eam ex erraticis auibus æstatis adueniam esse.

Inuenio & munimentum ab insidiis atque veneficiis per Ciconiam platani folium gestantem significari: ea siquidem huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarum iniuria defendit. Compertum enim est, si noctua ea contigerit, fascinari: incubationem quippe omnè, ac si oua essent subuentanea, irritam fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit verò Ciconia amuletum id, vt eò non accedat noctua, vbi platani folium fuerit. Quid enim commune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio vim dicemus, vt ab eiusmodi fascinatione valeat oua liberare.

MVNIMENTVM AB
insidiis.

MEDICINA.

Quòd si Ciconiam ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatam indicabit: nam eius herbæ passione Ciconiæ stomachi fastidium leuant.

B

VIGILIE SPECVLATIONES QVE.

In augurali disciplina Ciconiæ vigiliarum custodumque vrbiu signa perhibentur, propterea quòd ædium fastigia & acroteria plurimum inhabitant. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurum vt Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisque oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: vitæ siquidem Ciconiæ vno impetu ex vrbe migrare, factusque suos sublato rostris per rura foras asportare. vnde ille vrbe euestigio perituram præfagiu, ostèsoque militibus augurio, expugnatione perquam properè parata, voti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Parauij sub Ezelini dura dominatione, cum iniecta esset Iordano Bonzio viro strenuo tyrannicidij concepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusque eius disiecta, & à fundamentis euerfa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarum ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxque eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibique oua posuisse: quod casu factum credere difficillimum est.

MILITARIS DISCIPLINA.

Est & militiæ hieroglyphicum Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: vel si maior ingruat vis, quo pacto motis castris hostem fallat. Compertum verò est huius generis alites magno numero certo congregari loco, ex omni que prouincia omnes in vnum cogi, vt nulla sui generis relinquatur cui liberum sequi fuerit, idque prædicta veluti die: & siue discedant, siue adueniant, etiam obseruantes fallunt, quòd nocturnis vtrunque temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in concionis morem agitare eas obseruatum est? vt in Come Pithonis patenti bus Asiæ campis congregatæ inter se commurmurant, tamque seuerè disciplinam hanc exercent, vt eam quæ, nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentia castigatæ admonitis, castra subito volara mouent, & vnanimi profecione comment.

HOSTIS PROFLIGATVS.

Primùm verò illud optimi est imperatoris munus, vt hostes longè à patriis sedibus summueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes acrius, neque assiduè magis dimicat, quam Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitaleque fuit plerisque gentibus, si quis Ciconiam occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiosè admodum obseruasse, tradit Plinius, & plerique alij. Et apud Stephanum de vrbiu legas, θεσσσαλία ἐν πάση ἐκείνη παλαργὴς πτείνου, τὰς γὰρ χάρτας ὄφεις ἀναίρεισιν. Id quod notatum volui, ne quis παλαργὴς legeret, vt in vulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factum, vt dum illi vtili hac de causâ parcitur, prohibitum sit eam mensis inferre, non aliter quam bouem olim occidere atque ciuem, eidem subiiciebatur supplicio. Sed veluti neque boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinam &

O 2

ipse raptæ: in quo tamen hoc illi accessit honoris, ut cum delicati alij cibi plurimum ab hoc vel illo ganeone priuatim conquisiti laudatiq; fuerint, vna Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserem tantum approbabat, ita scripsit:

*Quid tum Rhombos minus aquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutoque Ciconia nida,
Donec vos autor docuit Prætorius.*

Nam Ruffus quidam vir Prætorius, ut apud Porphyriem legimus, quidam Afellum dicunt, instituit ut Ciconiarum pulli manderentur: isque mox repulsam in Prætura passus, huiusmodi scazonte profectus est:

*Ciconiarum Ruffus iste conditor,
Hic & duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.*

Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obiit, cum scriberet de faginandis alitibus, turdosque paulo ante ceptos faginari monuisset, addidit, Ciconias magis placere quam Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, commendantur.

I R R I S I Q.

Prætereundus non est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & suggillationis signum haberi dicimus, vbi dicit:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinxit.

Ad id scilicet respiciens, quod petulciores homines cum quempiam ludibriis incessere aggrediuntur, solent digitis in vnum adstrictis exporrectisque, quasi ciconiani rostri speciem reddentes, identidem pinlando abeuntes eludere, qui mos in principum aulis frequentissimus.

D E V S.

Addeamus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiam ea ratione figurari, quod his alitibus non inesse linguam obseruatum, idèque earum vocem murmuratiōni potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de causa Dei simulachrum Ægyptij statuebant, de quo suo dictum Commentario: elinguis enim omnino est crocodilus: idque tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm non debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani vis ingenij facis admirari.

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

Neque verò minori obseruatione dignum illud, quod purum animum, supra terrenas fæces nelatum, & diuinarum tantum rerum meditationi deditum, per Ciconiam hieroglyphicè significant sacra etiam nostrorum litera. Fastigia enim apicesque rerum semper quaritat Ciconia: quique Hebraicam sequuntur lectionem apud Psalmographum, quod vulgò legitur, Herodij domus dux est eorum, ij reddunt, Ciconiæ domicilium abies præbet: vel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas verticem attolente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater amplissime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excelsum abietibus positos ostendètem, multa super ea ex vndecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiam, quinto apud Zachariam, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipue verò xxxix Iobis locum declarantem, qui non intellectus, longè alienum habeat sensum, quàm plerique interpretes opinati sunt. Quædem enim ibi enumerantur animantes, præcipue autem aues, in quibus multa, in primisque manifesta atque clarissima apparet prouidentia, inter quas Hassida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, ut quæ puluis exalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locum interpret tuus enarrans, ait nequaquam ita esse, sed Hassidam autem ut clementissimam, ita & prudentissimam, eminentissimam in speculis arboribusque montiumve aut adificiorum apicibus nidificare, humo humilibusve locis minimè credere animalium accessum, omnesque fortunæ casus inaccessæ altitudinis altissimo consilio cauere: quamuis Latinus interpret, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle verò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremum, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasque, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodum aptas, propterea quod corpore mortali obtectæ sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentissimum, ut astrum proprium, semper ante oculos habituræ sunt, ita vt nidum illum antiquum agnoscant, quæque inferiora illo sunt, contempnant & aspernentur.

Habet

A Habet & hoc Ciconia commune cum superis, quod, ut dicebamus, bellum illi assidue cum serpentibus est: quod quidem animantium genus ita prorsus terrestre est, ut humi repat, humi semper vel adhærescat, vel in abditissimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auerfetur, terrenosque affectus humi propemodum obuolutos longè sum moueat, & penitus amolietur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem verò inter aliâ significata petulciorum voluptatum, molliumque ille cebrarum symbolum esse, plerisque locis toto hoc Opere declaratum est, suo verò Commentario plenissime.

ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

Ad hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea vnquam metio sit, quæ humi oua deponat, alterius significati gratia confectum, quasi rem ab ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritque Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicè, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atque vtinam non innumerabiles huiusmodi reperirentur, quæ licet totæ in res diuinas vergant, totæ assurgant, totæ humanas res contempnant, totæ diuinis aspirent, quadam tamen vulgari animarum contagioneque sit, ut cum aliis mortalibus versentur, eorumque curas inanissimas in necessariis parandis, in periculis vitandis, in familia, domo, agris, honoribus, aliisque id genus sexcentis procurandis imitentur. Atque ita auis cæli gratia nara, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta sit, & à sanctissimis naturæ suæ institutis aberrare. Memini verò & illud disputa se te, Latino aliquot per Hassidam Cassitam interpretatos, fabulosèque Gellium fabulam commentum de nidificatione in agris & in fegetibus, sed eum apologum, non historiam scripsisse: dicebasque Latinos nostros, vna cum Græcis, quippe qui sint ad diuinis sonos soli barbari, cum sacris literis careant, aspirationem grauem in cetera litera mutare solitos, & pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondum in asportando diui Marci corpore suum tergis aperto, exclamatum scribere, Cancir Cancir, ab iis qui Alexandria custodes erant, cum Hazir Arabum linguam enunciasent, quæ vox suam sonat: esse verò Arabum linguam Hebræorum linguæ non ab similem, & hos, & illos æquè suillam abominari, manifestum est. Qui quidem error à quodam nostri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum institutionum ex historia tam veteris quàm nouæ libris, supraquam dici possit auetus est. Sed hæc alij viderint. Nos quæ ad alitis significata spectare videbantur, quæque ad rem ipsam attinerent, ita ut vides, qua potuimus cura collegimus,

*Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxisse meo forè putes animo.*

Hæc demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, largèque superfluis, commendationem aliquam acquiserit. Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

DE IBI.

D E Ibi nunc dicere consentaneum est, quæ quidem omnino est Ciconiæ species, excelsa ea quidem, rigidis curibus, procero rosto, multo tamen alia quàm nostra. Atque eandem in Ægypto duplici genere distinguuntur: sunt enim alia candida, alia nigra. Candida apud Pelusium tantum non sunt, cum in reliqua tota Ægypto habeantur: ideo verò Candida appellata, quia capite sunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigra contra apud Pelusium tantum, in cetera Ægypto nulla. Sunt verò hæ nigrae totæ curibus gruinis, rostro maxima ex parte adunco. Sed quæ candida dicuntur, pedibus sunt humanis propè similibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

Quæ quidem gemina species in Ægypto tantum reperta, argumentum dedere, ut Ibes gemina pro Ægypto ipsa figurarentur, ut pote quæ ei tantum regioni familiares & propriae essent. Eas in huiusmodi significatum passim in obeliscis videas. In numis verò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes Elephantæ adhibito, earum quippe regionum hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternae memoriæ aliquid dignum effecissent. Sunt verò aues hæ ita Ægypti propriae, ut extra eam regionem viuere non possint, asportatæque, ocysimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptum hieroglyphicè significarent Ibes: nempe cum ea regio Delton, a Græcæ litera figura nuncuparetur, eam cum Ibis similitudinem habet, quæ alites hæ literam eam inaccessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare videantur: idemque rostrum patefactum signat: *παι εἰ γδ τῆ τοῦ πιδῶς ἀναστάσις πρὸς ἀλλήλους, ἢ πρὸς τὸ βῆν. Ἐ. ἰσπιδεερ τεζῆνο.ε.*

VOLVPTATVM ET MALORVM affectuum dissipatio.

C O R.

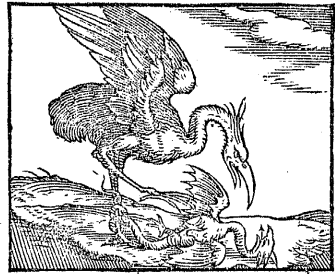
Quoniam verò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & fermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo positum, Ægypti habere significatum ostendimus. Verum alia ibi ratio. Quod verò ad Ibin pertinet, avis ea simulacra nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod utique pondus est par cordi nuper nati pueruli: τὴν γὰρ ἰβίαν φασὶν ἐπιπολεῖσθαι ἐν θύρῃ ἔλκεν δύο δραχμάς, ὅσον ἀπὸ παιδὸς γρονθὸς ἢ καρδίας. Medici verò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibs cordi mirificè conferant, de quo apud eos locupletius. Sedenim super hoc in Accipitre plura.

Edem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem vsu est, commonstravit, rostri aducitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Ægyptios hieroglyphicum fuit. Eo autem præsentanco remedio cum vulgò vterentur Ægyptij, euenit, vt postquam eius vtilitas vniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatur sit, in Ægypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptum multi postea vsurparunt. Accessit huc ciborum abstinentia, succorum herbarumque non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Ægyptij deprehendere: institutumque apud eos, vt singulorum morborum singuli essent Medici, vnde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam, cur Ibs salutis simulachrum essent, quòd ex Arabia in Ægyptum volent alaræ serpentes, quibuscum Ibs certamen incunt, Ægyptiosque ab earum iniuria defendunt. Earum verò serpentium alæ minimè pennatæ perhibentur, sed vespertilionum alis perquam similes, glabra subtilique membrana quadam insignes. Nota est historia, quemadmodum Moses florente iam ætate, vt Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorum copiis aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna vi serpentum occupata ducturus erat, vim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluserit, incolumemque ita exercitum earum alitum ope præsidioque ad hostes traduxerit.

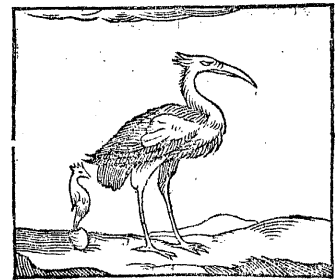
Perniciem aliquam ex institutis optimis sanòque consilio subsecutam Ægyptij significare si voluissent, Ibin & Basiliscum facere consueuerunt: siquidem ex Ibidis ouo Basiliscum nasci, plerique veterum tradiderunt. Causamque in super eam philosophi afferunt, quòd avis ea multiuora sit, & serpentum venenatorumque genus omne abliguriat, quorum virulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij sanè cum Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

Desidem ac adeò eneruatum hominem, vt nulla in re sibi sufficere possit, frustraque omnia tentet & aggrediatur, neque vllius rei compos per summam ignauiam euadat, hieroglyphicè significare si vellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite gestantem effingebant: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptissimum, si penna Ibidis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, vt immobilis reddatur, omnem pristina rapacitatis violentiam obliuiscatur, tanquam aliqua fascinatione sit repente demutatus. Quin etiam serpentum genus omne reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

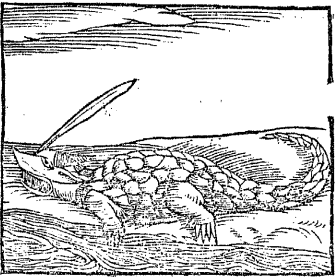
SALUBRITAS.

MALVM EX BONIS INITIIS subsecutum.

INEFFICACIA VOI.

VOCALIS

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis avis primæ literæ symbolum: siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Ægyptiis communicauit, Ibin primam esse literam voluisse. Sedenim ipsa quoque literarum elementa non apud Ægyptios tantum, sed etiam apud Græcos Romanosque hieroglyphicum aliquid habere: vt, A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N verò & I, comperendinationis, per quam non liquere significabant. Vniuersi enim iudices, vt Pedianus ait, in cistam tabellas simul coniciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiam suam cur quis damneret, aut cur absolueret, perscribere consueuerant.

DE DAGNIDE.

Inter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nucupata: δάγνη enim mordeo est.

EBRIETAS.

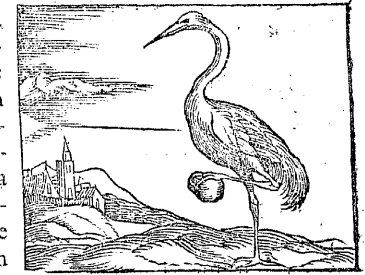
Per eam supra coronam aliquam statutam, ebrietas significabatur: eas enim volucres Ægyptij in symposiis, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, vt assidue moriunculis vellicando cantandoque, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE.

Gruum significata in postremis minimè habenda sunt, quibus multa cum humana diligentia, rectèque regendæ familiæ ratione, communia sunt.

CVSTODIA.

Sed illud in primis referam, quo exercitus ducè Sab hostium insidiis se custodientem significabant. Proponebant quippe Gruem vigilem, hoc est lapillum pede sustentem: illa enim excubias ordine suo tota nocte disponunt, lapillumque ideo prensant, vt lassatis somno decidens indigentiam coarguat. Ceteræ dormiunt capite subter alam condito, alternis pedibus insistentes. Philippus ille, qui breuissima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, loco hoc γρηγορεῖσαι ἡστὲ ἀρδηνος Romano vocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, vsus est. Harum alitum vigilantiam imitatus Alexander Macedo, si quando peruigilandum esset, ne somni violentia opprimeretur, vas aheneum propè thorum adfistebant, supra quod brachium exporrigebat, pilam, vt Ammianus Marcellinus ait, argentea manu complexus, quæ si quando ipse somno vinceretur, clapsa, sonoro strepitu somnum abrumperet. Sedenim idem auctor Iulianum Cæsarem absque pila, vel instrumento alio, quotiens & quantum voluisset, euigilasse profitetur.

Ex eo verò collegio quod Grues celebrant inter se nonnulli dicunt democratiæ hieroglyphicè significari: cum pluribus enim consultandum, si quid rectè fecisse voluerimus, & felicem rebus nostris successum optauerimus. Æsymnio Megarensi honestissimo loco nato, dum su per hoc consulta posceret, respondisse Apollinem Delphicum ait Pausanias, referret ad multos si gerere quid feliciter veller: plurimorum enim sententiis auditis, facile est quod optimum sit discernere. Ea de causa Megarenses, ne vllam interpretandi oraculi occasionem amitterent, vel quidpiam quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroum sepulchra habere deinceps decreuerunt: nam plures esse mortuos manifestum. Sanè quidem apud nostros consensus vniùque partium in eandem sententiam aut rem, Latino vocabulo formam ab ipsis Gruibus videtur accepisse, vt inde CENGRERE, pro Conuenire dicamus.

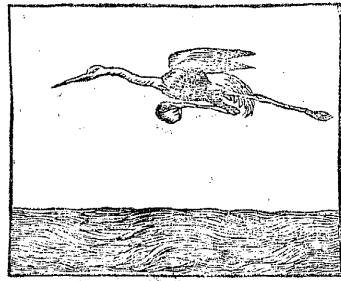
DEMOCRATIA.

PRVDENTIA.

Si autem volentem Gruem cum lapillo pinxissent, hieroglyphicam id prudentiam significare dicebatur. Ex probatissimis enim autoribus didicimus, Grues, dum in sublime volat, lapillum ideo gestare, vt lapsu illius explorèt, supra terramne an mare volitent, quod intelligunt ex sono, ac proin-

de confidendumne, an ulterius procedendum sit. Maximus Tyrius causam aliam memorat lapilli assumendi. Nam quoniam in volatu fluitare videntur instar navis, quam agitent impellantque; vnde, sive sibi conscia imbecillitatis, antequam volatui se credant, lapillum rostro suscipere, quo vnaquaque earum veluti firmamento vacillaturi volatus utatur, eamque habeat salutis suae custodiam. Atque hoc est quod apud Solinum legas, Grues harenam deuorare, sublatisque lapillis ad moderatam grauitatem faburrari. Quarum prudentiam cum Deucalion non ignoraret, cum a diluuij clade seruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pausanias ait ad superuolantium Gruum clangorem enataste, atque ideo montem, in quem demum auassisset, Geranium, in harum alitum honorem, appellasse.

SUBLIMUM RERVM INDAGATOR.

Quod si absque lapillo volantem Gruem figurassent, hominem sublimium indagatorem, & eorum quae terra procul, & a materia remota sunt studiosum, significari volebant. Ipsa enim praepes altissimè volat, vt longè lateque speculetur. Quod si subsidere nubes infra despexit, nunquam ad terram se demittit, vsque adeo tempestates & ventorum procellarumque motus summo studio declinat, utpote quae sit quietis amantissima. Si verò acciderit vt in tempestate aliqua deprensam sit, confestim ad terram se confert, atque humi potius quiescit. Quod si quam in alitem Plotinus hominem tranfmutari dixerit, qui absque sapientia sublimia tractauerit improbius, cum nullam ille speciem ponat sublimis huius volatus, nempe Gruem ipsam ex Plotini sententia commodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

Vlcherrimum & illud est, quod alij excogitarunt, hominem qui cum aetate mores minimè commutauerit, sed eodem semper ingenio perseuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pennae per aetates ferè omnes mutantur, nigrescereque in senecta perspiciuntur, sed Gruum eodem semper colore perseuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

Quinetiam in moribus eadem propositi constantia consideratur, cum Grues in volatu ordinem pertinacissimè seruent. Quare Palamedes apud Philostratum Vlissi obiicienti literas, non ab eo, sed a Gruibus inuentas, respondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinuenisse, verum ad ordinem, quem nunquam Vlisses seruare didicisset, earum curam referri. Vliffem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Aeneae obuiam fieret, ordinem deserere solitum, & ad imbecilliora declinasse.

LABORIS TOLERANTIA.

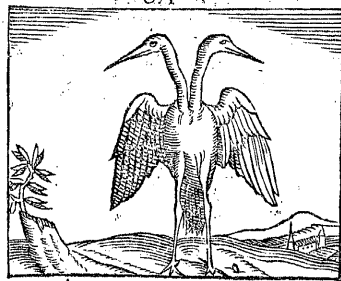
Indefatigatum verò laboribus hominem significantes, alas vel pedes Gruum in manibus eius stantuebant: ferunt siquidem non lassescere vilo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

In ostentis Grus biceps feracitatis indicium est. Appion enim tradit, Oeneo in Menide rerum domino bicipitem Gruem apparuisse, vberrimamque eo anno annonam in Aegypto fuisse. Ad hanc, autem sub alio Rege conspectam quatuor capitibus insignem, latissimumque frugum omnium prouentum subsecutum.

VER ET HYEMS.

Sunt qui per venientem Gruem, tempus vernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est veris & hyemis nuncius, modò veniens, modò recedens, propterea quod calorem & frigus peregre praesentiat. Itaque cum frigus ingruit, altè sublata vastum quid inclamat: cum verò clementius est nacta caelum, per interualla vocem emittit, & taciturna propemodum allabatur. atque ita vel ex accessu, vel recessu, & ex earum voce, nunc veris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO.

Verò picturae desunt, ex quibus temporum qualitates indicentur, cum aetatem cicada, autumnalem vindemiam epops, brumale tempus alyone, ver cuculus, luscinia, & aliquot aliae, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoque hieroglyphicorum caueam includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoque verni temporis hieroglyphicum, propterea quod ales ea verno primum tempore incipit apparere, certissimumque sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbum emanarit, Miluius procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam deficiente, qua malè semper afficiuntur, aduentantibus Miluius procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, vt apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrarium autumno tempus ingruere, adesseque, tendendi opportunitatem. Nomen autem illi *milvov* apud Graecos ab aduentu, quod tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisque cognitionem sacrae etiam nostrae litterae per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in caelo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia tempus ipsa quoque aduentus sui obseruare, populus autem meum iudicium Domini non cognouit.

LOCVPLES.

Sunt qui locupletem hominem, latisque agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij volantis hieroglyphicum significari tradant: siquidem is dum praedam enanciscitur, spatiosissima aëris interualla vno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pasua lapsis.

Et Persius prius dixerat:

Dives arat Curibus quantum non Miluis oberret.

RAPACITAS.

Sedenim Philosophi antiquiores illi qui doctrinam ab Aegyptiis magna ex parte mutuati sunt, eum secuti sunt Plotinus & Harpocration, Boëthius & Numenius, rapacitatem imper alitem huiusmodi intelligi tradidere, hominesque eos qui auaritia studuissent, promptique semper ac parati ad umbecilliorum expilationes, & rapinas, & violentas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos conuerti, vt Socrates, Phadone, disputat, abireque omnia in ea genera opinati sunt, quorum in vita moribus similes fuissent. In diuinis quoque literis Miluus pro grassatore praedone ponitur, Psalmo, vbi secundum Hebraeos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hanc alludens rapacitatem, *μυτινα* dixit *παντοφθαλμον αρπαγα τετραπον*, aliturus omnium ac rapacè Miluum. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere vnquam ex fuerum ferculis, quae veteres erant ad sepulchra asferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundem tenere sensum, & iisdem affici voluptatibus, quae vnicique, dum viueret, placuissent. Addunt & aram Olympiae, quam alites huiusmodi nunquam infestant. Idem sacri sunt apud Britannos, non enim Miluium iis occidere licebat.

NAVIGATIO.

Sunt qui nauigationem, sunt qui gubernandi rationem ex Miluij volantis hieroglyphico significari tradant, propterea quod multorum sit opinio, ait Plinius, didicisse homines ex Miluiis remonem nauibus immittere, quippe cum obseruassent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, vice clauis volatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido caelo monstrante, quod opus factò esset in humido profundo.

PIERIVS VALERIANVS AD CORNELIVM

MVSAEVM PRAESVLEM BITONTINVM, DE IIS QVAE

per Vulturem significantur, ex sacris

Aegyptiorum literis.

LIBER XVIII.

Interrogasti me, Praesul honoratissime, quoniam illa sit Vultur mea, quam libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me Latinam factam diuulgauerunt. Sedenim scias me olim Roma dedisse eam videndam clarissimo Alberto Rio Corporum principi eruditissimo, verum ex eius scrinio, & *et* vna cum aliquot aliis huius notae scriptis, à nescio quo laborum alienorum suppressore ablatam & in Germaniam asportatam. Cuius facti indicium est, quod docti quidam viri, cum opusculum id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Aegyptiorum literis à Io. Petro Valeriano Latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priusquam M. Ant. Sabellius praceptor meus id Venetiis in Pierium immutasset. Sed Horus Apollo à me non est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eosque multos habui, Vtunquae, ea deperdita lucubratione, alteram reparari: ablati enim illius reliquiis archetypa

oro pluteo dissipatis, hanc priori illi non ab similem informavi, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturum te libenter significasti, quod quidem summa tua erga me humanitati potius, quam ulli studiorum meorum merito attribuerint. & tamen in iis aliquid est, unde huius generis lucubrationes tibi forte minime displicentur mihi confingam: siquidem ego libentissime, hinc occasione qualibet arrepta, ut hac parte videre poteris, ad nostra pietatis doctrinam diuinarumque, literarum interpretes me conferre soleo. Ex iis vero tam multa excerpsti, ut profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentariis auctum est, plura suppeditasse. Neque enim ego unquam impurum nonnullorum ingenium approbavi, qui dum poliores haberi volumus, sacras nostrorum literas, utpote squallorem, quod unum obiciunt, quendam pre se ferentes, attingere peritimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionem que plus afferre possit eruditionis, quam sanctorum hominum, qui diuina tractant institutiones. Nam si artium ferè omnium liberalium finis denique est, ut veram edocti rationem, bene honesteque, viuere adlaboremus, fateor me, quantumcumque, hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neque admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcumque magistris exhaussisse, quam ex mysteriorum, que ad pietatem nostram faciunt, interpretibus siue rerum naturam, siue rerum sinceritatem, siue que ad veritatem. & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspeximus. Sed ego imprudens, qui hac tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assidue in omnium doctrinarum lectione versatus es, quiq; alios hac per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam elegantè, tam copiosè docere potius, quam à quoquam doceri possis. Idcirco his omnis, ad rem ipsam, quam, qualiscumque, sit, recognoscere cupis, accedamus.

DE VULTURE.

VOLUCRVM genere nullam omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiare in eius vita, & ab omni vulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationemque altis, siue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata varia per eam in picturis, in portentis, in dicitariis posita consideres. Neque illa quidem plebi obuia & vnicuique exposita, sed magnis regibus atque diis accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanque simulachrum hieroglyphicumue, annum, matrem siue, ut apud Ammianum est, naturæ vocabulum, mundum, intuitum aut speculationem, terminum, hereditatem, stragem, prælagituram, miserationem, iustitiam, liuorem, Pallada, lunonem, & quædam alia, veteres significabant.

ANNVS.

QVoniam verò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæ præcipuum fuerit explicare. Vultur, ut apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinque & sexaginta dies, quibus annum conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cum annum Ægyptij per tris tantum qualitates metirentur, ver quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centum viginti diebus constare voluerunt, ac uti Theopompus ait, hyemem Saturnum, æstatem Venerem, ver verò Proserpinam appellabant: quinque insuper dies addiderant, quos intercalares vocitabant: Vultur verò ad eiusmodi partitionem anni accommodata, cum primum concitata fuerit ad conceptum, qui sit à vento, quinque continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in ventum ad aperta: mox centum & viginti dies prægnans manet, totidemque diebus pullos educat: reliquos cxx dies immunis est, suarumque tantum rerum satagit, neque prægnationi, neque educationi intenta. Summorum itaque intercalaribus, ad antiquiorè illam rationem trahere possumus supputatio nem illam Xenophotis libro, qui περί προσόδων inscribitur, ubi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolum lucrifaciant, vnoquoque anno hos sexaginta talenta veltigalis allaturos: sic enim cccxx dies in vnius anni tempus videtur enumerasse. Sed ne quid, quod vel vile vel delectabile esse possit, prætereamus, super horum quinque dierum, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodum Rheæ cum Saturno clanculum rem habuerit, idque ubi Sol explorasset, imprecationibus deuouent, neue mentis, neue anno, pareret. Mercurium verò deæ amore captum hoc inisse consilium, ut opem laboranti ferret: Lucinam quippe deæ talorum ludo, illectam detinuisse, atque ita ab sexagesimo quoque die lucem vnam interuerrisse, donec dies sibi quinque comparasset, quos anno vertere certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exceptosque, cum nupquam nomina dedissent, ad anni supplementum accommodaret: factumque ita est, ut per huiusmodi dies Rheæ facultas pariendi fuerit. Hos intercalares Ægyptij habent, Deorumque suorum adscribunt genethliaco. Feiunt verò die primo Osirim, rerum dominum futurum, editum: secundo Aruerim, quem Apollonia, & seniore Horum nonnulli vocant: tertio Typhona, verum hunc intempestiuè, neque proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthè, quam nonnulli finem, vel potius interitum, alij Venerem, alij Victoriam appellarunt. Satis hæc ad intercalares dies quinque. Quid verò sibi de diis quinque commentum velit apud Plutarchum querere licebit. Neque verò hic numerum illum cccxxv. cælorum, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosus prosequar, ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciam. Illud addam, quantum ad

anni

Anni rationem pertinet, quod Vmbriaco teste Plinius scribit, Vulturem oua xxi. parere: quod ad instar totidem Lunæ coitionum accipio, quæ per vniuersum annum potissimum obseruantur. Porro annus etiam apud Persas in dies cccxxv. describatur: eaque de causa igni illi suo, quem Sacrum & Æternum vocabant, totidem sacerdotes iuuenes instituerant, qui canentes, ignem quæ gestaretur, sequerentur.

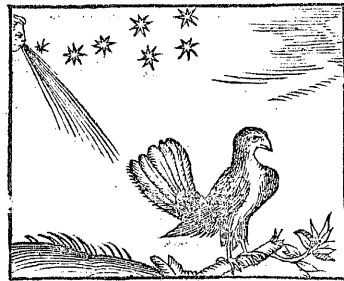
ANNORVM CENTENA.

ANnum itaque per Vulturem apud Ægyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, ut per eandem alitem vel senio confectam, vel demortuam, ceterum annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas vultures annorum centena totidem portendi tradiderunt: duodecimque illas quas Romulus obseruauit, imperium Romanum ad m. c. annos duraturum ostendisse: quod obseruatum à Vestio tradit Varro: exceptum mox à Censorino, qui circiter millesimo ab vrbe condita anno claruit: quod ita postmodum euenisse, fæda ac miserabili totius Italiæ clade, quodque acerbius est, totius literaturæ interitu, satis constat. Nam quo tempore capta est vrbs Roma, & in ciues omnes occidione aut misera captiuitate scuitum à Gensericò, qui dolosè seruis impositis eam occupauit, anni circiter mcccviii, ab ea condita numerantur, ut Paulus Diaconus in iis que addidit Eutropio, neque non Orofius recensent, penè que tunc periit Romanum nomē. quare Vestij quadrat interpretatio, tamen hanc Romani imperij ruinam nonnulli properantius annis aliquot accipiunt. Sub Athalarico tamen (ita in numis nomen eius inscribitur, non Halaricus) qui Vrbem quatuor & xl. annis antea inuaserat, Imperator Romano incolumi, non extinctum, sed valde attritum Imperium est. Neque sum nescius, Imperij speciem quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitam, qui metu Odoacris, qui totam Italiam sibi armorum vi subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam sponte abiecit, maiestatemque illam deposuit, barbaro tyranno tota rerum cōcessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter mcccxxix, à C. Casare dxvii, à salute nostra cccclxxv. Sanè dignitas hæc apud nostros, occidentales scilicet, ad cccxxx annos non resumpsit purpuram, quam omnium primus Carolus Magnus ab interitu propemodum vindicauit. Eò verò tunc miseriæ redacta est Rom. maiestas, ut Odoacer ipse de Roma Odoacria vocanda cogitaret, quod nominis etiam Romani memoria aboleretur: factumque omnino fuisset, nisi qui melius aut piè magis sentiebant, persuasissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriam futuram, Romam domitam, quam Odoacriam inflaturam. Neque verò prætereundum est, in nostrarum etiam miserationum memoriam, quod rerum scriptores prodidere, Octauianum etiam primo Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, ut Romulo, ostendisse: atque iam ex eo tempore, anno quippe vitæ xx, ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos vsque permanuit, si non imperij viribus, saltem titulo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodum restituta, prout temporum vicissitudines permisere. Quorum quidem temporum historias si perpenderit, ad annos circiter m. c. ab Augusto, inueniemus Pontificum totiusque Senatus decretis magnum id Imperij nomen abolitum, perque annos multos adulterinam fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquam ne tam venerabili titulo defraudaremur, aliquot post annis, sanctissimo Gregorij v. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione anfa præbita est, ut ea maiestas per Electores certos conseruaretur, cuiusmodi fastigiorum ratione post Othonem Othonis secundi filium, primus omnium Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando despiciatui habita, ut Orthocarus Bohemiæ Rex vocatus ab iis ad Imperium capeendum, vltro contempserit, qui pluris Bohemiæ Regem esse existimaret, quam Romæ Imperatorem: atque illi tandem ad Rodolphum Habsburgi Comitum, qui Magister curiæ Orthocari erat, deuenere. Sed ne longius ab instituto nostro recedamus qualiacumque hæc fuerint, illud inter hæc obseruatione dignum mihi videtur: ter iam hanc annorum m. c. supputationem, tribus in maximis imperiis, æquo propemodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augusto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanam à Fl. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarum duce, vitam & imperium finiuit, qui etiam eiusdem nominis marrem habuit cum imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra vnum & nonaginta decurserant. Neque obstat quod à Valente mathematico inspecto vrbs horoscopo prædictum sit, imperium id ad annos Dccvii. duraturum, quia post eam aunorum summam qualescumque fuerint Principes siue viri siue femina, à Maximi tamen Constantini institutis pendere videbantur. Sub Turca verò longè alia imperij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaque cur annorum centena per singulas Vultures significarètur, inde sumptum, quod eas ad centum vsque annos viuere compertum est apud antiquiores, quibus astipulatur Ambrosius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

Cura

Cum ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem foeminae sunt, utpote quae ex vento concipiunt, manifestum est cur Aegyptij sacerdotes per eam alitem vropygio surrecto, atque ad Aquilonem verso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem foemineum est animal. Vultur enim, ut dictum, tempore conceptus appetente, quod per quinque dies illos quos supra memorauimus, producit, naturam in Aquilonem ut Aegyptij tradunt, in Eurum, ut Plutarchus, exprorecta adaperataque ab eodem initur, non secus ac plantae Zephyris genialibus iniri traduntur. Sedenim hic dissimulare non possum nonnullorum imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo verbo *δρυζω*, confecto, vltimoque Hori capite appellato verba etiam infarciunt, *δταμ δρυζω προς σύννεφον η γω*, cum in codicibus manu scriptis, iisque plerisque quos euoluui, non *δρυζω*, sed *δρυζω* scriptum reperiatur: uti etiam aliquanto post de ciente vacca, cap. *προς ανοημ. ηπει δ' αυ γδ η θήλεια δρυζωσα προς σύννεφον η δρυζω δ' ε' πλείον η εφ' ωρας τρεις*. Quae porro de Vulture apud Horum habentur, vnde decimo in impressis capite sunt, non vltimo: Perdurat vero Vultur quinque eos dies pertinacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atque cupiditas. Neque quidem negarim alia etiam esse volucrum genera (*δρυζω*, enim, non *γυζω*, in castigatis Hori codicibus legitur) quae vel inter se, si mas non adsit, foeminae, aequae saliant, & mutua libidinis imaginatione concipiunt, vel ut nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturam vi pruritus attracto, cuiusmodi sunt columbae, gallinae, perdiees, anseres, & vulpanseris, quarum tamen oua irrita, minimeque prolifica sunt, ad cibi tantum usum facientia, minora reliquis, ac minus iucundi saporis, caeterum magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est de suo parere, sed Vulture foeminae tantum parere aiunt. Oua huiusmodi quia ut plerique omnes asserunt, ex vento generantur, & Zephyria, & Hyphenemia, quasi subuentanea dicere velint, appellantur. Eos vero non audiendos dicit Aristoteles, qui dicunt, vere tantum haec fieri, incubatione derelicta, cum & iuuentae expertes adhuc coitus, ea pariant. Caeterum idem autor, qui subuentanea omnia infœcunda esse vult, in quodam anium genere existere simile piscibus, spontanea oua ad foecunditatem progenerantibus, non inficiatur, quod nimirum de Vulturibus in primis fertur. Eas porro autor is quoque volare versus Austrum, atque ita ab Aquilone iniri praegnantisque fieri tradit, perque tres annos parere: quod etiam apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodum *οίωνοι* interpretes aiunt: Vulture, quarum oua subuentanea sunt, absque maris copula, neque alia earum generatio reperitur. Neque desunt interpretes etymologici, qui dicant, *οίωνος* quasi *οίωδος*, quod *οίος* *ώδω* sibi sit, quippe qui sine maris auxilium ex vento concipiat. In cuius quidem foecunditatis commendationem illud addere non incongruum est, quod non intra suum tantum genus ea felicitas continetur, sed proficua quadam vi ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem vulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id vero quod de Vulturum huiusmodi conceptu fertur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex vento concipere, Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinarum humanarumque rerum peritissimus, affirmat: & velocissimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquam fabulosè dictum. Basilius Magnus ex hoc omnibus animaduersum cupit, ut cum nostrum arcanum nonnullos homines irridere conspexerimus, quasi sine naturae cancellis egrediantur, quod fieri non posse contendant, ut virgo pariat, virginitate ipsius integra, illaesa atque intemerata persistente: contemplari debere nos, Deum exempla pleraque iam inde ab initio praemississe, ex ipsaque natura rerum semina quaedam conspersisse, vnde posset vnusquisque, vbi quod alta iam mente conceperat, fecisset, talibus mirabilibus fidem adhibere, atque ita iis occurrere voluisse, quorum stuporine dicitur, an peruersitati, nihil quicquam aliud persuadere queas, quam quod vel manibus attingunt, vel oculis assequuntur. Hinc ait Ambrosius, nemine subuentaneo Vulturis audito conceptu, rerum naturalium scriptoribus refragari: cum vero virginem diuino afflatam numine peperisse audierint, risum inceptare. Tangit hoc idem Adamantius, vbi Cello respondet, duplex Almae significatum ex Hebraeorum interpretatione obiectanti. Sedenim de intacta virgine, non autem de adolescentula (quod Theodorion Ephesius & Aquila Ponticus intelligendum frustra conatur persuadere) prophetatum est priusquam in Babylona fieret populi transmigratio, hoc est, anteaquam Medi & Persae principatum inuaderent. Reddita autem sunt haec in sermonem Graecum ab ipsis Iudaeis multum ante tempora aduentus Domini nostri, ut nulla relinquatur suspicio, inquit Irenaeus, ne forte morem nobis gerentes Iudaei, haec ita sint interpretati, qui quidem si cognouissent nos futuros, & his testimoniis vsuros quae sunt ex eorum scriptis, nunquam & haec & monumenta prophetarum reliqua comburere dubitassent. Venerunt igitur in Latinorum manus Graeco sermone translata Hebraeorum libri multo anteaquam Romani Iudaeos in potestatem rede-gissent, Macedonibus quippe adhuc Asiam possidentibus. Ptolemæus enim Lagi cupiens bibliothecam, quam Alexandriae struxerat, illustribus scriptorum omnium monumentis implere, ab Hierosoly-

MATER SIVE NATURA GENUS.

D

E

F

A miranis petiit fieri sibi copiam ut eorum libri in Graecum sermonem transferrere. Illi, qui tunc Macedonibus parebant, Septuaginta viros ex primoribus, & vtriusque linguae cognitione praestantibus, ad Ptolemæum miserunt: qui veritus, ne, si inuicem consultarent, veritatem absconderent, eos omnes in singula cotubernia separauit, iussitque ut vnusquisque pro se librum eundem transferret, eoque in libris singulis ordine seruato, operaque perfecto, omnibus mox conuocatis, & per libros singulos interpretationem suam vnoquoque eorum proferente, ita omnium sententiam eandem esse constitit, ac si ab vno tantum traditiones omnes emanassent. Neque tamen ignoro esse qui rem aliter gestam narrent, & Pentateuchum tantum *LXX* traductum contendunt, & non separatos, sed vnanimi concordia sententiam vnoquoque suam proferente. Sed ego & Irenæo, & antiquis aliis potiore adhibeo fidem. Quare non est ut calumniatores, Almam, iam excogitent loco virginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, substituere contendant. Plurimum verò (ut ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, plerosque adhibere fidem historicis philosophisque haec de Vulture & aliis aliquot animantibus, quae sine maris coniunctione concipiunt, indubitato tradentibus, & Deum negant qui haec in aliquot aliis animalibus facit, posse etiam in hominibus idem, vbi adhibuerit, facere. Et Graecorum plerique credunt homines primum ex limo procreatos: nos non credimus ex dimidia humanae substantiae parte, iussu Dei, imò eo de se ita statuente, fieri potuisse, ut *Iesus* ex eo filius nasceretur? Esto igitur Vultur documento nobis, ne mysterium illud sacrosanctum, vnde vera salus, veraque felicitas nobis obtigit, fabulosum fuisse vel minimum quidem suspicari vnquam in animum inducamus.

MISERATIO.

B Ad haec Aegyptij sacerdotes miserationem per Vulturem femora sua rostro profcindentem exprimebant: illa enim centum & viginti diebus, quibus in filiorum educatione detinetur, nunquam ad praedam longius prouolat, vni illi curae interea, ne pullos deserat, deque propinquo tantum quae fuerint in promptu conuenatur. Quod nisi aliud quicquam suggeratur occurrat, quod filiis in alimentum pareat, ipsa suis femoribus rostro vellicatis sanguinem ciet, quem filiis exugendum praebet: tanta curat charitate, ne illi victus egestate deficiant. Sanè verò factum hinc crediderim, ut maiores nostri, cum incomparabilem profus assertoris nostri miserationem, qui pro salute nostra sanguinem suum profunderet non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctae crucis apicem ea femorum vellicatae spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nam quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquam tamen apud antiquissimos rerum scriptores, qui saxum hoc euoluerunt, legimus autem aliam, quam Vulturem, femorum suorum vellicatu pullos suos pascere consuesse. Phoenicem tamen & ipsum vellicare femora, sed, ut suo loco disputatur, non ut eo filios alat, quos nullos habet, sed ut ex eo fuso vermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phoenicem. Alia verò ratione mortem optetere Pelecanem, ut filios sospitet suos, Aegyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo differuimus Commentario.

IUSTITIA.

C Herodotus Vulturem ab Hercule pro iustitiae symbolo habitam tradit, quod ea iustissima omnium animalium, quae volatilibus vescantur, iudicetur: eaque de causa semper apud eum magna aestimationis fuisse, laetarique solitum cum inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quod viuunt attingit, nec animatum quicquam interficit, quod accipiter & aquilae faciunt: cadaueribus vero contenta, nullius vnquam auis pastione pollui visa est, ut Aegyptij obseruauerunt. Eadem fructus nunquam laedit, nec vlla in re animali cuiquam mansueti nocet. Quare mirum videtur quod traditum est à Dionysio, aquilarum pullos, quorum nidus erat in Palma quae Tarquinij Superbi regiae incumbebat, dum parentes absunt incurfu subito à Vulturibus discerptos. Sed id videtur ea praecipue de causa diuini prodigij loco habitum, quod cedes ea ab animantis genere profecta sit, quae in animatum animal saeuire minimè consuerit. Vtunque, non immerito innocentes Vulture Hermodorus Ponticus apud Plutarchum: nam & ab iis quae maximè nocere soleant animantibus, mortale genus liberant: ex volucris enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corque eius alitis habentem, tutum esse non solum à serpente impetu, sed etiam à ferarum & latronum periculis: & ut aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

Alia quaedam ex Vulture hieroglyphica commenti sunt Aegyptij sacerdotes, ex iis quae ab ea plurimum fieri obseruarunt. Nam scopum, siue locum quod quis tendere designarit, per eam alitem altè volantem expressere, propterea quod Vulturem supra reliqua omnia animantia acutissimo visu praedam asserant: atque oriente Sole occasum versus aspicientem, decedente vero ad orientem spatio similis quantumlibet interuallis esculetrum, quod vsui suo competit, prospectum enancisci, vnoque ad id volatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quinetiam, ut D. Hieronymus atte-

P

statum, transmarina cadauera sentiunt. Sunt autem qui visui, sunt qui odorati, quo sagacissime pol-
lent, rem adscribant: sed utcumque hoc ab ingeniis hominum disputeretur, illud satis constat, Ægy-
ptios intuitum ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hierogly-
phicum significasse.

TERMINVS.

Quinetiam circumscriptionem terminum per eiusdem alitis picturam intelligi volebant, propte-
rea quod, si confictus vsquam futurus est, locum ipsa præscribit, vbi acies concursura sunt, &
pugnam initura, quo septem ante diebus, vt Ægyptij tradunt, vt alij,
triduo tantum præuolant. Hinc illud apud Plautum, in Truculento,
de cœnipea Dinarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiui-
nant quo die efuri sint.

PRÆSAGITVRA.

Ab hac verò prælagendi vi, quod tot ante dies vbi strages futura
sit præsentiant, iidem sacerdotes Ægyptij prælagituram ex Vul-
turis simulachro significabant: iidemq; asserunt, consueisse priscos Re-
ges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarent in quãnam
exercitus partem Vultures imminerent, inde commonefacti stragem
ibi futuram, vbi earum alitum grex frequentior incubuisset. Quæ qui-
dem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriam mihi, quod Hermes astronomus eum, qui
Vulturis cœlestis afflatum ab horoscopo fortitus fuerit, sapientem & prouidum in negotiis obeun-
dis futurum asserit, imperiumque suum, nam & Regem fore pollicetur, valido munimine, animoq;
consilio & prouidentia optime valiturum. Quod si priuata vitæ fuerit, pecuniosum omnino futurum
multos eius auspicijs bene res gesturos, magnasq; diuitias cõparaturos. Præter hæc etiam asserunt
futurum eum militum ductorem, cui Vultur volans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq; ma-
gnis semper negotijs deditum, honoratissima quæque modò in hanc orbis partem, modò in illam
appetitum, quo nomen in longinquas regiones extendat, populòsque, ciuitates & regna extera
ditioni suæ subiiciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inferuiant, & studiis omnibus ob-
sequantur.

Inviores hæredipetam, mortuorum quippe bona captantem,
per Vulturem significari tradunt: vnde mordax apud Senecã
dictum: Si Vultur es, cadauer expecta. Huc etiam alludit Martia-
lis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer?

In primis verò diuinæ literæ neque aquilam, neque Vulturem
mensis inferri volunt. Hic Adamantius illos in iis nominari pu-
tat, qui alienis mortibus incumbunt, qui arte fraudæue testamẽ-
ta subiiciunt, velut mortuorum cadaueribus inhiantes, pro-
pterea quod his auibus semper mortuorum, ait, corporum ci-
bus est, & ex cadaueribus nutriuntur & viuunt. Ea verò de cau-
sa profanæ sunt in diuinis literis, vt ait Hierosolymitanus He-
sychius, quod per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, vt cadaueribus, visceribus
quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cum minimè oporteat hominem contemplationi
deditum, aliorum casibus pasci & enutriti.

FVNVS.

Sunt, qui Marti Vulturem dedicatam asserant, quod diuerso ab alijs ingenio prædita omnem vi-
uentium consuetudinem abhorreat, studiumque omne suum circa huiusmodi cædes intendat,
atque demum funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cum natura omnia in sese recipiat, sit
que decidantium omnium receptaculum, Vulturque vt sæpe dictum, naturam excubitat, non mirum
si quæ spontè cadauera nanciscatur, tam pro naturæ quàm funeris signo accepta est à veteribus.
Olim autem apud Iberos Vultures erant pro sepulchro, sicut apud Hyrcanos Canes, ob id dicti
sepulchrales. De Iberis ita Silius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,

Exanimata obscuris consumit corpora vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, *οὐρανὸς τε παῖσι*. De his Octavianus
Philippensi prælio cuidam suppliciter sepulturam precanti respondit, iam istam in volucrum pote-
state fore.

PEREGRINVS.

Sunt qui peregrinum hominem & ignotum omnib. hieroglyphicè per Vulturem aptè significari
dicant, propterea quod multæ Vultures exercitum sequentes repente apparere solent, volatu
semper ob raritatem prodigioso, & tamen vnde, constat nemini: quapropter eos ex diuerso orbe
nobis

HÆREDIPETA.

A nobis incognito aduolare plerique putant, argumento, quod nemo, vt Herodotus Bryfonis rhetoris
pater assererat, nidum Vulturis vidisset. Illæ sanè in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificant: &
quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis videris, aliquando tamen visos tradit Aristoteles.

CONCVPISCENTIA.

Quod verò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,
Per tota nouem cui iugera corpus, vt apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostroq; immanis Vultur obunco
Immortale iecur iundens, fecundaque panis
Viscera, rimaturque epulis, habitaturque sub alto
Pectore, nec sibi requies datur vlla renatis,

ab Ægyptiacis commentis haudquaquam dissimile est. Anima enim, vt Philosophi Poëtæque vete-
res commentantur, in portionem rationis participem vnã, & rationis expertem alteram disper-
tur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest lu-
ctamine, tanquam Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatatur, quæ ve-
rè aliena est à ratione brutis proxima, temerè omnia vel appetit, vel concitat. Appetitis autem vim
toram in hepate Philosophi plerique constituunt. Quare quod concubitus illegitimos Tityus ap-
petierit, iecur ab alite rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, vt alij quidam, aquila sit, quæ illud abrodar.
Vt cumque, noctu ait Hesiodus tantum accrescere, quantum die fuerat absumptum, propterea quod
mentis agitatio noctu præcipuè vigescit, cogitationesque & consilia noctu vndique suggeruntur.
Sedenim quia dictum est superius, Vulturem odoratu sagacissimo ad putredinem deferri, cogitatio-
nis inquit nonnulli principium, motusque omnis à corde proficiscitur, qui quidem est volutatis
fons: vt ex Homero & Poëtis alijs tam Græcis quàm Latinis accepimus. A corde igitur est, quod ma-
lè habet iecur: itaque Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarum
viscera Tityi à serpentibus discerpi depascique dicit, quæ quidem est Poëtarum licentia non in his fa-
bulis tantum, verum etiam in historijs, ex commodo suo quæcumque voluerint variare.

LIVOR.

Nonnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoque spectare Tityanam Vulturem
in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestq; mentem,

Vixit pectore sub dolente vulnus:

Quod Chironia nec manus leuarit,

Nec Phæbus, sobolesue clara Phæbi.

In quam sententiam alitis huius figmentum Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenes acceperunt.

DIVINA PROVIDENTIA.

Quod denique Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacæ
eruditioni longè accommodatius est: Vulturem enim in mundi modum considerant. Cui pi-
cturæ illa etiam applicatur causa, quod mundus celeri quadam volubilitate versetur, & cadauerum
nascentium occidentiumque perennitate pascatur: cumque in corde sapientiæ sedem veterum ple-
rique posuerint, alitis huius cor depascens hieroglyphicum, ali sustentarique mundum diuinæ sa-
pientiæ prouidentia, quæ nec ipsa finire nouit, nec mundus cessare ab eius alimentis vel tantillum
queat, manifestissimo significat argumento.

CONSUMMATIO.

Neque illud parui momenti mysterium est, quod cum perfectum quid in rerum natura Ægyptij
sacerdotes indicare vellent, Vulturem & scarabeum ponere consueverunt, vt pote qui ex duobus
his simulachris Palladem & Vulcanum, vt ipsi aciebant, intelligerent. Comprehendebant autem pi-
cturam hanc vno tantum argumento, ex quo masculo femineum, vt ita dicam, sexū significari pro-
fitebantur. Ita tamen imagines disponebant, vt si Vulcanum significare vellent, scarabeum primò
inceperant, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi vellent, à Vulture principium su-
mentes, in scarabeum desinebant. Ceterum quia primo statim obtutu noua hæc forè videbuntur,
ealarius explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt.

PALLAS ET IVNO.

Illud autem in primis nõ ignorari velim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægy-
ptios quod supra finitorem est Palladi consecrasset, quod verò infra ab oculis semper nostris sum-
morum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere Vraniam, nõ *εραυδὸς*, quod præ-
cipuè etiam apud Arabes erat, vocitabant, vt pote quæ Solis, Lunæ, stellarumque omnium mater ha-
beretur, & Vulturem, vt sæpe dictum, omnino feminam intelligerent, vtrunque itidem hemisphæ-
rium, quo cœlum constat vniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atque ita tam Pal-
lada quàm Iunonem, simulachro Vulturis significabant. Quinetiam vnicuique muliebri signo ali-
tem hanc pro gestamine addidit, atque ita demum vnanquamque Deam vnius figuratiōne Vultu-
ris intelligebant. Vt verò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in vniuersum Ægyptij ex
mare atque femina constare profitebatur, solos verò deorum Vulcanum & Pallada masculo femi-

nas afferbant, cum tamen, uti castigatores Hori codices habent, supra Vulcani caput scarabeum, supra verò Mineruæ, Vulturem statuere soliti essent. Atqui mundum ex scarabeo, qui tantum mas est, ab eisdem intelligi, suo ostendimus commentario: ex Vulture autem Pallada significari, quæ supremum est hemisphærium, ac muliebri sexu perhibetur, ut paulò antè dicebamus: atque ita fieri ut Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerum natura cernere est, formam consequatur, & ad absolutam speciem redigatur. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil non concipit, nihil non parturit: Vulcanus verò eo quo pollet artificio optime peritus, ignis sui accedente beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda liquat, contrà verò alia cogit in duritiem, firmoque concretu peruenit. Atque hoc illud est quod Maximus Tyrius principium artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes vitâ variis artibus implicatam exponunt. Neque secius in iis quæ ad sapientiam spectant, de quò post latius dicemus, operatur.

ARS ET INGENIUM.

EA verò de causa commenti sunt Ægyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatam fingunt. Vsurpatum autem à veteribus maximè, quòd in Orphicis etiam hymnis observatur, duas has vires in eadem substantia meditari, quarum altera contemplatur, quòd munus est Palladis: altera præest corpori, quòd ad Vulcanum spectat, easque cognominibus maris & femine nuncupare. Sedenim alij omnium hanc celestium animorum prærogativam esse dicunt, ut utrunque obeant munus, concipiendi quidem per contemplationem, quæ à superiori potestate eorum infunditur intelligentiæ: simulque agendi in inferiorum corporum cura, quæ sibi credita regant, instruuntque qua ratione per afflatum datur, atque etiam è periculis eximant, & sospite valetudine tueantur. Vnde etiam Empedocles cum se Deum iam effectum asseueraret, puerum & puellam esse se dicitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

*Χεῖρες ἐγὼ δ' ὄμιλον θεῶν ἀμβροστὸν ἐλάττω, θνητὸς,
 Ἡ δὲ γὰρ ποτ' ἐγὼ γυρόμην κερύτῃ κοῦρῳ.
 Immortalis ego, hæudquaquam mortalis habendus,
 Sumq; valeo omnes, puer ecce, puellæq; factus.*

Atqui etiam si rem ulterius scrutari voluerimus, hominem, de quo apud Philosophos consideratio, utriusque sexus esse comperimus: vnde quantum pertinet ad intellectum, nullum discrimen Socrates inter marem & feminam discernere, eandemque virtutem atque docilitatem in utroque deprehendebat: cælestemque illum nos etiam talem agnoscimus, cuius appellationem & angeli ipsi, & sæpe mali demones intelliguntur: cui nuncupationi nostræ etiam Sacræ literæ adstipulantes, frequentissimumque hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiam demone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptum est: Inimicus homo hæc fecit. Denique apud antiquos, quamvis duos hos tantum Ægyptij masculo feminas ducerent, in deos omnes utriusque sexus testimonia reperias. Quinetiam minimè commentitium est, utriusque naturæ homines inveniri, qui partem inter se utranque peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, confinesque illis Maclias, Calliphani testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiam Europa deprehensi, ne apud solos Lunenses hermaphroditum existimet annalium commentator Fenestella: seueraque admodum lege cautum, ut quem mavelint sexum eligat, altero si abutantur capitali supplicio puniendi. Qui verò hermaphroditum ex marmore facti passim reperiuntur, facie quippe muliebri, mammisque notabiliter tumentibus, aluo coxendicibusque grandioribus virilique natura procacius excitata, ad superiorem intellectum referri debent. Huius imaginis simulachrum pulcherrimum Romæ apud Petrum Melinum vidi. Sed ut ad deos, de quibus agebamus, revertamur, Ægyptij tum alia plerumque, tum præcipuè liberorum procreationem, sententia à Græcorum fabulis aliena, inuentum esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humique fouendam condit. Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominem efficiunt, in cuius dispositam materiam animus immittitur cœlitus dum scilicet embryon in matris utero coalescit. Porro quòd Vultur & matris & Palladis symbolum est apud Ægyptios, id in memoriam adducit, quòd in diuinis literis Mater sæpe hieroglyphicè pro Sapientia ponitur, ut apud Solomonem Proverbiis: Fili mi audi doctrinam patris, id est, Dei, & non discedas à lege matris tuæ, id est, sapientiæ. Quòd verò natam ex Iouis capite Pallada confinxere, sciendum eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusque providentia consistere: qua propter in Mineruæ gratiam antiqua superstitione Sapientiæ templæque potissimum in arcibus, dedicabantur. De capite autem veteres præcipuum animæ regimen emanare iudicant, quòd & alij postea multis experimentis cognitum prodidit. Præterea veluti caput superior pars humani corporis est, ita æther, in quo regimen rerum, & totius providentiæ causa, vertexque deorum, ut apud Euripidem est:

Lucidus hic terra, qui circumfunditur æther.

Nullò præterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum scarabeo sine compare genito, commercium inire possit. Virtutis siquidem generatio diuersa est ab eiusmodi rebus, quæ parium concubitu fiunt. Hinc Iouem nonnulli aiunt consiliū (ita enim βελήν exponendū) deglutisse, & mox Palladem edidisse: quippe qui cōsultor & sapiens sit habendus, non alia quam cōsiliij via ad prudentiã deuenire

A deuenire potest. Alij fabulam aliter contexuere, dum Iouis caput à Vulcano cōminutum aiunt, sitque ita de patrio vertice nata dea. Ignis siquidem, quo in operibus ad demonstrandã naturæ puritatem utimur, humanæ est instrumentum industriæ. Ignis occulta omnia dat luci: quòd verò quis exquirat, si fuerit inuentum, id is & parere, & tanquam factum edere videtur. Sanè vetustas (id enim sæpe repetendum) Mineruã omnium operum inuentricem sapientissimam ponit: & omnia apud nos per Filium facta sunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Minerua sine qua factum est nihil, noxter quippe Ehieh, hoc est, artifex, quòd nomen secundo loco literæ sacræ ponunt, nutu consilioque intimo summi Dei, non inferiorum operum more, sed ex Dei capite emanauit. De hoc, Proverbiis: Et Ehieh secundum se artifex, & Ehieh deliciæ quotidiana. Noxter: Cum eo eram cuncta compones, & delectabar per singulos dies. Ita semper diuina dubio procul dispensatione apud nationes omnes aliquis semper veritatis fulgor illuxit. Nã ignis quæ Hebræi, ut Reuchlin obseruauit, Esth vocat, vñ est ex primoribus Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἔσλαρ Romani Vestã fecere, de qua Ouidius:

Nec tu aliud Vestam quam puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorum nominum obferuatio, quæ ad omnium ferè gentium, quæ disciplinis vsa sunt, vsum faciunt, diligenter animaduertenda, ita enim habent:

Hebræi	Hu	Ehieh	Esth
Græci	Ζεὺς	ἀθην	ἀφροδύτην.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theologi	Idem	Ens	Ignis
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

B Denique Deus, inquit Apostolus, qui dixit in tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in persona IESV Christi.

IGNIS DVPLEX.

CUm itaque Pallas transluceat & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiusmodi prætereamus, meritò Vulcani nuptias auersatur, ut in virginitatis suæ puritate persistat: neque quidem ea coniugem aspernatur, sed ab eo coniungi contaminariue minimè paritur: siquidem is, quo utimur, ignis, qui materiæ adhærescit, ære tamen commistus, Vulcanus est. Affectat is nuptias Palladis, quantòque conatu potest sursum versus erigitur, ac nisi perpetuis materiæ vinculis prædeditus quodammodo in ergastulis detineretur, nimirum sponsum thalamum ascenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id afferente: quorundam verò cōmento, Iunonis tatum, ut apud Hesiodum:

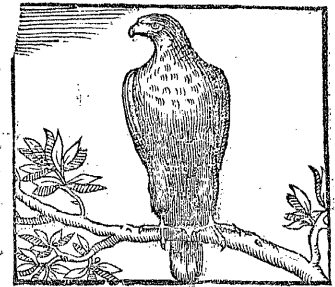
Ἡρῆ δ' ἠφαιρον κλυτὸν ἐφίλονην μύθησα. Πείνητο.

Illustrum Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum gemit, propterea quòd densiori applicitus materiæ, atque uti pavimento adglutinat, ne ad sublimia sustolli possit, coërceatur. Inferiora autem hæc Iunoni adjudicata esse tunc ostendimus, cum infernum hemisphærium eam sortitam esse commemorauimus. Quare Varro dicere solebat, Vulcanum intelligi de vehementiore, ut pote fabrilis fornacaliq; igne, Vestam verò de domestico. Vtque autem, flamma nihil aliud est quam aër crassiusculus incensus: inferior verò aër hic Iuno, sic ea Vulcanum generat. Claudus idem perhibetur, siue quòd ob densum materiæ meatum, consensum habet cum iis quæ vmbra reddunt: vmbra verò plerumque omnes obliquæ sunt, neque sine solido corpore esse queunt, inde etiam conficta claudicant, quòd progredi nequeat absque aliquo quasi ligneo baculo: siue quia superioris mucronis motum diuersum & inæqualem ab inferiori ubi depascitur, efficit, qui cum sit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verum apud Homerum utroque pede claudicat, quia scilicet nunc in dexteram nunc in læuam agitur, dum aërem perumpere contendit, cuius densitas ne ascendat ad Palladem, obistere videatur: inde cum sit corpori adalligatus dum se vinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedem tentat è compedibus extrahere, vnde motari quoque uersum, & vndequeque distorqueri cogitur, atque ita speciem hominis utroque pede claudicantis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, ut nonnulli tradunt, qui primi ignis vsum adinuenerunt, in ardentem materiam aliquam fulmine tactam incidere, atque ita mox utilitate cognita, ad igniaria deuentum: quam inter varias opiniones, vnde ignis datus mortalibus, primam ira Lucretius ponit:

*Illud in his rebus, tacitus ne forte requiras,
 Fulmen detulit in terras mortalibus ignem,
 Primitus, inde omnis flammarum diditur ardor.*

DRACHMÆ DVÆ, SIVE COR.

His igitur notis Ægyptij tã in mysteriis suis edocedis, quam in naturæ secretis aperiendis, & ciuiliū morum præceptis proponendis utebantur. Sed & in reliquis disciplinis, ab eodem scriptionis genere non recedebant: ut si de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas ostendere voluissent, Vulturem, ait Horus, ponebant. Causam nonnulli commēti sunt, quia vnitas apud Ægyptios duarum drachmarum instar æstimatur. Vnitas verò vnã cum binario, totius est numeri generatio. Meri-

to itaq; si drachmas duas indicare vellēt, Vulturē pingebāt, quandoquidē & matris & generationis prerogatiua polleat, perinde ac vnitas ipsa vnā cū binario, numeros omnes generāt. Quare cū ita mater esse videatur, optimē Vulturi cōpetit. Vt cūque, curta sunt hęc in exēplaribus Hori, quod alij viderint, si castigatiora in exēplaria inciderint. Cæterum si ariolandum sit in re vsque adeo perplexa, putarim ego Cor hinc significari, qui legerim apud eosdē sacerdotes, vel qui doctrinā eorū interpretati sūt, infantium anniculorū cor duab⁹ drachmis pōderari, augeti autē per annos singulos drachmis iridē duabus ad annos vsq; quinquaginta: inde per annos alios eodē decrefcere Æquilibrio, quo ad id vsq; tēpus auctū fuerit, hominēq; tūc deficere cū ad drachmas iā duas cor ipsum redactū fuerit, ita vitā humanā centū annis plurimū circūscribi, nisi aut negligēter, aut intēperāter actā, ipsa libimet, vti turdela, incōmoda cōpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nā cor affectū iniuria, & trāquillitate sua defraudatū, pro molestiarū portione properantius efflaccescit & deficit. Quæ quidē cū admōdū insignia sint apud Ægyptios, nō vno erunt loco repetenda. Id autē amorū spatiū cū vulturinæ cōgruat vitæ, sitq; vitæ omnis vis in corde sita, facild vnicuique constare puto, cur drachmæ duæ ex Vulturis simūlacro significētur. Sanē verō siue numus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestū est, Didrachmam apud vereres nūmi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi vocabant, qui quidē xx. obolis imputabatur: frequentissimūq; est huius locutionis vsus in diuinis literis, vt alij siclum, alij didrachmam ponant. Nā Leuitici cap. vii, supra vigesimū, vbi legislator preciū ponit quo se redimere possit, is qui honorē animæ suæ Deo vouerit, legas, à quinto anno ad vigesimū qui se Deo vouerit, siclis viginti posse redimi, Septuaginta interpretes, viginti didrachmis reddidere. Ita illud preciū masculi à vigesimo anno vsque ad sexagesimū, quinquaginta sicli argēti ad mensum sanctuarij, idē Septuaginta trāstulerunt, quinquaginta didrachmæ, & multa passim huiusmodi. Adeo verō illis arridebat Didrachmæ vocābulū, vt si drachma vna esset enunciandū, didrachmæ dimidiū potius, quā drachmam vnā, aut sicli dimidiū ponerent: cuius facti ractionem, & cur hoc pondus Sanctum appellaretur, legas apud Hierosolymitanū Hefychium, libro eius septimo in Liuiticū cap. x x v i i. Atque vt huius monetæ pondus ad temporis nostri vsū deducamus, sciendū Obolū eius preciū esse qui Romæ nunc literis aliquot immutatis Balocus, quasi obolicus dicere velint, appellatur. Drachma verō pōdus est eius nūmi, qui Romæ Iulius hōdie vocatur. Venetiis Marcellus argenteus eiusdem ferē ponderis est: vti etiā Ferrariæ atq; Mantuæ vulgō Buxoloti nomine. Aureus quoque numus dracmæ ferē pondus æquat: atq; ita siclus argēti vel didrachma, vno Mocenico Veneto imputatur, qui proximē accedit ad Iulios duos: nō enim hæc ad vnguē explanari possunt, propter locorū varietatē: quia Iulij monetæ Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ ue ditiois loca, minoris quā Romæ æstimatur: contra Mocenicus moneta Veneta, extra Venetorum ditiois preciosior est quā apud ipsos, vel eorum socios. Aurei quoque tā precio variant, quā varij sunt qui eos cudunt domini. Sed pōderis in eodē genere parua admōdū differentia. Atque hæc sunt, eruditissime Præsul, quæ doctrinam Ægyptiorū secutus super Vulture conscripseram: nescio an plura in archetypo fuerint, quæ surreptū initio conquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitiōis factura satis. Multa verō de industria præterij, veritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguum concedebatur, habenda ratio fuit, cū multa alia, ac pene innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, vt amicis argumentum hoc, vix vlli hæctenus attentatum, depositibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIA.

NUM PIERIVS VALERIANVS DE IIS QVÆ

per Aquilam significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

**

LIBER XIX.

Summum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incomparabilis benignitas & eximia in amicos omnes liberalitas effecerunt, Paule Iustiniane vir varissime, vt Aquilam tibi ex auarario meo Ægyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quod tu alitis huius pleraque, vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre mihi compertus es. Sed potior nimirum causa fuit, quod Iustiniana familia gestamen est Aquila aurea, quia scilicet progeniem hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est explora

A exploratissimum, celeberrimi illius in quā Imperatoris, qui Bizanti præcipue claruit, & vniuerso præfuit Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferrebant, qui Orienti præerant: qui verò Occidenti, quod in hanc vsque diem continuatur, fuscā, bicipitem autem vtramque, sed vno tantum corpore conspiciam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas, vnus tamen esse consilij atque voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetiamq; nobilitatem cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatissimum effecistis, Fabiorumq; Romanorum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cōtra barbaros fortiter dimicantes, in acie ad vnum casū, mox vno tantum, qui Venetiis supererat, vitamq; celibem Deo vouerat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui post tempore tot illustrium Senatorum effulserunt lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probitatis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisque nobilis, sanctitate vita insignis, & primus Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis ornatus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq; & honoratissimis legationibus functos, vltimum hunc insuper vigilantissimum elasis Venetia imperatorem: ætate verò nostra Sebastianum & Antonium literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq; principes felicissime administratis, patriæ charissimi, gentis huius splendorem offuscari minime permiserunt. Tuam autem hereditariam illam à maioribus suis acceptā probitatem, & à te studiosissime cultā appellarem, quam Venetia prædicant, admirata est Parauium, Gallia nouit vniuersa, & vbiubi literarū studia florent, omnes gestant celebrare: sed de re omnibus manifesta, ne actum agam, ne vè modestiam offendam tuam, qui mauius probus esse, quā videri, longior non ero. De te vè quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferaut, non tibi, sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.

DE AQUILA.

AQUILA, vt hinc exordiar, non temerè cognomento Romana meruit appellari, cū nulla ferē fuerit in vniuerso terrarum orbe pars, quā daretur accessus, quā auspiciatissimo ductu Romanæ non subiecerit autoritari. Quamuis non sum nefcius, Persas multo ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti similem sacrasse. Huic autem vni aliti, ætatum & aruspicum omnium consensu, id honoris datum, vt magnarum rerum prosperi semper euentus significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vulturium longè anteciret, reliquarum verò volucrum ostentia, quæcunq; oblata essent interuentu suo aboleret, neque per aërios tractus omnes, vlli cederet, quā fulmini. Cū verò auspicia portentaque omnia ferē similes quædam habeant significationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifesta inter se germanitate consentiant, non ab re fuerit in aquila primū auguria, mox hieroglyphica percurrere, vt hoc honoris ei tribuatur cuius est in auguriis prerogatiua.

RERVM PROSPERITAS.

Præcipuum itaque eius significatum est, vt oblatam diuinitus prosperitatem ostendat: quod iam inde initium sumpsit, q; Anacreon autor antiquissimus scribit, Iouem aduersus Titanas profecturum, sacrificium Cælo fecisse, Aquilæque volatum prospero ei auspicio victoriam portendisse: quæ cū subsecuta esset, insigne bellicum auream inde Aquilam gestasse. In huiusmodi autem auguriis id veteres obseruabant, vt quo gestu Aquilam spectassent, magni dicerent interesse. Nam si volantem conspexissent, faultissimum & citra pulucrem augurium putabant, vti Araxion Parrhasius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitantis. Sin verò sedentem animaduertissent, magnum omnino esse augurium, præclaræque rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimum esset adeundum, propterea quod sedentem Aquilam aues reliquæ infestare consuescent: cuiusmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatum est, cū Epheso ad Cyrum iter arriperet: dexteræ enim Aquilæ, quæ sedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandæ, vt postmodum probauit euentus, omen accepit. Nimirum autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum est, quod vna omnium animantium idem apud gentes nationesque omnes semper indicarit, cū præterea alia ita vel populorum vel gentium certarum propria fuerint, vt quanto huic vel illi felicitiora portenderent, infausa aliis & ærumnosa magis minitarentur, quæ locis quæque suis toto opere commonstrantur. Verū Aquila cui non semper prospera felixque fuit? Quæ bella vnquam hominum memoria depugnata sunt, in quibus illa fuerit otiosa, siue quis Assyriorum, siue Medorum, siue Persarum historias percurrat, siue Græcorum, atque adeo Macedonum monumenta, resque præclare gestas memorauerit, siue Romanorum, qui mox omnium excepere gloriam, famam celebritatemque, & sublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid vnquam Aquila frequentius? quid honoratius? quid vnquam sacratius fuit? Sed vt ab externis ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quod Aquila curus Gordij, pauperis alioqui viri, iugo per totum diem infedit, vnde Phrygiæ regnum Midæ eius filio præmonstratum. Vel illud potius, quod cū apud Argiuos Heraclidarum familia defecisset, ex qua Regem eligere mos illis antiquitus fuerat, qui Rex creari deberet per oraculum sciscitantes, responsum acceperunt, Aquilam id ostensuram: paucis que

admodum post diebus, Aquila supernè delapsa super Ægonis domo confedit, atque ita omnium consensu Ægon Rex creatus. Hieroni quoque Siculo admodum adolefcenti, priuatæ fortunæ homini, Aquila, quæ primo bello quod inicit, in eius clypeo refedit, Regem eum aliquando futurum indicauit. Vulgatissima ea sunt quæ de Tarquinio Prisco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abstulit, futuri, vt Tanaquil vxor interpretata est, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulanti, aquila pileum abstulit, quem in capite cuiusdam regis statuæ deposuit, id honoris aruspibus adolefcenti pollicentibus. Et quoniam in nostra deuenimus, C. Marius cum nidum Aquilæ cum septem pullis puer adhuc in agro reperisset, eumque gremio susceptum ad patrem detulisset, is admiratione motus, consultis aruspibus, septies penes filium rei summam futuram accepit, quod in tot, quos gessit, consultibus apparuit, quos eo numero primus omnium affectus est. Quamuis Plutarchus, Romanarum quodammodo hostis historiarum, rem ideo fabulosam existimat, quod autores tradant Aquilam non ultra duos parere, tamen Musæus dixerit ab ea tris excludi, vnum alii, quos abdicari. Cui responderi potest, id ostento fecisse fidem, quod & patri admirationem incusserat, præter morem septem genitos: illi enim portentosi partus Varroni nostro sunt, qui longè morem excedunt, vti porca quæ triginta capitum foetus enixa, Æneæ augurium dedit. Cæterum, quod ad numerum facit huiusmodi, Albino etiam septima postquam natus est hora, conuiuio quod eius celebritati deputabatur, cum ei fierent nomina, septem Aquilæ paruulæ de nidis allatæ sunt, & quasi ad locum circa cunas pueri constitutæ: quod omen pater eo procliuus admisit, quod rarissimè est in illis regionibus vbi Hadrumentum, huius natale solum, in Africa, videre Aquilas. In huiusmodi ostentum accepit Octavianus, quod sibi ad quartum lapidem Campanæ viæ in nemore prædenti, Aquila ex improviso panem de manu rapuerit, cumque altissime volasset, rursus ex improviso leniter delapsa reddiderit. Eadem nunquam antea Rhodi cõspecta, ante paucos dies quam Tiberius inde reuocaretur, felici admodum auspicio in culmine domus eius assederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, sub Caio demum fratris filio consulatum adepti, quamprimum cum fascibus ingressus est forum, præteruolans aquila dexteriore confedit humero, indicio futuri apud eum Imperij manifesti. Acie autem Bebrycensî, priusquam concursum esset à militibus, Aquila duæ in conspectu omnium conflixere, victaque altera tertia subuenit à solis ortu, quæ victricem abegit. Ita duobus inter se decertantibus Imperatoribus, Vespasianus, qui Orienti præerat, rerum potitus est. Quin & Maximo, qui turbulentissimis Reip. temporibus Imperator electus est à Senatu, vt Maximini obuiam iret crudelitati, quamuis humillimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, vt alij dicunt, carpentatio, auspicio imperij dederat Aquila, cum eo nato carnem bubulam & quidem multam in eius cellam proiecisset, quæ angusto patebat impluio: eam denique cum iaceret, nec quisquam auderet attingere religionis timore, iterum sustulit, & in proximum sacellum, quod erat Iouis Præstitis, detulit. Eadem ostento huiusmodi infantem adhuc Aurelianum vinctum fasciola sine vlla noxa de cunis sustulit, & in aram quæ iuxta sacellum fortè sine ignibus erat, deposuit. Verum hæc temere fortè accidere potuerunt, cum nulla non die ignobilissimis etiam viris Aquilæ sese ostentent, & his etiam admirabiliora nonnunquam faciant, quorum tamen nemo vllam assequitur celebritatem. Ostenta in allis obseruata, quod eorum quæ ali-quam rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaque omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum instar in acta referuntur. Sed demus hoc contentiosis. Illud puto non negabunt, alicuius esse momenti, quod Aquilæ gerendis rebus tam sæpe se duces exhibuerint, & quasi diuinitus missæ, vel quid agendum ostenderint, vel quod res euasuræ essent præmonuerint. Cum natus esset Alexander Macedo, Aquilæ duæ tota ea die præpetes supra culmen domus infederunt, omen duplicis Imperij, Europæ Asiæque præ se ferentes. Ea autem quæ à classe in continentem progressa, ibique firmata, augurio fuit, Persas terra, non mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quam Parmeno sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellam commissum est, quo nullum vnquam acrius inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Alexandri placidè volitare visa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoræue vllomorientium territa, diuque circa equum ipsius regis pendenti magis quam volanti similis apparuit, præfagio, vel indicatione potius, quod res euasura esset, manifestissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti oblatum. Cum is exercitum in bellum ageret, ipso profectiois die Aquilam leni meatu, prout agmen incedebat, veluti ducem viæ prouolasse, longumque per spatium, nullo gaudentium militum clamore, augurium accipientium, & alitem saluere iubentium, terrefactam, ita iter continuasse, vt haud dubie magnæ & prosperæ rei omen acciperetur. Euiusmodi auspicii læticia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem præmittenti: siquidem à parte dextera redentè Aquila aduolauit, lustratisque signis, ingressos viam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorum x v. millia tantum, ducenta & viginti millia Crotonensium profligarunt,

D

E

F

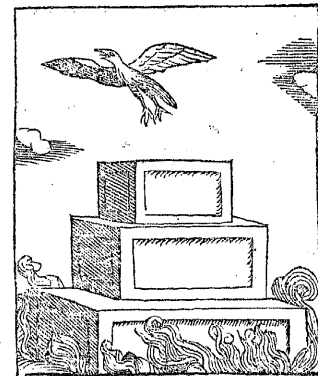
Affigunt, qua pugnabant parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, eosque tandiu quoad vincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi augurium dedit, ex itinere diuertendum? cui ille obsecutus cum esset, conelauit mox illud, vbi Rex mansurus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario relictum cum summa gloria triumphandum pollicita est, cum anguem arreptum vnguibus dilacerasset, & in aquas abiecisset, & occasum inde versus abuolasset: quæ Cicero luculentissimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

Mnibus igitur nationibus & gentibus Aquilam in ostentis Imperij magnitudinem portēdisse multis exemplis apparuit. Cæterum cum multæ sint Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebant, quæ à nigricanti colore Fulua potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter, regnum, vt Horatius ait, permisit in aues vagas: in ea regis virtutes omnes elucescunt, quippe quæ viribus omnium præstantissima, vna foetus suos alit atque educat, vna pernix, concinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida, minimè petulans, verum quadam etiam modestia prædita: ea non clangit, non lippit, non murmurat, sed regios denique mores, regiam prorsus maiestatem in omnibus imitatur. Quinetiam inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aquilæ rostrum est, pro regis æstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptum asseruit: Persæque hominum id genus mirum in modum commendabant: cuiusmodi quæ fuisse Cyrum, historiarum autores tradunt, atque ea se specie factum gloriari solitum. Sed quoniam rostri ἰσορροπίας, illud est quod isti regium existimant, animaduertendum duplex esse τὸ ἰσορροπίας genus: vnum, cui à fronte statim nasus insurgit, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinemque eam ad coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaque medium intumescit, & in vni speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indicium, & ad Aquilam referri, Philosophus idem tradit. Merito itaque Pyrrhus quoque multis à se rebus magnificè præclareque gestis, Aquilæ cognomento plurimum gaudebat: quanquam ea erat modestia, vt non omnem sibi rerum gestarum gloriam vsurparet, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cum aliquando rebus bene gestis domum rediisset, illumque milites Aquilam appellarent: Per vos, inquit, Aquila sum, qui vestris armis veluti pennis subleuor. Vidimus eius numum, in quo Aquilæ cū fulmine sub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronâ flexis, cum inscriptione Dorica, ΑΓΕΙΡΩΤΑΝ, ab altera parte caput est, quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipsius esse dicunt: nam inscriptio Epirotarū videtur ad Regē spectare. Querna verò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius est, qui eum seruauit, in hoc numo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæ significare potest. Apud Pindarum legas Aquilam ita volucrum reginam ab Ioue declaratâ, veluti Delphinum piscium, vtriusque pernitate genus omne suum exuperante. Hinc idem ait: Aquilam in sceptro Iouis præfigi solitam, Neque verò mirum, Pindarum vbique honoris tantum Aquilæ tribuisse, cum Aquilæ apud Thebanos non aliter inter numina colerentur, quam Cnoccephali, Crocodili, & alia quedam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, & vt sumus passim totis his Commentariis ostensuri, pro diis habita.

Cum igitur Imperatorem atque regem Aquila describeret, eorum etiam iustis dedicabatur, qui filiis superstitibus decebant: eos enim inter diuos referre mos erat: cuiusmodi morem Herodianus in Seuerianis iustis latissime profequitur, ex quibus Aquila, simulac ignis pyræ subiectus esset, ex intimo suggestus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animam in cælum referre videretur. eamque in numismatis videre est, nonnunquam cū spoliis, nonnunquam cum Fastigio: sic enim suggestum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero videtur appellasse, cuius formam apud Herodianum legimus, & in plerisque numis conspicimus. Vsq̄ue adeo verò sunt Imperatoribus Aquilæ dedicata, vt ne in extremo quidem vitæ eos deseruerint, de quæ cælo, quibuscunque modis possent signa dederint, si qua posset ad salutem via præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero signa mortis attulerunt Aquilæ quatuor, à quibus sibi visus est per nocturnam imaginè in cælum rapi. Et Octavianum Augustum, cum lustrum in Campo Martio magna populi frequentia conluceret, Aquila sæpius circumuolauit, transgressaque in vicinam adem, super nomen Agrippæ ad primam litteram sedit: vnde aruspices interpretati sunt, eum paulò post moriturum: quod haud ita multo post euentus comprobauit. Videre autem est in numo, cuius inscriptio est DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilam igni subiecto, quod ego ad iusta eius retulerim, quamuis nonnulli sacrum esse putant, propterea quod Imperatoria, quæ Græci Hecatomben appellant, ex centum leonibus & centum Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiam, quod tradit Iulius Capitolinus in vita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Augustum, de quo nihil tale memora-

APOTHEOSIS.

ria

riae proditum. In numo, cuius inscriptio est, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila est pile insidens, quasi Deum supra caeli conuexa sublatum esse velit innuere: nā altera inscriptio est, CONSECRATIO. Atque haec in diui M. Antonini Pij numis multipliciter habetur, nonnunquam cum fulmine, nonnunquam etiam Antoninum ipsum inter alas gestans, nonnunquam verò cubicularum lectulum in caelum tollens, cum inscriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunensi in agro reperiuntur argentei, ex vno latere pulcherrimum ipsius Antonini caput habent cum inscriptione, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam arae rotundi ambitus insidentem, Inscripção, CONSECRATIO. Verum etiam in Vespasiani numo Aquila est quae pilam gestat, atque eiusdem alis tabernaculum corymbis & fertis redimitum. In Hadriani numis aliquot, Imperator ipse sceptrum ab Aquila recipere videtur, quasi illi ab Ioue delatum esset Imperium, quod & inscriptio declarat, PROVIDENTIA DEORVM. In numo diuae Sabinæ Augustæ Aquila est cum fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in foeminarum iustis Pauo, non Aquila, est abhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

Vespasiani.

Hadriani.

Sabina Augustæ.

REX PIVS ET MISERICORS.

Sed iam nos appellant Aquilæ virtutes, illaque in primis, quod pium & misericordem Regem, qui scilicet victum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui volunt, Aquilam eam proferunt, quam à vigore, quo egregie prædita est, Ossifragam appellant: ea enim pullos, quos sub aquila, vel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quam Græci γυπαιτόν, nostri aliquot vulturinam Aquilam nuncupant, nido eiicit, parentes adhuc operam desiderantes cum volandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atque educat, benignèque tuctur, dum quantum satis sit adoleuerint.

BENIGNITAS.

Quæ quidem mansuetudo fecit, ut iuniores (nam apud Ægyptios commentum huiusmodi non inueni) si benignitatem commodissimo hieroglyphico explicare vellent, Aquilam cum alia quavis alire ex eadem olla cibum capientem fingerent. Sed quoniam in Aquilæ benignitatem incidimus, missum illud facere non possum, quod admiratione dignum apud Plutarchum legi, ut si cui argumentum placuerit, totius historiarum scenam sibi pingendam curret. Cum pestis olim Lacedæmonia exauriret, oracula monuerunt mali vim cessaturam, si quotannis nobilem aliquam virginem immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidem approbauerunt. Fortè verò euenit ut Helenæ fors obtigerit, quæ cum mandanda duceretur, Aquila deuolans sacrificij gladium abripuit, & ad arma delatum super iuuenam demisit: cuius prodigij argumento παρθενοκτονια, id genus sacrificij sublatum est, quod memoriæ prodidit Aristodemus. Idem olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadè de causa, tradit Aristides Italicarum rerum volumine decimonono, quem idem Plutarchus citat.

Crates verò Pergamenus, quod & Stesichorus Poëta poemate persecutus est, historiam ab eiusmodi beneficentia non absumilem recitat. Nam cum decem & sex messorum quendam à sociis aquatum mississent, reperit is apud fontem serpentem, qui complexus Aquilam arctissimis eam spiris implicitam suffocabat. Ille ut falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpentem dissecuit, Aquilam liberam abire permisit: cumque hausta in urnam aqua rediisset, sociis singulis poculum ministravit: mox cum & ipse quoque bibere vellet, præsto adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectum procul: dumque messor factum miratur, & Aquilam, quam probè nouerat, increpat, eamque apud socios ingrati animi ream agere meditat, videt eos & hic & illic concidentes vitam exhalare, vnde simul & aquam, quam illi biberant, veneno infectam, & se periculo subductum intellexit, beneficiumque in volucrum optime collocatum, manifestissime cognouit.

RELATA GRATIA.

CONVICIORVM CONTEPTOR.

Quantum verò illud est, & verè regium, quod Aquila est conuiciorum contemptrix? Vnde nonnulli commentum sunt Aquilam figurare statu immobili confidentem, nulla pennarum asperitate terribilem, neque hiatu rostri minacem: iuxta hanc cornicem summittere, eo gestu, ut & lacerare, & conuicia facere videatur, si conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre voluerint. Cornicem enim aiunt solere Aquilam lacerare, & in certamen quodammodo prouocare: illam verò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quam elephas culicem.

PATERNA DIFFICULTAS.

Sed enim ab his diuersa ponere videtur Ægyptij sacerdotes, qui morosum patrem, & difficile admodum in filios, per eius generis Aquilam cui Pygargo nomē ab albicati cauda est, significari voluerint, siue hæc γυπαιτός sit, de qua superius: ea enim maxime omnium animalium pullos fastidit suos: ut non immerito

Aritò Plotinus eos qui sine ratione modoque ciuitates atque imperia gubernanda regendaque susceperint, post obitum per καλιγνεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Basilius in hoc ingenium Aquilæ, & in educanda prole sua iniquissimam appellat.

SOLITVDO REGNI.

Quod verò per Aquilam regni solitudinem intelligimus, sunt qui factum ea ratione defendat, quod regium esse dicant, vnum è filiis hæredem instituire, vni rerum habenas commendare, quandoquidem, ut ait Ouidius,

Non bene cum sociis regna Venusq; manent.

Et apud rerum scriptores quotidie legimus, potentissimas vrbes euerfas, clarissima deleta regna, illustres familias extinctas, & in populos omnia malorum genera debacchari cœpta, simulac potestas regia pluribus fuerit communicata. Quinetiam Isocrates, quamuis de regimine multa quoquo versus disputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum sumptferit, videatur, æquabiliorem tamen ciuibus monarchiam ostendit, propterea quod illa ambitiones, omnium popularium dissensionum semen, extinguat: quod cum Aristoteles quoque mirum in modum approbaret, Homeri sententiam secutus, quod disputationibus suis pondus adderet & auctoritatem, versus eius citauit:

Ἐκ ἀγαθῶν πολυκοιρανίη, εἰς καίεσσ' ἔστω, Εἰς βασιλείη.

Multos esse duces haudquaquam proderit: esto.

Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, ut vulgato per Aristotelem Musæi versus fertur,

Tris parit, atque duos nido eiicit, educat vnum.

Sed, uti superius ostendimus, specierum diuersitas in eo genere efficit, ut contraria super alitis natura autores scribere videantur. Vtunque verò, educationis huiusmodi ratione habita, per Aquilæ pullum solitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

Quinetiam iidem sacerdotes Ægyptij potentiam cuiuspiam, quæ sociis & amicis omnibus perniciofa esset, per Aquilæ pennas significabant. Huiusmodi siquidem ea vis est, ut aliarum auium plumas, si commisceantur, interterere, & quodammodo deuorare videantur: quod & in tergoribus pantheræ atque hyænæ identidem fieri compertum est. Pantherinū quippe tergus hyænæ cedere suo loco diximus. Eandem inter iuglandè & querecum antipathia esse, scribit Plinius, tanto quidem naturæ diffidio, ut si quereus iuxta nucem iuglandè sata sit, prorsus emoriatur. Est & illud huic miraculo perquam simile, quod de cardamo fertur. Olus id apud Versas vscatissimum, cuius natura est humorè omnem terræ ad se ita attrahere, ut reliquæ circumpullulantes herbæ cogantur exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanem. Id alio vocabulo Scaphon vocat, Iberis est Dioscoridi, Ægyptiis Semeth, Nasturtium Romanis. Causam verò super Aquilæ pennis Philosophi commentantur, quod cum avis ipsa sit omnibus aliis infensa, deriuat vis ipsa animalis in res quoque eius inanimes, per sympathiæ contagionem. Alij pestiferam maleolentiæ vim quandam inesse aliti deprehendere, propter quam tacta ab ea facile computrescant: indicio esse reliquias eius hesternas neque ab ea ipsa, neque ab alio quopiam animalium repeti. Permeare verò contagionem eam etiam in pennas, quæ alienas iuxta se positas adurere propemodum pro comperto traduntur. Ita eius qui rerum summa potitur maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & veluti micantissimum Solis iubar, vbi exortum fuerit, lucem omnibus stellis intercipit. Obiiciunt alij hoc in multorum principum tyrannidem & rapacitatem, quibus non sine rerum tuarum iactura possis adhærescere. Quomodo cumque autem quispiam acceperit, natura hoc comparatum, ut debiliora à validioribus absumentur.

ERVDITVS IMPRVS.

Indiuis literis, quæ rem hanc austerius tractant, Aquila, gryphus, haliaëtus & miluius rapacitatem significant, & a sacris ut immunda reiciuntur: per quas alites, ut signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidem perscrutari videantur, cæli quippe motus & rationem stellarum situm atque naturam, quæque superioribus in elementis igne & aère sunt varietates, contemplationi vigiliisque non sua tantum causa, sed aliorum etiam institutionibus dediti, vita tamen & impuri sint & malefici, dum vel insidias aliis intendunt, vel sordida quæque conuenantur, suarum ira rerum satagentes, ut ad commoditates suas omnia contrahant, inexplebilique, auaritia & stuant, non suis tantum fruatur, sed imbecilliorum quoque bona diripiant, qualè Hieronymus notat lib. de Viuendi forma ad Rusticum monachum, super eremita quodam, qui publicas priuatasque elemosynas in suum & suorum tantum usum verterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Cræsi opes vnus morte deprehensas, vrbisque stipes quasi in usum pauperum congregatas, stirpi & posteris derelictas.

MALVS DÆMON.

Non imperitè igitur Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarum raptor. Ut verò ea quæ de perniciofa dominatione dicta sunt, quæ omnia ad mundi huius principem accommodari possunt, iam prætereamus, hæbet & hoc proprium Aquila quod pisces ab alto aère conspicata, eos præcipiti cursu delapsa rapit. Pisces verò animalium hieroglyphicum esse, dictum Commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

Adiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerum rãtum suarum satagentem, neque aliorum incommoda calamitatẽsve miserantem, per quam proposuissent Aquilam ostendi,eam quippe in astruendo nido sollicitam:illa siquidem in solis excellis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longẽ sublimius volat, quàm volatilia reliqua. Hinc fit vt ab aliarum auium confortio atque consuetudine sese abducere videatur, qui quidem plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. viro Barauo vidimus, qui humanã omnẽ cõsuetudinem ita auerfabatur, vt non nisi propria vel vtilitate, vel necessitate cogẽte, sui videndi copiã faceret. Quod si, quod raro admodum vidisses, spãtium in subiectos Pontificio palatio campos obequitãret, nullis accitis comitibus, nullo, vt Pontificum mos est, æris tinnuli signo dato, iter arripiebat: simulac principes, antistitesque & cohors reliqua ex officio affectu essent, equum ipse, nullius salutationem moratus, citatiore gressu perurgebat, conspectumque omnem hominum, tanquam nihil ad se eorum ingenium pertineret, effugere properabat, seque in intimas palatii latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

Quod si hominem eo mortis genere periturum, quod Homero Platoniq; omnium est miserimum, idem significare voluissent, hieroglyphicum habebant Aquilã, cuius rostrum esset enormiter incuruatum: senescentibus enim Aquilã rostrum supernũ accrescit adeo, incuruaturque subindẽ magis ac magis, vt nulla demũ aperiendi data copia, inedia plerunq; deficiant & extinguantur. Hinc illa in bibaces, Aquilã senectus, exprobratio: quippe quã amissa edendi facultate, humore assidue sorbillare cogitur, vitamque aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac ne vsquam desint Græcorum fabulã, commenti illi sunt fuisse olim hominem, qui hospitem affecisset iniuria, proindeque deorum ira in Aquilã commutatum, inq; sceleris pœnam eo affectum malo, vt fame confumeretur.

IUVENTVS RENOVATA.

Adiungunt alia quædam iuniores, vt illud ex Psalmo interpretentur, Renovabitur vt Aquilã iuuentus tua: quod nescio cur nonnulli legunt, Reuocabitur, cum Græcẽ sit ἀνακαταστήσει. Diuus Hieronymus Aquilã ait, vbi consenuerit, pennis supra modum grauati, ideoque fontem ab ea quæri, cuius aspergine pennas egerat, quibus leuata colorem intra se colligit, sanarique tum primum oculos, mox ab immeratione in iuuentam redire. Eucherius Aquilã ait vi nimie senectũ implumes fieri, & nido relatas a pullis suis vicissim ministrantibus pasci, donec deterfo senij veteris, cum pennis volandi etiam vsũ recipiant. D. Augustinus Aquilã ait senio grauata rostri immodicẽ crescentis aduncitate eo redigi, quod Paulo antè dicebamus, vt nec os aperire, nec cibum villo pacto capere possit: impulsã itaque naturã vi collidere rostrum ad petram, cuius attritu excussa ea parte quã redundabat, ad cibum redire, atque ita ex eo senio reparari, vt omnino iuuenescere videatur. Nostri petram loco hoc Christum intelligunt: proque rostro obunco, prauitatis peruersitatisque opera, quod Physiognomici eius figurã nasum, vti superius dictum, iracundiã & rapacitatis indicium esse volunt: huiusmodique homines auaros plurimum alieni appetentes, & vltionis studiosos, inueniri. Vitia verò hæc non alia excuti ratione, quàm per Christi disciplinam queunt, atque ita pro iuuentutis renouatione animi depurationem intelligunt. Corpus enim nostrum ab adulescentia pergit in senium, verum anima sapientis, pij probatque viri, a senectã in adulescentiam transmittitur, atq; ita homo hic exterior flaccescit, & deficit indies, interior verò eo magis vigescit ac renouatur, quo diutius in iusti honestique meditatione exercitiõque vitam degit. Tale aliquid apud Platonem inuenias, dicente Socrate: Tunc sanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cum corporis oculus incipit hebescere.

APOSTOLI.

Quod verò legitur Evangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilã congregabuntur: per cadauer Adamantius Dominicæ passionis mysterium interpretatur, per Aquilã Apostolos, de quibus etiã dixerit Esaias: Assument pennas sicut Aquilã, & current, & non lassabuntur, & ibunt & non esurient: siue vt alibi legitur, Current & non laborabunt, iter facient, & non lassabuntur. Huic interpretationi adstipulantur etiam Eucherius, qui loco hoc Evangelico pro Aquilã sanctas animas accipi tradit: & Salomonicum illud, Via Aquilã in cœlum, de Christi ascensu intelligi debere contendit. Quod si ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigramma siue illud Speusippi fuerit, in Platonis sepulchrum, quem vt diuinum antiquitas vniuersa venerata est, cuius ille animam ad sepulchrum e cœlo allapsam in Aquilã speciem agnoscit:

Αἰετὲ, τίπττε βέβηκος ὑπὲρ τάφομ, ἢ πνὸς, εἴπερ

Α' σερβόντα θνάϊς οἰομ ἀποσκοπέεις;

Υ' γηϊς εἰμὶ Πλάτων Θ', ἀποπταμένης ἐν ὄλυμποις

Εἰκώμ, σάμμε δὲ γὰ γηϊθεν ἀτ-θῆς ἔχει.

Cur Aquila ad iunium hunc volitas dicimus quid ab astris

Hic habitare Deum forte aliquem intuita est?

Imò

Imò anima extincti sum diua Platonis, Olympum Quæ colo, sed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

Pindarus cum aliis plerisque locis, tum præcipue Nemeis, ingenij promptitudinem & velocitatẽ per Aquilã ostendit, sumpta ab eo comparatione, quod prædam etiam valde procul distantem mira pernicitate nanciscatur, visuque ita polleat, vt profundissima quæque prospicet: quæ omnia ingeniorum acumini sunt accommodata. Idem cum Bacchilidis & æmulorum suorum gloriam eleuat, coruõs illos, se vnum Aquilã iactat, quod promptissimo ingenio nihil non concipiat quantumlibet arduum, & a terra marique remotum, mox & styli velocitate quæcunque conceperit assequatur. Ad huiusmodi rerum amplitudinẽ alludere mihi videtur Aristophanes, Auibus, cum Atheniensibus aut adularurus, aut eorum spes inanes elufurus ait, αἰετὸς ἐμὴ νεφέλῃσιν ὄψεται. Nimirum enim oraculum acceperant Athenienses, fore vt tanto vrbes reliquas post se interuallo relinquerent, quãto Aquila reliquas aves volatu superat. Et Sosithei dictum illud celebre super vi eius impetuosa:

Εἰς μωεῖας ὄρνι θας ἀετὸς σοβεί.

Vna Aquila innumeras exagitat aves.

NILVS.

Atque Aquila hac quidem de causã Nili fluminis hieroglyphicum in sacris Ægyptiorum literis habita: quoniam enim Nilum perniciter currere, tantaque profunditate insurgere obseruatum est primũ Promethei tempore, eam enim fuisse Aquilã nonnulli tradunt, quã Promethei cor discerneret, quippe cum causã incrementi peruestigare non posset, ab Hercule demũ Aquilã cohibitam, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim fossarum deriuo coërcuerit, Prometheaque omnes exundationis causas edocuerit. Inter autem vetusta Nili cognomẽta AQUILAZ nomen inuenias, quod nomen a colore nonnulli dictum putant, vt pote qui, vt Maro ait, viridẽ Ægyptum nigra fecundat harena & æquora ab eo colorari Catullus inquit, nomẽq; illi a limo, quẽ trahit, factũ aiunt Etymologici, nã mare in longa inficit spacia, eaq; de causã Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Aufonio, & aliis: idq; ethymon in nomine a nigrore Festus & Seruius agnouerunt.

ALTA COGITATIO.

Non defuere tamen qui Aquilã huiusmodi Promethei cor adrodentem, ad motes trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem significare contenderet. Sed ne diuvs in Prometheo hæsitemus, quæ nostri super Aquila senserint, potius aperiamus.

DIVVS IOANNES.

Sane homines cum solam auium omnium Aquilã esse diuinã autument, & antiquitas eam Iosui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quod eam omnium maximè oculo valere conspexerant, longissimõque interuallo minutissima quæque discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

ὡς αἰετὸς ἐμὴ βάτε φασίης

ὄξυτατοῖς δὲ πτεροῖσιν ὑπεραγῆσιν περηνάδεις.

Vt Iouis ales,

Cuius acutam aciem perhibent præfere volucres.

Ante alias, quot quos cælo spatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, vbi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ira latitaret, ait, vt neque ipsum vel Aquilã, quã tam acutè videt, inspexisset. Hinc Theologi nostri D. Ioãnem Evangelij scriptorem per Aquilã hieroglyphicum a diuinis illis vatibus præmonstratũ deprehendere. Sane Aquilã (vt nomen etiam interpretemur) ab acute videndo dictã nonnulli ex veteribus asserunt, vt pote qui Aquilã quasi açulã ab acumine dictã velint: quamuis, vt paulo antè dicebamus, alij ab aquilo colore vocẽm ducant: est enim aquilus color fuscus & subniger, ab aqua denominatus. Vt cunque autem, acutissimi visus Aquila est Ioannes, qui oculi acie in altissima diuinitatis recessum directã, præ omnibus maximè superioris naturã secreta reuelauit: cuius facies Ezechielis visa supremum ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quã Christum hominem rãtum, non Deum etiam asseuerabat, ad altissima remotissimãque rerum principia præpetibus euolauit pennis, deque penitissimo, diuinitatis, nido nitidissimã ac maximè pellucidã illas gemmas surripuit, quã postmodum tuentium oculis quantumlibet coniuuentibus hallucinantibusque micantissimã luminis claritatem attulere. Illic enim erat lux vera, quã sola lumen mortalibus elargitur. Hic ille deprehendit humanarum diuinarumque rerum omnium λόγος initio fuisse, atque penes Deum, ipsum denique Deum, ipsam esse rationem, quã apud nos sub Verbi nomine recepta est: vt reliqua missa faciam, tam multis diuinã sapientiã luminibus illustrata. Hæc est denique illa Aquilã volitantis effigies, diceret Irenæus, quam sacri præuidere vates, quã Ioãnis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduokitantis gratiam manifestat. Nam hic altè exorsus principium, quod a patre est, effigiem Verbi, quã refertur in filio, & præclaram eius generationem enarat, tanta cum fiducia rem tam arduam aggreffus, vt Aquilã symbolo, meritò figuretur. Ioannes inquam ille, altiloquus, quod Aquilã referatur hieroglyphico, ipsa susceptã lucubrationis materia sublimis, ait Eucherius, & ab ipso re-

2

rum principio repetita, in causa fuit. Proinde cum volatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam elatus sit, & oculorum aciem visu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixit, doctrinam nullo antea mortalium ingenio conceptam ab alto derulit, cuius initium, in principio erat Verbum.

STATUTA FIRMITER SEDES.

Hoc quoque sacerdotum Ægyptiorum hieroglyphicum fuit, per Aquilam, quæ saxum gestaret, hominem significare, qui firmam stabilemque in ciuitate, locove aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulacrum sibi comparauit, quod possit firma & inconcussa rem suam procurare, lapidem quempiam exquirat, quem in nido pro libramento collocet: neque aliam huius rei causam sacerdotibus illi tradidere, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumentum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ vsus repertus esset, id opis saxa contulere, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: ut minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positum, inseruare stabilitati. Cæterum lapidem hunc cum esse credere possumus, qui *æritus* appellatur, Aquilinum Latini dicunt, ad multa remedia vtilem: adque id præcipue, quod partum contra omnes abortuum infidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundi que facilitatem inducere comperitur. Eo incenso morbum Herculanum, hoc est, furorē qui plerumque ex atra bili accidit, qua potissimum Herculem laborasse tradunt, explorari putant. In edificari nido asserunt auctores nostri, nihil igne deperdere, prægnantem esse, alio velut in vtero sonante. Sed vim illam medicam non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neque tamen in omnium generum nidis inueniri, sed in Melænaëti tantum, Pygargi, Morphni, siue ut Homerus, Percni, atque Gnesij. Duas verò Æritis species agnoscit Zoroastres: vnum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseque solido vim illam perficiendi fortum, & vsque ad partus debita tempora continendi. Occurrerant hic multa super lapide significata, quæ quidem ex eo ab Aquila in nido collocato, rerum stabilitamentum Ægypti significare commēti fuerant: ea que firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda videbatur: quæque veteres passim de cultu lapidis sanxissent: utque vel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæque hic pieras nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quæ lapidis essent, in commentatio quod est super adificiorum partibus, transferre, ibique commodius de argumento huiusmodi disserere constituimus, cum multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent.

TERRARVM DOMINATIO.

Et ut longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatum reuertamur, nostræ etiam sacræ literæ per Aquilam terrarum dominationem intellexerūt, vbi apud Exechielem legimus, Aquilam visendæ magnitudinis, quæ late passis alis, immanique membrorum ductu, oppleta plumis, varietate insignis, vnguibus ferox & minabunda, præpeti volatu ad Libanum applicuerit, Cedrique inde medullam, tenellosque furculos euulserit, tota altiorum frondium summitate decerpta, ad hæc succis etiamnum vitium feminibus, quæ omnia Babylona translata sunt, ibique sata. Neque huic absumilè alteram adiecere, quæ vitium earum palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorum prior Hierosolymam cepit, & populum cum Rege ipso Sedechia principibusque aliis in captiuitatem abduxit: alter verò, cum bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticum populum seruitutis affectu rædio ad se traduxit. In vtroque Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusa, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi volunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varieras plumarum, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorum horrorem, vngues. Libanus Iudææ claritatem atque celsitudinem longa annorum serie conspicuam, vnde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasque frondes decerpserit, hoc est, ne tenerimæ quidem Regum proli, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sedenim totam oraculi ænigmatici seriem interpretatur Adamanrius in eundem Exechielem homilia vndecima.

AQUILARVM INSIGNIA QUÆDAM.

Quod verò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit. Quæ antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud prius dicam, quod dissimulandum in huiusmodi naratione minimè videatur.

TERRARVM VMBILICVS.

Apuđ Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentum erat terrarum vmbilicū apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, ut Aquilas duas, vnam ab Oriente, alteram ab Occidente dimiserit, quæ pernici volatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiam sunt: quo loco designato, declaratum est ibi terræ habitabilis medium esse, isque honos geminis Aquilis habitus, ut in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atque hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

*Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythonis orbis vmbilicum.*

Ab

A Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorum igitur insignia quædam ostendenda calamum conuertemus: gentilem enim scutorum vsus, variasque in eis imagines, aut picturas, quæ familiarum indicant stemmata, cognationesque, tametsi viri haudquaquam contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hic & alibi toto Opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

Naque Aquila, quæ draconem arreptum gesser, Lacedæmoniorum rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabant. Tradit hoc Iosephus, vbi literas Lacedæmoniorum recitat Arij eorum Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sententiæ ea erat, ut profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamum Iudæorum esse consanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, ut quæ Lacedæmoniorum essent pro veteri necessitudine communia ducerent. Epistolam eam Iosephus ait complicatam figura quadrangula fuisse, eoque obsignatam argumento, quod supra posuimus. Quod verò designarit epistolam fuisse quadrangulam, alios atque alios indicat complicandarum epistolarum modos apud hos vel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, voluminibus alij in vmbilicos complicatis scribere consueverunt.

CLEARCHVS.

Clearcho autem Heraclienfium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti, aurea Aquila velut argumentum generis præferbatur.

HERCVLIANI IUNIORES.

Eiusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphinei, cuius marginem eodem colore, sed admodum dilutiore, circulus ambiat, Herculanorum iuniorum erat, qui sub Magistro militum Præfentiali militabant, quod in antiquis quibusdam eius militiæ commentariis inueni apud Massæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

Seniores verò Hercvliani cæruleam Aquilam alis vtrinque passis habuere in rubra parma, cuius status ambitus in margine lutei coloris erat, quem nigra linea circumducta in partes duas æquidistantes dissecabat. Erant verò Iouiniani, siue, ut apud Vegetium est, Iouiani, atque Hercvliani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena millia militum habebant, quos Diocletianus, qui se Iouem Latine vocabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cum ad Imperium peruenissent, pro merito virtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eosque cunctis legionibus prætulerunt. Tæla vero illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos vocabant, eosque portabant scutis insertos, isque opportunè iactis, hostes equosque priusquam non modo ad manum, sed ad ictum missilium percerent, graui admodum percussione confauciabant, Imperatorisque illi horum opera bella plurima confecerunt.

IOVINIANI IUNIORES ET SENIORES.

Iouinianorum autem qui Iuniores vocabantur, insigne erat Aquilæ apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Alæ ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo clauderetur, inde altero sapphinei coloris toto margine complectebatur. E' pectore autem Aquilæ aureus, extabat vmbilicus. Seniores verò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duoque erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QUARTODECIMANI.

Cærulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea verò alæ in alba parma infidebat orbi cæruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat vmbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum vniuersum insignibus & gestaminibus sarciamus. Hæc atque alia pleraque huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si proficere velim, nullus vniquam futurus sit modus: quare manum de tabula, sitque iam super Aquila satis superque declamatum.

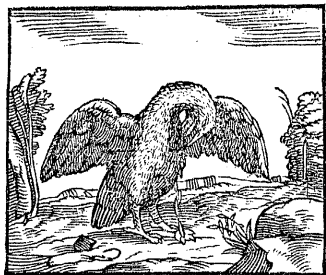
PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLV-
NEN. AD CLARIS. ACTIVM SYNCERVVM, DE IIS QVÆ
per phœnicem, pelecantum, & quasdam alias aues significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

LIBER XX.

IBI verò SYNCERE ACTI carissime, Phœnicem & Pelecanum, quiq; in ipsam historia seriem
quibusdam veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatq; in hunc locum aptissime con-
uenerunt, Noctuam, Cornicem & Passerem, dedicare consilium fuit. Ac Phœnicē quidem ea de causa,
quod veluti ille admirabili quadam insignis pulchritudine, visu varissimus post longissima temporis
interualla conspicitur, ita Latina lingua vitor, & eloquentia cultus ornatuq; per tria ferme Phœnicis secula desi-
derati, etate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimum tuo suscitari, spectandos sese theatris iam omni-
bus exhibere. Pelecanum ob eam, qua precipue commendatus, in amicos omnes charitatem atque beneficentiā,
ut nemo vnus hodie magis amico amicus, quam Syncerus Actius esse predicetur. Noctuam, qua tuarum iudicium
sit lucubrationum, quas Minerua haudquaquam inuita elegantissimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem,
qua scriptis debetur tuis, non modo vno plus seculo, sed perpetuo summa omnium commendatione victuris. Passe-
rem ob orationis tue Venere, Cupidinisq; qua nihil suauius neq; iucundius excogitari potest. Sedenim qua multa
atque præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea consulo prætereo quia tu longè maior es quam mea
te capere possit commendatio: quis enim Soli lumen afferre, nisi fatuus quispiam, aggrediar? Igitur cum tuo ipse
sis splendore clarus, principatum hunc in literatura candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quod-
que nostrum est institutum, ad animalium qua interpretanda suscepimus, significationes conuertemur: qua qui-
dem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus non ignoras, tum ex admi-
rabili illa venerabilis antiquitatis tabula aenea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, qua omnem
Ægyptiorum historiam antiquiorem, argento atque auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super his
compererimus, ex ipso Phœnicē indicare iam incipiemus.

INSTAVRATIO.

AEGYPTII sanè sacerdotēs, cū longa quid
annorum serie intermissum, & iam antiqua-
tum esset, quippe ludi, sacra, ceremoniæ, sup-
plicationes, mores, ritusve aliqui, trium-
phorum splendores, vel quid huiusmodi, eue-
nissetque postmodū vt eadem instaurari con-
tigisset, Phœnicem in huius rei significatum
sculperē consueverunt. Vnicum eum plerique omnes autores tra-
dunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum com-
mercio visūque separatam. Nomen illi Plinius inditū ait à Phœ-
nicē arbore, quæ palma Romanis est, ob id, quod ex Syagrorum
genere vna quæ in Chora est intermoritur, ac ex se ipsa renascitur. Phœnix quoque noster vbi mo-
riendi tempus ipsemet aduentare præsentit, post annos, quos viuere perhibetur, circiter quingen-
tos, in Ægyptum fertur, vbi ad humum demissus (ita enim Ægyptij rem memoriæ prodiderunt) ro-
stro semetipsum vellicat, acceptoque ex eo vellicatu vulnere cruorem emittit, ex quo primum seu
vermiculus nascitur, mox pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimum pēnas indeptus est,
confert se vna cum patre in Heliopolin, qua in Ægypto est, vbi primum Phœnicē ortam, ait Athe-
næus, quod simulac venerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transmigrante. Vnde
minimè mirum est, duos aliquando Phœnices simul visos proditum ab historiis. Alij scribunt defun-
ctum parentem à Phœnicē pullo in eandem Soli dicatam urbem gestari Smyrnea sphaera recondi-
tum, quod non inficiatur Adamantius: sed enim cuius textoris manu obrotunda illa cistula contaxa-
tur, maximè velim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat xv. Metamorph. vnam esse alitem quæ sese
ipsa reparat atque refeminet: nam vbi vitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius vertice,
ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitque in odoribus æuam: inde Phœni-
cem alterum renasci de patris corpore, qui cū fatis virium per ætatem indeptus fuerit, vt oneri
ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suaque incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin de-
ferat, atque vt ipse dicit, reponat ante ipsius Solis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta di-
gna. Horus nihil amplius ait, quam ab Ægyptiis sacerdotibus alterum defunctum, illum summo cul-
tu suscipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæ eumque in reliquis alij sacris animalibus facere mos
erat. Quæ verò de nido eius Manilius senator togatorum, vt aiunt, diligentissimus, tradidit, quæ

F

A que inde nouis adiectis ad fabulam commentis posterio licentiosius ampliarunt, cū maximis ille
nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi verò nullo veterum autorum testimo-
nio fabulenter, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obicit aliquis Lactantium,
sumum, non inficior, virum: sed is, vt etiam Ouidius, poëma scribit, non historiam. Ego sanè super
Phœnicē atque Pelecanē, de quo paulo post, superque nonnullis aliis, maiorem his adhibeo fidem,
qui eadem in regione locisque vbi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde
conspicere aliquando potuerunt: quàm iis qui auditu tantum eorum naturas exceperē.

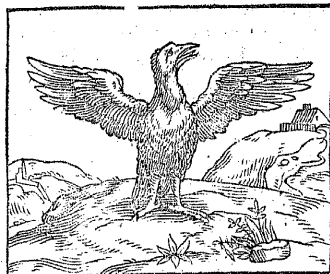
Quamuis verò de moriendi modo, deque funerandi ratione super Phœnicē scriptores diuersi
abeant, in eam tamen omnes concordiam deueniunt atque consensum, vt Phœnicem non ouum ex-
præmortui corpore fieri nequaquam inficiatur: esseque hoc plenissimum atque firmissimum futu-
ræ resurrectionis specimen, Tertullianus asseuerat, quippe qui de Phœnicē loquens ait: Ille semet-
ipsum libenter funerans renouat, natali sine decedens, atque succedens iterum Phœnicis: vbi iam
nemo, iterum ipse, qui non iam alius idem. Quid expressius in hanc scilicet resurrectionis ca usam
aut cui alij rei tale documentum? (de resurrectione quippe loquitur.) Addit & hæc etiam scriptis
suis: Et florebis, inquit Deus, velut Phœnix: id est, de morte, de funere, vti credas de ignibus quoque
substantiam corporis exigi posse. Prosequitur mox rationes suas: Multis passeribus antestare nos
Dominus pronunciauit: si non & Phœnicibus, nihil magnum. Inde subiicit ironiā: Sed homines se-
mel interibūt, aibus Arabiæ de resurrectione securis. Ita ille passim acerrimus Christiani nominis
propugnator, labentem hanc aciem restituere contendit, cui veluti sacre innixus anchoræ, vxorem
quoque vna eius commemoratione ad vidualis pudicitæ obseruationem adhortatur. Probè enim
vxor, inquit, quæ maritum in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigerium interim postulat ei,
& in prima resurrectione consortium, offertque annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima
omnium lectione digna prosequitur.

ABSENTIA DIUTURNA.

VT cunque autem de morte Phœnicis traditum sit, Ægyptij sacerdotēs tam diuturnæ migra-
tionis ergò, eum qui peregrè profectus diuissimè domo procul abfuisse, per hanc alitem si-
gnificabant: propter viuacitatem autem, animam hic diuturno tempore versaram. Nam animi pa-
triam non esse corpus, sed nos hic, quandiu viuimus, peregrinari, non Ægyptij tantum, sed Græ-
corum Latinorumque autores præstantissimi, nostraque in primis pietas, passim admonere.

CVM verò Phœnix vnicus omnino esse perhibetur, & pul-
critudine volatiliū genus omne longo post se relinquit
interuallo, quippe qui sit aereo circa colla fulgore rubicundus,
cætero corpore purpureo caruleam caudā roseis pennis distin-
gentibus, cristis faciem caputq; plumæ apice. vt Plinius di-
eret, honestatus, simulacrum Solis ab Ægyptiis ferebatur,
cui, quod solus sit, à raritate nomen: quo quidem nihil admi-
rabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateque per
ima etiam penetralia exiguo quouis aditu veluti suprema qua-
dam inundatione diffundit, eaque de causa Polys cognomina-
batur, id enim est apud Hippum Ægyptij vocabuli significa-
tum voce Græcica inductum, à multarum scilicet dotum
opulentia magnitudinē, quia omnia sibi collata latissimè su-
perat & excellit.

S O L.

PRÆSTARE.

AEGYPTI denique cū Sole magis quam reliqui homines gaudeant, eiusque beneficio per-
fruanter quo maximè feruet tempore, prouinciis reliquis quatumlibet remotis & in Septen-
trionem declinantibus grauis, Ægyptiis solis est commodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cū
verò per Phœnicem Solem intelligerent, per eundem exundationem eidem significabant. Ne-
que tamen simplex erat apud eos exundationis vocabulum, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE
etiam indicabat: atque vtj cuiusquam esset in aliqua vel ingenij, vel corporis, vel opum dote cla-
ritas, ita eum, exundare dicebant. Nos quoque rarissimos doctrina virtutēque viros, qui longè re-
liquos antecellunt, Phœnices appellare consueuimus. Opposito verò modo Multitudo, pro vili-
tate ponitur: vt, vnus è multis, apud Plinium Epistolis, ex vulgaribus quippe & ignobilibus ho-
minibus. Et apud Ciceronem Multi sæpe eodem sensu, In sacris literis Psal. lxx. Quasi prodigium
factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

Q 3

A B S T E M I V S.

Longè salubrius est significatum illud, quo hominem sibi ab ebrietate cauentem significare volentes, Noctuam oua sua defugentem effingebant: quandò memorat oua Noctua ea vi polere, vt si per triduum ebriosis in vino dentur, tædium eius adducât, & abstemios homines reddant: quod etiam apud Philostratum assertum comperij, qui abstemium scribit ita reddi puerum, vt donec vixerit vini odio teneatur, si priusquam vllum vini gustum nouerit, Noctua oua leuiter cocta, illi sorbillanda propinentur: vini enim odium inde suboriri, quia temperatior hinc fiat naturalis calor.

P A T R O C I N I V M F R V S T R A I M P L O R A T V M.

Addit his Horus, vt si hominem ad alicuius misericordiam, patrocini vel salutis causa euentu irritò confugientem, significare vellent, passerem & Noctuam soliti essent figurare: siquidem ille, vel alia quæpiam auicula, vbi aucupis infestas artes declinare studuerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocini speret se periculum euitare posse: sed enim ibidem intercipiuntur, vbi sibi periculum adesse proposuerant.

Huius quodammodo generis est Nycticorax, quæ tyrannidem significat, ob occultationem scilicet consiliorum, quæ dissimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic significato Callimachus ansam dedit, qui tyrannos loqui veluti οὐκίρας ait: οὐκίρας verò αἱ νυκτιόραξ δία, quasi οὐκίρας, quod scilicet eorum sermones nocturni plurimi sint, & in arcanis habeantur, vti Nycticoraces noctu plurimum obstrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandum obstrepuit, minimè prætereunda fuit, vt omen eius eluderemus.

H Y P O C R I T A.

Eam diuinæ literæ inferri mensis non permittunt, quoddam hominum genus hieroglyphicè innuentes, qui palam strepitum nullum, tumultum nullum, insidias nullas mouent, sed hypocritæ tristes, omnem mansuetudinis, modestiæ, benignitatisque colorem præ se ferunt, clam verò fornicationes, immunditias, crapulas, ebrietates, & multa humani generis opprobria confectantur: latet enim interdum Nycticorax, noctu verò prodit ad infausta negotia, de quæ culminibus ædium letalia quæque meditatatur, & inuisum quiescentibus tumultum excitat inauspicatissima.

C H R I S T I H Y M I L I T A S.

Eadem verò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda, quem scilicet modò Vermem, modò Scarabeum, modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoque nuncupatum Theologi veteres obseruauerunt, & ipsum inquam, & vnumquemque ex iis qui eum tempore hallucinationis sectabantur, nempe quod tam Christus, quam Christiani, despectui ludibrioque fuerint apud Gentes. vnde Paulus: Nos Christum prædicamus crucifixum, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoque spectare aiunt Psalmi dictum: Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucherium. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent, & qui hanc Bubonem esse contendunt: neque tamen defunt, qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitam, apud quos nominis tantum interpretatio manifesta sit, nocturnus quippe Coruus.

D E C O R N I C E.

Cornicem ea potissimum de causa noctuæ subiunximus, vt qui summam ex vtraque discordiam intelligi ostenderamus, ex altera tantum, quippe Cornice, concordiam significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent, ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantum oua oriiri competitum est, inde autem & marem & foeminam pariter excludi. Quod si, quod raro accidit, geminos vel mares, vel vtranque foeminam gigni contigerit, cœlibem vtrunque vitam agere, coniugatorum verò si alterum moriatur, marem cum nulla vnquam alia Cornice copulari, neque etiam femel viduata foemina, marem vnquam amplius quærat vsquedum viuunt, sed, vt apud Maronem est, Sola in sicca secum spatiantur arena. Vnde fit ex Ægyptiorum disciplina, vt in Cornicem vnã tantum incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, viduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariamque, hoc est, tristem, ac necessariis destitutam adminiculis, vitam degendam esse. Hinc etiam Zezes apud Hesiodum, vbi poëta vxorem auspiciatò ducendam monet, si, ait interpretis, Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis, à quibusdam autem inpendio laudatur.

M A R I T A L I S

M A R I T A L I S C O P V L A.

Et eodem quidem argumento, iisdemque Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimum indicabant, quod aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodum homines naturali more coniunguntur. Hinc illud, quod ore eas coire vulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, raro coire solent, identidemque sacrum matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia, vel improbiore lasciuia nequitia debet, vt multos legimus non nisi liberorum quærendorum causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, vt per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

C O N C O R D I A.

Cæterum quia in nullo vnquam vitæ colore ac statu concordia magis expetitur quam in maritali commercio, Cornix hinc ipsa concordia symbolum habetur: ideoque vulgò Græci, vt Hori interpret Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορηκόρανη clamitare consueuerunt, cum tamen ignorarent, ex instituto veteri Cornicem in nuptiis omne auspiciatissimo nominari solitum. Animaduertendum autem in Græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, videndumque apud Æschylū, Danaidibus, ita scribi, σὺν κόρασι τε, καὶ κόρασι, καὶ τῶ βίῳ ἐκκορεῖ, pro κόρας κορώννας: Nonnulli verò dicunt hortandi modo enunciandum, ἐκκορεῖ κόρας κορώννας, quod nescio quid esse volebant, quod cantillatū verecundiā iis, qui liberis operā dabat, auferret, quæ si quis vberius sibi declarari cupiat, ad commentaria Pindari se conferat, Pythiis, ode tertia. Sed vt ad concordia hieroglyphicū reuertamur, alitis huius simulachrum sæpe vidimus in Faustinae Augustæ numis, cum inscriptione, C O N C O R D I A. Eoque nimirum Iuuenalis respexit, cum veterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sed enim quam in numis conspeximus, nihil habet quod ad ciconia effigiem referri possit.

C O R O N A V R B I S.

Cornix verò in manu Palladis, cuius simulachrum aheneum sub dio Coronæ viscebatur, ciuitatis ipsius & nomen, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatam fuisse, quod in fundamentis, dum vrbs. ea in Peloponneso conderebatur, ahenea Cornix inuenta fuerit, ea verò κορώνη Græcè nimirum est.

G A R R V L I T A S.

Sed esto, fuerit Cornicis simulachrum in manu Palladis in clara admodum Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, vbi Cornices ad arcem Palladis non aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

*Est & Athenis in montibus, arcis in ipso
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almes,
Quò nunquam pennis appellunt corpora rauca
Cornices, non cum sumant aliaria donis.
Vsq; adeò fugiant, non iras Palladis acres
Peruigili causa Græcum vt cecinerit poëta,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.*

Ex Græcorum igitur ipsorum sententia, abiecta repulsaque Cornix à Pallade est, vtpote quæ meditationum peruigilio infesta sit, & mentis agitationem interpellat obturbetque garrulitate sua, cuius est hieroglyphicum. Inde autem & Cornicari verbum, quo vtitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte. Id Græcè κορώνης, de garrulentibus.

T A B E L L A R I I F I D E S.

Sedenim ea quæ ad Crocodilorum urbem supra sepulchrum quoddam Cornix in columna subblata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitam indicabat: huiusmodi enim honos & sepulchri & columnæ habitus est olim Cornici à Marthe Ægyptiorum rege, quod munus id diligenter obuiisset, quò volandum, aut vbi sistendum, summa docilitate perdocta. Sepulchrum id viscebatur ad paludem Myridis appellatum.

P R O S P E R I T A S V I T E.

Iustum vitæ spatium ab homine feliciter decursum Ægyptij sacerdotes hieroglyphicè tunc intelligendum proponebant, cum Cornicem vita functum figurassent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Cornicum secla vetusta dixit. Compertum verò est ex alitis huius viuacitate, carnes, etiam eius in cibum sumptas, non tantum ad diuturniorem vitam conferre, verum etiam in longissimis morbis, & carnes esse, & nidum contritum illinere vtilissimum. Quod autem tradiderunt Ægyptij centum eas annos superare, animaduertendum est, annos de quibus sacerdotes illi mentionem faciunt, quadriennes esse singulos, ratione à Sotheos ortu suppurrata, quatenus scilicet superantibus vnoquoque anno solari horis sex, integer demum dies vnus, qui apud nos intercalaris habetur, apud illos integrum & perfectum annum absoluit. Quare qui annos eas ferè quingentos viuere dixerunt, haud ita multum diuersi ab Ægyptiis. Neque me præterit, Aristotelem arbitrari, nullum animal homine diutius viuere præter Elephantum: quod si ad huius ætatis spatia referamus, breuissima admodum erit viuaciorum animaliam

animalium vita. Cæterum Ægyptiorum traditioni subscribunt plerique autores minimè contem-
nendi: acceptissimumque illud apud omnes dictum, Cornice viuacior: vt non temerè mihi videatur
Hesiodus scripsisse,

ἦννέα τοὶ ῥάβει γενεᾶς λακέρυζα κορώνη
ἀνθρώπων ἠβώντων.

Et reliqua de animalium ætatibus ex grauiſſimis autoribus exploratiſſima.
Quem secutus Plutarchus eo opusculo, quo bruta etiam ratione vt diſſerit, ἀπὲρ ἐκείνης φησὶ ἀπὸ-
στάνη ἀρρήμ, ἐκ ἐλίγρου γένου, ἀλλὰ ἦννέα γένεσσι γενεᾶς ἀνθρώπων: quatum vniuscuiusque vir si occubue-
rit, non breue temporis spatium, sed nouem hominum ætates vidua permaneat. Theon tamen in
Arati carmine ἦννέα γένεσσι κορώνη, non pro nouem ætatibus, sed pro multis accipiendum cenſet, effe-
tantūdem ac si πολλοῖς γενεαῖς κορώνη dixisset: eā enim esse nouenarij numeri vim, vt pro multitudine acci-
piatur: de quo etiam in caudam scorpionis disputatum à nobis est super Nicandri versu. Quinq; itidem
ætates hominum Cornicē viuere legas apud Aristophanem. Psalmographus autē intra octoginta
annos plurimum ætatem hominis conclusit, quæ summa in Cornicē esset quadringentorum anno-
rum. Atqui receptum est apud nostros ex diuinis Hebræorum literis, aliquos noningentos circiter
annos peruixisse, qui vt etiam ad veterem Ægyptiorum rationem supputentur, quadrimestribus an-
nis ad calculum reductis, vt nonnulli accipiunt, erunt omnino anni rationis nostræ multo plures,
quàm nunc viuunt. Sed vt sacra missa faciamus, quorum fides à Theologis absque controuersia est
accipienda, nonne Seras adhuc populos supra ccc annos viuere prædicant? Quare si fides rerum
scriptoribus adhibeatur, nihil hic diuersum ab alijs allatum ab Aristotele fatendum erit, si modò
is nullum animal homine diutius viuere professus est. Sed fuerit varia annorum ratio pro locorum
& gentium institutis, dummodo vno autorum omnium consensu Cornix viuacissima reperiat.

IUVENILIS SAGACITAS SENILI EXPERIENTIA PROPOSITA.

Illud ad hanc materiam facit, quod huius viuacitatis ergò proverbium factum aiunt, Cornici
oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus vti sunt, volentes antiqui-
tatem sublata, vel diuinitatem autoritatem nouo iuniorum inuento monstrare. Porro Ciceronia-
num illud pro L. Mutina, Inuentus est scriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos configerit:
eò spectat, vt inuenisse eum rationem ostendat, quæ legum sacrorumque interpretibus autoritatem
& existimationem imminueret, cum eo præcipue nomine colerentur à rudi populo, quod fasti die-
bus penè singulis ab eis petendi essent, vt ex eius arcani peritia cognitioneque crescerent, suamque
illam scientiam magis ac magis populo venditarent: is verò cum singulis diebus ediscendos fastos
populo publicasset, re iam diuulgata perucit vt in minori deinceps præcio sacrorum interpretes
haberentur, atque ita consilia eorum de tuenda existimatione prorsus euertit, Cornicumque de-
mum oculos configit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quod verò à mentis prauitatem
perinet, ibi Propertius tangit, vbi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate diſſerit, pluribusque
eius vafamentis & imposturis enarratis, vt vno omnia verbo claudat, ait:

Poffet & attentos astu cacare maritos,
Cornicum immeritas eruit unguè genas.

Sumptum ex historia, quod Arcopagite puerum damnauerunt, propterea quod is Cornicum oculos studiosius erueret, pernicioſiſſimæ mentis id signum esse iudicantes, quæ multis malo
futura esset, si adoleuisset.

INQUIETUDO.

Horus hominem in assiduo motu mentisque agitatione ira
versatum, vt neque dum cibum capit interquiescat, per
Cornicis pullos significari tradit. At rectius per Cornicem &
duos illos pullos suos dixerimus: hæc enim volans, volantes idē-
tidem pullos aliquādiu pascit. Nihil verò magis negotiosum ho-
minem indicat, quàm & rerum satagere, & nihilo secius interim aliquid elutare.

HYEMIS.

Apud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, vt eius intepres eo versu tradit:

Μῆτι ἐρεζομένη κ' ὤζει λακέρυζα κορώνη. quod ita Maro translulit:

Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,

Et sola in sicca secum spatiat arena.

Apertius Euphorion: ὑέτο μόντις ὄτε κροῖσει κορώνη.

DE PASSERE.

Ongè diuersum à cornice Passeris est ingenium, ac perinde vitæ breuitas angustissi-
ma: Passerum enim marces anno diutius durare non posse, comperum est: cuius rei
causa salacitas incontinentissima, quæ tot hominum etiam ante diem effetos exhau-
stosque viribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

Edenim & Ægyptij, & aliæ quoque nationes, tempus annum per Passeris hieroglyphicum intel-
lexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere celeberrimus, ex Passerū numero, quor
serpens deuorasset, belli Troiani tempus auguratus est: qui pro Passeribus annos, pro angue tem-
pus intelligeret, vt in Serpente Saturnum significari ex huius animalis gestamine demonstratum.
Solum enim Tempus edax rerum, tūque inuidiosa vetustas Omnia destruitis. Quare iam taceat
Epicurus, neque amplius porrenta derideat, neque vltius asseueret Passerem nihil simile habere
cum annis, cum & Græcorum disciplinæ, & hæc Ægyptiorum oracula testatissimum relinquant,
tempus annum ex figura Passeris non temerè ab Homero & alijs positum.

PROLIFICA SALACITAS.

Idem Ægyptij sacerdotes si prolificum hominem & petulantiam intemperantius deditum signifi-
care vellent, Passerem pingebant περσιμ, fuluum quippe & æris instar rubicundum, non autem
pygerem, quod nonnulli turricolam interpretati sunt, cum exemplaria Hori manu scripta περσιμ
legendum indicent. Passer enim titillatione immodica & feminis vbertate concitatus, vel septies
vna hora fœminam salit, nunquam egens genituræ. Eiusmodi porrò salacitatis obseruatio effecit, vt
ad languescentem venerem excitandam Passeres in cibo, vel eorum oua Medici propinarent: ideò-
que eos Veneris curam trahere mythologi confinxerunt. Iam & Thericles ait Passerum estatio-
nem rem veneream plurimum adiuuare.

SIRENES.

Vin & Sirenas quæ suauitate catus & mollibus quibusdam illecebris illectos homines apud
se ad mortem vsque feruntur detinuisse, Passeris effigiem à pectore supra, fœmineam verò in-
fra habuisse tradunt quædam Græcorum fabulæ, vt in Suidæ Collectaneis habetur: quamuis alij
aues eas fœminea tantum facie fuisse prodiderint. Has verò Veneris illicium significare vſitatissi-
mo hieroglyphico, negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

Adunt & perniciem, quæ subsequitur ex nequiia, per Sirenis imaginem significari: eoque
tradunt nautas illos apud Homerum cantilenis illectos, exiti sibi causam comparasse. Sapi-
entissimumque ideo Vlyſsem fingunt, quod sociorum auribus cera oblitis, pereundi periculum su-
stulerit, sibi que cauerit, ne illi quicquam, quod imperaret, aut nutu significaret, facerent, ad malum
se vinculis alligari passus, neque prius dissolui, quàm in tuta superato periculo, euassissent.

ELOQUENTIA.

Sapientiores tamen, Sirenas pro hieroglyphico eloquentiæ, felicissimæque persuadendi vi po-
suerunt: vnde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philostratum, in Apollinis templo suspensas etiam aureas Sirenium
illecebras memorat, in huiusmodi significatum. Atque vt ad Passerem reuertamur, diuinæ etiam li-
teræ alitis huius hieroglyphicum nonnunquam pro anima ponunt, quæ voluptatibus & sensui de-
dita facile seducatur, nequitiaque laqueis identidem irretiatur: vnde Psalmographus ille fatidicus
plurimum exultat, animam suam ereptam esse, veluti Passer, de venantium laqueis. Et Psalm. 82. In-
uenit sibi Passer domum: qui scilicet prius erat erraticus & vagabundus, modò his, modò illis illece-
bris auocatus. At vbi sacras cepit ædes frequentare incolereque, domum est sibi visus inuenisse.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM

SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. DE IIS

quæ per Accipitrem significantur ex sacris

Ægyptiorum literis.

LIBER XXI.

Commentaria de sacris Ægyptiorum literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupatio-
nes, quæ studiorum meorum cursum sæpius interrupere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc,
modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere conſueui: tota enim hæc lucubratio ad eorum
fuit obsequium accommodata. Inter hæc tamen cum Accipitrem plerique à me extorquere conti-
derent, impetrare minimè potuerunt, quod eum, honoratissime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruan-
tiæ argumentum esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neque non humanitatis ac bene-
ficientiæ, quæ me totiens duro meo tempore liberalissime prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt
quando nullam tot beneficiis gratiam referre possem, quantum saltem tibi deberem apud omnes ingenuè profite-
rer. Accipitri itaque meo id præcipue mandavi, vt quaqua iter arripere, quaque expatiaretur, si modò probante

Deo volarum auspiciatus esset, Sadoleti merita locorum ubiq; meo nomine predicaret: neque tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoque disciplinarum genere absolutissimam, si summum ingenium, si beatissimam eiusdem eloquentiam attestaretur (non enim nostra haec indigent predicatione, quae sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortalis cum laude diuulgauit, nomenq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed is quadam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitate, nulli in tam variis aula nostra conflictibus castiores mores, nulli manus ad promouendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunque res iuuandas officia praestantiora. Natos è literatis hominibus plerisque sibi, natos alios patria, domesticisve suis, alios ut huic vel illi, ut per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic seculo ab immortalis Deo datum. Haec secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitissima subsequuntur, neque non omnium, quotquot aetate nostra viri probi sunt, suclamatio consensu mirifico repetita. Sedenim tu, qui ut literatissimus es, ita etiam humanissimus, cum haec leges, puta te Pygmaeorum agmen inueneri, quod dormienti Herculi negotium facessere conetur, armag; eius omnia sibi asserere medietur, qui tamesi nihil proficere videatur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidem significata multa & admodum varia sunt, cum ex eo victoria, celeritas, aer, sacerdotium, Sol, Deus, Animus, Mars & Venus, & pleraque alia hieroglyphico schemate ostendantur, quorum causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

S O L.

Praestantissima autem omnium apud Aegyptios consideratio super Accipitre fuit, ut Soli eum aequipararent, solarisque vigoris symbolum hieroglyphicumq; inter volucres omnes constituerent, propterea quod animal esset geniturae, ut compererant, fixcundissima, eaq; de causa in eo genere etrog; recensabant, quem Latini Butionem appellarunt, siue quod re ipsa tres habeat testes, siue quod duos tantae salacitati sufficere non posse crediderint. Ea nuncupatione Agathoclem Siciliae tyrannum à Timæo historiarum scriptore notatū obseruauimus, quem tota pueritia κοινῶν πόρον fuisse tradit, nec minus petulanter reliquum aetatis tempus in nequitia peregisse. Caterum Accipiter praeter id quod egregie est prolifica vi praeditus, id etiam commune habet cum Sole, quod & viuacissimus esse perhibetur, & iubaris ipsius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit ut Medici ad oculorum morbos Accipitrinae herbae vantur beneficio. Qui quidem rerum consensus etiam transit ad metalla: si quidem ferunt ossa ex eius tibiis admora auro, ita id attrahere, quemadmodum Magnes ferrum sibi cogit adhaerescere: nimirum enim Chymici aurum solare metallum ponunt. Porro accipitrem Apollinis nuncium dici, legas apud Adamantium. Plutarchus, qui eundem Osirim & Solem interpretatur, omnino propter eximiam videndi facultatem hoc asserunt putat. Habet & aliam cum Sole similitudinem Accipiter, quod, ut perhibent, tricesimo quoque die soleat foeminae consortium appetere, uti Sol eo circiter temporis intervallo superato, Lunae coniungitur. Ea verò fuit mortalium religio, Medicinae inuentum Apollini adscribentium, ut in desperatis à clinica medicina morbis, cuiusmodi quartanae sunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, persuasum sit vel puluerem, in quo se voluauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalligari decumbentis collo, remedio, ut aiunt, efficacissimo.

Sed cur ego dissimulem quod ab Eusebio refertur super altis huius praestantia, ut inquit ille, à Zoroastre traditum, Deum accipitris habere caput: quippe qui inter omnia ea quae labem nullam aut corruptionem sentiant, primus ingentis, neque interiturus vnquam, partium expers, sibi que ipse simillimus, honorum omnium origo antequam autor, rerum pater omnium optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiae lumen, absolutissima naturae perfectio, eiusque inuentor & sapientia: quas dotes cum Soli plerique attribuant, quanto magis eius auctori summo conueniunt, qui tabernaculum suum in eo, uti apud scriptores diuinos legitur, collocauit.

S V B L I M I T A S.

Morum ad haec philosophantis cuiuspiam, qui recta feratur in sublime, nulla praua rationis fallacia perplexitateve labefactatus, sed quicquid hic conspexerit, statim surrigat ad Deum, iidem ipsi sacerdotes ostendere si vellent, Accipitrem sursum versus aera captantem pingere consueverunt. Caetera enim volatilia si cursum arripuerint in sublime, obliquo ferri tractu, curuatisque spatiis agi coguntur, neque recta cursum possunt intendere. Solus autem Accipiter sublimipeta recto meatu volat.

D E V S.

H V M I L I T A S.

H V M I L I T A S.

Contra verò si à sublimium consideratione sese ad haec inferiora demiserit, quasque ibi ideis conspexerat in centro hoc recognoscat, neque ab recto quicquam aberrarit itinere, volentes indicare, Accipitrem identidem sese ad terram demittentem faciebant: nam volucres reliquae veluti sursum versus volaturae, per circuitus ascendunt: ita cum descendunt, transuerso tortuosoque volatu id facere coguntur. Verum Accipiter uti sursum versus efferendus, recta fertur: ita si superne delapsus, ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

A N I M V S.

Cum itaque potiores volandi partes Accipitri datae sint, animusque sit Platoni alatus, sint volatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animam ad hominem adducta, quod varios ipsius cogitatus ostendit, non immerito Accipiter tam ob hoc, quam etiam ob ea quae superius dicta sunt, animi simulachrum habetur apud Aegyptios: hinc duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cum cogitationem in Deum & in caelestia surrigit: humipeta verò, cum se ad ea, quae terrae beneficia sunt examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum versus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina suscitatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum, praecipue Peripateticum, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiam versatur, delineatum intuebimur. In vniuersum autem, ut Hesy chius ait, volatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi vacant, terrenis se negotiis haudquaquam immiscentes: quod si necesse fuerit ab ea se deicere, statim reuolant in sublime. Nam & Eucherius sanctum virum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in Diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia volucris haec praecipue, mutata veteri penna, insigniter renouatur. Ita vir qui se Deo dedicat, inueterata prioris vitae studia proiciens, simplicem bene viuendi regulam assumit, ad quam omnem vitam suae rationem dirigat: eoque spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

M A R S E T V E N V S.

Erat & illud apud sacerdotes Aegyptios memorabile commentum, quod Martem & Venerem per duos vtriusque sexus Accipitres intelligebant, quorum marem Marti, foeminam Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorant, quod reliqua foeminae sexus animalia matibus concubitum aspidium deposcentibus minime morigerata sint, quod vna praestat Accipiter: trigesies enim vno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mare iterum atque iterum obsequitur. foeminas verò maribus morigeras, siue, ut in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerem procliuiter pronas, elogio Veneris Aegyptij honestabant: difficiles autem rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellabant. Alia item causa est cur Martis vocabulo Accipiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadam astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregie sitiundus, est autem animal omnino inuentum, imperiosum, caedis cruorisque avidum. Hinc apud Platonem Phaedone, legas eorum animas qui dominationem per violentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

R A P I N A.

Hinc quoque sacrae literae Leuitico, mensis inferri prohibent, propterea, quod rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, ut diceret Hesy chius, cicuratur, & imperata facere assuescit: vsus tamen eius ad simplicium autum exitum expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius vel illius familiae vitam professi, meliora secuti videbantur, ut nihil iam his ad hominis verè Christiani tranquillitatem abesse videretur. Principum tamen aulæ affectantes, ad rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inseruientes, diuina profanaque omnia commiscunt: hinc haeresum fauor, atque fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesque: hinc bonorum pressurae vexationesque, populorum caedes, urbium incendia, regnorum euerfione, terrarumque desolationes oboriuntur. Sic olim Basilus, sic Athanasius, sic Chrysostomus, sic magno numero alij male habiti: sic nunc armorum sonitus totus ferè Christianus orbis exciuit, quae tragœdia quam sit habitura catastrophem, nemo coniectare potest, calamitatem tamen in Christianum nomen facile omnes praesagire possunt.

F I L I O R V M A B D I C A T I O.

Simile quid aquilae in Accipitre accidere tradunt Aegyptij, cum scilicet tria pariat, vnum tantum solum feligere, fouere, ac alere, reliqua verò duo confringere. Quapropter iidem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantem exprimere voluissent, Accipitrem foetam vel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, ut qui abdicaret, vel à se reiceret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cum in aquila non indigentia, sed fastidium in causa sit, ut vnum tantum alat. Ferunt autem incubationis tempore vnus Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, fit ut vix ad alimenta, quae vni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est vnus peccat, omne in eum studium & diligentiam impendi.

R 2

VITA VITALIS.

Sed illud interim obliuisci nolim, alitem hanc indicium esse vitalis vitæ, siue id propter sanguinẽ, scuius est auidissimus, siue propter Solis imaginem, quam excribit, siue, quod receptũ erat apud Ægyptios, circa centesimum ætatis annum, vti supra dictum est Vulturis Commentario, hominem ex defectu cordis deficere, vt Plinius etiam attestatur: nam, vt Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his Commentariis repetendum erit, duarum est drachmarum, atque ita singulis annis vsque ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatq; hominis quinquagenarij cor ceterum drachmis: ab eo tempore, annis singulis totidẽ immittitur drachmis, quot excreuerat, creditumque inde, ex defectu humani cordis non vltra centesimum annum posse homines viuere: cuiusmodi vitæ terminum in homine statuisse videtur etiam Dioscorides (Atrologum illum Dioscoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerptũ Varro) ille enim hac ipsa ratione compertum se habere scripsit Alexandriæ inter libitinarios, quorum ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibatos diutissime conseruare, hominem plus centum annis viuere non posse: eaque de causa Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit increcere, quod hominis vitam maximẽ contineat. Quamuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nonnulli aliter, quorũ bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ nostrorum literæ viginti insuper addunt, neque amplius cuiquam esse concessum asserunt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & vitæ nostræ decreto quasi quodam diuinitus promulgato. Illud etiam adiciunt, Mosẽ solum, Dei (vt Iudæorum libri loquuntur) familiarẽ, centum viginti quinq; annos vixisse, qui cum quereretur quod iuuenis interierit, responsum ei ferunt à numine, neminem plus esse victurum, hæc Pollio. Plurimum verò octoginta & vnum à natura & à syderibus concessum aiunt quod vitæ spaciũ his potissimum condonatur, qui & corpore & animo valeant, vt Platoni, Dionysio, Heracleotæ, Diogeni Cynico, Erarostheni & Xenocrati Platónico liberaliter concessum. Qui verò ceterisimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia est, quæ dicitur Noua, neque non Cleanthes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abde-
fita, Ilocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum aliis plerisque memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

Quod autem dictũ est imminui cor in seniu vergentibus, sunt qui cor dentibus ambesum pro homine ponant, qui ægritudinibus afflicterent. Nam Homerus frequenter admodum iis & exedi & consumi cor ait, qui vehementiori aliqua animi ægritudine consistantur, quod ipse vnã cum Hesiodo facillẽ homines in anxietatibus & ærumnis in senium ire pessum asseuerat, fatalẽque neque non naturalem ætatem ira vitio vel imprudentia nostra comminui. Pythagoras quoque volens nos admonere, vnicuique vitæ suæ curam minimẽ negligendam esse, eruditẽ simul ac sapienter imperauit, μη εὐθύνει τὴν καρδίαν, hoc est, adhibendam esse diligentiam, ne nosmetipsos ægritudinibus subiacere contẽdamus: quæ potissimum in causã plerisque sunt, vt dono diuini concessus vitæ cursus interrumpatur.

ANIMA.

Quoniam verò Latini sermonis autores, animum quo sapimus, animam qua viuimus esse dicunt, nos eorum secuti distinctionem, cum superius de iis, quæ ad animum pertinent ex proposito argumento differuimus, nunc quæ ad animam faciant exequemur: quanquam differentiam eam non vsquẽ quaque receptam video, vnde necesse sit interdum, vel in eodem vtrunque significato ponere, vel alterutrum vsurpare. Animam igitur quæ nostræ sit vitæ fundamentũ & sedes, Ægyptij sacerdotes per Accipitrem intelligi voluere, quando quidem B A I E T H apud eos is est, qui apud Græcos ψῆμα, apud nos Accipiter: Ægyptiaca verò elementa illa si per syllabas diuidantur, B A I per se animam, E T H verò cor significat. Vtebantur enim illi libenter ex huiusmodi compositione vocibus, ex quibus ipsa rei natura, vel originatio, vel aliqua vis appareret: quod & apud Hebræos frequentissimum est, vt vnã cum locutione ipsa, res etiam qualis, cuiusmodiue sit, intelligatur: vt quo vocabulo cœlum nomiuant, constare id ex aqua & aere doceant: cum Adam dicunt, & crassam qua compacti sumus terræ materiam, & insitam simul mentem ostendunt: mentem enim terræ applicitam id nominis significare tradit Philo. Sed iam quid commercij anima cum ipso corde habeat, videamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor esse animæ receptaculum: quasi igitur nominis coagmentatio significetur & inesse animæ cordi constet, per Accipitris ipsius picturam animam reminiscerentur. Neque quidem Ægyptij tantum, verum & Stoici animam in corde potissimum statuerunt: sentiendi enim vires omnes ad sensum, quem ex re ipsa communem vocamus, vti flumina ad mare, confluunt: hic autem, si Aristotelem sequimur, in corde est. Neque absurdẽ dixerimus, ab eo mari quinque corporis sensus, visum, auditum, gustatum, odoratum, tactum, quasi quinque maria mediterranea, diffusos intrare corporis continentem, quæ manifesta Platonis in Theæteto sententia fuit. Quod verò super animo paulò antè dicebamus cum Accipitri comparatum, imò alitẽ ipsam pictã congruũ huius esse symbolũ, redigit in memoriã mihi Zoroastris dictũ: Alarũ quippe esse

A esse animum: quod apud Platonem latissime differitur, decidentibusque alis præcipitem eum in corpus ferri, illisque mox succrescentibus ad superos reuolare. Sed percontantibus eum discipulis, quo pacto alis bene plumantibus, animos volucres sortiri possent: Irrigetis, inquit, alas aquis vitæ. Iterum sciscitantibus, vnde has aquas peterent, sic per parabolam, qui erat hominis mos, respondit: Quatuor amnis Paradisus Dei alluitur & irrigatur, indidem vobis salutare aquas hauriatis. Querierit verò aliquis, quinam hi fluij sint, vt si Accipitrẽ mersare suũ ibi velit, eos nanciscatur. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, virtutes totidem, in quas diuiditur sapientia, prudentiam quippe, temperantiam, fortitudinem, & iustitiam intelligit, fontemque esse sapientiam: ex quo flumina hæc quantacunque sunt deriuentur: nam in Diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quem accedere sitientes, admonemur, de quo plura in cœlo aquis irriguo. Vbi verò Plato in alarũ, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalem eam intelligentiam capit, quæ, vt inquit Alcinous, est intellectio quædam in anima quæ corpori sit applicita, non ea quæ animo à corpore soluto conuenit: ea igitur, cum labem à corpore contraxit, nunquam sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum eluerit scelus. Quoniam verò, sunt qui duram metaphoram contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratem, ea enim iis amnis nomina faciunt, pro quatuor illis virtutibus poni, quæ omnem in hominum vita principatum obtinent, minimẽ fuerit importunum hæc latius interpretari.

PRVDENTIA.

Ex amnis his Gangem primum enumerant, qui pro Prudentia ponatur. Trahit hic ramenta Lauri, carbunculum, prasinum lapillum, quem alio nomine Smaragdum vocamus. Aurum pro inuentis prudentium sapius accipimus: vnde diuinum numen per Prophetam ait, Odi illius aurum, & argentum: de quo quidem alio loco commodius. Deuoluit & splendidum carbunculum, in quo scilicet animæ nostræ viuunt igniculus, qui si tempore suscitetur, neque apta fomenta deficient, micantissimum ignis fulgorem totis sit adibus exhibiturus, vt in anima corpore insita, pennarum radices adæ altius inhærescant, quæ si prorumpere semel cœperint, breui sint omnem corporis molem per sublimem aera libraturæ. Per Smaragdum verò virorem intelligas: porro aurem quæ virent, viuacitatem præ se ferunt. Ostendit præterea viros, præteriti seminis vitam. Aurum fulgore suo præsentium rerum precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quidve aduenerit, aperit. quæ tria sunt prudentiæ munera. Ganges ad hæc (Phison est Hebræis) vocabulum significare tradunt oris mutationem, siue dicere velimus, sermonis varietatem: non enim Ganges vnã tantum gentem circuit, sed, vt aiunt, omnem terrarum orbem ambit, & vt nonnulli opinati sunt, vel mysticẽ rem intelligentes censuere, in Libyam vsq; prolabitur: manifestè enim accipiendum, mythologum non ad historiam, sed ad mysticum aquarum sensum animum adiecisse. Atqui prudentiæ munus est prodesse quam plurimis, neque vllam tam remotam, tam efferam gentem prætermittente, quam beneficio non demereatur: ideòque in omnem terram exiuit sonus eorum qui nos piẽ sancteque instituerunt.

TEMPERANTIA.

Gangi mox Nilum adiungunt, per quem Temperantiam intelligi volũt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in Diuinis literis voluptatem & deliciarum illecebras significat, vt de ferociente equo, suo dictum Commentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israeliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitia ac effeminationibus impurissimẽ deditis, vt ex Ægypto quamocysimẽ recederent, succinctique lumbos agnum ederent, quod est temperantiæ signum: castos enim oportet, & viuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremique numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempe vt despiciatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, vt nonnulli diuinarum literarum interpretes exponunt, abiecta, vilis, & despiciata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquam simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusque nigri coloris ferrugine inficiunt.

FORTITVDO.

Tertius amnis Tigris est, qui fluiorum omnium velocissimus perhibetur, nomẽque illi tam animali omnium rapacissimo, quam fluuii velocissimo, à sagitta est, Armeniorum lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiam labitur, ibi propter rapidissimam velocitatem Tigres sagitta dicitur. Per hanc fortitudinem interpretantur, quod fortitudo cursu quodam pernici concitata, obstantia quæque demoliri atque prostrernere videatur, nullisque obicibus oppositisque molibus aut obstaculis impediri, quin quod ferri destinat, eò victrix prouinciam fiat.

IUSTITIA.

Quartus est Euphrates, per quem fecunditatem & fructuum exuberantiam intelligi volunt, ac perinde iustitiæ symbolum esse. Ex nulla siquidem virtute opimiores latiorẽsque fructus colligi feruntur, quam ex æquitate. Hinc Ceres, quod sæpe diximus, Legifera Poëtis, eadẽque Aстреa. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulacrum perhibetur. Putant verò pleriq; Euphratem *ἐπὶ τῷ εὐφρατέει* appellatum, quod nulla res magis, quam æquitas ac iustitia, humanum genus læti-

ria perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestum est, quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari possit, atque identidem ita plumescere casque alas emittere, vt non supra nubes tantum, quod faciunt grues, sese attollere, verum super omnes cœlorum orbes efferrivaleat, parique cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat volitare.

SANGVIS.

Habet præterea similitudinem Accipiter cum anima, vt aquam omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo vno & anima ipsa nutririquodammodo videtur. Ideo veteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. xii, sanguinem hostiarum pro anima esse monet Moses, idcircoque non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim verò Leuitico monemur, sanguinem non esse comedendum, quia vniuscuiusque carnis anima sit in sanguine. Sed præcipue cap. xvii, interminat Deus exitium cuiilibet, tam ex domo progenieque Israël, quam etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitarentue, si sanguine vesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, vt super altari per eum animas suas expiant, essetque ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quod verò dictum, Vniuscuiusque animam in sanguine eius esse, nequaquam intelligendum est, substantiam animæ esse sanguinem, ait Hefychius, sed quod societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ Vehiculum appellarunt: emissus enim vbi fringere cœperit, à carne dissoluitur, auolatque anima. Eaque de causa Ægyptij, si sanguinem significare voluissent, Accipitris imaginem faciebant. Multorum sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, vt Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poetas. Purpuream vomit ille animam, Et, Vitam cum sanguine fudit, & alia huiusmodi, Et apud Ouidium, Pythagorico monitu exurbare quorumcunque animalium cognatas nobis animas nefanda cæde ideò prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus commentario docuimus, vbi agitur de purpura vno istu collidenda, si sanguinem ad tinctum comparare voluerimus. Sed quantum ad eos pertinet qui sanguinem animæ commiscerunt, ego non ita fuerim impius, vt non profitear, de brutorum animis hoc tantum intelligi, de quibus cap. i Geneleos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cum in homine tantum ex animalibus, anima per se vitalis sit, suaque se continet immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertiâ, vnum eundemque interitum hominis & iumentorum, & æquam vtrorumque conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuertit, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basiliius ad hæc, vbi concione octaua die quinto locum exponit, Educat terra animam viuentem, brutorum tantum animam esse sanguinem disputat. Ait verò sanguinem coactum in carnem suapte natura verti: carnem autem corruptam in terra redire, vnicuique manifestum: itaque iumentorum animam terream quandam esse naturam. Eos verò valere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorum, & canum, in eadem specie collocare, quique seiplos etiam, & mulieres, & fructus, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idque asserere non erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo verò tempore isthæc literarum monumentis mandauere, experres magis rationis quam pisces fuisse, quisquis mente iudicioque polleat, dubio procul asseuerarit. Illud verò commercij cordi est cum sanguine, vt ex Philosophorum obseruatione compertum sit, cor iis omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiam de iecinore proditur. Neque tamen infirma est eorum opinio, qui non nihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorum, qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in venarum conceptacula diffundatur: nusquam enim nisi in corde sanguinem concrefcere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primò oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine differamus, ea consulto præteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arteriis, quid venis inferuiat, & ynde triplex animæ potestas originem & fundamentum consequatur, repetere voluissimus: sed enim hæc ita breuiter tacta sufficere visa sunt pro redditione causæ, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere commenti essent. Illud ad dam, sanguinem religiosissimo Hebræorum ritu in summo cultu semper habitum, quem ex alite qualibet effusum simulac ostenderint, insperfo puluere sepelire pro magno negotio habent, quod persuasum illis ex Prophetarum dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorum depurationem facere: sed non intelligunt, mysterium id ad preciosissimum CHRISTI sanguinem spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cum expiari voluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIA VE

Denique propter eas dotes, quas huic aliti natura supra volatilium aliorum conditionem elargita est, factum vt in vniuersum Accipiter esset excellentiæ hieroglyphicum, præcipueque victoriam significaret: nam reliquas omnino volucres volatu antecellit. Neque frustra Theoclymenus apud Homerum, obseruato Accipitris auspicio, Telemachum bene sperare iubet, eiusque genus in Æthaca supra reliquorum omnium gloriâ potens, celebre & illustre futurum pollicetur. Ea sanè Accipitris prærogatiua est, vt agilitatis in volando principatû obtineat, ab eoque desumantur præclara illa

illa alarum insignia, quæcumque in huiusmodi deueniant gloriæ significatum. Hinc Victoriam hieroglyphicum passim in numis & monumentis aliis alatum, quia victoriæ partæ fama sese statim humo tollit, amplexaque gloriæ per summum æthera latè volat, perque immensos terrarum tractus expatiatur, offensiones impedimentaque omnia agilitate sua declinans. Hinc ipsi numi Victoriam dicti, quibus Drusus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miscuit. Hinc Musis coronæ ex pennis quas ex Sirenium alis euulsere, postquam eas in certamen impulsu Iunonis congressas facile superauerant, vt Eustathius & Pausanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas spontè alas deposuisse dicant, rei que monumentum esse Apteram ciuitatem, ea de causa cognominatam. Vt cunq; verò, ad id Homerum alluisse ait Eustathius, cum *ἔμα πτεγεῖντα* protulit: quem Horatius noster secutus, volare verba dixit. Et nostri per pennas columbæ deargentatas in Psalmo, sermones Dei interpretantur, vt ait Adamantius, quod merum est hieroglyphicum. Philosophi ad dissectionem æris, quæ verborum tanquam alarum illapsu fiunt, id referendum autumant. Sed enim de Musis alibi locus erit suus.

VICTORIA PERPETVA.

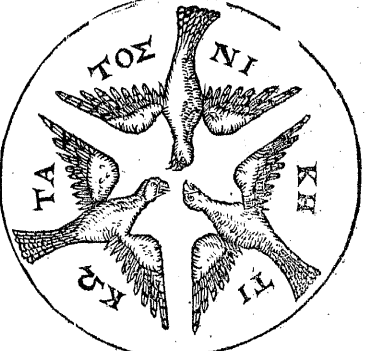
Quamuis autem & in Olimpia, & vulgò esset alatum Victoriam simulachrum, apud Athenienses tamen exarmatum alis cernebatur, vt & Pausanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineræque id fuisse signum dedicatum, in cuius dextera manu malum Punicum esset, in læua galea, de quo ita Harpocratiō: *λυκέρῳ ἐν τῇ πτερὶ ἐπέρας, ὅτι νίκης ἀθηνῶν ἔδωκεν ἀπτεροῦ, ἔχου ἐμμέρη τῇ δεξιᾷ τοῦ αἰῶνος, ἐν τῇ ἐριανύμῳ κρᾶτος ἐπιμῆτο*, Id ea de causa factum Pausanias tradit, ne Victoria discederet Athenis, ac aliò quopiã abuolare. Ita numen apud se perpetuò detineri posse arbitrati sunt

Athenienses, dum alarum omen, veluti quoddam instabilitatis signum, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur ad frequentissimas in eo rerum vicissitudines referuntur, vt Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro 11,

*Idem non frustra ventosus addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum:
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraque non vllis permanet aura locis.*

Alæ autem à Cyro visæ, quæ Darij humeris inhærentes, vna Asiam, altera Europam inumbrabant, nimirum victoriæ signum portendè. Solitus verò est Darius, qui sibi torius orbis victorias proponebat, pallam gestare auro distinctam, quam aurei Accipitres tres, velut rostris inter se concurrerent, adornabant, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ,

inter alas & singulorum caudas dispositis. Et Antiochus magnarum sibi conscius expeditionum, quia multa strenue fecerat, gentes plurimas debellauerat, vrbes innumeras subegerat, longa victoriarum continuatione illustris, Accipitris cognomine vocari gestiebat. Septem autem Accipitres qui Vulturem infestabantur, victoriæ eius signum hieroglyphicè constituti fuere, quam viri septem in Smerdis Magi exitium coniurati, affecti sunt, vtrique composites facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille siquidem regnum sibi nullis naralibus comparauerat, veluti vultur non ex legitimo conceptu, sed sine patre generatur ex vento. Est & illud victoriæ significatum hieroglyphicum, quod in antiqua columna Viterbij spectatur, duos scilicet Accipitres ex diuerso aduolantes, per quos, vt nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, & Osiridis à Brundusio motus in Gigantes, neque non victoriæ describitur. Neque verò ea solum de causa, quod Accipiter volatu præstet, quodque alæ victoriæ attribuuntur, ales ea victoriæ symbolum est, verum ob id etiam quod eius pugna tam artificiosa est, eoque astu patrat, vt necesse sit hostem, qui cum congressus fuerit, omnino vinci. Nam si cum fortiori res agatur, tum sese in aère resupinat, vngues sursum versus intendens dimicat, alas verò caudamque inferius expandit, quibus vice soli fungatur. Vnde fit vt cum aduersarius voti compos fieri minime possit, vel re infecta abire cogatur, vel omnino superetur. Quæ quidem solers dimicatio, cum sit etiam noctuarum propria, quæ maiore circumdante multitudine resupinæ pedibus repugnat, collectaq; in altum rostro & vnguibus totæ teguntur, Accipiter simulac pugnam animaduertent, aduolat noctuis opem allaturus, atque ita quodam naturæ consensu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienses victoriæ hieroglyphicum fuit, de qua suo loco, quæ ad rem spectant, diximus.

Sed minime *πτερόεις* puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Massæos Romæ vidi, militarem ordinem fuisse qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea gestabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui sub Magistro peditum stipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, insigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea gestabant, & sub eodem Magistro peditum merebant, eo tamen discrimine, quod

fagittariorum Accipiter caput in alam læuam vertebat, Launorum in dexteram. Iam de **D I V I T E N S I B V S**, Gallicana legione, quorum insigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, vnâ cum tauro, in ipsius Tauri commentario dictum inuenias.

C E L E R I T A S.

Diodorus per Accipitrem volentem, per quem alij victoriam interpretantur, celeritatem ipse significari tradit, propterea quod in volatu sit omnium volucrum velocissima: vultque significatum ad res domesticas transferri, quæ citò fiant. Leges & Prerophoros apud Plutarchum, Othonis vita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorum insignia forent surrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis:

Anxia precipiti venisset epistola penna.

A E R.

Accipiter ad hæc passis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios sacerdotes. Atque adeo alæ pennatorum singulæ aërem significant, ut pote solum auibus proprium, perinde ac aqua piscibus, terra aliis atque aliis solum est. Animaduertendum verò, locum de pennis alisue corruptum esse in impressis Hori codicibus, legique debere ut in manu scriptis exemplaribus antiquis, *πτερόν τῶν αἰετῶν*. Inde quædam desiderari, quæ ad aliud pertinent significatum. Sunt qui ventos ex ea specie significari tradant. Ventus autem nihil aliud est, quam inciratus & fluens aër. Triclinius apud Pindarum Pelopis *ἵππος ὑποπτερός* velocissimos exponit. Sunt qui cælestium corporum ortum hinc interpretentur. Nam quæ sidera super horizontem attolluntur, volacrium in morem surgere, & per immensum inane ferri videntur. Pennata verò apud Mercurium talaria, nimirum Homericum illud innuunt, quod verba ipse volucra nuncupauit. Eadem ratione Irin & aëripedem & procellipodem vocant, quæ deorum sit internuncia, ut apud Maronem legimus:

Irin de cælo misit Saturnia Iuno.

A N I M V S.

Sedenim cum etiam animi signum sit Accipiter, facile idēdem celeritatis indicium esse potest, cum animi celeritas omnem exuperet velocitatem. Sedenim siue victoriam, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari dixerimus, tantundem esse videtur.

S A C E R D O T I V M.

Neq; quidem tabellarij tantū alas gestare iussi, verū etiā sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen idēdū susceperunt, quod Accipitri ex eo honorem habitum voluerunt, quem dictabant librum olim puniceis literis perscriptum, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quique honos diis deberetur, quaque ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Crifatos appellari comperias, ut apud Martialem:

Limigeri fugiunt calui cristatæque turba,

Inter adorantes cum stetit Hermogenes.

Habes honoratissime vir Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidem tuo sublimi ingenio dignam, neque multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantia in te mea pignus. Neque enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea vel minimum crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS

BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROI-

nam Victoriam Daualam Piscariæ principem, de iis
quæ per Columbam, Turturem, & Hirun-
dinem significantur ex sacris
Ægyptiorum literis.

L I B E R X X I I.

Agni omnino ponderis est Pindari, Lyricorum principis, dictum illud, alio quamuis numero, in hanc certè sententiam:

Carmine res viuunt, carmina rebus egent.

Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam

- A** simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi ut omnibus sit derisui atque ludibrio. Si verò facta inelyta praclarâque ab inepto imperitòque scriptore celebremur, neglecta statim turpiter exolefcunt. Hæc dum mecum reputo, honoratissima **V I C T O R I A**, tuamque erga desideratissimum coniugem pietatem considero, illiusque res praclarè gestas Musarum tuarum elegantia decorari conspicio, fortunatissimum Principem appello, qui cum tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clariorque & illustrior euadat. Te autem non minus beatiam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalē gloriam iam illi sit quam tibi sine dubio paritura: ideòque vestra plurimum gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnibus heroicis ornatissimus, rebus tot tantisque sapientissimè procuratis, gloriosissimèque consecutis, post optima illa spolia tam praclara ad Ticinum parua, quasi splendidius nihil in posterum expectare posset, è vita migrans, uxorem te reliquerit tã piã, tam pudicã, tam doctã, tali præstantem ingenio, eãq; facundia & arte scribendi præditam? ut quantum ille rerū gestarum splendore illustris est, tantum tu scribendo, & unum illum celebrando, clarissima passim habearis, in ambiguoque posueris, utrum ille res illas prudentius feliciter fecerit, an tu ea doctius & elegantius victura memorie commendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemisiam fecisse, quæ marito celebrationis tanta sepulchrum struxerit, ut inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mausolæ facis, quotidie nouas stauas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demolitur aut perdat, sed quæ in animis hominum sita, nulla vnquam fortuna temeritate lebe factari possint, nulla vetustatis edacitate corsumi. Quæm referent Musa viuet, meritiò Poëta clamant, & è classe tua vnus, isq; summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentum ære perennius, regaliq; situ pyramidum aliis, gloriatur. Vincis igitur Victoriz Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitat non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando satisfere putrescereque necesse sit, sed ex politissimis poematibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum virtutesque laude perdurabunt. Eundem opponet alius, in qua vulgus maiorem quendam affectum charitatisque decantat, quod suam in incerta marii arserit. Imo superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, utpote quæ utrique acciderit perniciosus: sibi, quæ se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, isq; affligi pennis voluerit, quas superi morti sibi consciscentibus statuere: marito autem, quod manes eius non ea tantum morte tam miserabili maestos reddiderit, sed ut de supplicis etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternum cruciaretur, esset. Aliera huic non absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis femina, quæ ne in desolata orbitate superuivret, vitam se vitro in arcam cum viro defuncto damnauit. Sedenim furor hic, profecto furor, non amor fuit: cuius recordie testimonium ut transiret ad posteros, testamento etiam cauit, ut sacrificio super arcam Plutoni & Proserpine peractò, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisq; nostris alienissima. Longe gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro marii vita, quem facta sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutua inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraque sunt memoria commendata. Tu non minori in coniugem tuam affectu succensa, mortem idèd non affectasti, quod viuendo, viuam nobis marium ingenij tui clarissimi opera representas, & quod admirabilis est, immortalē facis. Quinetiam dum viuus, cum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tue tamen pietatis officii, sensu nescio quo, rerumque nostrarum, quacunque illum tangit, cura, iucundiorē hilariorēque efficit, ac beatiorē. Cum itaque insignioribus viduis, quæ antea aetate claruerunt, aut referenda sis, cogitavi ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, ut commentarium hoc sanctissime viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimoniis his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutum tuarum contemplatione percipio, monumentum sit, atque conseruatio. Tu quid fisci coloris Columba apud Ægyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatum accedunt, si adhibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.

DE COLUMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIÆ
VIDVÆ.

VAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columba significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quod cum animal atque procacissimæ salacitatis esset, lasciuiaque notam apud omnes ferè gentes contraxisset, incomparabile tamen exemplum continentia, suamamque pudicitiam in ea deprehendebant, quod marito fidem seruariet inuolantam. Quare mulierem quæ vidua perstaret significare illum cum instituisent, Columbam nigram pingere commenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non violant, communemque seruant domum, quam nisi cælebs aut vidua non relinquit, & quandiu marito priori vidua est, alij non copulatur. Si verò iusta sit à domino tranfire ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundò, qua se priori obstrinxerat, ut Propertius:

Exemplo.

*Exemplo iuncta tibi sint in amore Columba,
Mafculus & totum femina coniugium.*

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius prouocatos ea de causa differens, quod ea auis non innocua tantum sit, verum etiam pudica, quam vniam vnus mafculus nouit. Nigram autem illam Ægyptij faciebant, id scilicet indicantes, quod ad secundas nuptias non transisset, sed atrata viri prioris desiderium præ se ferret: in lectu enim pullo vti colore, multarum gentium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorum funeribus vestibus albis, vt Plutarchus & Herodianus asserunt, utebantur. Venetos autem Padanosque omnes atratis vti vestibus, quod Phaëthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait: siue, quia niger color firmitatis & perseverantia signum. Calores enim alij ex vno in alium transfunt, obscuriorisque corporis admitione densiores fiunt: sed vbi ad nigrorem peruentum est, ibi consistit. Aiunt verò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse, vt pudicitiam ita custodiant suam, at carum tantum quas Græci *palasæ* vocant, pullis gallinaceis haud multo minores: quas ferunt trigessimum sæpius & quadragesimum etiam vitæ annum excedere. Celibatum verò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis communem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, vt coniugij tam firmi ratione habita, nos quoque mentem stabili firmitate perseveraturam Deo, vti vero coniugi, sociemus.

CORRECTIO.

Sed & ille Columbarum pullos aut par turturum obtulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem, abstruere à vitiiis & sceleribus, hortandoque monendoque ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbam lapsum imaginem præ se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cum nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiam variari. Sed hæc series exigit, vt prius de fusca loquamur, de aurea atque argentea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ virentis ramum ore gestat, fusca ponitur à Ierophetis, esseque indicium perhibetur mentis, quæ à perperam factis iam abstineat, seque quieti dedat, hoc est, tranquillitati, quæ non nisi inde purgato à vitiiis animo locum habet. Sub vesperam hæc reueritur, deficiente quippe luce, quod tantundem est, ac si momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub vesperam, inquam, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priusquam infectum eluerit scelus, atque ita perpetui carceris supplicio afficiatur. Promissam enim esse veniam ei, qui paratus sit in posterum bene, piè & honestè viuere, & à quibus emerferit vitiiis & voraginibus abhorreere, alio loco indicat propygium auri fulgore illitum: de quo tamen apertius disputatur inferius. De olea quoque, quæ sit misericordiae signum, suo loco dictum.

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

Quod verò sacerdotes Ægyptij per volueris huius simulachrum illecebras amatorias significarent, duabus vtriusque sexus Columbis sese inuicem exosculantibus adpictis, ea de causa factum, quod illæ non prius ad Veneris copulam, quam ad osculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mæcenatis dictum illud, Columbarum labra inferens labris. Extant & Gallieni Imp. carmina factis luculenta, quibus lasciuiam huiusmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipse lusit, cum fratrum suorum filios iungeret:

Ite, ait, o pueri, periter sudate medullis

Omnibus inter vos, non murmura vestra Columba,

Brachia non hedere, non vincant oscula concha.

Ea autem de causa, quod osculorum blanditias Columbae norunt, dedicatas eas Veneri, Græcorum plerique tradidere. Cæterum Athenæus ob id factum putat, quod in Cypro Columbae primum repperat indeque ad gentes alias transmissa. Veneri enim sacram esse Cyprum, omnes norunt. Propter verò salacitatem eam quæ notissima est in Columbis, Albertus non ineptè nomen iis inditum ideo putat, quod lumbos colant: in Venerem quippe se vltro incitent, ingenta nequitia stimulatæ, cuius sedem in lumbis esse, alibi differuimus. Apollodorus quoque in iis quæ de Dis conscripsit, columbam Veneri sacram lasciuia ergo dicit, nomenque illi Græcè *παισπαμ*, *παρα τὸ πικρὸν ἔργον*, quod supra modum amoris det operam, arbitrat. Sanè Siculi olim persuasum habuere Venerè ab Erycis monte digressam, per dies nouem stato singulis annis tempore secessum colere, interimque nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Deæ suæ comites, nonam verò post diem aduenire vniam reditus prænuunciam, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox vno turmatim agmine reuerti, atque hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemque cum hilarem, cantibus & iocis festiuum atque iucundum celebrant.

CHARITAS.

Sanè quod mutuis sese osculis Columbae suauentur, ansam dedit vt charitatem, amoris quippe,

pij

A pij virtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apostolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columba protulerit. Eruditissimus etiã Cyprianus tam vitæ sanctitate quam facundia clarus, in iis quæ aduersus Nouatianum pro vnitate cõcordiaque piorum omnium scripsit: Idcirco, ait, & in Columba venit spiritus sanctus: simplex animal, & lærum, non felle amarum, non morsibus sauum, non vnguium laceratione violentum, cuius ingenium est hospitia humana diligere, vnus domus consortium nosse, cum generant simul filios educare (ita enim legendum est, non edere) cum comitant volatibus inuicem cohæreere, communi conuersatione vitam suam degere, oris osculo concordiam pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnem implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorum omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, vt honori sibi ducant, quod adueniens hospes vxorem, sorores, filias etiamnum virgines osculo adhibet o salutauerit, & in amplexum acceperit, & in gremium sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasque mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutum tradit, vt explorarent an mulieres temerum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare vinum: ideoque ferunt fœminam quæ sub Romulo vinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiam instituti Ludi, propositaque præmia iis, qui seniores lepidius inuauerent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensisibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illæ Romanorum exosculationes, vt fœmineo generi honos haberetur, sanctitæ sunt, vt apud Plutarchum legitur libro de claris Mulieribus: nempè quod Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quæ quam nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit vt classis absumeretur incendio, vnde coacti sint ibi sedem figere: quod cum illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspiciis facti memoriam prorogarent. Ad hæc Nomadum asperitas rusticitas incessit, quorum tanta fuit seueritas, vt ne filios quidem suos oscularentur. In Diuinis nostræ pietatis monumentis ipsam Asseretorem nostrum legimus charitatem, vt ita dicam, frigidam in Simone hospite, quod osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificiis Romæ ritu solenni per mutuas exosculationes pacis augurium celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,

Oscula dat, quæ dem ille vel ille aliis.

A E R.

Credidere nonnulli Columbam ab Assyriis coli in Semiramidis gratiam: sed autores Græci in Rheæ potius memoriam, vt pote qui asserant, aërem & aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerum, pari que ratione abstinere eos à piscibus. Cum verò volatile vnumquodque animal sit aëris indicium, Columbam præcipue nuncupatione hac hieroglyphicè veteres honestarunt, quod domesticis alitibus nulla neque longius domo neque diutius abuolet, tecti tamen lariumque memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuertetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neque vlla nobiscum consuetudine sociantur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quod illi tanta sit cum aëre familiaritas, vt ibi tutius quam humi versari videatur, tantaque sit eius volatus facilitas, vt Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neque commouet alas.

C perniciosissimus enim est eius valatus. Vnde Hesychius Columbam neque non turturem hieroglyphica ponit hominis, qui mente sublimia quæque facillimè penetret, & contemplationi sit egregiè deditus. Merito itaque Syri qui aërem vsque ad eò colunt tanta religione Columbae pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palestino sancta Columba Syro?

In numo sanè Cibyatico Columba cula hanc loci religionem mihi videtur indicare. De vrbe hac Horatius:

Ne Cibyatica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quamuis & alia sit minoris Phrygia. In numo autem inscriptio est **KΥΒΙΡΑ**. Signum, Columba volans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusque formam in Columbae speciem commutasse, traditum ab Eliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod verò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatum, vt Persæ matrum filiarumque suarum coniugia noi abhorreant, vt pote quæ filium ad stupri vsque consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

Quin hæc iniusta est Columbarum generi nota, quod eorum mas iam validior factus, patrem rostro imperit, & à matris consortio tentat abigere, eiusque coniugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumque hominè, ac in eos qui de se bene meriti fuerint, perduellem, significare si vellent, Columbum, inquit Horus, aut pullum eius qui matrem sollicitaret, facere consueverunt.

C A S T I T A S.

Sed esto lasciuum animal columbinum genus, contra palumbes parcissimi coitus sunt, ideoque quod Parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori usu eos in cibum sumptitare conserint, in venerem hebetiores redduntur, quare non insecit illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantque palumbes: Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

S E M I R A M I A P R O C A C I T A S.

Quoniam vero, uti dictum, fama est Semiramis sub effigie Columbæ ab Assyriis coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam: & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est, tamen quos Diodorus citat, eam & modestam, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neque eam ignobiliter natam inficiantur, utpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentem proiecta, aliquandiu fuerit ab aquatilibus volucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propemodum studio educata, quippe quæ non solum alimenta congererent iacenti, sed perinde eam fouendo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerent, quoad pastores creberrimo volucrium concursu, in solitaque trepidatione mori, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitæque apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in uxorem concessere. Sedenim de famosa eius scemina procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, ut pastorem scortum, ut Assyrii Regis concubinam fuisse proclamet, ut nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroque vltus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis vero constat tam immoderatæ libidinis fuisse, ut equum abominabili probro turpitudinæque adamauerit, autore Iuba. Eam sane ob libidinis feruorem Euphorion *ἑμπερη*, hoc est, Ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo versu *ἑμπερης κίπερος ἀφρονιου*, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoque Columbæ notauit elogio, cum Babylonios Hebræorum excidio venturos vaticinaretur: Fugite inquiens, ab occurso gladij, quem Columba vibrabit: per Columbam Babylonis conditricem & eius populi autorem innuens. Quod autem vates hic fatidicus eam gladio insignem inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum scriptores tradidere: sed illud præcipue facinus memorandum, quod Nino Bactrianos obsidente, Menon hanc, uxorem quippe suam, accersit: quæ ubi primum in castra venit, mulier acris ingenio Bactrianæ arcis situm contemplata, confestim viro rationem ostendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab vna parte præceps, atque in profundam vallem insigniter abrupta, quam hostes velut inaccessible, nullo præsidio custodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos sibi ad id facinus delegerat, per loca ab hostium oculis maxime auersa, atque eadem aspera & confragosa, præter spem omnium obrepit: vnde cum sese veluti cælo delapsa hostibus (quorum oculos Assyrius, dum negotium conficeretur, subita oppugnatione ab omni sensu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiso obtulisset, Bactriani omni spe retinendæ vltius vrbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapsi, vrbe in regis arbitrio reliquere.

R E G I V M A V S P I C I V M.

Adnumerantur vero Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auspicia faciant. Hinc Maroniano. *Æncæ*, Columba geminæ à matre in auspiciu missæ. Et Cæsari originem inde trahenti prospero fuerunt ostento, cum palmam eam nidis frequentare cœpissent, quam ipse castris locum capiens, inter sylvas quas cædebat repertam, conseruari ut omen victoriæ iusserat: ea enim de causa mirum & inusitatum videbatur, quod id auium genus duram & asperam frondem studiose soleat euitare. Et eadem die qua natus est Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis posuit dormienti, recessitque sine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruspices dixerunt Alexandrum Severum futurum Imperatorem, consulti quid haberet auspicij, quod anicula quædam, quo die natus est, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuisse, Columbarum alas gypso illitas in summæ felicitatis signum summis tectis affigere. Hoc Euthymius.

A S E M I N I M E I R A C V N D V S.

Quod vero de bilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij sacerdotes hominem natura ipsa nequaquam iracundum qui tamen aliorum peruersitate commoueri posset ostendere cum volebant, Columbam pingebant vropygio surrecto, propterea quod eam, uti dictum, vel non habere bilem, vel si habeat, in vropygio esse tradunt autores veteres. Vnde Græci cum mansuetudinem exprimere vellent, *ἡ μένιν παλειας*, hoc est, quæta Columba dicere consueuerant: & *παράβερος παλειας*, eodem significato. Quæ cum porro sit gregalium omnium mansuetissima, iudicata est à Mose purissima, ut inquit Philo, veluti ex solitariis sola turtur delecta, quæ in eo auium genere, rali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi desiderio succensus, ut sese periculis eximeret, pennas sibi dari cupit, ut instar Columbæ volare possit. Psalmo lv Columbam ponit

D

E

F

Aponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuosioresque alites, nempè quia eadem prædita est mansuetudine, tractabilitateque & simplicitate, qua Rex ipse insigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci: quin & osculorum, propter quæ sit Veneri dedicata: & quod ea de causa Dis adoleretur, quod fel in interioribus haudquaquam habeat.

T R E P I D A T I O.

Illud autem vulgatissimum est hieroglyphicum Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos *τρήρων* hoc idem significat: à *τρέω* enim deducitur, quod trepidare est. Et poëta tam Græci quam Latini passim in pauidis hanc vsurpant comparisonem: ut Homerus,

αἱ δὲ βιάδην τρήρωσι παλειάσους ἰθὺσθ' ὁμοίαι.
Hæ pauidis gressu similes abiere columbis.

Quam similitudinem Maro ita transtulit:

Præcipientes atra cœu tempestate columba.

Etymologici enim *τρήρων* paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

S A L V B R I T A S.

Ceterum quamuis aliqua det impietatis exempla, nihilo scilicet inter animalia maxime pura recensetur, propterea quod persuasum est eam carere bile, uti dictum: morbosaque & pestilenti quantumlibet tempestate læuiente, qui non alia quam eam carne vescatur, contagio eiusmodi non contaminari. Quare si pestis vnquam debacchari cœpisset, nihil aliud in obsonium Regibus comparabatur, quam ex Columba: quamuis Diodorus vitulum aliqui & anserem simplicem tantum, eorum regum cibum fuisse contendit. Sanè Florentinus lib. de re Rustica pullos columbarum necessarios esse dicit iis, qui vires à morbo recolligunt.

B

M E D I C I N A P E T I T A A D I S.

Cum vero aliquem, medicina ab aliquo Deorum præmonstrata, à morbo conualuisse ostendere voluissent, Columbam, vel ut scribunt alij, Palumbem (nam hæc etiam in auguriis aliquando confunduntur) lauri ramusculum rostro gestantem exprimebant. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto sibi ipsa medetur. Neque vero palumbes tantum, sed & graculæ merulaque & perdices lauri folio annuum fastidium purgant. Coruus quoque occiso chamæleonte, qui etiam victori nocet, lauro infestum virus extinguit. Vnde disterium frequentissimum est apud Græcos, scipionem laureum gestare, de iis qui in aliquas insidias lapsi, vitæ periculum feliciter euaserint. Medicinam autem multifariam ab oraculis petere antiquorum mos fuit, & suis quoque temporibus petitam memorat Plinius: illi enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti essent, soliti erant in triuijs aut sacris locis deponi, operientes vel oracula, vel somnia, quibus quid ad sanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit veterum opinio, quam Homerus sequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoque ab eisdem opem poscere necessarium esse. Philo medicus pharmaca quædam summæ efficacæ, quæ ipsemet cōcinnare solitus erat, *θεῶν χείρας* appellabat, quod non aliter ad salubritatem conferret, quam si dii ipsi manus suas ad curationem appouissent. Et Astrologi quosdam homines à genesi eo fato, nasci prædicant, ut vtorum potius ope, quam medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum est Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites plerique, & cum his Ptolemæus, cui postea Ægypti regnum obtigit, sagittis veneno intinctis ad Sami regnum, vel, ut alij scribunt, in Musicanis, cum vulnerati essent, neque remedium vllum ad salutem inueniretur, draconem in somnijs, qui herbam quandam ore gestaret, oblatum Regi, qui remedium sibi ex illa imagine commonstratum ratus, exquisita inuentaque herba ea vulneribus adhibita, vel, ut nonnulli tradunt, potionibus instillata, cunctos sanauerit. Solitum enim esse Deum Opt. Max. hæc etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & ut à dæmonibus quoque ferretur permittere, ut nostra nunc missa faciamus, ex multis veterum memorijs & poëtarum testimonijs confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunienfi Læbactiorum vico memoria est huiusmodi:

A S C L E P
I O . P . X E
L I V S P O
L I O M O
N I T V S P O
S V I T.

Et Pannoniam à Norico à Bellunenfi territorio proficiscentibus, Alba Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I . O . M . S T A T
C V A L E R I V S
V A L E R I A N V S
E X V I S V P .

Multaque huiusmodi passim reperiuntur. Quod vero traditum est à Poëtis, Homerus, qui somnium ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandum, somno ab Ioue misso: Nauicaam à Pallade, ut in agrum progrediatur, quod susciperet Vlysses. & multa passim eodem modo, Virgilius quoque hanc ipsam rem latissime & hic & illic profecutus, nusquam tamen plenius, quam vbi de Latino loquitur:

At rex sollicitus monstris oracula Fauni

S

*Fatidici genitoris adit, lucosq; sub alta
 Consultit Albunea, nemorum qua maxima sacro
 Fonte sonat, saenamq; exhalat opaca Mephitim.
 Hinc Itale gentes, omnisq; Oenotria tellus
 In dubiis responsa ferunt, huc dona sacerdos
 Contulit, & caesarum omnium sub nocte silenti
 Pellibus incubuit stratis, formosq; petiuit.
 Multa modis simulachra videt volitantia miris,
 Et varias audit voces, fruiturq; deorum
 Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
 Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
 Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
 Atque harum effulius tergo, stratisque iacebat
 Velleribus subita ex alto vox reddita luco est.*

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

Sed quoniam incidimus in oracula, nusquam ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quam in diuinis nostrorum literis: ita omnia sensu mystico conscripta quaecunque Moses, quæ David, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem versus inductum. Significat quidem hoc, ut Theologi nostri interpretantur, initiare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur, quæ præ manibus sit, & ante oculos sita, eam per argentum, quò anteriores Columbae istius partes bractearæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quæ subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum, intelligunt, si modò, uti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcem cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, felicitiora tempora subsecutura indicatum est, ex aureo gibbo, quem sibi accessisse in tergo Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnam imaginem visus erat se videre. Eucherius Columbam illam argento illitam, cuius posteriora in specie splendentis auri radiabant, significasse ait, prima quæque in diuinis literis argento fulgere, occultiore verò sensum longè preciosiorem veluti aurum tutilare: longaque admodum disceptatione rectè procuratum ostendit, ut illa sermonum, qui de diuinis haberentur, castitas intemeranda à promiscuis cunctorum oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam velamine pudicitia contegeretur, cœlestibus obumbrata mysteriis, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi vult, Aperiã in parabolis os meum, & in ænigmate antiqua loquar, quàm hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè vetusta rerum proferam monumenta? Et illud Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab vñtato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habentes, magna in recessu continentes. Quod ea de causa congruum fuit, ut sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut meritò, ita & specie discernentur, ne illa cœlestium arcanorum dignitas passim & indiscretè patefceret, sanctumque canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita consecrata vasa templi inuoluta promiscuis populis ferret, nec tamen conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in iis, quæ de formula spiritalis intelligentiæ scripsit, Posteriora in diuinis incarnationem (admisere enim vocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eòq; spectare quæ per angelum Moyli dicta sunt, Posteriora mea videbis, faciem autem meam videre non poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. Atque hæc quidem de Columba hieroglyphicis Theologi veteres tradidere: & argenteam eam, purissimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quæ supra caput astiterit. Assertori nostro, dum sanctissima illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbae autem oculos habere, ut Cantorum cantico, ea intelligitur anima, ut tradit Adamantius, quæ diuinas literas non in superficie primoribusque, ut aiunt, labris, sed ad intimum vsque sensum exquirat. Duabus hæc dum sedet, alis tegitur: iisdem nixa fertur in sublime. Volamus, cum philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuinam: sedemus, cum in amicorum conuentu atque consortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones varios commiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monent, ut cum Columba pro cantu gemitum edamus, cum scilicet quæ perperam à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, ut veluti Columba felle careamus, hoc est, iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus, ut Columba oculis inhiemus, quippe pacem ipsam vnde cumque perquiramus: ut columbae gregatim volitemus, piorum scilicet conuentus candida simplicitate præditos frequentemus: ut Columba ex rapto viuere abhorreamus, nempe nulli esse iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: ut Columba, cum cibum sumimus, meliora grana fecernamus, dicta quidem præceptaque ad institutionem & bonos mores facientia, à turpibus seligentes, ea gustare properemus: ut Columba cadaueribus vesci abominemur, affectus scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adbladiuntur, auersemur: ut Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petræ Christum diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius vulneribus & plagis nidum nostrum imponere debeamus, ut Columbae iuxta riuos & fluenta

ta re

Ata resideamus, ut umbra accipitris inspecta, si fortè impetum in nos fecerit, possimus eum commo- dius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitus stillatè pro Disciplina poni, alibi dictum; hinc igitur lectionibus incumbendū admonemur, ut à mali dæmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Ut Columba geminos pullos enutriamus. Colubam amorem superius significare dictum, Geminos igitur amores educemus, vnum quo Deum piè colamus, alterum quo mortales alios ardenti quadam charitate prosequamur: quæ quidem si præstiterimus, nihil nobis ad bene beatèque viuendum est in posterum defuturum.

DE TVRTVRE.

PArum Ægyptiis cognita Turtur fuit, nisi plura super ea tradiderunt, quàm legatur apud Horum. Sedenim minimè verisimile est, sacerdotes eos in vniuersa rerum natura toto vitæ tempore versatos, non longè plura ac penè innumera intellexisse, quàm ea paucissima, quæ, ut Plautus diceret, frustillatim hinc & illic conspiciuntur. Sed quoniam doctrina hæc profus extincta est, satis nobis fuerit, si quando corpus ipsum ab inferis reuocare non possumus, aliquid tamen rei umbram ob oculos exhibere, siue ab Ægyptiis, siue ab Hebræis, siue à Græcis aut Latinis ea tradita reperiantur.

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

Plerique igitur continentissimam viduitatem exprimere cum volunt, Turturem in aliquo ramo insidentem pingunt: ea enim coniuge vita fundit, ita se ab aliarum volucrum consortio separat, tantique mororis exempla exhibet, ut nunquam inde societatem inire cum alio quopiam patiatur, sed quod reliquum est vitæ, absque coniuge in perpetuo exilatu degat, sola volet, neque in fronde- scenti ramo vnquam insideat, eaque omnia faciat, quæ ad lectum spectare, & ad viduitatis ac solitudinis mœrorum exprimendum aptissima vel in homine videantur. Eiusdem est etiam mas continentiæ, qui nulli amplius feminæ copulatur, sed in eodem comparis desiderio perseverat. quinetiam dum viui sunt, mas nullam aliam adit, quàm eam vnam, qua cum semel coninnctus fuerit, & identidem feminam suam ipsa marem vnum tantum agnoscit. Quod quidem ex eo maiorem assert ad- mixtionem, quòd nullus adhuc hominum neque quidem ipse Paulus, ausus est legem viduitatis præscribere: & tamen vna inueniatur auicula, quæ nos spontè in continentia moribus antecellat. Audiant, inquit Basilus, mulieres ipsæ, ut animalia rationis experia viduitatis honestatem indeco- ro iterati conuuij anteponant, si hæc auicula, recordatione confortis, coniugium alterius abnuat, sua contenta solitudine.

PVDICITIA.

Apuð Hebræos ipsos omnino reperias Turturum par pudicitiam significare: siquidem, ut apud eundem Basilium habetur, in circuncisione par Turturum aut duos pullos columbarum offerre mos erat, quod indicium esset pudicitia, ac vitæ continentis exemplum. Origenes porrò, siue ea Cyrilli fuerint, quæ in eandem prorsus sententiam plerisque locis & huic & illi inscripta reperuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cum mentem nostram Dei verbo velut vero coniugi sociauerimus, sicut hoc genus auium vnum atq; illud idem castè seruare coniugium dicitur. Addit alibi, Apostolos, cum de castitate sermonem habent, eam per Turturem, quam memo- rauerint, intelligi. Diuinæ siquidem literæ per Turturem vnamquæque animam castitate præditam intelligunt, de qua Psalmo lxxxixi, dictum volunt, Inuenisse eam nidum, vbi poneret pullos suos, hoc est, Ecclesiam, piorum scilicet cœtum, vbi virtutum genus omne appareret. Turturis enim pul- li pro virtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiam à Romanis velata facie pingi sculpique solitam, & apud alios testudini æquiparatam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequen- tia loca declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis vitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta sylvarum à frequentiore auium aliarum cœ- tu sequestrata.

PROVIDENTIA.

Oblatio verò Turturis & columbae in sacris literis significat, ut Hesichius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritali: hic enim opus est prudentia, ut non excedat legis consideratio circa res vanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore viderit, ita ut eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ci- conia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus non cognouit iudicium Domini. Co- lumba autem munda est & simplex, præsentia sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diui- narum literarum contemplationi sese dedicarunt: quam quidem simplicitatem Iesus Assertor noster Apostolis ita commendauit, ut eos simplices esse debere sicut columba identidem admone- ret, & beatos mundo corde plurimum affirmaret. Ideoque Ezechias cum neque altum sapere vellet, neque maiora se quærere paratus esset, Meditabor, inquit, ut columba.

S. 2.

SALTATIO.

A pud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorum lemata quædam Græcè scripta posteritati tradidit, saltatorem hominem & tibiis deditum, per Turturem significari comperio, neque quicquam aliud: nam eam omnino tibiis mirum in modum affici compertum est, quarum etiam audita modulatione, dare eam motus incompósitos, & saltationem imitari dicunt: quin etiam eo cantu in insidias allici atque capi. Ad huiusmodi saltationem addemus, quòd Theocritus Idyllio cui Συρακυσίαι titulus est, loquaciores quasdam fœminas Turtures vocat: illæ enim non ore tantum garrulitatem ostentant, verum etiam caudæ motu, qua propemodum obstrepere videntur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiâ, quæ à diuino Spiritu est, significat, ait Eucherius, eo Cantici Cantorum loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neque inficiatur idem de columba dici. Sed Spiritum sanctum ex columba tunc intelligi vult, quando, quæ de sacris literis disputatio commentatioque profertur, ea manifesta est & adaptata: tunc verò ex Turture, cum res altis obscurisque mysteriis agitur.

DE HIRVNDINE.

quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus indicis, eaque non minus garrula quam turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipimus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQUALITAS.

Ægyptij per Hirundinem in primis, quæ filiis suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis æquas hæreditatis portiones distribueret: neque non principem, qui se ciuibus æquaret suis, neque villo vellet ornatu vel apparatu magis quam reliqui sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit æquitate, singulis cibum parem impartiens, ea adhibita diligentia, ne qui semel accepit, bis accipiat, atque ita, ut par sit omnium sportula, procurer. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. ut in victu familiari Homericum illud obseruari voluerit, ne quis δαυδὸς ἐλάτης indigeret: quoque obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locum, sæpe fercula de mensis aliorum etiam infimorum apponi sibi iubebat. Nihil enim ad conciliandos sibi populorum animos æquè principibus prodest, quam æqualitatis ostentatio. Nam cum potentia suapte natura odiosa sit, per moderationem maximè omnium euadit amabilis.

INSTITVTIO.

Vnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot veterum monumentis obseruantur, hieroglyphicum institutionis esse contendant, argumentumque eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficium in mortales collata, referant, quòd scilicet ab iis & viuendi leges, & agri colendi præcepta receperimus, & æquo cum reliquis iure vitam degere didicerimus. Legisera enim Ceres est Poëtris, de qua plura alibi. Et apud Diodorum sacris Ægyptiorum literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omnium habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

Studio sum ædificationis hominem, quicquæ ampla ædificia, vel etiam oppida condiderit, per Hirundinem, quæ nidum astruat, intelligi nonnulli volunt: ab Hirudinibus enim aggeres fluminibus opponere, muros construere, domos cæmētitiis ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserunt autores optimi tradiderunt. Operæ precium verò est spectare alitis artem & ingenium. Cum nidum luto construit, stramento roborat ad lurariæ paleationis normam: ac si quando euenerit ut luti copia non suppediteret, ipsa se totam aqua madefacit, mox volutat in puluere omnibus peninis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandum. Manifestum autem industriæ huius argumentum in Heracleotico Ægypti ostio præstant vsque adeò tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita vaganti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij vnus spatium, ut id humano opere perfici vix posse credatur: vnde mortalium primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantum ad ædes, verum etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

Hæreditarium patrimonium ex assè filiis relictum, per nidum hirundineum apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auium nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoque vsui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeunt hæreditatem filij, vel eam artem à parentibus edocti, vnde sibi necessaria comparare possint, norunt. Agnoscit hoc Basilus, vbi ait: nemo paupertatem deplorat suam, neque is de sua vita desperet, actumque iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictum: non enim desunt artes & industria, quibus si nos exercere voluerimus, neque Hirudinibus deteriores esse, vitam commodè agere valeamus. Huius verò hieroglyphici argumentum ex eo desumptum scribit

A scribit Horus, quòd, uti superius dictum Hirundo vsque adeò filiorum commodis studet, ut vel peritura dum aqua perfusa, & puluere volutata capturæ periculum adit euentissimum, nihilo fecius sedem filiis paratura opus perficere conatur.

IMPLORATIO AVXILII.

Inuentas apud Xenophontem (quicquæ illi fuerit) eo libello, qui titulo de æquiuocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os vero adaptum clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Exechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obicit in somnium Demonæ, quas Simia sollicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantem inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTLIS.

A pud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inuitili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris vitæ rationi difficulter assuescat. Hirundo siquidem nostro magis quam vlla alia volucris contubernio freta, diu nobiscum versata, nostra omnium maximè familiaris atque domestica, nullam tamen nobis vtilitatem affert, nunquam mansuecit cicuraturve. Proinde verno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme verò, hoc est, turbido caelo instante, aduersaque fortuna ingruente profugit: qua similitudine vitur ad insidiam amicitiam notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaque de causa Pythagoras eas à testis ablegauit, id scilicet innuere volens, huiusmodi homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiam cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus Symposiaco octaua decade latius explicauit, quæ ne tam multa congeramus, breuitatis causa præterimus.

VERNVM TEMPVS.

Illud verò nulli non innotuit, Hirundines plures conuolantes à mari verni temporis indicium esse, cum vulgatum sit adagium, Vnum tantum Hirundinem ver non facere. Accedit huc Ciceronianum scemma in C. Verrem, vbi dicit: Satisne vobis magnam pecuniam Venerius homo, qui è chelidonis sinu in provinciam profectus est, Veneris nomine quæsisse videtur? Alludit, inquit Alconius, ad nomen, quod Hirundo, quam chelidona Græci vocant, Veris, id est, temporis verni sit amica: illa enim ad alto semper vere præstò est, totamque apud nos æstatem agit. Atque hoc illud est quod Horatius ait. Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanem, Equitibus, πείθεις ἕχ ὄραθ', ὡρα, νέα χελιδόνις. apud Athenæum legas Rhodiis præcipuum fuisse morem sub tempore vernum Hirundinem inuitare, idque χελιδωνίζεις dicebant. Apud Aristophanem Hirundo chlanam venderè, theristrum emere suadet: præteritisse quippe hyemem admonuit, adesse verò æstatem.

GARRVLITAS.

Cæterum D. Hieronymus & Cyrillus cum Aristotele consentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὀμροφίους χελιδόνια: μή ἔχειν, abstinendum à commercio garrulorum & susurrionum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cum quiescentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importunè volitans interturbaret, Aristander Thelmiscus pro domesticis accipiendum, qui Alexandro insidias pararent, interpretatus est, quas tamen facillè deprehenderet, idque garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Alexandri Æropti, quem ex amicorum numero Thessalis equitibus præfecerat, consilio patefacto. Sanè κατ' ἄλλην ἢ χελιδόνι Hesiòdo, propter garrulitatem, vnde poëta is κατ' ἄλλοισα formauit. κατ' ἄλλοισα enim garrite est: eoque cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Raris, musæa hirundinum vocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulosè potius, rhetoricèque lasciuunt, quàm quicquam sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicoftrato garrulitatem hanc notatam his iambis afferemus:

Ei τὸ σωεχὸς ἐν πολλὰ καὶ ταχέως χελείμ,
ἦν τὰ φρονέμια παρασημοῖς αἱ χελιδόνες
ἐλέγονται ἡμῶν σωφρονέστερα πολύ.
Loqui si indestinenter, multaque & velociter,
Prudentiam indicaret, utique hirundines
Fortasse quam nos sapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

Alij Pythagoricum idem symbolū interpretantes referunt ad tragædiam, quasi triste omen, lugubreque argumentum secum afferat Hirundo, quæ, ut apud Ioannem Grammaticum in Hesiòdi Commentariis legitimus, cum prius Philomela Pandionis esse, nunc Hirundo aius πηρέως, φησὶ, με ἐβιάζετο: Tereus, inquit, mihi vim iniecit. Nam quod nonnulli tradiderunt Philomelam in lusciniam abiisse, idem autor Procne, non Philomelæ id obtigisse dicit: καὶ ἀπόβηκε ἀπὸ τοῦ χελιδόνια ἔτι τὴν ὀδύρεται. Et Procne in lusciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

*Sola virum non vltā prius mactissima mater,
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.*

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis non expresso nomine, Iusciniā tamen similem dicit:

*Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropia domus
Aeternum opprobrium, quod malè barbaras
Regum est vltā libidines. Et Catullus eodem modo:
Qualia sub densis ramarum concinit umbris
Daulias absumpti fata gemens Ityn.*

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

*Τὸνδε μετ' ἄρρητον ἀνδρῶν ἀπὸ γελιδῶν.
Quem manè gemens Pandionis exciit hirundo.*

Ὀρρητὸν exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculò flens, cūm Hirundō tota clamitet die, non autem manè tantūm aut vesperi, veluti facit Iusciniā. Sed hīc quoque quantum pertinet ad cantus querimoniā & fictum, quæstionem mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullam alitem dolore affectam canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρρητὸν scripsit, is ὀρρητὸν legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. At qui nullo etiam teste scimus auem nullam afflictam canere. Sedenim haudquaquam leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatem lamentationem esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationem paulo antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinem, cūm eam Pandionis filiam agnoscat? quòve modo ὀρρητὸν scribendum contendit, cūm non matutinò tantūm, sed toto vociferetur die, diluculò verò haudquaquam magis? Sed vt ad Platonis sententiam conuertamur, ille nimirum, de auiibus, quatenus aues sunt, afflictas eas non canere dixit: qui verò flebili quid Pandionis filii attribuit, ad eam, quæ de iis fabula vulgata est, respiciunt. Verūm operæ precium est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poemate de Tereo, subtexere. Pandiona quidem, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimonium collocarit, qui Ityn ex ea filium suscepit. Aliquo verò pòst tēpore accidit vt Tereus Athenas repererit, Philomelam ad Procnen vxorē ducturus in Thraciam, quā in Aulide Bœotix deflorauit, linguāq; eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cūm verò hæc in Thraciam appulisset, historiam vt acta fuerat, acu pingit, remque ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq; Tereo epulandum apponit. Hic verò vbi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecurus, quas Dei miserit, vt aiunt, in aues transmutarunt, & Procne quidem Iusciniā facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi vim intulit, assidue clamat. Ille verò in epopem mutatus, & gemens dicere videtur. Hæc cūm filium meum discerpissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus veniam antiquissimo poëtæ dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanque suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit.

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationem significat: id enim earum auium præcipue proprium, vt pote quæ neq; quidem apud parentes degere soleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerum quæ peregrè instituerat, irritum euentum ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in testis eius nidificauit. Quamuis Dionysio prior arcem relinquenti, cūm ibi nidularentur, reditum portendere.

RESIPISCENTIA.

Sunt qui resipiscenciam per Hirundinem acu trāsossam oculos indicēt: ea siquidem si vulneratis oculis obsecata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam commentantur, imperfectionem quandam qua prædita sit, natura quippe nondum vires omnes subministrante: in pullis enim tantum hoc euenire, quare si punctu læsi eorum oculi fuerint, superesse vigorem adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro Sapientia & cognitione ponit, perinde ac pro Imperitia & insipientia tenebras, vnicuique manifestum crediderim. Tertullianus addit, vti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atque ita visum restituat. Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine visus, Cecinnam Volaterranum equestris ordinis virum, legimus comprehensas Hirundines in vrbe, secum in expeditionibus afferre solitum, quas postmodum victoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidam remeantes illito victoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Piatore traditum aiunt, cūm obsideretur præsidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola rediisse, vt lino ad pedes eius alligato, nobis significat et quoto die adueniente auxilio, eruptio fieri deberet.

PIE.

PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM

COLOTIVM BASSVM, DE IIS QUÆ PER OLOREM
Iusciniā, pittacum, & alias aliquot aues significantur ex
facris Ægyptiorum literis.

LIBER XXIII.

Atimè quidem, doctissime Coloti, vt totius es antiquitatis studiosissimus, bonarumque disciplinarum egregiè peritus, mecum sepe de non contemnendis veterum scriptorum inuentis, quocumque scripta fuerint argumento, differuisti, etiam si non vsquequaque eorum enitescat eloquentia: quæq; ex diuturna & varia tam Grecorum quam Latinorum lectione, & eorum etiam qui remotiora quedam literis mandauere, de prodigijs, de somnijs, de sacrificijs, deque multis antiquorum ritibus & institutis collegeras, mecum communicasti, qua licet ex vsu iam recesserint, delectant tamen, & veterum scripta reddunt ad intelligendum faciliora. Præcipue verò me mihi placere, quæ de ponderibus & mensuris comperisti, quæ paucissimi hæcenus perspexere, licet idem saxum voluere plerique atate nostra conati sint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaque vicissim qualiacumque esse auscultare dignatus es. Quia verò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere possumus, intactam, vel paucissimè à nonnullis traditam, intentas esse, ad Ægyptiorum scilicet hieroglyphica studiosius anhelare, longamque istiusmodi rei seriem iam instructam, non tamen absolutam, quam tamen quanta poteram festinatione urgebam, vt quod angustia temporis immedebat, industria & vigilantiâ suppleret, subinuere visus es mihi, cupere te quam plurimum, quæ super Olore conscripserim inspicere: nimirum enim quod senio tuo tam iucundo, tam facili, tam urbano atque festiuo conueniebat, poposcisti. Quare ego tuo huiusmodi studio delectatimque perspecta, nihil contatus Olorem ad te misi: poetica quippe alitem optimo Poëta cantatricem in senectute sua, suauissimam seni lepidissimo, qui etatem iam grandiozem pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamque secutus diligentiam, Musas cursu nunquam intermisso proficui persueerat. Subsecuta, autem sunt Olorem alia quoque eiusdem ingenij volucres, Iusciniā, Pittacus: quoniam nonnullæ earum emula, sed præ raucitate sua mime illarum potius quam cantatrices, Pica, Lærus, Miluus, Gryphus, & Coruus demum. His omnibus necesse est caueam pares vnicuique suam, quia tua indigent saginatione: quæ quidem tibi haudquaquam grauis futura est, viro eorum, quibus alites meæ pasci queant, opulentissimo. Sed vt iocari desinamus, tu vale, & quantumcumque id est quod exhibere potuimus, boni, vti solitus es, consulto, quod enim ab amicissimo profectum est, id & ames, & charum habeas necesse est.

SENEX MUSICVS,

AEGYPTII sacerdotes senem Musicæ studiosum per hieroglyphicā Cygni effigiem significare consueuerunt, quippe quem omnes eo suauius modulari ferūt, quo magis in senium vergit. Musicæ verò illi symbolo (vt hoc obiter interpretemur) compositissimos mores intelligebant, veluti in senibus mores ipsos compositiores, & sibi maximè consonos esse par est: de iis loquor, qui Colotio similes, sanctius instituti, vitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregrè. Socrates porò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusque canere affirmat, cūm se breui præsentiant morituros, quasi lætantes Deo gratias agere videantur, quòd ad eū, cuius ministri sunt, migrationē parent. Addit, homines quosdam, cūm ipsi mortem expauescant, Cygnos quoque falso criminari, cantusq; huiusmodi dicere doloris argumentum esse, quem ex aduentante morte conceperint, sedenim haudquaquam animaduertunt, in omni volatiliū genere nullam esse auem, quæ vel in esuritione, vel in rigore, aut alio quopiam incommodo, quo se affectam sentiat, emoduleret, cantillèrve, non Iusciniā quidem ipsam, non hirundinem, non epopem: quarum canrum, & luctum & querimoniā esse fabulantur. Sibi verò videri neque quidē aues has, neque Cygnos præ dolore canere, sed quia Phœbo sacre sunt, eaq; læritia cōcitatæ, forsan & diuinatione præditæ, alterius vitæ bona prælagiunt. Hinc M. Tullius Tusculanis quæstionibus Cygnos, ait, non sine causa Apollini dedicatos esse, sed quòd ab eo diuinationem habere videantur, quia prævidentes quid in morte boni sit, cum cantu & voluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falsis aliquot experimentis compertum est: tamen Lucetius poëta peruulgatam tangit opinionem, cūm eos nece detortos, ac anxie cruciatos, liquidam lugubri voce querelam attollere ait ex vallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum ad hoc & Horatium & alios respexisse, cūm poëtas Cygni symbolo nuncuparunt.

P O E T A.

Nam veluti Cygni senio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem organis affectis suauiorē simul & vocaliorem emittunt vocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, scribere itidem solent & elegantius sapientius. Sic Oedipus Coloneus opus ea conscribens ætate, qua propter senium auctor desipere videbatur, à filio etiamnum rei familiaris

malè curatæ actus infaniæ reus , omnium quæ antea conscripserat operum cultissimum iudicatum est. Et Isocrates (vt Oratores etiam huc admittamus , nam & id dicendi genus musicum est , & certis constat numeris) Panathenæicam orationem , omnium quas antea scripsisset luculentissimam , post octogesimo vitæ annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniâ & Meteorica, Syncerus Actius poemata pleraque, Aurelius Augurellus Chrysopeiam, & alij pleriq; ætate nostra bene literari viri eo suauius cygnum hoc melos emodulari sunt, quo magis visi consensescere. Sic tu Musas affectaris, quæ salis & lepôris plurimum præ se ferunt; denique omnia quæ ad eruditionem spectant, non ignauiter peruestigas. An verò Platonem dissimulare poterimus, quem annum circiter octogesimo agentem scribendo vita functum aiunt? Vt fabulosum minimè videatur, quod Socratem perhibent per quietem existimasse nouellum se Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repente sumptis euolauerit in sublime, æteraque omnem suauissimo clangore compleuerit: postridicque Platonem ab Aristone patre ei commendatum in institutionem: visoque statim puero dixisse Socratem ferunt, eam esse auiculam, cuius imago nocte proxima sibi per somnum fuerat obuersata.

Sed, vt etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus suis iniuriam hieroglyphicè significare. Siquidem Olores in volucrum genere id habent peculiare, vt alter alterum depascatur, atque inter se morsus conuertant, vnde illum crediderim Pindaro Inhospiralem appellatum; id quod nescio qua æmulatione præstantiæ, in poëtis præcipue, & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam vt ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere, rarus erit.

Adde quod Melitus Euboicus auem hanc ita conuiciis plenam esse dicit, vt ea clamante, reliquæ aues quæ præfèd sunt conticescere cogantur.

MUNICIPIBVS IN-
iurijs suis.

ANIMI CANDOR.

Sed fuerint hæc improborum exempla, cum ego bene literatos viros eo benigniores candidiorè sique semper expertus sum, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo vnquam etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicum, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, vt quia nulli vnquam detraheret, neminem carperet, neque manifestos quidem hostes incenseret, quos professionis initio, molestissimos inuidia homini comparauerat, & quod omnes alba, quod aiunt, lineâ notaret, non emuncti satis iudicij plerunque retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacefferetur, nunquam tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomen ætate nostra in Modestæ appellationem abiit. Sunt itaque Cygni, qui verè literari sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indicium Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκόστην albitudinem vt Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa *Θήλην κύνον* dixit, quod femineus color plurimum à candore commendari soleat. Albos autem esse à naciuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

Idem verò poëtæ hoc commune cum Cygnis habent, quod gloriæ studio trahuntur, fauorisque & laudationis omnino sunt audiuisculi,

Nec petitur sacris nisi tantum fama poëtis.

Cygni quoque tunc suauius canunt, cum Fauonius eos ad cantum visus fuerit inuitare: *Ζεφυρόν γάρ χρήσονται πρὸς τὴν φθὴν ἐλασπρά ἐξ ἐνοδίου*, ait Philostratus Phæthonte. Sed longè venustius & plenius id recenset, vbi palustris & aquatica loca verbis pingere conatur. Ælianus quoque non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

Quod

A Quidem ideo repetendum duxi, quia si quis Musicam ipsam aptissime describere voluerit, non aliam libentius speciem imitabitur quam quæ in hunc modum ab eo autore oculis subiicitur. Ex Oloribus verò qui vocaliores sunt, in ripe margine, circulo quodam facto, fidunt, vbi argutum nescio quid certandi studio videntur emodulari. Cantilenæ verò signum videas puerulum alatum, qui ventus Zephyrus est, is enim cantum Oloribus inspirat, & clargitur. Pingitur verò is delicatus, mollis, cuiusmodi est aura eius, quam liberè et aded captamus. Olorum verò plumæ identidem afflatu eo furriguntur, quippe quæ reperçuflu venti commouentur.

MUSICÆ.

APOLLO FIDICEN.

A Pud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur. Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroque ad chordas verso, parem cum lyra videtur harmoniam emodulari. Dexteræ dei dextro innititur genu, eaque plectrum continet: adiacet ibidem humi pharetra, vtpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoque faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

B Sane Plato Ægyptiæ doctrinæ nunquam immemor, cum felicem illam ciuitatem conderet, islic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cum à mulieribus fœdè discerptus excessisset è vita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum emigrasse mutata specie, vt qui insignis Musicus fuerat, Musicam itidem perseuerantius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cum in Cygnum abire se scribit ad Meçanatem:

*Iamiam residunt cruribus aspera
Pelles, & album mutor in alitem
Superne, nascunturque leues
Per digitos humerosque plumæ.*

Et cum piscium silentio vocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

*O mutis quoque piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum,*

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem vbi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandum ait. Quod si quis Homerum euocare voluerit, oportere eum Luscinia formam indutum apparere: id de qua paulo post.

NAVIGATIO SECUNDA.

C Vm verò Cygni & aquis & Fauonio plurimum gaudeant, in *ὀρνιθολογία* solis nautis, veluti Aquilæ tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium:

*Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bisseos latantes agmine Cygnos,
Ætheræa quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cælo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur:
Nè reduces illi ludum stridentibus alis,
Et cætu cinxere polum, canusq; dedere:
Haud aliter puppèsque tuæ, pubesque tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.*

DE LUSCINIA.

Veluti post Orphea, ex antiquorum traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnum Luscinia locum tenet, quando, vt paulo antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulachrum est.

MUSICÆ.

Non immeritò autem Musicam, atque omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicum significari tradiderunt, siue multiplicem vocis varietatem, siue delectabilem suauitatem, siue pertinacem in ea continuationem admiremur, vt vna denique perfecta Musicæ scientia sonum moduletur, quem nunc continuo spiritu in longum trahat, nunc inflexo variet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinatis infuset. Quid cum se-

cum

cum ipsa murmurat, quam plena, quam grauis, quam acuta, quam crebra, quam extenta modulatio? atque ubi visum est, ut sonus ipse vibrans, ut summus, ut medius, ut imus exauditur? omniaque tam paruulis in faucibus, quae tot exquisitis tibiaturum tormentis ars hominum excogitauit. quibus Musicae leporibus enarrandis, cum Luscinia Plinius ipse contendere videtur. Ut iam Luscinias raeamus Graeco & Latino sermone dociles, Druso & Britannico Claudij filijs, fuisse. Huic autem aut tam genuina, tam voluptaria est modulatio, ut, si Aristoteli credendum est, obseruatum sit eam pullos erudire. quod si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neque ita perite canant. id quod tamen non mercedis neque gloriae spe faciunt, quae duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimum adhibentur, sed vnus delectationis gratia qua sese oblectat. Quod si qua vnquam auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicam excogitauerint, ut Chamalcon Ponticus arbitrat, nimirum Luscinia est, quam habuisse magistram neminem pudere debeat, dummodo vim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

GERMINATIO.

Germinationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quod apud ea cum primum sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assidue canat, lætitiā testata, quam ex verni temporis aduentu perferunt. ab eo vero tempore canit quidem, sed non assidue.

LUCUBRATIONES.

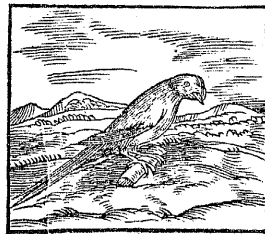
Quare factum, ut qui eam vernis mensibus per totam ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, vigilantiam ex eius hieroglyphico, nocturnasque lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarum studiis summa inesset delectatio, mirificusque concertus, pro vnus cuiusque ingenij captu, haud facile reperias qui laboriosis vigiliis temere velit insensescere, atque assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententiae fauet, quod Hesiodus ea similitudine quam de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterque conquerente, posuit. Per Lusciniam, ut interpretes addunt, Poetam causa modulationis intelligit; semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus vexatus: per accipitrem vero iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti inique iudicauerant.

DE PSITTAGO.

Psittacum apud Aegyptios, de quibus aliquid habuerim, non inueni: sed autores, nationesque reliquae, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquere.

Per eius enim effigiem eloquentem hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cum nullum ex animalibus rationis expertibus articulatus humanas explicet voces: id quod ideò praestat, quod linguam habeat latiore carnosioreque, & humanae propemodum similem: nam quae angustam habent, literas proferre non possunt. Atque hanc verisimile est inter eas, quae Psaphon Libycus enutriuit & instituit, principatum obtinuisse; ille enim cum alioquin vir esset perditissimus, & omni scelerum obscenitate contaminatus, viam excogitauit, qua non modo se purgaret infamia, sed diuinos etiā honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in seductum penetrare clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, *μὲγας θεὸς ψάφον*, magnus deus Psaphon: mandauitque moriens, ut penetrare illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atque ita prouolantibus per urbem totam, totumque agrum auibus, & magnus deus Psaphon, vbique Graecè concinentibus, factum ut sit creditus deus, & templa sacraque illi fuerint instituta.

ELOQUENTIA.

DE PICA.

Est & Picae docilitas ad humana verba, sed quoniam non ita liquidè nec concinnè loquitur ut Psittacus, & quadam omnino raucitate sermonem obfuscat, praefractoque sono syllabas enunciat, estque memoria minimè tenaci, ut nisi quae didicit frequentius replicari audierit, facile obliuiscatur, ideò non meruit, ut Psittacus, eloquentiae titulum sibi vindicaret.

GARRULITAS.

Sed pro garrulae potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculae ore quotidie versatur, garrulos Picae cognomento vocitantis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua vocum mutatione insignis est, utpote quae diebus ferè singulis diuersam emittit vocem. Cuius quidem garrulitatis ergo Baccho dedicatur, ut Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimum

A plurimum ebrii valent, & arcanum demens detegit ebrietas, atque ut apud Horatium est, *Faecundi calices quem non fecere disertum?*

Sedenim super hoc plurima apud Platonem in Legibus, ubi nullum tormentum, ad veritatem eliciendam, vino efficacius adhiberi posse dicitur. Mira sunt quae de Pica Plutarchus refert, quae alioquin loquacissima, auditis Romae buccinatoribus obstupescata siluerit: euestigio, tantoque ita silentio dies aliquot meditata, repente quasi expergefata omnem eum buccinarum sonum, harmoniam & numeros summa omnium admiratione reddiderit. In portetis quoque Pica sermonis significationem habet, ut ea quae Ezcelino in Feltrinos mouenti facta obuiam, & in eius humeros delapsa, indicium fuit, populum cui plurimum in loquendo studium, ad eius auctoritatem se nullo negotio collaturum: pauloque post, antequam mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea urbe legati, qui se duci dederent, pacataque ad eius arbitrium omnia nunciarent. Nonnulli verò scribunt huiusmodi Picam militari signo insedis, quam manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipse expeditionibus omnibus serio circumsulerit.

SIMVLATIO.

Est & mendacij sine simulationis hieroglyphicum Pica, utpote quae anteriore parte candida sit, posteriore autem nigricet, amicum scilicet purum atque sincerum affatu primo simulet, mox vel decipiat, vel eludat. De his Pythagorae dictum aiunt, *τῶν μελάνεραυ κὴ γλευδαί, minime gustandum ex iis, quibus est niga cauda: non admittendos in amicitiam homines simulatores, & dissimulatores hypocritas.* Quod verò facit ad mendacium, Tryphon Grammaticus ait, *τὸ λευδὸν ἐν τοῖς ἐχθαίσις μελάνεραυ*, mendacium quippe in extrema parte nigrescere.

DE LARO.

Et quoniam à Musicis elegantibusque volucribus in clamorosas incidimus & importunas, Larum quoque nescio quid obstrepentem audiamus.

EXPECTATIONE FRUSTRATVS.

Hominem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si vellent, Larum figurabant: illa siquidem clamore arguto admodum cum parturit vociferatur, partusque edit plumosos utique ac apprimè pennatos, ceterum carne admodum exigua. Sunt qui hanc auem eandem cum Ceppho esse putent, proverbio decepti quod circumfertur, *λάρου κέπφου*. Sedenim diuersam esse Larum alitem à Ceppho, inde mihi suspicio est, quod Laro longè aliud est ingenium quam Ceppho sit: cepphus enim ad cibum tenuia quaeque sectatur, ut etiam marina sit spuma contentus: Larus verò inter voracissimas numeratur, omniumque animal esse fertur, unde sit à veteribus Herculi dicatus, quem helluonem maximum fuisse praedicant. Neque temere Aristophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron vocat. Praeterea Hesichius Hierosolymitanus, Larum ait esse auem quae tam in mari quam in terra versetur, & vtriusque partis cibo, quem plurimum & vndeunque perquisitum deuoret, enutriatur: perque eam piorum mensis Leuitico prohibitam, eos à Theologis accipi, qui circumcisionem simul venerabantur, & baptismum minus aspernabantur, de quo Paulus, ipso diuinarum institutionum primordio restitit in faciem Petro, licet ipse Timotheum, utpote vno ex parentibus Iudaeo genitum, circūcidisset. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari posse manifestum.

Cui vitam suae libidinis arbitrio degendam instituire, modò Iudaeorum rigorem in diuinis literis aestimantes, modò in iis tantum quae ad voluptatem suam faciunt, excusso legis iugo, omnia sibi licentius permittentes, Christianumque dogma in eo tantum sectantes, quod de summi Dei clementia, plus quam audere debeant, sibi pollicentur, mox pertractis vtriusque agonis carceribus, effusissimo cursu in Mahumetiam, aut si quid hoc perditius, libertatem, & vitiorum omnium campum effunduntur. Quod verò ad Lari vocabulum pertinet, cum adolescens adhuc esset, Luciani opusculum De iis qui mercede conducti aliena quadra degunt, ut ea ferebat aetas, Latinum feci. In eo locus est, *ἐπὶ χεῖρῃ τῇ ἀρχῇ, εἰ θέλεις, καὶ ἀπὸ τοῦ λάρου ὄλου περιχωνῶν τὸ ἀέλιον*. Illud, *καὶ ἀπὸ τοῦ λάρου*, veluti Gaiam feceram, secutus Gazam, qui Laron gaiam reddit ex Eucherio, qui ubi de Laro mentio est in Pentateucho, eam gaiam esse dicit. Et ita reliqui, vulgatis Luciani codicibus in quibus *λάρου* habetur, decepti, modò Gaiam, modò Mergum traduxere. Ita & ego, cum alia non extaret lectio, quam praemanibus habebam, profitebar: sed posteaquam Romae in vetustum Palatinae bibliothecae codicem incidi, reperi loco hoc, *καὶ ἀπὸ τοῦ λάβραξ*, lectione longè castiore scriptū esse. Piscis hic est edacissimus, què Lupū Latini vocat. De pisce autè & hami esca eo Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed ut ad Larum nostrum reuertamur, versus Homeri est *τῶν ἐπί τοῖς ὄφθαλμοῖς*, *Σέυατ' ἐπειτ' ὅθι κῆρυξ λάρου ὄρμηθι ἰοικώς*.

ubi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locum Maro *Eneid.* quarto totum sibi desumpsit. Vbi verò de mutatione in hanc alitem agendum est: ita eloquitur:

*Hinc toto praecipit se corpore in vnda
Misit, cui similis quae circum litora, circum
Pisces scopulos humilis volat, aequora iuxta.*

Hic Seruius. Incongruum, inquit, herod credidit carmini, si Mergum diceret, vt alibi ciconiam per periphasin posuit:

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPHO,

Ed quoniam & Cepphus ipse suam habet significationem, quem is in hieroglyphicis locum teneat, videamus.

F A T V V S.

Cepphus vbiq; hieroglyphicum est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregie laborat. Ferunt siquidem eum spuma marina visitare, cuius rei non ignari piscatores, spumas e litore collectas eminus proieciunt, ita volucres ad escam allecantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari videtur, ea, vt arbitror, ratione adductus, quod Arati carmina quaedam Virgilius ad verbum fere Georgicis expresserit, atque vbi ille κεπφοι, hic Fulicam posuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὅποτε Ἰουδοὶ ποτιώνται,
ἀντία μάλλ' ὄντων ἀνέμων εἰληδὴ φέρονται.
πολλὰ κίθ' ἀργιάδες νήσων, ἢ εἰμ' ἀλλ' ἰδέναι
ἀΐθου χερσαῖα πινάσωνται ὠταρῶσις.

Virgilius ita reddidit:

Cum medio celeres volitant ex equore mergi,
Clamoremq; ferunt ad littora, cumque marina
In sicco ludunt fulicæ.

quod vero vna iungantur λάρος κέπφος in adagijs, geminatum esse opprobrium dixerim, vt lapis, caudex apud Terentium, & quod ad mergum & fulicam nostros facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium.

DE GRYPHE,

Hic videtur rerum series, vt qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tamen quid hi sibi vellent, nunquam compererim apud Egyptiorum hieroglyphicorum interpretes. Egyptium tamen esse commentum Bembea ostendit tabula, in qua Gryphes multis variisque formis cœlati, & ea etiam quam fabulantur effigie conspiciuntur, passimque in terra Græcia, & Italia vniuersa, quaque Romanum olim imperium extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ vsum figurati.

A P O L L O.

Hic siquidem auritum animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, vt plerique tradidere, & vt in ahenea Bembe mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, veteresque eos Apollineo curui succedere sinxerunt, Grypheneumq; Phœbum hac de causa vocitatum a nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & franis Grypha iugalem
Riphae tripodas repetens detorsit ab axe.

Et in Galliensi numis Gryphes cufos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo, vero animalia in suo quæque genere reliquis imperantia complectuntur, veluti Sol reliquis in caelo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine vbertatēque reliquos omnes alere & illustrare videtur: merito itaque sacris profanisque rebus omnibus, aris, sepulchris, vrnis, templis, publicis priuatisque ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamen qui Gryphis figuram non, vt vulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, verum quæ capita cum incuruis rostris aquilarum more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoria super his proditum tradit Pausanias.

N A S O N E S.

Inuenies aliquando Nasones, id enim nomen a nasi magnitudine est, Gryphos nuncupatos, quo siquidem cognomento Syriae Rex Gryphus Cleopatrae filius appellatus est: fuit enim is visenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego ulterius de Gryphis commetari pergam, cum rerum scriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur: Capite enim nono supra quadragesimum libri decimi Plinius sententiam attestatus suam ait: Pegafos equino capite volucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamen quarto libri xxxiii. cap. apud Scythas ait aurum a formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex vulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianum, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi vult, quam euenturum vt ea, quæ minimè fieri possunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terrestribus eidem iugo summittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon: quorsum tribus compacta feris Chimæra: quorsum Sphinges, & monstra alia: nisi

Alia: nisi vt partium complexum ostendant, veluti ex verbo & diuersis nominibus oratio constituitur. Quare qui simplicium significationes rectè perceperit, facillè ad mixtorum interpretationem accedet, quæ cum tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.

DE CORVO.

Inem eram his nugis facturus, qui mihi videbar plus nimio tibi obstrepuisse, cumque coronidem ducere pararem, visus mihi sum crocitantem audire Coruum, quasi se quoque Phœbeam alitem vendicaret, & in harum cõsortium admitti se quoque postularet. Non ineptum iudicavi, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimam, à vocalissima in raucissimã, quod sciebam antipathiam istiusmodi in naturæ rebus considerandis suam habere voluptatem. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitaerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

F I L I O R V M E X H E R E D A T O R.

Corui autem figura hieroglyphicū erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicaretve, aut domo quoquo eiceret modo: aiunt enim cum pullos suos, simulac volandi potestatem assecuti fuerint, nido expellere, mox & regione tota interdicere, quod vsque adeo sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarum greges vsquam difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem parere, sed eos non alere, mæstitia scilicet affectum, quod eos, simulac exclusi sunt, pennis candicantibus præditos aspiciat, ac perinde vix à se genitos arbitretur. Vt cunq; pro maximè laborantibus inopia, P falmographus ait: Et pullis Coruorum inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cum enim ita fuerint tanquã adulterini, à parentibus destituti, vel rore cœlitis destillante, vel minutissimis quibusdam animalibus, quæ nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremæ benignitatis summæque prouidentia diuini numinis argumentum. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex veterum Theologorum traditione commonuit.

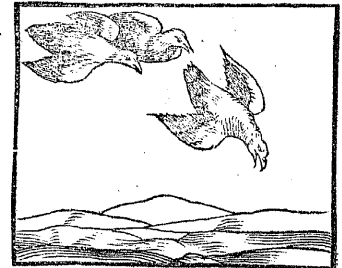

I N B R E S.

In augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicanter ita de Coruo: κόραξ τ' ἀμβροσία κρίζοις, vbi ait interpretes, ὅτι χειμῶνα δείλῃσι οἱ κόραξ καὶ φύλα κολοῖται ἕδατος ἀρχομένοιο διδὸς περὶ σῆμ' ἐγένετο. Quem Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait: Et è pastu decedens agmine magno Coruorum increpuit densis exercitus alis.

Longè autem diuerso à Cornice significato Coruus accipitur, quippe cum ea, vt suo loco dictum, sit concordia signū, vt pleraque poetarum elogia indicio sunt, Corui contra futuram quandoque inter collegas discordiam ostenderunt, aquilam, quæ Augusti tentorio superfederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deieci sunt, cum is ad Bononiã Trium virorum copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qua lis inde subsecutus est, præflagente. Fuerunt & Alexandro Babylona iter intèdenti, infausti ominis signum, Corui sublimi volatu se mutuo incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidere.

D I S C O R D I A M I -
litaris.

E M A N S O R.

Et quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum innoceamus. Emanforem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerunt: quippe eum qui officium suum deserat, veluti miles ignauus, qui ad constitutum diè adesse iussus, domi defecerit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cum Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de viuo fonte afferret, præmississe: qui cum infedisset fico quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quem ad Apollinem defert, cum aduersarium causatus moram iniecisset, ne aquam haurire potuerit: quem Phœbus cum mendacij redarguisset, Coruum inde damnauit, vt quoad ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. At qui multis antè seculis Coruus in Diuinis literis contumaciæ huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidem ab Noe ipsa ex arca, vt pacatæne res essent exploraret, circa fordes desinentis diluuii descendit: quod quidem, vt Hierosolymitanus Hefychius philosophatur,

fignum fuit futuros homines, qui admissi ad sacra, sublimisq; scientiæ mysteriis initiati, animo postmodum inconstanti, qui sub fuscæ pennarum veste delitescerebat, præclara incæpta ignauiter frustrati essent, institutionis probæ sanctæque consortia derelinquentes: vt inter Domini discipulos Iſcariotis filius Iudas tã turpiter quàm flagitiose defecit à Domino. Sanè Cyprianus ad Nouatianũ, Coruum hũc emissum à Noè, neque reuersum, q; ad cadauerum pastum se cõuerterit, hæreticos indicare ait, qui secedentes ab Ecclesia, ad meliora, ad membra quippe sua redire minime curant, sed cum immundo grege perpetuis sordib; volutantur. Has volucres Abraham frumenta depascen-tes abegisse dicitur, vnde nomen meruit Abaëtoris, nimirum indicaturus futurum, vt is Aſſer-toris liberatorisq; nomen assequeretur, qui prauorũ hominũ collegia summoeret, qui impios tolle-ret, qui de sacris literis, quæ animorũ pastus sunt, malè sentiètes opprimeret. Ita Samson, vt Hieron. quintis supra vigesimis castris Hebræorũ ait, à fructib; suis aues abegit, vulpes quæ vineas extermina-bat in vincula cõpegit, interfectoq; leone illo rugiète, in eius mox cadaueris orẽ fauũ mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PER hominem Coruis obiectũ destinatumve, aut quid aliud ita expositum, id hieroglyphico ma-nifesto intelligimus, quod ignominiosè repulsum fuerit, è conspectuque summotũ. Et quoniam dæmone malo nihil magis abominabile, nihil contemptius neque abiectius, Eucherius monet eum ipsam in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomonẽ loco: Effodiant eum Corui de torrẽte atq; hinc prouerbiũ apud Græcos Comicos vñtatissimũ, *ὅς κώρας*. Sed eruditè atq; copiosè alij de prouerbio. In iisdẽ diuinis literis Psal. x x v i. legitur apud Græcos *ὅς κώρας*, quod nõnulli ad huiusmodi prouerbiũ trahunt, verbũq; *κώρας* Suidæ agnitum dicunt, eo ipso Dauidico citato versu: & ignominiosè repulsæ mentione facta, Latini simpliciter ne repellas me reddi-dere. Sedenim Euthymius innuit posse id verbi ex metaphora scoriæ desumi: nam scoria spurcicia il-la est, in omni metallo, quæ tanquam sæx, nulli vñtis operi, proijcitur: indeq; fieri *κώρας*, con-temnere: & nomen *κώρας*, contemptus.

VMuntur etiam hieroglyphica de celebri alicuius viri no-mine, veluti a Corace rhetore, qui post Hieronis obitum pri-mus Rhetoricã Syracusis docuit: propter cuius celebritatẽ Me-tellus Diodorum rhetorem, quo magistro vsus fuerat, iam defun-ctũ honoraturus, Coruũ lapideum eius sepulchro imposuit, qua-si antiquissimo illi Coraci similitudine indicare vellet. Cæterum Cice-ro rem falsè detorsit cauillatus, in Metellum, rectè eum fecisse, propterea q; discipulũ non dicere, sed volare docuisset, incõstan-tiam scilicet Metelli, qua malè audiebat, eo scõmate perstringès.

A P O L L O.

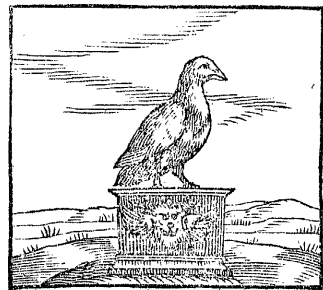
QVod verò Coruus hieroglyphicum Apollinis haberetur, nõnulli ea de causa factũ existimant, qua caper Baccho, Si-leno asinus datur, & eadẽ ratione in antipharmacũ aliis alia. Inau-spicatissimũ, aut animal, auspiciatissimo oraculorum auctori me-ruit immolari. Sedenim aliud est, hostia hac vel illa deo cuiuspiã fa-cere, aliud specie sua deum ipsum explicare: nam hoc modo dici-mus animalium figuras esse huius vel illius hieroglyphica, quorũ figura posita deus statim suus intelligatur. Igitur alij dicunt, pro-pterea quod mediis æstiu temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat suos, quod præter aliorum animalium natu-ram Coruo datum, peculiare aliquid sibi cum Sole intercedere significat. Inde legere est apud Petronium:

Si contra rerum naturæ muneris nota,

Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cum Porphyrius dicat libro De abstinentia carniũ, colorem nigrum Soli dedicatum, quod eius calore humana etiam corpora fusciora nigrioraq; reddantur, sitq; Coruus inter aues ma-ximè niger, manifesta est causa cur is Apollini sacer habeatur. Porrò Brachmanæ colorem atrum in primis venerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram osten-surus Canticorũ cãtico, Crines, ait, eius vt abietes, nigri sicut Corui. Auem autem eã Apollini prius familiarẽ fuisse, neq; nõ insigni candore præditam Apollinis mox indignatione, q; ad se dilectæ Co-ronidis crimen derulisset, in eam nigritiam demutatũ fabularũ scriptores, Hesiodum secuti, memi-nere. Sed Artemo Pindarum cõmẽdat, qui, Pythiis, dissimulata quæ de Coruo fertur historia, Apol-linem ipsum scripserit per se Iſchios & Coronidis furtum deprehendisse. Anaximander in Horosco-picis libris Apollini sacrum ideo Coruum facit, q; solus inter omnes aues vocũ significationes, quas accuratè admodum augures obseruauint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitum esse, vt ad intinguendum capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & nisi inter tinguendum ore oleum contineatur, dentes quoque ita nigros effici, vt mox vix possint elui.

Coruum

A CORUUM superius siti damnatum ab Apolline dicebamus, Cideoq; hieroglyphicum esse incommodi eiusmodi, eaque de causa Nicandrum scripsisse, frequentiores eius alitis crocitarũ venturæ pluuiæ indicium esse. Sedenim Corui natura ipsa siticulosi sunt per sexagenos precipuè æstatis dies, quibus vètris pro-fluuiò laborant, vltroq; potu abstinent, vt incommodo illi obuiã eant, aluumque sistant. Quare si consilium eius animalis pensite-mus, Sobrietatem conuenientius quàm sitim, hanc vocitabimus.

I M P O S T V R A.

NON possum loco hoc dissimulare, quàm aptè quispiam im-postorẽ per Coruũ ore saxũ tenentẽ, & vrnã apposita signifi-carit. In Libya siquidem siticulosa admodum regione, viri aquã, quã de remotis admodũ fontibus aut fluuiis attulerint, in fictilia vasa ad hoc cõparata distribuunt, quæ alioquin ventre sunt admodum capaci, ore tantum patèt quantũ satis est ad gallinacẽ ouũ reci-piendũ, eaque minus obturata, ad captandum nocturni aëris beneficium, per summa domorũ tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immixtisq; in urnas capitibus humorem sorbillant, qui simulac deficere cõperit, lapillos conquirunt (quod Plutarchus se vidisse affirmat) quos afferentes in aquam subinde deiiciunt, atque ita surgente in dies humore, siti consulunt suæ. Idẽ scribit de cane, qui lapillos in amphorã oleariã coniciebat, donec oleo redun-date lambere arbitrio posset suo. Dicit aliquis, philosophum hinc aut geometram significari potius, quàm sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamque corporum inter se repugnantiam atque cessionem cognoscant, natura ipsa docente, & coruus & canis, & qui maiora etiam de intellectu suo miracula profitentur: in hoc autem probè norunt necesse futurum, vt in corporum conspectu alterũ alteri cedat, eam quippe intelligant rationem qua coronæ illius sacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciendam locauerat, de quo latè apud Vitruuium. Ego verò ipsa edoctus re, impostorem potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidẽ mihi Ro-mæ famulus natione Gallus, patria, vt ipse aiebat, Virdunensis, Rolandinus ille, quem probè moueras Coloti facetulũ, & morionem non sanè illepidum, & cum primis officij memorem sui, cuius opera vtebar plurimum in scribendo. Allatus ad me Venetiis fuerat vini Cretici cadus generosi admodum atque suauissimi: iussi, vti mos est talia non credere famulis, diligentius asseruari, amicis aduenientibus potius quàm mihi vsui futurum: interdum tamẽ viciatim minimum quid hauriebat: intermo-nebat subinde famulus nectar (sic enim ipse vinum id appellabat) facillè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atque etiam lapidescere. Putabam ego de firmitate dici, quàm vinum in dies veterascens acquirebat, atque, Bene sanè, respondebam. Quid autem? venit æstas, visumque est ca-dum, ne conciperet æstum, loco dimouere: cumque in commodiorem cuppam transferre vellem, vix duobus inde sextariis effusus, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit mi-ror, operculum superne tollo, intropicio, rem immisso intrò digito peruestigo: atque ecce ibi vim glæreæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summum vsque cadum aggestam, quam non in cuppam, sed in vimineam corbem transfundere necesse fuit. Ita astutus ille veterator quoti-die aliquid subducebat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rẽ pro-deret, ad exhausti vini modum lapillos eos, amoro superne operculo, qua liquor infundi solet, im-mittebat, oppletoque ita calculis cado, vt nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato vt res propalam fieret, domo emigrauerat. Atque hæc certò mihi videtur, quæ verissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter im-positis. Sed agnosco, mi Coloti, Parioniam loquacitatem, quam tamen ita auribus tuis familiarem scio, vt post tot auium clangores eam imitari non erubuerim, tua quippe fretus beneuolentia quæ dictationem meam longius protraxit, quàm tuæ postulerent occupationes: itaque omnia boni con-sules, & vt tuus est mos, nauo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NI-

COLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE

iis quæ per pauonem, gallum, gallinamque, Gallinaginem, anserem,

perdicem & coturnicem significantur ex sacris

Ægyptiorum literis.

LIBER XXIII.

PEREQUIRETI mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallina que, Gallinagine, Anse-re non nostri generis, Perdice & Coturnice ex sacris Ægyptiorum literis in hæc nostras misissem, dono darem, Cordatissime Nepos, ex meis te potissimum delegi, cui hæc familiariora gustu ex clien-tum nostratum, & precipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ades tuas frequentant, &

T 2

SITIS.

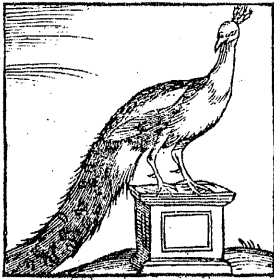

veluti superpondia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarum suarum tutelam, ut grauioribus illis vera (ni fallor) philosophia studiis delassatus, te ad harum lectionem quandoq; transferas, moxq; tibi & amicis tuis lautiores mensas pares, exhibeas, qui his opime saturati, ex earum iudiciis seu significationibus te referente secunda veluti cena animum pariter pascant & oblectent, conforantq; quantum hae huius salamentis sapidiores epulae, & quoties ad huiusmodi discubuerint, & palato & animo simul faciant satis: quas etiam Petru- lo nostro propinabis, quem iam videre videor discumbentem, & supra atatem maiora satis audientem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum est, ut & tu de tuarum reliquiis mihi communices: sin minus (quando plures non flagitem quam prestare possis) praescriptis verbis tecum experiar. Vale.

I V N O.

IVNONI Pauo praecipue dedicatus erat, deamque ipsam nonnulli solo Pauonis hieroglyphico intel- ligebant. In Iuliae Piae Felicis numo signum Iuno- nis est cum hasta & patera, Pauone iuxta apposito, cum inscriptione, I V N O N E M, casu quarto, quod lectu rarum est. In Faustinae vero numis idolum iden- tidem est cum lancea & patera, a cuius pedibus Pauo inscriptio est, I V N O N I L V C I N A E. Iunonis autem esse hanc, eiusq; curru succedere nonnulli ideo confingunt, quod Iuno dubio procul opulentiam significat: ea vero cum exponitur spectanda, om- nium in se oculos contrahit. Verum ideo Pauones Iunoni consecratos putat Athenaeus, quod huiusmodi aues in Samo insula prius reperit fuerint, indeq; ad gentes alias delatae: sacra enim apud veteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorum pecunia impressus Pauo, ut idem Athenaeus autor est. Spectabatur & Mycenae Pauo pulchritudinis admiranda, in aede Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

E

D I V I T I A R V M T U R P I T V D O.

CAeterum plerumque diuitiarum finis in turpitudine consistit, talesque sunt Pauonis pedes: qua- Theophrastus super hoc sapienter dixit, τ' ἀλλὰ περιγνώθι, cum admonere vellet, in speciosa reru ostentatione etiam alia circumspicienda perferendaque esse quasi multa turpia & foeda visu dictu- que, sub tam formosa specie delitescant, quod Theophrasti dictum ita Horatius expressit;

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota

Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Huiusmodi sunt apud Lucianum tragoediarum libri, cocco, purpura, auro, argenteo foris amplifice de- corati, intrò vero simulacris inspexeris, nihil latabile, nihil deliciosum deprehendas, sed adulteria infan- da, incestus, sacrilegia, turpissimas caedes, & omne scelorum & impietatis genus: ἡλαυχεῖ enim, ut an- tiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλεῖστον καὶ ἐς ὕβριος ἀΐξει. Diuitiae elatum faciunt, scelera impia, adaugent. Argumentum autem huiusmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui voluerit, apte Pauonem cauda passa, vno- que elato pede ostentatòque figurabit.

D I V I T I A E V I C I S S I T V D I N A R I A E.

ASt hominem qui modò diuitiis afflueret, modò rerum inopia premeretur, variòq; euentu for- tunae volubilitatem iacturis & donis experiretur, significare qui vellet, pro hieroglyphico Pau- onis tantum caudam iacturam consueuerunt: caudam is siquidem singulis annis cum primis arborum frondibus amittit, cumque eandem germinem recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarum similitu- dine factum crediderim, ut Homerum Platonici dixerint in Pauonem abiisse, qui tantam rerum va- rietatem poetis coloribus ornatam explicauerit.

N O X.

NOstem vero significantes, Pauonem surrecta in orbem cauda figurabant. Nam cum Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus insignitum, neque aliud quidpiam per Argum quam caelum nocturno tempore, si detur dicere, oculatissimum intelligerent, atque illi nomen a splendore atque velocitate inditum profiterentur, vtrunque enim ἄργος significat, neque alio tempore micanti- ssimi stellarum radij coruscarent splendescerentque quam nocturno, datus est fictioni locus, ut per oculatam eius alitis caudam nox ipsa sensu mystico hieroglyphicòque significaretur.

D I E S.

Quòd si diem innuere voluissent, eandem ipsam volucrem demissa cauda pinxissent, quasi tunc nox stellas occultere videatur, cum dies ipse coeperit aduentare, tamque diu latitent stellae, quandiu Sol supra terram est.

G L O R I O S V S.

Verum eadem species quae nostem significabat, hominem etiam gloriae plenum exprimebat. Pauo enim preciosam eam caudam supellectilem tum plurimum ostentat, cum plurimos ad se spectandum aduenisse conspexerit: quòd si nullum admirari, adesse cognouerit, eam recondit ve-

luti

Aluti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone superbior, de valde sibi placente dixit. Quoniam verò foeminarum est proprium, qualibet in re sibi applausum quaerere, gloriosasque esse, inter Pauo- nem & foeminam mirus quidam naturae consensus est: ut minime mirum sit virginem in Leucaedia vsque adeo adamatam à Pauone, quem ipsa aluerat, ut ea defuncta ipse etiam commori voluerit.

P R O D I G V S.

Non inepte autem nonnulli, perditio luxu prodigos, Pauonis imagine describunt, in quibus qui- dem cauda mirae conspicitur pulchritudinis: verum ea neq; ad volatum, neque ad motum vti- lis, cum plerisque aliis omnibus volatilibus cauda vel ad volatum dirigendum loco temonis cuiusda attributa sit, aut etiam ut motum iuuet, vicemque remorum subministrat, Pauoni verò ea tam ampla tam sui prodiga, ad solam colorum ostentationem data.

C O N C O R D I A.

IN NUMO DOMITIAE AVGVSTAE IMP. DOMITIAE altera facie Pauonis effigies cum inscriptione, C O N C O R D I A A V G V S T. Hanc ea Domitia est, quam Domitianus Augustam saluauit, postea- quam ex ea filium susceperat, mox eam repudiavit, repudiatam ob instabilitatem ingenij cepit ite- rum deperire, iterumque eam duxit, quasi populi precibus coactus, atque huc spectare crediderim Concordiae, quae scilicet maxime omnium in connubiis expetitur, inscriptionem. Pronuba enim Iu- no cuius Pauo, vel ex Pauone imperium, cui fuerat restituta: siue quòd cum se Domitianus Iouem appellitari pateretur, vxor em etiam Iunonis honore voluerit decorari.

F O E M I N A R V M C O N - S E C R A T I O.

SEd enim in Faustinae numo, quem argentum vidi, Pauo habetur cum inscriptione, C O N S E C R A T I O. In numo etiam cuius inscri- ptio haec, D I V A P A V L I N A, caput grandioris natu mulieris ab occi- pitio velatae, a tergo Pauo, qui eandem effigiem insidentem dorso in- ter alas sustollit eadem, quae in superiori est in scriptio, quippe C O N S E C R A T I O. obseruatum enim est in foeminarum consecrationibus, Pa- uonem, auem quippe Iunoniam, e fastigio emitti, prout in mariu apo- theosi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuae Sabinae Augu- stae numo Aquila non Pauo sit. Videmus etiam numum Faustinae Piae nu- mum, in quo aquila imaginem cum radio gestat, cuius inscriptio est eadem, C O N S E C R A T I O. Sed minime mirum Faustinae aquilam ritu viro- rum datam, quae viro ipsa dederit imperium, quod etiam iure suo ple- risque in rebus administrabat, non sine Marci Antonini conjugis viri vndeunque probatissimi nota, cui cum amici suaderent, principis sui ignominia offensa, repudian- dam esse Faustinae, si nollet eam occidere, quae ut fama erat Commodum ex adulterio coecepisset, & apud Caietam conditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisset: Atqui, respondit ille, fieri hoc minime potest, nisi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille a socero, volente Hadriano, adoptatus acceperat. In numo tamè cuius inscriptio est, D I V A M A X I M I N A E, cum mu- liebri capite, quod Lunae insidet cornibus sursum versis, ab altera facie solus Pauo est, cauda in rotam passa: inscriptio, C O N S E C R A T I O. Horum numorum vis magna, dum haec scriberem, eruta est in agro Bellunensi vico Plauterio, cum ingenti Gallienorum copia. Ad huius similitudinem factus & nuncus ille quem Romae apud Colotium, alterumque apud Georgium Anselmum Parmae vidi, in quo scilicet Pauo est cauda in rotam effusa, a cuius pedibus hinc inde s. c. notae singulae conspiciuntur: cir- cumcirca, C O N S E C R A T I O. ab altera facie muliebri caput occipitio velato: literae, D I V A M A R I - N I A N A E. Inferiorum ea Augustorum aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate coniecimus: nam quo tempore, non reperi.

D E G A L L I N A.

T R I B A S.

GAllinae significata, quae Pauoni subtexere visum est, in hunc modum habent. **M**ulierem tribadem, vel quae maris officium aggredi non erubescat, vel etiam quae viro dominari affectet, per Gallinam quae cristam erexit, caudamque sustulerit, cuique etiam parua quaedam calcaria promineant, intelligi veteres tradiderunt: ea siquidem vbi ma- rem, quod nonnullae faciunt, pugnando vicerit, cucurire incipit, & exemplo mariu tentat coitu su- peruenire, Gallinamq; reliqua perniciter ac si re peragere possit, sollicitat, & saliendo defatigat, cristam caudamq; erigit, atq; ea incedit specie, ut non facile inde sit, vtrum mas an foemina sit, internoscere.

D I V I T I A R V M F L A G E L L A T O R.

Virum verò qui opulentissimas diuitias prodegerit, & ut apud Horatium est, res maternas atq; paternas fortiter absumpserit, significare qui volunt, Gallinam aureos numos depascentem pingunt: de qua miraculum id proditur, ut si auro liquefcenti Gallinarum membra misceantur, illud in carnes eas consumi deprehendatur: atque ita fit ut Gallina sit auri venenum. Tradit hoc Aristote- les, atque eum secutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per somnium Gallinarum gre-

gem ad se venientem, & domum ingrediētem inspexerit, & diuitiis & honoribus auctum tri. quine-
tiam addunt, si Gallinæ ita per quietem visæ pusillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenui-
tatem præfagiri.

Qui fabulas delectabili philosophandi genere commēti sunt, Si-
renas confinxere, quæ blanditiis amatoris & voluptuosa nequi-
tia homines ad se traherent, illecebrisque irretirent, apud quas mol-
litudinis omnifariæ luto inhæsitantes fœdè computrescerent, Harum
pedes Gallinaceos fuisse tradunt, intellecta à superiore non dissimili.
Scribūt enim huiusmodi fabularum interpretes, significari ex hoc ho-
minem libidinibus delectum, fortunas suas perseveranti studio disper-
gere, inutiliterque prodigere, cuiusmodi esse Gallinarum morem, cum
pleno aceruo pascuntur, aspiciamus.

FOECUNDITAS.

Sunt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorum aliquan-
do pullorum, qui ovo ex vnico excluduntur, uorum etiam, quæ nõ
nullæ gemina singulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patavij vidimus, tertio etiam nonnun-
quam addito, verum eo abortiuo, sola quippe cartilagine conspicuo, fœcunditatem per Gallinā &
ouum significari velint. Sanè de Gallinarum fœcunditate Albertus multa. Illud mihi satis fuerit ad-
notasse, quòd apud Macedones Gallinam repertam aiunt, quæ oua duodeciginti senel ediderit, &
incubitu binos pullos ex ouis singulis excluserit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factū, vt
Theologi veteres Gallinam pro piorum conuentu poni tradiderint, ideòq; dictum in Euangelio ait
Hesy chius; Sicut Gallina congregat pullos suos sub alis.

SALUBRITAS.

Quæ verò Gallina apud veteres Æsculapio est immolari solita, salubritatis indicium erat, pro-
pterea quòd id sacrificij genus idè ferunt institutum, q; harū caro leuissimæ sit digestionis, ac
perinde languentibus cōmoda. Huius rei locupletissimum testimoniū apud Angelū Coloriū depre-
hendimus: magnā quippe pedum Gallinaceorum copiā proximis dieb. defossam iuxta cippū, in quo
Romæ Æsculapij statua erecta erat, loco qui hodie Viuarium appellatur: quis enim tanto numero
pedes eiusmodi qd congestisset, nisi sacrificiorum reliquias ibidem relinquere mos fuisset?

SECVRITAS.

At qui veluti per lauri fureculum in ore columbe, & per platani folium in ciconiæ nido securita-
tem significari prodidimus, cur non etiam per Gallinam, ad alam cuius rutæ ramusculus appli-
citus sit, securitatem eodem modo pingi, hieroglyphicūque sapere fateamur? Siquidem Africanus in
iis, quæ de re agraria Constantinus Cæsar colligi mādavit, ait Gallinas à fele turas fore, si rutæ sylue-
stris ramusculus sub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præsidio munitas, neq;
à vulpibus, neque ab infesto quopiam alio animali contingi.

DE GALLO.

Gallinacei Galli significata quædā di. simulare nostræ fuerit verecūdia, vtpote quæ vix sal-
uo verbo: pudore scribi queat. Id tantū dicamus, Gallū alitè, eiusdem nominis gentem
interpretari. Scimus Gallinæ esse aliquando gētem ipsam Gallicam prodigio Virellij de-
monstrasse, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus supra humerū ac deinde
capiti superaltitur, quod ipsum venturum in alicuius Gallicani hominis potestatem portendit, vt
Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduersariarum partium duce, oppressus
est, cui Tolosæ nato cognomen in pueritia Becco fuit: ea verò voce Gallinacei rostrū & olim appel-
labā, & nunc vniuersū q; alitis nuncupant: quam locutionē à Scythis omnium antiquissimis ema-
nasse alibi diximus, q; illi cibum Bech dicūt vocabulo genuino. Et orto Galliarum aduersus Nero-
nē tumultu, Romæ passim columnis adscriptū est, GALLI TE CAN-
TANDO EXCITARYNT, aptè scilicet ad eiusdem nominis gentem
nuncupationē deflexa.

Quantum verò ad alitis petulantia pertinet, crediderim ego pul-
lum illum Gallinaceū, qui exclusus est in manu Liuiæ, Tiberiū
adhuc in utero gestantis, cum ipsa exploratura, an esset marè paritu-
ra, ouū incubanti gallinæ subluxisset, idè; nunc sua, nunc ministrarum
manu adeò vsq; fouisset, vt pullus excluderetur, non tantum sexum in
Tiberio portendisse, quam salacitatem & procacitatem eam, qua ille
mox famosissimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

Sed quāto sanctius fuerit hieroglyphica illa referre, p quæ animi diuinitatē ex Galli simulachro
Sapud veteres intelligi solitā com. probemus? Pythagoræ præceptū est, Gallū nutrire: quod nihil
aliud

PERDITIO RERVM.

Aliud sibi vult, nisi vt diuinā animi nostri partē, diuinarū rerū cognitione, quasi cibo solido, & cœlesti
propemodū ambrosia pascamus. Quare Socrates moriens cum animi sui diuinitatē, maioris mundi
diuinitati speraret se copularū, Gallū Æsculapio, id est, animorū Medico, iam extra omne morbi
discrimē positus, debere se, dixit: cum enim de corpore migrandū intelligeret, cōualuisse prorsus ar-
bitratur. Vt verò interpretatur alij, ea de causa dictū hoc à Socrate, q; letali eo sumpto pharmaco,
fanitatis beneficiū iā sentiret, cum exiret à corpore, à quo omnes animi morbi scaterē pullulareque
sentiūtur. Laëtantius Firmianus Septimius Florens Apologerico, neq; nõ illi omnes qui cū Aristote-
le Platonis verba, non sensa, cauillis incessunt, hoc dissimularunt, in quo summæ sapientiæ veritas
de litescibat. Sed vt animi Medicū cū his dissimulemus, non desunt Platonis interpretes, qui Galli
huiusmodi sacrificiū cō trahunt, vt animas in cœlū migrantes Phœbo præane canere cōmīscatur.

APOLLO.

Inter ea quæ Apollini dicata sunt, quippe arietē, crocodilū, scarabeū, accipitrē, leonē, Gallus etiā à
Cheremone Stoico & à Porphyrio recēsetur. Insitū autē est Gallis, inquit Proclus, numen Apol-
linis aduocare, & veluti propriis canticis assurgēti applaudere: & vt lib. de Diuinatione ait Cicero,
animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos verò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferū
venturæ lucis prænuncium excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam vt p̄fecta iam
via, errores ambagesque omnes declinemus, canente Gallo valetudinariis aliquam salutis, aut sal-
tem alleuationis spem affulgere, meticulous trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parā-
bantur dissipari: quæ omnia aduentus lucis beneficia sunt. Neque verò Soli tantum, verum etiam
Lunæ dicatum esse Pythagoras aiebat. Pausanias vbi statuas eorum qui cum Hectore singulari
certamine congređi, coniectis in vnam sortibus, minime recussissent, ab eo prouocati, ab Achillis
in Olympia dicatas ait, Idomenē clypeum Gallo gallinaceo insignitum fuisse tradit, propterea
quòd is à Minoë & Pasiphaë duceret originem, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat,
quia ortum eius præfentiat, & cantu indicet mortalibus.

Quia verò Gallus à prima mediæ noctis inclinatione explau-
dentibus, vt Lucretius ait, alis

Auroram clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deum itidem laudātib; quo-
tidie commodularur, excubiarum & vigiliarum signum apud anti-
quos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac vt nostra
quoque attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans respici-
scit Petrus, & vt Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incescit
sui, amaroque fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit
quòd daam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

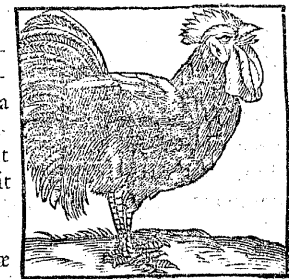
PROPHETA DOCTORESVE.

Sunt qui super hoc Iobis dicto intelligi velint Prophetas, & sacra
disciplinæ doctores hieroglyphicè per Gallum accipi, propterea
quòd illi inter viræ præsentis tenebras venturam lucem quali cantando prænunciant: vnde illud
in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris
munus, vt quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiam indicandum, inferendumque animis,
debeat veluti diuinitis cognouisse: non enim, inquit Eucherius, vna eademque cūctis exheratio
conuenit, quia nec cūctos par morum qualitas deuincit atque constringit, itaque Gallus certa per
interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanum tēpus discrimine veluti quodā dipartitur.

PUGNACITAS.

In Eleorum arce Pallados simulachrum ex auro & ebore, Fhidia opus, erat enim Gallo in galca
lurrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cum tamen non inficietur
Gallum Mineræ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè S; baritæ, gens ad omnes mollitudinis
numeros nata, Gallum in vrbe esse prohibuerunt, ne nocturni somni quietem interpellaret: ideòq;
& fabriles omnes artes ablegauerant, vt memoria prodidit Athenæus, ne quid esset, quod volup-
tates suas interterbaret. Quod autem pertinet ad pugnacitatem, Nicāder Alexipharmacis, αἰχμη-
τοισι νοεασοῦς inquit, pugnacibus quippe pullis Gallinaceis exponit interpretes, qui vt inter se dimicent
assidue nati videantur, cum præsertim pugnam semel cceptam identidem reperant, hesci cadere:
vnde Græcum illud adagium, ἀλειπύων ἐπιθηδία, insultat Gallus, de redintegrantibus certamen: &
Martis pullum eum vocat Aristophanes Auibus. Non est illud dissimulandum, quòd licet sint ani-
malia ad pugnam nata, inactum tamen est incitari eos ad pugnacitatem alio in cibum dato, quod
Græci σιοεσθίση dicunt. Quod verò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius
imperij esse dicit significationem. Quòd si in numum incidere Gallinaceorum consuetu signarum,
scias eum fuisse Dardanorum pecuniam, Polluce teste: nam illi magnum pugnacitatis decus sibi
antiquitū vsurpauere. Hinc honoratum semper apud Maronem Dardaniæ nomen, quū secus
Phryges ferè semper velut imbelles notarentur. Jam & Chryppus Gallorum æmulatione nobis

EXCVBIÆ.

TI. IMP. NEQVITIA.

adiici stimulos ad fortitudinem, atque inde quodammodo calcaria subiici scribit, libro de iustitia. Themistocles quoque Gallorum exemplo, in quos acriter pugnautes inciderat, exercitum confirmavit, cum ostenderet eos non pro patria, neque pro penatibus, neque pro maiorum sepulchris, uxoribusve aut liberis id incommodi aggressos, sed ea tantum de causa, ne vincerentur, nolle alterum alteri cedere. Omnium vero pugnacissimos Gallos habuisse fertur Rhodos insula, neque quidem adhuc ibi degeneravit ea voluchrum huiusmodi ferocitas, & visenda proceritas, ut in quibusdam inde Romam allatis, ipsi conspeximus. A Galli vero pugnacitate factum ut gemma Alethoria, quam in Galli ventriculo inueniri tradunt, victoriam dicatur eam gestantibus comparare, qua Milo Crotoniates vsus, iniustus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. xxvii. cap. x.

PERSÆ MILITES.

Perfarum porro milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebant: eaque de causa Artoxerxes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo vulnerasse creditus est, eo honestavit premio, ut Gallum aureum in lancea præfixum ante aciem ferret: autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Perside primum ortos ait, vnde fortasse cognomen tum id Persæ potuerint habuisse. Aristophanes, ut suus est mos omnibus illudere, Gallum ait olim Persis imperasse, vnde adhuc cristatos in cassidibus. Quæ verò simulachra tria totidem Gallis adblandientia spectantur in Antonini Pij Augusti numo; crediderim ego ad mansuetissimum eius iugenum spectare, ut qui pugnacitatem committigare procuraret, qui omnem belli ferociam quanto potuit studio emolliuerit, utpote qui mallet vnum ciuem seruare, quam mille hostes occidere, solusque omnium Principum sine ciuili sanguine, & hostili etiam, quantum ad se pertineret, vixerit.

SVESANI.

Vnus autem Gallus toto surrectus corpore, cum phosphoro à tergo stella addita, ut inscriptio indicat, Suesanorum pecunia fuit.

Suesanorum
pecunia.

VICTORIA.

In augurali verò disciplina Gallus est victoria signum, propterea quod avis illa victa silere solet, canere si vicisset. Hinc Lacedæmonij, ut apud Plutarchum est, cum hostem viribus profligassent, Gallum immolabant; qui bouem tunc sacrificare soliti essent, cum sine cæde victoria obtigisset. Ferunt Socratem Iphicrati duci animos adiecisse, cum Galliæceos coram Callia pennis & rostro dimicantes ei præmonstrasset: quod & Themistocles, ut diximus, ad suos animandos fecerat. Quid verò de cantu dicebamus, refert Tullius historiam ex Callisthene Leuætricæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmonios propemodum oppressit, cum apud Thebaidem Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinæceos in eo loco licet assidue canere cœpisse, ut nihil intermitterent: tum augures dixisse, Thebanorum esse victoriam. Pergami omnibus annis spectaculum Gallorum editum scribit Plinius: idque Athenis etiam institutum à Themistocle superatis Persis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

Methona ciuitas est in Træzeniorum agro, cuius incolæ Gallum pro vinearum incolumitate mactare soliti sunt, ut Africi veteri, qui eas plurimum infestant, incursum vel auerterent, vel saltem emolliret: cum enim flare institerunt, vitium oculos exurunt, spemque vindemiæ fallunt. Moniti igitur ab aruspibus, sacri genus hoc instituerunt, ut vtri duo Gallum vnum, & eum album, manu vterque sua apprehenderet, & in diuersa abeuntes trahendo discernerent, partemque vterque suam manu præferentes vinea loci omnia perlustrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locum, ubi Gallum dissequissent, ibique partibus vniuersaque humi defossis, nullum eius animi incommodum se passuras persuasum habebant: iuuatque fors, ut quoadiu sacrum id celebrare, res illis ex voto succederet. Quid verò sit in causa, cur tanta viget in Gallo vis,

*Ut nequeant rabidi contra constare Leones,
Inq. tueri, ita continuo meminerunt fugai:*

nempe cum vtrunque animal solare sit, ex magorum obseruatione inesse maiorem solaris virtutis vim Gallo quam Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, satis superque in Leonis commentario disputatum à nobis, Procli que super hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

Neque prætereundum est illud, quod ex imagine Gallinæcei impietas ipsa hieroglyphicè figuratur: is enim matrem salit, ut hippopotamus, & patrem etiam immaniter incepsit: eaque de causa sapientissimi legumatores Gallum vnum cum vipera & cane in parricidæ culcum includendum censuerunt, ut qui eiusdem criminis rei sunt, eodem supplicio simul afficerentur, & penas pares luere. Notum illud apud Aristophanem, quod Philippides, qui patrem verberauerat, exemplo Galli factum tuctur suum: patrem enim ille male multat.

DE

A

Trahit ad se nominis similitudo, ut Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis super ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVVS.

Vnt qui beneuolum hominem per Ascolopaca, quam Gallinaginem Latini vocant, pictam intelligant, quod auium nullam maiore erga hominem studio affici compertum sit. Magnitudo voluchri, quanta Gallinæ est, rostrum longum, attagenæ color.

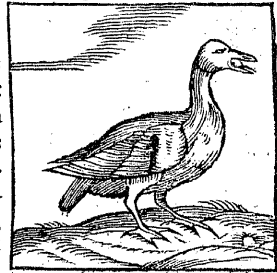
DE ANSERE.

Ed ut ad chortales redeamus, de Anseri dicendum, de qua tamen nulla apud Horum mentio: quamuis libellus ille qui superest, valde curtus sit.

CVSTODIA.

Vnt qui per anserem pictum custodiã interpretentur, idque ex Romana potius historia desumptum, quam ab Ægyptiis traditum. Neque tamen ab huiusmodi significato physica abest ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cum sit, perugili cura, ut acutissimus est ad ea sentienda quæ latent, facile excitatur, & minimo quoque strepitu expurgitur, ut ita olim Urbem ipsam, sedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conseruauerit, vnde illi honores apud Romanos instituti: quam Heliogabalus totius humani ordinis inuicior, omniumque bonorum morum illusor, eos ita fit vltus, ut canes icenioribus anserum pascendos instituerit. Illud verò iuniorum commentum est, per anserem alligatum ad anchoram, firmam custodiam intelligere. Anchora porro firmitudinis indicium est, ut loco suo dictum.

Neque hoc ab Ægyptiis obseruatum, ut silentium in tempore seruatum, per Anserem qui lapillum rostro apprehendit, significatur. Avis enim hæc quæ clamore grauius obstrepenti fere semper clāgit, ut etiam inter pascendum silere nequeat, exemplo est humano generi taciturnitatis etiam, ubi res exigat, obseruanda, quippe quæ salutem suam alto interdum silentio tueri solet. Illæ siquidem, ut Ammianus autor est, ab orientali calore inualescente, in occidentem plagam transire consueuerunt, cumque Taurum montem aquis abundanter penetrare cœperint, fortissimarum voluchrum vim peritescentes, rostra sua lapillis occludunt, ne vlla vel extrema necessitate clangor elici possit: iisdemque collibus agiliore volatu transcurfis, tutum iam iter noctæ, calculos proiciunt. Neque me præterit, eruditissimum virum de disciplinis omnibus & politicioribus etiam literis optimè meritum, hæc quæ Ammianus de Anseribus scribit, gruum esse asseuerare, quod alij videtur. Res hæc mihi suggerit in memoriam non imprudens Aristotelis consilium, quod Callistheni sectatori & propinquo suo dedit, cum eum ad Regem Alexandrum mitteret: admonuit enim hominem, ut quam rarissimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui vitæ potestatem & necis in acie linguæ gestaret.

SILENTIVM OP-
PORTUNVM.

Lioquin Anser in vaticiniis, & rerum aliarum eologiis, improbitatem quandam præ se ferre videtur. Hinc Homerus in somnij præflagitatione, procos per anseres innuit: eiusque inauspicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibusdã vitio data est. Auersum enim adeo est à poetiis studiis Anseris ingenium, ut Phœbeam arborem laurum, quam sibi exitialem, si eius folia vescentur, intelligit, pertinacissimè fugiat. Nam cum natura sit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauacionesque amat, & ea declinat quæ perniciem afferre possint. Laurum verò igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, ut proditum de eo qui puerum Amphilochem Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatum reliquere. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistriam memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Arias etiam adamant. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuè dicitur adhæsisse, ut nusquam ab eo, non in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu digrederetur.

IMPROBITAS.

DE TRI-

DETRIMENTVM.

Est & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quod quacunq; ille oletum suum sparserit, adurere omnia solet: neque quicquam magis vel satis vel pratis officere, quam si eo pabularum Anseres immittantur. Quinetiam eorum sterces, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia vitiabit. Tum Anser ille poetarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quoque carpitur, quod illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quod nisi & improbus & perditorum morum fuisset, coniectura est Antonium id minimè facturum. eoque spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depeffendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

Et ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantum, noceat tamen nihil, cum canis non tantum allatret, sed etiam mordeat. Eius verba sunt non importunè reperenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, vt significent, si fures venerint: at fures internofcere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium venerint: & quia id est suspiciosum, tamen si bestia sunt, in eam partem potius peccant quæ est cautior. Quod si luce quoque canes latrent cum Deos salutatam aliqui venerint, opinor his crura suffringantur, quod acres sint etiam tum, cum suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij vestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant & nocere possunt.

SVOS TANTVM CYRANS.

Neque illud dissimulabimus, quod hominem qui suæ tantum familiæ curam suscipiat, aut rerum tantum suarum satagat, quid rei gerant alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem onis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserem siquidem, vt Quintilij, qui de agricultura quam diligentissime scripserunt, tradidit, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus vniuscuiusque factum signare debent, atque ita vnicuique sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

Dissimulanda fuerat & Perdix, ne pudendum super ea significatum propalam proponeremus: sed quoniam suscepti operis ordo nos compellat, nihil est suppressendum quod inter hieroglyphica à veteribus adnumeratum inuenimus. Habere verò potest Perdix cum chortalibus locum quod ea quoque domi alitur, saginatur, & cicuratur. Sedenim vitia idè ponuntur, vt reprehendi possint, quodque abominabile videatur, mortales audientes ipsi absterreantur.

AMOR TURPIS SIMVS.

Impudicissimum hominem, tamque efferata nequitia perditum, vt in consanguineis quoque nullo pudore sit petulans, significare si vellent Ægyptij sacerdotès, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge viduatæ, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, vt cernere est ex iis qui domi aluntur, inter se tumultuant, clamitant, pugnamque de coitu conferunt, quos cælibes vocant: qui autem victus in pugna fuerit, sequitur victoris venerem, neque aliud pugna præmium, nisi victum à victore pollui. Verum hoc non fieri semper, sed certo anni tempore, obseruatum ait Aristoteles. Illud fere semper, vt cum primum pullus exire cœperit, à mare subigatur, ne tibi mirum adè videatur, quod Marcellus Perdixem ex auibus virili genere appellandum dicat, Varronis autoritate natus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: vnde Q. Fabium, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarunt, quod natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cum potius interpretari debuerint, & eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Aufonium, quoque Marcum quendam impudicissimum sellem pullariam dictum reperias. In fabulis fertur à quibusdam, Perdixem venatorem matris amore deflagrasse: vt eadem improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa volucris impudica procacitas, argumentum fabulæ proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantum causa videtur Heliogabalus Perdixem plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim vsus, quantum naturæ similitudine, cum portentosus ille, vir ne dicam an brutum potius, nullum nequitia genus intactum reliquerit, pudore profusus omni perditio atque profligato.

IMMODERATA NEQVITIA.

Sed vt semel dicam, nihil ad enervatissimam libidinem & impotētissimam salacitatem exprime-
Spam Perdixem commodius, quæ plerumque de coitu tanta efferatur rabie, tantaque aestuat libidinis intemperantia, vt mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ, quocirca illæ, vt fœtus sospitent suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

Potest

PRÆCOX PROPECTVS.

A Potest & celer profectus ex Perdix pullo, verum eo oui adhuc corticis parte aliqua vestito, significari, Perdix siquidem moræ velut impatiens, minimè expectat vt ouum incubatione ad tempus aperiatur, sed occupatis spatiis spontè erumpit, pertusoque ouo vbi primum caput exeruit, pedesque protulit, reliquo adhuc adhærescente cortice, procurrat, sibi que cibum enanciscitur.

REDITVS IN VIAM.

Aberrantem hominem aliquãdiu, falsa que ductu opinione, sed via demum redditum & recta sentientem ostendere qui volunt, Perdices duas grandiores faciunt, pullis aliquot inter vtranque pictis. Si enim eueniat vt Perdix oua sua fracta comperit, tanto incubationis studio afficitur, vt aliena surripiat, nidoque infoueat suo: verum illud euenit quod D. D. Hieronymus & Ambrosius ex Hieremia tradunt, vt cum pullos eduxerit, illos amittat: hi siquidem audita illius voce quæ oua pepererat, naturæ vegetatione percussi, hac veluti nutrice deserta, ad eam se conferunt, quæ oua illa vnde exclusi essent, ediderat. Clamasse, inquit vates, Perdixem, pullosque quos minimè pepererat, congregasse, familiamque ita suam imprudenter auxisse, interimque pullis ad matris vocem procurrentibus, derelictam hanc insipientiæ suæ demum admoneri. Nostri tamen Theologi historiam hanc aliter interpretati sunt: alij enim per Perdixem malum dæmonem accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione sibi sperat enutrire. Per oua spem, quam de subigendis eis, & sub imperio suo detinendis concipit. Per eam verò auem quæ vera mater est, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, vt legitimam & naturalem matrem, simulac vocem eius audierimus, deserta falsa, procurrimus. Adamantius per Perdixem aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominum Perdixem instar malignum, fraudulentum, callidum, quodque decipiendis venatoribus multum insumit operæ: vbi tamen veræ matris, sanctioris quippe institutio-
nis, vox audita fuerit, eos deseri, atque ita pœnas suæ insipientiæ luere.

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

Neque tamen aues hæc ita semper in libidinem efferascunt, vt non interdum ardor ille deserueat, & vnanimi concordia mas & fœmina rem familiarem curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter sese partiti, excludatque vterque sua, atque educet. quod quidem an sam dedit, vt rei familiaris concordiam in confortibus, per duas Perdices incubantes exprimere plerique voluerint. cui rei aduersari videtur, quod superius de perdita earum incontinentia dictum, vbi marem oua frangere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id non semper, sed interdum accidere positum.

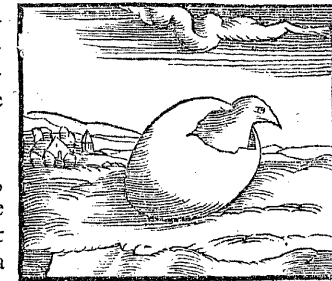
ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS

vaserrima.

Quinetiam vaserrimum in periculis euitandis hominem, astuque maximè pollentem significantes, Perdixem & venatorem pingunt: quæ quo pacto sectantem eludat, & Aristoteles, & ab eo Plutarchus, accuratissima narratione perscripserunt, quæ scilicet pullos adhuc inuolucres supinos prosterni, seque stramentis & paleis obregi, aduentante venatore, ad sibi significati-
nem assuefaciat: ipsa verò ante aucupis pedes prouolans, sui spem capiundi faciat, mox abolet, ac subinde redeat, donec ita illudens abducatur, eum à pullis procul, reperitque mox sibilo, vt Aristophanis interpret ait, abuolandum iam admo-
neat. Eoque spectare crediderim prouerbium, *περδιξι σκέλ* & *ἀερόδικος σέσ*. Interpretes claudum quendam Perdixem nomine apud Aristophanem inueniunt, & ab eo adagium in claudicantium aliorum ludibrium emanasse. Sed esto aliquid in significato claudicationis, natura tamen Perdixis efficit, vt ad dolos & vafritiem spectare prouerbium opinemur, cum scilicet subdolo quempiam ingenio hac progressurum speras, ille tamen euestigio illac se proripit, atque ita vacillatione spectantium spem eludit, vt iter eius, aut rerum progressum euentumque nunquam certa possis coniectura deprehendere. Nam qui versus apud Athenarum citatur, *ἔρχεται πέρδιξ μοι καὶ τὸ πέρδιξι σκέλ*, ad huiusmodi pedum inconstantiam, titubationemque eam quæ oritur ex nimio potu, facere videtur: pedes enim tentat vinum luctator dolosus, vt apud Comicum est. Nullum autem inter aues animal Perdixem dolosius neque astutius: vnde illud Aristophanicum, *ἐκπερδιξισαί*, quippe Perdixis more periculi euadere: ait enim ei⁹ interpret, *αἰ δὲ λαμβάνοντες κέρρη τοῖς ποσὶ ὑπὸ τῆς ἐαυτῶν βίωσις, καὶ ἔπος ἐπιγαλάστωσι καὶ ἐκκλίνοσι*. Stramenta enim pedibus contrahentes, supinas se prosternunt, atque ita occultantur, & periculum declinant. Atque hæc latius apud Plutarchum, libro quo disputat, vtra prudentiora sint animalia, terrestriane an marina.

CONTVMELIOSVS.

Addunt & contumeliosum hominem per alitem hanc significari, quod in suo genere maximè hæc tumultuari, dissidere, & altercari vicissim assidue consueuerint. Sunt verò Perdices alia nobiles, alia rustica. Nobiles longè grandiores sunt, sylualque & saltus plurimum incolunt: rusticae
arua

arua & segetes peruagantur. Grandiores illæ sunt etiam picturatiores, & plerisque Italiae locis nomen retinent incolume. Romæ tamen Starnas vocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Misit Hispania externas aues. Rusticæ longè minores, fulciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem vtrisque ingenium, sed dolosiores, pugnacioresque rusticæ, quas nunc Italia à sono vocis Qualcas ferè vbiq; vocat.

ASTVTIA PRAVA.

Hieroglyphicum etiam sapit Græcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem præcipitem datum, qui terra vix tacta mutatus sit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio: Impuri homines cum à sapientiæ arce deciderint, à rectis honestisque studiis alieni facti, tamen astutia freti aliqua suis in rebus excellere videantur, hisque tractandis super alios attolli, fordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, sublime nihil sapiunt, sed humi volitantes, dolisque & fraudibus omnibus freti, rem quocunque modo facere tantum student, libidinum & cupiditatum suarum laqueis & retibus impliciti obuolutique, eo Perdice deteriores, quod illis vaferrima est ars ad elabendum, capturamque declinandum, quod Græci dicunt ἐκπερηλίζειν: hi neque capti fugam moliantur, neque si euadere possint, studium adhibent vllum vt salui fiant. Astutiæ huiusmodi causa factum puto, vt Eucherus cacodæmonem ex Perdices imagine significari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit.

DE COTVRNICE.

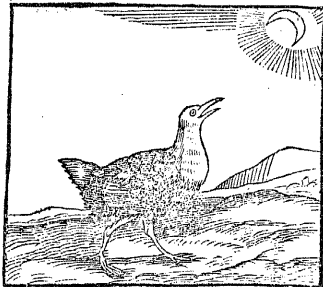
Coturnicæ multa sunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipue celebratur, quam omnium vistricem mirata est Alexandria, vrbe quippe tota in alitis huius præconiis occupata. Hanc Erotas Ægypti procurator morositate nescio qua impotens, in ludibrium emit, atque assam deuorauit, quo facto iussus est ab Octauiano Augusto malo nauis affigi. Est & par improbitas naturæ, neque odiosa minus, eo verò magis detestanda, quod ad hanc impietas insuper accedit & deorum contempnus, religionisque odium, & quantum illa ferocire potest execratio.

Per eius enim hieroglyphicum sacerdotes Ægyptij imputitatem indicabant. vbi vulgati codicis Græci mendum animaduersitas, in quo Oryx quadrupes animal pro Coturnice positum, & ita traductum: neque enim hic quicquam de oryge apud Horum, apud quem in vetustis codicibus manu scriptis ὄρυζα, non ὄρυζα, legas. Et eodem cap. vulgati etiam codices habent τὸ πόνου τῶν πτηνῶν, quod satis manifestum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea verò de causa impura Coturnix habebatur, quod quotiescunque Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eam, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, vt Solem gallinacci, sed manifestissima det indignationis aduersus eam signa, quod apud ipsos magna dabatur impietati cum summo Lunam cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, τὸς γὰρ ἐμφοροθίσις αὐτῆς σκέλεσι ἀνορύσσου τῆς γῆς) pupillasque sibi identidem conscribillat, vtpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neque quidem intueri patitur, atque eadem facit in ipsius Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu quem velut hostem maximè reformidant, & ne spectent, in loca palustria fugientes, vbi non alia fruticum aut sylvarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione prosequentes. Antiqui verò reges (nanque non nisi sapientes eligi solitos tum temporis, satis constat) cognita Coturnicis natura, quæ verum horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquam gnomone quodam utebantur: non ociose in id intenti, certum exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex vocalibus quæ ciborum vsum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, vtpote quod contentionem quandam (desideratur enim ἀντιδιῶν vulgatis in codicibus) præ se ferre videretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

Adem auis in solis, vbi libenter habitat, locis, si quem limpida aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquam rostro pedibusque corrumpere, lutofamque reddere, puluere etiam in eam ingesto, nititur, ne cuiquam alteri animali ad potum appetatur: quæ quidem maligna, improba inuidaque Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, vt malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi verò morum impuritatem eodem modo damnat Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cum purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus vestris

IMPRVITAS.

F

vestris turbabatis. Sedenim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbanda Coturnix aqua profiteatur, quam ipsa aduersus Lunam impietas, & ingrati animi significatio, cum tot à Luna sint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum vsui necessaria sunt. Nam quatum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, vt Cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriunt, quam pede protrita terra aquam spissiore effecerint. Neque aliter potu gaudent Elephanti quoque, sed ij ne imaginis suæ toruitate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, tranquillam ciuium suorum quietem perturbaturus esset. Nam cum iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, forteque sententiam in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, non sine venatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum verò pertinet ad alitis huius esitationem (vt hoc pro corollario subiiciamus) non desuere Medici qui eas mensis summuouerent, tum quia veneni semen illis gratissimus cibus, cum propter comitalem morbum, quem, vt Plinius tradit, solæ omnium animalium sentiunt præter hominem, eaque de causa veratrum appetere feruntur. Aristoteles tamen hominem tantum comitali morbo tentari ex omnium animantium genere asseuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoque comitalem sentire profiteatur. Quod verò de veratro dicebamus, ita apud Lucetium legas:

Præterea nobis veratrum est acre venenum, At capris adipis, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad venenum spectans:

Ecce coturnices inter sua prandia viuunt, Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam vt in Serpente dictum, excogitarum est in morbis desperatissimis viperas edendas dare, vnde non modò salus, sed vitæ etiam subsecuta sit longitudo. Cur verò Phœnices Coturnicem Herculi sacrificarent, causa est, quod in fabulis eum ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astræ filium in Libyam profectum, à Typhone occisum esse autumant, Iolamque Coturnicem eius naribus admouisse, cuius odore fuerit in vitam restitutus: & ne mendacio locuples abesset testis, vulgatum est etiam diciturum ὄρυζα ἰσώσασθαι τὸν κερταρὸν, Fortem Coturnix sospitauit Herculem. Alij eum dicunt eius alitis esu à comitali morbo, quo insigniter laborauit, liberatum esse: quo si tentantur & Coturnices, facile fieri potuit vt sympathia vi aliqua tacite atque incognita naturæ potentia, vel nidore vitæ, vt nonnulli ponunt, alitis vitulata, vel esu potius, morbi genus id fugaretur, atque ita Hercules vitæ redditus fuisse videretur, quod est vero simile. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicæ negotiis detentum ulterius demorer, mira hæc minimè videntur esse, quia variis medicina modis prodest, noxia modò per similitudinem cognationemque naturæ deducendo, modò per dissensionem contrariamque vim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, aliis atque alitis inuentis, quæ salutaria quibus nouit, adhibendo, vt tam contraria quam consentanea pro morbi qualitate prodeisse comperiantur.

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QUÆ PER STRVTHIOCAMELUM & minutiores aliquot aues significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXV.

Ontenderam superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandem literarum studiis infensescere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutem tuam facere plurimum arbitrabar, si feruor ille adolescentiæ tue aliqua ocij interpositione cohiberetur: proinde aliquid comminisceretur, quo tu Venetiis apud nos per gemiales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquam laboribus tuis quietem interponere cogeres, vt aliquando nobiscum amemio cuiquam tete concederes hilaritati, paulò post ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine fultura corporis sustineri potest. Neque mihi satis placet, quod Platonem illum tuum aiunt spontè atque ex animi sententia Academia locum minime salubrem delegisse, vbi philosophantium apud se corpora macerarentur, debilioraq; fieret: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc vsque ætatem natura spontè valetudinaria: siue persuasum habeam incommoda corporis studiorum profectui plurimum officere. Quantam enim ego hinc inæturam fecerim, sum mihi met ipse conscius. Et quantum cæli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus caduerosa facies, quam attuleram Roma, facile poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperam, nitidam firmamque virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendique labores tolerandos

longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat ipse videris, dummodo vobis vobis atque firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, ut omnibus in rebus festiuissimus est, quod de poposcera: tu vero respondisti, venturum te libenter, si modo per dies hos, quos in patria consumpturus esses vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, neve vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interrumparet, auarium vacuis alituum generibus instructum comparavi, idq; totum tibi, ludog; tuo destinaui. Tu cum veneris, quid facturis sis vide, simulac conuiuium ex eis instruere constitueris, vtrum simplices has carnes, sine vlla peregrina incunditatis aspergine, sine Apitiano vlllo artificio sis appositurus: an, quia nonnulla forsitan fatua, & sine succo videbuntur, hic condimenta illa aromataria Venetiis allata sis adhibiturus, ea verò quã suauia, quã odorata, quã preciosa. Propera igitur, ut quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exercituri, apud Cleopatram facias nos cœnare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struces apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.

DE STRUTHIOCAMELO.

EACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus v. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiã coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestã, cum bouem matauerunt, cuius vterum exenteratum, variis alituum generibus, aliorumq; esculentorum farciminius compleuere, lætum hilaremq; diem ex his omnibus vnã tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi videmur, qui Struthiocamelum, visendã magnitudinis alitem, minoribus plerisque auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatijs verò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriã reddidit, tẽq; sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tantũ singulis ciborũ genera per fortẽ educebantur. Nosti multa eius multiplicatis esculentis conuiujs excogitata, vt legi fraus fieret sumptuariã, quã inter nos sancita fuerat: res enim variã sub vno vel farinacco integumento, vel omasi cuticula delitescabant, sed nõ id ganeã, verũ hilaritatis causa. Quare cum hæc fieri soleat in ludũ, nos quoq; ludum boni ominis causa profecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumã tantũ sunt, non tamen volatus: cui crura pedesque atque vngulã non forma tantũ, verum etiam magnitudinẽ propemodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumq; animal in volucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

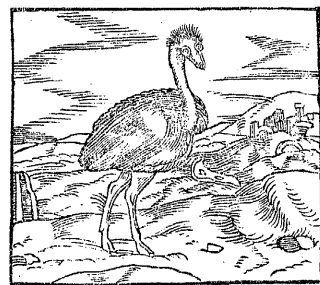
HVIAS sanè pennã, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter se sunt, iustitiã & æqualitatem erga omnes significant, vt apud Horum habetur. Vltimus verò earum vsus ad conos bellicos: & galeas adornandas, tam apud veteres, quã apud nostros: cuiusmodi illã sunt quæ in eo numo habentur cuius iuscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. P. AVG. P. M. TR. POT. XXXIII. Ibi enim pinnã huiusmodi in quodam sero sitã sunt supra frontem sigilli, cui subiecta est inscriptio, IVSTITIA. Numum Bononiã vidi apud Io. Achilliũ. Ibidem apud Alexandrum Calciniũ solum Iustitiã caput in numo est, cum eodem pinnarum æqualium gestamine, iisdem literis, quippe, IVSTITIA. Sedenim vt ad alitem reuertamur, quoniam Struthiocameli stolidi adeo sunt, vt cum colla fruticibus occultauerint, latere sese existiment, succurrit Carneadis disceptatio, qui Iustitiã nihil aliud esse quã meram insaniam profitebatur.

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiusdem speciei similitudinem murorũ summa fabricari solita, causam dedere vt Pinnã vocationem ab iis, vt Varro ait, quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quã alibi apud Varronem & Plinium legis.

SANÈ si quis Aegyptiorum more elementorum concordiam indicare voluerit, non imperitẽ picturam eam proponet, quam ipse rerum opifex per animalia id præ se ferentia, considerandam proposuit, lutram scilicet, vel eius loco marinum vitulum, Struthiocamelum, & hominem, vno vinculo religatos. Lutra siquidem, & vitulus marinus, media sunt animalia inter terrestria & aquatica, vinculumq; illud ostendunt, quo terrã applicitã sunt aquã, suisque coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cum arenam terminũ maris posuisset, leges etiam imposuit aquis, ne fines transgrederentur suos. Struthiocamelus autem ambiguus est inter terrestria & aëria: verè enim volucris non est, quã nequaquam à terra, vt volucris, attolli potest: pennę autem alq; illi ob id tantũ à natura datæ, vt celsũ adiuent. Crura verò, vt dictum, bouilla propemodum, vngulãque bifurcas habet. Denique inter elementa

ELEMENTORVM. concordia.

omnia, & cœlũ ipsum, homo intermedium est.

A termedius est constitutus. Ita per huiusmodi picturam tota ipsa rerum machina describitur.

MVLTIVOLVS.

DIUINÆ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil sibi adsciscente ponunt, videlicet qui sacra adscriptis militia, profanis tamen negotijs implicetur, ijsque tantum tractandis occupetur. Nam quod alatum est, contemplationem refert & excribit: sed propter vasti corporis magnitudinem tollere se humo nequit, alis tamen, vt dicebamus, ad cursum vitur. Quod pedes bouillos habet, terrãque semper adhærescit, quã terrã sunt significata suscipit: ita enim videtur Hefychius interpretari, Quod verò ad animalis huius ingressum attinet, tamen volare nequit, pernicissimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratẽ Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuisset: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarum quasi velificatione procurrebant, vt statim equites desperata præda, insequi desisterent.

HÆRETICVS.

QUOD verò superius diximus ex Hefychio, Eucherius quoque per animal huiusmodi hæreticũ hominem significari tradit, qui habere quasi videtur sapietia pennas, volare tamè non potest.

HYPOCRITA.

EVCHERIUS idem ait de hypocritis dictum ab Esaiã: Erit cubile draconum, & pascua Struthionũ. Parit siquidem oua Struthio, verũ, vt alibi diximus, neque illa incubatu fouet, neque pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi vim addoceat, nullos tamen filios per vllum bene actã vitã exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quod pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hæc, vt paulò ante dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, vt imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientiã hieroglyphicam haberetur, vt pote qui cum auis sit grandissima, ita vt altitudinem equitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantũ frutice occultauerit, latere se totam existimet, cum reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stupore fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile, occultare id quamprimũ studeat.

DE VESPERTILIONE.

MONSTROSA quoque est Vespertilionis effigies, multaq; in se mystica cõtinet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM ERECTVS.

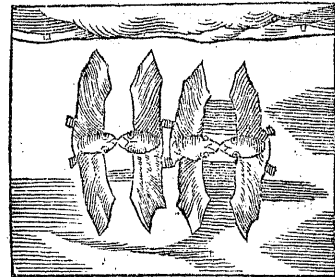
MPRÆcipuumque illud apud Aegyptios fuit, vt per animal huiusmodi significarent hominem qui debilibus & exiguis viribus siue nobilitatis, siue fortunã, siue etiam ingenij præditus, ita tamen repente emerferit, vt non se tantũ humo sustulisse, sed subito volatu elatus in sublimẽ ferri videatur: cuiusmodi exemplorum plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tantẽ membranula fretus volat, ita vt difficulter distinguas, sit ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè vafreque duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se murem venditat, atque ita capitis periculum euadit.

OFFICIA MVTV.

MIRUM verò illud inter hoc tam brutum genus, quod tanta se humanitate complectuntur, vt nulla cõuenientius specie figurã officia mutua describas quã per Vespertiliones alterum ab altero catenatim pendentes. Habet enim id genus mutuum inter se quandam beneuolentiam, sæpẽq; veluti catena quadam contexta, si qua vlli vis inferatur, mutuo sibi cohærent, imbecillitati suã opem sibi inuicem afferentes, visãq; sunt alia ab alia alarum hamis vnus ad alterum porrectis pendentes, longum veluti funem produxisse.

NVTRICATIONIS FACVLTAS.

MVLIEREM iidem sacerdotes lactis vbertate fœcundam & bene nutricantem significare si vellent, eandẽ ipsam alitem pingebant, quippe quã sola valucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lacteq; nutrit pullos, vberibus mulierum in modum admotis. Nam Aegyptij ab iis quæ in vnoquoque genere reliquorum naturã aut mores excederent, significationũ suarum argumenta desumebant. Quod verò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi fœlicitatem indicaturi Dianã simulachrum mammosum effingebant, cuiusmodi illud fuit quod Ephesi tandiu tanto concursu visitatum, camque Latini ea de causa multimammiam appellarunt, cuius exẽpli multa hodie Romã vetusta signa conspiciuntur. Minimè verò prætereundum est, hoc loco in impressis exemplaribus Hori perperam legi, Γωαί- & Ἐπιδόσαν ἢ καλῶς ἀνατρέψαν βελόμβροι ζωγραφίσαι, τεχνόνα ζωγράφου, cum ex manu scriptis codi-

cibus antiquis & historia ipsa legendum sit, βελόμηροι ζορραπίται, νεκρέεδα πάλιμ έχισαν δόντας, & μασέες ζορραπίται: hoc est, Volentes pingere, Vespertilionem identidem dentibus & mammis præditam pingunt. Inde sequitur pro redditione causæ, αὐτὴ δὲ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν δόντας & μασέες έχει, siquidem sola ex omni volucrum genere, & dentes simul & mammas habet. Quorsum enim dentes & mammx ad turturem alitem minimè monstrosam?

L V C I F V G A.

Q Vòd si hominem latebris & occulto secessu gaudentem, vel qui rei cuiuspiam metu percussus in apertum minimè prodire audeat, significare vellèt, formicam & Vespertilionis alà adpingere confuerunt. Atunt siquidem eam esse inter Vespertilionem & formicas naturæ discordiam, vt si ala tantùm Vespertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur.

M O R A.

Q Vinetiam sunt qui tradant credi solitum, formicam eò nunquam exire quòd Vespertilio vel semel accesserit: atque ideo formicam sub Vespertilionis ala positam, & moræ & tarditatis aut impedimenti significatum habere. Tranfit & ad columbas huiusmodi sympathia, quia vt Florentinus libro de re Rustica ait, columbx stationem minimè deserunt, si Vespertilionis caput supra turrim posueris.

I N S C I T I A.

Cognitionem alibi per lumen significari diximus, vnde etiam Dare luci, pro Declarare & edocere, sæpe legimus: contra verò inscitiam per tenebras intelligimus, vnde Hallucinari pro Decipi per ignorantiam. Quoniam verò Vespertilionis ea natura est vt tenebris gaudeat, neque lucem ferre possit, diuinæ literæ dum Vespertilionem à sacris summovent, & προλαμπύρας eum intelligūt virum, in quo nullum disciplinarum, aut veræ institutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Vespertilioes in diuinis literis idolorum monstra sunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Vespertilioes, Sūt etiam cogitationes immundæ, quas improbi dxmones ingerunt, vt idē sentit,

S E C V R I T A S.

N Eque defunt qui securitatem indicaturi, Vespertilionem inuerso capite pingant: is enim circumlatus domui viuus, & super fenestram vel in hyperthyro, aut ipsis in valuis inuerso capite affixus, maleficiorum amuletum creditur, Plinio etiam id tradente, quod ad hæc vsque tempora plerisque locis factitari videmus. Contra verò, si quis eam amoliri arceretq; ab ædibus velis suis, platanifolia suspendat. Africanus enim in his quæ de agricultura conscripsit, Vespertilionem eò non ingredi tradit, vbi arboris huiusmodi folia suspensa cōspexerit, Pro corollario ad dam, occidi eas hederæ suffumigata. Nā eas qui sustulisse se profiteri signo aliquo velit hieroglyphico, Vespertilionem faciet hederæ folio insidētem. Nam Alcithoë Leucothoëque sorores apud Ouidium, spreuisse Bacchi sacra finguntur, eaque de causa in Vespertilioes mutata, vnde suffitum hederæ ita exhorrent, vt eo etiam necentur.

I M P V R E M E N T I S H O M O.

H Esychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parçè fidei documenta susceperit, inque illis mente non satis firma versetur, sed in ambiguo omnia reponat, neque sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demū sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum vespertinum, atque vbi tribus aut quatuor spatiolis volatum exercuerit, a noctis tenebris occupatur: neque longè fertur, sed supra circumque tecta semper volitat, cum Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamque inhabitabat, derelicta, pristinam scilicet imbecillitatem & crassam originem nobis posthabendam admonens, perinde ac etiam separari nos à parentibus, & sequi Dominum doctrina moneat Evangelica. Vespertilio demum vtrum ales an musculus sit, extat in ambiguo, cum, vti paulò ante diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, carro verò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neque pluma, sed pillo, atque eo quidem murino, vestitur. Ita homines plerique volatu qualicumque præditi, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atque præuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quam Christianos incessunt, Impurissimum hominum genus, non modò Vespertilionibus perquam simile, sed cui meritò από τῆς μαραινέου nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

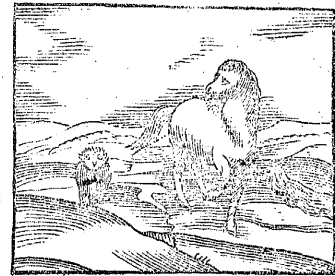
D E O T I D E.

Tardæ Græci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibus, propterea quòd offibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædium vsque extremplò sequitur. Sedenim Xenophon earum carnem ait multò suauissimam. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quòd nihilo quàm perdices longius provolent, celerrimèque fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quoque hieroglyphicis adnumerant.

Quippe

A Q Vippe si hominem imbecillum qui ferociori potentiorique assurgeret, ac in rebus gerendis sententiisque dicendis primas illi partes cederet, significare si vellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equum aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam veluti venerationis ostentatione excipit, circumque volitando & subsequendo deducendoque, officium facere quodammodo videtur.

IMBECILLVS FOR-
tiori assurgens.

N I L A L T V M S A P I E N S.

C Vm verò Oris omnino auis sit, animi est identidem signum: Calatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animū indicat ignauum ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulentiaque adeò grauis, vt vix sese terra attollat: ita terreni etiam affectus, quo quispiam detineatur, indicium est, quippe qui nihil sublime sapiat aut meditetur.

C O N T V M A X.

A T si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum, ab omni bono opere alienum, hieroglyphico referre voluerit, aptè Otidem & canem pinget: nulla enim auis canem exhorrescit præter Otidem, quæ suæ sibi conscia tarditatis, simulac canem conspexerit, aut latrantem audierit, statim arrepta fuga se condit in latebras. Per canem autem suo commentario Sacerdotem præcipuè significari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquisque bonis moribus differentem contra impios scilicet & improbos oblatrātem. Eum igitur qui subfugit & sacerdotem, ingenio plurimum contumaci esse consentaneum est.

D E A L C E D O N E.

Lccedonem, quod hætenus viderim, Ægyptij non posterunt: ea verò apud Italos sua habet significata.

T R A N Q V I L L I T A S.

Q Vorum vulgatum illud est, per Alcedonis nidum rerum quarumlibet tranquillitatem indicari: mare siquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auicula illa nidificat in littoribus incubantque, mira pacari serenitate compertum est. Est verò nidus ille miro artificio ex pisciculorum ossiculis & spinulis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis figura cucurditæ præter vnum perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi sit parentibus aditus, cætera conclusus.

I V S T I T I V M.

T Ransit & ad res ciuiles figuræ huiusmodi significatum: nam hæc ad maris varietates accommodantur, est enim iustitij monumentum: idèoque à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesq; & turbines, hoc aptissimè refertur. Nam & Horatius mersari se ait, si quando res agere adlibuerit, ciuilibus vndis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt verò dies Alcyoniæ, vt luculentissimo carmine Simonides tradidit, septem ante brumam, dum scilicet incubat: & septem à bruma, posteaquam pulli exclusi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper nostris locis, in Adriatico quippe sinu, contingit, neque etiam Tyrhena ora, at in Siculo mari ferè semper. Fit verò bruma, vt Hesiodi interpretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi vocant: & eo mense à Latinis Brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelleretur, Sedenim Traiani temporibus, quòd de ætate sua Plinius proficitur, ad v. calend. Ianuarias fuit, quo die nauis est nostræ salutis Assessor. Accidit autem bruma, tresque cardines reliqui, in octaua singulorum, Capricorni, Arietis, Cancrj & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minorum aliquot neglectam intercalationem, minimè nunc respondere comperas: nam octaua Capricorni, circa vigesimam est nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentia dimittamus.

C O N S V E T V D I N I S R A R E H O M O.

A Lccedonem præterea pingebant quotiescunque vellent hominem rarò prodeuntem, & minimo temporis momento cum hominibus versatum significare. Alcedonem siquidem videre est omnium rarissimè: ferè enim circa Vergiliarum occularionem, brumamque ipsam apparet, & vbi primum per portum non plus quàm nauem circumuolauerit, statim abit, vt nusquam præterea conspiciatur: de quo apud Stesichorum, latus: Causam huius nidulationis hybernæ quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, vt æstare propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme verò obturatis præ frigore poris, humidiorèque effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. Non dissimularim hoc loco quòd Antigonus ait, Alcedones vbi senescunt, Cerulos vocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonem, Cerulum, & Cornicem. Sunt qui harum marem Cerulum vocent, idque verum esse tradunt interpretes Theocriti.

Vnt pleraque de quibus Ægyptij parum, alij multum locuti sunt, quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis non dissimilia sunt, in Struthio camelum hunc infarcienda videntur, atque in his Curuca, & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus vulgatissimum apud omnes scemma, hominem per eam significari, qui filios adulteros pro suis pascat. Cuculus enim Curuca absumptis ouis, in eius nido sua potissimum oua ponit, utpote qui se ignaum minimèque idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Sux igitur sibi concius imbecillitatis, eam inir rationem ad proles suæ tutelam, quippe qui omnium auicularum iniuriis sit expositus, vereaturque ne si nidum struat, minimo inde negotio depellatur, idcirco ad alienas confugere opes pergit, Curuca itaque oua illa fouet & excludit, atque educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

DE CVCULO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

Cuculus quia timiditate maximè omnium auium excedit, adeo vt à minimis quibusque auiculis conuellatur, easque præ metu fugitet, commentis nonnulli sunt, hominem minima quæque expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significari, Vnde conuicia illa, siue quempiam adulteræ vxoris maritum dicere volumus, siue ignauū, siue stupidum, aut nullo animo præditū hominem notare, Cuculum appellamus, vt apud Horatium Setmonibus:

*Tum Præcelsinus falso multumque fluenti
Expressa arbusco regeit conuicia, durus
Vindemiator, & iniuctus cui sape viator
Cessisset, magna compellens voce Cuculum.*

Solent, inquit Porphyrio, leuia rustici circa viam arbusta vindemiantes à viatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocari, tantam verborum amaritudinem in eos effundunt, vt viatotes illis cedant contenti eos Cuculos iterum atque iterum appellasse. Ego cum Octobri meuse Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi, per continuum diem conuiciis huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autè ipsa re nouimus, quemadmodū viatores quos in itinere vindemiatotes per agros conspexerint, conuiciis agitare gaudeant, illique ita respondere, vt Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignaum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphyrio dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumniis etiam vehementioribus: viatores enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nunc alios atque alios conuiciis incessunt: illi contra, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cœperit, omne opprobrii genus regerunt, tegendisque reiectis turpissima quæque minitantur, præferim si celsissimis quæ frequentes tota regione sunt arboribus infederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoque, tempore vindemiæ licet, ne quid Libeti libertari detraharur. Atq; hoc illud est quod Flaccus ait, Durus vindemiator & iniuctus, qui sape viator celsisset. Quoniam verò species Cuculi certo anni tempore non multū differt ab accipitrye, locus fabulæ datus, quam in Arati vita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspècta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futuram accipitrem.

TRANSMVTATVS.

Possumus igitur hominem qui vel mores, vel effigiem ita commutarit, vt alius penè videatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figuram immutare creditur, & in aliud transire genus, cum inter accipitres omnino numeretur, licet vnguibus sit haudquaquam aduncis, neq; capite accipitri similis, sed colore tantum, rostro quoq; magnitudinè, colubino potius quam accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

Alij porrò quoniam Ægyptios animaduertent de pulicum defectu describendo sollicitos fuisse, quippe organum in eo significato proposuerant, addidere ipsi Cuculum & humanum vestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primūm audeat alitem illam, si dexter pescircunscrubatur, ac vestigium id defodiatur, non gigni pulices vbi-cunq; puluis e vestigio compressus, sparsus fuerit. Hæc obseruauit Magi. Pulicum verò nuncupatione, humiles sordidæque curæ sunt intelligendæ, quibus impliciti vitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculperè in sanientis vanique sit ingenij, ob exiguitatem, quæ minus representari potest, vsu tamen loquendi frequenter vsurpantur.

I V N O.

Pausanias vbi opera ea recenset quæ Mycenis spectari digna viderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculum, insedisse dicit, eaque de causa signum ita fieri solitum quod Iunonis desiderio

A desiderio Iupiter aliquando in eam auiculam se conuerterit: tam inania illi de diis suis comminiscerantur. Quinetiam locum Coccygium appellatum autores celebrant, in quo Iupiter in Cuculum sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita leges, Iouem Iunonis congressum appetiisse, rem tamen occultare voluisse: mutatum itaque in Cuculum, abiisse in montem qui tunc Tronax, postea verò Coccyx appellatus est, eoque & Iunonè concessisse, quæ simulac affedit, Iupiter in eius auis effugie ad eam aduolauit, scq; in eius genua proiecit: repulit huc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argiuos Iunonis simulachrum in throno collocari, in manu verò sceptrum poni, supra quod Cuculus. O lepidos & otiosos deos, qui puerilibus his naniis delectarentur: sed longè magis ineptos, qui talia scriptis mandare non erubuerunt.

N V P T I Æ,

Cum verò vincula iugalia curæ sint Iunoni, putarim ego boni ominis causa Cuculum deæ dedicari solitum: boni est enim augurij Cuculus, nostrique solè ex eius cantu ducendæ vxoris tempus percontari. Caro autem eius si in cibum autumnali tempore veniat, cæteros sapes exuperat.

VERNVM TEMPVS.

Est & verni temporis signum Cuculus, id quod vel imperitæ innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum veris ponit Hesiodus:

ἦ γὰρ νόμους νόμους ἔειπες ἐν πελάγοισι.

Vt cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exulare hominem dicit, quia verum eo nuncio veris aduentum intelligant. Pistotheus apud Aristophanem, Auibus, vbi Cuculum Ægyptiis imperasse dicit, tam eos ait quam Phœnices ad cantum huius auiculæ, tanquam ad imperium triticum & hordeum demetere solitos: tempestiuor enim apud eos messis, quam in Graecia & in Italia fit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

Ominem qui nulla iucundiore consuetudine posset ad risum allici, quod eius expertus esset, veluti Socra es fuisse fertur, ostendere si vellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tradunt: in liene verò sedes est risus, veluti amoris in iecino-re, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaque de causa dictum, columbam summam significare mansuetudinem, quod bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

Pupam Ægyptij cum pinxissent, præcognitam vindemiæ feracitatem, siue lætum ac plenum vindemiæ prouentum indicabant, lætitiæ scilicet aliquam affuturam, vt in Vice latius explicatur. Quia si ante vindemiæ tempus valde clangere audita fuerit, nimirum vini redundantiæ prænuunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

C Hominem verò ebrietate laborantem ac sibi remedium comminiscentem, significare cum vel- lent, Vpupam & Capillum Veneris herbam pingebant: Vpupa siquidem viuis vescitur immodicè, ita vt plerunque inde ebria fiat, ac simulac se renari sensit, Capillo Veneris decerpto efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc ἀδίατον Græci vocant, ἀπὸ τοῦ ἀδίατον, hoc est, eo quod minimè marcescat, neque quidem si aqua perfundatur, immerga urve, neque bruma putrescit, vt herba reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literæ, quam piorum mensis inferri nolunt, quæ rulam quippe volucrem, lugubrem atque Luctuosam, quæ nihil vnquam nisi mœstum & triste meditat, Vnde per alitis huius hieroglyphicum, hominem vitii deditum intelligunt Theologi, propterea quod nemo magis querulus, magisque mœstus assidue est, quam vnusquisque vir improbus atque flagitiosus: sollicitat hunc admissorum scelerum conscientia, vel inquietum exercet admittendorum cupiditas & impotentia. Nam si rumore superbiæ turgescat, quæ illi vnquam hilaritas, aridebit? Fastu cruciatur assidue, neque vllos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimum se mortaliū putat. Auarus est, si iactura quantulacunque fiat, vicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam videt, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim vt incensus est pœnas vitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ. Quid inuidus? nonne suimet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, astat immensum: expleuit cupiditatem suam, languet & erubescit. Quid vorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflammatur: potauit, mente capitur, titubat, semianimis desicit: atque vt semel cum Flacco dicam,

An ne magis Siculi genuerunt ara inuenci.

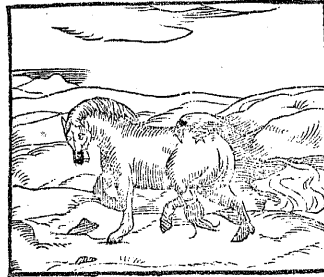
quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusque addictus flagitiosis: Contra verò probus modestusque vitruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudentem hilarémque scit à Deo vocari, exultantem sacris admoneri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo contentus est: denunciatur inimicitia, pacem meditatur: sollicitatur à maligno, resistit audacter, letumque tunc triumphum agere sibi videtur, cum semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, vt neque mentem offuscet, neque debilitet corpus: nullaque demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorum conscientia requiescit, cum se pium cogitet, cum se vitam puriter egisse reminiscitur.

DE FLORO.

Nongè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa venerationis in equum ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominia.

Ferocem hominem ab humiliore mansuetioréque superatum, per Florum auiculam, quæ *ἀνθρον* Græci vocant, significabāt. Palustris avis ea est, coloris pulchri, oculorum acie non satis valens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim vterque pascitur. Illa vocem eius interdum imitatur, infiliensque aduersus equum, dorsum occupat, quæque maximo potest morsu colla armosque vellicat, hisque auxiliis freta cum plerunque fugat.

FEROXA MANSVETO
superatus.

DE SALO.

Qvando verò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensēbimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes.

INIURIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum vocant, asini vlcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filii iniurias vlcerentem significare volunt. Nidulatur hæc plurimum in spinis, acciditque vt asinus pruritu vlcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atque ita atterat vlcera, nidusque dissipet: quod quidem illa adeo pauet, vt cum etiam vocem rudentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaque Salus ob eam iniuriam in Asinum inuolat, vlceraque eius rostro imperit, affixaque pertinacius, quanto maximo potest conatu excuat. Denique atrox vsque adeo odium inter eos esse autumant, vt si vtriusque sanguinem commiscueris, sponte se vterque subducatur ac separetur, antipathia, ne coeat, pertinacissimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

Si verò Florum vnà cum Salo pingerent, hominem qui alterius necessitudinem pertinaciter sauerfaretur, significabant: quare aues illæ aut auerfæ inimicem, aut capitibus saltem obrortis in diuersa, pingendæ sunt. Commentum causa ea est, quod implacabiles inter vtranque inimicitia intercedunt, neque vilo pacto fieri potest vt harum quoque sanguis exhaustus commisceatur: confusum enim non aliter alter hinc, alter inde contrahitur, quod oleum ab aqua subducitur, vsque adeo natura ipsa dissident. Quare tibi tria sunt obseruanda eiusdem generis exempla, quorum natura inter se minimè congruat, sitque pertinacissimæ discordia, Salus & Florus, Salus & Asinus, & de quibus suo loco dictum, Cornix atque Noctua. Namque vt nihil est appetentius, nihil rapacius similitum sui, quàm natura, ita etiam dissimilium nihil auersum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

Minimè ita libidinis vsu confectum exhaustumque vt propemodum exanguis sit affectus, ostendere qui vellent, Ardeolam illam pelam pingebant, quæ Græcè *ἐρωδὸς* dicitur: ea de coitu ita angitur, vt sanguinem ex oculis emittat, remque summo cum dolore peragat, clamore vasto atque admodum insuauè difficultatem attestante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, *ὄν ἐαρ ἰσποῖ*: nam *ἐαρ* quandoque sanguinem significat. In collectaneis Sudæ Grammatici dictam volunt *πυρρὸν τὸ ἐν ἔλαισι διατρέχειν*, quod in paludosis & humidis locis versetur

A versetur, quasi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenscant: sunt qui similem gruam dicant: & diuinarum literarum interpretes de aue hac, vbi vulgata Psalmorum editio habet, Herodij domus dux est eorum, varia tradiderunt.

TEMPESTAS.

Sed enim D. Augustinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempestatis eam impendentis signum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuersæ sunt volucres, tamen vtraque sit indicium tempestatis: ait enim,

*Cumque marina In sicco ludunt fulica, notasque paludes
Deserit, atque altam supra volat Arden nubem.*

Sed super hac satis est à nobis in Ciconiæ commentario disputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

Minimè ex aromatum mercimoniis ditescens significans, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia versatur, quæ furculos cinnami congerit, ex quibus nidum sibi conficiat, quocirca indigenæ plumbatis eum sagittis decutiunt, mercis gratia: neque aliud mihi super ea compertum est.

DE VELIA.

STVDIOSVS OTII.

Studiosum otij & commodorum hominem indicare qui voluit, Veliam auem pingunt: ea enim in umbra & aura æstare agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cum in eos qui otio literario dediti sunt, cauillantur, genus hominum ignaum appellant, quod, vt apud Iuuenalem est, tecto gaudet & umbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

Minimè nobilem hominem, atque vt dici solet, Terræ filium, notare si vellent, Asionem illum pingebant, qui diuersus a perenni est, corpore pingui & minimè vocali. Nihil enim habet exploratum de generatione eius, cuiusmodi, qualisque sit: ceterum Fauonius tantum flantibus eum apparere constat, veluti etiam plerique homines ignobiles, potentiorum tantum fauore aliquo, tali quippe adspirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla virtute nulla munici disciplina ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus vnde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc est genus maximum, quibus pluma aurium modò surrigitur, vnde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenæum plura comperies.

MIMVS.

Per hanc auem plerique mimum atque parasitum exprimunt: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

*Alter in obsequium plus a quo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic ierat voces. & verba cadentia tollit,
Vt puerum credas sano dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.*

Est enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & vt Plinius ait, parasita, & quodam genere saltatrix.

CORNVTI.

Hæc in clypeo atque insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulo antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit qui **CORNVTI** appellabantur: eratque ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

Lynx inter lingua nobiles enumeratur, pro quo nomine Lyncem compluribus in locis apud Plinium corruptè scriptum offendes, indice etiam illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui volucere animal quadrupedibus adnumerat. Lyncem eam quæ nostra hæc lynx est, arbitrati, Fringillam hanc vulgo dicunt, vt Gaza putat. Græci

Græci plerique Romani sermonis non vocem, sed significationem secuti σεισσπυγίδα, Latini à cauda continuo motu, motacillam dici tradidere, Torquillam alij, à torque quo collum insignita est: alij turbinem, alij aliter nominarunt: sed nos Pliniaia codicis macula iam eluta, ad significata nostra reuertamur.

DICACITAS.

Per eam pictam nonnulli dicacem hominem intelligunt, propter insignem linguæ longitudinem: linguam enim habet serpentibus similem, quam in longum mensura quatuor digitorum exporrigit, rursumque contrahit intra rostrum non complicatam, sed terreni lumbrici more collectam, & in sese reductam. Communis autem sermo verbosos garrulosque homines ab instrumento ipso linguaces appellare solet. Sed ad linguam id etiam addemus, quod pedes habet Lynx binis vtrinque digitis insignes: illi tamen hæc de Lynx dicta crediderunt.

INCANTATIO.

Passim verò præcipuum ales hæc fuit incantationum signum, propterea quod ei amatorium quid natura inesse persuasum est. Quinetiam quæcunque ad rem amatoriam veneficia, pharmaca, incantationesque comparantur, vno vocabulo Iyngas Græci vocauerunt. Hinc apud Theocritum intercalare illud, Pharmaceutria.

Ἰνγξ ἔλκε πῆνον ἐμὸν ποτὶ δάμα τὸν ἀνδρα.

Scribit Pindarus Venerem Iynga cœlitus atulisse, quam Iasoni daret: carmenque docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CUPIDITAS.

Idem Pindarus hieroglyphicè locutus Ἰνγξ ἔλκε πῆνον ἴπωρ dixit, vehementè cupiditatem significare volens, ut eius interpretes exponunt. Lynx enim, ut interpretantur illi, vis illa dicitur, quæ cogitationem nostram ad cupiditatem & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pirhûs eam filiam fuisse, propter persuadendi vim: maxima enim persuadendi vis inest amori, nihilque tam incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidius: Crédula res amor est. Addunt, eam amatoris veneficiis incitasse Iouem in amorem Iûs. Sedenim Callimachus Echûs filiam dicit, & Iouem (tanta eorum temporum vanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea veneficiis coactum, ut secum rem haberet: vtcunque, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, veneficiisque amatoris construendis damnatam.

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETUDO.

Perniciosa consuetudinis hominem indicaturus quispiam, Caprimulgum auem pingat: ea enim inter capras familiariter versatur, appetitque earum vbera fugere quod cum fecerit, vber extinguitur: capra, ut aiunt, excæcatur.

DE TURDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

Hominem qui technis & commentis, consiliisve aut artibus propriis elusus malè perierit, & uti dicitur, in laqueos quos tetenderat, incidit, ostendere qui volunt, Turdum viscata implicatum virgulæ pingunt: quandoquidem, ut inquit Plautus, ipsa sidi auis mortem cacat: viscum enim non prouenit, ait Plinius, nisi maturatum in ventre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de iis qui in eligendo sibi malo sunt procliuiiores & aduersa mox quæ in se ipsi contrahunt, Deo imputant, cum nihil aliud sit, indurare cor Pharaonis, & Excæcare oculos populi apud Deum, quàm gratiam suam quæ se largè volentibus infundit, à præuè & iniquè agentibus auertere. Nam simulac quis Deum dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia; omnibus inde afficitur incommodis, viam rectam non videt, & contumacem se opponit ad admonitiones, nullo pollet animæ sensu, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodum Solem occidentem recessu à nobis noctem facere, cum alioqui nihil à Deo nisi bonum emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor.

SURDITAS.

Alioqui Turdus surditatis indicium est, cum omnium auium eo plurimum incommodo laborare Turdum, manifestum habeatur. Accedit hæc quod prouerbium κίχλης κωφότερον, de loquacibus, qui loquentes alios pari nequeant.

DE

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS.

Solitudo hominem qui significant, Erythacum auem pingunt, quæ quidem ira secessu ac solitudine gaudeat, ut rarè duas vel in eodem saltu reperire possis. Eam Theodorus modò Syluiam, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis, alterum à ruboris indicio, quod ex Græca dictione colligitur.

DE CINCLIO.

PAUPERRIMVS.

Nuenciam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclum auem esse dicit imbecillam, inualidamque aded, ut nidum sibi ipsa parare non possit, alienisque ideo nidis ouiferare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclio mentio, cui nomen à caudæ motatione sit σεισσπυγίδα, ea nimirum lynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè vulgus plerisque locis, Græcum vocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscunt, & κίχλιζερν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

Cum itaque Cingulus inops aded sit, neque certo vsquam lare vtatur, nonnulli erroneos illos qui nunc totum terrarum orbem medicabundi cum chiromanticis vxoribus & liberis peragant, nusquam certas domos habentes, quos vulgo Cinganos vocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur.

ADVENA.

Quamquam in vniuersum omne genus auium apud aruspices pro peregrinis, a luentis & conuenis accipitur, ut ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ vrbs Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposcebat, forteque euenisset ut neque gypsus, neque alba terra vsquam inueniretur, quo situm & magnitudinem cupido Regi describerent, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaque disseminata quaquà vrbs mœnia ducenda erant, accidit ut aues ad eam depascendam auidius aduolarent, quo quidem ostento territus est Alexander: sed aruspices respondere, prospera vrbi ex hoc portendi, quod futura esset omnium & nutrix & alumna, folique vbertatem esset alienis quoque gentibus largissimè communicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFI-

CVM PETRVM MELINVM ROM. SENATVS

cancellarium, de iis quæ per apem, & id genus cætera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis,

LIBER XXVI.

Volutum significaciones, quas in aliquot digestimus commentaria, legisse te scribis, Petre Melina Romanorum ingeniorum præfens decus & ornamentum: in quibus & Apem habere voluisses, quæ quod mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde de si quam, ut superiori anno fecisti, adium iuarum partem picturis ornare pares, habiturum te speras tui generis argumentum, quo literatorum oculos possis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexeram. Sed quod à melle te maiorum tuorum nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morum potius tuorum suauitate comparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas incundissima, cuius lepore omnes ad te trahis tibi, deuineis, ut de te verè dici possit, fauum mellis in ore tuo sedè posuisse: siue perelegans ille scribendi tenor tuus, ubi solutam orationem aut carmen facis, amenissima quædam dulcedine legentem afficiunt, euenit ut vndecunque merum mel & sis, & habeatis. At plenus rimarum sum, neque me cohibere possum quin epigramma illud camis nostris sodalitiis olim decantatum erumpat. Quis enim prohibet apud ingenium Pœtica studiosissimum, aliquando poetam agere?

Romulei certant lepido certamine vates,
Nomini equa viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poetica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atque alij malunt correpta parte Melinum

Dicere

Dicere, Regasum quod melos ore canis.
 Sis quodcumque velis, nullo discrimine amandus,
 Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:
 Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
 Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quod horum infelicitas temporum pauca admodum nunc ostendunt ingenia, qua bonarum artium amore eruditionisve felicitate capiuntur: eoque alieniores plerique à doctrina studiis eadunt, quo sunt magis natalium splendore aliquo illustrati. Tu verò cum ex ea sis domo ortus, in qua summi plerique viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornametum geniti, insignia rerum à se gestarum monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Vrbe honores, titulosq; foris arma pro salute patriæ victorias, diuitias honestissimis artibus comparatas, nihil rerum harum amplitudine contentus, à teipso splendore excitare quasuisisti, ut clarissima ea familia dignus euaderes, patrèq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Acceperere mox bona artes, & egregia disciplina, Latinæq; & Græcæ literæ, quas eo conatu successuq; affectus es, ut paucissimi omnino sint inter Romanam hanc nobilitatem, qui parem tecum gradum hodie conferre possint. Sed quoniam non de literis tantum, sed de totius vitæ tuæ integritate, atque animi magnitudine, si quis de te loqui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq; tuorum benignitas omnis explicanda, qui me omnibus humanitatis officiis profecuti, quam in filios exercere par est beneuolentiam, charitatem, & studium in me omne præstiterunt, his in commodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi merito debere iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatu, ne Fucus etiam, belluo ille satis impudens, & molestissimi Culex & Vespa sese intruderent, repellere nunquam potui, ac ne vllus & molestia & importunitati finis esset, Musca etiam, Cicada & Araneus se his admiscuerunt. Tu quidem strenue nimirum & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorum aliquo ledare, caueris. Verum agè quid Apes sibi velint videamus.

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

ROPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimum Regi suo significare si vellent, Apem faciebant illam utiq; breuem, variam, & in rotunditatem compactilem, quæ sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem vniuersum Apum agmen cõsecratur, æquæ atque homines Regi obtemperantes. Rex verò vel aculeo caret, vel ad offensionem minime exirit: quæ quidem præcipua est in Rege virtus, qui in obeundis vitæ officiis, nõ magis iustitiæ aculeum, quam dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusque genio, qui ciuilem hominem, popularibus vtique studiis deditum, sed qui perfectam virtutem consequi minime potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui verò ciuilem virtutem ad amissum affectus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum.

R E X.

MERITO itaque Regem, qui populos vnanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui vellèt, examen Apum proponere consuevit: si quidem is foras non procedit, nisi migraturò examine: cumque procedit, torum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cum populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam licetoresque assidua custodientes autoritate. Cum processere, se quæque proximam illi cupit esse, & in officio cõspici gaudet. Vbiq; confedit, ibi cunctarum castra sunt. Missam facio miram earum circa Regem obedientiam, vt fessum humeris subleuant, validius fatigatum ex toto portat, multaq; huiusmodi, in quibus enarrandis tâta vitæ suauitate Plinius, vt eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, vnde Lepor ille tam dulcis eloquentiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, vt pleriq; contendit, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ vel bruta eouque prouexerit, vt pleriq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos verò vult admonitos, vt vbi Apum mores cognouerimus, ducibus parere non recusemus, negotiaq; ad Reipublice ciuitatumq; salutem opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegunt ignauiam, suoque tantum orio & commodis consulentes, negotia subfugiant, & veluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Ad eò verò est Apes, vt Musonius obseruat, conuersationis & vitæ sociæ amatrix, vt si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atque huc spectat Plutarchi illud super exilio dictum, nos quasi formicæ, vel Apes, si ex vna vel cauerna vel alueario exciderimus, hospites externiq; esse videmur. Hoc ipsum examinis significatum in aruspicina etiam reperitur, cuiusmodi signum Dionysio, paulo ante quam regnare cœpit oblatum est, qui cum equum è voraginibus, in quas demersus erat, nulla profus contentione extrahere potuisset, discesserat, vt Philistus ait, agrè ferens: cum autem aliquantulum progressus esset, subito exaudiuit hinnitum, ad quem cõuersus equum alacrem lætus aspexit, cuius in iuba examen Apum confederat imperij quod occupauit iudicium. Nam equum subiugationi frænoque aptum esse, suo diximus commentario.

Ac ne

R E G N V M.

ACne ab Sicilia tam subito discedamus, Hieroni quoque iam iussu patris exposito, propterea quod ex ancilla natus esset, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanæ opis indigenti Apes in os mella congefere: quo ostento pater ab aruspiciibus admonitus, filium recolligendū duxit, moribus & disciplinis iis erudiendum curauit, per quas postmodum ad præmonstratam Regni maiestatem facile peruenit. Ita verò nomini regio fauorabiles sunt Apes, vt in causa fuerint, ne Onesili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathusij supra portam vrbs suspenderant, insepultū diutius maneret: in id enim iam exanimatum, examen Apum mella contulerunt, fauisque refererunt. Hinc loci incolæ oraculi super hoc requisiti resposito moniti, caput honorificè sepelierunt, Onesilòque quotannis, vt Heroi, sacra instituerunt.

G R A T A E L O Q V E N T I A.

Addunt nonnulli, suauem eloquentiam per hieroglyphicum Apis significari. Quamquam Diogenes suæ morem gesturus vocatitati, orationem blandam, vt pote ad fallendum vel ad gratiam paratam, mellitum laqueum vocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis confedissent: ex quo responsum est, singulari illum suauitate orationis futurum. Ita præuisa eloquentia est in infante per Apem. Et huiusmodi tale D. Ambrosio è nostris cõtigisse, memoriæ proditum est. Idem & Pindaro poetæ accidisse Pausanias tradit, cum is puer adhuc Thebis digressus æstiuo tempore Theopias proficisceretur, calore exuperante aliquantulum à via declinavit, & sub vmbra nonnulli acquiri, cui in somnum soluto Apes in os mel congefere. Et ita demum quemcunque veteres ab eloquentiæ suauitate commendarent, eum ab Apibus nutritū dicitabant. Sic & Theocritus Comatam bearissimum ait, cui huiusmodi nutritio contigisset. Apud Hesiodum, Theogonia, Musæ amicorum linguis rorem instillant, in castigatis enim exemplaribus, non *δοιδήν*, sed *έέρσην* legitur:

Τὼ μὲν ἐπὶ γλώσσην γλυκαρὴν χέουσιν έέρσην.

vbi interpretes *έέρσην* *έρσοσι* interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde verò eloquentiæ suauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Isthmitis posuit, *εἰ δ' έερεται μέλιτι*, pro felici successu, quem Iupiter propinat: vbi commentatores gaudium intelligi volunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, si præsertim illæ ab eloquenti & erudito viro optimè prædicentur: qua quidem voce, teste Themistocle, nulla suauior exaudiri potest.

P O E T I C E A M O E N I T A S.

OMnium autem consensu receptum est, per Apis hieroglyphicum poetiam intelligere amœnitatem, vt apud Horatium: Fidis enim manare poetica mella: & vt ait doctissimus vndecun- que Varro, Apes causa musarum esse dicuntur volucres: quod si quando displicatæ sunt, cymbalis & plausibus & numeris reducuntur in vnum locum. Pindarus hymnorum suauitatem & elegãtiam, per mel candido lacte commixtum intelligendum dedit, vbi Nemæis dicit: *εἰὼ τὸ δὲ τοι πέμπω μαμυγμένον μέλι λάκκῳ σὺν γάλακτι*. Lac ponit Pindarus, quod à natura est, ac perinde genium & venam indicat. Mel verò, propterea quod magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam significat. Hinc

Clamat Horatius:
*Vos ò Quintilius sanguis carmen reprehendite, quod non
 Multa dies & multa litura cœrcuisti, & quod
 Perfectum decies non castigauit ad vnguem.*

Et ipse de se, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam scribundis versibus adhiberet, ait:
Ego Apis Matina more modòque.

Non enim temerè vsque ad eò assurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoscat & vena diuite copiosum, & magno studio & arte simul elaboratum. Quin & suã fert super hoc loco sententiã:

*Natura fieret laudabile carmen an arte,
 Quæsitum est. Ego quid studium, sine diuite vena,
 Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic
 Altera poscit opem res, & coniurat amicè.*

F V T V R I S E C V L I B E A T I T V D O.

Quæserit hinc sanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum se populum suū in terram lacte ac melle fluentem: passim enim hieroglyphicum aliquid sapit diuinarum litterarum sermo. Igitur Theologi nostri, referentem Hefychio, hoc ad futuri seculi delicias beatitudinemque trãferent, quod ex cibis, quibus hinc vtimur, nihil his suauius neq; dulcius inuenitur: tum quia sine labore comparantur, & nulla indigent præparatione. Nam bonæ illa absque vlla sollicitudine, sine dolore, studio nullo, apparatu nullo, condituræ nullius egentia, tanquam effuso copiæ cornu suggeruntur:

D V L C I V M A P P E T I T V S.

APes autem quia dulcia tantum gustant, si pascentes pingantur, hominem hieroglyphicè signi-

quiri: cui si nequitia, si pusillanimitatis, si scelerum & stultitiae amarulenta pocula propinauerimus, D
gestum ut offensus refugit, & ut se odiosum auerfatur.

C O N C O R D I A.

ET quia moris erat infantes à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primum imbuere, nonnulli hoc ad concordiae significationem factum autumant, Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis & mellis concordiam prae gustamus. D. eriam Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hunc modum: Nā & multa alia quae per traditionem in Ecclesiis obseruatur, auctoritatem sibi scripturae legis usurparunt, ut in lauacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis prae gustare concordiam. Id tamen faciunt iam adulti, quandam tamen infantiae significationem praeseferunt. Fuit verò aliquibus mos, ut loco mellis, vinum cum lacte propinaretur, Nam apud Occidentis populos diu obseruatum est, ut tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiae, quae praecipua est in parua ea aetate similitudinem quandam, vinum & lac tribueretur. Eoque Tertullianus Esaiam dictum trahit: Venite, emite absque argento, & absque commutatione, vinum & lac.

C A S T I T A S.

Incorruptam ad hanc virginitatem, & castum animi propositum, per Apem significari id argumentum est, quod ipsa homines à coitu olidos acriter oderunt, & ut Plutarchus Coniugalibus praecipit ait, Apes eos male accipiunt, qui recentes à muliebri copula superueniunt: sed mulieres quae Veneri operam dederint acriter inuadunt, quique vel vinum potum, vel unguenta oleant. Nam & Maro eas ignorare venerem his versibus attestatur,

*illum adeo placuisse Apibus mirabere morem,
Quod nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
In venerem soluant, aut factus nixibus edunt,
Verum ipsa foliis natos, & suauibus herbis*

Ore legunt. Hinc Pythias ait Pindarus, *αἰδ' ἐν τέρτολόγῳ χρησιμὸς ὄρ' ἔσσι μελίσας*, quo loco interpretes subiicit: Proprie quidem Apes sacras Cereris ministras appellauit, improprie verò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi sacris eam Apibus delectari dicit. Alij Nymphas sacrificiorum praesides appellari tradiderunt. In diuinis quoque literis Apem virginitatis imaginem esse dicit Eucherius, nulla tamen causa reddita, quia scilicet eam satis ex Marone cognitā arbitraretur.

A D V L A T O R.

Verum aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe simulachrum eam esse adulatoris, ut pote quae mel in ore habeat, in occulto caudae spiculum: atque ita homines qui lingua blandiuntur, latenter verò feriunt, significare: loquendo enim mellis dulcedinem proponunt, re verò ipsa vulnus inferunt.

V L T I O.

Neque deferunt veteres Theologi, qui Apem vltionis & iracundiae signum in diuinis literis esse dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quae est in Assur. Et: Circumdedertit me sicut Apes.

A R T I F I C I V M.

Nam illud quod Solomon ait, Vade ad Apem, & discite ab ea quam laboriosa sit operatrix, vnicuique manifestum est artificij sedulitatisque illam esse hieroglyphicum, Virgilio praesertim naturam eius tam luculenter explicante, ut versus eos & decies & centies memoria repetisse neminem vnum poenitere possit:

*Nam, alia victu inuigilant, & federe pacto
Exercantur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lacrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: alia spem gentis adultos
Educunt fetus, alia purissima mella
Stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas occidit custodia sorti,
Inq. vicem speculantur aquas & nubila caeli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto,
Ignauum fucos pecus à praesepibus arcent.
Feruēt opus, redolentq. rhympo fragrantia mella.*

Demoeritus tamen dicacitate (ut idem identidem repetam) libertateque illa fretus sua, diligentiam hanc & assiduam in re facienda curam improbarurus, parcos aiebat Apibus esse similes, quae uti femper victurae laborarent. In quam sententiam Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

S O L S T I T I V M.

Et & solstitij aestiui hieroglyphicum Apes quod suo ad labores egressu, ut apud Aristotelem habetur, solstitium id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent quiescentes. Sed iam tempus est, ut & nos quoque tandem aliquando quiescamus ab intenta adeo Apum harum inquisi-

A inquisitione, si modò vnum quod haudquaquam praetereundum est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Patarzo de Apibus scriptum tradunt: eas humanum genus ab esu carniū ad arborū fructus & herentia olim auocasse, cōdimento scilicet subministrato per quod vniuscuiusque cibi, subacidi etiā & amari, sapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiam. Peloponnesi, ait ille, Melissa quaedam cum fauum Apum inuenisset, prima omnium gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remque aliis indicauit; animaliaque ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruarique mandauit.

D E C V L I C E.

DE suauitate dulcedineque hactenus locuti, melissae temperamentum secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulque positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicum est culex.

A C O R I S A V I D V S.

FA verò de causa ceptum est, proposito Culice hominē acidis illectum indicare, quod Culices obseruassent non admodum cupide appetere dulcia, sed acida quam auidissimè. Leuia haec fortè videantur, si quis simpliciter acceperit. Sedenim veluti per mel omnem rerum iucunditatem intelligebamus, ita per acorem quicquid est amoenitati contrarium, nobis fuerit proponendum. Esse enim homines, qui iucunditatem omnem auersentur, verissimum est, & ne longius exempla quaeramus, erat mihi nepos natura adeo tristi, ut si quem hilarius ridentem audiuisset, vltro stomacharetur & excandesceret, in reliquis vitae muneribus quatiuis praecipij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatisque deditus, ut ad obnunciatas quorumcūque hominum calamitates risu diffunderet: quin etiam ad patris & matris incommoda vel arumnas, etiam suas effusissimè cachinnaretur. Praeterea qui principum vitas scribunt, haec etiam quamuis humilia conscribunt: ut indifferentem in victu Iulium Caesarem, & qui conditum oleum pro viridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octavianum Augustum minimi fuisse cibi, atque ferè vulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, castro bubulo manu presso delectatum, atque alios huiusmodi alios. Quod verò ad rem quae praemanibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariore cibos appetiuisse: quare minimè mirum, si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianae orationis suauitate, ad insectationem vltique offensus est.

A N I M I A F F L I C T I O.

Sedenim cadit & in sacra nonnulla ciborum amaritudo, vbi iubet Deus azymis vesci amarulentis, in qua scilicet *καυρία* sit immixta: quippe animam affligendam nullamque illi corporis dulcedinem per certos dies indulgendam. Festum enim illud nihil remissum, nihil voluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atque humilitate celebratur. Huiusmodi est propitiationis dies: cum enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

D I A L E C T I C A.

Et genus Culicum minutum admodum in volatiliū insectorum genere, quod animal in aere suspensum, oculi visum inter volitandum fallit, nisi aciem intenderis validissimam, corpus tamè cum infederit, acutissimo maximeque tenui stimulo terebrat: ita quem volitantem cernere nequiueras laesum stimulantem sentias. Puto eum esse, quem Eucherius in Culicum genere aculeis permolestum ait in diuinis literis, Cynipem appellatum: cuiusmodi atrocitatis illud est, quam Serapiacā vulgò Romae vocant. Per hoc animal Aegyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quae minutis & subtilibus verborum stimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumuenit, ut deceptus nec videat, nec intelligat unde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoque doctrinae Aristotelicae spineta attribuit, contra Heluidium.

D E C O S S I S.

A G M E N.

Ingruentem quidem Culicum multitudinem Aegyptij significare si vellent, Cossos vermiculos si non pingebant, certè loquendo nominabant. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò scribimus, Idque ea de causa, quod ex huiusmodi vermicultis Culices generantur. Sed ex Culicum multitudine infestum aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaquà feruntur sunt incolis omnibus molestissimi, ita exercitus quatumlibet amicus quaquà iter fecerit, & molestus & damnosus est. Quod si vllò vnquā tempore experimento compertum fuit, infelicissima hac aetate nostra per tot continuos annos magna cum totius Italiae clade perspeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quam olim ab hostibus, qui vi rerum potiti esseot: cuius mali causa est militum improbitas, summam disciplinae militaris gloria in sola rapacitate reponentium.

perseuerantiam memoriae demandandam, hieroglyphicumque proponendum, quo ferox hostis insultat hosti, neque moram neque requiem dat ullam, donec vulnus infixerit, & audaciae confidentissimam munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

Και οι μύησις Δάρσθ' ενι σήδασιν εήκευ,

Ητε η ερρομενη μελωπη ηροδς ανδρομενοιο Ισανα δακλειμ.

Vnde etiam Hebraeis Beelzebub daemones nomen, quem aliorum longe principem praedicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanum genus modis omnibus infestare, & modò hos, modò illos ad perniciem laqueos tendere, ac omnes, quibus, nos perdat, vias intentare. Obseruauerat etiam Eucherus, Muscam in diuinis literis modò pro cacodaimone, modò pro impuro atque malefico homine, modò pro idololatriae spurcicia poni, eo Solomonis citato loco: Musca morituræ exterminant olei suauitatem: hoc est, adeo malignum est Muscarum genus, ac perinde Beelzebub, vt vel si moriendum sit, dum aliqua noccat, quippe vel bonos alicuius mores corrumpat, vel virtutem aliquam infringat, se quoque simul perdi pro nihilo hebeat.

RES GESTA COMINVS.

Musca etiam aliquando in Laconum clypeis insigne fuit: quam cum quidam non omnino vera maiorem in palma figurasset, obicienti quòd latitandi causa id fecisset: Imò, respondit, signum est, me tam proximè ad hostes accedere, vt Musca ab eis internosci possit.

Quinetia indocilitatis hieroglyphicum est Musca: nullum siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neque minoris intellectus. In qua sententia est Plutarchus Simposiacion octaua decade, duo tantum domestica animalia esse dicens, quae nunquam humano conuictu mansuescant, neque tactum admittant, neque consuetudinem, neque vilius rei aut disciplinae communionem, quippe hirundine & Muscam, quam semper & indocilem, & feram permanere, vti omnibus patet, asseuerat. Videre etiam est in hominibus, eos egregie temerarios & impudetes esse, omniaque audere, qui nulla elegantiori doctrina praediti sunt: contra alios quo peritiores fuerint, eo modestiores verecundioresque esse. Hinc apud Horatium hominem notari videas, qui cum Athenis per annos aliquot libris infenuisset, Romam reuersus statua taciturnior ingrederetur, quippe id contra vulgus sentiens: nam sensus ille ex imperiti vulgi opinione desumptus, cum nimirum intelligat Horatius, probum doctumque virum, esse malle eruditum, quam videri, popularemque auram illam protinus aspernari. Denique verum illud est quod Plinius Nepos ait Epistolis, recta ingenia debilitari verecundia, peruersa confirmari audacia. atque ita quo quis imperitior, eo impudentior atque iactantior euadit, quod Graeco etiam axioma confirmatur, αμειδία μὴ δάρσθ', λογισμὸς δὲ δόνην φέρει: Imperitia quidem audaciam, eruditum vero rerum examen timiditatem affert. Merito itaque viro forti odiosa Musca, & sapienti temeritas. Ideoque Hercules eas suo de sacello abegisse dicitur, Myodem quem vocabant earum deum imprecatus. In Olympiae sacro fortium carmine, tauro, deo eidem, vt aiunt, immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc superius Beelzebuben diximus ex Hieronymo.

CYNICI.

In sacris nostrorum literis habetur Cynomyia mentio non contemnenda, quippe inter Aegypti flagella enumerata. Muscam eam caninam plerique dicunt, adiecta scilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorum sectam animali huic per similem dicit Adamantius, qui ad reliquas improbitatis suae deceptiones, voluptatem etiam & libidinem inter bona summa commemorabant. Nam quòd molesti essent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, multorum est testimonio manifestum, quòd verò & impudentes, vel vnius Diogenis improbum facinus indicat, qui vel medio in foro spectante populo, hominem, vt ipse iactabat, plantare non erubescerat. Ita plerique hodie, dum leuia quaedam publice reprehendunt, grauissima quaeque ipsi sibi permittunt. Apud Eucherium locus animaduertendus est de Cynomyia, quae non Musca canina, vt quidam putant, Psalmo sit accipienda, sed Musca potius omnimoda, quòd si admittatur, non per y Graecam literam scribi debet prima syllaba, sed per æ diphthongum: atque ita dicendum esset pro Cœnomyia, Muscarum genus omne.

DE EPHEMERO.

Pud Cimmerium Bosphorum Hypani fluuio veluti folliculos acinis maiores ferente, gignitur Ephemerus, animal quadrupes volatile, quod nos Diarium appellare possumus.

VNIUS DIEI VITA.

Per hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui non ultra vnus diei spatium vitam produxerit, nonnulli significandum censent, Id enim animalis genus vt eruperit e folliculo, in pomeridianum vsque diei tempus viuunt, & volat, mox descendente sole macrescit & languet, deinde occidente moritur, vita non ultra diem vnum prorogata. Eiusdem imbecillitatis est papilio, in grandissima muscae speciem, colore albedo, qui ex folliculo bombycis intra suam araneam conditi transformatique erumpit, candidoque exceptus velo, ova haud ita multò post papauerum seminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucissimarum horarum spatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari posset hieroglyphicum, quod indicaret, re bene gesta vitam exhalatam, vt Epaminondam Thebanum, & Leonidam Spartanum fecisse legimus. Ac ne quis commentitium ac fabulosum censeat quod super Ephemero autores tradunt, vt Bombycem praetereamus, quem tota iam Italia domi vnusquisque Contueri potest, in Britannia fluuius est, vel, vt nonnulli tradunt, euripus potius, qui totam ferme insulam diuidit: vtrinque in ripae marginibus arbores sunt, quae folliculos ad oui anserini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in subiectam aquam decedentes, simulac mollii fuerint, aperiuntur, deque singulis singulae exclusae aues abuolant, pipionibus paulò minores, candore insigni, aliisque adeò plumatis, vt altè statim auferantur, neque quò migrent vlli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

Verò bestioliis his sine imponamus, admonet Cicada, quae continuati soni raucitate molesta, nos omnino videtur edocere, vt eius exemplo tadio esse caueamus, tam multa cogere. Eius igitur hieroglyphica profecti, aues iam & volatilia reliqua valere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

Aegyptij sacerdotes hominem sacris initiatum, & mysticae disciplinae peritiam affectum, per cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris commodo, non faucibus, non lingua praeditum, tam argute caneret tamen, tamque alrum insonaret. Esse huius instar doctrinam mysticam, & suas praesertim literas, quae nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructae, sed sola animalis cuiuspiam, vel alterius rei representatione, absolutae significationis orationem facere vidantur, quae sese longè diuerso ab aliis literis modo legendam exhibeat. Putabant verò Aegyptij Cicadam, vt apud Horum legere est, per aculeum, emodulari, quòd motu suo stridorem ciceret veluti plectrum quo citharae pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademque caeca est, prolixum tamen quiddam, compactum indiuisumque gerit, simile ei quod linguae speciem refert in iis, quibus aculeus in ore est, eoque ipso rorem haurit, quod vnum illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiso pascentur apes, dum rore cicadae.

Ceterum de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quinetia experimento compertum est, Cicadam non canere per oris aculeum, sed colliso, attrito agitatoque frequenter cauo utero, quod pueri digitorum stimulatione non semel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

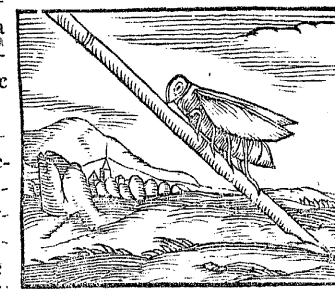
Cum verò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quam cantus vllus, & strepitu aures offendat, natum inde prouerbium, Cicada vterum ne scabito: quotiens reprehenda est cuiuspiam dicacitas aut perulantia, vt si pergat dicere quod vult, scurrilique aut maledico moris impatimentem aliquem tetigerit, ipse postea repercussus, quae nolle audiens erubescat. Et quod in hanc sententiam ait Hesiodus:

Ει δὲ κερλήν' εἴποις, πύχα κέρως μείζον ἀκρόσις.

Et huiusmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchum plura. Proclus Diadochus putat Cicadae cantum ex alarum, qualescunque sunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ πῆλ' ἔσθ' ἀδελ' ὑπὸ τῆς πτερυγῆς πρὶ βῶν' ἑαυτοῦ, ἢ ἄλλου ἐν πύμπῳ. Cicada canit alarum freta ministerio, semetipsam applodens, & strepitum ita ciens. Quod & Hesiodus agnoscit, πτυγῶν ὑπὸ πτερόγων.

Utr autem nonnulli vanam & inanem garrulitatem per Cicadam significari dixerint, ex Aristotele, quem non intellexerunt, desumptum crediderim, qui Platonis ideas à meter: a disseparatas, prioribus analyticis περιτομῶν esse dixerit, quippe vt nonnulli aiunt interpretes, nihil nisi inanem cantilenam cuiusdam garrulitatem praeseferentem. Quem Cicadarum cantum vt importunum & impudentem, ita Demetrius philosophus notat, cum à Domitiano pulsus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obstrepere, nobis ne quidem mutire fas est. Apud Aristophanem, νεφέλαις quae iustus sermo commendauerat; iniustus ait Cicadarum plena esse. Sed enim quantum ad Aristotelis περιτομῶν pertinet, piè magis fecerimus, si dixerimus discipulum longe honestius, quam alij

VANA GARRULITAS.

putent , de præceptore suo loqui , sanctiusque sentire super ideis , quàm in terpretes , nostri præferunt temporis opinentur : quippe cum Aristoteles de iis tractaret quæ facerent ad demonstrationem per ea , quæ ipse constituit artis elementa , non obiciendas huc , ait , ideas Platonis , quia *τεπερισπαστα* sunt , hoc est , mysticum quiddam sapunt , atque ideo nihil ad demonstrationem qua de nos hic agimus , conferunt : ingenij illud , atque animi supra sensum elati negotium est , hoc quod præmanibus est nobis , vni applicitum est sensui . Vocabulum enim *τεπερισπαστα* , inter alia significata Mysterium etiam significat : & superius Cicadam mystici hominis hieroglyphicum Ægyptiis esse commonstrauimus . Sanè verò Propertius in garrulitatis significatum acanthidem lenam vocat , à sermoneis tædio & loquacitate , auriumque offensione : nam acanthias Cicada epitheton est , quin & Cicada species Helychio . Aiunt porro , ex eo animalium genere fœminas semper taciturnas esse , quod nonnulli ad frigiditatem referunt , qua sint egregiè prædita .

NOBILITAS GENERIS.

Illud minimè prætereundum , Cicadam apud Athenienses generis nobilitatem significasse , quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies , qui *πεπλοσφοβες* , hoc est , Cicadigeros eos appellat , quod apud Athenienses institutum erat , cicadas ex auro capitis ornamento gestare , quæ indigenas & ingenuos ab aduenis & seruis distinguerent . Causam nonnulli comminiscuntur , quod Cicada maxime omnium animalium indigenæ videantur : in ea siquidè regione qua genitæ , viuunt moriunturque , cum reliqua ferè omnia animalia aliquo migrent , neque sedem vllam firmam habere perseuerent . In vnaquaqua verò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus , quorum maiores pluribus antè annis in patria sua claruerint : obiectatumque ideo Ciceroni totiens in opprobrium , quod vir nouus esset , quia plurimum odiosa solet esse nouorum hominum ambitio , cum Rempub. in quam recens adsciti fuerint , administrare contendunt .

Quamuis autem alij aliter Cicadarum cærum acceperint , plures illi fuere qui Musicen hinc intelligi censuerint : ideoque Cicada in citharædi statua citharæ insidens , hieroglyphicum dedicabatur : quem morem Strabo latius interpretatur : quanquam nusquam desunt Græcorum fabulæ , Eunomi citharædi statuam celebrantium cum cithara , cui Cicada insideret , propterea quod is cum Aristone Rhegino , Pithiis , musico certamine destitutus est , chorda vna fracta , verum aiunt Cicadam adfuisse superuolantem , quæ suppleuerit vocis illius vicem . Et apud Theocritum pastor , qui Thyrsin commendare vult à carminis suauitate , melius eum canere quam Cicadas , rustica & pastorali simplicitate , dixit . Deque hac Plotinus mihi videtur intellexisse potissimum , cum homines musicis modulis affectos ac delinitos , in animalia musica renasci differit . Quin & fabellâ recitatur à Platone , fuisse olim quosdam musicos homines qui cantu adeo allicerentur , vt præ modulatione cibumque potumque negligerent , eoque demum macilentia redactos , vt in Cicadas abierint , qui famem adhuc nullo alio cibo quam cantu leuent . Videre verò est homines eos qui fermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti sunt , corpore esse maiori ex parte graciliori , corpora enim extenuari sermone nimio , philosophi profitentur , quorum è numero Lucretius noster ita philosophatur :

*Nec te fallat item quid corporis auferat , & quid
Detrahat ex hominum nervis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo , migrat noctis ad umbram
Aurora productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.*

Sed satis iam obstrepere cum Cicada visi sumus : quare sit iam nugandi modus .

DE ARANEO.

Importunum fortè videatur insectis his , atque iisdem volatilibus Araneum aggregare : sed traxit me bestiolæ leuitas propemodum volatilis , vt inter hæc locum ei constituerem . Præterea , veluti nullus est illi angulus imperuius , haudquaquam vlla erit inuidia , si huius quoque commentarij angulum occuparit .

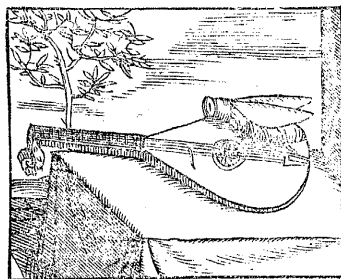
INANE OPVS.

Ex carmine quidem Catulliano , per Araneum inane opus , nulliusque precij aut momenti rem significari didicimus , vbi de se ipse iocatus ait :

*Nam tui Catulli
Plenus sacculus est araneorum.*

Quod

M V S I C A .

Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista : *ἐν ᾧ τὸ ἐν ἀραχίδων μυστῶν* , carie & araneis oppleta . Verum & ex historiæ sacræ scriptoribus , significatum idem Præsulibus nostris non improbatum accipimus . Eo siquidem tempore atque hora , qua Gregorius Patriarcha Constantinopolitanus , & Macarius , & Pyrrhus & socij , qui vnam in Domino nostro IESV Christo naturam & voluntatem asserebant , centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt , plurimæ Araneorum telæ , maxima omnium admiratione , in medium populum cecidere : ex quo significatum est , eas hæreticorum sordes Araneorum instar inanes fuisse , eoque conuentu solenni iudicio disiectas esse . Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas : Anni nostri quasi Aranea reputantur : nam ea magna cura & ingenti labore contextitur , ob tenuitatem verò minimo quolibet occursu dissipatur . Alio psalmo : Tabescere fecisti velut araneam animam meam , super eadem imbecillitate humana dictum volunt . Et earum telæ , vt Eucherius , concupiscentiæ nostræ opera sunt , quæ nulla densantur soliditate , venti cuiuslibet humani iniuriæ exposita . Apud alios ita interpretatum inuenias : Exile admodum animal est Aranea , & anima flagellis & amaritudine conscientia perculsa macerataque , attenuari videtur : contra cum genio dat operam , Pinguescere dicitur , & opiparè faginari . Sunt qui ex Hebraico non Araneam , sed Tineam hic ponant .

PLVVI A.

Lioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ , quod animal id sereno texere quodammodo vereatur , non ignarum serenitibus tenuem magis ac persfatibus obnoxium esse aërè , quibus ambobus opera sua dissipari contingit , nubilum verò , vt pote crassiorè glutinosiorèmque , eius operis tenuitati commodiorem experitur .

LEGVM INEQUALITAS.

Vlgius verò non ineptè per Araneorum telas & retia , apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem , propterea quod veluti muscæ & volatilia alia pusilla , si in eas inciderint , capiuntur & pereunt , fortiora verò animalia perupto texto facillè quoque liberè elabuntur , ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atque castigant , potentioribus verò nihil aduersantur , qui eas ex arbitrio tollunt , scindunt , abrogant , & resigunt . At non ira Antiochus tertius , qui ciuitatibus sibi subditis scripserat , vt si quid vnquam per literas mandasset quod legibus aduersaretur , ne curarent , tanquam illud esset se nesciente scriptum .

DIALECTICA.

Per Araneas Ariston Chius Dialecticorum sermones intelligebat , quæ quidem artificiosè admodum elaboratæ essent , nulli verò inferuirent vsui . Eandem idem disciplinam cæno in vis iacenti assimilabat , nulli quippe vtilitati esse , ingredientibus autem & impedimento & molestia . Idem eos qui disciplinæ huic operam curiosius darent , iis qui caneros largè vescerentur similes esse dicitabat : exigui enim cibi causa circa magnum rerum cumulū occupari . Dialecticam verò omnem Zeno Philosophus iustis quidem mensuris comparabat , quibus tamen eius artis periti non triticum aut vtile qui dpiam metirentur , sed paleas , aut quisquilias alias id genus .

DE TIPPVLA.

Verum ecce tibi Tippulam , mihi nihil tale cogitanti , neque sentienti , ex improviso huc irrupisse : quare quid ea quoque sibi velit , videamus , ceteram nihil ab Ægyptiis , quod meminerim , super ea traditum habeatur .

LEVITAS.

Sunt qui summam leuitatem , vtputa quam Maro de Camilla canit , per Tippulam aptè significari posse dicant . Bestiolæ quippe genus id sex pedibus præditum , sed antæ leuitatis , vt super aquam currens non delideat . Hinc Plautus : Neque Tippula leuius est pondus , quàm fides lenonia .

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS.

MAXIMEQVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM
patriarcham Aquilegensem , de iis quæ per Delphinum
& Polypum significantur , ex factis
Ægyptiorum literis .

LIRER XXVII.

Vsticis diebus , qui proximè præterierunt , cum Pientissime Præsul purificationis ergo puluinaris septem se secuti inuisissemus , essentq; vnà tecum eruditissimi viri Angelus Colotius , Baptista Casalius , Pimpinelus , Antonius Mastocanus , & Petrus Alexander , quibus candidius nil terra tulit , quorum comendatione tuam ego amicitiam recens indeptus eram , multiq; inter equitatum de ambitio-

mus, quàm reliquarum etiam aquarum symbolum, ex celebri Corinthiorum signo, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sedenim cum hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum vice versa, unusquisque etiam piscis accipitur, ut apud Nævium: Coquus edit Neptunum, Venerem, Cererem; hoc est, pisces, olera, panem. vbi advertendum Venerem hortis præfici,

VELOCITAS.

Est & illud præcipuum ex Delphino significatum, ut sit velocitatis indicium aut mirificæ agilitatis. Constat enim unicuique maris accolæ, quanta se velocitate Delphini iaculentur, quæ cum refertur, incredibilis habetur iis qui non spectarint. Est autem dubio procul velocissimum omnium animalium tum aquatiliu tum terrestriu, quippe qui malos etiam navigiorum maiorum superficialiant, perinde ac sagitta pernicis, ut apud Aristotelem habetur, ἀπὸ τῶν δεικνύει ἕναυ ζώων τὰ χυρὸν ἔχει τὸν ἐνὶ θάλασσῃ καὶ τὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀλλοτρίων πλοίων μεγάλων ἰσχύς. De agilitate verò, qua maximè præditus est, proverbum emanavit, Delphinum nare doces, si quis imperitus peritissimum instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruam: quod eruditissime Præsul, in me forsitan non immeritò retorseris, qui de iis ad te scribere cœptarim, quæ tu longè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu perniciosissimum Delphino assimilatum à Pindaro.

CITA NAVIGATIO.

In navigatione autem cum celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus est navigandi signum, siue quòd ipsi naues obuiam factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducant. Ab ea verò sulcandi maris facilitate qua Tyrreni plurimùm olim claruere, qui piraticam exercentes uniuerso ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomen in Græcorum fabulis adepti sunt, cum præsertim Pelasgi, referente Mursilo, Crotone occupata Tyrrenam etiam regionem inuassent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti verò inter piratas etiam Pelasgi, vnde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorum nomen, idque apud Maronem semper ad contumeliam ponitur.

MATURITAS.

Perulgatum verò illud est, quod maturè agendam significat, si Delphinus anchoræ vel alligetur, vel, ut veteres fecerunt, obuoluatur, vno contationem, altero celeritatem significante, quæ simul iuncta, inuicemque temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, Et properare loco & cessare indicant: id Græci ἀνὸς βραδείως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuenrum Augusto tribuant, quòd & adagium & signum huiusmodi solitum sit identidem repetere. Habetur ea species, qua Delphinus anchoræ se circumuoluit, in Tiri Vespasiani numis. Sed forè non displiceat in huiusmodi significarum trahere, quo in numo quodam æreo apud Massæos in spexi Romæ, bouem humana facie personatum, supra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatem, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria est. Actionem verò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis sit res gerere, quamquam de boue laruato alibi,

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

Inuenio etiam ex Delphini simulachro amorem in simpliciorem ætatem significari, quem puerilis ætatis amatum non vno exploratum est exemplo, qualia ab utroque Plinio referuntur: ut non immeritò tot in numis Delphinum cernere sit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris statuas plerasque vidimus, quibus adsculptus est Cupido, qui vel Delphino insideat, vel alio quoquo modo regat eum apprehensum.

GRATVS ANIMI VIVVS.

Neque ramen ea pro fabulis habenda quæ recitat Faulianus, qui grati animi signum in hoc animali se vidisse in Poroselene Ioniæ vrbe restatur: in clamatus enim à puero, properare ad eum solebat, subiectoq; dorso ei, si adhibuisset, ad vecturam sese accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piscatori in manus euaserat, curato etiam vulnere quòd illi fecerant. Ab Egeside proditum ait Plinius, in Ialysso Rhodiolorum vrbe Hermiam puerum Delphino longa consuetudine vestari solitum per fluctus, sed subita mox procella superueniente demersum. Idemque Naupaeti etiam accidisse, à Theophrasto est literarum monumentis traditum. Admiratur Plutarchus tantam animalis istius humanitatem, siquidem non educatione, veluti canes & equi, nõ vlla alia necessitate, velut elephanti pantheræque & leones ab hominibus liberari, sed genuino quodam affectu sponte sint humani generis amatores: idèq; crocodilorum hostes infensissimi, propterea quòd crocodilus humano semper generi insidiatur, atque ita ipsa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

Physiognomici sanè lasciuos & petulanres eos in primis iudicant, qui sumum, ut Delphini, nasum habeant: proptereaque Socrati nequitia, quam ex ipsa facie præ se ferret, vitio data est, quòd ita se natura affectum insicias non iuit: cæterum se naturam continentia domuisse: id quod etiam Plato in Symposij sine multis argumentis testatum facere est aggressus.

ADVLA

ADVLATORVM INFIDELITAS.

Non præteribo hic, quòd Socion philosophus ait Delphinum adulatorem esse, qui ciborum reliquias, quæ à nauigantibus affatim in mare proiciuntur, allecti comiterque accepti saturatiquè, natantes quandiu affatim vnda subest ac suppetit officiosè comitantur, in siccum verò littus nunquam excedunt. Sic adultores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc vitæ cursu dum plana faciliæque & prospera omnia sunt, adeunt, deducunt, colunt: cum verò scrupea difficultaque acciderint, statim abscedunt: de quibus Horatius noster:

At vulgus infidum & meretrix retro. Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum face siccatis amici. Ferre iugum pariter dolosi.

GIBBEROSI.

Vulgò verò vsurpatum, ut gibberosos Delphini cognomento notemus. Et antiquissimus autor Pacuius, animalia hæc Incuruicercicum pecus appellauit. Sed & gibba suum habet significatum, utpote quæ futurorum indicium sit, ut apud Tranquillum aruspices Domitiani gibbam per somnium sibi accessisse visam interpretati sunt. Et quoniam pars est prudentiæ, futura præuidere, gibberosos aiunt omnes astutos esse, multaque pollere sagacitate.

IMPVRE AMORIS SATIETAS.

Maximè verò mihi natura ipsa per Delphinum philosophari videtur, quem terra procul, adeo violentum, pernicipem atque agilem esse iusserit, eundem autem simulatque terram attigerit, vix in arenam exceptum confestim emori: vnde dixerit Horatius de re maximè absurda, contraria, & sibi valde repugnantia, Pingit Delphinum in syluis. Itaque impatiens est animal hoc terreni soli. Adagium verò est in eos qui magnum aliquid polliciti, minimum præstiterint, ἀδελφίνοσ ἐν χερσὶ βίβω. Quæ quidem eò spectant, ut cum amorem ex Delphino significari ostenderimus, earum amorem omnia virtutis experimenta præstare admoneamur, quatenus terra procul in alto sese exercet, & in sublime sapius sese cœlum versus, marinæ vnde purificatione expiatus, ac sereni tantum aëris affectator eiactatur. Terra autè & animalia terræ addicta, uti serpentes, fues, & alia quædam, voluntariæ mollitudinis indicia sunt, tum ipsam rei veneræ spurciciam innuunt, quò simulatque Delphinus accesserit, statim expirat. Huiusmodi enim est impuri amoris conditio, ut cum quis id, quòd longo temporis intervallo appetierit, studiosusq; ambiuerit, affectus est, in amando deinceps hæcæscere ac refrigerari videatur, plerunque etiam vel fastidio, vel odio succedente, tam alienus ab amata re fiat, ut nihil magis auerferet. Hinc illa deceptorum querela:

Cui mea virginis as auibus libat a sinistris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libya gentes Nomadum quo tyranni,
Odere, infensi Tyry, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua sola sidera adibam,
Fama prior: cui me moribundam deseris hospes.

Quare Lysias, apud Platonem, amantes ait, cum primum libidinem expleuerint, collati beneficij penitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo verò quem neque Plato, neque alius quispiam pro dignitate satis vquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

Numeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est traducit, ut demùm quid sibi velit Delphinus qui Polypum mordicis apprehenderit, conicere valeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

Aegyptij sacerdotes hominem qui rem familiarem ex quibuscunque rebus, vtilibus simul ac inutilibus, nullo discrimine, nulliusque rei ratione habita, cõgereret auerètque, significare si vellent, Polypum pingere soliti sunt. Ille enim cum prodigè admodum multa deuoret, prudens tamen rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, selectisque vtilibus atque consumptis, inutilia mox, quippe testas, & cancorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum abigit. Eos Elianus vehementes ait esse ad vorandum quæcunque oblata fuerint, esseque adeò impotentæ, ut ne pastu quidem mutuo abstinere deprehendantur, quique in retribus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIYM ABLIGVRITOR.

Quin etiam eum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cum vellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebant. Afferunt enim autores Aegyptij, Polypum ita famis impatientè esse, ut si alius cibum non suggeratur què deuoret, propriis flagellis vescatur. Vnde dixerit Alcæus ἔδω δ' ἐμαύτου ὡς πολύπους, (quem versus citat Athenæus) Ipsum me comedo ut Polypus. Hesiodus quoque ἐν ἔργοις cum Aegyptiis sentiens de Polypo ait: ὅ τ' ἀπόστ' ὄν πρόδρα τένδεσ.

quique suo exossis pede vescitur. Præterea Oppianus Halicuticis: ἀλλ' ἡλαφροῦσιν, ἀνεζοῦροι θαλά-
 μισι πίνεσθαι δαυνοῦνται ἐς πόδας ἢ τε σάρκα ἀλλοτείας. Id ipsum Aelianus asserit, venatione deficiente
 suis eum vesci cirris, aliis mox pro iis qui absumpti fuerint succrescentibus. Heledonem autem
 πλεονασμῶ τε λ, ἀπὸ ἐαυτῶν ἔδω, quod semetipsum edat, appellatam, Polypi speciem. etymologici Græ-
 matici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis virum, hæc eadem de Polypo sensisse
 tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cum dialecticam Polypi similem esse
 dicitaret, qui præ fame suamet flagella pasceret. Eos verò aucta iam doctrina peritiores factos,
 in suismet opiniones mox grassari, easque destruere: quæ quidem curiosius à me conquirenda fue-
 runt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quique reperti sint corrosa habere brachia, id
 eis à murænis vel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plutarchus ta-
 meti in Aristotelis sententiam super hoc nonnunquam illabatur, cum Ægyptiis tamen hoc idem
 tradit, qui tam præstantium autorum scripta arguere mendacij vereatur: quasi verò non & alia sint
 animalia, quæ suamet membra in cibum absumant, cum Cercopithecos videamus totas interdum
 sibi met caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectantur, carnos eos
 attingere permittant, quia simulatque carnibus assueti fuerint, eius facti audiores, morsus in semet-
 ipsos vitrò conuertunt. Id ego cum hæc scriberem, apud Mediceos proceres domi fieri à quodam
 efferaioris naturæ Cynocepholo quotidie conspiciebam.

VICTORIA VTI NESCIVS.

Hominem victoria potitum, vti tamen victoria nescientem, intelligere cum vellent, sacerdotes
 iidem congrum & subiectum Polypum pingebant. Qua specie potuisset Annibal figurari, cum
 strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexisset. Aiunt verò, quorians
 Polypi cum congris certamen ineunt, à congris facile superari: cæterum nullam esse congris facul-
 tatem vt Polypos depascere valeant, quòd ij læuore atq; lubricitate corporis, qua sunt egregiè præ-
 diti, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantum aliquando flagellis elabuntur.

TYRANNVS.

Quòd si hominem Ægyptij municipij sui longè principem, sed ryrannica in ciues dominatione
 vtentem, notare vellent, Polypum & locustam adpingebant: locustæ siquidem dominationem
 videntur in Polypos exercere, primasque inter eos obtinere partes, vt apud Horum legitur. Cæte-
 rum Aristoteles priores Polypo tribuit, tantòque eum terrori formidini que esse scribit, vt si locusta
 Polypum in iisdem retibus esse senserit, præ metu exanimetur quamprimum extincta. Habet hæc
 Gammari fluuiialis similitudinem, longè tamen maior atque vastior est, & albicantior, cum Gammari
 subnigricent: quanquam & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse conspexi. Pedes
 huic utroque ex latere quini, iis adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatum: octoni verò Gæ-
 maris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum commentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

Peruulgatum verò illud est, vt homo qui se variis hominum moribus accommodet, sitque omniū,
 vt Latini dicunt: horarum, per Polypum saxis adhærentem exprimat, quem maximè omnium
 colorem mutare constat, iisque similem reddere quibus appropinquauerit saxis. Huic autem similes
 esse homines dicimus, qui pro loco & tempore viuendi rationem accipiunt, seque eorum, apud
 quos degunt, voluntati atque sententiis in omne obsequium proni dedit, omni posthabita ingenui-
 tate. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, eamque alij voluntariam, alij natu-
 ralem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id astu quodam faciat. Naturalem, quòd translu-
 cidum sit eius corpus. Necessariam, quòd præ metu ira transmutetur, vt homo etiam pro varia cordis
 concitatione, hoc vel illo colore genas perfunditur. Voluntariam sanè reprehendit D. Ambrosius,
 propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, vt incautos ad se pisces trahat, eosque deuoret. Theo-
 phrastus id in genuinam quandam animalis ignauiam reicit, quòd vbi consternatus sit, tumultu ali-
 quo colorem mutet, vt hominem facere dicebamus: vnde prouerbiū illuc emanarit, τὴν καὶ τρέπεται
 χροῖς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quòd admodum frigi-
 di, eaque cumprimis demutationis causa perhibetur: id quod apertius Phocylides damnat, quòd si
 ea sit mutationis causa, reprehensionem omnino obnoxius videatur. Sedenim plerique veterum inge-
 nium huiusmodi vsque adeò approbauerunt, vt etiam proponerent ad imitandum, ea de causa potis-
 simum vlysem esse habitum sapientem asseuerantes, quòd versuto esset ingenio præditus: vnde ei
 apud Homerum πολυτρόπων cognomen tum. Et suauidicus ita suadet Pindarus.

Ποῦτις θηρὸς χροῖτι μάλιστ' ἄνομ' προσφέρει Πάσαις πολιέσσι θμιλεῖ.

quam sententiam ita ex commodo transulimus:

Age age colore Polypi Mentem apparatus optimè In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipsum Theognis cuius sententia eadem cum Pindarica:

Mentem habes quam multicolor dum cauitibus hæret Polypus.

Est enim vbi Theognidianus versus ita legitur:

Παλιπύδι' ἄνομ' ἔσχε πολυπλοῦς ὅς ποτ' πέτρῃ

Τῇ προσμιλήσει, τοῖ' ἰδεῖν ἔφρανε.

Sedenim

A Sed enim improbat hoc Basilius Magnus, adulatorémque vocat Polypum libro De gentiliu le-
 ctione, quòd veluti ille colorem ad subiecti foli speciem demutat, ita parasitus ad audientium volu-
 ptatem sententiam studeat variare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt, eò spectat, vt studium
 omne in calliditate dexteritateque viuendi reponamus vt simulare, neque non dissimulare, pro loco,
 pro re, pro tempore, quod obfuturum videatur, apud eos quibus adhæsimus, euitare sciamus: quod
 si virtute incolumi fiat, neque animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino necesse est vt
 faciliorem & minus inuidiosam vitam peragamus. Libet verò demutationis istius causas altius repe-
 tere, atque ipsam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis scribendo subiicere, tam probabilia
 mihi videntur, quæ super hoc vereres ex Empedoclis opinione tradiderunt. Porositates quippe
 exhalabiles inesse rebus omnibus, quas vel cernere, vel atrectare liceat: neque enim animalibus,
 neque plantis, neque terræ & mari tantum, verum etiam lapidibus manifestè insunt spiramenta
 quamplurima: quinetiam in ære & ferro: omnia enim spontè vitiantur, cum aliquid exhalet assidue,
 patiens ratione distetur, atque interteratur: per porositates enim exiliunt & excluduntur particule
 illæ interclusæ, quæ ad elementis sui purissimi simplicitatem redire festinant, sæxq; corpori adhære-
 scit, quæ rubigo est in iis quæ rubigini sunt obnoxia, putredo in iis quæ putrefieri apta sunt, atque
 hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam porositatum exhalationumque naturam nonnulli arbi-
 trio suo ἑμπολοῦς dixere, πολλῶς alij, salij verò ὄσεις πνῆς ἢ πειλεῦσεις. Maximè verò maritimis
 in petris, quæ saluginosa maris aspergine alluuntur refrigeranturque, par est partes has, & meatus
 huiusmodi deprehendi, cum hæ tenuissimo quodam halitu corrumpantur: licet id in solidioribus
 oculata fide minimè possis explorare, propter maris densitatem & pororum constipationem.
 B Cæterum si Polypi carnem intueare, sine vlla prorsus contatione porosissimam, & transmeatibus
 apertissimam iudicabis: exossis enim ea est, vt Hesiodi dictum vsurpem, & mira quadam raritate per-
 spicua. Cum itaque pauore aliquo perturbatur, tota ferè vi sensibili sese colligente, quemadmodum
 in homine gelidus in formidine circa cor sanguis coit, corpus reliquum per se quidè satis translu-
 cidum, tum maximè rarefit, & transmeabilis apparet: vnde veluti vitrum nitidum, colorem quem-
 vis, albo excepto, propter aliquam omnino crassitiem, quæ suppositum inumbrat corpus, facillimè
 contrahere potest, atque ita transmutari.

DE CHAMÆLEONTE.

Nuitat rei similitudo, priusquàm reliqua Polypi significata recenscamus, loco hoc de
 Chamæleonte, de qua Taranda dicere, quorum alter colores corporis vti Polypus, pro
 corporis cui adhæserit, ratione, mutat: alter vicinarum rerum colores nullo artatu, sed
 sola tantum attrahit exhalatione.

VERSIPPELLIS.

Pet Chamæleonta versipellem hominem significari volunt: sed quòd nonnunquam Polypo vir-
 tuti datur, in Chamæleonte vitiosum semper autumant, quòd mutationem huiusmodi non nisi
 in timore faciat: quanquam in eo & diuerso vitæ tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè
 Chamæleon paucas in corde tantum sanguinis habet: guttas quæq; sanguine sunt exiguo anima-
 lia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vt cunque verò accipiatur Chamæ-
 leontis natura, siue id ingenta vigoris debilitate faciat, siue quòd corpus, vti apud Leonem x. p. m.
 C Romæ vidimus, vitreum propèmodum atque translucentem habeat, vno omnium consensu versipel-
 lis, puta Vlyssès qui spiam, aut Lyfander, aut Alcibiades, per Chamæleonem figurari potest. Hunc,
 vt Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, peccus vix à terra suspendit, gradum
 magis demonstrat, quam explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans vescitur, follicans rumi-
 nat, de vèto cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod vulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod
 verò apud Plinium legitur de portenrosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, viderint alij: nam
 quem nos apud Leonem x. vidimus, vix palmum excedebat.

DE TARANDA.

Edenim si Taranda innouisset Ægyptiis, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleon-
 te versutiæ huiusmodi significatum desumpissent. Fera ea est apud Sarmatas inuentu
 rara, captusq; difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admiranda hi-
 storia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, vt ex Nicolao Leonico, dum is Patarij Aristo-
 telem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scy-
 thia populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & singularis na-
 turæ, siquidem ad omnes locorum & futicum apparenrias, setarum colores, quibus totum cor-
 pus hirtum conuestitumque habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat ani-
 mali nondum nobis viso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διαφανὸν, quo corpus eius
 translucentum est, & in Chamæleonte etiam transmeabile dicebamus, ita fetas Tarandæ pari modo

Y 3

perspicuas esse, vt facillè coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, diffluentisque ad se ita colores re- D
præsentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

Hominem ad hæc, vt ad polypum reuertamur subito aliquo pauore ita consternatum attoni-
tumque, vt neque periculum neque damnum quod urgeat sentire videatur, per polypum signifi-
care mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, vt vel strepitu audito, vel
piscatore viso, minime cedit, aut fuga sibi consulat, vt reliqui faciunt pisces, sed aut saxi quæ in
promptu fuerint sese applicat, aut captantis manum apprehendit, cruribus se alligat: neque alia
ferè est eorum captura.

POESIS.

Addunt & hoc hieroglyphicum inueniri, vt si sacerdotes iidem Ægyptij poësin exoticam signi-
ficare vellent (nam de sua sanctius sentiebant) Polypi caput figurarent, quod quidem esculen-
tis appositum suauissimi saporis, ganæque iucundissimum esse perhibetur, ceterum horrenda pro-
digiosaque somnia parere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomniis cōsulturus esset, ab
esù Polypi abstinere præmonebatur, perinde ac etiam ne fabas ederet. Per similem autem huic esse
poëticen distabant, quæ fabulas amatoriasque illecebras sectaretur, ipso quidem dicendi lepore
delectabiles, sed bonis moribus & honestiori disciplinæ maximè perniciosas: cuiusmodi genus Mero-
trianas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamen in hoc albo diui-
nam illam poni, quæ sanctioribus est moribus accommodata, quam non nihil habere diuinitatis non
inficiatur. Aristoteles, quàm cœlitus afflari confirmat Plato, quæ apud omnes gentes nationesque
omnes in summo semper cultu habita, ipso etiam sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

Agyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, vt amata relinquere minime posse vi-
deatur, subito tamen euentu aliquo ab alienatum significare si vellent, Polypum & pulicariam
herbam adpingebant. Polypi enim ita efscis adhærescunt, vt auelli inde non possint, & quamcunque
rem apprehenderint, tam firmiter tenent, vt ad glutinati videantur: quod ab Homero sumptum Oui-
dij ita luculenter expressit, Metamorph. quarto:

*Vtq. sub aquoribus deprensus polypus hostem
Continet, ex omni demissis parte flagellis.*

Eos enim potius detrunces, quàm possis villo conatu petris, aut quicquid apprehēderint, auellere: &
vt Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per vim velit, aut è petris aliquid euellet, aut
certè è carne ipsius petris affixum aliquid relinquet. Admota tamen cunila herba resillire protinus
dicuntur, quod odorem eius ferre non possint. Quæ verò sit cunila siue pulicaria, quamque variis
nominibus ab autoribus appelletur, suo commentario inter sagminea significata differuimus. Aiunt
& aquam dulcem superinfusam eadè pollere vi, quod natura ipsa Polypus dulcia omnia auerteret,
& omni gaudeat amaritudine, eaque de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis
aquarum dulcium corruitiis supra aliorum marium saporem dulcescere quodammodo videatur. Alij
mare id à Polypo vitari putant, quia fit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare ve-
rò illud ad Boream quippe vergens, asiduis penè frigoribus obnoxium esse, manifestum.

AMORIS FIRMITAS.

VT verò demum ad eam Veneris statuam deueniamus, quæ causa fuit vt tam multa super Delphi-
no & Polypo conquireremus, superfluum quidem est super Delphino dubitare, cur Cupidini
adiciatur, cum amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod autem pertinet ad Polypum, erant
qui amoris firmitatem ex Polypo ita Delphini morsu detento intelligendum contenderent, id quod
ex ipsa sese applicandi pertinaciâ, qua insignis est Polypus, coniciebant. Ego verò tris argumenti
huius interpretationes excogitavi. Vel enim pauorem & ignauiam, quæ vitia Theophrastus in Poly-
po præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum
promptitudine atque agilitate adsumpta: quandoquidem, vt ait Ouidius, Ingenij est experientis
amor: atque vbi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, vt

Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Vel, quoniam diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultas omni
quantumlibet cura & diligentia congestas, citò, vbi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterque dif-
fipari. Quàm ex tempore enim, ait Lyfiteles Plautinus, læuis sagittis percussus est, illicò res foras labi-
tur, liquitur, & quæ sequuntur. Vel qui Delphinum amoris indicium esse ostendimus Polypum versu-
tiz, dicere possemus, admoneri nos eo signo versutiam amanti cum primis apprehendendam, & quod
fieri solere Plato dicit, in amata rei mores transmigrandum, vti quippe Polypus in colorum muta-
tionibus, prout unicuique rei adhæserit, facit. Sedenim ea potius de causa Veneri Polypum adsculpi
existimandum, quod inter pisces sit omnium salacissimus, adeoque libidini deditus, vt nimio veneris
vsu omnibus defectus viribus debilitetur; neque iam ad cibum sibi conquiendum idoneus effectus,
minimo negotio ab alijs capiatur, & à paruulis quibusque pisciculis cancellis & cancri exedatur,
obseruatum ab Eliano. Quinetiam aiunt eos ob huiusmodi nequitiam non amplius anno viuere, id
quod

A quod eadem de causa passeribus etiam accidere tradit Aristoteles. Quia & Polypos etiam sceminas,
propter crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquam aliquando repertus sit Polypos acetacei ge-
neris magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui Puteolis per subterraneum
cauum ingressus, noctu apothecam balsamentorum plenam depopulabatur: eius enim amaritudi-
nis auidissimos eos esse paulo antè ostendimus, donec re demum patefacta, vix à magno hominum
numero confectus est.

HYEMALIS SOLSTITIVM.

Addemus & illud in manu scriptis Hori codicibus legi, *Ὁ πολυπόδες σωρηρομένοις ἢ βεβηκότες ὄρο-
μορ ἡλίου πρὸς ἐν ταῖς χειμαλαῖαις τρεπὰς σημαίνουσι.* quod est, duos Polypos vinculis coercitos, & pro-
gredientes tamen, cursum Solis què in brumali conuersione peragit, significare. Quanquã impres-
sorum condicum lectio, quæ est *Ὁ πόδες*, nequaquã displicet: sed si progressum exprimere volueris,
videndum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuersione sermo
est, quæ, vt in sphaeræ consideratione manifestè licet inspicere, progressum Solis omnino conta-
torem ostendere videtur, in vltimis enim Sagittarij & primis Capricorni gradibus Sol ad horizon-
tem vix loco dimoueri, aut quamlentissimè diurnos parallelos conficere videtur. Ad cuius rei tar-
ditatem accedit & eorundem parallelorum iisdem fermè diebus repetitio, dum conuersio peragi-
tur vt stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi videatur. Quare siue pedes, siue
Polypos colligatos accipere malueris, non sum admodum laboraturus: mihi satis fuerit, & codi-
cum super hoc varietatem, & ipsam rei quæ significatur, historiam declarasse. Tu verò, quanquam
cogitationes has nostras sublimi illa doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen hu-
manitate, qua præcipuè commendaris, despiciere haudquaquam velis. Nihil enim in rerum natu-
ra temerè à Deo factam, quique Deo, vt tu facis, propinquius adhærescunt, nihil quicquam asper-
nari debent, quod eodem, vnde originem traxerit, periodo quodam suo redire animaduertent.

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PA-

TREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPIS CO-

pum, de iis quæ Per testudinem, cochleam, Cancrum &

id genus testacea significantur, ex sacris

Ægyptiorum literis,

L I R E R. X X V I I I.

Proxima hisce diebus, Amplissime pater, cum mihi agalmatum tuorum supellectilem aperires,
antiquissimique operis, ex ære, auro, argento ducta, & marmore celata signa, numismataque
plurima veterum illa ingeniorum atque artium monumenta minime contemnenda delectabili
spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hac in deliciis ea plurimum de causa dicebas, quod à
summa claritatis viro Ludouico Podocatharo Cardinali Capitaquensi patrio tuo comparata congestaque fuis-
sent. Quem virum generosis natalibus insignè, Medicina celebrem, Philosophia clarum, vitæ integritate lauda-
rissimum, virtutes ipsa in omni vitæ colore eximia, ad amplitudinem eam extulerunt. Proinde quiduis esset
apud te quod illius memoriam renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extant doctrina eius
commentaria, tanquam sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignum quidem eius hominis
institutum, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cum tibi acciderent iucundissima, eo
quoque non parum delectari videbaris, quod ego multa in veterum monumentis illis & mystica & in doctri-
na alicuius recessu delitescencia inter spectandum explicabam, interpretabarque: cuiusmodi illud fuisse memi-
ni, quid sibi vellent Testudo Veneris subiecta pedi: quid altera ex ære cupræve Damasceni operis in vsu, vt
coniectura erat, bulla facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atque ita gestaris
quid in numis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cum exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod
quidem libentissimè feci, cum id semper studuerim, vt quacunque possem ratione meum erga te animum ape-
rire, id sedulo facerem, quod incomparabilis probitas tua, benignissimæque comitas & egregia quadam men-
tis tuæ sinceritas exigere videbantur. Accedebant & beneficia in me promptissima vultus alacritate collata, &
quod literatos omnes quacunque posses occasione demereri, semper appetiisti. Sed quoniam parum me tibi præ-
stitisse videbar, si Testudinis tantum significata conscripsissem, addidi ad eam quedam alia ex eodem testaceo-
rum genere, quæ non minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim
hieroglyphica Ægyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinna & huiusmodi alijs desumpserunt: quæ omnia quan-
tum memoria succurrerunt, vno commentario enarrata conscripsi que tibi dedicavi. Tu quotiens ea in egalma-
tis illis tuis vel cusa vel sculpta incisi que videris, aut mensis illata conspexeris, Pierij tui memineris velim,
qui te summo cultu, summæque semper est obseruantia prosecutus.

D

ESTUDO igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniam ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

Hominem in potentioris cuiusquam potestatem adeo redactum, vt nullum iam speret effugiū, ostendere qui volunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantem in aquæ summo pingunt: ipsa enim vehementioribus Solis radiis impetita ita exsiccat, vt in gurgitem deferri nequeat, idque præcipue mari Indico, vbi & multæ & magnæ sunt, & Solis vis acrior: vnde fit vt vel facillimè capiatur, vel cum in prædam mergi non possit, inedia extinguatur.

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

Verunt ætate nostra ingenia perelegantia, quæ cum variis fortunæ ictibus impeterentur, quos contra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduersæ contemptos impetus, per hominem naufragum in Testudinis huiusmodi agitæ fluctibus tergus insipientem effingerent, solari addito radio, cuius beneficio ne absorberentur accideret.

VIRGINVM CUSTODIA.

Vr verò Phidias cum Veneris simulachrum Eleis ex auro & ebore conficeret, testudinem altero eius pede pressam apposuerit, multi quæsiere, præsertim cum Pausanias rei significatum aliis relinquat interpretandum. Sedenim illud potissimum ex interpretatione prudentū fertur, Phidiam innuere voluisse, virgines custodiendas esse, coniugatas verò domus curam gerere, ac taciturnas esse debere: vtranque enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in Coniugalibus præceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuersas esse, quæ cum iam à Sole abscissit, lucida claraque cernitur: eadem cum Soli successit, euanescit: contra verò debet vxor modesta præsentè tantum viro à cæteris conspici, eodem verò absente domi agitare ac sese occultare. Nam & Salomon septimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procaçitatis signa id etiam notat, quod domi se cohibere non possit, sed publica loca, fora, plateasque celebret. Et Paulus ad Timotheum viduas damnat adolescentiores, quæ ociose discunt alienas domos perambulare. Consueisse verò mulieres testudineas secum imagines gestare, quas Veneri dedicaret, ex eo manifestum, quod Thesalæ matronæ Laida meretricem illam in clytam ligneis testudinibus zelotypia concitaræ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere postea templum Veneris profanata, quæ nefandam eadem in templo admiserant, vt confessione sceleris veniam perentes deam sibi placarent. Et id gestaminis fuisse testudinem tuam facile crediderim, cum ita concinnata sit, vt licio suspendi possit. Apud Ægyptios autem tanta erat pudoris cura, vt mulieribus interdictum esset calceorum vsu, quò prodire palam verecundarentur, ac veluti testudines intra sua se testa cohiberent. In Antisthenes anam nactus eludendi Atheniensium vanitatem, se nunquam solo in quo nati essent excessisse gloriantium: Commune hoc, inquit, habetis cum testudine & cochleâ.

MVNIMENTVM.

Alij per testudinis corticem munimentum intellexere, quod ita eam natura munierit, vt contra tela possit ipsa per se sufficere, & iniurias propulsare. Hic itaque receptus, & ad omnes incursum oppositum propugnaculum, anam dedit adagio, vt quotiens aliquid valde tutum velimus innuere, in primumque securum esse, dicanus, *ὅσον κέλετ τῆ χελώνι μυῶν*, quantum muscarum sollicita est testudo. Cuius ominis felicitatem secuta Cæsariana familia, domesticum eum morem habuit, vt paruuli domus eius in testudineos alueos excepti lauantur. Quapropter Ceionius Posthumius natiq iam Albino filio, cum ingentem testudinem à piscatore muneri accepisset, vir literatus iam inde magnam spem concepit de futura filij nobilitate: curari itaque testudinem iussit, & in fantuli ministeriis dicari. Exemplaria Hori quæ impressa circūferuntur, in huiusmodi significatum *ὄρνυθ ὄρνυθ* habent, interpretæque coturnicis os reddidere. Sed in manu scriptis codicibus *ὄρνυθ* legi, quod facit ad hanc sententiã: testudines enim *ὄρνυθ* appellatas. *πυρρὸν δὲ ὄρνυθ*, quod fodere est, vel excavare, apud Vitruuium legas: à quarum similitudine bellica etiam machina ad fodiendos excavadòsq; muros cõparata. testudinis nomen habet: nã & Horus significati istiusmodi causam redditurus ait, *ὁὐκ ἔστιν ἀδύνατον εἶναι τὸ τῆ ζωῆς ὄρνυθ*, propterea quod os animalis huiusmodi difficulter admodum frãgi dissoluere potest: quod in munimeti significato quod sibi velit coturnicis os, haudquaquam video.

MORS DIFFICILIS.

Hominem letalibus vulneribus quatum vis altè acceptis difficilimè morientem, per testudinis abscissum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni viuacitas, vt earum caput, præsertimque marinarum, avulsum busto, coniuuentis aliquãdiu oculos ostentet, connitentq; ad admotam manum: quineriam si ad os eam admoucas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

Alias pigrum segnẽmque hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atque contationem significare qui vellent, Testudinem gradientem pingere consueverunt, quam Pacuuius feliciter Tardigrada appellauit: lento enim adeo gradu mouetur, vt in prouerbiu emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradũ, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Ammianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate:

A digradam appellauit: lento enim adeo gradu mouetur, vt in prouerbiu emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradũ, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Ammianum lepidissimum distichon legas de Testudinis tarditate:

ὄρνυθ ἢ δεικνύει τὸν ἄργον, πῆνός τε χελώνας

ἔρρει, ἢ δεικνύει τὸν ἄργον, πῆνός τε χελώνας

Promptius esse albos coruos, volucresque chelonas,

Quam quenquam esse probum rhetora Cappadocem.

Quinetiam asserunt animal hoc contagiosa adeo pollere segnitie, vt si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

Vnt qui mordacissimum hominem arque egregiè maledicum, per testudineum caput exertis dentibus intelliigi velint: nam Testudo ore omnium est omnium robustissimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, vel lapidem etiam, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnesium numis Testudo cudebatur, vnde, vt legere est apud Pollucem dieterium illud emanarit, *τὰ μὲν ἀρετὰ μὲν καὶ τὰ μὲν σοφία νικῶντι χελώναι*, quod in adolescentiæ nostræ præludiis nescio quibus ita transtulimus:

Quando chelonis vincitur sapientia,

Atque ipsa virtus, Atticum vt prouerbiu est.

Vnde obolum Eupolis *καλλὸν χελώνου* dixit. Ad id verò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cum Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditantur, eos admonuit, vt cauerent ne more Testudinum caput extra Peloponnesum proferentes, in periculũ aliquod inciderent.

DE CANCRO.

Testudo in numis obseruata, alterius numi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COELI.

Cancer in numis, compactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi plerique cœlestis signum figurant in Zodiaco, Chiorum indicat tempus. Tradunt id & Pollux, & alij: sedenim nisi quispiam autor esset, numus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione supernæ ΚΩΙΩΝ, infernè ΑΕΥΚΙΠΠΙΟΣ.

SPEI FRVSTRATOR.

Plerique hominem à pulchris inceptis desistentem, & spem omnium ignauiter frustrantem, intelliigi cum vellent, Gammarum nostrum fluuiale pingere soliti sunt, manu ad os eius iniectas: nam is, cum à te capi facillimè posse putes, retrouersum velocissimo sese cursu eiacular: vnde vulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactus arbitrantur, Gammarorum venatione obicimus. Hæc verò recessus obliquatio adeo Cancris propria est, vt Aristoph. Pace, dixerit, *ἔποτε νησοῖς τὸν καρκίνου ὄρθα βαδίζῃν*. Rectu iter vt carpas cancer non viceris unquam. Atque fortè non deerint qui dieterio huiusmodi mihi sæpe negotium facebant, si vnum aut alterum nostri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facillè poterit euenire, compererint. Neque mihi profuerit, rem Latinis r̄genis hætenus intactam, excogitasse, primumq; in lucem efferre: me scilicet omnia non vidisse clamitent: eorum quæ ex paucis didicerint obliti, cum tamen omnia ea quæ ad hoc negotiũ accommodari possunt, nõ vna hominũ vita, sed neque multa etiã secula sint indagari suffectura.

INCONSTANTIA.

Citè admodum Ioannes ille cognomento Scholasticus, scalarum anacephalæosi, hominem qui modò risui indulgeat, modò luctui, modò austeritati atque temperantiæ se reddat, modò deliciis distuat, & voluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retrò, nunc in transuersum gradienti, miraque vitam suam inconstantia traducendi: virq; is sapientissimus, de ingenij eiusmodi profectu nihil sibi quicquam pollicetur, quod ad vllam sit vnquam frugem peruenturum.

SOPHISTIA.

Eiusdem subterfugij causa sophistam significare qui volunt, Cancrum pingunt: eos enim huic animali persimiles Plato dicit, Enthymemo, quos vbi validiori aliqua ratione deuictos comprehensosq; putes, tunc retro fugaci cursu elapsi per diuerticula atque subterfugia, maiorem priore tibi laborem intentant, si vilem ac inanem prorsus curam eos conseruandi susceperis. Sedenim non in sophistas tantum, sed in ipsam etiam Dialecticam abortum est à Cancro cauillum. Nam Ariston philosophus vt eam eluderet, dicere solebat, eos qui Dialecticam enixiori conatu sectantur, iis assimilari qui Cancris vescentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa ossa tam multa numero, tantum laboris infumi.

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

Species demum illa picturæ, qua Hercules tot immanium monstrorum domitor, in opprimendo etiam

etiam cancello laborasse porticibus penè omnibus ostentatur, nihil aliud sibi vult, vt veteres interpretantur, quàm sophisticas eas nugas huius obrutis disciplina. Fabulose verò iocatur Plato, cum Herculem aduersus Cancrum desudasse dicit. Quòd verò Cancer sit inter sydera collocatus, nonnulli ea de causa confictum volunt, quia conuersione regressuque tam peculiari eo in animali animaduerso, per eius imaginem ostendere voluerint Solis cursum, qui cum eò progressus fuit, retrorsum auferri, ac tantundem aufergere videatur. Veluti Caper opposita ratione confictus, quia Sol ab eo signo, toto poli nostri tractu, altiora petere conrendat: caper enim dum pascitur, accliuora editioraque loca perquirat. Huiusmodi verò commentum non ex orbis totius conditione, sed ex cœli nostri situ sphaerique ipsa ad arcticum obliquata excogitatum est: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi videretur, æquinoctij signa attolli: ad id tamen faceret, quòd Solis progressus & regressus omnino à Capricorno ad Cancrum, mox à Cancro ad Capricornum, secto duobus locis æquinoctiali consideratur.

ARCANA REVELATA.

SI quid verò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum ostendere quis vellent, Pagurum & Seius generis pisces, qui latebris gaudent, face apposita figurabant: constat enim eos nocturno tempore, admotò lumine, de penitissimis etiam cauernis euocari. Ea verò de causa Cancri ad nocturni luminis splendorem accurrunt, quòd id omne genus testacea noctu plurimum pasci solent: compertumque est plenilunio ea magis pinguescere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copiosioribusque tunc escis enutrirì, vnde pinguiores fiant, vt i existimant qui plenilunio nullam inesse vim cœlitus hæc in crustaceis efficiendi, remque ita ad commodiorem naturæ rationem deducunt: quamuis vnà cum Basilio Magno, magna philosophorum pars sentiat.

IN QVILINVS.

INquilinum autem hominem ostendere qui vellent, cancellum illum qui vulgò Gammarus dicitur, pingebant: is enim semper est concharum hospes, perque vacuas conchulas modò has, modò illas, pro vt excrescit, mutat domicilia, atque ita semper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

Ridiculum fortè illud videatur, quòd commentum sunt nonnulli elephantum cum Gammaro cauda pingere, si magna incoepta frustra & inaniter cessasse notare vellent, non secus ac illud Horatianum est, ex montium fœtura murem ridiculum enasci. Sedenim cum res ipsa det ridendi materiam, non inepte mihi videntur excogitasse huiusmodi speciem, quæ non tam significato, quam pictura ipsa risum posset excitare.

DE PINNA.

Væ Pinnae commercia cum cancellis habent, deposcere videntur vt eas cancro subiungamus. Nam vt Theophrastus ait, vita forrasse conchis setuari non posset, nisi ope cancri. Pinnae autem in concharam genere sunt.

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

Vtrum qui se atque sua negligenter curat, neque sine alterius ope consiliove possit consulere rebus suis, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere consueverunt: nam is in Pinna conditus in vtriusque saragit vsus: conchula enim præ fame parata, pisculi veluti ad escam alluciantur, quos vbi cancellus inherentes animaduertit, Pinna statim labra morsu vellicat, illa eo signo ad nonita concham occludit, atque ita esculentis potitur: eo verò custode priuata, breui, vt Aristoteles asserit, tempore deficit. Hoc idem habemus apud Ciceronem, cuius verba reperere nõ fuerit importunum. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua squilla societatem coit comparandi cibi: itaque cum pisciculi parui in cõcham innatauerint, cum admonitu squillæ Pinna morsu comprimit conchas, sic dissimilibus bestiolis communiter cibibus quaritur. Cancellum verò huiusmodi, tum à venatione tum à custodia, Græci Pinnotherem & pinnophylaca nuncupauerunt. Est hæc squilla parua admodum, quam nonnulli Parasitum piscem vocant, vt pote qui sit dapis assedator: colore albedo est, corpore prepussillo, cauda ferè semper subter vterum, vbi coactus fuerit, incuruata.

AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm verò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchula enim huiusmodi in concha genitæ, antequam excludantur, inter se quamprimum coire dicuntur, vt non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atque eam ex concha genitam veteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuetam canunt, quòd nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libinosa esse perhibentur.

DE

DE OSTREIS.

Llla enim Hellepontiaci ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, vti concha Veneri, putarim ob earum copiam, quæ Lampfaceno littore, totoque Helleponto ingens est: vnde Ityphallico veteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

*Nam te præcipue in tuis urbibus colit ora
Hellepontia, ceteris ostreosior oris.*

qui versus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PER ea verò picta sculptæ humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorum simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cum ostrea indicium esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinavit, vt necessarium sit hominem corporis affectibus tangi vel inuitum. Quid verò aliud illa vel diuina vel stellaris essentia scintilla hic patitur, nisi quòd dum corpori adhærescit, & vinculis se coerceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri: vnde fit vt suæ plerunque immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subiciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceptis. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitentiæ prunis assos in escam apponat, vt ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris vitæ consortia transeamus. Quòd verò testam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorum interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicum, qui nec squamas ignorantia deponere possunt diuinis admonitionibus quantumlibet instituti, nec cultrum spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, vt Hierosolymitanus Hefychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cumque vitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, vocationem tamen regenerationemque, corruerunt, dum neque pinnulas, neque squamas induere procurarunt, sublimem videlicet vitam, cognitionemque diuinorum, quæ cœlestis est, sed obscuro corde in ignorantia voraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquam adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detrahentem, legum bonorumque morum corruptorem, à fratrum commercio submoet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCUSTA.

Locusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum, vbi polypi significata recensimus. Quid verò ipsa per se significet, nunc dicendum.

SEDITIONOSVS.

Popularis seditionis studiosum hominem significare qui volunt, Locustas duas marinas sese inuicem in cursantes pingunt: videre enim est sæpe vniuersas, tanquam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modo, ac mutua flagellatione inuicem sauire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

C

TEMPERANTIA.

Quoniam verò incidimus in Locustam, nominis adducti similitudine, quid per terrestrem etiam significaretur, explicabimus. Ophiomachum, quem alij Stellionem interpretatur, nos terrestrem Locustam esse comperimus. Per hæc Ægyptij modestiam, temperantiam atque continentiam intelligebant, quippe quæ nequitia virtutes opposita sunt: ea siquidem serpentem oppugnat, voluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipsa autem crura habet, quæ corpusculum alte tollant humo, à terraque interim eorum innixu resiliat, & feratur in sublime, collisoque serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere nescius, ab iis disungi abalienarique assidue meditetur. Non dissimulabo hæc sacra lectionis locum, de Præcurforis victu, quem constans fama est Locustis vesci solitum, ἡσθη δ' αὐεὶσθαι δ' ἀπόδρουσιν, μέλι ἀγροῖον. Sunt qui ab Locustarum campestrium intellectu abhorreant, cauliculosque herbarum nescio quos quod eodem illi nomine nuncupentur, pro animali comminiscuntur, quibus noster ille veritatis præcurfor vesceretur. Atqui Diodorus, & alij autores gravissimi, populos in Æthiopia quosdam agnoscent, qui non alio quoquam cibo vtantur, quam Locustis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gētem quibus Mandrorum nomen Clytarchus & Megasthenes dederunt, Locustis ali Agatharchides & alij prodiderunt, trecentosque eorum vicos annumerant. Est autem hæc viridis, & prioribus pedibus longissima, iisque admodum gracilibus, quos morat assidue. Manifestissime verò in hoc præcurforis cibo Locustam animal agnoscit Adamantius, dum vndecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domesticum mel, & humana diligentia percolatum, sed syluestre, minus quippe iucundi saporis, vt pote qui eo ad vitæ tantum vsus & necessitatem, non ad delicias vteretur, ex alitibus verò non græde præpingue vllum, quo se liberius inuitare posset: non aëriolam, quæ cibum præberet.

præberet delicatorem: sed exiguum admodum volucre, quod vix à terra e surgeret, salutarèq; potius quàm volaret. Quid plura quæritamus, constanter asseritur, Locustas eius fuisse cibum, parvulum animal, & illi satis mundum.

FAMES.

SVnt qui per huiusmodi Locustam, famem intelligant, propterea quòd magnam satis inferunt Scalamitatem, cum agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ segetes inuasent, magna clade radices abrodentes, quare Diuinatrix apud Theocricum dicitur. Cùm enim apparuerit, famis est prænuncia. Multa Locustæ huius significata ponit Eucherius, sed quoniam nullam super illis causam adducit, in quo nos præcipuè versamur, ea prætermittenda iudicavi: vnum illud tantùm tangam, quòd per comparationem resurrectionis Dominicæ similitudo quædã sit, cùm assultum Philo dicat per Locustam significari: nullum enim è terrestribus animal tanta se pernicitate proripit in saltum, si corpusculi rationem habeamus. Sed hæc alij viderint.

PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicum, vt apud Salomonem Ecclesiaste, pro Pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superuenient cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quæ plurimum ætatem grandiorē infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimum quatuor iam annis non sine cruciabili dolore acerbissimæque studiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, & vnà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis verba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his varia est multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter esculenta piscium vice pauperibus accepta, quæ tamen olim altis effecta, illataque mensis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PER eam diuinæ lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem in sui deditum, vt voluptatibus brutorum instar inhæsitantem ostendere voluerit. Hesiodus eam felici compositione *φερύκων* appellauit, quam domoportam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicata, vt eam secum assidue portet.

DE SEPIA.

SEPIA quidem in crustacea recensere minimè congruum videbatur: quia tamen dorsum offco illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transferretur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID verò præcipuum super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, vt per eam significarent hominem, qui multa, pulchra & magna pollicitus, daturus omnino speciosa virtutis exempla videbatur, & per summam inde ignominiam suæ de lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandam se venatoribus præbuerit, simulatq; in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaque ira venatoribus congregiendi copia elabatur. Quòd si inter fugiendum acciderit, vt aperto iterum campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atque ita sæpius ac identidem frustratur venatoris spem, nulla sui facta copia vt deprehendi possit, idque non in congressu tantùm facit, sed plerunq; etiam ludendi studio quodam, atque etiam insidiandi. Effundunt verò suum id atramentum & Polypus & Lolligo, quam vulgo piscem Atramentarium vocant: verum ij non nisi metu perculi: Sepia verò non modo cùm metuit, verum, vt dicebamus animi interdum gratia. Ei verò atramento tanta vis inest fuliginis, vt si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fædo liuore coloratos ostentet, vt Æthiopes videantur.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRI OBTECTVS.

Huiusmodi verò occultationis causa confictum à Græcis crediderim, Thetis in Sepiam commutari solitam, dum vel eluderet, vel feri fugiraret Pelæa illam insequentem. Nam & p̄omonorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditum, vbi factum hoc perhibent. Ita denique hominem qui multis simulationum inuolucris tegetur, essetque occultæ multiplicisque naturæ, per pictam Sepiam notabant.

MENDACIVM.

ALij mendacium ex hoc figmento intelligi volunt, propterea quòd, vt Grammaticus Tryphon ait, *ἐν τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελανέται ἢ ἀμυρῶσαι*, in extremis quippe partibus nigrescit, & obscuratur. Callidi enim impostores, mendaciorumque confectores, solent semper aliqua prædicere, quæ

A quæ vera, clara & aperta videantur, quibus inspectandis dum oculi sunt intentiores, astutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniam verò atramentum id, quo sese occultit effuso, in cauda est, ea de causa Melanuros appellatur. Atque hoc Pythagoram intellexisse volunt cùm præcipit, *μὴ γίνεσθαι τοῦ μελανέριου*, de his quæ nigra sunt cauda gustandum non esse. In hanc verò sententiam præclare Cicero ad Q. fratrem: Multis enim simulationum inuolucris tegitur, & quasi velis quibusdam obtenditur vniuersiusque natura: frons, oculi, vultus persæpe mentiuntur, oratio verò sæpissimè.

IMPROBITAS.

QUod tamen symbolum Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, vt subostendere dicat, commercium cum improbis non habendum, eos scilicet qui à virtute ad turpitudinem se recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrum vel atrum pro moribus infamibus & perniciosis accipitur. Hinc illud diuulgatum: Hic niger est, hunc tu Romane cauet. Porro dies atrii, qui sunt inauspici, inauspicati, Lugubres, & infelices appellantur: quamuis nostri vulgò dies atrios intelligant, qui ieiuniis destinati sunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium deliciis præcipitur abstinendum.

LITERÆ.

AEgyptij sanè cùm literas significare vellet, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus sigillatim disputare alterius loci est: nam eorum omnium, quæ literas & disciplinas indicarent, certum conscripsimus commentarium. Quod verò ad Sepiam attinet, quæ pro Thecæ atramentaria poni solita sit, ac perinde literas scripturamque ipsam significet, non apud Ægyptios tantùm habetur, verum & apud nostros, vt Persianum illud ostendit:

*Tum queritur, crassus calamo quòd pendat humor,
Nigra quod infusa vaneſcat sepia lympha.*

Atramentum sanè Græci *σημόνιον* appellant, Tholos verò est Aristoteli, qui Sepiæ inest. Hefychius ex eo vocabulo turbamentum interpretatur: id enim *τὸ τεταραμένον* ostendit.

VIRI AMOR IN MULIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in viro firmum, in fœmina lubricum, significare si velint, Sepiam stridente confosam pro istiusmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere si fœmina percussa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæque quacunq; potest ope auxiliari contendit: quòd si mas ictus fuerit, fœmina sui tantùm sollicita, quâprimùm fuga sibi salutè quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempestatis argumentum Sepiæ: nam pictæ, ita vt in aquæ summum exiliant, magnas sprocellas paulò post erupturas indicant. Causam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendio caueant, hæc vnâ præcipuè cùm sit ea carnis nuditate mollitiq; neque testa, neq; pelle, neque squamis munita, sed vnum tantùm tegumentum osseum in dorso sortita, tempestatem facillimè præsentit; igitur veluti frigus euasura, neque non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incommodum illud videntur euitare. Quare polypus etiam pari propemodum mollitie præditus, ad terram properat, seque petris alligat, ventorum iamiam aduentantium portentum.

DE PURPURA.

IN hunc gregem veniet & Purpura, suis & ipsa significationibus insignis de animali quidem, non de colore, qui loco alio tractandus est, præsens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosque æquè carpentem significare qui volunt, Purpuram Mexerta pingunt lingua, quæ quidem illi tam acuta & valida est, vt ea & conchulas, & quascunq; sui generis testas perforare possit: quæ cùm ita sint omniuoræ, frequens illud in edacè dictum emanauit, Purpura voracior: de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GVLA MVLTATVS.

ATque inde fortè prouerbum, quòd Purpuræ plurimùm per linguam escas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea penas dederit, significare volunt, conchylium huiusmodi nassæ per linguam applicitum pingunt, siquidem eius captura in hunc sæpius efficitur modum: parux dentæque admodum nassæ Strombus piscis includitur, hunc avidissimè caprat Purpura, quem simulac illuc oclusum olfecerit, inserta per nassæ iuncos lingua eum assequi contendit: dumque ille volutatione luctatur, ea magis ac magis linguam protendit: accidit verò vt in eo conatu tumescat, vt nulla eam extrahendi copia relinquatur, atque ita detenta per linguam captiua fiat. Verum hoc picturæ genus in huiusmodi significatum aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quæ Purpuræ linguam morſu comprehenderit. Piscatores siquidem cùm Purpuram norint concharum passionem avidius appetere, has in nassas magno numero coniectas in mare demittant, oblongo fune ad nassas alligato: sentiunt optatam escam Purpuræ, porrectisq; intra nassarum iuncos linguis, eas infestant: at illæ aculeo extimulatæ incolumitati suæ consularæ contra-

hunc sese, corticibusque clausis morsu perquam acri linguam infestam comprimunt, pertinacissimèq; detentam haudquaquam amittunt, atq; ita pendentes sua captæ auiditate Purpure tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

Hominem verò interemptum vno ictu ostendere qui volunt, Purpuram saxo elisam pingunt: si quidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis suæ vsum parant, saxo vno ictu collidendas, unde subitarius ille sanguis ad tinctum optimus emanat: quod si ictu fefellerit, neque Purpura statim exanimata fuerit, frustra repeti, quia præ dolore sanguis in vniuersum corpus diffusus evanescat. Hinc aiunt Homerum totiens de iis qui valido aliquo vulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte sublato dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpuream vomit ille animam, nunc quid huiusmodi sæpe protulerit. quamvis ad sanguinem, in quo anima sedem habeat, Seruius hoc ferri putat, de quo satis in Accipitris commentario dictum.

SECESSVS.

Sunt qui secessum per Purpuram ostendant, propterea quod Purpura non nisi in imo reperitur Spelago: unde verbum apud Apollonium Argonauticôn primo, πορφύρεσσι, quod purpurascere dicere possumus, vbi profundum esse interpretes exponit, ea quam memorauimus Purpuræ natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poetæ sapius posuere.

DE ECHINO.

Marinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propemodum figura, cochleari crusta, scabritie varia, crebris lineamentis rectilineis, quatenus in spherica figura fieri potest, picturata, iisdem quibus terrestris armatus spinis, verum iis micantioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendentibus: qua parte rostrum à medio ventre exerit, reductior, à tergo gibbosior: atque is est de quo Martialis ait,

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

Atque ut ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, vel nulla vnquam ratione consuetudinem inire possit, ex hieroglyphico eius monstrabant, quippe quem quaqua tractare volueris, asperitate renitentiaque horridum experiare. atque itidem ex hoc asperitatem eam, quam Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atque grauem, per hoc animal notabant: nam & nomen illi παρά τὸ ἔχει κατ' ἀντίθεσιν plerique impositum assecuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quæ Latinè velis intradabilem dicere. quamvis sunt qui de nomine id sentiunt, ut echinum dictum velint ἀπὸ τῆς ἔχει ἐαυτῶν ἀφανῶν τῶν σαρκῶν ἕσσω, quod scilicet ita sese cohibeat, ut nulla carniū appareant vestigia neque signa.

IUDICIORVM SEVERITAS.

Erant autem apud veteres vasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudiciis vsus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit vbi de diæteris & dicastis agit, Echinum aheneum, aut opere fictili factum habere consueverunt, in quem restium dicta scriptaque iudicia conicerentur: ex quo significabatur, non licere cuiquam impunè illis manus admouere, neque inuercere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA.

Sunt etiam qui per Echinum tutam navigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris ventos presentit, attractis lapillis sese munit, arenâq; nauium instar saburrat, ne vi fluctuum vlla versari iactarive possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarretur. Bâsilii Magni audisse se profiteretur à quodam rerum maritimarum peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cum vectorum perturbationem salutemque maris præsensisset, calculum correptum haud exiguum subisse, seque sub ipso tanquam anchora stabilivisse: Sane quidem nauæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio vectorum agitationem tempestatemque prælagiunt, nauigiaque continuò pluribus anchoris infranant. Admiratur Ambrosius Hexaëmero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpretes. Falli sæpe homines aere perturbato, quod plerumque res sine tempestate succedat: non falli Echinum, & homini rationis participi documento esse. Unde animali tam exiguo tanta scientia, ut non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, verum etiam qua ratione impendenti periculo sit obuiam eundum, non verbis, non sophismatis, non ambagibus oratoriis, sed re ipsa monstrat?

MACILENTIA.

Ad hæc macilentissimum hominem per idem animal intelligebant, cui quidem sit hoc peculiare, ut nullam intus carnem contineat, foris & spinulas & crustam, uti dictum, cocleariam tantum habeat: inuenitur in eo tamè nigra quædam vice carnis, quæ utiq; sint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod verò ad macilentiam facit, cum ad annum integrum aiunt abstinere cibo. Non relinquam intactum quod apud Eustathium legi, interna vètris Echinum appellata: unde Callimachus,

ὄντε

ὄντε μάλινα βοῶν ποθέειν ἐχίνου. De boue quem cupide magis affectantur echinum.

Idque ea de causa, quæ intra se cibum contineat, quod præcipuum est ventris munus.

INSTAVRATIO.

Exercitum, aut quid huiusmodi ex dissipatis reliquiis instauratum, si quis pingendo significare voluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in frustra disceptus, si proiciatur in mare, confluentibus spontè in vnum partibus, iterum committitur, & efficacissimè solidescit.

DE CONCHYLIO.

Onchylum quoque aliquid habet quod ἰερογλυφικῶς accipi potest, tamen si animal ipsum huc non admittatur, sed quos generat vniones.

LACHRYMÆ.

Sunt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quod scilicet eam maximè comptam esse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Gemmæ tamè aliquot sua quædam habent significata, veluti Vniones, quos lachrymarum symbolum esse plerique prodidere, sumptum scilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per visas in somnis margaritas ostèdit tradunt; nam & apud Sudam legas, μαργαρίται δηλαῶσι δακρύων ῥόου.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM

VIRVM MATTHAEVM MACINGVM VENETVM, DE iis quæ per Crocodilum & aliquot Amphibia significantur ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXIX.

Proterit, & merito quidem, eruditissime Macinge, aliquis qui non a quo fortè erga nos animo fuerit, utrunq; nostrum ad Christiana pietatis vindices deferre, qui sanctissimum amicitie tam mutue tam antiquæ numen tanto sub silentio, Ægyptiorum quodammodo secuti religionem, coluerimus. Ægyptiaca enim profus est hæc superstitio, Deum sub silentio colere. Sederim qui de pietate aliter quam Evangelia doceat, & sacri canones imperent, vel sentit, vel sibi sequendū credendumve proposuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniendus est. Manifestū autem est, Ægyptios olim Crocodilum adorasse, quod nos non modo abhorremus, sed & Poëtæ veteres, qui mores hominum facile tolerant, modo satyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modo ut rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorant. Causam tamen eam Ægyptij allegare soliti sunt, quod Crocodilus silentij sit hieroglyphicum, quandoquidè animal id lingua careat, & ita silentij significatum præ se ferat: quod ut erg, nostrum per tot annos nimium superstitiose coluimus. Neigitur cauilla nati cupidâ ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendū, atq; ita in viam redeundum, id quod ut tu quoq; facias adhortor. Misi itaque ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Ægyptiacè loquitur, quippe per rerum figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniam verò Crocodilus hic ab intima usque Ægypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò facis exempta, infarciuimus in utrum eius eadem diligentia fluuialem Equum, phocam, Murenam, Anguillam, & Ægyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc utcumque adduci poterint, ad te misi, ruptoq; ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in iis qua ad rem tuam faciunt inueneris, arbitrio utaris tuo, reliqua qua nullius apud te memèri videbuntur, es ὄρανας, ut dicitur, proicias licet.

DE CROCODILO.

Quoniam à poetis nostris, atque etiam à plerisque aliis Ægypto ea est obiecta infamia, quod & monstra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locum haberet, differendum: ita fiet, ut quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestum fiat, atque inde minus eorum succentia minus philosophia.

DEVS.

Colabant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quod nō inficiamus, imagine, propterea quod solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coercendam, ut Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neque illiteratus vir, qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum cum Deo proximum esse ait, qui vbi ratio postulat, tacere norit, Deus

enim sub alto profundoque silentio mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumque merita inspicit, proque re, loco & tempore singula moderatur. Quod verò de diis silentium apud eos esset, vel Harpocrates indicavit, cuius effigiem presso obsignatoque ore ideo dedicavit, quod caeremonias ritusque suos quæ ratione instituti essent, in vulgus propalari volebant, atque ita sacra inuolui silentio procurabant. Quin & Mercurium illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentij cultu prosequerentur, ut ne nominare quidem eum fas arbitrabatur. Nam quem *Θεός* appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quique leges illis atque literas tradidit, à quo & Septembrè mensẽ eo nomine vocitantur. Et Cabalistarum Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, vel si tantum nominis eorum meminimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatasve gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: præcipueque *TETRAGRAMMATON* diuinitus datum nomẽ ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaque Helias sacerdotes Baalis ridet *III Regum xv III*, dum eos adhortatur maiore uti voce, quòd eorundem Deus in diuersorio forsitan esset, aut in itinere, aut certe obdormisceret, ita fieri posse ut excitaretur. Sed quid nos tot gentiliū fabulas euoluimus, cum sacra institutionis nostræ literæ in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion. *Æ*iuum est quippe ut tacito verecundoque silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, prostreamus. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clemente: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, ut Cyprianus ait, non vocis, sed cordis auditor est, Nam & Anna Samuelis mater, quæ typum Ecclesiæ præ se tulit, ante conceptum cum sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacite & modestè intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fide: loquebatur non voce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: idèoque quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter postulauit. Et publicanus quem Dominus probat, non erectis impudenter ad cælum oculis, neque sublati indecenter manibus pectus suam tundens, & peccata sua contestans, diuinæ misericordiæ auxilium implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidâque fronte demissa obteguntur, atque ita cernat, cum aliis ita minas cernere videatur. Ita oculum Dei perlustrare, inmeriti: omnia, res ipsa indicat, cum nos eum nequaquam cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimum opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostram in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, *ἡ εὐκλειστὸν τὸ ὄμμα*, cum simplex sit Dei substantia, neque membris vllis neque compagibus composita: non igitur os neque linguam habet Deus qui loqui possit. Id verò sic accipiendum, ut tunc Deus loqui videatur, cum aliquid inspirat in sanctorum fatidicorumque vatum corda, vel etiam vocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures peruenire. Nam si vox humana *ἄερ ἰσθμὸς* dicitur, potest & vox Dei dici *ἄερ ἰσθμὸς* vel *ἄερ*, vel voluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei Spiritum formatur in verba, unde locutus Deus homini dicitur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Præterea, uti Adamantius inquit, veteres Deo sermonem attribuere: quia cum norint homines hoc ministerio voluntatem alterius alteri innotescere, agnoscant ea quæ sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia esse voluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac vel illa re Dei contineri voluntatem, nisi ea locutus diceretur, cum eorum sensus nequaquam percipere possit voluntatem cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse.

O R T V S.

Ortum ad hæc pingere si voluissent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet instar suis, verum ex toto ferè corpore prominentes, & emissitios. Atque ita pars ea, quæ lucis conceptaculum tam insigniter extet, exortui videtur assimilari. Est tamen & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte vi nullo parentum incubitu fomentove, formam & lucem acquirit, veluti Sol per semetipsum exortitur, Crocodili enim tam flumiales quàm terrestres cum in sicco partum ediderint, oua sua terræ committunt gremio, quibus tamen semper assident, dum catuli animentur, & excludantur. Locum verò eligunt, ad quem summo actu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadam oua transferentes. In numis verò aliquot simulachrum Orietis radiato *ἰσθμὸς* capite, dextera in altum sublata, eaque passa, quòd in Gallieni plerisque numis habetur, inscriptione addita, *ORIENTIS AVG.* quam quidè manū patefactam, & radios ipsos, Maro nõ vno loco videtur explicasse:

*Vbi primos crastinus ortus
Extulerit Titam, radiosq; retexerit orbem.*

O C C A S V S.

Quòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilum humi toto profusum corpore deliniabant, quippe quadam iucubantis specie, spontè enim ad ima quæque ferri gaudent, immerisque fluuiis humi libenter obrepunt, soloque adhærescunt, delphinarum & aliorum hostiū meru, quòd norunt quàm molli tenuique cute in ventre sint. Dies præterea maximam ex parte agunt in terra, noctes in aqua, temporis vtrunque ratione: noctu enim tepidiorem aquam experiuntur. Ita Solem imitari videntur, qui nobis emergere matutino tempore, vespertino immergi videtur. Ad hæc Crocodilo visus in aqua hebes, extrâ acerrimus: ita illi præcipue accidit, Solis occasu obscura omnia,

Ania, exortu clara atque perspicua redduntur.

T E N E B R A F V N E S T V M V E.

Tenebras autem (quo vocabulo tam funus, atratumque pomparum apparatus, quàm mortem ipsam quæ lumina claudit decedentium, intelligebant) significare cum adhibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal aliquod ceperit, caudæ opera vitur ad exanimandum, ea enim captiuum vincit, ac mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id verò comòde figurabitur, si additus in specu, sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, unde fortè tenebrarum deductum est significatum. Sedenim hæc etiam ad eam facere opinionem possunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiam diuina quædam specularètur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitãre: quare Seraphim faciem atque pedes Dei velare ad arcem Domini dicuntur, quòd diuinæ maiestatis principium atque finem verbis nemo valeat explicare, neque picturatione vlla declarare: definire verò nulla prorsus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam verò de Deo cognitionem profiteamur, eam ex operibus perpendimus, quòd à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonerat *I E S V S* Deus noster, Si nolitis mihi credere, credere operibus, quæ ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantum exerta, absconditum. Nam Psalmo etiam *xv III* dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, ut planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo piis tantum innotuerunt, utpote quæ Deus ipse occultat in tenebris: & ut Origenes Adamantius ait, manifestum est rarè admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idèoque paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeo feculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri virtus sit adeo imbecilla, ut immèsitatem eam nulla capere possit coniectura. Nã & de Moyse legimus, eum, vbi Deus esset, caliginem subiisse, Deique iudicia prophætæ Abyssum vocare consueverunt. Quin & *I E S V S* ipse, Nemo, inquit, cognouit filium nisi Pater, nec Patrem nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eaque de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc latèret in tenebris, nisi per filij manifestationem innotesceret. Nobis verò nisi lux illa orta esset, adhuc in vmbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde autem, nisi diuino dispensante Spiritu, imaginatus est Orpheus dicere, Nox quæ lucem emittit: Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veritatem tuam. Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, uti diuinæ literæ passim memorant. Sed plura super hoc dicturi sumus in ignis commentario, vbi Faces,

P E R N I C I E S.

In vniuersum autem per id animal sculptum, malum, damnumve aut perniciem aliis illata, si Diodoro, credimus, apud Ægyptios significabatur, omninoque inexplebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multa rapinæ, vnguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetroque, ut quod dentibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè verò inter eos enatat, qui se adipe eius feri perunxerit. Quod fecitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

S A L A C I T A S.

CRat & salacitatis indicium, ut ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abundantia fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisque vsque adeo contagiosæ, ut è dextera eorum maxilla dentes lacerato dextero alligati, nequitiam credantur stimulare. Terrestris porò Crocodili, quem Scincum, ut alij, Scingum appellant, rostrum & pedes in albo vino poti, lasciuia cupiditates accendere apud magiæ scriptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

F V R O R.

FVrorè ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per Crocodilum semetipsum verberantem indicabant, propterea quòd is irrita prædæ cuiuspiam spe frustratus, in semetipsum fuit, supra modum indignabundus.

L A T R O C I N I V M.

Negotiorum impedimenta, insidiasque & latrocinia, quæ contra viatores exercentur, per idem animal etiam ostentabant. Et Typhonem, quem *Βεβαιον* dicunt, in Crocodilum abiisse asseuerabant, tametsi nonnulli Typhonis comitem ponant. Crocodilus autem assidue negotiatoribus insidiatur, quo genere latrocinij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cum illi honores omnino decreti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant; ex feris verò Crocodilum & flumialem equum. Institutum enim erat apud eos, quibusdam Diis, ne nocerent tantum, sacra facere: atque ita quo magis illos sibi conciliarent, animalia eiusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consueverunt. In Apollinis verò ciuitate, quòd iniurias à Typhone Osiridi illatas vlciscerentur, de Crocodilo vesca lege singuli tenebantur. Certo igitur die conuenari solebant, & quotquot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum testimoniumque prosternebant.

HELLVO.

Idem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant: is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se prosternit esculento semper ore, ad quem auicula trochili, quæ Senatores & Reguli dicuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolantesque dentes depurgant, atque ita magis & magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod Ichneumon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius immitit, intròque progressus donec feri cor morfu lancinet, moribundam mox feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideò significari per Crocodilum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excrementa deici solent: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse habet, quæ mox aues aduolantes depascuntur, perinde ac qui præter satietatem nimio farciuntur cibo, cum digerere ipsi non possunt, euomere coguntur. Qui verò cultui habiti à sacerdotibus nutriebantur, tanta erant mansuetudine, vt non modò vocem accersentium agnoscerent, & attrèctari paterentur, verùm etiã fauces adaptas porrigerent, dentesque manibus depurgati, abstergi que linteo permitterent.

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM ERECTVS.

Commenti sunt nonnulli, hominem qui nulla sanguinis claritate, minimisque principiis ad amplissimas celeberrimasque dignitates, ad opes, ad honores euectus esset, per Crocodilum & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullum animal à tam paruis initiis in tantam excrescere magnitudinem. Ouum enim non multò maius edit quam anseris, & fœtus inde exclusus pro portione est, attamen ad cubita vsque quindecim, vel etiam sexdecim crescendo porrigitur. Sūt qui eos tandiu augeri asserant, quoadiu viuunt. Facit ad hoc Æsopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & sua & antiquorum præclara facinora apud vulpem extollente: cui argute illa responderit, ex cute vetus eius ac diuturnum exercitium, vel eo tacente, prodi.

INVICTVS.

Adunt nonnulli, laceffitum iniuriis hominem, neque tamen succumbentem aut victum, per Crocodili tergus significari, propterea quòd id supernè corticosum aded sit, vt contra omnè ictum, iniuctum habeatur. De vigore verò eius clangescente, si quis eum penna ibidis demulceat mitigetque, in Ibis commentario dictum est loco suo. Apud Horum inuenias vespam superuolitantem Crocodilo indicium esse, vel ipsius animalis sanguinem corruptum, vel Crocodilum mortuum: vespa enim ex putrefactis oritur caudaueribus. Verùm id quoque mysticè, cum mala ea quæ per Crocodilum significantur, indicare vellent, facta iam mitiora vel omnino sublata: aliter frigida & inanitas ea esset interpretatio.

ÆGYPTVS.

Crocodilus catena religatus ad palmam, in æreis plerisque numis habetur, cum inscriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo sunt humana capita, quorum alterum ad Orientem spectat nauali corona insigne: litteræ supernè sunt, IMP. vbi nimirum per Crocodilum ipsa significatur Ægyptus. Quòd verò sit religatus ad palmam, Augusti omnino victoriam ostendit, quam etiam in obelisco campi Martij notari iussit, Ægypto in ditione redacta. Duo illa capita, Augusti vnum, alterum Agrippæ esse crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgent rostrata corona. In alio Augusti numo argenteo Crocodilus est, supra quem scriptum, ÆGYPTO. infra CAPTA. ab altera facie Augusti caput, cum circumductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cum prælium nauale Ægyptiorum & Persarum pinxisset, quod in Nilo, cuius aqua est mari similis, factum volebat intelligi, hieroglyphico apertissimo hoc declarauit, quod arte non poterat: asellum enim in littore bibentem κατά παραγομ pinxit, & Crocodilum insidiantem. Est & numus L. ÆL. AVRELI. COMMOD. vbi Commodus ipse sub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauam sustentat, dextera Ægypto sistrum prætendenti spicas porrigit. Inscritio rem declarat, IN DV LGENTIE AVG. Atque hæc de Crocodilo dicta sufficiant.

DE FLVVIALI EQVO.

Lurimum verò secum affert impietatis improbus ingratusque Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

Merito enim Ægyptij sacerdotes cum impium, cum ingratum, cum iniustum quempiam notare vellent, Hippopotamum proponebant. Admonituri verò mortales omnes vitia ea omnino esse declinanda, totaque animi fortitudine suppressenda, duas eius animalis vngulas deorsum inuer-

fas

As facere consuerunt: siquidem is ab ineunte statim adolescentia patri incipit infestus esse, tentatque si possit eum decertando superare, quem sæpe in pugnam prouocat: quòd si acciderit vt victor euadat, matris coitum affectat, vita patri condonata: sin victus aut cohibitus à patre fuerit, neque tam scelerati voti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tantisper conatum differt, donec adolescat, factusque iam robustior atque validior, deteriore ætate factum patrem inuadit, fœdissimeque necatum petulantissime dilaniat. Inuerfas igitur vngulas eas ideo statuebant, vt qui rem spectarent, quid illæ sibi vellent commonefacti, propensiores fierent ad pietatem.

Id quod tantæ apud eos curæ fuit, vt principum sceptræ & huiusmodi pleraque insignia, atque gestamina & monumenta, armaque aliquot quorum quotidianus esset vsus, ita insignirent vt in summa potioreque parte ciconiam præfigerent ex ære, vel ex auro, argento ve factam, internè verò vngulam Hippopotami subiicerent, quòd impietati præferendam esse pietatem indicaret. Species verò vngularum iis est, quales bubus, licet dorsum, iuba, & hinc equi sit, vnde illi nomen. Inest præterea talus bifurcorum modo, dentes vt aprorum exerti, leuiter tamen: rostrum resimam, apri cauda etiam, magnitudo & interiora asini, tergoris crassitudo tanta, vt ex eo venabula fiant, & scura galcæque impenetrabiles, nisi humore mædeant, munire possit.

IMPROBITAS EDOMITA.

Celebratissima verò est species illa, quæ visebatur olim Hermopoli, ea scilicet pictura, vt Hippopotamus esset, supra quem sculptus erat accipiter cum serpente dimicans. Cuius argumenti significatum id esse tradunt Ægyptiarum literarum periti, vt Typhonem ab Osiride vi domitum, cum de principatu certamen conseruissent, intelligendum autem: per fluuialem equum Typhonem ab Osiride vi domitum, per anguem principatum interpretantes, atque ita improbitatem potiores sibi partes asserere conantem, virtuti demum cedere subinnuunt. Eadem de causa cum sacra faceret eo die, quo Isis aduentus è Phœnicia celebratur, fluuialem equum religatum libis incessere per ludibrium consueverant. Non dissimularim hic Aureoli tyranni tumulum ad pontem Aureolum Insuæ superesse, à Claudio Cæsare sex eleanorum versuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quem serpens cauda mordicus apprehensa complectitur. Id puto significare, tyrannidem tandem temporis spatio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tempore cum plerisque aliis tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum, Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Ὁ Αὐρεολῶς μὲν δὴ τὸν Αἰρεῶν κελύκη
Τὰ κτερεῖα θυγατρὸς ὡς δέ μιν ἐν δόδῳ.
Τῶν γὰρ καὶ ζώων, ἀλλ' ἐν ἐδέλῳσι φερόμεθα.
Πᾶσι μὲν ὑπὲρ τοῖς τῆς ζωῆς ἀντίστοιχον.
Κεῖν ὁ δ' οὐκ ἐπί τῶν κήσων μὲν ἔσται ὁπίσσω
Αὐρεόλις, γάρ οὐ γὰρ εἰσάτω τὴνδε τέρσην.

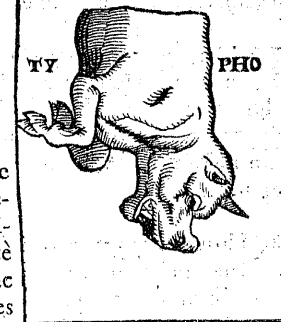
HORÆ.

Horas etiam Ægyptij sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua verò de causa id facerent, neque Horus scripsit, neque nos apud quempiam traditū inuenimus: si quid tamen ariolari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destinatione, vt ferunt, antè determinatas in diem: non enim vt boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hic modò illic aliquid carpunt, sed tanquam mæstros ad opus certum conducti, suam vnoquoque die partem pabulantur. Horæ verò nomen plerumque pro tempore cuiuscunque maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimum est significatum. Cum verò ita pabulatum prodit, ea vitur astutia, vt velut ex agro ferentibus vestigiis progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea forte de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimittitur, siquidem interdum in imis aquis latet, noctu in terram egreditur. Apud Ægyptios autem nox cum die pari propemodum horarum numero assidue dispescitur.

PIETAS IMPIETATI PRÆFERENDA.

VIRTUTI CEDIT IMPROBITAS.

PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter vita in aqua & in terra communis: eam nos vitulum marinum, a specie tergoris instar boum villosi, nuncupamus.

SOMNICULOSVS.

Superfluum verò esse videtur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulachrum eius sexprimeretur, cum de profundo eius somno diuturnaq; veterenitate tam multa passim à Græcis Latinisque autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in litore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

Potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, vt à quocunque vel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui volunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatum est, tantaque mortalium id persuasione receptum, vt vulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorum istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem calamitates à potentioribus illatas, fulminum iactibus æquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cum quid in alicuius perditionem moliantur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas: apud Ouidium verò, se totiens Augusti fulmine petutum.

VRINATOR.

Vrinatorem etiam hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis vndis ex disciplina soleat assuescere. Pariunt enim incontinenti Phocæ, pauloque post catulos educunt, vt mari assuescant, & cuestigio reducunt, idque sapius fecerunt, vsquequò paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRÆNA.

MVræna quoque in siccum exit, & terrestrium commercio delectatur. Quid verò hinc significetur, videamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

Per hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarum concubitum appetentem, externisve matrimonio copulatum intelligebant: siquidem hæc, vt Licinius Macer tradit, foeminei tantum sexus est, idèoque de mari egressa serpentibus copulatur, atque inde concipit: ob id sibi à piscatoribus tanquam serpentibus euocari & capi. Aristoteles tamen, vtpote qui Murum marem agnoscit, vti suus in plerisque huiusmodi mos est, hoc negat, tamen in tertam prodire, atque ibi sæpe capi, non inficiatur. quamvis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quædam subiecit, totum id mendacium esse profiteretur, & neque Murænas in continentem prodire, neque viperis per littora commisceri contendit. Attamen cum Ægyptiis Archelaus id asserit pro comperto, neque dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimum Murænas in continentem exire conspexerint, metu perculos in mare statim se demergere, quò se ab viperarum idu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexæmetro, Basilium Magnum secutus, affirmat.

MORES CONIUGIS FBRENDI.

AViperis enim ait sibi Murænas euocari, idque perinde ac si hieroglyphicum esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, vt mulieres admoneatur, ferendos esse mariti mores, sit licet fallax vir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaque in hanc sententiam.

ADVLTERIVM.

Basilus ex hoc congressu anguis & Muræne adulterium interpretari videtur: admonet enim eos qui nuptiis insidiantur alienis, discant cuiquam feræ, cui reptili sint similes, cum naturæ quoddam adulterium viperæ Muræneque coniunctio videatur, atque huic potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicum. Quare minime mirum si Crassus, vir satis impurus, Murænam miræ docilitatis exanimatam luctu profecutus est, qui vxores tres absque luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SEVITIA OCCVLTÆ.

Neque incongruum erit hieroglyphicum, si occultam quandam seuitiã significaturi, sanguinariam quippe crudelitatem in molli alioqui atq; effeminato homine, per irritatam Murænam expresserimus, immani Romanorum procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificada, cum ea alioqui bestia exedentula sit, vt diceret Tertullianus, atque etiam exanguis, & excornis.

DE ANGVILLA.

Nuitare videtur similitudo quædam, vt Anguillam muræne subiungamus, non quòd hæc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadamque cognatione murænam attingat, quippe cum hæc fluuialis, illa maritima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes

A omnes inferuntur, sunt que ibi omnes peregrinæ: in alienam tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena sæcæ secum attulerunt. Eius verò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantum super Anguillæ nota traditum ab Ægyptiis inueni, vt hominem omnes alios auerfantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi viuentem, per simulachrum eius significarent, propterea quòd eam nunquam cum vllò alio piscium versari, neq; quidem coniugali inter se vsu misceri deprehendissent. Sunt qui velint eas sponte in luto humescere, & que humo prouenire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta viuere, neque aliam earum esse generationem. Basilus Anguillas nō alio vllò modo, nisi ex sæculenta materia limoque procreari tradit, quarum neque ouum, neque vllum aliud ad successionem modum constare compertum est. Aristoteles porro neque marem neque foeminam in illis esse testatur, neque prolem ex se aliquam creare posse, cum neque ouum, neque semen sortitæ sint. Ouum in nulla vnquam Anguilla visum, neque fœtū in ytero deprehensum, vt in iis quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædam similia in ventriculo reperiri, non tamen ea vnquam animascere, neque eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtuum euasura, quia non secus ac cibus conçoquerentur. Quòd verò alij dicant meliores esse foeminas, quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus verò oblongiore, atq; ita eas quæ à cæteris discreparent, foeminas appellarint, philosophus idem non maris aut foeminæ, sed generis differentiam agnoscit.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

Commentij sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria superfit, per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua non superstitat, nec sursum fertur, vt maxima ex parte pisces cæteri faciunt: sed pessum in profundum raptæ, in eodem quo genita est limo computrescit. Id ea de causa fit, quòd ventre sunt admodum exiguo, atque ideo minus inanes. Totum verò corpus cum ferè solidum sit, neq; ferè quicquam aëris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid perijum relinquat, fit vt simulatque expirarint suomet pondere grauata pessum ferantur.

PROFANVS.

In diuinis Hebræorum literis eadem profanæ sensu mystico dicuntur: neq; enim squamosæ sunt, quicquid huiusmodi sunt pisces, in aquæ profundum immerfari, & in cornu libenter volutari conspiciuntur. Ad horum similitudinē, animi qui terrena tantum sapiunt, idonei non sunt vt ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

Ad hæc, hominem in alieno cælo difficulter habentem intelligetes, Anguillam in hydriis duabus pingebant, capite scilicet in vnâ, cauda in alteram demerfis. Anguilla siquidem nullam vehementem tolerat mutationem, & si estate de lacu in piscinam trãsferatur, viuere nequit, etiam si frigida aqua fuerit.

FVGIENTIA SINE SBE SEQVI.

Hominem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si velent, Anguillam pingebant, quam manus à cauda prehenderet: tanta enim est lubricitate prædita, vt de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterque contineri possit. Subterfugij istiusmodi similitudinē sibi desumpsit Athanasius, vbi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tamen si elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

Quòd si certam esse spem de ambigua re quapiam ostendere voluissent, obuolutam eam ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium τὸ τρίψ τὴν ἐλχέλην.

PER DISCORDIAS CIVIVM

locupletatus.

Hominem verò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordiis crescentem, réque auctum significantes, eum in Anguillarum venatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quæ impidaque, earum captura nulla propemodum, magna verò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant, lacuumve aut fluminum turbationes, vnde aqua limosa fiat, magnas inde capturas paruo negotio consequentes. Rem tradit Aristoteles & plerique alij, tum Aristophanes Equitibus, historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidē tu fecisti, quæ venatores Anguillarum faciunt. Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus?

Ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐλχέλεις θηράμενοι πέπονθας,
Ὅταν μὲν ἢ λίμνη κραταῖη, λαμβάνουσιν εἶδεν,
εἰ μὴ ἀνωταῖς κἄτω τὸν βόρβορον κινῶσιν

ἀπρστ

ἄριστοι, ἃ οὐ λαμβάνεις, ἢ τὴν πόλιν ταχέως.
Fecisti ut is qui captas anguillas facit,
Quieta cum sunt stagna venatur nihil;
Sed cœnum ubi omne illac & hac subuerterit,
Captura magna est. Tu quoque, ubi perturbaueris
Hinc civitatem & inde, plurimum capis.

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda; Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

DE RANA.

Rana verò ita in hoc album admittenda est, ut hieroglyphica tota videatur: nam anteaquam facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

Multa esse in humanis operibus imperfecta, indignè, ut mihi videtur, plurimi conqueruntur. Quis enim vndeunque perfectum opus vllum præstare possit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit: neque tamen ob hoc eius quisquam indigentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imperfectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunque huius generis animalia in limo, vbi procreantur, altera parte Ranam, altera verò terram ipsam indistinctam, viuenticque portiunculæ applicitam, Saepè enim flumine, aut lacuna, lamæque aliqua, vel spontè, vel deriuatione aliqua decedente animal id imperfectum destituitur, quod tum primum informari cœperat & coalêscere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia præorsus excedit: eo quippe deturgente, muscoli & varij generis animalia reperiuntur, inchoato opere aquæ terræque in parte corporis viuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis verò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentem habent, cum tenax sit earum materia, neque distincta satis compositione, prima verò cohæret, intima absoluta à gutture, vnde genus illud vlulatus intra aquas reddunt, quam ὀλολήγονα φωνήν vocant, quæ ut Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est.

INVERECVNDVS.

Idem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare voluissent, Ranam describerent: ferunt enim eam sanguinem non nisi in oculis habere: qui verò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesque sunt: iracundiâ, vbi sicci: vbi humidi, ebriositatem: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidum, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neque libidini neque gulæ modum poni vllû ostendit. Quod si glauci sanguineique fuerint, hinc calliditatem, inde vesaniæ proximiorē audaciâ coarguent. Quia verò canes plurimum oculos sanguine suffusos habent, hinc apud Homerû Achilless caninos oculos ob impudentiam obiicit Agamemnoni: de quo satis in Cane.

CVRIOSITAS.

Pariter impudentiâ curiositatem, vnde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alienis negotiis explorandis plus æquo sollicitum, qui que dicta factaque singulorum assidue percontetur, & impudenter arcanorum omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animalis huic prominentes sunt, & emissitij, ut facillè spectandi contuendique omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi, stolidi, ineptique simul & importuni plurimum reperuntur. Hoc tamen significatum in Ranâ non ab oculorum specie tantum, verum ab occultiore doctrina quadam desumptum videri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare vigilantiam, somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè vulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositum huic virtuti vitium prolabi. Alioqui Rana tanta prædita est verecundia, tamque pudoris ingenui studiosa, ut in proparulo nunquã admisceatur: sed enim cum in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atque ita noctem, quàm longa est complexu mutuo cohærent.

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

A pud Horum legas, hominem qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiverit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranam posticos tantum pedes habentem significare: ea enim posteaquam nata & informata est, sine pedibus aliquandiu viuit, adulescensque posticos primum pedes profert.

SOPHISTA.

Et in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Ægyptiacis mentio perquam frequens, quæ in giter in Ægypto pluerint. Sophistarum nugæ, & dialecticorum garrulitatem, per eas doctores quidam

A quidam intelligunt: siue ob nullius significantiæ vocem tam argutam, tamque pertinacem, siue quod in luto voluptuosa sit earum habitatio, quorum vtrunque Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Ægyptium vno doctorum omnium consensu dicere mos est, quod ad Protea nonnulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, ut Eucherius ait, in cœno vilissimorum sensuum commorantes, vana tantum garrulitate oblatrare non desinunt. Aeneas vir Platonicus, Theophrasto, Ranæ vitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessarium, si vera sit opinio Theophrasti, quod animæ post obitum brutis applicarentur, quorum vitam viuere vis fuerint, ut Ranæ & Cleo vnâ semper futuri essent. A vocis autem asperitate Ranæ nomen apud Græcos βραράχην, quasi βραράχου dicas, quod apud interpretes Theocritianos Thalifis inuenias. βραράχου verò, si nobis dicere liceat, Asperisonum possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo, id enim locustarum genus valde musicum, & ob acutum molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur.

DEMONES.

Quinetiam in diuinis literis Ranæ simulachra sunt cacodæmonum, quod libro Apocalypses luculentè scriptum est: Et vidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

POETÆ.

Adamantius tamen aspera quadam seueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas mysticè sensu poetarum carmina significari putat, quod inani quadâ & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularum ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneum aut vtile, inquit ille, comperitur, nisi quod improbis & importunis clamoribus ad negociosorum arque ocioforum simul fastidium vsque ostrepat. Miror verò tantæ eraditionis virum hæc de poetis sensisse, cum præsertim vbique sit interioris, ut ipse dicere solet, literæ speculator: neque animaduertit, dum poetas caput, Moysi, Hieremiam, Esaiam, & plerisque omnibus Prophetis aliis se conuitia facere, qui vaticinia illa de diuinis humanisque rebus cuncta luculentis carminum numeris conscripta elaborataque libris demandauere. Quod si quos reprobare volebat, diceret, saltè quæ carmina, quippe Ithyphallicane an Fescenina, an titrochaica Bacchi, quos Poetas intelligeret, ne ob huius vel illius impuritatem, sanctissimum hoc omnibus nomen profanaret, ipsumque totius mundi conditorem Deum, qui apud Græcæ totius Christianos poetæ nomine sanctè colitur, inceslere videretur. Nam quem nos factorem cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητήν τῆ ἀεὶνῆς καὶ τῆς γῆς.

SILENTIUM.

Contra verò, ut vnde discessimus reuertamur, inuenias silentium significari etiam per Rubetam ranam illam grandissimam, quæ geminis veluti cornibus insignita est, propterea que obseruarunt magi, si ea in multitudinem vociferationibus obstrepentem inferatur, silentium fieri. Eoque spectare nonnulli putant Ranam illam Mæcenatis celebratissimam, qua is literas & tabellas obfignare solitus erat, utpote qui ea quæ literis crederet, silentio inuoluenda esse commoneret. Sedenim cum Rana, non Rubeta, in omnium sermone, ego eò potius rem spectare dixerim, quasi Mæcenas id in Augusti gratiam factur arit: de quo etiamnum infantulo illud fertur, quod in auito suburbano, obstrepentes fortè Ranas filere iusserit: cui quidem commento adeò fauuit vetustas illa, ut ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quasi etiam adhuc tanti Principis imperio obsequantur. Voluisse igitur Mæcenatem hieroglyphico eo schemate taciturnitatem polliceri, in iis quæ Augustus eius fidei credidisset, non secus ac Ranæ ipsæ morosa adeò garrulitate insignes, illi adhuc infantulo parere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius scribunt Mæcenatem præcipuum amicorum Augusto fuisse, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquam desideratam ab Augusto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quod in frigidiores coniectæ fontes obmutescant, translata in tepidiorē paludem vocales fiant.

RUSTICITAS.

Quæ verò Rana in paruulo numo quodam Romæ apud Maffæos habetur, cum ab altera numi illius facie Dianæ pharetrata simulachrum dubio procul inspiciamus, facillè in eam coniecturam ferimur, ut fabulam eam commonstret qua rustici & maligni homines aduersus eius matrem Latonam vsi sunt, atque ideò diuæ illius imprecationibus in Ranas commutati. Vel cum dea sit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium est, aquam Ranæ, cum quid cuiquam quod maximè placeat, & voluptati sit, donatur. Sunt verò Ranæ conuitatrices, & agrestem illam asperitatem egregiè præ se ferunt, tamque olim importunæ, ut inuito cum muribus foedere, Abderitarum regionem incolis inde expulsis desolarint: in quorum ingentem multitudinem quæ cladem huiusmodi fugiebat, Cassander Antipatri cum incidisset, eos in socios recepit, agrumque illis in Macedonia finibus assignauit.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD

PAVLVM IOYIVM NVCKERINORVM EPISCOPIVM, DE IIS quæ per aliquot piscium genera significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXX.

Ram omnino commentarium hoc de pisciculorum aliquot significationibus, Paulo Ioui doctissime, deserviturus, quod multa in ea piscium genera continebantur, ex quibus neminem atate nostra frugem ullam colligere posse suspicabar: ita que fuerant olim piscium nomina, vulgo hodie desiderantur. Metuebam vero labores in horum significationibus meos minime gratos ideo futuros, quia in nonnullis non satis mihi constabat, qua ratione vel exemplo possent eorum imagines describi, quarum bona pars esset mortalibus ignota. Naturas quidem & significata prout apud veteres autores inueneram, facile poteram explicare: sed quorundam nomina tam Græca quam Latina, non videbar ita posse reddere, ut in foro cetario quis posset huius vel illius piscis speciem deprehendere. Quod si ea de causa hieroglyphica hæc conscripta sunt, ut eorum quis uti posset imaginibus, irritus hic plerunque futurus conatus videbatur, quoniam hoc prestare me posse minime confidebam. Videbam ad hæc multos qui provinciam hanc suscepissent, in tam multis hallucinari fallisq; eamq; controversiam de plerisque piscibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium defatigatis ingenii, adhuc sub iudice pendere, neque liquere prorsus, per varias nō incuriosorum hominū opiniones, eorum multa qua vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea vero quam eam te suscepisse provinciam intellexi, ut multa piscium genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eam sum erectus spes, ut tu, qua insignis es doctrina, sollicitudine atq; diligentia, neque non alij in tanta atatis nostræ eruditione, quanta non aliis unquam milleimo ab hinc anno floruit, facile consequamini, ut vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere possimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiam per vos, restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruavi, te vno fretus, qui bonam eorum partem tam accuratè capere indicare, idq; tibi dedicandum duxi, ut si quid in eo esset, quo quis uti vellet, te potius quam me piscium magistrum agnosceret, & qua quisque pictura faciendus esset edoceret, atque ita laboris huius particeps fieres: dum piscem ego interiore, tu exteriori condire procurares. Sed iam, si quid ab historicarum, quas tanto cum lepore, tam cum fide scribis, occupationibus oculi tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus.

DE TORPEDINE.

MAXIMAM omnibus admirationem in primis asferre videtur magica propemodum vis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MULTORVM ASSERTOR.

VM qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinē pictam significari instituerant, siue quod opē ferat pisciculis natandi & emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipue obseruatum est in foetu proprio, quem & emittit, & intra se recipit: visaq; interdum Torpedo est grandis, quæ foetus intra se octoginta haberet: siue, ut ipsi Ægyptij tradidere, quod vna cū piscibus aliis in verriculo deprehensa, omnes plerunque sospitet, cum ne vis quidem hominū innumera possit verriculū educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia venenū quod effundit, per retia dilapsū in funes omnes quantumvis longos ad manus vsque piscantium irrepit, & vniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro comperto tradāt, Torpedinē hamo captā malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinē, moxq; in piscatoris brachiū diffundi, quo protinus obtupefacto, venatio in irritū cedat. Si quādo tamen piscibus aliis obuoluta contrahitur ē mari, torporem experti sunt multi quamprimū piscē virga tangere voluerint, quare in Anconitano mari maximè cauēt ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incōmoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem vis torporē infundendi, cum non in appropinquantū tantū corpora, cominūve eam attingentiū, verū ē longinquo, vel si hasta, vel arundine tētetur, lacertos quantumlibet validos cogat obtorpescere, pedes ad cursum velocissimos alliget, & obtupefaciat, argumentum dedit vt hominem ignauiæ egregiē præditū, per hieroglyphicū eius indicari cōmodissime posse pleriq; dicerēt. quodq; magis mirum est, pisces etiam quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantū, sed in vnūquodque animal præstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὐτὴ τὸν αἰεὶ πηλοσιάζοντα καὶ ἀπὸ βόθρου ναρκεύει ποιεῖ. Vehemens enim virus illud insuperabili frigore præditū, vbi duriorē aliquā materiā natūm fuerit, quippe vel vimen, vel funē, illi pertinacius & copiosius adhærescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atque ita perrepat, non secus ac flamma ipsa per incensum filum vehementius transmeat, quam si cū torre iactetur. Sic & aqua fluuiialis capite vno in eam declinato sensim ascendit, & totum denique madefacit. quod tamen in crassiori elemento sensim atque contanter fit, in aërio quamocysimè fieri contingit.

DE

DE REMORA.

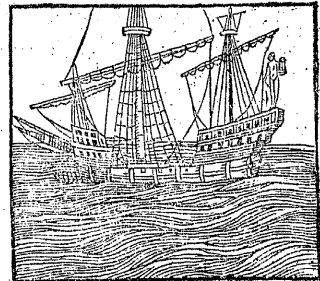
AMIRABILIS est & Echeneis, qua nonnulli, vt indicat Aristoteles, vtuntur ad iudiciorum causas & amatoria veneficia, & quæ non vt testudinis pes nauigiis importatus tarditatē nauigationis inferre dicitur, sed naues ipsas attractu solo sistere, ac veluti anchora infrænare: vnde moræ alicuius iniectæ nascitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAM ea de causa impedimentum & obiectam tardationē per eam significari prodiderunt, quod pisciculus is, non maioris ferè quam pedalis magnitudinis, limacis magnæ similis, nauigia stare cogat, nullo suo labore, non retinendo, neque alio modo quam ad hærendo: infra enim carinæ applicitus pinnis, quas etiam tenues admodum habet, in tranuersum dilatatis, tanti roboris est, vt ruat venti licet, diceret Plinius, & sæuiant procellæ, imperet furori, ac vires tantas compescat, quosque non vlla interdum vincula, non anchoræ pondere irreuocabili factæ præstare queant, quantumlibet magnos ipse paruulus ad eō infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: vnde etiam epigrammatarij quidam veteres anchoram Echeneida vocarunt, Latini Remoram dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illæ me tam diutius remoramur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat. Locū citat Festus ex Latina Comœdia.

SALVS.

MTIANUS Muricem appellat, qui nauē à Periadro Gnidum missam cum mandatis, vt pueri nobiles castrarentur, tandi in medio mari retardarit, donec principem sceleris pœnituisset, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præuenissent: remque eo probari testimonio, quod eius piscis conchulæ Veneri Gnidix dicatæ, facti memoriam diuillimè propagarint.

PARIVNDI FACILITAS.

VNT qui ex pisciculo hoc pariundi facilitatē significari dicant, quod exemptus aquis, salēque duratus, in eum vsum asseruetur, vt grauidis alligatus partus facilitatē iuuet, vnde ὀδινολύουσα, quasi ὀδινον λύουσα eum appellauerit Græci. Nō ab re verò me facturum existimo, si calumniā obiectam Plinio, quod Aristotelem arguerit imperitiæ, sustulero, simulq; præstantes hos autores, quos librariorum imperitiā commisit, conciliauero. Locus est apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Aristoteles, ita posita pinnarum similitudinē. Sedenim apud Aristotelem, vnde locus hic de historia animalium lib. 2. cap. 14. desumptus est, non ita habetur: quin eorum is errorem arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino carere: sed quoniam pinnas habet pedibus similes, hinc fit vt pedibus instare videatur. Sed cur non ipsa Aristotelis verba ponamus? ἐστὶ δὲ ἰχθυόδιον ἢ πῶν πετραίωμ ὃ καλεῖσιν τινες ἐχηνίδα. Paulo autē infra: ἐστὶ δὲ ἰννοί φασὶ ἔχειν πείδια, καὶ ἔχει, ἀλλὰ φαίνεται δεῦρ' ἀπὸ τῆς πύργου ὁμοίως ἔχειν ποσὶ. Sed quoniam impium propemodum esset credere Plinium Aristotelis verba ad verbum penè transferentem, quod præ omnium oculis erat, inficiatum esse, aut auctore immeritò vellicasse, crediderim ego dictiōnem Aristotelis subditiam & adulterinam esse: fuisse tamen in alicuius codicis margine notatā à quopiā, qui Pliniana verba Aristotelisq; eadem agnoscebat, vt ita lectores admoneret, Plinium ex Aristotele illa decerpisse: postea verò librariorum imperitiā intertextam eam locutionem, vt pleraque id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Aristotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cum minime habeat, sed ita videri propter pinnas, quæ sunt pedibus similes, cui sententiæ meæ, spero, vnumquemque peritum virum procliuiter accessurum.

DE ANTHIA.

LUTARCHUS eo libello quo disserit, vtum aquatica an terrestria animalia magis prudentia præstent, quem piscem Homerus ἱερὸν, id est, Sacrum appellauit, Anthiam esse videtur opinari. Eustathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, vt ἱερὸν μὲν θ, & ἱερὸν ὀδινόφιαν, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄρετον & ἱερὸν, hoc est, emeritum exponūt, veluti Sacrum bouē dicim⁹, qui fit à iugo in posterū dimissus. Cæterum Homerus eo versu q. legitur, ἰλιάδ. π. ὡς ὅτε τις φῶς

Πέτρῃ ἐπὶ προελθῆτι καθήμεν θ' ἱερὸν ἰχθυῶν
Εἰ πόντοιο θυελάει λίαν καὶ ὀινόπι χελεὶ καί.
In procurrente vt quisquam
Cauere sedens falso sacrum de gurgite piscem

AA

Extrahit aratis hamis, inoque prehensum: sacrum ideo piscem appellasse videtur, quod maritima omnia fuerint antiquitus sacra, & piscari religiosum esse: veluti Vlyssis socij non nisi magna fame coacti ad piscationem confugiunt: ita enim Homerus:

Αλλ' ὅτε δὴ νηὶς γ' ἐξέρχεται ἡε πάντα
καὶ δὴ ἀρχὴν ἐρέπασσον ἀλητεύοντες ἀνάγκη
Ἰχθὺς ὄρνιθας τε φίλας, δὲ χεῖρας ἴκοιτο
Γναμητοῖς ἀγλίσροισι, ἔπειρε δὲ γαστέρα λιμῶ.

Sed postquam in ratibus penus est exhausta, marino

Quereve venatu victum coguntur iniquum.

Piscemque volucresque, manus quo intendere possent

Incuruis captant hamis, vis namque adigebat

Imperiosa famis.

Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piscem appellasse sacrum. Eratosthenes putat Chrysophrin potius sacrum appellari, & hoc aiunt sentire Galatea Callimachum, Theocritianus piscator aureum, quem cepisse somniauerat, piscem Neptuno charissimum esse religiosissime veretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiam sacrum volunt. Plinius Planos omnes sacros existimari autumat. Vt cunq; tamen auctores aliis atque aliis faueant, bona eorum pars in Anthiam consentiunt, rarum inuentu piscem, frequentiore tamen circa Pamphiliam, de quo habita raritatis ratione dixerit Martialis Epigrammatarius:

Ad palatinas acipensera mittite mensas,

Ambrosias ornent munerata rara dapes.

Quem sane inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neque non libro De finibus bonorum & malorum. Neque sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, alium forma esse, & alia de causa sacrum. Cur vero tam multa super Anthia quaesierimus, ea fuit causa, quod hieroglyphicum eius significatum posituri, nolimus quempiam a nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitum, cum omnis anteaevi temporis curiositas in re peruestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

Id autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiae piscis figuram securitas a periculis omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferunt, quod quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri confessum est: eum siquidem non aliter vitant belluae, quam suum Elephanti, gallum leones: quo iam indicio securi spongiatores vrinantur. Quod vero diximus Planos omnes Plinio sacros esse, certissimum ait ille securitatem vidisse Planos pisces, quia nunquam sint ubi malefica bestia, qua de causa vrinantes Sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

Quoniam vero perdifficile est certam piscis huiusmodi formam adinuenire, cum aetate nostra vel ignotus mutato nomine inter alios obrepit, vel indignatus alios sibi praeferi sponte solum verterit, neque maria nostra inuisere amplius dignetur, non ab re me facturum existimaui, si quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neque satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quae vsui cuiuspiam forte futurae sint, ex numis veterum substituissem. In numo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophaeum in virgula tenens, cure sinistro, quam longum est, ex porrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius Epistola quadam ad Romanum ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod vero ad ex porrectum crus pertinet, Lucianus libello De iis qui salario conducti degunt: Vt illud quod in voris omnium est, extensis pedibus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophanem, Pluto. In altero Neronis eiusdem dea sedens, ara ante posita, radii laeva tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, de quo gestu Terentius Faciam in vtramvis aurem ociosus ut dormias. Basilus & Menander id de ocioso dici voluit, turpique, qui sit desideria deditus. Inscripito vero numi, SECVRITAS, ut in superiori, in numo vero Imp. M. Jul. Philippi Aug. dea sedet, dexteraque sagittam tenet, laeva supra caput tollit innixam sellam. Hieroglyphici inscripito, SECVRIT. ORBIS. In numo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in laeva, dextera capiti & sellae innititur. Inscripito, SECVRITATI PERPETVAE. In numo Lucillae Augustae nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorum vnus lactens in gremio est, duo ante pedes vna colludunt: inscripito, SECVRITAS. In numo, circa quae literae, IMP. M. OTHO CAESAR AVG. TR. P. a laeva dea stans, quae laeva scipionem tenet, dextera aquilam: literae, SECVRITAS P. R. Sedenim partim haec in Sellae commentario, atque ubi de Aquila saxum gestante differuimus, neque non in Anchora, reperuntur.

DE CEPHALO.

IEIUNVS.

Non qui ieiunum hominem ostendere volentes, Cephalum ex mugilum genere transitorum pingant: is enim non nisi mucore vescitur suo, quamobrem ipse semper ieiunus: atque hinc illa intestini ganax adeo expetita suauitas, καεσπεδς a Graecis appellatur, a nonnullis Plo-

tes.

A. res. Atque insuper ad agium circumfertur, καεσπεδς καεσπεδς, de ieiunis. Tantiq; stuporis is esse fertur, ut in metu occultato capite, delitescere corpus reliquum arbitretur: eoq; nonnulli non illepide pro uerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

Per eundem Cestrea qui modo stuporem praeferebat, vitandi periculi solertiam significari comperio: siquidem is, ut luculentissime scripsit Oppianus, cum se retibus circumiectum senserit, in sublime sese alacri iaculatur saltu, totoque virium conatu in summam vndam affectat emicare, ac plerunq; accidit ut subera transiliat, quibus retia suspenduntur, atque ita capturam euadat. Secus tamen accidit in stagnis Venetis: noctu enim eos potissimum capiunt, incensa igne fornacula, quam in cymbulae prora statuunt. Eam duar, vel interdum plures cymbae a dextera laevaque adhaerentes, leui tacitoque lapsu comitantur. Cephalum siue metu percussu, vibrantibus in aquarum ima radiis, siue candicante eo splendore allecti (nam cura est ut illustris a dmodum flamma succendatur) pernici saltu delphinorum in morem extra vndas sese qua flamma micat, ei aculantur, atque ita sponte in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenti ad fatiuitatem plerunq; exuperante, spectaculo autem maxime delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

Magna est prudentia Scarus, per quem callidum captiuitatis declinatorum significari tradunt. Is enim, inquit Onidius eo volumine quod Halieutico inscribitur, quod opus olim a Nigidio elucubratum aiunt, si nassis inclusus fuerit, non fronte erumpit, nec infestis viminibus caput inserit. Apud Aelianum legas, eum simulac caudam extra nassam protulerit, a focis mordicis apprensam cauda foras extrahit: si vero protulerit caput, adesse qui cauda sua porrecta, ansam effugiendi praebet.

INGLVVIVOSVS.

Hominem voracem & ingluuiosum, lamia quippe laborantem ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tam quia solus in genere ruminet, quam etiam, quia obuios quosque pisciculos depascitur. Aristoteles quoque solum hunc inter pisces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuersaque omnino ab alij specie ventris esse, cuius intestinum simplex etiam se replicat, & in vnum continuumque resoluitur. Assimilatur is Auratis specie squamarum, sed colore atque sapore praestat, ut qui Sapphiri gemmae radiolos imitetur, tanta apud veteres existimationis, ut Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quod dentes neque, ferratos, neque utrinque confertos habeat, sed altera tantum oris parte planos. Nam & animalia reliqua quae ruminant, parte altera dentium careant: prouisumque a natura, ut quod male mansum est, ea repetitione conteratur, atque ita confici possit.

DE MV LLO.

DIANA LVCINA.

Diana illa syluicultrix marino culta simulachro est: nam ea per Mullum piscem, quae Graecis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, ut multis videtur, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quod piscis huiusmodi ter, ut poeta Cilix ait, anno pariat. Dianam vero leuandis partibus inuocari, Lucinae nomen indicat: ea siquidem, ut apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis, Merito itaque cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianae gratum, & cum primis familiare animal existimatur. Na quod tria sint virginis ora, Dianae, quid sibi velit, alibi declaratum. Athenaeus Triglam Dianae dicari propter venationem putat: ille enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos venatici canes insectatur, neque ab eorum viru mali quicquam patiuntur, vel ob impediendam Veneris vim, quam ferunt inesse vino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenaeum ait epotum viro Veneris vsu adimere mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

Hominem ex aliorum laboribus sibi fructum & gloriam vsurpantem, & alienam, ut ita dicam, messem demerentem, significare qui voluit, Sargum & Mullum pingunt: sequitur enim Sargi reliquias nullus, atque ubi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, nullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Aegypto mari ferre: vnde Lucilius, Quem praclarus Elops, quem Aegyptio Sargus monebit. Sedenim Brundisium maxime commendat Ennius.

DE PASTINACA.

PARRICIDÆ SUPPLICIUM.

Ubi qui parricidij pœnas dederit, significare si vellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacam piscem attrahentem pingebant: ea siquidem venatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem ei aculatur, ictu maxime letali, nisi coagulo laporis vel hædi vel agni drachmæ pondere ex vino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc verò κατά τὸ ἀρσενιον dictum ea de causa opportunum fuerit, quod cuiuscunque incommodi remedia, passa sunt, ut vulgus ait, palma ubiq; proferenda. Est vero Pastinaca, quem Græci πρυγὼνα vocant. Eam aculeo vim inesse tradit Ælianus, ut si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multo post folia omnia decendant, arborque veluti magnis folis ardoribus exicata prorsus exarescat.

DE NEBRIADE.

VORACITAS INSATIABILIS.

Ominem cibum immodicè sumptum euomentè, ac nihilo secius insatiabiliter mox crapulantem significatur, marinam mustelam pingebant, quæ Nebrias est nonnullis: ea enim ore, ut Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atque depascitur. Sepias itidem ac lolligines ore parere sunt qui velint: id redarguit Aristoteles, parrus foueri ore dicens, & emitti, propterea que putari eas ore parere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STUDIOVS.

Domestica rei studiosum hominem qui significat, Fucam pisciculum, his similem quas vulgò Tincas appellamus, sed colore subviridi, pingebant: ea enim sola ex marinis piscibus nidum sibi construit, & in stragula parit.

DE RAIÀ.

CAPTATOR.

Aptatorem hominem notare si vellent, Raiam pingebant: gestat enim illa ante oculos suos gemina fila, in capilli speciem, extrema quorum rotundis quibusdam præpilantur quasi escæ causa additis: his ea, ubi locis arenosis aut feculentis obrurbaro solo se abscondit, piscatur, attollens fila illa sibi præpendentia. Dum enim pisciculi occurrunt, & capita machinamenti pensilis pulsant, ipsa sensim fila subducens eos allicit, donec ad os admoueat, atque ita repente corripit. Sepia quoque hoc eodem vitur machinamento, in canceris alliciendis, quorum audissima est.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A VITIIS DEPURGATVS.

Ominem qui animum suum a vitiis affectibusve cruciabilibus depurget, quæq; se lædât, eximat & expellat, significare si vellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam vocant. Ea autem ubi hamo deprehensa fuerit, quamlongissimè potest sese exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora sua foras euomit, donec hamum eiciat, deum recipit in troæ ac valet ea qua prius salubritate.

DE PHOLI.

PARTO FERVENS.

Ominem iis quæ sudore proprio comparari fruementem indicatur, Pholim piscem pingebant. Ea enim mucorem quem ipsa emittit ad altam crassitiem sibi obducit, ut tota visco delibuta videatur, ita ut in eo quasi cubili conquefcat, unde illi nomen: φολιδον enim Nidificare est. Videndum verò, an hæc sit Ausoniana Tinca ita passim hodie nuncupata, quam natura ipsa videtur in vulgi pauperisque plebeculæ solatium protulisse.

DE SQUATINA.

FABER LIGNARIVS.

Squatina meruit inter huiusmodi significata recenseri, per quam fabrum lignarium intelligi volebant. Est enim piscis tam aspera, scabraque ac valida cutis, ut ebur ea, neque non ligna quantumlibet dura, poliantur. Nam ex mari fabriles quoque usus veniunt, ut omittamus fabrilium instrumenta omnia in huius piscis capite deprehensa. Quin & ferram conficere didicimus ex huius piscis osse ita crebro mucronato, qualis longa annorum serie suspensa fuit tholo ante DD. Petri & Pauli conditorium, priusquam à Julio II. illa veneranda antiquitatis monumenta

Aumenta solo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neque nati natorum, nec qui nascentur ab ipsis, vilo ynquam tempore conspecturi sunt.

DE CLYPEA.

LVNARE CORPVS.

N Atari Gallia fluitio piscis est quem vocant Clupeam, Veneti Clieppam, Romani Laciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate prætat, tantum apud Venetos vilior, plebeiusque habetur, ut qui in eiusmodi stagnis minime pinguescat, spinarum verò multitudine atque densitate fastidio sit. Sed utcunque apud nos sit, in eo Gallia fluitio ita Lunæ naturam imitatur, ut ea crescente candescat, decrecente verò nigrescat. Accidit verò ei, ut cum corpus nimium auctum fuerit, spinæ quoque, quæ per vniuersam carnem continuatis quibusdam ordinibus porriguntur, & ipsæ quoque ad crescant, adeoque extendantur, ut animal id interimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piscis si Ægyptiis innotuisset, nimirum Lunæ eum hieroglyphicum posuissent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano salis similem, qui faciat ad quartanas.

DE APVA.

St pisciculi genus quod ex sola pluuia procreatur, Apuam Latini vocant, aspiratione Græci vocabuli repudiata: ἀφύνη enim illi παρά τὸ ὕψος eam dicunt. Ligustica Tyrrenaque omnis ora, cum plurimum, p, literam in ch vertat, vulgò Anchuam vocitat, n, etiã litera ad incitatioem primæ syllabæ sonum adiecta. Sunt qui has in haecularum genere connumerent.

Rat is pisciculus festinantia signum: nam ubi vel minimum concaluerit, coctus est: unde adagium, Ad ignem Apua, cum quid celerrime factum, vel ipso temporis momento significamus, de quo in Augusto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἰδε τὸν ἀφύνα, quasi satis sit ad eius cocturam spectasse tantum ignem. Hanc Veneti sacram ait Athenæus, quã Stilpon philosophus Megarensis Neptuno cum immolasset, promeruit ut ea ciuitas magno Apuarum prouentu fueris à Deo locupletata.

DE HIRVDINE.

Hirudo quoque aquatile animal, cuius plurimus in medendo usus, significata quædam habet hieroglyphica.

Rudelissimum siquidem hominem, & humani cruoris audissimum, per eam significari notius est, quam adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritum, Pharmaceutatur, quàm si limosa Hirudo corpori suo applicita fuisset:

Al' αἰ' ἔρωσ ἀνιάρη τὴν μέλαν ἐν χροδὸς αἰμα
ἐμυρὸς, ὅς λυγρῶν ἀπὸν ἐκδεδῆλα πέταυος.
Heu crudelis amor nostro saturate cruore,
Summe affixa cuti velut hunc suscepisset hirudo.

Verum ea etiam insatiabilitatis est signum, quandoquidem ad suctum admota nõ prius ab opere desistit, quàm tota sit supra modum sanguine tumefacta: quod ita expressit Horatius:

Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo,

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAUSA EXANIMATVS: VEL,
Damna mutua.

Vi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi videntur significare voluisse, vel hominem minima de causa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modo digito verum etiam virga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimasce, & nisi promptuarium sit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud veteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam est exitialis, in Indico præsertim mari, ut à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nusquam non mollis Lepus. Nam & per Ruricolam, mollitiem quandam effeminatam intelligi suo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem tum ob pulpamenti copiam, quorum vtrunque foeminarum proprium, cum audacia virilis omnino sit. Caro quia pars foeminea dicitur. Neque postremi nominis philosophi sunt, qui ossa a mare, carnem a foemina procreari velint, & ad embryi coagulationem vtriusque concurrere genituram. Facit præterea ad effeminationis significatum,

mare, hoc ita terrestrium affectu grauari, vt nullam cœlestium curam suscipiant, crapula tantum, libidinibus, cupiditatibusque suis implicari: quibus quidem voraginibus hausti, simulatque ceciderint, nihil quicquam conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto volutari delectantur, eodem inuoluuntur cœno philosophi qui naturæ tantum principiis insistant, ad naturæ verò ipsius autorem, cuius Spiritus super aquas fertur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iuriconsulti, qui leges non iustitiæ studio, sed lucri tantum cupiditate profitentur. Eodem volutantur sacerdotes, qui caeremonias ore tenus profequuntur, quid verò per caeremonias intelligi fieriue debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neque non Poëta qui facundia tantum vbertatem, affluentissimosque verborum fluctus, ingentemque vocum strepitum, canorasque nugas admirantur, quæ verò ad integræ vitæ institutionem faciunt, nihili pendunt, vnâ cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe vbi liuidissima maximèque est profunda vorago, supini detinentur. Atque hoc est illud profanum, quod vetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen aliquas inuenies (vt alienigenarum quoque instituta conquiramus) quibus pisces sacrificare mos fuerit, veluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas ex eo genere quæ Capaides appellantur, præcipuæ commendationis in Eubœa, dis immolare consueverant. Passim verò piscatores Neptuno Thunnû, qui maximus esset, sacrificabât spe capturæ. Et Phœlitæ Luciae populi salamenta Cylabræ cuidam heroi offerebant, eius condituræ pisces ita puros arbitrati, vt deos etiam alios pisciculis huiusmodi sale conditis placari opinarentur. Sunt verò qui apud eos idea de causâ institutum scribant, quia regio illa ab origine prima salamentis ex pisce factis empta fuerit.

PURIFICATIO.

Quod verò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existimarunt. Nam M. Tullius vbi rationes de parricidæ pœna commemorat, oratione pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimum de causâ insui reos culeo dicit, ne cum in flumê abiecti delati essent in mare, ipsum polluerent, quò cetera, quæ violata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquam ad purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptum, cum morbo quodam implicatus, sacerdotum suasu mari se expiasset, incolomitati redditus est: eaque de causâ versum hunc ille istius rei memor suis poematibus inferuit, *ἑλκασα κλύσει πάντα τ' ἀνθρώπων κακία*. Aristophanes quoque tale aliquid attigit, cum dixit: *πρώτον μὲν αὐτὸν ἐπὶ θαλάσσειν ἠεροῦν, ἔπειτα ἐλκιδν*. Neque ritum ignorauit huiusmodi Catullus, vbi ita canit:

*Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non vltima Thetis,
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.*

Neque temerè Clemens inducit Petrum, antequam cibum sumeret Tripoli lauiffe in mari, alibi que libenter eum in eodem lauare, Et apud Homerum Telemachus Palladi supplicaturus, in æquore manus lauit: quæ quidem purificatio omnium gentium consensu de mari sumpta, baptismum ab omnibus præuisum nationibus indicat, quæ sola verâ est purificatio. Diuinæ enim literæ per mare vnitatis numero baptismum intelligunt, vt Theologi docuerunt. Nam & Michæas propheta Mare baptismum appellasse visus, cum dixit: Tu peccata nostra in profundum mare demerges. Mare verò lauacrum huiusmodi ea de causâ nuncupatur, vt sentit Euthymius, quòd animarum sordes, quæ illic eluuntur, recipit, & quia purgat: omnia autem quantumlibet lutulenta flumina inuehantur in mare, latèque ab eo admittuntur, sed tamen nihil intra se continet fordidi, fæcesque omnes ad littora, sed eas perpurgatas, continuâ reiciit alluuiione.

DAMNUM ET UTILITAS.

Aliunt verò qui sacerdotum Ægyptiorum commenta curiosius sectantur, Tritonem ideo biformentem pingi solitum, superiori quidem parte hominem, inferiori verò piscem, vt ex humore nos & utilitatem & damnum consequi moneremur, cum illi ex humana natura bonum atque proficuum, ex pisce non nisi perniciem interpretarentur. Sedenim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perniciem piscis significaret, in ostentis tamen boni omnis habitus est nonnunquam: vt qui Augusto pridie quam Siciliensem pugnam classe committeret, in littore deambulanti exiliit è mari, & ad pedes procubuit, quasi nuncius Neptuni, amicitiam eius sibi conciliantis: tanta fuit eorum hominum in quos colebant deos vanitas & impudentia.

SILENTIUM.

Sunt verò qui Pythagoræ præceptû, quo edixit ipse *ἡθυσίαν μὴ γέυεσθαι*, propter *ἔχουσαν* quam religiose adeò præcipere consueverat, factum putant: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter visi fuerint pisces Pythagoræ quodammodo contubernales. Et Lucianus Alcyone, *ἄφωνα γὰρ ἐστὶ τὰ καὶ ὕδατος διατάγματα*: muta, quæ aquâ incolunt. Ita Lucretius Mutas eos natantes appellauit. Ex piscibus autem, vno excepto Boca, cui à boando, id est vocem emittendo nomen inditum, reliqui omnes dubio procul taciturni sunt. Et quamuis, vt apud Ælienum est, quidam, vt lacerta, chromis, aper, grunnire videantur, sibilare chalcis, & cuculum imitari coccyx, tenuia tamen ita sunt ea vocis indicia, vt inter vocales recenseri minime mercantur. Nisi verum illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuium memorat, in quo pisces nascantur,

A scantur, quos Pæcilia vocant, qui turdorum auium voces edant, quòdque similes in Aorno fluuiio Philo Stephanus Cyrenæus memorat, quòsque vocales in Clitore fluuiio ponit Mnascas Patrensis. Taciturnitatis verò huiusmodi quæ sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

*O mutis quoque piscibus
Donatura cygni si libeat sonum.*

Quàm appositè autem & Claudianus silentium hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthum ait loquacissimos viros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his versibus:

*Qui in stropilus esse loquax, arcanaque sœuit
Prodere, piscosus fertur victurus in undas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.*

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

*Nè sit ut primos animo precedere pisces,
Garrulitas odiosa datur linguaq. venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fere ore bilingui.*

Sed vt ad Pythagoram redeamus, Plutarchus Sylla, eum ait vesci solitum iis, quæ diis immolata fuissent: cum verò piscium nullus ad sacrificium idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abstinendum censuisse. Sed quantum pertinet ad sacrificium, non constare id multis docuimus exemplis. Idem Pythagoras mare Saturni lachrymas esse distabat, quasi vellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

Ægyptij sacerdotes igitur, vti propositum est, mare Perniciem vocabant, ea præsertim de causâ, quòd cum totius alimenti sui beneficia ex Nilo consequerentur, corrumpi eum simulac mari commiscebatur animaduertebant: atque ita mare dicebant quòd in humano genere vitale est vitare. Vt verò scripturæ hieroglyphicæ speciem aliquam oculis subiiciamus, in Sai pro vestibulo templi, quòd Palladi dedicatum erat huiusmodi visebatur argumentum. Infans, senex accipiter inde, mox piscis, postremòque omnium fluuiialis equus: quòd humanæ fragilitatis conditionem indicat à pueritia vergentis in senium; ac iterum repuerascentis: accipiter verò Deum, ac perinde amorem, quòdque in nobis diuinum est, ac vitam ipsam vitalem ostendebat. Piscis, odium simul atque mortem, propter mare, quòd Exitium atque perniciem appellabant. Equus verò fluuiialis impudentem violentiam notabat, vt qui nec patri quidem parcat suo, verum eum interficit, vt matris ipse conubio potiat. atque ita propemodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cum dissidere, penitus cœperit, atque vnum in alterum violentius grassari, mors inde sequatur necesse est. Fluuiialis enim equus ideo pro dissidio ponitur, quòd in duobus contrariis elementis viuunt, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascitur: & binis est vngulis præditus, vt boues: de quarum quidem vngularum distinctiõe in Sue satis ex diuinis literis disputatû.

ODIVM.

Odium itaque per piscem interpretabantur, maritimaque demum omnia tanta religione & horrore profequerentur, vt ne nauas quidem alloquerentur, rati vel ex eorum sermone se contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum victu & moribus dissentire, cum ex mari, quòd Homerus nullius frugis esse dicit, victû hi tamè & necessaria sibi cõpararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchum disputat Symposiacis: eumque elementum id ab humana natura non solum alienissimum, verum etiam illi inimicissimum asseuerant, nullum cum iis commercium habere voluerunt, quòd vel in mari gigneretur alereturve, aut id in habitaret. Neque tamen ignarus sum Plutarchum de mari præclare sentire, eorundem Conuiuiorum habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorum dictata, quæ interpretanda desumpsimus, in primis commemoranda censemus. Nam illi cum tam pertinaciter mare abominarentur, mosque esset in sacrificiis sal adhibere, ne marino vterentur, id ex Hammonis fonte deposcebant: afferebatur enim inde sal è palma contextis cistulis, quòd purum arbitrabantur, quia ex ipso fonte, non ex mari proueniebat, cuiusmodi salis vis magna in Noricis Rhæticiisque iugis atque conuallibus circa fontium margines concretum vulgò reperitur, neque alterius ferè tota Germania salis habetur vsus.

A Nascimur
B Senescimus
C Vivimus
D Morimur
E Natura dissidio.

Ferunt è veteribus, qui segregationes aquarum ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, ut animos quosdam spiritu suo vegetos expertesque corporis asserent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè aliis præstantiores confedissent: infra verò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosque moram traxisse, atque etiamnum trahere: idcircoque dicunt, eas aquas quæ supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturaque sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accommodatur, in ipsum inum prauitatis fundum, vitiisque sentinam deturbatos. Eas verò aquas ut turbulentas, ut seditiosas, ut affectuum perturbationumque procellis & turbinibus fluctuantes exæstantesque, maria non iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem; & momentorum voluntatis electionisque motuum instabilitatem. Quam quidem interpretationem, ut altè nimis repetitam, & paucissimorum ingeniorum intellectui peruiam, Basilius haudquaquam magnifacere videtur. Aegyptiis tamen argumentum placuisse, indicium est, quod cœlum rore pluuium venerabantur, quod humor huiusmodi à probis illis naturis defluere videretur, quæ propter mentis puritatem dignæ essent quæ decentem accommodatamque Deo creatori laudem redderent, disciplinamque illam celestem in inferiora sparsim diffundere profeminaréque viderentur. Minimè igitur mirum est si mare sacerdotes illi vsque ad abominabile existimabant, quod cœlestis rotis puritatem contaminaret, & amaritudine sua dulcedinem eam omnem peracerbam redderet, eiusque indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, ut etiam insulæes vii profanos auersarentur. Et mox receptum apud scriptores, insulæes omnes malos esse, Lerios autem pessimos: quod in Siculos haudquaquam meritò nonnulli detorsere; perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidam substituerunt, nulla carminis habitratione. Nam, ut hoc obiter explicemus, epigramma est vetustum admodum, quod in vulgus prædiit, vulgatis in exemplaribus:

καὶ τὸ δὲ δημοδίκου χῖοι κακοί, ἐχ' ὁ μὲν, ὅς δ' εἶ, πάντες πᾶντι ποικίλας, καὶ ποικίλας λέει.

Non sum nescius Chios hominum nequissimo olim habitos; quod ut credatur, satis est Theophrasti iudicium, qui eos ait oratorem quendam senem ad Lacedæmonios destinasse, qui quod cum puderet senectutis, canitiem fuccis fucauerat, cumque is publicè dicere incepisset, surrexit Archidamus in eatum Repub. longè princeps, dixitque: Quam obsecro sermonis incolumitatē habiturus est hic, qui mendacium non in anima solum, verum etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adscripsit, Leriosque, non Chios, ponit, ut legendum sit, λέει κακοί, & in fine, καὶ ποικίλας λέει. cui lectioni ego magis faueo quo χῖοι, pro χῖοι primā καὶ σιωπῆσειν producit. Quidam eruditissimus alioqui vir Patroclum pro Proclea reddidit, Carmen itaq; in hunc modum vtrobiq; restituendum:

καὶ τὸ δὲ φωκυλίδου, λέει κακοί, ἐχ' ὁ μὲν, ὅς δ' εἶ, πάντες πᾶντι ποικίλας, καὶ ποικίλας λέει.

Id nos ita Latinum fecimus:

Hoc quoque Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud

Non ita vti dicas, hic malus, ille minus.

Præui omnes inquam, Procleam si dempseris unum,

Et tamen ipse etiamnum est Procleas Lerius.

In quam quidem poetices amœnitatem quamvis καὶ ἀπαργου, idè tamen desistere collibuit, quia dum hæc commentaret venit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Castalij Feltrensis, Iurif-consulti in foro Veneto clarissimi, quod neminem eruditum legisse poeniteat:

Afrani, & Capito fratres, Neprunia proles,

Quorum iam tota est aurea facta domus:

Ambigunt multum de vobis, peior vter sit:

Nam nemo id dubit at ne sit vterque malus.

Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,

Et tamen est frater te quoque deterior.

Quod quidè scōmma desumptū est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quā cōmodi tui causa libuit adscribere: ἀκείω σὲ διαφέρεις πρὸς τὸ ἀδελφόν, ὁπότ' ἐρ' ὑμῶν ὅτι χείρω σὲ μὲν ἐκείνου λέγοντι, ἐκείνου δὲ τ' ἐμπαλιμ σὲ, ἐγὼ δὲ οἰομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πᾶσαισι μαί, τ' μὲν ἄλλω ἀπάντων ἐκείνου εἶναι κακίω σὲ δὲ εἶναι, ἢ τ' ἄλλω ἀπάντων εἶναι. Audio te cū fratre tuo altercati, vter vestrum peior sit, cum tu quidem illum dicas, contra verò ille te: ego verò existimo, imò perbellè mihi compertū est, illum vti que aliis omnibus, te vero vno, neque aliorū hominū quempiā esse peiorè. Addā illud vnum, si nō satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomē epigrammati Græco insertū pertinet, videndū an eò spe-ctet id falsè dictū à Cicerōne epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τὸ δὲ φωκυλίδου, vbi Pompeium perstringere videtur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamen aut nihil differret à cæteris. Vnde illud ad eundem Atticum lib. v. 11. Epist. Dionysius vir optimus, ego quos tu bonos esse dicas non intelligo, ipse nullos noui: id quod probando latissimè profequitur. Sed nos iam satis.

Quoniam verò mare ipsum ia primis salum est, & sal inde plurimum cōficitur, totumque illud elementum si exiccari posset, in sal abiturum est, Aegyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, ut ne pane quidem salito vescerentur: quippe cum viuendi, ut sape dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumque animo gerebant, ut omnia nequitia irritamenta summouerent: itaque sal ipsum summo studio reiciebant, quod meram esse nequitiam intelligebant, cum propter calorem sal irritare libidinem, seminalémque vim expergefaceret & acere feratur: vnde salacitas petulantia nomen. Exemplo verò sint ostrea & conchyliia in hūc vsū à nepotibus summo studio conquistata. Quin etiam mures abroso sale prægnantes fieri tradit Aristoteles: ἀλλ' ὅτι πρᾶτερὰ Venus, illique salacitatis ergò sanum ad portū maris aruspices poni apud veteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fecundioresq; ponuntur à poetis. Nimirum & illa Cœli virilia Saturni falce rescisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuum vires absceia, atque in humoris viscerum veluti in mare proiectæ, sicut illic venerem, ita hic libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè feciore sal accipiunt pro doctrina Evangelica, idq; sibi velle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal, quasi dicere velit legislator, quodcumque docueris, quodcumq; correxeris, in quacunq; virtute versatus fueris, ad Apostolicam æmulationem atque imitationem rete accommoda: sal enim terræ Apostoli Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis ci-bus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omnimodo sale conditur, ita omnis sermo utilis ad iuuandum, Apostolicæ omnimodo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed ut ad mare reuertamur, fluxum id atque lubricum, non vti sal, solidum, & frugalibus vsibus commodum. Mi-nimè prætereundus hic in diuinis literis locus, vbi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem versus cursum suum reflexisse, quod, ut D. Ambrosius opinari videtur, significat mollitudinem animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem conuersum esse. Quoniam verò scriptum est partem aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem verò conuersam substituisse, Adamantius qui per Iordanem baptismum intelligit, sententia priori non absumi figuram hanc esse dicit, ut per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eò abluti lauacro, in pietatis dulcedine perseverant: per eam verò partem quæ defluit in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismum venerint, in vitiorum tamen amaritudinem dilabuntur, eaque salugine corrupti, synceræ vitæ suauitate careant, cum manifestum sit in tota hominum vita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato verò nihil amarius, etiam si quadam aspectu primo dulcia videantur. Sic apud Salomonem legitur Ecclesiaste: Nam in nouissimis, inquit, amari-selle inuenies, quod initio dulce videbatur. Faciunt ad hoc & Græcorum fabulæ. Nam Arri-anus in Indiæ descriptione fuisse ait insulam incultam in Erythræo mari, Nosolam nomine (sed Nosoram apud Stephanum legere est) centum fermè stadiis à littore distantem, quam indigenæ Soli sacram esse affirmarent, in quam nemo transiret, aut si transisset, non amplius appareret, quoniam eam vna Nereidum incoleret obscuro nomine, omnibus viris qui eò nauem appulissent, commi-sceri solitam, ac eos postea in pisces conuersos in mare dimittere: quo scelere iratum ei Solem ex insula migrare iussisse, neque eam renuisse, precatam tamen ut insita sibi voluptatis appetentia euanesceret, Deumque optatis annuisse, ac omnes, quos illa veneficiis mutarat in pisces, in ho-mines rursus ex piscibus commutasse, vnde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eā in piscē mutatā, eoque modo libidinis pruritus extingui potuit, si modò hæc eò loco intelligeda:

Nais, an ut cantu, nimumque potentibus herbis,

Verterat in tacitos iuuenilia corpora pisces,

Donec idem passa est. I I I I. Metamorph.

Atque alibi apud eundem autorem pisce legas Venerem latuisse: fufus enim fugatusque Veneris ardor, quoniam euadat nisi ad frigidam piscium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo ite-rum succendi queat: Hinc nostris etiam icuinitis piscis apponitur, ut eius cibo lasciuia calor repe- fiat, atque hinc etiam occasio aliqua castimonie requiratur. Neque obstant quæ superius de ma-ris & maritimorum salacitate disseruimus, quia piscium genus, ut nonnulli disputant, tamen de-gat in mari, ἀπρὸς γαρ tamen ea de causa mare sapius Homero dicitur, quod fructum nullum gi-gnat, sed fluuiorum & imbrium dulcis humor per antiperistasin amaritudinis corruptus, atque in sese collectus, veluti calor in aere frigidore deprehensus, per frigidioris venti colluctationem in-fulmen abit, ita hic frigida materia quæ nonnihil terreni secum traxerit, intra calidam compre-hensa, varia piscium genera producit, quorum insitum frigus tepore inde maris facillè confouetur. Non enim omnia piscium genera progenerant, argumento est, quod simulac in mare pluuiæ deci-derunt, Solque flagrantius per sudum irradiarit, extemplò videas superficiem maris innumerabili-bus pisciculorum animalis pullulare, in quibus infinitus Apuarū numerus, quæ à Græcis ἀπύαι, quod ex pluuiia generantur, nomen accipere: ostrea tamen ac conchyliia, quæ libidinoso adiximus, plus aëris admittunt, ac perinde spumosiore sunt, & salugini coalita & applicita, quare minimè mirum si acci-dat hæc salaciora fieri. Atqui non hic testacea neque crustacea inter pisces assumimus, sed duo illa

tanrum genera quæ in initio posita sunt, vel lubrica, vel squamosa: in his enim nostra plurimum dictio versata est. quæquam Manilius eos qui Pisces horoscopus habuerint, libidinosos futuros præfagit Astronomicon IIII.

Scilicet in piscem sese Cytheræa nauavit,

Cum Babylonicas summersa profugit ad vndas,

Anguis pedem alatos unguis Typhona ferentem;

Inseruitq; suos squamosis piscibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

Alioqui sal amicitie symbolum fuit, durationis gratia: corpora enim solidiora facit, & diutissime conseruat, vnde hospitibus ante alios cibos apponi solitum, quo amicitie firmitas ac perseverantia significetur, quare plerique ominusum habent, si sal in mensam profundi contigerit: contra verò factum, si vinum atque id merum effusum sit. Vel, quia velut ex aquis sal multis & sulsibus in vnum quoddam & solidum coit, ita ex diuerso conuenientes in vnum animi coalescant, fiatque Platonicum illud: *πῶς ἕνν.*

AMVSIS ET GRATIS ALIENVS.

Sed vt ad piscem reuertamur, cum animalia reliqua tam terrestria quam volatilia, multa dent & singentis & docilitatis experimenta, soli pisces indociles prorsus & stupidi sunt, præter pauca admodum, quæ vel in Delphino, vel in paucissimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, vt cognomento Piscis hominem a Musis & Gratis alienum cauillantes appellarent. Sed qui piscium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua vestigia præ se ferant, sed propter habitationis dissidentiam, ea hominibus minus cognita: terrestria siquidem & ætria domi propemodum & in nostro serè omnia municipio contemplantur, quare multa facilius licuit explorare: Ægyptiis verò ea minus innotuisse quam aliis, qui nullum cum piscibus commercium habere voluerint. Nam vt reliqua huiusmodi multa dissimulè, in Eloro Sicilia fluuio, qui urbem Eloram à se ita nuncupatam præterfluit, cicutum genus piscium fuisse tradit Apollodorus: in clamari enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidissime capiebant. Cirat Stephanus Chronicon primum, vbi hæc ab Apollodoro memorie demãdata fuerunt. At veterum parsimonia nunquam satis laudari potest: nam apud Homerum nõ Græcos solum, quo tempore circa Hellepontum militabant, piscibus abstulisse comperias, sed & Phæacas, Horatij etiam nostri testimonio helletones procosque ipsos Penelopes solâ ganea nobiles, quamuis insulares essent, marinum obsonium nullum appetisse. Vlyssis verò socios videas non nisi extrema necessitate coactos expiscari, quippe commætu omni absumpto, ne Solis boues attingerent, non obsonij causa, sed vt famis ferocitatem, quæ ob ingentem infortunitatem Maleuada dicitur à poëtris, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piscium esculenta, vt pote quæ tantum ad luxum & ingluuiem spectent, sæpius improbari. Neque lautiora aliter Romanis, vbi se deliciis dedere ceperunt, conuiuia fuere, quam opiparè piscibus instructa eo inquam tempore quo illis omni turpitudinis genere lasciuire licentius sibi permittebant, pristina prorsus abolita disciplina, quod Satyricus poëta carpit:

Atque ita defecit nostrum mare, dum gula seuit

Reibus assiduis penitus scrutante, macello

Proxima nec patitur Tyrrenum crescere piscem.

Instruit ergo focum prouincia. Ne verò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro Quæstionum recto refert, hic stomachosius repetam, Catonem merito admirari solitum accepimus, quomodo ciuitas salua esse posset in qua piscis pluris quam bos venundaretur: quod in hac quoque temporum miseria passim fieri, manifestum est.

GANEA.

Neque quidem satis fuit piscibus in escarum principatum admitti, verum eò improbitatis & perulantie processere, vt soli sibi Obsonij nomen vsurparint: nam veteres *ὀσσηγῆς*, hoc est, obsonatores, vt Latini vocabulum à Græcis mutuari dixerunt, eos appellabant, qui pisces vndeunque conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cum Philocratem cupiditatis impudicitiaque criminaretur, eum ex auro proditorio & scorta & pisces commerciarum accusasse. Quinetiã pro Ctesiphonte, cum quidam in comitijs esse iam comedendi horâ clamitaret, Nullo, inquit, pacto bonè vir nos hodie piscedulos reddes: quasi lurcones & ganeones ex vno piscis esu notare vellet. Antagoram poëtam Antigonus Rex increpuit merito, cum eum deprehendisset in Congro pisco condendo diligentius inrentum, quamuis ipse regis curiositatem conuerso cauillo illuserit non infacete: Antigonus enim dixerat, Putas ne Antagora; Homerum cum illa scriberet, in Congro condendo vnquam occupatum fuisse: cui Antagoras: Putas ne Antigone, Agamemnonem cum illa faceret, quo quis modo congrum condiret, sollicitum fuisse: Piscem igitur pro ganea poni non ignarus Horatius; eum scicum ad frugalitatem horraretur; eumque commendaret quod tali esset animo præditus, vt neque rerum opulentiã moueretur, neque vilioris cibi frugalitatem aspernaretur, quippe qui in medio positorum abstemius herbis viueret, his ramen ita contentus esset, ita sibi rerum omnium opulentiã redundare putaret, ac si eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verum

A *Verum seu pisces, seu porrum & cape trucidat:*

hoc est, siue lautioris victu, seu parco delectaris: per pisces delicatioris, vt dictum, epulas, per porrum & cape, frugalitatem intelligens. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus est, vel corporis pars: maritimum verò vis tanquam anima compacta, gratiam & voluptatem illis comparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorum opinione in mari nasci Iouè dignum dixit, marina ipse corpora Dis amicissima arbitratus est: quare nonnulli afferunt Ægyptios sacerdotes non alia ratione maritimis abstulisse, nisi vt pie castèque viuerent, veriti forsitan, qui delicias omnes auerfarentur, ne piscis & cibus esset simul & condimentum. Beatos enim illos tantum iudicabant, qui simplicem ac necessariũ cibum deliciis quibuscunque præferrebant, quod & saluberrimum esse Plinius attestatur. Diodorus tamen primus ex radicibus, secundum ex pisce cibum apud Ægyptios fuisse contendit. Cæterum nos de sacerdotibus, non de prophæis loquimur: nam & Horus ipse autor Ægyptius, alios omnes dicit pisce vesci solitos. Neque nescimus ex lacu à Myride fosso tantam fuisse piscium capturam, vt argenti talentum singulis diebus vestigalis nomine reginæ perfolueretur. Aliarum verò gentium sacerdotes non modò piscem non abhoruerunt, sed & loca quædam Dis sacra esse commenti sunt, vt solis ipsi pisces inde capere liceret: cuiusmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleusinorum fines aluci quidem ipsi tantum fluminum, cum aqua omnis, quæ illic flueret ac resueret, marina esset, quæ loca Cereri & Proserpinæ sacra dictabant, ac perinde solis sacerdotibus deberi. Quinetiam ætate nostra, fluminum, stagnorum lacuumque plurimorum expiscationes sacerdotum tantum ditio ni addictæ sunt. Quoniam verò plerisque locis mordet Erasmus Christianismi mores super esu piscium & iguuiis, dum modò ita dicit: Cum olim præcipuus gurgieum Luxus fuerit in piscibus, mirum est hodie religionis causa vulgus piscibus vesci. Alibi, Olim vesci piscibus pro deliciis habebatur, & infami vocabulo dicebantur Opsophagi: nunc ea res magna est sanctimonia. Alibi his mordaciore comminiscitur, quasi velit ostendere, adactos esse nos legibus, vt ieiuniorum tempore piscibus vesci compellamur. Respondemus ad hæc ex sanctissimorum patrum sententia, pisces non ex edicto nobis oggeri, sunt enim multa & frugum & olerum genera, quibus nutrirî valeamus: neque, vt per argutos falsosque iocos ritum perstringit, ad sanctimoniam vllius cuiuspiam opinione spectare: sed cum Christiano homini tum semper, tum in ieiunio maximè lasciuia omnis abstinentia proponatur, cibique in primis affluentia luxusque corrigatur, pisces tamen ad ieiuniorum consolationem indultos esse, qui quidè delectare, aliquantulum, sagine verò aut obesum corpus reddere minimè possint: nullius enim, vt sæpe diximus, aut parui sunt nutrimenti, idèoque cibus est corporibus, quod non Platonica tantum, sed nostra etiam sibi philosophia deposcit, debilitandis idoneus. Sed Gregorium ipsum audiamus. Epistola eius est ad Augustinum Britanniarum præfulem, in qua quantum ad ieiunia pertinet, piscium esum ait ita homini Christiano indultum esse, vt hoc ei infirmitatis solatium, non luxuriæ pariat incendium: monetque insuper, vt qui carnibus sibi abstinentium costituere, sumptuosiora marinarum belluarum conuiuia instruere haudquaquam velint. Decret. dist. IIII, c. denique C, & post pauca. Atqui ganeam ex pisce non ea tantum causa significari dicendum, quod auidius à lurconibus expetatur, quam quod ipse quoque piscis natura vorax est, quam quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quod Thetis Scyllam Nisi eius opem implorantem in piscem vertere noluerit, verita scilicet ne actutum ab aliis piscibus deuoraretur:

Nam miseros mutauit virginis artus

Ceruleo pollens coniu: Neptunia regno:

Sed tamen externam squamis vestire puellam,

Insidosq; inter teneram committere pisces

Non statuit, nimium est avidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

Non ignorandum verò pisces eruditioribus animas esse, quod ex puriore quodam consistente elemento, neque multum concretus aliorum morentur, primique animatorum à Deo creati, vt obseruat Philo quodammodo animalia, & non animalia, vel vt ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad solam corporis incolumitatem Deus animalem spiritum afflarit, veluti sal carnibus ne putrescant adhiberi solet. Apud Festum Pompeium legas genus pisciculorum maiorum pro animis humanis Vulcano dari solitum, quotannisque piscatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani mensè Iunio celebratos. In quo illud animaduertendum vulgatos Festi codices in damno esse, cum in antiquo manu scripto legerim, quod id genus pisciculorum viuorum datur ei Deo pro animis humanis: non autem genus pisciculorum maiorum: nam si maiores, quomodo pisciculi? Est & alterum eodem loco medium, quod scriptum est eos ludos fieri solere à pop. Rom. cum vetus codex habeat, à prætorè Rom.

INNOCENTIA.

Neque desunt qui piscem innocentie hieroglyphicum esse contendant, cum omnino sint innocui, neque elementum suum ad infidias aliis inferendas transgrediantur, eoque spectare dicunt Pythagoræ præceptum, qui abstinentum esse piscibus edicto cauerit, ne persequerentur infontes.

DÆMONES IMPROBI.

Alij per animalia quæ in aquis degunt, improbos dæmones significari tradiderunt, vt in sacris literis Ionethes Chaldæus interpretatur: & superius segregatas aquas ab aquis exposuimus, aliorum quorundam sententiam idem sententium recitauimus. Sane Magi dæmonas aqueos dicunt lasciuia libidinique præfectos: & marinos deos vetustas omnis pro hieroglyphico lasciuia posuit. Et pisces maris Euthymius ait posita pro dæmonibus, qui inter vicem nostram fluctuationes verfantur: & in amara prauorum falsugine vitam ducunt.

GENTES.

In Christianæ verò pietatis institutionibus, gentes quæ diuinum cultum nondum suscepissent, per pisces indicabantur. Atqui gentes huiusmodi dæmonum cultui passim deditæ erant, quare piscatoribus hæc à Deo prouincia demandata, vt pisces in sacerdotum imperia redigerentur. Porro Assertor noster Euangelio pisces affos comest, quod indicat, sacrificium quod offertur Deo, non elixum, sed assum esse debere, fidem quippe veluti igni probatam, & Sancto feruentem Spiritu offerendam, Eodem respicit, Ambrosio teste, Seruatoris eiusdem nostri dictum Euangelio, simile esse cæli regnum regi misso in mare, quod piscium genus omne congreget, quæque ibidem subsequuntur: vbi nimirum de mortalium animis sermo est, quæ ad sanctioris vitæ institutionem attrahantur. Quin & propheta cum de piorum congregatione loqueretur, super maria fundatam cam dixit. Apertissimè Esaias: Ecce, inquit, gentes quasi stillæ stilæ. x x sic reddidere, Sicut aquæ multæ, quod idem est,

IGNORANTIA.

Squamatum quidem & pinnulatum piscium genus satis expositum est ex Origene, quæ scilicet Scius hominis hieroglyphica sint qui veterem possit hominem exuere: idèoque omne quod habet squamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & stagnis, electo populo comedere concessum est. Illud addendum ex Hesychio, squamas ignorantie hieroglyphicum esse, quæ quidem opera beneficiæque scientiæ excuti amouerique possunt. Id in Paulo liquido demonstratum, qui cum veritatem ignoraret, cæcus factus est: addita verò Christi doctrina, quam Ananias ei prædicauit, ceciderunt vt squamæ ab oculis eius, & mox vidit.

AQUÆ.

Alyriorum verò religio fuit, vt piscibus abstinerent in Rheæ venerationem quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuiis potissimum dominatur: pæ enim fluo est: putabant enim illi ex aqua & aëre naturam rerum præcipue constare, proque vnda pisces, pro aëre columbam venerabantur: de qua suo loco dictum.

FACILITAS.

Quamuis alij factum hoc in Facilitatis deæ, quæ Veneris fuisse filia perhibetur, cultum afferunt, camque olim in piscem commutatam, quam Syrii pro dea colere, atque in eius honorem Basso referente pisces argenteos in templa detulere. Chalon amnem in Syria ponit Xenophon, in quo magni & mansueti pisces, quos Syri veluti sacrosanctos habent, eosque violari, æque ac columnas, nefas putant.

DERCETO.

Quin & Derceto, siue vt tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quæ in piscem ab umbilico descendit, summæ venerationis deam in templis apud Ascalonem habuere. Et vt his finem imponamus, Oxyrynchitæ Ægypti populi piscem vrbs suæ cognominem summo cultu pro dea coluerunt, hique canem & macrare & esse soliti sunt in Cynopolitarum ignominiam & opprobrium, quod illi piscem Oxyrynchum apud se pro deo habitum, comedere non vererentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, vt suo loco dictum, capite faciebant.

HIEROGLYPHICORVN TOMI

primis finis.

TOMVS SECVNDVS.

ILLVSTRI AC GENEROSO HEROI

D. IOANNI IACOBO FVGGERO, KIRCH-

BERGÆ, VVEISSENHORN, ETC. DOMINO,
literarum præfidi, ac studioforum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus

S. P. D.

Quoniam ea muneribus, quibus humanum genus Deus liberalissimè honestatum voluit, mecum ipse considero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionem adducor, vt existimem nullum maius reperiri posse, quàm literarum flagrans studium, vel discendi cognoscendive cupiditatem potius, ex quibus & rerum bonarum voluntatem excitari, & verarum intelligentiam nasci perspicimus, nihilq; in rerum natura existere, quod ita tum mores erudiat, tum viam quasi munit ad summum splendorem consecrandum, quàm vnde etiam, humanitatem inquam atque doctrinam. Idem planè te sentire video, qui cum omnem semper excellentem in societate humana virtutem memorabilem extitisse cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, sapientia honores præcipue habuisse erga mortale genus famam ac commendationem non ignoras. Hanc vt veram & expressam minimeque adumbratam tibi comparares, nihil prætermittendum putauisti quod ad verum ingenij cultum, animiq; doctrinam informandum pertineret. Lustrandam itaque primo vnâ cum fratribus Galliam eruditissimis hominibus & liberalibus studiis affluentem, mox Italiam omnium bonarum disciplinarum altricem, censuisti: ac inde eam sapientie morumq; laudem paulò post ad tuos reuersus vestra Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerent te non solum eximia ad recta vitæ instituta progressionem fecisse, sed eos etiam aditus quasi adaperuisse, quibus latos vberesque fructus ad genus humanum redundaturos & sperarent, & iam etiam cernerent: eamque spem & expectationem de præstanti consilio tuo, successus planè confirmauit & auxit. Videmus enim admirabilem illam tuam virtutem non modo elegantissimarum artium institutione, scientia ac iudicio commendari, sed etiam animi magnitudine, clientelis, munificentia, liberalitateque mirum in modum illustrari, vt commoda, que ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima ac plane inuicta animi celsitudine te præditum declarasti, cum maximas opes profunderes, vt bibliothecam magna librorum Latinorum, Græcorum, Hebræicorum, aliarumque linguarum multitudine ex Italia, exterisque prouinciis comportata construeres & exornares, vt quam multorum hominum studia laudatissimo exemplo ad dignitatem, ad rectiorum disciplinarum cultum excitares. Tua enim semper laus erit, tibi que acceptum referre debent studiosi, quod multis commodis fruuntur, & quod animum optimarum artium scientia disciplinarumque studiis excolere possint. Verum his in omnes collatis beneficiis, quæ maxima sunt, acquiescendum tibi minime iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alteram illam planè regiam benignitatem adhibendam, dum afflictos recreas, iacentibus dexteram istam tuam pietate præstantem porrigis, de honorum commodis & ornamentis cogitas: dum omnes denique liberalitate immortalibusq; beneficiis tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo singularique iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamen auspiciis natos adolescentes, tuis sumptibus in Germania, Italia, & Gallia benignè tantisper fovendos & sustentandos, dum eos in omni bonarum artium genere progressus fecissent, vt docendi alios munus tam suscipere ac obire possint. Quo quidem instituto nullum illustrius, nullum ad commemorationem nominis tui cum omni posteritate adequandam aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore dignum, teque perstudiosè ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuum tot etiam & tam præclaris testimoniis virtutisque monumentis ad omnem memoriam commendatum celebrabitur. Nam quæcunque accuratius nunc scripta & exposita Germanorum opera sunt, ea serè omnia ad te missa, & tuae felicit-

BB 2

tati credita leguntur: Et si non autorum commendatione, vel tuo saltem nomine sunt in manibus. Tibi debetur (de aliis eruditissimorum virorum lucubrationibus quae satis multa sunt, nihil dico) quodam Demosthenem, Aeschinem, Isocratem, Pausaniam, ad nostrorum hominum cognitionem translato habemus, dum eruditione praestantem virum Hieronymum Vuolsium in clientelam suscipis, ac premiis ornas. Hoc cum sermone omnium ad nos perferuntur, cum in editis libris videmus & legimus, felices eos iudicamus, quibus Dei beneficio datum, vel usu familiaritatis, vel officii aliquibus tibi coniungi, qui à tantis ornamentis commendationem ducis. Quapropter ego primus fortassis eorum, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operam dedi, ut aliqua in re animum tibi atque obseruantiam probarem meam. Nam Hieroglyphicorum meorum commentariorum alterum Tomum ad te mittendum censeo, ut unicum studiosorum ornamento, cunctarumque artium bonarum praesidem: adductus non solum humanitate ac benignitate tua, plurimis quidem & amplissimis officiis perspecta studiosis omnibus, verum etiam, ut iam dixi, opinione quae apud me est, de egregia tua erga literas promovendas voluntate. Cui quæso aptius ac convenientius huiusmodi scripta mitti possunt, quam ei qui ita illa semper amavit & excoluit, ut in his ipsis vel tractandis, vel iudicandis longè omnibus praeset, ac maxime insignis habeatur? Accedit huc & similitudo quadam, quam te habere video cum ornatisimo Florentinorum principe Cosmo, qui cum familia Medicea ortus sit, hoc est, sapientiae stirpe, auita quadam benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarum, venustatis, elegantiae, atque adè virtutum omnium vindex. Quamobrem cum singulos ferè Commentarios amicis variis inscripserim, priorem Tomum in uniuersum huic optimo Principi tuendum conseruandumq; permisi: pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero Tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me absente, deditissimo certè, tanquam praesente susceperis, quod te facturum pro singulari tua humanitate minime dubito, cum iam Fuggerana domus in ipsa Germania non solum singulos ac uniuersos debitis officiis complectatur, sed virtutis ipsius quasi seminarium existat. Praeterea si requirendus erat literarum patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquam portum, ipsa contra barbariem opem & patrocinium inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunque ad ingenium, studia, & instituta, tua inquam & Cosmi Medicei consideranda animum consero, non possum non confiteri me maximo cumulari gaudio, cum propter multa, quae & sapienter facitis, & optimè ratione temporum habita statuitis, tum quod in tanta bonorum Principum orbitate, tantaque beneficorum & liberalium hominum inopia, qua hodie passim in orbe Christiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, sapientia, liberalitate proluxa, aliis libentissimè ea largimini, quae magnis laboribus singulari industria consecuti estis, quodq; omnes intelligunt vos in beatis & omni copiarum genere florentibus ciuitatibus principem locum tenere, in summa tamen vestra fortuna virtutis laudem magis emitescere, quam fortune gratiam. Quae iam tua & Ego adferimus, explicationem continent eorum quae sacerdotes Aegyptij ἱερογλυφικῶς circa corporis humani fabricam commentati sunt, auspiciati à capite longè nobilissima parte: nequis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorum cultui deditos, ut non etiam hominem qua meretur ueneratione susceptum reliquis omnibus pratulerint, ac impudè agnouerint. Nam si multa eruditi viri admirati, quae illi in eo animantium genere quod nos rationis experts ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, quae solo ex homine sacrarum apud eos literarum materiam ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperunt. Haec meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebam, quo studiosi & boni omnes communitè ingenij sui monumenta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerum aestimatores esse volumus, literati, optimisque studiis dediti, nulla alia ratione maiorem suorum laborum commendationem sperare possunt, quam si in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius auctoritate & iudicio praecipua proborum doctorumque pars acquiescit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio sustinet, atque tum literarum gloria, tum etiam sapientiae laude fruatur. Vale.

IO-

IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM AD IOANNEM IACOBVM FUGGERVM DE

his quae per caput significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.

LIBER XXXII,
PRINCIPIVM.

PRINCIPIVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, ut ex eo principium intelligeretur: id vel frequentissimum autorum usus, vel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita vocatum ait Varro, quod ab eo capiunt initium & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo aperte declarat, dū aliquē esse vel illi rei caput dicitur: dū à capite aliquid exordiri: dū in prouerbis, piscē à capite primū putere, Græci dicūt, cum malorū publicorū & priuatorū causam in reipublica vel familiē cuiusquā principe consistere profitentur, ad id Platonici scilicet innuēt, tales esse ciues, quales qui primariū inter eos obrinent. Et Cicero, caput esse ad beatè viuendū securitatē ait. Pro præcipuo vero, ad Appium epist. An tibi obuiā non prodiret: primū Appio Claudio, deinde imperatori, deinde more maiorū, deinde, quod caput est, amico. Sed quid aliter adeo immoremur, cū nostris abudè uti possimus? Ipso statim Bibliorū principio, Beresith, Aquila vertit, ἐν κεφαλῇ, in capitulo, quod caput initii custodit; rerū sit: vulgata editio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentū. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nā mundus per ipsum factus est. Quod verò in Esaiæ visione habetur de Seraphim duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei velabant, binis alteris eiusdē pedes obtegebant, per adopertū caput, exordia Dei incomperata esse interpretatur Adamantius: per obtectos verò pedes, nouissima non comprehendi: sola media in conspicuo esse, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiae, caelorum motus varios, Solis, Lunæ, Stellarumq; progressus, terræ, maris, & aëris vicissitudines, & quaecunque in rerum natura suo sunt ordine disposita: sed enim quæ ante ita fuerint, nouit nemo. Ex iis quæ sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicā vos esse Deos,

D I V I N I T A S.

IN Deo sanè Caput cum ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet præcedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idè & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tā infano verò cultu Aegyptij caput omne venerabatur, ut à capitibus & armis brutorum prorsus abstinere, diuinitati iniuriā facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoque duos animæ diuinos circuitus interlocatos, esse que membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, ut capiti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesy chius, ut hoc obiter addamus, vniuscuiusque animalis ratione pollentis Mens dicitur, cuius sedes cerebrum: vnde caput, & cuncta quæ adhærent icori, super altare in holocaustum ponere iubemur: nam & cor & iecur concupiscentiæ nostræ impetum, motumque continent. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra, & intelligentias vestras. Idè Hesy chius huc adnectit illud ex Esaiæ: Omne caput languidum, & omne cor mœrens, à planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, ut dictum, in vtroque habitat, & corde & cerebro. Non decet autem mentem sobriam diuidi, sed esse veluti vinculum, quod affectus nostros ad sanam rationem adiungat atque deuinciat.

D O M I N I V M.

ET quamuis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significantius hieroglyphicè que magis id ostendit, si facta redimatur, siue ea Corona, siue, ut apud Græcos Diadema vocetur, Nam & coniectores eo redimiculo caput insignium per somnium visum, dominij signum arumāt, Sedenim diademati suus est locus inter vestimenta, vbi reliqua tractamus insignia: nunc de capite simpliciter verba facimus.

M V N D I M O L E S.

S Erapidis simulachrum apud veteres auctores celeberrimū, cælum habere caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, veteres ait cælum pro capite accepisse: atq; ita Pallas de cælo descendit, incitatioem Achillis iram compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicenda sunt, quod id sibi numen Aegyptij pro rerum natura confinxere, non importunum fuerit loco hoc totam hieroglyphicam eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, semel eo modo

BB 3

describere, quo exhibita est ab oraculo, quod ut fertur ipse de seipso in Nicocreonis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰ μὴ θεὸς τὸ ἐμὸν δέμασι δὲ οὐ κέρως ἐπιπέ,
ἔσθην ὁ νόσῳ κεφαλῆ, γαστήρ δὲ πάλλασσα,
Γαῖα δὲ μοι πόδες εἰσι τὰ δ' ἕατ' ἔρ' ἀδέει κέταμ,
ὄμματ' αὖτε λαυγρὸς λαμπρὸν φάσ γέλιοιο.

Sed quoniam in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τὸ ἐμὸν δέμασι, legere est castigatione versu, τὸ ἐμὸν δέμασι, si cui ea magis arrideat, dicamus:

Sum Deus, ut discas, talis, qualem ipse docebo,
Cælestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in aethere summo,
Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.

Vbi animaduertendum, ventrem pro mari, & vice versa, mare pro ventre etiam apud alios accipi, præsertim quæ apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum sententiam secutus, eum ægrotum qui per nocturnam imaginem mare perturbatum viderit, morbo ventris tentari conicit, idque minimè contemptui habendum iudicat, qui adhibitis remediis, quo nutrimento curandus sit, statim docet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo legere est. Nam, ut Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabāt, quæ manifestissimis passim verbis in diuinis literis explicantur, ut illud in hanc sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis locus ad requiem mihi? cælum mihi thronus est, terra autem scabellum pedum meorum. quod, quo sit intellectu accipiendum, videris apud Adamantium super Genesim homilia prima. Apud Hieremiam XXI. Non ne cælum & terram ego impleo? Et Proverb. xv. In omni loco oculi Dei speculantur, bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & secretis vel semotis locis, in cubiculis etiam ipsis, orandum monet, idque magis fidei conuenire, ut sciamus Deum ubique esse presentem, audire omnes & videre, & maiestatis suæ plenitudine in abdita quæque & occulta penetrare. Cum itaque veteres per Serapin vniuersam mundi molem, & ipsa rerum principia intelligerēt, certatim eum templis magnificentissimis honestarunt: cuiusmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandria celebrabantur. Pausanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuisse narrat Ptolemæi in gratiam structum. Inuaserat autem Ptolemæum Lagi superstitione ex dæmonis apparitione, qui iusserrat, ut apud Eustathium est, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen accessit, indeque Iouis Serapidis simulachrum transtulit, quod quidem cuiusnam esset materiæ discerni non poterat, nempe ut chaos ipsum, cuius symbolum erat, præ se ferret. Et quod illi simulachrum in templo Alexandræ ita vastum erectum est, ut dextera vnum parietem, alterum læua perstringeret, ex omnibus metallorum lignorumque generibus compositum ferebatur, ut nihil non complecteretur quod terra vel proferat, vel intra viscera abditum occultarit.

LOCUPLETATIO.

EA autem potissimum de causa Serapis in cultu erat, quod persuasum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Pcellus, dæmonas nobis sæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proserpinam agnoscit. Nam omnino qui apud Egyptios Apollus, apud Græcos Pluto est, Pluto idem qui Diuitiarum deus. Hinc auarissima meretrix apud Serapim sollicita est, ut ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quod is dæmonum princeps locupletandis supplicibus dare operam, eius superstitionis errore crederetur, atque ideo gestare calathum, de quo paulò post plura, vnde bonæ hæc liberalissimè depromerentur: nunc pauca hæc pro re sufficiat attingisse.

LYCRVM.

EST & lucri signum caput, verum id apud coniectores: illi enim capitis magnitudinè insolitam, per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarum accessionem significare tradūt, propterea quod vulgò numi, ut apud Artemidorum est, Capita vocantur.

SALVS.

REceptum etiam est apud omnes, ut caput pro salutis hieroglyphico ponatur, idque in extremo discrimine commendare, id ad iurare, id deuouere. Hinc tærens apud Homerum ea loquedi figura, ἐπὶ δόμοισι κέρη ἐπὶ ἑμοῖο κέρη. Hinc Tib. Gracchus cum salutem suam populo commédaret, manu capiti superposita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè vertit, interpretantibus inimicis, eum eo signo diadema sibi deposcere. Tale aliquid apud Aristophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et si nõ iusta profatus fuero manu supra caput imposita, quæque vniuersus approbet populus. Sed & portenta huic subscribunt significationi; tacta siquidem de cælo Cæsarium æde capita omnibus statuis simul deciderunt: quo quidem ostento præmonstratum est, Cæsarium progeniem vnà cum Nerone eius gentis vltimo defecturam.

DOCTRINA IMPERIOVE PRÆSTANTES.

ANTiquum autem fuit institutum, eos honore numismatum decorare, qui vel doctrina vel imperio cæteris antecellerent. quare Mitylenæi Sapphus imaginem numis impressere, Homerum Chij,

A Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciem in numis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumnò eo applaudentes, qui Venetiam vniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ commendarit. Plurimum verò principum imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuere, neque numis tantum, verum etiam gemmis expressæ: ut tot statuarum memoriam, quibus non suam tantum similitudinem humano habitu insignem esse voluerunt, verum etiam facies suas diis adscribi, utque ipsi eorum nominibus vocitari se iusserint, prætereamus. Lõgè illud simplicius, quod Octavianus Augustus numi cufit in quo singula ex vtraque facie capita, atque ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVVS IVLIVS. alterius AVGVSTVS DIVI F. quam quidem inscriptione multis aliis in monumentis vsurpauit, ut in lapidibus qui ruinarum iniuriam effugerunt, passim Romæ legitur: cui ut ad blandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanæ bibliothecæ codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cum Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, non sine multorum conuiciis, qui ænigmata illum missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demum vti collibuit, cum autoritatis iam validissimè corroborata, clarissimisque haberetur. Quin ea signare, qui quoque subsecuti sunt principes, perseuerarunt.

PROSPERITAS.

QVod verò pertinet ad Alexandri imaginem, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesque eius actiones adiuuari, qui Alexandrum vel auro vel argento expressum gestitaret, adeò ut Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiem consueuerit habere quasi familiarem, apud viros quidem in auro vel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocheriis, & in annulis, & in omni ornamentorum genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cum passim renouasset mortales, ut huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexerit, quæ vno corpore facies duas gestarent, Alexandri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitione Chrysothomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numismata capiti vel pedibus, auferri nondum potuerat.

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorum qui eo seculo fuerunt Imperatorum insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati argumentum hoc pictum spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinum officiorumque canone descriptum Romæ apud Massæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nonnulli syllabariis quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendium contentæ in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habent. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentant orbem, in quo caput infar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis verò tabulæ quæ descriptos, uti diximus, libros continet, singulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. inferius à dextera, AVCTORITAS. quartum à læua, FELICITAS. Quod quidem, ut puto, innuit rerum omnium gerendarum summam à Deo primùm emanare: eumque conciliandum in primis, ut nostra omnia fortunentur. Mox necessariani esse virtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verum virtutem solam parum prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sedenim & hæc & illa vix sufficiunt, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populi que sub imperio continentur, iussaque non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cum esset iam à militibus salutaris Imperator, autoritatè & quasi maiestatem quãdam inopinatò scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ non prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatu, item alius debili crure, sedentem pro tribunali pariter adissent, orantes, ut Tranquillus ait, opem valerudians demonstratam à Serapide per quietem, restitutum oculos, si inspisset: confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere: eumque vix fides esset rem vilo modo successuram: ideoque ne experiri quidem auderet, extremò hortantibus amicis palam pro concione vtrunque tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primùm, desiderabatur, autoritatem indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis valeas, experientia sis eruditus, autoritatèque communis, nisi tibi res feliciter cedat, rære plerumque omnia, & elabi in irritum experieris. Addita hinc & altera tabula omnium eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem eum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ESTAS, AVTVMNVS, HYEMS, ut scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, ut suo quæque tempore agantur, procurenturque.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comam habeat nonnunquam ab occipitio nodo comprehensam, nonnunquam in humeros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphi-

cum esse contendit, cuius dicto standum, cum in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tamen nonnunquam sententiam ex vulgo mutuatur.

T E R R O R.

M Vlicre simulachrum horrida specie fabrefactum apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. 11, Atque huc nonnulli trahunt Medusæ caput, quam Domitianus pro peccatore gestare gauisus est, ut sui admirationem apud omnes incuteret. Quamuis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quam vnicè coleret, interpretantur. Sedenim de Medusa plenius in Anguim commentario.

A Pud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idque contradicentem aduersarium significare: cuiusmodi simulachrum in x. Scorpij gradum intulere, eoque supra horizontem ascendente in lucem editum, cervicis fore indomitæ, opinionisque destinatæ, futurum esse præfagiunt.

R O M A.

M Vlieris verò caput galeatum in plerisque numis Romæ ostendit, non tantum quia Romani nihil non armis arrogarint, aut quia suam ad Martem originem referre voluerint, quam ut arcanum illud suum de Romæ nomine publicari vetito, peritis quidem rerum patefacerent, vulgo verò tenebrosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquum Romæ nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem,

*Tantum alias inter caput elatura esset,**Quantum lenta solent inter viburna cupressi.*

Sed nos quid solliciti sumus, quibus rationibus Romæ sit caput, cum Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire, quem scilicet Romæ principatui destinasset, Alias vero cum eum Petrum nominat, ad Capitolij immobile saxum alludit, ac perinde omnium, non Romanorum tantum, sed quaqua tota terra habitabilis extenderetur, caput futurus esset, quod dictum volui, ut Oecolampadij conuersio diligentius expendere, qui cum Theophylactum Latinum faceret, verba illa, *πρωτης της οικουμένης*, videtur prætermisisse.

D E BICIPITIO.

C Y S T O D I A.

D Vò verò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret, alterum sceminae, quod extrà prospectaret, custodiam significare Ægyptij tradiderunt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasam habebant: & ut Horus ait, figura hæc satis superque ad tutelam sufficere credebatur, nullis vel literis, vel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

D I M A N E S.

I Nuenias plerunque in veteri monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod *DIS MANIBUS*, hoc est, dæmonum tutelariis factum vel commendatum intelligas. Cæterum, ut dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere volentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes verò & superos & inferos, augures dicebant, inuocabantque eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenaque manare arbitrabantur.

A N I M A D V E R S I O S E V E R A.

T Enedium numi memorat Pollux, ab vna cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimæ hoc animaduersionis signum, ut in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, ut in adulterio deprehensas & scemina eodem supplicio securi subicerentur. Quo iudicio cum neque filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri, Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et proverbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

P R V D E N T I A.

Q Vòd verò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit, sunt qui prudentiam solertiamque regis præ se ferre autument: prudentis enim hominis est præterita noscere, futura vero multò ante præuidere. Hinc illa apud Persium exclamatio, cum hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinxit.

Eodem ferme significato Anteuorta Postuortaque, diuinitatis assumptiæ comites colebantur.

A N N V S

A D V E R S A R I V S.

E

A N N V S I N I E N S.

A Neque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occcludendi aperiendique anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio constitutus, annum incipientem pariter & recedentem spectare videatur. Quæ verò super hoc Ouidius latè describit, apud eum videntur prætereò. Imberbe Iani bicipitium in numo quodam est: ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, R O M A, quod nimirum ipsius Reip. sigillum fuerit. Geminus verò Ianus vtraque facie barbatus in argenteo numo est, in quo literæ, L. F. M. P. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxta, quæ coronam ciuicam trophæo superimponit.

S A T V R N I B E N E F I C I A.

I Anicolas plerosque numos videas capitibus geminis vna ceruicæ contentis, vna parte signatos, altera nauis. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradunt, Ianique eò monumento Saturno gratiam relatam voluisse, qui nauis ex Ægypto in Italiam vectus agriculturam comonstravit: nam à fatu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico verò huiusmodi numo ita Ouidius:

*At bona posteritas puppim signauit in arcu**Hospitis aduentum testificata Dei.*

Hunc verò fuisse primum numum cūsum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentum, plerique memoriam prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcam & Ægyptiacam. Porro fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse è Sacenis ciuitate duce Cecrope deductos, ut Naziæzenus in Monodia Basilij.

I N C O N S T A N T I A.

A Lioqui Mathematici bicipitium inconstantiam hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra vigesimum Leonis gradu bicipitis hominis simulachrum oriri confinxere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis voluntatis atque sententiæ fore præfagiunt.

C Otrà verò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis videas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadranguli quodam scapo ita præciso, ut ab humeris vbi in quadrum abire incipit deorsum versus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd verò manibus & pedibus careant, vim diuinam ostendit, cui nihil horum opus ut quòd facere destinaret efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit Olympum. Et alter, dicto citius tumida æquora placat. Illa præterea dilatatio quæ fit à basi sursum versus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedunt, eo angustiora amplioraque fieri. Vnde apud Maronem Dido apothecin sibi, ob res à se præclarè gestas pollicita, dicit:

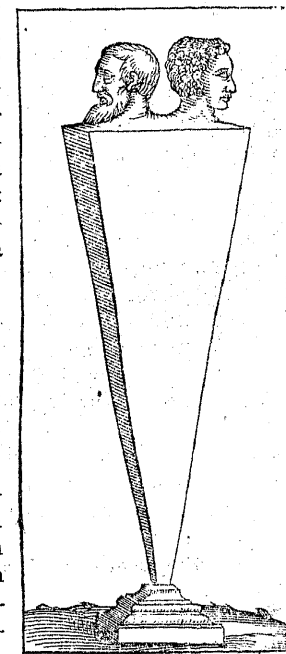
Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

D E T R I C I P I T I O.

G E R Y O N E S.

P Er tricypitium verò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autem sibi Geryones velit, & vtrum historicum an fabulosum fuerit commentum, ut adhuc in ambiguo sit scriptorum varietas efficit: vulgarior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres vnanimi concordia imperium obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Græci, ut ingenio sunt ad comminiscendum noua promptissimo, alia atque alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonem affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, indeque abactas boues, quæ specie mira reperiantur in ea regione valde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto urbem *Γερμαρνια* memorant, cuius principem Geryonem Hercules sustulerit, cumque boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryona Tricareni, quòd tricypitis sonat, inde datum locum fabule.

Sanè

Sanè vt Hispania, quæ tripartitò diuifa est, per hieroglyphicū Geryonis intelligatur, rum autores plerique, tum Imp. Hadriani tertium Consulis numus ostendit, in quo simulachrum triiceps hastæ inuixum: quod dubio procul factum, ob Hispaniam peragrata, siue vt originationem suam ostenderet, quod Gaditana esset matre genitus, vt apud Spartianum est.

LUNA MENSIS V.

Interpres Hesiodi περιεργαλον μεσσηνα Lunam significari contendunt: alij tempus præsens, præteritum & futurum: alij triplicem mensis diuisionem, quæ ternis apud Græcos denariis disperitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorum nuncupationes sunt, ισμενης, επι δευρα, φθινοντι, quarum nuncupationum vltima, dierum numeri Romano more retrocedunt.

AUXILIARES.

Neque me præterit Plurarchum in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonem multis oculis, multis manibus & pedibus præditū ea de causa vulgò dictitarum, quod in negotiis obeundis consilio vno, multorum opera vti consuerit, quod in principe vel alio quopiā, cui repub. summa credita sit, commendabile plurimum habetur. Non enim omnia possimum omnes. Idcircoque Pelopides laudatur, qui legationem initurus, cum se ad dicendum parum idoneum intelligeret, adiutorem sibi sociumque muneris Epaminondam cooptauit. Sic Nicias cum ad labores tolerandos imbecillo admodum corpore & in experto esset, Lamachum sibi & robustum & industrium socium accepit. Quod verò ait Plurarchus Geryonem pluribus oculis manibusque præditum, eundem & Quadruplicem legas apud Aristophanem, vbi de Lamacho loquitur, βάλει δ' αμαράξου την ούνην τετραπύλον.

Triceps quoque Serapidis imago in numismatis quid sibi velit, in brutorum commentariis sparsim attigimus: sed id nunc locupletius explicandum est. Tricipitium est ex tribus animalibus, quorum in medio est leonis caput vastum admodum dextera parte canis applaudibundi blandientisque, læua lupi: supernè calathus insidet: quæ species vniuersa anguis ambitu complexa est. Qui Solem hinc interpretantur, ex capite Leonis tempus præsens indicari volunt, quod eius conditio inter præteritum futurumque actu præsentis valida feruensque sit. Præteritū ex lupi capite coniciunt, quod animal est admodum obliuiosum: obliuio autem de præterito est. Futurum ex adblandientis canis effigie, quod est indicium spei, quæ nobis semper adblanditur: spes verò semper de futuro est. Competit verò Soli temporis consideratio, Quid verò sibi velit serpens, vt Deus sit, vt temporis autor, alio commentario satis explicatum est: alibi que ostendimus huiusmodi tricipitium prudentiæ conuenire. Calathum verò loco hoc aiunt altitudinem fideris commonstrare, vimque refertissimam ac opulentissimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immisso calore rapiuntur.

IUPITER ÆQVVS.

Quamuis qui Serapim Iouem esse dicunt, modium eius capiti superpositum ea de causa figurari autumant, quod omnia sint æquis distributionib. ab ipso rerum omnium arbitro moderata. Nam vt optimè Maro, Rex Iupiter omnibus idem.

Et Dianæ simulachrū tribus insigne capitib. celebratur, quorum vnum equinum, caninum alterum, tertium humanum, sed facie admodum rusticana. Vnde Maro,

Tergeminamque Hecaten, tria virginis ora Diana.

dixit. Apud Æginetas tamen vna tantum facie & vnico corpore fingi Hecaten, talemque apud eos statuam se obseruasse Pausanias tradit, Alcamenemque primum tria illa simulachra inuicem connexa excogitasse. Quid verò sibi velit equus, canis & rusticana illa facies, in eo simulacro alibi docuimus.

HISPANIA.

SOL.

DIANA.

QVA.

QUATVOR ANNI QUALITATES.

Ut verò Ianus quadrifrons plerisque locis informari solitus sit, ea fuit causa, quod illi rerū omnium principia finesque, introitus exitusque, dedicati essent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata specie fiebant. Et mercatorum stationes trapezitarumque mensæ, in eiusmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus summus ab imo perdocet.

Ad id etiam spectabat ea effigies, vt quatuor anni qualitates indicaret, qua Græci Latini que Horas vtitatissimo vocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Variisque mundum temperat horis. Et quoniam in horas incidimus, erat apud Megareses Iouis simulachrum, supra cuius caput & Parca & Hora statuta erant ea de causa, inquit Pausanias, quod fata in Iouis omnino potestate consistant: Horas verò, quippe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterum quod ad Parcas attinet, Æschilus Iouem quoque ipsum fato subiectum esse dicit, ita super eo locutus: εχουρ αν εκφύγοσε την απραμένην. Atque hinc fortè Parca illi supra caput insident.

IANI FILIÆ IIII.

Critolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulachrum ideo quadrifrontem figurari dicit, quod filia eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris desiderio, quem agricolæ lapidibus obruissent, vbi de Iano illo loqui videtur, qui Saturni filius perhibetur, qui vino finitimis agricolis comunicato, cum ij suauitate illecti plus æquo haussissent, in somnumque prolapsi diu iacuisent, experrècti demum, venenumque sibi propinatum arbitrati, consurrexerunt in Ianum, cumque lapidibus oppræcesserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS MANASSES.

Quinis verò frontibus neminem præter Manassem formatum legi, qui Rex Hebræorum posteaquam prophetam Esaiam sustulit, quincuplici facie statuam sibi posuit, vt longè plura se perspicere indicaret, quam Prophetæ, qui Videntes appellabatur.

MULTISCIVS.

SEPTICEPS.

Mathematici, si Petri Aponensis inuenta sumus admittunt, quæ vnde desumpta sint, quamque antiquum sit argumentum illud, alibi declarauimus, hieroglyphicum septem capitibus insigne, quintodecimo Geminorum gradu statuere, inde significantes. sub eo graduum numero in lucem editum multiscium fore: quippe nullum doctrinæ genus, artem nullam, nullam denique linguam esse celebrem, quam is non sit oprime consecuturus eundem tam publicis quam priuatis rebus agendis aptissimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes.

DECOMA.

Capilli verò cum ad caput pertineant, hieroglyphicis eius postulat adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, mensque contegitur, significare feruntur à venerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, perinde ac caput sibi capillos profert, quibus orneret & obtegatur. Hinc illud, Capillos capitis nostri numeratos esse, cogitatas quippe nostros omnes Deo patefcere. Tondere autem, superfluas & inutiles cogitationes summouere significat, quæ nisi tondentur, vel obcæcant, vel aliquod aliud afferunt impedimentum. Eucherius pilos veterum cogitationum indices esse dicit: ideoque imperatum à Moyse, vt Leuitæ abradant omnes corporis sui pilos. In Nazareis autem non tondere, neque quidem pati vt eorum caput à nouacula tangatur, indicium est, eos cogitatus suos, atque omnem vitæ rationem, ita Deo dedicasse, vt nihil in eis superfluum appareat. Nam & qui sacerdotibus mandauerunt vt barbam nutrent, quod in Nazareorum quandam similitudinem olim Concilia pleraque statuerunt, fieri hoc intellexerunt, vt hi dum barbam capillôsve vel viderent vel attrectarent suos, sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum dirigendos totum esse sanctum debere sacerdotem, bono semper vti consilio, & in se nihil admittere, quod vel mutare vel summouere sit opus. Quis est hic, dicit aliquis, vt laudem Deo demus? Esto vel nullus, vel quam rarissimus, admonitio tamen hæc sub oculis assidue obuersatas proficere aliquid potest, veluti reliqua quoque sacerdotis ornamenta gestaminaque aliquid præ se ferunt singula, quæ per hieroglyphicum quæque suum, hominem integritatis admoneant. At decies in die vel iustum cadere clamitabant, ideoque tondendum identidem, vt auellendarum cogitationum prauarum memores identidem simus: seducere enim seipsum hominē, qui se sine peccato esse professus fuerit. Atqui sanctius est longèque laudabilius, in eo mentem cogitationemque omnem collocare, ne potius peccemus, quam quotidie peccare, vt emendationis admoneamur. Sedenim quantum ad

comam

comam attinet, modū his moribus Gregorius sapiētissimē præscripsit, qui quarta & vigesima libri primi epistola, capillos ipse quoq; in capite ait exteriores cogitationes indicare, & præsēntis vitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligentī atque torpescēte sensu coortæ, quia minus opportunē prodeunt, nobis quasi non sentientibus pullulāt. Igitur alii qui præsēntis sacerdos, neque prorsus debet sollicitudines exteriores à se proicere, neque illis multum inhærere. Coma itaque nequam deglabretur, sed ne immoderatus excreſcat, diligenter attondeatur. Quod verò de non abradenda in rotundū facie capillorum, lege prohibitum est, vel vt LXX reddidere *σιόσση*, facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli tædio factitant, ob paganorum instituta nonnulli vetitum putant, apud quos voueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

Cæterū rasiatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indicium fuit. Ideoque Agrippæ Posthumi seruus nomine Clemens magna aulus, vt pro Agrippa iam necaro, cui nonnihil omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. concitaret, stratus domini cineres, Coram Herrurix promontorium vctus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit Tacitus) crinem barbamque promitteret: nam serui caput rasitabant. Apud Aristoph. Auius, Pistherus admiratur poetam, qui se Musarum seruum dixerat, comatum esse. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia,

Vt hodie abrado capite caluus accipiam pileum,

LIBERTAS.

O Nirocritæ frontem capillis glabram imaginari, indicium esse autumant liberationis à moleſtitiis & impedimentis. Quin & caluitium ipsum, accersitis in iudicium, aut supplicium timenribus, effugium ostendit. Idcirco verò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iusserunt, vt longè futiores in bello essent, adimereturq; hosti facultas in pugna capillū apprehendēdi. Nam & barbam etiam ea de causa, præter Græcorum aliorum morem, rasitate consueverunt. Quod si fugam meditarentur, instabat à tergo vinculum atque anſa, quo capi possent; atque ita præ capturæ metu destinatione animo consistebant, aduersūq; dimicabant. Pollux Euboicos opisthocomas vocatos ait: & Hectorem Timæus ea per terga fusa coma insignem describit, id quod Abantes primos omnium excogitasse Homerus tradit. Idem Homerus *καρχηονιδωντας* Græcos ea de causa vocat, vt antiqui eius interpretes tradunt, quod moris esset apud Græcos comas nutrire, in signum fortitudinis: Theſeaque primum aiunt anteriorem capitis comam Apollini Deliaci dedisse.

MOLLES.

Alioqui coma tam apud Græcos, quam apud Latinos, mollitiei semper signum fuit; comatum enim puerum Græci probri causa dicunt. Et Cicero passim, capillum nunc compositum & desolatum, nunc compositum & madentem, nunc calamistratam in vnguentato Consule comam incescit. Vituperat & Maro madentem crinem Mæonia suffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

Siris non semel dicendus est nobis, tot & tanta fuerunt ea quæ super hominis celebritate veteres memoriæ prodiderunt, dum commentum alij, historiam alij consecantur, veluti de semicrinio eius capite varia traduntur.

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

Nam eam effigiem in Osiridis memoriam fieri, autor est Xenophon, quisquis ille fuit qui scripsit Æquiuoqa, quo nonnulli peregrinationem eius ostendere interpretantur. Ita verò habebat simulachrum huiusmodi, vt qua parte crines & barba promittebantur, ita prolixi sinerentur, vt alteram oris partem omnino cooperirent. Causam hanc afferunt: quod toto expeditionis tempore quo Gigantas bello persecutus est (id decennium in Italia fuisse ferunt) capillum & barbam nutre-rit, quam mox in Ægyptum reuersus deposuerit. Vnde mos inoleuit apud Ægyptios, vt peregrinantes barbam & comam nutre-rit. Superioribus annis facies huiusmodi dextera parte capitis crinita, laua abrata. Viterbij antiquo lapide visebatur: egoque apud Petrum Melinum virum Rom. nobilitate & literarum peritia insignem marmoreum capitulum vidi à sinistra parte capillatum, à dimidia altera glabellum.

MARIUM INTERITVS.

Coniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, q̄ eorum dictata magnam cum Ægyptiacis hieroglyphicis similitudinem habent) rem aliter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imaginari, ostendere aiunt mares consanguineos extingui debere, quod

SERUITVS.

E

A quod si nullos habuerit, damnum nihilo scēius aliquod extimescendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

Si verò laua capitis pars sine capillis esse visa fuerit, cui hoc acciderit, foeminas, si quas habet consanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, alicunde damnum omnino obuenerum: cognatorum enim hi significatiuum caput constituunt. Dexteras verò partes mares, sinistras foeminas, in Tauri commentario non ex coniectorum tantum opinione, sed & medicorum & philosophorum & astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIZ.

Quidēum Osiridis rem curiosus interpretantur, Solem aiunt apud Ægyptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumento lauas partes abradas ostentare, dexteras verò hispidas. Nam quo tempore dexteras, hoc est, septentrionales mundi partes inambulat, videntur omnia, herbis fruticibus, arboribusque tum pubescētia, tum hispida; quo in lauam vertente, abradi omnia videntur.

SENECTVS MISERA.

Occipitium verò caluum, vt iidem coniectores opinantur, senectutem indicat inopem & infelicem.

FACTVRA.

Quod si toto capite caluitium esse visum fuerit, amissionem eorum que ad vitæ ornamenta pertinent, præmonstrari tradunt. Quin & abradi caput, nisi sacerdotes sint, aut scurræ, aut q̄ id facere consueverint, malum portendit, bona quippe eorum vi auferenda; nauigantibus naufragium, morbo affectis periculum extremum, citra mortem tamen, quod moris sit naufragio facto capillum deponere, neque non à morbo conualescentibus.

SUPERFLVA SYMMOTA.

Quod verò sacerdotes Ægyptij quotidie rasitabant, neque vllum capillorum vestigium toto capite cerni patiebantur, hieroglyphicè significare volebant, superflua omnia sumimouenda, cuiusmodi significatum habetur xxi Deuteronomij, vbi si mulierem quis ex hostico viderit approbaueritque, ita vt eam vxorem ducere concupiscat, iubetur inter alia caput eius detondere, vnguesque præcidere; hoc est, vt Cyrillus interpretatur, si quid in profanis disciplinis deprehenderit, quod approbemus, idque in vsum nostrum transferre cupiamus, dandam operam vt ex his quæ superflua fuerint, amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

In diuinis deniq; literis multa leguntur de Sampsonis coma, quam studiosissimè nutreuerit, propterea q̄ dū ea capiti esset applicita, quo diffusior erat, eo ipse viribus valentior, & ad iniecta quælibet vincula disrumpenda robustior efficiebatur: ea verò detonsa, deficiebat viribus, & toto robore destituebatur. Intelligitur verò Sampson Nazareus, vir aliquis Deo dicatus: comam enim is ordo religiosissimè vt dictum nutritur; per quam amplissimæ virentis ornamentum accipimus, quæ caput, hoc est, intellectum nostrum decoret, quæ quo magis excreſcit, eo fortiores aduersus aduersarios motus efficitur. Per alienigenas qui vincula contendunt iniicere, humanos affectus & concupiscentiæ vim intelligimus: id enim innuunt precēs sacræ, dum parci nobis ab alienis supplicamus. Quod si euēniat, vt humana victi fragilitate mulieris Dalidæ, hoc est corrupti sensus amore corripiamur; declinamus in somnum, & in eius gremium obdormiscimus, oblitī scilicet eorum quæ rationis lumine irradiati vigilantes operabamur, iam facti desides ignauique, bona opera intermittimus; ita mulieris dolo condemur, hoc est, voluptatis insidiis illecti spiritus fortitudinē amittimus, & in hostium ita potestatem incidimus, qui nos vexent, exagitent, & ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatur homo, quam rerum humanarum cura: aut enim simulac huic deditus fuerit, auaritia, aut amore, aut odio, aut inuidia, aut alia quāpiam luc molestationēque malè affectus assidue laborat. Vbi verò respiciat (id enim est vbi expergetactus fuerit) errore agnoscat suum, pœnitentiæque adductus amissam studet comam reparare, paulatimque vires ita resumere, donec pristino recuperato robore, peccato iam moriturus, eum vniuerso inimicorum conuentu exitialem in se ruina trahat, extinctaque omni cupiditatum & vitiorum manu, mundo etiam ipse moriatur.

DE CANICIE.

SENECTVS.

Superuacuum videtur, per canos senectutem loquorū vbiq; significatam dicere, sed illud commemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim præmonstrauere, Galbæ siquidem, cum is prouincia Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra ædem publicam, accidit vt puero è ministris aceram tenenti capillus repente toto capite canesceret: quod rerū mutationē significare aruspices respondere, successurūq; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio successit, qui alterum & xxxv annu sublatu est, ipse tertio & septuagesimo atatis anno Imperium adeptus. Sedenim coniectores ominoſum habent, si vel puer vel adolescens in senem mutari sibi visus fuerit: mortis enim propediem assurtæ signum

hoc volunt. Neque latum esse, si contra senex fieri se puerum imaginatus fuerit: portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturum, quod ei nocuentum afferat, propterea quod, ut Homerus ait, αἰεὶ δ' ὄντοτέρα μ' ἀνθρώπων φρένες, ἢ ἐπὶ δουραί.

D. E. V. S. P. A. T. E. R.

Inuenies in diuinis literis Deum visenda canicie figuratum, ut apud Daniele: Capilli capitis eius quasi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & aliorum multitudinem significari tradit. Alij ad humanam naturam similitudinem transferentes, ideo fieri autumant, ut dierum antiquitas inde subinuantur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de causa libentius adnotauit, quia scio esse plerumque etiam quantius precij viros, qui Deum patrem ea canicie insignem pingi nequaquam approbent.

DE BARBA.

De barba vero aliis atque aliis temporibus, apud alias & alias gentes varia semper fuit institutio, neque constans unquam usus. Verum de ritibus nunc dicere superfedebimus, quod materiam huiusmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, ubi rationes explicauimus, cur sacerdotibus comam nutrita vetitum sit, barbam vero abraderi non concedatur. Verum hic significata tantum profecturi sumus.

Num ergo atque id precipuum est barba hieroglyphicum, ut virilitatis indicium sit. Nam et si alia sunt signa quae matrem a femina secernunt, quia tamen plerique viri dicuntur effeminate scire, mulieresque eidentem virum inducere, barba viri illius signum apud veteres habitum, qui non sexu, sed virtute ipsa longe alius a femina reperitur. Nam & mulieres si quae virtutem hanc consecuta sint, viriliter agere dicuntur. Vnde Horatius de Cleopatra animis ait, Nec muliebriter expanit enses. Quod vero virum barba significat, multa sapientum dicta restantur. Nam barbam se ideo gestare Diogenes respondebat, ut se virum esse subinde recordaretur. Haliabas & plerique philosophi admodum clari, barbam dixere viris a natura ornamenti dignitatisque causa contributam. Inde Artemidorus, filios tantum ornamenti patribus afferre dicit, quantum ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianum tam deforme putat esse ornatum barbae auferre viris, quam leoni iubas attondere. Thesea perhibent rondere barbam nunquam voluisse, ut virtutem ipse suam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus anteriorem capitis comam Apollini Deljaco dedicauit. Sed haec tam multa sunt, ut si omnia complecti velim, nunquam habitura sint finem. Ad nostra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus est, vel, ut lxx. Non corrupetis barbae faciem, quia perfectionis nostrae signum est barba, Hierosolymitanus ait Hesychius. Neque enim est congruum virtutes, quarum barba symbolum gerit, corrumpere, agentes nos non sub vero, sed sub falso & ficto habitu. Theologi veteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regum, ubi Hanno Ammonita nunciis Davidicis, qui de patris obitu Regem consolaturi aduenerant, barbas abstulit ad ignominiam, historiam ad mysticum sensum deducentes, Hannorem iniuriosum diabolum esse dicunt, qui subinde bene facere volentibus barbam abradit, hoc est, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia scilicet virum indicat. Atque ubi Dominus xxi Leuitici cap. repetit ad sacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neque barbam, inquit, caput & barba ait Hesychius, sapientiae est & perfectionis nostrae signum.

PORTA SENESCERE.

Utr vero in omnia semper barba sit. Escula pio, cum tamen pater eius Apollo impubis passim ostenderetur, capillo eius tantummodo luxuriante, hieroglyphicum philosophi sic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor viridi semper fruitur iuuenta: verum omnia quaecunque generantur, in senium ocyas aut serius vergunt. Sed quamuis ita passim barbatus Esculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen simulachrum eius imberbe ex auro & ebore confectum fuisse, Pausanias tradit.

Facere

IMPERITIA.

Facere mihi videtur ad institutum negotium (ut id etiam addamus) quod sacerdotes illi imperitum hominem, eumque praesertim qui vniuersum vitae tempus domi sessitavit, nec aliorum mores hominum peregrinasse vrbes inspexerit, ut ita rerum ignarus sit, ne rei cuiuspiam rationem norit, non amicitiae, non hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, vtrum sit, an non sit, id quoque nesciat, per asinum caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitiae hieroglyphicum, suo satis commentario declaratum est. Solitos vero Aegyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, prout hoc vel illud animal alia atque alia praese ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quae in gemmis, in marmoribus, in aere, ad hanc usque diem monumenta superauerunt, quorum intellectus ad simplicium significationes referendus est. Haec enim hoc loco persequi, infiniti laboris esset, & reliquis commentariis de animalium significationibus deriperet argumentum.

DE CERUICE.

Diuncta capiti ceruix est, ita ut caput raro sine ceruice proponatur. Ea autem vel sola aliquid quod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominum mores secuti, aliquid etiam super ea referemus. Neque enim frustra illa modo mollis atque summissa, modo rigida erectaque, sed veluti ex habitu gestuque aliquid praese fert quod omnibus manifestum videatur, ita non indiligenter veteres sua inde significata desumpserunt.

SUPERBIA.

In diuinis sane literis pro arrogantia atque superbia ceruix accipitur: quare Psalmo trigesimo supra centesimum, impiorum concisas ceruices legas, pro edomita superbia. Quamuis eo loco non desunt qui Funes, hoc est, Vincula legendum asseuerant, quae scilicet iniecturos se minitabantur. Pro elati vero animi signo: Filiae Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

Notri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicum exprimere maluerunt; vnde Horatius Epistolis: At vos seu calidus sanguis seu rerum inscitia vexat Indomita ceruice feros. Et elatae rigidaeque ceruicis homines phaeognomici superbos esse dicunt. Et apud Esaiam cap. xv, contumax huiusmodi vitula, sternax, & indomita, pro ingenij nostri documento notatur. Et Psalmo xxviii. supra centesimum; Dominus iustus concidet ceruices peccatorum,

AVDACIA.

Pro audacia, multa apud Ciceronem, ut illud in Verrem: Tamen si qui erunt tantis ceruicibus recuperatores, qui audeant in prouincia, cum praetor adsit, contra voluntatem eius iudicare: & huiusmodi pleraque.

SUMMISSIO.

Contra vero summissum animum, apposito iugo significat, estque hieroglyphicum huiusmodi metaphora apud scriptores vltatissima. Cicero in Antiocho ceruices erunt crudelitati nefariae: legiones ad urbem adducere, & eas in ceruicibus nostris collocare cogitat. Et de natura Deorum, Itaque imposuistis in ceruicibus nostris sempiternum dominium. Absque iugi vero signo in obsequij significatum vitula est Osea x. quae triturae amare docta, super Ephraemici colli pulchritudinem transitura sit.

DE DORSO.

Ceruici subiicitur dorsum. In dorso gibber esse solet. Gibberosus homo hieroglyphicum eius est, qui, ut in diuinis literis habetur, reicitur a sacris, cumque significat qui flagitiorum sarcina oneratus est, neque tamen errorem aut delictum intelligat suum, utpote qui non videat manicae quod in tergo est. Vide vero illud, Quid operatur gibberosus quasi rectus? ab Rege Israel dictum in regem Syriae.

FUGA.

Dorsum autem fugae manifestum est hieroglyphicum. Vnde primo Regum, ubi de Dagonis idoli casu scribitur, Arca Domini iuxta locata, noctu fractum dissiliisse, manequae dorsum eius tantum inuentum: quod indicium fuit, veri numinis aduentu falsum eiectum, & in fugam actum. Nam qui fugiunt, persequentibus dorsum dant. Eadem sententia Psalmo scriptum: Quoniam pones eos dorsum: hoc est, coges eos arrepta fuga dorsum obuerrere. Id nostri dicere, Terga dare.

VIRVS.

Humeri dubio procul vires & fortitudinem, vt Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cum magni arcani onus crucem ipsam gestandam prædiuinarer, Potestas, inquit, super humerum eius. Cic. de Senectute: Cum humeris bouem sustineret viuum. Et ora. pro Flacco: Respub. quam vos vniuersam in hoc iudicio vestris humeris, vestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sapius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVAE PER Oculos, Aures, Nasum, Os, & in eo partes significantur, ex sacris Aegyptiorum literis,

LIBER XXXIII.

Acile meminisse potes, honoratissime Patre, quanto ab hinc mense cum Venetiis essem, teq. viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicensis, & Leonicus Thomaeus adissent, Græcas adhuc literas atate tam confecta docentem inspecturi, quanam illa fuerint, quæ super oculis ex totius auri- quitatis eruditione reperisti, quæq. illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorum conuentum & tam va- riam rerum eruditionem inspectam, qua hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ incundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studioforum catu Pindari oracula interpretantem, forteq. locum illum explica- bas, Nemeis, Dintia, uααυεί δὲ τῶν τῶν ἐν δὲ μῦθοις διόλου τῶν τῶν. hic tu horum aduentu plurimum ex hilaratus, opportunè de letitia, quæ statuerit in oculis fidem, distulisti. Gestit enim, interpretabar, voluptas ex oculis fidem facere. letitiam scilicet oculi patientioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in iisq. incunditatis præ- cipuam esse sedem, quia gaudium se primum ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remissione, tum conuictu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atq. vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum ani- mo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidemque animum introspicere: ex quo nonnulli oculum verum cordis nuncium distitauerunt. Vsq. eadeo verò totam corporis vim in oculis incumbere, Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet, quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subie- cisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorum hieroglyphicis: sed ne vos hæc τὸ ἀεὶ περὶ οὐκ importunè deinorer, reliqua Pindari sequar. Imò, respondit Ranerius, per opportunè, Urbane pater, in hunc ser- monem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atque hodiernum diem hospites hosce meos Leonicentem atque Leonicum fatigavi, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus, qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quòd ad singulorum partes faceret, herere se aqua in plerisque ingenue professi sunt. Causa autem huius inquisitionis erat, quòd tabula cuiusdam ob antiquitatem admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorum etiam plurimas notas, quæ illic reperiu- tur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, tuq. Aegyptium peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, quam amus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam Græcè redditum accepimus, qui materiam hanc transtulit: sed codicem huiusmodi, quamuis ab Aldo nostro publicatum, plurimis locis mu- tum & imperfectum inuenimus, non vtiq. Aldi, viri diligentissimi, negligètia, sed exemplarium vitio, quæ ra- rissima reperuntur, atque ea in damno omnia. Eaque de causa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audiri. Et quoniam oculi iam hieroglyphica commemorare cepisti, ea rogamus (vt etiam pro ami- cis his meis loquar) ne nobis inuideas. Hic tu: Grauisimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cum pauca à modum ea sint, quæ prestare possim, vt vestro respondeam desiderio, siquidem argumentum hoc in tot pyrami- dum & inscriptionum antiquarum memoris, quas non in Aegypto tantum, verum & Roma, & plerisque aliis in locis aspexi, me quoque diu multumque torfit, cum rerum harum observationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia quadam, nusquam repererim, easque tantum nutu veluti quod- dam indicat, vt asseritis: Niliaciq. opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summarim quædam attigerit, atque ea, qualiacumque sint, in manus nostras corruptissima peruenerint, quare, vti dicebā, quid super hac re pol- liceri possim, quòd satis vobis faciat, non habeo: pudorq. non minimus me absterret, de secretioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quòd sciri possit, ignorare, cōpertsimum habeam. Ne tamen rusticitatem vllam induisse vi- dear, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum senore recepturus. Et ne tempus in excusationibus quantumuis honestis conteram, quæ de oculorum hierogly- phicis recitare possim, quando ita vos iubetis, vt in memoriam uenerint, explicabo. quòd eo libentius facio, quia dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:

Οὐματ'

Οὐματ' εὖνι φωτὸς βλέπειν γλαυύ. Suauè est viri beneuoli oculos intueri.

IUSTITIA.

ΑΡΥΒ Αgyptios sacerdotes primum omnium iustitiæ seruatorem per oculi patentis hieroglyphicum significari compertum est: frequensq. dieterium apud Græcos, quòd mi- nimè ignoratis, δίκης ὀφθαλμός, Tum Plato Legum nono, iustitiam Speculatricem atque Vindicem appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos, atque immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non oporteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphili Comædia:

ἔστιν δίκης ὀφθαλμός ὅς τὰ πάνθ' ὄρα. quod Nepos meus ita reddidit: Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammaticos, qui temporis iniuriam pericere, pulcherrimum habemus pentametrum: Οὐμα δίκης καθορὰ πάντα τὰ γιγνόμενα. quod Nepos idem. Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

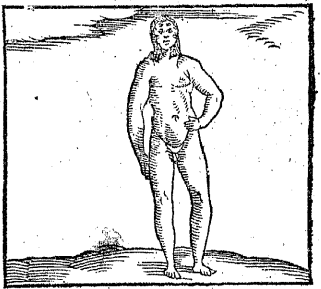
Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoque id de Sole dictum, Οὐμα δίκαιοσύνης, cui iustitiam in primis veteres dedicasent. Vnde Bithynni, quòd scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere consueuerant. Et veteres Theologi iustitiam prodidere vt Proclus ait, è medio Solis throno per cuncta propagari, omniâque, veluti Sol ipse omnium mo- derator est, dirigere.

MODERATOR.

ΜΑΡCUS Tullius vester Solem mudi Mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et vetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum fa- cere soliti sunt: nonnunquam in sceptro ipso ramusculos complicare, vt in complexum coeuntes oculi speciem in medio spectandam informarent: eaque specie Osirin, quasi multoculum dicere vel- lent, intelligebant. Nam os Aegyptiaca lingua, multum: r r i verò oculum significat, cuius interpre- tationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neque non Eusebius meminere.

Imaginè enim Osiridis apud Plutarchū fulgētī admodū amiculo vestitā habemus, ex quo Solis vis intelligebatur. Apud Eusebiū είναι μέν τὸν ὄσπιρμ πολυὸφθαλμοῦ εἰκότως. Hinc Homericum illud: ἥλιος δ' ὅς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπαυεί. Quem secutus Maro dixerit: Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras. Illud verò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: vnde Eumolpus, ἄσπραφᾷ δίουτορ ἐν ἀκτινεσι πυρωτόρ.

SOLIS VIS.

CVSTOS.

QVIN etiam ab officio in vniuersum corpus præstito, custodè ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde ocu- los nonnunquam geminos totidem capitibus incumbentes aspe- ximus, quòd DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Aegyptios, oculos verò di- uinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè verò admirandam esse custodiam, quam oculus pu- pillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo xvi. philosophatur, Tunica super tunicā, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne vllam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia verò exteriùs crassiora, vt palpebrarum tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, vt pulueris atq. aëris incursum & par- uula quæque animalia in oculos inuolare solita, repellat atque summueat. Quia pilis etiam val- lata sunt, vt sudorem propè fluentem aliò auertant, neque in oculum influere permittant. Acutum enim & fallum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRæclara autem illa sunt, quæ de Deo ipso per figuram nuncupationemve oculi commonstrato, intelligebant: veluti scilicet in minori mundo oculi sunt articularum omnium præstantissimi pulcherrimique ac omnium ætuum moderatores, ita Deum illum optimum maximum, mundi ocu- lum, patrem luminum à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniâque gubernare, atque vt ait Apostolus, nihil eum latere, cuius oculis omnia nuda & aperta sunt, atque ita bonos & malos speculetur: & vt quæ pro facie sunt homo videt, ita quæ delitefcunt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorum opinio est, θεὸν ἀπὸ τῆς διόμου dictum, quippe quòd omnia prospiciat, vt inquit Eucherius: quique oculi in diuinis literis Deo tribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porro nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologia, qua Iuliani Apofata: mā-

ledicta cauillationesq; in pietatem nostram refellere aggressus est, vbi ille Moseos ænigmata reprehendit, qui verbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuisset, is omnes qui antiquitus habiti sunt sapientes, huiusmodi institutionis genere vlos indicat: cumque Ægyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum scipionem, vt paulò antè diximus, Deum intelligere voluisse, quippe summam super omnia naturam, quæ scilicet omnia conspiceret, ac omnium dominaretur. Per Sceptrum enim passim Regiam intelligi dignitatem. Quinetiam absq; oculi pictura plerofque veterum reperimus Deum per stantem baculum figurasse. Cur verò ex humanis membris oculum illi pro Dei signo desumpserint, eam afferunt rationem; oculum humanum mixtura suæ materiæ aliquid lucis possidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratum est, vt per medias noctis tenebras, oculis repente patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio imperatori contigisse prædicant. Et ætate nostra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos Græcè disceret, de se affirmantem audiui, quotiescunque noctu excitaretur, aliquandiu & libros & instrumentum cubiculi vniuersum liquidiſsimè discernere solitum. Quo constituto, congruum identidè erit, vnicum ac primarium illud lumen, quod omnem supereminet lucem, cum sit ditione fulgentissimi splendoris potens, eiusque omnino dominus, pro luce meritò nominari, eum mundi Lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari.

ANGELI.

Quatenus verò noster oculus, licet alicuius sit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, si videre velit, eum Diuos, siue Angelos, siue vt veteres plurimum dicebāt, Genios referre autumant: qui quidem sine superioris luminis, hoc est, Dei ipsius irradiatione, obire per se proprium munus intelligentiæ nequeant: intellectum enim quasi oculum videri, qui non ex se, sed lucis participatione videt. Oculum porrò, hoc est, ipsum intellectus vigorem, non omnino esse simplicem, alioqui aduentantis lucis compositionem concreueruntque minimè pateretur. Hinc communis est autorum sententia, constare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquisitione elucidari deberet, nisi solam hieroglyphicorum commentationem mihi demandassetis.

SERMO.

Vt cœptum igitur prosequamur argumentum, eundem Oculum iuuenimus esse sermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, sermonemq; ipsum dupliciter cōsiderari. Vno modo, quatenus loquendi facultatem à natura consecuti sumus: altero, quo in hoc vel illud idioma linguam insectimus, & in proprio arte & elocutionem adhibemus. Simplicem itaque sermonem illum per linguam tantum figurari: sed si cultum & elegantiam accessisse inuere vellent, linguæ oculum sublinguineum subiiciendum. Vigorem enim in eo quendam ita ostendebant, aut animæ principatum, cuius in sanguine sedes esse fertur. Sic autem perfectos animæ sermones effinxisse vult, similitudine à nobilitate sumpta, quæ vt præcipuè oculis inest, ita etiam sermoni congruit, casum quippe multiplici definentia, pronuntiationis varietate, accentuum tenore, alio atque alio oris, ac totius demum corporis motu, vel ab arte, vel à natura concurrentibus,

CONTEMPTOR DIUVM.

Alicubi videmus in solea insculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo subiecto, & ad eius obsequia parato, posuerunt, quod ego aliorum iudicio reliquerim. Scimus nos soleam simpliciter calcandi suppressendique indicium esse, ipso vno, quod satis est, Virgilio dicente:

Atque metus omnes, strepitumque Acherontis auari

Subiicit pedibus.

Ideoque diuim contemptorem, impium & perditum hominem intelligi, videri conuenientius.

FAVOR.

Neque desunt qui oculum fauoris & beneficentiæ signum dicant: & in sacris verbum Aspicerè, significare se propitium & benignum ostendere. Videmus enim apud Maronem; vbi Iupiter Libiæ defixit lumina regnis, Reginam ritè quietum accipere in Teucros animum, mentemque benignam. Contrà verò de Pallade acriter irata, Diua solo fixos oculos auersa tenebat. Hunc verò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi nostri Gratiã vocant. Vnde quos Deus aspicit, fortunari: quos auersari videtur, derelinqui, & infelices esse profiteamur. Et quoniam nutus plurimum in palpebris consistit, sunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum esse dicant. Vnde de incomprehensibilibus eius sacramentis atque iudiciis, diceret Eucherius Psalmo, dictum, Palpebræ eius interrogant filios hominum. Hieronymus quoque iisdem verbis, palpebras (ait) incomprehensibilia iudicia Dei esse, eodem citato versu,

CASSVS LYMINE.

In diuinis literis, vt hoc subiiciamus, obæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullam habet cognitionem, neq; vllam veritatis lucem intueri potest. Quod verò Aſertor noster ait de oculo, qui mentem

tem infestet atq; seducat, erucendo, ineptè quidam, imò impiè atq; Iudaicè carneum oculum re ipsa effodiendum abiiciendumque intelligunt: vnde nonnulli, nacta hinc calumniandi anſa, in Christiani iugi suauitatem, onerisque leuitatem, dura nimis præcepta Christi vocauerunt. Cæterum si tam stupidi sunt vt Euangelicæ lectiois sensum non intelligant, sciant Chrysoſtomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosque alios plerosque omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis pernicioſa sit consuetudo, dum vel exemplo, vel etiam adhortationibus adducere nos à bonis moribus & à vitæ integritate connituntur. Omnia enim fatemur amico deberi, sed vsque ad aras. Atque hic subtriciuisti mi patruè, profatus tantum, ne reliqua prosequerere, honorem habere te auribus grauiſſimorum hominum, cum lepidè τ η ο μ π λ υ σ coniectari se professus est, cur tibi tacendum imperasses, addens in explicanda rerum natura obscurioribusque scriptorum locis in lucem eruendis, sibi, vt pote viro philosophiæ studiis dedito, nullam esse debere verecundiam. Nam tu inquit, oculum amoris lasciui etiam esse signum ideo dicere noluiſti, ne Venerem ex obsceno carmine lumine esse pæto probare cogereſis. Atqui poteras Venerum huiusmodi oculum ex Hesiodi Theogonia profere: hunc enim, vt noſti, poëta vetustissimus ἐπιελίφαερρ appellat, quasi lasciuiæ amorisque plenum, & mobilitate lubrica quoquo se facile vertentem, hominisque mentem, in quem inspexerit, tenacissimè complicantem, sumpta Hesiodani vocabuli à clauiculis vitium metaphora, quasi aspicientes laqueis & vinculis deuinciãt atque confringant. Hic tu Patruè: Scio quid me deceat. Sed ea potius de causa finem feci, q; nuper prælegendo, & nunc dicendo, lassulus mihi videbar: quare nisi vobis graue est, vos reliqua prosequimini, ομιεφέρτεροι ἐστὲ κρινεαδὲ καὶ λέγφρ. Hic Thomæus quare de te honorificè locutus, admittendam lassitudinis excusationem dixit. Vt verò dictionem tuam prosequeretur lepidus senex, multa super amore ex Musæo & Platone differuit, quemadmodum is ex pæti amari corporis oculis in amantis pupillas inuolet, ibique aperta sibi via in medium vsque cor penetret atque transiliat, siue spiritus, siue sanguis sit tenuissimus, qui corpus in alienum tam lubricus illabatur, idcircoque signatè admodum inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicum fieri ex oculo sublinguineo, obseruatum ab iis, qui physiognomiæ scientiam tradidere: quare apud Lucianum de lasciuis & admodum improbo adolescente dictum, habuisse eum ὑφαιμου ὀφθαλμοῦ. Neque temerè Ouidium inter lasciuiæ signa posuisse, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc sunt carmina:

Cum tibi succurret Veneris lasciuiã nostra,

Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

Itaque si hominem Veneris vsui intemperanter deditum significare quis voluerit, eius aiebat Ioculos glabris ex toto palpebris effingendos, quarum pili tunc desfluere incipiant, cum res venera cœperit exerceri, eoque magis decidunt, quo amplior accidat eius rei vsus.

PRÆSTANTIA.

VITA MORSQVE.

Addebat denique ad ea quæ de amore aut pulchritudine, aut alia quapiam charitate quæ affectum excitet, discurrerat, oculum esse vbique hieroglyphicum, rei quæ maximè præstet, quæ que carissima omnium habeatur: Catullianaque illa tot exempla, quæ toto passim opere comperiuntur, rei locupletissimum facere testimonium. Sed quod insularum peninsularumque omnium ocellum dicit, ex Pindaro desumptum, qui Agrigentum Siciliæ oculum vocet, Olympiis, ode secunda, ομιελια: τ' ἔσται ὀφθαλμός. Atque in hanc sententiam Tullius: Hi duos oculos terræ maritimæ effoderunt.

Per adaptum autem oculum hieroglyphicè Vitam significari, veluti per eum clausum, Mortem. Hinc apud Homerum totiens, Intueri solem, pro Viuere: hinc Claudii lumina, apud eundem, neque non apud nostros vbique, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rursusque in rogo patefacere, Quiritum magno ritu sacrum fuisse legimus, ita more condito, vt neque ab homine supremum eos spectari fas esset, & cælo non ostendi nefas, autore Plinio.

Am & monoculos Cyclopes hieroglyphicè confictos ea de causa quòd eorum officium circa fulgurationes, & fulmina, & huiusmodi alia versari commentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifestum. Aër autem cum in medio sit situs, datus est locus fabulæ, vt oculo vnusquisque vno tantum in media fronte sito præditus haberetur. Ita interpretes Hesiodi Theogonia commentati sunt,

IOVIS PROVIDENTIA.

Statuam demum Iouis in subdiali ara, ad quã Priamum Troia Scapta incensaque confugisse proditum, tribus insignem oculis fuisse ex Paulania cognitum: idq; simulachrum à Sthenelo Capanei filio Argos translatum. Hieroglyphicè verò indicasse triplicem eius providentiam, quã cœlestia, maritima, & inferna curat: Æthereum enim cum passim & ab omnibus appellari. Quòd maris imperium gerat, & nostri sæpius, & Æschylus atque alij apud Græcos ostenderunt, Quòd infernus etiam sit, Homerus *Ἰουὸς ἑβόησεν* eum vocat. Atque idem de Iunone apud Maronem: Iunoni infernæ dictus sacer, Atque hic cum Leonicus & sercra & pituitæ absterione paulum substitisset, RANERIVS excepit: Quantum ex iis quæ hæcenus allata sunt obseruavi, pauca admodum & ieiuna propemodum ea esse conspexi, quæ veterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare compertimus. Animaduerti verò te Thomæ caute admodum ad Græcorum & Latinorum eruditionem confugisse, vt rem ipsam locupletares, abundantiorémque redderes: quod & Vrbanus egregie fecerat, cum ad sacras præcipuè literas deflexisset. Nam quamuis rerum effigies pro verbis positæ sint ab Ægyptiis, in iis tamen, vti video; philosophorum, poetarum, historiarum, & diuinatum etiam disciplinarum sententiæ delitescunt; quæque illi angusti oculorum spatii includere, reliqui ea per latissimos eloquentiæ campos produxerit: vnde ansa datur commodissima, rem amplificandi, & quælibet libere, cum simile nusquam desit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctissime iudicas, respondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latissimè diffundi posse. Nam & Herculorum doctrinam de prodigijs, & ipsa Onirocritarum commeta, cum Physica magna sui parte sunt, ab Ægyptiis emanasse crediderim, qui præsertim videam ipsam Hippocratem nostrum tantæ claritatis medicum, decumbentium suorum somnia vsque adeo magnificere, vt ad hanc vel illam imaginem, quæ videri visa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, seduloque his animaduertis, opportuna remedia singulis adhibuerit: quæ quoniam ab eo diligentissimè descripta sunt, superfluum fuerit commemorare. Tum RANERIVS: Habenda mihi sunt tibi Leonice gratiæ non vulgares, qui coniectores mihi chariores esse facis, dum eos Ægyptiacum quid sapere docueris, quibus sum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumque Vrbanus, atque mox Thomas loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, vt ad ea quæ dicebant, de somnijs quædam non incongrua subicerem; sed verebar sermonis tam iucundundi cursum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè vir clarissime partem hanc de somnijs tractasses, nobisque, si horum ego animos perspectos habeo, rem gratissimam fecisses: quare omnes te obsecramus, vt quæ dicturus eras, iam incipias explicare. Subsecutus est RANERIVS. Cum oculo, de quo hæcenus multa sunt dicta, cilia componenda mihi videntur, neque non supercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optime.

SEVERITAS.

Supercilium ego pro severitatis hieroglyphico positum video, cuius vos eam affertis rationem, Senebus peculiarem esse seueritatem, eosque passim ita habitos: His verò supercilijs maxime nutiri, & plerunque ita hirsutum haberi, vt rondendam sit, vnicuique manifestum: quod propterea euenit, vt vester tradit Aristot. quia supercilia compagini sunt apposita ossium, quæ senescente ætate laxantur, & ita plus humoris transmitti patiuntur, vnde supercilijs alimentum affatum impendatur.

HILARITAS.

Sed longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilijs hilaritatis indicium esse posuerunt, bonique alicuius aduentantis præsagium, si & densum & bene coloratum apparuerit: maxime verò si mulier ea fuerit, quæ per somnium id se videre imaginata sit: foemellis enim id studium accuratius, vt etiam intingant, ad venustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilijs relaxatione interpretari,

LVCTVS.

METEORA.

LVCTVS.

GLabellum verò supercilium somniare, ludus esse significationem, iidem Onirocritæ commentati sunt: cuius signi causam afferunt, quòd veterum mos esset supercilium in lectu vellicare.

I V N O.

Id quoque mihi videretur obseruatione dignum, quòd apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentum in tutela Iunonis esse, quòd eo protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atque inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dictam tradit Varro.

NVMEROSA PROLES.

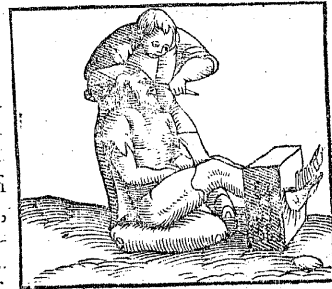
Apud eosdem coniectores, eum qui tris oculos habere se vel plures imaginatus sit, si ducturus uxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæserit, breui suscipiendos. Indicium enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorum oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neque non senescentibus duces, ministrisq; agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dicere nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & vnicè diligimus. Præterea dixisse Cicronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amare, & huiusmodi multa.

ORBITAS.

Si verò quispiam utroque oculo per nocturnam imaginem obcæcari se visus fuerit, eum aut filijs Sorbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam cõiuncti censentur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa.

Circumseptus, bene illi euenturum si obcæcari sibi videatur: securitatis enim id esse indicium propterea quòd mala quæ circumstant, minime sit inspecturus.

SECVRITAS.

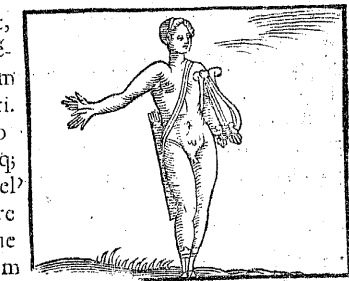
CÆCITAS.

Neque dissimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm in somnijs videri visum, cæcitas indicium esse, quippe quod ostendit, aurium tantum beneficio percipi, quæ oculis legi consueverunt. Idemq; significari, si per singulos manuum digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorum vice vtantur. Quæ quidem commenta cum mecum, iam à Leoniceno monitis reputare cœpi, Ægyptiorum inuentis tam similia esse conficio, vt inter hieroglyphica non inmerito locum habere posse videantur, quòd & pictura commode possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli non approbanda sunt hæc, ornatissime Raneri, quæ dicere commentus es: atque ego in ea sum sententia, vt nihil ferè differre putem, vtum talia quæ recitasti, an vetusta ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, venit in memoriam mihi, in iis etiã esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quæ sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (respondet omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurum, hoc præsertim sermone suscepto, polyhistor noster Thomæ Leonice, cum quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? Tum ille: Vestra hoc est benignitatis dictum, nam nostra quam pedestria sunt satis intelligo: sed qualiacunq; dicam tamè.

ÆQVVM DOMINI VM.

Apud Græcos in Creta simulachrum Iouis absque auribus fuisse fertur, argumento, vt qui cæteris iura daturus est, neminem vllum priuatim auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaque de causa sapienter Alexander verè Magnus, alteram præbere aurem accusatori, alteram reo reseruare solitus erat. Quòd si quis est, aut iudicè, aliquè, aurè vnã vel auertèrè, vel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non incõcinnum, vt puto, fecerit hieroglyphicū.

SAPIENTIA.

summo

Quatuor verò aures, manusque totidem, quibus Lacedæmonij simulachrum Apollinis præditum esse voluerunt, vero nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapientiam, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autem & multarum rerum auscultatione, & operibus identidem agendis comparari. Non enim dignè sapientem eum dixeris, qui se rerum cognitio ni tantum emanciparit, nisi & facta, quæ probes, inspicias, quæq; is & diligenter & probe examinarit, in vtile aliquod vel sibi vel aliis opus promulgarit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit folium Iouis, noster ait Horatius. Neque me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum

summo Deo attribuunt, quia summa rerum sit Pithagorica *ἡγεμονία*, de qua multa dicenda essent, D sed enim non sunt hic ad commemorandum necessaria.

D E N A S O.

S A G A C I T A S.

Quoniam verò Nasus est inter aures, interque oculos medius, non est hic prætereundus, Eius autem hieroglyphicum præcipuum est, sagacitatem indicare. Nasuti que vocabulum Festo sagacem notat, quod vniuscuiusque rei odorem statim explorat, & prius scilicet sentiat quam inspexerit. Sic auritum, ab audiendi curiositate dictum. Sic oculatum, qui ex prompto oculi vititur beneficio. Sic cordatum, qui corde præter, Tu verò *YRBANE* pater, quia sacræ literæ odoratum sæpè Deo Opt. Max. attribuunt, quo sensu sit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor, Tum tu Patre: De Naso quidem vnum tantum nunc succurrit, quod ad hanc rem facere videatur, Nares quippe in Deo perscrutationem eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: eoque spectare illud ex lib. Regum: Ascendit fumus de naribus eius. Alibi que in sacris literis, odorari, cuius & iudicium & instrumentum est nasus, placere significat. Ita Noë sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacræ, quæ vir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui vel paruo, vel magno nimis, vel oborto naso fuerit, ab alteri sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt quibus vel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, vel quibus omnia nullo discrimine tam bona quam mala placent, vel illi, quibus mala prauaque tantum placent, diceret Hefychius. Deinde ad Ranerium conuersus; Scio verò coniectores super hac parte multa commentos, quæ tu recensere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendam suscepisti. Identissime, respondit *RANERIUS*. Et quando incidimus in nasum, vt ordinem sequar tuum, apud Onirocritas *Yrbane* pater, eum qui se magno naso per somnium viderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaque fore promittitur. Hinc etiam *emunctæ* naris viros dici eos vtitatum, qui ac ri sunt iudicio conspicui.

M O R S.

SI verò aliquis morbo decumbat, & absque naso se imagnetur, futuram illi mortem inde prælagiunt, quod ea pars acturum abt à cranio.

VT verò ad aures redeamus, id in primis iocofum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ij atque ærumas ingruere homini prælagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantum eam speciem prospera ominari tradunt, ob tardiorum aurium motum, quæ constant in huiusmodi animali mouentur, quemadmodum firmam esse debere philosophorum auscultationem volunt.

L O N G A S E R V I T V S.

Quoniam humanæ aures apud eosdem coniectores si seruo homini plures accessisse visæ fuerint, longæ sunt seruitutis iudicium: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somnior is sit auditorus.

A M P L I T V D O F A M I L I Æ.

Contrà verò si paterfamilias is fuerit qui plures habere se aures imagnetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quod plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

L V C R V M.

Opificibus autem in somnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum voces opera locantium. Verum hæc & huiusmodi pleraque, vt ingenue fatear quid ego sentiam, ingenij humani argutias potius ostendunt, quam solidiorem vllam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patre conuersus addidit: Nunc tu autem *Yrbane* pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium asferre potes, Tum tu nihil contatus.

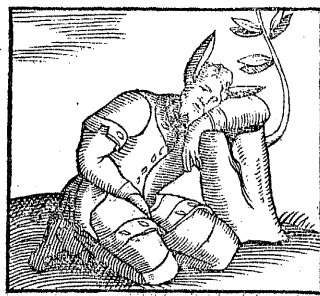
C O N T E M P L A T I O.

Dum de supercilio disputatum est, vnum mihi videtur esse præteritum, per quod homo intelligitur sublimium diuinarumque rerum contemplatione detentus, propterea quod supercilia eminentiori sunt loco sita, circaque organa quæ sensum contineant, qui mentis agitatione mouantur. Is verò nimirum sedem habet in cerebro, Neque negarim apud profanos superciliu pro fastu poni, fastuososque Superciliofos dici.

O B E D I E N T I A.

Sed ad aurem potius transeamus, quæ iisdem in sacris literis hieroglyphicum est Obedientiæ, *Svbi* præcipue Moyses secundo immolato ariete, sacrificio quod Explicationis *Lxx* dixerunt, alij

S E R V I T V S.

Alij Consummationis, vel vt vulgata habet editio, In consecratione sacerdotum. Is aliis ritè factis, insuper de hostiæ huiusmodi sanguine extremum dexteræ auriculæ tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, vt interpretantur Theologi, ad obedientiam refertur, quam præstare debemus Domino, memores scilicet Adamum propter relictam abiectamque obedientiam paradiso eiecctum, & solum vertere, coactum. Agnouere hieroglyphicum hoc nostri etiam poetæ, vt Horatius:

Nemo adeo ferus est, vt non mitescere possit,

Si modo cultura patientem accommodet aurem.

Atque illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniqua mentis asellus.

C O N T V M A X.

Contrà verò veluti auris ad aperta obedientiæ signum est, ita & obrurata hieroglyphicum est contumaciæ, hominisque mandata detrectantis, idque sibi velle, quod apud Esaiam legimus: *Surdi* clamantem audite. Abcisam eam, sunt qui idem significare afferant, summoto quippe obedientiæ ministerio.

C A L V M N I A T O R.

Ad hæc, præter huiusmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoque qui detractionibus & calumniis in alios oggestis delectantur, & turpium impudicorumque sermonum lasciuia capiuntur: proba verò consilia, & admonitiones de honesta & homine digna ratione viuendi, cane peius & angue protinus auersantur. Carpocrates porro hæreticorum sceleratissimus, qui mala & bona omnia, non natura mala neque bona, sed opinione hominum ita vocari disputabat, vt quodcumque adhibuisset, id identidem licere persuaderet, merito discipulos summa dexteræ auris inusta particula præsignabat. Nam eodem modo, sed stygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantum, sed oculi etiam, & nasus, & os, atque lingua iniuri deberent, qui delirius huiusmodi audiendis tempus infumunt. Hic, cum aliquantulum incensus esse videreris, *LEONICVS* commortiuiculam eam sedaturus ita sermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris *Yrbane*, venit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimam aurem appressos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi secundi Neapolitani Regis numus erat, in quo auris manu appendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, *MNHΣΘH*, vltima tamen litera parum conspicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthia aurem vellit, & admonuit. Consecrata enim aures est Memoria. Hinc illud apud Plinium: Est in aure ima memoriæ locus, quem tangentes attestamur. Est post aurem equè dexteram *Nemeseos*, quæ dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto orè proximum à minimo digitu, veniam sermonis à Diis exposcentes, ne scilicet eius memores nos vici sci velint. Obseruavi verò aurem in gemma quadam incisam, cuius extremam partem expassa manus pollice atque indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerent interpretationem, adsculpris, *MNHMONETΣΩN*. Id nonnulli aliis gemmis imitari conati, cum literas nescirent: *ET* diphthongi caractères inuertere. Sed quod vltima syllaba *Ω* per *M* Latinam literam expressere, sæpe in quibusdam numis eam pro *Σ* positam inspeximus, & *Ω* vice versa loco *M* Latinæ. In numis autem multæ aliæ literæ deiectæ conspiciuntur, vt *α* pro *B*, *ι* pro *E*, & similia: quod ideo dictum volui, ne fallant impostores, qui noua interdum opera, atque ea quidem deprauata, pro veteribus venditare non erubescunt. Vt verò *Fuscus* frater meus referebat, apud Angelum Colotium Bassum antiquarium Latine Græcque eruditissimum Romæ viderat gemmam eodem culpram signo, cuius inscriptio erat, *MNHMONET F*, vt etiam superior. Ad huius hieroglyphici figmentum respexisse mihi videtur *Quidius* eodem loco, quem supra citauimus:

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,

Pendat extrema mollis ab aure manus.

F V T V R V M O P V S, V E L Q V I D A G E N D V M.

Est & futuri operis indicium aures ad audiendum intenta, ab eius dubio procul officio, in quo est rei quædam formula. Auscultatio enim initium est & imago quædam operis quod aggressuri sumus: eoque spectant numismata tot cum inscriptione, *ADLOCVTIO*, in quibus milites obuersis intentis que ad stare auribus conspiciuntur.

D O C I L I T A S.

Illa verò quæ de figura aurium à physiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, mansuetudinem ex auribus extantibus significare, faciunt quidem ad eorum doctrinam, sed ad negotium nostrum parum afferunt vtilitatis.

I N D O C I L I T A S.

Perinde ac etiam pressas aures, & simiarum instar temporibus adhærescentes, stuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, signum esse perhibent: quæ si quis in hieroglyphicorum vsum trahere voluerit, integrum vnicuique dicimus, suo iure ludere.

D

Ed ut ad linguam conuertat, iam res exigit: quandoquidem quod superius Urbanus de oculo linguæ subiecto ad perfectam sermonis rationem indicadam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hæc est manu prærenta. Nam qui per linguam sermonem articulari voce cogmentatum intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehendere, eloquentiam significabat. Sanè quidem Hebræi per Lafon, quæ lingua est, sermonem intelligunt, vnde fortè *λαλειν* Græcis. A Dico verbo nimirum Latini Dinguam olim appellauerunt: inde in litera in *t*, mutata, *Eolom* more, linguam fecimus: vt etiam Sellam, quæ prius à sedeo, sedda dicebatur. Aiunt tamen Grammatici veteres, Pompeium Magnum Dinguam semper scribere solitum. Esto igitur sermo lingua: verum pronuntiatio manu, hoc est, artificij ope indiget vt in vsum deducatur, & appareat eloquentia. Nam manum operis esse symbolum vnicuique manifestum est. Quicquid verò vel in iudicando, vel in demonstrando, vel in deliberando contingit, nequaquam solo cogitationis termino continetur, sed actione ipsa perficitur. Opus autem facere cum sit proprium manus, & ab ea prærogatiua potestatem etiam indicet, non absurdè linguam manu rectam effinxerit, in eloquentiæ significatum, quæ quidem, vt Maro canit, regat dictis animos, & temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliscis obserues. Priuatim verò manum quæ linguam comprehensam tenet, ex marmore vetustissimo, ex aliqua statua nimirum auulsam, apud Viuem Hispanum Pontificium medicum Romæ Fuscus frater conspexisse fatebatur. Sed vt ea, quæ ad hanc rem pertinent prosequamur, non improprio quorundam inuento excogitatum est, hæc dicendi vim per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures subsequentiæ multitudinis applicarentur, significare. Nam Herculem Galli senem admodum, corpore tamen præualido, crudo, viridique faciebant, leonis spolio, claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumque eo gestu vt ingredi videretur, facie tamen in humerum conuersa ad numerosam multitudinem, quæ gressum eius subsequeretur, ad quorum omnium aures catenæ singulæ auræ adiunctæ essent, quæ mox in vnum quasi nodum collectæ, in perforatam Herculis linguam immittebantur. Contemplari verò erat in ea picture vultum Herois blando mansuetoque gestu hilarem, ipsosque cæteris hominum ita catenis tractos spontè properare, quasi alius alium præuenire concertarent. Quod quidem siue Gallorum fuit inuentum, siue Lucianus ipse, qui rem conscripsit, qua erat ingenij felicitate, fabulam ex se commētus est, nihil meo iudicio ad eloquentiæ vim exprimendam significantius excogitari potuit, neque magis hieroglyphicum. Nam quod ad Gallicanum signum spectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas semper artes studiosus exercuisse, militarem quippe, & disceptandi rationem. Reliqua ad hanc rem pertinentia, quid singula sibi velint, apud Lucianum ipsum inspicienda sunt. Et quoniam eloquentiæ tam boni quam mali causa fuit, estque quotidie, merito Anacharis quid esset in homine pessimum, quidque optimum, interrogatus, Lingua respondit.

MERCURIUS.

Lingua porro Mercurio sacra, quam ab eo regi sidere Mathematici tradunt, velut splenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte sanguinem, cerebrum & cor à Sole, à Venere renes & genituram, stomachum à Luna. Sermonis itaque præses Mercurius, vnde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum inter se orto certamine, Latonæ committitur, sermo quidem rerumque memoria aduersus obliuionem. Quid enim magis inter se contrarium, quam orationis ius, & obliuio? Aiunt verò Egyptij, Mercurium primum omnium verba in ordinem redegisse, multisque rebus indicasse nomina: literas eius inuentum fuisse. Deorumque cultum instituisse, quæ sine magna vi eloquentiæ mortalium mentibus insinuari minime potuerint. Apud alias quoque gentes in honorem Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in sacris dissecta præconi tradebatur. Facit ad hoc nominis ipsius interpretatio: nam Hermes *ἄπὸ τῆς ἑρμῆς καὶ μήσαοθαι*, quod omnino Loqui significat, deductum aiunt. Quique veterum signum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi volunt, quam sermonem ipsum, quo solus homo ex terrestribus animalibus honestatus est. Vel Hermes nuncupatus est *ἄπὸ τῆς ἑρμῆς ἑρμῆς*, quod humano generi sermo sit veluti præsidium quoddam & munimentum, vnde *διὰ τὸν ἑρμῆν τὸ διαλέγεσθαι* fuerit appellatus: eaque de causa linguas illi dedicarint, quod ea corporis nostri pars, intelligentiæ nostræ conceptus apud propinquas animas differendo explicet. Est etiam illi cognomen *ἑρμῆν*, quod magnæ cuiusdam sit utilitatis, summæque ope eos adiuet, penes quos sit illius facultas. Vnde etiam *σάκος* dicitur; non enim sermo in perniciem aut detrimentum, danumve vllum, mortalibus datus, sed vt hominem sospitet atque tueatur. Quocirca salutem, id est, canis imaginem ad custodiam adhibitam Mercurij simulachro semper adiectabant: atque illi ædem in foro, vbi eloquentiæ vsus plurimum viger, statui monet Vitruuius ex aruspicum disciplina.

DISCIPLINE.

Neque verò mirum, si omnia Mercurio scripta, inuenta, meditationumque suarum argumenta, Egyptij soliti sunt inscribere, solumque illum & sapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quando is, autore Seleuco, tota rerum vniuersa, siue principia malimus dicere, viginti millibus volumi

A voluminum (quæ reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: vt verò Manethus asseuerat, triginta millibus: quibus etiam adidit sex millia quingenta, & viginti quinq; in quibus libros de diis empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœlestibus elucubrauit, quæ si membranæ tot conuolutæ essent, vix fidem facerent, facit tamen horum mentionem Iamblichus, magna vir apud Græcos autoritatis.

SOMNVS.

Rat & lingua in ara posita, quæ somnum significabat, quod Apollonius Argonauticôn primo indicat, vbi dicit:

*τίσας ἐπὶ τῆ γλώσσησι χεῖροντο
Αἰθόμεναις, ὕπνον δὲ διὰ νύκτας ἐμνεύοντο.*

quæ tuus Urbane nepos ita Latine reddidit:

*Interea exulsis libamina linguis
Spargebant, nigra captantes nocte soporem.*

Quoniam inquit interpres, antiquis mos erat somnum captantibus victimarum linguas adolere Mercurio, propinatisque crateribus vinum superlibare, idque ex antiqua philosophia, quandoquidem sermo esse Mercurius perhibetur, cuius instrumentum est lingua, quæ quidem somno incidete quiescit tacita. Atque hinc repertum est eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipse tetigit, *γλώσσης δ' ἐν πυρὶ βάλλον*, Linguas imponit in ignem. Qui verò fabulas confectantur, historiam huiusmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare solent. Alcathum Pelopis ob Chryssippi eadem in exilium actum, peregrè profectum, vt alibi verso solo degeret. Accidisse verò vt leoni fieret obuiam, qui Megara deastabat, in quem & alij complures à Megarensum Rege missi fuerant: sed Alcathus aggressus feram, eam conficit, linguæque eius in ara posita, Megara euestigio reuerfus est: cumque ij qui à Rege missi fuerant nunciaissent se monstrum debellasse, Alcathus feram elinguem ostendens, mendacij eos redarguit. Atque hinc apud Megarenses institutum aiunt, vt sacrificiis quæ fierent in posterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de sacrificiis ea de causa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima sit, quæque sibi rerum vendicat principatum.

SILENTIVM.

Ad demus & illud ex Homero, præcisas linguas indicium esse silentij: ille enim, vt noctis, ait, *ἀλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας*, iam dudum incidite linguas, pro Silentium capessite, vt interpretes exponunt. Quo quidem admisso omine, cum iam satis superque nugatus fuerim, opportunè mihi silentium imperabo. Tu verò mi Patruë, hominis suscepto ioco, At nolim, respondisti, virum tam probum, tam modestum, tam eruditum, in abscissæ linguæ turpissimam ignominiam incidere: siquidem ea præcisata in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui sordidam, nefariam ac profugatissimam vitam viuat, atque ideo repellatur à sacris, ab omni piorum moderatorumque hominum conuentu turpiter & ignominiose reiectus: de quo David: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu verò odisti disciplinam, & quæ sequuntur. Quod verò coniectas in ignem linguas apud Homerum citasti, nostras cuperem ego in flammam eam iniicerem, quæ assertor noster accendit, cum *xii* comites ab eo electi, afflati sunt, igneis linguas ab vnus cuiusque vertice promicantibus. Huiusmodi enim linguæ splendore tanto conspicuæ, omnino significauerunt eam orationis vehementiam, ardorem illum, illamque fandi vim cœlestis illis affuturam, vt quæ à diuino Magistro præcepta acceperant, per vniuersum mox terrarum orbem peruenirent (penetrat enim ignis) sermone disseminaret, sanctissimisque monitis mortale genus incendere, aberrantesque late metes, & inscitia torpore frigescentes, pietatis ardore succensas, ad hostiæ puræ atque immaculatæ sacrum incitarent, essetque eorum fulgurum sonitus in omnem terram exiturus: sonitus inquam fulgentium earum linguarum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Pythiis, veritatis indicium ponit: *ἀλλ' οὐδὲ δὲ πρὸς ἀμμοὶ χαλκὸν γλώσσαις*. Nam dubio procul lingua si fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: si ferrea, solidissimæ firmitatis. Mendacia enim imbecilla sunt, quia tempus veritatem in lucem adducit, atque ita mendacium euanescit. Sanè quidem hodie vel vulgò dicitur Veritatem ad malleum durare, quod idem ferè est, quod Pindarus Ad incudinem dixit. Possent autem alia multa sermone super hoc examinari, atque hinc ad Apollinis pleetra, & multiplices Musarum choros sterni via, si præcipuè dentes ad linguam socij conferantur: sed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam debeo, cur mihi sit pro eis laborandum nusquam video. Preter hæc cum reliqua linguæ disputatio de gustu nos appelleret, eaque sit potius physica quam historica, ad Leonicenum hæc meo calculo transfulerim. Consensere reliqui, neque inuitus ille ita loqui cepit.

IMPV-
RVS.

DE GVSTV.

Empè, vt susceptum prosequar argumentum, si de oculis, de auribus, de naribus, quid præstare queant, differuimus, gustatus quoque his accedit, seque tractari postulat, ne per ignominiam præteritus videatur. Est autem hic duplex apud Egyptios, quorum sacerdo-

DD

res si delibatum aliquid leuiter, neque tamen plenius gustatum significare uellent, hieroglyphicum lingua inter primores dentes non nihil exporrecta proponerant. Sed si absolutam gustus plenitudinem ostendere curassent, primores gutturis partes, quae intima adherent linguae, figurabant. Aferebant enim illi, quod Medici nostri etiam nonnulli prodiderunt, perfectum gustum in linguae radice consistere: inde enim nervos quosdam, & sentiendi vim illam prouenire. Neque tamen sum ignarus, esse multos, qui gustatus prerogatiuam attribuunt palato. Sanè Diogenes explorari saporem aiebat propter fungositatem mollitiemque linguae, perque commissas illi corporis venas, per fundi sapores ad sensum elictos, non aliter atque spongia exuctos. Huiusmodi uero sensum in anima sedem suam posuisse. Quauis uero dicat Alcmaeon, humore teporeque, atque adeo mollitie linguae sapores internosci, Aegyptij nequaquam cognoscendi saporis instrumentum solam linguam esse consenserunt, sed cum multis aliis, palatum praecipue participem agnouere: & in nonnullis, quae gutture carent, simile quidpiam linguae esse, ut in quodam piscium genere qui ventrem habet ori propinquum, inesse intus sentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturalium scriptores, qui linguam aiunt sapores quidem sentire & iudicare: eorum uero suauitatem amaritudinemque in descensu, unde deglutiuntur, exploratè sentiri. Quare Philoxenus magis forte quam philosophicè, ganeam peritus, gruis gulam optabat, ut voluptas illa longius deglutiendo produceretur. Quantum uero ad palatum pertinet, scimus Catonem gustus sedem in eo esse credidisse. Nam cum Lurconi cuidam ambient, ut inter eius familiares reciperetur, negare uellet, ei dixit, non posse se cum eo uiuere, qui plus palato quam corde saperet. Aduersus tamen Aegyptiorum, & horum omnium opinionem insurgit Aristoteles, qui linguam in primore sui parte uim perfectius sentiendi saporem, obtinere contendit: nam interiore si tangat, minus illam sentire: quod in catapotjis ex aloè, uel a maiore aliquo succo pastilloue deorandis, manifestius experimur. Nam cum illa intra duorum digitorum summitate contenta in imas fauces immiserimus, uix tantillum sentimus amaritudinis, quae si quis lingua uel summa lambat uix ferre possit. Videtur uero natura ipsa, uti rectè reliqua, ita hoc sapientissimè constituisse, ut haec sentiendi uis iuxta labia, & in prima consisteret lingua, quod sapores omnes admitte-
D
E
F

DE ORE ET DENTIBVS.

Sedenim ut iam ad totius oris fabricam conuertamur, Aristandri Telmesij sententia est, os & eius partes esse quasi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cum primis incolas ostendere. Hoc uero dupliciter accipi: aut enim domesticos esse, aut alienigenas. Itaque superiores dentes domesticorum incolarum signa esse, propterea quod pars illa superior toto ferè capiti adglutinata est atque cognata. Inferiores uero alienos idèd commonstrare, quod maxilla ea; quae illos sustinet, tota ut mobilis, atque ita aduentitium nescio quid praefere uideatur.

DE TRIMENTVM.

Sunt autem qui detrimentum per dentes putent significari, in iis quae in sermone uel uoce consistunt, eiusque famam dilacerari obtrectantium calumniis obiectant. Nam & poetae oratoresque omnes hinc mordere, carpere, roderèque metaphoricè dixerunt, quoties cuiusquam nomen scurriliter traductum, aut hostiliter infamatum inuere uolunt. Sed quod planos tantum in huiusmodi significatum coniectores ponunt, Satyrici nostri ad acriorem uim amplificandam genuinum adhibere, & li j cani nos etiam immiscuerunt.

VERECUNDIA.

Apud philologos hieroglyphicum uerecundiae os uidetur esse: unde de impudentibus dici solet, a cos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputum in eius faciem etacularus fuerat, absterfa tantum facie dicit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere, argute uulgatam hominis impudentiam notando, quamuis de sputi copia dicere uideretur.

AMOLITIO.

Neque nescius sum pro amolitione, ut ita nunc dicam, ueteres expuendi gestum usurpasse: ut Theocritus, *ως μη βασκανθω δὲ πρὸς εἰς ἐμὸν ἔπτουσι κόλπον.* & multa apud alios huiusmodi, quae recitare superfluum esset. Nam quae maximè abhorrebant, quaeque opprobrio habebant, ea ignominia designabant. Quin & ueteribus Christianis mos fuit, estq; adhuc, ad immunda uerba expuere, quodam ueluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianum lib. ad uxorem altero, accipiendum: Cum aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

Sed ut os tandem comprimam, uino adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliaci habetur, ut super cibo aliquid attingamus. Nam illic per hominem qui horas comedit, hieroglyphicum explicari tradunt horoscopum intelligendo: non quia horas comedit homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atque alia humano generi alimenta subministrantur. Huiusmodi uero horarum partum commodè fortè exprimere poterimus, si ex uniuscuiusque horae prouentibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomum aliquod, quae in unum fasciculum colligata, ori adaperito admoucantur. Horas porro hic intelligendum tres eas anni partitiones, quae suo quaque tempore singula maturant, uer quippe, aetatem, autumnumque: quae tempora Aegyptij, quatuor unumquodq; mensibus nostris complexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiam nomen Horis inditum, ut quadrimestris esset unusquisque eorum annus: de quo diffusius alibi. Quin Persae atque Assyrij, quos nos Annales, Horas uocitarunt, & Graeci Horographos eorum scriptores. Apud Lucianum enim legimus, *ὁ μὲν κύριος παλαῖος τῶν πρώτων βασιλεὺς, ὡς δηλοῖσι οἱ περὶ αὐτῆς ἑσπερίων ἄνθρωποι.* Cum uero Horus ab Aegyptiis Apollo esse praedicetur, nostri una cum Graecis nomen idem ad quatuor & uiginti horas transulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, ut hoc *καὶ πάροργον* ponam, ueterem habemus fabulam, Horomazen, cum in mundi fabrica reliqua digessisset, quatuor & uiginti deos in ouum inclusisse. Id cum Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodiisse, atque ita quantacunque fruamur iucunditate, quocunque simus gaudio exhilarati, serus quid uesper uehat, nos nescire. Hic cum finem facere uisus esset Leoniceus, ad inclinarum iam solem aspectans Ranerius: At nos, inquit, quid serus uesper aduexerit probe scimus, qui bonam huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinam uero saepe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius constituto, quo iterum essebatur illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiam, quod fueram, ut scis, per Iulij Card. domini mei literas acersitus, atque ibi primo quoque tempore, tam ea quae ex te audieram, quam quae uiri illi eruditissimi differuissent, quaeque conuenire mihi uisa sunt, in commentaria mea Aegyptiaca transuli, uestra ope fretus & latius & plenius explicandi multa quae curta & angusta nimium compereram apud autores posita: neque uero fuit me temporis breuitas quae quisque disputasset ad amulum dirigere, & ipsa quae audissem uerba repraesentare, quod nonnulli ex amicis a me postulabant: id enim negotium multum mihi temporis abstulisset, nec meae me occupationes id facere permisissent. Satis igitur à me factum puto, si res ipsae breuiter, quantum memoria complecti potui, recitatae sint. Verum agè benignissime Patruè, Aristarchum induc, atque hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quaeque me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quae segniter & oscitanter excepta, obelo defodices, ut ego haec aliis communicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD

SEBASTIANVM CORRADVM DE IIS QVAE PER humanum cor, & geniturae uascula significantur, ex sacris Aegyptiorum literis.

LIBER XXXIIII.

Coe tibi Cor meū Corrade iucundissime, cui etiam addidimus geniturae uascula, eaque mundissima pudicissimaque. Cor quidem à meo desumptum, qui summam eruditionem tuam, frugalissimum studium, acutum denique, quo polles iudicium, & multum admiror, & plurimum diligo. Genitura uero uascula, causa tua, à quo fruges tot proficiuntur, quibus studiosi omnes auidissime pascuntur: quae hactenus cibum uel putridum uel adulterinum saepe mandere coacti sunt, tua nunc cultura, tuo studio diligentiaque ualeant iam recenti, maturo, legitimeque frui. Neque fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantum hortis electi, sed ex totius Latini nominis possessionibus agrisque decerpti, quorum haestenus arbores uel teredimibus, uel erucis, uel uisco, uel uiceribus, conductorum plurimum negligentia, nescio qua, uitiata fuerant, per te nunc purgata, culta, sarriteq; in pristinam rediere uiriditatem, uberrimam incoluemque feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad uascula tam in diuinis nostrorum literis, quam in sacris Aegyptiorum, neque non apud Graecos praeterea quae à corde desumuntur significata, sermonis ipsa quoque iudicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quam tecum, qui sponte me in tam uilium sermonum tuorum partitionem admisisti, qui clarissimo Egnatio collegam consularem me in Quasturatu cognitione creati procurasti? Quare mihi uidebor non sine magna uoluptate sensu loqui tecum.

quotiescunque memor ero scriptorum meorum; qualiacumque sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & D
eruditioni tuæ responsum, aliquid tamen daturum mei erga te animi testimonium.

DE CORDE.

VT verò à corde exordiamur, per id ita concinnatum vt loro catenulave suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabant, vt qui mentiri aut fallere nesciret, sed vt vulgò dici solet, ea ex ore proferret, quæ corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quæ ipse sentiret, omni fucò mendaciorum que procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de sinceritate loquens, dicit. In pectore enim sedem habere cor, manifestum. atq; illud, Aperto pectore frequentissimo eorum vsu, qui citra fucum loqui se profitentur. A quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργυροδότης appellatus, candidum enim veteres ἀργυρόν dicebant. Præterea pectus pro recessu quodam accipitur sapientiae. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hauc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad **C**H R I S T I pectus reclinet in cœna caput. E

CONSILIUM.

AT que hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus commentario. Quoniam verò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros volebant, vt frugalia semper consilia secuti, corde præstare conarentur: Corculum enim veteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partem rationis participem, Cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatum accipi locum illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod Cor appellatur, tanquam in membrana aliqua legem scriptam intelligi? vnde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere vel ostentare possent? tanta memoriæ receptacula continere? Nam & quòd diuinæ literæ Cor dei sæpe nominant, intelligendum ex eo arcanum illud diuinæ sapientiae, quæ à patre est: vt Psalmo, Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium **I**E S V M Christum altæ illius sapientiae mysterio genitum. ita Eucherius.

VITA.

ITa verò in consilij significatum accipi cor plerumque solet, vt humanæ etiam vitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primùm die in sella aurea sedit, & cum purpurea veste processit, valde consternatus est, cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis opimi non inuenit: aiebat enim ille, vereri se, ne consilium & vita Cæsari deficeret, quorum vtrunque à corde proficiscitur. Nam philosophorum omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecore inuenitur: qua de re quæstio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionem eiusmodi profitebantur, potuerit ne hostia sine corde viuere, an ad tempus amiserit: quanquam Cæsar id elusisse fertur, audaciorique animo respondisse lætiora quædam, neque pro ostento ducendum, si pecudi cor defuisset: quod quidem non semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit vt cor in extis non inueniretur. Neque Cæsari tantum non inuentum in hostiis, peractum vitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repperit, & cum id vellet procurare, caput extorum non deprehendit. Et Theologi nostri, secuti Prophetarum dictata, consilium in corde residere dicunt, in eoque agendorum omnium radicem statuunt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & vbi mundo corde sacra literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quæque ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: vt illud. Quare cogitationes ascendunt in corda vestra: ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, vt vestra omnia consilia conculcent. Ita verò facit cor ad animam, quæ vitæ nostræ materia est, vt prisci vates illi animæ receptaculū esse cor significaturi, id hieroglyphicè Animæ vètram appellarent: atque ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, ventrem meum doleo: Hesy chius ait. Nam quem ventrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideòque inestima huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentésque cogita

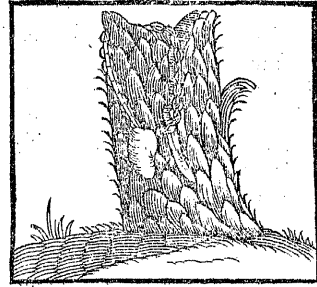
VIRI PROBI SERMO.

A. cogitationes elucere, & diligenter abstergere.

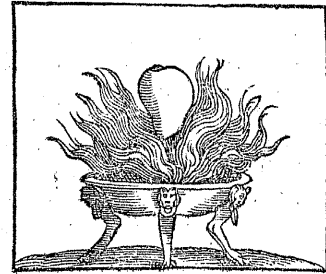
Sacerdotes Ægyptij cœli & terram diluuiò liquecentes, exsationem quippe Nili, quæ tam à terra quam à cœlo esset, vt alibi disputatum, ostendere eum vellent, cordis simulachrum proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens vi affluentissimam humoris copiam è terræ visceribus educeret, vt motus omnis à corde principium habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumque tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominum agnoscunt, neque quicquam aliud eam esse, quam Niliacæ alluuiouis viginem profitentur. Per linguam verò confluentes vndecunque imbrium eluies, quas eo quo plurimum inturgescit tempore in Æthiopia maximas fieri compertissimum habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo factò Ægyptum vniuersam sub aquis mergari; veluti lingua humore vndecunque ad ipsam conflente, semper in vdo est, & aliquo semper corruiò irrigatur alluiturque. Quoniam verò illis fertilissima rerum omnium vbertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemque in humorem referebant, omniumque parentem, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorum opinionem Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam vicissim reditura: principium quippe animantium omnium esse genituram, eandemque humidam: ex quo simile esse veri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit vt maritum Græci porionis nomine nuncuparent: πόντις enim vtrunque horum significat. Præterea stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autem penuria interim exarescunt. Solis ad hæc ignis siderumque omnium aquarum exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, vt præstantissimi philosophorum assueant: quod quidem apud Ægyptios tam persuasibiliter receptum erat, vt Solem & Lunam non curru, sed nauigio vti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes.

NILI DILUUIUM.

Præcipuam autem Ægypti effigiam ex imagine cordis in ardentis ara thuribulove consistens, ostendere consuevit: calida enim ac humida est Ægyptus, in Australibus præsertim locis, quemadmodum & cor: idemque in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi verò antarcticas regiones, Sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autem oriri Nilum, in quo summa eorum religio, & à quo paulò antè omnia proficisci, ex eorundem institutis dicebamus. Quod verò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, vt ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πῦρ ἄστειον, cœlum veluti præfurnium esse dixit, homines verò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius,

ÆGYPTVS.

Ciouem cum reliquis diis, Solem quippe stellasque omnes ad Æthiopum epulas inuitatos accedere, quasi velit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex vdo nutrimenta sideribus. Accumbunt verò apud Æthiops, quia circa Oceani oram non nisi Æthiopes habitant, quos vicinia Solis, vel diuturna parallelorum mora vsque ad nigri coloris speciem exurit. Oceanum autem quemnam alium hinc intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimum id cognomen fuit, propterea quòd Nilum illi, vt dictum, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumque ipsam suapte vi tantam aquarum redundantiam euomere: Erit itaque cor Ægypti instar, hoc vt sanguinis, ita hæc primarium totius humoris receptaculū: thuribulum verò conuiuas ipsos, vt pote sacrificulos, indicabit hostiarum super ignem positarum nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

Sed cur non potius dicamus, cor ita in thuribulo positum, significare orationes, precésque, quæ Spuro ex corde proferuntur ad Deum: idque esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Marthæ, vbi Dominus perperam agere Phariseos inquit, qui non obligare iuramentum, quod per altare fieret, arbitrabantur, sed quòd per donum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per votum verò recti alicuius operis deliberationem, quod faciendum simulac in fœderit animo, oblatum, vt votum, interpretatur. Nam & Latini vota alia Cœcepta, alia Nuncupata vocant. Priora illa sunt de quibus hinc intelligit Adamantius. Quoniam verò multi palam dona hæc eleemosynarum, precum, ieiuniorum, offerunt corde, tamen sunt alieni à Deo, hi Pharisæi sunt cæcorum duces, qui quæ exterius perpendunt, quæ verò interius sunt minime conuertunt: ita per dona iurandum censent, non per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet

igitur Dominus vt consideremus cuiusmodinam ex corde eleemosynæ, vel psalmi, vel preces, vel ieiunia offerantur: atque ita qui testem altare, hoc est, cor & conscientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quæ continentur in eo, complectitur. D

C O E L V M.

Plutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cælum indicare contendit, animumque illum, qui propter æternitatem nulli vnquam senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hipponē non admodum diuersus, Ægyptum cæli agnoscit imaginem, iisque omnibus æquiparari, quæ in cælo gubernantur exercenturque: & si dicendum sit verius, terram eam totius mundi templum esse. Quin etiam inuenias apud nonnullos, vniuersum terrarum orbem in diuinis literis nonnunquam Ægypti nomine nuncupatum: vt eo Psalmi loco, Venient legati ex Ægypto: propter ea quod vniuersam terram eodem, quo Ægyptus, modo coagmentatam imaginentur.

C L I B A N V S.

C O N S C I E N T I A I G N E E X A M I N A T A.

Acit verò ad hanc cordis significationem Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima confertur similitudine, de quo tam frequens in Mosais libris, & Prophetarum aliorum oraculis mentio reperitur, siue per similitudinem, siue sit pro instrumentò factorum positus. Clibanus enim præfurnium est apud Latinos: per eius figuram interpretes cor hominis, vt dictum superius, intelligunt. Nam quædam Deus apud maiores nostros, veteres inquam Prophetas apponi sibi vult Clibano cocta, hoc est, tacita mentis agitatione examinata, cum scilicet nos erroris pœnitet, & conscientia nostra ardore quodam occulto intra se succendit, vitiumque ipsa suum paulatim exurere contendit. E

S A C R O R V M A R C A N A.

Adamantius putat ex Clibani forma, quæcunque in diuinis literis profundiora vel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in sensu mentis, neque faciliè ad imperitum vulgus proferri possunt: sunt enim multa huiusmodi, sicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, sed qui pedem integrum habeat: altero verò bifidam præ se ferente vngulam, sed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam astu serpentis deceptam, in præuaricationem adducto, quarum historiarum mysticum significatū locis suis exposuimus ex Philone. Apud Ezechielem, vt ad Adamatiū reuertamur, quæ de Cherubino vel de Deo media sui parte succensio, vel de admirabili illa visione, sunt literis demandata, nisi coquantur in Clibano, neque quidem mandi, neque deuorari, ita vt sunt cruda, poterunt: hoc est, vt crudita em hanc interpretemur, nisi qui latet interiorius sensus diuini calore ignis molliatur, excoctusque ita cibus fiat vt mandi possit, & ad nutrimentum assumi, aliquid semper occurrat, asperitate sua difficile, quod ab eorum gustu mortales auertat. Osque dictum est: Corda eorum sicut Clibanus incaluerunt: quod longè seciore à superioribus sensu tunc fieri intelligendū est, cum vitiorum ardor cor ipsum interius exurit, quippe cum mortales flagranti cupidine incensi, suam ipsimet perniciem affectantur: in medio enim hæc posita sunt, vtrum res ad sacrificium coquere, an exurere potius inutiliter velimus. Atque ita Clibanus varia interioris affectus habet significata, prout sensu mystico figuratur. Minimè verò prætereundum videtur, quod Hierosolymitanus Hesy chius hieroglyphicè super Clibano philosophatur eo Leuitici loco: F Cum autem obruleris sacrificium coctum in Clibano de simila. Nam per Clibanum. Mariæ virginis vterum significari tradit: Clibano enim ignis superponitur, qui supponitur in craticulæ ministerio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum desuper accipit, ita Dei genitrix Spiritum Sanctum, & Dei Verbum in vtero suo conficiendum maturandumque suscepit: & quæ multa in hæc sententiam prosequitur. Est verò Clibanus, tum furnus, tum sartago, aut testa quædam grādiior, operculo vel ferreo, vel ex ære præmunita, supra quod ardentes prunæ ingeruntur, vt quod intrā positum est, coquatur, conditurve alicubi totum hoc opere sigulino conficitur. Ad huius autem similitudinem formata est pectoris concavitas, per quam spiritus vltro citroque commeat. Columella scrobem Clibano similem fieri monet, vt imus quàm summus sit parentior, quo radices latius euagari possint. Ex hac itaque forma nonnulli Prophetarum scripta Clibano similia dicunt, quæ plus habeant in recessu, quàm ore summo polliceantur.

D E S A R T A G I N E.

St & Sartago ab hieroglyphicis huiusmodi non absimilis: nam eodem penè significato sacrificium Deo facturi, quædam in sartagine frigere iubemur.

R E S I P I S C E N T I A.

EA tamen differentia, quod in Clibano tacitæ conscientiæ stimulus adurit, in sartagine culpam agnoscimus, eamque nosmetipsos inculando ream facimus, quasque mereri nobis videmur pœnas, vltro deposcimus, & modò hunc modò illum errorem sollicita repetitione versantes animo, quæ satisfaciendi ratio nobis reliqua sit, agitamus. Alij rem eò trahunt, vt prophetarum

Atarum oracula toto mentis ardore versanda submoneant: inde enim fieri, vt repetita sæpius, & inter se conglobata, faciliè intelligi & explicari possint, vt hinc eam saltem quæ ad mores pertinet doctrinam assequamur. Alio verò modo sartago apud Hesy chium accipitur pro cruce Christi: siquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, simulatque sartagini fuerit incoctus, mādī potest: ita corpus Christi anteq̄ pateretur si foret esui exponendum, vt ipse de se sæpe futurum aiebat, abominabantur humanæ aures, respondebantque omnes, Durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere vt manducetur, post crucem verò patefactum est, id diuino munere dispensationeque fieri posse: nam totum illud mysterium in Christi passi commemorationem institutum est.

D E C R A T I C V L A.

Raticula tota prorsus Hebræorum esse videtur, sed enim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

I R A.

AIt enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, vt ex eo scilicet cordis bile succensu exardescerentiam ostenderent.

P O E N I T E N T I A.

Nostri hoc sanctius intellexerunt, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (licet verò mihi Theologorum dictata sestanti, eorum interdum vocabula vsurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, sed amaritudinem conscientie minimè simulatam, manifestissimis verò conspicuam argumentis: quippe vbi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quæ nequiter, improbe atque iniquè patrauerimus, vnde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitent, abstinentia comminuat, atque arefaciat. Hæc enim est illa in proptulo posita sui consistatio, quæ succensos diuini amoris igne carbones omnibus ostendit, exemplumque alijs præbet, quæ se quis ratione possit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera virtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, verum & corpus ipsum tormentis obiecare non dubitant. Talis olim pietissimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumque Deo sanctum & immaculatum, interius cor, exterius corpus, in vera craticula vtilatus offerebat. Neque tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinæ lectionis inquisitionem adducere, cum ea scilicet ardenti studio confectamur, quæ nullo obiecta velamine vnicique sunt intellectui perua: cuiusmodi scilicet est sensus, quem Historicum Theologi nominarunt. Quæ verò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare possit, apud Hesy chium videndum, Leuit. 11. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

C O N D I T O R I V M.

EX eo autem quod cor in abscessu pectoris latitat, & intra præcordia se reducit, diuinæ literæ cor plerumque non tam pro iis quæ in abdito profundoque mentis recessu conduntur, quam pro quarumcunque rerum receptaculo, vbi hæc in diuturnum tempus asseruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere consueverunt. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrum Cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquit, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus. C

C O N C O R D I A.

Nequè verò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui commenti sunt in concordie significatum duo corda vinculo colligata figurare, quod à corde vocabulum, non à citharæ chordis deductum existimarunt.

D E S P I N A D O R S I.

Ssa quin etiam & nervos aliquot Ægyptij inter hieroglyphica retulere: cuiusmodi os illud est, quod à summa ceruice multis distinctum internodiis per vniuersum excurrit.

T I T I L L A T I O.

Per eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamque titillationem significabant: siquidem humanam genituram à cerebro delabi, perque id ossis defluere, non Ægyptiorum modò, sed multorum etiam aliorum opinio fuit, Alcæonon verò præcipua, quam vnà cum Hippocrate poetarum aliquot autoritas confirmavit. Sentire hoc ipsum Plato videtur, dum semini vim vertebralis ossis de fluxum esse tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis nostris ex ossibus ultor, quod ad Anaxagoræ *ἐπιγοννείαν* nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter iniecit, quod putarat is,

Ossa videlicet ex paucillis atque minutis ossibus, & sic de paucillis atque minutis Visceribus viscus gigni, sanguinemque creari, Sanguinis inter se multis coeuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisque eorum partibus, velut carnofis, fibris, & ossibus, arbitratus est. Cæterum philosophorum & medicorum plurimum diligentia secus rem inuenit, qui genituram minimè esse ossis vilius medullam, sed sanguinem potius asserunt; quibus Pythagoras etiam adstipulatur, dum eam probatissimi sanguinis spumam esse contendit, ac alimentum nutrimentum. Huiusmodi porro sanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoso quodam tramite ad testes dilabitur, quod in dissectionibus apertissime compertum est. Vnde Anchises apud Maronem paterna impulsus charitate clamat:

Proice tela manu sanguis meus.

Quod ad imitationem Pindari dixisse videtur, qui Nemeis ita, πλωγες ἀεαρ φέγθ' ἀνανιδάρ ἀυτοδερ ζευ, τωρ γδ αἴμα. Quidam philosophorum rerum venerarum libidines in iecinore contineri arbitrati sunt, quod à Lactantio quoque memoratur lib. de Artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoque amoris sedem poëta omnes agnoscunt, dum Cupidinem iecur sagittis appetere vicerarèq; conqueruntur, atque ita v. 1. Prouerb. Salomon: Donec transfigat sagitta iecur eius. Verùm aliud est concupiscere, aliud commoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus est viuacitatis. Quæ verò ad iecur pertinent, in Vulture fatis examinata sunt. Sedenim cum renes ossi, quod supra posuimus, adhærescant, non imperitè figmentum hoc suum Ægyptij commenti sunt: nam & Astronomi renes & genituram in Veneris potestate constituunt. Renes ait Varro ita dictos, quasi riuu ab his obcœni humoris oriantur. Quod verò & lumbi eidem ossi adiacent, Ægyptij per lumbos Venerem innuebant: hinc apud Comicos & epigrammaticos poëtas vbi quid lasciuus enunciandum fuerit, frequens ad eò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Persius hoc, vbi lasciuorum poëmatum recitationem incessit, dicens: Cum carmina lumbum intrant, & inferius: Summa delumbe salua. Habemus & in sacris concetibus, vsque ad noctem renes increpuisse, & impletos illusionibus lumbos. Et Gen. xx xv. Reges de lumbis tuis egredientur. Præterea vbi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quando obuius ei factus est Melchisedech. Neque tamen inficias ierim, aliquot diuinarum literarum locis Lumbos poni pro Virtute, vt x. i. cap. Regum tertij, qui tamen apud Hebræos primus inscribitur, vbi Roboam seniorum spreto consilio salutari, adolescentiorum, in quorum adulatione fuerat educatus, animos prætulit, qui ferociore erant: suaserunt enim illi vt rex iuuenis & imperitus rerum, fortem se atque terribilem populo ostentaret, & ita loqueretur ad eos: Minimus digitus meus compactior est lumbis patris mei, quo responso amaritudinis pleno factum est, vt statim à tribubus decem desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantum tribus imminuto. Quamuis verò diuinæ literæ lumbis plurimum tribuant, vbi de genitura mentio sit faciendâ, non ille tamen ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina reiiciunt. Nam vbi Laban accipit hospitio Iacobem sororis suæ filium agnitum, significare volens etiam ex patris consanguinitate eum sibi coniunctum esse, Os, ait meum es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod veteres plerique philosophi tradidere ossa ex virili semine in embryone gigni, ex materna verò genitura virili circumfusa, carnem ipsam fieri. Sed quòd alicubi Lumbos, in vulgatis habetur editionibus, Symmachus vertit Latera: sed eodem vtrunque significato, concupiscibilis animæ pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quâ renes nostros & cor nostrum aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe vt & naturali appetitui, & voluntati simul obistere valeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State præcincti Lumbos vestros, vero tamen cingulo, hoc est, voluptate ea, quæ vera sit, quæ scilicet à castitate & continentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, vbi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos Cinctus armatum strenuunq; significat, vt Discinctus contra imbellem & effœminatam. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significant genitalium partium ardores extinctos esse: quique omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tunc verè purgatus omni libidinis vicio, pro delicto hostiam iugulaerit. Sed quoniam hæc in diuinis literis & sæpe & multipliciter habentur, non importunè fuerit, quod ad hæc sententiâ facit, locum ex Leuitico repetere, vbi de pacificorum sacrificiis agitur: vbi sanè legislator iubet duos renes cum adipe quo teguntur illa & reticulum, siue, vt alij edunt, fibras iecoris cum renuculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, vt ait Hierosolymitanus Hefychius, legislator vult nuptiarum desiderium offerri Deo, vt prolis causa, non fornicationis, proueniat, & honorabile sit coniugium, & torus immaculatus. Iugit verò iecur renibus, quia delectatio sine concupiscentia in eo sedem habere fertur; hepate verò in renes vim operationis suæ ministrante, quod per desiderium quâ Græci ἐπιθυμία vocant, motum fuerat, ad desiderium effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, vt scilicet neque praua nobis proponamus, & si quo modo suggerantur, abolere festinemus: & vt verbis vtar Hefychij, quia in hepate concupiscentiæ

D

E

F

A scentiæ requiescere putantur, propterea pinnam, hoc enim ex xxx desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, vt ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationum nostrarum Deo necesse habemus auferre. Demum vt à gentibus quoque arma nobis mutuemur, Poëta venustus in hanc sententiam ait:

Principis obsta, sero medicina paratur, Cum mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA.

Nimirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutaris victima lumbos eximi mos erat, tanquam impuros, ait Philo, propter concitandæ libidinis titillatum, semine per eos irriguo. Diuino autem præcepto lumbos præcingi iubemur, cum sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cum exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex voluptarum & deliciarum illecebris, agnum, hoc est, puritatem edere admonemur, & in castimoniam conuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, vt Ambrosius, Geon est, vnus ex quatuor Paradisi fluuiis, qui virtutem hanc significare dicitur, de quo satis in Accipitris commentario disseruimus. Quod verò de vasculorum perplexitate dicebamus, admittit id etiam Aristoteles, qui testes libramena quædam esse dicit, quorum beneficio semen ad penem commodè labatur: neque id semel asseruit, dum eorum aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur verò is exemplo tauri, qui iam exedus vaccam impleuerit. Quendam etiam ait Albertus Magnus euiratum, prolificam in coitu operam nauasse: licet Galenus ab Aristotele diuersus eat, testèsq; omnino seminis receptacula esse contendat. Quin etiam Auerroes in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, si testes in hunc usum à natura tributi essent, animalibus vtique omnibus id officij subministrarent, neque vlla esset absque illis propagatio: secus verò plerumque reperitur, vt quæ recitauimus exempla testantur. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innituntur. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimum, futurumque Dei iudicium aspernantur, qui subinde dicunt Edamus & bibamus, pereat qui craftina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem vellens, viuite ait, venio. Est enim cauda pars corporis extrema.

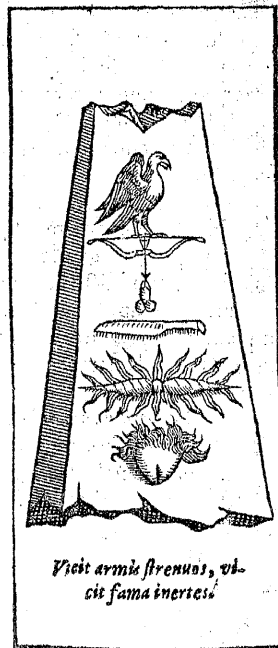
DE PV DENDIS.

Vdendorum significata his adiungere necessarium est. Nam verustas illa vt minus vitiosa fuit, ita simplicius apertiusque de vnaquaque re philosophata est: neque erat tunc temporis in humano corpore quicquid, quod vel visu, vel nuncupatione sua, turpe iudicaretur. Pravis verò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quam dictu turpia, vt qui rebus suis modum præscribere nescirent, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam visu quam dictu obscœna iudicatur, pertineant, veniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partem cupio, propter quam & prius excogitata à veteribus illis fuerunt, & à me nunc in communem usum propalata, eo quidem consilio, vt hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum viscera & intimas medullas, non verborum superficiem, examinarent.

MAGNANIMITAS.

ESto igitur prima pudendi virilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot aliis veterum monumentis insculpta, magnum & erectam viri fortis animum ostentant. Exant adhuc columnarum frustra aliquot in Sefostreos memoriam erectarum, quæ literis Ægyptiacis incisæ sunt, in quibus ytriusque sexus naturæ insculptæ conspiciuntur. Sefostrem enim hunc Theopompus lib. 111. appellat, quem Sefonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnavit vniuersæ, imperiumque in Europam protulit, de quo apud Herodotum multa. Vbi igitur in columnis aut obeliscis ab eo positis virilia pudenda conspexeris, bellicosos, strenuos, & magnanimos viros armis ab eo superatos intelligas. Nam & coniectores, mulierem quæ virum & liberos habeat, si commutatam se in marem fornicauerit, viduam breui futuram coniiunt, atque ita viri muneribus functuram, quæ verò liberos non habeat, mares parituram, quæ virgo sit, futurum vt primo quoque tempore matrimonio elocetur. Ita semper ea humani corporis pars aliquid indicat, quod ad negotia virilia pertinet.

Vicit armis strenuus, vicit fama inertes.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

Vbi verò in monumentis iisdem muliebria videris incisa, argumentum est, imbelles, molles, & inertes homines ab eo subiugatos, cuius nomen vel nota superposita fuerit. Ad quod dubio procul respexit Homerus, cum Therisitem Græcorum pusillanimitatem increpantem his verbis inducit, *κακὴ δὲ λέγει ἀγαθὴ δὲ ἐπιφέρει ἀγαθοί*. Id quod ad Numanum sese & sua gloriose iactantem non inuenuisse transtulit Maro, dum, cum, ò Phrygiæ (neque enim Phryges) in obsessa Troianorum castra dicens tem inducit. Alibi virorum negotia præscribit, ut hi bella pacemque gerere deberent. Et Horatius virilem Cleopatrz animum obstupescit, quæ generosius perire quærens, ensẽm haudquam muliebriter minus expauerit. Apud eundem Tyrtæus poëta non mulieres, sed mares potius animos in Martia bella versibus exacuit. Ouidius quoque in Eunuchum, cum militem virum esse debere assereret, ista mares tractant, dixit, tu spes depone viriles. Ad hæc Onirocritæ dicunt, si princeps quispiam in sceminam se degenerasse per nocturnam sit imaginem arbitratu, futurum ut loco deiciatur, propterea quòd mulieres plurimum imperiis virorum subiiciuntur.

INNOCENTIA CRIMEN.

Non est hoc loco prætereundus sacrificij veteris mos, vbi Masculi vocabulũ insonantem, & nulla criminis macula notatum intelligi debere autumant Theologi, per sceminam verò crimen, Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, siue ea sit Origenis, vbi agitur de vitulo masculino sine macula offerendo, masculum ait intelligi, qui peccatum ignorat, propterea quòd sceminam sit peccati symbolum. Labilis enim, mollis, & ad delinquendum procliuis admodum est mulier. Masculum igitur sit munus quod Deo offers, hoc est, muliebre nil habeat, concupiscentia vacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil dissolutum meditetur. Et masculi denique nuncupatio in diuinis literis virum indicat virtutibus perfectum, qui præsentis fortique animo semper est, cum mulier contra tantæ sit infirmitatis, ut Salomon Sapientia dixerit, Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens. Et mares tantum stirpis Aronæ iubet Dominus vesci sacrificato, quia scilicet non omnium est de Deo disputare, sed eorum tantum qui nihil sceminæ, nil fluxum in cogitationibus habeant. Demum, ne de Deo disputare præsumamus, quandiu per quasdam declinationes diffluentes, vel domesticas curas, vel inania negotia, à masculorum dignitate vigoreque exciderimus. Similiter in victima peccati, masculus tantum de genere sacerdotali vescetur carnibus eius: ad pœnitentiam enim fori opus est sensu, ait Hesychius, & intentione virili. Cui Psalmographus ita succinit: Viriliter age, vigoremque audacter amplectere, & in quamcunque prouinciam te delegauerit Dominus, eam & alacriter suscipe, & non ignauiter administra. Porro vir qui testiculos auulso habeat in diuinis literis, hieroglyphicũ est hominis qui vitam prius piè sanctèque institutam habuerit, iuuentutemque omnem bonis operibus exercuerit, ingrauescente verò ætate ad nequitas & iniquamenta declinavit. Nam cum testes, ut superius ostensum est, virtutis indicia sint, euitatio mollietiam dubio procul effeminationemque significat, ipso se vocabulo prodente. Vel, ut Hesychij sententia est, secuisse ille abstulissetque sibi testiculos videtur, cuius impius animus scelerataque mens timorem Domini veramque, abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semetipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quæ sita est in virtutibus, abstulerit, & bonæ frugis prole fecundationemque priuauerit, ipso quippe abiecto signo, per quòd vera virilitas in homine cognosci possit.

Antiquorum autem religione institutum fuit Gallos, euitatos quippe sacerdotes, Deum Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quod qui patris, matrisve nomen violauerint, eo supplicio damnandi viderentur, ne possent ipsi vnquam fieri parentes; in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant:

*Gallos attribuant, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inueniunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Vinam progeniem qui in oras luminis edant.*

ERGA PARENTES
ingrati.

COE LI

COE LI FOECVNDITAS.

Quæ verò de Cœli pudendis è Saturno falce abscisis & in mare deiectis veteres fabulati sunt, sententiam præ se ferunt à diuinis literis non admodum alienam, Deum quippe omnium rerum species conformasse, moxque præcepisse, ut coniugio quæque suo crescerent, replerentque terras: id quòd & plerique philosophi dixere, rerum semina cœlitus delapsa tempore quæque suo coaluisse, inde ad eas propagandas naturam vsũm Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sæpe alibi, humana effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam (Sol enim Osiris) & per quem capite gestabat calathum, educationis beneficium significaturi.

Sermonis efficaciam persuadendique vim ostentare veteres si voluissent, Mercurij simulachrum grandiori iam ætate, barbarum, & effæto propemodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eaque tantum parte validissimum faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse paufanias tradit: atque ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ vidi: cui quidem signo, præter hæc vestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectiorique ætate vim quandam propemodum generandi, transigendique aliquid habeat, ut quod in consultatione propositum est, deliberet, persuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita scribit, se quoque Cyllenis vidisse Mercurij simulachrum, cuius species non alia erat, quam pudendi virilis effigies: eaque de causa coniectores super sermone disserunt, quæ quis per eius partis imaginem somniauerit.

MERCVRIVS, VEL
efficax sermo.

INVETERATA NEQVITIA.

Addi solita est Hermæis huiusmodi vestis longo firmate tracta, quorum quidem similitudinem Theophrastus Eresius in homines nequam & intemperantes detorquebat, propterea quòd firma, ventrem, pudenda, & barbam tantum haberent: ita illi vestem traherent sceminarum more, ventri dediti essent, atque libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiozem producerent, cum vitia quædam, ut Satyricus monet, cum prima sint barba refecanda.

SERMO INANIS.

Inanem verò sermonem ostendere volentes, Mercurium eundem iuniori specie ac prorsus impubi cum effinxissent, attracta illi pudenda vel desidentia faciebant: in his enim qui nondum ex ephēbis excessissent, infecundam & imperfectam esse orationem animaduertent, utpote quòd ætas illa ad prudentiam nondum esset idonea. Huiusmodi verò signum vidi Neapoli in magnificentissimis Macæalonum ædibus,

PROVENTVS.

Iam & Priapi simulachra in hortis statui ab antiquis solita, ne multum in his immoremur, prouentus qui deposceretur significatum habebant, Ea verò de causa fieri consueisse ait Vatro, quòd hortium omnes in tutela sunt Veneris, quæ totius est generationis Dea.

Frænum libidinibus atque nequitie impositum & imponendum esse, admonere cum vellent Ægyptij sacerdotes, genitale viri manu cohibitum atque coercitum pingebant, quippe hominis continentiam eo gestu describentes. In appendicibus utique ad Virgilianum opus adiectis, cuiuscunque illi fuerint ioci, sapienter quidem compedibus Venerem constringendam inuenies, quantumque natis creandis seruiat adeundam, ut corruptum ibi locum ex Lactantij Firmiani ledione corrigamus: ita enim apud eum legas:

*Vina sitim sedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, has fines transilisse necet.*

CONTINENTIA.

Approbesque interim eorum fortitudinem, qui potius excastrari voluerint, quam illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianum & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Christianorum institutis præceptum ponit Eusebius, *γαστρός τε καὶ ἄλλο γαστέρα κρατῆμι*, ventrem quippe, quæque sub ventre sunt, corcæda. Sanè Anacharis Scythæ conuiuio acceptus apud Solonem,

nem,

nem, ita mox decubuit compositus, vt vna manu pudenda, altera verò os obfignaret, palma ad id appreffa, daturus quippe per huiusmodi geftum continentiae atque silentij monumenta. Eam verò toto vitæ tempore continentiam à deliciis omnibus alienam fecutus est Anacharfis, quare ftatus eius infcriptum erat, ΓΑΝΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ, ΑΙΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguam, ventrem, mentulam compefce. Nam ³ nimirum ante omnes probus est, qui tribus his egregie sibi temperarit. Neque verò paruum huius continentiae laudem meruisse videtur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cum puella, noctis bona parte peracta, deducta esset, vt cum eo dormiret, quærenti regi tarditatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret: commotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite, inquit, hanc: parum enim abfuit quin vestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate seruaerit, ignorat nemo. Exemplâ hæc adolescens, ætate feruidus, deliciis affluens, adulatoribus vndique circumseptus, sponte præstitit, vt nos qui monitis dubio procul sanctioribus eruditi sumus, aliquando cogeret erubescere.

VENERIS VERECUNDA.

Non defuisse verò vnquam qui verecundiam adamarent, tot Veneris simulachra in antrum abdita, de quibus alibi meminimus, indicio esse possunt. Adhæc iuxta Mantineam Nigræ Veneris sacellum apud Meliastis fuit, ad verecundiam quippe, qua præditum esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimum & in proparulo, homines verò & clam & plurimum noctu liberis dare operam solent. Simulachri huius meminuit Pausanias lib. viii.

EXTINCTA LIBIDO,

Apud Ægyptios genitalia à Titanibus defecta, & in fluuium demersa comperias, quòd libidinis ardorem extinctum, aut extinguendum esse, mystico eo sacro intelligendum. Græci Heriis & Leandri fabulam commenti sunt, vt extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoque concupiscentiæ ardorem extingui significarent, atque ita tam marem quam fœminam gelida senectutis procella exagitados in aquas immergi, ac denique suffocari. In sacris nostrorum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Neque tamen illud contemnendum, quòd Græci extinctos compressosque nequitiae stimulos à viro forti, hoc est, virtute prædito, indicare volentes, Antæum illum suum Terræ filium ab Hercule collisum fingunt: nihil enim aliud est Antæum à terra procul sublatum enecare, quàm à libidinoso tactu manus & mentem procul amouere,

COELESTE RERVM OMNIVM PROM-

ptuarium.

Panos vrbs in Ægypto fuit, in qua huius etiam dei colossus visebatur inguine procaciter extento, qui flagellum in Lunam à dextra eius firmam attolleret, Pana enim illi ad Lunæ simulachrum addere voluerunt, quòd omnia mortalium vsui necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi vellet argumentum, facilius ex Cabalisticæ disciplinæ significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes, omnem siderum vim, quæ rerum procreationi comparata sit, in luna re prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam promptuariam, mox illam pro rei vniuersiuifque materia formam vnicuique suam fideliter erogare: idque sibi velle videtur in Panos manu flagellum, quafi accepta eo gestu doceat expendere.

SOL.

In Sudæ collectancis legas Priapi simulachrum, quem Horum Ægyptij esse dicunt, læua penem arreptum continere, dextera sceptrum disco & pennis insignitum, quæ omnia Solis vim ostentent: ex genitali siquidem obfœcnius attractato significari aiunt, quæ abdita sunt in visceribus terræ semina, vi solis erumpere: per sceptrum verò imperium, quod in cœlestibus & terrestribus gerit, cuiusque opera & terra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, vsusque & commoditates rerum omnium subministrarunt. Discus orbem quo circumfertur indicat: pennæ verò velocitatem, totius cœli ambitu quatuor & viginti horarum spacio cotidie decurso: Sic illis philosophatum est temporibus vt rem tam seriam, & omni modestia & verecundia tractandam, ad nequitiae turpitudinisque imaginationes traherent. Sic Iudæi quoque Beelphegori nonnunquam initiati sunt, ignominiae quippe simulachro, quem Priapum Latini vocant, Moabitarum de more ferentes, sacra, grauissima contra se numinis omnipotentis iracundia concitata. Sic Athenarum eruditio arcanaque mysteria vniuersum orbem elufere, Atque huc demum in Eleusinæ Careris sacris tormentum illud cæremoniarum, ad occlusas portas diuturnior mora, lingua obfignatio, & tot habituum & ornatum, quot Apuleius enumerat, varietas tēdebat, vt posteaquam per quinquennium anxij anhelabundique magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuspiam diuinæ maiestatem quandam, diceret Tertullianus, se visuros cūcepissent, sub naturæ significatione simulachrum virilis membri tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodque quotidie ad naturæ requisita non semel tangere cogerebantur, vidisse se p̄ditum aut sculptum, sub religiosissimi iusurandi prohibitione profiteri veterentur, quodque longè magis ignominiosum est, huc philosophi, huc principes: huc ipsi Romanarum rerum domini Augusti, leuitate nescio qua pellecti, perhibetur.

DE

Veniam verò vmbilicus quædam communia habet cum genitalibus, exigit locus ipse, vt quæ partis eius significata sunt, explicentur.

P A T R I A.

Vmbilici significata alij alio modo acceperunt: sunt enim qui Iouem, sunt qui medium, sunt qui finem per simulachrum eius intelligant, Iouem quidem ex vmbilico significare videas apud Curtium lib. iiii, cuius effigies smaragdo & gemmis aliis coagmentata erat. Et hoc idem indicat numus quem apud clariss. patritium Venetum Stephanum Tepolum vidi, cuius inscriptio est, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiusmodi species habetur. Medium verò, vt qui dixit Delon orbis vmbilicum. Finem Martialis, cum scripsit:

Iam peruenimus vsq. ad vmbilicum.

Sed eo loco intelligendus est voluminis terminus, qui cum volumen explicatur in fine omnino est: cum verò idem obuoluitur in spiram collectum, medium tenet locum. Sedenim Onirocritæ per vmbilicum dubio procul patriam intelligunt, vnde scilicet educationis auspicia suscipiuntur: & per eam quæ vmbilico accidant in somniis videri visa, de patria vaticinari solent.

M E D I V M.

Videtur verò patria vnicuique homini orbis medium esse, cum ab eo loco, vbi quisque lucem auspicatus est, & terrarum situm, & mundi spatia metiri incipiat, & quoquo versum iter arripuerit, patriam semper quasi centrum stauat. Sed apertissime Cicero Vmbilicum pro Medio poni ostendit in Verrem actione v. Et raptam esse Liberam, quam eandem Proserpinam vocant, ex Ennensium nemore, qui locus, quòd in media est insula situs, Vmbilicus Siciat nominatur. In homine quoque vmbilicus medio totius corporis loco constituitur, siue circulum circūduxeris lacertis manibusque exporrectis, siue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quamquam de medio hominis diuersa est & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim inguen in homine masculino medium agnoscit, vmbilicum ille. Apud Martialem medius lambere comperias, quod ad Varronis sententiam accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoque Vitruuius confitetur.

F I N I S.

Cum autem & finem significet vmbilicus, ostendendum quid vmbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cum se peruenisse dicit ad vmbilicum vsque, vt paulo antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij vmbilicos esse putant, defensasacula ea æneâ quibus librorum anguli ornantur simul & muniantur: quandoquidem cornua etiam eodem errore vocari crediderint à poetis, præcipue verò bullam in libri medio affixam. Alij signa esse quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoque Porphyriorem citant, qui ad vmbilicum, ad finem interpretetur, apud Horarium:

Deus deus nam me vetat

Inceptum celeres promissum carmen iambo

Ad vmbilicum ducere.

Alij clauos ad similitudinem bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri conglutinantur, intelligunt. Alij, vt ex errore vno in alium trahantur, ratij se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas eos & vmbilicos ad Cajeram & Lucrinū legerè consueffe: ibi per Vmbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cum hæc buccinorum quorundam testulæ sint, quæ turbinatim conuoluuntur, in fastigium acuminatæ vmbilici formæ, qui ex lapide olim fieri consuevit, ad vmbilici nostri similitudinem. Vt verò & Martialem & Horatium idem dicentes, neque non Catullum & Quidium etiam intelligamus, qui vmbilicum hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solitos ductu plurimum perpetuo, vna quippe pagina, non vt nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus confertis: & quia complicabantur ad instar spiræ conuoluti, inde Volumina dicta sunt à voluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergo paruus admodum bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupressuque, vel ex ebore, vel ex ebore ad glutinabatur, ad latitudinis modum, quæ membrana præcisa erat, hunc Vmbilicum appellabant, cuius quiddam capita, volumine complicato hinc & inde prostant: solebantque ea ex argento, vel auro, vel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atque ea sunt quæ Cornua nonnulli vocitarunt, vt Quidius ad librum Epistola Tristium prima:

Candida, nec nigra cornua fronte geris.

hoc est, neque ebore, neque argento; aut nitida vlla gemma vmbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ se ferat, Martialis xi.

Explicatum nobis vsque ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, vt superius dictum, quod & apud Horatium, vmbilicus pro Fine ponitur: quia principium libri est vbi à titulo incipit explicari: finis, vbi tota reuoluta pagina peruentum est ad vmbilicum. Huius ego generis volumina multa vidi, eaque vetustissima, alia ex membranâ, alia ex Nilotica papyro, alia Græcis, alia Hebraicis, alia etiam Arabicis literis perscripta. Non præteribo pa-

E E

pyracea illa monumenta, quæ in arcis Eliæ thesauris Romæ afferuntur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textum, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, vel vitro exæquatum ac perpolitum ut & scripturæ patiens fuerit, neque vlla calamum asperitate offendit, miro quippe læuore complanatum.

CASTIMONIA E CONCVPISCENTIA.

EXcisus umbilicus apud Diuinarum literarum interpretes castimoniam significat: eo enim modo, quo præcisum præputium circumcisionis illius est signum, qua libidinem atque nequitiam à corde refecare debemus, ita in fœminis umbilici amputatio castimoniam indicat: virtus enim eius in umbilico est. Hinc de profanatis prostitutisque Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus umbilicus tuus, vuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini ut minime mox mirum sit eam, quæ omnia subsequuntur, turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, virtus eius est in umbilico, sub umbilico ventris legere videtur Eucherius, ut per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in viro lumbos dicimus. Nam umbilicus dubio procul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

Am Venter quoque sua continet hieroglyphica, eaque ab umbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquam de eo, quam post umbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIUM.

Absolutum perfectumque opus significat, uti diximus, umbilicus. Contra venter in sacris præcipue literis, nunc principij, nunc originis indicium est, cum scilicet quis vel à natiuitate, vel ab eo quo sapere cœpit tempore, factum inceptumve aliquid ostendere voluerit, ex vtero, ventreve dicat. Ita Iobes: Si non ex ventre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis iniurio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figurave, de qua plenius alibi, *γαστήρ δὲ πύλασσα* legitur, venter quippe mare est, & uti superius notauimus, Hippocrates decumbentem quempiam, qui mare conturbatum in somniis sibi sit videre visus, morbo eum ventris tentari conicit, similitudine putò à mari sumpta, quod veluti flumina fontesque omnes in se recipit, ita venter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

Vnde poëta ventrem pro ganea, & infatibilitate, variationeque parasitica ponunt, ut apud Horatium Epistolis:

Quicquid quaesierat ventri donabat auaro.

Sed ibi apertius:

Scilicet ut ventres lamina candente nepotum

Diceret vrendos.

Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui *γαστέρας ἀργές*, ventres quippe ignauos eos appellat. Versus verò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρήτες αἰεὶ ἄδυστοι, καὶ κέρδεια γαστέρας ἀργολ.

semper mendaces Cretes, commercia pessima, ventres ignaui. Iam & Viuite ventres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentium legitur, Pugnos in ventremingere, Donatus de toto parasito ventrem intelligi posse dicit. Apud Sudam, & in aliis prouerbiorum collectaneis parasiti cuiusdam responsum habetur, qui ventris opprobrium obiectum sibi ita refellit, ut probrum id omnium pulcherrimum existimare se dicat: præstare enim eo ventrem aliis rebus, quod plenus, leuis agilisque sit, atque strenuus: inanis verò, grauis, & inutilis. De adipali sanè lautitia ganea que verbum apud Græcos *γαστήρ* est. In diuinis literis Psalm. xvi. implem ventrem legas, pro infatibilitate atque ingluuic. Quique gulæ & nequitiae imperandum præcipit philosophus, ventri, uti superius dictum, remperandum, & his quæ sub ventre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum ventres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, ut qui scelerum omnium causa essent, atque ita vel expiarèt, veluti de impulsore pœnas sumere viderentur. Verùm hæc plerique dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponunt, lepidumque orationis Catonianæ principium in dissuadenda lege agraria ita exordientis obiciunt: Arduum esse ad ventrem verba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Græcum est prouerbium, *γαστήρ ἔχει ὄτρα*.

HYMANA DELICTA.

SAnè ventres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodum hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia Fimus in Diuinis literis pro delictis accipitur: ea verò vel corrigi possunt, atque ideo elui: vel expiabilia sunt, eaque procul deportanda, ne contagione vlla pars, quæ sincera est, cõtaminetur. Qui verò Deo venter in Diuinis literis attribuitur, secretam substantiæ eius originem indicat: vnde illud Psalmo, Ex vtero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quæ rimari nulli datum

Atum est, de quo Iobes: De cuius vtero egressa est glacies, & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, quod apud Abacunta legitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, ut per ventrem hieroglyphicè rationis vas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiam, vbi, Ventrem meum doleo, pro Mente accipit. Quod autem de spiritali, non de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio, Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Contrà verò de ventriloquis inuenias in iisdem Diuinis literis: nã vbi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, & reddiderunt, Ne sequimini ventriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæque docent, falsasque doctrinas & prophetias comminiscuntur, contra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinum, sed suum sequuntur. Maxima est enim omnino, inquit Hesy chius, diabolici erroris & fraudis species, ventriloquorum iuuentum, & quæ multa super hoc exequitur.

DE PELLE.

Rahit ad se venter pellem, quadam propemodum similitudine, qua super in Diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

Pelles hieroglyphicè in Sacris literis vexationes sunt, quæ hominem ad mortem vsque commacerant, imbecillumque reddunt: distractæ enim illæ in vsus varios, in vasa, in opera multa, pariendo probatæ laudem à Domino consequuntur. Nam, ut Paulus ait, afflictio patientiam generat, patientia probationem, probatio spem, spes virtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis stabilitatem.

MORS.

Sunt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretetur hieroglyphico, ut mortalitate conuestitos esse eos intelligi velint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plurarchum lib. de Iude & Osiride, tympanum humanam sapientiam naturam, atque ideo mortalitatis hieroglyphicum est. Canficitur verò tympanum ex pelle plano, latòque circulo circumducta.

SCORTA.

Inuenies & pro Meretrice pelles positas Leuitici xv. Vestem & pellem quam habuerit, lauat in aqua, quem locum citat Hierosolymitanus Hesy chius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices Scorta dicuntur, à scortis pellibus, quibus pro strato utebantur. Idem pellem pro Diuitiis poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRÀ, VEL BELLICVS APPARATVS.

Alio significato pellis pro tentorio & caltris ipsis ponitur, propterea quod vetusti moris fuit, tentoria ex confutis pellibus configere. In Abacuntis canrico: Pro iniquitate vidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra vertentur in fugam & dissipabuntur.

PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM

FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER

manus & pedes significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXV.

Semma quidem ingenij amenitas tui, rarâque admodum eruditio, iudiciumque in omni disciplinarum genere exactissimum, acerrimumque, quibus te præditum superioribus diebus animaduerti, cum apud Calium Calcagninum cenarem, effecere ut doctissima illius cœna nunquam in memoriam euasurus. Sed quoniam parum est gratum animi affectum in corde taciturnum fouere, nisi ubi facultas datur, eum palam feceris & in propatulum exposueris, cum nihil mihi commodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quam earum rerum commentarium, de quibus plurimum ea cœna sermo fuit, id quamprimum ad te cuiusuique transmittendum: ibi enim tu per abditissima philosophorum arcana medicorumque sapientiam ingressus, nihil obscurum reliquisti, quod super pulsu, venis & arterijs queri posset: quàmque necessarium esset, medici non modo cor, verum etiam manus ipsas eruditæ esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere factò comprobarent. Cumque medicamina plurima, qua manibus suis ipsamet conseceras, recensisses, oppor-

unde Vincentius Caprilius conuicta noster lepidissimus acclamauit, Manardum te denique esse à manuum ardore diuinitus appellatum: itaque tunc manum Celijs, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisque laudationibus in caelum extulerunt. Ego uero aliam ingressus semitam, nihil à re, quae pra manibus erat, abscedens, eadem haec, quae nunc descripta ad te legenda misi, ad uerbum propemodum manu super declamaui: quae quidem si legenti tantum placuerint; quantum audienti probari uidebantur, minime putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod inuicem hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatissimam. Neque tu illa supprimes, si recte diligentiam tuam perpensi, quae ad humani generis utilitatem paucissimis ante a cognita reserasti. Facit hoc idem Celijs noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetrabilibus eruit, & in promiscuum usum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Nostra uero haec qualiacunque sunt, si non utilia, uti uelstrata, certe aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire uisus es, oculis nunc & mente perfrue.

D E M A N U.

Quæ fuerint super manu hieroglyphica apud Ægyptios significata, quæque honos ei habitus ab eius nationis sacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, uti dicta fuerant, repetemus.

O P V S.

Manus apud Ægyptios sacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eaque picta sculpramue, hominem ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciendis plurimum utitur, cuiusque beneficio rerum artificia constant, & conceptæ in animo excogitationum imagines oculis subiiciuntur. Ut uero ait Hippocrates, in uuaquaque arte manus unusquisque ad opus, quod facere destinari, accommodat: natura enim, ut ait Cic. dedit homini manus multarum artium ministras. Artemidorus coniectat artes ex manu significari ea de causa dicit, quod earum operæ artes exerceantur. Iam & oblata in somniis manus si pulchra formosæque sint, felicem rerum agendarum successum indicant, & iis præcipue, qui manibus opus faciunt, ut idem tradit Artemidorus. Et Pindaricum illud Olympijs celebratur Ode 1111. *χείρες δὲ ἵπτο ἴσορ*. ubi per manus opera, per cor audaciam intelligendam interpret Triclinius obseruat. In sacris quoque nostræ pietatis libris, manus operis hieroglyphicum habentur, eo præsertim loco ubi Deus Moyse mādatur, ut serpens caudam apprehendat manu. Actionem hic per manū significari tradit Philo: siquidem nullo fieri modo potest, ut voluptates, quas per serpentem significari alio commentario diximus, coerceri, opprimere valeant, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, utpote rectorum operum ministros expediamus, & in omne pietatis ministerium promptissimas habeamus, atque irademum arreptus intrepidè serpens uirga fiat, hoc est, uoluptas in disciplinam, quæ per uirgam figuratur, ut in Caduceo declaratum est, quamprimum habeat, atque ira absolutam ueritatis cognitionem partim intelligendo, partim experiundo, consequatur. Apertius uero manus opus est eo loco, Exod. x 1111. Et uiderunt Ægyptios mortuos super littus maris, & manum magnam quam exercuerat Dominus contra eos. Huiusmodi significationem etiam Græci ueteres admiserunt. Nam Lacedæmonij sic inuocandos deos existimabant, ut manum etiam admoueremus, nostram scilicet operam addentes: neque enim eos aliter exaudire. In quam sententiam Salsitianus ato: Non uotis, neque supplicij muliebribus auxilia deorum parantur: uigilando, agendo, bene consulendo, prosperè omnia cedit: ubi uoluntas te & ignauia tradideris, nequicquam deos implores, irati infestique sunt. Sed ut ad nostra redeamus, Psal. lxxv 1111, Deum exquisiui manibus meis nocte coram eo: quamuis apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hic de manibus inuentio. Verum alij exponunt, manibus, id est, bonis operibus, quæ tamen nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantum conspectu fierent. Nam & Afferor, Nesciat, inquit, læua, quid dextera agat tua. Dū attollit Moyse manus suas, vincitur Amaleches: hoc est, ut interpretatur Adamantius, opera & actus sustollit ad Deum, non humi iacens, obrepensque reptilium in terra applicitus, sed ad Deum porrectos, inque cælum surrectos. Quodque Leuitico præcipitur, Manus eius offerant hostiam Domino, Theologi per manus opera interpretantur, ut ego uero quandam, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quem facta sunt omnia, ut Eucherius & alij plerique interpretantur illud Esaia: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifestius alibi uates clamat: Brachium Domini cui reuelatum est: ubi Theologi, ut apud Hesychem est, Filium dubio procul intelligi debere profiterentur, Patri scilicet *δυστορον*. quod ne cui ambiguum relinquere, labores eius pro nobis susceptos statim subiicit, uir extra omnium aleam diuisissimus: ait enim, Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse autem uulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusque est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè lxx, Donec annunciem brachiū tuum generationi omni, quæ uentura est, Theologi subiectam antiquitus interpretationem huic uersui memorant, potentiam tuam & iustitiam tuam, id est, brachium. Vbi uero hostiæ salutaris brachium dextrū separari, darique muneri Sacerdoti præceptū est, Cyrillus, uel Adamantius potius, per huiusmodi brachium à vulgo separatum significari ait, Pontificem debere dextera quæque, hoc est, proba & honesta

facere,

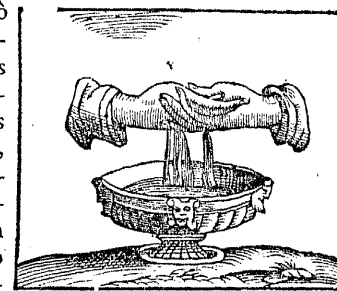
A facere, ut qui tanquam lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse possit, non opinione tantum, uerum etiā operibus, quam quisque uiam ad uirtutem & pietatem ingrediatur: contra uero sinistra, hoc est praua & turpia non attingat, uitæque sit omnino integra & inculpabili.

Evrhymius, ubi de manuum puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationesque inquit significari, eod quod per eas opeta fieri soleat. Earum autem puritas dubio procul infontem ostendit: unde etiam abluendarum manuum gestus innocentia signum est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando contestari uolebant se alicuius innocios esse sceleris, neque impuris se facinoribus immiscuisse, assensum uel præbuisse, in multitudinis conspectu manus abluabant, ut scilicet ex illa manuum munditia animæ identidem puritate indicarent. Inde Deut. cap. x x i. ubi cadauer in agro cæsum quis repererit, ignora to cadis autore, seniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilique conualle vitula facere, super quam lauent manus, ut ita expientur & ipsi & ciuitas, populusque omnis absoluantur. Sic circumdaturum se altare Domini Psalmographus uates profertur, cum unā cum innocentibus manus suas abluerit. Et Pilatus cum iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reieceret, innocentiam suam attestaturus, manus publicè lauit. Datas autem homini manus ideo ait Arthanasius, ut ad rerum necessarium usum inferuiant, & ad preces Deo porrigendas attollantur: atque uti palam est, manus est, quæ cibum & alimenta omnia legit, cōdit, instruit, & ori admouet: manus est, quæ præclara facinora in pugna: uel discriminum conspectu facit: ab ea est scribendi commoditas & elegantia, quam Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ uelociter scribentis, quo scilicet diuinæ uocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramenta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operatur: eam dignatus est Dei filius commendare, cum dixit: Dextera Domini fecit uirtutem, dextera Domini exaltauit me. Manus denique est, quæ omnia confecit, omnipotentis Dei testimonio, per prophetam dicentis: Nonne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculum: quæ dum illud totū oberrat, totum defendit, totum comit, totum uestit, totum ornat, uniuersæ eius molis dominam se re ipsa profertur.

A V T O R I T A S.

Hinc manus autoritatemque & potestatem signatissimè indicat, ut in sacris pietatis nostræ canibus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorum omnium, quo significato dictum à Psalmographo, Exaltetur manus tua, ut Theologi sunt interpretati. Iam apud Hieremiam: Sicut lumen in manu siguli, sic uos in manu mea domus Israël: de summa Dei potentia. Et illud minime dissimulandum, quod poeta Cæcilius ait: Deum quis non summum putet, cui in manu sit quem esse dementem uelit, quem sapere, quem insanire, quem in morbum iniici, quem contra amari, quem auerfari, quem experiri? Sic ad Terentiam Cic. Verum hæc non sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamuis sanctiore imbuti disciplina, cum prandenti Vespasiano humana manus triclinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, prælagium fuisse respondere, rerum potestatem ad Vespasianum aliquando peruenturam. In Dei uero manu esse omnes fines terræ, sacra piorum uatum oracula testantur, qui fieri possent admirantium, ut aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnem obrueret, quoquo uersum circumfusa. Tamen non defuerunt antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc commeterentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprehendisse profertur, quæ cum sicca frigidaque naturæ sint, uis sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, ut sibi natura similem, & temperaturam quadam à Saturni sidere copulatam exerant, & suspensam teneant. Alij Magneti hoc attribuunt, quo lapide tota illa pars, quæ ad Arcticum uersa est, incrustata quodammodo comperitur: tantamque illi vim dum se ad polum erigit esse dicunt, ut uniuersum terræ corpus eodem trahat, atque ita bonam eius partem uindis extare faciat. Alij alias atque alias super hoc rationes comminiscuntur, concauitates subterraneas, oualem figuram protuberationes, & commenta alia ingeniosè magis quam uerè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facile refelli possent, utpote quæ tam validissimis naturæ rationibus, quam hodiernæ navigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hæc illi uiderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi Dei sapientiam refert, admirationemque omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam Prophetam ipse rerum opifex clamat: Vos igitur non timebitis me, qui posui arenam terminum maris? quasi nulla alia in re magis, potentiam uiresque suas ostentari. Ille enim cum abyssos circumuallaret, legem imposuit aquis, ne datos transiliant fines, signatisque terminis coerceantur.

I N N O C E N T I A.

Expedita autē manus, & in proapatulum prolata, ita opus, autoritatem, atque potestatem indicabat: contra verò, nihili hominem, ignaum & ocio desidiaque torpescens significare si vellet, manus eius in sinum confertas effingebant: qui porro status ignauissimi nebulonis est, cum præsertim Anaxagoras ideò sapientissimum omnium animantium videri hominem dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictum Plutarchus in Moralib. repetit, neque dissimulat Aristoteles.

A pud autores aliquot inuenias læuam manum pro Furacitate positam. Nam Plautus, Persa, vbi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manum deposceret, atque ille dexteram porrexisset, respondit ea: Vbi illa altera est furtifica læua? Ita & Catullianum illud intelligitur de Marrucino, qui manu sinistra non bene utebatur, sed in ioco atque vino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

Plausum autem, lætitiæque & gratulationis signum, manibus in eum gestum figuratis vt sese complodere viderentur, significare, theatra Romana, & poetarum pulpita sæpius ostenderunt. Id autem in Sardanapali statua, quæ Tharsi erat, exprimebatur, cum inscriptione, quæ modis omnib. lasciuiedum esse cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

Complicatas verò manus digitis pectinatum in fectis, ad eò vetus illa religio impedimenti signum esse credidit, vt parturientium nixibus obitare, ne partum edere possent, quandiu manus eo gestu tenerentur, perdita admodum superstitione persuasum habuerint.

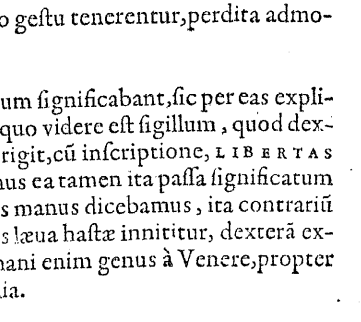
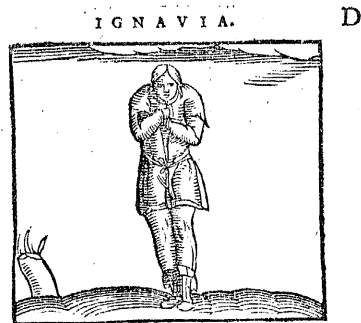
LIBERTAS.

Quemadmodum verò per manus ita complexas impedimentum significabant, sic per eas explicatas libertatem innuebant. Numus est Tib. Claudij Cæs. in quo videre est sigillum, quod dextera pilcum tenet, læuam quàm larè porest discapedinatam exporrigit, cū inscriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamuis verò pileus per se sit libertatis signum, manus ea tamen ita passa significatum adauget. Sedenim vt de parturientium fascinatione per implexas manus dicebamus, ita contrariū est in numo Iuliz Piz, vbi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua hastæ innititur, dexterā expansam ostendit, cum inscriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, se ducere affuecrant, miximè verò gens Iulia.

Quæ quidem condente & dicante Iulio Cæsare, templum crexit Veneri Genetrici, cuius Plinius, Tranquillus & alij meminere. Legimus & Cæsaris tesseram fuisse, Venus Genetrix: vt Syllæ, Apollo Delphicus: Marij, Lardeus. Obseruandum autē in numo scriptum esse GENETRIX per e media syllaba, prout veteres grammatici scribendum monent, cum tamen genitor per i notandum agnoscant.

LIBERALITAS.

Est & illud frequentissimo latinitatis vsu dictatum, Manus remittere, liberalitatis & donationis significato, quo loquendi modo lufores præcipuè vtuntur: nam Remittere manus, est Condonare collusori iactum, quem sua ipse manu damnosum fecisset, debueritque; ob id numos exfoluere. Hinc legere est in epistola Octauiani Augusti ad Tiberiū: Ego perdididi viginti milia numūm, sed cum effuse in lusu liberalis fuissē, vt soleo plerūq;: nā si quas manus remisi, cuique; exegissem, aut retinuissem, quod cuique; donauit, vicissem vel quinquaginta millia: sed hoc malo, benignitas enim mea me ad cœlestem gloriam effert. Præcipuè verò dextram liberalitatis & erogationis indicium esse voluerunt, vt pote quæ, vti prompta est, & ad capiendum expeditissima, ita & ad porrigendum erogandumque vsitatissima. Vnde Græci δῶρον illud suum mensuræ de manu sumptæ vocabulum, de quo alibi locus suus, deductum volunt, quod scilicet inde dona porrigantur. Sed quoniam tam liberalitatis quàm libertatis significatum in dextera ponunt, huiusmodi disciplinā longè meliùs sacraë nostrorum literæ prodiderunt: veteres enim Theologi qui diuinorum nominum significata perferuntur, eam in esse vim in Dei dextera intellexere, vnde pulchra, grata, lætæque omnia prouenirēt, proprioque nomine Michaelē vocari. at Græcorū Theologia Michaelis vim in Deo eā esse dicit, quā Mathematici Veneri dedicarunt. Pal. decimo supra ceterisimū iubetur Christus

A Christus sedere à dextera Dei patris. vbi Theologi per Sessum Requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriam, & honore parem intelligunt: per Dei verò dexteram effusissimam eius benignitatem interpretantur. Læuam demum Aramei eam in Deo vim esse dicunt, vnde fortia, dura, & castigantia procedant: idque numinis Gabrielem appellatum, quod Astronomi ex Græcorum Theologia Martem esse dixerunt.

A pud Græcos Latinosque poetas plerunque reperimus centimanum Briareum, centimanumque Gygem: quin & Homerus Solem ἐκατόχρεια nuncupauit: quorum significata cum hieroglyphicōn instar interpretentur, non importunum fuerit hic explicasse. Interpretes Hesiōdi, per Briareum vernum tempus dici tradunt, ob herbarum, florum, & frondium copiam, quam affluenter adeò sumministrat. per Gygem verò hyemem, & ipsum centimanum, ob ea multa, quæ iam dudum collecta congestaque in varios mox vsus distribuit, & negociis quæque suis accommodat. Quod verò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumera officia eius officia, quæ magis aperta cognitaque sunt, quam recensere oporteat, effecerunt.

VER. HYEMS. SOL.

Cessit & in prouerbium mutui beneficij officijque ab officio prouocati, Manus manum scabit, Cex Epicharmi Comici versiculo, quem in ore fuisse semper Prodicō Sophistæ, Socrates apud Platonem memorat, Axiocho. Erat verò huiusmodi:

B *Ἦδε χεῖρ τῆρ χεῖρα νυῖζει,* *δὲς πῆ λάβοις π.*
Na manus manuum fricabit, *Da quid, auferes quid.*
 Sedenim illud vulgatum magis: *χεῖρ χεῖρα νύπτει, δακτυλοὶ δὲ δακτύλους.*
 sic enim manu scripti codices habent, quod alij suo freti ingenio corrigere voluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes:
Manus manum, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

E Adem dextera, quæ Pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulachro aliquod in numis obseruatur, quasi ea opem omnibus velle se ferre polliceatur. Quinetiam & nunc vulgò, & apud veteres vsurpatum illud τῆρ χεῖρα ἐπιβάλλει, manum admouere, quotiens operam nostram alicui negocio adiutricem adiicimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneam clamat:

Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.
 Sanè illud sumptum à sacris, in quibus quispiam adueniens admota victimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cum infantes ab originali labe per sanctas aquas expiantur, lustricusque eorum dies celebratur: quicunque enim manus admouerint ad infantem, dum sacrum id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodumque affines fiunt. Quod verò de manibus sacrificio admotis dicebamus, quod theologi nostri interpretantur eo Leuitico loco, Quicunque illa attigerit, sanctificabitur: id dicunt ostendere, quod in disputationibus, quæ de Deo sunt, theologicis que mysterijs, sufficit nobis tantummodo tangere, quemadmodum qui vult igne calefieri: nam is si interiorius manum immittat, pro eo quod poterat & satis erat calefieri, comburitur: sic qui profundius, vel altius de Deo disputare præsumit pro eo quod gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiam cadit, dum diuinorum dogmatum nequit sublimitatem assequi. Eā de causa populus Israëliticus non ascendeat in montem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod vtinam superioris seculi tempora animaduertissent, non enim sanctissima hæc doctrina tot ineptorum hominum, ne ignauorum dicam, nugis atque cœno implicata esset & contaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demum ætate tot autorum veterum thesauros aperuit, vt in vnaquaque disciplina proficere volentibus veram, facilem, breuemque viam patefacere dignatus est. Quod verò ad hanc rem facit, monet Paulus, haud facile cuiquam manum imponendam, de ordinibus nimirum communicandis, quorum vis & ratio in Spiritu Sancti contributione consistit, iuxta ritum, quo impositis supra caput manibus sacerdos dicit, Accipe Spiritum Sanctum. Id verò diligentius examinandum imperat Paulus, ne indigno, vel improbo, vel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

Significat etiam flagellum manus in diuinis literis, vt apud Sophoniam: Extendam manū meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iohes de calamitatibus, plagis, & infortuniis suis loquens, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manum gladij, castigabuntur gladio significat, vt pote qui occisione occidendi sint. Iam quod a libi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendum est.

IN Antonini numo pietas ipsa dexteram exporrigit expansam, læua donarium in subiectam aram porrigit. In L. Ælij Cæsaris numo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, læua donum tenet, cum inscriptione, **PIETAS**. Quod verò dictum est in Cynocephalo, passas in cælum manus adorationē significare, videas id in Gordiani Pij numo, in quo sigillum est, passas hinc inde manus ad cælum artollens, cuius inscriptio est, **PIETAS AVGVST**. Et Iarbas apud Maronem dicitur

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Iam & Salomō Trecentis nō ignobilis sacræ Scripturæ cōmentator, sacerdotes, inquit, cum Sanctū **BENEDICTVM** pronunciant, nomen inquam id Sanctum **XII.** literarum, extendunt manus suas.

A Pud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergum manus, eas connexas, supplicem hominem significare. Eam formam in huiusmodi significato peculiarē apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, vbi lib. **xviii.** Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono vocis increpitus, Proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quam capiti summo ferebat honoris insigne, desiliit equo, curuatisque membris humum vultu penē contingens, eum salutauit, Patrōnum appellās & dominum, manum post tergum cōnectens, Ignosce mihi, inquit: & quæ pro criminis depulsione subleuantur.

S V P P L E X.

S Edenim apud Romanos huiusmodi species manuum post Sterga reuinctarum, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine:

*Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum
Pastores magno ad regem clamore trahabant.*

& multis vbique terrarum monumentis, ex arte & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulans blandiatur, atque ad extremum dar manus, vincique se patitur, vt is qui illusus sit, plus vicisse videatur. Talem Astronomi figurare solent, vbi ostendere volunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui **xiii.** Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

P A C I F I C A T O R.

Q Væ verò species in M. Catonis Propratoris numo cernitur, vbi victoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto victoriam consilio partam significare, vt illud, quod alibi explicatum est, Romanos sedendo vicisse, huc accommodetur. ille porro gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorum exprimi solet: vt in equestri colosseâ ex ære M. Aurelius, in arca Lateranensis basilicâ visitur, de qua in Digitis.

R E S T I T V T O R.

IN alio **IMP. SEV. ALEXANDRI AVG.** numo simulachrum est læua hastæ innixum, dexteram porrigens, vola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tantum inspexi quæ **RES- TITVTOR** dicerent, reliquas discernere non potui. Verum apertius in Grariano numo porrigitur manus mulieri alterò genu flexæ genu, cum inscriptione, **REPARATIO REIPVBLICÆ**.

S A L V T A T I O.

F Rat & salutationis indicium, dextera iuncta dextræ, quod apud Varronem, atque etiam apud Callimachum Ætiis habetur. Vnde Virgilius in eandem sententiam Æneam inducit cum patre in Elysiis loquentem ita queri: Cur dextræ iugere dextram non datur. In hunc sanè diem mos hic perdurat, vt hospites & peregrinos, & quoscunque notos peregrè venientes, dexterarum coniunctione salutemus.

A D O R A T I O.

N Equè verò tantum porrectis in cælum manib. adoratio fieri solita, sed & auersa manus ad osculum exposita, adorationis indicium est. Hinc illud apud Plinium, quandam esse in dextera religionem, quæ osculis auersa appetitur. Qui adorant, inquit Hieronymus in Rufinum, solent manum deosculari. Vnde Hebræi deoscultationē pro Veneratione vsurpant: eiusmodique loquendi forma per totam Iam Italiam, ex quo Hispanos in dominationem admisiimus, inoleuit, cum prius id honoris non nisi Pontificibus deberetur. Et nonnulli Catuli somnium de Augusto referunt, quasi Iupiter compluribus prætectatis tutorem à se poscentibus vnū ex eis demonstrasset, ad quæ omnia desideria sua referrent, eiusque osculum delibatum digitis ad os suum retulisset. Alioqui, vt in Cynocephalo dictum sublata in cælum manus adorationis indicium sunt. Apud Ciceronem Quæstionibus Academicis admirationis id signum est, vbi dicitur: Hortensius autem vehementer admirans, quod quidem perpetuò Lucullo loquente fecerat, vt etiam manus sæpe tolleret: nec mirum, nam nunquam arbitror contra Academiam dictum esse subtilius. Peruulgatum verò est Catullianū illud in hanc sententiam: Admirans, ait, hæc manusque tollens, Dei boni, & quæ sequuntur,

C O N -

IN militibus verò allocutionibus sublata manus, consensus & approbationis hieroglyphicum est. Vnde totiens apud Xenophontem, si, quod propositum esset, scitum facere se profiterentur, manus tollere iuebantur. Sedenim hoc ritu Hebræorum prius institutum fuit, quod plerisque locis habetur: & Aaron Leuitico, tollens manum, populo bene precatus est. Ita nobis quoque faciendum imperauit Paulus: Orate, inquit, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus, vbi de oratione pro salute Imperatoris agit: Illuc suspicientes (ait) Christiani, manibus expansis, quia innocuis: capite nudo, quia non erubescimus: denique sine monitore, quia de pectore oramus: & quæ sequuntur in hanc sententiam.

F O E D V S.

S Ed neque Pythagoricum illud prætereundum, *μη παντι ἐμβάλλειν δεξιὰν*, non vnicuique dexteram porrigendam: quippe non temerè esse quempiam in amicitia familiaritatisque fœdus admittendum. Citat hoc symbolum in hanc sententiam Plutarchus eo commētario, quod de multorum amicitia cōscripsit: & Solonis dictū illud in primis fertur, *φιλος μη ταχὺ κτῶ, ἔς δ' ἀρ κήρη, μη ἀποδοίμαζε*: Amicos ne citò comparas: quos autem acquisieris, ne reicias, contemnās. Mos verò adhuc est nostris præsulibus in admittendis in clientelam amicis manum porrigere exosculandam, quod firmum quasi fœderis & conciliationis signum habetur. Obserues etiam apud Amianum, rerum gestarum lib. **i.** supra **xx.** Nebridiam, qui contra Constantium vnus omnium iurare noluerat, metu militum, qui ferrum in hominem strinxerant, ad Iulianum profugisse, suppliciterque orasse, vt timoris leuandi causa ei dexteram porrigeret. Cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuum amicis seruabitur, si tu dexteram attigeris meam? Plutarchus in Carone Vitensis morem tangit osculandi manus Imperatoris apud Romanos: neque id quidem omnibus sed paucis admodum honoris gratia concessum. Vnde etiam in diuinis literis legitur: Tua dextera me suscepit. quod ita interpretantur Theologi: Mos eorum est qui opem alicui sint allaturi, dexteram porrigere, in qua & vis, & aptitudo, agilitasque magis promptuaria, quàm in læua. Et Psal. **lxxiii.** Tenuisti manum dexteram meam: id est, optimi Assertoris instar manum meam apprehendisti, meque de terra & seruitute Babylo-nica eduxisti. Alij sic exponunt, vt per dexteram manum à Deo tentam, meliora ac laudabiliora opera intelligantur, quæ benigno Deo animo susceperit. In sacrificiis demum manuum impositio nunc benedictionem ministrabat, nunc peccatorum remissionem, nunc Sancti Spiritus aduentum, nunc expiationes, quas solo percipimus intellectu, ait Hesychius.

F I D E S.

Q Via verò fides in fœderibus primum expetitur, Numa Romanorum Rex constituit, vt manus quæ quæ fidei sacra facerent, ad digitos vsq; inuoluerentur, quod fidei tutandæ indicium esset, cuius præcipue sedem in dextera esse docuit: vel, vt arcana in abdito habeantur. Porro fidem in manibus Arabes adeò colebant, vt fœdus nunquam facerent, nisi sanguine ex vola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliso, intinctoque inde flocco ac lapidibus septem, qui forent in hunc vsus comparati, illitis, suis interim Orata & Alilat numinibus vnici inuocatis. Agnoscit & Maro fidem per dexteram significari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra, fidesque Quam secum patrios aiunt portare penates.

Atque hoc est quod Achmenidi Anchises

Dat dextram, atque animum presenti pignore firmat.

Velamen verò illud, quo fidei simulachrum, vel manus ipsæ obtegerentur, album fuisse constat. Vnde Maro Canam fidem appellauit, vt nonnullorum est opinio: quamuis & literatissimi viri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quod primum omnium templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, vt in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanæ originis initio quod futurum olim erat, præmonstrante, vt quod imperium ibi sine fine permanens parabatur, fundamentum pietatis in fide iecisse tot ante seculis constaret. Horatius tamen velaminis albi mentionem facit, vbi dicit: Et albo Rara fides colit velara panno. Id enim ad sinceritatem, quæ requiritur in fide, indicandam excogitatum: à fide enim fucus omnis abesse debet, neque vllò subterfugij colore candor eius violari. Quapropter iuste magnanimitertque Romani fidem hostibus etiam seruandam rati, Cannensi clade accepta, cum Hannibal quibusdam captiuis redimendi se potestatem fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res confici posset ea, quam proposuerat cōditione, dolose illi vnus dici iter progressi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi confidentesque Romam se contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos sibi dedi postularet, ipse etiam **s. p. q. r.** factum ægerrimè tulerunt, neque vllis ciuium suorum precibus aut lachrymis vinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid vetustiorum malè prauèq; facta conquirimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertum Bauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorū principum ignominia, quem Atto Maguntia archiepiscopus blanditiis pellectum, ad Ludouicum Regem capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturum, vt quemadmodum eum saluam de munitissimo, vbi erat, loco educeret, incolumem identidem reduceret?

Cum

Cum itaque paulum extra portas prodisset. Atto coniectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam caufatus, satius fore dixit redire, commodum ut corpus aliquo cibo curarent, itineris lassitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitur, sumptoque ientaculo, dant se iterum in viam, ac simulatque in Ludouici conspectu consistere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo prodicionis Attonem audacter inculante, iuramento, inquit Atto, tunc plane satisfactum, cum te impransum eductum, intro ut pranderes reduxi. Sed hac improba barbari hominis facta pretereamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani numo quodam, laeva tenentem orbem planum, id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoque significatum habet fidei, additaque est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatem. Multo vero manifestius duae manus iunctae, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisque numis antiquorum obserues, inscriptionibus etiam additis, modo **FIDES EXERCITIVM**, modo **FIDES ROMANORVM**. Sed huiusmodi manus iunctae ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

Quandoquidem alicubi simulachra duo dexterarum iungentia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo praesertim appposito: rebus enim pacifice compositis, congruum est publicam priuatamque subsequi tranquillitatem. In Hadriani numo tenet ipsa dea caduceum manu vna, altera Imperatorem apprehendit: inscriptio est, **FELICIT. AVGVSTI**. Vbi vero idem Imperatoris genibus quendam procumbentem subleuare videtur, quid sibi velint iunctae dexterarum, declarat inscriptio, **RESTITVTORI GALLIAE**. Quod vero superius dexteram salutationis signum esse diximus, in numo qui **TRAIANVS HADRIANVS** inscribitur, Imperatorem ipsum videas dexteram Dei sedentis dexterarum iungentem, cum inscriptione sub basi posita, **ADVENTVS AVG.**

I V D E X.

Sed & abscissae manus ipsae hieroglyphicum suum habere, quod minimè fuit pretereundum. Spectari enim solitas Thebis iudicum statuas absque manibus, Plutarchus ait: & eam quae Principem referret auersis esse oculis, ut iustitiam & a donis alienam esse debere, & nulla mulceri facundia oportere significarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo non ferat, quorum sermo omnis cum de Reipublicae negotio aliquo, capeffendo, deque tribunalibus colloquerentur, erat, ut se inuicem ad auream messem inuiterent.

D E I V I S.

Anè Ianum, de quo plura alibi, veteres bicipitem, sed absque manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili basi in latum exurgente. Indicabat id Dei vim, cui neque pedibus neque manibus opus est, ad ea quae iusserit efficienda, utpote qui nutu solo totum potest mundum tremefacere, & ut apud Poëtam, dicto citius tumida aquora placare. De statua vero Iani, quae numerum **CCLXV**. dierum digitorum gestu indicare, suo loco dicitur.

P R O V E N T V S.

Quamuis verò ita veteres iustitiam informarint, apud coniectores tamen reperias virum agendis causis nobitem, iudiciaque & leges fama optima conlectantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, quod id portendat & clientum, & amicorum, atque etiam pecuniarum prouentum exuberantem.

Imperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id somnij vincula minatur, multas scilicet manus ad eorum coercitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentum, succurrit id ex Psalmo **CXVII**. Labores manuum tuarum comedes, apud Graecos **τῶν χειρῶν** scriptum esse: quare bene periti quidam, Fructuum potius quam Manuum reddidere: **χειρῶν** enim tametsi non quidem manum, non palmam, sed iunctam palmam cum brachio significat, ut apud Homerum legas. Venerem a Diomedes vulneratam **ἐπὶ χειρῶν**, ubi non pars pro toto, sed locus letalis, & conuulsioni obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro Fructu tamen passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatum vocabula. Erit itaque sensus, fructibus suis vescetur is, qui timet Dominum, nec impius haec tam culta noualia miles habebit.

V I N C V L A.

S P E S I R R I T A.

Inuenias & operum inefficaciam per praecisas manus significari, quae vanas nonnumquam irritasque cogitationes, spesque hominum inanes indicant, quod ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perducere minimè possit. Et mathematici, nullius utilitatis & haudquaquam frugi hominem in lucem edi sub **XVII**. Geminorum gradu ostendere cum vellent, hominem eo loco vtraque manu mutilum piungunt, atque eum ignauius consistentem.

MINISTERIVM.

Sed longè alia de causa Mycerinus Aegyptiorum Rex viginti colossos ancillarum circa filiam caudauer circumstantium, truncis manibus, iisque humi ante pedes iacentibus crexerat: iis enim vxor manus absciderat, quod adulterij tam nefarij ministræ fuissent, uti scilicet pater scelera atq; iniquo exemplo complexu filiae abuteretur. Quod verò in diuinis literis primo Regum habetur, ubi Arcam Domini Palaestini praedam abduxerant, & in Dagonis idoli sui templo posuerant, manè repertus Dagon prolapsus contractusque, abscisis manibus interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligunt, fore tunc praemonstratum, ut cum Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorum manus adscinderentur; hoc est, praestigia quibus mortales omnes eludebant, desituras essent, neque vlla vterius decipiendi potestas daemonebus relinqueretur. In huiusmodi fore significatum Leuitico legas, ubi de victimis agitur: Si non poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatem emere non poterit, si precium erogare nequiverit. Alioqui, siderata atrita, vel etiam abscissa manus neque non pedes, actiones indicant deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantum, quae vel ab avaritia, vel superbia spiritu suggeruntur. Quare David ita deprecatur: Non veniat mihi pes superbiae, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut violantis: superbi enim hoc est, avari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam ubi **Psal. xxv. i.** delinquentis hominis brachium contineri legitur, impurorum hominum brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidem ad nullum misericordiae aut beneficentiae opus exerceantur. Nam manus & brachium, inquit is, operis est indicium. Sed eo loco Euthymius adimi perperam agendi auctoritatem, viresque confringi interpretatur.

A V A R I T I A.

Sunt tamen qui hoc ad avaritiam pertinere censent, interpretamentumque huiusmodi ex Theophrastiano carmine mutuuntur, **νεβησι δ' ὑπὸν κερδαίων, πᾶς δ' ὑπὸν κέρδιον χεῖρας ἐχῶν**, & quae sequuntur in hanc sententiam. Neque desunt qui manum tantum sinistram digitis compressis pro tenacitate & avaritia pingant: nam & coniectores laeuam lucri, & augenda rei signum ponunt, quippe quae ad custodiendum magis idonea sit, utpote segnior, & tenacitati accommodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, ut nonnulli tradunt, dicere solebat, non esse tradendas amicis manus complicatas: quod interpretantur, benignitatem addendam comitari. Avaritiam & ille gestus in manu significat, cum exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romae signum vidi, cum in altera volumine complicatum haberet, idque tenaciter restrictum, ut qui precium sibi deposceret, non nisi eo numerato librum exhibiturus. Ferunt enim cum Comediarum scriptorem, aere graui solitum leucubrationes suas venundare. Inscripção sanè erat **ΦΙΛΗΜΩΝ**. Apud Aristophanem iocus est Concionatricibus, ubi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cum supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinam manum porrigentes, non ut quid dent, sed aliquid accipiant. Hinc quoque Atheniensium in aucupandis lucris auditas dicitur carpitur, **ἀπὸ τῶν ὑπὸ χεῖρας τῆς χεῖρας ἀποθησισκῶν**, manum etiam dum moritur Atheniensis porrigit.

S E R M O.

Porro autem orationem vnamquamque tradunt ex manu significari, quamuis alio loco, prensam manu linguam id facere dixerimus. Ea tamen differentia habetur, quod species illa non orationem tantum, sed eloquentiam indicabit. Manus verò vnumquemque sermonem per se ipsa significat, quod vna cum sermone manuum etiam motum expectimus, ut ait Artemidorus: histriones enim vel celebres inuenias solocissimi redargutos, quod gestu manuum aliquando peccassent: de quo alibi. Contra verò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachiis, solo quippe insignita capite, eaque praecipue apud Athenienses, sed in quorum medio virilia etiam adsculpebantur. Sermonis haec erant indicia, ut in Pudendis etiam ostensum, Mercurij quippe ipsius vim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideo vocatur, quod **κέλλης** Graeci vocant eos, qui sine manibus sunt. Ostendit verò hoc, sermonem suapte vi pollere, & sine manibus omnia conficere. Cur verò signa illa quadrata fierent, in quadra iuguris dictum. Sed enim cum Aristoteles duplicem sermonis ponat intellectum, vnum scilicet primae intentionis, alterum secundae, ut nostri interpretantur, sermonem illum qui per Hermea figuratur virilibus artibus, primae dixerim intentionis quasi mente conceptum: secundae verò, qui per manus significatur, enim per vocis instrumenta expressus, opus quodammodo conficere videtur. Hic verò sermo plurimum apud eruditos aut per dialecticam in angustias intrudetur, aut per eloquentiam in latiores campos explicatur: vnde Zenon Stoicæ disciplinae princeps commentus est, per manum vtriusque diuerso gestu porrectam significare: quod quidem inueniunt cum manifestum sit hieroglyphicum, minimè fuerat dissimulandum.

DIALECTICA.

Dialecticam enim ostendere cum vellet, manum pingere solitus est digitis in pugnum compressis, angustias hinc scilicet & argumentorum breuitatem quibus illa cohibetur, ostendens, quod simplex vniuersiusque rei qualitas tribus plurimum propositionibus comprehendatur, axiomatica, assumpto, & illatione, vel partibus his etiam breuioribus.

ELOQUENTIA.

Eloquentia vero late diffusa patenti decurrens planitie, quaque libuerit peruagata, per diductos digitos dilatataque manum ab eodem exponebatur, Reprehendit sane Quintilianus eos, qui orantes vlla in causa manum sub pallio continent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cum apud Pontifices inter sacra sermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugali que tantum pronuntiatione vti. Quoniam vero Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere videbuntur.

PRECES.

IN Hetruscis quoque institutis hoc gestu manuum ad preces utebantur, neque non in deuotione dis ciuitatibus, euocandisque diis: cumque Iouem dicebant, manus ad caelum sustollebant, ut eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sane, quod ad hanc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnae olim celebrabantur, inepti cuiusdam actoris sollecissimum manu factum reprehendisse, cum in exclamatione, *ὦ Ζῆν*, manus ad terram protendisset. Cum vero *ὦ γὰρ* pronunciaret, faciem ad caelum erexisset. Sed quantum ad Iouem pertinet, eundem morem vetustissimo ritu apud nostræ pietatis Pontifices obseruari videmus: quotiens enim vel *DEVM*, vel *DOMINVM* enunciant, gentem sanctam bonis verbis expiaturi, prosperaque & felicia mortalibus precaturi, manus sub eam locutionem supinas in caelum tollunt. Quinetiam *ὁρῶντες*, quod sacrificare est, etymologici grammatici nonnulli dictum putant, quod qui sacrificant, precanturque Deos, *ὁρῶντες τὰ χεῖρα*: manus quippe protendunt. In numo Gordiani Pij simulachrum est, quod passas hinc inde manus ad caelum tollit, cum inscriptione ad re accommodata *PIETAS AVGVSTI*. Illud adda, antiquum precandi modum noctu sub dio Pindarum possuisse, Olympiis, ode secunda, apud quem *νυκτὸς ὑπὸ πύλαισι* ob hanc causam inscribitur.

DE PEDIBVS.

Æc quidem manu super memini, Manarde, tibi disseruisse: sed quoniam Caprilis velle se de pedibus audire similia dicitabat, quæ super his à me tunc dicta fuerunt, visum est subiungere,

IRRITVM.

Fieri minime posse aliquid, aut inconstans irritumve futurum, quod ceptum actumve fuisset, ostendere si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes in aquæ superficie inambulantes pro hieroglyphico faciebant. Nemo enim est qui nesciat, nulla id humana ope ingeniove fieri posse: nihil enim magis irritum cedit, quam si quis plantas super aquæ superficiem firmare sibi persuaserit. Ad hoc respexit Cicero, cum libro Officiorum tertio, fluxas, labiles & inconstantes Epicuri rationes esse disliceret, quippe quæ minus in solido consistant, quod aqua hærent, ut aiunt. Sunt qui elocutionem hanc, in hac causa mihi aqua hæret, rem nondum peractam significare contendant, dubiumque aliquod superesse, quod nondum fuerit explicatum, aut sibi re super adducendum esse, sumpto à clepsydris, in quibus aqua, temporis dati index, per tot horas stillatura statuebatur argumento. Et hoc esse quod ad Q. Fr. Cicero ita scribit alterius libri epistola v. Quod idibus & postridie fuerat dictum de agro Campano, non est actum, in hac causa mihi aqua hæret. Vbi tamen damnat Epicurum, cum Ægyptiorum hieroglyphico videtur conuenire, utpote qui argumentorum eius infirmitatem omnino redarguit. Nam ingredienti vnicuique animalia, ut palmam est, solo opus est, diceret Aristoteles, cui firmiter innitatur: id autem homini, utpote grauiori animali, neque in aere, neque in aqua conceditur, & ea de causa pedes suam habent nuncupationem, quod *τὸ πῖδον*, id est, solum sibi deponunt.

VACILLATIO.

Cum Ægyptiaco consentit hieroglyphico quod Psalmo LXXIII legitur, Mei penè moti sunt pedes. Græca lectio habet *ἐσαλεύθησαν*, quippe vacillarunt, siue potius fluctuarunt: maris enim turbatio, fluctuumque commotio, *σαλεύω*. Hic vero Pedes pro Cogitatione ponuntur quæ scilicet animi nostri pietatem pedum instar regit, & sustinet. Penè igitur, inquit, cogitatione peruersus, ac penè lapsus sum, ut crederem Deo nullam inesse providentiam, incertoque casu mortalia desuere, aut quid huiusmodi. Ita ibi legitur psal. LXXIII *ἐν τῷ μὲν σαλεύθησαν πόδες μου*. vbi si verbi maritimi & fluctuantis ratio est habenda, Latine dicemus, Cum fluctuare cepissent pedes mei.

FVNDAMENTVM.

Contra vero pedes in solido constituti, iactum ostendunt fundamentum. Hinc apud Iuriconsultos legas, Ponere pedem, pro Fundamentum iacere. Hinc illud apud Tullium De finibus III. Quid enim?

enim: sapientia vbi pedem poneret non habebat, sublati officii omnibus. Alibi, pedem ponere, significat Occupare. In Deo autem pedes virtutis eius firmitatem ostendunt, & solidi fundamenti stabilitatem, Eisaia dicente: Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum. Alibi pedes Dei hieroglyphicè accepti, humanitas Christi est: nam sicut caput Pater, ita pedes Filii, qui eod quod terreno mixtus est, diuinitate ipsa inferior est. Quod verò scriptum est Deuteronomio, Qui appropinquat pedibus eius, de doctrina illius aliquid assequuntur: sunt qui ex mysticis hisce pedibus abeundos intelligant sanctos interpretes, & qui diuinam prædicant sapientiam. At quod Psal. stantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atque fidei stabilitatem significant. Nam contra de maledidis Propheta, Cur claudicatis vtroque pede: Et Psalmographus psal. xvi, Claudicauerunt aberrantes à semita. Porro vitiatius pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis hominem significat qui à recta diuinæ institutionis semita declinat: quandoquidem Pedes pro Actionum, ut dictum est, progressu sæpe ponitur: Theologice omnes hunc vitæ nostræ cursum viam appellare cõsueverunt, de qua David psal. lvi. Beati immaculati in via, qui ambulant in lege Domini: hoc est, qui dum hanc viuunt vitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atque mandat.

PVRIFICATOR.

SI verò pedes altius in aquam merfos effinxissent, purificatorem significabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis significatum accipiuntur, quod rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hic verò de iis sermo est, quæ leui sunt macula cõtaminata, quibus vnda satis superque sit ad depurandum. Apud Horum legas fullonè hic significari, quod tantundem est: nam id est fullonis officium, ut res depurget, & munditiem vestibus inducat. Alij commenti sunt *γρηγορία* pro *γρηγορία* apud Horum legere, ut scribam ex hac pictura commentaretur, propterea quod hoc à Mercurij similitudine descriptum apud Horum vulgatum legerant: sed non animaduertentur eo loco non *ἔργον*, sed *ἔργον* legi, quod exponi debet, ab operæ videlicet similitudine, ut scilicet gestus illè describeretur, figurareturque, qui fullonis est vestimenta pedibus in aqua pressantis.

Tantali verò species in aquam demersi, ramis fructiferis ad frontem vsque, & ob oculos dependentibus, quos frustra carpere, & hanc haurire irritò cauetur euentu, quam meliori patetcat interpretatione, quam luculentis his Petronij versibus:

Nec bibit inter aquas, nec poma patientia carpit
Tantalus, infelix quem sua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia late
Qui tenet, & sicco concoquit ore famem.

DIVES AVARVS.

SERVITVS.

Apud Onirocritas pedes seruatorum indicia sunt, utpote qui totius corporis pondus sustineant, uti opera domi rurique facienda seruis iucumbunt, & quæ perperam egerint compedium supplicio puniuntur.

TRIVMPHATOR.

Quoniam verò Regum triumphantium mos erat captiuorum corpora pedibus conculcare, subiectionis signum: triumphandum hominem per ita positum pedem Romana pleraque signa significant. eoque spectat versiculus ex Psal. LXXVI, Imposuisti homines supra capita nostra, hoc est, de nobis triumphum aliis concessisti.

VIA.

Ab officio quoque, pedes in diuinis litteris viae profectiois que significatum habent. Vnde plerunque videas vetustis in imaginibus. Deum pingi pedibus intra nubes absconditis, quod fatidici vates, nostri volentes carnis à Deo assumptæ viam (eam Theologi nostri aduertum dicunt) arcanam, obscuram & incognitam fore, significare, eam præferebant specie. Hinc Dauides offusam ad diuinis pedes caliginem canit Psal. xvi. Sed quod idem alibi canit, Pes meus sterit in via recta, dictum volunt veteres Theologi propterea, quod non solum manus, sed etiam pedes pro actione, progressuque negotiorum accipiuntur. Et Leuitico, vbi sacrificium fertur pro sacerdotum consecratione, pollices manuum & dexterorum pedum, hostiæ sanguine oblinuntur: dexteræ quidem partes obunetas ponunt, quia bonorum hæ sunt operum indices, cum sinistra pro prauis accipiuntur. Nam & Mæro, dextera ait esse iter ad Elysium at læua malorum Exercet pœnas, & ad impiã rartara mittit. Quod verò vnctionis mentio facta est, ea sanè vigoris, conseruationis, & salutaris affecutionem significat. Vnde etiam apud Centes athletæ non nisi oleo delibuti certamen inibant. Non vngi verò, in diuinis iisdem literis desolationem, ruinam, & perditionem indicat. Sic in Ægypto sublati sunt vna nocte omnes, quotquot limina postesque intinctos agni sanguine non habuere, ut Hesychius ait.

SOISTITIVM HYEMALE.

Solis cursum in hyemali solstitio significare si vellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos compedibus implicitos, atque ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebant, quod

Sol tunc lentius, & quasi pedicis coercitus ingredi videatur. Sedenim huius rei longè aliā pīcturam esse diximus in commentario Polypi, vbi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARIJ AFFECTVS.

Philosophi antiquiores, quique doctrinam eorum secuti sunt, pedes pro contemptissima parte ponunt: esseque in anima pedes aiunt voluptarios affectus, venereæ mollitudini mancipatos. Quisque Achillis figmentum interpretantur, fuisse illum inuolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiverint, quod ea parte manu matris tentus fuerit, cum ab ea est fatalibus vndis immerisus, ea autem parte saucium periisse, id sibi velle fabulam dicunt, quod fortis alioqui homo aduersis calibus omnibus animosus, nullaque fortunæ iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, vt inde sibi exitium parat. Nam & Orpheus principem libidinis locum talum ait, sed idem mysticè, vt suus est mos. In cœna Domini discipulorum lauantur pedes, vt scilicet abluatis animorum sordibus, ad Eucharistiæ donū mundi nitidique procederent. In Iacobis & Esaus paruo philosophatur Philon, firmissimæque mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animum indicat, qui vitio dominetur. Calcaneum enim, vt alibi sæpe, infirmæ vitioque naturæ indicium est.

FINIS.

Est etiam pes absoluti operis indicium: ad calcem enim dicimus, cum ad finem peruentum esse vel operis, vel negocij, volumus indicare. Et Adamantius, vt alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumento dicit, quod Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebant.

INIQUITAS.

Anguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruræque obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quod tota aberrant via, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita malè affecti, iniquorum operum indicia sunt. Nam vt recti pedes quatuor animalium in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quæ in Euangeliis habentur veritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingeniis atque maleficis: non enim rectè pedes dirigit, diceret Ambrosius, qui posteaquam semel in viam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoque tempore repetunt luti volutabrum, & vt Lucretius ait,

Insauiabiliter toti volumitur ibidem.

Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusque circumactas, ingenies.

AGGRESSIO.

In statuus verò pes læuus antè porrectus, aggressionis indicium est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendum aptum, quod dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadam peculiari tarditate, totius est veluti corporis firmamentum, ac quasi centrum, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo versetur exerceaturque, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti vnique laboranti opem allatura, quod nō ignorauit Maro noster, vbi lib. x. Lucagus Æneam ferire parat: proieccto nam pede læuo aptat se pugna. Hoc etiam in numis, vbi Martis vltoris inscriptio est, sæpe comperias: nam & philosophi consentiunt, motum à dexteris partibus oriri. Arque ego Romæ in Medicis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruavi, quæ speciem hanc in aliquè inuadendi, læuo proieccto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinæ Magistri comonent, si missilibus agatur, sinistros pedes antè haberi à peditibus, ita enim vibrandis spiculis vehementiorem esse ictum. At si res, inquit, agatur gladio, dexter pes proferendus, vt propinquior dextera sit ad vulnus inferendum. Sed vtunque illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictum rotat acer Lucagus enssem.

REGRESSVS.

Non ierim tamen inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari videas numos FORTVNE REDVCI CUSOS.

IGNAVIA, VEL REQVIES.

Et quoniam gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factum vt hieroglyphica nonnulla inde desumpta sint: quale illud pro Otio & desidia, pedem supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cum oceanem meditabundumque Euripidem describeret. Acharnanibus, famulus eius interrogante Diceopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiam meditatatur. Et Plueto, Mercurius: Nunc autem esuriens pede supra pedem posito altum requiesco.

DE CALCNEO.

Calcaneum quamuis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTEN

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

Calcaneum quidam hieroglyphicè accipere videntur pro infirma, falsa, atque præpostera illa Cratione, qua nos vitia nostra excusamus, & nimium plus æquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui voluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneum, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facile seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, vt alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quæ terrenæ adhærescit naturæ, in sensum voluptatèsque prona & labilis. Ideoque Assertor noster discipulorum pedes lauisse dicitur, vt signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quod ab ipso rerum primordio serpentis moribus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS.

Interdum accipitur pro Actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quorum saltu extrema pars vestigij, quam calcaneum preserit, signatur. hinc Psalm: Ipsi calcaneum meum obseruabunt, quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius,

Sed scilicet vltima semper

Expectanda dies homini est, dicitq; beatus

Ante obitum nemo supremæque funera debet.

Latinus quoque sermo Calcem accipit pro Termino. Sic videt Cicero calcem, ad quem decursum est: & ad calcem peruenire, & similia passim habentur.

B

DE GENIBVS.

Adam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerent pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

Est in his quoque significatum impedimenti, si poplites alternis genib. impositi figuratètur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter veneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorum religio, decretis etiam inhibitorijs, vt perhibet Plinius, restata est.

IMPEDIMENTVM.

MISERICORDIA.

Cæterum genu misericordiæ sedem esse, antiqua omnis superstitio confiteatur, vt memoriæ auris, irrisionis nasus haberetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, vt reliqua facere solebat, eluserit. Nam cum pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxam illius pro genibus attigit, principèque præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronem legas oratione post reditum, vbi L. Pisonem acerbissimè compeilat: Tu meum generum, propinquum tuum, tu affinem tuam, filiam meam, superbissimis & crudelissimis verbis à genibus tuis repulisti. Iam verò illa, Ad pedes iacere, & Accedere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

C

Depositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

Ius imperiumque Phraotes

Cæsaris accepit genibus minor.

In diuinis litteris, Reliqua mihi sunt septem millia virorum, qui ante Baalem genua nō curuauerunt, & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraque, id vno verbo dicitur procidere. atq; ita etiam nostri Psalmi reddiderunt: Coram illo procident Æthiopes. Multo verò plus procumbere, & terram lingere, vt ibidem: Inimici eius terram lingent.

HVMILITAS

PROCLIVIS AD VITIA.

Neque negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicum: ad terram, hoc est, ad vitia declinantium, & humanæ cedentium fragilitati, impurisque affectibus inferuentium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste victoriam sperare possumus.

LEVATI PARIENTIVM LABORES.

Viscabantur olim in Capitolio ante Mineræ cellam signa tria Nixidia nuncupata, quæ genibus nitentibus, sed ea de causa ita dicta, quod parientium nixibus præsiderent: quod eo libentius retulimus, quod vulgata exëplaria Festi corrupta sunt, in quibus scilicet pro Nixidia, Noxij dii scriptum inuenias. Sunt qui signa hæc Antiocho Rege Syriæ superato, à M. Artillio subtracta prodiderint, ab eoque Romam apportata: alij capta Corintho aduecta, quæ ibi mensæ subiecta fuerint. Sed

FF 2

iam de manu, de que pedibus & genibus, hæc dicta sufficiat. Videor enim mihi nullam neque tui, neque publici commodi rationem habuisse: tui, quia philosophum scio in ille desideribus & superuacaneis lectionibus detineri, eaque tantum lectitare, quæ ad sanam doctrinam facere videantur. In publica vero commoda me peccasse vereor, quia dum te his detinui nugis, ybõni aliquid ad alicuius ægroti salutem excogitasses. Quicquid tamen in hoc erratum est, totum id tua culpa factum, qui eicade, ut dicitur, veterum scabere non dubitasti.

PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO

FRANCISCO ROBORTELLO, IN ACADEMIA PATAVINA

bonarum literarum publico professori, de digitis & mensuris ad Ægyptiorum Hieroglyphica.

LIBER XXXVI.

Utrum nuper scripta tua omnifaria doctrina plenissima, & utriusque lingua ornatissima, summa cum voluptate legerem, incidissimq; in observationes eas quas doctissimo viro Ioanni Sico inscripseras, duplici sum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miserabiliter nobis ereptus est, noctu in habitatione sua clam irruidatus: deinde commentario eo amisso, quod amicitie nostre pinguis paulo ante illi recognoscendum dederam, sed adhuc absque titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta summore dolere cogor, quod potuisses doni eius hæres esse. Ne vero amplius hoc accideret, cepi ante omnia committariis omnibus titulum inscribere: & cum magni nominis philosopho Bernardino Tomitano de digitorum numeris libellum inscripsissem, superesse vidi alterum de digitorum mensuris, eumque ne amicos nimium obtulerem, tibi Franciscus Robortello doctissime commendavi: quamuis partem hanc præteriturus eram, quod ea parum suavis videbatur, verebaturque ne imago ferè eandem toties repetita, satiarer potius quam oblectaret. Pariem tamen hanc omni iure tuam non modo legendam, verum etiam examinandam tibi commendabo, quod id in animum induxi, meum, euenturum, ut quemadmodum ego doctrinam tuam mihi laudi fore persuadeo, tu quoque pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, ut quicquid ego scribere sim aggressus, id tum tuum, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Vera enim necessitudinis ea lex est, ut amicorum existimationem non seipsos ac si eandem nobiscum inuehatur nauis, nobiscum identidem & seruari, & omne periculum adire iudicemus.

DE DIGITO COMMVNITER.

Ebuerant quidem digiti in Manuum commetatum inseri: sed quoniam tam varia tamque multiplex est eorum materia quam comprehendere, ut iidem ipsi vno nequiverint commentario coartari, necesse fuit eorum argumenta diuidere: quorum alter liber circa numeros versaretur: eumque numeri quosque ipsi sua gerant hieroglyphica, separatim de numeris per digitorum gestulationem significatis, & quotiundam etiam numerorum intellectu mystico, differendum fuit. Alter hic de digito communiter, ad meta pertinet hieroglyphica. Demum, quia digitus idem dimensionem præcipue significat, eamque creat, addenda etunt dimensionum & species, & significata, eumque peculiariter quisque sibi digitis comparauerit, ad calculum examinauerimus.

ALMVS SPIRITVS.

UT verò rem auspicius exordiamur, ad alium euerfi Spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Evangelio autem, omni summa dubitatione, ut cum Assertor dicit: Si in digito Dei eiicio demonia, profecto venit in vos regnum Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait: Digitum pro Sancto Spiritu accipi, quod cum Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Evangelista dixerit, Si ego in Spiritu Dei. Porro in precibus, quas certo anni tempore almo huic Spiritui allegamus, dextera Dei digitum eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo, cui de Diuinitatis essentia ritulus est, digitum vnitatis numero, pro almo eo diuinoque Spiritu accipi debere pronunciat, quo lex in duabus tabulis in monte Sina scripta fuerit: ipse enim, ut idem ait, scripsit, qui & dictauit.

PROPHETA.

NUMERO vero multitudinis digiti sunt Propheta, per quos Spiritus idem almus libros Legis afflati suo conscripsit: vnde Dauides: Videbo caelos tuos, opera digitorum tuorum: ubi per caelos ipsam Prophetarum inuentionem accipiunt, qua correpti admiranda tot oracula de diuinis humanisque rebus in posteros conspargere. Sunt qui Psalmographum dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen virtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cum Moyses miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, ubi pars pro toto digitus pro manu: nam omnino manus, ut loco suo dictum, confecti operis hieroglyphicum est. In mundi verò totius fabrica, nihil celo ipso admirabilius.

Quod

QVod si hominem digitos aut unguis suos commordentem pictum sculprumve inspexeris, scias eo gestu, alias quidem meditationem, profundumque ad ecstasin vsque cogitatum intelligendum, alias verò penitentiam facti, vlciscendive minas. Illud significatum apud Persum & Horatium habes, quorum alter dicit,

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit unguis.

alter & in versu faciendo,

Sæpe caput scaberet, vicos & roderet unguis.

ultimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querere fidem.

sed hæc omnibus notissima præterimus.

MEDITATIO VEL VLTIMO.

LASCIVA MOLESTIES.

ASpicies fortè statuum saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatam, digitis supra caput veluti argutum aliquid crepitibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & enervatæ nequitia delicias indicat. Et vno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio vitio datum, vsque ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus, cum dixit: Qui digito scalpunt vno caput. Pluribus verò modis hæc in digitis mollities notata gestulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumque sumptuoso, moruque ad mimicum propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictum est, inter loquendum manum moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

LIcet in duabus confertis manibus fidei fœderumque hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamen illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorum, quociens in societatem coirent, applicare dexteram, pollicisque inter se vincire, nodoque perstringere, & ubi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui vulnere cruorem eliciebant, atque inuicem lambebant: idque fœdus arcanum, quasi mutuo cruore sacratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVI verò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomen fuit, non alia de causa erectus fertur, autore Pausania, nisi quia Orestes furis agitatus vnum ipsemet sibi à manu digittum abroserit, eumque eo monumento notare voluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus: qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, ut manus porrecta subiceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, ubi ait, Qui gestus in statuis pacificatorum esse solet, qui inclinato in humerum dextrum capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperam in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. Atque hinc locus apud Papinium Sylua prima intelligitur: Dextera verat pugnas: ubi de gestu hoc dubio procul accipiendum: de quo quia multa alij, rem ego breuiter subtrinxim. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscent in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossæ, equo insidens visitur: dexteram enim porrigit resupinam, & aliquantulum inclinatam, digitis disjunctis, pollice decorum verso.

FAVOR.

FAuor autem assensusque alienæ victoriæ præstitus, aut, cum aliquem strenuè facientem laudare vellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fauor viroq; tuum laudabit pollice ludum.

hoc est, maxime tibi fauebit. Quippe si pollicem alter fatis est ad fauorem indicandum, uterque in eum gestum adhibitus quammaximè fauere profitebitur. Nam & qui certabant, cum succumbere se, & hosti victoriæ cedere fatebantur, pollicem sustollebant. Vnde illa in victos apud Græcos imperitatio, αἰπε δάκρυον, quod alio de more nostri Herbam dare dicere maluerunt. Nostro verò tempore cum vniuersa Italia, & tota etiam Europa alterutri ex duabus factionibus damnata sit, moris est, his pollicem, illis indicem attollere, si cui faueant factioni, attestari voluerint: idque vti nam studio non tam perditio fieret: non enim Italia omnis sibi met aduersaria, omnium hinc prædæ exposita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesque suarum iam omnium urbium tam con-

tinenti per tot annos bello pareretur, seque mox ob solam suorum pertinaciam, implacabileque diffidum, ruituram miserabiliter deploraret.

T R V C V L E N T I A.

Quem verò versum pollicem apud Iuvenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum favore simile, sciendum est id tyrannorum quorundam signum fuisse temporarium, ut eo scilicet tempore sicarij percussoresque in eadem trucidationemque populi debacchari inciperent, cum signum id versu pollicis ab Imperatore datum observassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

R O B V R.

Id potius referemus, robur validasque vires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reliquis ad volam appressis. Nam ea de causa *ἀντίχειρ*, à Græcis dicitur, quod pari cum reliqua tota manu robore contendat, alteriusque manus vice fungatur, ut Galenus interpretatur. Apud Latinos autem, quod præcipue polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamvis ea tota sit ignava, neque minus quam tota manus semper in officio est. Quin & veteres hunc præstare alijs intelligentes, Hallum eum appellabant, quod in reliquorum dorso vnus omnium insiliret: aspirationem enim loco S literæ positam nonnunquam ab antiquis inuenias, & vice versa, S pro H. Sed longè simplicius est hallum ab ἄλλο vel ἄλλομαι deducere, id enim salire est.

I N V T I L I S B E L L O.

Hominem bello inutilem ostendere qui volunt, manum abscisso pollice faciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello inutilem reddit. Eaque de causa legas grauitur animaduersum in nonnullos, qui bellum detrectandi causa spontè sibi pollices amputassent, ut à Senatu in C. Votienum, vel ut alibi legitur, Votienum: à Cæsare etiam Augusto in quendam equitem Rom. qui duobus filiis adolescentibus, causa detrectandi sacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cum Gallos militiæ semper obuios & expositos ostendere conetur, nostram verò ignauiam, quod Græcanici vir ingenij libenter admodum facit incescere, reprehensionique obestare, neminem vnquam apud eos ait, quod in Italia plerunque accidit, munus Marrium pertinacem pollicem sibi præcidere. Sanè verò Athenienses, crudeli admodum atque immani exemplo, Aeginetarum iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui classe valebat, descendere secum posset in virium maritimarum certamen.

D E I N D I C E.

Pollici proximus est Index, ita dictus, quod eum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum Saluatorium etiam appellent, sunt qui Medicum, neque desunt qui Lichanum esse velint: sed horum prosequi controuersias, nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum Indicem Romano nomine nuncupare.

S I L E N T I V M.

Præcipuum igitur digiti huius hieroglyphicum est, silentium indicare, si ori appressus figuretur, quo gestu Titi Liuii Patauini imago supra fores prætorij in eius vrbe patris dicata, nempe quod is scribendo adeo multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse videatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admonens, & in stuporem attonitus, Tace, tace, inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin aurem hæstas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eurychianus, quæ verba sunt ex Salomonis dictis. Et Damascus epistola de coëpiscopis. Digitum ori imponite: hoc est, nihil vterius loquamini. Ita & apud Iobem: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus verò templis, vbi colebatur Isis & Serapis, simulachrum erat digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quæ fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porro totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habendum: in quos ne licentiosè loquendo simus, à Platone etiam monemur, Legibus. Alias Harpocratis sigillum in anuljs gestari solitum à veteribus ea de causa tradit Plinius, ut silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obfignatòque ore fuit apud Romanos, ut silentio prætereundum inueneret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodque proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarentur, deuouerentur ve. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quod arcanum hoc propalare ausus esset. Eaque de causa Plinius de Roma loquens ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis ceremoniarum nefas habetur. Quod verò ad obfignatum os facit, Alexander Macedo cum matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam vnà cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatorium anulum ori illius appressit, silentij monumentum.

A Sed nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam est, ut non ingenia inuenta sunt, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masitius nomine, qui Angeronæ simulachrum, quod Romæ in facello Voluptatibus obligato, ut superius obfignatòque ore visebatur, propterea confectum ait, quod qui suos dolores anxietatesque dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat voluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dicit ait, quod angores ac animorum sollicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atque alia etiam super Harpocrate commentati sint ingeniosi viri, illud ego minimè dissimulatum, quod summa eruditionis autores approbasse videntur summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperimus. Et in pietatis Christianæ sacris preces pleræque sunt, quas ad Optimum Maximumque Deum nulla emissa voce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs vulgata sunt, ea non existimauimus hic ad commemorandum necessaria. Illud vnum minimè præteribo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocrate digito ad labia appresso coalitòque in lucem editos, eodemque modo & Heraiscum, magna apud eos celebritatis viros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S, prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus superponi consueuerat, ut inde silentium conuiuii indiceretur, quando multa inter bibendum dici soleant licentius atque liberius, quæ palam afferre nefas: Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturum se pollicetur, ne fidos inter amicos sit, qui dicta foras eliminet. Et conuiuias memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur, *μισὸν μῆτρον συμπότην* Præcille. Vno enim libertas, vnde Lyra nomen, attributa Apud Comicos nonnunquam inuenias ad s literam, τ quoque adiectam, ut Phormione Terentius, s τ.

D E M E D I O.

Medius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi vsu infamis & impudicus. Sunt qui hunc non Hallum, sed Lichanon velint, *παρὰ τὸ λείχην*, quod nos Lambere dicimus, ut ita exploratis vniscuiusque rei saporibus, quid ad stomachum faciat, quidve ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopium legimus, summo quid digito gustatum, cum tamen in digito nulla gustandi vis esse possit: intellexit tamen ille, sublitera digiti extremitate ori aliquid adnotatum.

S T O M A C H V S.

Sanè quidem Ægyptij sacerdotes, ut apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachum hieroglyphicè intelligebant: sed neque certus illic digitus, neque cur id fecerint, explicatur. Dicitur forte posse ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxilium alienationemque ab eo plurimum deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso incitata nausea euomere compellantur, atque ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis Regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri videatur. Digiti verò præcipuum hieroglyphicum est, mensuram præ se ferre, de qua multa paulo post loco suo. Ea verò à medio potius, quam ab alio quopiam desumitur, utpote perfectiore. Primum enim is ab internodio medio ad extremum vnguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicem & auricularem æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & pleræque alias humani corporis partes dimittitur: cuius quidem rei studium ad pictores & statuarios delegabo. Neque melatet, esse qui Lichani nuncupationem in anularem transferant, sed ipsi sententiam suam probent. Quem nos Medium & medicum dicimus, hic nimirum est, qui etiam impudicus.

I N F A M I A.

Exporrectus enim medius, reliquis in pugnum attractis, virilis pudendi species quadam ostenditur: eoque gestu infamiæ est hieroglyphicum, de quo Satyricus:

Cum fortune ipse minaci

Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet vnguem,

de Diogene dictum, qui hospitijs quibusdam Demosthenem videre cognoscereque anxie quantantibus cum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, ut scilicet illum impudicitæ aut ignominia cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

D E A N V L A R I.

Anulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus: Cur id institutum, variæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omittis, quas in Gemmarum commentario recensuimus, eas quæ potiores videbuntur afferemus.

C O R.

Illud autem primum omnium manifestum est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: Eaque de causa institutum ab Ægyptijs, ut is anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes cum circa deorum suorum aras operabantur, confectis odoribus illinebant: eiusmodique honores illi ea de causa haberi solitos aiunt, quod dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in

SVnt qui deliciosum molliculūque hominem, ne hierogly-
 Sphica hæc elabantur, ex cubito cervicali innixo notent. Si-
 gnū inquit Adamantius, mihi videtur voluptatis carneæ sub
 cubito manuum cervicali affutū: sumptum id ex Ezechiele, qui
 dicit: Væ iis qui assuunt cervicalia sub omni cubito manuum:
 nimirum eos intelligens, qui propter animi corporisque molli-
 tiem à virili recedunt fortitudine, & nequiter effœminantur. For-
 sitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi fi-
 guram & argumentum eos culpat magistros, qui per vaniloquen-
 tiam, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe
 corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinem aud-
 dientium libidini, vitiiis, voluptatūque summittunt. Addit etiam
 Propheta de capitis velamine quedam, quæ quoniam his præ-
 cipue temporibus valde suspecta sunt, consulto præteribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eius-
 dem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deque temporum nostrorum proceribus di-
 cta omnia interpretabitur.

DELICIOSVS.

D

GRADVS.

GRadus, quem alij Gressum dicere malunt, quem scilicet Græci τὸ βήμα, vno constat cubito &
 pede, quod spatium tantundem est ac pedes duo hæc semis, vel digiti quadraginta.

PASSVS.

PAssus à passis manibus dici videtur. Alij passum quinque tantum pedibus constare putant, quo spa-
 cio gressus duo recenseantur, sintque digiti octoginta. Nam spatium quod passis manibus occu-
 pamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas.

E

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mensura eadem à pedum numero Hexapus dicitur. Orgyia
 spatium Sudas inter expansas manus capit, quæ quidem mensura cum par sit proceritati hu-
 mani corporis, nulli dubium & Sudam & Herodorum idem sentire. Lib. Pandect. x. tit. Fin. reg. cap.
 ult. fodienti puteum passum à vicino limite abesse oportere, interpretes Latini posuit. Lex ea Solo-
 nis à Caio recitata, Græcè scripta est in codice Pisano, qui t̄lorétia asseruatur, & ὄργια hic habet,
 quæ quidem mensura vnâ plus pede crescit, & aliàs, vti ostensum, ἑξαπυς vocatur. Theodorus ex
 Aristotele interdum Passum vertit. Sed cum orgyia, vti dictum, vno plus pede supra passum porriga-
 tur, non satis rectè videtur expositum, vt passus à passis manibus dicatur: id autem si admittitur, re-
 ctè Theodorus. Sedenim omnino variat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu & institutis.

VLNAM.

VLnam Seruius & plerique alij eadem cum ea quam memorauimus Orgyia videtur interpreta-
 ri: neque tamen inficiatur, longè minori spatio ab aliis describi. Sunt verò qui vlnam orgyia
 dimidium esse velint, nomenque id, atque ea ferè trium pedum mensura in plerisque Italia locis
 permanere. Quare quod apud Plinium legitur lib. xvi, cap. xli. de abiete, cuius crassitudo
 quatuor hominum vlnas complectentium implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum
 vlnis octo complexum intelligendum. Si verò vlnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil la-
 borauerim. Sanè huiusmodi amplitudo mihi non est miraculo, qui & abietes & larices & arbores
 alias vastitatis incredibilis inspexerim in Noricis Alpibus enatas.

F

DECEMPEDA.

Decempeda, quæ Græcè δεκάπαις, suo se prodit nomine. Ea verò & Acæna est, Thessalorum qui-
 dem inuentum, vt apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirum
 ea in digitos centum sexaginta, qui duo passus essent, non tamen orgyia. Eo dimensionis nomine
 saepe vitur Cicero, & decempedatorem, Metatorem appellat. Eo ferè spacio à vicino abesse lege
 XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam si quid aliud seuerit, sa-
 tis est quinque abesse pedes. Quamquam super huiusmodi limitatione lib. Pandectarum X, tit. fin.
 reg. Solonis lex à Caio recitata, non satis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpretes reddidit,
 Oliuam autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinque pe-
 des: in Pandectis quæ tanta veneratione Florentiæ custodiuntur, ita Græcè scriptum reperi:
 ὀλίβαν δὲ ἢ σικυῖν ἐν τῇ πόλει ἀπὸ τῆ ἀλλοτρίῃ φυτεύειν, καὶ ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus verbis manife-
 stum, oliuam quidem vel ficum pedes nouem procul ab alieno solo plantandas, cæteras autem ar-
 bores duos tantum pedes abesse posse. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Pisano codi-
 ce ipso, quam passim in impressis voluminibus præstitum, de quibus alibi differendum: nunc no-
 strum sequamur institutum.

ACTVS.

Actus pedibus constat centum & viginti, qui passus essent quatuor & viginti.

IVGE-

IVGERVM.

IVgerum, vt Varro finit, constat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos &
 quadraginta pedes ponit in longitudinem, dimidium in latitudinem, quod vno iugo boum in
 die arari potest: de quo, quia pleni sunt omnes Grammaticorum libri, non est vt plura inculcem.

STADIUM.

Stadium dupliciter consideratur: alibi pro spatio cursoribus in agone destinato, alibi certum est
 mensuræ genus limitibus agrorum metandis comparatum. Atque hoc plurimum centum vi-
 ginti quinque passibus nostris terminatur, qui pedes essent DCXXV. Ea summa octies cõpu-
 rata mille facit: quæ dimensio proximè accedit ad eam, quam ponit Herodotus II, vbi de laby-
 rintho, αἰ δὲ ἕκαστον ὄργιας δέκαται εἰσὶ στάδιον ἑξάμυθρον, Orgyia centum iustæ stadium conficiunt
 hexaplethrum, Quod vero ad agones pertinet, Græci stadium suum ducentis pedibus metiuntur.
 Sed Herculeum ducentis quantumlibet pedibus dimensum ab Hercule, aliis omnino maius. Vnde
 mathematicum periti heros staturam ex eo stadio, quod ipse suis pedibus metitus est, prodidere.
 Italicum porò pedes continet CXXV. auctore Censorino. Erat & stadium Pythicum, quod pe-
 dibus mille constitisse tradunt: at Olympicum, quadringentis tantum. Sic colligimus ex his, sta-
 dium non fuisse certæ mensuræ spatium, sed partis illius, quæ alicubi breuior, alicubi longior fuerit,
 agonibus destinata.

PLETHRVM.

Plethrum verò mensura est centum pedum, sexta quippe stadij pars, vt apud auctores Græcos
 passim habetur, πλεθρον ἑξάσθιον ἑξακοσίων πηδῶν ποιεῖσι. Tantundem verò est, centum id consta-
 re orgyias dicere, cum, vti superius dictum, orgyia sex occupet pedes.

B

DIAVLVΣ.

Diaulus mensura est duorum stadiorum. Cæterum varietas stadiorum effecit, vt diaulum non-
 nulli ducentis constare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipse, vt suo loco dictum, plurimum
 habet varietatis.

HIPPICVM.

Hippicum, quo scilicet equi ad cursum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id
 stadia comprehendisse, Plutarchus auctor est.

MILLIARIVM.

Milliarium, vt Iunius Nypsius, octo stadiis constat: vt Vitruuius, pedibus quinquies mille: atque
 ita stadium id assumitur, quod CXXV passibus nostris terminatur, quos pedes esse diximus
 sexcentos quinque & viginti, quinque vnique passui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

Dolichus, vt nonnulli ponunt, stadia continet duodecim, vnum quippe milliarium & semis.
 Qui verò quatuor & viginti aut vno minus ponunt, quæ tria essent millaria, recursus rationem
 habuisse mihi videntur: erat enim locus, vbi equi sunt cursu exerceri soliti, cursu septies iterato,
 quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem
 eiusmodi fieri solitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis
 diximus. Ita patet illud apud Chrysolomum in epistola ad Philippenses homilia prima: Etenim
 qui postquam decem dolichos cucurrit, si post deficiat, omnem amisit laudem: dictum, quia scilicet
 duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

Parasanga, mensura Persica, in stadia triginta porrigitur. Herodoto ea essent tria millaria &
 semis, quæ dimensione in itineribus transalpinæ nationes plurimum vtuntur, vulgò Leuguam
 appellantes. quamquam & Leugæ spatium, pro locorum regionumque situ plurimum varient,
 quippe quæ inter Alpes, breuiiores, in Germaniæ verò atque Galliarum campis longius pro trahun-
 tur. Denique eam mihi videntur rationem habuisse, vt quantum itineris vna hora obequitando
 confici posset, id ea nuncupatione appellarent: idèoque cum difficilior ac perinde tardior sit in-
 gressus per Alpes, Leugas identidem breuiores constituerunt.

SCHœNVΣ.

Schœnus duas occupat parasangas, quæ septem essent millaria. Hæc inter Ægyptiacas mensu-
 ras adnumeratur ab Herodoto. Nonnulli stadia eum quinquaginta continere tradunt. Plinius
 ex Eratosthenis ratione quadraginta tantum, qui passus essent quinquies millia. Aliqui stadia xxxi
 singulis schœnis attribuere. Atque ita mensurarum huiusmodi inconstantiam diuersitas auctorum
 fecit, siue loca, siue tempora rationem hanc omnem variarent, quemadmodum in ponderibus tanta
 scriptorum dissensione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO, SORSVE.

Inuitat verò me nominis similitudo, vt quid Schœni vocabulo sibi velint diuinæ literæ, aperia-
 mus. Apud Hebræos enim mensuræ genus erat sub funiculi nomine nuncupata, per quem
 portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuisione huic & illi obuenisset, transibatque
 vocabulum ad hæreditates & patrimonium. Vnde Moscos cantico, Deuter. Funiculus hæredita-
 tis suæ Israël, & Psal. 77. Et sorte diuisit eis terram in funiculo distributionis. Et 47. Ezechielis!

GG

Ioseph duplicem funiculum habet: & passim multa huiusmodi. Ægyptiis porrò mos, ait Prodicus, ut apud Max. Tyrium est; terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoscit tertiò Ioëlis cap. ubi Septuaginta ait. translulisse, χείμαρρον τῶν χοίνων, quod alij torrentem spinarum fecerant, funiculum ait χοίνου, aut iuxta Ægyptios mensuram certi itineris. Unde in Psalmis: Semitam meam, & funiculum meum inuestigasti. In Nilo enim, subiicit, flumine, siue in riuus eius solent naues funibus trahere, certa habentes spacia, quæ appellant Funiculos, vt labori defessorum recentia trahentium colla succedant.

VITÆ PROGRESSVS.

Quia verò versiculum obiter ex tricesimonono supra centesimum Psalmo citauimus, τὴν τρίτον μου καὶ τὴν χοίνον μου οὐ ἐξεργάσαο, Semitam meam & funiculum meum tu inuestigasti: translulerunt quidam, Examinasti, à vestigio tamen est ἐξεργάσαι, quamuis qui Hebraicam sequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere videantur, dum τὴν χοίνον μου ἐξεργάσαο, accubitus meum euentilasti, reddunt. Quinetiam Chaldææ Arabicæque lectionis traductio in hanc ipsam sententiam habet. Sed &, quando ambulauero in via, aut quando accubero ad studendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta est, quam, vt plerisque locis apud Hieronymum video, eam esse arbitror quam LXX translulere, eam securi, quid in ea hieroglyphici contineretur, exposuimus. Quam verò schoeni funiculive mēsuram apud Ægyptios & Persas esse Euthymius tradit, eandem ait nostri propemodum stadij longitudinem æquare.

STATHMVS.

Stathmus, quod itineris diurni spaciū est, produci fertur stadiis cētū & quinquaginta, quæ milliaria essent vndeiginti, quadrante minus. Nam & Iuriconsultorum tabulæ viginti milliaria diurnis itineribus concesserunt. Iocose verò Luciano ὑπὲρ νεφέλα ludit, εὐαὶν τελεχίλοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι τῶν σαλίνων, ὁ πῶδον ἢ μίση σταδίου, Nunquid tria millia stadiorum sunt à terra, ad Lunam vsque, qui primus nobis stathmus, id est, quod itineris spaciū vno die peregrinus? Sed vt fabulas omittamus, satius fuerit, tot decursis spaciis commodū quiescere: quamuis adhuc digiti quoquoersum accepti quasdam habent dimensiones, quarum norma modoque reliquum totius humani corporis dimetitur, mensura in hoc vel illo membro nunc parte pari, nunc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, vt supra inuimus, eiusdem mensuræ est cum infamis diuidio, aure, cum naso: cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus plerisque aliis. Verū cum hæc ad pingendi sculpendique artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequimur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO,

NO. PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACADEMIA Patavina professori, de Digitorum numeris & significationis, ex sacris Ægyptiorum literis, per Pierium Valerianum.

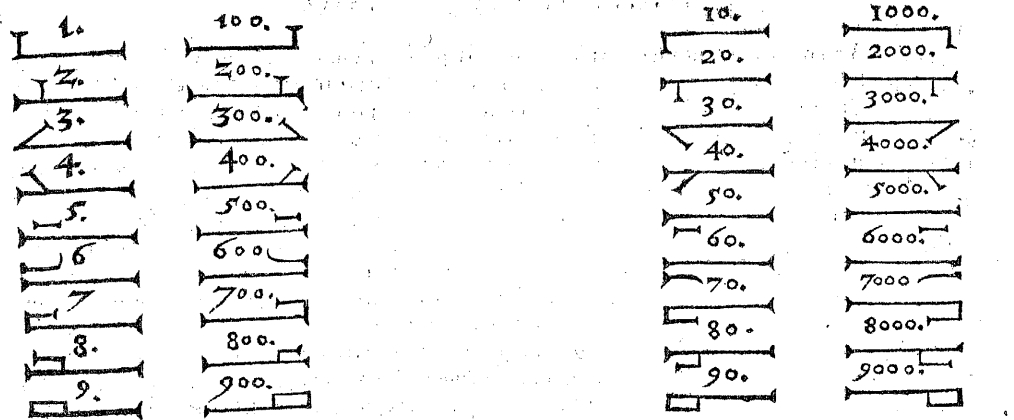
LIBER XXXVII.

Micare tecum digitis libet, TOMITANE honoratissime. Micare tecum? inquis. Nempe quantumque sis gravitate preditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propemodum articulorum omnium gestulationibus, modo eos porrigendo, modo contrahendo, colluderēne dicam, an pueriliter ineptire? Et tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minime sint aspernaturi. Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quod si forsitan emunctissimam eius naurem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatioribus quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minime contemnenda videbantur. Sedenim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenue fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem. Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi quæ in huiusmodi sententiam dici possunt, neque me prestaturum polliceor, cui plenior esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minime licuerit. Neque tu, qui omnem vitam meam rationem optime nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quod hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantie argumentum esse voluerim. Cognosco autem ingenium philosophi, qui tam multa quæ minime oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amissimam factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quavis admirabili membrorum artificio elaborata esset.

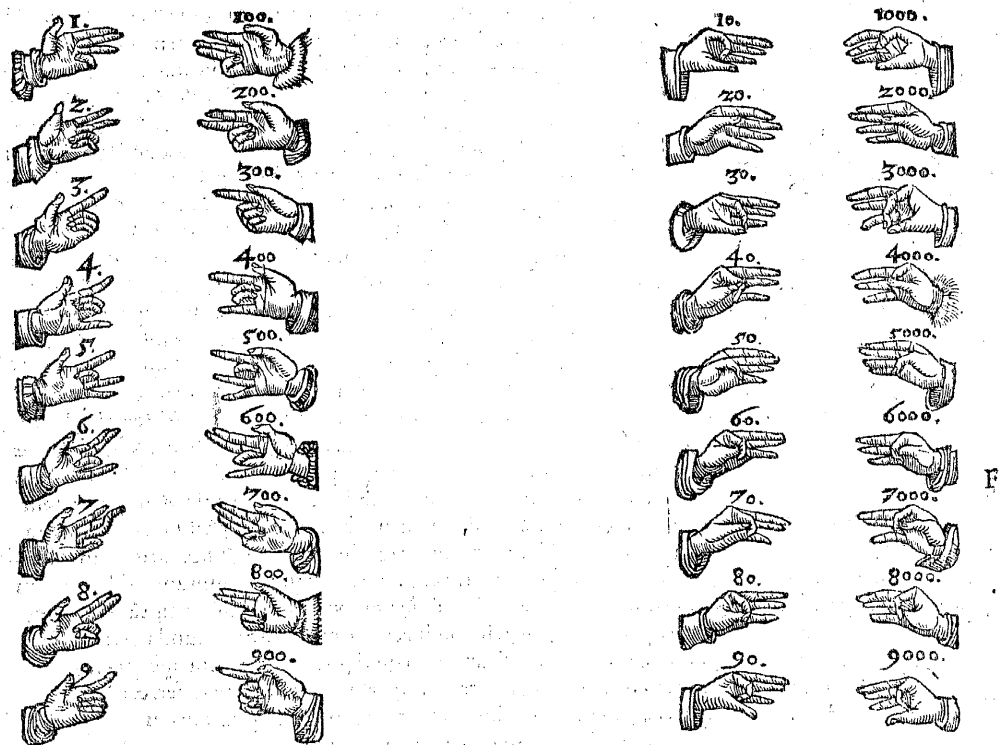
DIGITORVM DIVISIO.

RATIONI consentaneum videtur digitos primū diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, vt ita mox quæ in illis significata reperiuntur aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, vt profari sumus, modò hac, modò illa manu varias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quæ non paruam inferant hæsitacionem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in treis partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicumque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta vsque nouem, prærogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum vtroque compositus numerus resultat, quotiescunque scilicet articuli, siue denarij numerum aut hunc aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, pollicèque. Compositi & hos & illos, prout vsui venit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæ precium est, quos quisque digitus, quos cuiusque digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, laeuam manum omnia indicare puncta ab vnitate, vsque nouem & nonaginta: dexteram verò à centenariò, vt ita dicam, vsque noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenariò distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam, virum quidem non ineruditum, sequuntur, alij probabiliorem quandam rationem amplectuntur. Beda enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à laeuâ in dexteram ita transferri tradit, vt quo gestu, quibusque digitis x in laeuâ numerauimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gestulationibus in laeuâ numeros vsq; nouem ostenderit, isdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, vt minores numeri maioribus subiiciuntur in laeuâ, ita minores summas maioribus in dexterâ subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorū ad decadas, quæ centenariorum ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoque hieroglyphicorum figuras ad eorum regulam accommodari. Quare perplexitate, quæ in iis quæ Beda attribuitur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendæ, vt vcluti in laeuâ cœptum est ab auriculari pro vnitate & sociis, ita in dextera ab eodem digito centenarium exordiamur, vsque noningenta. Millenaria verò per pollicem & indicem exprimamus. Atque vt in laeuâ à numeris per inferiores treis digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenariis surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusque digitis in laeuâ x ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicem & indicem longe commodius & conuenientius hospitantur. Cuius rei testem appello summæ multiplicis que doctrinæ virum Irenæum Theologum ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit: aperte enim hic scribit, vni vs numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatum in dexteram centena conficere. Sed ponam eius verba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A numero nonagesimonono, qui fuit in laeuâ per vni vs significationem, transferri in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & vniersus recentiorum vsus admittit, quos inter egregie princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticam & partes eius absolutissimè consummauit, eiusque opus vno omnium ore probatissimum, multis ab hinc annis venit in manus hominum, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenæus figuratis, libellos ad mortalium institutionem edidere. Præterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amissum congruit, mirificèque respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiam per lineas expressere, ita inter se distinctas, vt apicibus solum quibusdam additis, sicut tatum numerorum varietatem indicarent, quaternæ tanten ita positæ, vt prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria commonstrarent, eo quidem ordine, vt qui apex surrectus laeuorsum vnitatem ostenderat, dextrorsum versus centena præ se ferret: itidem, sed infernè vergentes, laeuorsum x, dextrorsum mille signarent, in cum, quem sequenti vides pagina modum.

**

Ad Chaldeorum igitur normam, manuum digitorumque supputationes accommodabimus, earum volis altera alterius e regione passis, vt vnitates centenariis, decades millenariis, ad superiorum hieroglyphicorum instar, opponantur.

Quod verò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus esset, dixerit: Quemadmodum supputatorum digiti nunc myriadas, nunc vnitates præ se ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præstare possunt: non est vt quispian hoc ad Bedæ rationes trahat, quasi Orontes intellexerit de dextera læuæque auricularibus, in quibus hinc vnitates, inde millenaria constitui debeant: insulsa enim est imaginatio, cum Orontes myriadas hic confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quod myriadum hieroglyphica vnitati sigillatim opponere cogitarit, sed in vniuersum hinc læuæ digitos, illinc dextera designauit. Obstarer Chaldæis & Persis, Irenæo & aliis, Quintilianus, quem nonnulli ex libro vndecimo citant, eo loco: Gestus, poculum poscentis, aut verbera minantis, aut numerum quingentorum pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem

A quidem vidi. Sed iidem ipsi, qui quingentorum positum volunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi plerique viri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum verò nescius nonnullos esse, qui lectionem apud Bedam defen dere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, iisdem digitis in dextera centena significare, atque ita per eosdem pollicem & indicem per decadam aggregationem ad noningenta vsque procedendum: mox cum milenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dextera inferiores digitos descendamus, quod vel natura ipsa videtur abhorreere. Sanè Hieronymi verba sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso Lector attende) si de sinistra transfertur ad dexteram, & iisdem quidem digitis, sed non eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur & viduæ, circulum faciens exprimit virginitatis coronam. Ego, ni fallor, ex his verbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dummodò loco suo sententia commatis aditis distingatur. Sententia quidem Hieronymi est, diligenter attendendum. Quid attendamus? Centesimum numerum de sinistra transferri ad dexteram, & iisdem quidem digitis, non eadem manu circulum facientem exprimere virginitatis coronam. At explicauit se aptius, inquit, dicens, quibus in læua nuptæ significantur & viduæ. Simus quidem in læua vnguem pollicis ad vnguem indicis, quasi ad osculum molliter applicatum, maritalis coniunctionis hieroglyphicum ab eo viro doctissimo positum, quod loco suo plenius commentati sumus. Viduas autem per sexagesimum ostendit, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremum pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, transferri numerum centesimum ab læua in dexteram, per digitum & gestum scilicet, qui vnitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atque ita de cæteris. Atque hoc est quod ait, Sed non eadem manu, quam manum? eam intelligit qua non vtimur in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & viduæ, quarum manu hieroglyphica superius & explicauerat, & ingeniosè interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicit, aliquis, circumflectetur in auriculari? Respondemus: si digitum eum ita inflexeris, vt digiti eius vnguis mediæ palmæ tuberculum appetere videatur: id ita coronæ plexum imitabitur, ac si arboris cuiusvis ramulum ita flexeris, vt cacumen eius ad locum vnde germinare cœperat, inflexeris. Nam gestus hic, vt quod necesse est identidem repetamus, in læua vnum significat, centum in dextera, vt singula copiosius suis quæque locis enarrabuntur. Nunc quoniam lector è aspera & morosa forsitan disceptatione delassauimus, libet in huius gestulationis sententiam lepido Nicarchi epigrammate aures animùmve aliquantulum delinire. Iocatur enim is in Cotyttarum annosam vetulam, quæ præcano cum esset capite multaque diacacitatis, ac Nestori comparata, nondum eum ita grandeuum esse sineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatem suam læua manu veram dissimulans inciperet numerare, tamen & viueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederetur pedibus, æquè ac si esset adolescentula. Quare maximè verendum ne Plutoni sinistri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipsum audiamus, quem falsò quidam Nicanrum vocant:

Ἡ πολλὴ νεότητος σι κοτυτταεὶς ἡ πολὺ μὲν θ' ἡραία, δὲ ἦν Νέστωρ ἐν ἐπιπροσβύτατ' ἠφάθ' ἀδρήσια ἐλάσας πλείον, ἢ χρεὶ λαίῃ γήρας ἀειθμεῖαδ' δέντρον ἀρχαίμην, ζώσῃ, λέουσσι ἔαρτίπ' ἀιάτῃ Νύμφη ὡς τέρε διστάζῃ μὴν πρόποθ' αἰδής.

C Quod si quis epigramma ipsum Latine sibi cani postularit, id huius est sententia:

Multum garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Nestor non sit adhuc senior,
Quæ ceruos annis superarit, quæq; sinistra
Vita iterum capter connumerare dies:
Viuat adhuc, cernit, pede firma est, virginis instar,
Plutonium vt dubitem passum aliquid grauius.

Et quoniam in Nestoris ætatem incidimus, synepcia postulat, vt quatuor etiam Iuuenalis carmina subiungamus:

Rex Pylus, magno si quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice secunda.
Felix nimirum, qui tot per secula vitam
Disulit, atque suos iam dextera computat annos.

V N I T A S.

Sed iam strato itinere, sopitisque controuersis, ad ea quæ liquida manifestaq; sunt procedamus, digitosq; ipsos erumpere gestientes è carceribus emittamus, primiq; spacia corripiant auricularis, alter & alter: quorum qui in læua est vno omnium consensu vnitatis indicium est, si vnguiculum ad medium volæ tuberculum aduertat, quasi coronam quandam flectere meditetur. Itaque si fasces à dextera alicuius statua fuerint, læuam verò eo gestu prætendatur, primi Consulatus hieroglyphicum apparebit: vel si alia fuerint insignia alicuius honoris indices, primum eo positum ostendet, atque ita de reliquis.

C E N T V M.

A B hac læua digito ad eundem dexteram conuerſi, eodem geſtu quo illic vnum, hinc centum, vt iam conſtare poteſt, ſignificari proſitemur. Neque id prætereundum, quod centenarius numerus, Virginalis, vt ſacrarum literarum interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. xlii. Quandoquidem iis qui vitam rectè, piè, ſanctèque inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, vel fructuum prouentus, aliis tricenarius, aliis ſexagenarius, aliis centenarius. Tricenarius quidem iis qui maritalem, ſecuti vitam, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, vt loco ſuo dicitur, aptus nuptiis. Sexagenarius iis, qui viduitatem aut cœlibatum incorruptè atque integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum viduitatis eſſe identidem oſtendemus. Centenarius demum iis, qui virginitatem intaminatam incolumèmq; ad vltimum vſq; vitæ terminum ſeruauere. Eucherius centenarium hoc præmium non tantum ad virginum merita, verum etiam ad martyrum mercedis præmiâque propoſita contèdit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſſimum, ait, centefimum idèd concipimus, quia quinquageſimus, quæ ſpiritus ſunt, amplectitur, vnde Pentecoſte ſpiritus ſacra. Bonorum verò operum fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectioe ad centefimum vſque cumulat. Adamantius quoque numerum hunc plenum in omnibus atque perfectum autumat, aitque totius rationabilis creaturæ ſacramentum intra ſe continere.

D V O.

A D læuam autem, vnde digreſſi ſumus, reuertentes, ſi, vt de vnitate dicebamus, aut Conſul, aut Imperator, aut Dictator, vel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem ſibi acceſſiſſe indicare voluerit, non infulſe ſtatuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inſtetur modo, atque eodem loco cum ipſo minimo applicetur. Duo enim vel bis, vel iterum, eo geſtu exprimi manifeſtum.

CORPVS, VEL IMMUNDITIA.

I Pſe verò dualis numerus myſtico ſignificato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitur in ſacris, quod is numerus ſociandis generandisque corporibus aptari ſolet: de quo videndum: Adamantius lib. tertio in epiſtolam Pauli ad Romanos, vbi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc ſententiam aduerſus Iouinianum, animaduertendum eſſe iuxta Hebraicam veritatem, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & ſexto die, expletis operibus ſingulorum, ſubiectum eſſe. Et vidit Deus quod eſſet bonum: in ſecundo verò die hoc omnino ſubtractum, vt admoneretur non eſſe bonum duplicem numerum, quod ab vnione diuidat: nam vnitas tota Dei eſt, dualitas verò ſignificet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus vbique Hieronymus paulò ſe inſentioſam oſtentat.

D V C E N T A.

E O dem verò ipſo geſtu quo in ſiniſtra D V O, in dextera digitus idem D V C E N T A ſignificat.

I I I.

M Edius autem, quem nonnulli Medicum, plures Infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac ſi citharæ cuiuſpiam filo vna ferie geſtūque apprimendi eſſent, ternarium effingunt numerum. Quodque ſuperius de titulis & honoribus attingimus, vbi tergemini cuiuſquam notandi eſſent, hoc aſſumi poteſt hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS VE.

S Ed ipſe etiam numerus ſuum habet ſignificatum, quippe qui incorporeæ naturæ conſecratus, nunc animæ, nunc Dei ſimulachrum, hieroglyphicumque eſt: de quo multa Pythagorici, multa etiam veteres Theologi diſputarunt, quæ breuitatis cauſa ſunt prætereunda. Illud tamen non omitam, Propitiatorium in diuinis inſtitutionibus longitudine duorum cubitorum & ſemis fieri demadatum, vt id Chriſtum hominem ſignificaret, quod & apud Paulum epiſtola ad Romanos habetur: qui quidem licet verus eſſet homo, quem propoſuit Deus propitiatorium per fidem in ſanguine eius; aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturam, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior eſt. Sed ſi quis hæc apertius declarari ſibi voluerit, ad eius epiſtolæ interpretes accedat. Quod verò paulò antè binarium malum eſſe dicebamus, ſacerdos Heli, cap. llii primi Regum, dualium numerum peſſimi ſpiritus eſſe ſuſpicatur, vti Dei ternarium. Nam cum angelus Domini Samuellem bis vocaſſet, tertiam vocationem expectandam duxit, vt vocem diuinam eſſe cognoſceret.

C C C.

E O dem geſtu digitoque quo tria in ſiniſtra, c c c in dextera ſignificantur. Sed & vocabulum ipſum ſuas habet ſignificationes. Trecenta ſiquidem pro magno admodum numero ponuntur: vt apud Catullum: Expecta hendecasyllabos trecentos, Quos ſimul complexa tenet trecentos, & multa huiusmodi, etiam apud alios: Et trecentenas erroribus impleat vrbes. Tercentum niuei tondeat dumeta iuueni. Tercentum tonat ore deos. Sanè cum ſuperius cœrenarium plenum atque perfectum numerum eſſe oſtenderimus ex Adamantio, eundem triplicatum ſupremum, quid ſignificare nulli dubium relinquitur. Sed trecenteni in arcæ longitudine cubiti, oſtendunt hominè qui ſit

à cente

A à centenario lapſus, hoc eſt, qui à tota rationis ſumma per ignorantiam deciderit, facile poſſe per Patris, & Filij, Sanctique ſpiritus cognitionem in trecenta reſtitui. Hic autem animaduertendum eſt, poſſe nos geſtuum conformationibus illud coniectari quod ait Plinius libro xxxliii, ca. vii, Ianum à Numa rege dicatum digitis ita figuratis, vt c c c l x v dierum nota, per ſignificationem anni, temporis, & æui ſe Deum indicaret.

C C C L X V.

C Vm itaque Plinius dicat, digitis ita figuratis, verifimile non eſt, quod nonnulli putant, in dextera inſculptam fuiſſe literam T, quæ apud Græcos trecenta ſignificat: in læua vero E & E, quæ ſexagintaquinque ſupputant. Dicamus igitur eius ſtatuar dexteram eo geſtu figuratam, vt ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui geſtus, vt dictum, trecenta ſignat: læuam autem, vt paulò inferius patebit, ita conformatam, vt index pollicis vngui circumduſtus, arciffima eum circulatione complecteretur, infamis verò mediam palmam verſus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcunque porrigi poterint: ita enim quinque & ſexaginta deſcribi: annum enim ad huiusmodi dierum numerum intelligi debere ciuiler Pandect. vltimo Paulus ait. Et intercalarem, quo ſcilicet bis ſexto calendæ Martias dicimus, quarto quoque anno nihilo ſecius eodem dierum numero ſupputari, manifeſtum: quia duo illi dies vnus vice habentur: nec intereſſe ait Celfus, vtrum priore an posteriore die quid actum ſit.

I I I I.

T Rium igitur numerorum geſtibus ita poſitis, inſequentium aliorum trium ridicula propemodum ſeſe offert geſticulatio. Nam quatuor exprimere cum volumus, minimum ſuſtollimus, reliquis in incuruatione ſua permanentibus. Ita quartum Cos. Imp. Diſt. & reliqua.

C C C C.

E Adem ratione modoque in dextera iidem compoſiti digiti, c c c c conſtituunt. Nec ſuper hoc aliud ad negotium.

V.

Q Vinque autem, aut quinquies oſtendere qui volunt, annularem & minimum exporrigunt, impudicum palmam verſus incuruant, vt in Iani ſtatua dicebamus. Neque quidem hoc tantum ſigno quinarium ſignificabant Ægyptij, verum etiam per ſculptæ Stellæ hieroglyphicum, propterea quod, vt Horus ait, ex innumerabili ſtellarum multitudine quinque tantum ſunt ea prærogatiua prædita, vt mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus conſulerent, nihilque apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, ſi mihi dicere liceat, deſumptum puto à radiorum numero, quo Stella piſcis inſignita eſt, quod & Naturalis hiftoriæ ſcriptores tradunt, & ego in Anconitanum litus eiectas magno numero conſpexi, & manibus meis at trecaui. Sedenim de hac plura loco ſuo in Cœleſtibus enarrabuntur.

S E N S V S.

S Ed & ipſe quinarium numerus quomodocunque deſcriptus figuratiſſe, ſuam habet hieroglyphicam in ſacris ſignificationem: pro quinque enim ſenſibus accipitur. Vnde illud Ambroſij peruulgatum de quinque virginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus verò Moſaicæ legis præceptis, qui peccaſſet in ſanctis, tantundem reddere iubebatur, & ad illud quinque adiacere, quod in exemplaribus Græcis ἐπιπεντηρον legitur, vt ſcilicet ita intelligamus: Si quis de ſacris vel oblationibus vel muneribus in uſum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriſſe voti operis designatione datis, quinque interuertiffet, oportere eum quinque ſarta teſta reddere, mox peccati veniam imploraturum ἐπιπεντηρον adiacere, hoc eſt, & altera quinque & aliquid inſuper auctarij. Quam ſententiam Cyrillus examinans ita meditat: Si quis, inquiens, quinque ſenſuum opus peruerterit, & debito honeſtèque vnumquenque officio defraudauerit, oportere eum ſynceros illos, & integros Deo reſtituere, mox alios quinque interiores adiacere, & horum omnium denique ſummam & ſolidationem quandam ſuperaddere, firmum ſcilicet bene agendi propoſitum, ſi Deo ſatis ex aſſe facere voluerit. Eodem facere videbitur, quod ab vno menſe ad quintum vſque annum didrachmæ quinque, hoc eſt, vt Hieroſolymitanus Heſychius interpretatur, quinque ſenſuum perfectio, ſit oblatio, quæ idèd per geminatum numerum exprimitur, vt intelligamus ea quæ puer ſenſibiliter audit, videt, guſtat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodare fuerit inſtitutus.

Q V I N G E N T A.

I Dem geſtus ex iſdem digitis in manu dextera, quingenta ſupputat.

V I.

A Nularis verò in læua ſolus incuruatus, auriculari & aliis exporrectis, ſenarium oſtendet: de quo multa apud Macrobijum libro ſexto.

S E X C E N T A.

I N dextera verò eodem deſcripto modo ſexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numeroſiſſimâque multitudine, ac propemodum infinita, hieroglyphicè proferri ſolet. Ad Atticum Cicero: Venio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas vno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa moleſta, diſceſſus noſter, belli periculum, militum improbitas, ſex-

centa prætere a alia. Lepidæque Plaurus, Sexcentoplago nomen fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferam, ad reliqua enarranda progrediar.

V I I . D C C .

Is iam trium digitorum spatii decursus, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantumcunque porrigi potest, ad imum vsque palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo verò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac veluti gnomon horarius supra anularem prominere, vt ea sit eius digiti figura, quam trapezita nunc in septenario notando delincant, in hoc scilicet signum 7.

C E N T V R I O .

Ac, ne leue quid attigisse videamur, eadem trapezitarum nota in plerisque veterum monumentis adsculpta, centurionis signum habebatur. Ostendit mihi Romæ vetustum admodum monumentum ex marmore Thomas Petrosanctus, vir antiquitatum huiusmodi studiosissimus, in quo & signum id incisum erat, & verba rem interpretantia, in hunc modum addita.

S I G N V M C E N T V R I O N I S , 7 .

Et Bononiæ inscriptionem vidimus ad D. Petronij ædem, in qua signum idem eodem significato incisum spectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæsium Cardinalem inscriptionem vidi eius notæ, quæ sic incipit:

M . P O M P E I O . M . F . A N I A S P R O 7 L E G . X V .

A P O L L I N A R . 7 C O H . I I I .

& quæ multa ibidem insculpta sunt militaria, de quibus in Armorum commentario abundè meminimus.

D E V S .

Non erat autem otiosum Septenarii nomen, quod hieroglyphicum esse Dei Philolaus assenerat, quippe quod ea sit eius numeri prærogatiua, vt ipse sibi similis, alter ab alijs sit, veluti Deus dux & princeps & vniuersorum solus semper singularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, septenarius sine motu est, neque quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant non geniti: partim generantur, cum minimè generent: alij vtrunque obeunt munus: solus vero septenarius vtriusque conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorsus genita, numeros omnes quotquot habentur, generat. Octo verò generantur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hic infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parentum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipse genitus.

P A L L A S .

Quorum cum nihil accidat septenario, quod sine matre sit, quodque virgo Palladi assimilatur, & quorundam symbolico hoc vtentium idiomate mos fuit summi Dei sapientiam vocabulo signoque Palladis interpretari, quanquam vbi figuras mathematicas aliquot hoc commentandi genere declarauimus, ternarium & quæ septenarius significata habeat in Diuinis literis, dicenda sunt, hic satis fuerit pauca hæc attigisse.

O C T O . O C T I N G E N T A .

Medius itaque auriculari adiectus, ita vt vnà cum eo extremam volæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in læua: in dextera octies centena recensita indicabit.

I X . C M .

Medius demum ad extremam palmæ volam vnà cum duobus inferioribus applicatus, ita vt totam obtegant, nouem in sinistra constituit, in dextera nouies centena.

M V L T I T V D O .

Est etiam nouenarius ipse numerus hieroglyphicus, quippe qui se non intra cutem contineat, sed effusus plurimos significet: quod Theon obseruat in Arati carmine, ἐνεέζγηρα κορώνη: non quod nouem, inquit, ætates viuat, sed quod perquandiu, vt Tibullus,

Viuere cornices multos dicuntur in annos.

Apud Nicandrum ἐνεέζγηρα leges, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐνεαδέσμιες σπονδύλιες in Scorpij cauda ponit, cum septem tantum in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouem posita interpretes agnoscunt, de quo satis in Scorpij commentario. Quin & Alcæus hydram ἐνεακέφαλον eadem ratione dixit, cum Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea:

Quinquaginta arvis immanis hiatibus hydra.

Ad hoc etiam facit, quod Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, vnde Musarum prolem susceperit. Oportere enim, aiunt interpretes, eum diu studiis incumbere, qui sit mox aliquod ingenij atque doctrinæ memorabile testimonium relicturus:

Nam decem bos luca per annos

Parturit, ingentem prolem paritura nitens,

Dentis ebur, decora ampla virum, decora ampla Deorum.

D E N A .

D E N A .

Postquam igitur digiti tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici vnquemque suo commissos, varia quorum colluctatio à læua theatri parte per decadam campum, altera verò ad dexteram lucta per numerosissimas chiliadum arenas exercebitur. Erit igitur conflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem vnguem affigens, quem attractus pollex ita vrgeat, vt colluctatorem strangulatione quadam elidere videatur. Hieroglyphicum hoc denarium, alterum verò ad dexteram millenarium recenset. De denario locus patescit apud Apuleium Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posset videri pro computationis gestu errasse, quos circulari debueras digitos aperuisse. Quo verò pacto digiti tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horum Niliacum inuenias lineam vnã surrectam cum alia supernè deiecta, vel incumbente, decem linearum quæ in plano ducendæ essent, hieroglyphicum esse. Puto ego hunc exprimerere voluisse denarium numerum, cuius scilicet denæ vnitates per lineas totidem significari, tanquam per puncta, solita essent, quæ apud Aegyptios eiusmodi tantum figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæque suam, excogitarunt. Omnino enim codices quos inspexi omnes eo loco mendosi sunt, præsertim impressi, qui sic habent: γραμμή ὀρθὴ μία ἀπὸ γραμμῆ ἐπιταυμένης ἄλλης γραμμῆς ἐπιπέδης σημερινῆς. Sed & in manu scriptis aliquid desideratur, quorum minus corrupti ita habent, γραμμή ὀρθὴ μία ἀπὸ γραμμῆ ἐπιταυμένης, ἢ (hic vacuum relictum) ἢ ἄλλης γραμμῆς ἐπιπέδης σημερινῆς. quorum hæc est sententia: Linea vnã recta, vnã cum altera supernè sibi adscita lineâ, vel (hic vacuum) vel decem lineas planas significant. Puto autem lineas illas ita ducendas. Nam ali-

quid simile apud nos est, cum linea plana supernè ducta, cui puncta numeralia subiiciantur, quæ singula vnitates ostendant, duplicatum numeri tantundem significat, quot sunt signa, quæ planæ illi lineæ subdita conspiciuntur, vt I I I I V I R . aut I I I I V I R . pro Sex:vir, & Decemvir. In Agyptiaco verò signo, superior illa linea producta ostendere videtur, licet vnã tantum signata sit, x. tamen sibi vnitates addiscere. Quod verò de duplicandis punctis dicebamus, multis potest veterum inscriptionibus confirmari, sed vnã tantum exempli loco ponam, quam Venetijs apud clarissimum virum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi, I I I I V I R . quod tantundem est, ac si D E C E M V I R scriptum esset. Intelligendum enim est puncta illa quatuor, linea illa supernè ducta duplicari. Quod verò ad Horum attinet, id ideo apposui, vt castigatiorem codicem querendum admonerem. Nec me lateat Probum de notis antiquorum, eius lineæ supernè ductæ signum ad millenarium vsque prouehere, sed in eo libro multa sunt multorum arbitrio, atque etiam errore, inculcata: neque rei cuiuspiam sana intelligentia magis nostro tempore desideratur, quam inscriptionum eiusmodi vera cognitio. Ad id verò quod supra læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, respondere asterebamus, Romani quoque ad Aegyptiorum, Chaldaeorum, Persarumque imitationem, cum decem significarent, per x duplicem literam suam, quod decussatio, qua insignis est, locutionem denarij aperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure conseruata, capite tantum à dextera læuaque oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apostrophos, alij, vt Victorinus, Sicilicos appellauerunt (est enim sicilicus ponderis certi mensura, quæ signo hoc o figuratur) coniungere. At ita ex X litera, vt dictum est, sua ∞ millenarium hieroglyphicū formauerit, vt quo gestu læuæ digiti decem ostendunt, eodè dextera mille proferunt. Quamuis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum velit: atque ideo, veluti illi ad hunc numerum prima tantum nominis litera vti sunt, quippe x. ita nos m. pro mille posuerimus. Sed hoc non vincit, quin notam eam, quam supra posuimus, à sua potius litera quam à græcica Romani desumpserint. Non est autem hic prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quæ incipit: Quid igitur? non sic oportet? vbi in vulgatis codicibus scriptum, Helluo nequissimus sestertia c e dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In vnerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Medicæ, ita Florentiæ scriptum obseruavi: Helico nequissimus H-S. ∞ dabat: id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs animaduerti, notumque est Rauennæ marmor vetus ita inscriptum: O B M E M O R I A M P A T R I S S V I D E C . V I I . C O L L E G I I F A B R . M . R . H - S : ∞ . N . L I B E R A L I T A T E D O N A V I T . & quæ sequuntur: hoc est, Decurionibus septimi collegij fabrum municipij Rauennatis sestertia mille numum. Hæc verò etiam apud antiquarum inscriptionum impressores ineptissimè corruptissimeque edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant W & V . de quibus loco suo, vbi quinquagenarij numeri hieroglyphicum prosequemur. Sunt qui millenarium numerum, per miliaria spicæ hieroglyphicum indicent: neque quidem autores absunt, qui genus id segetis nomen à maximo granorum numero, mille scilicet, accepisse tradant, vt in spica dictum.

X I . X I I . & reliqua.

His igitur eo gestu constitutis, vbi accidisset vt denariis reliqui etiam numeri infra x adiungendi essent, trium illi, vt ostensum est, inferiorum digitorum flexionibus porrectionibusve significabantur: Vndenarius quippe, indice ac pollice pro decem circularis, auriculari mox eo loco, vbi vnum significat, adflexo: Duodenarius, firma denarij circulatione permanente, annulari ad

ad auricularem adiecto. Ita reliqui numeri vsque ad vnum de viginti, prout per inferiores digitos ostendi, satis explicatum.

X V I.

Quoniam vero sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusque significatio magni apud Aegyptios momenti fuit, & iam constat numerum eum per medium molliiter inflexum, & indicem & pollicem circulos significari, nunc quid ipse sibi velit numerus, videamus.

V O L U P T A S.

Sane quidem Aegyptij sacerdotes per eiusmodi numerum eo, uti verisimile est, gestu signatum, voluptatem praecipue venerem indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitiae inceperant animum applicare: licet ad ter septimum vsque annum semen infecundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificum sit, vel exigua, vel imperfecta generari autumat. A bis septimo autem anno pruritu Veneris incitari vult: a quo etiam tempore pubescere primum incipit, stirpesque imitari, ut Alcmæon Crotoniata ait, quæ semen laturæ florescunt prius. Atque hic ille est ætatis flos, de quo sæpius apud autores: ut apud Terentium: Anni sexdecim, ætatis flos ipse. Et Ouid. philosophiæ istiusmodi non ignarus, cum Narcissum ostendere vellet eius esse iam ætatis, ut amoribus dare operam posset, ait:

Itaque ter ad quinos vnum Cephisus annum Addiderat.

Indicium autem incepti coitus est vox crassior & inæquabilis, quæ secunda ferè omnibus hebdomade, vel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Aristoteles id *πρωϊζή* appellat. Antiqui nostri, ut Cenforinus ait, Hirquitalire dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, Hirquitalios. Nam annorum quatuordecim vel *παιδα*, vel *πῆλορ* appellabant, ad sexdecim vero *ἔφηλορ*, ut Terentianum illud obiter interpretemur, Postquam is excessit ex ephelis. quanquam *ἔφηλορ* quoque vnica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Aditipalantur huic Aegyptiorum commento Astronomorum traditiones super ætatum affectibus: illi enim Lunam ad quintum vsque annum infantem propemodum ductare dicunt: decennium inde Mercurio adscribunt, vnde illud eius ætatis studium rerum plurimarum, & mutabilitas, & inconstantia, ut modò hoc, modò illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereque iras colligunt atque ponunt, & ut Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire asserunt. Ad hunc vsque annorum numerum & Seruius Tul. & Terentius Varro pueritiam protraxerunt. Nam Rex in Institutionibus suis pueros ad sextundecimum vsque ætatis annum appellauit, ad quintumdecimum Varro. Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimum vsque dicit, adolescentem hic ad trigessimum vsque. Quod reliquum est ætatis apud illum seniores habentur. Apud Varronem à tricesimo ad quintum & quadragesimum, iuniores, inde seniores, ac demum senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio apud Pythagoram, qui vitam hominis quatuor ætatibus dispescit, viginti vnicique annos imperrens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini Virilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, ut suo loco singula tractauimus.

E X C E S S V S.

Præterea sciendum est, hunc quoque numerum ex eorum esse classe, qui multitudinem excessumve significant. Cum enim dicimus sedecim pedibus superare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui Periclem dixit *ἐκπείθετα πόδαρ ἀϊείνει τῶ ῥήτορας ἐν τοῖς λόγοις*. Ab Eupoli, ut Bruto ostendit Tullius.

X X.

Cum vero xx significare vellent, pollicarem vnguem infimæ indicis suffragini (ut hoc pro re vtar vocabulo) adprimebant, vbi scilicet index ab infami incipit separari. Beda vero, cuius codicem in damno esse suspicor, non enim adduci possum virum tam eruditum ita scripsisse, ut infamem hieroglyphico eiusmodi admisceret, quippe qui apud eum scriptum legerim, impudici summitatem inter nodos indicis & pollicis arte figendam esse: quod si quis facere meditetur, id subsequetur incommodum, ut neque quo pacto possis tria & viginti commonstrare, neque vnum de triginta representare, & alia multa eiusmodi, cum in xxxiii ostendendis tres illi inferiores digiti artius contracti, lineæ, quæ palmæ eiusdem flexu media sit, ita applicandi sint, ut trium graduum speciem præ se ferant. In nouem vero & viginti notandis, iidem digiti quantum exporrigi possunt, ad palmæ vsque radicem apprimantur. Quare necesse est decadas omnes, indicis & pollicis tantum gesticulacionibus explicari, nullo eorum in societatem admissio digito, qui partem eam quæ Numerus vocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuspiam decipiatur, Erasmus ille multiscius, qui schollis in Hieronymum ad Iouinianum, vbi de virginitatis agitur hieroglyphico per coronam expresso, inepta quædam somniauerat, quæ nemo vnquam eruditorum cogitasset: cum errorem mox recognouisset, dum cognitora, ut ipse dicit, traditurum se profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in vitiatum Bedæ codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota cum apud Bedam scriptum sit corruptissimè de *ρ* Græcæ literæ similitudine, quod loco suo, suæ dabitur luci.

Curæ

V O T. X X.

CVræ precium mihi videtur, antequam vicena hæc amittam, quid sibi velint notæ v o t. x x. in numis & atis, vel ut vulgus ait triumphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaque fieri solitum id in salutis augurium, cum scilicet s. p. q. n. vouebat hæc vel illa sacrificia se laturos, ludosve celebraturos, aut ædes dedicaturos, si præscripto annorum spatio Respub. in eodem statu permanisset, quo tunc florebat cum vota suscipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitum legas, salutis augurium quinque & viginti annis omisum repeti, ac deinde continuari placuisse Claudio Imperatori. Fuisse verò salutis augurium in hunc modum, ait Dion, ut si Deus permittat, salutem populo poscerent: quasi ne salutem quidem à diis petere fas sit, nisi prius hoc ipsum dii concesserint. Observabatur autem quotannis dies vna in qua nullus ad bellum exercitus proficisceretur, nemo contra hostem se pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obseruari poterat: hoc salutis augurium, cum aliis ceremoniis iam abolitis, restituit & Augustus Cæsar. Apud Liniu(m) sæpe reperias vota eiusmodi facta. In ara siue arcu Constantini Romæ v o t. x x. scriptum, aspicias. In numo Maximiani Pæni v o t. x x. in media laurea positum. Ita plerisque aliis locis & numis, v o t. x. alibi, v o t. x x x. votis quippe decennialibus, votis vicenalis, tricenalibus, reatum scilicet voti solutum, quod ita postea posteritati commen dabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

M V L T I T V D O.

Illud autem scitu non indignum, quòd vicenalis numerus multitudinis significatum habet, de quo apud Theocritum legas:

Ἐν ἑκατόν ἑξήβας ὁ γέγονερ ἔμειναι πάλδορ.

Viginti natorum Hecuba neque maximus Hector.

Vbi poetam numero abusum aiunt interpretes pro multorum, propterea quòd sit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obseruarunt. Homerus in eiusmodi significatum Vnde viginti posuit, quod Latini vno minus viginti di cere consueverunt.

D V O M I L L I A.

Vigena superius eo gestu figurari ostendimus, cum pollicis læui vnguem in eum indicis & infamæ infimum locum, vbi digiti illi duo diuicari incipiunt, affixerimus. Idem gestus iidem digitis in dextera duorum millium est hieroglyphicum. Neque ultra repetemus, quæ super hoc gestu perperam à quibusdam aliis excogitata sunt. Sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus.

X X X.

Triginta, uti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adaperitis, ita tamen ut vtriusque vngues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Beda. Hieronymus eorum digitorum coniunctione molli.

N V P T I A.

Est verò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicum, ut sacri Euangeliorum interpretes Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Aegyptij maritalem copulam, siue, ut apud Horum est, maris & femina congressum significabant, gemina quippe voluptatis interuentu. Nam cum numerus, ut paulò antè dictum est, xvi voluptatis signum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicum esse constituerunt. Nuptiæ verò coniugalisque coniunctio eodem hic significato accipiuntur. Qui quidem congressus vtrique voluptuosus, cum, ut Ouidius diceret, vtrinque resoluat, geminari idemdem poscit ipsum voluptatis signum. Atque hoc illud est in diuinis quoque literis, quòd trigemus annorum numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigemus, qui offertur Deo, cum coniugalis vita castè puriterque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur, Commodè verò fecerimus, si rem huiusmodi sculpturi: eam non ex duplicatis xvi, vel ex integro xxxii fecerimus ac manum ipsam ea specie composuerimus, ut xxxii representet, vnguib, uti dictum est, læuæ manus duobus illis ad osculum coeuntibus, anularique & auriculari in flexum palmæ appressis, ut duo significant addita tricenis,

T E R N A M I L L I A.

Idem gestus in dextera, qui xxx in læua commonstrat, tria millia significat. Quæ fuerint verò apud Romanos millenariorum notæ, quæ paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earum ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

X L.

Quòd si pollicis eiusdem suffragio lateri vel dorso in læua eiusdem indicis superinducta sit, ita ut signo + facto digiti ambo quantum fieri potest extendantur, indice tanquam horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabantur. Atque hoc illud est quod apud Apuleium habetur: Cum verò xl quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea xl tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusque anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, vbi Pudentillam quadragesimum annum non excedere contendit, quam Emilianus iam sexagenariam deposuerat, idèò que nefas esset eam ad nuptias sollicitare: quando, ut facti etiam interpretes aiunt, sexag

Sexagenarius numerus viduitati facer est, vt paulo infra loco suo plenius. Facit & ad virum hic an-
norum numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebecam du-
xit? tempus id congruum maritali copulae ait sapienti viro: idque fieri boni ominis causa, quia se-
men in vulua reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur. Elaus quoque quadragena-
rius Iudithen vxorem accepit.

IGNOMINIA.

A pud Hebraeos vero in flagris quadragenarium numerum vel vno excedere infame habi-
tum, & pro ignominiae nota accipiebatur. Vnde illa in Actis v. Illi autem ibant gaudentes ad
conspicuum Concilij, quod digni habiti essent qui pro nomine Iesu contumeliam paterentur. Ver-
bum autem Graecum illud ἀπρωθύναι, habet in se aliquid, quod infamia notatum indicet, sed & in-
restabilis sit, & ad honores non amplius idoneus haberi possit. Apud Hebraeos enim lege cautum
erat, vt si quis vel vnam plagam supra quadragenas accepisset, ad honores & dignitates consequen-
das non amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. xi. secundae ad Corinthios epistolae pate-
scit: A Iudaeis quinquies, quadragenas, vna minus, accepi. Cur, vna minus, quaerit Theophilactus: at-
que ea citata lege iussisse ait iudaeos tot numero plagas, vna minus, infligi, ne illi cederet ad ignomi-
niam si forte percussor ultra constitutum numerum prouectus esset, quod si errore, vel casu aliquo
accidisset, eam esse voluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiusmodi castigationes ad se
trahere: quod si facere potuissent, par erat, vt hominis doctrina, ingenium, & fandi vis, honores sibi
deposcerent, quos nequaquam deferre recusassent. Cauebant vero ne ad repulsam locus esse posset
ignominiae. Sunt qui simpliciter rem accipiant, quia Iudaei literae tantum addicti, habebant in lege,
non excedendum in flagris numerum quadragenae. Sed nos illud, vna minus, pensitamus. Neque
nescimus Moysen illum plagarum numerum ideo non excedendum instituisse, ne forte qui casti-
gandus tantum esset, nimia flagrorum repetitione exanimaretur. Cuius verba sunt Deut. xxv, Sin
autem eum qui peccauit dignum viderint plagis, prosternent eum & coram se facient verberari.
Pro mensura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat vt quadragenarium numerum non ex-
cedat, ne caede laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

Est & ea quadragenarij numeri consideratio in diuinis literis, quod à v. anno vsque ad vige-
simum, qui se Deo vouerit, redimere sese potest fructu quadragenario, siclis quippe xx, siue vt
Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus enim, vt saepe dictum, duabus estimatur drachmis. Illae
igitur drachmae sunt xl. Cuiusce rei hieroglyphicum significatum est, vt praeter sensum castigatio-
nem, possit ea aetas ieiunijs interim & orationib. vacare, donec eò perueniat, vt opulentijs doctrinae
fiat idonea. Ad operis cuius quandam similitudinem Moyses per xl. dies ieiunus orationi operam dedit.

QUATERNA MILLIA.

Ac ne idem saepius repetendo morosus fiam, qui gestus, quaeve digitorum collocatio in laeva
fuit, cum IIII. notaremus, eadem figura statusque idem in dextera quatuor millia computabit.
Quia vero polliciti sumus loco hoc rationem reddere, cur Romani millia haec per rectam lineolam,
& siclicos (ea est certi ponderis nota, ad apostrophi, quo nunc plurimum vtimur, similitudinem)
hinc inde adalligatos figurarint, ostendendum est. Manifestum est millenarij numeri notam, quae tot
antiquis in marmoribus inspicitur, hac fuisse figura, duo millia vero siclicis ad rectam lineo-
lam duplicatis tria millia, triplicatis quaterna millia quadruplicatis Praeteri-
bo millenarium, quod id signum & à Prisciano & alijs agnitum plerisque locis in conspicuo est. Duo
millia, Mediolani videas in hortis qui olim Zichi Simonetae fuerunt, porta Comesi, ea inscriptione,
cuius initium est, C. VALERIVS C. F. O. V. R. & quae sequitur. Cai fil. ob votu fecit. Deniq; . A R-
BITRATV VALERIE C. F. SORORIS. & Rauenna apud Petrinu Suesanum, MONUMENTVM
 EX TESTAMENTO. Sed impressores nonnulli signu vitiarunt, vt pote qui hs. c. c. t. o. o.
imperitissimè fecerunt. Terna vero millia hac ratione signata conspiciuntur in antiquissimo co-
dice Mediceae bibliothecae Florentiae nunc, ad D. Laurentij dicatae per Clementem VII. P. M. epi-
stola ad Caninium Sallustium, quae libro II. incipit. Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod scribis
ad me de drachmis ccccliii. notatum est. De drachmis , quod computat tribus millibus. Ac
ne in quatuor millibus similiter signandis immoret, scilicet , haec vt semel dicam, demum
erit regula, vt quotienscunq; siue apud Plinium, siue Liuium, & alios, praecipue vero in Verrinis,
l. vnum inueneris duobus cc praepositis, totidem vero II subiectis, cclii, interdum etiam hoc
modo per x. denariam notam, cclxxx. tu, facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi ccccliii.
vel cccclxxx, tu, . Vbi ccccliiii. vel cccclxxx, tu, . & millena tot
firmiter credas.

QUINQUAGINTA.

Quinquaginta vero hieroglyphicè per digiros indicandis, laeuae pollicis, palma tota passa, deor-
sum inflectes, & Γ tertiae apud Graecos literae similitudinem effinges: nō autem, vt Erasmus
ex deprauato Bedae codice scripsit, cum quinquaginta pollicem exteriore arcu instar Graecae literae
& incuruatum ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica veniamus.

REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remissioni & indulgentiae consecratus. In veteri enim lege quinquage-
simi anno cuiusque obligationis remissio condonabatur: quippe si quis possessionem distra-
xisset, recipiebat: si liber in seruitutem incidisset, libertatem assequabatur: indulgentiam debitor ac-
cipiebat, exul in patriam redibat.

EFFOETVS.

Per eos qui alterum à quinquagesimo vitae annum excessissent, cur nonnulli effeto iam corpore,
mentis quoque & ingenij debilitatem significari dixerint, non fat scio: nisi Aristotelis dicto freti
sint, qui Politicis ait, post annos LII, ingenij vigorem euanescere. Vnde etiam Euripides Bacchis
dixit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εισορῶ, νῆρ ἔκ' ἔχει.
Cerno, senecta vestra mentem non habet.

Atque alius non minus dicax, ait:

πολιὰ γρόνυ κίνυσις, & προνήσιως.
Cani indicant etatem, haud prudentiam.

Sedenim ad haec amplissimus erit alibi respondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoque numerus, multitudinem significat, quo libenter vtitur Maro:

Quinquaginta intus famulae.
Quinquaginta atris immaris hiantibus hydrae.

Quam tamen & Simonides πενηκονταεξαλοφ appellauit, cum Alcæus ἐννεακῆφαλοι dixerit, vti supe-
rius meminimus. Vt cunq; autem quinquagenarius numerus describatur, spiritalis vitae hierogly-
phicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quaeque mente cocipiat & cōtempletur, per-
inde ac duplicatar in centenarium, negotiosam significat. Quinquagesimo enim post resurrectio-
nem die Sancti Spiritus afflatus aduenit. Et operum nostroru fructus vberissimi atque pinguis-
simi, ad centenarium vsque numerum cumulantur, eorum inquam, qui vitae integri, scelerumque puri pere-
grinationis nostrae cursum pie sancteque peregerunt. Hic vero numerus centenarius non sine my-
sterio per quinquaginta potius didrachmas, quam per drachmas centum exprimitur in significato
huiusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum
opus esse potest, absque ipsius Sancti Spiritus ope auxilioque. Ad similitudinem autem quandam
gestus eiusmodi, qui quinquaginta praese fert, factum putarim, vt Latini eius numeri notam esse
voluerint: quanquam non desint ingenia, quae se super ea sic philosophetur, aut ratiocinetur potius.
Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeo exilia, puncta ipsa aliquantulum
producere coeperunt ad instar vocalis mediae, I. II. III. IIII. Sed si ita proces-
sissent, vt vsque ad nouem lineolis totidem vnumquēque numerum notarent, molestam & incon-
cinnam rationem fore suspicari sunt: ad compendium igitur animum verterunt, & pro quinario, ne
quinque lineas facerent, vna signata, reliquis quatuor per obliquam vnam à tergo ductam, fe-
cerunt. Mox vsui placuit, vt expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V vocalem quintam statue-
re, moxque vsque nouem vnitates eas addere, prout numerus quisq; postulabat. Ad denarium cum
venissent, quinque duplicarunt, ita tamen vt secundum inuenterent, & subiicerent priori, vnamque
facerent notam per decussationem. Tribus his notis processum est vsque ad quadraginta & nouem.
Visum est inde facere ad commoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notan-
dis, signum illud ex vna obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, vt staret quae
pendebat in latus, quae stabat in planum deiceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventu mox
ad centena, quae per primam eius nominis literam intelligi voluere. Ad quingenta cum venissent,
rectam lineolam quae iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruam surrexere in hunc mo-
dum . quam notam imperiti superiori capiti coniungere, quartam Alphabeti literam arbitra-
ti. Atque hoc illud Sicilicum est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentoru B
ita applicitum mille facit, & ita reliqua, vti supra dictum.

QUINA MILLIA.

SEXAGINTA.

Quina vero millia, quo gestu L in laeva, eodem in dextera composito figurantur.
Si vero pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circumdu-
cto diligenter à fronte praecingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse di-
cit Apuleius, vt Amilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadragin-
ta protulerit, quia longè diuersus est vtriusque numeri gestus.

VIDVITAS.

Pe numerum sanè sexagenarium, vti dicebamus, viduitatem veteres significabant, quod mu-
lier id aetatis nata haudquaquam amplius idonea est ad conceptum, propterea quod ab eo an-
norum numero claudi vuluam philosophi naturae contemplatores tradunt: ideoque vterius illi nubere
non licebat. cui legi plurimum nititur Amilianus contra L. Apuleium. Si qua vero, quod aliquando

accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, vt virgini Deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturæ vim excedunt efficere. Sara etiam cum à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptū audisset, risit, vtpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cognoscebat. Paulus quoque, qui sexagenarium numerum viduitati dicatum agnoscebat, illi inquam viduitati, quæ viduitas est, castaque, sincera & intaminata in solitudine perseuerat, vbi probatam mulierem eligi mandat, quæ iunioribus præsit, Vidua, inquit, eligatur non minor LXX annorum: ad eum vsque numerum scilicet perfectionem in muliere designans. & quia est viro infirmior, non nisi sexagesimum fructum colligit in diuinis literis. Ideo si se redemptura sit mulier, Leuitico, didrachmas XXX offert, id est, fructum sexagenarium. Eruditæque admodum D. Hieronymus causam, cur sexagenarius numerus ad viduas referatur, explicare volens, ad numeri ipsius hieroglyphicum se confert, in quo scilicet pollex à superiore digito deprimatur, arcûque cinctus ab eo, in quantis affigatur angustis ipsa viduitas, ostendet, quæ ita sit vndeunque cohibita. Mox illud addit ad consolationem: Quanto scilicet maior est difficultas expertæ quondam voluptatis illecebris abstinere, tanto maius propositum esse præmium.

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT verò & reliquas tris decadas attingamus, septuaginta exprimebantur, vt Beda tradit, indice vt supra circumducto, pollice verò ita exporrecto, vt in medium indicis artum affigatur. Neque aliud super hoc numero mysticum adinueni. Idem gestus in dextera, sed non ex Bedæ sententia, septena millia computabat.

OCTOGINTA, ET OCTONA millia.

INDEX identidem circumflexus, pollexque protentus, ita tamen vt eius vnguis extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri est hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia signat.

ADORATIO.

QUI quidem gestus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum est: de quo Apuleius IIII Metamorph. Et admouentes oribus suis dexteram, priore digito in erectum pollicem residente, vt ipsam profus deam Venerem religiosis adorationibus venerantur.

NONAGINTA, ET NOVENA millia.

PER inflexum autem læuæ indicem, ita vt eius vnguis ad radicem pollicis applicetur, pollex liber extet, qui superiore numero, toto extremo articulo oppressus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera gestus idem, millia nouem. Ita cum ad nouem & nonaginta peruentum est, manus omnis ita clauditur, vt pugnum faciat, pollice superextante, & ad medium infamis dorsum exporrecto. Qui si pugno ita includatur, vt cum vngue suo totus occultetur articulus, sexaginta nouem adstruit.

TACITURNITAS.

SVperesset de myriadibus dicere, quæ per manum variis gestibus modò ad pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pulsat, cor credo euocaturus foras.

Ecce autem auortit nixus læua in femore habet manum,

Dextera digitis rationem computat feriens femur.

Sed quoniam intentio nostra fuit hieroglyphica conquirere, non artem omnem numerandi tradere, & argumentum id non indiligenter à Beda explicatum, & iam in omnium manibus versatur: sine huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus præterire. Erat is vtique MXXV, mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, vti superius ostensum est, dextera manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoque eiusdem articulo super indicis vngue inclinato. Quinque verò & nonaginta, in læuæ tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem vngue ad infimam pollicis suffraginem affixo. Causam verò cur eo numero taciturnitatem Ægyptij significarent, eam afferunt, quòd compertum est eodierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius prapeditam esse, neque vllam superesse spem vt amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentium dicant hinc instituisse, vt naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, vt tunc primum natos, alendos educandosque, animi cibo susceperat. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demum memores, ne hominè grauioribus occupatum studiis & disciplinis, in leues aded nugas auocare videamur, dicti illius sapientissimi, MANVM DE TABVLA, non frustra vulgati, memores, nihil vterius super digito loquemur.

PIE

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRIS. AC

REVERENDISS. DN. HERCVLEM GONZAGAM

Card. Mantuanum, qua ratione literæ & disciplinæ Hieroglyphicè significentur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XXXVIII.

Herminius tuus, Antistes illustrissime, vir plane probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera non solum ad doctrinam, sed ad rerum tuarum etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cum Romam aduenisset, negotia tua curaturus, impedio me rogauit, Leonem mecum illum Ægyptiacum, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitasset, sibi videndum traderem. Respondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medicus, quo tempore Florentia in honore erat, leana factum qui expectabatur in dies, ad Illustriss. Principem Fridericum fratrem germanum tuum mittere decreuerat, marem & feminam orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi semini causa, maxime cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorum illud par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiore, quem vnà cum eruditissimis, quos domi alii, amicis atrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studioforum omnium ingenia semper exercuerunt. Verum accidit vt spem falleret leana, quia vtrang. feminam edidit, quare sublata mihi quoque est mittere di Leonè meū occasio, quia neq. fetura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperam tamen cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatem videretur accommodatius, cum opportunè de studiis tuis ex ipso eodem Furnio, quæ mihi mirificè placuerunt, intellexi. Aiebat enim te philosophia & diuinarum litterarum lectionibus incumbere, maxime verò pietatis nostræ incundissimus: quandoquidem, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi ad eò cordi est, argumentum facere videretur, sperabam me tibi rem longè incundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præmanibus, de literis & disciplinis commentarium, quod ad explicanda Ægyptiorum, atque ad eà maiorum etiam nostrorum quedam super his mysteria conficiebam, quibus scilicet imaginibus, per hieroglyphica sacerdotes Ægyptij, per mystica mox verba veteres Hebræorum patres literas essent indicare soliti, quibus disciplinas, quibus demum sapientiam ipsam figurassent. Interrogavi Furnium, an commentarium hoc, pro Leone missum, vlla tibi esset in parte placiturum. Legit, & vt animo est egregiè candido, approbavit, suasiq. vt omni summotâ conatione libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam cum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimum per occupationes licuit commentarij absolui, tibiq. statim, quicquid id esset, dedici. Videbis igitur Antistes honoratissime, quæ de literarum studiis, deque humana diuinæque disciplina vetustas illa sub rerum verborumve quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritissimi quique inter se hoc velut enigmatum genere vitiosum consueuerunt. Et nisi me suscepti operis fallit amor, spero te consensum hunc multorum eruditorum, qui per huiusmodi sculpturas Ægyptiorum inuenta secuti sunt, aliqua cum voluptate suscepturum: tumque tibi institutum tunc longè magis placiturum, cum ex iis, quæ sumus allaturi, nationum penè omnium sententiam, in eam quam sequeris studiorum rationem conuenire perspexeris. Sed anteaquam ad illam deueniamus, de literis quadam simpliciter prius dicere necessarium est.

Apud Ægyptios sacerdotes librorum bibliothecarumve facies tumcorum fasciculo, cui appensa esset sepia cribrumque illi subditum, hieroglyphicè signabantur. Et litterarum hominum memoria, vel marmore, vel ere conspicua, his iisdem figuris insculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITTERÆ ÆGYPTIACÆ.

HA verò species literas, præsertim Ægyptiacas, vt apud Horum est, significabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiusmodi de sepia exempto scriptabant, neque ad hunc vsum alio utebantur instrumento. Quod autem ad sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas significet, non apud Ægyptios tantum, verum & apud nostros quoque habetur. Persius,

Tum queritur crassus calamo quòd pendat humor,

Nigra quòd infusa vaneat sepia lymphæ.

Atramentum sanè Græci σπηροτιμόν appellat. Sunt & alia pleraque sepiæ significata, sed ea inter pisces conuenientiori loco memorauimus. Cribrum vero sub sepia ponere ideo commenti sunt, quia ea prima sunt arma, quibus in pane conficiendo utimur, atque id apud Ægyptios ex iunco contexti solitum: nam ὀλόσχοινος, quem Soloiuncum appellare possumus, vtilissimus ad nassas marinas, vitiliumque nexus elegantium. In Ægypto verò, vti Plinius tradit, cribrorum longitudinem

HH 2

implet. Admonerat autē ea cribri celatura, ita iunco & sepię subiecta, cum qui victui necessaria comparasset, literis dare operam posse. Cui verò desit prouisa frugis in annum copia, alij datur arti, aliamve sequatur industriam necesse esse. In hanc Ægyptiorum sententiā Simonides interrogatus, vtrum diuitiā, an sapientia prius optari deberet, nescire se, respondit, id verò exploratum omnibus esse, sapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida elusit Aristippus, qui à Dionysio illo suo interrogatus, vnde fieret, quòd philosophi diuitum limina terebant, non illi philosophorum: respondit, Quia philosophi norunt quibus egeant, illi autem minime. Sed vt ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, anteaquam pollutionum contagio contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariam apud eos nobilitatem dignationemque eorum fuisse, qui literas callerent, cum literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptiis acceptum aliquandiu seruauere, vt is primas in Republica partes obtineret, qui & eruditione & sapientia maxime præstaret. Et quantum ad institutionem attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentium: Fac periculum in literis, fac in palæstra, in musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

INSTITUTIO.

Sanè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices, in damno non sunt, s v o nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, victus opulentus, vel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuētes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo manifestum est, quòd cum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligunt Hebræi, & farinam pro frumento annonæque omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cum eadem fruges etiam humano generi monstrarint, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studiis decidissent, cum tamen se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimum, legibus verò minimum vterentur. Sedenim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam videtur, si quæ alij de corporis cibo, deque rerum opulentia intellexerunt, ad animi partem, & doctrinæ fecunditatem referamus, cum dubio procul illi per cribri signum *ἱερολυσιμῶς* institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aaron & filiis eius offerendus erat, linguam, hoc est, sermonem, vel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cum verò sape cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solum, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis claræ habentur, cuiusnam sermo vel eloquentia pleniorē perfectiorēve doctrinam induxit quàm is qui copiam totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi verus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa super mel & fauam optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis similia fermentatæ, quos x x i i i Leuit. offerri sibi iubet Dominus, noao sacrificio legem & euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd verò ex duabus similia decimis conficiantur, admonet hæc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamque humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cum astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, verum etiam quocunque verbo, quòd ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum verò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniam, modò rem domesticam, modò annonam genus omne intelligi: atque omnes has locutiones identidem accipi pro doctrina: vt cum præcipit Deus, simulac in terram Canaam ingressi fuerimus, eaque & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne veteres incolas expellamus, sed cohabitare nobiscum permittamus, quin & pecunia nostra eos subleuemus. Hierosolymitanus Hesy chius pecuniam hic hieroglyphicè pro doctrina nostra positam intelligit. x x hic Cibos ponunt, quòd idem est cum fructibus & annonæ. Nam cum aliquem à sceleribus ad virtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atque timorem adductum, & in ditioem nostram redactum inspexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, sed doctrina subleuabimus, & honesti commercij, laudabilisque consuetudinis exemplo pascere, educare, confirmareque pernitentur. Missum facio fermentum in farinæ fata tria absconditum, vbi Eucherius Farinam pro Scientia positam tradit. Quin etiam missos facio non modò panes, verum & totam messem, & patientes campos in diuinis literis pro sacra doctrinæ hieroglyphicè positos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur vbertate, atque de pascuis idem. Vnum illud minime præterierim, quòd vtili admodum documento apud Maximum Tyrium habetur, sermones similitudinem ciborum gerere, sicuti concentus odorum, cum ea sit ciborum natura plurimum, vt fecundissime nutriant: odor aer sit vaporatus, vt sonus aer ictus, quorum vterque cum in re tenuissima consistat,

A consistat, aut nullam, aut minimam habeant pascendi vim. Appetendas itaque monet epulas nutriendas, sermones quippe de virtute, atque adeò diuina in primis philosophia: paruique idè faciendam eloquentiam, eam inquam: quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat vtilitatem: sermonesque illos esse potiores, qui animum rebus optimis cibi instar enutrient. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adfistere ad præsepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè positos, qui olim virtutis cultores fuerint: per præsepia, sacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in posterum allaturi essent. Et Psalmo l x i i i, Super oues pascuæ tuæ. Interpretes per pascuæ vocabulum sacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire sibi videntur, qui ex diuina lege viuunt. Ita nonnulli Psalmo l x i x, Fiat mensa eorum in laqueum. Mensam esse videntur diuinæ inspirationis scripta, quæ Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinam. Idque sibi velle laqueum, in quem Propheta mensam huiusmodi transmutari poscit. Mox & tormentum addit, & multam, qua castigati sunt ob destinationem suam: inde scandalum, propter pristini status diuisionem, totiusque gentis disipationem. Denique vt à mensa demum saturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inscripsit, ANIMI ALIMENTVM, cum id, quòd cibus corpori, studium literarum animo subministrat. Et noster Tullius, Tusculanis, vbi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisque alebatur, cum oblectatione solertia, qui est vnus suauissimus pastus animum. Idem pasci se Fausti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, Animi pabulum vocat. Alibi se vorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

B VT verò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij sacrum etiam scribam intelligi volebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præfagirent, appellabant, vti Prophetam Hebræi, Videntem. Nam veluti cribrum vtilia ab inutilibus disiungit, ita per signa quadam sacerdotes illi mortem à vita discernabant. Et τ' ἀπὶ κοσμίῳ dici solitum de iis, quæ vera compertaque viderentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationum plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrorum, vtrum victurus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idque ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruauerunt, vti simbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum conspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataque essent omnia, quæ vniuerso mortalium generi euentura sunt: adduntque eum & Adamo diuinitus ostensum, atque etiam Moyse: sed hæc illi supremè numinis aspiratione, accidisse crediderim, oraculumque huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, Librum appellatum. Hinc sapientissimi viri Maronem volunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneia futuro successu:

*At pater Anchises penitus conualle virenti
Inclusus animas, superumq; ad lumen ituras
Lustrabat studio recolens, omnemq; suorum
Forte recesserat numerum, charosq; nepotes,
Fataq; fortunaq; virum, moresq; manusq;*

C Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaque huiusmodi, veluti relata in deorum acta, intelligere visi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

A Lij dicunt per cribrum consummatum virum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanis que rebus sciat appositè disputare, quòd veluti eius instrumenti munus est a pludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumque usus & experientia faciat, vt bonum à malo, rectum à curuo discernamus: vt meritò à Marone dictum sit, Mystica vānus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis diciturum, Absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, inutiles ciues non secernere ab vtilibus, milites ignaues à strenuis: quòd dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbium est, Stulti ad cribrum, cum illi notantur, qui rem, aut negocium, quòd vires exuperat, aggrediuntur: Non enim stultorum est naturæ secreta inuestigare. Quamuis alij putant id ideo dictum, quia si Thesali velit errores omnes corrigere, vel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quòd est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorum conatum esse velle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cælestem summam sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrum, eadem omnino sententia transfulerint) aream itaque suam purgabit, vt quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumque in horreum condat, paleas verò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia x x v i.

TERMINVS, META VE.

P ER idem quòd superius posuimus hieroglyphicum, terminum etiam metamve significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profecerit in literis, ad tranquillum iam

vitæ portum applicauerit, eumque scias posse demum habere suæ vitæ modum, neque hallucinari amplius in iis, quæ mortalium generi accidunt malis. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur, cognitionem assecutus est, ut vndeunque prudentissimus effectus, neque secundis intumescat insolenter, neque aduersis perturbetur: in vtranque verò fortunam ita se compararit, ut æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat.

HUMANÆ DISCIPLINÆ.

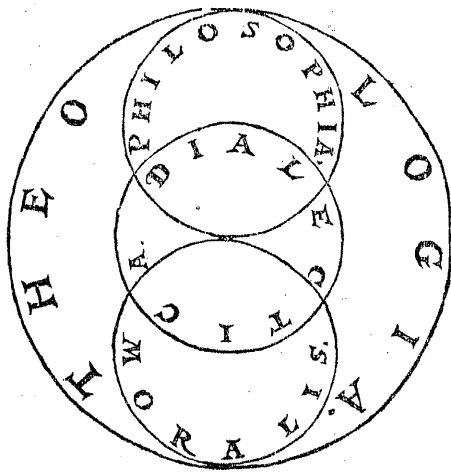
Acribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificiis autem fermentum non vltimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt verò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, ut plerique diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis variatione subiiciuntur: vnde vulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantique tenore quodam perseuerant, eodémque semper habent modo, atque parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit providentia, neque perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atque hoc illud est, ut sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, uti dicebamus, Theologi humanas has intelligunt disciplinas, quarum quidem vis & materia in locutionibus ipsis omninò consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, vis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio, quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

Quo igitur hieroglyphico humaniora studia significantur, expositum est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisque figurarentur, explicare. Diuina verò quod primum sibi signum poscant, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, uti latius in figurarum mathematicarum commentario differuimus: nempe quòd in ea figura neque principium, neque finem inuenire sit, quod æternitatis est proprium. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Perfæ verò cum Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi cellissimam speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hinc ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPEDIA.

Non temerè igitur Ægypti sapientes, Græcique antiquiores, qui priusquam sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabantur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam vocauerunt: nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulata, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomè est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentiis adèd inuicem compliciti designabantur, ut vnus centrum alterius principium & circumferentia esset, in hunc scilicet modum: per illos quidem interius ductos, alia quadã ratione quam superius dictum sit ex Origene, humanas disciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ vi instituta, considerata, examinataque, mortalium mètibus infedere: per illum verò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorum centra & circumferentias in semetipsum amplectitur, diuinã ostendebant. Verum eadem hæc Leuitico intelliguntur ex ornatu Pontificio, qui totus est hieroglyphicus: sibi enim Pontifex humeros primùm præcingi iubetur, hoc est, moribus optimis atque castigatissimis ornari, praua scilicet opera cohibendo: mox logium assumere, quod dubio procul rationis intelligentiam suscipiendam indicat: inde quam vocant Manifestationem, quæ quidem rerum est disciplina videlicet philosophia, per quam naturæ secreta omnia peruestigamus, & veluti cerberum quendam ex imis penentralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco veritatem, quæ dubio procul ipsa est Theologia. Obseruat verò Cyrillus ordinem in ornamentis his assignandis: quoniam non prius de ratione verborum disputare debemus, quam mores composuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & vero cognoscendo minus idoneos reddat: neque rerum cognitionem prius aggrediendam, quam sermonum rationem prius intellixerimus: neque Deum & cœlestia contemplari posse nos manifestum, priusquam per mores,

F

Aper ratione, per rerum cognitione quosdam veluti gradus, per quos ad veritatē in sublimi confidentē erigi possumus, nobis præparauerimus. Ut verò alij rem copiosius tradidere, morale in primis discere debemus, quæ in humanæ degēdæ vitæ ratione modòque occupata est, effrænis quippe excurfionibus iræ, animisquæ contumendis, fordidibusque omnibus excutiendis, quando memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignū non intrare spiritum sapientiæ. Neque enim polluti, qui scilicet morali disciplina minus instituti essent, in tabernaculum admittebantur apud Mosem, sed cum plebe sub dio habitabant, sese interim expiantes. Præcipuè verò hoc præstare possunt oratoria & poetica facultates, cum Oratoris sit proprium, bonū esse virum, & Poetica omnis laus & exēplar virtutis habeatur, ut Magnus Basilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui sunt adèd imbecilli, ut diuinorū per voluminū pondera sustinere nequeant, idèoque validiorem cibū omnē auerfantur, quare modò per fabulas, modo per historiarum exēpla deducendi sunt. Quòd si eueniat ut tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide consequantur, tunc ordeacei quinque panes, quinque scilicet Mosaicæ, diceret Cyrillus, institutionis libri gustu asperiores, & pisces duo pro pulmētario, hoc est, Euāgelica & Apostolica disciplina, pabuli longè suauioris, satis superque futuri sunt ad omne bene instituti animi robur confirmandum. Quamuis non desint, ut varia sunt mortalium ingenia, qui partem hanc de moribus (hoc *κατὰ πάρεργον* asseremus) è disciplinarum choro summoueant, tum quòd mores ad cuiusque populi libitum componantur, exemplòque potius & vtu ipso, quam ratione vigescant: tum quòd non eadem apud omnes iustitia, neque fortitudo, neque vllum ferè virtutis genus, quod non alibi virtus existimeretur constareque prorsus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienses iustissima omnium est lex Pelargica, de parentum senectæ renutrienda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil sanctius: apud Chios honestissimum atque sanctissimum habitum est, eos, qui sexagesimum ætatis annum implessent, trucidandos inter se publicè committere: quod moris in Iulidæ Co insulæ vrbe Menander fuisse notat, ut apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ commentario. Quòdque in huiusmodi dissimilitudinibus sententiam in Institutis Theophili Græcè legi, Athenienses aduenas & hospites omni officij genere prosequerentur, apud se permanere adhorrabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatum cooptabant. Lacedæmonij contra aduenas non admittebant, hospites vnus tantum noctis mora receptos, vrbe mox eieciabant. Vnde quod Paulus Iurisconsultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, idèoque pro argento, non autem pro supellectili habitum, indicat nihil aliud esse quam humanum placitum, totamque Iurisprudentiam in sola denique hominum voluntate consistere roborarique.

DIALECTICA.

Sed rem nos nostram prosequamur. Addiscenda statim à morali postmodum est rationalis disciplina, quam ipsam Dialecticam, hoc est, sermocinatricem vocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnantias captionesque anxie tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaque syllogismi serenitate tranquillet. Nam etsi mores Mosaici composuerant, essentque in sanctuarium recepti, sacra tamen nondum atrectabant, nisi prius dialectico famulatu seduli Leuitæ sacris ministrarent.

NATURALIS PHILOSOPHIA.

Naturalem inde philosophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de iis quæ sunt in mundo, querit. Hæc autem disciplina opiniones, lites & dissidia, quæ inquietum hinc inde animum vexant, distrahunt, lacerantque molliter sopit atque componit, ut ita demum ad sacra admitti, nunc superioris regis multicolorem, id est, sidereum aureum ornatum, nunc cœlestis candelabrum septem luminibus distinctum, nunc pellicea elementa in Philosophiæ sacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

Postremò Theologia est amplectenda, quæ, uti dictum est, omnes amplectitur disciplinas, cuius munus est solidam præstare pacem, quam neque mores humanæ fragilitatis sanctissime quantumlibet instituti, neque colloquiorum curiosa cognitio, neque naturæ totius peruestigatio præstare potuerunt. Tunc verò pax hæc firmissimo nobiscum est fœdere sancita, cum motus omnino nullus aduersus rationis imperium discessionem vllam meditatur, cum omnia cogitationum nostrarum dissidia composita sunt, sopiti sensum impetus, discussa oppressaque penitus cupiditarum coniuratio. Hæc illa est Pythagoreorum amicitia, quam totius philosophiæ finem autumant. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, vbi nullo imaginis intercedente velo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarum itaque gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcumque sunt in vnum contrahentes, nunc vnum quasi Ostrin, admirandus diceret Pegasus, in frustra plurima vi Tiranica discerpentes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate consummemur, indiuiduæque mox copula complexiue non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodammodo vnum penitus euadamus.

Ut verò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circumdari Deum, Maximus Tyrius mihi videtur intelligere. Circundatur autem is, qui coram, retrò, ad dexteram, atque ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum verò qui Deum circumdare videntur, illi retrò esse dicuntur, qui per virtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum se qui persunt. Ea verò plurimum in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, ut quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui videntur, qui naturalem secuti philosophiam, usum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perque inferiorem indaginem, ad superiorum cognitionem peruenire conituntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumque visum excedentium, rerum scientiam perscrutantur. Coram denique Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, ut Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, facièque quodammodo in faciem intente, veræ felicitatis participes facti, dii quoque & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti retrade, ut Pythagoræ vocabulum interim vsurpem, ritèque instituti, animam vndeunque puram, sanctam & immaculatam Deo videntur asserere: atque ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuque absolutissimo præditi, soli hominum super hominem euecti, terque quaterque beati efficiuntur.

T R I A S.

Quatuor itaque circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partes. Sedenim Salomon, qui diuino afflante Spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem perique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi vendicant, non temerè secuti sunt, treis tantummodo totius disciplinæ partes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem volumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum; mores utique per Prouerbiorum præcepta docens naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neque etiam Logicen distinctam ab his portionem arbitratus est, quæ in vnaquaque disciplina per se ipsa conscribitur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunque subregminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere volueris. Nam cum institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiam probabilem sermonem suum efficiat, nisi ita loquatur, ut ipsius rei quæ in promptu est ratio, verisimilitudo, ipsa denique veritas deponere videatur? Vnumquenque igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia videntur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentur in sacris literis. Nam quod Abraham ubique locorum se morigerum & obsequentem Deo præbuerit, moralem innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profunda que & abdita quæque rimatur, naturæ indicat philosophiam. Contemplationis verò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quod Israël ob diuinorum contemplationem appellatus fuit: nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspecta cæli castra Dei sedes, & angelorum vias, scilicet à terris in cælum vsque surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quam Græci, Latini que Theologi plurima disputant. Quintæ etiam ipsa elementorum natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere videtur, terra scilicet vnà cum aqua, inde aer & æther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus constituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistrum morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atque illæ vel priuatæ, vel publicæ, vnde œconomia, atque politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt, exemplo describuntur. Facit verò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus varios aut hortantur ad imitandum, si præclara sunt: aut absterrent à perperam factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc verò amplius, aquæ variis ventorum flatibus agitatur, mores in humana natura varios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atque pars hæc illa est, quam Ethicem Græci dicunt, quam vnusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & vniuerso demum mortalium generi profuturus. Terræ pariter atque humori vnde quaque circumfusos est aer, atque vnà cum duabus quæ simul adhærescunt partibus, nascentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aer naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ variationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum vsque cælum, ut multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci Theologiam nominant, vltra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò præterita est, cum ea minimè particularis scientia esse videatur, sed tanquam spiritus harum vnicuique partium insita, coalitave: per eam enim historiam scribimus verisimilem, per eam morum rationes varias edocemus, per eam naturæ vim perscrutamur, per eam demum ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, uti superius dictum etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, utpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere.

DE IIS QUÆ PER COELVM RORE PLVVIVM

& aliquot aquarum genera significantur.

Aegyptij quidem de disciplinis hoc modo in vniuersum differere consueverunt. Quatuor verò illas,

illas, Arithmetica per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII. lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quod aliis ea commentariis sunt à nobis explicata. Atque ut susceptum semel negotium peragamus, quamuis alia nunc circumacti via, eandem tamen metam contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cum antiqua Aegyptiorum dictata conspexissent, qui cælum imbre rorulento liquidum in doctrinæ significatum pingere instituisent, Mosemque ex ea quam adulescens in Aegypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim usum animaduertent, ea multa quæ de pluuiis, de fontibus, de fluminibus, de mari, deque aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi vetustatis exemplum interpretati sunt: quorum ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes post Aegyptiacas illas explicare congruè existimaui.

I N S T I T V T I O.

Ut igitur profati sumus, cælum Aegyptij rore pluuium cum pinxissent, disciplinam institutionisque laborem & operam intelligebant: mirâ etenim est vtriusque rei similitudo. Nam veluti ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcunque moliri apta sunt, humectat, pascit & liberaliter educat: contra verò in iis quæ natura proprietateque sua obturata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquam potest: ita in hominibus erudiendis instituendisque euenit, quorum ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiuntur: contra verò si plumbeum & obtusum, atque honestis artibus & disciplinis auersum, institueri aggrediaris, nihil profus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, dicere potest, ut apud Horatium. Ita demum disciplina contumacem nata naturam, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentiæ lærabitur. Sanè Pindarus eius rei, quæ plurimum ad fecunditatem faciat, ratione habita, irrigationi similem esse laudationem dixit. Nam quemadmodum illa plantarum vim auget, & ut lætius proueniant efficit, ita virtus dignis poetarum scriptis commendata mirificum suscipit incrementum, laudatam enim virtutem gliscere, vulgò etiam dicitur contra vero loca quæ aquarum beneficia non suscipiunt, plurimum infœcunda sunt. Et diuinæ literæ ubi agri cuiuscunque sterilitatem, desertaque & inhospita tesqua notare volunt, Inaquosum dicunt, ut Psalmo LXXVI, Exacerbauerunt altissimum in inaquoso. eodemque modo sapiens. Quod verò facit ad doctrinæ sapientiæve significatum, in iisdem literis cum Psalmographus desitutum in aduentu Christi promptuarium illud vaticinationis donum prævideret, neque diuinationem ipsam quicquam amplius producturam, Psal. CVI, terram frugiferam in falsuginem vertendam oraculo haudquaquam vano præfagiuit. Marina autem aqua ἀπρυστος Homero dicitur, quod nullum ex ea fructum possis decerpere, proptere quod aded est falsuginosa.

D O C T R I N A G E N T I V M.

Eiusdem falsedinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quod sine fructu esset, propter rerum quæ sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinem, intractabilis, dum neque quidem humanis hostiis abstinebant, & alia dicta: fœda faciebant, sceleraque ac turpitudinem omnem diis etiam suis adscribebant, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot præterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quam mera lasciuia. profanis quippe & imparis ea dulcis & delectabilis, piis, verò syncerisque inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, virtuti documento sunt, non esse à duris terræ laboribus ad vndarum molliem atque lasciuam dilabendum. In has autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo induendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarum orbem profecturos, qui omnia commutarent, mansuacerent, & habitabilia frugiferaque redderent, amaritudine omni dulcium aquarum corruio delinita.

D O C T R I N A C O E L E S T I S.

Pindarus plerisque locis hieroglyphico vitur hoc dicendi genere, ut cum canit, χαλιτον ἀρδων κελύματα ἄροσση, hoc est, optimo pulcherrimove Gratiarum rore irrigant: id quod odoratum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, ut denique per rorem eloquentiæ leporem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cum Mosem audimus cælum ad audicnda quæ loquitur, ac terram etiam ipsam inuitantem, doctrinamque suam uti pluuiam concrefcere augurantem, eloquium uti rorem plucere meditantem, esseque quasi imbrem & stillicidia super herbâ & gramina, quæ manifesta sunt doctrinæ celestis symbola: Quin & Angelici chori Aquæ vocabulo designantur, ut Psalmo: Et aquæ quæ super cælos sunt laudat nomen Domini. Vnusquisque autè Prophetarum simulacros adaperuit, terrâ irrigat vniuersam, hoc est, ut interpretatur Adamantius, disciplinâ in aures & in corda hominum infundit. Dauides autem noster per lignum propter aquarum fluentia plantatum fortiferum & opportuno prouectu lætè reddi, hominè intelligit, qui diuinâ præcepta susceperit, quibus in genia non aliter quam plantæ aquis irrigantur. Sanè Moyse diuinitus ab aqua nomen inditum facile crediderim, qui vberissima diuinarum humanarumque rerum omnium doctrina mortale genus in æterna esset secula instituturus. Moys enim Aegyptiis aqua dicitur: quamuis euentus nomini causam dederit, quod à Thamura Pharaonis filia ex profuente, in quem à patribus acerbissimi edicti regij metu proiecus

proiectus erat, diuinæ ita providentiæ commendatus, in cistula iacens exemptus esset. Antiquitas demum tota disciplinam aquis comparavit: hinc Pegasus, hinc Castalius fons, hinc vnde Cephisides, hinc Permessus, Iliissus, Termeffusque fluij, totaque, vt semel dicam, Aonia aquis irrigua: vnde, vt fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cum Damocetas & Menalcas ingenij & artis doctrinæque suæ periculum alternis cantando fecissent, Palæmon vtriusque virtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

Musica porro Pindari commentatores ex aqua fieri autumant. Et Varro tres Musas ponit, vnam quæ mera tantum voce consistat: alteram, quam aëris isti sonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu nascitur. Hinc percussa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui stillat ab alta, vt Theocritianū illud imitemur: *ἀδου δ ποιμαρ τὸ τὸν μέλος, ἢ τὸ καταζέει τῆν ἀπὸ τῆς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ.* Cum verò tam nostri quàm Ægyptij pluuias plurimum in doctrinæ cœlestis significatum acceperint, causa ea esse videtur, quòd imbres longè fecundiores aquis aliis esse, magisque nutrire, & celerius confici experimento compertum est. Hinc Hesiodus Theogonia, fecundum cœlum dixit, propterea quòd, vt interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus vt cœlo descendit Iuppiter imbrì, omnia terra nascencia fecundantur. Hinc Menander:

ἔξ ἰδρὸ ὕδατος γαῖα ἄμωρ ἑλλῶν ἰμβρίων περὶ ῥιτῆρ. *Amore tellus imbrum peruritur.*

Eodem modo doctrina ea, quæ cœlitus instillatur, longè fecundior est, quàm quæ ab hominum opinionibus emanauit. Huiusmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicumque Christianam sequimur institutionem, ex quo tempore super Hebræos decidere olim desiere: quod non temerè præmonstratum libro Iudicum eo loco legimus, vbi Gedeon Ephraimita, qui & Microbaal, Madianitarum Amalechitarumque & Arabum viribus Israëlitas omnes opprimentibus, signum petiit à cœlesti numine, quo se populumque adhortaretur ad virile aliquod facinus aggrediendum, & se suosque de montium solitudine liberaret, in quibus, patriis expulsi finibus, extorrem vitam rerum omnium inopia laborantes agitabant: excitatus itaque Gedeon oraculo minimè contemnendo, cui tamen haud facillè fidem adhibuerat, ob ita accitas res, vt facillè esset omnia desperare: Sequar te, inquit, sanctissime, tua erga nos propensæ voluntatis signum id affectus, si ros scilicet ceciderit super lanæ vellus in area stratū, & terra circum arida perfluerit: id quod vti petierat, factū est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquit, super terram deciderit, ea que tantum aspersa, stratū vellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cum iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus, victoriam est felicissimam consecutus. Hic, vt interpretantur sapientes, vellus lanæ populū indicat Israëliticū, terra verò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui verò ros cœlitus decedit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitus indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquas autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea verò quàm secundum accidit postulatū, aruit vellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuiā, nobis verò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes aperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI: sed rem copiosè tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne pluerent imbrem super vineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficiis ne prouenirent in Israëlitis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neque vltra Ioannem processerunt. Quod verò ad gentes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænucciāse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ iniqua prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, vt doceret, ostenderetque futurum, vt populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua vinum fecisse, vt ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, venire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter non temerè, neque contanter plebs gentium è plateis & truiuis, vt se quisque obrulerat, conuocata conflueret & conueniret: vinea enim Domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam vino instillare institutum sacrificio nostro, quæ modico temporis momento vinum fiat, vt receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamuis longe sublimiore significato, preces quæ huiusmodi mysterio adhibentur, humanam naturam indicent aggregari ad diuinam, vti diuina humanam ad se traxit. Hinc Irenæus de Ebionitis loquens, qui vnionem Dei & hominis non recipiebant: Reprobant, inquit, hi commissionem vini cœlestis, & sola aqua secularis esse volunt. Alio tamen modo sententiæque longè sciore aquam vino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent vinum aqua, vt id scilicet innueret, quòd austero amariorique Dei præcepto iam tum Iudæi illi sentiores aquæ dilutionem immiscere cepissent. multaque laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cum alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectum est à Domino: vt de menthæ decimatione, & cameli deuoratu, tum illud apertissimè: *Quare vos transgredimini præceptum Dei propter traditionem vestram? Nam, vt inquit Irenæus, non solum per præuaricationem*

A cationem frustrati sunt legem Dei, miscentes vinum aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisæica vocabatur, in qua quædam quidem auferebant, quædam verò addebant, & ex libidine suā interpretabantur, & vt ait Esaia, & Psalmographus subicribit, labiis Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eumque frustra colēbant, cum doctrinæ & præcepta hominum edocerent.

A Q V Æ R E L I Q V Æ.

Q Vonia verò varia admodum est aquarum consideratio, operæ precium videtur, priusquam huic commentario finem imponamus, aquas distinguere, singularumque mox specierum significata pertractare. Primæ autem omnium videntur esse pluuiæ: de quibus abundè est à nobis disputatum. His nubes necessariò coniunguntur: harum igitur significationes statim subiiciemus. Subsequentur inde fontes, mox fluij, in quos naturæ ipsius impulsu torrentes inferentur: demum construenda erit cataracta. Hinc se offeret mare vastum & magnum, cuius pars nobis erit percipienda: iisque demum quæ in conspicuo sunt enumeratis, descensus erit in abditam puteorum profunditatem. In vniuersum autem aquæ singulæ vel limpidae tranquillæque reperientur, vel turbidæ atque procellosæ: quo constituto, singularum hieroglyphica commodius exequemur.

N V B E S. P R O P H E T Æ.

N Vbes in diuinis literis Prophetarum significato passim positæ, in quas scilicet Dei veritas extenditur: atque hæc dicuntur mandatum Domini audire, & quo tempore quòve loco pluuiæ sint effundendæ, cognoscere, & à quibus etiam eas suspendere ipsa res exigat. De quibus, vti superius habetur, Esaia: Et mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Donum enim Israël Vineam appellat vates diuinissimus, mandatumque ait nubibus ne super eam pluerent, hoc est, ne Prophetæ oracula sua vterius in Israëliticum populū conspergerent. Quod aurea ad nubem facit, manifestum est eam fuisse multa obscuritatis caligine circumfusam: arcanumque illud de Christo mysterium, vnde nostra omnis doctrina deflaxit, per tenebrosas aquas, densissimis quippe nubibus collectas, Psal. xvii. indicari theologi monuerunt. Nam vbi, Et nebula puluis pedum eius, Eucherius nebulas pro mysteriorum velamento hieroglyphicè positas ait. Nam & caligo in id accipitur significatum, vtpote quæ diuinorum secretorum operimentum intelligatur, vt Psal. Caligo sub pedibus eius atque alibi. Posuit tenebras latibulum suum. Est & vbi significat perperam admissorum abolitionem: vt apud Esaia: Deleni vt nubem iniquitatem tuam, & quasi nebulam peccata tua. Eucherius idem, vbi legitur, Velut nubes petransiuit salus mea, iniquorum ait tempora significari. Quinetiam propter eandem prophetiæ duritiem atque difficultatem, doctrinamque solido velut quodam corpore concretam, ac minimè diffluentem, ex grandinis metaphora signatam Psal. vii. viri iidem diuina mente præditi tradidere. Alii qui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimum ponuntur pro duritia atque rigore delinquentium. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga vestra fiat hyeme vel sabbato: sunt qui per hyemem, sordidū quippe & ignarum tempus, intelligant hieroglyphicè humanam vitam in peccatorum immunditiis occupatam, scelestumque voraginibus immerfam atque detentam: per Sabbatum autem, cessationis diem: annui verò dicant, cauendum identidem ne cum dies illa ingruerit, desides & à bonis operibus cessantes deprehendamus. Non enim sufficit non peccare, nisi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis est verita conseruari, quàm contumacis facienda relinquere. Ac de niue, & omni glacie, sentit idem Eucherius: de pruina verò secus, quippe quam abstinentiæ symbolum esse tradit, propterea quòd ea sit in causa, vt calor corporis ad salubritatem refrigeret: eaque de causa dictum, Factus suus, licet vter in pruina. Et quoniam huc incidimus, Lxxvi. Psal. vbi legitur, Et virtus eius in nubibus, Theologi Apostolos identidem per nubes interpretantur veluti procul extantes, & supra terrena omnia negotia in altum euectos, diuinique insuper Spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & vniuersam terram inundarent, vnde fecundissimos bonorum fructuum prouentus obtinerent. Huiusmodi enim pluuiam decidere, & rorulentum imbrem terram irrigare, nostra pietas per preces precere consuevit.

F O N T E S. L I B R I.

S Equuntur fontes, de quibus Psalmo sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israël Dei laudes in Ecclesiis emanare: quod ita Theologi accipiunt, vt intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, veluti ex quibusdam fontibus perennibus, Israëliticò olim populo Dei doctrinam atque cognitionè affluxisse: ex quibus fontibus viri illi sanctissimi ac Deo pleni multa hauientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiam, primos Christianæ pietatis doctores à Christo electos, per aquarum fontes qui repente apparuerint, interpretes plerique designant, vbi Euthymius vniuersim veterum sententiam secutus, sepe numero ait per Aquam, euangelicæ prædicationis doctrinam significari. Iam quod David ait, Inter montes transibunt aquæ, potabant eas omnes bestię agri: ostendere voluit, nulla tam alpestria, tamque inaccessibleia loca fore, in quæ doctrina diuinæ legis non sit penetratura: nam per bestias plerique sacra Scripturæ locis impij ponuntur, & qui nullam adhuc rerum diuinarum doctrinam audierunt. Et quòd Levitico legislator vasa omnia pollui dicit, in quæ pollutorum morticinum inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarum, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarum, doctrinam intelligens, & Magistros: qui

qui quod pravis nonnunquam moribus polluti sunt, non tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus, Omnia quæcunque dicunt vobis, facite & custodite, secundum autem opera eorum nolite facere. Ad hæc sextis Hebræorum castris per XII aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII interpretatur, de quorum fontibus derivatæ aquæ totius terrarum orbis siccitatem rigant. Communi verò scriptorum omnium consensu, dulcedo aquis præcipue fontanis attribuitur, quamvis in optima aqua neque sapor neque odor vllus à Physicis requiratur. Quia tamé scientibus, cum scilicet sicco sput ore viator, aquæ potus suavissimus accidit, factum ut poetæ dulcis aquæ saliente sitim restringere riuo, inter oblectamenta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, hoc est, tam suauem tamque dulcem & amabilem aquam, ut mellis similis esse videretur. Chryostomus quoque aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cum nusquam legatur mel à Mose de petra vnquam eductum. Apud Davidem verò Psalmo LXXX, Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicunt: Paut Christus IIII millia hominum septem panibus, quia potauit, eos mellita doctrina sua vsque ad saturitatem. Res enim omnes ab eo gestæ, præter historiam, mysticum etiã sensum secum trahunt. Quæ dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa vnde fluebat aqua, ut Apostolus ait, erat Christus. Atque hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea, ad Deum fontem viuum. Esaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ viuæ derelinquendum conqueratur.

FLV VII CHRISTVS.

Sedenim in fluuiorum metaphoris longè frequentius est in diuinis literis Christi significatum: vt eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatem quam incolit Deus: vbi nostri Theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluentia, de quibus Psalmo primo multa disseruere. Hinc apud Prophetas legas: Ecce ego ad eos delabor quasi tranquillum flumen. Et Ecclesiastici 24. Ego sapientia effudi flumina: ego quasi trames aquæ immensæ de fluuio: ego quasi fluuius Dorix, & sicut aquæ ductus exiui de Paradiso: & quæ sequuntur in hanc sententiam. Quinetiam ait Dominus, flumina aquæ viuæ de ventre eius qui crediderit emanatura: quo sapientiam & facundiam intelligi voluit, Ambrosio interprete, quam affecti erant ij, qui diuino afflari Spiritu meruissent. Itaque Apostolorum doctrinam & institutionem præuisam à Psalmodographo, Theologico loco volunt, vbi Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina voces suas, habetur. Et per amnes qui per eisdem alueos decursuri erant, subsecutos doctores accipiunt. Non negarim verò quod tradit Eucherius, flumina nonnunquam pro populo accipi, qui nondum in fidem receptus esset: in quam sententiam corruat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas vidisti, super quas meretrix illa sedet, populi & turbæ & gentes sunt, & linguæ. Eisdem tendit Esaiæ dictum, cum Beatos appellauit eos, qui super omnes aquas seminarent. Apud Abacurta prophetam legas, fluminum terra scinderetur, quod de Hierosolymis dictum Græci tradunt, quæ scilicet fuerit Prophetarum patria, qui fluminum instar eam irrigabant, sed ad IESU Christi aduentum hiatura esset, & rimis aperienda, omnisque humor alueo ita fatiscente defluxurus, penitusque defesturus, futurum scilicet vt pristina exacerceret varicinatio, quod euentus comprobauit. Quod verò sexto supra centesimum Psalmo legitur, Deserta reddidit flumina, & aquarum fluxus in sitim transmuit, flumina scilicet exiccavit, & quæ terra prius erat irrigua vliginosaque, ita desertam reddidit, vt prorsus sterileceret, & aquarum venas abundantes ita obturauit, ne vlla inde potio, sed sitis potius profiliret, Euthymius Græcus ipse ad Græcos philosophos referri dicit, qui scilicet cum eloquentiæ quasi fluminibus & disciplinarum varietate & copia redundarent, omni demum sapientia destitui visi sunt, cum illiterati ac piscatores homines eos reprefferunt.

TORRENS.

Accedit huc torrens, cuius significatum ita refertur ad eloquentiam, vt torrens facundia veterum scriptorum sententia dicta sit ea dicendi vis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quam in Pindari commendationem ita describit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres

Quem super notas aluere ripas,

Feruet, immensusq; ruit profundo

Pindari ore.

In diuinis verò literis mentio fit de quodam deliciarum torrente, Psal. supra xxx quinto, pro quo plenissima Christianæ doctrinæ fluentia intelliguntur. Torrentem autem dixit Psalmodographus, ob tempestiuam doctrinam, quæ à Christi ore loco, & tempore diffluebat, propterque eius in suadendo & arguendo vehementiam, affluentissimamque vim. Quin & propterea ea multa, quæ de prophetis sermonibus collecta in vnum adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & vehemens est ac violentus, & ex multiplici aquarum concursu corruatur: vnde ait Eucherius, per torrentes insignium prædicatorum eloquentiam significari. Alioqui torrens in iisdem diuinis literis pro concupiscentiæ stimulo ponitur, quæ vel difficulter superetur, vel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hic præterire non est animus locum in Psalmo, Sicut torrens in Austro, quam exultantis esse vocem, inquit Eucherius, & ex vitiorum vinculis ad libertatem, conuersionemque redeuntis,

A redeuntis, qua pro soluat vt diuinæ aspirationis auxilio atque ope, ex peccatorum captiuitate soluat, sicut confrieti glacie torrentes, Austri tempore soluantur.

CATARACTA.

Est & diuinarum literarum proprium, vehementiam vel in sermone, vel in opere, aut alia quapiã vi, per cataractam significat: atque hæc est cataractarum vox, cuius mentio habetur Psal. LXXI. Est verò cataracta, aquatici cuiusdam aluei coarctatio, vbi aqua in angustum vel natura, vel arte collecta, aut sponte, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atque etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura est cataracta, nihil aliud quam strepitum & impetum præ se fert: eaque est naturalis eloquentia sermonisve copia, nullo studio, sponte profluens. Quæ verò arte construitur, & vim & efficacem operum vtilitem suggerit: atque huiusmodi est dicendi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atque exercitatione comparata.

MARE.

Quemadmodum autem fontèsque fluuiique omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuegit in pelagus. Vt verò loco hoc ea prætereamus, quæ multa super mari ex Aegyptiorum doctrina in Pisce diffusimur, contenti nunc erimus, aliquot locis, quos ex diuinis literis eruemus.

PERDITIO.

Id verò cum primis proprium est maris significatum, vt perditionis indicium sit, ob ipsam quippe profunditatem, vt pote quæ idonea admodum sit ad suffocandum, quanquam alia de causa Mare apud Aegyptios pro Pernicie ponebatur, vt suo loco docuimus. Quod ad perditionem attinet, eo significat Theologi Prophetam aiunt Psal. xvi canere, se de aquis multis eductum. Passim verò interpretet, Exundantes fluctus pro Calamitatum excessu accipiunt: & per turbulentas aquas supra quædam doloris ostenditur vehementia, quæ omnem respirandi facultatem exuperat: vt Psal. LXXVII affixum se clamat in profundo luto, vnde nulla se vi possit expedire: rapidissimis demum vorticibus deuoratum, in imam maris se dem deiectum esse, in quem vsque locum tempestas etiam accedat, quæ arenas omnes æstu commisceat atque perturbet: qua quidem nulla maior describi potest inquietudo: primò enim aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limum, cui affixus inhæscat: inde maris amaritudinem, & immensas vndas: postremò eas, sæuis tempestatibus agitata: meri tò itaque paulò post se de profundo huiusmodi liberari supplicat, ne tanta rerum vexatus perturbatione deficiat.

HOSTILIS IMPETVS.

Apud eundem hostilis impetus, & subitanea quædam oppressio, per aquam indicatur, Psal. cxxiii. Cum exacerbatus eorum furor in nos debacchareretur, sanè aqua demersisset nos, quod vt magis exasperaret, addidit: Torrentem pertransiuit anima nostra: vbi impetuosos inexpectatosque hostium insultus incursum repentino prouentes, torrenti turgido comparauit, quem tamen auxilio Dei fretus tutò pertranferit. & quasi parum adhuc dixisset, superaddidit: Sanè pertransiuit anima nostra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atque pericula. Tale aliquid apud Maronem legas:

Diluuio ex illo tot vassa per aquora velli.

Idemque alibi nubem belli dixit, vt unque desumptum ex Pindaro. Isthmiis enim ἐν πολυθρόνῳ σαλαμὶς ἰνὸς ὄμβρο. & alibi: ὄρεϊς ἐν ταύτῃ νεφέλῃ. Apud oratores historicosque & turbines procellas sæpe pro bello positas inuenias. Causa verò cur aqua vehementiores indicet ærumnas, ea est, quòd pericula casusque reliqui corpori soleant ex vna aliqua parte labefactare, aqua verò vniuerso statim corpori circumfusa, omnibus euestigiò me mbris impedimento est, atque vndique oggerit difficultatem atque molestiam.

ÆRVMNÆ.

Hinc Psal. LXXXVII, vbi legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbaciones & ærumnas omnes intelligunt, quæcunque affligere possunt humanum genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumant. Fluctuare autem verbum sæpe pro Perturbari ponitur. Sedenim aliquando pro timore posita fluctuatio, vt Psal. LXXI, Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod vltius pertimescam.

DILVVIUM.

Accedit huc diluuium, de quo Psalmo xxviii, Dominus diluuium inhabitare facit: siue vt alij reddidere, Diluuium sedat: vel, Tempore diluuii regnum obtinuit. Vt unque, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniam hic gentes intelliguntur, quæ suarum inundatione cupiditarum, in vitiorum pelagus & humanorum affectuum voraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptæ seruatæque sint. Alio verò loco, Psalmo quippe xxxi habetur, Diluuium aquarum multarum proximè ad eum non accedet: per huiusmodi aquas supra modum exundantes, tum scilicet excrecentia ripas flumina prætereunt, vel mare turgidum per littora spatiat, quas supra memorauimus calamitates intelligi volunt. Ita Euthymius, & plerique alij sentiunt.

Eodem modo ubi fit de abyſſo mentio, vaſtom calamitatis pelagus figuratur: vt Pſal. xli, Abyſſus abyſſum inuocat: quod ita accipiunt, profunda atque vaſta calamitas vaſtiorẽ aliam ſemper vocat calamitatem, quod alij dixerunt Malorum hydrant, cum ſcilicet aduerſe res cladẽs que continenter ingruunt, ac velut vnda ſuperuenit vnda, aliã poſt aliam ſuccedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, vt vniuſcuiuſpiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinem: vt pote, peccatorum cumulo neceſſarium eſſe ingentem cumulum miſericordiã. Alij per abyſſos hos nouam & veterem diuinarum inſtitutionum doctrinam intelligunt, profundiffima enim vtraque eſt, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, Pſalmi dictum huiuſmodi citans, profunditatem inquit Scripturarum inde colligi. Neque illud non probat, vt verus Teſtamentum noui egeat auxilio, & veteris nouum. Quin & humanam mentem vnicuique abyſſum eſſe dicit, quia nequeat ſemetipſam ipſa comprehendere, niſi ſuperioris abyſſi ope ſubleuetur, vnde ſcilicet aſſulgeat lumẽ quo alti profundi tenebras diſcutiat.

LACVNA FOSSA QVE.

AB abyſſo haud multũ diſſimilis eſt alia aquarum ſpecies lacuñoſa, eãque plurimum turbida, cœnoſa atq; fœculenta, quã nimirũ pro Cladibus & ærumnis accipi ſolet. Ita dictũ Ezechielis interpretatur, vbi Dominus ad Hebræos: Aperiã ſepulchra veſtra, & educã vos de Babylone. Frequenter enim in diuinis literis pro vna eadẽque re ponuntur, ſepultura, vorago, infernum, abyſſus, foſſa, lacus, & ſimilia. Pſalmo xxvii, Similis deſcendentibus in lacum, nonnulli profundiffimas foſſarum altitudines intelligunt, vnde non detur emerſus: nonnulli ſepulchra foueis excauata. Sedenim Pſal. xxxix, Seruaſti me ne deciderem in lacum, quod foueam alij alij puteum vertere: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe voraginem, in quam qui fortẽ inciderit; ſuis ipſe viribus nequaquam poſſit euadere. Alibi exaudiſtum ſe ait Propheta, vt de lacu profundiffimo ſordidiffimõq; extraheretur, quod maxima vitã diſcrimina, quã diuinitus euaferrat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidiffimam loci putredinem oſtendit: ea verò eſt quã animas noſtras eò demerſas tenaci veluti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat ſe de luto eripi, ne affixus in palude putrotẽque illo perpetuò recumbere adigatur. atque hæc de turbidis.

L I M P I D E

Quã verò limpida perſpicuãque omnes, dubio procul pro doctrinã ſymbolo, vt i oſtenſum eſt, accipiuntur. Doctrina autem omnis vel in conſpicio eſt, in ore quippe ipſo, vel in mentis reſſu. Hinc ea quã manifeſtẽ patent, perſpicuis & nitidis, neque admodum altis profluentibus comparamus: quã verò in arcanis habentur, aut ſolo concipiuntur intellectu, ea vel nubium, vt ſuperius, denſitati, vel puteis, vel altioribus vndis ſimilia ſunt. Tranſfertur autem commodiffimẽ hæc aquã claritudo atque obſcuritas ad humanum animum: eãque metaphora, quod ſyncerum, apertum, manifeſtumque & perſpicuum eſt Candidum appellamus, propterea quod huiuſmodi propemodum eſt aquã purã conditio, vt ſuperficiem habeat elaram atque perſpicuam. Hinc Pindarus Pythiis, Arceſilio candida præcordia dixit, *ἀρκαις ἀρθραῖς φρεσίν*. Contra verò quã abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita ab eiuſdem aquã ſimilitudine, obſcura, nigra, vel alta nuncupamus: vt quãque enim in aquis profuſiora ſunt, eo videntur obſcuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, *φρίνας* quippe *μύλαινας* ob taciturnitatem, & conſiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo ſcilicet ſigno manifeſtabat.

P V T R I.

ET in huiuſmodi ſignificatum diuinã literã Puteos plurimum ponere conſueuerunt. Hinc Iſaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quã omnia myſtico ſenſu vitã, quam ſequi debemus, doctrinam indicant. Nam & Philo eo loco, Quã foderant pueri patris eius, ingeſto rudere obſtruunt Palæſtini, foſſuras puteorum auſpicia eſſe diſciplinãrum ait. Eã verò in pacatiſſimo contemplatiuã philoſophiã reſſu commorantur, vbi tranquillã, placidã, lenitẽrque fluentes aquã caſtiſſimẽ laſciunt. Non negarim autem puteum in diuinis literis eſſe etiam vxoris hieroglyphicum: nam eò Theologi noſtri trahunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de vasis tuis, & de puteorum tuorum fontibus. Iam Berſabæa nomen Septimus puteus interpretatur, quã ſeptima fuerit Dauidis vxor. Propter aquas educatum ſe Dauides plurimum gloriatur, ſed perſpicuas, viuas, dulces, & placidẽ prolabentes aquas: quã nobis quoque ſunt idẽdem adẽundã, ſi modò illos adẽamus puteos in quos Palæſtini terram non ingeſſerint, in quos ſcilicet, vt hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio ſuã turpitudinis cœnum non admifcuerunt: quicunque enim ſuã vberimis his limpidiſſimĩsque vndis ſit impleuerit, aut cœleſtem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauſerit, nubium harum imbrem collegerit, inque auctos iisdem imbribus fluuios demerſus lauet & volutetur, æſtuofos is cupiditatum ardores extinguet, membris morboſos qui ſenſum obſtupefaciunt, expellet, animique podagram, bonorum quippe operum impedimentum, elidet, omnique demũ labe perpuratus, nulla corporis fœce ſordidus ſitu obſitus nullo, nulla denique labe contaminatus, ipſam æthereã puritatis claritatem induet, & ſuperis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinã decreto liberalitatis aſſequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSE-
REM, PATAVINVM PHILOSOPHV M PROBATISS,
de iis quã per Iſidem, & iugeris quadram, & picturas
aliquot alias ſignificantur, ex facris
Ægyptiorum literis.

LIBER XXXIX.

Nolim putes, eruditiffime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iſide, deque iis quã ſimilitudine quadam ad Iſidis argumentum in comitatum ſeſe adiunxere, ideo tibi factam, vt ſperarem te aliqua hinc obligatione, mihi deũcurre, cum mihi potius perſuaſerim, multũ me aq̄ſiturũ, tibi que plurimum debitũrum, ſi commentationes has meas, qualeſcumque ſint, ſuſcipere dignatus fueris. Nã quid ego, vel meditari, vel continua lectione conſequi vquam potuerim, quod eruditionis cuiuſpiam nomine venditari mereatur tibi, cui totus ſit calatus ille domi, vnde omnia poſſis largiſſimẽ depromere? Non enim te ſolis medicina philoſophiãque terminis cohibuiſti, ſed longẽ vltẽrũ progreſſus, vartiarum inſuper rerũ minimẽ protritãrum doctrinã ita tibi comparãſti, vt de quacũque re propoſita, & eruditẽ loquaris, & eruditionem ipſã mirã ſermonis incunãtate noueris conneſtire. Quin poẽtas, hiſtoricos, polyhiſtorãſque omnes ita tibi familiãres effeciſti, vt nihil totã in encyclopædia ſit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, proq; loquo & tempore vitãris quã feliciſſimẽ. Quare nihil aut parum legendis noſtris profecturus es, niſi quantum amici virtutibus tuis deditiſſimi nugas amas: & qui amant, Ouidianũ illud obiectare ſolent:

In facie nauis cauſa decoris erat.

Sit vt cunq; non debui ego, quantumcumque preſtare potui, quin ad te mitterem haſitare, aut propemodum expaueſcere, qui ſicrem quantum inde lucri facturus eſſem, qui rem quidem imbecillã admodũ & infirmã offerrem, ſed que apud tam peritũ, tam prudentẽ, tam probũ, eundẽque humaniſſimũ amicũ ita accipi poſſit, vt vigorem firmãſque vires ſit conſecutura.

DE ISIDE.

Sis dea quã fuerit, quantũque cultu à veteribus verã pietatis neſciis, ſed rerũ humanarũ peritiſſimis, ſuſcepta, quot ſuperſtitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantũ immorabimur.

QVADRIENNIVM.

Per eius effigiem inter alia ſignificata Ægyptij annum ſuum, qui ſcilicet quatuor annis ſolaribus conſtabat, indicabant. Erat verò muliebree ſimulachrum patrio paludamento veſtitum, vt paulò poſt dicitur, quod & anni, & ipſius Dei ſignum habebatur. Iſis in cœleſtibus aſtrum eſt, Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, *ἄστρούωρ* Græca, quaſi Aſtrocanem dicas, corruptam eam diſtinctionem multis in locis inuenimus. Is idem apud nos Sirius eſt, eadẽque Canicula, quã ſtella ſub mento Canis eſt, vt Aratus obſeruaui: quamvis alibi ex Euſebij obſeruatione diximus, Solem & Sirium eundem accipi. Simpliciter verò ſtellam hanc in Iſidis honorem Ægyptij colebant, quod ortu ſuo ingentes apud ipſos pluuias concitare ſolet, quibus Nilus creſcat, vnde ſibi victui neceſſaria comparabant: qualem honorem & Leoni habitum eadẽ de cauſa, ipſo Leonis commentario declarauimus. Cur vero annum ex hieroglyphico huiuſmodi intelligerent, cauſa eſt, quod Ægyptij annum ab iſtius ſideris ortu auſpicabantur. Oriri verò in Ægypto ſolitus xlii. circiter Cal. Auguſti. Sed hoc de vertente, de proprio inferius.

L V N A.

Plutarchus verò & Euſebius, qui veluti Solem Oſirin, ita Iſidem Lunã ex Ægyptiorum diſtãtis eſſe contendunt: eam hoc hieroglyphico deſcribunt, vt cornua taurina, veluti nouã Lunã ſpeciem geſtet, nigraq; amicta palla, per latebrãſ & obſcura loca Solem appetere atq; vnum ipſum concupiſcere videatur. Vnde factum eſt, ait Plutarchus, vt in amatoriis, quemadmodum apud Theocritum eſt, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Iſin rebus amatoriis opitulãri dicit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quod fuit ipſa Ionis.

Porro Luna cum ſit noctis domina, noxque voluptariis illecebris & Veneri ſacra, quã, vt alibi dictũ, latebris & ſpelzais gaudet, hieroglyphicẽ plurimum cum iis quã Veneri attribuitur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles. & myrtea circum Sylua tegit.

Hinc legas apud Euſebium, voluptates, atque eas quã fortẽ omnium maximã cenſeantur, ſi aſpexerimus, aut quod riſu dignum, aut viſu turpiſſimum eſt, aduertimus: quocirca vel erubeſcimus, vel occultare properamus. Id autem impendiõ cauemus, vt hæc omnia nocti concedamus. Celari enim,

vt elegans poeta dixit, vult sua furta Venus.

MATERIA FORMAEQUE.

VM verò Isis materiam etiam mysticè significet, Sol verò formam, vel agentem vim, Lunâque e Solem ita suam obseruet, eiusque semper radios excipere quærat, quibus illustretur, videor Platonis illud intueri de sponsa, quæ veluti prostituta sponsum expectat avidissima, vnde rerum species, atque nouatus concipiat, & loco reddat: vt Luna lumen acceptum mutud, quò potest studio restituit. Atque hæc ita obscura hieroglyphicum est materiz, quæ nullam adhuc formam susceperit. Figuræ autem variatio in Lunari globo materiam apertè satis commonstrat, quæ veluti cera mollis, nunc hanc, nunc illam impressionem ex quocunq; sigillo suscipere apta fit. Hinc tæniæ variæ multicolorésque Isidi dicatæ, non septem tantum eas Lunæ facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncupatas, σίνος, μέλας, ἀνατολή, κινώη, διατόμος, ἀμφιγύρος, & περισέλιμος, sed etiam vim eius quæ circa materiam versatur, indicant, qua scilicet gignit omnia, & omnia cõcipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, vitam, mortem, principium, finem. Quis enim assiduam in Lunari facie varietatem non admiratur, dum eam nunc euanescentem, vt Heliodori sententiam interpretemur, nunc corniculatam, nunc diuiduam, nunc profumidam, nunc plenam contempletur? Ignium denique facie varia, quanto longius facefsit à Sole, tanto largius collustrari, parte luminis compotem, parte altera cassam, pròque oris circumuersione fulgoris speciem variare, siue id alieno irradiata lumine faciat, siue proprio præpetique candore, vt Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœlestium orbium contemplatione scribit, inter Berosi placita contineri, corpus Lunæ pilam esse dimidia parte candidam, altera cæruleam: partemque illam candidam proprietate quadam δ συμπαθείας ad Solem semper cõuerti, vnde quo magis illi succedit, luminosam illam partem à nobis aucti magis: quo verò longius abscesserit, eo magis oculum nostrum in amborum medio fisci, partemq; candidam nobis aduersam fieri, ac perinde sese exhibere conspicuam. Tangit, idem Apuleius in Deo Socratis.

PRINCIPIUM.

SIRIDIS verò tæniæ nulla fucabantur vmbra, sed vndecunq; micantissimæ splendorem nitidum præ se ferebant. Nam cum illæ principij symbolum essent, idque virtute sua purum nitidumq; sit, neque vllius rei admittione labefactetur, nihil præter candorem ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cum has semel in manus suscepissent, eas euestigio recondebant, non amplius videndas atrectandasve: Iliacis verò sæpius utebantur. Tæniæ autem Græcam vocem sic interpretatur Verrius, vt dicat ornamentum esse lanæ capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de celo cum corona & tæniis.

Sed vt rei philosophiam in abis hisce tæniis explicemus, manifestum est rerum omnium principium ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima veluti materia quædam, in quam colores, quotquot volueris, perinde ac in vniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimum indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, semperque albus color sacris accommodatus. Atque ideo ait Persius: Quamuis albata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumeta, cum gloriam suam vellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuerit? Apud Ciceronem 1. 1. de Legibus: Color albus præcipue decorus Deo est tum in cæteris, tum maxime in textili. Et nostra pietas canit, vt linteas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorum, mensium, & dierum hieroglyphica tam significata quam significantia, desumuntur à vario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras varias indicabantur, nec vulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptiis innotescabant, ad cœlorum perindeque circulorum considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur, per horum figuræ explicabimus.

DE CIRCULO.

Circuli significata non apud Ægyptios tantum in vsu fuere, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hunc locum sibi deposcere visi sunt.

ÆTERNVM PERPETVVMQUE.

AM quod modò in Osiridis tæniis dicebamus, has vt pote albas principium indicare, vnus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuiuspiam picturæ signove circumductus, nunc semper, nunc perpetuum & æternum, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempe quòd in ea figurâ neque principium neque finem inuenire sit, quòd æternitatis est proprium: & quia omnium est figurarum capax, vniuersitatem ipsam intra se complecti videtur. Ab huiusmodi autem circulari ambitu exactè peracto, videlicet cum Sol à matutino horizonte digressus, eodem redierit vnde ferri cœperat, diuinæ literæ Tota die pro perpetuo posuerunt: vt Psalmo LXXIII. Vt cantem gloriam tuam totâ die: vbi Symmachus, pro lectione quæ est, Tota die, perpetuo reddidit.

DEVS.

DEVS.

VIUS etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ verò (quod non absurdum est repetere) cum Iouem cœli dominum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, vbi celsissimam speculam conscendissent, Iouemque cœli Circulum nuncupassent. Transit idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaque turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumque semper: neque quicquam aliud, nisi quòd suum etiam salutat Mahometum. Sarraceni quoque & pleræque aliæ nationes Deum, Circulum appellabant: atque hinc sempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pythagoras circumactû corporis adorandum iubet, his verbis, προσκυλῖν περιφερόμενος. Quod Plutarchus ad imitationem cœli perpetua vertigine circumacti fieri putat: quâquam nonnulli dictum ad rerum humanarum varietatem, assiduamque mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumque sit, arbitrantur. Sedenim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idque Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida postes, Debitaque occultis vota tui manibus?

Quod dubio procul adorationem ritè factam innuit. Tale aliquid apud Suetonium inuenias, vbi de Lucio ait, de Vitallij progenitoribus loquens: Idem miri in adulando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari vt Deum instituit, cum reuersus ex Syria non aliter adire ausus esset, quàm capite velato, circumuertensque se, deinde procumbens. Fuit verò Numæ institutum, vt adorantes Deos, in orbem sese verterent, deinde verò sederent. Præterea conuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & vtcunq; vertat Deus, reuoluatque vitam nostram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De festu autem in Cynocephali commentario dictum, situm huiusmodi ad diuina pertinere. Id verò minimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, vt & Plinius & nonnulli alij tradidère, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocatur Plautus Gurgulione, dicente Phædromo: Quòd me vertam nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouersum cenfeo. De Camillo memoriz proditum est, cum se ad dexteram conuertisset, vt mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditum, omnia eo populo superstitiosius æquo pendente. Quodque ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notum ex historiis est, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Cisalpinæ Galliæ vicum se gesserit. Nam cum impetum in Gallos faceret retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrfacto, circuitum eum adorato Sole, vt Romanis in pugna principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. Econtrariò Galli sinistrorsum, & in læuam partem religiosus fieri ad adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumque corpus circumagimus quod in læuam fecisse Galliæ religiosus credunt.

PERFECTIONE.

ENIQUE apud veteres obseruabatur, vt factò sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarum sanguine, quem phiala religiosissimè collegissent. Idque erat sacrum illud verbum τελεσθαι, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit vndecunq; perfecta.

ANNVS.

VI verò per circuli designatione annu intelligi voluit, vt manifestiora prætereamus, eius potissimum aurei circuli ratione inniti videntur, quæ de Simandij sepulchro & Cambyfes & Persæ sustulerunt: erat enim ille trecetorum & sexaginta quinque cubitorum ambitu, cubiti vnus latitudine, singulis anni diebus in singulis cubitis exculptis, per aëtrorum ortus occasusq; quidq; ea secundum Astrologos obseruata significaret: cuiusce rei quædam propemodum vmbra habetur Parauij in Palatini palatij aula, vbi corona supernè circuncirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris insignis, mox gradibus suis distincta, quorum vnique adpietæ sunt certæ rerum imagines, quæ pueri gradus eius emerfu nati, modò ingenium, modò sortem indicent: quarum ego testimoniis sepe vti soleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino sapere videntur.

FORMATIS GENVS.

AD anni autem similitudinem poematis etiam genus Circulus appellatur, cuius Aristoteles Analyticis meminit. Id alij alio exposuerunt modo. Sed nimirum poema illud Circulus appellatur, cuius finis idem est cum principio: cuiusmodi est Catullianum epigramma in annales Volusij, & alterum in Nonium Strumæ, & vnum etiam in Mamurram & Cæsarem. Euthymius sanè Circulares eos psalmos vocat, qui eodem finiut versus quo cœperant, cuiusmodi est decimus octauus supra centesimum: Confitemini Domino quoniam bonus, quoniam sempiterna est eius misericordia. Fierique solet, vbi sententiam aliquam insigniorem quarimus in audientis animo quasi aculeum quandamè repetitione productum affigere, vtque tenacius memoriæ inhærescat, affixum ita relinquere.

C O N T R A R I E T A S.

Motus verò, qui est in circulis, natura considerata, in causa fuit vt periti Mathematicarum, contrarietatem hieroglyphicè significare volentes, duos iuxta sese eontingentes circulos describerent, quales in quibusdam machinis fieri videmus propter vnus incurvationem aduerso motu alterum circumagi, atque ita manifestam discordiam apparere: quam in adolescentiâ nostrâ delictis, amore in indignationem conuerso, ita ex Aristotele descripsimus:

*Non aliter motas concurrere ad oscula vidi,
Hinc atq. hinc gemina si coiere rota,
Que simulac primis sese iutigere labellis,
Pars ea quam primum, que veniebat, abit.
Fit que ex concursu facies contraria prima,
Machina versa meo qualis in igne fuit.*

S V M P T V S P V B L I C I P R I V A T I Q V E.

Orbiculi quidam numismatum speciem referentes, quos in aliquot pyramidibus & obeliscis excisos videas, pecuniâ indicant in opere construendo erogatam: qui si fuerint in orbem dispositi, sumptum eius operis significare aiunt publicum fuisse: sin parallelari quodam ordine sculpti, priuata impensam significare contendunt: quæ tamen interpretamenta iuniorum quorundam esse non inficior: nam apud veteres nihil tale interpretatum inueni. Exigeret hic locus, vt de circulis quibusdam mutua cõplicatione coniunctis, qui disciplinarum hieroglyphicum constituunt, rationem subiungerem: sed quoniam argumentum illud alio commentario, quod Illustrissimo reuerendissimoque Herculi Mant. inscripsimus, latè satis explicatum est, ad sphaeram nunc, & figuras aliquot istius cogitationis conuertemur.

D E S P H Æ R I C A F I G V R A.

Per circulum superius Deum à nonnullis intelligi docuimus. Cæterum si qua Deo forma similitudo ve adscribi possit, longè conuenientius sphaerica illi figura accommodabitur. Meritò itaque Xenophanes mundum illum archetypum sphaeram appellauit: veteresque plerique veræ theologiæ scientiam nondum assecuti, nihil esse aliud Deum, nisi cælum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum cõuersus, Exaudi ò cælum, dixit. Deos tamen, vt nostrorum interrim oracula missa faciamus, neque mensura, neque forma vlla comprehendere posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo veræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

Æ T E R N I T A S.

Itaque rectè cum per hieroglyphicum sphaeræ Deum intelligerent, æternitatem quoque eadem figura descriperunt. In numo enim Faustinae, quam retulerant inter diuos suos, sigillum est cum sceptro super sphaeram sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, Æ T E R N I T A S. Eadem inscriptio in numo altero, vbi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphaeram porrigit. Cum verò mundi ipsius figura in orbem conglobata perhibeatur, plerique veterum eo signo credere, mundum identidem principio caruisse: quodque in diuinis Græci reddiderunt *ἐν ἀρχῇ*, ab æterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq. inter alia, figuræ huiusmodi principium, quod incomperum illi putant, & scholis omnibus declamitant, à centro is esse demonstrat. Apud Romanos quoque perpetuitas est per sphaeram indicata: vt in sphaera illa, quæ cum caduceo & pharetra transfertis, virgæque cui palliolum appensum est, dexteraque consertæ, in numo quem Casari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, C A S A R D I C T. P E R P E T V O. Sanè perpetuitas ex sphaera, autoritas verò Dictatoria quæ illi consensu atque concordia ciuium deman data fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hic locus.

C O E L V M.

Eadem pila Solis & Lunæ signis conspicua, cælum significabat. Alij per huiusmodi speciem, cuncta, veluti etiam in circulo, interpretabatur: siquid circumflexu cœli, quem alio nomine Mundum appellamus, cuncta regi comprehendique manifestum est, quippe qui totus in toto sit, imò verò ipse totum, extra intraque in se cuncta complexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cælum apud Ægyptios indicabat. Ita enim apud Cyrillum legas libro nono contra Iulianum, quod præcipiti quidam ingenio pro Apside Aspidem transfulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quod cælum in circuitum asidue feratur.

F O R T V N A.

Vulgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunam nunc rotulæ, vt vulgus, nunc sphaeræ alicui, vt Cebeus, insistentem pingere: siue vt eam rerum dominam ostètent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue vt eius instabilitatem inde coarguant. Quin à volubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Fortuna à vorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literam, quod in plerisque factum est locutionibus, in Fortunam abiit. Cuius præcipuum opus est, imaginis, & summa iniis commiscere, rerumque omnium vicissitudinem inducere, cuius quidem vertiginis ergò *περὸ ἀλάτῃ* Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet vt vicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouerique definat: quos verò premebat,

iam

A iam erigat, & illustres efficiat: quæque antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propemodum administrat, quid in rerum natura mutabilitati huic & apertissimæ rerum vicissitudini magis simile reperiat, quàm circuli rotæ ve motus: constant enim hæc primùm, simulac fiunt, ex re ipsa, contrariis simul manentibus, & integris, curuo scilicet & concauo, ex stãte & moto, centro scilicet & circumferentiã: ac simulac impelli cœperint, vna eademque linea, vt superius dicebamus, abit & redit, ascendit atque descendit, eodẽque motu, quod primum erat, vltimum, quod vltimum, primum euadit, vt nihil denique in vna re quapiam variantius excogitare possis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorum omnium esse principium. Id verò minime prætereundum, Ægyptenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorem atque Fortunam eodem in delubro venerari consueuisse. Constat igitur pilam atque rotam volubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigramate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officium exerceat. Ea enim cur rotulæ insitit interrogata, Stare loco nequeo, responder. Auguralis autem disciplinæ obseruatione proditum est, sphaeram æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in vestibulo Regiæ locata erat Antiochiæ, excussam repentè Iouiano Imperatore urbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecuta sunt in eius perniciem, portentum habitam, quod aruspices rerum volubilitatẽ id significare asseuerarent. Et Constantius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem visus est, cernere se patris affigiem quæ pulchrum infantem offerebat, quem vbi gremio suscepisset, proiecit is longius sphaeram de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporum permutationem portendere, euentu minime irritò ab aruspicebus responsum est. Quod verò dicebamus, Fortunam sphaeræ insistentem pingi solitam, apud plerosque variat huius argumenti species: vt in numo P. Septimij Getæ Cæs. sigillam ab altera parte est cum radio in læua, cum sphaerula in dextera, quam exporrigit, vt colosca quædam manus æthenica in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulachrum pilæ insitens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiarum: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila faciem eius volubilitatem, vt passim clauus, vitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copiarum, bonorum largitionem. Sanè Plutarchus commentario de Fortuna Romanorum, Fortunam ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talariibus, abiecta instabili & vestigia fallente pila, ita Romam ingressam: quod iudicium esset eam ibi cõstanter permanfuram, neque aliò in posterum abuolaturam: illud scilicet Maroniamum secutus, quod de Romanis ait:

*Hic ego nec met, as rerum, nec tempora ponam,
Imperium sine fine dedi.*

T E R R A R V M G R Æ I S.

Quo pacto autem terrarum orbem pila descripta significant, rudi etiam innotuit plebeculæ. Orbem enim lineã quadam, veluti finitore circulo dissectum, alterum quoque ex hemisphaeris, quippe superiore quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quah colari partem ad occidentem Solem vertunt, atque inde Asiam, hinc Africam & Europam in eligunt, cum tamen poëta terram *ἐξ ἑσπερας* dicant. Cuius vocabuli si vim simpliciter interpretemur, infinitam exponemus. At Ioan. Grammaticus Aristotelis interpres accuratissimus, *σφαιροειδῆ* mauult interpretari: omnino enim neque sphaera, neque circulus finem principiumve vllm præ se ferunt. De figura verò terræ quàm varia aliis atque aliis credatur, videndum apud Plutarchum libro de Philosophorum placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quod non vnus cuiusquam testimonio, sed iam innumerabilium de visu referentium, vniuersum hunc orbis globum terra marique & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partem supra & infra navigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, videre est in Faustinae numo quodam sphaeram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphaeramque inter manum atque genu continet: inscriptio, quæ ad hanc rem facit, est, M A T R I M A G N Æ. In numo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoria sphaeram mouere videtur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoque Romano adiudicatum iam esse significare vellet. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphaera S. C. aduersa est, cum adiecto remone, quod orbis gubernationem dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrique quoque numo æreo signum idem dedicatum. Grati verò Imperatores qui Dis acceptum referrent quod regnarent, id deorum prouidentia adscribentes, rem numismatum monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij numo simulachrum muliebre videas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam verset. Inscripção, P R O V I D E N T I Æ D E O R V M. In altero eiusdem simulachrum idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum hæctitur, læua pilam radio attingit, quasi eam versaturo, aut leges illi consistendi præscripturo. Inscripção, P R O V I D E N T I A. Eadem pila in manu dextera exporrecta in numo L. Veri Aug. cum inscriptione, P R O V. D E O R. T R. P. III. COS. At in Maximini, simulachrum cum cornu copiarum, radioque in eius manu dextera pilam à pedibus versante, cum inscriptione, P R O V I D E N T I A A V G. In Antonini verò Pij numo sphaera cum cornu copiarum, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscripção, P R I N C I P I I V V E N T V R I S.

MUTABILITAS.

Quod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantum, verum etiam rota in huiusmodi accipitur significatum. Psalmo enim **LXXXIII** legitur: Deus meus pone eos ut rotam: hoc est, tam facile felicem eorum statum conuertere, quam volubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

D E R O T A.

Et quoniam res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cum aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primum enarrabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

D E O R V M R O T E.

Sciendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ diis attribuuntur, octo radiis insignes figurantur: propterea quod rerum cælestium motus in octauam vsque sphaeram, quantum humani oculi vis porrigi potest, obseruantur.

H U M A N E R O T E.

Hominum verò rotæ sex tantum radiis compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticam, in posticam ingredi, vel retrocedere, in dexteram aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, vel descendere.

I N F E R O R V M R O T E.

Quæ verò Ixionis rota fertur, quatuor tantum radiis compacta fingitur: vnde Pindarus dixerit, *πυρραειναμορῖ ἔδρ' ἄλθεβου*. In ea verò ita distinctus fingitur Ixion, ut manus singulæ singulis radiis affixæ essent, totidemque aliis pedes singuli. Qua de re apud Pindarum legas Pythiis, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani numus est, à cuius vna parte ipso pro suggestu populum alloquitur, togetus verò populus sublatis in cælum dextris applaudit: inde in extremo margine meta est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpretentur, quia rota circummagi videatur.

A Q V A T R A I A N A.

Sunt qui, ut mihi videtur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa verò rotæ, aquæ cursum non incongruè significare possit. Alibi vidi Nympham ipsam in eiusdem Traiani numis cum rota supernè sita, & inscriptione, **VIA TRAIANA**. quorum utrunque artificiosè, maximèque propriè figuratum. Nam in via rota supernè voluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item numus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus vestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literæ sunt, **VIA TRAIANA. S. C.** circumcirca verò, **S. P. Q. R. OPTIMO PAINCIPI**. In alio, in quo eadem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum fornicatus, idemque simulachrum humi fufum cum harundine infra, & literis in hunc modum dispositis.

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

Sedenim **VIA** etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quæ vitam hanc quam viuimus indicat: vnde omnes à die natiuitatis ad extremum vsque viatores, hospites, & peregrini dicimur, utpotè qui solum hoc extra patriam incolimus, vbi nulla consistendi firmitas, perpetua verò semper agitatio animi, vbi demum rerum aut sententiæ considendum sit examnantis. Distinguunt insuper theologi viam à semita: per viam mandata ea peragenda intelligentes, quæ vniuerso mortalium generi data sunt: per semitam verò, quæ huic vel illi personæ ordini, collegio, nationiue præcipiuntur.

T H E O L O G I A.

Sunt qui per rotam currulem in diuinis literis Theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quod rota eam terram ima tantum attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animum semper terra procul furrigat. Idem præterea est officium rotæ, quod & Theologi, ut scilicet à terrenis imisque rebus ad sublimium cælestiumque naturarum speculationem atrollatur, inde mox à diuinis ad humana descendat, quoque inter se vinculo colligentur ostendat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniam proprio commentario multa de vniuerso curru diximus ex diuinis literis, deque mysticis eius rotis, tunc cum terrestre iter eamus, Traiana procedemus via.

I M P E R I T O R V M P R A E C I P I T V M.

Sed cur id dissimulem, quod in diuinis literis imperitorum præcipitiam per Rotam significari deperimus? & in hanc sententiam à Psalmographo dictum citamus: Deus meus pone illos ut rotam. Rota quippe posteriore parte attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quæ nostra non sunt, ea nobiscum transportare non possumus, ideoque à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æternâ, & quæ non assidue comitantur, imò nos præcedunt, sequæ duces, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cum fortunæ bonis augetur; auersus

retro

A retrò faciem quæ æterna sunt obliuiscitur atque ita fit ut anteriore parte neglecta, præceps eat: nam posterioris, quæ attolli videtur, admiratione captus, in quam rapiatur voraginem animaduertere nequaquam potest, atque ita præcipitatur.

D E Q V A D R A T O.

A egregiè mobili figura ad maximè stabilem transire quodam veluti antipathia loco visum est, quippe ut vario eo de lassatur motu, firmitatis istius occasione quietem aliquam aucuparet. De quad rangulari igitur figura differemus, quæ multipliciter descripta, multas identidem præ se fert significaciones.

A N N V S S O L A R I S.

Quarum prima illa est, quam initio commentarij super Iside tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuisse: vnam qua vertentem, **CCCLXV**, diebus, & horis senis, agnoscebant: alteram, qua Sotheos ortum quarto quoque anno quadrantibus illis diei quatuor in vnum contractis, obseruabant supputationi huiusmodi respondere. Cum verò iugerum ceterum cubitis dimetirentur, quartam iugeris, quæ scilicet cubitis **xxv** clauderetur, pro sex horis quæ vnoquoque anno superabant accipere consueverunt, ac perinde vertentem annū intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque absoluto, dies etiam vnus intercalaris ex quartis illis adactus adiciebatur. Sed quoniam hæc & alia multa superius super anni ratione differuimus, ea repetere superuacaneum esset & importunum.

S A P I E N T I A.

Veluti verò Fortunam rotundo lapidi insidentem pingere veteres instituerunt, ita Sapientiam in quadrato statuebant: ex hoc hieroglyphico volubilem illam, uti paulo antè diximus, huius verò sedem firmam & inconcussam indicantes. Et nostri quadrata ligna quæ ad arcæ Noes fabricam parari diuinum iussit numen, Doctores & magistros in Ecclesia significare dicunt, quorum sapientia inclusi intus populi conseruantur, & ab incurstantibus hæreticorum procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis construere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agrestibus rudibus, & impolitibus: quippe ex Prophetis & Apostolicis voluminibus in quibus solis vera continetur sapientia, utpote qui vitis omnibus resectis excisisque, quadratum vitæ iustioris tenorem & ex omni parte libratum præ se ferant.

M E R C V R I V S.

Cumque apud veteres Mercurius sapientiæ Deus haberetur, Hermæ illa apud Athenienses fieri solita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in sacrarum ædium vestibulis ponere consueverant, ut significaretur, rationem & veritatem perinde ut forma quadrata rectam semper stare. Nam rationis & veritatis Deus Mercurius antiquis erat.

I V P I T E R.

A pud Arcadas non Mercurij tantum, sed & Iouis & aliorum deorum simulachra quadrantaliter fieri solita, Pausanias auctor est, nempè ut eorum inde stabilitas significaretur. Iupiter enim ipse manens stabilis, dat cuncta moueri, ut veteres poetæ canunt, Nam & Hermæ à firmitudine nomē, quòd herma fundamentum sit.

V I R P R O B V S.

Quantum verò pertinet ad virtutes, quadrata forma virum ea de causa probum dicimus, quòd cubicæ figuræ species quoquo versum iacta versatæque fuerit, recta semper consistit, quatuor lineis, & totidem angulis semper insignis. Hinc illud, *ἀγαθὸς ἀληθὴς καὶ τετραγώνος ἀνδρὶ ψῆμα*. Quadrangulus reuera probus, nullique obnoxius vituperationi, quod tangit Aristotel. Ethic. primo. Et ad Theodectem **111**, quadratum simpliciter virum per translationē dictum aurumant, & perfectum significare. Sanè quidem cum tres in corporibus staturæ considerentur rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & statuariis commendetur, sex & sexaginta digitos excedere non debet, quippe quod quatuor cubitorum altitudinem æquet: & quatuor & viginti digitos cubito adscribi, suo commentario probatum est. A quatuor igitur cubitis quadratum corpus denominatum, quod laudatissimæ staturæ sit. Infra horum digitorum numerum, quos fortè ab vniuersi cuiusque corporis proportione accipimus, quo quis magis contrahi, ac propemodum desiderare videtur, eo magis ad rotundam speciem accedit: & corpus illud Rotundum appellari potest, quod digitis aliquot est quadrato brevius, vel cuius altitudo extremos brachiorum quam maximè porrectorum digitos non exæquat. Teres verò, cuius proceritas supra sex & nonaginta digitos ascendit, altiorve sit eo mensuræ modo, quem uti dictum, exporrecta brachia designant. Staturam hanc alij Oblongā, alij Gracilem appellauere, & rotundiorē illam obesam dixere. Cornelius Celsus corpus illud habilissimum dicit, quod quadratum est, neque gracile scilicet, neque obesum. Nā longa statura, ut in iuuenta decora est, sic maturiore conficitur senectute: solere enim homines huiusmodi supra modū mox incuruari, tā philosophorum rationes, quàm historiarum exēpla ostendunt, si quæ cotidie oculis offeruntur minus animaduertimus. Et Antoninum Pium eiusmodi fuisse tradit Iulius Capitolinus, vsumque cum ad emendandum vitium tabellis ex tiliis, quibus pectus ad sustinendū pondus astrictū fasciis obligaret.

C L A

Quod tamen de certa hominis altitudine dictum est, non negarim proceriores statuas iis erigi solitas, qui vel victoria aliqua, vel preclaris aliis facinoribus supra reliquorum mortalium gloriam cuncti sunt: ut Diagora Rhodio Olympionice statua, decreta est quinque supra quaterna cubita digitis. At Damageto eius filio paterna minor vno, ceteris maior digitis quatuor. Sunt qui habitam in his rationem putent, ut recta proportio oculis representaretur, quoniam huiusmodi statuae in columnas sublatae, dum suspiciuntur, nisi naturae longitudinem excedant, in monstrosam quandam obefitatis speciem declinare videantur, spatio fallente oculum. Sed ut hoc non negarim, ita etiam plures statuarum ordines fuisse, non ignorandum dixerim, pariles quippe, magnas, maiores, atque maximas: alias benemeritis & sapientibus viris, alias Regibus, Imperatoribusque, alias heroibus, Diis alias fieri solitas. Sed in iisdem ipsis statuis non ea mensurae consideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cum in illis sua cuique proportio adiudicata esset, qua opus perfectissimum redderetur. In ratione vero nostra cum Obesum, quadratum, aut procerum corpus dicimus, rationem eam inspicimus, quae ad digitorum & numerum & proportionem quadret, ut haec ab illa distinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi potest de Flauij Vespasiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium est, Sint boues nouelli, quadratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STAVRA.

Quoniam verò decet muliebrem habitudinem graciliorem esse, atque ea de causa matronales virginalesque columnae, quarum ratio ad humani corporis similitudinem primum excogitata fuit, proceriores quam Doricae, quae viriles nuncupantur. Hinc fit, ut quae virum decet quadrata facies & habitudo, dedecet mulierem: & qui virum probum quadratum dicimus, mulierem Quadrantem, & quadrantariam. Alia tamen ratione prostituta intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij vita, & apud Tullium oratione pro M. Caelio: quod non à corporis dimensione desumptum, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sedenim Siculi ad haec usque tempora meretrices vulgò Quadratas dicunt: easdem Itali reliqui, vel ab obsequio, vel ironice, Bonas foeminas appellitare consueverunt.

ROMA VETVS.

Et Roma olim quadrata, eaque specie primum aedificata, diuque permanfit ut quadrata Roma diceretur, praecipue locus in palatio ante templum Apollinis, vbi reposita erant quae boni omnium causa in vrbe condenda adhiberi solita. Saxo autem munitus erat in speciem quadratam. Eius loci meminit Ennius eo versu,

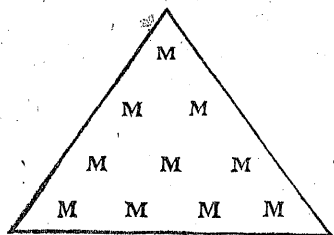
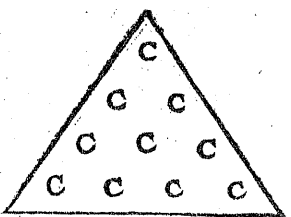
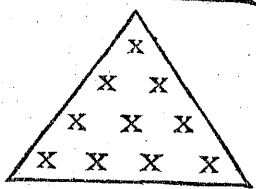
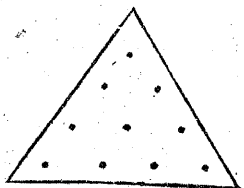
Est nunc, & quis erat Roma regnare quadratae.

DE META.

Metae pyramidumque ratio nos appellat, quarum significata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metae reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipimus, argumento eo, quod praemanibus erat, inuitati.

FINIS.

Inem haec aut operis consummationem, absolutumque modum ostendit: siquidem myrias, qui decem millium numerus est, metam astruit. Numerus vero is ab vnitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectissimus est, adeo ut sumpto ab vnitatis principio, sit in myriadem finis. Pyramidis enim basis, ut apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quae quia perfectissimum esse dictum est, finem itidem & exactum opus metae, ex ter multiplicato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem vis est quaternarius numerus: secundum enim compositionem à monade ad quaternarium punctis in vnum contractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies centum, mille: millia decies, summa perfectissima. Ad stipulatur huic perfectioni architectorum etiam commentus, qui perfectionem in denario, quem antiqui *τετράση* appellant, collocauerunt. Et Romulus, non ille quidem inter pastores, ut putat vulgus, educatus, sed Stabii oppido non in celebri literis institutus, & ut Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quae subsequuta est felicitatem ausu minimè temerario via sibi adaperita, confirmatis iam rebus regnoque iam constituto, quaecumque fecit & instituit, denario finiuit numero: ut puta senatores in x decurias, urbem in curias xxx, in totidem decurias equites.

Principes

A Principes hastatos & peilanos denario finiuit. Annuumque demum in menses x terminauit, quod ad nostram usque diem tribus militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temere esse denarium numerum tam pedum quam manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij usque digiti summum, mensura decies repetita, perfectam cuiusque hominis altitudinem dimetiri. Quod verò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est considerationis, quam in Digitorum commentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiusce perfectionis ergò Aegyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria praecessissent, honorare metis & pyramidibus, quae sepulchris eorum superponerentur, consueverunt, de quibus cum pleni sint historicorum libri, neque plura super Aegypti rebus miracula celebrentur, quam molium huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc usque diem perdurantibus, rem adeo notam verbosius prosequi superfluum existimaui, si vnum illud addidero, Nazianzenum minimè respuere eorum opinionem qui pyramides eas in Aegypto celebriores ab Iosippo Hebraeo exaedificatas putant, ut frumenti conditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quod *πυρρον* triticum vocant. Nam & apud Stephanum, in iis quae Hermolaus Byzantinus compilauit, legas dictas eas *ἀπὸ τῶν πυρρῶν*. Sed fabulam subiungit, *ἐξ ἐκεῖ συναρρωγῶν ὁ βασιλεὺς ἐνδεῖαν ἐποίησε σίτου, καὶ τῆν ἀγροπυρρον*, à tritico scilicet quod vndiq; congestū Rex eò contulerit, penuriaque Aegypti affecerit, cum Iosippi consiliū salutare fuerit, ne mortales fame, quae per tot annos futura erat, absumeretur. Illas porro vulgus adhuc Granaria Pharaonis vocat.

DE TRINO.

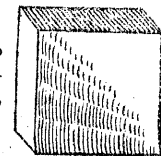
B Inter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemque pyramidem nonnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romae vidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiorisque disciplinae opus esse non ignoro, in quo omnia, ad hoc usque tempus ingenia praestantissima defatigata sunt, non absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid umbræ ad commentum huius rationem ex philosophorum Theologorumque vetustiorum dictatis pro re nata breuiter retigero.

TRINITAS RERVM.

Tres aiunt hi in rebus vnitates considerari, ita tamen mutuo connexas, ut ab vnitatis simplicitate minimè discedant. Est enim primum ea in rebus vnitas, qua vnumquodque sibi est vnum, sibi que constat atque cohaeret: cui quidam ex veteribus adeo fauere visum sunt, ut numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Est ea secundò, per quam altera alteri res vnitur, & per quam demum omnes mundi partes vnus sunt mundus. Tertia atque omnium princeps, est, qua totum vniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est vnum. Adest tripartitò considerata vnio haec vnicuique rei per suam vnam simplicem vnitatem, deriuatam ab vno illo, quod & primum vnum, & trinum simul, atque vnum est, à Patre inquam, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producens, suam omnibus largitur vnitatem. Et sapientia Filij ritè omnia disponens, omnia inuicem vnit & copulat. Mox Spiritus amoris sui vinculo ad Deum omnia conuertens, totum opus opifici, nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentum, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraque omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos, tertio proximum, sicut nos ipsos.

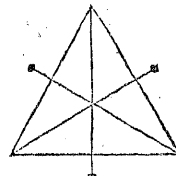
CVBVS.

Accedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est *supremum nomen*. Nam cum in Mathematicorum datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, utpote quae ab aliquo tendat ad aliquid: superficies verò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam veluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus vnum coagmentatis atque compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis, tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figurae summitate positus, ut numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Magi, simplex quoque triangulum aequilaterum diuinitatis indicium esse, siue rerum caelestium effigiem, utpote quod sit sibi ipsi aequale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non possit.

IUSTITIA.

Vt vetò trini prosequamur significata, ternariorum veteres, ut alibi etià ostendimus, iustitiae dedicauerunt, ut de pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficeret, neque non affici, cum extrema sint, & idcirco vitiosa, iustitiam aequaliter utrinque reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantum, verum etiam figuras deorum nominibus dedicauerunt. quippe qui triangulum aequilaterum Mineruam appellabant: Verticigenam & Trigoniam propterea, quod tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

Quòd

MINERVA.

Quod verò pertinet ad Minervam, trigeminam eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ ut sæpe dictum, apud Ægyptios tria tantum fuere, quippe, Ver, ætas, & hyems. Huic etiam tertium vniuscuiusque mensis diem dedicarant, cum à Lunæ coitu mensem auspicerentur, ut Schenis autor est. Pallas enim, ut in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunam plerique interpretantur. Hæc verò non prius quam tertio à coitu die se videndam exhibet. Quamquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam asserant, quod è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorum lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, eumque incorruptibilem, eaque de causa & virginem deam, & Iouis è vertice editam, confictum esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupavit Pallas honores.

Nam cum aër tertium ex elementis locum obtineat, Æthra, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & varia de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quod præcepta tria ad humanam vitam bene beatèque degendam necessaria proposuerit, bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè denique agendum: In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

HUMANITAS.

Sunt & alia figurarum triangularium significata, quæ Pfellus libello De dæmoniibus interpretatur. Ea libenter apponam, quia cæteris hieroglyphicis videntur minimè dissimilia. Æquicrurum enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem vna breviori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

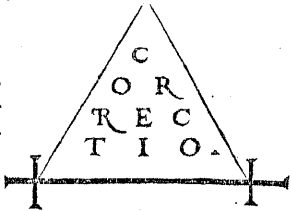
MORVM DISSOLVTIO.

Vel si vna sit linea latiore productiorque, aberrare significat ab institutis, & à recta via, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

Quæ tamen lineæ si notentur contractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperam astorum penitentia viceque solutioris correctione, fieri nos posse longè meliores quam antea dæta vita fuerimus.

DEMONIACA NATVRA.

Scalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, vsque ad inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Componitur autem ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quod in eo circumscriptioes corporeæ sitæ sunt: per eumque mundus hic inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideoque aiunt sex genera dæmonū infra lunare globum inueniri: quorum primum per sublimiorem aëra vagari tradit, LELIVRON appellatum, quasi velint igneum significare. Secundum aëreum, quod in crassiori nebulosaque regione sedem habeat. Tertium terrenum. Quartum aquatile vel marinum, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerunt. Quintum verò subterraneum, quod vel noctu, vel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequenter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorant. Nam & Cumis & aliis plerisque locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextum & vltimum est lucifugum, imperfecturabile ac tenebricosum penitus, algorique perpetuo damnatum. Id verò dæmonum genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosque latitantes haustos spargere, vnde calamitates, pestes & fames consequantur. Adduntque huiusmodi rerum periti nomina, Aetæum, Megalesium, Ormenon, Lycum, Niconam, Mimona, Alastoras alios, alios Palamæos appellatos, à quibus omnia in homines incommoda congerantur. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimium rerum cupidissimo, cum τράπερα futura sint omnia quæ de dæmonibus loco hoc afferre olerimus. Multiplices tamen eorum figuras & apparitiones, variis rerum & animalium imaginibus conspicuas, toto opere, vbi hieroglyphicum tale aliquid deponat, minimè dissimulauimus.

PIE

PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM

PANORMITANVM, DE IIS QUÆ PER VESTES

aliquot significantur, ex sacri Ægyptiorum literis.

LIBER XL.

Non parua quidem de causa, Iane mi incundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimum tuum de Trinitate poemata legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietatèque in primis commendata, præclara tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatina vestis ornatus, ut inter amicos admissum esse te, virtutis & optimarum artium ergo, omnibus innotesceret, tuq; ad disciplinarum studia in dies magis incitare. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac si omnia. Et iis longè maiora in me collata essent, qui tot annos amore erga me tuum habuerim exploratissimum, quem ego semper ob summum ingenium, suavisimos mores, singularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaque cum ex remuneratione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego lætitiâ concepissem, incensus ego quoque sum tanti Principis amulatione, ut ipse quoque grato erga te animo essem, pro voluptate ea, qua me tuo de commodo, addam etiam honore, affectum sentio. Qualescunque igitur essent opes meæ, ex iis aliquid ad te mittere decreui. Atque ubi horrea aperuissem, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Luculliano sumptu magnificentiaq; comparatas, neque Mileti textas, neque ut Pontificia illæ vestes erant, Tyria purpura saturata, sed quales ex Ægypto me attulisse non ignoras, in quibus scilicet mira conspicitur parsimonia. Sunt enim vestes hæc labore omnino curaque aliqua contextæ, sed materia admodum parca, iuncto quippe omnes papyraceæ, ut facile contemni possint ab iis qui nostri temporis luxum deliciaque consecantur, quibus nil facere videtur, ad cultum, nisi quod carissime venerit. Ut eumque tamen, habenda tibi sunt qualesquales fuerint: quas si foris in conspectu vti verecundabere: certe, quæ tua est moderatio, domi tibi esse poterunt. Non enim puto te ita repente superbium euasisse, ut quamvis Pontificia in purpura tibi merito placeas, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supelletilis, explicemus.

DE PILEO.

Quæ admodum in vnaquaque re nihil est capite prius, ita vestium aliquot significantiones dicitur, à pileo, quod præcipuum est capitis integumentum, conuenienter incipimus.

Nimirum verò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hijs ea de causa Ulysis caput pileatum fieri solitum autèmant, quod magna scilicet ab utroque parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidium eam ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proavos, & quæ non fecimus ipsi, Vix ea nostra voco: sed enim quia retulit Atax, Esse Iouis pronepos, nostri quoque sanguinis autor Iupiter est, totidemque gradus distamus ab illo. Nam mihi Laertes pater est, Acrisius illi, Iupiter huic: neque in his quisquam damnatus & exul. Est quoque per matrem Cyllenius addita nobis. Altera nobilitas: deus est in utroque parente.

NOBILITAS.

Quod verò Castorum quoque capita pileata pingerentur, nil aliud sibi velle tradunt, nisi ut indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos verò pileatos pugnare mos fuit, quod indomitum animum aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quicque aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatè vnanimiter pilei illius sui gestatione proficetur.

LIBERTAS.

Passim enim in numis videas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, ut in numo TIB. CLAVDII, in quo simulachrum est dextera pileum gestans, læuam expansam habens, cuius inscriptio est LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini itè numo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ numo libertas ipsa præter virgam & pileum, stellam etiam habet antè frons. Aliter Liber-

KK

tatis argumentum figurabant per figilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorum secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas,

Animamque superbam

Vltoris Bruti fascesque videre receptos.

Ab altera parte scemineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historiae memoriam, quod exactis Regibus, partaque libertate, Consularis magistratus annuus autore precipue Bruto sit constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

Quod verò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cassium patriæ liberatores indicari dicit. Nam pugio eadem patratam omnino significat, pileus verò libertatem. In numo quodam argenteo venerandæ antiquitatis obseruati scemineæ capita ab utroque latere singula, simplici quodammodo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quam LIBERTAS. In numo Ser. Galbæ simulachrum est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ numis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquam ad pileum vocatos, vt apud Liuium XXXIII. Postero die serui ad pileum vocati: hoc est, promissa concessæ seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

Secus verò intelligendum de seruo pileato. Nam cum imposito pileo venundabantur, nequam & improbum esse seruum innuebat: significabat enim venditorem dominum nihil super eo polliceri velle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exolebatque ita se ab omni vinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo vide apud Cælium Sabinum, & alios.

THEODOSIANI.

Spectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quique simulachrum humanum in clypeo gestabant, idque manibus ab utraque parte porrectis, quorum dextera vinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi vellent innuere, contumacibus se vincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentatio diximus.

SECUNDI THEODOSIANI.

In eodem Canone, quæ apud insignes Maffios Romæ vidi, gestam en erat, luteus taurus ad viridantis monticuli radices pictus: in summo verò collis vertice dimidius Æthiops dextera manu lotum, leua pileum prætendebat, pafsis hinc & inde manibus: id ipsi quoque indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa verò parma facies hyacinthina, quasi cæli colorem præ se ferebat.

TERTIJ THEODOSIANI.

Erant & tertij eiusdem nominis, eiusdemque ductoris, quorum parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquatulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angulum supernè desinens, qui Lunæ speciem, cornibus sursum versis sustentabat. In medio parma insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè sursum nigri coloris erat. Supra circumlum hunc album ostentabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos Imperatoris triumphantis currum pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

Animaduertendus apud Aufonium locus, eo versu, *Triplex libertas, capiti que minutio triplex:* quod nonnulli legendum arbitrantur, Capitis minutio triplex, pro tribus pilei speciebus, vel tripliciorum conditione, qui pileum assequerentur. Sedenim minutio, vt inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod verò attinet ad libertates, treis manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorem & iustam libertatem consequebantur, ita vt etiam ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinem dedititorum ex lege Ælia Sentia adscribebantur. Treis has manumittendi species rangit Boëtius primo Topicorum commentario. Apud Tacitum duas tantum institutas reperias. Quas verò Boëtius enumerat, sunt, census, vindicta, testamentum, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Calsina: Tribus, inquit, conducere non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

Sanè pileus apud Romanos sacerdotij symbolum semper fuit. Nam Flamines à Numa constituti, quasi pileamines dicti: quamuis nonnulli arbitrentur à Flammeo, quod est capitis tegumentum, appellatos. Nam & insulæ, & mitræ, & amictus alij atque alij sacrificulis attributi: Sedenim vt in sacerdotio pileum præstare fateamur, Fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminem ait non posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autem, vt libebat: quem quidem morem in sacerdotio etiam nostro seruari

uari nemo non videt. Domo enim prouchi præfulem sine pileo, nefas habetur.

HIPPOCRATES.

Ante alias autem antiquorum statuas Hippocratis imago pileata celebratur, eoque habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati sunt partem eam custodiendam, in qua, tanquam in domicilio, princeps animus resideret, totaque intelligendi vis collocata esset. Alij ex Græcis solam hominis nobilitatem inde intelligi volunt, vt pote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æsculapio oriundum senatus Atheniensis testatus est publicis etiam monumentis. Id verò si ad libertatem referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonæ restituit valerudini, sitque humanæ incolumitatis Autor appellandus, si merito eum titulo honestate voluerimus: Non desuere tamen qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris causa datum erat, modò caluitium, modò imbecillitatem capitis, modò quid iis inanius tradiderint inde significari. Quod quidè de Pericle memoriæ proditum est, qui ea de causa pileo vti consueuerit, quia capite esset supra modum acutiore, vnde ab æmulis *σχοινωτέρας* appellabatur. Hinc etiam, vt alibi diximus, statua eius cum caside posita Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adscribitur, Genueses honorificans, & adeo ingenuam ducunt, vt obstetrices statim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adstrictum producere, & fasciis colligatum, donec solidius fiat, conseruare.

FORMA PILEI.

Antiqua verò forma pilei est, quam Lucianus in Dissade describit, dimidium quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex struthiorum ouis singulis in æquas partes dissectis, binifunt pilei. Tanta ibi est eius oui magnitudo, eoque capitis tegumento populi illi sibi plurimum applaudunt. Ea porro pilei figura est in numo, quem Imper. Gordianus Pius Fel. Aug. cussit, cum signo ab altera parte, cuius læua hastæ toto cubito surrecto innititur, dextera pileum ea qua dictum est forma prætendit: inscriptio, LIBERTAS AVG. Nō negarim tamè in aliquot monumentis, vbi signa maiora sunt, extremum pilei marginè paululum sursum versus inflecti, vt in statuis aliquot obseruauimus, præsertimque Mercurij. Sed & numismata pleraque eam penè speciem ostendunt. Variantur autem apud has & illas nationes, vt alij marginem dilatarint, tam pluuiis amolendis, quàm sereno vmbriis captandis: alij cauam partem præferint, alij altè sustulerint, eamque acuminatam alij produxerint, alij planam esse maluerint. Neque ramen noscitur sum pilea apud Romanos ex lacernis cæsis consui solita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, nostra ætas reuocauit, pileaque elegantissima ex consutis panni frustulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad umbellæ usum fecit: non ea tamen oui singula dimidij speciem referentia, sed quatuor veluti costis ad quatuor instar mundi cardinum assurgentibus diuisa, ita tamen vt quarta desideat in plicam, quasi polum describat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manusque profundi:

argumento, nos cæli semper memores esse debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes verò hoc plurimum vtuntur capitis tegumento.

DE INDUMENTIS.

Quantum verò ad reliqua pertinet indumenta, cum multi materiam eam pertractarint, nobis non est consilium singula recensere, sed pauca admodum quæ vel remotiora, vel ab alijs diuersa videbuntur, & aliquid sapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

Illam itaque faciemus togam, cuius figuram Quintilianus satis explicauit, cum nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari, quemadmodum per pallium Græcum hominem. Vnde Latinæ Comædiæ, in quas scilicet Latinæ personæ inducuntur, Togatæ vocitantur: Palliatæ verò, quæ per Græcas personas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit, cum dixit:

Romanos rerum dominos, gentemque togatam.

CIVILIS.

At eum quidem Romanum per togam intelligebant, qui ciuilia negotia tractaret: siue, vt dicitur Horatius, ciuilibus vndis mergeretur. Vnde Martialis: Toga rara, mens quieta. Nam Marcellus vestimentum eam esse tradit, quo amicum in foro negotiaturi. Cæterum toga non solum viri, sed etiam scemina vtiebantur. Varro de vita populi Romani, vt apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit commune vestimentum, & diurnum, & nocturnum, & muliebri, & virile. Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cum notaretur, quod indumenta Romana fastidiret, pallioque potius vir tantus vtetur homo minimè ambitiosus, causam tuetur suam, euitareque se eo habitu & impensam & incommodum responderet, cum toga vestis sit admodum onerosa. ait enim: Conscientiam denique tuam perrogabo, quid te prius in toga sentias, indutum, an ne onustum: habere vestem, an baiulare?

Quoniam verò ea quæ domi fieret reipublicæ administratio, vel civilis vitæ negotiatio, longè diuersa videretur à bellicis negotiis, inde factum ut pro pace nonnunquam toga acciperetur, quippe cum de ea vitæ ratione dicatur, quæ pertinet ad forensia.

Sed Sagum cum militare omnino sit indumentum, cuius scilicet vsus expeditiorem ad itinera & negotia hominem reddit, pro bello poni solitum. Ita arma togæ opponuntur, de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc vsque diem nationes pleræque, præsertim Galli, viros militiæ deditos breuis indumenti vocabulo designant, cum sacerdotes, legum professores, ac negotiis civilibus deditos, longæ vestis nuncupatione describant, ita duplex hominum genus distinguentes, quemadmodum veteres per togam & sagum varia hominum studia significabant. Facit ad hoc Tullianum illud ad Cæsarem iuniorem lib. Epistolarum primo: Pridie nonas Febr. cum ad teliteras manè dedissem, descendere ad forum togatus, cum reliqui consulares sagati vellent descendere. In Canone autem illo, ut hoc *ἡ πρόπερρον*, non importunè tamen inseramus, qui apud Maffæos Romæ habetur, De Militum Romanorum ordinibus, nuncupationibus, vexillis, & gestaminibus, ad Theodosium & Valentinianum inscripro, lata de Thoracomacho indumento laneo Lybicis pellibus cooperto mentio est. Sed vsitatissimus semper fuit corij vsus in militaribus tegumentis. Hinc apud Maronem nonnulli,

*Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: vestigia nuda sinistri
Institimere pedis, crudus tegit altera pero.*

Tunica autem, plebeculæ signum erat, eaque etiam serui utebantur. Vulgatissimum enim est, per Tunicatum, aliquem ex Romana plebe significari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato scrutata popello.

Quæ verò esset tunicæ species, Nonius explisauit, cum sine manicis eam esse dixit: & plurimum talarum sine manicis esse ostendit, indumentum aptum ad opera faciendâ: eaque gens orij propemodum nescia erat. Hinc Virgilius vulgo gratulaturus, manicatos irridet, utpote minus idoneos qui bella, negotiave, aut artes vllas tractent. Numanum enim Latinum hominem sui generis strenuitatem iactantem, & imbelliam Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunica manicas, & habent redimicula mitra.

Sed ut antiquiora repetamus, Atheniensium institutum fuisse Pausanias tradit, ut Iliithiæ simulaehra ad imos vsque pedes contegerentur. In diuinis verò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè consideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terrestri, Podere etiam vel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœlestis enim color, dubio præcul est hyacinthinus, monumentoque est cœlestia demum meditanda, cœlestia tractanda, cœlestia discutienda, totamque mentis agitationem circa ea quæ cæli sunt exercendam. Sunt verò interpretes qui non Hypodytin, sed Epanytin edidere, quod indumentum signat quod superinducitur, nimirum enim hypodytis interior est tunica, quæ primam nostram indicabat generationem, ut apud Hierosolymitanum Hesy chium. Alij exponunt, quia hominem ostendit interiorem alij tunicam huiusmodi Iustitiam interpretantur.

Est autem poderes, ut Eucherius, sacerdotalis lintea corpori penitus adstricta, eademque talaris, *ἡ ἀπὸ τῶν ποδῶν* appellata *ποδῶν*, quæ & subucula dicitur. Per hanc igitur, quippe quæ vestimentis alijs subiciebatur, doctrinam sacratiorem intelligi veteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerunt vestimentum poderem sub umbone, opus textile, totum hyacinthinum.

Quod verò in numis & monumentis aliis antiquis velatæ nonnunquam facies obseruantur cum inscriptione *PVDICITIAE*, non tam ob flammeam, quo nouæ nuptæ faciem obnubere solitæ sunt, cum ad virum traduceretur, vnde illis nuptarū nomē, quā ob historiam institutum crediderim, ut ita fieret. Ab Icaro enim Penelopes patre simulachrum eiusmodi dedicatum Pudori ferunt Græcique historiam super hac re huiusmodi conscripsere. Cum Icarus ab Vlyssè frustra contendisset, ut Lacedæmone habitare mallet, id demum filia persuadere conatus est, cumque acrius instaret, ne se desereret, Vlysses iussit ut ea spontè sequeretur, aut cū patre si grauaretur, Lacedæmona rediret: Penelope obrecta facie, nihil quicquam respondebat: quare pater intellecta filia sententia, eam dimisit, & in facti monumētum, eo loco Pudoris simulachrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In numo, cuius inscriptio est, *SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG.* ab altera parte dea sedens velo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, *PVDICITIA*. In alio Herennia muliebre sigillum sedens cum conto in læuam vnam iacente, dextera velum ante faciem obducit: inscriptio est, *PVDICITIA AVG.* In eo quoque, cuius literæ ab vna parte sunt,

A sunt, *MARCIA OCTACIL SEVERA AVG.* ab altera sigillum est, quod velum in faciem præterdit, cū simili inscriptione, *PVDICITIA AVG.* In altero eiusdem Otacillæ cū eadē inscriptione & specie, quæ velum eodē modo præterdit, læua radiū tenet: sed nomen ita scriptum est, *MARTIA OCTACIL SEVERA AVG.* cū in altero *MARCIA* per e literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandē fuisse prononciationē literæ *r*, quæ nunc est, cum post *i* vocalis altera subsequitur. Quamvis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blasphemiamque eam in *r* litera suapte vi sonora, pernicaciter abhorruerint. Sed enim puto ego variatum in numis, quia alij Marcia nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarent. Sed ut ad Flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad virum, crocei coloris id plurimum fuisse comperio, ut apud Maronem, Cyri:

Vt tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negotio habet, venerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) croceo velamen acantho:

Ornatus Argiua Helena, quos illa Mycenis

Pergama cum peteret, inconcessisq; hymeneos

Extulerat, matris Lede venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò post mirari Tyrios ait,

Pallamq; & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentia & pudicitiam non in sola carnis integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. Sollicitus admodum in hac re Tertullianus, mihi videtur, qui non solum velamen huiusmodi Armaturam pudoris vocat, verecundiæ vallū, sexus fœminæ murū, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, verum etiam modū præscribit, ab quem velaminis istius forma produci debeat: Quantum, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est velaminis regio, ut ceruices quoque ambiatur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamen iugū illarum est. Denique bonum esse ait, ut mulier vsque ad lumbos à capite veletur. Iudicabunt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ non caput, sed faciē quoque ita totā tegunt, ut vno oculo liberato contentæ sint dimidiā frui lucem, quàm totam faciem profiteri: mauult enim fœmina videre quàm videri. Nā & qui Flammeum describunt, vestē alij, tegmē alij esse dicunt, quo matronæ capita tegebāt: dictumque volūt à Flaminica, quæ vxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui vsque ad eum iniuncta erat pudicitia, ut vni illi diuortium facere nō liceret. Sanctissimumque præceptū est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, ut cum orāt, habeant velamen supra caput, propter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesiis versari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorum sordibus inquinati, videre nequaquam possumus.

ALBATE.

Ipsi verò colores etiam hieroglyphicum quid sapere videntur. Nam flamen, ut Varro tradit, cum Ioui sacra ferebat, totus albus erat, & pileū etiam gestabat album. Magi sanè in Perfide dicebāt, Deum ipsum non delectari nisi in albis vestibus: quod ego ex Salomone desumptum crediderim, qui dum morū candorem, & animi puritatem persuadere intendit, In omni tempore, inquit, cādida sint vestimenta tua, utpote qui ætatem nullam, officium nullum, nullum otium & negotium toto vitæ tempore sinceritate & innocentia vacuum esse debere præcipiat: ita enim sacra literæ vestimenta accipere consueverunt: ita veterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali veste non ornatus, conuiuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in vincula coniicitur.

VESTALES VIRGINES.

Quæ verò Suffibulo amictæ sacrificabant, virgines Vestales erant. Fuit verò suffibulum vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod illæ in capite sacrificantes habebant, idque sub mento fibula comprehendere solebat, vnde nomen. Eadem penè specie qua suffibulū erat, Romanæ matronæ nunc vtuntur, cum domo exeunt, pudicitia simul & pietatis, quæ duo in illis egregiè vigent, indicia & vera & manifesta.

LIBERTAS.

Libertos manu missione accepta, alba veste decorari solitos id ostendit, quod apud Tertullianum legitur de famulo libertate donato. Atqui & vestis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu mensaque honoratur, & alibi talia, ut aduersus Marcionem libro quinto: Et sacra tincturæ candidatis mos fuit albam vestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos

Infantes mucos corpore, corde, habitu.

Neque minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,

Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.

Fulgentes animas vestis quoque candida signat,

Et grege de niuco gaudia pastor habet.

Et quoniam per hebdomadam Paschatis vnà tingi plures consueverunt, ea de causa ferri illæ, quæ ad

hoc omnes institutæ sunt, & quæ subsequitur hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat verò signū quoddam manumissionis, de quo supra dictum.

M O D E S T I A.

ERat & modestiæ signum alba vestis, animique qui præsentibus æquus, nihil ulterius tentare videatur: vti purpura ambitionis, animique sublimis & vasti, amplitudinis, magistratusque summi. Sanè cum apud Alexandrum quidam Antipatri parsimoniã atque modestiam commèdat et: Foris, inquit Alexander, albo vitur pallio, intus verò totus est purpureus: sc̄tam notans in homine ambitiosissimo, qui maxima quæque appeteret, parsimoniam.

L E G E S, V E T V S E T N O V A.

Sed vt ad nostra redeamus, Canticorū cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarum litterarum interpretes, per colorem album legem veterem intelligunt, per rubicundum, prædicationem Euangelij: vtrunque autem in Christo ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè vbi Leuitico de cicatricibus agitur, albam, aiunt, cicatricem Legis transgressionem significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

D E S T O L A.

STolam apud veteres inuenias matronalis pudicitæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitæ præcepta daturus, quò se tamen verecundum alsimularet, ait:

*Esse procul vitta tenues, in signe pudoris,
Quæq; regis medios instrua longa pedes.*

B A P T I S M V S.

Euangelij verò locum, Citò proferte stolam primam pro iuvene perduto, qui redierat in viam: veteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, vt apud Eucherium. Suprà verò exeuntibus à baptisimatibus tinctura, vestem albam parari ostendimus.

D E A T R A T I S.

S A C E R D O T E S Æ G Y P T I I.

Contra verò nostrorum mores, sacerdotes Ægyptij, cum supplicabant, nigris utebantur vestibus: neq; alias quàm nigras vestes eum decere arbitrantur, qui diis preces allegaret: quippe vt terrâ ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea verò apud ipsos nigra figurabatur.

C E R E S E T F A L A C R A L I S F L A M E N.

ET Cereri nigra vestis apud Arcadas inducitur. Et Falacralis flamen nigro utebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cum immolabāt, vestibus utebantur nigris, quem colorem aiunt inferis diis dedicatum. Et lugentium vestis, maximè nigra erat, vnde cas Varro Anthracinas vocat, quasi carbonarias velit dicere. *ἄνθρακας* enim Græcè, Latine carbones appellantur.

Æ R V M N O S V S.

Apuđ Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium vestis erat faccus, & Sacciū appellata, humilis illa quidem, abiectæ vilitatis, & informis: quæ quidem indura calamitatē, qua quis oppressus esset, indicabat: conscissa verò lætitiã. Genes: *ὅτε Ιακώβ σακκίου ἐξαρτάμενος ἐπὶ τῆ λοπή βαρὺς ἐκάρθητο*. Iacob autē faccium indutus, magnitudinēq; mœroris oppressus, humi assedit. Sunt qui ciliciū interpretentur. Sed & Græci Sacci vocabulū vsurpant. Vt eunq; vestem huiusmodi induere confue- rant, cum in ærumnas, quæ omnem superaret consolationē, incidissent, qua demū leuati faccum discindebant. Vnde P salmo xxxv legas: Ego autē cum mihi molesti essent inducbar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodē autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti pœnitentiam vocant, indicare plerisque locis manifestū. Nam atratas in luctu vestire, à rerum primordij ad hoc vsque tempus vnanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signum per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

M A P P A.

ET mappa veli genus, quod mensis insternimus, quòque abstergendis manibus vtimur, hieroglyphicum suum adeptæ est: si quidem ea signum erat in ludis, quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant: mittebat enim prætor eam cum signum daret, quod nunc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes:

Cretatam prætor cum vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere voluit, quod tanto apud veteres honori ducebatur. Nā apud Liuiū legas VIII ab Vrbe cond. L. Plautio prætorē graui morbo detento, Dictatorē creatū fuisse, qui ludis Romanis signū daret quadrigis emittēdis: qui eo ministerio functus, Dictatura se abdicauit. Hodie quoque, mi Iane Romæ mun⁹ id ad ornatisimos viros defertur. Nā, vt nō ignoras, Angel⁹ Cæsius Aduocatorum celebritate princeps, & Cardinalis pater, & nobilissimus vir Petrus Melinus, tã eruditione, quàm domestica celebritate insignis, duo s. p. q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiorē hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, cursorum in stadio emittendorum etiam negotio præficiuntur.

P A L V D A M E N T V M.

A **T**Ribunum, vel præfectum, aut præsidem aliquem ex habitu significare qui volebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum vestis militaris, quo Duces, Tribuniq; & præfecti ad id munus electi, cum in prouinciam proficiscebantur, vti consueverunt, indeque Paludati dicebantur, quemadmodum milites præincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoque antiquum nomen. Sedenim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati ornatique sunt.

R V B I C V N D A.

Rubicunda vestis, tunica vel pallium deprompta, pugnae acieue committendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in M. Bruto, Plutarchus.

L Æ N A.

ET læna vestimentum militare, quod supra omnia vestimenta inducebatur, de qua Maro: *Tyriòque ardebat murice læna:* Id vocabuli à Græcis dubio procul mutuo sumptum, qui genus id indumenti *χλαίνας*, dicunt.

V E R S I C O L O R I S.

Versicoloris vestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa veteres Comici adolescentis personam versicolori veste indutam, in scenam inducebant, vt scilicet ingenij volubilitatem, cupiditatumque varietatem, in ea ætate præcipuam monstrarent. In Iosippo verò puero per versicolorem vestem doctrinarum & virtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd verò lex nostra præcipit, vestem ex duobus textis non induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile vestimentum. Non vult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negociis, neque simul orationibus incantationibusque vacare, & huiusmodi alia quæ in spiritus contumeliam quotidie fiunt. Neque vetat hoc lex in textis tantum, verum etiam diuersi generis animalia commisceri prohibet, circuncisionem quippe, atque baptismum, vt ait Hesychius, non esse commiscendos.

L I N T E A.

LIntea vestis alba supra cæteras vestes inducta, puellaris ætatis indicium fuit, quòd eo genere Lamuli apud veteres puellæ ante duodecimum annum utebantur. Hinc illud apud Afranium citatur: Puella non sum, supparo si induta sum. Vult verò Nonius supparum linteum esse femorale, vsque ad talos pendens, dictum quòd subtus appareat. Sunt etiam puellares vestes ex Varronis iussu, chlamydes encobomata, ac parnacides, quas iubet vt puellæ habeant, potius quàm togas. Vt cunq; longa vestis omnino feminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum veste sacerdos Obloquitur numeris septem discrimina vocum.
Ita Propertius libro I I, *Pythius in longa carmina veste sonat.*

F I D E S L V B R I C A.

Nonianum verò supparum adducit in memoriam mihi linteum alterū, quo mulieres hodie passim vtuntur domi. Id infra thoracē accingitur, & ad pedes vsq; propendet, anterioresq; tatum partes: velat: vulgò non impropiè gremialia vocantur. Habet hoc vestimenti genus hieroglyphicū suum. Nam & prouerbiū est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, quòd & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunq; cum in obliuionem venere, illis temerè surgentibus, pro- cidunt.

F I D E I C R E D I T V M.

CInū hūc Latini mihi vident appellasse, quāuis eius locutionis latè patet vsus, p̄sertimq; vbi potest stare aut qd fidei creditū significat, vt altero & vigesimo P̄deest. lib. Tir. III. Scauola: Titio c. do, lego, quæ mihi pertulit: quæ ideo ei nō caui q. omnes fortunas, & substatiã, si quã à matre susceperat, in sinu meo habui, sine vlla cautione.

P R Æ T E X T A.

Purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebant, qui esset cuipiam habitus: honestorum enim prætexta erat, ait Pædianus, toga viliorum. Alij nomine hoc purpuream quandam fasciam valde latam intelligunt, quæ tamen multipliciter plicata in angustum contraheretur, atque ita supra alia vestimenta nunc ab humeris, nunc à pectore in fasciæ modum circunduceretur, nunc eius capita vtrunq; ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisque antiquorum statuis inducta conspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere vtuntur, eo excepto, quòd purpurea apud eos in vsu non est, sed ex nigro panno plurimum. Purpura enim non nisi magistratibus conceditur, hisque insignioribus. Nuptialibus quoque, & cum primi honores, quos procuratorios vocant, alicui deferuntur (sunt verò hi sacrarum largitionum præfecti) tunc consanguineis & cognatis & affinis licet per aliquot dies vti purpura in lætitiæ gratulationisque significatum. Sed admonet me color purpuræ, vt quid in diuinis literis manus coccino præligata sibi velit, exponam: Zaræ manus inquam Iudæ filij, quæ se de matris vtero porrexit: nulli enim dubium, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, vt apud Ireneum est, Iudaicum populum simplicibus legis operibus & circūcisionis sanguine insignem, qui prius apparuerit, seque mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in vtero matris erat, dato interpretantur:

& per Phærea Christianos, qui secundo loco cogniti hæreditatis primigeniæ messẽ abstulerint, Sed vt Romam repetamus, antiquissimũ apud Rom, quoq; fuit, vt magistratus prætexta vteretur. Nonius quoque ait, prætextam insigne Romanum esse, quod supra tunicas honorati quique sumerent, Et prætextatæ fabulæ dicebantur, vt apud Festum legas, quæ res gestas Romanorum continebant, in quibus scilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesque Romani vel Duces inducebantur.

PALMATA, ET TOGA PICTA.

Quis quoque imago togæ prætextæ insignis dedicabatur: cui & palmatam tunicam, & rogam pictam adiciebant, quo habitu triumphales etiam viri conspicui incedebant, vt apud Lium legere est lib. x. Et apud luenaem triumphantem vides in tunica Iouis superbire.

P V D O R.

Quantum verò pertinet ad pueros, præcipuum prætextæ significatum fuit, vt pudor em indicaret, quem scilicet ætas ea, quæ Prætextata, dicebatur, sibi proponere deberet: eiusque rei indicium esse purpureum colorem, vnde admonerentur verecundiam in dictis factisque omnibus amandam. Quod si nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quod id facere liceret prætextæ iure minimè violato, eam in id tempus abiiciebant. Hinc pro lasciuo sermone atq; licentioso, aliqui prætextatũ dixere. Sunt verò hæc quæ tãgit Seneca, Medea:

*Festa dicax fundat conuicia Fesceninus. Ita Catullus:
Nec diu taceat procax Fescenina locutio.*

Ea verò qualis sit, ad multos qui subsequuntur versus explicatur.

M A N I P V L A R I S.

Caliga quoque suum habuit hieroglyphicum, vt scilicet eius ordinis militem indicaret, qui manipularibus præfectus esset: eo enim calciamenti genere vebantur. Subiecti hi centurionibus, & Caligati dicebantur, vnde apud Tranquillum legas de Augusti facilitate, qui vallares muralesque coronas sæpe etiã Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notæ milites quia & enutritus, & assidue versatus erat C. Cæsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula vocatus est. Qui vero esset manipularis ordo, & quo militum numero constaret, quoque signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandum. Apud Lium enim numerus xxx militum sub manipulo cogebatur, vno quippe vexillo. Manipulus verò præcipue dicitur fasciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulũ quippe aiunt manipulos fœni pro vexillis habuisse, quod repentino tumultu excitatus id signi genus prætulit, reque bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse.

P E N V L A.

Penula militaris vestis, quam cælo pluuio gestare consueant, quam Horatius solstitio nihil prodesse dicit, Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadriano autem Tribuno factõ, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni gestare soliti pluuia tempore, Imperatores verò nunquam, ait Spartianus. Potestas verò Tribunitia, quia sacrosancta erat ab Imperatoribus vsurpari solita vt quæ maxima esset pars Regalis imperij, vt apud Vopiscum est.

Z O N A.

Virginitatem per zonam significare tam Græcorum & Latinorum est, quàm etiam Hebreorum. Træzeniorum autem virgines zonam Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabant, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templum excitat, quod Aurigam in cælo positum Hippolytum crederent. Auror Pausanias. Sed nos ad zonam. Denique plerisque locis diuinæ literæ zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaque Pontificem sacra facturum præcingi iubent. Sed quod variari cum opere plumatili præcipitur, non rectè nonnulli pro Plumatili Topiario substituendum putant: multa enim huius antiquitatis vestigia extant, ab extremis præcipue noui orbis nuper inuentis partibus allata, ybi tam indumenta, quàm gestamina, scuta etiamnum, & diuersi generis vasæ pleraque omnia, phœnicopterum, & aliarum pictarum auium plumulis intextuntur, opere tam venuste variato, vt nihil delectabilius possit oculis offerri. Nam quod superius dicebamus hanc pro fortitudine poni, cinctus ipse apud Romanos strenuum significat, vti discinctus imbecillus, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum est. Hilario, effica in omne opus bonũ apparatus, vt ad omne ministeriũ Christi volũtatis cingulo sumus accincti.

V I N C V L A I V G A L I A.

Virginalia verò vincula quæ sunt, apud poetas omnes vulgata sunt. Noua sanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla factõ, quod vir prima nocte, in Deæ virginalis honorem, sponsæ accubans in lecto soluebat. Vnde Homerus, λυσι εἰν παρθενίῳ ζώνῃ. Et apud Ouidium:

Cassidæque fallaci zona recinet a manu.

Eoque spectat Catullianum illud:

Qui zonam soluit diu ligatam.

Indicabat verò hieroglyphicum hoc, vt sicut illa in glomos sublata coniuncta inter se est, sic vir suus se cum cinctus iunctusque esset. Cingulumque hoc Herculeo nodo vincitum, vir omnis gratia soluebat, vt sic & ipse in liberis suscipiendis felix esset, quemadmodum Hercules fuit, qui liberos septuaginta reliquisse fertur.

P V E R.

P V E R P E R I V M.

Quin etiam zonæ solutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim siquidem Soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaque de causa lauata partu mulieres, zonam Dianæ dicabant. Vnde sanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

T E M P E R A N T I A.

Habent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulumue significent, præcipue verò temperantiam, & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coercerentur, luxuriantia compescuntur, & modus denique imponitur rebus, vt quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in fimbriis transulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij vestem auro contextam simpliciter accepere. Verum Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atque modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coercet, interpretatur, non hoc dicturus, si vestem simpliciter agnouisset. quanquam & fimbriarum non respuit ornatum, & virtutum inde multipliciter non auersatur.

D E P E R A.

Osita zona, visum est πέρπερον & Peram apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, vt apud Horatium:

Ibit eò quouis qui zonam perdidit.

Hæc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicum habet id, quod pro cura & solitudine victus accipitur: vnde Theologi transferunt ad impedimenta humanæ vitæ, quæ animum alioqui paratum ad disciplinas interturbant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui scilicet minima harum rerum cura. Euangelium quoque, Non peram in via, cum nec quidem sollicitos esse de craftino imperauerit Dominus. Eodem facit & sacculus, quem habere non licet: hoc est, in hac peregrinatione minimè thesaurizandem esse. Quod ibi apertius: Facite vobis sacculos qui non veterascunt.

H I E R E M I Æ C I N G V L V M.

Eiusmodi est & cinguli significatum, quod ex lino factum, eoque cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem vt manifestius intelligatur, exigit locus vt de lino quadam altius reperamus. Linum enim ex terra nascitur, satumque prius in gramen pullulat, mox vt flore lasciuierit, vellitur, aqua immersum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquo versus perdomatur, inde peccitur, atque netur, neque tamen prius, quàm feruenti mordaci que subinde lixiuo perpurgatum sit, effectumque candidum, textitur, vt vestes inde consuuntur, quas indati ante faciem Domini preces allegemus. Hæc omnia nobis diligenter inspicienda sunt, huiusmodique segetis herbæ vt cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatoris castigatioris que vitæ scenam quandam pingere videatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptis statim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra fumus, & lachrymarum aqua macerandi: ad sacerdotalem Solem mox exponendi, laboribus inde & perperam factorum poenitentia domandi, inde per omnes conscientiarum scrupulos quàm diligentissimè peccandi, vt ita lodes excutiantur omnes, nihilque relinquatur, quod in filo vitæ producendo possit officere: quod quidem filum longa bonorum operum continuatione nendum est, mordaci que subinde lixiuo dealbandum, vt eluto ita retro illo colore, quem à terrena contraxeramus origine, candidissimum nobis amiculum, puta cingulum contextamus, quod tamen ad Euphratem minimè defodiamus, ne ibi computrescat, inutileque reddatur. hoc est, Assyriorum & Babyloniorum moribus corrupamur, sed eo & integro & nitido custodito, clericos, qui verè sint per sortem electi, profiteamur. Atque hæc est super sacerdotum amictu ratio nulla non hora repetenda. In vniuersum autem linteas vestes sacerdotibus attributas habilitatem significare veteres plerique Theologi dixerunt. Inde linteæ tunica iustitiam, femoralia identidem linteæ castitatem ostendunt: nempè id innuentes, quod veluti linum res est admodum parabilis, ita virtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur.

P V R I T A S.

Herodotus, vt Gêtes quoque nobiscum in puritate vitæ sentire commonstremus, nefas ait apud Ægyptios linteas vestes in ædes sacras inferre, proindeque linteis vsos: de quibus ita Marcialis,

*Limigeri fugiunt calui, sistratæque turba,
Inter adorantes cum stetit Hermogenes.*

Vnde apud Tertullianum de Christo: cum linteo circumstringitur, propria Osiridis veste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorum sacerdotes linteis tantum vestibus vterentur, vnicam eam esse causam existimat, quod immortalibus diis omnia pura mundaque conueniant: non enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cum linum iis quas superius recitauimus causis maximè purum fiat, sitque ad eluendum expeditissimum, sacrificiis Deum cultoribus ante omnia congruere censuerunt. De nigris verò vestibus, quas tunc induerent cum Deos precibus placare instituisent, superius dictum est.

F A T V M.

F A T V M.

Ad demum & illud, receptissimū apud poetas esse Lina pro Fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicum. Nam ut Parcarum stamina prætereamus, quæque super his alibi dicenda sunt, cur linum pro fato poetæ ponant: causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fetus est linum, quemadmodum etiam mortales; idque abruptum, significat hominem rursus ad terram redire.

C A S T I M O N I A.

Sed ut ad vitæ redeamus integritatem, moresque castos, nihil aliud sibi diuina nostrorum monumenta volunt, dum sacerdotalia memorentur indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij Femoralia dixerunt, nisi ut hinc castitatem etiam nos assumere commonerent, indumentum quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiam constringamus; eo enim sacerdos præcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, ut Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coercere. Sacerdos, enim qui sacris assistit altaribus, id præcipue curare debet, ut castus & intaminatus operetur.

P R O F E C T V S O R A T I O N I S.

Tamet si Origenes sublimiore quadam contemplatione raptus, cum octo ponantur Exodo sacerdotis indumenta, cur Leuitico septem tantum recenseantur, inquit, hoc scilicet Campestri posthabito; eoque rem deducit, ut veluti de Mercurio nationes reliquæ veteres intelligebant, per Genitale nos quoque Sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cum spes profectus aliqua visa fuerit affulgere, ferturque minimè irritam futuram. Cum verò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominum ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frantum imponendum. Sunt verò Campestria, perizomata, ut Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur, in campo, uti consueverunt, pudendis cooperiendis, iam & illud continentia significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos verecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitum ostentatur. Vtissimum autem apud veteres fibulam apponere, præcipue his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, re-fibulare, verba.

R E R V M P R O G R E S S V S P E R C A L C E V M.

Sed neque calceus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro viatoribus enim excogitata sunt calceamenta: proque expeditionum auspiciis in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmo LX dictum volunt: In Idumæam extendam calceamentum meum: hoc est, in Idumæam progressus, eam mihi subiiciam. Sanè veteres Theologi, ut Eucherius tradit, veluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita eum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita potredum interpretantur: & quod positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Egidius noster cum tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum vatum oraculis comprobauit. Reliquum est, ut quæ futura ille magnus omnino vir prædixit, nos affiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorum Rege deposcamus, ut ru argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

P I E R I V S V A L E R I A N V S B E L L V N E N. A D

ORNATISS. PATRITIVM VENETVM, IO. CORNELIVM Fantini Clarissimi F. de iis quæ per Bullam, Anulum, insigniores aliquot gemmas, & gestamina quædam significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

L I B E R X L I.

Quoniam primum intellexi, Magnificentissime Ioannes, te præstantissimi viri Aloisij Cornelij generum effectum, clarissima quippe Clara eius filia in uxorem accepta, statim Venetias aduolauit, de tam felici matrimonio tibi coram gratulaturus. Inueni verò domum totam exultantem gaudio, & auspiciatissimis nuptiis bona commodaque omnia ominentem, te verò cum institoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua perelegantis, auricæque torque, & anulo pronubo, in quo non splendorem tantum, sed & pulcherrimum aliquod signum quod antiquitatem saperet quaritabas: ideoque aduentu meo latatus, super his multa interrogare capisti, quod circa rerum huiusmodi cognitionem me diu versatum noras, de quibus cum multa dicta fuissent, longèque plurima dicenda essent, rogasti me, ut per otium ea scripta tibi traderem, ut hæc quietius examinares. Bullam autem præcipue petebas, anulumque cum gemma aliqua insigniori, præclaræque antiquorum opera, quæ non temerè olim

A & magistratibus, & iis qui fortiter aut sapienter se gesserint, honori fuerint condonata. Hac igitur ego quoque per otium in unum tibi congesi commentarium. Quid enim ego antiquissimus domus tua cliens negare potuissem, quod tu tam honestè posceres, quodque ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur. Antiquissima enim est imaginum disciplina, & gentibus omnibus quæ ingenij & eruditione claruere, in primo semper honore habita. Idem de Regijs, de Romanorum fascibus, de sella, deque ornamentis alijs dici posset, cuius potissimum rei ratio ab Ægyptiis primum desumpta, reliquis mox nationibus comunicata. Volui itaque ut pars hæc meum erga te studium, amorem, obseruantiamque declararet: eo enim consilio scripsi, ut hæc qualiacunque sint, istiusmodi mei erga te cultus testimonium essent manifestum. Ingrati siquidem animi esset, non assidue esse memorem beneficiorum, quæ in me domumque meam uniuersam, clarissimus patritius Fantinus pater tuus summe vir integritatis assidue contulit, quæ quidem è memoria vitæque mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quod tu quoque iure quodam hereditario eadem benignitate patrociniū erga nos idem suscepisti, meque præcipue vel à teneris utriusque nostrum unguiculis in amicitiam tuam acceptumne dicam, an in domo tua comperit, fouere, ac omni officiorum genere prosequi nunquam destitisti, disciplinam liberalitatemque eam quam à patre sapientissimo atque optimo viro acceperas, egregie consecutus. Auxerunt autem tot merita summum ingenium tuum, suauissimique mores, probitas dubio procul singularis, quæ ut te semper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurumque est, ut inde virtutis etiam tue lumen luceat. Sed quoniam tam clara sunt laudes tue, ut meo non indigeant testimonio, eaq; suapte vi omnibus innotescunt, iis nunc dimissis ad negotium quod explicari queris, accingamur.

D E B V L L A.

BULLA apud Romanos cordis effigiem habuisse, multi profitentur. Hetrusco-rum sanè gestamen illud ab Lucumone Hetrusco duce, quem Romulus tam condendæ quæ instituentæ urbis socium, habuit, acceptum. Eum verò Pythagoricum fuisse Aufonius ostendit, vbi Samij Lucumonis acumen celebrat. Sedenim Pythagoram Tyrrenum fuisse, Aristoxenus, Aristarchus & Theopompus asseuerant, quos Theodoritus id ipsum sentiens autores habet: quamuis vnus Neanthes eum Tyrium fuisse suspicetur. Multa verò huiusmodi excogitata sunt à Pythagora, quia non solum originatione motus, quod multæ olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptiis fundatæ constitutæque dicuntur, sed quod ipsos etiam Ægyptios adierit, à quibus sacri sermonis rationem, obscuritatem in loquendo symbolicam, & disciplinas alias reportauit. Cur verò Samium nonnulli cum fuisse dixerint, alibi disputatum.

ERAT verò apud Romanos gestaminis huius hieroglyphicū significatum, ut ingenui pueri figuram huiusmodi de collo suspensam ante pectus inspicientes, se tum demum homines futuros cogitarent, si corde præstarent. Ideoque Tarquinij Prisci filium, quatuordecim non amplius annos natum, virili edito facinore, hoste quippe in acie caeso, Bulla primum omnium ea atatula donatum aiunt, quamuis & Heresiliæ filium adhuc infantulum, quod primus ex raptis coniugibus ortus esset, eo gestamine decoratum, proditum sit: puerumque Papyrium ob tacendi simulandi que peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ senatus ab eo secreta perscrutabatur, vnus est, maximè nobilitatum. Sunt autem qui vocis secuti significatum, ἀπό τῆς βουλῆς id est, à consilio Bullam dici voluerint, ideoque datam pueris gestandam, quod ætas ea alterius sit consilio regenda. Puerile enim omnino gestamen fuisse, Persiani ad Cornutum versus ostendunt:

*Cum primum pauido custos mihi purpura cecidit,
Bullaque succinctis laribus donata pependit.*

Apertius verò Tullius, Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atque insigne fortunæ.

C O N S I L I V M.

ALij significare voluisse dicunt, consilium à pectore proficisci, ideoque Bullæ hieroglyphicum in eam partem residere. De consilio verò per figuram cordis à gutture pendentis expresso, in Cordis ipsius Commentario fati disputatum.

V E R I T A S.

Agyptij sanè cum veritatem ex humano corde gutturi appenso ἱεραλογικῶς, indicari dicunt, Bullam hanc intelligunt: insignemque sanè hoc gestamine prædicant iudicè illi, quem in Simandii monumentis fuisse tradunt, catus à collo suspensa veritas pendere, oculisque esset in sinu deiectis, octo

C O R D E P R E S T A N -
dum.

oſto legum libris circumſtantibus : quod nos admonere dicunt , Iudices integros eſſe debere , & ſolam inſpicere veritatem . Quod verò eſſet compendioſum veritatis hieroglyphicum nullum corde ipſo commodius inuenimus . Adamantijs vbi Ezechielis diſcum illud interpretatur ; Et catena circa collum tuum : Si me , inquit , poſteaquam iuſtitiae opus adimpleuero , intellectus ornauerit veritatis , tunc mihi ornamentum nuptiale , tunc carena collo decora circundatur . Nam & Platonici , qui iuſtitiam volunt actionem eſſe quandam animae propriam , ei locum etiam circa pectus attribuunt . Nos verò cum veritatem eſſe quid ingenuum , & mendacium ſeruile quiddam addidicerimus , *ἐλάδεται γὰρ ἀνδρὸς τὴν ἀλλοθὴν λέγειν* , Ingenui opus viri eſt vt vera proferat , eamque Bullam ingenuos tantum geſtare ſolitos , quid illud fuerit geſtamini , quod veritatis indicium à collo penderet , præterquam Bullam hanc , ſuſpicari nequimus . Sanè Diodorus ſignum id variis ornatum gemmis fuiſſe proficitur . Leuitico etiam , vbi de Pontificis ornatu agitur , veritatis ſignum inuenias in pectus incubuiſſe : de quo alibi ſuo loco diximus . Sed & Salomonis diſtictis cap. IIII . veritatem gætturi circundare commonemur .

E Rat & triumphantium geſtamen Bulla , quam in triumphis præ ſe geſtabant , incluſis in eam remedijs , quæ aduerſus inuidiam pollere credebantur . Illud adnotandum ex Aſconio , Bullam ſuſpèdi in collo infantibus , ingenuis auream , inuenio etiam apud alios argenteam , libertinis verò ſcorream , eſſe ſolitum , vt illud apud Iuuenalem aperitur , Signum de paupere loro . Sanè noſtræ etiam ætatis mos eſt , vt ſi quis torquem aureum , catellamve geſtare voluerit , neque tamen equeſtri vel , vt aiunt , militari , aut aliâ quapiam dignitate , cui geſtamen illud competat ſit inſignitus , ligulam ex loro geſtamini cuiusmodi alligare compellatur .

INVIDIÆ AMV-
letum.

N Eque tamen vbique Bullæ nomen pro geſtamine accipiendum , ſed & pro baltheorum , & forium , & aliarum plurimarum rerum ornamentis : vnde pars hæc pro gloria factique ponitur , vbi quis non aliter gloria turgere videatur , quam Bullæ ipſæ inturgeſcentis cuiuſdam figuræ ſpeciem præ ſe ferunt . Vnde dixit Perſius :

Non equidem hoc ſtudeo bullatis vt mihi rugis Pagina turgeſcat.

Id quod alia meraphora alibi dixit , Ad populum phaleras . Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquam clavi affixæ , baltheis dedere nomen , quaſi Bullatæ vocitætur . Et clauorum capita tumentiora , qualia templorum , & priuatarum aliquot ædium valuis ornamentis cauſa affigi ſolent , Bullæ nuncupantur : quaſi Cicero ait , Verrem , quæcunque aureæ eſſent , omnes auferre non dubitaſſe . Et apud Plautum in Aſinaria , Leonida ſeruus in Arriani Sauriæ perſona , Iuſſin' , inquit , in ſplendorem dari Bullas has foribus noſtris : Idque nominis eſt ſimilitudine inde ſumpta , quod perquam ſimilia ſunt bullis , quas aqua in aquam decidua ſuſcitatur .

HUMANÆ FRAGILITAS.

Q Voniam verò tumorculi illi perexigui , qui ſtillicidijs in aqua ſiunt , citò prætereunt ad humanæ vitæ fragilitatem oſtendendam hieroglyphicum factum eſt prouerbium , Homo bulla : cuius meminit Varro libro De re ruſtica primo : quamuis nonnulli de ijs tantum dictum volunt , qui iam ſaturi annis propè caſuri ſunt , & morituri .

DE ANULO.

FIDES.

Racipuum anuli ſignificatum hieroglyphicumque verum eſt , ingenui hominis fidem indicare , quandoquidem anulum veteres nō ornatus , ſed ſignandi cauſa circūferebāt , nec plus habere quàm vnum licebat : quamuis laudatiſſimum eiſmodi morem , ſucceſcente poſtmodum luxu , & diuitiarum oſtentione , delicioſi populi labes violarit . Scimus enim inuidioſum Sergio cuida , nobili alioqui viro , cognomē additum , vt Orata diceretur , propterea quod duobus anuljs aureis & grandibus vteretur : vulgus enim aurum , orum , vt nunc paſſim dicitur , enūciabat . Sed erat hoc ad gemmarum etiam oſtentionem , quarum mox luxus creuit in immenſum . Nam ſignum in vno tantum habere per mittebatur , nec cuiquam niſi libero , quos ſolos fides decerneret , quæ ſignaculo contineretur . In diuinis quoque literis annulus eſt fidei ſignum : quo ſpectare Euangelicum illud Theologi aiunt , Date anulum in manum eius . & quod Pſal . legitur : Signatum eſt ſuper nos lumen vultus tui Domine . Nam & Paulus vltimo Digeforum , anulum huiusmodi ſignatorium inter ornamenta recenſeri negat . De hoc Cic . ad Q . fratrem : Sit , inquit , anulus tuus non miniſter alienæ voluntatis , ſed teſtis tua . Sanè apud veteres teſtamentorum tabulæ , ſeptem teſtium ſignis anularibus muniebantur , quæ facti teſtamenti fidem facerent . Quod vero ſeruis atque libertis

A libertis ius anulorum negaretur , quo tamen impetrato , ingenuitas ſimul impetrata intelligeretur , xI . Digeforum lib . Papinianus , Neratius , Paulus , & Vlpianus oſtendere . Hic verò qua fuiſti à me , quid ſibi vellet in ſcenis anuli aurei legatus vſus , quo non alibi , quàm in ſcena liceret vti . Reſponſi , locum eum ex Pandectis deſumptum eſſe , ſed ſædiſſimè vitiatum eorum imperitia qui literas nunquam attigerunt . Nam quod vulgata habent exemplaria : proinde etſi ſcenicæ veſtis vſus fruſtus legetur , aut anuli aurei , vel alterius apparatus , alibi , quàm in ſcena non vteretur : legedum ex antiquiſſimo Piſano codice qui Florentiæ cuſtoditur : Proinde ſi ſcenicæ veſtis vſus fruſtus legetur , vel aulæ , vel alterius apparatus , alibi quàm in ſcena non vteretur . Habes enim veſtem ſcenicam , habes aulæ , habes reliquum apparatus . Ac de aulæ huiusmodi apud Horatium legas , Auditoris egent aulæa manētis , in huiusmodi ornatus ſcenici ſignificatum .

C O R.

S Ed hæc vtcunque habeant , illud manifeſtum eſt digito , qui minimo læuæ proximus eſt , anuli geſtandi munus demandatum , eaque de cauſa nomen illi inditum Anulari : erat enim is cordis indicium , ideòque inſtitutum ab Ægyptijs , vt anulo tanquam corona honeſtaretur . Eundem ſacerdotes ad deorum aras operantes conſectis odoribus illinebant : idque propterea fieri ſolitum aiunt , quod diſſectionum periti neruulum quendam à corde natum per dorſum ad eum tendere , & in eo deſinere compererint . Sanè ſolebant in huiusmodi anuljs eorum etiam imagines fieri , quorum memoriam colerent & obſeruarent , quod eos ſibi præcipuè cordi eſſe , qui eas gerebat , cum quadam , etiam ambitione omnibus oſtentarent . Vnde Cicero lib . de Finibus , Epicuri ſtudioſos memoras : Epicuri imaginem , inquit , non modò in tabulis , ſed etiam in poculis & in anellis habebant .

IGNAVIA HONORATA.

A Lij putant anulum in hūc digitum immiſſum , ne aurum iam facile obtereretur . Ignauiffimum enim eſſe eum inter omnes digitos , manifeſtum eſt , ideòque ad auri & gemmarū incolumitatem aptior videtur . Non enim exporrigi ſine aliorum comitatu poteſt , vnde minus attritai obnoxius eſt . Itaque non deſunt qui per eum digitum anulo honeſtatum , honores ignauo cuiſiam habitos interpretari velint . Sed quantum pertinet ad locum , ſubſecuta æras , nihil intereſſe iudicauit , quo geſtaretur articulo , ſed vt quiſque vellet , quacunque manu , quòve libèret digito , ferre permiſſum eſt .

NOBILITAS.

S Ed vtcunque illi philoſophentur , apud Romanos anulus omnino ſignum nobilitatis fuit : nam vt apud Liuium libro ſecundi belli Punici tertio , Mago , qui Cannenſis victoriæ nunciuſ Caſthagnem miſſus erat , poſt rerum geſtarum ſeriem enarratam , ad rerum tam lætarum fidem eſſundi inſiſt in veſtibulo Curia ingentem illum anulorum aureorum acerrum : deinde verbis adiecit , quò maioris cladiſ indicium eſſet , neminem niſi equitem , atque ipſorum primores , inſigne id geſtare . Et in calce noni ab Vrbe condita : Tantum , inquit , Flauij comitia indignitatis habuere , vt plerique nobilium anulos aureos & phaleras deponerent . Et vbi Cicero oratione quarta obiicit Verri , quòd indigniſſimos in concione anuljs aureis donaſſet , Honori , ait , Aſconius , & lucro ſunt , vt haſta , vexilla , phalera , corona ciuicæ , item anuli aurei ingenuitatis ſigna .

DE DIADEMATE.

B anulis & gemmis , caſu neſcio quo , ad diadema progreſſum eſt : quo in ſermone , quòd ſciam eſſe diadema dicerem , & in numis aliquot eam gemmatam oſtenderem , admirari videbare : cuius rei fidem affereram , Ægyptios ſacerdotes ſi principem hominem oſtendere voluiſſent , hieroglyphicè canem ſolitoſ facere ſcizia velatum : de quo ad Florium loco ſuo plura .

REGIA POTESTAS.

Idem Regiæ poteſtatis ſignificatum à ſcizia etiam apud Romanos acceptum , exemplis tibi plurimis confirmaui . Vpud Ammianum enim Pompeio legimus obiectum ab obreſtaroribus , quòd eſſet rerum nouarum cupidus , & Regiæ maieltatis affectaret inſignia , quia . crus ſciziola candida obligatum , tegendi vlceris cauſa , geſtauerit aliquandiu : nihil enim intereſſe , iactabant illi , quam quis partem corporis redimiret Regiæ maieltatis inſigni . Nam & Fauonius , vt Valerius . ait , dicere ſolebat , nihil referre , qua in parte corporis ſit diadema , cum ita Pompeium eundem carperet . Eoque Senecæ ſententia nimirum ſpectat , vbi dicit : ſciziam ſolue , multum enim mali ſub illa lætet . Libro de Alexandri virtute Plutarchus ait , Tigranem Armenium candidam ſciziam , quòd inſigne regni eſt , ad Pompeij pedes abiectiſſe , regnumque ſædiſſimè depoſitum in prædam conceſſiſſe . Cuiusmodi verò eſſet ornamentum hoc in numis vidimus , in quibus eius Regis caput impreſſum eſt , cum inſcriptione , ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ . ab cuius altera parte hoſtē ipſe proſtratum calcatur , palmamque dextera prætendens , hoſti ſceprum ſuſtollere videtur . Ibi verò diadema ita figuratum eſt , vt præalta ſcizia opere Phrygio , floribus & alitibus ſuperadditis , elaborata , à fronte ad occipitium circundatur , duæque à temporibus hinc inde tæniæ , ipſæ quoque à medio deorſum

sciffa in humeros vsque dependant; gemmis per omnem marginem bacchantibus. Et Cidarini Regis Persarum insigne, quod Darius capite gestabat, carulea fascia albo distincta circumibat. Ad diadema verò facere fasciam, Antigoni dicitur indicat, usurpatum à Seneca. Ille enim vetula cuiusdam felicitatem eius admiranti respondit, Si nosse, o mater, quanta quòtue mala panni frustum hoc obtegar, diadema commonstrans, illud quidem vel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæsaris imagini quidam ex adulatorum numero, vt Appiani more loquar, coronam lauream candida fascia præligatam imposuisset, Tribuni Epidius Myrillus Cæsariusque Flauus, vt apud Tranquillum est, coronæ fasciam detrahi iusserunt, hominemque qui id fecerat, duci in vincula mandarunt, simulantes & in hoc Cæsari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem subirasci consueuerat, atque iis qui aliquando eum circa portas regem salutassent, cùm populum vocem eam indignè ferre atque in gemiscere animaduertisset, responderit, se Cæsarem esse, non Regem, quasi illi ad nomen eius aberrassent: cùm tamen Myrilli factum adeò agrè tulerit, vt in Senatu grauius conquestus insidias sibi strui per Myrillum, qui calumniā affectatā ab se tyrannidis astutē cōmentus esset, cùm eum morte dignum censeret, id demum obtinuit, vt magistratu priuaretur, senatuque summoueretur. Quòd si quis adhuc dubitet diadema fasciam fuisse, qua principatus insigni Reges vti soliti sunt, si quæ retulimus ambiguum quidpiam habent, illud apertè dilucideque declararit, quod super Alexandro Macedone fertur; olim eum diadema sibi dempsisse, causa vulneris alligandi, quo Lyfimachus in fronte vulneratus fuerat: quod auspiciū regalis potestatis Lyfimacho fuisse rerum scriptores prodidèrunt. Tradunt verò Græci, fasciam huiusmodi candidam pro insigni Regum esse, & à Libero patre fuisse primū institutū.

VICTORIA.

Adem fascia in victoriæ significatum nonnunquam adhibita, vt quæ Corinnæ puellæ poetici studii clarissimæ, data capiti fascia traditur, quòd Pindarum Thebis melico certamine superauerit: eius enim picturam capite tænia vincto, hieroglyphicum dubio procul huiusmodi victoriæ argumentum, in Tanagraorum gymnasio fuisse Pausanias autor est. In quo tamè, vt illi victoriam, ita nos principatum interpretari possumus. Nimirum fuit hæc Corinna illa, de qua Propertius noster,

Et sua cum antique committit scripta Corinna.

Et in vulgatis à Io. Lascari antiquorum epigrammatis:

ὅδ' ἔνεσσα δίδει ἀδυναίης ἀπίδα μὰρ ψαμένπυ.

Vnde nos in nugis nostris puerilibus: *Inclita, quæ Minerva clypeum capit, Corinna.* Quòd verò gestamini huius inuentum Libero patri, Græci adscribere voluerunt, manifestum est Ægyptios eo multò antè vsos, neque in Cane tantum, sed in aliis quoque simulachris, vt in Isis tæniis, alio Commentario latius declarauimus.

DE TITULO.

Rat & amiculi, siue redimiculi species, cui nomen Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentum quippe capitis in sublime surgens, purpurea vitta redimitum, instar coni, galerie rosarum.

SACERDOS.

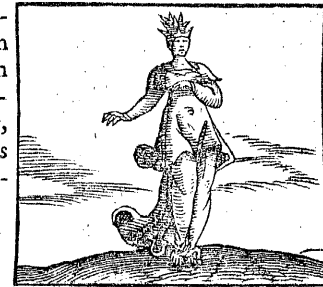
Et sacerdotium hieroglyphicè significabant. Quin & vxores & ministræ Flamini, eo erant gestamine insignes. Petronius ait Titulum à Numa Rege factum, fuisseque palliolum ex lino, quo sacerdotes in sacris vterentur. Alij per Titulum mitras siue fascias accipiunt, quorum vsus esset sacerdotibus ad ornamentum, non illæ tamen ociosæ, neque temerè appositæ, cum sua præ se ferant significata. *Κίθων* Eucherus pileum sacerdotalem ait ex bisso, quem Græci & nostri Tiaram dicunt: quidam etiam Mitram vocant: eamque incorruptam dicit Apollonius, cùm integram & incolumem intelligit pudicitiam, propter fascias scilicet quibus id gestamini præligatur. Vtcunque, ornamentum hoc capitis, vt Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, sapientiæ signum est, propterea quòd in capite cerebrum sapientiæ organum habetur. Sed antiquioris illius Tituli species hodie quoque in vsu est sub Regni nomine, quo quidem Pont. maximi caput, maximi quibusque sacrorum solennitatibus insignitur: & vt summa, eius potestas eo gestamine significetur, triplici fascia auro, gemmisque ditissima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebræos nullum venerabilis gestamen erat, quàm Petalum, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomen illud, quod nulla lingua mortali enunciaripotest, quatuor Hebræis literis scriptum præferbat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

In anti

REGIA CLARITAS.

IN antiquissimis Ægyptiorum monumentis cernere est mulierem quandam tribus regibus caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis vxorem, ac regis matrem fuisse. Ea verò Simandij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorum si nos diligentiam sequeremur, tale aliquid in Blancam Philippi magni Mediolanensium Ducis filiam dicemus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimum extat Epitaphium à doctissimo eius temporis viro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi:

*Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.*

In aliis Ægyptiorum Regibus varias gestaminum formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerentur. Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusque fere priores partes, draconum etiam capita, insignia principatus, pro virtutis, aut operum conditione, quo quisque in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quòve rerum studio teneretur: quorum quidem significata de simplicibus eorum Commentariis, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neque verò sum nescius, coria serpentum plerisque populis tegumentorum bellicorum vsus præstitisse, quibus plurimum Amazones in Libya vti solitæ, vnde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

PALLAS.

Sanè Phidias draconem Palladi apposuisse perhibetur: quòd cùm optimè calleret Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus in Laocoonta & eius liberos perpetratum, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusque dæ, clypei que sub orbe locum tutelæ sibi delegisse. Quòd vt manifestius intelligatur, operæ precium est, quæ Pausanias de simulachro Palladis tradidit, explicare. Ait enim simulachrū Mineræ Athenis fuisse talari veste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum victoria, cubitorum quatuor, & hasta in manu: ad pedes verò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, què ipse Erichthonium suspicabatur esse. In basi, quæ statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quæ mulierum omnium prima fuisse traditur ab Heliodo, & in vltionē surrepti ignis, in humani generis perditionem emissa.

PROTEVS.

Inter insignia reliqua spectare est nonnunquam arborem, nonnunquam ignem flammulis promiscantem, quandoque flores, quandoque plumas in varias cristarum species dispositas, quæ modò ad decorem, modò ad stuporem comparabantur. Quibus cùm Proteus Ægypti Rex nominatissimus variè vteretur, datus est fabulæ locus, vt in tot se vultus commutaret. Quamuis non sum nescius Protei figmentum in longè feciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

Qvippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionem abhorreat, difficultatem eam ostendi dicant, quam in assequenda veritate rerum experimur, tot sunt quæ nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atque subterfugia dialectorum posita, quæ veritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atque foritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, vt multum diuque laborandum sit, antequam Proteus ipse humana, hoc est, vera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSAR.

Aiunt verò nonnulli, insignia hæc idèd prius olim excogitata, vt Principis & ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus verò res prosperè successerat, animal consecrassent, cuius auspiciis victor euassisset, cùm animalia singula singulis genis & cælorum virtutibus credita, persuasum haberent, quos omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando nomen voti compotes explorassent. Quam opinionem magnus etiam Iamblichus, ac plerique alij Platonice factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam, vt nunc ita dicam, cum superis asserentes, ideoque ad sacrificiorum efficacitatem conferre. Neque animata tantum id præstare, verum etiam inanima, colores, figuras, numeros: veluti hexagonarius numerus cum Sole congruit in Crocodilo, in Cane rursus, & canicipite Simia. Quædam à natura profectæ rationes, & vires, pari cum Luna temperatura deprehenduntur: ita demum colores, figuras, formasque omnes, cuiuspiam superiorum conuenire, vel animalium membra singula, vt galli cor ad solares genios conciliandos efficacissimum.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAUSA.

Animalia verò apud Ægyptios ideo, dicit Iamblichus, alebatur, quia dū conseruarentur tenerenturque, familiarem proprietatem ad deos auerent, vimque communionis inter homines deosque conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoque temporibus plerique non postremæ eruditionis viri, certis quibusdam siderum momentis imagunculas

huiusmodi signant afflatu captato, vt aſtri geniuſe illius tutela, quibus ſe vel à geneſi, vel à profeſſione, vel etiam ab euentu aliquo cõmendatos credũt, fortunatiores ſimul ac beatiores ſiant. Sedenim omnia hæc irrita ſiunt, ac penitũs ſummoentur, cum ſanctiſſimum Chriſti nomen in omnes huiusmodi deluſiones opponitur: inde enim omne bonum, inde felicitas vera, & incãfuta beatitudo. Sed vt ſuſceptum proſequamur negotium, in honore plantæ etiam ſuerunt, ne legumina tantum, ex iis quæ terra naſcerentur, cultu ſuſcepta exiſtimemus. Phœnices enim plãtas diuinis honoribus coluere, vt apud Euſebium: & caſu aliquo auullas terra, aut alio quopiam euentu intermortuas, miſeratio ne, luẽtu & deploratione, ex patrio ſacrorum ritu proſecuti ſunt. Ad horum ſerẽ imitationem non arborum tantũ, verum herbarum atque ſorum obſeruaciones alias alia de cauſa excogitauit terra Græcia: vt lauream pro triumphantibus, & iis qui immortalitate dignum aliquid perpetrãſſent: quernam pro iis qui ciuem ſeruãſſent: oleaginam & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa paſſim Græci tradidẽre. Nanque hi Pandoræ primum caput ponunt coronatum à Charitibus. Saturnum Pherecydes ante omnes coronatum ait. Iouem Diodorus poſt euictos Titanas. Idem Priapo tæniaſ dat, & Ariadnæ ſertum. Iunoni vitem Callimachus, de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleaſtrum, nũc apium capite præfert. Suam Apollo lauream, poſt Delphicum draconem interfectum, de quo Pindarus, atque Callimachus. Liber hederam: cuius rei cauſam loco ſuo, ex Harpocratiõne recitauimus: quanuis idem India triumphata lauream tulit: nanque is vt Saturninus, triumphorum Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris eſt coronari ſolitos: quanquam & olea, quæ Mineræ debetur in primis, redimiti aliquando proceſſere. Prætereò caſtrẽſes, murales, & nauales ex auro dari ſolitas, & quæ latè habẽtur apud Gellium, Suetonium, & alios, & quæ vulgatiſſima ſunt de inſignioribus Græciæ certaminibus, Olympiis, Iſthmicis, Argiuiſ, & Pythiis: quorum præmia oleaſter, pinus, apium & malum erãt. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas eſt oleaſtro malõve coronari, qui ſecum ipſe deceret: vt victor præconio declareris, opus eſt æmulo. Sed ne videamur immemores Ægyptiorum, Iſis prima repertas ſpicas capite circumtulit, quod Leo ſcriptor Ægyptius tradit. Et vt noſtrarum quoque litterarum monumenta proſequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda ſua foliis coronauit. Sed qui plura ſuper his petierit. Claudij Saturnini librum, quem de coronis edidit, inquirat, qui Tertulliano teſte, & origines, & cauſas, & ſpecies, & ſolennitates earum ita edidit, vt nullam gratiam ſloris, nullam lætitiã frondis, nullum ceſpitem aut palmitem non alicui capiti inuenias conſecratum.

LEGES.

Ad coronarum demũ hieroglyphica reuerſi, coronam dicimus legum indicium eſſe, propterea quod certis eſt vinculis complicata, quibus vita noſtra veluti religata cõrretur. Atque hæc diui Hieronymi ſententia eſt qui *εἰς φανὸν καὶ ἐπέπεδος*, Pythagoræ ſymbolum interpretatur leges non eſſe dilacerandas, ſed in vigore & incolumitate ſua conſeruandas. Et quoniam ſepe complicatione quadam ambituque certo coronis quodammodo ſimiles habentur, eadem ratione factum, vt in diuinis literis ipſæ quoque ſepes ſint legum hieroglyphicum.

HILARITAS.

Oleam tamen & ſorulentam præterire nolimus, quæ quidem corona hilaritatis erat indicium: veteres ſiquidem conuiuia celebrantes, ornare ſe coronis conſueverunt, cuius rei principium à diademate ſimplici fuit, vt ſcilicet frontem fascia conſtringerent quod inſtitutum eſt ſalubritatis cauſa, vt tradit Athenæus, propterea quod conuiuiorum mos ſit, ſeſe ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur vinum æquo largius ſumptum moleſtos ad caput vapores attolleret, experimento compererunt plurimum prodeſſe frontem ira colligare. Poſteritas verò ſalubri huic inuento decus & ornamentum adiecit, atque ideo ſalcias illas ſloribus perueſtire cõperũt, quæ res procliuiter admodum in eſuſiſſimum mox luxum euagata eſt.

CORNUA.

Quæ verò corona Regium eſt geſtamen, eam à cornu dictam volunt: paſſimque in diuinis literis cornu pro Rege poſitum inuenias: conueniuntque ſimilitudine quadam inter ſe Cornu, radius & corona. Vnde Moſes cornuta pingitur facie, quæ radiata eſſe deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radiis quibuſdam igneis promicare videbatur: quem ſplendorem cum Iſraëliticus populus ferre non poſſet, præcibus ab eo contendit, vt velata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex inſtituto veteri, radiatorum referunt ſimilitudinem, vt non temerè olim inſtitutum ſit eas in Apollineo capite xxi. preciõſis lapillis conſcisci, qui ſplendore ſuo fulgentes caput vniuerſum radiis illuſtrarent: atque, vt in Ceruo rem hanc totam latius explicauimus, vetuſti numi, marmoreæ aheneque Regum ſtatue præque duodecim conſpicuæ radiis oſtenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus,

*Quadrifido vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radij fulgentia cingunt.*

Solis aui ſpecimen.

MURI.

ET frequentiſſimus autorum vſus coronam pro muris vrbiũ vſurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympiis, *ὁ δὲ φανὸν τῆς ἑξ* metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim vrbiũ tanquam coronæ

A coronæ ſunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ' ἀπὸ μῦθ' πόλεος φέρων θάλαμιν

Nunc diſſipata ſunt coronæ ab oppido. Vel,

Vrbis at iamiam perijt corona.

Quod verò coronas Regias nõ eſſe diſcerendas Pythagoram admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictum exiſtimant, quo ignem non eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe vt quiſquam principibus negotium faceſſeret. Quod verò de regno dicebamus, per Cornu ſignificari, cum id paſſim in diuinis literis habeatur, ſuperfluum eſt iis diutius immorari: vt, Exaltauit cornu Chriſti ſui, & quæ huiusmodi dicta ſunt in Cerui commentario. Illud hieroglyphicum ante omnia videtur, quod apud Ezechielẽ Cherubim humano primũ capite pingitur, eoque quatuor cornibus bubuliſ inſigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in ſpecie theologi noſtri, vt apud Hieroſolymitanum Heſychium legere eſt, inſigniores virtutes quatuor, per totidem vituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quam philoſophi aliquot Prudentiam dixerunt, ſed ſublimius atque diuinius quid in Sapienciæ nomine; Leoniam, nimirum fortitudinẽ. Per partem eam quæ vitulum eſcribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nonnulla in Bovis commentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quæ ſublimi volatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendum tamen eſt in Heſychiano codice vulgato, deſiderari quædam, & perperam eſſe poſitum, In perſonã leonis ſapientia, nulla de perſona hominis facta mentione.

VIRES.

B Am quod alibi per cornua vires ſignificari diximus, antiquum inſuper diſterium eſt, *cornu τῆς ἀγῆ* *ἀγῆν ἡ δὲ ἐστὶν ἄχρη.* olim putaſſem te habuiſſe cornua, cum quis fortis antea habitus, ſpem mox per ignauiam ſefelliſſet. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quem ſecutus Ouid ait:

Tunc veniunt riſus, tunc pauper cornua ſumit.

Alibi vero ſuper eodem dixerat, In prælia tradit inermem. Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, Dilemma dictum, quod hinc & inde feriat, Cornutum appellant,

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronæ addere res ipſamet poſtulat, de quo tamen toto opere, vt i variis imaginibus inſigne apud hos vel illos haberi ſolitum, pro loco, & ſigno, quod occurrebat, multa diſſeruiſmus: nunc verò ſuper eo quædam generatim ediferenda ſunt,

REGNUM.

A Pertiniſſimè quidem ſceptrum ſue virgam, hieroglyphicum eſſe regni, illud in diuinis literis oſtendit, quod ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec veniret qui mittendus erat. Regium quippe nomen in Iudæis tamdiu duraturum, dum veniret Chriſtus. Nam & Pſal. virga regni tui habetur, & huiusmodi multa paſſim. Ponunt verò Theologi differentiam inter virgam & baculum, quod virga in diuinis literis plerique locis ſit caſtigationis, correctionis, & diſciplinæ ſignum, vt virga æquitatis, baculus conſolationis, auxiliij, ſuſtentationisque: vt eo loco, Virga tua & baculus tuus ipſa me conſolata ſunt. Pro ſuſtentaculo, Thob. Baculum ſenectutis meæ. Laſini in huiusmodi ſignificatum ſcipionem protulere. Inuenitur & pro deſenſione, vt de Cleomene Athenienſium duce fertur, qui cum propter omnium in ſe odium effectus eſſet infanus, baculo ſe aduerſus inſultantes munierit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

Suſecutus hinc ſermo eſt de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuiſſe militaris virtutis Plinius, Gellius, & quidam alij tradiderunt: quippe Sicinium Dentatum donatum torquibus ter & ſexagies, phaleris vicies quinquies.

VIRTUS SOLIDA.

Torquem aureum ſolidæ virtutis præmium fuiſſe traditum eſt à Vegetio, quem qui meruiſſet, præter laudem duplas conſequebatur annonas. Species torquium in marmore incifaſ Brixia videris cum inſcriptione huiusmodi:

L. ANTONIYS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET AR-
MILLIS AB T. CÆSARE.

BIS.

LEG XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ viginti eum legionis fuiſſe declarant: in-

de duo signa militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum; aut forte legionis nomen. Et species quaedam candelabri in tridentis modum figurati, in medio sita, de quibus in Armis.

OPERA LAUDABILIA.

Torquis quidem significatum aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit: eas laudabilium operum praeambulum esse indicat Adamantius, dum in ea Ezechielis verba, Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit: Cum mihi dederit Deus occasionem bonorum operum, armillas circundat manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina haec, quod minores ad imitandas maiorum suorum virtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulam vetera familiarum insignia nobilissimo cuique adempisse, Torquato torquem, Cincinnato cinerem, G. Pompeio Magni cognomen.

ARMILLAE.

Armilla non humeris tantum decus afferebant, verum & brachia decorabant. Eas vero ita distas voluit veteres, etymologice, quod antiqui humeros cum brachiis Armos vocabant: inde arma, quaecumque ab illis dependent, vel iis alligata sustinentur. De armillarum donis habetur apud Livium x ab Urbe cond. post victoriam e Samnitibus ad Aquiloniam, a Papyrio quippe Sp. Nantium, Sp. Papyrium fratris F. & quatuor centuriones manipulumque hastatorum armillis aureisque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesque atque equites, corniculis armillisque argenteis donat. Et Decius tribunus ob servatum ex obsidione praesidium Romanorum, dissipataque Samnitium castra, aurea corona ab A. Cornelio Cossio donatus. Aurea vero corona erat quae castrensis, ex auro quippe in valli speciem fabricata, quae dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

DE ADAMANTE.

In sermone transulimus ad Adamantem, quo super multa vltro citroque dicta sunt, dum tu ea quae passim praedicantur, quaeque lectione laboraque tuis super acquisieras, commemorares. Verum ea quae tu meministi, quaeque tu opte studio consecutus es, hic retere superfluum iudicavi: quare ea, tantum quae paucissima illis ego addideram, recensibo.

FORTE VDO.

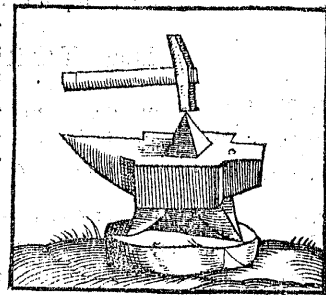
Non temere scilicet Adamantem pro fortitudine proponi, cui robur indomitum, visque insuperabilis, nome merito fecisset, quippe qui lima, scalpro, & malleo duricia inenarrabili resistat: quodque omnium maxime admirandum est, contra etiam ignis violentiam incolumis lapillus euadat, neque calore quidem admisso: unde Graeci ex ipso nomine a reimposito, gemmam indomitam intelligi voluerunt. Per hanc vero ea fortitudinis virtus ostentatur, qua quis ea quae aduersa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquam immutetur, atque ut apud Horatium est, rebus angustis animosus atque fortis appareat, idemque vento secundissimo rurgentia vela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitum diuinitus habere fertur Adamas, ut mentem animumque gestantis vano metu liberet, ut superba etiam fortunae respondere suadeat.

INEXPGNABILIS.

Transit & in communem locum significatum huiusmodi, vtrum de animi fortitudine, quae virtus sit, hoc est, honesti iustique causa concepta, quam etiam de obturata aliqua mentis destinatione, quae nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaque de causa Dicitur pectora Adamantina fingi, & apud inferos solido, ex Adamante portas & columnas esse, atque ita demum omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonium Theocritus manifeste nuncupavit Pharmaceutria:

Τὸ δ' ἄρτιμ' ἔτιμ' ἐν ἀδα Κίνησις ῥ' ἀδάμαντα.

Propterea enim dictum hoc nomine aiunt interpretes, quod durus sit & inexorabilis: aiunt enim hoc ex particulam intentionis esse, atque ita Plutonium mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed ut ad eam partem quae virtutis est, redeamus, qua scilicet quis munitus arumnosissima quaeque patientissime perferat, nullique calamitatum generi succumbat. Adamantius ubi causam, quaerit, cur corpus etiam Iobis viri iusti piique, Deus in potestatem demoni concesserit affligendum, comparisonem ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, cum cuius periculis omnibus concedat explorandum, dicatque, Tolle, proba, experire, tormentisque omnibus examina: sic omnium cognitor atque praescius, qui optime nosset Iobem Adamantum

mantum inuictabilem, postenti diabolo cum dedit in potestatem, sibi quidem satis conscius Iobem verum Adamantem esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanque & singularis ille & diuinus, coelestis atque incorruptibilis Adamas unigenitus Deus a patre ad terras missus: de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponam Adamantem in medio populi mei, quem neque ignis tentationum in deserto comminuet, quem ictus, verbera plagaeque impiorum in cruce non atterent comminuentue, quem neque sepultura, neque descensus ad inferos vel minimum violare poterunt, sed enim omnia superabit, seque diuinum & incorruptibilem probabit Adamantem. Et ne quis fabulosa putet quae de hircino sanguine, cui rerum vni cedat Adamas, memoriae produntur, memoratu digna sunt quae super hoc D. Cyprian. Lib. de duplici martyrio disserit, cum efferas nationes quas Romani nunquam frangere vel domare potuerint, Christi sanguine indicat emollitas. Qui natura causas seruatur, ait, narrat Adamantem nulli chalybis duritiae cedentem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorum dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorum durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxum, cor plusquam Adamantinum emollit sanguis Christi.

LITATIO.

In Hebraeorum sacris Adamas litationis signum habebatur: quia quae foret summi numinis de immortalium rebus sententia, manifestabat. Gestabat enim eorum Pontifex ornamentum quoddam ante pectus opere pulcherrimo elaboratum ex auro, non vltra palmi magnitudinem, in cuius medio veluti stella quaedam aurea elucescebat, duo vtrinque Smaragdi, quorum vnus tribubus sex, totidem alter ex xii Israeliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deum de re quapiam consulturus precibus rite prolatis, supinis in caelum manibus porrectis, oculos in id operis coniecit, deque proposita re Deum in eum rogabat: qui si prospera secundaque polliceretur, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radiisque fulgentissimis coruscare quodammodo videbatur. Sin autem ex voto nihil promittebatur, lapillus nihil quicquam immutatus, sua se specie continebat. At si Deus populum caedi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquam impendebat, nigro obfuscari conspiciebatur: idque gestaminis vni illi appellabant, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus vestis sacerdotalis erat Ephud, quae aliter Superindumentum, vel Superhumeralis appellatur: cuius vestimenti duo erant genera: vnum lineum & simplex, quod sacerdotes habebant: alterum diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso hyacintho gemmisque suprapositis ornatum, quo soli Pontifices utebantur. Logium quoque inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Rationale appellatur, de cuius significato alio commentario diximus, contenti hic formam eius ex Eucherio prodere. Erat vero pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribusque variis, qui superhumerali contra pectus Pontificis adnectebatur.

SAPPHIRVS.

IMPERIVM AVT SVMMVM SACERDOTIVM.

Sapphirus & apud veteres & apud iuniores, omni aetate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summum sacerdotium significari manifestum est. Causam nonnulli eam comminiscuntur, quod lapillus is caelitus a Ioue & a Saturno vim quandam contrahat, ut ad eiusmodi euentu viam praeparat, & faciliora haec affectibus omnia reddat: ita ab Ioue regnum, ab Saturno sacerdotium impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora patrum documenta prosequens, Sapphirum in similitudine Throni figuratum apud Ezechielem agnoscit, idque Dei Opti. Max. sedem significare contendit. Eucherius hinc caelestes formas, ipsosque angelos intelligit, ita per serenum caelum electorum conuentus ostendi dicit. Neque dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini.

COELVM DECIMVM.

Species tamen ea Sapphiri throni, ut ab Isaache philosopho explicatur, decimum caelorum orbem designat, Empyreum ab aliis vocitatum: ex colore siquidem sapphiri nitorem intelligunt illius lucis, quae omnem supereminet lucem. Throni vero similitudo immobilitatem eius indicat, siquidem orbis ille fixus manens, & quietus esse perhibetur. In diuinis sane literis legere est, Intuebuntur pij que sub pedibus Dei sunt, quasi opus lapidis sapphiri. Quinetiam profanae religionis auctores Iouem in throno statuebant, quod firmae apud eum perennitatis indicium esset.

Qui stabilis cum permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS.

VIRGINITAS.

Vni qui perpetuo claroque Smaragdi virore considerato, signum id esse virginitatis velint, idque insuper argumento addunt, in patrandae re venerea, quod experimento compertum est, si quis lapidem attingat, eum sponte frangi. Caeterum Astronomi Smaragdum Veneri caelesti dedicant, & ad inpetrandum eius numinis afflatum perquam idoneum esse profitentur. Nihil autem caelitus non vndeunque purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & veritati credimus, inspiratur.

Aspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptum ab eius vi, quod mortalibus persuasum est gemmam eam hominum gratiam conciliare erga gestantem. Vnde non otiose dictum à Virgilio volunt;

illi stellatus Iaspide fulva Ensis erat:

quo præcipue tempore Didus gratia expetebatur, cuius amore detentus, Carthaginiis fundabat arces, ac tecta nouabat.

V E N U S T A S.

Sunt qui gemmas omnes in ornatu Veneri debere putent, quod scilicet eam maximè comptam esse deceat, & deliciis omnibus affluentem. Operæ præcium verò est apud Terullianum legere, quæ de morosa gemmarum cura differit, dum nostras miseratur ineptias, qui tam anxie in re tam inani occupemur. Tardè (ait) teruntur, ut niteant, subdolè substruuntur ut floreat, anxie foratur ut pendeant; & alia in hanc sententiam. Vniones tamen cum ad ornatum præcipue comparentur, venustatis significatum sibi ante alias usurparunt: lapilli enim reliqui non de pulchritudine tantum, sed de dotibus etiam aliis censentur: in vnione nitor & læuor tantum expetitur. Quod verò fuerint qui eos etiam deuorare magnificum existimarint, id improbitati potius, quàm vlli sit liberalitatis splendori tribuendum. Diuinæ literæ per hieroglyphicum margariti, præmium ostentant quod rectè facientibus offertur. Euangelista; Inuento autem vno precioso margarito abiit, & vendidit omnia quæ habuit, ut id emeret.

V N I O N E S. L A C H R Y M A E.

Llud magis receptum, vnionem esse lachrymarum indicium, sumptum quidem à coniectoribus, qui visos in somnis vniones lachrymarum profluum portendere tradiderunt: aiunt enim, *ἡλδοι μαργαρίται δακρυῶν ῥόον*, ut apud Sudam est, Artemidorum, & alios, cuiusmodi somnium cum nobis aliquando contigisset, resque postmodum subsecuta esset, ita cecinimus;

Visus eram niueos manibus tractare lapillos, Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

A M E T H Y S T V S. S O B R I E T A S.

Neque defunt qui Amethystum pro sobrietate poni dicant, quod eiusmodi lapidem contra ebrietatem stare compertum est: non enim vino tentari, qui eum gesserit: in quo præter nomen, quod eius est significationis, nihil certi habeo, plerisque tamen, qualecunque sit, commentum placet.

D E P E C T I N E.

Ram hic finem facturus, cum tu ut prosequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauius, sed ea nisi caput comperit parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & speculum, ut si qua eo uti velit, non aliunde quaesitum eat. Subieci ego:

V E N U S.

Veneri quidem præcipue sacer est pecten, eiusque Deæ statua cum pectine aliquando Romæ dicata est, soluto quippe voto, quod mulieres Romanæ vouerant, comis propter insuperabilem pruriginis ardorem abrafis: quo quidem incommodo atque cruciatu liberatæ, statuam huiusmodi Veneri erexere, quæ comas restitueret. Eandem etiam barbaram statuerunt, quod utroque sexu predita sit Venus, quam è lumbis ad superiora, marem, ad inferiora fœminam esse dicitabant. Atque huc spectat Maronianum illud, Discedo, ac ducente Deo, quamuis non contemnendi autores utrunque sexum diis attribuant. Sed super hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, Naso cum Cytheriacum dixit:

Sape Cytheriaco deducit pectine crines.

Metamorph. vbi de Salmaci.

Ea enim propria est muliebris curæ vanitas, ut in comèdo ornandoque capillo, studium omne suum exercent. Quare in numismatis videas Faustinae caput multis & diuersis capillorum concinnitatibus saepe variatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos versus sustulit, quibus Hesiodus inducit Palladem Theogonia Pandoræ saragentem, comendo eam & ornando: indignum ratus sapientiæ deam tanto studio circa muliebris ornatus curam occupari. Versus illi x i i hi sunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη, ἀργυρεῖν ἑσθῆν, καὶ κρήθερ δὲ καλὸν ἴππην Δαίδαλῆν χεῖρασι κενεῖσθε, θαῦμα ἰδέσθαι ἀμφὶ δὲ οἱ σφάραγες νεοδηλίας ἀνθεσι πέπης

Ἰμερτῆς

Ἰμερτῆς παρέθηκε κερθεῖν παλλὰς Ἀθήνη: ἀμφὶ δὲ οἱ σφάραγην χρυσῆν νεφαλῆφιμ ἔθηκε, Τὴν αὐτὸς ποίησε πρὸς ἑλνυτὸν ἀμφοτέρωθεν ἀσπίδας παλάμῃσι χεῖρεσθῆν, ὅτι πατρὶ, Τῆ δ' ἐνὶ Δαίδαλῳ πολλὰ τέτυχτο, θαῦμα ἰδέσθαι, Κνώδαλα δ' ἠπερὶ τρέφει, ἡ δὲ Δαίδαλα, τῶν ὄγα πολλὰ ἐπέθηκε, χεῖρας δ' ἀπαλάμπεται πολλὰ ὄαμῳσιν, ζωοῖσιν ἐοικότε φωνῆσιν.

D E S P E C V L O.

E X P L O R A T I O.

Sunt autem qui speculum explorationis signum esse velint, propterea quod & navi & rugæ, & vniuscuiusque color, & alia quæ forent in cognita, indice speculo deprehenduntur.

F A L S V M.

Sedenim sapientius illi rem expendisse mihi videntur, qui falsum ex speculo significari tradiderunt, in quo scilicet quamuis similitudo quædam appareat, eo tamen falsa est, quod in speculo quæ læua sunt, dextera: quæ dextera, læua referantur, atque ita veritati fucus fiat.

H Y M N V S.

Alioqui speculum Pindaro est hymnus, in quo scilicet res præclare gestas, virtutesque cuiuspiam celebres possimus intueri.

AD ILLUSTRIS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RO.

DIVILLVM OLICÆ ET NESVESII DVCEM, PALATINVM

Vilenensem, ac magni ducatus Lituaniæ summum Marefcalcum &

Archicancellarium, Bresensem, Saulensem, Bo-

rislouiensemq; Capitaneum: De iis

quæ per arma significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS

PIERIVS VALERIANVS.

L I B E R X L I I.

C M iam varios commentarios diuersis missis amicis, dedissemq; operam ut argumenti ratio vnicuique non inconueniens esset, diligenter discipiendum mihi putavi, cuiam hanc nostram de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verum cum arma acriter mittenda viro non ignorarem, tu certe Nicolæ Rodiulle Magnanime princeps, animo statim obuersabare meo: teque unum è multis deiç, in cuius patrocinio ac tutela, nofer qualis is cunque esset in hac re insumptus labor, conquiscere deberet. Nam cum multa sese offerret cause, quæ quemuis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, ut animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia suffusum, nullaque auaritia inquinatum, bellica laudis militarisque gloria flagrans studium, tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundiç, Sarmatia regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantaque fuere, ut alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximisque Lituania imperiis & administrationibus ornatus longe clarissimus esses, dignusque habitus qui in fortium bellicosorumq; populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi equabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis inuictum robur cernerent, & disciplinam militarem prudentiamque in administrandis disponendisque singulis sequerentur, & auctoritatem amplissimam libenter retinerent. Hac cum in te sint dona, conerisque tam pulchro laudabilique exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuorum istic hominum florem, ditiorum istarum firmamentum, bonique principis ornamentum existimant: meritò quoque nos T. Excellentia hosce nostros de Armis commentarios nuncupamus & consecramus. Arma certe huiusmodi mittimus ad bellum ita delectabilia, ut eadem vel domi sedens, in alto contrectare possis ocio, cum in iis ipsis & disciplinarum cultum, & varia eruditionis totiusque antiquitatis imaginem honoratissimam sis agniturus. Hac qualiacunque à me conscripta, mee in te perpetue obseruantia testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. ut potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriae sunt, & Christianis utilitati, & tibi dignitati. Vale.

I V S

D

EORVM, vt hinc exordiamur, simulachra armis ornata, auctoritatem, vimque armorum indicant. Nam Græci præcipuè deos omnes in vniuersum ferro accinctos fingere consueverunt, ex eo scilicet innuere volentes, armis omnia parère, in armis ius esse: cum tamen Phœnices, vt pote mercatores, & assiduis dediti negotiationibus deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes effingerent, nempe, quòd rerum omnium vim penes aurum, & diuitias esse arbitrantur.

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVòd verò Lacedæmonij Veneris armatæ simulachrum dedicarint, virtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cum Lacedæmonij bello cum Messeniis congressi eorum impetum sustinere non possent, pedesque sensim retroferrent, vxores eorum hoc animaduerso, repente arma corripunt, impetumque in hostes facto non tantum lapsam maritorum aciem restituere, verum & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, vt Laestantius ait, concubuerunt. Atque ita mox armatam Venerem colere cœperunt. Neque tamen Venerem tantum, quam *μυρρα* vocitabant, sed deos, deasque omnes cum lancea figurabant, vt eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica virtute præstantius habebatur. Alia verò ratione armatæ virgines in sacrificiis adhibentur: eas enim in numis aliquot, atque etiam in lapideis signis atque memoriis videas lacinia toga in humerum reiecta, figuratas. Hæ sunt virgines quæ Armatæ dicebantur; quòd in armum ita vestes cõiicere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quatum humerorum onus sit. Hoc quidem *πάρρησιν* facemur, sed hoc loco necessarium.

Videre autem est plerisque locis, atque etiam in numis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cum omnis eius ornatus in eo versetur, vt arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbium illud emanauit, *σω δὲ περ, σω δαυιδ*, cum quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi verò statuam sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, vt ita mortales reliquos superasse gestarum rerum gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM.

APud Romanos indicti belli signum erat hasta ferrata præustaque, fecialis manu prætenta, quæ ubi primum in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictum, fierique cceptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus, iaculum intorquens emitit in aras Principum pugna.

ARCVS ET SAGITTÆ.

Egyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principium esse factum, significare cum vellent, armatum hominem figurabant, qui telum arcu contenderet, & ad ferendum paratus videretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totum belli apparatus accipiunt: & huiusmodi significatione Psal. LIX. Dediti metuentibus refugium, vt declinare valeant arcum. quamuis in Hebraicis codicibus longè alia lectio reperitur. Ita tamen legit Euthymius, & hic arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis verò Dianæque simulachris arcus & sagittæ vibratilem radiorum vim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expressit:

Non radij Solis, neque lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, vim eius à remotissimis etiam locis in plâtas & herbas permeare, quæ quidem vbiubi sunt, solari omnino viuiddæ, & incolumes conferuantur. In Galliæni sanè numis

MARS VLTOR.

TVMVLTVS.

ANumis Sagittarij signū est, quale cœleste illud fingitur, cū inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. DE PHARETRA.

MINimè verò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo x, Siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuariis sagittis pharetram impleuerunt, quas in quempiam probi cordis hominem immitterent. Nonnulli Paraphrastæ, dum nouitati forsitan plus æquo student, pro eo quod apud Græcos est, *ἠτοιμασαν βέλη εἰς φαρέτραν*, Sagittas ad neruum accommodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVMQVE.

Damantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, vt quid habeant hieroglyphici, etiam interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes, per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est veluti pharetra sagittis venenatis. Consilia enim cogitationesque pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus verò, os & labia: quo distento, quippe ad aperto, virulenti cordis spicula depromuntur ad vulnera. Quòd verò dictum est è latebris, non otiosè appositum: siquidem hi cum lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atque ignorantie latibula sese abdunt. Iam verò apud Lucianum legas, *περὶ τῶν ἐπὶ μισθῶ σιωδόντων*, stare aliquem in insidiis incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, vt ea te quam primum parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaque explorant tua, ac simul aliquid exciderit imprudenti, collectum statim ad dominum deferunt, vt aliquod inde tibi detrimentum, accedat. Olimpiis quoque Ode secunda, tela pro verbis, pharetram pro sententiis à Pindaro positas inuenias, in hunc modum: *πολλὰ μοι ὑπ' ἀγώνων ἀνέα βέλη ἔντρον ἐντὶ φαρέτρας φωνῶντα σιωπῶσι*: Multa mihi tela velocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquit interpretes. Præclara enim esse debent, neque ab obruso ignauoque ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes, Plutonis cor ab Herculea sagitta vulneratum, hieroglyphicè significare velle nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non perueniret philosophia: eius enim scientiæ latebras multi memorat. Nā & Nazianzenus Basilicū ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

Mori verò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo vulnere saucij, semper eminus feriuntur, veluti sagitta quadam ab amaris oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt vero illi, vt philosophatur Plato, radij quidam tenuissimi, qui ex intimo cordis expirant, vbi vitalis sanguis dulcissimus calidissimusque sedem habet, vique sibi, vt Musæus ait per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapsi, ad intimum eius cor penetrant, accensoque interim magis ac magis sanguine, bilis etiam inflammatur, vnde ille sequitur dolor, quem affixum esse cordi amantes omnes profitentur, quicumque illos. euentus, aut durus, aut facilis sequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco disseruimus.

AMOR.

Pud coniectores sanè, si quis ætate florida vir aut femina pectus sibi transfixum imaginatus fuerit, amorem significat. Non æquè id in grandæuo, siquidem huic id somnij triste aliquid, & illetabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis verò literis sagittæ sæpissimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerum perperam actarum conscientia cor stimulant, compungunt, exulcerantque. Ira Psalmo octauo supra xxx, Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi: Attigerunt me, transtulit Symmachus.

COELVM.

Edenim philosophi cum amoris cognomento cœlum intelligant, non ociosè commenti sunt & Salas & sagittas velocitatis indicia figurare, simulque faces, vtputa ignem, quo cœlum ipsum maximè spectabile est: ac puerum denique, cum senium auferant à cœlo. Amorem insuper primum omnium genitum autumant, & cœlum initio creatum à Deo sacre testantur literæ.

VELOCITAS.

ESTo igitur sagitta velocitatis etiam hieroglyphicum, cuius ergò Virgilius iuuenibus cursu pedum certaturis cum equum primo præmium propoluisset, alteri Amazoniam pharetram, plenamque sagittis pollicetur. Et Armenij sagittam Tigrin vocant, vnde & velocissimum animal Tigris, & fluuius rapidissimus, qui ex Armenia in Mesopotamiam labitur, Ibi enim sagitta Tigris dicitur. Et Psal. septimo, quòd minatur propheta futurum vt Deus gladium suum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbiteratem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac sagittarum velocitate vulgus totius Italiæ hodie cum quid properandum esse innuit, vocabulum formauit Affrezzare, ex quo sagittâ Frezzam vocant. Sanè Abarin genere Hyperboreum apud Scythas tantæ velocitatis hominem fuisse tradit Nazianzenus, vt cum sagittam, veluti fabulantur, accepisset ab Apolline, emissam eam pari cursus pernitate consequeretur: quò signo populos circumiens responsa dabat, inde sibi fidem acquirens, quòd conatus ille longè supra humanas vires esse putabatur.

putabatur. Sed non fabulosè apud nos dictum, Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum: per quas Eucherius Apostolos hieroglyphicè significari tradit, qui orbem terræ volatu perniciosissimo peragrantes, doctrina sua mortalium, qui nondum Deum norant, corda penetrarunt. Filij verò excussorum, quia de prius excussis telis, hoc est, Prophetis, Apostoli geniti sunt. De iis Psalmographus ait: Misit sagittas suas, & alios aliò delegavit. Plerisque enim locis sagittæ verba diuina sunt, quæ penetrabili charitate corda nostra configunt. Hic arcus ille erat, quem tetenderat, paratùmque ad feriendum asseruabat: quamuis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia significata, minarum etiam signum sit. Vnde Oratius:

Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus.

CONTRARIETAS.

Vbi ramen sagittæ duæ parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarum cuspides altera ad alterius pinnas vicissim conuertantur, præsentaneæ contrarietatis signum esse volunt.

FRACTA BELLII FEROCIA.

Quemadmodum verò arcus intētus belli signum est, ita fractus sublatam belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: veluti quod in recentiorum historiis legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremum numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumque Regis defuncti relaxatum, vt alij, fractum, ostentare visus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptum est, Deum eorum contemere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ.

AB eo verò armorum genere, quo Persæ plurimum vtuntur, sagittas numis Darius imprefsit, siue ita gentem suam significare voluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoserxis numo sagittarius miles cufus erat, eaque de causa numi illi Sagittarij vocitabantur, vt Plutarchus Apophthegmatis. Vnde non in faceret dixerit Agesilaus, triginta se milibus Sagittariorum Asia pulsam, cum ea summa Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effecisset, vt bello aduersus Lacedæmonios concitato is provincia decederet. Quod quidem diæterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

Sagittas autem Apollinis in Græcos immittas, pestilentiam manifestissime significasse nulli dubium: de quibus latè apud Homerum. Hæ verò hieroglyphicè solares radios indicant corrupto cæli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitū, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tutelam proposuit.

PESTILENTIA.

DAMNATIO.

Sunt qui telū in sagittæ cuspidem ita figuratum, damnationis signum esse autument, aut explodendum sum mouendumve aliquod ineptè dictum in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo vsus sit in adulterinis apud Homerum carminibus sum mouendis.

DE HASTA.

SAPIENTIE VIS.

Quod Palladem armatam vbique conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur: Nam stulto præcipitque ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, vt alia dissimulem, clades illæ insignes ad Trebiam, ad Thrasimenum, ad Cannas acceptæ, facile ostenderunt. Porro autem hasta in manu Palladis, ingenij vim atque promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianū legas:

Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.

FAMA.

Ad hæc lancca in quacunq; videatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, vt Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen, quod alij fecerant, aspernatus, utpote qui celebrem eum vna vix ætate existimaret, dummodo quis veritatis studiosus, eam tantum quæ re verè gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod verò ad extensionem in longinquum facit, Telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd *μαλὸν* & *πρόσθι* procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurifconsultum telum vulgò appellaretur, quod ab arcu tantum mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

Infestissimum hostem, qui omnes, quòd maximè lædat, vias exploret, nonnulli significare cum volunt, iaculum terræ appressum cuspidem in eius læua statuunt, dexteram verò ori obiciunt, eo gestu, vt in eam inspuat: nempe quòd persuasum sit ictus aggruari salua in manum ante conatum ingesta. Id verò ea de causa fit, quia manus ita magis solidefcit, & maior in vibrando vis accedit, non autem quòd ea quædam sit fascinatio, vt Magi putant.

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

Nam illud forsitan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ poenituerit, in mediam expuendo manum, qua vibrauerit, leuari percussum à poena prodiderunt. Alio qui pleraque alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritum *τῆς εἰς ἑμὸν ἔπιπυσα κρόνον*, ter in sinum meum inspuui. Meminere huius rei & Plinius, & autores alij plerique.

SVMMS HONOR.

Sedenim ne Lysippum adeò malignum aut inuidum in Regem suum, vt paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquam inter vulgares honores habitum, tantæque apud veteres venerationis fuisse, vt loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neque temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingressitur.

Et Regis filius Pallas apud eundem, telo raptò volat obuius ipse Æneæ. Neque quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, verùm & Iunonem Cüritin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatum est.

STRENVVS.

Eorum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud veteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaque de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeuiginti donatum. Hastas verò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano versu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta.

Qui quidem futurus erat Rex, multorumque Regum parens.

BELLVM.

Apuð Cathagineses, genus intractabile bello, belli hasta erat indicium. Hinc cum bellum vellet se cum Romanis professuri essent, Romam ad eos hastam suæ voluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macrones, dare acciperèque lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

EA verò de causa viros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset, eaptiuosque sub ea vendi morem fuisse: proindeque rei fortiter gesta signum erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quique per vim sub Imperium deuenissent, apud historicos frequentissimum. Constabat verò iugum ex hastis tribus, duabus quidem fixis, & alia intransuersum ad eas alligata: sub his enim discinctos transire cogeant, inquit Festus, vbi Discinctos intelligendum armis spoliatos. Hinc etiam mos apud Romanos fuit, vt nuptiarum capita cœlibari hasta comeretur, propterea quòd quæ nubere, imperio viri subiceretur. Cœlibarem autem hastam vocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisique steterat.

SVMMA IMPERII.

CONIUNCTIO MARITALIS.

Aunt verò nonnulli coniunctionem maritalem hieroglyphicè id significasse, vt quemadmodum hasta ipsa in corpore gladiatoris hæssisset, coniunctaque fuisset, ita debere sponsam viro coniungi, vt, quod nostræ monent diuinæ literæ, duo sint in carne vna. Alij boni tantum omnis causa factum autumant, vt vota hinc ostenderentur, fore vt viros fortes genitura essent.

Praterea, ut Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro Dis immortalibus veteres hastas colere, ob cuius religionis memoriam hastae adhuc, ait ille, Deorum simulachris adderentur. Quinetiam simplex baculus surrectus apud Aegyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atque hoc illud est, quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decorata, pro simulachris deorum more veterum posita. Id fieri solitum à veteribus Cyrillus inquit, quod natura diuina nullo modo neque deiici, neque labefactari potest, sed inconcussa firmâque suo se robore cõmuniat, sustineretque omnia & omniũ fundamẽtũ esse perhibetur. Sed ut ea etiam quæ ad ineptias vsque facta sunt in hoc genere cõmemoremus, Alexander Phereus, hastam, qua Polyphranem auunculum inremerat, consecrauit, additis etiam corollis, eique, tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum verò hastae à veteribus tributum est, ut sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Charonei Bœotia: populi diuinos illi honores meditati, quo cultus eius fieret augustior, Hastam appellarent. Colebant verò illud uti numen, singulis diebus hostiis à sacrorum antistite immolatis, Cui etiam (tanta fuit hominum vesania) mensa variis instructa carnibus parabatur, omniformiũque placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Ceneæ illum, quem ex fœmina in virum à Neptuno commutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox prouerbiũ, Hasta Ceneæ; de quo apud interpretem Apollonij, & alios Argonauticis, plura reperias.

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditum est. Dionysius enim duos ait adolefcẽtes fuisse militari habitu, & veruſto opere, qui sederent, & peila in manibus tenerent, cuius rei testimoniũ titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunum, quod in Apolline calor & aritudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ compositionis principia perhibentur. Et quoniam Penatibus Magnorum Deorum cognomen attributum est, vnde Maronianum illud:

Cum socijs natõg, Penatibus & Magnis diis,

eruditiores particulam, Et, ad expositionem positam volunt. Alij eos Iouem & Iunonem esse voluerunt. horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atque inde vtrique nomen. Alij Castorem & Pollucem Deos magnos vocari persuasum habuere. Sed quoniam in nullo Deorum magis, quàm in dis Penatibus & poëtæ & historici occupantur, tum ipsa vetus Romanorum religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquam ab instituto negotio aliẽnum fecero, si super his aliquid ex remotiore vetustate repetiero. Pallatis filiam legimus, cum Dardano in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cũque huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulachra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cum vxore & magna Arcadum manu vertisse solum, atque in Samothraciam nauigasse, vbi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit caeremonias, ut sacra ea separaret à vulgi cognitione. Simulachra itaque in subterraneo specu condidit, quæ mox cum inde in Asiam transmigraret, secum abiecit, & in Dardania à se nuncupata collocavit. Ilus cum Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Aeneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam vexit, eosque Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traiecit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verum aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium rediisse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte violatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt, sexcentos curatores Lauinium misisse, qui sacra custodirent, præsertimque his antistitem Egestum nomine. Idem demũ Romam transiati cum urbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumque eos Romani in urbis imperiũ sui custodes admisissent, ne per vim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, ut Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, ut spere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius alludit, cum scripsit:

Aeternũque adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquam fieri solita, sed vnà cum Vesta semper illi colebantur. Quid verò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm viam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium, vbi se Penatum offensam vereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodatur, cuius cura Penatibus credita:

Vos aeterni ignes, & non violabile vestrum Testor numen, ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam dissuicimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

E

F

DII TYTELARES.

AD verò tutelares eos esse ostendebat, quod sederent, quod peila gestarent, quod adoleſcentes essent. Nam sessio hieroglyphicæ firmitatis & constitutæ rei consiliuæ signum habetur. Peila propulsionem malorum, incommodorumque significant. Adoleſcentia incrementum, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod verò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus Peila vocabantur, ferro subtili præfixa trigono nouem vnciarum, siue pedali, quæ scutis infixæ non possent abscindi, & loricam faciliè perumperent.

DE FRAMEA.

Framea vocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorum moribus in hunc modum scribit: Hastas, vel ipsorum vocabulo Frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad vsum habili, ut eodem telo pro ut ratio poscit, vel cominus vel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaque contentus est.

M O R S.

IN diuinis literis Framea, ut & alia telorum genera, mortis hieroglyphicum habetur. Ita Theologoico Psalms loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

Mocus exigit ut hastis scuta etiam adiciantur, quorum varia sunt hieroglyphica, quia varia sunt eorum species, varij etiam vsus, neque facile est omnium rationes exquirere in tam varia tamque frequenti armorum penè omnium mutatione, quæ vnaquaque ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in numis, aut veterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

Pari honore cum hasta scutum fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos. Et apud Virgilium Aeneas clypeum effertur, quo iuuenem egregium Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum verò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandum tradere, eoque inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis vsi, eo prælio quod inter Prætum & Acresum fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sedenim de honoribus inferius.

S A L V S.

Cum Palladium superius cœlo lapsum, scutum fuisse diceremus, significatum eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidem obseruatum est Peltæ quoque significatum salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltam salutem Urbi immisissam interpretatus est, cum octauo eius anno pestilentia per vniuersam Italiam debacchata, Romam quoque urbem inuassisset. Vtrum verò grauis alioquin autor peltam proprie necne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij viderint. Legi tamen de Saliorum ornatu, consueſse illos capite gestare pileum instar conij, non obrotundem, ut vulgò: thoraca aheneum induere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtulisse: quamvis uti dictum, & læua ancile gerebat, legamus.

PELTÆ FORMA.

Quoniam verò pelta Maroni lunata dicitur, operæ precium me facturum crediderim, si figuram eius ex antiquis monumentis describero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio Palatio subiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu spectatur. Ibi pugna quædam Amazonum incisa mira quadam arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quæ ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita viri mulieribus parcere, inuitique obuias fauciare videntur, cupereque eas potius captiuas facere, quàm lædere. Omnes illæ peltis armatæ sunt, quarum species in

hunc modum describi potest, vt scilicet circulus descriptus linea diametrali diffecetur, pars altera quantum cubiti manusque ministerio inferuiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauerit, ita vt in eorum medio spatium sit inferrando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cordua. Orbes illi duo hinc inde exempti, inferrandæ si opus sit hastæ alter commodus, alter ad inspectandum inferuiat.

PRIMA ARMENICA.

Variabat verò peltarum forma qua parte manus erat inferenda: vt in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECUNDA ARMENICA.

Quæ in secunda, orbicularis fieri consuevit. Tum etiam coloribus, cum peltra primæ cæruleo colore est, in alba parma: secundæ verò pupurea, in parma ipsa cærulea: in vtraque verò peltra aureus umbilicus.

MENAPII.

Menapiorum autem peltra rubra erat in alba parma: Sed infra in eo albo sub peltra canis lutei coloris, pedibus ad cursum qua vt fieri possit, exporrectis, vtero ad peltam verso, dorso parmæ superficiem spectante.

VESENTES.

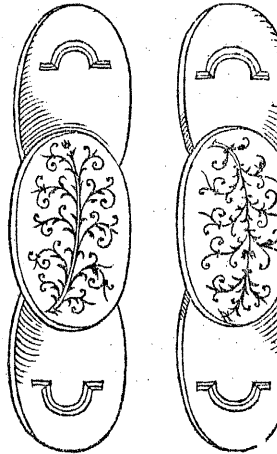
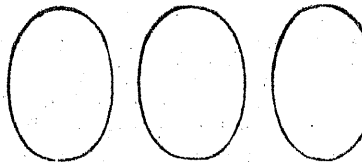
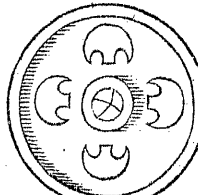
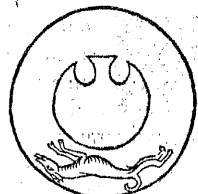
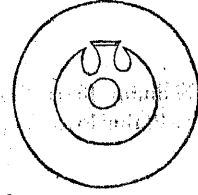
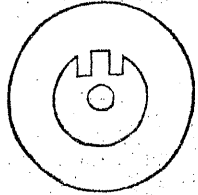
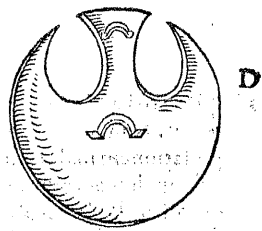
Vesentes, qui sub illustri viro Magistro peditum militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulati situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partes quatuor decussatam, quarum duæ albæ, cæruleæ duæ. Circa centrum coloris rubri circulus & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

ANCILIA.

Eiusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, vt ex veterum numis habetur, oualis est, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini Pij numo didicimus, ab cuius altera facie scuta tria vna serie disposita, ea qua diximus figura conspiciuntur, quibus inscriptio subiecta est, ANCILIA. In altero Antonini eiusdem numo scuta sex habentur anciliorum specie, vt paria duo, vno super alterum sublato, partem internam ostentent, qua scilicet brachium infertatur: mox singula vtrique pari appensa, quæ vmbonem spectandum obiciant, in eum quem vides modum. Literæ nonnullæ in eo quem atrectaui numo detritæ sunt, vna excepta locutione, SUPERATO. vbi etiam duo prima elementa ita curta sunt, vt vix discerni ab oculatissimo quoque possint.

SAPIENTIA.

Ea plurimum forma scuta sunt quæ Palladi dedicantur: quamuis non negarim orbiculari etiam specie nonnunquam facta, cuiusmodi est Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea confert lampade. Hieroglyphicum verò id esse plerique volunt, vt orbem indicare videatur qui sub clypei specie regatur à sapientia. Quare Martianus Capella, qualisqualis autor est, ita de Pallade ait: Hinc tibi dat clypeum sapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Medusa verò, quæ sit in vmbone medio figurata, idem sentit, quod in Serpentis commentario diximus, vbi de Domitiano loqueremur, qui Medusæ signum gestare solitus est ad stuporem, quem affectabat de se inter mortales concitari. Martiani verus de Medusa: Quod pavidum stupiter sapiens sollertia vulgus.

DEFENSIO.

Ita verò scutum pro defensione ponitur, vt milites eos ignominiosè notari passim videas, qui plus salutis & spei in scuto quàm in gladio posuissent, Scipionis præcipuè disterio notum, cum militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præsidij statuas, quàm in gladio. Scuto vero nos coronatos ait Psalmographus pro tuto circumscriptos munimine: munitiones enim plurimum in orbem circumduci consuevit.

DEDITIO.

Est & deditiois signum clypeus, si caput ei summittatur, quod apud Appianum legas, vbi Afranij & Petreij turmæ quædam à Casare circunuectæ, capita clypeis subiecere deditiois indicio. Alibi scuta supra caput sublata, & huiusmodi iunctis vmbonibus progressus oppugnationem ostendit, qualia Romæ passim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeisque conspiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

Scuta verò hastis illis pugnæ initium significabant: siquidem moris erat cum primùm hostes collatis signis in propinquum ita processissent, vt iam iam pugna esset incunda, ad concitandos militum animos, vno eodemque tempore sub datam signum scuta percutere hastis, strepitu quammaximo possent excitato: quem morem apud Marcellinum inuenias. Eundem morem hunc a Græcis obseruatum tradit Xenophon, sed ad equos incitandos fieri solitum. Apud Philostratum etiam, vbi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere est, milites qui ad tumulum succederent, post hymnum, quem cecinissent, scuta hastis solitos incutere, quemadmodum in bello fieri soleret, cuius hæc sunt verba: *ωρεσθηδόντων δὲ προσήματι μετὰ τὸν ὕμνον, ἀαλὲ μὲν ὡσπερ ἐν πολέμῳ τ. ε. ε. δ. π. ε. τ. ο.*

PLAVSVS.

Quòd verò milites initio pugnæ facere consuevit, togati, fabula vel concione, quam spectatum vel auditum venissent, absoluta, scabellorum crepitum faciebāt, eo scilicet plausu actoribus gratulari. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde scabella concrepant, aulæum tollitur. Dicitur etiam illud de Caligula apud Suetonium: Et quondam tres consulares secunda vigilia in palatium accitos, multa que & extrema metuentes super pulpitem collocauit: deinde repente magno tibiatarum & scabellorum crepitu, cum palla tunicaque talari profiliit, & decæto cantico abiit.

HONORES.

Clypeis vnde nomen, incidi describit & facta pulchra moris fuit: vnde qui nihil adhuc strenuè in bello gessissent, alba utebantur parma, de quo Virgilius: Parmaq; inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atque etiam diis: quare sæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac diis dicata. Hic nonnulli vocabulum à sculptura factum voluere quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidam sententia Plinius est: scutis enim ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum est, continebantur imagines, vnde & nomen habuerunt clypeorum, non, vt peruersa Grammaticorum subtilitas voluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per i, & clupeum per v, differetiam ponit Cornelius Fronto, clipeumque per v, quæ omnino ypsilon Græca est, imaginis esse dicit. per i, verò armorum. Apud Virgilium ramen, Mutemus clypeos legas, vbi de armis dubio procul intelligendum. Sed & in his imaginibus fuisse, Seruius attestatur, qui Græcorum in clypeis Neptunum, in Troianorum Mineruam pietam fuisse dicit. Sed nihil sit horum, quomodo se pro Troianis venditassent, nisi Troianorum insignia in clypeis apparuissent? Sedenim alij sunt, qui genus, non scriptioem, differentiam facere putarint: ait enim La bienus, clypeum neutro genere Imaginem significare, virili verò inter arma poni. A quò directus est Pomponius dubij sermonis libro secundo, vbi Clypeus & Clypeum indistincto genere dici ait, sed litera differre, vt pugnatiorum per i, Clipeum dicamus, imaginem verò per v, Clupeum: vt etiam ex Cornelio dicebamus. Eam verò differetiam improbat Charisius, qui clipeus per i, & clipeus per v, non alia ratione dici asseuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Oprimus, propter communionem i & v literarum. Sanè clypeum vtroque genere pro scuto Virgilium posuisse, agnoscit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos. & ita alibi, & nono: Clypeum superintonat ingens. Clypeum ingens recto casu indubitatò legit Nonius, cui Seruius assentitur, dum per hoc expressum ait illud Homericum. *ἀράβησθε δὲ τὴν ἐν ἄνω.* quod etiam alibi Virgil. expressit, Sonitum super arma dedere. Sed vt has Grammaticorum altercationes omittamus, quamuis hæc tibi doctissime Nicolae, nūquam displicere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus iis, qui graue aliquod periculū à Rep. propulsaissent, sustulissentq; penitus propugnationis defensionisq; memoriam: isque rem gestam imaginibus explicabat. Denique hoc non tantum de mi-

litaris clypei forma intelligendum est, quantum de quacunque dedicatione in alicuius præclari viri memoriam posita, & vel sculpta vel inscripta ad posterorum memoriam: cuiusmodi marmorea æneæque tabulæ & Romæ & alibi adhuc superant, quæ omnia clypei cognomentum vsurparunt. Thrahit verò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, vt *πρόπερρον*, sed forsitan non importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorem affixus erat, quòd ille vt primùm Imperator salutat est, tricena xx millia Barbarorum, qui aduersus Imperium Romanum arma sumpserant, nauiumque, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, a deòque attriuit, vt paucos ad solum patrium redire permisit. Extat adhuc exemplum eius epistolæ, quæ ita scribitur: Claudius Broccho: Deleuimus trecenta xx millia, duo millia nauium merimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriam quod duodecimo de bello Macedonico apud Lium legitur: clypea ærata ab *ΑΔΔ. CΥΡ. Ρ. Claudio, & Ρ. Sulpitio Galba* posita. In codicibus vetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod verò ad arma pertinet, Pæni quoque clypeos ex auro factitauerunt, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

LACONES.

ET literæ nonnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familiis appellandis. Sedenim de his dicere, tam longum quam superfluum esset. Id vnum, quod ad arma pertinet, dicam, A literam in Lacedæmoniorum scutis notatam, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extiterunt, M descriptum erat, sui & ipsum populi significatione,

MOROSITAS.

Quod idè non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutum Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum fortibus M litera morositatis & stoliditatis signum, vnde pro uerbum, *ἔλαχες τὸ Μ*, obuēnit tibi M: obiectumque aliquando Dionysio cauilli vice, cui fors obacnerat M, *μοεσθόγεις Διονύσι* cui tamen & vaticè, & vero de se præfatio respondit ille, *μοναρχοσολογῆ*. Quamquam ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbum illud, Sortitus es M, de callidis, & longè maiora quam in hominum spe, aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cæptum.

DE Σ ΕΤ Κ.

Addemus illud, Σ signum in equos impressum apud Græcos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphoræ vocabantur. Imò quia Σ illis iniustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, vocabulo ipso notæ huiusmodi signum præ se ferente: vti Koppatiæ, quibus K generis erat signum. Fuerunt enim ait Eustathius, qui *κῆποι* literam *κῆποι* nominarent, vti nunc Theutones plerique omnes Papa scribunt, & Popa enunciant. Ita Dorientes *Σιγμῆ*, sui dicebant, vt apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo *Σιγμῆ*.

NEFASTVS.

ET ne singulas literarum notas alieno loco commemorem, subsequētis in ordine literæ M significarum in Pontificum libris tantum liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, n. l. pro non liquere, positum in iudiciis. Et n. d. neci datum interpretari, quod mihi non satis constat. Verum illud non importunè addiderim, Neci datum intelligi, sine vulnere mortuum, vt puta veneno, aut fame: sed hæc tamen autores confundere.

DE Saliis, quorum in signe esset thorax aheneus, & Ancile in dextera manu, in læua verò Pelra; cum historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicauim plura reperere.

SALII.

DE GLADIO.

POST arcum & sagittas, iacula, peilæque & scuta demum, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis vsus.

CRVDELITAS.

ID verò præcipuum eius erat hieroglyphicum, vt pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarum Rex omnium crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunque per Ægyptum progrediretur: quòdque apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit: & amicis epulandum apposuit: atque ira vniuersam Ægyptum vnius animalis cæde luctuosam fecit, tanto is odio gentem eam profecutus est.

SCHLVVS.

APRæfectum gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim *ἐνοσίοτητα* interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios macharæ nomen imagòve, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atque ita recensēbatur, ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Afino sanè dictum, quoniam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præfagiuerint, quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lauriori, vt sit mensa ex pluribus eduliorum condimentis apposita, Ochum animaduertent manus primùm ad cultrum iniectisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit.

VERBA.

DIogenes verba gladio comparauit, cum adolescentem formosum admodum turpia quædam fabulantem audiisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea vagina plumbeum gladium exerere? Inuenies verò passim de maledicis, verbis profcindere: & eloquentiam ipsam esse gladium, & gladium in ore aliquem gestare, qui, vt ait Horatius, sit

Qualibet in quemuis opprobria fingere solus.

Et factæ nostrorum literæ linguam gladio sæpe comparant, vt Psal. LVIII, Lingua eorum gladius acutus, & subsequenti: Exacuerunt vt gladios linguas suas. vbi quidem de calumniis & insidiis sermo est, quæ ab hostibus parabantur. Aliter apud Paulum, cum ait, viuum esse Dei sermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremque.

PERICVLOSVS.

Quòd verò declinandum subterfugio acutum gladium Pythagoras monuerit, dicens *ὀφείλει μάχασθαι ἀποσπέρφου*, plerique symbolicum sensum secuti, à periculosis negotiis abstinendum interpretantur.

IUSTICIA.

Iuniorum autem inuentum est iustitiæ seueritatem atque rigorem, per exertum ensem manu virginea prærentum significare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidere. Sedenim apud veteres aliter traditum inueni, qui iusticiam cum libratibus omninò lancibus in læua figurabant, sed in dextera non ensem, sed falces cum adalligata securi statuebant, merita æquaque ex huiusmodi hieroglyphico præmia merentibus impendi, atque distribui, hinc scelerum conuictis castigationem impendere significantes. Sedenim species hæc duas secum mulieres captiuas trahit, vnam quæ fractum ensem manu præterdit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento vitia domita indicantes. vt ex vtriusque medio virtutem ipsam adstruerent, per fractum scilicet ensem seueritatem nimiam retusam cohibita: vt intelligentes: per contum, lentitudinem ad ferulam reuocatam, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem significat. Lenti verò sunt, qui nullo atrociori quantumlibet scelere concitantur, neque publicis neque priuatis iniuriis commouentur. Sunt tamen & alia iusticiæ hieroglyphica, quæ locis suis, prout res exigit, exponuntur. Apostolus tamen ait, iudicem esse

CDei ministrum: idèoque non sine causa portare gladium, vindex enim in iram ei, qui malè operatur. Et quoniam satis cõstat gladium seueritatis animaduersionisque indicium esse, prætereundum non est quòd in diuinis literis sæpe mentio sit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicum est, quòd in iudicio corpus atque animam punire simul potest, vel quòd & supplicio præsentis pænæ, & futuræ metu puniat. Ita accipi ancipites gladios in sanctorum manibus. Nam vt & Eucherius ait, qui mundi peripsemata, quifquilix creduntur, de nationibus ac Regibus iudicabunt.

IRRITATIO.

Ignem verò gladio dissecare, quid sibi velit apud Pythagoram, non facile fuerit augurari, cum in eiusmodi symboli enarratione diuersi abeant præclari admodum viri. Nam D. Hieronymus, atque etiam Cyrillus, impudentem, ac ira percitum, animum asperitate verborum (is enim gladius est) non esse læcessendum exponunt: Diogenes, potentiorum iracundiam non incitandam interpretatur: cui sententiæ subscribit etiam Plutarchus. Et Flaccus Horatius cum in Sermonibus dixit, atque ignem gladio scrutare, nihil aliud prorsus sibi voluit, nisi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduersus nos prouocaremus, læcesseremusve.

NULLIVS FRVGIS OPVS.

Rem quæ neque vsui, neque efficaciæ respondere possit, non sollicitandam attendendamve, Lucianus, Basilus, & Plato, hinc significari arbitrati sunt: quorum si qua est autoritas, aptè admodum, qui studiū in nullius frugis opere insumptum significari voluerit, hominem pinget flammam gladio dissecantem. Cui simile dicitur illud, A quam in mortario tundere: neq; nõ Laterè lauare.

CÆSAR.

Quod verò fabulantur Cæsarem per cultrum significari, iuniorum inuentum est, non infelix tamen. Nam cultrum pro Dissoluendi, incidendive significato poni apud Iamblichum reperias, in iis quæ scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

Iam & inter insignia Pontificum Flaminumve, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod lex eborè fieri solebat, & ex auro vel ex argento, rotundo solido, ad capulum iuncto, fixo clavis æreis, ære Cyprio, vt apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

Quinetiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui vt celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium.

quod apud Marcum præcipue legitur. Apud Esaiam verò Dominus intentato gladio nos visitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem Spiritus à carne videtur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, veneficia, idolorum seruitus, & quæcunque dictu factive fœda perhibentur, quæ omnia Dominiq; Deiq; nostri secespita abscedit abstulitq;. Antea enim quàm ille nos inuideret cœcio de lapsus, non erat ensis hic inter mortales, neque caro quicquam aduersus Spiritum concupiscebat, neque Spiritus aduersus carnem. Aduentu verò eius edocti fumus, quæ carnis essent propria, quæq; spiritus: doctrinæque eius quasi gladius vibratus carnem à spiritu dissecuit, disseparauitq;, vt inde viueremus in spiritu, neque rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, nõ corruptionem à carne, sed beatorum vitam à spiritu in lucro reposituri.

MORS.

A pud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confixerunt, à quibus, vt veteres quidam autores tradunt, etiam instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitq; maximum omnium illis iuramentum, ventum & acinacem attestari: (acinaces enim vt Medorum, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitum, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per ventum autem animam, hoc est, vitam interpretantes, quod scilicet tandiu viuamus, quoad vitales auras carperemur permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & eadem minitantis habitus: vt Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi visus est videre hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabundusq; Galba, cognita Neronis nece, susceptaq; Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, vsu togæ non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppressisset. Quid verò libelli duo, qui reperti sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominæque continerentur morti destinatorum: præscripti enim erant diuerso titulo, alteriq; Gladius, alteri Pugio nomen erat: per hunc eos qui clam opprimendi essent, intelligebat: per gladium, quos palam cedere destinasset: Moliebatur enim Princeps carnificinæ deditus, electissimum quenque vtriusque ordinis interimere, mox Antium, inde Alexandream commigrare.

IMPERIVM.

Iam & potestatem & imperium ex gladio significari, à nostræ pietatis fundatoribus accepimus. Nam quod responsum à pio discipulo est, Ecce duo gladij, sacræ Legis interpretes humanarum diuinarumque rerum potestatem sub Christianæ Reipublicæ principem peruenturam præmonstratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cum Darius vaginam acinacis, quam gestabat, Persico ornatu conspicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Asiam, eam ornatu Græcanico communiri iussit: quo facto Chaldæi responderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius venturum, quorum arma imitatus esset.

DE SECURI.

St & Securi à secando nomen: quare Demosthenes Phocionem orationum suarum securim appellabat: breui enim ille, sed acuta oratione, Demostheni plurimum aduersabatur. Et Hieremias, sermones Domini sicut securim ait, quæ vel petras incidat.

LYDIÆ REX.

Era non Romanos tantum Consules insignes faciebat, verum & Lydiæ Reges, quorum gestamen erat. Inde Iouis Labradei simulachrum, quod securis labrys Lydorum vocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

Romanorum verò securum significata cum scholis sint omnibus admodum vulgata, plurimiq; vnà cum Plutarcho rem interpretati sint, eas ad scelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, vltius ego de his quicquam in medium afferre superfedo.

ANIMADVERSIO.

Neque enim apud Romanos tantum, sed etiam apud aliquot Græcorum gentes securis seuerissimæ fuit animaduersionis hieroglyphicum, vt in Tenedio numo, de quo Pollux, cernere est.

Tene

A Tenediorum enim Rex cum legem eam tulisset, vt in adulterio deprehensi mas & femina eodem supplicio securi subiicerentur, neque filio pepercisset suo, rem eo monumento iussit insigniri, quo Tenedius numus signatus est: de quo Aristoteles in Tenediorum Rep. vna quippe parte securis est cusa, altera capita duo.

DVRA TVRA MEMORIA.

In antiquorum memoriis plerisque securim & asciam, sed hanc frequentius, videas adsculptam, I addito etiam elogio, Sub asciam dedi vetuit, quotiens defunctus non obliterandam de sepulchro memoriam cauet, auersaq; ideo scalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per asciam simpliciter prauorum hominum in insectandis abolendisq; proborum operibus studium & conatum intelligimus, vt Psalmo: In securi & ascia deiecerunt eam.

DE FALCE.

Alx præcipue in Saturni manu, temporis, quod vniuscuiusque rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum est, quod & nomen ipsum *ἀπέριον* præ se fert. Nam apud Græcos *ἀπέριον* vindemiare est, atque metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTURA.

Vt verò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signum fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusq; colligere.

CASTIGATIO.

Quam verò falcem in custodis hortorum manu veteres posuerunt, ad fures arcendos, auesq; ne fructus læderent deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII, Falcem quam videre visus est, longitudinis cubitorum viginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq; eam in domum furis, atque periuri.

DE SERRA.

Nter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare vocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: cæterum apud eorum autores, quos viderim, quid ea sibi velit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA.

Placiades maledicentiam, siue vt ipse scribit, maliloquium, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quæ mordacitatem innuere videatur, siue ob inuisum stridorem, maximeque auribus infensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, vt inquit Lucretius, horrore concitato.

Ancipitem verò pugnam, victoriam alternatim modò in hanc, modò in illam partem, vicissitudine sæpius variata, inclinantem, significare qui volunt, Serra pugnare dicunt, aut præliari. Id esse tunc, Festus ait, cum frequens est consertæ pugnæ vicissitudo, cumq; assidue acceditur & receditur, neque vllò consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur: serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assidue tracta.

ANCEPS PVGNA.

SVBSIDIVM.

In militari disciplina Serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium: Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quod si deloco suo ordinatum militem transferre ceperis, vniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontem hostibus opponitur, vt turbata acies reparatur: sitq; ad similitudinem A literæ, vel libellæ fabrilis. Fuit etiam Germanici numi nota, de quo apud Tacitum legas, eaque de causa Serratus dictus.

DE GALEA.

Quoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionem accipiuntur, dicendum aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTÆ.

Galea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hycnem remotas à nobis mundi partes

partes.circuit.vnde etiam Proserpinam rapuisse.confinxere.de cuius rei significato passim habetur. Illud.addam , sceptrum illi & breue & aduncum figurari , quod inferioris regni indicium habetur.

R O M A .

R Omæ quoque caput galeatum in numis passim , & aliis veterum monumentis. Id quam alia de causa fieri dixerimus , nisi vt fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

ET Thelesilla Argiuæ poëticis studiis claræ statuam se vidisse Pausanias affirmat , quæ vna manu galeam , altera velitarem hastam teneret , libris circa pedes apposis , ob præclarum scilicet facinus , quod illa cæsis acie ad vnum Argiuis à Cleomene Spartano , senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit , ipsa cum valida mulierum manu hostem ad vrbis direptionem incurstantem exceperit , fuderit , fugaueritque.

THELESILLA.

P E R I C L E S .

VT verò Periclis statuæ casside tegerentur , si quæsierit quis , sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum , vt eo remedio capitis vitium emendaretur : capite enim is fuisse traditur oblongiore , nec cæteris partibus respondente , quod deformiorem hominem reddebat . Constat eum ab obrectatoribus ea de causa *ρονικήφαλον* appellatum , vt pote qui caput iunci instar acutum notarent . Quo vocabulo nonnulli decepti , *κωκήφαλον* apud Plutarchum legi credidèrunt , commenti etiam causam , sed ineptam & importunam , id ei nominis datum ob agendi fandi que libertatem , quam is , vt iidem aiunt , ad impudentiam vsque vendicasset.

DE TORACE.

M U N I M E N T U M .

Horax porrò munimenti signum ponebatur : vitalia enim defendit vniuerso pectore circumfusus . Deque hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat , *ἀναφάρπετον ὄπλον ἔσται ἀρετή* , virtutem , quod auferri minime posset , munimentum esse . Nam & ensis & clypeus excuti . amittique possunt : sapientiæ arma , quæ quis accinctus fuerit , firma sunt & stabilia . In pectore autem ita habere sedem sapientiam , vt pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur , ostendit Horatius , vbi dicit Epistolis :

Non tu corpus eras sine pectore.

PUGIONES.

Væsierit aliquis . quid in numis Bruti pugiones duo significant , adiecto pileo . Sed quoniam inter vestimenta vbi de pileo agitur explicatum est ex Dione : pugiones eadem , pileum verò libertatem significare , proindeque ex numo illo , Brutum & Cassium per eadem patratam patriæ libertatores indicari , non esse hæc duximus ulterius repetenda.

DE CASTRIS.

Inter castrensia ornamenta honorésque , inuenias plerisque locis non tantum signa , verum etiam & arcas pullarias , & castrorum ipsorum modulos , & signorum tum loculos & coronas : quæ quoniam obseruatione digna sunt , & eruditis iucunda , minime grauatus sum quædam subtexere , qualia vno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant , tignis octo pro parte qualibet ita compactis , vt tribus quæque locis in transuersum conferta , clavis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniangerentur : quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat , vt in Leone suo loco dictum : Vigilandum esse . Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant , velo quodam à dextero vsque in lruum protento , & superinsidente . Supra vtrunque caput singulæ laureæ . A' Castrorum angulis , inferiore parte , loculi duo , vnus hinc , inde alter , qui quadrata forma , intus vacui , in acutam cuspidem desinebant . Hi terræ impingebantur pro theca , mox signi pars ima in eum inferebatur . Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus : inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum . Idque manifestè ostendit , qua ratione fieret , cum exemptus loculo contus suspensus videatur , loculo vacuo apparente . A' lateribus longissimi cõti duo , signis , præmiis , & gestaminibus militaribus instructi : in quorum summo cuspis ad loculorum formam : ima pars ferro præmunita , capulisq; prædita , vt commodè sisti & auelli possent . Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem , & faciem ipsam marmoris repræsentemus.

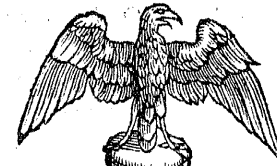
M. POM

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 9
LEG. XV. APOLLINAR. 5 COH. III.
PR. PRIMOP. LEG. III. CYREN. PRÆF.
CASTR. LEG. XX. VICTR.

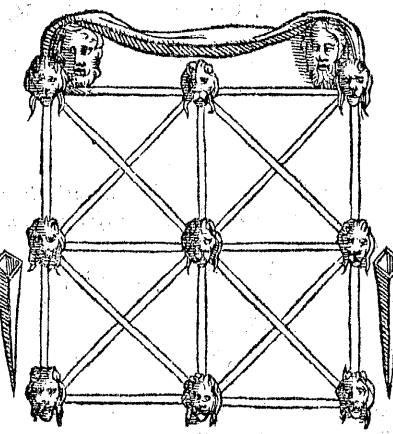
ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO M. F. ET CINCIE
COL. ASPRO SATVRNINÆ

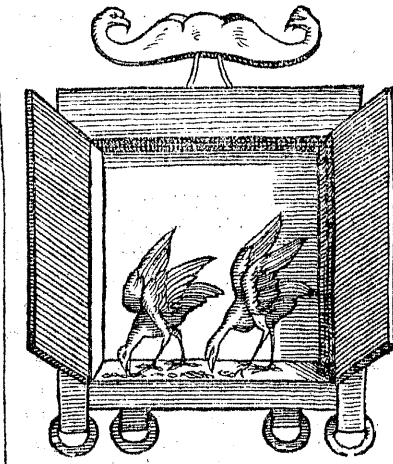
FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL.

VXORI SVÆ
M. F. COL.
MINORI.

Apud Dionem leges de loculo paruo , in quo Aquila aurea collocaretur , eum longissimo conto præfixum in exercitu à signiferis gestari , qui vt facilius impingi terræ posset , in acutam cuspidem

spidem desineret . De quo videndus etiam Cornelius Tacitus , in expeditione Germanici , vbi de hoc loculo , siue de sistendis signis loquitur.

Sed quoniam superioris marmoris inscriptio, quædam habet quæ interpretatione indigeant, ut Centurionis signum apud veteres vltatissimum, & alia in dictionibus concisa operæ precium visum est, ne quid à quoquam desideretur, totam eam explicare.

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTURIONI LEGIONIS DECIMÆ QUINTÆ APOLLINARIS, CENTURIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ PRIMOPILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ

VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLARIVS FECIT
ET SIBI ET

MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ
COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO
ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI
FILIO COLLIBERTO ASPRO FI-
LIO MINORI.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM

NICOLAVM SCOMBERGV M CARD. CAMPANVM,
de iis quæ per sellam, currum, & fulmen significantur,
ex sacris Ægyptiorum
litteris.

LIBER XLIII.

MAXIME vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quod tua erga me beneficentia tibi conscius, totque insuper meritum, que à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me conspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, non vlla tuorum erga me meritum obliuione, sed ob eximiam commodorum, qua abs te sum assidue consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissim, ingenium ita meum obruere videbantur, ne possiderim vlla vnquam meditatione patrum verborum copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendum enim erat, quanta me semper humanitate virtutis amplecti perseueraueris, ut me arum omnium rerum patronus extiteris officiosissimus: ut vita dignitatisq; mea rationem omnem favore presidioque tuo tuendam, iuuandam, sustentandam, ornandamque etiam susceperis: denique autor fueris ut illustri adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patris mihi regendam, instituendumque mandari procuraueras, me tandem egere, uenerit: unde factum, ut aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere liceret, quodque parturiebam opus absoluerem demum sperem, quod omnium meritorum maximum semper appellabo, Nam etsi alia pericunda sepe mihi fuerant, nullum tamen hoc neg, opportunus accidit, neque commodius. Cuius quidem consilij mei maiorem in dies singulos fructum voluptatemque percipio. Hinc enim euenit, ut multa in amicis, quos mihi paria literarum commercia conciliauerat, non obscura forsitan extarent officia, dareturque interim occasio, ut meum summum erga te studium inciperem omnino patfacere, quod omnium maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, qua menti semper firmiter inhaerant, nisi res ipsa aliquo, ut ut fieri poterat, signo cateris omnibus innotesceret. Visum itaque est unum è commentariis, que per datum à te mihi ocium conscripsi, de mysticis Ægyptiorum litteris tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur Currus, Sella, & Fulmen. Sella, ut quies demum aliqua laboribus detur tuis, quos ut Rempub. Christianam plerisque locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quaque ubique labefa. Tana cerneret, prudentia consilioque tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrina sapientiaq; tua sublimitas prouebatur. Fulmen, quod tue sit indicium claritatis & fame. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artibus cum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliarium, quem socium, ubi ardua quæque res inciderint deliberanda, maximi quique principes sibi adsciscere contendat: agnosco quidem hanc culpam, & inepte fecisse profiteor, qui te nugis hui obtundere cogitarem: sed malui & à te, & ab aliis desiderari prudentiam meam, quam nisi hoc qualecunque est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium denique ipsum forsitan exquiri.

DE

Immorum principum ornamenta, insigniaque & multa & varia fuisse alibi recensimus, sed nullum vnquam sella sublimius, neque augustius, neque venerabilius habitum, Reliqua enim ad humanam tantum amplitudinis decus facere videntur, hoc ad diuinæ propemodum maiestatis honores proximum accedit. Quare minime arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sella dignitate tradita sunt à veteribus, in commentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerum cognitione delectetur, in promiscuo vsu fecero, measque super his lucubrations studiosis omnibus communicauero.

PERENNITAS.

Portò perennitatis, æternæque quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisque locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoque præsertim loco, ubi sedentis Cynocephali significata percurremus: sic enim eum statuebant, cum æquinoctij quietem æqualitatemque describebant: quæ quidem necesse est ibi sit, ubi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma stabilitaque in æquilibrio conuiescant. Quin etiam veteres Deum infantili ætate, utpote unicum atque perpetuum rerum omnium principium nullo conficiendum senio, inter loti arboris ramos conuiescere profitebantur, utpote qui diuinitatem ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla vnquam posset inquietatio sollicitare. Numa Pompilius Ioui flaminè assiduum sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod verò ad firmitatem attinet, eiusdem Numæ præceptum fuit, ut post adorationem federent, boni ominis causa, ut Plutarchus arbitrat, quod scilicet preces esse ratas augurarentur, Religionem hanc sella super, secuti plurimū sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cum Bassianum Antoninum iater diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quod sederent, interpretatus. Nasamones autem, quod ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, eo quod fierent diis ipsis propiores, cum morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri volebant.

ÆTERNITAS.

Sellam hanc æternitatis signum oculata fide perspicimus in numo quodam in quo Romæ simulachrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMÆ ÆTERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgilium fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ vocabulum, nationes nonnulla ex patriæ linguæ significatione æternitatem interpretantur. In numo cuius inscriptio est, CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulachrum est sedens, dextera genium porrigens, læua verò iaculum terræ affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione,

VESTA.

Eadem æternitatis significatio efficit, ut & Vesta per sedem exprimeretur, vel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaque diis reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequenteribus, sola Vesta residet domi, eaque vbique sedens sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ numo gemmara sella sedens, dextera patrem porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat: literæ, VESTA. In numo hoc inscriptio infernè, in altero supernè posita est.

DIVVS.

Eadem species, uti superius de Bassiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum ostendit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur, Numus est cuius inscriptio, DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iulie Augustæ numo Dea signata est sella sedens, pinum dextera prærendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustine Piæ simulachrum muliebrem est sedens cum lanca, signis ante affixis, quod pilæ cui aquila insidet porrigit, inscriptio, MATRICASTRORVM. Nam M. Antonius eius maritus Faustina subito morbo exanimatam, diuam à Senatu appellatam gratulatus est. Marrem verò castrorum ideò ipse vocitare solitus, quod eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS.

NN

Cvm verò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neque villos humanæ vicissitudinis calus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimum sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. numo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radium tenet: quæ verò manus caput sustentat, eadem sella innititur. Inscripção est, SECVRITATI PERPETVÆ. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sella. Inscripção, SECVRIT. ORBIS. In numo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug.

P.M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læna tenet, dextera caput ab occipitio sustinet, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriam dictum illud, In vtranque aurem quiescere.

CONGIARIVM.

Iam & congiarium dari solitum simulachris tribus pro tribunali sedentibus, in numo Clodij Pupieni cernitur. Et in numo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, L. V. D. S. P. C. Aedes verò iuxta sita est, & in tribunalis facie literæ appositæ sunt. S. V. R. P. D. quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem vouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

Aeditumum quoque significaturi sacerdotes iude Ægyptij, hominem pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, iisque gestam inibus ornatum, quæ latè Eusebius libro vndecimo de præp. Euang. recenset, ubi templi Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quasi ædium intumos, aliàs ædituos à tuendis ædibus appellatos, vt apud Charisium est. Præuidit Dauides principes sacerdotum è Iudæis futuros, qui aduersus Christum insurgerent, cum dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebat in porta. Nam & idem mos pro templo, sedendi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptiis, à gentibusve aliis exempla querimus, cum diuinæ vbiq; literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israël sedentem in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atque sublimem. & apud Hieremiam, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israël: quæ quidem omnia firmū & stabile Dei significant imperium: & vt inquit Adamantius, siue de Christo volueris ista intelligere, nō peccabis: siue de Patre, nō impiè senseris: est enim thronus gloriæ excelsum, & à principio, Assertor noster: propterea regnum eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificās, & nos sanctificati ex vno omnes sumus. Ideo verò eum sedere dicimus, ait Eurhymius, quod hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemque, & venerabilem iudicis auctoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cum Scythas, Turcas, & pleurosque alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos sibi addicendos prælagisset, Ponam, inquit, thronum meum ad Aquilonem: inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, inquietioris vitæ prouincias continenter efflaxit. Cum verò super Cherubim sedere ponitur Deus, intelligitur de summa scientiæ plenitudine, quæ tum angelis, tum viris insigni pietate preditis superastitit, de qua Salomon Prouerbiis: Anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indicium est: vt Psalmo, Donec ponā inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: vt, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponuntur in diuinis, sicut caput Patris, de quo loco suo.

DOCTRINA.

Plerisque verò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatum habet: atque ita diuus Hieronymus & plerique omnes interpretantur locum Euangelicum: Super cathedram Moyfi sederunt scribæ & Pharisei. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ non sedit. quod pro doctrina non sana interpretatur Eurhymius, hæreticorum ait Eucherius: beatiq; porro illi habentur, qui pro sceleratis non steterint, & cum impiis atque peruersis minimè sederint. Quauis pro pestilentia nonnulli accipiant, Derisores, & pro cathedra, Societatem ponant: vt sit, neque commercium habuit cum iis quorum ingenium & doctrina omnis eludendis decipiendisq; mortalium animis exerceatur. Quod verò Paraphrastæ nonnulli scripserint, neque socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, vt impostorum illi vita placuerit. Latinum est omnino, Assidere cuiquam, pro socium esse, vel similem, vel imitorem. Hinc Horatius Epistolis:

Parcus ob heredis curam, nimiumque severus

Assidet infamo: hoc est, par vel socius, aut similis est infano. Sunt qui cum superiore significato consentientes, per cathedram hoc loco perseverantiam & firmitatem in malis operibus significare velint. Nam desiderare, vnde deses & desidia, contrationem indicat huiusmodi.

CONSULTATIO.

Quin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum Vulgarumque apud nos illud de Romanis, Sedendo eos vicisse: quod ad consilia referunt eruditi, vt apud Plautum is, qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronem, Turnus sacrata valle sedebat, legitur, exponit Seruius, sedere, est consilium capere. Multaque apud alios etiam in hac sententiam. Non otiose positam est in sacris concentibus Psal. XLIX, Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim *κατελάλει* indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, non dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conuiescente, & spontè de calūniis agitante, vel aliquid quod obesse posset excogitante.

CESSATIO.

Neque defunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusillanimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti

A Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, stricta, parata meci.

Ita pro deside sedentem, vel qui nihil attenderet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

Illud non omiserim, implorantium opem fuisse morè apud hospites, quos adissent, in foro sessitare: quod apud Alcinoium fecisse Vlysses Homerus scribit, neque dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugum, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnassens. De Themistocle quoque in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos.

ÆDILIS CURVLIS.

ERat verò sella eburnea proprium Ædiliū Curuliū hieroglyphicum, quod quidem quoniam aliis aliquot magistratibus debebatur, animaduertendum apud Plutarchum Maro, duos apud Romanos Ædiliū ordines fuisse, quorum alter sella, quæ curuos pedes haberet, utebatur, in qua sedentes ius dicebant, huicque honori aderat Magistratus nomen. Inferiorem alterum Popularem vocabant. Quod si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionem accedere consuebat. Pauloque infra, Marius cum ad Herennium responderet, huiusmodi sellam *αχιλοπῆδα* memorat, quæ cuiusmodi esset in numismatis inueni licet: duæ enim huiusmodi cusæ habentur super tribunali, in M. Platorij Æd. Cur. numo, vt omnino inde qua fieri specie solerent sella illæ, conspicuum sit. Magna autem ambitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosque Reges, quorum amicitiam sibi conciliaissent, dono missitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Masinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoq; cum donis aliis sella missa, cum is se Carthaginensibus inimicum, Romanis amicum per legatos professus esset. Et Ptolemæo Ægypti Regi cum legati ad commemorandam renouandamque amicitiam missi sunt, tulere dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et consules cum magistratum inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historiis peruulgata, in currumque protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

Roximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quæ commemorare infiniti propemodum operis labor esset: sed enim ea tantum recensebimus, quæ vel in numis, vel autorum de vetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatem, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIUMPHVS.

Sane constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi Suietoriarum monumenta passim in numis, in aris, in arcibus conspiciuntur. Iis autem qui triumphassent, statuarum in curribus ponebantur, quæ ob id Triumphales appellatæ sunt. Earum verò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona autem, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autem Curulem ea de causa dictam volunt, quod curru honoris gratia soliti erant in Curiam vehi Senatores qui Curulem magistratum, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

Triumphalis autem effigies Romæ iis omnibus decretæ est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus verò memoriæ ducum, qui populi Romani Imperium ex minimo maximum reddidissent, proximum à diis immortalibus honorem præstitit, itaque & opera cuiusque manentibus titulis restituit, & statuas omnium triumphali effigie in vtraque fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commentum id se, vt illorum veluti exemplar & ipse dum viueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

In numo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse incurui cymbæ speciem præ se ferenti insitens. Cymba inter vtrūque equum sita. In puppi eius nauigij quis est alis surrectis, quæ aquilæ specie refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS ÆCORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. vbi animaduertendum est, c literam apud nos ordine tertiam, pro q positam morè maiorum, qui q literam olim excludere, vt Velius Longus attestatur, neq; à Nigidio Figulo in commentariis suis vnquam posita est, teste Victorino. Numi verò huius species nimirum victoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partam ostendit, quam Maro etiam celebravit in Scuto:

Parte alia ventis & diis Agrippa secundis.

Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum

Tempora nauali fulgent rostrata corona.

NN 2

Sunt etiam numi alij in victoriae huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentibus rostris praeditae conspiciuntur, ut tandem aliquando Virgilianum illud incoluntati suae restitueretur, Rostrisque tridentibus: de quo in iis quae circa Virgiliana lectionis castigacionem olim elucubrauimus, plerique dubitant.

IMPERIVM.

Imperium autem, aut summam rerum, speciosioresque magistratus, aruspicina quoque per currum significauit. Nam Tarquinius cognomento Superbus, cum adhuc Roma regnaret, & Iouis Capitolini templum pendebat, currum quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cum iam confectum figuli in fornacem intulissent, non ut reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quam impositus esset, sed fermentati panis instar intumuit, eoque magnitudinis concepto robore duritiaque increuit, ut vix sublato fornacis culmine, parietibusque discissis, educi potuerit. Consulti super hoc aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium iis portendi.

NUPTIAE.

Eiusdem boni ominis causa, & aucupandae felicitatis affectatione institutum apud veteres erat, ut noua nupta curru vecta traduceretur, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

Tol' idu' gar' euat'ra ep' a'p'ivns h'p'ou
T' a'nd'p'i gamma'ing, pol'us d' i'p'ne'au' d' opa'p'i.
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, passimq; hymen hymenaeus

Excitus cantu.

Et ligneum sponso simulachrum Citheronis consilio fabricatum, pro Afopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quod Iunonem, quae diuortium fecerat, illuderet. Eo vero nuptiali curru tris tantum vectari solitos, sponsam quae federet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quem nos hodie anuli maritalis Compatrem appellamus. *πάροχοι γὰρ παρὰ τῶν γαμνίων, οἱ συμπόρευοντες τῇ νύμφῃ ἐπὶ τῷ ζυγῷ, καὶ παρὰ νύμφου.*

TERRA.

Quod vero Cybelem curru inuehi sinxerunt, cum eadem & tellus sit, terrae ipsius libramentum in aere pendentes indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graecum docti cecimere Poetae,
Sedibus in curru biuugos agitare Leones,
Aeris in spatio magnam pendere docentes Tellurem.

Illud addam, ex iis quas rerum naturae partes habet, vni illi veteres maternae venerationis merito cognomen indidisse, quando ita hominum illa mater, ut caelum deorum, habita est. Haec nos nascentes excipit, natos alit, semelque editos sustinet semper, nouissime complexa gremio iam a reliqua natura abdicatos, tum maxime ut marer operiens. Quod si quis & causam quaesierit, cur turrato capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit:

Muralique caput summum cinxere corona,
Eximii munita locis quod sustinet vrbes,
Quo nunc insignis per magnas praedita terras
Horisq; fertur diuina matris imago.

In editis enim & excelis locis vrbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuii metu, qui diu mortalium mentibus infedit, quam ut difficilior hostibus accessus foret.

BARTI NAVIGATIO.

Rar Delphis Barti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, posteaquam is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyae vero capiti coronam imponebat. De Barto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaeis rebus originem auspiciatissime dederit, alio loco diximus copiosissime.

CIRCENSES.

Udos Circenses per bigas & quadrigas, quae tot numis signatae sunt, significari, satis omnibus innotuit, vniuersa Graecia cum Romanis eo spectaculorum genere per multa secula delectatis. Id autem honoris habitum aurigarum factionibus, ut in victoriarum eorum memoriam numi ipsi & bigari & quadrigari cuderentur, de quibus in vita Veri apud Iulium Capitolinum legas, postulatam interdum a populo Praesinianorum aureorum modium propter equum ex factione Praesina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, ut aliquot habent codice Praesinianorum legas, aut quid hac locutione corruptius: sed veluti Capitolinae a Veneto, Venetianum fecit, ita Praesinianum a Praesino deduxit.

AURIGA COELESTIS QVIS.

In caelo quoque Aurigae species ostenditur, de quo ita Theon in commentariis Arari: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui caelo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, vel Trochili, qui Callithea filius fuit: solenniaque huius rei sacra in Argis primum instituta, quod primus iunxerit currum. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit, sunt

A sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atque ita Graecia demum est in vnaquaque re contentiosa.

DIVINA MAIESTAS.

Sedenim cur nos mortalium fabulas a quo curiosius prosequamur, cum Deus Opt. Max. sua se conspicuum auctoritate nobis exhibeat: cuius summa maiestas, qualisque videri coelicolis & quanta solet, intuehitur curru, non eo inquam Platónico, in quo *ὁ μὲν μέγας ἠγεμὼν ἐν ἑρανοῖς ζεὺς πτερὰ φέρον ἀγῶν ἄρμα πορπύει*, sed de curru loquor quem Hetruscorum monumenta obseruanda nobis vetustate ostendere, quem ex Arameorum arcana profundissima doctrinae vir Aegidius Viterbiensis in Circum aetate nostra primus induxit. Verum super hoc quaedam altius repetenda sunt, Aramei vnum eundemque librum duas esse leges dixerunt: alteram scriptam, alteram a Deo Moyse traditam: illam populis, hanc sapientibus: illam prouerbij rerum humanarum, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa historiam orbis conditi atque administrandi, in hac formulam adumbratae atque ad effigiem expressae diuinitatis ostendi. Duo itidem Plato regna commemorat, Iouis & Saturni, regnumque Saturni regno Iouis tanquam felicitius anteponebat: siquidem sub Ioue actio vitae humana, sub Saturno vero contemplatio diuinorum significatur. De quorum temporum felicitate Platonicam ita sententiam Maro mihi videtur expressisse, ut cum Platone currum agitet ad palmam. Ait enim:

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni,
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium querebant, ipsaque tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Pradariusq; lupos iussit, pontumque moueri,
Mellaque decussit foliis, ignemque remouit,
Et passim riuus cURRENTIA vINA, repressit,
Ut varias usus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quareret herbam,
Et siliis, venis abstrusum excuderet ignem,
Tunc alnos fluuij.

& quae plurima de humanis ferè omnibus negotiis subsequuntur.

Hunc imitatus Naso, vtriusque regnum ita describit:

Aurea prima satra est atas, qua vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, relictumque colebat.
Pena, metusque aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti.

& quae multa prosequitur.

Sed ut ad rem nostram conuertamur, vtrunque duobus nominibus appellat Hebraeus; illud opus *BERESCIT*, ac creationis, hoc opus *CURRVS*, & arcanae intellectionis. Legis igitur secundae huius, quae arcana est, per Messiam & suos aperienda, per speciem Currus apud eos conscribitur *העגלופואס*. Currum hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: vidit enim in diuina luce tantam ideas quatuor, atque iis veluti gemmis ac sigillis; formati a Deo sunt angeli quatuor, omnium caelestium mentium & duces & principes. A dextera Dei gemma ea prima est, unde pulchra, gratia laetaque omnia proueniunt: eamque vim Michaellem vocant. A laeva gemma altera est, unde fortia, dura, castigataque manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex iis medicina & temperamentum Raphael. Quarto denique loco Vriel terrae proximus, horum trium veluti dispensator. Ita Michael & Gabriel pro duabus totis, Raphael pro sella quae sit media inter rotas posita. Quarta Vriel pro axe, circa quem fabrica huius est totius fundamentum. Duo illa priora nonnulli Brachia vocant: tertium & pectus & zonam: quartum tantquam vel pedes, vel pedum scabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano. Hierosolyma euerfore, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Graeca Theologia Michaelis vim in Deo vocat Venerem, Gabrielem Martem, Raphaellem Iouem, cui sella proprie dicata est: & Solem quartum, formam marisque vim habentem, omnis plane generationis initium, & Vrielem nominat & Adonim Hebraeus. Orpheus ea quatuor vno refert versu, quod mas, quod scemina, quod rerum genitura, quod Adonis:

Κέρη, ἢ κάρη οὐ πῶλον, ἢ ἄλλ' ἢ ἀδωνί.

Ut non ita commentitia esse videantur ea quae Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudaeos obseruauit, & Symposiacis late disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimq; & Bacchum eundem esse. Rotis quatuor, siue gemas, siue currus ipsius partes, aut membra, libeat appellare, quinto adiciunt loco Nuriel tanquam remonem, cui alligatus trahitur currus. Atque quinquae haec diuini currus nomina alto mysterio vna locutione scribantur in Canticis, eam nostri ascensum purpureum interpretati sunt. Salomon scribit currum hoc modo, ARGAMAN. Prima litera sit Vriel: per a enim illi scribunt. Sequenti, Raphael. Tertia, Gabriel. Quarta, Michael. Quinta, Nuriel. Neque sum nescius, Hebraeorum quorundam iuniorum super angelis, Pla-

netis que & signis; quibus imperitent, commentationes longè diuersas esse, aliterque tradi in diurnis illis supplicationibus, quæ secundum doctrinam Cabalisticam institutæ dicuntur: ceterum Astrologos hi potius quàm Theologos secuti, mihi videntur, qui Michaëlis in Deo vim ita interpretantur, ut numen incomparabile significare dicant. Vnde illud in Psal. citant: Deus quis est similis tibi? Mercurium è Planetis huic ministrum esse, sandi & agendi potentem, diuinæque & humanæ naturæ totius interpretem: cuius lectiones receptus sint, siue ut Græci dicunt, *αινοδοκωδωται*; è celestibus signis Gemini atque Virgo: huiusmodique genio die quarta preces allegandas. Et nostri Michaëli munus illud attribuunt, quod Mercurio Græci veteres, qui scilicet animas cælo inferat; atque alias sub ficta Tartara mittat. Ad hæc trutinam in manu eius statuunt virgæ loco, utpote qui merita inquirat, bonam malæque cõpenset, proindeque ut ut quisque apud superos vixerit, aut pœnis, aut præmiis afficiatur. Sed an rea quàm à Michaële discedamus, quamuis cuiuspiam *κρητα* *ταπεινο* dictum videatur, præterire nolo id quod Rabi Tedacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali vento præpositum, ut magna mihi de causa institutum à Gallorum pietate videatur, quod ad nostra tempora magno cultu perdurat, honoratissimum ordinem cohortis Regiæ dno Michaëli dicatum esse. Sed ut reuertamur, Gabrielem isti Deum fortem interpretantur, minoris tamen curis dâ fortitudinis esse. Lunam è Planetis huic ministrare, cuius gratissimum hospitium Cancer esse perhibetur, secundaque illi die supplicandum. Ex Raphaëlis nomine atque vi, rerum aiunt omnium medicinam emanare. Esse hunc Solem ipsum, qui & Phœbus. Nam is apud Ouidium dicit: Inuentum medicina meum est. Leonis vnus domicilio gaudere: prima illi die vota concipienda, nuncupandaque. Ac, ne Apollinis & Æsculapij fabulas irideamus, Iouis filius Apollo, cœsetur, huius verò Æsculapius: ipsa nimirum Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo est, Æsculapius ars ipsa. Vnde

*Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab umbris
Mortalem infernis ad lumina surgere vita,
Ipse repertorem medicina talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygiis detruisit ad undas.*

Ars igitur Æsculapio attributa, per quam bona comparatur valetudo, utpote quæ in curatione ipsa verferetur. Est & Zamaël, cuius munus vlciscendi, venenæque dispergendi esse perhibent, vberimæ illi bonorum omnium largitioni semper oppositus. Martem hunc esse Græci volunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia illi die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant: in nomineque id esse significatum autumant, ut Deum benignè nobis omnia respondere, ac omnia ipso horreo mortalibus elargiri interpretentur. Esse hunc Venere, qui Tauro Libraque delectetur: sexta illi die supplicandum, Zadchielem inde deprehendere, qui Dei iustitiam, & quinta diei sacrificia, precesque procuraret: vnde nonnulli quinarium iustitiæ dedicarint. Esse hunc Iouem: nam ut Maro, Rex Iupiter omnibus idem. Isque, ut illi commenti sunt, Sagittario atque Piscibus præficatur. Caphtzielem demum, septimæ lucis curam gerere, eaque mortalium preces sibi deposcere. Ab eo vim frigidam emanare, qua scilicet singula in inferiori mundo concreta condensentur. Nam vi calidi est dissoluere atque rarefacere, ita frigoris est solidare, coagularque. Saturnum hunc nostri vocant, qui Capricornum & Aquarium sedes habet. Sedenim ut in curru satis expatiati, metamque ipsam ritè circumuecti, eodem vnde cursum auspicati sumus, reuertamur. Id aliqua egere videtur elocutione, quod à Platone regna duo posita diximus. Is siquidem multo antè tempore prælagisse videtur, quæ nunc demum speramus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis esse, ac perinde fatalem dici. Apparitum verò olim alterum sub Saturno huic oppositum, ab Occidente scilicet Orientem versus, in quo spontè nascantur homines, & à senio in iuuentutè regrediantur. Id ita Platonicè interpretantur, ut Iouem mundi animam intelligi velint, cuius lege fatali manifestus hic manifesti mundi ordo disponatur. Præterea animorum vitam in corporibus concretis ab Ioue esse, sensibusque & rerum agendarum studio, deditam. Saturnum verò supremum inter angelos intellectum, cuius radius animi etiam vltra angelos illustrentur accendanturque, & ad intellectu pollentem vitam continuè pro viribus erigantur. Quæ quoties ad vitam huiusmodi conuertuntur, sub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue verò, eum rerum humanarum negotiis implicantur. Plotinusque regnare nos ait sub hoc vel illo, pro ut secundum hunc vel illum egerimus. In hac autem vita spontè regenerari dicimur, rursusque iuuenescere, ac in dies magis efflorescere, cum sana bene institutæ mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apostolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; passim in diuinis literis de iuuentute nostra, quæ sit ut Aquila renouanda. Quod si villo vnquã tempore spes affulserit ut mortales hæc essent consecuturi, nunc sperandum maxime, cum eorum omnium ingenia, quæ aliquem veræ lucis fulgorem consecuta sunt, maiorū nostrorum errores, qui tot annos vni tantum sensui adhæserunt, deprehendere iam incœptarunt, omnique studiorum suorum conatum ad veritatem ipsam conuertere, sanctioresque disciplinas adamare. Adiuuant insuper hæc proborum hominum voluntatem, sanctissimorum autorum scripta, lucubrationsque & documenta, quæ de vetustatis eruta voraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam illè

D

E

F

A minimè censetur eruditus, quantumlibet Græcè Latinèque sciat, qui Iouem scrutaturus cœlestem non insiliat in currum, qui sacra non attingit, qui diuina non est imbutus disciplina, qui Christum, atque ad eò Christianæ institutionis volumina non affectatur: quid mysteria sibi velint, non exquisierit, quaque ratione Deo animum asserere possit, inspicere neglexerit. Verum ille omnium optimè peritus, qui luto sas, fæcèque conglutinas alas in profuente puriter abluerit, perpurgaueritq; à terraque sublatus cœlestium Circensium pompam comitatus eò peruenerit, vbi sparsas manu veri Iouis fruges donariæque percipiat, opiparæque & ipse & iugales excepti, amoenissimi lautissimi que diuersorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes studiæque omnium reliqua, nihil aliud nisi summam esse vanitatem.

DE FULMINE.

Quem igitur in alta sede conspicuum alato inuesti currum consecuti sumus. Quod verò eū esse Iouem agnosceremus, nullum manifestius signum fuit quàm fulmen eius manu prærentum: quare cum id gestaminis ad Iouem præcipue pertineat, non secus ac scella, de fulmine dicere, minimè alienum est: ab instituto negotio futurum.

Omnibus vtique vulgatum est hieroglyphicum illud, Fulmen supremi Iouis gestamen esse. Sed ut nunc fabulas dissimulemus, veram vigenti causam afferamus, siquidem hoc ipsius fulminis naturam exprimeret videtur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à ventis aëra conspersus, vbi contrariæ naturæ viribus sollicitari cœpit, sese in globum colligit, & aduersus algorem validissimè reluctatur: vget algore ventis ingruentibus, ille sese magis ac magis adstringit, quòque angustius premitur, eo validior euadit, ac simulac extremam intentari sibi vim intelligit, totis erumpit viribus, crassiorèque aëre, qui circumfusus est, disrupto, viam sibi cum strepitu & incendio patefacit. Suprema verò illa pars elementorum, vnde calor emanat, cum Ioui sit attributa, ideo illum vetustas fulgura & fulmina cære confinxit. Signaque Iouis passim cum fulmine fieri consueverunt, cum vno quidem frequentissimè: sed & cum duobus fulminibus aliquando Ioui statua posita est, ut apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem seuera minaci que effigie, vtraque intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen descensuri super mactari porci exta iurabant, nihil se dolo malo facturos, aut secus quàm Olympiæ leges patrentur auferos.

FAMA LONGE LATÈ QVÈ PROPAGATA.

Illud verò præcipuum fulminis significatum est, ut vocem procul auditam, hoc est, famam rerum gestarum longè latèque per immensa terrarum spatia diffusam expatiatamque præ se ferat. Transit & illustrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum seriem propagatam. Egyptij enim sacerdotes huiusmodi gloriæ amplitudinem ostendere si vellent, Vocem, ut ipsi dicunt, aëris quippe tonitrum, hoc est, ipsius fulminis imaginem describebant. Nihil enim magis, nihil validius nec terribilius tonitru sonare constat. Eaque de causa Apelles pictor, vti in Armorum commentario diximus, eum Alexandri effigiem pingeret, fulmen in eius manu posuit, quo nominis eius amplitudinè ex rebus ab eo gestis longè latèque propagatam, & memoria nunquam internitorum celebrem indicaret. Posita ea tabula ut Plinius ait, in templo Dianæ Ephesiæ, xx talentis auri picta. Eo verò artificio fuit, ut digiti eminere viderentur, fulmen extra tabulam esse. Sedenim Lysippus statuarius factum ut adulationis plenum improbavit, quare hastam ipse in manu Regis posuit: qui quidem, si vera quis de Alexandro, non fabulas conscripisset, famam eius ne vna quidem ætate superfuturam iudicaret, nedum id assequi meritis sit, ut diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, ut se decreto publico Deum instituerent. Ea res cum matrem Olympiam etiam offendisset magna integritatis fœminam, Rex ipse, ut inceptum excusaret, & institutum suum approbaret, insignè volumen ad matrem suam conscripsit, ut apud Cyprianum legi, quo rationes multas ostendit, Regibus suis Apotheosin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam seruari, indeque colendi & sacrificandi ritum inoleuisse. Sanè quidem Athenienses ipsi, qui doctina & sapientia semper insignes habiti sunt, cum xii tantum deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauere, honoresque illi adhuc viuenti instituere, qui tamen vulneribus sæpe confosus, morbisque tentatus ac postremò vita functus, se mortalem ostendit, qui deorum interim concilio adiectus erat. Quare Lacedæmonij literis acceptis, argute liberèque admodum more suo responderunt *επειδη αλιξανδρ @ βιλεται θεος ειναι: εστω θεος*. Alexander quandoquidem vult esse Deus, esto Deus: quo decreto id declaratum voluere, nullam aliam fuisse causam, neque meritum aliud cur deificatio esset Alexandro decernenda, nisi quod ipse ita vellent. Cæterum is, qui adhuc viuens diuinis honoribus inhiabat, ne communibus quidem post obitum iustis honestabatur, ad grauissimam vsque Olympiæ matris lamentationem. Peruulgatum tamen apud multos populos & nationes fuit, Reges suos, ut nuper dicebamus, pro diis colere. Nam & Romani non tantum Reges plerosque suos, verum etiam eorum vxores, diuinis honoribus honestarunt, & nonnullis templa, & sacra etiam instituerunt. Quantum verò pertinet ad fulmen, eo tolerabilis.

id Alexandro concedendum, quò insolentius Lyfimiachus ab Alexandri morte particulam eius regni fortitus, non quam armis virtutè vlla sua subegisset, sed ex Regis tabulis adeptus esset, lancea cœlum tangere se iactabat: quòd tantundem erat, ac si famam astris terminare se diceret. Quae de causa Pasiades Byzantinus hominis vanitatem irridens, ad suos conuersus ait: Cauendum ne is lanceae mucrone cœlum meditum pertundat. Quodque impatientius aliquis ferat, Clearchus Heracliae tyrannus fulmen gestauit, & ex liberis vnum Tonitrum appellauit: Quanta verò Cliti, quanta Demetrii fuit insolentia, quorum iste non magna admodum regni parte ab Alexandro accepta, Iouem se vocari passus est, responsa sua pro oraculis haberi gauisus: ille quatuor ad summum nauibus demersis, Neprunus vocitari voluit, tridentemque gestauit. Vt minus iam Salmonea miremur eò prouectum insaniam, vt flammam Iouis, & Olympi sonitus imitaretur. Nā vt apud Maronem:

*Quatuor is inuectus equis, & lampada quassans.
Per Graium populos, mediaque per Elidis urbem
Ibat onans, diuūque sibi posebat honores
Demens, qui nimbos, & non imitabile fulmen
Aere, & cornipedum cursu simulabat equorum.*

Longè verò felicius atque tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum rationem inuenit. Nam cum quaedam occulta facta ad fulmina expianda noscere cuperet, Egeriam consuluit, quae respondisse fertur, vt Auentinum peteret, & fontem qui in antro quodam erat, melle & vino generosiore inficeret, quò solebant hora certa daemones duo sitibundi conuenire. Hi erant Picus & Faunus. Curaret verò ille sibi latebras, in quas abditus ab aduenientibus illis non conspiceretur, ipse tamen fontem intueretur, disponderetque per fontis marginem retia, pro vt opportunum sibi videretur. His peractis dii venerunt, & potus allecti suauitate multum ebiberunt: tandem sopore grauati, ibidem, vbi constiterant, somno se prostrauere, quos ita grauatos Numa implicuit in rete, qui videntes se captos, in varias se formas transformabant. Sed cum nihil quicquam proficerent, ad veras tandem effigies redire, Numamque vt retia solueret, orauerunt. Rex se non prius retia soluturum dixit, quam de placando Ioue docerent. Illi & hoc docuerunt, qua scilicet ratione cœlo Iupiter eliceretur, quòque modo fulmen expiaretur. Vnde Ioui Elicio nomen datum, cuius templum in Auentino positum, vbi res haec contigerat. Scio fabulam importuno loco positam, sed quia non ita vulgata est, minime fuit dissimulanda. Ne verò nos alienae gloriae detractoribus fauere videamur, Alexandro fulmen merito attributum dixerim, ea de causa, quòd annos vix tres & triginta natus, celeritate mira Orientales ferè omnes nationes subegerat, & Oceanum ipsum enauigauerat, vt non immerito Caesar, qui pari saltem animo ad eam rerum amplitudinem aspirabat, cum Gades venisset, animaduersa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuerit, atque vt Tranquillus ait, perterritus sic ignauiam suam, quòd nihil tum à se memorabile actum esset in aetate qua iam Alexander orbem terrarum subegisset.

CELEKITAS.

St enim fulmen ante omnia velocissimae omnino celeritatis indicium, quam poëtae cum volunt exprimere, dicunt, fulminis ocyoralis. Idem ex antiquorum numis manifestum est: vt in eo cuius inscriptio est, *Q. FILIPVS*, equus habetur in pernicem cursum admissus, cauda exprorecta, fulmine subsequente, lancea protenta: quod innuere videtur, prouinciam susceptam summa celeritate peragrata, negociumque quamocysimè confectum. Nam & Ptolemæus, vnus ex Aegypti regibus, promptitudinis & audaciae causa *κεραυνός* appellatus, ait Pausanias. Facit huic rei fidem numus alius, in quo caput humanum est, capreae coopeitum spolio, sub cuius iugulo fulmen est, & arcus ab occipitio: ab altera verò parte Pegasus, cum sagitta subiacente, omnia, vt palam est, velocitatis indicia, cum praesertim inscriptio sit, *L. PAPI*. De quo quidem Papirio, qui ob mirificam in agendis rebus festinationem atque celeritatem, Cursoris cognomen meruit, multa rerum scriptores memoriae prodidit. Equorum porro velocitatem in curuli certamine fulguri comparat Hesiodus Herculis scuto, vbi dicit:

ἐπι δ' ἰππέως δόρε δ' ἄφ' οὐραῖς ἵκελ' ὄνειρον ἢ κεντὰρ δίδος αἰγυρόχοιο.
quem Stadius secutus ait:

Ilicet, igne Iouis lapsus, citatior astris.

Et inferius idem Hesiodus de equis in cursum à Pallade concitatis:

Τὸ δ' ἀμείδις προζώνοντ' ἵκελ' οὐραῖς ἢ δὲ δόλλη.

quod proximè accedit ad Papinianam sententiam.

CELEKITAS.

In augurali disciplina fulmen tam in publica quam in priuata opera vibratum, atque etiam per nocturnam imaginem in somniis visum, celebritatem nominis, & magnarum rerum auspicia facit. Nam Olympiae Alexandri fulmen per somnium oblatum, futurae in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte qua se viro adiunxit, existimauit factò tonitru in vterum sibi fulmen illabi: ex cuius ictu magno excitato incendio, in flammam inde latè diffusam abire visum. Quid verò hic memorem Iuliae filiae Caesaris monumentum ictum fulmine? quid Euripidis poëtae Tragicæ, atque

atque Lycurgi sepulcha de cœlo tacta? Quid Veliternum murum? quid Eurimi Pictæ, aut Horatij Coclitis, aut Probi Imperatoris, aut Taciti & Floriani statuas eodem modo afflatas? quæque huiusmodi exempla plurima declamatione, quam olim de fulminum significationibus edidimus, explicata sunt, quorum significata in hanc nominis amplitudinem accepta, tam Aruspicum responsis, quam euentis postea comprobata reperiuntur.

Eloquentiæ vis.

Quod verò de clari eloquentia viris dictum, vt de Pericle & aliis reperimus apud antiquos, eos cedere tonitruis, & fulgura dispergere solitos, cum orarent tanta erat animorum percussio & in dicentium sententia motus, tanta verborum autoritas, de sacra dubio procul lectione metaphoram sumpserunt. Psalmo enim centesimo supra quartum & trigésimum canitur: Educit nubes ab extrema terra, fulgura vertit in pluiam. Vbi per nubes viri sancti intelliguntur, per fulgura verò persuadendi vis, per pluiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi Dauid, Vox ait, tonitru tui in rota, eo hieroglyphico significat Euangelij voces, quæ de cœlo diuinitus in tonaturæ essent, & vniuersum terrarum orbem (id enim rota est) commoturæ attonitumque reddituræ. Eodem modo per fulgura verba Christi signati tradit Eucherius: eoque spectare psalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confusione, qui ei nulla in re vnquam resistere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris, Ramesem, tonitru gaudium interpretatus, diuina verba, & quæ voces sunt in sacris literis, per tonitru accipi docet, quòd cœlitus editæ excipiantur. Fulminis verò radij descripti, quæ ipsa coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuae orbi terrarum.

B

CLEMENTIA.

In Antonini Pij, atque etiam in aliquot Neruæ numis cernere est fulmen in toro collocatum, quòd manifestum & pulchrum admodum est clementiæ signum: arguit enim offendendi potestatem penes ipsum Imperatorem esse, verum ob eius clementiam quiescere: quòd perinde est atque illud, quòd apud regem aiant aculeo quidem præditum esse, verum eum in vulnus nunquam exeri. Primam verò huius virtutis laudem aetate nostra tulit Iulius Medices princeps noster, qui simulac bonorum in eum studiis inclinatis Pont. Max. electus atque salutatatus est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarum iniuriarum oblitus, iis omnibus euestigiò pepercit, quos aduersarios habuerat iniquissimos, quos hostes totæ vitæ cursu perpeffus erat infensissimos, quique non bonis tantum & fortunis eius, sed & vitæ modis omnibus insidiatu sapius fuerant. Quare Clementis nomen, vt tantæ mansuetudinis pignus, perpetuumque monumentum, assumpsit: ita summa totius vitæ moderatione conseruauit, reque probauit: vt Christianum de more Pontificem mortales intueri se profiterentur. Sedenim cum nobis de tanti principis laudibus loqui non liceat, qui eius auspiciis annos aliquot in hominum lucè versati sumus, negocium aliis relinquemus, eam fuisse nostri principis clementiam professi, vt vel hostes ad eam aeternis literarum monumentis celebrandam impulsura sit.

C PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM

MONTANVM, DE IIS QUÆ PER SOLEM,
Lunam & Stellam significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

LIBER XLIIII.

Scribis, Clarissime vir, vidisse te lemmata quaedam mea in breue admodum compendium redacta, Hieroglyphicis quæ per Stellam apud Aegyptios sacerdotes in doctrinarum suarum arcanis habentur: quod vt ad se mitterem Reuerendissimus Cardinalis vtriusque nostrum alumnus Hippolytus Medicus, tantopere flagitauerat. Addis insuper, cognouisse te rei ipsiusmodi argumentum non in ea tantum scheda contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, vt rei totius Commentarium ad te mitterem. Nam quicquid erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus pictor vteretur in Iulio illo sisdere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirum video te, Montane eruditissime, leonem ex unguibus astimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud myrtillogos pro leone ausus est venditare. Quam uolumenque tamen id sit quod ego prestare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorum annis amico, tum etatis totius demum cursu mihi semper admirando, tam in philosophia quam artis Medice peritia, quam etiam in cultoris eruditionis elegantia, seu Graeca seu Latina quis poscat, politissimo. Accipies igitur Stellarum hieroglyphica prout à me

à me fuerit interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò ille rerum que suarum semina conspergant nisi in Lunaris orbis paratissimum, ut ita dicam, horreum condantur, qua postmodum illa quasi sequestra terris demum indulgeat, aut potius uberrimè largiatur? Sed neque Luna neque stelle sine Sole sui compotes esse possunt: quare Sol quoque his adnumerandus, imò anteponeendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantumque virum totius Encyclopædia decus & ornamentum verba facere: sed id me consolatur, quòd tu, ut hæc ad te dare, iusseris: quare si quid hæc attulerint tædij vel molestie, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vicinque si leges hæc que sunt per nos in vnum veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantum que me longè accuratius legeris, in memoriam tibi reducant, verum etiam te Pierij tibi deditissimi memorem assidue faciant.

DE SOLE.

OCELESTIVM corporum quæ die nocteque micant significationes dicturi, rationi consentaneum esse duximus à Sole ipso dictionem auspiciari: quando, nisi Sol esset, neque Luna, neque stellæ ullæ conspicuæ essent, ut doctrina est Astronomorum, & res ipsa indicat. Cum itaque Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostrisque videnda oculis offerat, ab eo utpote lucis arbitro, initium merito faciemus.

DEVS OPT. MAX.

Theologi tam vetustæ religionis, quam nostræ pictaris interpretes, Deum Opt. Max. & vnum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eaque ratione Sol cum sit vnus, vnde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, ut sensu manifestum est: sit bonus, ut quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo alio signo addito, perhibetur. E profano verò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omnium, quam gentes ipsæ venerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse vnicum arbitrabantur, ita ut nulla diis templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd vni Soli, quem colerent, vix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta cum veneratione profecutus est, ut aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, utpote quem omni cultu dignum arbitrareretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius Theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus vtuntur qui diuina tractant) quòd Sol inter sensibiles. Quæ verò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè verò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quam diligentissimè commendauit, cum ea quotidie per templa scholasque omnes commemorata recitentur, ea hæc ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primis omnium, ut Eusebius memoriæ præditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexere, ut eos tantum gignendarum abolendarumque rerum omnium causam affirmarent: quòd iis congruit, quæ Plato Legum XII, de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem *μυρδου* esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atque ita omnia ex eo gigni conformarique affirmabat. Ferrum enim ita dispositum, in quod volueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus, cum eodem sentiens, Solem Auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumque Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum posuerunt, lumenque eius & formam ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo vnà cum Luna fuerit creatus. Eaque ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem vnicum esse Deum crediderunt.

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obiiciuntur oculis, quòd vnitatem significare possit, nempe Sol is est: id quòd, ut dicebamus, locutionis etiam etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaque Alexander Macedo Dario amicitiam perentii respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. quam sententiam ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulatorum, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat.

Οὐκ ἄγαθόν πολυθεμί, εἰς κ' ἐστὶν ἑὶς θεὸς εἰς βασιλεύς.

Quòd verò Solem in rebus egregiè vnum esse dicebamus, extra res Deus quoque vnus, & τὸ ὄνός cognomento ab Orphæo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol vnus est, eadem est veritatis hieroglyphicum. duplicia enim & multiplicia sunt veritati contraria. Simplex igitur sit necesse est, quòd verum censei debeat. Hinc nudum effingitur ipsius veritatis signum: & quia omnia habet in conspicuo, ex eo præcipuè veritas est. Hinc Pythagoras *πρὸς τὸν ἡλίον τετραμμένον* quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet cōtra Solem versa, quòd nō esse manifestis repugnandū significare contendunt, neque hominē loqui fere posse, quòd vnde cunq; verum sit, cum omnem hominem diuinæ literæ mendacem esse dicant. Sanè de iis quæ liquidò patent, apertamque in se continent veritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS.

AT sacræ passim literæ **CHRISTVS** per Solem imaginari tradunt: ut illud, In Sole posuit taberna

A bernaculum suum. Et, Exiit de tribu Iuda cuius signum est leo solare animal. Plato in Repub. vt solet mysteriis suis inhærens, & Prophetarum quos adiit, & audiuit, oracula depromens, Solem visibilem Dei filium appellat, quippe qui Deum ipsum excribere non audeat, & à quoquam fieri posse diffidat. Atque identidem intelligendum, quòd vbiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filij, qui si lux est vera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimum habet simulachrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hinc patiēte Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suæ naturæ perspicuè commonstrauit, nosque iure optimo dicim, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eum Domini vocitamus, & eius cultui sacrū dedicamus, vel hinc ostendētes non esse cur amplius corporeum Solem, vt olim Gentes, colamus, quasi Regem cæli, & dominū, atque moderatorem, posteaquam Sol inuisibilis, cœternus Patri & cœqualis, per quem & cælum, & terra condita sunt, sitos in vmbra mortis homines illuminauit, estque, vt cum Simeone absoluā, lumen, quòd è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriam afferat nullo vnquam tēpore defuturam. In aliquot antiquorum numis cernere est humanum caput radiis circumquaq; diffusis, cuius inscriptio est, **O R I E N S**. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, vnde Sol oritur, imago ea recipiatur, vtroque hieroglyphico Christum referre videbitur, de quo Zacharias Prophetæ: Ecce vir, **O R I E N S** nomen eius, qui dominaturus esset super folio suo. Alter quoque Zacharias antiquum hoc dictum attestatur, In quibus nos visitauit, ait, Oriēs, ex alto, vt eos qui sedent in tenebris & in vmbra mortis illuminaret. Ideoque tam vox, quam imago Orientis, Assertorem nostrum significat, ait Eucherius, Ex orientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, *Lotos* quippe arbor aquatica, vbi infantem in ea cōsidentem figurassent. Hinc vtique vapores illōs matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadam aura refrigerantes potius quam adurentes intelligi volebant. Cæterum ego significatum hoc, vt exortum *lotos* indicet, inde sumptum crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturque, vt magis ac magis tollitur iubar Solis. Max. me verò panduntur, vbi medium is iter emensus est. Eodem verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicarique incipiunt ac in sinuati, veluti nulli patēre velint præterquam numini quòd venerantur: atque ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cōhibeant. Quod, vt Proclus ait, obseruatum à Magis, vt sacram omnino cam Apollini crederent, effecit.

RESIPISCENS.

Habet & Aurora suum hieroglyphicum, quòd aperire non pigeat. Per eam siquidem vir ostenditur, qui de voraginibus emergens prætorum operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iustitiam & lucis puritatem eucharatur: quæ sententia eiusdem est, quem supra citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis verò claritate, viros omnes insignes, qui vel rebus præclare gestis patriam illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quòd egregiè tu facis) instituerunt, aut vitæ sanctioris exemplo reliquis fuere documento, quòd veram possent assequi beatitudinem, **LUMINA** nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquam homines, inter mortales versatos ait. Illi enim veræ participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris eduentes, luminaria non iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ viros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarunt, vt Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducam.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

A Pud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recētior omnino fuit deducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solemque in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cesare Romanum

Tunc caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et vltimo Domitiani tempore corona quadam Iridi similis Solem circumdedit quæ lumen eius ac radios obscurabat: quòd portendebat, vt Arioli interpretabantur, fore vt is Imperator à Stephano iuglaretur.

HVMANA VITA.

TAntus verò est Soli cum humana vita consensus, vt is claritate sua insignis, vitæ identidem nostræ tranquillitatem: obscurus autem omniubilarisq; rerū nostrarum perturbationem ostendet. Hinc apud coniectores inuenias, quòd etiam vester Hippocrates Medicis non otiosè obseruandum præcipit: Si visus Sol in somniis obscurari, occultariue, aut nusquam apparere, periculum instare vt ægrotus vitam amittat. Si verò vim alicuius insequentis ipse Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitem: mentis enim lumen eo signo labefactari, inquietari, ac loco exturbari suo. Quæ cum quis imaginatus fuerit, sollicitus admodum est Hippocrates, vt ægroto certa victus ratione obuiam eatur. Tantam verò Sol prærogatiuam in iis quæ ad nutriendi rationem spectant, habet, vt Physici omnes ex calore & humore nostrum constare incrementum asserant. Nam & Hesiodus posteaquam flumiorum quorundam nomenclaturam absoluit, subiicit mox: hos esse qui mortale ge-

nus enutrient, vñā cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi vim habent, eorum-
que beneficio res aluntur & gliscunt. Inde Catullus de flore quodam viuido: D

Dum mulcent aura, firmat Sol, educat imber.

A N N V S.

A Pud aruspices Sol annorum significatum habet, quorum ipse Dominus est. Quodque ad
hanc rem facit, Cyri somnium memoratur, qui scilicet imaginatus per quietem sit Solem ter
manibus apprehendere frustra appetiisse, siquidem conuoluebat se Sol, & elapsus abire videbatur:
hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo scilicet tempore Saturnus Solem eodem
essequitur puncto, vnde simul deferri cœperat. Id vtrunque interpretatum fuerit, tamen ipsis com-
mentum placuit.

G R Æ C I.

A Egyptij vates per Solis imaginem Græcos in prodigiis intelligi tradidère, cuiusmodi rei nota
est historia. Cum Alexander Macedo Tigrin fluuium superasset, paulò post Luna prima vi-
gilia defecit, deinde sanguinis colore suffuso, lumen omne fœdare visa est: quod Macedones labo-
rum pertæsi dirum arbitrabantur, resque ad omnium desperationem processisset, nisi vates Egyptij,
quorum doctrina omnis per rerum imagines explicabatur, affirmassent, bene sperandum esse, quod
Sol Græcorum, Luna Persarum indicium esset, ideòque ruinam stragemque eo ostento illis genti-
bus portendi, quorum signum laborare visum esset, quod effectus postmodum comprobauit. Inter-
serere autem hieroglyphicis prodigia, somnia & ostenta licet, quia manifesta inter se congruunt
germanitate.

T E R, M A T E R, L I B E R I.

Sed vt ad hieroglyphica nostra redeamus, cum Sol generationis arbiter existat, Luna veluti lac-
shumorem sufficiat ad nutrimentum, liberi vitæ lumen à patre sortiantur, non temerè apud He-
bræos Iosippus puer imaginatus est soporè pressus, se à Sole Lunaque & stellis vñdecim adorari: nam
quod patrem simul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc ostensum, euentu postea
comprobatum, cum illi annonæ præfecto, & maxima quæque negotia Regis in Ægypto admini-
stranti, cum nondum cum agnoscerent, procubuerunt.

P R Æ G N A N T I A.

Sed quod ad partus attrinet, manifestissimo hieroglyphico id Ægyptij figurare consueverunt, apud
quos bipartitus Solis orbis, in media cuius scissura stella imposita esset, humanum fœtum in
prægnantis mulieris utero significabat, non ea tantum de causa, quæd vterum in corpore medio si-
tum solari corpori ob rotunditatem æquiperarent, sed quia Sol conceptus omnes irradiatione sua
viuificat: à quo vitalis virtus præcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicæ auscultationis
secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti verò stella lumen à Sole mu-
tuatur, ira fœtus in utero alimentum à matre consequitur. Neque huius eruditionis imperitus Lucre-
tius, cum Epicurum illum suum mortalibus vitæ tranquillæ initiâ dedisse conaretur ostendere, mor-
tales reliquos Stellas dixit, Epicurum verò Solem appellauit, his versibus:

*Ipsè Epicurus obit decurso lumine vita,
Qui genus humanum ingenio superauit, & vñ:
Restinxit stellas, exortus vñ acrius Sol.*

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumen mutuatur? Quibus F
responsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti,
minora nequeant lumina conspiciari.

DE LVNA.

Atque hæc de Sole dicta sufficiant: non enim omnia prosequi volui, quæ super eo dici
potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarum ratio mihi habenda
fuit, publicæ quippe professionis, lucubrationum tuarum peculiarium, sollicitudinibus quæ
pro laborantibus, quotquot opem implorant tuam, benignissimè suscipis atque accura-
tissime: à quibus si longiore sermone auertere te voluisses, in alicuius omnino commodum peccas-
sem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

N A T V R A H V M A N A.

Sole pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam
shumanam exprimi differerent. Nam quod hæc è limo terræ constat, terra etiam lunaris glo-
bus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò Terram cœlestem, modò terrestrem Cœlum ap-
pellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusque singulis
immutata conspicitur: neque variantiæ quicquam magis obnoxium, quàm rerum humanarum con-
ditio. Quinetiam si vniuscuiusque hominis vultum intueamur, nunquam aut rarissimè hæc & illa vi-
ce eundem esse conspiciemus, modò enim iratum, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, mo-
dò hoc, modò illo affectu perturbatum comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animum

percul

A perculerint, ita variis in vultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de So-
crate fertur, eum eodem semper vultu conspectum. Ad hæc, vt quæ tam manifesta sunt, missa facia-
mus, cupida lucis Luna, cupidum intelligendi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo
adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntem aspicias. Animus quoque noster nunc ipsius verita-
tis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad veræ rationis intellectum facta repetitione re-
uertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die vel iustus cadit: Luna ea semper parte
clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura verò, cava & inanis parte ea, qua diuer-
tit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micantissimis radiis velut alter Moses illu-
stratur: ab eo verò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscat. Hinc dies
à Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunæ, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spe-
ctat, vt intelligit Adamantius, quando lex verus vmbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait,
eandem ipsam memorans Neomeniam, vt intelligamus iustitiæ Solem Christum esse, Lunam verò
Ecclesiam, quæ lumine ipsius repletur, ac cum Soli suo iuncta fuerit, eique penitus adhæserit, tum
festum diem agit Neomeniæ.

P I O R V M C O R T V S.

Igitur Theologi, qui Christum Soli æquiperant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis
Imago, idem per Lunam piorum, vt dictum, vniuersitatem intelligunt, cum nulla sit gens, nul-
la natio, nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ vt in Sole Luna, Christi radio
verberatur. Eucherius quoque Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicum, nempe quod in hac mundi
noctè respicere deat. Et quoniam defectibus mensuris imminuitur, & faciem quotidie variat, nostræ si-
etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

E T E R N I T A S.

A pud Gentes præcipuum erat Lunæ significatum, æternitatis hieroglyphicum haberi, propter
ea quod, cum defecisse videtur, noua iterum fit, & piusque anno toto iuuenescit. Quare scire
admodum Horatius, cum breuem & imbecillam humanæ vitæ conditionem lamentatur, ait:

Damma tamen celeres reparant cœlestia Luna.

In Faustinae nummi aliquot simulachrum est, quod læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna
superficenter porrigit: inscriptio, E T E R N I T A S. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem re-
latam inter diuos à Senatu. In numis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulachrum videre est,
quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, P E R P E T V I T A T I A V G,
Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementum & Solem adiecit. Et Catullus noster,
quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

*Soles occidere & redire possunt.
Nobis cum semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuò vna dormienda.*

Causa verò cur per hieroglyphicum Solis & Lunæ Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarēt,
ea perhibetur, quod eos perpetua esse rerum elementa arbitrabantur, quippe quæ virtute propria
inferiora omnia generarent, conseruarent, & perennare facerent. Huius ergò perpetuitatis, quæ
semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurum scripsit, vt Christum popu-
li omnes reuerentur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et
Cabalistæ vigesimam illam intelligentiam agnoscent à perpetuitate desumptam, quæ per meatum
Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porò nostra (vt id identidem repetimus) eorum regimine
ducitur, cuius cum duæ præcipuè partes sint, eæque maximè propriæ, sentire, & crescere, quorum al-
terum Græci αἰσθητικόν, alterum ποικίλον dixerunt, sentiendi vim à Sole, crescendi à Lunari globo for-
timur: atque ita vtriusque luminis beneficio hæc nobis constat vita qua fruimur. Denique humore
vnius, & alterius calore sustentatæ rerum species prorogantur, æternæque fiunt. Ad hoc faciunt
plerique Cornelie Saloninæ Augustæ numi, cuius caput ex noua Luna prodire videtur, à quorum
tergo modò F O E C V N D I T A S, ob id quod modò dicebamus: modò I V N O, quod eadem Luci-
na est: modò P V D I C I T I A, quod Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen inscriptum appa-
ret. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit:

*Tu lucina dolentibus Tu cursu dea mensura
Iuno dicta puerperis, Meuens iter annuum,
Tu potens Triuia & notho Rustica agricola bona
Dicta lumine Luna. Te stæ singibus explēs.*

Quod verò ad huiusmodi fecunditatem facit, plerique cœlum omnium terra nascentium patrem
arbitrati sunt, terram verò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quod aquarum lapsus
inde cadentium seminis vicem præbeant: terramque matrem, quod matris vice has excipiat, & inde
pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibetur, quasi virilem ope-
ram in eo summministrando præstet, à multis Lunum virili genere vocitatum reperias, quod pro-
fessus est etiam Terrullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phæben epitheto ge-
neris masculini adiecto dixit:

Iguen iam celo lucebant sidera, Phoebe Fratris successor equis.

Quamuis non desint Grammatici, qui eruditionis forte illius ignari, putent *svccessor* scemino etiam sexu dictum ab antiquis: vt Auctor ego audendi, de Iunone. Verum illud probabilis est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inueteratum esse constat apud Carrenos Mesopotamiae populos, eum qui Lunam muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnato iniri à Natura rerum omnium arbitro, vt is mulieribus addictus, eis semper seruire cogereetur. Qui verò marem eam esse credidisset, futurum vt vxori semper suæ dominaretur, neque vllas vquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorum arcanis, quæ Cabalistica vocant, omnes siderum idearumque cœlestium virtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, vt diximus, in inferiorem materiam vt genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouarumque omnes per elementa singula progeneratur. Alibi simulachrum Panis, quod Panopoli visebatur, attigimus, eo gestu factum, vt Lunam à dextera sitam flagello verberare videretur, quippe vt quæ apud eam quasi in penum quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

M E N S I S.

Q uod si Lunam Ægyptij deiectis infra cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensē significari prædicabant; cum palam sit eam in ortu cornua surrigere sursum versus, eo præcipue tempore, quo signa Zodiaci vel recta cadunt, vel oriuntur, quod pars inferior tantum, eaque oculis nostris minima, propinquo occidentē Sole conspicua sit. Ad coitum verò properantem, sub septimum & vigesimum itineris decursi diem planè manè inspectam, deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eoque mox prætereundo consumit, omnino later, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodem significato potest quoque, Mensē intelligunt, vt illud: Luna quater latuit: atque eodem modo apud alios passim.

Æ G Y P T V S.

I N T. Antonini Aug. Pij pp. numo, qua parte inscriptio est, *ALEXANDRIA*, videre est humanæ figuræ signum, quod ambabus manibus Lunam affectet apprehendere, siue sit is adorationis gestus. Ea autē cornibus infra deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ veluti guttulæ pendentes sunt. A pedibus postica parte spicæ tres fructu prægrauidæ conspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulachrum id reflexo. Quæ omnia vt hæ partes alibi declaratae sunt suis quæque locis, Ægyptum ipsam significare, etiam si non adesset inscriptio, *Alexandriæ*, nulli dubium relinquitur.

S O P H I S T A.

V arietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, aded conspicua, ansam dedit, vt nonnulli Sophistas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Ægyptij Sophistæ, quando Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina prohibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, vt apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nunc diminutione luminis assidue variante, nunquam interquiescat.

I N S I P I E N T I A.

N ostri huiusmodi varietatis ergo insipientiam per Lunæ simulachrum indicarunt, quippe cum propter vniformitatis effigiem, veritatem, propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contra per Lunæ varietatem, & nothum lumen, inconstantiam mentis accipiebant. Vnde Salomon Sapientia: sapiens sicut Sol permanet, insipiens autem sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuvene lunatico, qui nonnunquam in ignem, nonnunquam in aquam cadere consueuerat. Quod si trabas ad spiritum, animaduertas in talibus imperis quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita vt laudandi videantur, ab iis tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui vident, quodque videbatur in eis lumen, non est diurnum, sed nocturnum lumen, quod quidem vsque ad medium inuitur, vt iam penitus deficiat. Atque ij nonnunquam in igne cadunt, id est, in ardore concupiscentiæ, in veteres ex candescencias, vlciscendiq; cupiditatis, in pecuniarum amorem, & vitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in persenerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesque vndas perpetua instabilitate exagitatatas. Humana enim vita, vt alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimum assimilatur.

P E R S A.

Q uod verò Luna Persarum hieroglyphicum esset, superius ex ostento dictum, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

N O B I L I T A S.

P eruulgatum & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Profelenes ea de causa nuncupati sunt, quod ab Deucalioneo diluuiio priui ipsi Lunam insperasse nascentem se credidit: quodque putarent vniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à seruis originem propagationis emanasse. Erat verò gestamen id, quo vti soliti Arcades, sibila in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calcamenta connectebantur, de qua Commaticum Herodis dictum fertur in Bradeam vxoris fratrem, qui cum generis sui nobilitatem æquo ver-

bofius

A bofius apud Romanos ostentaret. Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalus gestiras. Quin & Romanis, qui nobilitate præfarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellatis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

Et nobilis, & generosus

Appositam nigra Lunam subtexit alata.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, vt sic admonerentur considerandam esse rerum vicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

D E S T E L L A.

S Ed iam locus exigit, vt stellas tuas aggrediamur, quarum significata recēscere, rationemque reddere, nostræ potius fuerit indaginis, quam alterius cuiuspiam inuentum, cum præsertim in restituendo contextu paucissimorum a modum verborum, quæ stella super apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura laborque non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in vulgatis Aldina impressione, quam etiam in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

V N I V E R S I D E V S.

A Pud Horum igitur legas stellam hieroglyphicam esse Dei, neque ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam verbis, manifestius & latius aperire. Etenim cum Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœlestibus orbibus, aduerso motu atque eo etiā vario concitatis, instituit, contemplantur, neque id alia quapiam ratione deprehendissent, quam stellarum motu, earumque præcipue, quas vices assidue variare manifestum, rapideque vniuersam mundi superioris machinam ab exortu occasum versus, vertigine supra mentis captum citatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili: obniti verò contra ab occasu exortum versus sphaeras octo ex iis, quæ nobis innotescere potuerunt, easque prout magis mirum est à certo distant, pro ratione sua eo segenius aut velocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absque Deo minime posse crediderunt. Quis enim tantarum molium rector constituere: ut, qui certo temporum spacio omnia gubernaret, nisi mens suprema omnium arbiter haberetur? Cum igitur per stellas potissimum in Dei ipsius cognitionem peruenissent, ipsius vniuersi Deum, per signum idem ipsum, quo rem deprehenderant, significare instituerunt. Ideoque stellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere voluerunt. Sententiam verò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo conicere, quod in Pertinacis numo simulachrum est, manibus versus ingentem stellam ad cœlum sublatis, cum inscriptione: *PROVID. DEOR. COS. IT.* Ita ille diis gratias agere professus, quorum prouidentia rerum potius esset.

P A N.

A Tque ea potissimum ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi contendent: quin & pectus eius variis insigne stellis effingebant, cum omnino per Pana totam rerum naturam interpretaretur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter errorem totidem concentum, ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter est, quod *παν* omne, vniuersam quippe, vt dictum est, naturam significet. Propterea verò & hinuleæ pellis varietate tegi solitum aiunt, vt ex maculis referri stellæ videantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsitan de sacris nostrorum literis desumpserunt, in quibus legitur, Extendit cœlum vt pellem: quamvis Adamantius dictum de sapienti anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptæ luminaribus & stellis, dicitur Ractia: & *panis* Græcis corium est. Nos verò tentorium illud, Firmamentum appellamus: & aulæa picturata vulgus etiam vbique hodie Ractia nuncupat. Porro cœlum propter micantes stellas à cœlatura appellatum Probus idem putat, vnde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorem vsque cœlestium orbium partem, quæcunque continentur, ea Græcè ab ornato *παν*, à puritia Latine Mundus vocatur, ait Varro.

C E L E B R I T A S.

N On temerè itaque, in somniis, vt apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cum prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnam imaginem visa sibi est Satyriscum peperisse. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimum Græciæ sidus, ac diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naso etiam sidus pro nobili claritate generis posuit, vbi Maximum, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoque literis, doctorum & pietate insignium vitorum lumina per stellas significantur: vt apud Daniele, Docti tanquam stellæ fulgebant. Et quæ progenies Abraham promissa diuinitus est, tanquam stellæ, non tam ad numerum innumerabilem referret, quam etiam aliorum, quibus posterius eius illustrati essent, claritatem. Præcipue verò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, vt admonet Eucherius:

liquidem ortu suo solent pluuiam inducere, atque ideo per id sidus sacræ disciplinæ Doctores interpretantur. Cur verò pluuiæ diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abunde disputatum.

PROSPERITAS.

Auspicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac læti alicuius euenti signum esse, ab Arceo Capitone traditum, quod, vt Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianæ posteritatis successum Anchisæ ita præmonstratum ait,

*Subitoq; fragore Intonuit lænum, & de cœlo lapsa per umbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.*

Neque immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam visendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublata statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamuis palam Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse distitare solitus esset, remque testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo numo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera verò facie, DIVVS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij plerique numi Cæsaris caput stella supra frontem præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionij Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebravit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, velut inter ignes Luna minores. In numis verò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cudit, Cometa ab occipite Cæsariani capitis apposta est, vt ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantum Iulium Cæsarem intelligi voluerint, picturis publicatis. Verum hæc consignificat, non autem simpliciter significat.

FATVM.

Adicere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione consistere vulgata doctorum opinione creditur. Per motum enim stellarum negotia transiguntur, vt Hesiodi interpret ait super Alterie. Nam & Parca illæ, Clotho, Lachesis & Atropos, vt alibi ex XII. Legum Platonis ostēdimus, nihil aliud sibi volūt, quàm tardum in primis Saturni motum, quo singula maturantur: & multitudinem virtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum varietas in inferioribus generatur: ac reliquorum denique errorum motum, quo suo quæque tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio vita constet qua fruimur, nostra tamen negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quinque vagas stellas refertur, vt vulgus Astrologorum putat. Quinetiam nullum in cœlo sidus, lumen nullum, otiosum volunt. Et Cabalistæ, nullam esse herbam plantamve in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamenti stella irradietur. foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Errorum verò variis coniunctionibus & aspectibus, vt vocant, ea rerum vicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ Fati cognomento à plerisque nuncupatur. Tamen si clarissimi ætate nostra fuere viri, qui acriter in Mathematicos inuesti huiusmodi vererum conuersiones plurimas euertere conati sunt. Cæterum, vt diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosque è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc voluere, Plotinus è veteribus nihil vi & potestate siderum hominibus euenire contendit, sed ea quæ decreti necessitas, quam nostri Prædestinationem vocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem, recessumve, monstrari: vt aues seu præteruolando, seu stando, futura pennis vel voce significare dicebantur, ipsæ tamē rerum indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum volatus, aut status, aut garritus, prout fausta infaustave, commoda vel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cum à se ipsæ neque salutem, neque terrorem vllum afferant.

DE SIRIO.

Quam tamen præ se fert stella Sirius præfiguram, non leui de causa, sed ex grauissimis philosophorum obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Ætæos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos, coniecturamque inde capere, salubrisne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propemodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœli, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurum abominabantur: sin illustris atque pellucida apparuisset, cœlum identidem reuere purumque coniciebant, futuramque inde salubritatem præfagebant.

COELESTES SPIRITVS.

Cæterum nos cum piè sumus instituti, cur non etiam piè loquamur? Sanè constat apud Theologos, & Dionysium præcipue, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipue constituta. Harum suprema soli contemplationi vacat, Deumque perenni sono, continuâque assiduitate nullo vnquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cum sit cœlestibus officiis atque muneribus delegatus, per firmamentum, quod ab excellentia Cœlum appellant, significatur. Postrema verò hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supraque cœlum, curat tamen ea quæ sub cœlo sunt. Et cum diuidatur in principatus, archægelos & angelos, omnium horum munus circa ea tantum versatur, quæ sub Luna sunt. Principatum cura circa res publicas, principes, ac Reges, vt

ex

A ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porro Iudæorum fuisse custodem Michaëlem nominat, vbi verba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & sociis in fornacem: cum tamen archangelus sit. Sedenim sæpe admodum in quotidiano sermone omnes ordines Angeli nuncupationem vsurpant. Cum igitur tertius ordo huiusmodi res humanas tucatur, & ad incorruptibile superioris dominij decretum dirigat, cui nam potius quàm huic ordini Fati cognomentum dabimus? Qui demum cum octauæ Ipharæ, hoc est, stellato insideat orbi, à soli eius excellentia stellæ significatum Fato congruere meritò videtur. Neque tamen absurdum est Angelos per stellas intelligi, qui stellarum præsidēs habeantur: veluti cum apud Salomonem pro cœlo Deū intelligimus. Scriptum est enim historia Regū, Exaudi o cœlū: vbi non cœlū tamē, sed cœli, & terræ rectorē ac Dominum, ex Theologorum interpretatione, Deum appellat. In Moscos etiam traditionibus, vt summi viri locū interpretantur, per stellas Angeli significantur. Demum Angelorum munera cum sint, purgare, illuminare, perfectū reddere: si Parcis hæc, vt fortè non incongruū videatur, adscribere voluerimus, ne penitiora hæc documenta sublimius æquo perscrutemur, Fatum id omnino esse constabit. Cui quidem opinioni subscribit Chrysippus (hos enim autores citare compellor, propter nostrorum quorundam literatorum peruicaciam, qui profanis autoribus maiorem adhibent fidem, quàm Christo, & à Christo patreque eius omnipotente Deo illuminatis.) Igitur si Græcis philosophis magis quàm Paulo vel Apostolis aliis credunt, Chrysippum præcipuum ex antiquioribus audiant ita dicentem, Fatum esse potentiam spiritalem, certa quadam ratione vniuersi constitutricem. Atque alibi: Fatum, inquit, est mundi ratio: vel, lex eorum quæ in mundo prouidentia constituuntur: aut, ratio ad quam omnia quæ fuere, facta sunt. Quin & Pessidonius, dum Deum Iouem primum appellat, secundum Naturam, tertium Fatum, si quæ de Angelis retulimus, & alia Theologorum scripta considerare voluerimus, idem hoc, aut non multum dissimilia sentire deprehendetur.

TEMPVS.

Ad hæc stella temporis etiam est hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto statim temporis legem magis obseruat, quàm cœlestia corpora, quæ sua quadam lege iterum ac sæpius mora, eodem semper temporis interuallo, certisque periodis eò redeunt, vnde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

Stella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod siue ad orbicularem motum, siue ad cœli ipsius figuram, siue ad ea quæ de temporum repetitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sedenim quam hi circuitionem ponunt, Explorationem potius ego dixerim, propterea quòd stellæ peruigiles facta consiliaque nostra omnia videntur explorare. Vnde apud Catullum legas:

*Aut quàm sidera multa cum tacet nox,
Furtiuos hominum vident amores.*

Apertissimè verò apud Plautum exploratores per stellas intelliguntur, si cui non satis est Christi ipsius testimonium dicentis, vel puerulorum Angelos facta eorum omnia referre coram patre suo. Nam stellas paulò antè Angelorum hieroglyphicum agnoscebamus. Apud Plautum igitur Arcturo stella in scenam introducto, hæc, Rudente, recitantur:

C *Qui est imperator diuim atque hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia disparat,
Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem
Noscamus, vt quenque adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimoniis
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina exscripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hic querat malum.*

Romani enim veteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cum animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumque Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiusmodi autem explorationis ergò C, Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunæ, siderumque specie distinxit, easque coronas, nouo etiam nomine, exploratorias appellauit, vt pote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur verò noctem sacerdotes iidem ex stella picta significarent, manifestius est, quàm reddi causam vllam oporteat.

CVSTODIA.

Videre est in numo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa & geminis infantibus circum vbera in medio sitis. Ab vtroque autem specus latere assurgunt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro genis illæ sint, quorum auspiciis infantes qui fuerant in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem non effugerint

OO 3

modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atque ita argumentum hoc omne... D

Et etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, ut defuncti iam hominis animam ostendat, quod... ANIMA

Hippocrates medicus obseruauit, stellæ per somnium in mare, vel in terram cadere, atque eua... MORBUS GRAVIS

Adunt Ægyptij sacerdotes (quod in impressis codicibus non habetur) crepusculum ex micantissima stellæ simulacro significari, propter Hesperij Phosphorique notabilem fulgorem, ut... CREPVS CVLVM

Ενας ο ημωρ ἀχολέμυρ @ αποδησκη

Nemo hominum est, qui non inter agendum obeat.

Quod si quis ætate nostra, præter bonorum omnium spem oppressus, inter agendum obiit, quis vnquam maiore totius Romæ luctu desideratus q̄ noster Hippolytus? qui parata ære suo priuata triremi, fortisque militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Christoque afferebat, priusquam instructam nauem, explicataque vexilla illa Iulij sideris videre posset, medio itineris veneno letali, quo perditissimus minister ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæsari charus, tam eius gloriæ cupidus, miserabiliter interceptus est. Paucisque post mēlibus, nepos eius Alexander Florentiæ Dux, Imperatoris ipsius gener, à consanguineo sibi coniunctissimo non minori scelere mucrone crudelissimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo vulnera tam atrocita refricare, potiusque tibi nāniam, qua infelicissimum vtriusque casum, iacturamque & luctum nostrum deplorauit, pro libelli huius Coronide subiungam.

HIPPO

A HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCI, MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cum potenti deciderit Iouis... Dextera, superba insigne laurus domus, Et strage & ingenti fragore Corda hominum attonita obstupefunt: Mox, dum misertum est puluere grandia Cementa solui, parte alia latens Erumpat improuisa flamma Vis, reliquumq; operis ruina Imuoluat oppressum, cinis omnia Puluisq; sunt prætereuitium Honore & admiratione Tecta prius celebrata, puncto Vno auferantur temporis, omnium Mortalium per corda pauor meat, Considerantur quam caduca Sint ea quæ asserebat beata: Sic duplicato concidimus malo, Quicunque claras Medicea domus Stellas colebamus, fidei Obsequio, officioq; chari. Nam vix cicatrix illa coiuerat In altum adaecti vulneris, intima Per ossa lapsi, cum peremptum Eximium Hippolytum abstulit mors. Qui dum cohortes cogeret impigras, Arma & triremes ære parans suo, Hanc vltro opem allaturus ore Cæsari opes Lybica præment, Roma profectus Partenopeum Nauale iturus, de media via Improvide interceptus atro Fraude dato opprimitur veneno, Hinc mille, & illinc mille per auia Sparsi locorum, sine domi in situ Fletuque lugebamus, ægra Pectora per lacrymis profusis. Cum fæda clades huic superaddita Oppressit incurfu subito omnium Mentis, & vnda vnda niuisis Alpibus incubuit refusa. Maiora aperto vulnere vulnera Nunc facta sunt, consanguinea vt manu Confossum Alexandrum in cubili Fama tulit, medioque noctis. Sic heu misella hæc vita hominum omnibus Iniuriarum obiecit periculis, Quouis dieque horaque nostro Assidue capiti ingruentum. Mens nulla prudens est adeo, vt queat Obstare fati, vel petulantias Ictusque fortune cauere. Aut varios subitòsque casus Sed magna Regum o progenies, Ducem Que Petrum Athenis magnanimum inclytis Olim dedisti, totque honorum

Muneribus titulisque fulges, Quam clari eratis, quam prius improba Turca tyrannis & Scythicum genus In Greciam inuasisset, alta Vi superum imperio posita. Fato Quiritum scilicet Ilium Euerfa Romanum Imperium extulit Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis Consulere staret vniuersi. Atque hinc duorum Pontificum decus, Amplum Leonis, mox venerabile Clementis: idq; islem tiaris Continuis prope collegatum. At non potentes dicere Cosmidas, Laurentiumque & nobilitum virum Prouentum honoratum, Camenis Lugubribus licet, a que maestis, Sed stete ademptorum miserabiles Vices, in ipso limite gloria, & Primo rudimento inuidendi Nominis, egregieq; laudis. Heu quò iuuenis, & validus vigor, Et promptitudo mentis, & ingeni Atque indoles illa educata Auspicijs sapientum aurosum. Quo purpuratus Hippolyto decor Splendorque rerum, seu patrio comes Puer senem adiuuaret, ingens Pondus & imperij subiret. Quem Cæsar alio in puluere Pannorum Vidit paratum, cernere principem, Contra superbarum caueruas Gentium, & horribiles phalangas, Cum Turca nunquam pluribus antea Instructus armis, crederet Italas Vires Iberumque robur Et Tamefim domitare, & Albin, Quem tota circum vis Asiatica Nilique late gens vaga turgidi, Et Græcia totius arma Atque Scythæ, atque Arabes obibant. Verum explicatos vidit vt ordines Nostrorum ita acri prelia spiritum Poscentium, aufugit, reductis Rerò equitum peditumque turmis. At qui virum se presterat foris, Haudquaquam inertis pectore erat domi, Quem multo abundantem Senatus Consilio iuuenem probabat. Qui sepe Romam seditionibus Tumultuantem, irasque Quiritium Pacasset, irrumpens in arma Fronte hilaro, eloquioque dulci. Qui splendas tot diuitias, oyes Tantas, amicis atque clientibus

*Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alii, sibi pauper uni.
Sive apparatus Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parissimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vita omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis auferi Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytum,
Florentia, Hetruscique regni
Omne decus, columenque summum,
Quo iustum & aquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelestâ
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem*

*Coniugio celebri elocarat.
Hæc obsuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestra nomina gloria
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidia stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentia
Obstet suorum, vllumque fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cade nefaria:
Sic multa ubique exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum presidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recens.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi assit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statua, æsq; fufum.*

NÆNIAE FINIS.

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM

D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM,
de iis quæ per nauem & aliquot eius partes significantur,
ex sacris Ægyptiorum
literis.

LIBER XLV.

Nunquam putassem, Colendissime Praesul, accidere posse ut mihi de iure tecum differendum esset, quod nunc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cum mecum cogitarem aliquod tibi Commentarium de significatis Ægyptiorum, pro meo erga te cultu & observantia, dedicare (non enim vir tantus praterendum eras, qui aeternam omnem & iure publicè profitendo, sententia Roma dicendis sacrosancto Concilio presidendo, & in principum negotiis procurandis, insumpseris) argumentum querebam quod ad huiusmodi Personæ nomen accommodari posset, opportunèque piscium meorum hieroglyphica commentaria præ manibus habebam, quæ præsulibus quibusdam, quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, ceperam distribuere: atque cum non tam ipsi pisces, quàm etiam instrumenta quaedam nautica interserenda essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ quæ firmata Christiana Reip. presidio aliquando fuerit, antiqua clarissimaq; nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Vgolinus ipse Campegius Pisana classis Imp. maris imperium ab impiis infidelib. inquinatū, pacificū reddidit. Sed priusquam de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturum puto, si animaduertendum dixerō locum libro Pandectarum xiiij. titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrafo, perperam interpositam esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptum sit codicem nactus: ibi enim Vlpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mandata est, scilicet à domino. Nusquam verò legi ego Anchoram pro gubernatione pontis, quod quidem munus pertinet ad clauum: vñ statissimèque omnium autorum metaphora, remonè aut clauum aut gubernaculum regiminis loco poni passim obseruauit. Sedenim in Vlpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentia afferuatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimèque lectionem hanc & in meo peruereri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaque te iudicem, ut quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores, resque omnis nautica legitime tractaretur. Tu quod iuris est videris: nos anchora iam ablegata, quando hic standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.

DE

Nauis, atque eius partes aliquot, armamentaque ipsa multis locis in veterum monumentis sculpta, & in numis cusa, non leue cogitationis argumentum spectantibus exhibuere, dum quid hæc sibi velint plerique omnes inuestigant, quorum bonam explicaturi partem à numo omnium antiquissimo exordium duximus. Quid igitur sibi Iani numus velit examinemus.

ADVENTVS, VEL MIGRATIO.

Rostrum nauis, aliàs autem puppis, vel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim numi parte Ianus geminus, ex altera rostrum nauis, inquit Plinius & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

*At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.*

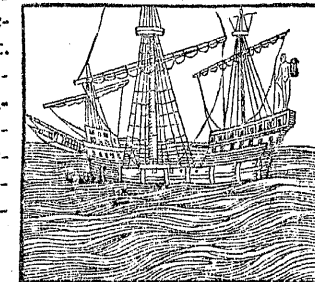
Quinetiam Onirocritæ obseruant, quotiescunque quis vel nauem vel rarem imaginatus fuerit se videre per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturum. Antiquissima verò est illa numi species, quadrans scilicet Raticus nomine, in quo ratis. Mosque inde durauit, ut pueri in alexæ Iulum denarios in sublime iactantes exclamarent, aut capita, aut nauim, quorum altero post firmatum numum conspicuo, eius esset victoria, qui diuinasset, lusu teste vetustatis. Quamquam & altero vi sunt numo, ouem bouemque in sculptos habente: quod numi genus documentum erat veteres gegigibus & armentis abundasse, quippe quorum omnis res in ouibus & bubus collocata erat, ut autor est Plutarchus Problematis.

FELICITAS.

Ad hæc nauis in aliquot veterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, ut in Hadriani numo, quæ remigio vesta, pulcherrimèque elaborata visitur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub nauis verò s. c. cos. iij. pp. In numo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG.

Quæ verò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thefei memoriam coli consueuerat, singulisque annis Delon mittebatur Apollini cultum allatura, suscepto olim à Thefeo voto huiusmodi, si ciuibus suis vnà secū saluis reuertus esset. Eoque interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagique remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerent. Eaque de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quod sententia pridè quàm spectaculi auspiciū fieret, lata erat.

SALVS.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.
Habet & Christiana pietas felicissimi successus sui signum, nauem cum piscatore Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci numis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentum testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua præsci Romani diuinitus admoniti essent, hospitem aduenturum, qui verum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum vndis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italix daturum, nauis ad nos vectum, ac nauis mox insignem in numis, siue ipsum nostræ pietatis Autorem fluctuanti nauicula affuisse meminerimus. Hoc verum ac vnicum est aduersus sæuentis maris rabiem hospitamentum: hic vnicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus vigesimo sexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnum & spaciosum nauigantes incidimus, scopulos, vertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas ventis fluctibusque commistas, singulorumque adiciè interpretationes: ut per scopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per vertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentem circumstant, delirioque agitant, & in desperationis profundum rapidè deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni specie decipit. Malus enim & egregiè superbus est, sibi que omnia arrogat, quicunque est impericus. Per piratas, gloriarum satellites, qui nostras opes omnibus vitæ incommodis paratis, inuicentibus subito diripiunt. Per belluas, nostrum hoc corpus graue, brutum, & efferatum, ac perdifficile cicuratu, utpote quod ventri tantummodo deditum, solam sibi finem constituit voluptatem. Per siphones, elationis nostræ impetus, per quos ad cælum vsque sustollimur, vnde mox deturbati, in profundissimam tartari voragine præcipitamur. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim numis cusa, diuinitus aduen

aduenturam miseris mortalibus salutem indicauit. Ac ne de praefagio dubitemus, in ipsius Iani numis, tam gemino capite barbato, quam etiam imberbi, uti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè c. f. o. n. t. Neque non in aliis videre passim est inscriptionem, r o m a. Romæ enim pietatis nostræ principatum, & in togata præcipuè gentē constituendum, ut Euangelicam interim veritatem prætereamus, vel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinavit, dum Iouem inducit asserentem,

Romanos rerum dominos gentemque togatam.

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quod eorum institutiones essent in omnem terrarum orbem ut Theophylacti verbis utar, exituræ, neque vlllo vnquam tempore defuturæ. Neque verò mirum in Marone homine diuini muneris experite, & qui verum præteritis ritum adhuc abditum ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia verisimile est eum in huiusmodi vaticinio, ex veterum arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorum, prædictionem illam excerptisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominum genus, nullam vnquam nationem aspernari compertus est: quare Balaana legimus, hominem & alienigenam, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nafidij numo nauis est cum velo, & stella in antenna, & ab altero latere caput cum tridente, & inscriptione, n e p t v n i, subaudiendum, ope vel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antenna sita, de qua loco suo inter cælestia.

Q. Voniam verò obiter in velum incidimus, minimè prætereundum videtur quod dici solet. Velificatione plena in quempiam ferri, quod est aperto Marte, inimicitis minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemque laceßere.

OCCVLTATA OPPVGNATIO.

H. Vic contrarium est, conto, remulcove navigare, cum tacite quispiam insidiatur, atque, ut vulgò etiam dici solet, subaquanea vti opera. Locum hunc ad hanc propemodum sententiam interpretatur Ammianus rerum gestarum lib. xviii, dicens: Non conto, neque remulco, vt aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, vel obscuris, sed velificatione plena in rempub. ferrebat, quamuis aliter expositum sit in collectaneis Suidæ, pro uerbio κοινὴ πλεῖν. quod quisquis ille fuerit exponit, ἦγεν ποροπκόντως ζείν.

LVNÆ VECTATIO.

Q. Vòd nauigium in Isidis honorem Ægyptij coluerint, sunt qui raptam eam ab Ioue nauis, cuius insigne vacca esset, arbitrentur: sed commentitium hoc mihi videtur. Magis autem ad Ægyptiorum eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio vehi sictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donariis ornat. Diodorus fabricarà à Sefostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauram exterioris, interioris verò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptiis colebatur. Is iis erat.

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorum numo nauis est cusa, nimirum ea de causa, quòd ipsis Tyriis commentum placet, nauigationis primæ se autores haberi. In huiusmodi eorum numo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cum eadem nauis longa numis, in cuius altera facie caput est cum corona irradiata: inscrip. io, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demum Phœnices inuentæ nauigationis laudem asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ numis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit, dum non vno loco ait, rostrisque tridentibus, partem ab eo victoriam indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeium commisit: id quod Maro in Augusti gratiâ ita immortalitati cõmendauit.

Parce alia ventis, & dis Agrippa secundis
Ardens agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgenti rostrata corona.

Aliquot in monumentis videas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

Heroglyphicum anchoræ non Ægyptiorum tantum est, sed à Græcis & à Romanis principibus usurpatum: vt minimè imporruntum sit rem à plerisque tractatam repetere, vt quæ sectatur significata loco suo manifestetur.

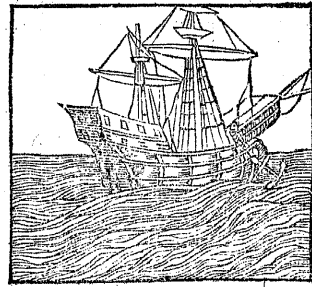
MATVRANDVM.

Circumvolutus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vepasiani numis obseruauimus, maturandum, vt Latini vna locutione dixerunt, omnino significat. Sed quoniam rei causam in Delphino fati explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsoribus innotuit, plura super eo dicere super sedebimus. Id pro pictura animaduertendum est, anchoram quæ in numo Titi habetur extrema dentium in vomeris speciem dilatata, cuiusmodi figurâ Aldus noster imitatus est in omnibus quos impressit libris. Alia verò forma esse, dentibus quippe in acutum recto ductu mucronatis, quam in numo veteri apud eruditissimum virum Romulum Amasæum vidimus.

TVTELA REFUGIUMQUE.

Hominem qui rebus suis tutelam præsidiumve parauerit oportunum, per nauem & anchoram significabant. Quod si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi vellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resque nostræ fluctuare cœperint, paratum esse profugium, vt possimus ita seruari. Estque disterium apud Græcos in hanc sententiam celebre, quo Demosthenes vitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen ad hoc inueniens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulum, rei nullius ignarum, epistola ad Hebræos, cap. 6. Qui confugimus, vt spem propositam teneremus, quam veluti anchoram habemus animæ cum tutam, tum firmam. Et Chrysostomus, de supromo firmoque profugio, concione in Lazarum IIII, hæc ait: Sunt diuinæ sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ sunt argumenta. Conscientiæ increpatio sacra est anchora, quæ nos nequaquam finit in peccatorum profundum absorberi.

STABILIMENTVM.

Q. Vòd si firmitatem, ac immobile stabilimentum rei cuiuspiam significare vellent, anchoras duas adpingebant: similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc cum duabus anchoris innituntur. Qua similitudine vititur Aristides Panathenaicis. Sedenim Pindarus duabus innixum anchoris dicit, qui duas habet patrias: vnde pro uerbium, οὐδὲν οὐκ ἔστι, Domo domum, de commodè peregrinantibus, quippe de iis qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertunt. Nam pro firmitate Pindarus idem vna etiam vitur anchora, Isthmiis, ἡδὴ παρὸς ἄλγεα βάλαντες ἀγρυπνεῖν. Iam anchoram ad felicitatem iecit: hoc est, firmitatem iam ad vitæ tranquillitatem assecutus est. Vitæ porro nostræ tumultus, perturbatio, cladésque omnes, marinis fluctibus, tempestatibus vorticosisque æstibus solemus æquiparare, quemadmodum Archilochus facit, qui cum in Thracenses calamitares incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦ χ' ὄρα βαδὸς ἄδ ἡδὴ
Κύμασι ταχέως ἀσται πόντος,
Ἄμφι δ' ἄνεμα γύροισι ὄρα πηξ
Ἰσαται νέφος, οὐρανὸν χειμῶν
Κιχάνη δ' ἔξ' ἀελπτίης φόβος.

C

Myrsilus quoque Mitylenæorum infortunia tyrannicæque procellas ita describit:

Τὸ δ' εὐπεύμα τὰς ποσειδάρον νέμω σίχαι
Παρέξ δ' ἀμμι πόνωυ πολὺν ἀντήνην.

Atque iis vrgentibus infortuniis ad sacram, vt aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico vtuntur anchoræ, tam scribendo quam loquendo: vt Pythagoras, quem Phocion ait super humana vita ita differere solitum, ὅτι γὰρ βίον αἰρείου ἀεισημ. quæ si primùm amaritudine aliqua prædita videatur, suauem ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam admodum esse anchoram. Gloriam, etiamnum infirmoerem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quæ firmæ igitur anchoræ: prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella discutiat. Nam diuina lex est, virtutem solam atque vnicam habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

A. Pud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatores, & inter-nunciij pro gestamine vteretur. Præcipuè verò Indi anchoram pro caduceo habuere, propterea inquit Philostratus, quòd omnia tenet, ac peruestiget. Eaque de causa cum Apollonius ad locum, quem Indi sapientes incolebant, appulisset, seque cum comitibus intra stadium cohibuisset, adolescens eum adiit à sapiētibus missus qui auream anchoram pro caduceo manu gestabat, perque eum

eum in colloquium adductus est.

F R E N V N .

AD hanc anchora moderandi compescendique signum est, frænūque indicat, quod quidem ex Pindaro desumitur. Ille enim πινδαρό, ode quæ inscribitur, Αρμειολάφ πυρναίφ άρμειφ, frænū Argūs naui dixit, ubi interpret ait, Anchoram από μεταφοράς τῶν ἵππων εἰς τὸ ἐπέχει τοὺς ναῦς δίκυμα γάλινε, sumpta ab equis translatione, quod ea naues compescat fræni instar.

S E L E V C I G E N V S .

EXTant Seleuci numi anchora signati, propterea quod is anchora signatum femur habuit ab ipsa origine: filiique & nepotes eius eodem insigniti modo, anchoram in femore veluti notam generis naturalem habuere. Et ut Græci sunt ad signenta promptissimi, fabulam etiam adiiciunt, Laodicen Antiochi nuptam, Apollinis congressum per quietem pati visam, qui anulum ei quendam veluti concubitus præmium donarit, iusseritque ut mox filio eundem redonaret, futurum eum aliquando felicissimi euentus auspiciū: repertūque prima luce anulum in lecto, cuius signum anchora erat, admirationi fuisse, Seleucūque mox natu grandem, tradiro anulo à matre, de origine sua, de que futura felicitate edoctum, cum mortuo iam Alexandro, quem in Persicam militiam secutus fuerat, regnum ipse Orientis occupasset, gemmæ istiusmodi memoriam consecrasset. Nam & cum urbem Antiochiam patris nomine condidisset, campos vicinos urbi Apollini uti originis auctori dicauit. Hæc Trogus. Appianus indignum ratus fabulas historiis admiscere, rem aliter tradit in Syro: Apollinem quippe Laodicæ per somnium mandasse, ut quem anulum aliquando reperisset, filio statim gestandum daret: fore nanque ut quibus in orbis locis Seleucus anulum eum amississet, eam ipse postmodum regionem imperio suo subiiceret. Is igitur cum Alexandrum sequeretur, anulū iuxta Euphratē fluuium amisit, factusque eius provinciæ præfectus in diuisione regni post Alexandri mortem, moxque inde deurbatus ab Antigono, Ptolemæi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnum restituitur.

P O S S E S S I O .

EST & obtinendæ possessionis signum anchora, cuiusmodi eiusdem Seleuci fuit interpretatio, quem iam amiserat anulo, in quem anchora incisa fuerat. Cuius quidem rei huiusmodi fertur historia, quæ ad futurum augurium ab Apolline promissum facit. Seleucus cum eiectus Babylone, Ptolemæi mox copiis adiutus, posset quidem uti vi, ex amisso tamen anulo in spem regni omnino erectus, omnia prius quam armis experiri constituit, ne populum, quem per benignitatem sibi allexerat, belli metu exacerbaret. Internunciis ad rem vsus, cuium comperit studia erga se propensissima, itaque festinatione opus esse admonitus paucis admodum, sed iis impigris & fidelissimis electis, Babylona versus quanta potest celeritate proficiscitur. Accidit verò, ut inter gradiendum pede lapidem offenderet, euelleretque, ex cuius impulsu tanto dolore affectus sit, ut ibidem cuestigio subsistere, ac humi residere cogeretur. Ecce verò ibi amicis pedem demulcentibus, & euulsum lapidem inspectantibus, anulus ille affulsit, qui sublarus attriectatusque, magnæ inter socios mœstitiæ argumentum fuit. Id quid rei esset cum Seleucus sciscitaretur, signatam illi anchoram in anulo reperto mœstitiæ causam dedisse responderunt, ex qua captiuitatem portendi interpretabantur. Tum Seleucus, Bono, inquit, animo estote omnes: nam quam terram calcamus, & retenturi sumus, & firmiter possessuri: & cum dicto doloris immemor profilit, iterque arripit alacriter. Cui paululum progressu aduere obuiam qui tura & pacata omnia nunciarent, exceptusque ita omnium studiis, dignitatem pristinam & regnum illud obtinuit. Mox Indiam & Asiam omnem subiugauit. Anuli verò memor, urbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriam consecrauit.

D E T E M O N E .

IN nati autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa sunt apud veteres significata, quæ tamen omnia in vnum coeunt intellectum.

R E G I M E N .

IN am regimen per figuram eius significari manifestum: & cuius arbitrio res aguntur, is gubernare, & gubernaculum temo ipse dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno deciderit Aruiragus, dixit, cum Domitianum Britannia potiturum prælagit adulator ille Veiento, expulso inde Aruirago, qui totius insulæ imperium obinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum venerat in ditionem Romanorum, tentata bello sæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxisset, quæ nostri plus æquo forsitan extulerunt. Contra verò Nero, paucos ante dies quam moreretur, vidit per quietem eum sibi nauem regenti extortum, trahique se ab Octauia in arctissimas tenebras, quod aruspices respondere, eum administratione deiectum mortem infelicissimam moriturum.

F O R T V N A .

QUapropter veteres cum Fortunæ plurimum tribuerent, eamque negotiorum penè omnium, quæcum

A quæcumque mortales gererent, arbitrum opinarentur, simulacrum eius dextera clauum, sinistra cornu copiarum tenere sinxerunt, quod bona & commoda ab eadem omnia proficisci crediderunt: unde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, vni illi regendi elargiendique facultatem concessam arbitrati.

I N C O N S T A N T I A .

UT verò inconstantiam eius notarent, utpote quæ, ut Horatius ait, possit imo tollere de gradu mortale genus, vel superbos vertere funeribus triumphos, & valer ima summis mutare, sedentem eam in pila sculpebant, quod tum in marmoreis monumentis, tum in numismatis antiquis obseruauimus. Talis eius species est in numo Neruæ Traiani, cum inscriptione, FORT. RED. S. C. ubi etiam legas, SENATVS POPVLVS QVE ROMANVS, literis omnibus expressis, quod raro inuenitur.

F O R T V N A R E D V X .

Eiusdem Fortunæ Reducis simulacrū est in altero eiusdem Imperatoris numo, ubi dea ipsa sede sedens temonem manu regit, qui à pedibus surrigitur: inscriptio est, FORTVNÆ REDVCI. Atque hac eadem specie & inscriptione literisque habetur in Hadriani numo, ubi temo insidet pila: in nonnullis abest pila. Eadem verò sedens cum temone & cornu copiarum est in numo Septimij Getæ, cum inscriptione, FORT. RED. Sed illud obseruatione dignum, quod eadem species cum temone, & cornu copiarum in Domitiani numo, quæ apud Bembum vidimus, FORTVNA AVGVSTI scriptum est, prima syllaba per v vocalem vltimam, quæ passim in ea locutione per o vocalem quartam enunciari solet. Eadem penè inscriptio specis que cornu copiarum & temonis pilæ insidentis in manu Fortunæ stantis habetur in numo Antonini Pij. De pila verò atque rotula alibi erit locus suus, ubi Fortunæ ipsius ornamenta copiosius explicabimus.

D E R E T I B V S .

RETrum in naui superius inspeximus: sed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria nos quoque traxit ad sagenam, ad hamos & tridentes: quare priusquam exiliamus de naui, an possimus aliquid expiscari, videamus.

S I L E N T I V M .

PER retia silentium significari tradit, ea quidem ratione, quod præcipuum est præceptum piscatoribus, ut dum gregem circumdant, silentio quammaximo nauigent. Pisces præterea altissimo silentio præditos esse compertissimum est, paucissimis exceptis, ac præcipue Cane marino: unde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos Mutos vocat. Sic Lucetius Mutas natantes appellauit.

P E R S V A S I O .

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicum, qua scilicet homines in veritatis cognitionem inducuntur, atque ita capi videntur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eueherius, Mittite retia in capturam.

I N S I D I E .

ANTiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neque ea tantum de causa quod eius opus omne ad insidias comparatur, quantum etiam ex historia desumptum est. Nam Pittacum memorant, vnum ex septem Sapientibus, aduersus Phrynonem Atheniensem ducem validissimi corporis hominem, Pancratiasten scilicet & Olympionicam, de finium controuersia, quæ inter Articos & Mytilenæos erat singulari certamine dimicaturū, rete secum in occulto sub clypeo abditum tulisse, quo, cum tempus visum est, iacto Phrynonem impedierrit. Historia est apud Verrium, in iis quæ Festus deslorauit: neque ea tamen in vulgatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem vltimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonium genus armaturæ Gallicum: ipsique Mirmillones antea Galli appellabantur, in quorum galeis piscis erat effigies.

D E S O L A T I O .

EST & desolationis signum retis genus, quod verriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusque longissimis hinc atque inde attractum, quantumcunque spatij complexum fuerit, totum abuerit, neque vlli piscium exitum patere permittit. Transitque miserabile genus hoc venationis in urbium & agrorum desolationes. Accidit enim plerunque, ut edicto vniuersali oppressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuo tenentes, quasi restim vnam texunt, occupatisque terræ, quam desolatam voluit, extremis sinibus, ita late extensi progrediuntur, latentesque passim incolas venando excipiunt, nihilque reliqui faciunt, quo quouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoque insulis vi captis, atque euerriculatis. Eretrienfes quoque legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos.

Habet Hamus eum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspectes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atque perfidiae: quae cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

Sunt qui non imperitè, neque impropiè, deceptionem per hamum pictum significari tradant: si quidem decipere, est vnum ostentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigerèq; videtur, saturitatemq; polliceri, mox apprehendit, alligatq; & captiuum facit eum qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horarium de coenipera:

Hic ubi saepe occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorum inuidiam de Aulicorum vita conscripsit, in hac plurimum similitudine immoratur, dum spes illas clientium, qui admissi ad principum amicitias montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi vorationi similes esse contendit. Et de leone in fraudem prolabète, Meus est, hamum vorat, apud Plautum. Longè verò aliter in diuinis literis hamum accipi videas, per quem sanctissimum Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terram, campos implebis, & a volucris omnibus imperèris, perindèq; omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamum escam cooperum piscis rapiat, non solum escam ab hamo non sustollit, sed ipse de profundo escam aliis futurum educitur: ita mundi Princeps, penes quem erat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci Iesus, cum sub eo hamum diuinitatis inclusum minime sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, de quo profundo tractus, educus est vt escam fieret iis, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem xl. cap. reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

Hamus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto Marte, medio veluti campo aduenientem hostem excipiens, eum aggreditur, solaque fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Nepruni manu, quid in Trezenorum numis, & in Mantineensium scutis sibi vellet, alio Commentario docuimus. Hæc verò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimū virum & ocij nescium mitterentur existimaui. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MA-

GNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM DE VRNIS

Nili, lucerna & facibus, turibulo, & phiala, demum igne & aquis.

LIBER XLVI.

Nonius Agnellus patruus, vir magnificus, tuus, cum esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumq; Io. Lascarium, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quàm communia studia inter nos conciliauerant. Incumbentem ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq; in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallam: sed rarissimum Lascarium obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumque rerum studium atq; cognitio nō vulgaris, atq; vt semel dicā, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaque frequēs inuisebam probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quid si Lascarium occupationes distinebant, aderat illic Patruus tuus, qui die sine linea prætereire minimè permittebat: semper enim noui aliquid de Musarum penu depromebat, nūc epigramatum, quæ faciebat, argutias, nunc hendecasyllaborum amœnitates, nunc huius vel illius numeri poemata, in quibus multum inerat lepōris & elegantia. In eo verò præcipuè conueniebamus quod ille munusmatum antiquorum signis mirificè delectabatur, quorum festiuam copiam habebat à Lascari, ad quem quicquid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa spontè conferebatur. Idem propemodum studium ab Urbano patruo meo erat mihi quodammodo hereditarium, qui cum magnam orbis partem pererrasset, multorumq; nosset hominum mores, de peregrinationibus suis, Aegyptiis, Arabicis, Palaëstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu dignum & vtile communicaret mecum. Quotidie igitur cum simul esse dabatur, Agnellus aliquid habebat, quod super numismatis alicuius gestatimibus aut titulis disputaret.

A disputaret. Ego si quid diceret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodam vero die tuus hic Patruus imagunculam quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reliquo decumbente, caput manu dextera sustingeret, cubito ad basim appresso: manu altera aquam ex tribus urnis vna tantum ansa coniunctis effunderet: ad hæc pueruli minutissimi operis numero sexdecim circumfusi, pueriliter hæc & illac per vniuersum corpus lustrare videbantur. Super hoc Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquam sermere factum arbitrabatur, quid hoc sibi vellet curiosissime percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: iris urnas, causas itidem tres incrementi: puerulos XVI, totidem cubitos, quibus cresceret ad fertilitatem. Vix hæc summatim dixeram, & horum omnium rationem reddere parabam, cum affuit tabellarius à Gallis, quo cum literis ad Lascarium ingresso, Agnellus quoque acersitus est: euestigio, Ego eo digresso domū redij, ac triduo post Patruum à Patruo missus, vbi Leonicum audirem: neque ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principum negotiis addictus, statim ipse quoque alio migravit: Tantum id, non multo post tempore, eum diem suum obiisse renuntiatum est. Postea verò quàm calamitosissimis rotis Venetiæ temporibus Romam me recepi, vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi verò tum publice tum priuatim toto calatho, suggerebantur, incubui alacris in idem studium, quo me semper oblectaueram, & iepoyλoywv plura ad amicos Commentaria conscripsi: cumq; in Roma media vidissem effodi marmoreum Nili Colossum cum XVI illis puerulis circum lasciuientibus, de quibus in imaguncula Patruus tui meminimus, subit statim Agnelli memoria, præq; hominis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quod ereptam mihi videbam occasionem, ne huiusmodi rerum Commentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil illi optatius accidere potuisset, neque ego, quicquam libentius fecissem. Venit autem in mentem mihi, posse me saltem renouare memoriam eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te conuerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim non alienam ab ipsius Patruo genio vigere mentem animaduertissem, videremque si memoriam eius apud te suscitarem, id incundum mihi, tibi verò gratissimum fore, cum hoc à me deponere viderentur integritas humanitasque tua dubio procul singularis, & reliquæ virtutes tæ, quibus apud omnes clarus es & insignis, & quarum ergo colerim ego te semper, & obseruauim. Hæc igitur & antiquæ amicitia mea cum Patruo tuo monumentum, & mea erga te obseruantia signum, vt ipsemet spero conspiceris, manifestum.

DE TRIBVS VRNIS.

Eluuiorum sanè fontiumq; simulacra cū vrnis dedicari solita, magis apertum & obuium vnique est, quàm vlla indigeat interpretatione. Cur verò Nilus cum tribus vrnis figurari soleat, non ociose quaerendum est. Nam Aegyptij illi sacerdotes cū incrementum Nili tribus præcipuè de causis fieri putarent, reliquis aliorum opinionibus abiectis, quæ propemodum essent innumerabiles, quò sententiam ipsi suam perpetuis testarentur monumentis, tris vrnas Nilo attribuerunt, cū reliquis fluminibus singulæ singulis adhiberentur: vt illud apud Maronem,

Calatæque amnem fundens pater Imachus urna,

Harum verò trium causarum primam illam asserabant, quòd tellus ipsa Aegyptia aquam ex se ipsa progigneret, vberimèque proferret, sui ipsa humoris alitrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontem phialam appellavit, quasi ipse intra se contineret eam aquæ vim, neque aliunde mutuareretur. Est tamen eodem vocabulo in Nilo locus à figura sic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter sculptores celeberrimus, vel ipse rerum peritus, vel ab iis qui arare illa peritissimi erant admonitus, cūm Victoris signum in Marathonè sub Nemescos, velamento confingeret, in dextera eius statua phialam exculpit, in qua Aethiopes calatæ videbantur, propter Oceanum, qui Nemescos pater habitus est: & Nilum Oceanum vocari multa veterum dictata monuerunt. Quòd verò gignat Aegyptus aquas, ex eo, aiebāt ipsi, facile conijci posse, quòd in quouis alio climate fluuiorum exundationes circa hyemem plurimum accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuib; liquefactis: sola verò terra Aegyptiaca in medio terræ habitabilis constituta, quemadmodum in oculo pupilla, peculiari quodam aquarum profluuiio ætatem mediam irrigat. Alteram Oceano causam adscribere, à quo aquam in Aegyptum exundare incrementi tempore fama est, quæ quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Aegyptiorumque in primis sacerdotum, vt Diodorus attestatur, qui rei fidem non aliam faciunt, nisi quòd satis sit eorum auctoritas vt sibi fides adhibeatur, qui rerum scientiam per manus à parentibus traditam, longa annorum serie obtinerent. Iuniorum inde diligentia exploratum est, Nilum ab Oceano ex Atlante mōte primùm emanare, ibique Dyrrin appellari: Heptabolum inde lacu stagnare: inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloem paludem efficere, inde Astosobam & Astaboram flumina, donec ad cataraactam perueniens erumpat, ac per Aegypti campos diffuens, Nili demum cognomentum accipiat. Tertiam causam imbrium esse dicunt, qui australibus in Aegypti regionibus, Eresis nubila, vt ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maxime effunduntur tempore, quo Fertilis æstiva Nilus abudat aqua. Atq; vti tradit Eudoxus, Aegyptij sacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperistasin arbitrantur: cū enim æstus nobis est qui viciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems iis qui Capricorno propinquiora habitant. Addit ad

hæc Thales, mare in ora agi vltro, Etæstarum ex aduerso fluminis flantium repercussu, de quibus ita D
Lucretius:

*Aut quia sunt æstate Aquilones ostia contra
Anni tempore eo, quo Etæstæ esse feruntur.
Et contra fluium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rursus replent, coguntque manere.
Nam dubio procul hæc aduerso stabra feruntur
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur.*

Incipit verò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitium est, sensim modicæque, Sole Cancrum transeunte: abundatissimè autem dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine iisdem quibus accreuit modis. Quanta verò feracitate vniuersam Ægyptum beer alluione fecunda, multi prodidère: vnde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem; modò potu feciferum dicunt, quòd animalia, quæ ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri compertum est: quare suum illum Apim tanta cura cultuque nutritum, ex Nilo bibere quàm religiosissimè veterunt: siquidem & macilentiam & gracilitatem omni pondere vacuum, diuinitati propiorem arbitratùr, vt Plutarchus asseuerat. Quin etiam sacerdotes eadem causa plurimo vt ieiunio & abstinentia consueffe, Porphyrius attestatur, vt eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quæ intromituntur in corpus, animi oculus à fumo fluctuque corporeo foras emicaret, neque commemoratiõne, neque demonstratiõne iam indigeret, sui compos, vique pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

A G R I C V L T V R A.

Veteres autem legimus agriculturam hieroglyphicè per Nili simulachrum indicasse. Cuiusmodi verò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum, cubitulis aut circuludentibus: huic enim sese ab vndis artollèri, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo ad blandiuntur occurfu, sexdecim numero, quot itidè cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicum. Circumsistunt verò Nilum huiusmodi pueri propemodum garrientes, quorum alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in vlnis alij cubitant, lusitant circa pectus alij: ipse verò pater flores suaueolentèsque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex iis alij coronas contexunt, alij sese illis obuoluunt, strati que per flores somnum captant: sinistra quatiunt alij, alij subiicientes alteri cuiquam humeros, scalarum vicem officiosè subministrant, alteri que alteris catena veluti iuncta sustolluntur: neque absunt qui plausum sonitumque ab aquis excitent, applofis manibus. Crocodili verò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum inturbent. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fecunditatem, & rei nauticæ lucrum, & communicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam significare testatur. Sexdecim verò ponuntur cubiti, quia si infra x v subleuerit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad ferendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgefit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorantibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatè inue peruenire. Auctu demùm intrà x v & x v i consistente, omnia ex voto succedunt, seminibus latè tactis, & opportuno tempore maturatis.

N I L V S.

ILLud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita vt F
vndarum nitorem exprimerent, Nilo verò ex nigro, vt Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur,

Vsq; coloratis amnis deuestus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus eum ait æquiora colorare, latè enim longèque inficit mare, quia limosus est, & vnda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorè, per longa spatia colorem seruans expatiatur. Qui tamen Nili colossus antiquus Romæ à Leone x. in Citriorum specula dicatus, ex Pario marmore factus est.

D E L V C E R N A.

Ed vt reliqua prætereamus, quæ plurima Nilo super dici possent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa secum trahunt, quæ tam à lumine, quàm ab ignis ipsius natura desumuntur: ea quæ & qualia sint, explicare iam cura fuerit: proinde que lucernam, fidam studiorum vigiliarumque nostrarum comitem, seligamus.

V I T A A N I M V S Q V E.

PRimum quidem lucernæ significatum est, vt pro vita figuretur, cui oleum ad luminis viuacitatem infusum, vitalem eum humorem ostendit, quo pascitur calor, vt corpus viuificet: quo deficiente, & calorem simul & corpus extinguere necesse est. Inde apud Euripidem plerisque fabulis vitam reliètur dicunt, *καίπε φίλον φῶς*. Quam opinionem Plutarchus sequitur, dum lucernam corpori, animæ quippe receptaculo, similem dicit, lumen verò animo. Nam & sacerdotes in captandis auguriis

A guriis lumine minimè cooperto clausõve idè vt soliti, summæque aëris tranquillitate frui, quòd animum, qui certi aliquid conicere velit, tranquillum ab omni ventorum turbine, hoc est, ab impuris affectibus liberum esse deceat, ne veluti aues aëriæ transtueræ plerunque vi ventorum aguntur, ita intetnè mundi nostri aues, quippe mentis agitatio solertiæque, & huiusmodi pleraque, errore perplexo disturbentur.

A N I M A M S P O N T E N O N E X T V R B A N D A M.

Hinc illa apud veteres super igne religio, vt eum porrò extinguere nefas esset, quem potius per se se languentem deficere sinebāt. Tale quid in nobis, veluti per hieroglyphicum indicantes, ne vi animam exturbaremus, nobismetipsis mortem consciscentes: animam enim, inquit Plato, nobis custodiæ creditam tandiu obseruare debemus, quoad à Principe reperatur, ne si fractis ergastulis, perfoffis que carceribus effugerimus, diuinæ leges quotquot sunt in nos, nullo relicto defensionis loco, conuertamus.

L I B E R O R V M P R O P A G A T I O.

L ongè verò apertius sexto de Legibus animam lumini cõparauit, vbi ciues ait oportere liberis generandis atque educandis operam dare, vt vitam quam ipsi à maioribus accepissent, vicissim quasi tædas ardentis posteris tradant. Hunc secutus Lucretius, vbi de animantibus agit quæ successione propagantur, vita per vices aliis in alia transfusa, huiusmodi hieroglyphico rem oculis subiicere visus est:

Et quasi cursores vitæ lampada tradant.

De ludo verò lampadam, quem dicunt à Prometheo institutum, legendum apud interpretes Aristophanis, Ranis: apud Platonem lib. primo de Repub. apud Pausaniam, Articis: apud Herodotum Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

H O M O.

Eodem argumento Hercules humanas victimas in lumina totidem Saturnalijs sacris commuravit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelasgos tradit Vatro post longos errores peruenisse in Italiam, ibique ex oraculi Dodonæi monitis decumatos homines Diti atque Saturno sacrificasse. Oraculum fuit, vt L. Manius se vidisse dicit super tripode quodam in templo Iouis priscais characteribus,

KAI KEΦΑΛΑΣ ΑΥΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩΙ ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ, quod ita Latinè fiet:

Plutoni capita, aut hominem sacra mittite patri.

Sedenim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cum deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς commune vtrique nomen, & lumen & hominem significaret, oraculum que ita interpretandum,

Plutoni capita, at genitori lumina dentur.

obtinnit vt Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atque ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam misurare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarum gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, vt Diodorus tradit, præstantiores ex filiis suis sacrificare consueverant. Cæterum cum aliquando exuta feritate humanitatem demum induissent, aliorum filios aut clam surreptos, aut emptos, pro suis educare sacrificiõque supponere cœperunt. Euenit verò vt ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni interitum grauissima obsidione premerentur, atque vti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatem, nonnunquã etiam ad superstitionem confugere, suspicari cœperunt Saturnum iratum, quòd honore sacrificij, quòd fuisset à patribus institutum, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: cum que res palam facta esset, multique inuenti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabant, antiquum ritum instaurandum censuerunt, quòque deos placarent, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarunt: quamuis, vt in Porco scriptum est, apud Diodorum & aliquot alios variat hic sacrificatorum numerus ad usque ccc. Sed hoc parui refert, historia reliqua concordat. Plutarchus lib. de Superstitione, vbi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forent, pueros à pauperibus in hunc usum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cum dicit: Faxo vt bubulis, coriis onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyriis vsque ad vrbs excidium seruatum tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morem fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Siciliæ tyrannus legibus ascribere cœgit, vt ab infanticidio desisterent, cum eos apud Himeram debellasset, autò Plutarchus Apophthegmatis. quòdque alij tradidere immanem hunc morem Cambyfes rex Persarum abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquam profecerunt, sed Hadrianus demùm sustulit.

V I T A D I V I N A.

A T Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ virgines nutriebant, sublimiorem diuiniorèque vitam præ se ferre videbatur: hunc itaque & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius vitæ symbolum æternum videretur. Atque inter portenta, vt & Dionysius & alij referunt, vrbs peritura præfagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extinguì. Hinc Camillus ad Quiritès ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signòque quòd Imperij pignus custodia

cuius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumque adytis effert penetrabilibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri: id aeternitatem significare, nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

Obtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, vt ex Herodiano conici potest, ita in Commodò scribente, quòd consilium suum ad Marciam retulit, vnam è suis concubinis cui scilicet plurimum deferebat: ac propè vxoris eam loco habebat, sic vt præter ignem omnes honores illi velut Augustæ tribuerentur. Extant quædam Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosium aliquot antè annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumq;, & præfectorum, & ordinum, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebant, quodam veluti rationario nomina & insignia descripta. In his videas præfectorum abacos passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni procerisque tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod mirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

In diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum profectores, mysteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Afferor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, vt domesticis omnibus illucescat, discussisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministrèt. Addit & alibi, non occultandam esse lucem hanc, sed in frequenti quòuis hominum cœtu proferendam. Quicumque igitur lucem de se daturus est, debet prius omnium vitiorum sordes perpurpare: neque enim vnquam clarum præstabit lumen sæculenta materia. Quòd si lux verratur in tenebras, vt rectè Climace sua Scholasticus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantam tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque halucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

Antiqui omnes lumen pro homine, qui vel ingenij vel corporis viribus fretus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerunt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse virum doler. Et eadem synepia, Geminos terrarum lumina Reges, vir, quem citare minimè pigeat, eloquentissimus Pötanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Parauit lucernam Christo meo, legas Psal. cxxxi, ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramq; famam, & victuram in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangelium intelligunt, alij Ioannem Baptistam, qui etiam Lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes propèmodum, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito monstrauit. Eucherius plerunque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: vnde dictum sit Euangelio: Sic luceat lumen vestrum, vt videant bona opera vestra.

MORTES DVÆ.

Quam verò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, vna quæ vi fit, altera quæ natura ipsa contringit: extinctum identidem ignem vi, violentam mortem significare dicebant, cum scilicet quis, vti superius dicebamus, manus sibi met inferret. Quantum verò pertinet ad mortis rationem quæ natura fieret, esse huius simulachrum volebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignem extinguere liceret: neque quidem alimenta adiciebant, ne frustra nutriretur: extinctum porò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui veterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserunt, quam apud Ægyptios vel Canis, vel Crocodilus, vel Lupus enutriretur.

PIETAS.

Plerisque verò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cum lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deum ipsum nobis representare videatur. Adde quod nihil aliud viuenti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, non ea tantum causa quòd vt animalia cætera nutriatur, imò etiam omniorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere videatur, quod tunc præcipuè cum extinguitur apparet, quippe qui veluti principij vitalis expers minimè sit, in clamat, excandescit, vlcisici studet, reluctabundusq; resistit, veluti reliqua faciunt animantia, quæ violenta morte perimuntur.

PERDITIO.

Ignem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceret. Hinc apud aliquos videas ignem symbolum esse perditionis, cum ita omnia consumat. Animal verò esse indicio est, mori eum deficiente pabulo: quare, vt alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, vt pote quæ ita belluis deuoranda tradi viderentur: ideòque in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM

BELLVM.

Vsitatissimum etiam est Ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam videt ad Aquilonem, vnde scilicet tot in vniuersum terrarum orbem bellorum essent incendia moribus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli, legas apud Maronem: & Italianam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba verò face prægnans, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturque, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sape portentum acceperunt. Cuius non ignarus disciplina Virgilius, de Launina, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

*Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Launina virgo,
Visa (nefas) longis comprehendere criminibus ignem,
Atque omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesque accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere testis,
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanque fore illustrem fama, fatisque canebant
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.*

SIGNA MILITARIA.

A pud Romanos inter alia militaria signa nonnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseque flammam prosperi euentus signum vbi que legas: veluti pugna quam Romanicum Sabinis ad Heretum commiserunt, vbi ferunt militares Romanorum hastas ad altam noctem pertinaciter ardere visas, nec, cum omnia consumat flamma, ex iis quicquam esse detritum: quo facti audentiores, veluti Deorum aliquis victoriam pollicitus esset, vbi primum illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos victoria proffigarunt.

VMBRA.

Hinc etiam superstitibus animis vmbra nomen, quia fumus adhuc vel torri, vel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutius vaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutius errare animas, qui ante diem violenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

*Sequitur atris ignibus absens,
Et cum frigida mors anima seduxerit artus,
Omnibus vmbra locis adero.*

MULIERIS AMOR.

A pud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signum, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodum sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LUCUBRATIO.

Vigatissimum verò est lucernam pro lucubrationibus ponere: vnde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atque illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, vt nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni quòd eius enthymemata lucernam olerent, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & vigiliis singula elucubraret: neque seignis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernam subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille plus indulgeret, quam Demosthenes studio. Æschines quoque nimiam hanc hominis diligentiam incessens, λορορεαφορ eum appellat, siue quòd semper, vti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, vt nonnulli aiunt, in vtriusque partis fauorem aliquando scripserit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarum fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernam consultaturi. Sed vt ad lucernam redeamus, Plato cum summum boni quæ poterat cognitionem peruestigaret, id minimè explicare posse contendit, sed ex diutino contubernio, tanquam ex igne statim proficiente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platònem magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis, lex tua, & lumen semitis meis. Et, Signatum est super nos lumen vultus tui Domine. Et, In lumine tuo videbimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illumina. Hierusalè, quia venit lumen tuum, & pleraque huiusmodi de aduentu IESV, qui verum & vnicum est lumen. Passim verò apud hos ignis fidei symbolum est, lucerna scienciæ, quas in manibus habendas diuina institutione commonemur. Et Psalmo xvi, illuminandam à Deo lucernam prædicitur, vbi nonnulli interpretes per lucernam, intellectum, per tenebras corpus exponunt. Cedunt verò tenebræ, vbi veræ scienciæ lumen effulserit. Quòd verò pro lucubratione lucerna, accipiatur, in causa sunt nocturnæ vigiliæ, quæ meditationi maxime commodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quam vini quòsdam absumisse. qua de causa poetæ noctem ὑπνον, à meditationis prom-

pritudine vocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & vt semel dicam, nihil ad studia nocte commodius. Quare non incongruum lucubratiõis symbolum est lucerna; cum præcipue frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum vsum significare.

DE FACIBVS.

Ademus lucernæ faces, vtpote quæ in euõdem cum lucerna veniant vsum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnum non sine delectatione scripsisse profiteretur.

A M O R.

Ægyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine patrum Cupidini dederunt: notum enim illud de amore captis, vix eos intimis medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Est mollis flamma medullas. Atq; eadem Vtitur infelix Dido: Ardet amans Dido. Cy. us apud Xenophontem, ignem ait vrere homines, qui eum tangat: amorem verò non præsentem tantum, verum etiam longè absentes inflammare. Meritoque Portius Licinius dixit hominem ob amorem non esse ignitum, sed ipsum ignem, cum ait: Queritis ignem, ite huc: queritis, ignis homo est. Vulgarum & Isidori dictum auctoris Græci de amore loquentis, ea de causa cum facibus & aliis amorem pingi solitum, quod nonnumquam cupiditate impatientius exuras, nonnumquam verò præ fatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiusmodi vsum traditas arbitratur, vt eius ostendat instabilitatem, dicens:

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraque non vllis permanet aura locis.

Sed cum amorem firmissimam in se vno tantum posuisse sedem indicare velit, ita subiungit:

Sed certe pennas perdidit ille suas,
Euolat is nostro quoniam de pectore nusquam,
Asiduusq; meo sanguine bella gerit,

Sed quod ad faces pertinet, Hesiodus cum terram, aquam & aërem genitos posuisset, quarto loco amorem genitum subiecit, per quem interpretes hieroglyphicè igneum elementum intelligunt.

A M O R M V T V V S.

Væ faces vinculo constrictæ diuaticæque, nimirum indicia sunt amoris mutui, quem Græci ἀντιφωτα dixerunt, vt ἀντιθεον πολυφωμον Homerus. Pinguntur verò hæ accensa parte sursum versus erecta.

A M A T O R E S M O R T V I.

Quæ si pingantur inuersæ amatorum funera indicant, vt in elegia, qua Tibulli mortem deflet Naso, legere est:

Ecce puer Veneris fert euersamque pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce faces.

Sed rem Ægyptiacam, qua ratione quis euasisse de amoris ergastulis indicare possit, in Erycinæ Veneris templo sculptam idem admonuit, in de Amoris remedio:

Est prope Collinam templum venerabile portam,
Imposuit templo nomina celsus Eryx,
Est illic leibæus amor qui pectora sanat,
Inque suas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuim poscunt,
Et si qua est duro capta puella viro.

Erycinæ verò Veneris templum non tantum loco hoc ad Erycis filij memoriam respicere videtur, quam verum tacite inuuit Græci nominis significatum, hoc est, assertricis, quippe ab ἐρύκει τὸ ἐρύκειν, asserto, libero, defendo: vnde ἐρύκει, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celsus, quod editionibus locis ardes olim fieri solita.

N V P T I E.

Rat & nuptiarum index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus matrimonijque præferebat, duobus aliis eiusdem ordinis & conditionis nuptam deducuntibus. Noctu autem prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quod ita optima ac secundissima euentura sibi proponebant: quod nonnulli tradunt in honorem Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, vt fax ea ab vtriusque amicis rapèretur, perfuncto munere, quod ea incesset, religio: ne aut vxor eam sub lecto viri ea nocte poneret, aut vir in sepulcro comburendam claret, siquidem vtroque mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addeamus, ramentis institutum apud Romanos fuisse vt virgo, cum ad virum tradebatur, de matris gremio, aut

aut aliqua, quæ proxima necessitudine esset, rapi simularetur, eo scilicet omine, quod ea res feliciter Romulo cecisset. Hinc illa apud Catullum:

Hesperè qui celo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardeni castam donare puellam,
Quid faciunt hostes capti crudelius vrbe?

Sed vt ad facem reuertamur, apud Græcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, vt cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodum: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi notam nuptam plaustro vectam videas:

Ἴηλέ δ' ἀπ' αἰδομένην δαίδωρ σέλας εἰλόφαζε χερσὶν ἐν δμῶν.
Adentes latè spargebant lumina tædæ, Quas manibus famula gestabant.

Quantum motis etiam inuenio apud Græcos fuisse, vt mater nuptiales eas faces prætenderet: vnde apud Euripidem,

Ἴη δὲ ἔτε σοι πυρὸς ἀνθήσα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς φέρεται μὲν τὴν μανθελῶ.
At qui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptiis leges monent Decere matrem.

Eneas apud Virgilium cum se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait: Nec coniugis vnquam prætendi tædas.

C E R E S.

Et etiam Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quam aiunt ab ea incensam in Ætna, cum filiam perquirere instituisset.

I L I T H Y I A.

Quinetiam Ilithyæ hieroglyphicum est, cum face in vna manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno cõrectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax verò illa, vel partum, ob dolorem, ignis violentiæ assimilari ostendit, vel lucis illius quam nascentes indispicimus, indicium est. Exporrecta discapedinataque manus eo significato ponitur, quod solui grauidam partu dicimus. Amictus per se patet.

D E T V R I B V L O E T P H I A L A.

Quoniam verò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariæque his addita Lucerna, & Faces, consentaneum est visum, vt quid vtrunque simul iunctum significet, videamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

D I S C O R D I A.

Sunt enim qui turibulum, aut aliquod aliud vas igniarium cum aquario pictam, vnde scilicet ignis & aquam inesse perspiceretur, quippe si ex vno ignis promicaret, in altero aqua desideret, discordiæ signum esse tradant, quod ea naturæ sint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiscere dictum de iis, qui se ea prælituros pollicentur, quæ fieri nequaquam possint.

P V R I T A S.

Sed enim Ægyptij sacerdotes per ignem & aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculæve deterfas elutasque optime significari volebāt: quinetiam ignorationem hallucinationemque doctrinæ ope summotā, vbi præsertim ita illæ officerent, ne quis discernere aut internoscere potis esset, vbi veritas latitaret, quod per huiusmodi elementa rerum omnium defæcatio peragatur, ac puritati suæ restituatur, vt qualis sit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ verò aqua efficere nõ potest, ignis exequitur. Hinc illa apud veteres aliarum quoque gentium appellata Suffitio, quotiens qui funus prosecuti fuerant, quod polluti haberentur, igne aqua sparsi superingredi cõsuerunt, purgationem scilicet hinc fieri persuasum habentes, & quavis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ super caelos sunt, purificatorias virtutes, vt ait Ambrosius, interpretari sunt. Aquas verò super orbem ætheris esse, idem die secunda validissimè contendit. Doctè autem Carullus, cum in aqua puritatem hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet qui puriter lauit dentes, hoc est, aqua sola lauit, vnā eam allutionibus aptam non ignatam, humores verò reliquos aut inficere, aut medicamentum esse. Ignis autem, vt nostri veteres tradidère, purgat, aqua expiat, lustratque. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia:

Quid impurate, quanquam Volcano studes,
Civem ne causa, aut mercedis gratia
Nos nostras aedes postulas comburere?

Et apud Lycophronem legas Thetim indignatam, se deam mortali Peleo in matrimonium collocatam, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos conicere solitam, quod ita rebatur mortalitatem exuri, & quod immortale esset per purgatum conseruari, veluti aurum ære cõfufum ignis ope purgatur, posteaquam quicquid admixtum erat æris, in fumum & scoriam verterit. Atque ita fax iam

iam filios absumperat, donec ad Achillem ventum, quem pater superueniens ab igne exemit, Chironique curandum commendauit. Sacra verò litera apud nos Deum esse ignem consumentem asserunt, igneisque fluuios hunc præcedere: quin & eundem ipsum instar ignis omnia constantis incidere: in quo nimirum nequitia intelligitur, quæ à Deo consumatur, cum omnis ab eo sit purificatio, nempe vnunquodque opus quale sit probat ignis. Referta autem est natura humana tum plumbo, quo animi nostri per grauari ad terram inclinant: tum aliis impurius metallis, quæ rubiginem inducunt, vel auri & argenti naturam adulterant, vt ait Adamantius: quare diuino illo igne opus est, vt quæ vndequaque immixta est animi nequitia deleatur. In quam sententiam peccanti populo dictum in sacris literis: Habes carbonem ignis, quibus insideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nusquam apertius quàm in Esaia visione purgatio hæc ostenditur, vbi vnus de Seraphin à Deo mittitur, qui pruna de altari incenso forcipe apprehensa, Esaia labra tetigit dicens: Ecce abstuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immunda se habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habitare. Transfertur nimirum ignis ad turibulum per quod in diuinis literis linguam Dominicam intelligunt, lingua verò ignis, in quo Spiritus. Vnde David, Carbones succensi sunt à Deo, qui scilicet nos calefaciant ad pietatem, impellantque mentis nostræ impetum ad doctrinam Dei, vt oratio nostra in conspectu eius tanquam thymiamatis odor ascendat. Aromata enim super ignem imposita, hieroglyphicè orationem spirituales doctrinæ significant, vt traditum à Theologis ostendit Hierosolymitanus Hesychius. Præcipue verò thus gratiarum actiones & oblationem significat, non solum quia dictum est Deo, sed quia, vt Medici dicunt, multas oculorum sanat & gritudines. Quod verò thus, idque lucidissimum, super XII propositionis panibus XXXIII Leuitici poni iubetur, & Sal reddiderunt, quod Apostolorum doctrinam significaret: illi enim Sal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc est, thus. In iisdem diuinis literis mentio fit de carbonibus desolatoriis: eos esse dicit Eucherius, qui peccata dissolunt: huiusmodique fuisse illum, qui ad labia Esaia prophetae appressus est, vt quæ is contrexerat vitia, perpurget. Ponuntur etiam pro igne charitatis, aut exemplorum, aut penitentia. quanquam de carbonibus his aliter in Iunipero traditum. Facit ad hunc locum id etiam quod apud Ezechielem legimus, Deum vti corpus visum à cuius lumbis vsque ad pedes membra omnia igne conflagrabant, à lumbis verò vsque ad caput electi species erat, quo nihil magis est hieroglyphicam. Nimirum indicat hoc, renes lambosque, & quæ partes ad terram tendunt, exurendas esse: illecebras quippe, nequitiam, & voluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè existunt supraque molliudinis & nequitia opera attolluntur, in purissimam electi materiam euadere: electrum enim auro preciosius esse contendunt. Si nostrum igitur corpus, Dei corpus esse volumus vitia eius igne percrememus, eo quippe quem Deus immittit, vt ita sordibus exuti, loti, perpurgarique, electi speciem, per ea quæ ad sapientiam pertinent exhibeamus.

V E S T A.

DVplex verò apud veteres erat ignis consideratio, quippe qui materialem hunc nostrum longè diuersum à superiore illo distabant. Eum sanè in sublimi positum, Vulcanum appellantes, quasi Volcanum dicere voluissent. Vestam verò aiebant domesticum hunc nostrum esse, vt alibi dictum, autore Varrone: quamuis Egyptij translucidum & purum illum ignem Palladem esse volebant, hunc verò qui materiae applicitus est, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti consideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem pertinet ad Vestam, simulachrum eius est ongulari figura, obrotunda quidem, & in acutum prominente, quæ circa medios humeros resideret, cuiusmodi est coagmentata figura terræ. Eadem & sedentis habitus statuebatur, & apud Græcos ἑστία ἢ ἑστῆς ἢ ἑστῆς, quod sedes ponere significat, appellatam aiunt. Sessum verò ad diuinitatis perpetuitatem spectare, alibi commodius differendum est. Quod verò μετὰ τὴν ἑστῆς dicebamus, qui vulgi dicta confectantur, ab ea tradunt ædificationis principium esse. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus, inuentas, priusquam ignis repertus esset, quo deprehenso, eiusque vsu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecere, cum vnusquisque ignis commoditate adiutus noui aliquid semper excogitaret, & modò hoc, modò illud opus mortalium vsui proposuerit.

N U P T I A L I A, V E L P V R I T A S M A R I T A L I S.

QVod verò purificatione super dicebamus, nonnulli aiunt inde sacris nuptialibus ignem & aquam præ ferri solitam: nam & huiusmodi donaria nouæ nuptiæ apponebantur, quæ scilicet vxorem puram & castam permanere oportere docerent. Qui verò instituti huiusmodi rationem altius rimantur, naturæ vicem hinc intelligi interpretantur. Ignem siquidem aiunt actionis vim obtinere, & agendi elementum esse: aquam verò patiendi. Hinc philosophi non defuere, qui rerum formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci existimant, atque ita auspiciatissime ignis & aquæ sacramentum nuptiarum foedera sanciri. Apponebantur verò hæc in limine domus, quæ sponsus & sponsa intraturi essent, vt ea oblata species, memores eos redderet quorsum essent huiusmodi sacris initiati.

E R V M N E.

SEdenim Græcus poeta quidam acerbe nimium rem huiusmodi interpretatus est, cum dixit: ὁ ἀλαστα, & πρὸς ἑγὼν, καὶ πείρα.

ὁ ἀλαστα, & πρὸς ἑγὼν, καὶ πείρα.

Atria quippe accidere mortalibus ærumnosa, mare, ignem, & sceminam. Et Theologi nostri ignem in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus quæ probent hominis fortitudinem, poni dicunt: in eamque sententiam dictum autumat Psal. I. xv. Igne nos examinaſti, sicut examinatur argentum, quodque ibidem est, Transiuimus per ignem & aquam, calamitates quaquauerſum ingruentes, omneque genus ærumnarum vno impetu effusum intelligi volunt, quasi nihil iam atrocius, neque miserabilius esse possit, in vilo malorum genere, quod exantlatum non esset: alterum enim horum atrocissimo cruciatu conficit, alterum inimicissimo animæ mortis genere suffocat, quippe quæ cum ignea sit, nihil indignius pati se posse putat, quàm per aduersarij sui violentiam exturbari. Ita & illud Evangelio: Frequenter eum & in ignem & in aquam misit, vt eum perderet: quod pro periculosis euentis positum ait Eucherius.

N E C E S S I T A S.

SEd vt ad nuptias reuertamur, longè honestius Metellus, qui de vxore ducenda sententiam interrogatus, vxorem esse malum haudquaquam inficiatus est, malum tamen id esse necessarium: igitur per ignem & aquam necessitatem interpretabimur, quæ ducere vxores iubet: non tantum ob sobolem, quæ præcipua causa est, verum etiam vt sit, quæ domus & familia: totius curam suscipiat, & quodam veluti gubernaculo admittret ac regat.

V I T A.

VTcunque verò senserint alij, scimus ignem & aquam vitæ prius auspicia dedisse, vitamque quæ diu vitales auras carpimus, conseruare. Quis verò ignorat, sine maritali copula breui periturum esse humanum genus omne, cæterorumque animalium species defuturas? Quare exules, qui vita censebantur indigni, aqua & igni priuabantur. Sanè poëta cum fingunt Saturnum amputasse genitalia patri Cælo, eaq; in mare abiicisse, indeque natam Venerem, id significare volunt, igneum semen admixtum cum humore, generationis fuisse principium.

C O N I V G I I C O M M O D A.

NOn absurdè etiam voluptatem, & vsu, quæ soleant ex vxoria consuetudine, vnanimique concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiusmodi ignis & aquæ fercula interpretabimur, cum nihil ferè sit in rerum natura igne iucundius, nihil vtilius aqua, quæ sola ex rebus omnibus, necessitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus Optimam, Aristotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiam ardorem auri pari elogio profecutus.

M A I O R I S L V M I N I S V I O L E N T I A.

EThne longius à Pindaro recedamus, argumentum is pulcherrimo hieroglyphico subministravit, ode Olympiorum prima, vbi fulgorem ignis celebraturus inquit ἀὶ δὸ μὲν πρὸς ἀπὸ διαπέρεται νύκτι: non ignarus scilicet, ignem soli expositum amittere omnem splendoris gratiam, quæ noctu suam habet commendationem. Elegantia igitur ingenia virtutem cuiuspiam, præstantioris alicuius interuentu obnubilatam labefactatamve, significare cum vellent, ignem Soli expositum pingere cogitarunt: siquidem ignis splendor, vt palam est, Soli expositus, vim amittit suam, noctu verò præualet, & vt in suo regno peruiget scit. Atque hoc est quod Pindarus ait, διαπέρεται νύκτι.

N V M E N.

CVM tot igitur sint ex igne vtilitates, totque magnarum & admirabilium rerum similitudines habeat, non immeritò à Persis in primis, & Sacer, & Arernus vocabatur, quem quacunque rex exercitum duceret, magni numinis instar argenteis altaribus impositum præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Persæ diarium ignem adorant, nimirum diuinitatis signum, insatiabilem, voracem. Huic cum sacrificant illi alimentum præbentes his verbis vruntur: Ede ignis domine. Neque Persarum tantum est ignem colere, vt idem Tyrius, sed Lyciorum etiã, apud quos Olympus ignem emittit, hunc sacrum habent. Ferunt autè ignis, quo Zoroaster conflagrauit, reliquia, tanquã ignis diuini à cælo delapsi, à quodã susceptas, ad Persas, vt perpetuis excubijs seruarietur, esse delatas: atque hinc apud eos ignis cultum habuisse principium. Fuit verò Zoroaster is, vt à veteribus accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, signa quædam veluti stellarum scintillas de cælo deducere, & alia huiusmodi ostentare solitus, diuinitatis sibi nomen asserbat, donec fulmine tandem ictus interiit: mortalium tamen impericia, qui tunc erant, ita raptum eum fulmine & cælo illarum credidit, mutatòque nomine Zoroastrum, quasi viuum astrum appellauit, subsecutaque deinde ætas omnia quæ fulmine tacta essent sacra existimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus Luminis parentem appellatam, æthera, πνεύνον vocat, quippe igneum spiraculum. Euripides autem: Vides excelsum, qui illum infinitum ætherem & terram vndequaque circumplectitur humentibus vlnis, hunc crede Iouem, hunc arbitrare Deum. Quem secutus Ennius: Aspice, inquit, hoc sublimè candens, què inuocat omnes Iouè. Veteres hunc Diespitrem, & Lucetium dixere, Græci Ζηὲς à Ζῆνι, quod viuere est. Vnde Ioannes: Vita erat. Plaro Cratylo δὲ dum vocat, transfert ad præpositionis vim, vt Ioannes idem, Per quem omnia facta sunt. De splendore verò: Et erat facies eius sicut Sol. vt apud Malachiam: Orietur vobis timentibus sol iustitiæ, Sed quæ plurima pertinent ad Solis

Solis hieroglyphicum, cum ea commodiore loco plenius dicta sint in caelestium corporum commentario, breuiter haec tacta sufficiant. Quam vero attonita propemodum ueneratione apud Persas coleretur ignis, ex eo manifestum est, quod grauissimus apud eos mos supplicandi fuit, cum quis igne in manus accepto supplex interminabatur, eum se in aquam iniecurum, si voto excidisset: non esse illi fas ducebant eum reuicere, qui sic preces allegasset. Sedenim ut impudentiae nonnullorum modus imponeretur, neque ulli violandi ignis occasio permetteretur, lege inde sanxerunt, ut qui eo supplicandi genere usus esset, supplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

Vit & apud quosdam e nostris populos, iuramenti atque iudicij species super ferro candendi, superstitiosè potius quam pie per aeditimos templi in Liuonia praesertim obseruata. Nam sceleris alicuius accusati, ad ferri candentis iudicium vocabantur, & id subire nonnunquam vel inuiti compellebantur. Id erat eiusmodi, ut criminis reus ferrum candens e medijs prunis exemptum, in manus caperet, accusatoribusque & iudicibus ostentaret, sique adustione nulla subsecuta illaesus esset, absolueretur: si vim eam pati non posset, obiecti criminis ita conuictus damnaretur. Purgabant uero se prius ieiunijs, confessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, praecipue uero contra Christianae pietatis mores erat, Deusque tentari uidebatur, Honorius III. fieri per grauissimum edictum uetuit, ut Decretalium lib. v, tit. xxxvi de iniurijs, cap. III. habetur.

DE FUMO.

C, ne fumum etiam pratereamus, postquam super igne multa diximus, quod fumi significatum esset, iam aperiemus.

IGNIS.

Ortus a terra fumus, & in caelum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibetur. Porro ignis Aristoteli nihil aliud est, quam fumus incensus: & apud Homerum totiens fumus expetitur, unde ignem ac mox habitabile esse regionem conuicere detur. Eo uero hieroglyphicum fumi tendere uidetur ut suspicionem aliquam non temere obortam esse intelligamus. Nam cum rumor aliquis in vulgus emanat, dici solet, Absque igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minime potest, inquit, ut confurgat fumus, ubi non sit ignis. Quinetiam ubi Pindarus, Nemeis, inquit, *ἴδωρ καὶ καὶνὸν φῶρος ἀπὸ τοῦ*, certet aquam apposuisse fumo: fumum, ait interpretes, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod praecedit indicans. Er Psalmo xvi legas, fumum ascendisse in ira Dei, & euestigido ignem exarsisse: ubi quidam aiunt interpretes, inuictum quidem primo in daemone peruicacia comprimenda, mox ad vitia reliqua extirpanda aggressum. Alii fumum hoc loco initia futurae compunctionis intelligi uolunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Aegyptiacum accedit hieroglyphicum: quanquam & Dei comminationes significare posse non inficiatur. Nam, ut etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quae omnia nostri multo ante literarum monumentis mandauerunt. Sic ecclesiastici xxi legas, Vaporem fumumque emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse prauias.

PERDITIO.

Perditionem multi per fumum intellexere: & mos est, opes diuitiasque magnas, Regna, & vnamque rerum amplitudinem in fumum abiisse dicere, cum ita consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, ut ne vestigium quidem pristinae maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiam Horatius, ubi Mennium paternorum maternorumque bonorum abluriturum omnia in fumum ac cinerem uertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonaestis philosophorum omnium festiuissimi dictum, qui a quodam interrogatus eludendi causa, ut plerique literatos ita tentare solent, quot fumi minae ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquum in fumum abiisse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractum fraude aurum a redemptore ex uotiuua Hieronis corona deprehendit, qua de late apud Vitruuium. Quod uero ait Hesiodus:

ἡ ψαλὸν καὶ κηδελίον ἡδὺ ὑπὲρ κρητὸν κρητὸν εἶο:

Quapropter fumo properes clauum imposuisse.

praecleari admodum interpretes, posteaquam combusseris, exponunt, utpote qui nolit fratrem ulterius rei maritimae dare operam, sed solam exercere agricolationem.

SOLICITVDINES.

Sunt tamen qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, & pro Fumo, vitae nostrae sollicitudines accipiant, quae intellectum ac rationem ipsam obtenebrant. Difficiliter enim posse nos pura sensuum claritate, hoc est, tranquillitate frui, ubi illa ingruerint quae mentis oculos lancinent, & caecutire faciant.

BONA VOLUNTAS PER ERROREM OBFUSCATA.

Sunt qui per fumum bonam proficiendi uoluntatem, quae tamen sit erroris tenebris obfuscata, interpretentur: cui si fomes adhibeatur, hoc est, si recta accedat institutio, flatusque uerborum adiuuetur,

adiuuetur, ignem promicaturum, hoc est, rectorum operum effigiem apparituram, Hinc Esaias, lignum a quo uel tenuis admodum fumus exhalat, minime extingui debere praecipit: ubi fumus, tantillae illius pietatis quae sit in delizioso diuite signum esse uidetur, quam sententiam acutissimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

Sanè fumus est etiam imperitiae symbolum, cum lumen sit doctrinae signum: cuius contrarium est Scaligo ipsa: unde caligare errantes dicimus: fumus uero est, qui caliginem inducit. Transfertur & ad vitia, ut Alexandrinus Clemens, vitia, ait, ueluti fumum immensum esse, qui uniuersam mundi huius domum repleuerit, atque haec institutionem malam, sodalitates pessimas, consuetudinem improbam, colloquia praua, opiniones haudquaquam rectas inuexisse, unde primum error, inde contemptus, tum infidelitas, atque malitia, parataque semper ad nocendum uersutia, auaritia, uana iactantia, atque alia huiusmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MAN-

TOVM IURISCONS. PRÆSTANTISS. DE IIS QUÆ

per Lyræ, & arma quaedam alia musica significantur.

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

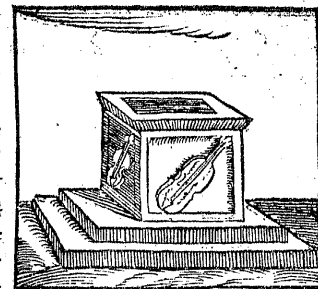
LIBER XLVII.

Cribonius Libo magna olim apud Romanos celebritate, inter opera multa quae magnifica & praecara posteris reliquit, numum eum argenteum signauit, in quo putealis, quod pro foro iudicali fecerat, exemplum expressit, uicturum operis a se institui monumentum. In eo uero multi non incuriose quarere solent, quid sibi uelint lyra, ad singulos putealis angulos adsculpta: Quorsum enim aiunt, lyra ad litigiosa dissidia, discordesque contentiones? aut quid putealis aquae silentium & quies, ad uillam facit harmoniam, aut clamosi strepitum fori? Quibus ego respondere soleo, sapienter a Libone ornamentum illud eo loco excogitatum, utpote qui ob oculos ea posuerit, quae his, qui locum eum frequentarent, & utilia & salutaria uiderentur. Litigantibus quidem, ut concordia memores, ad pulcherrimum suauissimumque eius fructum oculos intenderent, quo quidem nihil humano generi accidere possit utilius, neque commodius. Causidicis, si clientibus consultum uellent, congruentia suscepta materia dicerent: ab iis quae incongrua & discrepantia essent, abstinerent. Qui autem iudicaturi confidissent, rationum & argumentorum, quae allata essent, consensum, ueritatem, aut non leuem saltem uerisimilitudinem acriter inspicere. In cuiusmodi sermonem cum proximis diebus apud communes amicos incidissem, euenit ut iucundissima tui recordatio è re nata surreperet, quod antea diu multumque cogitaueram aliquod ex hieroglyphicis meis commentarium tibi Marce praestantissime deberi, quando te potissimum impulsore labor hic omnis susceptus est & exornatus. Ipsa autem Lyræ magis conueniens uisa est, quam res alia quaequam, quae tibi donaretur, quam tu scilicet suauiter aded, seu linguam cauis acuas, seu ciuica iura respondere paras, concentu tam mirifico resonare facis, ut omnium mentes tanquam Amphion alter quoquo uelis trahas, neque saxa tantum moueas, sed uel adamantina destinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio uerses tuos, siue disertissime discutiendo de cathedra intones, siue in foro agendo fulmines, siue mare terrasque publica uel priuata tempestate perturbatas, clarissima ingenij tui serenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego sim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi destinari commentarium procurabo.

CONCORDIA.

SITVR, ut palam est, Romani ueteres per Lyræ hieroglyphicum concordiam figurarunt: cuius tamen alia quoque sunt significata, eaque multis antiquorum tum poetarum, tum philosophorum praeconijs celebrata: sed nos ea tantum seligemus, quae ad hieroglyphicum institutum facere uidebuntur: tamen, uti meus est mos, si res exigere uideatur, numum quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inscriptio est, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. a cuius altera parte legitur, PUTEAL SCRIBON. LIBO. Ibi figuram Putealis uideas, de quo scriptores plerique meminere. Huic autem a singulis angulis lyrae appensa sunt, corymbis & fertis medio interuallo dependentibus. Aiunt uero Libonem primum tribunal & subsellia prope Arcum Fabianum col-

Iocasse. Hinc Horatius: Forum putealque Libonis mandabo siccis, quia scilicet forensia negotia D præcipue sibi deposcunt sobrietatem. Et Ouid. de remedio:

Qui puteal sanumque timet celerisque calendas:

hoc est, qui se rapi timet in ius, & qui alienum pascit æs, quod scilicet calendis singulis efflagitur. Neque illud dissimulandum fuerit, in numi ipsius inscriptione duo esse observatione non indigna: in Scribonij nomine literam iacentem atque supinatam, & PAVLLVS gemino LL notatum ex Terentij Scauri sententia atque præcepto, neque non ex antiquorum vsu, quod in plerisque monumentis obseruauit: neque proprium tantum nomen, verum & aduerbium PAVLLVM eadem lege scribendum Grammatici veteres censuere, vt illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. & huiusmodi pleraque.

IUDICIUM COMPOSITUM.

Atque illud in Lyra præcipuum, quod hominem compositi iudicij, qui que aures eruditæ haberet, significabat: ea siquidem diuersas, componit voces, & concordiam omnes tono temperat: quod munus in diuersæ rationis affectibus componendis videtur homo præstare, vt non immerito Diogenes Cynicus carpere sit solitus Musicos, qui cum Lyra cordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Isidorus Cynicus Neronem transcurrentem in publico clara voce corripuit, quod Nauplij mala bene cantaret, sua bona malè disponderet, neque vllum in vitæ tenorem temperamentum adhiberet.

Statuebatur & in Mercurij manibus lyra, idque hieroglyphicum ostendebat, concentum omnem ex vocum inæqualitate constare: concentus verò hominum est, cum variæ voluntates in consensum vnum contrahuntur. In singulis verò mortalium concentus ille, quo quis beatitudinem assequitur, vbi scilicet res & congruenter temperarit, & ad amissim explorarit. Plato animam in Timæo concentum & concordiam vocat. Aristoxenus & Diocæarchus harmoniam dixerunt. Lyra igitur merito dominus Mercurius;

Qui animas nunc euocat orco

Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, vt Maro.

Et Musarum insigne lyra. Musas Eusebius a *μῦσαι* dictas arbitrat, quod significat honesta bonaque disciplina instituta: easque Orpheus & Proclus in hymnis religionem hominibus commostrarunt dicunt, quemadmodum & Orpheo id attribuunt, vt suaui sona testudinis concentu, hoc est placidis & apte compositis verbis fera hominum corda mitigarit, agrestes mores extirpauerit, & dispersos vagosque mortales in cœtum vnum congregarit. Apud Aristophanem legas, per citharæ callentem, hominem sapientem, & Gratis omnibus ornatum, à veteribus iudicatum. Diuinæ quoque literæ citharam pro morali virtute acceperunt, vt pote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum volunt Psal. xlii. In cithara tibi confitebor.

RATIO.

Thanasius in iis quæ contra gentiles scripsit, rationem lyra comparauit, vbi de anima, mente & sensu differit: quippe id lyrae haud dissimile videri ait, quæ recte temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, non imperito. Est enim in lyrae nervis suis cuique sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atque alius aliis. Concentus autem nullus discerni aut internosci potest, nisi fiduciosè ars accedat. Tunc verò modulatio & varia soni suauitas ostenditur, cum qui Lyram tenet, nervis increpuit, singulosque aptè percurrerit. Eodem modo, cum sensus in corpore sint tanquam lyra compositi, si docta mens illis imperauit, discernet animus, quid absonum, quid concinnum sit, quale sit vnique rei temperamentum adhibendum, vt nihil denique facere, aut meditari aggrediatur, quod modulis & tonis non respondeat, vnde concors concentus exaudiatur. Et nonnulli concordiam inde dici putant, quod chordæ variæ in vnâ cōueniunt harmoniam: tamen si alij concordiam à corde deductam malunt, qui Tullio innituntur Tusculanarum primo dicenti: Aliis cor ipsum animus videtur, ex quo excordes, vecordes, concordésque dicuntur, vt in Cordis commentario disputatum: eamque afferunt rationem, quod id locutionis in monumentis antiquis aspiratione carcat. Qui chordis insistent, cōcordem à Græcis *συναιλον* dici opponunt, consuesseque aiunt veteres è locutionibus plerisque in Latinitatis vsu receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantum admissis, quæ Scaurus enumerat.

MATRI

INEQUALIUM CONCORDIA.

BONA DISCIPLINA.

MATRIMONIUM CONCORS.

SEd nos vt ad concordia significata redeamus, illud ex Onirocritarum disciplina deprompsimus, vt si quis nuptiarum tempore lyram per somnium videre imaginatus fuerit, concordiam id inter maritum & vxorem futuram significare.

MUSICA.

Quæ verò lyra est in Neronis numo, studium eius in arte Musica, & victoriam ex certamine eopartam significare crediderim. Fidibus enim eum oblectatum ad insaniam vsque, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatoria dedecore atque ignominia, scriptores eorum temporum omnes prodiderunt: Nam is præter numeros ea nota percussos, ita utas etiam sibi citharædico habitu posuit.

POMP. MVSA.

Est & Pomponij Musæ numus, à cuius altera parte muliebre signum est cum lyra & plethra: id quid sibi aliud velit, quàm eius cognomentum, non video, siue is Pomponius poeta fuerit, de quo apud Plinium: siue qui bello Mithridatico captus, cum multis vulneribus saucius ad Mithridatrem adductus, interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio daretur, vt curaretur: respondens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoque semper inimicum habebis.

AMOR.

Quoniam verò voluntatum, studiorumque consensus atque similitudino amorem parit, celebratur à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Proclusque vbi Venerem Cytheream ab Homero & Hesiodo appellatam exponit, aduersatur Hesiodo, neque dictam *ὅτι ἠρωστὴ κυθηρῶν* didicit, *ὅτι παρὰ καὶ θεῶν, καὶ θεῶν ἀδελφὴ ἢ καὶ ἀδελφὴν ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ πῆσις τῆ ἠρωστὴς φιλίας.* Non assentitur, inquam, Proclus, vt Cytherea dicta sit à Cytheris, vbi illi templum, aræque tot frequentissimo mortalium conuentu colebantur: quia, inquit, καὶ θεῶν vocantur in sula illæ, & alta Cytera etiam apud Maronem, cuius scilicet vocabuli syllaba media per *η* vocalem longam perscribatur. Dictam verò Cytheream ait, quod vniuersæ consuetudinis amatoriam vim intra se occultat: Nam & alij Cytheream ab occultata turpitudine dictam voluere: & illi in abdito templum fuisse alibi diximus. Lyra autem cum omnem in se suauitatem complectatur, quandam cum Amore, cum Venere, cum Gratiis similitudinem præ se ferre videtur, parique cum iis illecebra homines illecebre. Demumque hæc illa videtur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruissæ perhibentur: cuius rei mentionem facit Apollonius, Argonauticis, & Antimenidas primo, donatamque Amphioni lyram eam dicit à Musis, quamuis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiam Pherecydes historiarum libro decimo.

SEDATIUS ANIMVS.

Ridiculum fortè nostris videatur, si quis non vnum hominem tantum armis instructum: quippe Achillem cithara canentem pinxerit, verum & vniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientem fecerit, quoniam neque citharædi quicquam commune cum armis habere iudicatur, neque milites, ferocesque homines vllam hodie liberalium artium disciplinam assequi dignantur. Verum si Lacedæmoniorum disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharæque sonum acies instruxisse, reiectisque tubis, & classicis aliis, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatori quodam animo prælium aggredi consuesse. Nam & Homerus strepitum & tumultum in cōgressu primo barbaris dedit, cum Græcos sensum & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio cōtationem reprehendit Cæsar, cum in Pharsalia victor euassisset.

HVMANA VITA.

Qui verò per lyram humanæ vitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ superius de sensibus, atque anima, deque mortalium institutis attulimus, rationem habuisse mihi videntur, quàm etiam de naturæ nostræ conditione rem ipsam perpensisse. Nam cum in lyra septem discrimina vocum celebrari comperissent, humanæ vitæ tenorem eadem assidua agitari varietate animaduertuerunt: septima enim hebdomada mas in vtero fabricatus existit: septima post partum hora manifestum aut vitæ aut mortis argumentum affert: septimo post die umbilicus atringitur, ac solidescit, post bis septem manifestum est luminis indicium: post septies septem obtutus firmitas, atque cognitio. Videmus mox à mense septimo dentes pullulare: post bis septem sessionem esse tutam, post ter septem verborum articulationem, post quater septem incessum, post quinquies septem lætis horrorem suboriri, post annos demum septem primoribus dentibus expulsis validiores enasci, ac perinde vocis sonum integrum fieri: secundo verò septenario pubescentiam, ac emittendæ genituræ facultatem, roburque iam ad virilitatem spectare: tertio lanuginem, & crescendi finem: quarto robur, & membrorum plenitudinem. Quinta verò hebdomade cum virium augmentum, quantum vnique esse datur, absolutum sit, congruum nuptiarum tempus à Platone conscribitur, quod septimo Legum habetur. Sexta autem partas collectasque vires incolumes seruat, ac prudentiæ vigorem affatim subministrat. Septima diminutionem quippe virium, sed perfectum intellectus & rationis incrementum habet: quare soliti sunt milites ea ætate rude donari, & consiliis rebusque publicis

QQ 2

adhiberi. Atque hac de ratione Horatius ad Mecœnatem scribit, se iam donatum rude: nam qui vndenos Decēbres quater iam, ut ipse de se dicit, expleuerat, per septimam hebdomadam deferri iam occiperat. Octauo mox septenariō perfectionem & in intellectu, & in ratione videre est, qualis maior in vnoquoque iam sperari debeat. Nonus humanitatem ac mansuetudinem adducit. Decimus vitam finiendi plerunque desiderium: quæ omnia versibus elegiacis Solon luculētissimè complexus est, lyramque suam ita temperauit, ut humanæ vitæ concentum sonoramque vocalitatem anno septuagesimo terminaret, quem ubi mortales exceſſerint, desipere iam, & chorda modò hac, modò illa subinde videntur aberrare. Neque multum ab huiusmodi consideratione, quod Magnus Basilius per citharam corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII, Exurge psalterium & cithara, per psalterium animam, per citharam corpus intelligi volunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

LYRÆ FORMA.

Si quis verò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri velit, non ignoret constare illā ex binis cornibus, iugo, testudineque testa: talē enim, ut in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit, compegitque: qua posteaquam, ut aiunt, Apollinem & Mūsas honestauit, Amphionē etiā, ut dictum superius, donauit. Cornua verò illa sublimipetæ capreæ fuisse volunt, quibus Musici, antequam ligni vsus ad hoc commodus haberetur, ad lyras conficiendas vterentur. Ex lignis verò quæ lyræ apta censeantur, buxum maximè laudant, vtpote quæ solida sit materia, & ad polituram aptissima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rheti atque Norici aceram arborem egregiè crispam exhibuere, vtpote quæ mirificè colorum varietate delectet, quæque fissa non fallat, neque excavata dissiliat. Elephas, ait Philostratus, nihil ad lyram: quocirca sciti viri neque animal ipsum magni quicquam faciunt, neque cornibus eius vtuntur: quanquam nostri, pectine pulsat eburno, libentissimè dixerint. Videtur verò natura ipsa opera perquam diligentissimè dedita, testitudinis testam, ut huic inferiret vsui, fabricasse, ita illam excavauit, & vas veluti quoddam vocum percussioni collectionique præparauit: vacua quædam foramina hinc inde fecit, in quæ vmbilici inferi possent, atque alter alteri apprimi: chordæ enim ex vna parte, quippe in imo, quadræ suæ applicantur, ex altera vmbilicis obuoluuntur. Atque hæc in illis ratio potissima consideratur, ut rectè in lyram ductæ æquis inter se distent intervallis, & parallelos binæ quæque efficiant: quæ quidem species in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quamuis cornua non in vacuum, ut olim, sed in ipsum lyræ corpus inflectantur. Atque hæc ea quidem species, de qua Græci scriptores, & Romani Græcos secuti, inuentionis laudem partim in Mercurium, partim in alios conferunt. Sed Hebræorum literæ Tubalem appellant, qui primus omnium & huiusmodi instrumenti, & musicæ inuentor fuit. Scdenim quam lyram à Mercurio inuentam tradunt, trium tantum chordarum fuisse dicunt: voces enim ab eo tris, trium instar temporum inuentas aiunt, acutam quippe, grauem, & mediam, prout tria tantum apud Ægyptios fuisse tempora, æstas, hyems, & ver, singula quadrimestria. Sic ætati acutus sonus attributus, hyemi grauis, veri medius. Thebarum tamen portas ea ratione septem institutas Græci dicunt, ut totidem in lyra tonos representarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factum celebratur, qui cum Ephorus esset, cuius scilicet magistratus censura Græcia vniuersa olim acquiescebat, Phrynidj Musico duas è nouem chordas bipeni excidit, dicens, Musicam ne depraves: de quo nono Symposiacōn apud Plutarchum. Ad hæc ipsa hominis constitutio cum sit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de causis corpori competat, ternarius verò animæ, de quo alibi copiosius, iuncta hæc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniam, quæ tam ex operibus quam ex cogitationibus nostris percipitur: ut non immeritò humanam vitam tot septenariis variari paulò antè disputauerimus.

DE FISTVLA.

Acit ad hoc & fistula, ut chordis lyra septem, ipsa quoque septem compacta cicutis: cuius forma conspicua est passim in Panos & Satyrorum manibus.

RESIPISCENTIA.

Hominem Ægyptij diu quidem mentem captum, postea verò quasi somno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & vitæ suæ iam modum imponentem significare si vellent, fistulam, inquit Horus, pingere conſuerunt: huius enim munus, animum ab odiosis & grauibus atque etiam impuris cogitationibus auertere, & curatum oblivionem, ut diceret Hesiodus, inducere, & ut exemplo Pythagoræ comprobatum est, impotentiores etiam lasciuientis animi sedare motus, dum composita soni suauitate animum arbitrio suo versat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, siue ut alij, Bionis, qui Bucolica scripsit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ταχυσταὶ σίριγγα, πέλδρε τοὶ ἑμάρης ἔργον, Tu tibi fistulam ames cera coniungere, quando non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

Adem verò, uti alibi dictum cū ceruo picta, perniciosam indicat adulationē, ob historiā scilicet quæ super ea & ceruo fertur, animal id eius suauitate modulisque mulceri, & ad stuporē vsque delatari: vnde accidat, ut dum ceruus intērior in eam incūbit, incauto illi abalienatōque mors inferatur.

DE TVBA.

Ed iam altius insonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & Tubam strepitu procul ære canoro exauditam, ad musica instrumenta reliqua adiciamus.

CELEBRITAS.

Significat tuba famam & celebritatem: vnde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significantes, quod historia gestarum rerum ab Saturni commemoratione ad nostram vsque ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi vocalis esset: quæ verò ante Saturnū gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idque sibi velle Tritonum caudas ad humum inclinatas, absconditasque. Erant verò tubæ Marti dicatæ, uti etiam nunc sunt: in acie enim mos est

Aere ciere viros, Martemque accendere cantu.

BRIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

In sacris verò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebrāda mandatur à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi vult, ut interpretantur Theologi, nisi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere, Euangelicas voces omnino recogitare, A postolorū prædicationes cœlestium tubarum instar, quarum sonus in omnes terræ fines exte destinatum erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in Psalmis Deo iubilemus.

DE TIBIIS.

Ed tibiæ Veneri sacre ferebantur, eaque de causa in ouatione tibiis & myrto Romanos uti solitos Plutarchus ait, Marcello.

Edem Pani, perinde ac etiam fistula, attributæ, quippe quem sensilis mundi rectorem intelligebant: sonus enim nō nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctum libeter tibiis cecinisse: & in altera simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres infidebant Gratiæ, quarum vna lyram, alia tibiis, tertia fistulam, quæ inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperboreis Delum missa, Cithara, tibiis, & fistula comitantibus.

SACROVM TËMPVS.

Tibia sanè rei sacre signum erat, precationumque faciendarū tempus indicabat, quasi adesse iam Deum per eam admonebant, qui sacris adsistebant. Nos quoque cum in sanctis ædibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libum mysterij adorandum innumus. Sed quod ad tibiā spectat, minimè recens, neque imperitæ plebeculæ disterium est de cessantibus tibia exspectare, sed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor vsus est in Pompeium, qui tibia filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, ad futurum verò Lælio, eumque deducturum: quem dum exspectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tū Scipio ridens: Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibia exspectantes. Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, ubi lib. XIII de Octauia Messalinæ filia loquens: An quia, ait, verā progeniem penatibus Cæsarum datura sit, ma lle populum Romanū tibia filii Ægyptij sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeium, qui, uti dicebamus, Tibicem à Scipione vocatus est, Octauia verò à Scribonia Augusti vxore descendebat.

DE TYMPANO.

Tympano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanum Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasium, abstinentiæ tenuitatem ἱερογλυφικῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanum: nam id dubio procul corium est ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita vir ieiunio conſectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter viuens, qui laudes Deo canat.

DE TINTINNABVLO.

Iere ad se nos videtur etiam tintinnabulum, quod Mosæicus Sacerdos, de quo xxxviii Exodi, ornatu Pōtificio gestare iubebatur: ad imas enim tunicæ sūmbrias aureæ tintinnabula, malaque punica alterna appendebantur, ut eorum sonitus, quotiescunque Pontifex ingrederetur, egredereturve Sanctuariū, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotem, ut etiam in Canc dictum, assidue vocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, sapissimè verò c. onsolando, quod nostra sibi fragilitas deponit, opportuna remedia conquirendo.

Iraque tintinnabulum prædicationis est & institutionis hieroglyphicum, de quo plura Gregorius idem lib. primo, Epist. xxi. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt autem ex orichalco, mespili cavi forma cum fibula supernè ad appensum apta. Intra coccavum ærea immixta pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutum, atque admodum suavem.

DE LITERIS SEPTEM.

que ut ad Musicam redeamus, aliis quoque signis ea pingi solita est, non iis tantum, quæ propria sunt illius instrumenta: quare superest ut quid Ægyptij per vocales numero vii significarent, afferamus, & ita Musicos hos numeros absoluamus.

M V S A.

Alii siquidem digitos duos literis septem insignitos præferentes, Musam, ut Horus ait, significabant. In quo advertendum, vulgatos Hori codices fœdè depravatos circumferri, qui πρέγματα septem, non γράμματα habent. Cur verò nos Vaticanæ bibliothecæ codicem, in quo γράμματα ἑπτὰ, non πρέγματα, scriptum est, castiorem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud veteres tradita reperimus super septem vocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phaleræus in Commentariis περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorum fuisse morem ait, septem vocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porro vocales Plutarchus Musicæ totidem vocibus accommodat. Et Phrynus ex veterum dictatis observat, septem esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio conflaret. Vox verò ipsa septem patitur qualitates, acutam, grauem, circumflexam, dẽsam, tenuem, longam, breuem. Ac veluti est apud Philonem, septenarij numeri proportio est valde Musica, quippe qui sex ad vnum sexcuplarem habeat: sexcuplaris verò ratio maximum in re propo- sita intervallum facit, quo quidem acutissimum à grauiissimo separatur. Ceterum & quinque ad duo vim plurimam in harmonia demonstrant, ipsi τὸ διαπλάσμα ferè æmulam. Et ut semel dicam, hebdomada cum ex ternario quaternarioque cõstet, harmoniam omnem amplexatur, quippe διαπλάσμα, διαπέντε, & διαπασάρι. Omnes quoque proportionales arithmeticas, geometricas, & Musicas. Quod verò diximus ex Plutarcho, vocales eas fuisse literas quibus fortè vterentur Ægyptij, ne qui Græcè nesciunt dictum mirentur, sciendum apud Latinos vocales duas, æ scilicet & O, figura vnamquan- que eadem, vi tamen & tempore & enunciatione diuersas esse: quarum vnaquæque apud Græcos suo insignis est caractere, atque ita septem omnino esse, ad humanæ ipsius vocis conditionem excogitatas. Ex his notum est a sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatam palma ad pe- ctus admota ibidem trepidare sentimus. æ in faucibus quam manu itidem deprehendimus, atque illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono æ Latina literæ veteres enunciaffe, paulò post in æ litera ostendimus) vocalis hæc tunc exauditur, cum spiritus aliquanto inferius contrahi videtur, & suppresso quodammodo sono enūciatur. Acuta verò sub signo apud Græcos, æ vel e apud Latinos, cum ad aperta vsq; labra porrigitur, & vocaliore sono se prodit. In tanquã colūna quædam ad cuius imaginem figuratur, palatum medium inhabitat, idq; sustinet quodammodo videtur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cum emissum ab imo pectore spiritum circa dentes sistit, & expedito eum ore resonare facit. Grauis, cum vsque ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum re- moratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω vel Ω. Græci constare voluerunt. V dubio procul in labiis tota coquefcit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni vice di- phthongum ponunt ou, quã Latini, cum vno charactere æ sæpe scribi obseruassent, contracta in acu- tum parte inferiori, v suam fecere, per quam suum illum vtratißimum peculiaremque sonum ex- primerent. Verum multa etiã quæ Græci per u scriptitæ, ipsi per vocalem hanc suã signare institue- runt, vt duo, duo: Πύρρος, Purus (ita veteres scribebant, vt antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò videatur, Verrius Flaccus ita commentatur: Quod illi dicunt κύμνον, nos cuminum: quam illi κύμα ἀριστορί, nos curpressum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neque negarim cum Scauro, Græca nomina plurima in nostrum ser- monem admiffa, τὸ ὄμιλον sonũ & figurã cõseruasse, vt, hymnus, hyacinthus, de quo plura Victorinus. Sed vt argumentum susceptũ prosequamur, ex literis mutæ nouem (tot enim Græci ponunt) eodem autore Plutarcho Musis totidem dicatæ. Octo inde semiuocales, voces musicas reliquas absoluunt vna cum vocalibus septem, quas natura ipsa commodè variare potest, ad quintundecimum vsq; gra- dum ascendendo. Neque verò hic Sophistas audio, neque superstitiosa multorum conamina in hoc albo reposuerim, qui ad vnum & vigesimum vsque gradum ascensum dari disputat, qui quidem stri- dor potius est, quàm humanæ vocis sonus. Verum ego satis habiturus sum, si cum Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiam hanc in Theoreticis lucubracionibus ab Ægyptiis, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

Verum hæc alij viderint, nos ad Musarum hieroglyphica reuertamur, quorũ illud præcipuum, vt si lingua dẽtes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline signifi- centur, dentes enim Musarum instar sunt: per linguam verò, quæ illos pulset, Apollinem vt plectrũ aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarum dicere solebant, vt lib.

vt lib. de Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius Hexamero, linguam veluti plectrum esse dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sedenim cur quatuor tantum Musæ positæ sint, altior inquisitio est, cum semper multiplices habitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli no- uem posuerint, non lingua tantum, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per totidem oris instrumenta repræsentari tradidẽre, quæ sunt dẽtes, quos nominauimus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum vsum ad augendum sonitum præbent: inde palatus, in cuius con- cauitate sonus inturgescit: gutturi fistula quæ spiritum immittit: pulmo denique, qui veluti æter- nus follis spiritum concipit, & pro vsu rei temperatissimè remittit: deniq; in medio residẽs Phœbus omnia complectatur. Singula hæc contarentur, nihilq; proficerent, ignauia veluti quadã torpescen- tia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad sollicitam operis properationem accenderentur: quorum omnium rationem Anaximander Lampfacenus, Leophætes Heracliopolita, Pisander Phy- sicus, & Euximenes latius explicuerunt. Neque tamen desunt qui nonarium numerum pro plurali- tate positum contendunt, vt apud Nicandrum, vbi de Scorpij cauda σφίδιλο ἐννέεδρομοι, quasi cau- da eius nouem esset spondylis compacta, quæ nodis septem tantum insignis est. Quinciam Nican- der idem ἐννέαμυτρον dixit de eo, qui duos tantum aculeos haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfusa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmine, ἐννεάζηχα κοράνη, non quòd nouem, inquit, æraes viuat, sed perquam diu. Et apud Alcæũ hydra ἐννεακέφαλ, quæ πεντηκοντακέφαλ est apud Simonidẽ, quæ imitatur viaro:

Quinquaginta atriis immanis hiatibus hydra.

Iraque qui Musarum numerum supra nouem augent, eo nituntur argumento, quòd scientiæ pluri- mæ sunt, non autem nouem tantum: vnicuique enim scientiæ suam esse Musam præsidem oportere. Ex eorum verò numero qui tres tantum Musas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Cephiona, Apollonida, & Eurythenida, quas Apollinis fuisse filias fabulatur. Aratus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meletæam, Thelyonem, Aæten. Qui has quinque posuere, nomina his à quinque sensibus indidere. Epicharmus in Hæbes nuptiis septem ait, & filias Pieri Pimpleidosque Nymphæ, quarum nomina, Nilus, Tritone, Afopis, Hepto- porta, Achelois, Titoplis, & Rhodia. Apud Hesiodum Theogonia nouem sunt, hæque Lati- nis iam celebres, quarum inuenta sunt toni tres, ἀδύς, μέγας, ἰσχυρός, plenus, medius, tenuis. Accen- tus totidem, acutus grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurum, quæ si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quòd ab eo, cotidie longius abscedamus: futurum pro breui accipietur, quòd illi cotidie propinquiores efficitur: præsens verò communis, quam Græci μέσση vocant, instar erit syllabæ: instantis enim temporis natura est, vno eodemque momento præeruntia venientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum aliò at- que alio modo interpretantur: atque ex his qui quatuor statuunt, nonnulli linguarum quatuor differentiam excogitarunt, vt pote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atticam, Doricam & Æolicam linguam à communi distinguere: & pleraque insuper quaternaria ad ostentationem vsque dinumerat. Qui quinarũ carũ numerũ recẽsent, quinq; vt dicebamus, sensus ab eis animaduertos, distinctæque cognitioni traditos prædicant. Qui septem, septichordem lyram, septemque compa- ctam cicutis fistulam, clima æ septem & Planetas totidem, vocalesque, vt in iocis communstrauim- us, memorant. Qui nouem esse contendunt, historiam Clus inuentum aiunt, plantandi rationem Thalix, coniugalia & saltationem Euterpes, agriculturam Polymnia, Astrologiam Vrania, Cal- liopes Poeticam, atque ita demum vnicuique inuento, quod ad mortaliũ vsus faceret, sua est cuique Musa excogitata, vnde necesse est infinitum earum numerum cõstituere. Sed hæc nullo apud Græcos sine disputantur. Apud Ægyptios, vt palam fecimus, compendiosius colliguntur, ambagibusque euitatis, rectã per planissima toto constrato itinere traducuntur.

A.

Viusmodi verò essent literarum caractères apud Ægyptios, si quæserit quispiam, putarim ego partim instrumentorum aliquot, plurimum verò animalium effigies fuisse. Illud enim ex Plu- tarcho constat, Mercurium, qui primus literas Ægyptiis communicauit, ibin primam esse literam voluisse. Refert quidem ea in ingressu triangularem effigiem, cruribus ita dispositis, vt loco suo di- ctum. & quæ prima apud nos & Græcos litera est, ad isoscelis trianguli faciem accommodatur. At- que ita conicere possumus, reliquas quoque literas, vel xv, vel quotquot fuerint, alicuius animalis effigie membrò figuratas, quæ tam longa inde annorum serie sint abolitæ, atque ab eo præsertim tempore quo Ptolemæi Græcas literas in Ægyptum deduxere. Ægyptiacorum porro characterum formæ, vna hac excepta, ferè omnes obsoleuere.

B.

Quòd si eiusmodi exemplis insistendum esset, fortè B per pisam pecudem figurari possit, aut membrum statumque eius aliquem qui ouem saperet, quòd proprium est illi literam eiusmodi articulato profere sono. Agnoscunt hoc interpretes etymologici, Cuiusmodi citant Διονυσαλέξαστρον, eo versu:

Ὅτι ἡλ:θη ὡσανεπ ποδῶτατον βη βη λέγων βασιζει.

Stolidus tanquam pecus. Be be dicens ambulat.

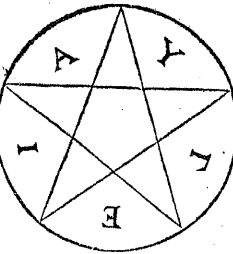
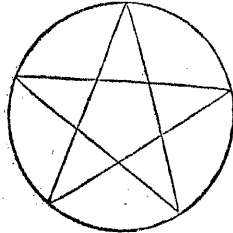
Atque ita nonnulli, uti paulò antè monuimus, h̄ tertiæ apud Græcos vocalis sonû per ð graue pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchises, Aristoteles, naturæ quidè in oue sonû imitati.

Quinetiã T aliquid habet quod hieroglyphicè notari possit: si quidè autores Græci literæ huiusmodi etymon *παιρ τὸ αἰών*, quod metere est, deduci volunt, & simulachrû eius falcè ponunt.

Delta dubio procul per stellas tris æquidistantes ferè, easque in trigonum sitas notant: & ea de causa signum cœleste inter æstiuum & æquinoctialem circulum supra caput Arietis *Δέλτα* vocant: & Ægyptum Græci à triangulari forma nuncuparunt. Verùm hæc curiosioribus relinquemus: id vnum dicam, signum id æquis esse lateribus duobus, vno breuiore sed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

Quoniam verò incidimus in literarum notas, & cunctarum rationes reddere difficillimum, & inexhausti laboris opus est, & quod forasse fastidium potius quàm delectationem vllam sit allaturum, *πεντάλφα* inter has minimè præteribimus, ex qua præter delectationem, vsum etiã & vtilitatem aliquam percepturi sumus. Signum id ex alpha quinque numero complicatum: lineis enim à pentagoni recti punctis alternatim ductis ea profilit figura, de qua multa scitu digna minimè sunt dissimulanda. Antiochum ferunt cognomento Soterem, antiquum illum à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cum aduersus Galatas acie decertaturus esset, per nocturnam imaginem videre visum adstitisse sibi Alexandrum, qui mandaret ut militibus tesseram daret *ἡγιαίνειν* cuius dicti hieroglyphicum olim iã adinuentû erat triplex triangulus inter se complicatus, ex quinque paribus lineis sese inuicem in puncto contingentibus: quo non cunctanter à se facto, pentagrammò que huiusmodi tum in vexillis imposito, tum & singulis, & reliquis militaribus indumentis superaddito aslutoque, admirabilem mox est à Galatis victoriam consecutus. Antiochi porò numus argenteus passim habetur, istius rei memoria sempiterna, in quo nota ea impressa est, additis singulis per angulorum interualla literis *ΥΓΕΙΑ*, in eum quem hic vides modum. In militia verò Imperatorum, qui præcipuè Byzanti claruerunt, ordo qui sub illustri viro Magistro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmam, cuius margo purpureus erat, vitidis autem umbilicus intra *πεντάλφα* huiusmodi contentus. quicquid autem erat spatij reliquum inter umbilicum & lineas quæ pentalpha illud describebant, purpureo erat colore illitum. Meritò autem propugnatorum iis nomen datum, quorum opera salus exercitui comparabatur. Sed quoniam hæc parum fortè sua via videantur, multa huiusmodi præterire consilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat virum grauioribus deditum rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè dissimulare possum,

posse nos in veræ salutis significatum accipere quinque *CHRISTI* vulnera, pectoris vnum, manuum duo, totidem pedum, quæ in propatulo posita pentalpha ipsum commodè constituunt: patrefactis enim manibus, quæ deorsum à lateribus porrigantur pedibusque ipsi modicum diuaticatis, puncta æquidistantia quatuor assignantur, quintû verò in ipso pectore costas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, quæ altera alteri punctis se cõtingant, *πεντάγραμμον* faciunt, duæ quippe à pectore ad vtrunque pedem, duæ alteræ in chiasmî ferè modum decussatæ à dextera manu ad pedem læuum, atque læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque *παύρορον* id fuerit, si quæ de salutatione Lucianus collegit, saluti subiecerimus. *χαίρειν* ait ille, hoc est, Gaudere, antiquam fuisse salutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum visum esse amicabilem hanc compellationem in *ἑυπαράστειν*, quod bene agere est, conuertere: vnde noster Horatius vtrunque complexus morem, epistolam ad Celsum ita exorditur:

Celso gaudere, et bene rem gerere Albinouano,

Misærogata refer.

Verùm Archytas Pythagoram secutus vnà cum plerisque eiusdem sectæ *χαίρειν* atque *ἑυπαράστειν* repudiatis, *ἡγιαίνειν* induxere, quod mox alter alteri scribentes vsurparunt. Latini horum sententiam approbantes, *SALVTEM*, vt apud Tullium & alios frequentissimum, perscribere. Existimarunt verò sapientissimi viri compellationem huiusmodi & animæ & corpori esse maximè congruentem, & simul omnia intra se mortalium bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui voluptatem maximè omnium adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non *χαίρειν*, sed *ἡγιαίνειν* præscripsisse.

INFINITVM.

A Sed vt iam ad priores illas vocales redeamus, earundem literarum numerus infinitum significat, si quem sequimur codicem fidelis est, quod alij vulgata exemplaria secuti, Rudem, alij Inexpertum traduxere, quod *ἄπειρον* apud Horum habetur. Neque sum nescius *ἄπειρον* dici posse *παιρ τὸ μὴ ἔχειν πείρας*: verùm iisdem autoribus etymologicis dicitur etiam *παιρ τὸ μὴ ἔχειν πείρας*, quod finem aut terminum non habeat. Hori verò autoritate dicunt *ἄπειρον* significare tunicam, quæ non habeat exitum, eoque significato Sophoclem in Polyxena dixisse:

χρῶν σ' ἄπειρον ἐνδυθῆσαι κινῶν.

Malorum amictus tunica te exitu carens,

subintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreste:

Ἐπὸς μὲν ἀπείρω πειβάλλωσ' ὑφάσματι,

Texto maritum impermeabili induens.

Est & alia ratio cur hæc infinitum significare locutionem eam contendamus, quam ex ipsius numeri ratione desumimus, quem Pythagoras immobilem dixit, suæque firmitate solidum, adeoque plenum, vt quod infinitum in rebus est, ipse comprehendat. Sed enim super hoc loco suo in numero hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hæc discedamus, quæ germana est æternitati, minimè prætereundum videtur, quod hieroglyphicum primæ huius apud omnes literæ significatum, quod in diuinis habetur literis, principium exprimit, veluti *Ω* apud Græcos vltima, finis est indicium: vnde illud iam omnibus cognitum: Ego sum alpha & *Ω*. Apostolus autem epistola quam ad Ephesios scribit, Deum proposuisse dicit in semetipso, ad dispensationem adimpletionis temporum, ad caput, id est, ad initium reciprocare vniuersa in Christo quæ sunt super cœlos & super terras in ipso. Et duas Græcæ literas, primam scilicet & vltimam, sibi induit Dominus, initij & finis concurrentium in se figuras, vt quemadmodum A ad *Ω* replicatur, ita ostenderet in se esse, & initij decursum ad finem, & finis recursum ad initium, vt omnis dispositio in *Ω* desinens, per quem cœpta sunt, per verbum scilicet Dei, quia caro factum est, proinde desinat quemadmodum & cœpit, & à Deo in Christo omnia reuocarentur ad initium. Reperuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, vbi secundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorum tam multa cum Ægyptiis communia sunt, magna est significatio sylua singulari in literarum characteribus: sed enim hæc quia latissime apud Cabalistas explicantur, ne actum agerem, præterire consilium fuit: ea siquidem nos tractanda desumpsimus, quæ per rerum figuras, non per literas scribi consuerunt.

FATVM.

Addunt & Fatum, siue Parcas, per eandem vocalium designationem intelligi, non tam ob Planetas septem, qui Fatorum ministri sunt, vt latius in Stella differuimus, quàm ob id quod imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps vniuersorû, immobilis, indomitus, omnium victor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur, vbi de numerorum significationibus ordine suo disputatum est.

DE LIBRO.

C Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQUITA S.

Descripta folia, codicilli vel liber quomodocunque compaginatus obliquat sue, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus *παλαιότητα δηλοῖ* legitur, non *παλαιότητα*. Folia quidem codicillique, propterea quod antiquorum mos fuit in foliis & quarundam arborum corticibus scribere, vnde & Codicis & Libri cognomena permanserunt. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla foliis mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo verò obliquat libere, vt superius, quod in eo vel veteres sapientum disciplinæ, vel res gestæ, id est, posteritatis memoria commendentur, atque ita liber, vt diceret Horatius, *Lôgum* scriptori rogat æuim. Stesichori poëtæ statuam senilem, incuruam, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaëlem Vrbinate marmoream Philemonis statuam validæ senectutis vidimus, qui vna manu volumen replicatum continebat, alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis venundandis alibi meminimus. Sed quoniã de literis sermo fuit, quæ Musicâ significat, Musica verò tam animi quàm morû concordia & concinnitate ostendit, vt in Lira cõmonstrauimus, succurrit mihi quàm memorabile sit cõmentû illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octavianum docuit philosophiam. Nam cum videret hunc ad iracundiã facile commoueri ne asperum aliquid statueret, ex quo postea penitentia subsequutura esset, eum monuit, vt vbi irasci cœpisset, quatuor & viginti illas Græcæ literas memoria recenseret,

recenseret, vt illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (vt Oratius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ verè sacræ, verè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue vos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatoris impetum componatis. At quâta mox in dictionibus, quanta in orationibus virtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propemodum elementarantum habent virium, vt soni, quem singulæ reddunt, commemoratione saltem, à perperam factis inceptisque abstinere compellant?

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM

ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QUÆ PER

Incudem, Malleum, Aratrum, Flagellum, Frænum, Laqueum, Catenas, Iuga, & Vncum, significantur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XLVIII.

Non sum nescius, Arnolde eruditissime, vbi commentarij huius tibi dedicati titulum inspexeris, animo te concitatior ac subivato forsitan dicturum esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, frenas, laqueos, catenas, iuga, & odiosum ubique nomen Vncum, id genus an ego veluti Vulcanus alter fabrilem facere iubeor? an alia queris vincula mihi superimicere, quam quibus opprimor, tot Ægyptiorum nugis, vt recta & castigata prodire possint, procurandis? Tolle tolle ista, & exquire aliquid & excude quod me deceat, vel vnde optatissimè mihi possim otium comparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullum tibi bellum intentatur, nullum paratur incommodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula possis attrrectare: q si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantum Pierium tui memorem esse, nihilq cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac commentariorum suorum diuisione, te sibi unanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarum participationem admittere herciscunda familia iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeret: sed qua simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,

Ἡ τό τε μοι χαίροντι φέρειν ὀρέο δώματα.

Sed hæc plus nimio, cum amicitia nostra simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaque indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumque sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facile discas ex eorum vnoquoque quod in manum sumptis.

DE INCVDE.

Inter instrumenta primum non iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea sunt instrumenta quæ faciendis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

Vniorem inuentum esse putaram olim, vt ad casuum damna ferendo vindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquam in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentum hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄγμων μέγιστος ἢ φοβέται τῆς ἰσχύος,
ἢ τῆς ἐλάφου πάσαι ἐλευσεν βίαν,
Strepitus nec incus maxima horrescit, neque
Mens firma quaquæ traxeris, violentiam.

Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neque vllis procellarum sæuientium tempestatibus moueamur, sed contra Fortuna quantumlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne vllus labefactandi locus illi relinquatur. Neq; aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, vbi dicit, Assiduis vno opere eandem incudem diem noctemque tundentibus, de iis qui persistente, vt Lucretius ait, labore vincunt, quod designarunt facere.

Sed

TERRA ET AQUA.

A Sed quæserit hic fortè aliquis, quid sibi voluerit Homerus sper incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularum vbiq; aërem per Iunonem intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes verò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cyprico carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τῆς θεῶς φιλολογία, Iunonem ait ab Ioue vincam catenis aureis, & incudibus ferreis degrauatam. quamuis præuè quidam Deprauatam legunt: sed longè scèdus interpretantur, dum exponunt Deuiginarem: & quod magis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, imminutam, incudibus veluti stragulis & lecto geniali prappositis, ob nimij tendoris & libidinis impatientiam (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi confingit super angelis.) Nec tamen me præterit, alicubi legi angelos quosdam deprauari, & compedibus coerceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, vt stupor iste putat, sed gratia luminèque Dei priuari. Homeri autem carmina, vnde hæc à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad.o.

ἢ ἡ μέμει ὅτι κρέμω ἐφόδου, ἐκ δευδοίου ἀμύνας ἦκα δύο, περὶ χροσίμ δε δεσπόμ ἦλα χροσίμ ἀρρυκτομ, σὺ δ' ἐν αἰθέρι κ' νεφέλαι ἐκέρμω ἠλάστομ δε θεοί κ' μακρὰν ὀλυμπομ,

λύσαι δ' ἐκ ἐδύνατο.

B Non memores cum te de summo pensilem Olympo Demisi, utq; pedes geminas graue pondus ad imos Appendi incudes, manibusque tenacia vincula Ex auro miei: aëris tu in nubibus altè Pendebas, fremuere Dei per athenæa cali Templâ indignantes, neque te dissoluere quisquam

Eualuit.

DE MALLEO.

Maleus, vt diximus, non indecenter adiungitur; de quo quidem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum autores multa reperiantur.

MALORVM IRRITAMENTVM.

Videtur verò Malleus pro malorum irritamento accipi: arma siquidem, pugiones, cuspides, & cultros malleus excudit, vnde mala tot in mortales oboriuntur. Eo etiam sunt tubæ ductiles, per quarum clangorem animemur in bellum. Eo franguntur opera, & quæ solida sunt conteruntur. Quare nonnulli diuinarum literarum interpretes Zabulum per mallei figuram intelligunt, à quo malæ omnes procedunt cogitationes, prauæque consilia, & bonorum operum perturbationes. Huc malleum hieroglyphicòs vniuersæ terræ contractum contritumque intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeque confringi quotienscunque prauis posthabitis operibus, ad rectam viuendi rationem conuertimur. Vnde ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus vestris quamocysimè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiam apud Adamantium. Zabuli verò nomen, quo Theologi veteres plurimum vruntur, idem est quod diabolus, vti Zacynthus per resolutionem Diacynthus. Theocritus, κατὰ πόλιν ἀ δίακυνθου, quod & alibi notauimus.

DE SISTRO.

Istrum in Cleopatrarum manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotumque & Regum aliorum manibus spectatur, mysticum quidem instrumentum, sed quo crepitum admodum sanorum prociebant, de quo apud Maronem legas:

Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphica fuisse dicunt. Sed denim necesse est hoc altius atque diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

Sistrum itaque, cuius vsus totus erat in motu, eam rerum vicissitudinem, quam iuniores Alterationem vocant, continuumque formandi deformandique motum indicabat: nam eius quassa-tio assiduam rerum motum ostēdebat. Cæterum quia quæri solitum à plerisque, sistri species quanam esset:

esset; pro re fecerim, si priusquam partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat fistri species orbicularis, & æquæ caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor veluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptionique obnoxia est, lunari subiicitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantque vices variabilis æui, quippe quæ sint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aëre constata, & in hanc vel illam speciem conformata. In apside verò, summo verticis loco, selem effingebant, quæ faciem humanam haberet: infra verò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Iúdis, inde Nephthys effigiem: quibus quidem figuris ortum & obitum indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas vocant alterationes & motus. Quid verò sibi feles veller, suo commentario dictum, vt scilicet Lunæ symbolum esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquam similem habeat, siue coloris varietatem, siue astum, siue nocturnam potius quam diurnam exercitationem, siue proacem admodum salacitatem consideremus. Quid verò illud quod aiunt, selem vnum primo partu edere, secundo duos, ac singulis ita vicibus vsque ad septenos vnum addere, vt tot denique tota vita pariat natos, quot in Luna dies connumerantur? Iam verò pupillarum incrementa decrementaque parum Luna consensu omnibus innotescunt. Humana verò facies nihil aliud sibi volebat, ait Plutarchus, nisi vt intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationum quæ lunari globo accidunt, habere, quando vni homini per rationem intelligere datum est.

X X V I I I .

DE TRIDENTE.

Fistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terram & mare. Si verò quis mare tantum hieroglyphicè signare voluerit, habebit ex numis vnde figuram sibi desumat.

M A R E .

In promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, vt Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitriten & Tritonas appellant. In numis sanè passim pro simbolo Maris ponitur, vt multis est locis cernere.

T R O E Z E N I I .

Aliquot verò numi tridentis nota signati, Træzeniorum indicant rempublic. Siquidem cum illi Neptunum religiosissime colerent, hieroglyphicum tridentis in numis cultus sui testimonium imprimebant. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιάς aliquando Træzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, vt apud Stephanum habetur: tamen ea sit olim aliis atque aliis nominibus appellata, quippe nunc Aphrodisias, nunc Soronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnesiacam autem hinc intelligo: nam alia est omnino Træzen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipsa Træzenis olim nūcupata. Sed vt ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regionem communem vtrique eorum esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos πολιάρδα ἢ θηυνιάδα nuncupatam, Neptunum verò βασιλέα, esseque in eorum numis vna parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput.

M A N T I N E A .

In Mantineensium etiam scutis tridentis signatus erat, quare eius vrbs ciuis per gestamen id cognoscebat, vt apud Pindarum.

L E G I O V I G E S I M A .

Spectare est Brixie antiquo in monumento tridentis in insigniū quorundam militariū medio positū, in candelabri quodammodo speciem figuratū, supra quem literæ sunt, L E G . X X . Inscriptio est, quæ Lucium Antonium Fab. Quadratū in torquibus & armillis ab Tito Cæsare bis donatū indicet.

DE ARATRO.

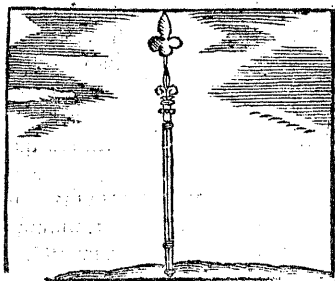
Anta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque honos illi semper habitus, vt veteres scepra Regia in Aratri formam effigiant, quo & ipsi quoque sacerdotes perinde ac Reges utebantur.

D E M O L I T I O .

Circuducendi verò aratri obseruatio non in condendis tantum vrribus reperitur, verum etiam in evertendis delendisque. Quare illud apud Modestinum Digestis lib. vii. tit. Quibus modis, &c. obseruandum, Aratro in ciuitatem inducto, ciuitas esse desinit, vt passa est Carthago. Eoque spectat Horatianum illud: primo Carminum:

Imprimeretque muris.

S C E P T R V M R E G I V M .

Hosile

A *Hosile aratrum exercitus insolens.*
Et secunda Philippica M. Tullius: Vt vexillum videres, & aratrum circumduceres, cuius quidem vomere portam Capuæ penè perstrinxisti.

A G R I C V L T V R A .

Nimirum etiam est aratrum agriculturæ frumentariæque prouentus signum, vt in numo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipio, S C I P I O I M P . cuius caput elephatino est insigne capite, quod dubio procul Africanum signat: infernè aratrum pulcherrimè factum. Ante faciem spica, inde literæ, Q . M E T E L L V S . Ab altera facie sigillum nudum, cuius dextera innititur femori: laua supra magnam spicam toto brachio exporrigitur: literæ hinc, R E G . F . C . inde, F R I V S . De frumentaria verò Africæ feracitate alibi sæpe dictum. Quod verò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & verbum Domini de Hierusalem corrigetque vim magnam populorum, vt concidant gladios suos in aratra, frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinum quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad concordiam, ad vnanimitatem comparata est. At quòd nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quæ plurima tam publicè quam priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quam ab ipsi Christianis.

DE FLAGELLO.

A V G V S T V S M E N S I S .

Bvniorem inuentum est, per flagella duo frumentaria in transversum alterius alterum posita, Augustum mensẽm indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & vindemiam, nisi hoc fiat, agricolis vix, quod agant, habentibus. Sed enim cum non eadem sit regionibus omnibus trituri ratio, hieroglyphicum hoc iis tantum inseruet, quibus id instrumenti vsui est.

I M P E R I V M .

Id receptius apud veteres est, vt per flagellum imperium significetur, quod sæpe in Consularibus Inumis eum obserues. Quinetiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod vel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cum is C. Cæsarem in Capitolium profecutus, Augusto viso affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obuerfata, cœlitus aurea carena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

T O L E R A N T I A .

Et & tolerantia symbolum per se manifestum satis flagellū ipsum, quo vno signo Laconum patientia verberibus tolerandis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantia domui conferunt, quantum sanguinis fuderint.

DE FRÆNO.

R E X .

C officio verò gubernandi regendique, habenæ quoque in Regis significatum veniunt. Hinc frænum nonnulli in fortunæ manu statuunt. Hinc plerisque locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculum. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores vsurpatum. Quia verò funem ex corio primum fuisse constat, vt naues apud Homerum επηλοισι βοέων ligantur, funes interdum habenas vocitari comperias. Et nostri Bellunenses, toto agro, validissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasque mox arcè complicato conficiunt, quos etiam rusticorum vulgus funes appellat. Quin & Virgil. vetustatis amator dixit, classique immittit habenas, cum funes intelligeret velo regendo aptos, vt Cælius Urbanus antiquus grammaticus interpretatur. Quanquam eruditissimi nostro tempore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

T E M P E R A N T I A .

Eadem porò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id equis frænum est. Iocatur in hanc sententiam Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, vbi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per vndas cæruleas estis vectæ. Camus & frænum idem sunt, quamuis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris, ac perinde totius corporis regimen. Horum significatum est, malarum incitationum coërcitio, vt exponunt Theologi eo loco. In camo & fræno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te. Dicitur autem κέμοσ ab inflexione παρα τὸ κέμαστω, quod domare est. Huiusmodi enim fræni genere desultores vtuntur ad pullorum ceruices intactas edomandas. Nempe eos porò signum ab antiquis celebratum, inigne cubiti mensura manu prætenta, neque non fræno, in hunc scilicet modum:

Ἡ Νέμεσις ἀσπὸν ἔχει τῶν πηχέων, τῶν τε χαλινῶν,
Μὴτ' ἀμετροῦντι προίει, μὴ τ' ἀζέλινα λέγειν.

de qua ita nos:

R R

*Vna manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua, hac admonet, os cohibe.*

DE TURBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriâ attraxit, quia turbinis concitatio ab habena est. De hoc autem Græci Latinique potius quam Ægyptij, quantum inuestigare potui, meminere. Quoniam verò clari admodum viri similitudinem à rhombo, qui turben est, desumpsere, quid in eo lateat hieroglyphicum, exponere visum est operæ precium.

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

Est autem rhombus, ut hinc exordiamur, lignum buxeum, vel ex solidiore aliqua arbore tornatū, plana latæque primū basi, cono sensim in angustum abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vfus eius in puerilibus ludis cum antiquissimus fuerit, Florentini, apud quos plurimum exercetur, eum vulgò Palzon appellat, vocabulo ipso vetustatem indicante. Implicatur is à cuspidē prelongo loro, atque ita ludo puerili, quanta vi fieri potest excussus, basi supernè cuspidē infernè versâ solo alliditur: dum verò ab intorto se loro explicat, in rapidissimam concitatur vertiginem, atque ita volubiler rotatus, spatii ampliter curuatis hac illac fertur: pueri superstantes flagello illum exagitant, acriq; intorta plaga imperum vehementiorem adiiciunt. Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, ut Sospater Charisius obseruauit, dicitur. Ob eam igitur concitatissimam vertiginem agitationemque, poëta mentis volubilitatem, quæ nullo possit loco consistere, ratione separari, quod plurimū in furore accidit, expressere. Atq; ita Tibullus amatorio furore exagitatus, de se dicit:

*Nam, agor ut per plana citus sola verberare turbo,
Quem celer assueta versat ab arte puer.*

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, vbi correptam furis amatam reginam nusquam consistere posse, ita luculenter ostendit, ut versus hi, vel decies repetiti, nullius vnquam tædio recitentur:

*Cen quondam torto volitans sub verberare turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent: ille actus habena
Curuatis fertur spatii, super inscia turba
Impubesque manus mirata volubile buxum
Dant animos plaga. Non cursu segnior illo
Per medias vrbes agitur, populósque feroces.*

Quoniam verò inter furoris species quinq; à Platone memoratas, amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum veneficiis adhibere: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

NEq; quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fufus, cum ex iis antiquissima quædam referantur significata.

F A T V M.

Per colum autem & fufum significati fauim, longè manifestius est, quàm vlla debeat commetatione vterius explicari: plena siquidem sunt poëtarum volumina, fatum ipsum per stamina per fufum, per colum, per fila vbique, significantium. Tris verò Parcas illas huius negocij arbitras, qua de causa vetustas finxerit, Platonem latissimè interpretarum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarum vna colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forficibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminè crediderim. Si verò tabulæ huius seriè quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, ut Clotho vestem induta versicolore, cū corona septem stellis insignita colum teneat ingentem admodum. Lachesis veste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum filia immisissis, modò hunc, modò illum torquere videatur, vtraque palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti stamine. Fila variis sint picta coloribus. Minimè verò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hefychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen verò Dei nutum, utpote firmius, eaque gratia quæ stabilis atque incommutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, ut boni operis indumentum contexatur. Quod

A Quid verò colus & fufus nouam nuptam indicet, aliquis fortè dubitabit. Sciendum autem id inde sumptum boni ominis causa, quod. Cæciliæ, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci vxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Ancidiuissimè adseruata perduravit, cuius rei mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter celsit, institutum ut nuberes virgines comitaretur colus compta, & fufus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, vbi toto territorio adhuc huiusmodi obseruatur, ut postero die quo noua nupta ducta fuerit, mane præsto sunt domestici coniunctiores sponso, cum colo & fuso, quos nouæ nuptæ offerant, armaque alia, quibus opus aliquod domesticum fieri solet. quanquam vulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere velint, hesternum quidem diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundum. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta postero à nuptiis die iubebatur à socro potere, quam illa peracerbè conuiciis etiam superaditis abnegaret. Sedenim tam peruulgatus de colo fusoque mos antiquitatem illam sapere mihi videtur.

N V P T I E.

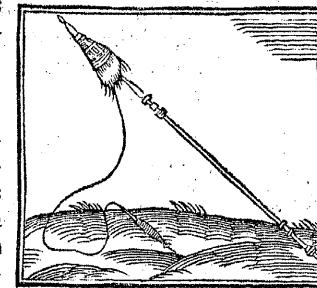

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

Separatim autem per fufum glomo obuolurum, sunt qui paulatim quid effectum intelligat, quod apud veteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur, paulatim coeunt, sensimque torquentur, & ex molli vellere linò ve per patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta sit & idonea, coalescunt.

At colus atque pensa tantum, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, vulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum vniciuque rei finem præscribere, inde etiam ficto nomine, quod, vbi fatalis aduenerit dies, nemini parcant. De vi autem earum, quam *æueris popoy* esse dicit Plato, nos incouertibilem dicere possumus, quòque pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantum, verum etiam ad animos in legum cultum & obseruatiam inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam præstent incolumitatem, duodecimo Legum libro circa finem Plato disserit: ibidemque interpretes de fixarum stellarum orbe multa. Lachesis quippe firmamentum esse (ut superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis vires fortisque inferiorum omnium contineantur. Clotho verò Planetarum cærum, in euoluendis rerum fortibus firmamento subministrarem. Atropos denique Saturnum, qui stabilitate sua eductas in effectum fortis immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur.

M O R S.

DE LAQVEO.

AEc verò Parcarum lina in opus deducta, loqueum neuere, artificique astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

A M O R.

LAqueus vel vinculum, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines conuenetur, tacitèq; aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita voluptatis ita decipimur, veluti feras quoque apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quam amantem: vnde etiam vinculum, & vincendi, & captiuum reddendi, significatum habet.

V E N V S.

Ipsi verò Veneri amoris genitrici à vinculo nomen inditum: siquidem à viere, quod ligare est, dictam ait Varro. Quod verò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphæ, pedicis circa pedes obuolutis ostendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in vincula, quò filiarum opprobria, quæ impulsu eius acciderant, vlcisceretur. Sedenim Pausanias figmentum hoc à vulgi fabula summouet, remque eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quod debeant mulieres erga viros suos in fide firmiter & constanter permanere. Nostri in vniuersum castitatem & sobrietatem ita comparandam monuere, si tali vtamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compeditibus Venerem, vinculis constringe Lyæum.

DIANA.

A pud eodẽm Lacedæmonios, Dianæ simulacrũ, quod Iphigēnia & Orestes ex Taurica regio- ne detulerunt, vitice colligatum colebatur; nempe quod eam auferentes viticũ fasciculo ob- uolutam occultauerint. Huic quondam homines forte ductos immolabant, quod sacrificij genus Lycurgus in Epheborum flagra commutauit, simul ut aram Dianæ, quod ipsa oraculo sibi deposce- re uisa erat, humano sanguine conspergeret, simul ut plagarum contemptu fortioẽm redderet iu- uentutẽ.

A pud Caphyatas Arcadiæ populos, Dianæ strangulata simulacrum, atque eidẽ templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, sed historicè, rem super ea gestam, propterea quod pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum simulacri collo iniecerunt, se Dianam suspendisse dicentes, quos Caphyatas lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos sepelire, & sacra quodannis facere, cum eorum uxores omnes abortiuos par- tus ederent: autor Pausanias.

DIANA STRAN- gulata.

FIRMITAS.

Suum uerò ἐν δελίοις Lacedæmonij pedibus uinctũ colebant, cuiusmodi uetustissimam apud eos statuam fuisse Pausanias atte- statur, ne scilicet aliorum ab urbe sua secederet, sed in ea firmus stabilis que permaneret. Cuiusmodi infania Tyrios etiam vexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obsidebantur: nam & Apollinis ipsi sui basin aurea catena religarunt, cum quidam in concionem progressus affirmasset, uisum sibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, uelle se transire ad Alexandrum: post quod vinculum iniectum, eum in super Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sedenim aliorum quoque deorum statuis Plutarchus ait Problema- tis Tyrios uincula solitos iniicere, id scilicet indicantes, quod lento gradu in scelera castigati onem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hæc eandẽ sententiam Por- phyrio interpretatur.

IUNONIVS.

Et aenea Milonis statua in Olympia fuit, quæ super discum posita uinctis simul pedibus inniti uidebatur. Malum autem Punicum sinistra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus similes apparebant, uittæque caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus est Philosophus Tyaneus, ut Milonem athletam dixerit Iunonis sacerdotem à Crotoniatis institutum, idque mitram & redimi- culum indicare. Arborem uerò malum Punicam solum in Iunonis honorem plantari.

FORTITUDO ATQUE TEMPERANTIA.

Quamquam alij eruditionis hieroglyphicæ non ignari, dicunt pedes colligatos id significare, quod fortissimus is athleta nullius uiribus ex eo loco, ubi semel constitisset, dimoueri posset. Malum manu comprehensum, digitorum eius fortitudinẽ indicare, quod identidem nullius conatu auelli posset. Porrectionem uerò digitorum eodem roboris argumento significasse, quantum illi uir- rium inesser, quod à quoquam uel robustissimo, neque inflecti, neque dimoueri potuerint. Per uittam uerò temperantiam hominis aiunt indicari: athletæ enim uires suas ea potissimum ratione custo- diebant, quod ab iis quæ corpus eneruant libidinibus studiose admodum abstinebant.

MINERVA ARCADICA.

SEMEN IN UTERO.

Saturnum Apollodorus alligari ait per annum lanceo uinculo, & solui ante diem sibi festum mensẽ Decembri: atque inde prouerbum, deos habere pedes lan- eos. Hinc uerò significari semen in utero animatum (nam à satũ Saturno nomen) in uitam grande- scere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri mensẽ, & Virgilij & aliorum testimonio, iis que rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ uinculis detineri. Sunt uerò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa sunt: uel quod fruges omnes uinculis nodisque quibusdam alternentur: uel quod in Tartara coniectus, propter, loci, in quo uersatur, profunditatem, quasi qui- busdam

A b uisdam ibi uinculis detineatur, ut deportatus. Alij fictum uolunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSVM OPVS.

Quæ uerò uincula statuis, quas Dædalus elaborasset, iniici solita sunt, id sibi uolunt, artificiose uero fuisse fabricatas, ut abire uiderentur, quocirca uinculis compescendæ essent. Meminit huius rei Plato in Menone, Dædali signa, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugam arripere: ubi uerò reuincta sunt, consistere. Proinde si quis aliquod eius habeat, & solutum esse sinat, incertam eam esse possessionem, perinde ac si quis seruum habeat fugitiuũ. Et primo Politicorum Aristoteles Dæ- dali statuas memorat, quas uulgus spontè moueri, & opus facere dicitasset. Neque defunt qui li- gneam Venerem à Dædalo fabricatam autunt, quæ argento uiuo infuso moueretur. Hinc quo- tiens opera huiusmodi & pulcherrima & absolutissima esse ostendere uoluerimus, si Platonis sen- tentiam approbemus, eorum pedibus, aut quæ oportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQUITIA.

Uniorum inceptum esse uolunt nonnulli quantius precij uiri, amorem obligatis oculis pingi: Ineque id antiquam sapere eruditionem, cum eum ipsi dicant oculatissimum. Plerique tamen ue- terum, ut Theocritus, Menander, Archilochus, & è nostris præcipue Virgilius, amori cæcitatem ar- tribuerunt, eum scilicet amorem intelligentes, cui assidua est comes nequitia. Affectum enim in tur- pitudinem cæcum esse, nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorum sensu est, intellectum concitat ad uoluptatem: ea uerò tali orta principio, quæ putat in conspectu esse bona, ea tantum concupiscit, addidæque sensui à contemplatione auertitur, neque sui compos est ut possit eligere. Impetu igitur, raptatur & in furorem fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quique ita af- fectus est, is cæco carpitur igni. Qui uerò electionis est compos, auream colit Venerem, nihilque prius curat, quam cæci stimulos auertere amoris, cæci, quia dubio procul affectus ille à sensu reclus, aut exoculatus est, aut ita oculis habet obligatos, ut nec quæ attingunt ad rem, nec sumptus uideat. Quod uerò sint qui, cæco carpitur igni, exponant, cæco, ualidiore, quia dixerit Ouidius, Quoque magis tegitur, tanto magis æstuat ignis: cur non dixere potius, cæco, intellectus & rationis lumine priuato? Id tamen actiue, quia non uidebat omnino Dido quod rueret, quod raperetur, in quantam ærumnarum tragœdiam se præcipitaret. Amat Scillam Glaucus: Scylla lupis est canibusque succin- cta, quod meretriciam proteruitatem & impudentiam ostendit. Glaucus idè uel cæcus, uel ut signi- ficantius loquamur, lusciosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur non ea etiam de causa la- queum amoris in igne dixerimus, quod ubi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueum agnoscat: ut elegantissimus ille monet senariolus:

ἔρωτα πᾶν ἰ λυμὸς εἶδε μὴ, γέρον Ⓞ.
ἐάνδε μὴδε ταυτὰ τῆμ φλόγα σέση,
σεσπεία σοι τὸ λυπὸν ἠρηπίσω βεργ Ⓞ.

quod ita Latine reddere possumus:

Fames amorem sedat: hac si non pot est,
Non grande saltem tempus efficit: nisi
Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
Est laqueus, aptes quem tibi.

Parsim, uerò poëtæ amoris retia decantant, quæ statim declinare studeamus. Nam ut sapientif- simè admonet Lucretius.

Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile est, quam captum retibus ipsis
Exire, & ualidos ueneris perrumpere nodos.

VENATOR.

Edenim cum venationis præses Diane fingatur, iure illi & laquei & retia sunt attributa, ut pote præcipua venatorum arma. Unde Psalmo xc scriptum: Libera me de laqueo uenantiũ. Et cxv canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantium. ubi animaduertendum est, apud Græcos quidem ἄρδοντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebræos uocabu- lum esse, quod aiunt significare Sidonios, populum Iudeis semper infestissimum: uenatores enim Si- donij, inquit Adatnantius. Neque ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus matet Aeneæ filio:

Media se fert obuia sylua,
Virginis os habitumque gerens & uirginis arma Spartana.
Nanque humeris de more habilem suspenderit arcum
Venatrix, dederatque comam diffundere uentis,
Nuda genu, nodoque sinus collecta fluentis.

Curque hoc uenatricis habitu incederet, causam mox infert:

Virginitibus Tyriis mos est gestare pharetram,
Purpureoque aliè suras uincire coturno.

ANNONA.

QVinctiam ipsa venationis locutio aliquid præ se fert hieroglyphicum: siquidem venatio tum victum, tum annonam, & quicquid in humanæ vitæ vsum comparatur, significare dicitur. Venatu enim primæ ciborum deliciæ comparatæ. Quare videas locum Psalmo graphi, Viduâ eius præcipuè benedicam, quod in antiquis Græcorum exemplaribus θήρα, non χήρα legitur, quod venationem significaret: ex qua locutione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicam lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendere, cum pro viduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimamque faciam, reddiderunt.

DOLI OCCULTI.

SEd vt ad laqueum reuertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatem insidiarumque indicat cogitationes. In occulto enim tendi solent insidiæ, quemadmodum & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico vate Dauide positum inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morto per insidias intentata. Nam quod laquei venatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul, enim vbi Psalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat Eucherius: Atque alibi in iisdem sacris literis de meretrice legas, vinculum in manibus eius de vitiiis: Dirumpamus vincula eorum, & proiciamus à nobis iugum ipsorum, vt contrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos vicit.

DE CATENA.

APERTA VIS.

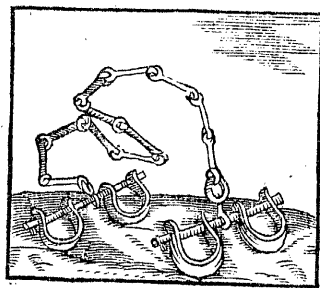
AREna verò vini apertam significat, quia victis palam iniiciuntur, neque vllam exigunt occultationem.

VITIA.

THEologi nostri veteres, catenas vitia significare contendunt, quod vitia se inuicem gignere atque arctissimè complecti consueuerunt. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse vitia, in quo vel vnum tantum fuerit in conspicuo: vsque adeo peccatum esse, transire lineam, finiuerunt. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitus attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixerunt.

SVnt tamen & maritalis vitæ indicia, propriæque similitudines scatenæ, quæ pedibus, quæque manibus iniiciuntur. Nam pedicæ vitæ liberioris progressum impediunt, hominemque intra certæ rationis ergastula cohibent, neque licentius euagari permittunt. Manicæ verò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domumque suam rectè administratam, institutam, conseruatamque velit.

CONIUGIVM.

DE IUGO.

INTER vinculorum genera & iugum est, cuius varia omnino sunt significata. Sed quoniam de maritali vinculo qui cœpimus, eidem hoc adiciemus.

PAR COPULA.

PRO vita coniugali, vel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est coniugatio & copula maximè maritalis, vnde coniugium & vincula iugalia, & parem denique conatum, curam, amorèmq; & studium in confortibus esse debere indicat, atque hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro violenta subiugatione positum reperias, vt eo loco: Sic visum Veneri, cui placet impares Formas atque animos sub iuga ahenea Seno mittere cum ioco.

Nam & subiugare, militare verbum, & sub iugum mittere, passim apud historiarum scriptores inuenias. Erat verò huiusmodi iugi species, vt in Armorum commentario diximus, ad similitudinem Π, Græcæ literæ, duabus scilicet hastis in terra defixis, tertiâque ad summum earum deligata, sub qua victi hostes omnibus armis exuti, subeuntes transire per ignominiam iubebantur.

Inuenias

SERVITVS.

INuenias & pro seruitute iugum poni, ac perinde pro fatigatione: vnde subdere colla, iugo, pro trahi in seruitutem & labores, passim apud poetas, à bobus nimirum sumpta metaphora, qui ad hoc iunguntur vt laboribus exerceantur. Hoc significato Assertor noster, qui calicis amaritudinè suis alibi pollicetur, de promptæ voluntatis alacritate loquens, suaue esse iugum suum, & onus leue profertur.

LEGES.

SVnt qui per eiusmodi dictum leges intelligi putent, quod appellatione iugi legum onus fuerit etiam à Dauide nuncupatum. Omnino verò leges pro subiugatione & imperio vicissim à Mârone dictum: Legesq; viris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, similitudine quadam colla iugo subdere videntur: & qui potentiorum arbitrio subiiciuntur, subire iugum identidem.

SVnt qui iugum significato patientiæ præferant, quo plurimum insigni gauisus est LEO X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianum illud admirari cepisset, quod solitus ille, vt aiunt, dicere, nullam homini virtutem patientia commodiorè esse, eam sententiâ ita carmini mox inferuit: Superanda omnis fortuna ferendo est.

Nullum vnquam is opus neque publicum, neque priuatum, etiam cùm ad pontificatum euectus esset, faciendum locauit, cui iugorum insignia non apposuerit, cum inscriptione, SVAVÈ, vt scilicet ad virtutis eius fructum percipiendum alacrem esse necessariam voluntatem innueret, iugumque id suaue futurum, quod libenti animo toleraretur. At contrâ nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Postea verò, cùm is rerum potitus esset, ad insigne id ea accommodata est interpretatio, quæ orta est ex re ipsa, eo scilicet priniepe iustam & clementem atque adeo suauem humano generi seruitutem obtigisse.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipsius Iouis symbolum est, iugum? Iugare siquidem Iouis inuentum esse veteres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci ζεύξυ deduxerunt. Ipsum autem aiunt primum iumenta iunxisse, vt ea in frugum saru frugalem nobis operam præstarent. Nam

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni.

Nec ignorauit hoc Naso, cùm scripsit de Ioue ipso:

Semina tum primum longis cerealia sulcis Obruta sunt, prestique iugo gemuere iuueni, Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso, Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

ABet quid simile cum iugo, cumque laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, vñionem: quare locus exigit, vt super eo quoque aliquid disseramus.

SISTERE.

CLauus utique sistendi firmandique signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quæ vbi quid faciendum decreuisset, non licere vel diis ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatiû Fortunâ ipsam, quæ rerû humanarum domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruauit, serua Necessitas.

Clauos trabales & cuneos manu

Gestans ahena, nec fenerus

Vncus abest, liquidumque plumbum.

Eodem vitur hieroglyphico Tullius Verrinis, vbi ait: Et vt hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVI verò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruæ dicatum erat, in Capitolio visebatur, præsentanei remedij ad mala quæ impendè viderentur, signum habebatur, atque amuletum erat præcipuè contra pestilentiam, eoque vim morbi sisti perquisitum fuit. Figebat eum Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator folius figendi clauus causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomen habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE
TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDI-

CAVIT ANNO POST REGES EXACTOS.
A CONSULIBVS POSTEA AD
DICTATORES, QVIA MAIVS IMPE-
RIVM ERAT, SOLENNE CLAVI
FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clausus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacra-
rum ædium parietibus, ad annorum numerum colligendum, quia paruus tunc erat literarum
vſus: isque clausus annalis appellabatur.

DE CVNEO.

Contrà verò Cuneus, quæ vel natura sunt solida, vel arte compacta, conglutinata & ap-
plicita sunt, discutit atque dissolvit, discissaque separat, & à clauo totus diuersus abit.
Ideoque inter instrumenta necessitatis, quæ fortunæ operam suam subministrat, adpin-
gitur. Super eo est igitur differendum.

DISSOLVTIO.

Posito siquidem firmandi signo, quod per clauum indicatur, vbi scilicet fortuna quippiam stabi-
liuisse videatur, cum & eiusdem munus sit, ea quæ firmissima iudicentur in humanarum rerum
ludibrium dissoluere, loco dimouere, discutere, atque discicere, additus est ad necessitatis insignia
cuneus, qui nimirum, vti dictum, dissoluenti, discindendi: atque separandi symbolum est. Et veluti
per clauum firmatum aliquid ostendimus, ita per cuneum, infirmatum aut loco dimotum indicamus.
Additum & ahenea hæc gestari manu, vt vicissitudinis huius perpetuitas nunquam defutura com-
monstratur: siquidem, vt sæpe alibi docuimus, perpetuitatem indicat æs, propterea quod rubigine
non absimitur: ideoque Vegetius probat æreos clauos configendis nauibus, quos ferreis antepo-
nit, quod eos tempore & humore celeriter rubigo consumat: illos etiam in fluctibus permanere
incolumes manifestum sit.

DE VNCO.

Væ verò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt sententiam:
siquidem vnco trahi, qui loco deieci fuerint, læsæ præsertim maiestatis rei, solitum,
apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit vnco cuneo.

DE PLVMBO.

Plumbum verò clauo perquam simile est, propterea quod eo infuso, & statua, & aliæ ope-
rum ædificiorumque moles coherescunt, & firmitate stabiliuntur, & suapte natura est adeo
ponderosum, vt etiam si non ad operis adhibeatur firmitatem: quam difficulter loco di-
moueas, per se valeat significare.

HEBETVDO.

Alioqui plumbum hebetudinis indicium est. Nam cum velocissima esse debeat mentis agitatio
in eo qui acutioris ingenij laude commendandus sit, vbi quem tardiorum ad ea excogitanda,
consulenda, constituenda, ad eunda, peragenda, quæ vſu veniunt, inspexerimus, à contatione ipsa,
vel ab immobilitate, plumbeum ingenium per cauillum exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero:
Nisi sanè in Phisicis plumbei sumus. Et pro inefficaci, & inutili, atque inani sermone, plumbeum
gladium aut pugionem plumbeum apud eundem Tullium inuenias.

Illud etiam in diuinis literis obseruatur, quod iniquitas per
plumbum intelligitur. Iniquitas enim, secundum Zachariæ Pro-
phetæ vſum, super plumbi talentum sedet, Vetus enim ponderis
modus est talentum. Ideoque Pharaonis exercitus, vtpote qui in
iniquitate permansit, tanquam plumbum in imas aquas pessum iit,
ibi que supinus in cauo profundo alueo recubuit, vt ait Adamantius.

DE VECTE.

Vid pondus significaret indicauimus: sed reliquum
est instrumentum ponere, quo magna quantumlibet
pondera facile moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

Is vectis est, per quem, artem humana industria comparatâ, quæ naturam longè vincat, indicamus,
negotiaue perdifficilia minimo conatu confecta. De vecte sanè, de quibus aliis machinis Antipho poeta
senariolo

INIQUITAS.

Asenariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa
repugnare videbatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto vecte, hyc machlio, quem
nostri Suppressam vulgò vocant, centri loco summissa, pondera supra omnium, qui rem non inspe-
xere, fidem tollimus, & eorum qui inspexere, sed causam non intellexere, admiratione, huc illuc
arbitrio nostro promouemus. Atque hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod
quispiam pondus virium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facile commouere, & hac
illacque ducere, adiuncto vectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis moræ magnitudinem con-
templeris.

DE CLAVI.

Ræstat vtrunque clausus, quod & cuneus & clausus: eadem enim aperit & claudit, hoc est,
ligat & soluit, & in manu lani præcipue statuebatur.

De qua quidem multa poetæ nostri. Sed vt figmē-
ta, vbi agitur serid, prætereamus, Fabij Pictoris,
si modò legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus,
qui Ianum dicit ad pudorem & sanctimoniam, domorum primùm
valuas, seras & clausas excogitasse, ab eoque ianuas appellatas:
vnde clausas in simulacris, in beneficij huius memoriam gesser.

PVDORE.

SECVRITAS.

Alij dicitur securitatis eius signum esse, quæ passim eo regnante
fuit: domos enim omnium religione ac sanctitate munitas
fuisse prædicant. Alij à cludendi aperiendique anni officio, quod
munus eius esse Dei putabant, clausas additas arbitrantur: quæ
de causa Clusium & Patulium appellatum. Ad huius instar Ap-
pollo cognomēto *vvev* & colebatur apud Græcos, quod ineuntis
& exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum verò eundem esse ac Solem, à multis vbi que disputatum.

PORTVNVS.

Neque tamen Ianus tantum cum clauibus, verum & Portunus cum clauis figurabatur in manu:
nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

Erat etiam olim ritus, vt nuptialibus inter alia clausis quoque mulieribus traderetur. Id aiunt bo-
ni omnis causa fieri solitum, ad parus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significa-
to in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFI-

CENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE

lis Quæ per lapidem & aliquot ædificiorum partes, significan-
tur, ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER XLIX.

Mecum reputo, Vir magnificentissime, nulla verò nan hora reputo, quantus sit tuus erga me
amor, quæ beneficentia semper extiterit, suffundi me verecundia necesse est, quod tibi nunquam
alia ratione respondere cogitarim, quam redamando, beneficentia verò hætenus immemor mihi
fuisse videar. Nam quod ad amorem attinet, commune id est cum plurimis, cum tu innume-
ros alios, imò quotquot semel allocutus fueris, ad te amandum, colendumque trahas, & iucundissimo suavis na-
tura tua blandimento novos quotidie amicos pares: adeo singularis est integritas illa tua dubio procul incompa-
rabilis. Sedenim quamuis hoc maximi faciendum sit longe maioris ponderis apud me est benignitas, quæ me
semper es tam liberaliter prosecutus: cui si parem referre gratiam non poteram, saltem eius predicatione libe-
rarem me à dissimulationis suspitione, quæ merito suboriri poterat, nisi aliquando eam confessus essem. Nunc igitur
cum labores meos Ægyptiorum hieroglyphica, quali acunquæ sint, publicare constituerim, pro amicorum
moribus & ingenijs conuenientis materia commentaria in hunc & illum distribuere consilium fuit, atque ita
hoc de Lapide & fabricis nonnullis, tibi debere existimaui, quando hodie nemo privatorum hominum fabrica
rationem, pulchritudinem & elegantiam te vno melius intellexit, intellectamque in vſum & artem euexit. Quod
si digna magnanimitatis tue fors fato aliquo tibi obtigisset, atas nostra nulli veterum in rei tam præclara am-
plificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur Lapides meos primam ædificiorum omnium materiam, cõsoque
ita tractabiles, vt vel in aere mansurum opus adificare possis, quod contra fulminum casus incolume resistat,
nullam fluviorum illuuiem pertimescat, terra motus, biatus, eructationisque omnes asseruetur: quæ si tibi aliqua
parte arriſerint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te commodis acceptis, per nugarum
meorum distributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi deſensam existimaues.

DE

D

Nteaquam ad ædificia aggrediamur, de Lapide prius dicere consentaneum est: non enim quispiam nisi materia prius comparata, fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neque fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurum erat vt verè pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur. Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nunc enim à Gentibus incipere visum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: vt apud Thraces colebatur saxum, in quo vestigium Herculis impressum esse persuasum habuère. Et Arabes, vt legere est apud Maximum Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis altera extra portam Capenam erat, qui cum siccitas temporis frugibus officeret, intra urbem solenni pompa ferabatur, & statim pluuia, vt memoriæ proditum est, cadebat: proptereaque Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, vt aqua à cælo manarent.

PERPETVITAS.

Apud eosdè lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinem, cum Iouem deglutire se crederet. Nam vetusta illa superstitio omnis, comminiscendis fabulis implicabatur. Cassiodorus, vt quæ recepta sunt ponam, meminit aruspitem interrogatum, quando imperium Romanum casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseque insuper si eueniret, vt vnquam caderet, futurum vt post xxx annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quàm apertius explicuit Maro:

*His ego nec metas rerum, nec tempora pono,
Imperium sine fine dedi.*

Atque alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerum post nouem passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captæ euerisq; Troiæ gloriam nullo vnquam tempore periturâ, vt scilicet Calchas attestatus erat, & *ἡλέθη ἔπος δλείται*, quanquã super hoc aliter alibi.

Sed vt significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus cõstat: lapidè fœderû firmitatis hieroglyphicû fuisse, quòd teste lapide apud veteres fœdera sint firmari solita, quæ vt homines rata scirent fore, fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cæterosque precatus Deos, ita se mactaret, quæ admodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quæ latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthagineasibus primùm ictò, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutissimè permanit. Et tale aliquid vlt Epistolarum, quas vulgus Familiæ vocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, vbi de histione Æsopo loquitur. Frat & iuramenti species per lapidem simpliciter, vt Athenienses iurare soliti quod Aristoteles & Philochorus subiungunt: & Demosthenes contra Cononem, *τῶν τε παρόντων καὶ ἐνα ἡμῶν οὐτάσι τὸ λίθου ἄροντες, καὶ ἐξορκιστες*. Id quod sacratissimum intra se continet veræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic verò lapis ille est, si mysticum sensum introspectias, quem non temerè propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobaucrint ædificantes, atque mox constitutus fuerit in anguli caput.

FIRMA PROSPERITAS.

Non præteribo illud, lapidem è cælo lapsum felicissimi constantisque successus in gerendis rebus aliquando fuisse signum: vt qui ad Ægos flumen visendæ magnitudinis è cælo delatus traditur paulò antequam Lysander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam continua felicitate, tam gloriosè faceret aduersus Athenienses. quamuis perniciosum augurium Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxum è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partem sub qua tyrannus cum uxore cœnam, quæ instruebatur, opperiebantur: nam paulò post ab Hellenico & aliis ciuibus fœdissimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRE STABILITAS.

Sed quod ad saxum ab ea volucre demissum facit, in Aquilæ Commentario statutam firmiter sedem per Lapidem in nido ab ea alite positum significari docuimus: quique & cuiusmodi ille lapis esset, quæque ex eo utilitates haberentur, antiquorum secuti opiniones, commemorauimus. Vt verò nunc Ægyptiorum commentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentum & stabilitatem affert: Vnde Psalmo xxxi qui Apud Hebræos xxxi est, habetur: Quia petra mea & mu-

FIRMITAS FOEDERVM.

F

& munitio mea, quippe veluti arx in rupe sita, & turribus munita. In vulgatis, robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cum nos passim Christum assererem nostrum petra nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis nostræ stabilimentum intelligimus, super qua Ecclesiam ipse suam ædificauerit, quòd verè sit diuinitus decantatum passim, Capitoli immobile saxum. Romano enim Pontifici hæc promissa sunt, quippe Petro, qui Romæ (nemo hoc inficiari, nisi imperitus, ausit) sedem fixit: cui, vt Euangelia testantur, potestas data est in orbem vniuersum: quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, non vnus inquit Ecclesiæ, non vnus prouinciæ imperium est Petro & successoribus eius demandatum, *ἡλλὰ πάσης τῆς οἰκουμένης*, sed vniuersi, air, terrarum orbis. Ad hanc sententiam facit Nabuchodonosor: somnium, quem *ναυκοδροσοειν* appellat Strabo, qui per quietem imaginatus est, se statuam cernere visendæ magnitudinis, cuius caput aureum esset, humeri & brachia argentea, ex ære venter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac saxum mox ingens, impulsore nullo, repenti iugo montis auulsam in statuam procubuisse, eamque incursum eius prostratam & attritam in puluerem abiisse, qui ventorum mox flatu dissipatus est: saxum mox adeò creuisse, vt totam sua magnitudine terram occuparet. Cuius quidem ita conspectæ statuæ significatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, vt per caput aureum diceret Assyrium regnum demonstrari. Brachia & humeros argenteos, duos esse Reges, qui imperium illud euerfuri essent, atque horum, alterum æramento similem, moturum ab Occidente in huiusmodi regni perniciem & euerfionem: Mox rerum summam ferreum excepturum, latèque omnia obtenturum. Alij post rem gestam faciliore coniectura, imò animaduersione potius oblata, ex subsecuto rerum euentu ita statuæ rationem accepere, vt dicerent aureum illud caput Assyrium quidem regnum significasse, quod primum omnium fuit in terris constitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Assyrio sublato imperio, regnum Medicum, alter Persicum constituerit. Per ventrem & femora ahenea, Alexandrum Macedonem, qui rubicundo colore fuit, significari, qui ab occasu profectus Orientem subegit: cuius regnum post eius mortem à successoribus, quos per femora possis intelligere, scissum est. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuere, Macedonumque opibus euerfis, latè sunt terris omnibus dominari. Hæc quidem illi tam verè, quàm etiam ingeniosè, omnibus dubio procul approbanda prolulere.

CHRISTVS.

Sed quod ad saxum pertinet, neque hi exequuntur, neque Iosephus explicare voluit, consultò se interpretamentum illud præterire silentio professus, quoniam ex historica lege præterita scriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi videtur subticuisse, ne quæ de Christo subsecutura manifestè conspiceret poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium sit, per saxum illud, quod vniuersam statuam, atque adeò totum vniuersi cuiusque statuæ cultum sustulit atque dissipauit, Christianam intelligi pietatem, cuius sonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram esset exiturus, pontificemque summum Petrum, & successores, non vni tantum prouinciæ imperaturum, sed, vt Theophylacti verba reperamus, vniuerso terrarum orbi leges & salutifera præcepta præscripturum: quod etiã tradit Cyprianus lib. contra Iud. os altero, cap. 15. 16. 17. Quod verò dictum est à Daniele, lapidem sine vllius manibus impulsam, id porrò eò spectare ait Hesychius Hierosolymitanus, quòd sine congressu viri & mulieris conceptus eius processit, & partus. Ita alibi: Quòd si altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de scætis lapidibus: si enim cultrum admoueris ei, polluetur: neque enim scæta, neque dolata est Christi caro ab vlla hominis manu. Apud Esaiam quoque celebre est, Christum hieroglyphicè per lapidem intelligi, vt eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem preciosum, electum, summum, angularem, honorificum: quæ omnia agnoscit & Petrus epistola prima, addito, futurum vt qui crediderit in eum, minimè sit aberraturus. Ipsa ad Esaiam verba ait Irenæus, vti non ex voluntate viri, sed ex voluntate Dei aduentum eius, qui secundum hominem est, intelligamus. Nam & quod Daniel lapidem sine manibus excisum ait, hoc idem significat: id enim sine manibus est, quod non operantibus humanis manibus, hoc est, virorum illorum qui solent lapides cædere, nulla scilicet viri opera eius in hunc mundum aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex virtute & arte constat Dei. Et apud Hebræos Psal. xxxvii, primo statim versu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præsidium meum es, quò scilicet hostes nunquam accedere potuerunt. De petra hac Tertullianus, vbi circuncisionem vtranque comparat: Circuncisis, ait, nobis petrina acie, id est, Christi præceptis: petra enim Christus, multis modis & figuris prædicatus est.

Quoniam

Quoniam verò, vt Theologi consentiunt, petra Christus est, animaduertendum in psalmis, vbi de paruulorum allisione ad petram sermo est, id nobis omnibus ita faciendum, vt scilicet cogitationes, affectuū prauorum plenas, pueriles & fatuas, priusquam adoleſcant firmitatemque consequantur deliberationeque adhaereſcant, esse quamprimum ad Christi petram allidendas, ita sentit Euthymius, idemque prius dixerat Adamantius. Hic ille omnino lapis est, vt sæpe dictū, qui ad anguli statuitur caput, quem ij reprobauerunt qui vsum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos sacerdotum principes, & vt Samaritanum explodebant, seductoremque, & nouarum rerum autorem criminabantur: cum ecce in ædificij angulum à Deo trāslatus est, ibique positus, & firmiter stabilitus, duos coniunxit parietes, Iudæorum vnum, eorum inquam qui pietatem hanc secuti sunt, & Gentium alterum, qui baptismum susceperunt.

SENSVVM EXPERS.

Præterquam autem per lapidem expertem sensus hominem intelligimus: vnde illud apud Comicum, Quid istas lapides? Et Amaryllis à Theocritiano pastore tota lapis dicitur, quod nullis amicali, vt idem ait, precibus moueatur. In hanc verò sententiam vt sanctitate ante alios mortales omnes insignis, vatesque summus, clamat in deserto, solitariōque secessu: Potest Deus è lapidibus istis suscitare filios Abrahamo: quippe de stupidis, penèque brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum sapiunt, proptereaque tanquam lapides sine sensu sunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus similes, vt in Psalmo est, euadebāt. In Exodi cantico scribitur, Verrantur in lapides, donec pertranseat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, vt intelligat de gentibus dictum, quas tantisper lapidescere supplicetur, donec pertranseat populus Iudæorum, cum illud subsecuturum esset, vt deletis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exurturæ essent, proque duro & stupido corde, viuentem, sensusque & intelligentiæ participem rationem, per Christum susceperunt. Nam & Cyprianus, epistola libri secundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abrahæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipsius verbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos marari fabulantur, ansam dedit vocabulorum vicinitas & similitudo, quibus *λίθος*, *λίθος* & *λίθος*, lapis est, *λίθος* verò populus, cum fortè existimarent tam facilem esse mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento *λίθος* paroxytonus in *λίθος* oxytonum transire potest. Sed ioci satis. Sanè apud Esaiam primo supra quinquagesimum capite in huiusmodi similitudinem legas, Attendite ad petram vnde exciti estis: quod paulò post explicat, Attendite ad Abraham patrem vestrum. Vt verò ad Euangelium redeamus, Eucherius secutus Origenem, ipse quoque de insipientibus dictum intelligit, cum præsertim alibi dicant diuinæ literæ, Auferam cor lapideum de carne vestra. Irenæus ita suscitari filios Abrahæ ex lapidibus, cum nos à lapidum religione remouit, à duriisque & infructuosis cogitationibus transtulit ad potiora, & fidem Abrahæ similem in nobis constituit atque firmavit.

DE MOLA.

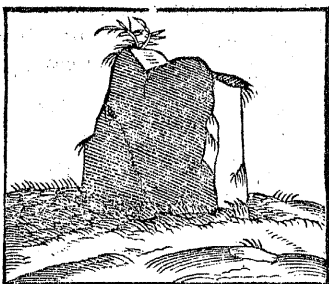
Mola lapis est, vnde molares lapides pro ingenti massa & pondere. Ipsa verò in diuinis literis hieroglyphicum habet suum minimè contemnendum.

HUMANÆ VITÆ COMMERCIA.

Sunt enim qui per molam humanæ vitæ commercia significari velint, propterea quod molæ semper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, vt singulæ opus nullum faciant: vnde amicitia nostræ necessitudines appellantur, quod vnicuique necesse sit habere amicum, cum quo sua consilia conferat, qui se mutuo adiuuent, & alter alterius officiis subleuetur. Vnde rectè, Vx soli, dictum. Eucherius locum Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, vt per molas vtrunque intelligatur testamentum (vtar enim eius verbis quæ per annorum millia in disciplina nostræ traditione receptissima sunt, & maximè propria) quarum scilicet molarum opera, labore quippe differentium, veteris Testamenti triticum in farinam, quippe pastum Euangelij conuertatur.

DE

PRAVARVM COGITATIONUM EXCUSIO.

DE ARIS, ÆDIBVSQVE ET JANIS.

Sedenim ædificationem iam incepturi, nihil prius quàm aras excitare videmur admoneri, vt quod auspiciatum esse cupimus, à diuū immortalium cultu principium assumat.

DEI SAPIENTIA.

Si tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra profiliunt: Petra, Siquit Philo, firmam Dei sapientiam demonstrat, vnde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ passim in diuinis literis, vt suo docuimus Commentario, ita pro disciplina accipiuntur, vt apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuius in solitudine affatim redūdante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

FA verò præcipua est aræ significatio, vt nostræ erga Deum pietatis indicium sit, præcésque nostras igne, vt veteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediósque ignes, dictum, quod inter humanam naturam & cælestem, ignis medium ita obtineat, vt merito dici possit internuncius. Materix autem adhaereſcit, & in sublime semper fertur, tanquam rerum omnium nostrarum cōsciū, inferiora hæc cælicolis manifestare videatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantum leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit veritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, vt si absque igne Deo preces allegemus, vix litare posse nos persuasum habeamus. Quod si, vt alibi latius disseruimus, inferiora hæc vlla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, vt pote qui & lumine pollet & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare videatur. Quamuis impia improbaque perditorum Anabaptistarum factio tempore hoc, non ignes modò ritusque sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere, perderèque conentur, sed & etiam bonos omnes, ipsumque Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata verò nimirum ara sacrificiis faciendis, & precibus allegandis, quibus diuū animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud veteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidère. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabant. Vnde Crocodilus, quod elinguis est diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cælestibus materia plentia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere viderentur, vt ignem Soli, & huiusmodi plentiaque toto hoc hieroglyphicō opere perquisita: malis vero demonibus, ne nocerent, vel vt eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carniū faciebant. Cæterum Ægyptij veteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Aegerunt verò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisque suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomceria posuerunt, quibus hostiæ de more maſtari debebant. Quāquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari oceptum, cum is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in numis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est vtraque manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, vt in Cynocephali Commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius vno latere ciconia adsit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata, inscriptio, PIETAS AVG. In numo Diuæ Augustæ Faulinæ simulacrum est, quod læua pallam sustentat, altera in ignem qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cū inscriptione, PIETAS. Est & ara posita ante signū, in cuius manu patera est libationi parata in numo Lucillæ: inscriptio, PIETAS. Eadē inscriptione pietas ipsa in Antonini numo dexterā exporrigit passam, læua in subiectā arā libat. Illa porrò passæ dextera, adorationis, vt alibi loco suo declarauimus, indicium est. Supplicationes porrò fieri solitæ, aut cum vota facimus, aut cum dānari votis gratias agimus. Hinc aliæ atque aliæ inscriptiones in numis inueniuntur, omnes tamen ad pietatē ipsam referuntur, siue diuini numinis auxilium imploremus, siue vota persoluamus. In Iulix Piæ Felicis Aug. numo signum est læua pallā in vlnā sustollens, dextera in arā porriciens: inscriptio, VOTA PVBLICA. At in Hadriani numo cernere est duo simulacra, quorum stat vnum ipsius Imperatoris effigie, alterum læua palmæ furculum tenet, dextera pateram offert Principi: inscriptio, ADVENTVI AVG. Est & Domitiani numus cum ara & igne super accenso, cuius inscriptio est, PRINCEPS IUVENTVTIS. Pulcherrima verò omnium quas viderim ara est in ipsius Cæsaris Domitiani numis, in quo ansas illas, vnde aræ nomen nonnulli volunt, apertissimè licet intueri.

PROFUGIVM.

Fuisse verò aras apud veteres, vti etiam nunc sunt, sanctioris asyli loco, nulli non exploratum est. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia salutis spe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat vxor, Hæc ara tuebitur omnes. Et M. Tullij dictum pro Roscio Comædo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accusat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorum pararis. Et Ouidius de Tristibus:

Vnica fortunæ aræ recepta meis.

SS

Aqua Athenienses ara peculiaris fuit miserationi sacra, de qua Papinius poeta, & Lactantius grammaticus, neque non Apianis in Rhetoricis meminere: & Plutarchus lib. de Superstitione, *φειξίμων βωμόν* eam appellat. In profugij sane significato Vestam pro ara poni apud Xenophontem inuenias rerum Græcarum libro secundo: *αὐτίσας ταύτην ὁ Δεραμῆνης ἀναπλήθειεν ἐπὶ τῆν ἰστῆν*. Hæc cum Theramenes audisset, ad Vestam sibi profugium parauit. Et sacrificialis ara Vesta est Polluci, præcipue verò quæ in Prytanæo fuit, vbi inextinctus ignis asseruabatur. Et triginta curiarum Vesta collocata apud Dionysium Halicarnasæum antiquitatum secundo. Tale quiddam & apud Tranquillum in Tiberio.

XII. IANI COLONIÆ.

Quod verò aræ XII Iani simulacro adsculpi solitæ sint, sunt qui ob id factum putent, quod Ianus pomceria & aras duodecim Hetrurix coloniis sacrasset. Alij aras illas XII ad mensium numerum dedicatas aiunt, quod Ianus pro anni tempore sit Romanorum religione pingi solitus. Nam de CCCXXV diebus, quos gestu manuum referret, alibi discretimus.

Rotundam ædem Vestæ Numa Pompilius Romanorum Rex consecrasse fertur, quod eandem esse terram, qua vita hominum sustentaretur, crediderit. Eam pilæ formam esse, vt sui simili templo dea coleretur. Pro eorum verò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammam intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

M V N D V S.

ET mundo eadem veteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumque eam appellauerunt, ab eo mundo, inquit Caro in commentariis Iuris ciuilibus, quæ Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem veluti Dis manibus consecratam clausam omni tempore custodiebant, neque nisi ter in anno, pa refaciebant, vt ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non, Octobris: quos dies, ait Festus, etiam religiosos iudicauerunt, propterea quod eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorum Manium essent, veluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Reipub. geri voluere. Itaque per eos dies non cum hoste manus conferebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur non aliud quicquam in Reipub. nisi quod vltima necessitas admittebat, administrabatur. Volcanalia autem antiqua monumenta in Circo Flaminiò x. Cal. Sept. celebrare solita comperimus. In alijs, Fer. Volca. n. x. Calend. Iunias. Ibi que n. litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun.

DII OMNES.

Omni bus verò Dijs, Agrippa templum rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaque de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia veterum monumenta scuit ipsa vetustatis iniuria: idque nunc Virgini Deiparæ dedicatum, magno mortalium concursu inuisitur, & ab ea qua factum est forma nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa voluerit, nulla commodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, vterius nunc de figura huiusmodi loqui super sedebimus: si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, veteres gauisos diis templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, vel magna ex parte diruta, vel nostræ pietatis diis instaurata conspeximus.

I A N V S.

IAno contrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerentur, peruiosque à frontibus quatuor aditus patefacere, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tempore clauderentur.

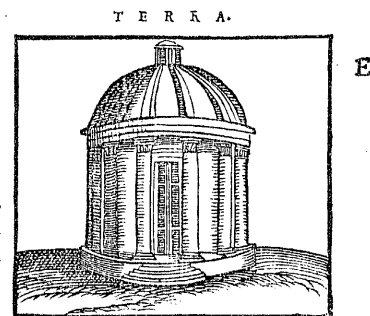
M E N S A R I I.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, vbi mercatorum conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur: de quibus Horatius:

*O ciues ciues, quærenda pecunia primum,
Virtus post nummos: hoc Ianus summus ab imo
Perdocet: hæc recimunt iuuenes dictata, senesque,
Læuo suspensifloculos, tabulamque lacerto.*

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc vnum minus dirutum in velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

P A X.

P A X. B E L L V M.

Quod verò Iani templum in numis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, tepagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantum Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: ad apertum, belli tempus, non tam ex Vergilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex numis passim in conspicio est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit verò is, vt ex altera numi parte habetur, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

Alia etiam atque alia templorum exempla multifariam in numis habentur, quæ prosequi ad fastidium potius, quàm ad delectationem inclinaret. Illud dicam, in numo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij numo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani numis templum est SALVTI AVGVSTI inscriptum. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hic nullum est operæ precium. Neque verò veteribus tantum Dis, sed & iis quos apothecosi consecrabant, templum etiam dicere mos erat: vt videre est in Antonini numo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVEDIALES QVIBVS.

TOta verò ædium sacrarum forma antiquitus pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur. Ioui siquidem, fulguri, cælo, Soli, & Lunæ, subdiales, vt Vitruuius monet, ædes quæ Græcè *ὑπαιθρα* dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, vimque ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

Mineruæ autem, Marti & Herculi numinibus, vt idem ait, virtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur: nullis quippe delicijs, neque lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neque denticulatis coronis, ac gutturalis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in viris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atque nequitiam Corinthiacæ constiruebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, volutarumque multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum varietate visu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS.

IVnoni verò, Dianæ, ac Libero Patri, cæterisque eiusdem ordinis numinibus Ionicum adhibebant opus, medio quodam inter Doricum & Corinthium temperamento, quippe quod neque horrotè & austeritatem ipsa operis simplicitate præ se ferat, neque quidem eneruatam illam mollitiem ex tot ornamentorum luxuria commonstraret.

DE COLUMNIS.

NEque quidem templa tantum, verum etiam columnæ non sine mystico aliquo intellectu fieri consueverunt, quarum & rationes retulisse non incongruum videatur: siquidem hæc haudquaquam sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum alix firmitudinis, alix rei præclarè gestæ, famæque supra mortalium conditionem ad vsque cælum attollendæ, alix captiuitatis, alix profligationis, alix opprobrii sint indicia.

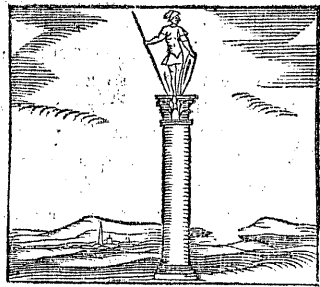
TERMINVS.

Cæterum antiquissimum fuit per columnam terminum significare, quod columellas in terminis sponere mos fuerit. Hinc regionum multarum fines terminosque columnas appellamus, vt in Hispania Herculis: eo enim vsque & imperium & labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante monte, & Asia ad Euphratem fluuium, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerunt, & eo significato Atrides Protei Menelaus ad vsque columnas exulat, apud Virgilium legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius.

SS 2

IN sepulchris verò, neque non monumentis reliquis columna- rum ratio fuit, vt cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæte- ros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione verba: Quã- ram statuam faciet populus Romanus, quantam columnam, quæ res tuas gestas loquatur: Hinc in argenteo numo videas columnã, cui mediæ ancilæ affixũ est, vrna in summo superposita, duab⁹ hinc & inde laureis appensis, quam Senatus Diuò Augusto Vespasiano decreuit. Sed vt reliquas præteream, duæ adhuc Romæ visuntur, quæ Romanæ potentia atquæ splendõris testimonium faciunt, Traiano vna, altera Hadriano erecta; ad summam quarum altitu- dinem, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circumductos commodissimus est ascensus: non enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisque fuerunt, quos enumerare nostri non est instituti: rerum enim quæ tractandæ sunt multiplicitas breues nos esse cogit. Illud admonero, quod apud Plinium legi- tur, senatum Galbæ vt primum licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, pla- cere nonnullis vt striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quod C. Menenio supra columnam statua dicata est, qui Latinos præcos deiecerat vnã cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adedõ celebris Traiani colum- na colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius numi.

GLORIÆ SVBLI- mitas.

DE OBELISCIS.

Horum loco Ægyptij suos erexerunt obeliscos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκουμ dixerunt, cui ma- ximi quique honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere Ægyptio- rum statuas, quæ antiquitatem sapiunt, graciliores esse, & truci oblongis propemodum similes, quod quidem non est artificum vel stupori vel imperitiæ imputandum, sed eor- um potius diligentia studiumque considerandum, quippe qui ita facerent, vt diuinitatem minimè corporatam esse ostenderent. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatissimus, quem in omni specie admirandum perhibent, non ita fortè reprehensionem obnoxius, propterea quod in vniuersi- tate corporum exilior fuerit, capitibus articulisq; grandior, cum is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

HEROVS.

Sed quoniam in Heroas incidimus, id minimè dissimulabo, quod Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroum statuas, & eorum qui bene de repub. meriti essent, eo maiores facie- bant, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobius. Hinc iocosum il- lud M. Tullij dictum in fratris statuam: nam cum in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatam eius imaginem confexisset ingentibus lineamentis vsque ad pectus de more pictam, erat autem Quin- tus staturæ parus, Frater, ait, meus dimidius maior est, quàm totus. Apud Virgilium verò Dido cum voluntariam mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilque à se vltioris expectari posse, quod ad apothecoseos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur:

*Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.
Cur verò magnam speret, enumerat merita:
Vrbem præclaram statui, mea mania vidi,
Vltia virum, pallas inimico à fratre recepi.*

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pa- ter, & cum Castore Follux, Deorum in templa recipi meruerunt, vt apud Horatium. Cum itaque maiores iusto statuæ vita functis fieri solitæ essent, Onirocritæ, qui, vt sapius ostendimus, hierogly- phicis adhærescunt, vbi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quie- rem, mortem illi præfagiunt affuram: & qui filium paruulum ad virilem magnitudinem imagina- tus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata vi- sui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quod corporeis claustris veluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari videatur. Sedenim illa de honoribus opinio & verior est, & probabilior.

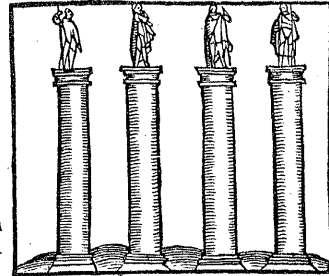
CHRISTI VICTORIA.

Illud minimè prætereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Græcos esse σηλογραφία: ali- bi aureum insigne Davidis, vbi interpretes antiquorum repetunt morem, qui columnas, imagi- nes, aut statuas iis qui strenuè feliciterque militiam exercuissent, erigere consueant. Id verò laudis victori Christo attributum, eo Psalmo declarari.

Apud

A Pud autores Græcos locum Athenis fuisse legas, Crami- cum appellatum, columnis vndeunque frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando ce- cidissent, inscriptione adiecta quo quis prælio oppetiisset.

PRO PATRIA OCCISI.

CLARITAS EX POETARVM scriptis.

Pindarus Timarcho Æginetæ Nemeis: *σάλαν δέμυ πνεύς λίθη λοκουτέου.* Ponatur alie structa saxo Candidior pario columna: vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poëta, quantum claritatis addat poëmata in præ- stantis alicuius viri laudem elucubrata.

TELESILLA.

Telefillæ Argiæ poëtica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pe- des adiectis, vt alibi diximus, quod maribus Argiuorum, qui prodierant ad bellum, ad vnum cæ- sis, scæminas armarit, & contra hostes eduxerit, eosque vrbs diripiendæ spe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris virtutis inter paucissima sæpe commemorandum.

Isocrati verò eloquentiæ magistro, statua in columna decreta est ab Atheniensibus, quod octo iam & nonaginta natus annos, ab institutione nunquam cessauisset.

ISOCRATES.

APOLLO AGYIEVS.

Conspiciæ fuerant apud Græcos columnæ quædam in con- formam desinentes, quas ante fores erigebant Apollini sa- cras, vt vero quidam dicunt, Baccho, vt plerique alij, vtrique: nam idem vtriusque numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Ho- ratius Agyicum nuncupauit. Eas nonnullas aras vocauerunt: sed columnarum omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

*Ignibus odoris ara Agyiæa nitent,
Suffitu halantes myrrha lachrymas barbaro.*

Sed cur non Græcos potius versus apponimus?

*λάμαρει δ' ἀγυιεύς βωμὸς ἀτμίζου πνεύ
σμήρως σαλαμὸς βαρβάρως εὐοσμίας.*

Ea verò de causa Agyicus dicebatur, quod huiusmodi columnæ in compitalibus vicaneisque viis erigi consueverunt: ἀγυιαὶ enim viæ quæ ab vtraque parte exitus habent.

Ex cogitatæ etiam sunt columnæ trophæorum vice, quæ vi- ctoriam ostenderent, cuiusmodi porticus cognomèto Per- sica Lacedæmone visebatur, victoriæ illius index, quam Pausa- nias Agesipolidos filius consecutus est Platæo prælio, vbi parua manu ingentes hostium copias profligauit, in cuius præclari fa- cinoris memoriam statuas habitu Persico pro columnis porti- cu subiecere.

VICTORIA DE Persis.

CARYATARVM OPPROBRIVM.

Simile in Caryatas Peloponnesi populos exemplum editum, Squorum mulieres matronali habitu, stola quippe ad pedes vsque demissa, in captiuitatem abductæ sunt, viris prius ad vnum cæsis, totius Græciæ in eos conspiratione facta, quod Persicas partes aduersus Græciam secuti essent. Historiam in exemplo posuit Vitruuius.

BELLVM.

Aliqua etiam columna belli significatum habuit, vt quæ Romæ olim erat ante Bellonæ tem- plum, super quam, quotiescunque bellum cuiquam indiceretur, hastam iaciebant, eius scilicet omnis causa, quod spes esset per huiusmodi susceptum bellum aut hostes à finibus summuendi, aut vltra præscriptos fines imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

discesseras, quam ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, ut quem ob summū ingenium, summamque doctrinam plus te uno diligere, certè neminem haberem: omnium enim voce commendationeque polissimis literis, & liberalium omnium artium studiū florebas, clarusque & celebris habebare. unde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cepit cultus, qui mox cū aetate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectumque tuum additis incrementis. Ab eo verò tempore quo bella illa calamitissima, tam aspera, tam continua, me non modo ex tranquillo eo secessu exiurbauerūt, verum tota etiam patria expulerunt, quādiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atque sollicitus fui, quod vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemisceram, & ubicunque locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Alithaum, Zauarissum, Turranios, nunc per alios amicos tuos quos doctrina nomine veneror, curabam ut meus erga te amor tibi fieret perspicissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter prestium confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfacere, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquid huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cū labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicata recenserem, pluraque id genus commentaria in amicos distribuere, tūque non in postremis esses, plantas duas insigniores elegeri, Palmam & Laurum, easque à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primū in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingenium tuum, quod ad excelsa quaque prospero euentu sese attollere contendit, cuius euectus pennis toto primū caelo Epicyclos summonisti, totque priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planeris viam complanasti. Laurum autem, quia tu re optimè in caelo gesta, ad infima mox terra loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem non ut ille, de visceribus terra Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuam admirandi vigoris plantam asportares, qua morbis omnibus, tam cognitis, quam incognitis, praesentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plantam attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, deque earum furculis amicitiae nostra firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuamque fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: tūque ut ameris ab omnibus, ingenij, doctrinaeque tuae monumenta, vno doctorum omnium ore celebrata deponant: quorum quidem operum, studiorumque tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimū & ex animo gratulamur.

DE PALMA.

Almae significata plurima traduntur, quorum praecipue quatuor ex grauissimis autoribus seligere visum est: quippe annum, mensē, iustitiam siue aequalitatem, atque victoriam: quorum significatum causae diligentius examinandae sunt. Reliqua utpote manifestiora, sponte, nulla sollicitata cura, proueniunt.

ANNVS MENSISQVE.

Causae verò cur annum Palma significaret, tris esse perhibentur, eaque omnium prima, quae sola omnium arborum per ortus Lunae singulos, ramos singulos progenerat. Atque ita etiam significatum mensis obseruauerunt, ut per singulos Palmae furculos, menses totidem adnumerarent. Par itaque ut si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis praedita figuretur. Sedenim, etiam si haec non adfuerit curiositas, annum omnino significabit, vel quantum ad mensē attinet, quod in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quae lunata esset, quam contra fascinationes pollere plurimū arbitrabantur. Lunam autem maximè cauam, qualis est cū octo & viginti dierum numerum expleuit, cornibus, scilicet infernè deiectis, mensis indicium esse in caelestibus loco suo dictum. Dianaque ipsa apud Homerum Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmam amplexata describitur. Altera causa est, quod Palma, uti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecentas & sexaginta utilitates mortalibus largitur, ideoque anni simulachrum & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalariis quinque, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quod palmæ fatus quatuor ex lignis, siue Ossa ea maluerimus appellare, quae, uti paulò antè dictum, in eius fructibus insunt, fieri solet, quae bina iuxta composita subter, binaque supernè colligantur, pronaque omnia feruntur quorum inde radices amplexu mutuo connectuntur, atque ita primi ortus promiscui coalescunt, & unus ex cunctis caudex conficitur.

Annus quoque solaris quatuor qualitatibus constat, quae tamen ita mutuo connecti videntur, ut fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, vnus quasi caudex fieri videatur.

TEMPORIS DIUTURNITAS.

Non dissimulabo quasi *πάρρησις*, quod Quintius Graecus autor asperum quendam locum, & admodum editum, superatūque perdifficilem ponit, in cuius vertice Palma confurgat, cuius in cacumine insideat virtus: ex montis vtiq; asperitate labores varios, ex Palma temporis, ut Hesiodi interpret ait, diuturnitatem innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam virtutem peruenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporibus autem diuturnitas quo conuenientius signo figuretur, quam per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiam hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Definit in aduersa niti qui peruenit

uenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

*Incipit oppositam pedibus qui reperere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Ut tenet aerei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiam rigida radice acerbum,
Molliculi glutit dulcia mella faui.
Hoc sopsiae asperioris iter Superantule pergas,
Dummodo post fellis pocula ne Etar habes.*

ÆQUALITAS.

Aequalitatem verò ea de causa significabat, quod cū initio Soli dicata fuerit ante laurum, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & victores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quae cū aequale esset victorum omnium praemium, aequalitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmæ praecium, qua multis in certaminibus victores aequè coronarentur, à Theseo primū institutum, cū à Creta reuersus in Delum applicuisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quod arbor ea folijs sit maximè aequalibus, ideoque victoribus conueniret, quod aequa eorum laus atque praemium esset.

IUSTITIA.

FRuctum praeterea reddit pari cum folijs aequilibrio, atque hinc iustitiam significari voluerunt. Praeterea incorrupta est Palmæ materies, ac propemodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neque vnquam temerè flecti aliorum quorunquam arbitrio, iustitiae administratores. Folia demū, nisi, vi tollantur, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto *ἀίσιπυλλον*, atque etiam *ἐμπροσφυλλον* appellauerunt, cū & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliae quaedam, quibus est perennis foliorum viror, succrescentibus alijs priora decutiant. Eademque immobilitas expetit in iustitia. Quod verò ponderibus resistat, & in aduersum incuruetur, facere idem Iudices debent, atque relictā bundi, seductores pellacesque omnes detrectare, neque mulieribus neque violentiae cedere. In hanc sententiam Leuitico celebrandis feriis xv mensis septimi, Palmarum furculos, quos Graeci spatthalas à gladij forma vocant, legislator sumendos praecipit. Theologi per eos iuuenescencia iustitiae germina interpretantur. Iustus enim, ait Palmographus, sicut Palma germinabit, propterea quod nihil est in vniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremum vique folium humanae necessitatis vibus est commoda, idque multipliciter, perinde ac in iis qui iuste viuunt nihil reperias, quod non vndeunque vtile sit ac commendabile.

SOL.

Neque quidem ea de causa tantū Palma Solis hieroglyphicum est, quod anni vicissitudines referat, quantum quod figuram solarium radiorum imitari quodammodo videatur. Vnde sacerdotij veteris autores, qui ut Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum virium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apulcium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorum similitudinem ostendendam, Palmæ candidae folijs in modum radiorum profidentibus redimitum.

VICTORIA.

Victoriae demū in Palma significatum, ex numis, picturis, sculprutisque omnibus vniuersam iam plebeculae manifestum est. Eaque elocutio toties vsurpata Ciceroni: Docto oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmam primus acceperit. Quam Palmam vti nam dii immortales tibi Scipio referuent. & similia. Et causam multi prodidēre, praecipue verò Plutarchus Symposiacōn octauo, quam etiam posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignum, magnum quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infra flectitur, sed aduersus pondus resurgit, & sursum nititur in contrarium fornicata. Eaque de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit victoriae, quoniam, uti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, ut vrgentibus prementibusque non cedat. Videre verò est Palmam caudicibus sursum versus collectis in numo Neroniano, ubi idem ipse aprum impetit veru, victoriae nimirum, quam de confecta fera consecutus esse, hieroglyphicum. Et felicitis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium transtulit, utque coalesceret magno opere curauit, Caesaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter sylvas, quas caedebat, repertam Palmam conseruari ut omen victoriae iussit. Ad haec Caesarianae victoriae aduersus Pompeium in Pharsalia praelio commisso Trallibus Palma ostentum dedit, in exorta repente eodem ferme tempore, quo haec gesta sunt, penes Caesarianae statuae basin, quae in templo Victoriae dicata erat: quamuis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atque huius generis ostenta multa apud veteres memorantur. Minimè verò praetereundus est numus aereus cum ingenti Palma, eaque daetilis fecunda, cuius inscriptio est, A. L. A. E. quae dubio procul victoriam Alexandriae Aegyptiacae significat: quod ut magis explicetur, ab altera facie spica est cum inscriptione ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

I V D E A.

Desumuntur hieroglyphica plerunque à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: vt Cyrenaica per Silphium, quod in Batti numis cufum videas. A Palmæ vero feracitate ludæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi numis passim videre est eius prouinciæ simulacrum arbori Palmæ adalligatum, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi verò inscriptio est Cælaris Vespasiani, atque ibidem IVDÆA CAPTA, moesta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signum est, quod dextera altè innititur pilo. laua sceptrum gestat, læuumque pedem iacenti galeæ superponit.

I A C T V R A.

Contrà verò, vel deiecta, vel casu aliquo vitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: vcluti ænea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentum. Paulò antè quàm aduersus Syracusanos mouerent, infausta signum expeditionis fuit, quod eius fructus, qui ex auro constabant, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosque partim deuorant, partim deiecerunt.

N V P T I E.

Sed cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuiis hoc superaddit ornamentum, Palmæ quippe veluti fornicibus ductum, pontem fluuii superiniecit. Nam cum Palmæ alia mas, alia fœmina sit, inuicemque maritali quadam copula coniugentur, maresque attrahant ad sese fœminas, neque illæ congressum, quantumcunque adniti possunt, aufugiant, sed vltro ramis ab vtraque vicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuii oppositas è regione statuit. Hic verò mas amore correptus plurimum incuruatur, altèque sese supra fluuium protendit. Fœmina verò, quantumlibet procul sita sit, neque apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studium præ se fert. Aquam itaque quodam veluti ponte coniungunt, difficili tamen & inaccessu transitu, propter foliorum asperitatem. Hanc utique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & conjugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturæ gremio desumpsum, summa etiam cum venustate descriperit. Quò verò maior huic argumento sit fides, cam palmarij diligentiam adhibent, vt mares eo saltem intervallo à fœminis distent, vt puluis ventorum statibus à folijs sublatus in fœminarum folia incidat, quod satis ad fecunditatem facere compertum est. Sed mirum dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, vt neque puluis, neque aura, odorve eius ad eam permeare possit, excogitauerunt coloni funem à mare religatum ad fœminam vsque producere, atque ita quasi maritali vinculo copulatam, masculo viru. clanculum per funem irrepente fecundam fieri, quæ prius in ea sterile secebat solitudine. Diophanes autor Græcus, Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmæ amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices versus eum porrigens, modò verticis in eum proclinatione, fructum ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantem huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque contingat, mox ad amore perditam rediens, eam amplectetur, attrahetque manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ verticè imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem vir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè inutilis, & quem fabulas pro historia, de re maxime suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem vnum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu sterile permanerint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alteram altera contueri poterat: vbi verò tantum adoleuere, vt sese inuicem conspiciere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu dissidentes, fecundicare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus?

Brundusij latis longè viuet ardua terris

Arbor, Idumæis vsque petita locis.

Alterà Hydruntinis in salibus emula Palma,

illa virum referens, hæc muliebri decus.

Non vno creuere solo, distantibus agris,

Nulla loci facies, nec socialis amor.

Permanit sine prole diu, sine fructibus arbor

Vtraque, frondosis & sine fruge comis.

At postquam patulos fuderunt brachia ramos,

Capere & cælo liberiore frui,

Frondosiq; apices se conspexere, virique

illa sui vultus, coniugis ille sua,

Hansere & blandum venis sitientibus ignem,

Optatos factus spontè tulere sua.

Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,

Implere suos melle liquente fauos.

Est

A Est idem amor in pistaciis, ex quibus semina cum panguntur, mas & fœmina committi debent coniunctis naturis, ita tamen vt mas ad Fauonium dorsum vertat, vt monet Demageron.

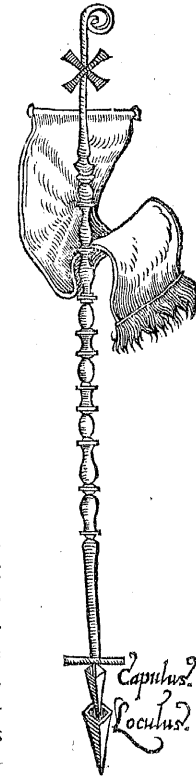
I N N O C E N T I A.

Nest Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait viriditatem pueritiæ, atque naturalem eius innocentiam, quam à vitæ primordio receperimus, seruandam esse, & vt fructum nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idq; de Assertore nostro piorum conuentus canere, Iustus vt palma florebit. Tardè verò proficit Palma, sed diu in viriditate persistit ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum venit, auctaque iam & propagata, statura nimirum diu.

P I O R V M V I T A.

Significat & piorum vitam Palmæ species, propterea q; sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticum scabritie perplexitateque visu minimè iucundus: superior verò pars visenda, tum trunci tum ramorū amplitudine, amcenæque pulchritudine viriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis videtur, sed in mirificam demum exit morū virtutumque pulchritudinem. Sed cur non ipsa Eucherij sanctissimi doctissimiq; viri verba subtexam, in hanc sententiam? Habet quiddam aliud Palma, quo à cunctis arborū generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terram vasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quātum paulisper sublimior, tanto in altū redditur subtilior. Palma verò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cōturgescit. Quibus itaq; alia arbuta nisi terrenis mētibus assimilari possunt, inferius vasta, superius angusta: quia nimirū omnes mortaliū in hoc seculo degentiū delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in cœlestibus debiles. Pro tēporali enim gloria vsq; ad mortē appetitū desudare: pro spe verò perpetua ne parū quidē in labore subsistit. Pro terrenis lucris quasi libet iniuriæ tolerat, & pro cœlesti mercede vel tenuissimas vnius verbi cōtumelias ferre nō possunt. Vt terreno iudici totos dies assistat, fortes sunt: in oratione verò coram Domino, vel vnius horæ momēto lassantur. Sæpe nuditatē, vigiliis, famē pro acquirēdis diuitiis & honoribus tolerat, & multa se abstinētia cruciat: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauissimū ducit. At cōtrà ex æqualitate Palmæ designat iusti, qui vita proficiūt, q; nequaquā in terrenis studiis sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atq; distātius studiosos se Deo exhibēt, q̄ seculo fuisse meminerūt. Retē itaq; vt i supra dictū, Iustus vt palma florebit. Illud addam ex sextis Hebræorum castris apud Hieronymū: Veluti xii dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, xii indicatū Apostolos, de quorū fontib; aquæ deriuatæ, vniuersū terrarū orbis ariditate affluētē irrigarūt, ita Palmæ numero septuaginta cibū ostēderunt, quē mortales à totidē secundis Apostolis appositu essent accepturi. Cibus enim doctrina, vt sapius dictum.

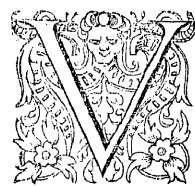
B Quoniam verò Crux Domini, quæ Palma ea est, in quā ascensurū esse Dominū Prophetæ prædixerāt, longo stipite & in altū surrecto, in trausuersumq; latè porrecto fuisse fertur, significasse etiā videtur illud antea dictū, Cum exaltatus fuero, omnia traham ad me: ipsa enim manuum extensio duos populos, Israëliticum & Gentilem ad Deum trahere, & in vnum congregare videbatur, vt seniores dixisse scribit Irenæus: nō ab re fuerit, vt piis quacūq; ratione possumus satisfacere studeamus, signum id & victoriæ & salutis, quo pacto pij veteres figurarint, adscribere. Contus erat prælongus, cuius apex in p Græcæ literæ similitudinem incuruabatur: inde paulò infra p Græcæ identidem litera sua insignis decussatione addita erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signū faceret bacillus transuersus, cui velū aut mappula solebat appendi vexilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorū characteribus signata erant, CHRISTVS PASSVS, aut CRUCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentōq; aliquo, vasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut aliis gestaminibus castrensī more altero super alterum suffixis subiiciebatur, in hūc scilicet modulum. Quod vltimo loco subieciimus, forma loculi est, in quē vexilla figebantur, de quo alibi plenius. Agitè verò qui signum hoc sequimini, & in eius impetium iurastis, salutem vobis atque victoriam inde certissimam pollicemini. Non enim tumultuarium hoc, aut temere concitatæ cuiuspiam multitudinis fortuitum est signum, quod elementa porro omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quæ licet, exprimere conantur. Dissecatur terra punctis septuor, à quibus ductæ lineæ crucem figurant. Puncta, Oriens & Occidens, Quæterio, Meridies. Sanctius in ea animal Homo, brachia cum precat in crucem extendit, vel saltem pectus signat à fronte ad vmbilicū, vt descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexteram papillam (in dextera enim bonorum operū motus) crucē delineat. Per mare verò quæ volitant navigia, si optatum cursum arreptura sint, antenas malo in crucis effigiem applicant: quæque cœlum alites secant, passis alis crucem ostentant. Nos igitur faciem & pectus cruce signati, tutius & animo-

fuit

fius vnumquodque virtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationum inundationes transeamus incolumes, præpetique volatu supra coelum attollamur, adminiculo signoque crucis omnia feliciter executuri, stratisq; & superatis dolosissimi hostis insidiis, eiusq; conatibus euerfis, in Domini nostri cruce tantum gloriati, trophæa, more veterum, vi storiarūq; triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

DE LAURO.

Vlgatum illud est, Laurum Apollinis insigne perhiberi, eiusque fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari. Neque tantum ea de causa, quod Laurus in ore palumbi vim medicam indicet, quæ plerisque volucris præsentaneo est remedio, quantum quia sit, vt Eusebius ait, ignea, ideoque à dæmonibus maximè odio habetur. Vita præterea resonat, quod quandam prædicendi vim habet. Ignispicium enim non tantum splendore, verum etiam crepitu portendit, frequentissimo poëtarum omnium assensu. Ferunt verò Empedoclem, qui animam esse igneam statuebat, Lauri natura considerata dicere solitum, si homini sit in animalium quodpiam transmigrandum, optandum maximè vt in leonem rranfiret, commodissimum enim id animæ quæ hominem incoluisset hospitium futurum. Sin verò arbor esset subeunda, in nullam commodius quam in Laurum fieri transmigracionem. Pindarus atque Callimachus Apollinem memorant interfecto Delphico dracone lauream induisse quasi supplicem: erant enim supplices coronati apud Veteres. Aristophanes dominum & seruum oracula consulturos coronatos inducit, Pluroni. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesque in illum solennes, magna olim corona dicebantur, vt tradit Tertullianus. Lauream itaque Apollini & Baccho sacra, illi vt Deo telorum, huic vt Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturnius, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionem Acalonitam, Lauro ad dormientium caput apposita, vera videri somnia. Id ipsum Antiphonem, Philocrum, & Artemonem, qui de somniorum interpretatione scripserunt, asseuerasse comperimus. Neque quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quod *δαφνη* intensiois particula, & *φανεμ*, quod loqui & canere est, in compositionem accedant. Apud Hesiodum interpres Theogonia, Laurus ait *ερεργειν* *αποδς* *της* *επιθεσιασμις*. Hinc vaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis. Et qui bella sequebantur vates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIUM.

Quocirca non imperitè Aphonius Laurum vaticinij symbolum esse dicit, quam *μαρτυριου* *φυτον* Dionysius in præceptis de Panegyricis scribendis appellat. Nam quod vates *δαφνηφοροι* vocarentur, non ex eo tantum, quod ille dixerit, Laurumque momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic vsque sacras innoxia Lauros vescat, desumptum est, verum etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, *δαφνην* *φωρον* *δδδνη* *αριετο* *σολμ*. Eodem modo Lycophron, *δαφνην* *φωρον* *φοιταζου* *επ* *λαμιαυ* *δπα*. Porro Daphnem puellam, vt Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, vt aiunt, certissima sit dare solita.

CUSTODIA.

Pro custodia verò Laurum poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui veteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificiis, & in locis vbicunque vel sacra, vel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei non ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediàmque tuebere quercum. quod ita mihi libet interpretari, vt ad ciuicæ coronæ sospitamētum & tutelam statueretur: id quod ex numis quibusdam intellexi, in quibus ciuica posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, **OB CIVES SERVATOS.** Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum vno literæ circumductæ, **C. GALLVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF.** In altero, **L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF.** Quid verò sibi velint elementa illa, quippe a triplex, & b geminum, si quis quæserit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Faciundo. Inueniuntur verò & in Augusti numis, & alibi. Eadem verò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamuis nonnulli arboreas ipsas fatas putant, quia ita scriptum à poëta sit:

*Postibus Augustis eadem fidissima custos,
Ante fores stabis, mediàmque tuebere quercum.*

Idem sibi vult numus argenteus in quo duo Lauri furculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis **S. C.** Nam ab vtraque columnæ parte in albo singulatim literæ **E. X.** adscriptæ. Altera inscriptio est, **DI-VVS AVGVSTVS VESPASIANVS.** quod apothecosin ipsam sapit. Sed ex his satis superque est ostensum, Laurum pro custodia & tutela poni, & eorum que perpetuò sospitari, conseruari, ac viuere vo

re volumus, signum. Accedit & illud ad sospitamentum, quod eius arboris folia fulmen non icit: eaque de causa Tiberius, cum fulmina coruscationesque supra modum expauesceret, caelo turbido Lauream sibi solitus est imponere, non secus ac eadem de causa Augustus ex vituli marini pelle cingulum gestare.

POETICA VIS.

Quæ quidem perennitatis aut diuturni temporis vita cum à nullo magis, quam à poëtis ipsis expetatur, meritò Laurus vnà cum hedera, cuius circa vetustatem opus omne, poëtis dedicata sunt: aliorum enim scriptorum autoribus non tam fama quam vtilitas etiam quærita sola poëtis gloria, & victuri nominis cupiditas insita est, nec, vt eleganter & verè dixit Ouidius, petitur sacris nisi tantum fama poëtis. Quod verò datum sibi laureum sceptum à Musis canit Hesiodus, laborem & diligentiam scribentis indicat, propterea quod veluti sunt amara lauri folia, ita virtutis sudor, vel ipso eodem teste laboriosus. Vnde chartas Cornelij laboriosas Carullus pro magna laude celebrat. Nam cum Hesiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, verisimile est eum non sine magna difficultate proficere potuisse. Ita enim Zezes, quod Musæ nouem cum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonstrant.

AUTORITAS IMPERATORIA ET TRIUMPHALIS HONOS.

Esse verò Laurum insigne triumphantium, non ex eo tantum quod apud Ouidium legitur, *Tu ducibus latis aderis, cum lata triumphum
Vox canet, & longas visent Capitolia pompas,*

quantum ex multis veterum monumentis innotescit. Illud quoque satis constat, Imperatores triumpho Lauream ad Iouem Capitolinum ferre solitos, atque eam in eius gremio relinquere. Laureata verò Imperatorum capita in numis passim habentur. Atque hic non incongruum fuerit ea, quæ de Laureto, vnde triumphaturi laureas sibi decerpere conserant, memoriæ prodita sunt, repetere. Liuuiam quippe olim post Augusti statim nuptias Veientanum suum reuulsisse, ibique tum illi gallinam albam, quæ ramulum Lauri rostro tenebat, à præteruolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremium demissam: cumque nutriti alitem, pangique ramulum placuisset, tantam pullorum sobolem prouenisse, vt Tranquillus ad sua vsque tempora villam eam, Ad Gallinas, vocitatam attestetur. Tale verò Lauretum fuit, vt triumphaturi Cæsares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitque mos triumphantibus, alias confestim eodè loco pangere. Adeò verò Laurus triumphantium propria fuisse videtur, vt obseruatum sit in huiusmodi Laureto sub cuiusq; obitu arborè ab ipso institutâ elanguisse. Ex quo etiam prodigij causam intelligas, quod Iulij Cæsaris cædè præmonstrauit, cum pridie Idus Martias auis Regaliolum cum laureo ramulo Pompeianæ Curiaë sese inferens, à varij generis volucris ex proximo nemore persequentibus ibidè discerpta est. Nouissimo verò Neronis anno, in quo Cæsarem progenies defecit, sylua illa Veientana radicitus omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarum erat, interiit. Tali portento fuit Alexandro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quæ in palatio cuiusdam ciuitatis à qua proficiscebatur ad bellum quod contra Germanos parauerat, subito collapsa, mortis itidem eius indicium habita. Cõtrà non temerè boni ominis Lauri folia, quæ circa Pompeij fauces illigata fuerant, cum longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo, in vico quodam Galatiæ cum Lucullo in colloquium descendit, detracta, & à Lucullianis historibus recentia & viridia, quæ penes eos plurima erant, liberaliter suffecta: quod summam gloriæ rerum à Lucullo gestarum ad Pompeium transituram interpretatum est, vt paulò post subsecutum. Et Romæ lamentabunda Luculli vox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PURGAMENTVM.

Sextus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, vt quasi purgati à cæde humana intrarent urbem: proindeque suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitam fuisse, vel quod medicamento siccissima sit, vel quod omni tempore viret, boni ominis causa perpetua reipublicæ viriditas hinc oprabatur.

VICTORIA.

Quantum ad aruspicinam pertinet, Laurus victoriam aliquando præmonstrauit: vt ea quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborem, intra vnum annum Persicum ipsam incremento mirabili superauit: vnde aruspices futurum prædixere, vt puer is olim Persas cuiinceret, quod euertu postea comprobatum est: sub eo enim primò Persæ serui apud Romanos fuere. Quare apud Virgilium ex ea desumptum doctrina legas de victore: Viridique aduelat tempora lauro. Notum illud est, solitos esse Imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, victoriarum & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

*Non ego vitrices Lauro redimire tabellas,
Nos Veneris media ponere in æde morer.*

Apud Marcellinum, vbi de vanitate Constantij loquitur, suorum ducum victorias sibi adfiscientis, laureas literas misistatas inuenies. Quare Plinius xv Laurus Romanis præcipue lætitiæ victoriæ

rumque nuncia, additur literis, & militum lanceis, pilisque. Vnde legere est in Pompeij gestis, cum is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia, aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorum cuspides Lauro coronatas, ex quo leta nunciare antequam literas redderent cogniti sunt. Michridatem enim sibi mortem consciuisse nunciaturi venerant. Victores Delphis Pirhiis certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quæ Delphica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè viridior est, maximis baccis, atque ex viridi rubescentibus: vnde nonnulli commentati sunt, in quatuor certaminum præmiis quæ recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum videas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IURGIOSVS.

Quod verò iurgiosum notari per Lauri ramum alicuius manu prætentum nonnulli dicunt, Græcorum commentum est, non Ægyptiorum: idque desumptum ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramum quicumque decerpisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abiceretur: quod traditum est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sedenim particularia hæc inter hieroglyphica locum non habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id vniuerso generi competere, vnde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

Quæ verò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intententur, vt apud Sudam legitur, non ea tantum causa est, quod contra venena pollere Laurus creditur, sed huc iaciunt ea omnia, quæ superius recitauimus, vbi tutelam & custodiam per Laurum significari docuimus. Quin & Æsculapii caput Lauream redimitum non alia de causa dicunt, nisi quia ea arbor plurimorum sit remedium. De medicina verò diuinitus reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ rostro ostenderetur, in alitis eius Commentario diximus. Præstant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, si sicca grumis immisceantur, aut supernè sternantur, diuque à vitio conseruant, vt Demagerontis præcepto admonemur, in iis quæ à Constantino Cæsare selecta sunt. Quin Romani, vt apud eundem Cæsarem, Laurum boni genij plantam sunt appellare soliti: persuasumque habuere, locum vbi Laurus esset, neque à sacro villo morbo, neque à dæmone infestari. Et salutaris omnis gratia folia ipsius à populo Calendis Ianuarij magistratibus offerebantur, vnà cum caricis.

DE CEDRO.

De Palmam & Laurum pro Poëtis, & Cedrum & Myrtum a diungere gloriosum est, cum de præstantibus insigne dictum illud proferri soleat, Et Cedro digna locus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum est, quia materia eius neque putrescit, neque cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabricata est. Et Cedro digna loci dicuntur illi, qui ea scribunt quæ nulla temporis iniuria sit abolitura.

EXCELLENS.

Alibi diuinis in literis excellioris potentie viros indicat, Psalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc est potentiores. De medulla verò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ Commentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

Artem quidem exploratum est omnium ferè poëtarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto significari. Arbusculam eam omnium delicatissimam aiunt, perpetuo tam virore spectandam, quam foliorum specie, suauissimoque odore præstantem: vt non immeritò sit Veneri deæ omnium delicatissimæ dedicata, vnde meruerit Pelops Hippodamiæ nuptiis potiri certaminis victor auxilio Veneris, quod ei simulachrum ex pullulante Myrto fecisset.

VENVVS.

Nam qui Venerè pingunt, libèter illi myrtæ coronam imponunt, quo coronatam eam in iudicio Paris astitisse, Nicæder ait Alexipharmacis, atque ea de causa huiusmodi arbusculam & Iunoni & Palladi odio habitam in posterum. Apud quæ animaduertas Dictynnam Palladè appellari, quauis glossemata quædam aliter exponant. Neque verò dissimulandum, Myrtum pudèdi muliebris habere significatum, vnde apud Aristophanem legas, ἡ δὲ τῆς μύρτου θύγεις ἑώνη, ἔστι δὲ λόγος σπονδίας ποτισόμεθα ποτὴ τῆς ἑλλάδος, quod ita reddemus: Neque rem aggredi venerem, priusquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendam muliebre ponit, lasciuo quodam moru interim subsultantem: quod forsitan spectat Aristophanicus ille iocus, vbi chorus senum Lystrate ait: Eufem posthac gestabo in Myrti ramo. In commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam mulcis modis Faunus pater sollicitauerit ad stuprum, cum eam paternæ petulantie reluctan-

tem

tem modò virga myrtea verberaret, modò vini tormentum adhiberet, mox in anguem conuersus spiritus totam implicuerit, atque ita voti compos euaserit. Ibi que virgam myrteam, nequitie imaginationem, vinum mentis hilaritatem, anguem multiplices voluptatis nodos hieroglyphicè significare ostendimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli rabe peredit,
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

O V A T I O.

Myrtea verò corona triumphantium militum capiti gestata, rem bellicam sine sanguine confectam significabat: vel cum quid bello non indico per occasionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, non triumphus, atque ita myrtea utebantur corona, facilitatis indicio, cum in triumpho ob victoriam cum labore partam lauream gestari solita esset, de qua superius.

H I L A R I T A S.

Enim fuit in conuiuio eo circumlata ramo vnumquenque discumbentium ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuiarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant suas: quem morem Sympofiacis Plutarchus latè disputauit. Et Horatius adueniente verno tempore, quo se vndecunque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait viridi nitidum caput impedire myrto. Atque vbicunque conuiuiorum lætitiæ celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

ARMA BELLICA.

In prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ sese obtulit, corneis virgultis, & Myrti densis hastilibus, ad euulsionem sanguinem stillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus virgulta hostilem illic esse locum significari dicit, quippe quod duo ea genera lignorum hastilibus bellicis apta sint, proindeque pacis auspiciam nullum illic esse potuisse. Ac per hoc sacrificanti in nouæ ciuitatis causa, portendit, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infestum sanguini. Sedenim crediderim ego potius Maronem nostrum locum hunc de sepulchrali myrto mutatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophrastus ait ad Circeum in Italia locum esse eminenti quodam situ, densissimo variarum arborum nemore, sed arborosis præcipuè myrtis densum, vbi parvus visitur locus, quem incolæ Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui supini hominis mensuram non excederet, myrtos coronarias nasci, minutis quippe foliis, & odoratoribus quam larifoliæ sint, neque alibi toto tractu eas, quam angusto eo spatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris est, de qua Pindarus Isthmiis, vt in Cupresso diximus.

ἔθθα λαδοθεῖς κέρα μύρτου ἔθ' ἀνήρ.

Thebis enim qui vicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de causa, inquit interpres, quia funebris est. Iolaum enim heroem Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

AMORIS VVNERA.

Est Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Træzenis latissimè prouenit: per hanc amoris vulnera, mœroremque ipsum, quo plurimum amantes ex desiderio concipiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina viri. Alij (dicenda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coërebat, ea foramina processisse: de quo, vt nullam esse fabulam tam ineptam, quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo videndum.

G A N Y M E D E S.

Sunt qui per myrtum Ganymedem referri putent, quod persuasum sit eam ibi lætissimè natam, vbi puer is pedum vestigia pressisset. Argumento esse locum in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatum, quod ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidemque Myrtos pulcherrimas, atque admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus confectum aiunt, quod iusulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quam deditissimi, pudore omni posthabito. Id quoque apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

In numis aliquot aspiciere est Papyrij caput myrtea corona redimitum. Significat id Sardos ab eoa in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriam myrtæa ipse corona vsus est.

TT 2

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM

VICINOV DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVER-

cum, Hederam, Ferulam, Milacem & Amygdalam significantur,
ex facris Ægyptiorum literis, Pierius
Valerianus.

LIBER LI.

Hæc verò tibi Quercus tua, honoratissime Hieronyme, quam ex Ægypto aduectam tibi dari tanto-
pere cupiebas, neq. id immeritò, neque temerè: nam cum ea arborum validissima vulgò à robore no-
men consecuta sit, siue potius vires ipsa ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquiserint, cui
potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarissima Roboro stirpe prognatus, duorum atate nostra ma-
ximorum Pontificum, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarissimum quæque eorum decorare videtur.
Nam Sixtus Saone ortus cum veluti postliminid Taurinum veterem patriam studiis sternerem reuississet, maio-
rum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantum
enim virtute & disciplinis optimis profecit, ut vel ante atatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè
consecutus: mox doctrina & præstantis ingenij nomine Sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo
negocio fuerit ad summum Pontificatum euectus, ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulo post successit, proge-
niem vnde fuerant oriundi, honestissimis titulis & honoribus ornauerunt. Sed ne singula referam quæ & alias
à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nonne Roboreos semper magni
fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerunt: eiq. adeo ipsum sapientissimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus
eius filius, singulari humanitate sunt amplexi: quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq. eruditionis
nomine gratius in primis extitisti, eiq. opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia non auarè
cæpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atque industria vti in animum in-
duxerit. Itaque non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq. in dies magis ac
magis accessurum esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hederam quoq. se illi applicuit ad ornamen-
tum, proq. septo Myrtus, & Ferula, Milaxq. cum Amygdalis accessere, quibus venuste adium tuarum hypæthron
poteris conuoltere, amœnioribusq. umbris festiue admodum opacare. Vale.

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

QUÆ inter coronarum genera quæna in primis celebratur, quæ civis in bello seruati signum
magno apud veteres in honore semper habita. Cur verò civicas ex Quercu fieri sit insti-
tutum, plures enumerantur causæ. Alij enim dicunt honorem Arcadibus attribu-
tum, quos oracula solita sint ob vetustatis honorem Glandiphagos appellare. Alij ea de
causa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij quia Ioui sacra
sit in cuius tutela sunt ciuitates, congruensque haberi, ut qui ciuem seruasset, ea coronaretur fron-
de, quæ ciuitatum omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, ut Max. Tyrius tradit, al-
tissima Quercus deligebatur, eaque erat louis signum. Sunt qui eam tradant primam plantarum
omnium genitam, atque ita populorum altricem fuisse, & primariam oraculorum autorem. In numo
quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΟΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto,
& rami duo querni in coronam flexi, quæ dubio procul Epirotarum mopera glandes Chaonias, &
oracula Dodonea significat. Quantum verò pertinet ad seruatos ciues, quamuis in Lauro de G. Gal-
lij & L. Næuij Sardinii numis rem explicuisse satis esse possit, non importunè tamen loco hoc repe-
teretur quòd Ouidius de Quercu ad Laurum dixit, cum in arborem eam Daphne transmutaretur:
Mediamque tuebere quercum. In numis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo
laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incurua-
ti: literæ, OB CIVES SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam
eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

*Postibus Augustis eadem fidiissima custos**Ante fores stabis, mediamq. tuebere quercum.*

Quamuis nonnulli arbores ipsas eo gestu latas fuisse putant. Libet autem & aliorum quorundam
addere monumenta. In numo C Caligulæ ciuica tantum cum glandibus spectatur, in quo literæ
sunt huiusmodi, S. P. Q. R. P. P. OB CIVES SERVATOS. In Sergij verò Galbæ Aug. numo ciuica
eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. O. B. C. S. Eadem in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ li-
teræ sunt, S. P. Q. R. O. B. C. I. V. S. E. R. In numo etiam quodam aureo, & aliis plerisque obseruavi, ci-
uicam hanc Neroni etiam ex s. c. dedicatam: quamuis alia non ad sit descriptio, idem tamen est si-
gnificatum. Eodemque s. c. Anronino numus datus est cum porca foeta & natis sub vberè, quibus
imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimum pascatur, vnde antiqui omnino
cibi

A cibi admoneamur: quam causam Plutarchus præcipuam putat in ciuicæ coronæ dono: quamuis pri-
mas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, & in cuius tutela, ut dicebamus, sunt ciuitates. Videas &
in numo quodam Augusti Cæsaris, quercus arbores duas cum ingenti patina in medio ea. um sita,
circa quam literæ sunt ad quadrati posituram S. P. Neque sum nescius ciuicam etiam ex Illice fieri
solitam: nam & ipsa glandifera est: Cæciliumque Comicum poetam coronam ciuicam iligneam ap-
pellasse: omnino enim iligneam primò fuit. Rationem Festus tradit, quòd frondem præ se perennem
ferat, postea verò magis placuit ex esculo Ioui sacra, vbiq. custodito honore glandis, ut Plinius au-
tor est. Nota sunt quæ & quanta tribui solita sunt iis qui ciuicam meruissent. Ea quippe ut licebat
perpetuò in ludis. Inducti assurgi etiam à Senatu moris erat, senatuiq. proximus erat locus assigna-
tus. Vacatio munerum ipsi, patrique & auo paterno dabatur, quòd filium ad eò publicæ rei vtilem
genuissent. Ne verò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, ut quippe ciuis qui seruatus esset,
seruatum se esse faretur, aliter testes in eo negotio nihil proderant, neque si quempiam alium
quàm Romanum ciuem seruasset, quantumuis Regem. Ciceronem ciuica donandum L. Gellius cæ-
suis, quòd eius opera esset atrocissima Catilinæ coniuratio detecta, vindicatæque, atque ita non ciuis
vnus, sed vniuersa Romana ciuitas seruata, meritoque, ut ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

A M V L E T V M.

HEcate quoque quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebatur, & humeros mul-
tis draconum spiris implicabatur. Huiusmodique deæ simulacrum ante ianuam dedicari soli-
tum Æschilus tradit, idque incantationum amuletum habebatur.

V I R T V S.

Herculeam verò clauam illam valido plurimum de robore fieri solitam, virtutis simulacrum esse,
optimi quique autores tradunt. Tum etiam numus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus
cum claua spectatur, cum inscriptione, V I R T V S A V G V S T I. Neruæ autem Traiano ex s. c. quod in
numis apparat, decretum est Leonie caput claua supererecta, cum inscriptione vni illi maximè at-
tributa, quæ est, OPTIMO PRINCIPI. Nec præteribo Commodi vanitatem, in cuius numo vidi-
mus ingentem clauam cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam
ciuicam circumductam. In aliis ad adulationem huiusmodi cufis, Hercules est facie ad ipsius Com-
modi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronam trophæo superimpo-
nens: literæ, HERCVLI ROMANO AVG. Accipit enim is statuas Herculis habitu, eiq. immola-
tum est vt Deo. Harum vnam adhuc integram cum claua & Hyla, Iulius II restituit pro foribus aulae
superioris palatii Pontificij, vbi nunc porticus Leoniana. Sedenium Leo x statuam amoueri iussit,
neglectamque in angulum reici. Neque verò clauam Herculi semper ex robore fuisse perhibent, ve-
rùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio *ωλυρίση* dicauit, quam iterum pullulasse fama
est. Nam Trezenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim cosueuerunt. Pisander & aheneam
Herculi clauam fuisse dicit.

F O R T I T V D O.

Iam verò fortitudinem validasque vires per Quercum significare mos est multorum, siue nomen
ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: viribus enim præstantes viri, ut Festus ait, robusti à
robore nuncupantur: robur verò à robo colore rufo quòd ea materia plurimas eius coloris venas ha-
bet, siue insitam illi vim admirentur, quòd incorrupta materies, & ad ædium perennitatem facere,
magnis inde acceptis vtilitatibus, comperitur.

D I V T V R N I T A S.

EAdem autem de causa diurnitatem etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius vis, ut in
seros vsq. annos prorogetur, præcipue cum vel defossa, vel aquis macerata per tempus aliquod
fuerit. Quare augures non iniuriæ auo Galbæ fulgur procuranti, cum exta de manibus Aquila ra-
pisset, & in frugiferam quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ re-
sponderunt: quòd euentus mox comprobauit.

I M P E R I V M F I R M V M.

Imperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum autem cum
folijs quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis
amputatis, superioribus autem ita mutuo complexis, ut oculi speciem reddant. Plutarchus Osirim
huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, ut nonnulli prodidère, non Ægypti solum, verum & Ita-
liæ, & totius ferè terrarum orbis imperium obtinuerit. Aiunt verò sceptrum huiusmodi ita pluribus
ramis ornari solita, ut plures erant prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicarum
esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra est, sacra, ut Apollodorus i. i. de Diis, ait. Quin
eos omnes quernis coronari tradit, ob vtilitates quas arbor ea tam in ædificiis, quàm in primo victu
præbuit.

O S I R I S.

Macrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexum hinc inde ramis, ut in nobilita-
tis vestræ gestaminibus spectare est, cum Osiridis nomen agnoscit, cum Solis id esse signum

contendit. Oculi verò similitudinem ideo poni, quia Sol regali potestate cuncta despiciat, vnde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sedenim de oculo eo commentario disputatum, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

PRINCIPATVS.

Cæterum & in Aruspicum disciplina quercus principatum ostendit, quod multis olim auguriis obseruatum est: ex quibus illud præcipue referendum videtur, quod in suburbano Flauiorum quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasii partus singulos repente ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusque fati. Primum quidem exilem, & haud ita multo post arefactum, ideoque puella nata non perennauit. Secundum præualidum ac prolixum, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium verò instar arboris: quare patrem Sabinum ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciaisse matri, nepotem ei Casarem natum. Contrà verò sceptrum nouissimo Nerone anno de Augusti manibus excussum fulmine, imperium Casaribus diuinitus abrogatum indicauit.

FERTITAS.

Quorundam etiam inuentum fuit animi feritatem ex quereu significare, quod etiam non ignobiles poetæ agrestes homines, immites atque sæuos, nullisque humanis moribus expolitos, duro ex robore natos distabant: de quo interpret Hesioidi, Veteres ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, vrbium tectorumve commoditate nondum adiuuenta, datamque hinc ansam, vt ex petris aut roboribus geniti viderentur.

OBSCENITAS.

Habet & glans ipsa suum significatum, idque obsceno satis intellectu, ob eam scilicet qua prædita est figuram, pudendi virilis mucroni penè similem. atque hinc Arcadum obscenitatem in celsi reperias, quod βαλανοφόροι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentem Arcadem dixit, is cuiusmodi videretur esse interrogatus: intelligebat enim Arcadium infamè esse, vt pote quæ luxu deliciisque barbaricis corrupta esset. Alij referunt ad stuporem: vnde dixerit etiam Iuuenalis, Læua in parte mamillæ nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cum priore sententia facit alterum eiusdem Cynici dictum, apud quem cum mentio fieret de puero quodam qui malè pudicitiam tatabatur, Diogenes cuiusnam is esset interrogatus, Tegeates respondit, ludés scilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas est Arcadiæ, Tegos autem interdum pro lupanari ponitur.

IRA DELINITA.

Ipsa denique arbor quercus, ea insignis asperitate, quæ omnibus conspicua est, non immeritò fertur vsque adeò inimica oleæ, vt eam iuxta se positam extinguat. Olea verò cum sit pacis, mansuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum est quercum olea complicare, cum iracundiam atque in exorabilem animi asperitatem sese ad lenitatem dedisse significandum fuerit. Contrà addam *κατὰ περιέρχου* & ea, quæ beneficium à quercu consequuntur: scriptores enim naturalium rerum, hederam quercinam, viscum quercinum, & polypodium quercinum optimum dicunt.

DE HEDERA.

Hedera autem non quercina tantum, sed qualiscunque esset, haudquaquam obscuræ celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quæ propter continuum vitorem vitibus etiam præferebatur in sacris, quod illæ à fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

EA verò in primis quæ corymbos nigros fert: sed & sine delectu coronamentis accepta Dionysio sacra, quod æquè est ac apud Ægyptios Osiridi: à quo etiam isti nomen: chenosis enim eorum lingua nominatur, quod Osiridis planta interpretatur. Præterea Dionysius, Nyfa vrbe à se posita in extrema ferè India, hederam quam seuit, æternum nominis sui monumentum esse iussit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyris verò, quod telum est ligneum, circumfusa hedera coopertum vini nocumentum hieroglyphicè indicat sub ipsius suauitate latitare. Hinc Macrobius Liberum Patrem ait ferre per obliquum, circumfusa hedera latitante mucrone. Neque aliud sibi vult vitis supra caput Hecates prætendi solita, quæ nimirum ostendit Fauni patris insidias, quas in natam vini opera construxit, de quo latius in Serpente.

TENACITAS.

Vsque adeò verò adhæsit hedera tenacitatis nomen, vt illigandi complectendique significatum, vt olim apud nostros flammæ Diali non modò eam tangere ominosum esset, verum etiam nominare, ne inde illigatus aliquo modo vel re, vel cogitatione deprehenderetur. Eaque de causa neque anulum quidem gestare ei licebat, libera siquidem omnia esse volebant sacrificulis. Vnde sacrum factura Dido apud Maronem, vnum exuta pedem vinclis in veste recincta, legitur. Manifestum autem est hederam vincere quicquid fuerit, ad quod se applicuerit. Hinc Horatius lasciuus hederis ambitiosior dixit. Hinc Catullus mentem amore reuincens, vt tenax hedera hac & illac arborem implicat

A implicat errans. Et Gallienus Imperator:

Brachia non hedera non vincant oscula concha.

Ea denique siue ab herendo, siue ab eo quod edita petat, siue potius ab edendo ea, quibus adhæserit, nomen habeat, Libero Patri dedicata est, vt initio dictum, quod ita semper vireat, vt & ille semper iuuenis. Nam solis æterna est Baccho Phœbòque iuuenta, vel quia mentes hominum ita Liber liger, vt ea quæcunque tetigerit impedit: ebrius enim quamuis solutum cum vel in angusta paupertate dicat Horatius, & Lyæus à solucendo nomen acceperit, irretitam tamen habet mentem, neque sui compos est.

ASSERTOR.

In numis plerisque caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: vt illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spoliū gerit: literæ que legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitum, ab altera verò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ: infra verò, ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicere ego populcam potius esse frondem, nisi flexuosus viticulæ ambitus hederam potius referret. Sunt verò Thasijs ab insula, quæ Thraciæ adiacet, vnde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimum plaudentes, imaginem eius numis exprimere instituerunt.

BACCHETA SVPELLEX.

Vinaria verò vascula, quæ Cissibia plurimum appellant, orificium ad hederacij folij speciem informatum habent: *κίσβια* enim hedera: cuiusmodi vasa quamplurima, quæ longam sapiunt vetustatem, vbi que Romæ videas. Et quæ nunc etiam è lutò formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à folijsque vulgò nomen habent, nam Folietæ nuncupantur. At bona pars Italiæ vasa vinaria quotidiani vsus Boccalia, quasi, vt puto, Bacchalia dicere velint, appellat, quamuis βαυκάριον pro vase vinario sit apud Homerum. Qui *κισβία* dicta putarunt, quod vasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi videntur: nam neque quidem lignum satis idoneum, neque materia commoda est, cum satis confert, si poculo hederaceo mixtum infundatur, vina transfluere. Neque ego nunc poculorum genera perquiram, quæ copiose satis ab alijs enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorum pars, hederam supremo margine assimulant. quin etiam in nonnullis iuxta ansam impressum hederæ folium obserues: & apud Maronem Pastoralibus quibusdam poculis superaddita vitis, Diffusos hedera vestit pallente corymbos. Qua verò specie esset cantharus qui Baccho dedicabatur, vt scyphus Herculi, si quæserit quis, picturatione commodius quam verbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustum flexuoso interius ductu se contrahentem: ita vt ea pars tota desidentibus incuruis costulis describarur: mox intumescit in calicem, quod nomen nostris in sacrificiis tot iam adhinc, annis, specie nihil quicquam immutata, receptum est. hinc iterum angustari incipit, totòque ambitu intro versus incuruari, quo ductu vbi aliquantulum processerit, rursus aperitur, & cratera in summo patefacit. Adduntur hinc atque inde ansæ, quas Aures Græci libentius appellantur: sed aures ego eas alia quam ansæ sint forma factas intelligo, vt pote quæ quidem prostant à sommo vase, sed minimè ad inferiora flecterentur. In morem autem Delphinarum aliàs ansæ, aliàs anguim figuras, plerunque volutarum in modum fieri solita. Sed & vna tantum ansa præditos plerisque locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Cui gravis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

Quod verò poetis hedera decerneretur, vt vna cum lauro coronam eorum perficeret, non tam perpetuus vtriusque viror, qui diuturna eorum opera significaret, in causa fuit, quam vt ostenderetur, eos, qui digni hederis euasissent, Laureamque meruissent, & ingenio & arte præcelluisse: per Laurum enim insitam in ingenio vim, ac venæ fecunditatem Apollinis irradiatione locupletem intelligebant: per hederam verò artem & industriam peruigili labore partam. Cuius rei id est indicium, quod hedera suapte vi admodum imbecilla humi semper reperet, neque se vnquam attolleret: pertinaci tamen labore artificiosoque conatu peruincit, vt vel arboribus vel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omnium fastigia vitæ euadat, & supremo in vertice dominetur: vtroque enim opus est, si quis velit excellere: nisi verò excelluerit, nihil quicquam profecit, quia Mediocribus esse poetis, non homines, non Dij, non concessere columnæ. quare sapienter ait Horatius,

Ego quid studium sine diuite vena,

Nec rude quid possit video ingenium: alterius sic

Alter a possit opem res, & coniuuat amice.

In eandem sententiam apud Pindarum legas, vt in Ape diximus, poetas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiam vbertate affluentem, mel artem, laboriosumque proficiendi conatum ostendit. Non enim sine magno labore, industria & artificio comparatur. Apud

Athenæum, quod minimè dissimulandum est, legas, ex Seno Eliensi Grammatico desumptum, Aurocabalos, qui postea Iamborum poetæ nuncupati sunt, hederacea corona ut solitos: Ithyphallos verò talari tunica manicatos, ebriosorum personas ridiculum in morem gestasse. Hinc apud Virgilium;

*Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.*

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunicae manicas, & habent redimicula mitra.

Sed ut ad Athenæum reuertamur, Phalophoros demum ait (ideæ sunt hæ impudentioris Musicae, lasciuæque apud veteres ceremoniæ) serpyllo & pæderotæ herbis faciem occultasse, fertaque sibi ex viola & hedera nexuisse.

V E T U S T A S.

PRÆter hæc vetustatis symbolum est hedera, cum semper circa vel arbores, vel ædificia vetustate consumpta ruinosaque; saxa maximè versetur: quin etiam ex eo Baccho sacra, veluti vina etiam de vetustate commendantur. Pindaricum porro est vinum à vetustate commendare, ut Epharmosto Olympiis, *ἀνεὶ δὲ παλαιὸν ἰδὲ οἶνον*. Ita Horatius passim:

O natam mecum consule Manlio testa.

Sic Tibullus, ut corrupta obiter lectio corrigatur, li. Amorum secundo, elegia prima:

*Nunc mihi fumosi veteres afferte Phalernos
Consulis, & Chio soluite vincla cado.*

Fumosi enim Consulis, non Fumosos Phalernos, ut imperiti nonnulli putant, eadem synepeia E apud Iuvenalem habetur:

Fumosos equitum cum Dictatore Magistros.

Notum enim quemadmodum Romani studiosissimè curarint, ut atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatem, ut quod sibi ad imitandum proponerent, assidue conspicerent. Fumosos igitur, præ vetustate quadam veluti fuligine coloratos. Hedera autem cogere in senium arbores creditur, ipsaque non nisi senescentibus libenter adhærescit. Extant super hoc luculentissima Laberij carmina, quorum ea duo tantum afferam, quæ ad intentionem, qua de nunc agitur, congruere videntur:

*Vt hedera serpens arborum vires necas,
Ita vetustas ambitu amorum necat.*

Neque quidem ea tantum de causa, quia vetustas vinum commendat, & hedera sit vetustatis indicium, ea Baccho sacro perhibetur, sed quoniam, ut super eius vi Plutarchus disserit, commanducata hederæ folia ebrietas speciem quandam repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

F V R O R P O E T I C V S.

ATque hinc demum existimant eruditissimi viri coronas hederaceas poetis attributas, siquidem motus ille diuinitus sit, ut autor est Plato, quo poetarum mens concita, imagines rerum tot supra naturam concipit, & ea interdum mysteria scriptis mædet, quæ paulò post ipsi abeunte furore vix intelligunt. Vnde non immeritò excludit sanos Helicone poetas Democritus, eosque tantum admittit,

*Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cæli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & attherei monstrat commercia cætus,
Ambrosiamque libens necatque propinat. & illi
Magna canunt assilante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæque Deum in penetralibus abdita cernunt.
Adq; ubi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & qua inspicere repositum,
Et plerumque suas non percepere Camænas,
Vsq; eadè humanis præstant cælestia rebus.*

DE SMILACE.

Voniam verò Milax, ut vocabulo utar Æginetæ, quadam cum hedera foliorum viticisque similitudine ita congruit, ut ea multi magno cæremoniarum errore pro hedera usi sint, ignorantibus funestam esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo visum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatem. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea vna, quæ nostris taxus est virgulto asinilis altera, sed aspera & spinosa, furculis, ramis, pediculis, & foliis paliuri instar hamatis, labruscæ propemodum racemis prædita, quam Venetus in femotioribus Lignipedum hortis in pergula surrectâ aspexi. Hederæ aliæ duæ propriores, quarum

quarum vna Lænis, altera Horrensis appellatur, sed vsque eadè sibi inuicem assimilata, ut vtrunque plerique vnam tantum speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorū tunicas magnitudine adæquantibus fecundissimis, in quibus grana ad faseolorum similitudinem reuinculorum figuram referentia delitescunt, pressiora in aliis, in aliis, torosiora Colorum multa varietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia variegata ex nigro & albo, furculo in omnibus iuncea ad admirandam altitudinem excrecente: foliis propemodum hederaceis, nisi quod hederis vniciuque singula, his passim trina, hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodam placida, his asperiora debiliisque, & cum vento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

F V N E S T V M.

FLos harum coronis intextus funestum habet hieroglyphicum. Florem verò ferunt violis admodum similem, colore in aliis candido, in aliis puniceo, in aliis etiam subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestatur, infaustosque esse dicit omnibus sacris & coronis, causamque affert, ob crocum in eam herbam amore smilacis conuersum: quam quidem fabulam Naso IIII Transmutationum libro vnico eo versu tangit:

Et crocon in paruos versum cum smilace flores.

De qua quidem fabula cum nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ viticulivæ iustum opusculum hexametris cecinimus, fabulæque totius argumentum explicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancque hederam existimando, festa sua polluere. Nam & Poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro hædera sacrabatur ab iis, qui omnino quibus coronandi essent ignorabant. Legumen hoc diu nostris regionibus ignotum, nunc nuper allatum è Sicilia Romam, multorum hortos tota iam Italia cepit multiplici fruge fecundare. Oblectat mitificè fructus tum lepida colorum varietate, nitorisque gemmarum instar ardentium, tum opere topiario furculus, qui foliorum sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris applicata paucorum dierum spatio ad celsa quantumlibet ædium fastigia prorepat, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideoque in spaciosas scenas latissimæque tentoria, quo præcipue anni tempore magis expetuntur, mirabili pampinorum feracitate contextitur. Tum cibus leguminis non, ut multi tradunt, abominabilis, sed gustu gratus atque suavis: nam & discclusus à tunicis, & cum teneris adhuc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam verò Medici damnant, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita; quæ racemulos quosdam ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

Voniam verò, nobilissime Hieronyme, spem eam quam de præclara ista indole tua optinam omnes cœperant, vel ante tempus explere, tam in bonarum artium studiis, quam in insignium morum elegantia iam dudum occœpisti, Amygdalum tuam esse hieroglyphicum animaduerti: ea enim arbor ante alias omnes floribus induta, non suæ tantum spem ostentat opulentia, sed & aliarum frugum annum feracem pollicetur. Vnde Maro cum videret eam primam omnium florere, nihil vel Ianuarij rigore deterritam, ex florum eius multitudine lætæ identidem fœtura spem in frumentis concipere nos posse monet his versibus:

*Contemplator item, cum se nux plurima siliuis
Induct in florem, & ramos curuabit olentes,
Si superant fetus, pariter frumenta sequentur,
Magnaque cum magno veniet tritura calore.*

Quod si spes, ut Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, velut è conuerso metus animi concitatio in expectatione mali, sique floribus inspectis usum inde fructuum expectare solemus, nulli dubium erit quin spes sit futuri boni prænūcius, & frugem paulò post succrescentem polliceatur: nam & Themistius iucundissimam floris speciem fructuum prænūciam esse dicit.

I V V E N T V S.

AD hæc spes omnis iuuentutis habetur hieroglyphicum: iuuentus autem omnis semper spei plena, cum senectus contra omnia desperet: siue hoc accidit iuuenibus ex exiguo rerum usu, senibus verò ex irrita multorum votorum experientia: siue quia iuuenes natura vegetiore, quæ cupiunt ardentius futura etiam sibi proponunt, spemque impendiò pascunt, senes debilitate confecti, præ timore etiam cum assecuti sunt dissidere videntur, ideoque bonis minus gaudent. Alij dicunt æquius ideo sperare iuuenes quàm timere, quia spes est de futuro tempore: in senibus autem multa memoria residet, ac earum præcipue, quæ spem plurimam eludere, tum autem memoria ipsa spe quodammodo contraria constituitur.

S E N E C T V S.

Porro senectus, quæ sese hic obtulit facit ut ad amygdalâ rursus reuertamur, eius siquidè hieroglyphicū in diuinis literis accipitur pro Canitie, quæ manifestum est senectutis indicium. Amygdala autem potius quàm alia quæpiam ex plantis, quia, ut etiam ex Maronis descriptione vidimus, arbor

arbor nulla densiorem florum vberitatem reddit quàm amygdala. Locus autem est in hanc sententiam apud Salomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparitis, atque hæc inceptabunt, homine iam in domum æternitatis suæ profecturo: hoc est, vt apud Eucherium, canescet homo, tumbent pedes, & concupiscentia frigeat: nam hæc plurimum homini in postremo vitæ tempore accidere consueuerunt, vt inde in terram, quasi in æternitatis suæ domum redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis est, cum canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdã interpretari per amygdali florem sacram spinam, quod decrepescitibus natiùm carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud fenij est.

CONTINENTIÆ FRUCTVS.

A Pnd Hieremiam primo capite, vbi se is virgam vigilantem videre asserit, Theodorio reddit amygdalinam. Vnde colligitur, amygdalum castioris hieroglyphicum esse temperantiæ: nucem enim eam videmus amarissimum habere putaminis corticem, testãque lignea, eaque durissima cingi, amaritiæ corticis difficultatem indicante, integumentum duritia virtutem ipsam: fieri autem vt cum putamina illa & amara & dura summoeris, fructu fruare suavi admodum & delicato. Sic continentia castigata coërcitaque custodia, amara primùm videtur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimum suauissimumque: ait enim Hesiodus, virtutis radices amaras esse, fructus verò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

A B amygdalo ad nucem iuglandem transire non incongruum, cuius est hieroglyphicum, vt nuptias præ se ferat. Credidit multi, ait Plinius, quia nuce cadendo tripudium sonumque faciant: qua de causa dictum illud, Sparge marite nuce. Sed verisimilior causa est, quam ipse comminiscitur, ob integumentum duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propemodum operimento factus muniantur.

C APPARIS.

V Tverò & Capparim absoluamus, super eo multa & varia tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Græci commenti sunt, dum Hebraicam vocem, quam nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò desiderium, modò concupiscentiam, & his similia elocutionibus suis circumscribunt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidinem perfrigerare, hoc loco, teste eo, decepti videntur, quod minus animaduertenter Salomonem id notare voluisse, cessare tunc libidinis ardorem, cum Capparitis nulla esse coëperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Græci per fabulas suas philosophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus superari, cum primùm Herus lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBO.

RIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX SACRIS ÆGYPTIOR. in literis, ad Laurentium Granam.

LIBER LII.

I N vtuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Accademia vniuersa de poscente, per vetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me querere super funestiarum arborum significationibus, quod nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me non ignorabas. Tuque meminisse debes pauca admodum ea fuisse, qua mihi tunc, tanti ac talis amici casu confirmato, memoria succurrissent, tum quod ed totus conuersus eram, vt qua multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoque conscribebantur, sedulo colligerem, collectaque publicarem: tum quod nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorum tuorum socium laudare meditantiem. Quem quidem tu non lauasse tantum, sed diuturniori, vel æterna potius vita visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, tamque elegantem funeris sui laudatorem sortiretur. Dignus tu quoque, qui de iuvene iam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamuis id lætiori argumento factum omnes maluissimus. De qua quidè oratione tua multa alij præclare prædicat: nos exsuperasse te & nostrã, & omnium expectationem, qui de te optima queque conceperamus, verisimè profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in iis que percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi: curavi tamen, vt si quid per diligentiam assequi posse tuam, me flagitationis memorem fuisse comprobarem. Itaque Cupressum, & Pinum, & Populum, & pro

A pro corona Smilacem, & quadam alia qua funesta sunt perquisiui, de quorum significatis commentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cum de coronis quæretetur, quibus cenotaphium cingeremus. respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifisco & Loto demum serua contenda. Ex Moro, quoniam similem prudentiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifisco, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea atas afferre solet, ipse iugum imposuerat. Ex Salice propiæra, quod summa erat adolescens continentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingenium, & omnifaria doctrinæ studium: quorum quoque omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sedenim in his nihil fortè nouum tibi, gratam tamen futuram spero industriam, quacunque esse potuit, meam, quod non contanter satis amico facere procurarim. Eslo igitur apud te nostri hoc amoris qualecunque monumentum: neque id horrore sit quod seralia donamus, vt pote qui philosophus nō minus verū fines, quàm ortus progressusq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velit, inspicimus.

DE CVPRESSO.

CVPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos plerumque memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

A Tque illud in primis, quod pollutionis, aut incestati de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, seralique illi apud omnes cognomentum: quia cum minimè recidua sit, humanæ conditionis sortem referre videatur. Quamquam Herodotus vnam solamq; pinū ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseque, vt ipse ait, πινὸν ἔχει. Nimirum animaduertenter homo multæ diligentia, recisam cupressum in Creta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruat.

CRET A.

Q Voniã verò Cretæ id præcipue concessum, vt renascentes, quæ præcæta fuerint, cupressos videat, nonnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, non aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorum numis obseruatum: Palmæ siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniunt, quàm vsquam alibi. Cupresseta porò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus ætuo die de legibus commentatum à Megillo & fociis tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cum arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine vlla vi tempestatis euulsa radicitus repente procidit, ac in sequenti die viridior atque firmior eodem vestigio resurrexit, grande, vt inquit Tacitus, prosperumque, assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, vbi de prodigiosis arboribus differit, arbores multas, sine tēpstate, vllave causa alia, quàm prodigii cecidisse, ac sua mox spontè resurrexisse, quæ fuerint fausti ominis & ostentis. Sedenim ne nostra negligamus, vetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ædibus quæ theruis Alexandrinis dirutis incumbunt, hoc Romæ vidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, vt perpetuo virore aulæ, quæ dicuntur, facere viderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulæ compagibus ita concidisse, vt cacumine terram attingeret, & à porticu in xystam prodeuntibus præalta curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia aliis negociis occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis vsque Morinis in Italiæ ludibrium perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhæritantes, qualem tempestatem & niuium altitudinem, asperitatemque aëris nemo quantumlibet natu maximus Romæ se vidisse profitebatur. Scãuit ea hyems in citrios lucos, & viridia omnia, Medicis arboribus confita pestringit, & ad radicem vsque adurit: omnesque illæ huiusmodi arborum delicia, quæ Romæ plurimæ frequentissimæque erant, auferuntur: sola è nostris illa obseruata in clementis, quæ ante Leonis obitum prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhærescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succis adimum caudicem. Quod, si altero vix anno completo Clementem VI. Leonis premortui fratrem patrelem ad Pontificatus fastigium euectum vidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinata fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ læuitia seruata, fuisse prænunciam affirmare vereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

S Vnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: Squod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis,

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro Historiarum secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, vt cupressus defunctis accommodaretur, principum nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Aesclepiadis autoris grauiissimi testimonio, Boream Celtarum Regem cum filiam Cyparissam nomine

nomine amiffisset, arborem hanc in eius tumulo seuisse, à qua inde nomen inditum Cyparisso: mox à saru illo luctuosam feralemque haberi ceptam.

M O R S.

NAm & in ostentis mortis indicium fuit, quod tum aliis euentis, tum Imp. Seueri casu comprobatum est, cum Æthiops quidam claræ inter scurras famæ, cum corona è cupressò facta illi obuiam processisset: quem cum ille iratus remoueri ab oculis præcepisset, coloris tactus omine, respondisse ille dicitur, Totum fuisti, totum vicisti, iam Deus esto victor. Paucis verò post diebus Seuerus est vita functus. Quod verò, pertinet ad colorem, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occurfu extrema sibi iam ingruere concepisse.

D I S.

Cupressus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris ramis sepulcris affixi, ad sculptive, Dis Manibus commendari defunctos indicant. Arque hoc est quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos sequi, præter inuisas cupressos.

I V N O.

EX ea autem arbore simulacra Iunoni Reginae fieri iussa, in plerisque prodigiorum expiationibus obseruatum: vt Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Cofs. Cupressæ simulacra Iunonis Reginae posita per virgines viginti septem, que Urbem lustrauerunt.

O R P H E V S.

ET in Lebethris Orphei simulacrum ex cupressò cultum, quod cum Alexandri temporibus sudorem multum emisisset, omnibus eo prodigio perterrefactis, responsum est ab Aristandro viro sapiente, bene sperandum, siquidem quod nunc opus Alexander aggrediretur, ob rerum gestarum magnitudinem maximum esset sudorem & laborem poetis & Musarum cultoribus allaturum.

P V L C H R I T V D O S I N E F R U G E.

Indicat etiam Cupressus rei cuiuspiam sublimitatem atque pulchritudinem, ex qua tamen nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cum Leosthenes Athenienses in bellum impulisset, magna que spe ad libertatis & principatus nomen erexisset, illius verba dicebat cupressis esse similia, quæ cum proceræ admodum sint & pulchræ, fructum tamen non habent. Cessit inde res in proverbium *καυχήτης ἰδέσθαι*, de re speciosa quidè visu, sed prorsus inutili. Spectatu quidè incunda est cupressi proceritas, effigiesque illa metas imitata, fructu tamen superuacua est, baccis que torua, diceret Plinius.

P E R P E T V I T A S.

Cur verò Diis simulacra ex cupressò fieri solerent, in causa est materiæ perpetuitas, odorisque suauitas, quæ perpetui thymiamatis loco esse videretur. Cupressum enim neque cariem, neque vetustatem sentire tradunt, neque temerè rimam aperire, vllàve parte fatiscere. Simulacrum Iouis in Arce ex Cupressò à condita Vrbe sexcentesimo sexagesimo primo anno dicarum, tempore adhuc suo durare Plinius attestatur, qui quidem anni essent circitèr c c. Plato leges publicas, acta decretaque sacris monuit inferendas tabulis cupressinis, quod eam materiæ ære perenniorem arbitretur. Quantum verò pertinet ad odorem, Indi Cupressum inter aromata propemodum venerantur.

D E P I N O.

ET Pinum, mi Grana, non paruum habere cum cupressò similitudinem, exploratum est.

M O R S.

NAm mortis ipsa quoque indicium est, de qua idem obseruatum vbiq; arborem excisam semel minimè suppullulascere. Vnde Staphylus poeta *πένυης πρόπιον*, hoc est, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum *βίλη ἐρεωδύης* lerale telum exponunt interpretes vetustissimi, quamuis alij ad solam referant amaritudinem & acerbitem, qua sit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipsa ita est morti affinis, vt vice versa mors interdum pro amaritudine vltimatissimo mortalium sermone proferatur: neque hodie tantum, verum & apud vetustissimos hominum ita fieri solitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cum Prophetarum grex apud Elisæum esset, & eorum vnus egressus in agrum colocynthidas agrestes legisset, easque conscissas in ollam pulmentariam parasset, neque eorum quisquam propter amaritudinem gustare posset, clamauerunt ad Elisæum dicentes, Mors in olla est: hoc est, tanta est pulmentarij amarities, quanta mortis est. Eodem modo, paucis ante diebus, cum post raptum in cælum Heliam, Hierichonta se recepisset, questi sunt eius loci ciues, aquas esse apud se pessimas, quas diuinitus cum dulces reddidisset, numinis dictum citauerat: Sanauis aquas has, & non erit vltra mors in eis. Sed vt ad piceam reuertamur, Herodotum nonnulli carpunt, quod solam piceam præfectam non repullulare dixerit, cum & cupressum, & alias quædam plantas ipsi agnoscant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad cupressum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam respexisse, quas repullulare constans fama est. De pinu varò, quod Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioque supremo, in memoriam

Ariam adducit terribilem eam Croesi denunciationem, qua per caduceatorem Lampfacenis interminatus est, eos vt pinum exterere, nisi Miltiadem, quem per insidias ceperant, missum facerent. Cumque Lampfaceni inter se quærerent, quid illud esset, quod Rex se vt pinum diceret extriturum, à gradiore natu ciue edocti sunt, eam arborem semel excisam nunquam amplius suppullulascere. Quod illi excidium veriti, Miltiadem confestim è vinculis exemptum liberum abire permiserunt.

I S T H M I A.

Isthmiaci quoque certaminis præmium pinus erat. Neque verò pino tantum, verum etiam arido Iolim apio sacri eius victores coronabantur. Functum enim esse etiam apium, suo loco docebitur. Quæ verò apij corona Nemicorum victoribus dabatur, ex eo viridi texebatur apio, vt interpretes Pindari monuerunt. Erant verò Isthmia in Melicertæ memoriæ instituta. Et Pausaniæ adhuc temporibus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expositumque, Sisyphus rei miraculo motus in Isthmo sepelisse fertur, & certamen illud instituisse.

N A T V R A.

Naturæ imaginem esse pinum dicit D. Ambrosius, quippe quæ semina à primo illo diuino cœlestique priuilegio accepta custodiat, patrisque suos quadam veluti annorum vice & ordine referat, neque nisi vi caloris admota excludat. Arque eadem ipsa nux flammæ speciem imitatur, lacunatis, in turbinem toris reticulato opere circumductis.

C Y B E L E.

Eodem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre verò est numum, in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt *ΜΥΡΝΑΙΩΝ*. Vbi illud quoque adnotatione dignum, quod litera *Σ* in eo numo figuram habet Latinæ aspirationis in latus prostratæ, ac solo proiectæ, *Σ*. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum vocabula, quæ apud eos à vocali incipiunt aspirata, per *σ* à Latinis enunciata, vt pote qui aspirationem s literam esse arbitrati sint. Sic *ἑστία*, septem. *ἑρως*, serpo. *ἄς*, sus. Siue caliteræ *z* nota fuerit, quod veteres inscriptiones plurimæ *z* pro *s* litera ponunt: vt *z* *ΜΥΡΝΑ* Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Floræ: in Veientibus arce castri noui, *os svvs zmaragdi*: in foro Traiani, *emilius zmaragdus*, & innumera alia, de quibus Grammatici viderint. Per Heruriam vetusta pleraque conditoria pinum insculptam habent, siue funerali argumento, siue quod apud eos Cybele olim verè coleretur.

E S C V L A P I V S.

A pud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nucce pinea in manu altera, sculptum esse.

D E P O P V L O.

Accedit his Populus, multæ & ipsa apud antiquos venerationis, quamuis inter infelices damnatasque religione recenseatur: quo in numero sunt omnes, quæ neque feruntur, neque fructum ferunt.

F V N V S.

EA quoque apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

T E M P V S.

Per eam, tempus etiam indicabant, propterea quod arbor ea bicoloribus sit foliis prædita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diem ac noctem referre videatur. Ideoque Probus Herculi dicatam ait, quod physici tempus per Herculem interpretantur. Quinetiam hoc habet Populus commune cum tempore, quod eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt verò & aliæ arbores, quæ foliis bicoloribus variæ conspiciuntur, vt salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem licet ab vna parte diluor, altera densior atque coloratior habeatur. In Populo verò, hac præfertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcideæ gratissima, vt Maro & in eiusmodi accipitur significatum, candor ex vna parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar viridissimus. Narrant nonnulli fabulam, Herculem cum ad inferos descendit, eius arboris coronâ gestasse, atque eam foliorum partem quæ foris conspicua erat, fuligine tetri chaûs obscuratam, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse: inde cum surculos eos in Acherontis ripa seuisset, seminum id latè propagatum. Sedenim vt apud Pausaniam est, Hercules Populum albam ex Theprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos transtulit, atque hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Theprotidis fluuius leucem, quæ alba est Populus, passim fert, perinde ac Alpheus oleastrum, Afopus Bœotiarum iuncos, Menander myricas, Perseam Nilus.

V V

D

X herbis verò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neque tamen hic ego contenderim, vtrum Selinon atque Petroselinon idem sint, an aliquid inter se diffideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ætate viri suscepere, satis habiturus si quæ ad hieroglyphica quomodocunque pertineant, significata commemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

Hominem apio, verum eo viridi, coronatum, Nemecorum victorem significare magis vulgatum est, quam vlla indigeat repetitione. Quodque ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao vocitati, celebritatem instituta essent: quamuis nonnulli dicant Herculem Nemeco Le one domito certamen id sacrauisse, cuius pretium apium esse voluerit. Ideoque Leonis herbam apium appellatum, de qua Pindarus Nemeis alcimedæ Eginetæ, βοτάνη τένιρ ποθ' ἀλέοντ' ἐν νιφίσωπι. Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij volunt inde Leonis herbam dictam, quod apium in Nemea lætissimè vulgòque prouciuret, qua leo ibi versatus affluenter admodum pasceretur.

EVCTVS.

Nimirum igitur apium luctus indicium est, quandoquidem herba ea, vt Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctuque dedicata. Nam, vt Græci autores prodidère, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumque occari gaudet, vt solo propinquius adhærescat. Satum eius semen, vt aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quam enascatur. Orta inde fabula, quod ob soliditatem atque duritiem, qua præditum est, aliquanto diutius quam alia intra terræ viscera morari videatur. Itaque mortalis Opheltes qui mox Archemorus, terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympiis, Pythiis, Isthmiis, Nemeis, vt Archias:

Οἱ δύο μὲν θνιπτοῦ, δὲ ἀθανάτου.
Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.

Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon: Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, vnde coronæ illæ decerpebatur, de quo vide apud Lucianum. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, viride verò Archemoro, olimque olea. Minimè verò prætereundus hic locus est, ad vtrunque significatum funeris & victoriæ optimè accommodatus: quippe cum Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium aduentu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinque tantum peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusque Syraculis cum ad Crinifium amnem, quò sciebat hostem venturum, processisset, factus est obuiam mulis apium ferentibus: perterrefactis omnique militibus, qui apio sepulcra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Sympotiacis enarrat: vulgatumque erat inter Græcos adagium, incurabilem valetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ vobis vel ante victoriam offeruntur, ad id scilicet alludens, quod Isthmiis victores apio coronabantur: dictumque euentus comprobauit, Carthaginensibus postridie victis profligatisque maiore suorum ciuium strage, quam vnquam antea passis essent, insignique ac memorabili victoria Timoleonti acquisita. Sanè plerisque in antiquorum monumentis, & in adsculptis cætharis atque carcheiis, apium obserues, quippe mortis atque luctus indicium. Eo autem sepulcra, & alia mortuorum conditoria subterni solita, priusquam cadauera inferrentur: eaque de causa cum veteres in conuiujs omnibus ferè alijs coronamentorum generibus vterentur, flores & herbas omnes huc admiscerent, vno in primis apio, vtpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abstinebant.

DE MYRTO.

St & Myrtus inter funestas arbores adnumcrata, qua Thebis qui vincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Isthmiis, ἴθα λαοθέει κλέει μύρτιος ὀδ' ἀνήρ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & huiusmodi coronam ex Myrto præmium instituerant, propterea quod, inquit interpretes, funebris esset arbor. Verum cum longè plura sint ab ea & genij & voluptatis significata, inter funestas has Myrtum prorsus inferere noluimus, sed eam cum lætioribus, rosa, hedera, & quibusdam alijs conuenientiori loco pangendam existimauius.

DE SALICE.

Ostea verò quàm iusta iis, qui præclaro fuerunt ingenio, ritè persoluimus tempus est vt ad lætiora conuertamur argumenta. Promiseram enim superioribus diebus Grana tibi, priusquam funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quæ deducta ciscat hieroglyphica perferbere. Ea igitur in hunc modum disponemus.

VINC

VINCVLVM.

A Alicem in primis esse vinculorum symbolum, tum ex quotidiano eius virgulti vsu manifestum, S ad id enim plurimum comparatur: tum diuinæ etiam literæ attestantur, cum Iudæos dicunt patriis abductos sedibus, miserrimo Babylonis incolatu organa sua in salicibus suspendisse, de quo paulò post.

CASTITAS.

Q Vòd autem nonnulli aiunt salicem castitatis indicium esse, tametsi de ea nihil Ægyptij, non incongruè tamen confictum est, siue sit propter vinculi significatum, quod eius materia sit plurimum apta vinculis, atque ideo coercitionis indicium sit: & castitas ipsa modò zona, modò campestri, modò alio atque alio vinculo coercenda præcipitur. Siue sumptum ab Amerina salice, quæ lætis accubitisque imposita, castitatem inducit. Siue ab eo, quod plerique auctores tradunt, folia huius arboris contrita & pota, in temperantiam libidinis efficaciter frænare: sæpius verò sumpta, vsu in totum auferre. Vnde Homerus sapienter salices ὠλεσιμάρτους, nostri veteres Frugiperdas appellarunt, vel infructuosas, cuius scilicet semen in potu acceptum efficit ne conceptus subsequatur. Sanè Porphyrius in iis, quæ circa Homerica philosophatur, salicem ab eo ὠλεσιμάρτῳ vocari tradit, quod semen prius quam maturescat abiicit. Sed idem ea potius de causa dictum putat ὠλεσιμάρτῳ, quod semen illud, siue fructum appellare quis malit, ex vino propinatum sterilitatem faciat, seminali omni vi protinus labefactata. In diuinis porò literis, vbi iubetur populus Dei tabernaculorum festa celebrare, quippe in tentorijs omnes habitantes palm arum ramos, ac frondes salicis manibus prætere-dere, nimirum per salicem continentiam intelligimus. Idque volumus admonitum, apud Origenem homilia nona super Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno esse impressos codices, vbi legitur: Arbor autem populi & salix, virgulta sunt castratis: vbi dubio procul legendum est, virgulta sunt castitatis. Fortè autem non temerè id scripsere aliqui, credentes saligna corona coronandos eos, qui iuxta Esaiæ dictum, quasi salix super fluentem aquam oriuntur. Neque alia de causa crediderim apud gentes lasciuissimò, quem fingunt, hortorum custodi salignam salicem adhibitam, nisi vt Veneris pruritus, & impudicas cogitationes castitatis salce rescandas admoneremur.

STERILITAS.

S Alicem porò sterilitatis hieroglyphicum intelligi voluerunt, Maronem secuti, qui salicem inter infœcundas memorat plantas: vbi Seruius semen salicis esum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Plinium legerat, semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse. Sed enim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellasse, quia semen non habeat, norint salices habere in folijs grana quædam, quibus vis seminis inest, vt eo commisso terris arbor surgat tanquam surculo defosso, vel æquè ac si de semine pullularet. Sciendum tamen eam ocyssimè semen perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen insula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

E Vthymius vbi, quod superius attigimus, legitur, In salicibus suspendimus organa nostra, per salices otium interpretatur, propterea quod arbores hæ sunt infœcundæ, quippe sine vllò vtili, vt dictum est, semine. Nam cum Iudæi in eam tracti captiuitatem propè Babylonis flumina desedissent, captiuitatemque suam tantum deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia vitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

S Vnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturum incrementum, adolescentiamque ante annos mira auctam proceritate, significari velint. Manifestum enim vnicique est, quàm cito, quantaque ramorum densitate constipata crescat salix. Hinc Verrius eam ita dictam interpretatur, quod ea celeritate crescat vt salire videatur. Quamuis non ignoro sententiam hanc à Festo Pompeio irrisam, qui etiam id damnat, quod non virgulti genus potius, quàm arborem eam appellarit. Sed hæc auctera nimis est Grammatici censura. Leuitico feriis, quæ x v septimi mensis colligendis fructibus celebrantur, salices de torrente sumi præcipiuntur. Theologi plerique omnes hic quodque per salicem castitatem interpretantur, moderatiquè coniugij continentiam, siue, vti superius dictum propter vinculorum ex ea vsu, siue quia fructum non facit, veluti Eunuchi, quos viros vocat Evangelium, de quibus apud Esaiam: Non dicat Eunuchus aridum se lignum esse, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filiis filiabusque. Mox attestationis loco subiungit: Dabo inquam eis sempiternum nomen. Quod verò loco hoc positum est, salicem de torrente, sunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum esse velint, vt eo identidem loco Pfalmographi: Super flumina babylonis illic sedimus & fleuimus, cum recordaremur tui Sion. In salicibus, in medio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quæ pœnitendo lachrymæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrétem loco hoc pro pœnitentis vitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improviso inguunt, qualibus Christus noster exerceri voluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc viam præterfluit, bibere non recusauit.

VV 2.

N quibusdam arborum variarum commentariis, in amicorum quorundam gratiam conscriptis, fortitudinem ex quercu, iustitiam ex palma, temperantiam nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autem, Grana, quartam etiam his addemus Heroïnâ, quæ quidem prudentia est.

PRUDENTIA.

Eam per morum ex arboribus significari ex eo compertum est, quod vna omnium prædicatione prudentissima censetur, utpote quæ non ut multæ, properat, quæ vbi primùm lenioris mitiorisque aliquantulum auræ spirauerit, erumpunt in germina, & flores exsnuant magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus ne pruina lædi possit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitus fugatum esse cognouerit, atq; amœnissima adulti veris tempora peruentum omnino sit. Addit hoc, quod rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸν ἐν ποίει. Vna enim ferè nocte tota germinat, factum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi possit.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

Sedenim cum salicem pro castitate posuerimus, quæ bonæ mētis vinculo uti zona coëctura sese probet, eamque temperantiam etiam esse interpretati sumus, cum virtus hæc ad alias quoque cupiditates coërcendas, frænisque atque catenis compescendas progrediatur, sitque omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optime videtur Ægyptij fecisse, qui virtutem hanc per Caprificum expressere: ea siquidem collo tauri quantumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minime permittit, sed lasciuia eius atque petulantia omni cohibita, cum obtemperantem reddit, neque quicquam sinit immodestius facere.

I V N O.

Quod verò alicubi videas caprifici ramum simulacro Iunonis appositum, ea de causa factum quod Nonæ apud Romanos erant Caprotinæ nuncupatæ, quibus, ut auctor Varro est, matronæ sub sicu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico virgâ adhibebant, nêpè ob memoriâ pudicitiae seruatæ, cum Philotis ancilla Senacui suauis, ut pro matronis & virginibus, quas hostes dari sibi oblidēs petebant, ipsa cum ancillis aliis habitu matronali custrâ submitterentur: cuius laudata sententia cum omnes hæc secum potiones meracas in lætitiæ signum attulissent, conuiuiumque simulassent, hostes lætabundi, comestatione & potu grauidi, post iocos quieti se dederunt. Hic Philotis signum dedit ex caprifico, per quam de mœnibus, vbi nata erat, propendentem irreperat, Romani exciti impetum in dormientes faciunt, eosque cadunt, & clade fœdissima fugant, potitque victoria, sacrum id instituere, ut ancillæ matronis aquæ, Iunoni, quam à caprifico Caprotinam appellauerit, sacrificaret. Ad hoc sacrum respexit Ouidius, cum in Arte dixit:

*Porrige & ancilla qua penas luce pendit,
Lusa maritali gallica veste manus.*

DE LOTO.

Inter arborum significata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnum cum cœlestibus consensum habeat, sitque veluti nostrarum rerum ad superos internuncia.

ORTVS SOLIS.

Erat verò Lotos apud Ægyptios sacerdotes ex orientis primum Solis imago quædam, vbi infantem in ea residentem apposuisse: hinc utique vapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadam aurâ refrigerantes potius quàm adurentes intelligi volebant. Caterùm Solis ipsius significatum, exortu quippe, Lotos indicat: idq; inde sumptu crediderim, quod ea ante Solis emeritum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensum exsnuantur aperianturq; uti magis & magis tollitur iubar Solis: maxime verò panditur, vbi medium Deus iter emensus est. Eodè verò decedente, folia ipsa vicissim contrahuntur, complicarique incipiunt, ac insinuari, veluti nulli patère velint quàm nummi quod venerantur: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte sese intra claustra cohibeant. Quod, ut Proclius ait, obseruatum à Magis, ut nulla prorsus cõtatione sacram eam esse Apollini crederent, effecit.

VESTALIVM INITIA.

Erat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Vestalium virginum capilli cæsi deferbantur, veluti puberum adolescentium Apollini, vel Æsculapio eius filio. Græci verò fluminibus patriis cæsariem offerebant, illis eam dicabant, offerebantque, quod quandam omnino cū Loto

rationem

A rationem alimonie præ se ferebat, perinde ac arbor ipsa felix cognominata, tum ea quam superius attulimus ratione, quod Deo tam familiaris habeatur, ut sedes eius statuatur, tum quod irriguo semper solo pullulet. Neque me fugit quas arbores Verranius dixerit felices, sed quæ ille scripsit, ad aurguralem disciplinam retulit. Nobis hæc Ægyptiaca de ipsius naturæ vi satis fuerit desumpisse.

DEI ADVENTVS.

VT verò ad Solis ortum reuertamur, minimè prætereunda est Memnonis statua sedens, nigro è lapide, quæ magna religionis celebritate in Æthiopia viscebatur, in quam duces ipsum posteaquam ab Achille confossus fuit, transmutatum fabulantur. Erat ei diei aduentantis indicium, ut Aurora filius maternum officium imitaretur. Eo autem artificio fabricata erat, ut Sol primo statim ortu radios suos in os eius eiacularetur, ac veluti plectrum aliquod ibi sonum excitaret, vocalique significatione iam adesse Deum annuntiaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

Alij mundi molem ex ea specie, Deumque in eius medio compositum residentemque intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyrium scribens: commentumque hoc ideo ab Ægyptiis excogitatum ait, quod Lotos limosis præcipue locis fructet, sitq; in primis aquatica, quod veteres illi præcipuum generationis argumentum contendebant, qui Oceanum rerum parentem omnium dicitarent. Obseruauerant autem in ea demum omnia orbiculara & rotunda, quippe folia atque poma, ex qua quidem effigie perfectissimaque forma mentis actionem perfectioni intentam ostendi profitebantur. Deum verò infantili ætate, utpote vnicum atque perpetuum rerum omnium principium, nullo conficiendum senio, neque ipsum vlli ætatum variantiæ obnoxium, super actionem eiusmodi in seipso totum consistere, ac principatus reliquos exuperantem, sanctum, incorruptum, & vbique venerandum conuiescere. Nam diuinitatem ex ipso etiam sedentis habitu internoscebant. Sessum enim Deo in primis accommodabant, quem nulla vnquam potest inquietatio sollicitare, commouere. Quin & sedentem Cynocephalum statuebant, cum æquinoctij quietem æqualitatemque describerent, quæ quidem necesse est ibi sit, vbi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma, stabiliæque in æquilibrio conuiescant. Quod verò initio diximus infantem insidentem in medio Loto poni solitum, obseruata sunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur 1. x. Metamorph.

*Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, nostraque sub arbore sepe,
Lac facitote bibat, nostraque sub arbore ludat.*

Sic infantem hunc videmus apud poetam in Loto sedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRIS. ET

REVERENDISS. REGINALDV M POLVM CARD.

de iis quæ per Oleam, Vitem, & Ficum significantur.

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER LIII.

Amiliaris mihi tota vita mos fuit, optime clarissimæque Reginalde, ut clarorum hominum quos præcipue colorem, moribus contemplantis non parum adhiberem studij atq; diligentie, ut scilicet qua quisque parte excelleret, ea præcipue commendaretur. Nam ut optime nosti, Deos hominesque à partibus laudare Homerus instituit. Cum itaque qua tu in primis laude prestares mecum examinaret, perspiciebam Vir rarissime, tria esse, quæ de laudum tuarum principatu inter se contendere videbantur. Hinc enim bonorum literarum, optimarumq; artium doctrina primum sibi locum asserebat: inde admirabilis ea moru suauitas, quam & summa benignitas, & singularis humanitas comitabantur, doctrinam sibi cedere imperitabat. Urgebat tertio loco pietas integerrima, vita moderatone conspicua, diuinarum rerum studio feruida, omnibusq; probitatis numeris absoluta: quæ licet ab omni esset ambitione alienissima, nihilq; speciosum in propatulo iactaret, suauis se virtute inuoluens, aliena nihil opis indiga si vni sibi pretium esset, satis habere videbatur: quo tamen magis ab ostentatione aliena erat, eo admirabilior illustriorque apud omnes euadebat. Quocumque me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipue partem attribuerem, mecum aliquandiu dubitavi. Nam si tu cum reliquis & probis & literatis viris, quos tu semper vnicè liberaliterq; fouisti, ad mensam meam Ægyptiacam adhibendus eras, consentaneum videbatur, ut quam tu symbolam in talium conuiuiarum sodalium conferres agnosceretur, quique tuus esset nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demum nullam earum, quæ in te conspicua sunt, virtutum partem ab alterutrius societate posse disungi. Quorsum enim doctrina, nisi qui per doctrinam mores comparantur, ita presto sint, ut & doctrina laus moribus optimis adiunctur, & mores ipsi doctrina firmamento innixi stabilitiq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud villos vn-

quam illustris habita, nisi & mores & eruditio fideissimi comites accessissent, ad ruminacionem enim bisulca etiam unguis querebantur. Quae cum in te omnia ita nimirum elucescerent, ut vel regiam ipsam sanguinis tui sublimitatem facile superare putarentur, cognoui demum te non à partibus, sed à toto celebrandum: quae quidem omnia in uno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustriora, quae hac fama impulsus Paulus III. P. M. sponte, te nihil tale cogitantem in sacrosancti Senatus Collegium adsciuit, non modo, ut virtutem ornaret tuam, sed ut tu quoque non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostrae pietatis partes, hoc praecipue tempore labefactas, tam acriter defendendas susceperis, ut multas seculi nostri infectas labeas tum auctoritate, tum eruditione tua detuleris eluerisque, tum exemplo vita laudatissimo optimi atque integerrimi Praefulis formam praeberis ad imitandum. Quoniam vero clientium mos est ut patronis ad huiusmodi honores euectis, eorum nomina gentilitiis, insignia corymbis, fertis, floribus, foliisque, honoratioribus redimita postibus quisque, suis affigant, horum ego secutus ambitionem, fertum insignibus tuis ex olea vite, atque sic circumducendum institui: ex olea ut tua ea esset mansuetudinis & serenitatis indicium: ex vite, ut & meam & literatorum omnium letitiam indicarem: ex ficis, ut tuorum inde suavitatis as morum ostenderetur. Sedenim quid hoc rerum sit, ex ipso iam Comentario apertius inspicias licet.

P A X.

RACIFICUM in primis Oleae hieroglyphicum esse, tam apud poetas quam oratores vulgarissimum est, cuiusmodi illud est Maronianum:

Pacificaeq; manu ramum prae tendit oliuae.

Et Aristophanes Aibus, ubi Hercules legationem exponit à deis se venisse, conciliandae pacis gratia: atqui, respondet Pistorherus, *ἐλαίου ἐν ἐνεσι ἐν ληυόθω*, oliui in Lecycho profusus nihil. *τὸ γὰρ ἔλεος*, misericordia dicitur, quae quia contingit iis, quibus pax datur, olea apud Probum pacis est hieroglyphicum. Sedenim non à Graecorum fabulis, neque ab alienigenarum gentium commentis, sed diuinitus vel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleae pacificationis vim nobis demonstratum est. Diluuium enim cessante ab Noë columba emissa, quae praepeti volatu regionis aliquantum circumlata, paulò post oliuae furculum habens in arcam reuersa est: eoque argumento laetatus Noes, sensit tempestatem diluuii iam tranquillatam, terramque ipsam pacatam, & remittente inundatione iam dudum in emerfu esse. Sed quid illud? Cum ferrum, ferrique vsus bello in primis inferuiat, & symbolicè pro bello ponatur, tantam inesse oleo vim, ut id emolliat, & ad ferendi vsus ineptum, & inutile reddat: siquidem fabri, qui ferrum lentescere & emolliiri volunt, candefactum id oleo intinguere consueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

Quare nonnulli mollitam esse duritiem hieroglyphicè significare si vellent, cultrum in eliquot oleae baccas impactum facere instituerunt. Quod illi non feciore significato propèmodum simile est, quòd oleae furculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dissidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dissideant, ut altera in alterius serobe depacta moriantur.

AGRICVLTVRA.

Sunt qui oleae ramusculum in Mercurij manu propter agriculturæ studium poni dicant, cum ipse Smitium & fructiferarum arborum sospitator habeatur: cumque honorem oliuae potius, quam alteri cuiquam arbori habitum, ut pro agricoltatione poneretur, quia longè plures utilitates ex olea desumuntur, quam ex quauis alia fructiferarum arborum. Neque tamen desunt qui re ad pacis significatum deferant, quòd ille rerum internuncijs pacem feratur conciliare, de quo multa diximus in Caducei Comentario. Operæ precium verò est videre veterum monumenta, in quibus Olea insignis pacis ubique praetenditur. Nam in Hadriani numo quodam simulacrum habetur flexo genu, quod dexteram ipsi Hadriano stanti porrigit, laua oleae ramum humero demissum tenet: inscriptio, *ΡΕΣΤΙΤΥΤΟΡΙ ΗΙΣΠΑΝΙΑ*. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadem humi sedens laeo cubito lapidum tumulo innititur, dextera ramum oleae habet: inscriptio, *ΗΙΣΠΑΝΙΑ*. quo ex argumento pacata quietaque prouincia subintelligitur. In eiusdem alio, signum est cum olea in laua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, forte sibi oblatum, vnde aspirare capit ad imperium, fortibus Virgilianis fretus, cum ei versus illi obuenerunt:

*Quis procul ille autem ramis insignis oliua
Sacra ferens? nosco crimes, incanaq; menta
Regis Romani, primus qui legibus urbem
Fundabit, curibus paruis, & paupere terra
Missus in imperium magnum.*

Quibus quidem ramis oliuae in ignem Maro fingit Numam ab Anchise praecognitum, cui ob iustitiam & integritatem nemo vnquam bellum intulit, ipse vltro pacem semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus aequè pacis studiosus fuit: expeditiones enim sub eo graues nullae fuerunt, bella etiam silentio penè transacta. In numo verò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrum cum oleae ramo, cuius inscriptio *FVNDATORI PACIS*. Eisdem penè figuris in eiusdem Seueri Parth. max. nume inscriptio est, *FVNDATOR PACIS*. Quamuis verò vidisse iuuet in Maximiani numo simulacrum quod oleam praetendit, cum inscriptione, *PAX AVGVSTI*: illud tamen mihi magis

A magis arridet, quòd in numismate Philippi patris sigillum illud est oliuae ramum tollens, cum inscriptione, *PAX AETERNA*.

FELICITAS.

Quòd verò olea adiecta caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa veterum numismata indicio sunt, quae in ipsius Caducei Commentario continentur. Apud Pausaniam legas, Pacem gestare in vlnis Plutonem puerum pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatque: vbi verò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaque nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicae vetustatis monumentis oleum condonationis, veniae, ac misericordiae signum habetur. Et in Evangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij poenam mulieri, quae rea agebatur à Phariseis, ex oliueto in templum perrexit. Et apud Athenarum non ab simile, *βαμύρον ἐλίω*. quae tamen omnia ex Hebraeorum, sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulum absque fermento, quod oleo sit irroratum, offerre Deo. Et alibi, Vbi anima donum affert, similia erit eius oblatio fundetque super eam oleum, & panes absque fermento conspersos oleo. Et alibi oleum esse pro peccato legas, & huiusmodi pleraque, quae omnia delictorum huiusmodi condonationem indicant: siquidem, ut Adamantius ait, omnis anima eget oleo diuinæ misericordiae, ut sospitari possit. Hinc Hilarius ait Marthæ, oleum fructum misericordiae caelestis esse propheticus quoque sermo proficitur. Ergo cum ieiunamus, oleo caput nostrum inungemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, vitae nostrae sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam ut Hierosol. Hesy chius interpretatur, ferè passim Leuitico superfluum oleum pro elemosynis accipitur, vti thus orationes & preces interpretantur. Quod verò scriptum est, animam quae peccauerit, offerre donum similitam cum oleo, virum nulla vel ingenij sublimioris, vel doctrinae gratia praeditum, sed vita tantum hominem professum, alioqui vel mercaturae, vel agricoltationi, vel piscatui, aut militiae, aut sellulariis artibus deditum Cyrillus intelligit, qui simplicitatem suam cuius similia est indicium, quærat Deo per oleum diuinæ misericordiae commendare. Neque praetereundum quod aliquorum historiae prodiderunt, Augusti temporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleum erupisse terra, totaque die nulla intermissione fluxisse: quod forsitan ad ortum Christi, & eam quae subsecuta est mortalium, quae summa eius fuit misericordia, redemptionem, & gratiam per omnem terrarum orbem longè lateque diffusam, referri potest. Sunt qui defossi in terrâ cadi defuuium illud olei fuisse dicant, cumque; apotheca, vbi vas conditum fuerat, in ripa Tyberinae summo margine sita esset, amphora casu aliquo vitiata liquorem inde sibi viam aperuisse. Vt cunq; maximi omnino olivæ loco habitum, eiusque rei monumenta longa annorum serie posteritati commedata. Epopæus Thestalus qui Coraci Sicyoniorum Regi successit in imperio, à Nisteo Thebanorum Rege bello impetitus, commissaque pugna graui accepto vulnere cum victor euassisset, Falladi templum erexit, qua rogata ut signum aliquod ostenderet, ex quo an id gratum deae donum fore conicere possent, aiunt oleum sponte ante templum fluxisse, simulque Epopæum haud ita multo post vulnere negligentius curato perisse. Ex gentiliis enim religione obseruatum est; Deos tunc suae in nos misericordiae signa exhibuisse, cum ex carcere corporis migrare iussi essent, id quod aliquot exéplis declaratum est. Simile fuit in Cleobe atque Bythone fratribus iuuenibus, qui pietissimi erga matrem Iunonis deae sacra petitorum, iumentis aliis deficientibus, vltro ipsi iugum subièrunt, pro quorum pietate merita à Iunone filiis dona mater cum poposcisset, manè ambo inuenti sunt animam efflante. Quod verò ad misericordiam & veniam imploratam attinet, quae multis veterum exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Aelij Lampridij locum Heliogabali vita: Sybaritas eo anno periisse, quo missum ex oleo & garo commentum sunt. quod si quis ad cibi genus id, & ganeae delicias referat, subfrigida admodum causa videatur: sin ad oraculum, cuius mentionem ex Stephano Hermolaus Byzantius facit, Aegyptiacum aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidem Sybaritas perituros oraculum nunciavit, cum maior olim honor mortali cuiquam, quàm diis habitus esset: fortèque; euenit ut seruus hæri scuitiam subfugitans, ad aras deorum confugiens, nihil profecerit: ut verò ad patris hærilis monumentum se recepit, veniam imploraret, atque ita oleum garo, pisculento quippe ac perinde profano, ut in piscibus habetur, pulmentatio, commixtum: condonatum quippe crimen profanae rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus verò locis olea in diuinis literis virum probum indicat, qui misericordiae praecipue fructibus abundet, de quo habetur in Psal. Oliua fructifera est in domo Domini. Contra oleaster minima frugis hominem, vel idololatram ostendit Paulus: Si autem tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à vespere vsque mane illucescere iubet Dominus, hoc est, ingè esse commiserationis opus. Nam Salomon, Oleum, ait, de capite tuo non deficiat. Coram Domino autem illa accendi debet, quia in abscondito fieri debet elemosyna, & vni Deo tantum innotescere, ut ignara sinistra sit quid fecerit dextra. Quòd mundissimum esse vult candelabrum, ostendit opus hoc tam pium à colluuiæ ostentationis & hypocriteos abstersum esse debere. Aliter lucerna super candelabro mundissimo posita semper in conspectu Domini, candelabrum Evangelica

est doctrina in qua Christus virtutes, lucernæ instar, splendere præcipit, absurdum esse dicens sub modio eam occultari: oleum verò quod his lucernis infunditur, ipsa est elemosyna, vnde ieiunium, virginitas, oratio, iustitia, & alia vitæ nostræ lumina irrigantur, & vt perpetua inextinguibili- que flamma vigeant custodiuntur.

V P P L I C A T I O.

Iam verò notum est illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Stadius non alia de causa dixit,

Ramumque precantis oliuæ, atque alibi: Vittatæ laurus & supplicis arbor oliuæ.

Ramus enim oleæ laurive lana circumuolutus, manibus legatorum supplicantium gestari solitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pausania. Id postquam Lacedæmonij rescuerunt, legatos ad eos cum lana miserunt. Maro quoque morem hunc tangit:

*Optime Graiugenium cui me fortuna precari,
Et vitæ compos voluit prætere vram.*

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam institutum putat: nam qui precantur, & supplicant, suam arguunt imbecillitatem. Ex lana verò velamentum id accipi solitum, quòd oues alienò semper auxilio egeant. Hinc sacra illa *κρηνη* de quibus in Theseo Plutarchus: nam Theseus oleæ ramum fertis coronatum vouit Apollini, si Minotauro interfecto incolumis rediisset. Hinc *ὄρεος ἔλαια, πικρῆς, κραινῆς.*

M A N S V E T V D O.

Quantum autem pertinet ad mansuetudinem, sunt qui illius ergò Deorum simulacra fabricari ex olea contendant, quasi benignitatem illam, qua superi sunt præcipuè præditi, ita ad vnguem referre videantur. Hinc apud Herodotum Terpsichore, orta in Epidauriis sterilitate, consultum ab iis oraculum respondit, Damia & Auxesia simulacra ex olea erigenda. Non immeritò itaque sacra oleæ stirps apud Milesios tunc sponte sua conflagrasse dicitur, cum illi inter se omne crudelitatis & immanitudinis genus truculenter exercuissent. Aiunt verò oleo contra furorem tantam inesse vim, vt effusum in perturbatos vesanientis maris fluctus, tempestatè efficacissimè tranquillat. Hinc Ioannes Synæ monachus: Velut vter oleo repletus fluctuum rabiem in serenitatis tranquillitatem commutabat.

Æ T E R N I T A S.

Alij qui ligni naturam & soliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea siquidem materies æterna est, quæ neque tēpestas, neque caries, neque vetustas labefactat. Eadem non in muro tantum obstrusa, sed & in substructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatæ, sempiterno propemodum officio perseverat incorrupta. Cumq; Maro dicat solum ignem inimicissimum oleæ, quo si comprehensa semel fuerit, non à stirpe valere, non cælum reuerti posse, atque una similem reuiescere terra, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tempore quo vrbs Medorum incendio conflagrauit, ea simul arsit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: sed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum mensurâ excreuisse: auctor Pausanias, à quo non nihil diuersus ab Herodoto, Vrania. Atq; hoc illud est, quod libro de Legibus ait Tullius: Nisi fortè Athenæ tuæ sempiternam in arce oleam tenere potuerunt.

G Y M N A S I V M.

Corporis autè exercitationes, & gymnasij labores, per oleum significari passim inuenies, quam non sum nescius Anacharsin Scytham oleum concitandæ insanie pharmacum appellasse, quòd Athletæ eo peruncti magis ac magis insanirent: putabat enim, aut putare se fingebar, eam oleo inesse vim, vt eo qui delibutus esset, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc vt Philosophus Anacharsis, qui tecto gauderet & umbra, quiq; olei vsum apud Scythas suos nullum esse viderat. Contra verò Epaminondas permolestè tulisse fertur multum olei se intra corpus recepisse, cum eius coquus impensarum redderet rationem: maluisse enim, inquit, id extrà consumpsisse, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium significatum, vbi libro Carminum primo, Sybarim dicit amore perditum deliquescere: quærit enim cur is oliuum sanguine viperino cautius vitet. Et Attis Catulli galliambico ait:

Ego gymnasi sui flos, ego eram decus olei.

Neque quidem ad corpus tantum, verum ad mentis etiam labores & exercitationes propter vigilias & lucubrationes refertur: vnde dictum de studiosissimis nonnullis, plus olei quam vini eos insumpsisse. Et ad alicuius veteris & præclari viri lucernam aliquid elucubraturum, cum eius imitationem exprimere voluerint.

N I T O R E S.

Vos verò *ληκθες* vel Marci nostri, vel alterius cuiuspiam celebrari videmus, inde nitores quosdam, & inpersa lucubrationibus fulgura quædam intelligendū, quæ splendidiorem orationem reddant. Id à balineatum vsu sunt, qui depromptum putent, quòd lecythi vsus eo potissimum loco inferniat, in quo oleum ad huiusmodi nitores & elegantias comparatum, infusum sit. Qui verò ad lucubrationes & vigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè commodas, &

ad ex

ad excogitandum propter silentium aprissimas. Epicharmi enim dictum est, si quid seitu dignum quæras, nocte meditandum: *ἐμ νυκτί γὰρ βελὴ τῶς σοφοῖσι λήγεται.*

V I C T O R I A.

AN verò ea de causa victoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea veteres trophæa constituere consueverint, an quia victoribus ex oleastro corona plurimum pararetur, in ambiguo est: dubio procul enim Olympionicæ oleastro coronabantur, vt Aristoteles, oleæ specie, quæ quidem ea de causa *φιδωστέρων* appellatur: folia enim coronis huiusmodi dedicata, contrario quodam modo habent cum reliquis foliis, alia siquidem quod albeat interius claudunt, viridi forinsecus patefacto: hæc verò intra se quod viride est insinuant, quod candidum habent foras spectandum exponunt. Aiunt verò Herculem Pæoneum, Epimedeum, Iasiumque & Idam fratres, ex Ida Cretens in Elidem delatos, ibiq; Herculem, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus proposuisse, victoremque oleastro coronasse, quam plantam ipse ex Hyperboreis regionibus in Græciam detulisset: cuius rei meminit Pausanias, Olympia. Et apud Pindarum eum legas ex oleastro lucum seuisse, quem victoribus dedicarit. Nam & Aristæder & Alexædri Magni vases oleum victoriæ, sed laboriosæ, signum esse interpretatus est. Cum enim Rex ad Oxum flumen applicuisset in Sogdianos mouens, castris positus non procul ab eius tabernaculo gemini fontes repente exorti, alter aqua, alter oleo fluxere. Consultis varibus, Aristander respondit, olei fontem, laborem quidem, sed & victoriam promittere: vnguntur enim athletæ, & olea victores coronantur. Vnde in antiquorum memoriis nonnunquam legas legatum oleum, vt Reate, T. Fundilius Gemilius v. r. Augustalis H. S. x x dedit, vt ex redditu eius summæ, die natali suo 1111. k. Febr. præsentis vescerentur, & ob dedicationem statuæ decurionibus & seuiris, & iuuenibus sportulas, & populo epulum & oleum eadem die dedit, oleum nimirum ad gymnica certamina quæ funeralibus celebrari consueverunt. Neque verò prætereundum Panathenaicis, quæ in Palladis gratiam celebrabantur, olei vas plenum victoribus dari solitum, quòd oliuum inuenerit Minerua, quamuis non desint, qui oleam inuentam à Mercurio tradant, non à Pallade. Sedenim cur oleæ ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem non ignoramus ministros triumphantium oleaginis coronis vti solitos in honorè Mineruæ, quæ belli dea putabatur, & hinc illi Bellonæ nomen. Vnde illud apud Maronem, Præses Tritonia belli. Xerxes tamen fecellit in somnium, quo sibi visus est coronâ oleagineam gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparetur, id quod eum maximè impulit vt tanto belli apparatu in Græciam traiceret, vbi postmodum magna victus clade, turpissimâ fugâ arripuit.

P I N G V E D O.

Sacræ nostrorum literæ vbertatem interdum per hieroglyphicum oleæ acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam vbertatis signum esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicum cum à sterilibus arboribus olea ad imperium accerseretur, respondit ea, nolle se pinguedinem suam derelinquere, quæ vsui & diis & hominibus haberetur. Apud Horatium, lecta de pinguis oliua ramis arborum, habetur.

H I L A R I T A S.

ET pro hilaritate oleum poni in iisdem diuinis literis inuenias: vt Psal. x c i i, Senectus mea in oleo pingui: vbi interpretes per oleum hilaritatem exponunt, citantque ex paulò post sequenti Psalmo locum, vt exhilaret faciem in oleo. In iisdem diuinis literis inuenitur cibus panis non fermentati, collyridumque oleo cospersarum, & obunctorum oleo laganorum: per quæ, vt Hierosolymitanus Hesy chius interpretatur, Apostolorum doctrina, legis eloquium, & mystica Prophetarum verba intelliguntur. Obunctorum prophetæ, quia res non ita liquidò, neque tam opulenter explicuere. Conspersæ collyrides, quia passim doctrina Christi, legis vtriusque testimoniis: de Christo enim Moyses locutus est. Panes verò nulli non adiiciuntur obsonio, plenissimèque hominem pascunt, magisque omnino nutriunt, veluti Apostolorum traditiones, quæ eadem & Christi documenta sunt, in omni vitæ tenore colorèque vsui veniunt, & opulentissimè sufficiunt.

S P E S.

EST & spei simulacrum olea, propter cōtinuam viriditatem: nam nostro etiam tempore Virorem multi pro spe ponunt. Hinc similes nos esse oleæ Basilius cuperet, quòd grauidi referti que fructibus, nunquam spe denudaremur: & quia miserationis etiam indicium eam esse ostendimus, omni, vt idem inquit, tempore misericordiæ munus exercentes, fecunditatis ac vbertatis eius, quæ semper vbertima est, æmuli euademus. Quod verò proditum est Iouem olea coronari solitum, id ea de causa factum Phurnutus putat, quòd in ea viriditatis perennitatem & pinguedinem animaduertent: itaque Deum omnium bonorum autorem, fecundissima vtilissimæque omnium arbore insigniri placuit. Alij dicunt propter glaucedinem, quæ sit cælo propemodum similis: nam & id ad historiam additur, vt à Pallade, quæ Glaucopis dicitur, producta credatur, de qua quidem fabellam ex Marco Varrone recitare non pigeat. Enata fortè in Athenarum arce oliua arbore, sed & aquarū scaturigine mox emanante, Cecropè per id tēporis Regè, animo ad hæc prodigia obnoxio, sanequā territū, & ne futurarum fortè calamitatū hæc portenta foret prænuncia, sciscitatum Apollinis oraculū missos certos homines, qui & osteti causam perquireret, & auerruncandæ deorū iræ, si quid illi minitaretur ostento,

ostento,

ostento, rationem discerent. Legatis verò post sciscitationem respondisse Pythiam, iussisseque in-

FRUGALITAS.

Q Vamuis autem tanta sit læta pinguedine, est tamen & frugalitatis indicium oliua, de qua sæpe

DE VITE.

Ffert verò se post oleam Vitis, neque minoris ipsa vtilitatis, vt non immeritò multis &

ÆTIÏA.

Q Vorum illud præcipuum, & omnium præconio celebratum, vt per eam læticia in-

Τὸς ποτ' ἀκηδέστας οἰνοτρόφου δμφρακα βάρχης
Ἀνὴρ, ἀμπέλινος πλῆμασ' ἐξέταμνυ,
Χρλεάδε σφθεὶς ἀπόμυρ βάλερ ἀς ἀν δόττας

ius hucæ propemodum est sententia:

Que feritas: quisquis dona immatura Lyai
Ante diem e vitis palmite sustulerat,
Labræque perstrictus vecors abiicit, ut esset
In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo,
Quando ita nascentem sustulit Euphrosynem.
Nanque aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,

Aut

A Nos verò adolescentes iocati contra ita respondimus:

Κεῖν ὦ ἀριστῶσαι κ' οἰνοτρόφου δμφρακα μισῶν,
Ὅς ἐάλε τὸ σκύβαλον ἡμιδῶδες χαμῆδης,
Κλήμει τὰ τ' ἐξέταμνυ κ' ὄλας βλασῆς ἀπὸ εἰζῆς,
Ὅς τῆν ἀξομέναν ἔσβισεν ἀφροσύναν.

quorum sensum ita Latinè reddemus:

Maeste animis quisquis vinum hoc immite perosus,
Allisit putri vile putamen humo,
Ramòsque & plantam totam ab radice recidit,
Atque ita gliscentem sustulit Aphrosynem.
Nanque aliquis potò hoc vino grauis isset ad arma,
Aut decoris poterat dememisse sui.

Sed vt lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exaltatio animæ & cordis, vinum moderatè

ACERBITAS.

A T non in omni vna suauitas, neque quidem in vlla, nisi maturerit, nisi aëris clementia, lociq;

HILARITAS.

E Adem ratione qua lætitiæ significat vitis, publicam etiam hilaritatem ostendere videtur: qua-

quod ex Tibulli synepeia dictum. Ille enim cùm Osirim visitatorem laudaret, ita de vino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

C Hinc Æschylus quasi nimium oblaſciuiens, dictus est, tragædias suas potando scriptitasse, de quo

Prisco si credas Mecænas doctæ Cratino,
Nulla placere diu, neque viuere carmina possunt,
Que scribuntur aque potioribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Profluit dicenda, forum putealque Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quamuis super vino seuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in

Regem

Regem apud Scythas, vt alibi diximus, vino verſum in inſaniam accepimus, quòd ſcilicet cum eis meri potationibus contendere voluiſſet. Meritò autem Plato, vbi ſecundo de Legum ſerendarum ratione diſſerit, optimum futurum exiſtimat, ſi Carthaginenſum more miles in caſtris nunquam vinum guſtet, ſed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne vinum vnquam concedatur. Magiſtratus, quandiu munere funguntur, abſtemii ſint. Præſides & iudices, eo tempore quo negotia cauſarum tractantur, vinum penitus non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus conſilio adhibentur, remque publicam adminiſtrant, aquam omnino bibant. quam ſententiam Philoſophus ille ſummus ex xxxi Proverbiorum Salomonis capite ſibi deſumpſit. Sanè Romanorum in hoc quoque prudentiam, qui ſobrietatem in imbecillo ſerminarum genere accuratiſſimè cuſtodirent, multi commendauèrunt. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim vſque ad eòdè vino abſtinere ciuitatis eius inſtituto iuſſas, vt matronam ob reſignatos cellæ vinariæ loculos ſui inedia necariint. Sub Romulo verò quæ vinum attingerat, impunè à Mecenio marito trucidata ſit: idcirco & oſcula propinquis offerre neceſſitas erat, vt ſpiritu indicaretur, exploratumque inde eſſet, an tementum olerent.

LIBERTAS.

Quòd verò & libertatis iudicium ſit vitis, ipſa Bacchi nuncupatio, quæ apud Græcos Lyæus eſt, apud Latinos Liber, argumento eſſe poteſt. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adoleſcentium ingeniis conuiuia nonnunquam indulta, quò illi ad pocula ſe benignius inuitarent, eoque tormento coacti, ab intimis ſe præcordiis expectorarent, vtpote qui nihil tunc ſimularent, ſed cupiditates omnes ſuas, ſtudiisque omnia propalarent. Vnde ſapienter Horatius:

Quid non ebrietas deſignat? operta recludit.

& quæ ſequuntur. Idem alibi:

Fæcundi calices quem non fecere diſertum?

Contracta quem non in paupertate ſolutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionyſius cognomento *Λύρας* dicitur idiomate Dorico, quod penatum ſignificat: vinum ſiquidem mentem, non fecus ac alæ corpus, atollit, & modò huc, modò illic volitare facit perquam agiler: cuius rei meminit Pauſanias tertio. Facit ad hanc libertatis ſignificationem quod ab Helio gabalo profectum eſt, vt vindemiarum feſtium liceret vnicuique multa in dominis iocofa atque ſcurrilia, petulantiffima quadam licentia ipſis autem audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano vigere paſſim vidi, cum eo fortè tempore ad viſendum eius honoratiſſimæ ciuitatis Academiam illò me contuliſſem. Et quoniam vinum in latitiæ libertatisque ſignificatum abiit, libet ex Moſeos hiſtoria quod ad rem facit exemplum recitare. Cum Pharaonis pincerna, qui eodem cuſtodiebatur loco, quo & Ioiſſippus ob cuſtoditam innocentiam, vt nocentiſſimus detinebatur, per quietem exiſtimauit ſe triplicem videre palmitem ternis præditum racemis, qui cum tempeſtiue maturuiſſent, eſſentque à ſe reſecti & expreſſi, ſubitò Regi muſtum propinaſſet: ex quo Ioiſſippus bono eum eſſe animo iuſſit, futurum ſanè vt triduo liberatus eo ſitu, quo intabefcebat, in priſtinam dignitatem reſtitueretur: atque ita vt à Ioiſippo prædictum fuerat, tertio poſt die liberatus, & honori ſuo redditus, coniectorem haudquaquam vana nunciaſſe comperiit.

FELICITAS.

Plus enim ſcientiæ periti ſcribunt, vbi ſignificata vitis examinant, vnam in ſomniis viſam, etiam extra tempus, felicitas eſſe præſagij. Cuiuſmodi etiam vitis fuit, quæ viſa eſt Aſtyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnata ſua genitalibus oboriri, vniuerſamque Aſiam palmitibus innumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu ad eòdè felici poſtmodum comprobatum eſt: terrarum enim latitudinem id ſignificabat, quæ Cyri eſſet imperio ſubiuganda. Rheæ ſiquidem vitis ſacra eſt, & cuiuſmodi deæ de vite fieri ſimulacrum tradit Euphorion. Fuit autem hoc atreſtatum oſtentum, ad alterum, quo prius imaginatus fuerat Aſtyages idem videre ſe miſturientem filiam, quæ Regiam urbem cum vniuerſa Aſia inundaret. Et quamuis Rex quid vtrunque ſibi velleret à Magis edoctus, contra filiam & infantem natum multa eſſet machinatus, fatalem tamen neceſſitatem euincere non potuit. Euerſo enim Medorum regno, Perſicòque conſtituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

Neque tamen ita felix tranquillumque eſt hiereglyphicum vitis, vt non & laboris plurimi ſit etiam argumentum: ſiquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vſque ad eòdè imbecilla eſt, vt niſi humana diligentia excolatur, perguſis ſuſtinetur, vel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis ſingulis præcidatur. multo denique labore cuſtodiat, breui admodum tempore vel pereat, vel in labruſcam degeneret. Quare non imperitè dixit Heſiodus, ſiue is Apollonius fuit qui ſcutum Herculis doctiſſimis carminibus celebrauit:

Οἷα δὶόνυσος δῶν ἀνδράσι χέρματι, ἢ ἀχθῶ.

Vt & lætitiæ & laborem ſimul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neque ſum neſcius, quòd ἀχθῶ ad animi etiam anxietatem atque mæſtitiæ referri poſſe: ſiquidem compertum eſt eos, qui meraco plurimum vruntur, melancholicos fieri, atque inde triftiori eſſe corde: tum obliuiſoſos, vt Florentinus in re ruſtica ait, in primis fieri, vt ea tæcæm quæ per ebrietatis furorem inſanda pleraque perpetrantur:

D

E

F

A petratur: quorum omnium memor Maro noſter, ne vinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam cauſas dedit, ille furentes Centauros leto domuit, Rhabdumque, Pholiumque, Et magno Hyleum Lapiſibus craterè minantem.

Habet & illud incommodi, quòd linguam vinum præpedire ſolet, eaque de cauſa Mercurio, non vino, ſed lacte ſupplicabatur, ad ipſam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idque Romæ, vico etiam Sobrio nuncupato fieri ſolitum.

TITILLATIO.

ET quod aiunt, ſine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriam, Lampſacum ea de cauſa ſalaci Deo ſacram olim dictitatem, quòd optima generoſiſſimæque vina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuiſſe antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demotheum, qui rei iſtiusmodi cauſam memoriæ prodiderit. Cum itaque vinum præcipuum ſit nequitie fomentum, meritò ſignum Virginis vitem auerſatur: cauendum, enim, vt Orpheus monet, ne Luna ſignum Virginis præcurrente vitem ſeramus: eam enim Virgo odio proſequitur. Atque ne vllus vnquam ſit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebris colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

EVit & ſanguinis ſignum oblatum in ſacris vinum, atque eo nonnunquam cognomento nuncupatum: quare quod apud Maronem,

Vidit Thuricremis cum dona imponeret aris, Horrendum dictu, laticeſ nigreſcere ſacros, Fuſaque in obſcurum ſe vertere vina cruorem.

B

non tantum oſtenti loco poſitum, ſed antiquum videtur ſignificatum attigiſſe, quòd & pro vino ſanguis, & pro ſanguine vinum acciperetur. Nam Moſe ſecundo Deuteronomij cantico: Et ſanguinem vultu biberet meraciſſimum. & Pfalmographo dictum, Sanguinem, inquit, vultu biberunt. Sanè quidem Ægyptij ſacerdotes vino pertinaciſſimè abſtinebant, & antiquiſſimi eorum reges: nam & illi tunc non niſi ſacerdotes erant, vt tradit Hecataeus. In deorum tamen cæremoniis vino vtebantur, eoque libabant, vt idem autor ſcribit, non gratam quidem rem cœleſtibus oblaturi, ſed eorum ſanguinem, qui contra deos pugnaſſent propinaturi, indeque ſibi numina conciliari arbitrabantur: perſuaſum enim habebant Ægyptij, vitem ex fuſo in terram gigantum ſanguine pullulaſſe, vnde & amentia, & furor in eſſet vino. Quamquam poſteriores Reges, Pfalmeticho in primis auctore, vinum, ſed certa menſura, menſis adhibere. Ponit verò & Heſiodus menſuram qua ſit ad ſalubritatem bibendum:

Τρις δὲ ὕδατος ὀροχέειν, τὸ δὲ τέταρτον ἕμδιν οἴνου. Tris miſcebis aque partis, ſit quarta Lyæi.

Et venuſtum admodum eſt epigramma Meleagri, quo à Meraco ſalubriter exterrere mur:

αἰ νόμφαι τὸν βάρχορ ὅτ' ἐν πυθὲ ἦλθαι ὁ κέρ. Νίλαμ ὑπὲρ τέφρας ἀπὸ κολίμβρομ. Τ' ἀνεκα σὺν νόμφαις βρόμῳ φίλ. ἦν δὲ νῖν εἶργης. Μίσησθε, δέξιν πῦρ ἐπ' καίμβρομ.

C

Ardentem ex vtero Semeles laucere Lyæum Naiades, extincto fulminis igne ſacri. Cum Nymphis itaque eſt tractabilis, at ſine Nymphis Candenti ruſſum fulmine corripitur.

Hæc autem miſcèdi meri admonitio, adducit in memoriam mihi locum in diuinis literis, quem nefas eſt prætere: Calix in manu Domini vini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idem eſt, vt ſentit Eucherius, ac ſi diceretur, miſericordia & iudicium. Inclinator verò ex hoc in hoc, cum de miſericordia in iudicium diuina ſeueritate tranſitur. Fax autem non exinanitur, quia adhuc vltimū iudicij referuatur: ea ſiquidem erit vindemia, quæ ipſis in diuinis literis hieroglyphicè ponitur, ſignificatque rerum finem, quam theologo, ſeculi conſummationem vocant, aliquando depopulationem, vt Pfalmo: Vindemiant eam omnes qui tranſgrediuntur viam. Pro fine verò rerum, Ioël: Mittite falces, & vindemiate vineam terræ, quia matura ſunt vultu eius. Et ne hoc imprudentibus excidat, vindemiæ ipſius inſtrumentum torcular, nomen in ſacris literis hieroglyphicum, per quod ſcilicet tum alia quædam, tum præcipue tempora ærumnoſa, preſſuræ, vexationeſque ſignificantur: quam in ſententiam totus ferè Pfalmo euagatur, cuius inſcriptio eſt, in finem pro torcularibus.

FERACITAS.

NON ineptè verò quiſpiam feracitatem hieroglyphicè ſignificaturus, vitem cum racemis pinxerit, inter enim fecundiores plantas principatum obtinere vitem nemini dubium, ſi arbuſculæ vniuſcuiuſque ratione habita, vini copiam expenderimus. Addam etiam, eam alicubi eſſe racemorum magnitudinem, vt racemi ſinguli ſingulos expleant currus, cuiuſmodi fertilitas eſt Eucarpiæ minoris Phrygiæ vrbe. Quinetiam currum medium ibi diffracum defeciſſe vnici racemi pon-

dere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse dicit, quod teste careat. ut cunq; tamen, hæc & alia saper huiusmodi vrbe à Stepano memorantur in iis, quæ desflo-
rauit Hermolaus Byzantius.

PIORVM CONVENTVS.

Sed vt de vite simpliciter fermo sit, debere nos, ait Basilus, rationem eius contemplari, qua Do-
minus sese vitem, & Patrem agricolam esse, vinitoremq; dixit, nõsque singulos in piorum con-
uentu per fidem satos, Palmites appellauit: hinc nos ad vberriimi fructus feracitatem inuitat, ne vt
inutiles atque superflui ludibrio sumus, & à fecundorum palmitum consortio recisi amputatiq;,
igni destinemur. Assertor verò noster nusquam cessat animas nostras comparare. Vinca nã-
que facta est dilecto, dicit, in cornu, in loco pingui, & vineam seui, septumq; circumposui. Animas
humanas planè vineas dicit, quas circumdedit septo, tum ea securitate atque tutela, quæ resultat ex
præceptis, tum ipsa gemmarum custodia. Dicitur enim: Verfabitur angelus Domini in circuitu
anentium eum: Deinde quasi valla nobis defixit positos in Ecclesia primum Apostolos, mox pro-
phetas, mox doctores alios: inde animum nostrum, ne deiectus despectusq; humi reperet, & præte-
renuaticum pedibus conculcetur, maiorum nostrorum exemplis, qui per summam innocentiam &
probitatem clari & illustres habentur, in altum erexit, eorumq; vestigia sequi iussit, qui per virtutẽ
& integritatem ad summũ euasere. Ad hæc vitem Ambrosius plebẽ Ecclesiæ significare contendit,
quæ veluti quadam fidei radice plantatur, propaginẽque humilitatis reprimatur: vbi verò circumfõs-
sa fuerit, religatur, erigiturq; ne reflectatur in terram. E sarmentis alia reciduntur, propagantur alia.
Reciduntur quidem ea quæ inani sylua luxuriant, de quib. Pythagoras symbolicè dixit, μή ανέδωκε
θεοῖς ἐξ ἀμωλάων ἀπυήτων, pura putgataq; omnia esse volens quæ Diis offerantur. Ea verò propagã-
tur, quæ bonus agricola fructifera iudicatur. Adminiculorum verò ordines iugationisq; concinnitas
verè atque manifestè docent æqualitatem in Ecclesia seruari debere, vt sese nemo, quantumlibet di-
ues & honoratus, extollat, nemo pauper animum despondeat, scq; despectum atque contemptum
esse vereatur: ignobilis nemo desperet, verum æqua sit omnium conditio, pariterq; omnium mens ad
superiora sustollatur, suamque in cœlis futuram consuetudinem atque commercia sibi proponat. Ne
verò vllis ingruentium tēpestatum procellis vexari, locòve deturbari deiciue possit, clauiculis quasi
charitatis amplexibus proximos quosq; complectitur, & in eorum cõiunctione requiescit. Appellat
nos res y s vitis suæ palmites, propterea quod inquit Origenes, palmes arbore connectitur, & cla-
uiculis tanquã manibus stricta confirmatur à lapsu, quo freta adminiculo ventos turbinẽsq; contẽ-
nat. Futurorũ id bonorum indicat spem, quia fideles quiq; nõ solum in iis, quæ gerũt, sed etiam in iis
quæ sperant & credunt, perfectum salutis statum expectant: quapropter quasi ad quandam patientiẽ
ardorem spe iuncti atque confirmati, naturalium motuum procellas, cupiditatumq; turbines insul-
tusq; perferunt atque contemnunt. Hæc & huiusmodi pleraque commentationibus in hierogly-
phica nostris libèter inseruimus, quòd mihi sint æquiores ij, qui studium in hac re meum acius inces-
sunt, quorũ sum id tendat ignari, cum viderint similitudinariam hæc loquendi figuram non tantũ
ab Ægyptiis, quos immeritò contra Dei præceptum abominantur, inuentam, verum etiam ab anti-
qua & noua lege receptam, quinetiam ab ipso nostræ institutionis conditore **CHRISTO** **IESV** fre-
quentissimè in vsũ deductam: nihil enim aliud est hieroglyphicè loqui, quam diuinarum humana-
rumque rerum naturam aperire. Addenda verò huc fuerant ea quoque de Iuda Israël dicta: Laua-
bit in vino stolam suam, & in sanguine vuae amictum suum: sed quoniam hæc copiosè sunt à sacro-
rum interpretibus discussa, præferimq; ab Adamantio, ad vltimam eius homiliam in Genesim, vnũ
quenque pietatis studiosum accedere cohortamur.

DEFICV.

Nchoquit, honoratissime Domine, oliua apparatus nostrum: accessit vua, quæ plurimum
fortè artulit saturitatis: pro bellariis addere ficus libuit, vt si quid amaritudinis in oliua
fuit, si acerbior vua, quòd nostri quippe Bellunenensis cœli rigor, eam plerunque mature-
scere non sinit, errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO.

DE Ficu sanè quicquam, quòd magnam mihi affert admirationem, apud Horum Ægyptium, Ca-
prifico excepto, non inuenimus: paucissima enim admodum eius autoris fragmenta temporis
iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratam passim comperimus: atque
illud præcipuum eius est hieroglyphicum, vt per eam dulcedo intelligatur, eaque tam in grata ho-
minum consuetudine, ac morum suauitate, quàm in cæteris rebus, quæ iucundæ amabilesq; sint,
ac voluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocricum de suauiter canente, ἡ ἀπ' αἰγίλου ἰχάδα τρώοις, è
suauissimas Athenis ficus esse Dion etiam testatur. Ita verò ficus ad victus humani commoditatem
nata, vt Hipponax Poëta verus, eam auro prætulerit, dum sca zonte illo suo licentioso dicit:
Εἶτις κερτρεῖ γροσθὺ ἐν δόμοις πολλοῦ,

Kα)

A

Καὶ οὐκ ἐβαυδίζῃ δὺο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Ἰνῶν χροσθὺ τὰ οὐκ ἐξ ἡρῶν κρείσσων.
Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; serulos
Duosve trisve iudicabit illico
Auro domi prestare ficum plurimo.

Sanè φιλοσύνης nonnulli appellant purioris mansuetiorisque vitæ duces. Harum verò commenda-
tionem auget summopere Artaxerxis cognomento Mnemonis testimonium, qui iunioris Cyri fra-
ter fuisse fertur: is cum aliquando arrepta fuga com meatuq; direpto coactus esset ficus & hordea-
ceum panem esitare, indoluisset fertur, ob regalem affluentiam apparatusq; lautitias tantæ se vo-
luptatis expertem tandiu fuisse. Quid verò quòd ruta sua fatis insignis amaritudine, si iuxta ficum
feratur, mitior euadit? Meritò itaque ficus apud Israëlitos iudices nequaquam velle se ait dulcedi-
nem suam derelinquere, vt reliquis arboribus, à quibus in imperium adscisceretur, dominaretur. Vt
verò alibi legimus in iisdem diuinis libris, iustos & sanctos homines sub ficu requiescere perhibent,
hoc est, tranquillam atque suauem vitam agere. In veterum etiam numis suauitatis istiusmodi signi-
ficatum obserues. Nam in quodam ficus est inter duos tumulos sita: vnus tumuli inscriptio est **A M B P O Σ Ι Α**. Alterius ita detritæ literæ sunt, vt legere non potuerim: puto tamen ex nota **N** literæ,
quæ vix dimidia discernitur, **N E K T A P** esse debere, quasi ficus vtriusque vicem gerat. Sanè conie-
ctores insperatam in somniis ficum, albam præcipuè, atque suo tempore, bonorum multorum præsa-
gium habent.

SVAVITAS SVBLATA.

B

Nequè caruit omnibus ficus, quæ sublatam suauitatem extirpata significaret, eo præsertim tē-
pore quo publica ciuium Ro. suauitas & dulce commercium, extincto Alexandro Seuero, adē-
pta est. Paulò enim antè quàm is fatis concederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria ad-
nexa etant, quæque ficus eas ferebant quibus Alexandrinarum nomen est, subitò ante illius tento-
rium prociderunt. Idem in Caprifico portetum in Messenios accidisse memoriæ proditum est. Nam
cum illi syluestrem ficum τράγου appellarent, quos nos imitati sumus Caprificum appellantes, ora-
culum super excidio suo huiusmodi habuerunt:

Ἐπε τράγου πίνησι νέδης ἐλυοῦροσθὺ ὕδαρ,
Οὐκέτι μασθίνηρ ῥύομα, χροσθὺ δὲ ὄλεθρῳ.
Namque Nedes simul ac curuas caper hausserit vndas,
Tunc Messena vale, tibi enim grauis exitus instat.

Accidit verò vt Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eo vsque declinarit, vt aquis profluenti-
bus rami alluerentur: quòd cum Theolcus vates animaduertisset, instare dixit Messeniorũ exitium,
vt oraculo Pythio prædictum fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumzæm dicere
contamur, ad quam Assertor noster à Bethania rediens, fructum ex ea capturus accessit? famescere
enim: verum cum fructum in ea nullum inuenisset, arborem deuouit, ne vllò vnquam tempore fru-
ctum ferret. Sanè mysticè factum hoc, vt tam multa alia: nimirumque ficus hæc populus Iudaicus
erat, ad quem famelicus Dominus venit, in quo cum nihil præter quandam speciem vitalem sine vl-
lo profectu comperisset, eum in æternam perfidiam execratus est. Fructum enim ipse è synagoga
quæsierat, quem nullum inuenit, quia ea, vt inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructum operis
non habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacante, ficum fructum non allaturam. Quòd verò
per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria vult tempora intelligi, ante legem,
sub lege, & gratiæ tempore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, &
nullum boni operis fructum protulerint. Eodem facit quòd ait Dominus Nathanaeli: Cum esses sub
ficu, vidi te: quippe cum in originali labe Iudeorum ritu consisteres, adieci animum vt te redimerem.

FATVITAS.

C

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicum, quam Zachæus inscendit: nam arbor ea cum sit fi-
cus fatua, indicat eos qui, vt Eucherius refert, mundi sapientiam humiliter sectati, eligunt mox
Dei sapientiam subtiliter aspicerent. Prudenter enim ait is, sycomorum ascendimus, si prouidè eam
quæ diuinitus præcipitur, laudabilem & sapientem fatuitatem tenuerimus. Quid enim inter morta-
les insipientius, quàm amissa non quærere, possessa lat giri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis
iniuriis iniuriam reddere, sed iuxta præceptum Dominicum, in omnibus præstare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

Cætærum quòd ad opera ex ficu facta pertinet, Græci ficulum pro imbecillo & contemnendo
ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum,

hoc est, minimi precij, minimiq; vsus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, fac eretne scamnum
an simulacrum pendendum, deum omnino despicatissimum: nam fici materia paucissimis est, & iis
admodum exiguis fabricis idonea. Eòque spectat prouerbium de Mandroni naui, quæ ficulna fue-
rit: cum is notatur, qui tenuissima olim re, angustoque patrimonio despicabilis, ad amplissimos ho-

nones emerferit, nihilo tamen venerabilior habitus ob insolentiam importunamque superbiam, qua sese intemperantius efferat. Nam Mandro, vt plerique alij, à remis ad imperium venit, neque ob id ramentum vllam assecutus est auctoritatem. Ita denique veteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam & Græci olim hunc *ἀνδρα σύννονον* dixere, vt apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanem sapius inuenias. Et nunc quoque vulgus stupidos & incertos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

Lacedæmonij ficum à Baccho inuentam opinantur, eaque de causa eum Sycitem nomine, vt Sosibius tradit, coluere. Apud Naxios simulacra eius nunc ex vite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nonnullis appellatus Bacchus, quod Milica pro Ficus nonnunquam accipiuntur. Et Dionysius præter vini amphoram, & vitem, quæ præferrebat, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent. autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO.

VT verò ad folium reuertamur, quod Thrion appellatur, progressionis olim signum fuit. Veteres aliquod profecturi ficulna folia suspendebant progressionis cæremonia, atque ita sibi auspiciatum iter fore augurabantur. Ea autem de causa thrion dicitur huius arboris folium, vt interpretes Theocritiani volunt, quod in tris partes diuisum est, visendo inter vtrasque partes intervallo: scribique & thrion, tenui, & thrion aspirata, atque etiam thriambon, quin & *θριάμβον* dicunt huiusmodi folia colligere, & in aliquem vsu parare.

SEPTENTRIO.

Parabatur autem thrion religiose admodum Serapidis Osiridisque sacris, gestamen scilicet foliaceum, quod capiti superponeretur gestandis hydriis aut calathis commodum, eratque illi suum etiam significatum: siquidem & Regem, & septentrionalem regionem polum quippe Arcticum, per intortile gestamen huiusmodi intelligebant. Regem quia polus cælorum omnium rotatum regere videtur: & circulus ille foliaceus in geruli, capite orbiculum Arcticum exscribit, ab axis illius qui præ oculis est similitudine.

GENITALE.

Quinetiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium semina inde demitti plerique veterum magno ex argumento arbitrati sunt: inde enim actionis esse principium, quæ Mathematici veteres latissime discernerunt. quocirca thrii, cum & humoris redundantiæ, ob viridis crassique folij viriditatem, & motum omnium, ob conuolubilem texturam significaret, pari quadam natura cum genitali æstimabatur, atque eius esse simulachrum videbatur, vbertate scilicet humoris & motu ad prociendam genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

Huius generis fuisse prædicant Adami pomum, præter ipsius Dei præceptum nimis expetitur: id enim delectationem & voluptatem, quæ sensu percipitur, significasse plerique Theologorum docuerunt. Nihil enim mentem nostram è tranquilla Paradisi statione facilius exturbat, quam nimia voluptatum delectatio. Is tamen suæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici folijs semet velare pudoremque obtegere properauit. Ficum enim fuisse, tradit Irenæus. Tertullianus autem ea re super ait: quod in nouo corpore indebitum adhuc pudori erat, protegere festinans ficulneis folijs interim circumdat. Ad hoc addit Irenæus, non alterius arboris aut herbarum, quæ molliori tactu esset, ad indicandum poenitentiae duritiem atque cruciatum, propter scabritiem scilicet & asperitatem, qua folium huiusmodi præditum est. Et quia cingulū id, & sibi & uxori suæ circumligauit, nonnulli exponunt, vt petulantem carnis impetum retundere se polliceretur, id veluti continentiæ strænum adhibuisse, quoniam scilicet stolam eam, quam habuerat à spiritu sanctitatis, amisserat, eo tegumento, quod nullam prorsus delectationem afferre posset, sed morderet potius ac pūgeret, vt eretur.

FOLIA RELIQVA.

Folia verò reliqua diuinis in literis pro ipsa, vt ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus folijs velatur ac tegitur, ita sub legis litera spiritus occultatur. Idcirco nos, ait Hesychius, literæ folium aperimus, vt qui latet interius fructum spiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si vindemiatore ingressi fuissent in te, saltem reliquissent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cum ambages & verborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta aperte sibi declarari comprecetur, quod folia omnia conturbarent, id vnum orat: Folij tantum ne nomina manda. Sedenim quantum pertinet ad voluptatem, de qua satis, cum hoc ipsum argumentum sequeremur, in serpentis commentario disputatum. Illud hic potius memorabo, ficum non eo tantum rerum primordio humano generi calamitatem & assiduos labores attulisse, verum auis volentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaque regna duo ad interuersionem vsque corruerint, Carthaginis imperium, & Romana potentia. Carthago quidem, quia ficum ex hortis suis decerptū velocissima festinatione tertio post die Romæ representauit: doluitque Cato, & in Senatu conquestus est, hostes non triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana verò potentia, ac vniuersum Italiae robur à transalpinis gentibus sese nobis totiens superfundentibus,

Atibus, ea de causa quassari cōfringique cœpta, quod, vt Plinius inquit, Hellico quidam Heluetius, qui Romæ ob fabrilem artem aliquādiu commoratus fuerat, in Galliam remeans ficum siccam, & vnam oleique & vini præmissa secum tulit, quorum vsu delicato suauisque concitati feroces populi, ad hanc vsque diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquam destitit, quamuis natura ipsa Alpius, & tam inexuperabili munimento Italia procul Gallias atque Germanias cōercuerit: quorum feritas si quando grauis Italiae fuit, nullo certe vnquam tempore calamitosior extitit, quam quinto iam & vigesimo ab hinc anno, quibus vniuersa Italia cædibus, rapinis, incendiisque desolata peruasatur, hinc Germanis, hinc Hispanis extremum eius excidium assidue meditantibus.

ALIMONIA.

Sed vt querelæ facebant, adeo ficum alimentis idoneum esse compertum est, vt eam Cereris donum dicitur, proque alimoniam symbolo susceperint. Quatum enim ficus humanae proficit alimoniam, vel eo manifestum esse potest, quod athletas siccis ficibus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimento enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & vires mirum in modum adiuuari. Quod verò Attica eo fructuum genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait, Cererem primum in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusque rei monumentum extare his verbis celebratum:

*ἠθάδ' ἀναξ' ἡρώς φύταλ' ὅ ποτ' ἐξέτα σέμνην
Δημιτρεμ, ὅτε πρῶτον ὀπώρας κερσοδὸν ἔφηνεν,
ἢ ἰεσθὺν σικκῆν. θνητῶν γέν' ἔξονομάζει,
ἔξ' ἔδ' ἰμιᾶς φύταλ' ἔν' ἔσθ' ἀγῆρωσ.
Hic quodam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.*

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

Duitem hominem adulatoribus deditum Thebanus Crates per ficū arborem in prærupta asperaque rupe satam describebat, quippe quod sit hominibus difficilis accessus. Eius verò fructus à coruis & miluiis tantum decerpi: ita horum opes ab impuris tantum & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferae essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficum vendicauit, cui vnde vigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebant emelle & ficu, quæ sacra eo clamore prosequerentur, vt quod hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamarent, *γλυκύ η ἀλήθεια*, quod dulcem esse veritatem significabat.

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

Statuæ verò pleræque ficis coronatæ, Cyrenensium religionem indicabant, quia & Saturnus deus in agriculturae suum meruit, quem agri colendi autorem, & infitionis putationisque & stercoreationis repertorem memorant, neque minore quam Cererem honore honestandum existimabant. Huic Cyrenenses cum rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerant, quod & alimonia in eis, & gustus suauitas egregie vigerent. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illæ ad ingenij tui naturam ac commodatæ, quas desumptæ ex hortis meis ductilibus, limoque Nilotico in arcas ingesto, necum quaquā iter est circumuecto. Neque verò folia his arboribus vlla vnquam decidunt tempestate: licebitque perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, cas hoc tereno pactas in Britannias vsque transportare: quæ mundi pars cum olea, vite & ficu careat, illas aspiciant non modo suo tempore frondescentes, sed toto etiam anno, folio nunquam deciduo, perpetuo virides admirentur. Sedenim, vt serio loquar, eas tu si pertractabis, earumque vim diligenter inspexeris, cordi ita infitas tuo comperies, vt nihil tui similis esse, etsi modestissimus es, confiteri noceffe habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALO-
SIVM PRIVLLVM PATRICIVM VENETVM, DE
iis quæ per Pomum Italum, Persicum, & Punicum significantur,
ex sacris Ægyptiorum literis.

LIBER LIIII.

MERI Priulle doctissime, cum veterum signa quadam singulari opere artificio, perfecta hic & illic inspecturi per urbem equitarem: multisque præteritis Capitolium demum inscedissemus, Hercules ibi signum summa nobilitatis ex ære conspectum est, quo non facile quicquam tota urbe dixerim me vidisse pulchrius, neque præclarior, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Maxi. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorum fuerit dedicatio: vtrumque antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorifice celebratum. Nam præter leoninum spoliū lauo in-

in ceterum brachio, clauam manu dextera retinet, leua tria poma cydonia praefert. *Quae cum comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerunt cognoscere se mentis praestantiam, & generosum animi robur, quibus virum, qui vera virtutis gloriam affeget, praeditum esse debere commonemur. Herculem vero positum a veteribus, quia quicquid praclarè geri potest, id totum Herculi attributum. Nam & Arriani ubi petram ἀόρρορ memorat, difficillima quaeq; & maxime ardua, quae humano quopiam conatu vinci minime posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari ceptum, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tunc ad me conuersus: Aegyptiacum quidpiam poma haec nimirum sapient, addidisti: tuum igitur Pieri fuerit id explicare, qui studiis istiusmodi delectaris. Respondi, ut res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem, non dissimulaturum. Graecos quidem per tria illa mala manu contenta, virtutes tris, quibus vir quique probus & sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarum unam esse volunt, non excaudescere: alteram, non esse deditum auaritia: tertiam, liberum à voluptatibus animum sibi comparasse. Incidit hinc, uti fit, de Pomorum significationibus alius atq; alius sermo: quem cum tu auidè admodum excipere visus esses, in eam spem adductus sum, ut siquid huiusmodi tibi desinisset, quicquid id esset nugarum, gratum tamen acceptumque esses habiturus. Domum itaque reuersus, selegi statim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tris, quas tibi dono mitterem: Italiam unam, alteram Persicam, tertiam verò Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optime noueram, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, & singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis praesidio atque ornamento esses, ultra etiam quam aetas tua deprecere videretur, siue bonarum omnium artium, & verae pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, ut nihil in humanis diuinisque rebus esse velis, quod tibi non cognitum & perspicuum fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longe fructuosior sint consecutura. Tu modo pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quae tua iam sunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

NTER fructiferas arbores malo nulla voluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniam pleraque sunt quae ad alia quoque fructuum genera accommodari possunt, multasque intra se malus species complectitur, hic malum eam intelligimus, quae plerisque Italiae locis nomen suum tutata est: nisi vulgus syllaba prima fructum ipsum Graecae potius enunciationis vocem, quam Latinae sequeretur. Malum enim dicunt, atque ita omnes ultra citraque Apenninum gentes. At circa Padum, ad ipsum usque Timauum, pomi vocem sibi vnicè usurpauit. Horum verò pomorum cum iucundus sit non gustatus solum, diceret Cicero, sed odoratus etiam & aspectus, amoris in primis hieroglyphicum ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QUIQUE amorum agmina pingere delectantur, iustitiam eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareque confingunt. Hinc apud Theocritum βακολιάσαι, βάλλοι τρι πολύφαμε το ποίμνιοι α γαλάτεια μέλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcaas ait apud Vergilium. Malo Cydippen Acontius venatur. Mala non temerè Hippomani Venus elargitur, quae usque adeo grata fuerunt Atalantae, ut zonam abstulerint diu ligatam: de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

μάλαι μὲν ἐν κόλποισι Διονύσοιο φιλῶσασιν.

Mala sicut condens Bacchi de tempore sumpta.

quod interpretes exponunt amabilia, amorem quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: non enim quispiam in amorem ferretur, nisi prius latitiae utillatione concitaretur: latitiae verò datorem Bacchum poëtae passim celebrant, ut in Vitis commentario latissimè declaratum. Apud Lucianum dialogo qui Toxaris inscribitur, legas, ἡ σφάραγξ ἡμμεσάνδρας, ἡ μίλητινα ἀποδημημένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambefas quaedam mala, morsive taeta, in amoris iudiciū à Chariclea matrona nobili Diniæ cuidam dono misitata. Et missum sponsi fortuito munere malum, memorat Catullus, quod aduentu matris excussum è castae virginis gremio profilierit. Iam & apud Onirocritas mala venerearum illecebrarum plurimum indicia sunt, praecipuè verò iis, quorum cogitationes ad amicas suas tendunt. Et mala demum, praesertim dulcia, Veneri esse dedicata autumant. Philo in super in hac sententiam primam illam malum, cuius fructibus nostri generis autoribus, interdictum fuerat, ex mystico sensu ab iis, quae posuimus non admodum alieno deducit, quae Theologi tā Graeci quàm Latini multis & magnis voluminibus tractauere: nobis id afferre nūc satis fuerit, parètes illos nostros Dei Opt. Max. manibus informatos, vitam primò beatissimam egisse, calamitatu & ærumnarum omnium expertem, terra sua sponte omnia ferente. Cæterum lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, non abstinuerunt, amœnissimo incolatu pulsos, solum flebiliter vertisse: atque hinc constare, mali eius gustum omnium ferè malorum causam mortalibus extitisse. Quae quoniam ex veterum sententiis in Serpente nostro fusè latèque disputata sunt, minime mihi videntur hic ad repetendum necessaria.

AMORIS PROGRESSVS.

EA verò de causa malus potius, quàm arbor alia, est amori dedicata, quòd eius facies omnem rerum amatoriarum progressum ostendere videatur, earum enim arborum trunci coërciti primum recti surgunt, à medio verò, ubi dilatari ceperint, in spatia diffunduntur: cuiusmodi etiam in amatore ratio, est qui munus suum semper ab ingenuo pudore quodam cohibitus auspicatur: inde ubi paululum procefferit, frontem perfricat, ac verecundiae compedibus expeditus, quaquà voluerit liberè peruiagatur. Fructus praeterea fert aurcos & rubicundos, palloris eadem & erubescientiae, vt ita dicam, signa. Nam apud Horatium tinctus viola pallor amantium: & apud Catullum quidam inaurata est pallidior statua. Poma verò ita magis rubescunt, vt magis exposita Soli ab eo continentur: perinde ac amator eo magis erubescit, quo nequitia palam magis profertur, aut in aperto deprehenditur. Sub ipsa malo Amores ludo editi confinguntur, sub qua illi cursitantes, variis mollium herbarum inuolucris impediuntur: quique ita sunt implicati vt sese nequeant exoluerè, labore conatūque quodammodo delassati, somno se dedunt, cuiusmodi lasciuiam gressus amatorios occupat, & in ergastula cohibet: mox luxu inhæsitantes soporat, profundissimòque opprimit veterno. Aure insignes eorum pharetræ, aurea quae inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obuolitant magno numero circum vnquamque malum. Amicula eorum variis texta coloribus, multipliciq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florum inuoluta: quorum vis magna circumquaque toto eo agro pullulat: neque tamen illi capita coronant, utpote quibus comae illae flauescens, nitida, crispulae, fatis afferant ornamenta. Alarum pinnulas habent caeruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Psittacorum, paouumque instar, quibus quodam veluti concentu, sonoròque strepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiscis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarum Sardoniarum, quanta Smaragdorum, quanta margaritarum vis debacchatur? Vulcanum id opus effinxisse putes. Iucundum verò visū est, vt sponte sua, ac suapte vi, ad quantumuis alta, summoraque mala prouolant, vt nulla is scalarum necessitas sit ad scandendum. Sed ne interim alios saltitantes, alios cursitantes, alios quiescentes memorem, vel qualem in abrodendis malis latitiam praese ferunt, illud spectatu praecipuè dignum, quod ex his quatuor omnium speciosissimi certamen ineunt, quorum duo malis inuicem se petunt, alij duo sese confodiunt telis, alternis sese ictibus lacessentes, neque dum mutuis vulneribus confodiuntur, vulnera depellere, prohibere, vel declinare quicquam curant, verum vltro alter alteri pectus obiecat, ipsisque vulneribus exponit, eo quidem consilio, vt in medio omnes pectore infideant sagittae.

AMOR MVTVVS.

EX iis autem certatorum paribus duos illos qui malo lufitant, voti compotes esse dicas. Nam qui iaculatur, exofculatum prius malum emittit, quod alter sublati supinisque manibus excipit: neque vlla contatio futura videtur, quin idem comprehenso malo sit oscula relibaturus, atque ita in focium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo verò sagittatorum pari, vnus alteri vincula iniicit penè moribundo, insultatque ferocius, vt captiuum faciat. Ille contra nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus vinculis obiecat: proinde qui lufitant, amorem auspicari: qui se feriunt sagittis, nullum amori finem appetere videntur.

INIQVVS AMOR.

SVNT & alij ad quos innumeri spectatores confluunt: hi manus in palæstram conferunt animosiores, ac Athlerarum alter, manibus ad alterius humeros appressis, complexus hostem quodam veluti suffocandi studio collidit, subditque crura astu artificioso complicata, vt pede post colluctatoris calcem obfirmato, vna ipsam protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen alter animū despondet, at erectus contra instat & obluatur, quaq; maxime angitur parte colluctatoris manū soluere conatur, vno digitorū oborto, quo ita aliis facultatē eripiat firmiter apprehendendi. Qui verò digito oborto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauius indignati in perperam & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atque mores transgredientem feruntur, malisque illum certatim impetentes, toto in vnum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisque hortis eiiciunt eliminantque. Atque ita deinum ludi Amorum omnes circa malum versantur.

VELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum vocat Nicander Alexipharmacis: *Τὰ παρ ἄρην* *Εἰσπινῶ φάρμακον ἐν ἐπιμηχανῶν κέρας.* *ἐπιμηχανῶν τὰ παίγνια*, exponit interpres: ludunt enim puellae, oblectanturque malis. Multa verò huiusmodi quae ad insaniam propemodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri videmus, vt merito nonnulli dicant ἀρεσθῆτι dictam, πρὸς τὸ ἀρεσθῆν, id est, à desipiendo, cum praesertim Euripides dicat, *τὰ μωρὰ γὰ πάντ' ἐστὶ ἀρεσθῆτος βεβῆως*, Mortalium esse ineptias quaeque Veneris causa fierent. Atque ob hoc ipsum Catullus amicum Flauium veretur, ne quid ineptiarum faciat.

V E N U S .

Ipsa etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu una, cum papuere in altera: ex malo quidem amorem, ex papuere vim prolificam, ac feminij copiam significantes. Nam & lepūs illi ob fecunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philostratus; vt eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro statuit molliter in stratis floribus recubantem; iuxta quam fons irriguus vitrea perspicuus claritate profilit. Ibi amatoriam Veneris supellectilem pyxidas, pectines, specula, cymbala cum crotalis, omniaque arma pruriginis, amoenitatumque & illecebrarum alia atque alia illecebramenta recensere possis, quibus collustrandis oculos quidem delassari sentias, fatiari verò nunquam. Quòd verò in antro cubitet Venus, apud Græcos est *μηχία ἢ ἀφροδίτη*, Mychea Venus, quòd secessu & abdito loco gaudeat. *μηχία γὰρ οἱ ἐνδότεστοὶ καὶ ἀπόρρητοὶ τόποι*, interiores, maximèque remoti, & occulti obscurique loci. Tum ipsius *Dea* munera Latini Furta nuncupauere, quia celari vult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, vbi quercerum est, in quo scilicet occultari possit, nulloque rubore in molli cypri prato lasciuire.

N E M E S I S .

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos: quam Marathonij pugnae monumentum Phidias lapide Pario dicitur excidisse Athenis, corona cuius, & ceruis, & paruis quibusdam victoriis insignita: dextera verò phialam tenebat cum Æthiopicis insculptis, propter Oceanum fluium, quem Æthiopes accolunt. Ea verò de causa mali ramus Nemesei gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis dea sit primùm solita figurari, vt habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

S A C R V M H E R C V L I S .

Nequè tamen ierim inficias, aliis quoque diis malum fuisse gratam, vt victimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare voluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Suidam, neque non apud Pollucem. Narraturque res super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuiio Asopo ita aucto, vt transiri non posset, eo loco vnde victima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiunt malum quatuor stipulis vice pedum sustentasse, duasque loco cornuum addidisse, atque ita Herculi obtulisse, cumque ita litare visissent, rem in consuetudinem processisse, atque *μήλορ* inde Herculem appellatum, quasi Pomonum dicamus. Alij euentum huius pomi pro boue oblato ad Athenienses transferunt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuisse volunt, Apollodoro hæc apud Zenodotum tradente.

A P O L L O .

Quin & Apollo mali coronam, priusquam laurū feligeret, adamavit, eaq; victores in certaminibus coronari voluit, vt in luculèto Archiæ retractico legitur: *Τίνας ἀρεὲ εἰσημ ἀγώνες*, quod epigramma in omnium iam manibus versatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini *μηλιάτη* erectā, siue à malo quo gauderet, siue ob pastorem, quam per aliquot annos vitam egit. Nam *μήλα* proprie *πάντη τῶν τετραπόδων*. Vnde vniuscuiusque quadrupedis tergus melote dicitur, vt obiret Pauli locus animadvertatur ex epistola ad Hebræos capite XI, Circumierunt in melotis. Sed & *μήλορ πῶς καρπός*, quippe, vt etiam apud nos, vnumquenque denotat fructum. Ab ea verò æquiuocatione factum vt Herculis sacro, quo de paulò antè dictum, æquipollere malus pro boue indicaretur, cum & minimè redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine victima censeretur. Fructiferarum autem arborum plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipitur pro disciplina Doctorum, vt sentit Hesychius. Hinc David: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tãquam lignum quòd plantatum est secus decursus aquarum, quòd fructum suum dabit in tempore suo. Et, Ego plantauit, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paullus. Ad hoc pertinet quòd de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiā reliquis vsus permittitur. Ex quo tẽpora quatuor significatur à tẽpore legis vsque ad Dauidè, à Dauide vsque ad transmigracionè Babylonis, à transmigracione vsq; ad aduentū Christi, quibus annis fructus inutilis omnis fuit, sed spes tantum promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusque sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusque fructuum vsus, tam Iudeis, quam gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimèque distribuentibus. Sed quòd ad Pythia spectat, quamuis victores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, vt Lucianus ait, coronis inferebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo volenti Phrygius iuuenis malum, quòd tenebat aureum velut victoriæ calculum, puella tradit. Sunt qui, vt superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas rantæ magnitudinis habuisse dicant, vt poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomum. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam improprie posuisse, mihi persuadere non possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus commentum placet, contra ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie vniuscuiusque arboris fructisve baccas Pomella vocitamus.

T R E S

T R E S H E R C V L I S V I R T V T E S .

Quod verò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæque tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroè virtutes insigniores, quarum vna esset exandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus voluptatum contemptus. Verum quòd fabulatur illum, quòd mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconè extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, vt alibi per draconem voluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium verò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisque præstantiam ostendit. Quid verò claua sibi velit, alibi explicuimus, cum illam & rationem & disciplinam significare contenderemus, quoque præstantius hæc in Hercule vigescunt, eo illi ex firmiori validiorique trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & vires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa verò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ virtutem indagantibus, qua ducè veram virtutem agnoscere possimus, sese contra magno errorum agmine contracto frequenter obiciunt, ac omnibus occurrant locis.

A S T R A S O L V E .

Quæ quamuis ita habeant, non desunt tamen, qui aliter philosophentur, & prout quisque huic vel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorumve suorum conditio suggerit. Nam qui morale sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, commenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, alia significari contendunt, præsertim apud Hesiodum, vbi Hesperides Noctis filia commemorantur. Herculem verò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

V E R I A M O R I S F R U C T V S .

Sed vt ad amorem, vnde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætarum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris vim vniuerso animantium generi largita est, nempè vt satis ritè feminibus, rerum omnium species prorogentur, æternæque fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiserit. Ad hanc igitur fecunditatem numismata nos inuitat, in quibus ipsa proli susceptio monumentis celebrata est. Nam in Iulij Pij Aug. numo Dea ipsa cum pomo sese ostendit, cuius inscriptio est, *V E N V S F E L I X*. In alio ab vna facie, *F A V S T I N A A V G . A N T O N I N I A V G . F I L .* Ab altera signum molliter stat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inscriptione, *V E N V S S . C .* Quoniam verò plurimæ sunt huiusmodi species, quotidieque hominum manibus atrectantur, his modum imponemus.

D E P E R S I C O .

P E R S I C A M I L I T I A .

Mlud addam, molles Persarum reges selectorum suorum mille numero thoraces malis insignire consueße: qua de causa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Persicum erat malum, patriæque nomen secum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, vt de Persico pomo dictionem nostram prosequamur, rei quidem serie id ipsum deponcente.

A C V T V S .

Sunt qui pomi huius acore considerato, qui gustus appetentiam mirificè, quantumlibet etiam smaturi, expergefaiat, acutum hominem ex Persici vocabulo significari putent, cum præsertim apud Plautum legerint, Qui Persicus lapis. Cæterum hoc non à pomo, sed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradunt. Quibus enim purius est cælum, eo acutiore sunt ingenio: & vt inquit Cicero, perspicaciores sunt qui ad Orientem, quam qui ad Septentrionem habitant: quòd nulla alia de causa prouenit, nisi quòd actus mētis ex calore nascitur, & vigorem inde suscipit. Quare multo maiora & veriora cõtemplamur ætate, quam hyeme, quoniam brumali tempore ex crassitudine aëris hebetiores sumus, & frigore pigriores: vis enim ipsa mentis ab igni, id est, à cælo est: rametti quòd verissimum est, luucnalis ait:

*Summos posse viros & magna exempla duros,
Veruecum in patria, crassaque sub aëre nasci.*

I N A L I E R N O C O E L O M E L I O R .

Alij hominem qui domi vel seditiosus, vel terro aliquo flagio insignis fuerit, in alieno tamen cælo, aut patria profecerit, in viamque redierit, omni animi deposita prauitate, per Persicum ostentant, propterea quòd aiunt pomum id in Perside, vnde translatum est, veneni vice fungi, eaque de causa transmissum, vt nobis venenum esset, in Italia tamen mutato solo naturam etiam mutauerit, & salubre reperrum fit: quam quidem opinionem admittit Columella, dum scribit:

Pomis quæ barbara Persis

Miserat

Miserat, ut fama est, patriis armata venenis,
At nunc expositi paruo discrimine leti,
Ambrosios præbeant succos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorum esse cibum. D. Iscorides stomacho Persica tradit accommodata, quæ si matura comendantur, alium leniant: si acerba, sistant: quorum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romæ aliquando letali correpti morbo, quo stomachus nihil cibi prorsus admittebat, & immisum euomebat euestigio, post diuturnam in ediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quam singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex vino acceptis, hac vna opella præter amicorum omnium, atque adeo Medicorum etiam spem, reuiuiscere potius, quam conualescere visi sumus. Sedenim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, vel, vt plures tradunt, ab Æthiopicis in Ægyptum malo animo transmissi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus videtur, qui Persicum in Ægypto primum satam inquit à Perseo, verbis his: *κὴ τρίτῃ περὶ Ἐπώνυμῳ, ἢς ὀρόδωμον αἰγύπτῳ κρηπίξεν.* Nicander verò Mycenis primum satam contendit his versibus:

Περσὺς ἦν ποτε ποσὶ λιπῶν κρηπίδα γαίῃ
αὐτὸν ἀποκίχας ἀρσῆν ἰσθμῶντα μεδύσης
ῥῆτα μινναίῃσιν ἐπέξισεν ἀρῆρης.
Quam quondam Perseus, postquam Cephæa liquit
Littora, præsecta clarus ceruice Medusæ
Dona Micenæa telluri tradidit.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perside propter supplicia translata, sed à Perseo Memphis satam, & ob id Alexandrum illa coronari victores ibi instituisse, in honorem atavi sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus aliis habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui verò pomum hoc venenatum in Persis gigni putauerunt, decepti fortè sunt nominis vicinitate, nam id de Persea diligentiores tradunt, quæ omnino alia est, myxis rubescensibus similis (pruna ea sunt forbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto solubris. quamuis Columella poetica licentia vtranque confundere videatur, quæ tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem videnda Commentaria, vbi de phalangis agit.

SILENTIVM.

Inter picturas omnino multas, quibus Ægyptij silentium significabant, Persicum etiam his admiscuere, eaque de causa arborem eam Harpocrati dedicarunt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermonem, qui fructus est intelligentiæ, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

Sanè cor per id pomum ostèdi ita vulgo innotuit, vt id reperere superfluum videatur, cum nostro præsertim æuo iuvenes puellæque passim Persica telo transfossa missitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturamque aiunt ei cordis figuram impressisse, vt cui esset genitum parti, vel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt, quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium verò linguæ præ se ferat, Nam cum Isis *περὶ τὸ ἴδιον* sit, sapientiam hoc indicat intellectu primum concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium usum enuncietur.

VERITAS.

Quòd si pomum adhærescente folio vno tantum pinxissent, veritatis id signum erat, quippe quòd ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetrantia adaperiat, non aliud quippe sentiat, aliud proloquatur: cuiusmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis esse debere diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Rauennatem scribens, Christiani viri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MULTIPLEX.

Sunt qui eadem multiplicem, omni truculentia perpetrata, stragemque multa editam occisione, significare si velint, nucem ipsam Persicam carne spoliata præferant: nempe quòd in ea testa, vel osseo malum dicere integumento, omnium telorum quæ punctum cesumque feriant, & quibuscunque modis lædant, signa vulneraque impressa conspiciuntur, vt in nulla propèmodum re magis quam in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestiuert.

CVRÆ VARIÆ.

Alij significatum ad animam transferunt, qui variis curis sollicitudinibusque sit vndecunque exulceratus, vt nullum sit ærumnarum anxietatumque genus, quo se non afflictatum sentiat, vicemque suam miserrime deploret.

BONA CITO LABENTIA.

Ferunt & qui ætatis florem, vel vnumquodque bonum quod celerimè deficere videretur, atque adeo humane ipsius vitæ imbellitatem per decerptum Persicum & in lance positum, nõ ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullum aliud fugacius, longissimaque decerpto bidui mora

D

E

F

A mora sit, cogatque se quamprimum venundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cum ad eius precia respiciunt: nullius vnquam maiora, cum memoria proditum sit tricenis numis singula nonnunquam æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures vellicet, à Philodemo, vel, vt alij tradunt, ab epigrammatario Platone dictum nobili disticho:

Μήλορ ἐγὼ, βάλλει μὲ φίλωρ σῆτις, ἀλλ' ἐπινύσοιμ
Ξανδίππῳ, κηρὼ κὴ σὺ μερμινόμεθα.

quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq; tibi me dat, te deperit, audin?
Flauia, marcescam nempè ego, tuque etiam.

DE MALO PVNICO.

Ali Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat verò illud præcipuum eius mali symbolum, vt populos gentesque varias vno collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab aliis segregata, prouinciarum veluti limites quosdam præ se ferre videantur, & singula hominum vel collegia, vel nationes potius ab aliis distinguere. Varij enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, varias itidem gentes, suis quasque finibus terminas indicat.

I V N O.

CVm verò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cum sceptum altera teneret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniam. In Iunonis itaque gratiam reginæ cum sacrificabant, incuruatam ex malo Punico virgulam in capite gestabant, quam à veteribus Inarculum appellari reperias. Sedenim cum satis constet Carthaginem Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facile potuit insigne illud ei accommodari, quo res ipsa significaretur.

P O E N I.

NAm in aliis quoque veterum monumentis animaduerti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnibus victoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pæcios Florentiæ vidi, in cuius manu, altera læua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera stibellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo vndæ duæ, vtrunque mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum vt ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTVRVM GENTIVM SOCIETAS.

Punicum malum tintinnabulo adiectum, cuius species apud Hebræos potissimum reperias, vt olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, vnitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum hoc est, in eadem præcepta conuenientium indicat. Sicut enim, vt ille inquit, in malo Punico vno exterius cortice multa interius grana vniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos vnitatis fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod verò piorum conuentus canit, Et cortex mali Punicici genæ tuæ, & floruit vitis, floruerunt mala granata: Ecclesiæ, vt Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisque præterdit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus vsu istius pomi sub vna munitione seruat, & virtutum negocia multa complectitur. Sentit idem Hieronimus, vbi sextodecima Hebræorum castra, Remon Phares dicta, tradit, quod *ῥοιῶς ἀποκοπήν* Græci reddidit: Latini, mali Punicici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt pij omnem turbam credentium, in Ecclesiæ vno gremio quasi cortice cõtentam. Addeamus, id eo magis vnitatem hanc in Christianis malo granato conuenire, quòd pomum id hoc habet præcipuum, vt quot in vno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam vt Africanus ait, parua & magna granata non eo inter se dissident, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus vno eodemque numero, eum fide, spe & charitate in vnoquoque deprehendantur, & sine terminò vno conclusa, vno quippe cortice diuinæ gratiæ comprehensa, prouinciuscuiusque virtutis magnitudine vel exiguitate præmia consequantur.

N Æ V V S.

QVonia verò nullum malum Punicum inuenitur, in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absque næuo aliquo vel cicatrice, nullum quippe hominum reperiri, qui vitio sine nascatur, cum vel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neque collegium vllum est in quo non aliquis sit præuaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMULATOR.

Sedenim plurimum ita homines sunt, ut apparere potius quam esse studeant, malumque Punicum Semptorem egregie ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicundo lepidoque cortice spectantibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerumque fitum, putorem marcoremque patefaciendo, hinc factum est, ut plerique veterum simulationem probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinae magister: Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putridum sit, exterius verò mirabilem præ se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius:

Vir bonus est quis?

*Qui consulta patrum, qui leges, iuraque seruat,
Quo multe magna, secantur iudice lites:
Quo resposore, & quo causa teste tenentur,
Sed videt hunc omnis domus, & vicina tota
Introsus turpem, speciosum pelle decora.*

Lucianus hos tragediarum codicibus auro purpuraque vestitis æquiparat, qui miram ipso compaginatis ornatu pulchritudinem ostendent, ad aperti verò non nisi parricidia, incestus, stupra, furiores, ærumnas, luctus, familiarum urbiumque excidia, & atrocissima profligatissimaque scelera quæque contineant.

VITIUM EMENDATVM.

Evm denique hominem qui vel morum asperitatem, vel vitium aliquod in melius verterit, ac virtute commutatit, significare qui volunt, cuneum ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingunt. Siquidem euenire ait Basilius, ut si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita ut per mediam medullam adigatur, mala saporem ex acido & austero in dulcem atque suauem commutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille vir docet, posse vnumquemque sibi vitii medelam enancisci, quando agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi virtutibus consequendis morbos omnes euincere. Nam si modò quis, ut inquit Horatius, culturae patientem accommodet aurem,

Nemo aded ferus est ut non mitescere possit.

AMICITIA.

Amicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpiue posse, toto opere diximus, ut in Palma & scemina, quæ quamuis mira sit, in suo tamen genere est, maius nescio quid in hedera cum vite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se inuicem & myrtus & Punica, ideoque, ut obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxta ferenda est. Quin, ut ait Democritus, ita se amant, ut etiam aliquanto procul positæ radices mutuo complicant: ideoque mutua earum insitio mirificè fertificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere voluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatam faciet. Coronæ enim ipsius forma, amicitiam, qua quis mutuo deuinctus est, poma illa fructum & vtilitatem inde susceptam indicabunt.

REVERENDISSIMO ILLUSTRISSIMOQUE

CARDINALI, DOMINO MEO, IULIO MEDICI, FLORENTINÆ Reipub. Præsidio singulari, de iis quæ per Rosam & Flores aliquot Senticetæque significantur,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER LV.

Rinterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quam toto vite tue cursu unice adamasti, qua nulla moribus integritatque proprior conuenientiorque excogitari possit, ALIORVM QUIPPE PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. Cuius quidem argumenti apud Ægyptios figura, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc inepte admodum esset morositas enumerare, cum tu breue quid, Laconicum scilicet dictum aliquod, si fieri possit, monosyllabum, figura vnus compendio elaboratum deponere visus fueris. Ego vorò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, a vobis potius, hoc est, à clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentia magno in honore habetis, Rosam candore niueo insignem adpictam, quam pollice foliis superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue & expeditum illud hieroglyphicum, quod queris, MALA BONITATIS OPE SVPERARE.

Nam

A Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimæ floris speciem ex calicibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amantiam opprimebant, eamque quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatuque suo semetipsam expedimisset, commodissimèque patefecisset, indicareque ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas non possit euincere, dissipare, & imperio suo subijcere. Quoniam verò, præstantissime Domine, in theatrum me iam induxistis, ubi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorum actus prosequar ita tamen digestos, ut ubicunque volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare commoda, cum principem magis longioribus implicare, qui tot tantag, magnarum rerum negocia sustineat. Scdenim qua modestia, quoq; temperamento tua & publica omnia moderaris, parua etiã hæc & exilia quæ nos prestare possumus, per octum iniungere non aspernaueris.

IMBECILLITAS HVMANA.

A C de bono quidem quod suapte vi prauitatem euincat, satis superque suffecerit Patris tui gestamen pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum non minoris efficacitæ, quòd flos is tam venustus, tam suauicolens, tam pulcher visu, tam suauis odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicū, ac boni momentanei signum, tam breuis illi vita, tam caducus decor, ut quo die florens vigensq; enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poëta quicunq; ille fuit, qui Rosam, quæ Maroni adscribitur, celebravit, vel deploravit potius, repentina hanc iucunditatis rapinã ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua etate rapinam,

Et dum nascuntur consensisse rosas.

B Quantum verò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimonia?

Quam longa vna dies, atas tam longa Rosarum,

Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In vniuersum autem flores penè omnes decerpi, sine foliis conspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorem Theocritus rosam euestigio tabescere, violam citò senescere, liliū paruo post tempore marcescere, & veluti albam niuem illico liquefactem effluere lamentatur. Quòd verò in antiquorum memoriis aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulchrorum ornatum, vetustum esse morem multa huius generis dona Manibus mitti solita indicant. Imò quosdam Testamento etiam cauisse legas, ut iis vel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. H-S M. N. LIBERALITATE DONAVIT SVB HAC CONDITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V. ID IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT, TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE SVpra DICTA.

C Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memoriis cuiusdam Valerianæ, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est ut PER OFFIC. TESSERARIOR. QVOD ANNIS (ita enim per scriptum) LECTISTERNIUM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONÆ MYRTERNÆ, ET TEMPORE ROSÆ IVLIO TERNE EIS PONANTVR. Item Apius Eutychnianus maritus eiusdem Valerianæ, scholæ vexillatorum largitus est magnam pecuniæ vim, ut quæ ibi notata sunt, fiant: demum OLEVUM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas,

PETRONIO IVCVN. VI VIR.

SENI

PETRONIA MIRA L. F.

PATRONO QVÆ HS

CCCC. LEG. POSSESSORIB.

VICI BERDOMAG. IN HERM.

TVEND. ET ROSA QVOTANNIS

ORNANDVM.

YY

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sextertia numero quadringenta data ad rosas & eficas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Cornelie Annie, quæ ne in desolata orbitate superuiveret, viam se vtrò in arcam cum viro defuncto damnauit, vbi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Platoni & Proserpine peracto rosas eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendicibus Virgilio adscriptis, vbi eleganti admodum in Coppam elegia, postquam suatum est aureo redimiculo caput necere, & indulgere genio, quippe vbi omnia comparata essent ad voluptatem, tum crocco violæ de flore corollæ, ferratque purpurea lutea mixta rosa, subiungitur demum:

*Quid cineri ingrato seruas benevolentia ferta?
An ne coronato vis lapide ista tegi?*

Hic tegi mendose legitur, quia legendum, Coronato vis lapide ista legi? Interrogat enim Poëta, an seuerus is, & priscorum in morem superciliosus, velit ideo rosas spargere, vt in eius defuncti memoriis legatur testamento cautum, vt quotannis rosæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fatcor *κατά τὰ πρόσωπον*, non tamen bonis in genis inutilia. Nunc ad Hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. vel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILLud etiam memoratu dignum, quod rosæ simulacrum, bonum significat, quod vndique circumseptum sit malis, ac perinde voluptates nostras amaritudinis & asperitatis plenas. Nam, vt Ambrosius Hexamero philosophatur, rosam spina sepit, tanquam humanæ vitæ speculum ostentaret, quæ quod esse potuit suauitatis, finitimis curarum stimulis sæpe compunctum, amarescere videatur: vallata enim est elegantia vitæ nostræ, & quibusdam sollicitudinibus obsepita, vt tristitia semper adiuncta sit hilaritati. quare non illepide Carullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisque; autor præcipuus habetur, spinosas ait in pectore curas serere. Quod autem rosa & rubet & pungit, affectus amatorij signum esse Placiades affirmat, vt pote qui sine verecundiæ rubore, & facinorosi criminis exulceratione esse non possit. Rosam primitus spinis caruisse Basilius tradit, postea verò pulchritudini floris additos esse aculeos, vt quod ex voluptate oblectamentum perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, statim amittamus. Cuius rei monumentum spinas tribulosque tellus ipsa nobis passim ostentat.

DE VEPRIBVS.

SCELERATA.

ATque adeò vepres omne genus hieroglyphicè ad delicta nostra referuntur, eaq; de causa CHRISTI caput spinis coronatum, vt indicium hoc esset nostrorum scelerum, quæ supra caput suum expianda suscepit. Spinæ terra germinat Adamo, quia propter eius præuocationem peccata pullularunt. Apud Salomonem spinæ nascuntur in manu remalenti, actiones eius sceleribus, & perperam quibusque factis plenas esse monstrantem. Esaie cantico legitur, expectatum vti vinea vvas daret, eamque spinas protulisse: spinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicum sunt iniquitatis, vt vna iustitiæ. Sanè ager, vt Hesychius, in diuinis literis pro diuina accipitur institutione, quam Propheta, IESVS, & Apostoli tradidit, cuius vitis Christus, agricola Pater, in quo absconditur thesaurus, id est, salutis prædicatio. Semen, verba doctrinæ. Poma, bonorum operum proventus. Spinæ, scelera, præuæque consuetudines, atque pestilentia.

ODIUM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus est, cuius id est hieroglyphicum, vt odium significet, vt octauis apud Hieronymum Hebræorum castris habetur.

ASPERITAS.

VSque adeò verò rubus in asperitatis significationem abiit, vt homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo viuendi instituto omnes aliorum mores impediendi fastidirent, per Rubum siccam indicarent: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Denique in annis, vrtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significat homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attentate potest, contingere vel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATESQUE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, vt sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quàm nostri Tentationem vocant, asperum quippe virgultum, & quod difficulter manibus atrectare possis. Hinc verò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra vellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui volunt pacè viuere, Christo IESVS dediti, perfectionem patiuntur. Ita apud Græcos dieterium, *βίος ἀνευθώδης*, pro incommoda atque perdifficili.

DIVIITIARVM CVRÆ.

Hieroglyphicè passim loquitur Euangelium: vt ad hanc sententiam semen ait inter spinas cõcidisse, vnde anxie diuitiarum curæ significatur. Sed durū fortasse videatur, diuitias per Spinarū vocabu

Avocabulum intelligi, nisi Dominus noster IESVS Christus, qui eo vsus est hieroglyphico, dictū ipse suum explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari voluisset, maxime cum illæ pungant, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cum vsque ad peccatum pertrahunt, quasi infligunt vulnere cruentant, & quæ plurima in hanc sententiam disputat. Expectet verò aliquis, vt huc eirem locū ex xxxi Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea, dum configitur spina. Sed loco hoc satis fuerit Lectorem admonuisse, in Hebræo codice nullam esse hic de spina mentionem, sed de aristarum spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facillè confringuntur. Hebræicæ prorsus literæ sensus est, vt paulò altius repetam, conuersum esse Humorem, quod alij pinguedinem reddidit, in eam iam ariditate, quæ spicis accidit eo præsertim tempore, quo aristæ turturatur. Nam tirtura cum magno plurimum calore venit, vt Maro diceret. Dicendum igitur, Humor omnis meus ita exaruit vt aristæ (nam hæ ab ariditate nomen habent) eo æstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi vult illud, Dum confringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot aliis spicæ etiam significatum habet,

GRATIA.

VT verò diu per sentieteta tot peregrinatio tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis considerata, tum venustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, vt purpureum rosæ colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex isto eius pede defluerit, & rosam, quæ prius vbiq; alba erat, aspergine sua continxerit:

*Illam quidem studiose suum defendere Adonim,
Gradinus stricto quem petit ense ferrox,
Affixit duris vestigia caca rosetis,
Albaq; diuino picta cruore rosa est.*

Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratiæ excellens. Inde Rosas loqui, proverbium, de re gratissima iucundissimaque. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omnium alumnulo comprecatur, Deos votis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulosè dicunt, philosophi illi veteres, qui rerum omnium originem altius perscrutati sunt, odorem coloremque illum à Veneris ipsius stella proficisci autumant. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod denique ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculum, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait verò poëta:

*Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Ex oriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma fruetis,
Ad primos radios interitura die.
Ambigeres, raperetne rosis tunc aura ruborem,
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnus mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forfan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Diffatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphie Dea sideris & Dea floris,
Præcipit vnus muricis esse habitum.*

Quod verò Gratiæ significatum inesse rosæ apertius intelligamus, Indorum etiam monumenta conquiremus: siquidem eorum Magi rosam tanti fecerunt, vt ad conciliandos magnorum principū animos non alia re quapiã libentius quàm rosas vterentur. Libet verò ex eorum dictatis vnus hoc, quod ad argumentum facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiam sacer profanusve sit adeundus, quem tibi conciliatum velis, vt & te amet, & votis tuis fauceat, atque benignè respondeat, obseruandum esse cœli situm, cum Sol vel in Ariete vel in Leone gradu eo ascendente fertur, quem Luna læto felicitique aliquo aspectu intueatur. Hic tu phialam rosaceo nitidissimo plenam in manū dexteram sumens, facie aduersus Solem conuersa, summis pedibus insistens, & phialam prætedens, in hæc verba duodecies repetitione facta, voce clara orationem habeas: Saluere te iubeat Deus ò Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fecundissime, qui tam formosus, tamque omnibus exoptatus, tam beneficis oris radiorum diffusione micatissimus. Tu solille es, qui luce, spiritu & vigore tuo mundum vniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorum quæ vbiq; gignuntur autor: tu per vim quam tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines continuo infatigabilique cursu peruestigas: tu lumen & pulchritudinem ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu vitam luminosam, & perpetuam vsus lucis nullo interposito velamento Lunæ liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ si ita habent, exoratum te velim, vt amicitiam, benevolentiam, amplexum, & affectum ergà me omnium benevolentia in hoc oleo mihi concedas, ita vt me omnes appetant, & amicitiam meam vtrò cõcupiscant, ac pe-

inde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potentiores, Senatam, populum in sumumque gregem mihi amore atque charitate concilium. Hic quo illi appellarentur nomine profitebantur, rogabantque insuper & adiurabant, obsecrationibusque adigebant per eius potestatem, ut amicitia hæc & amor & pietas ita in horum cordibus & linguis & operibus insideret, ut magno se affici gaudio experirentur, quotiescunque hominem eiusmodi intueri atque alloqui facultas esset. Proinde Soli virtute & potestate sua, ut mores etiam congruerent, hominibusque præsentiam illi omnes admirarentur, honorarent, & esse quantumvis precij existimarent, efficeret. Ad hæc quadam genitorum nomina intermiscabant, quorum interuentu eadem fieri supplicabant, præcipueque nomē illud quod amores & amicitias viuificat, & amantū corda in vnum cōstat, insolubilq; copula coniungit. Ea verò tum quia videbatur absurda (sunt enim, ut Lucianus ait βαρβαρικά τινὰ καὶ ἀσημα ἑνόματα ἢ ἀπολύτῳ λέγειν) tum quia ex Christianæ pietatis instituto profana iam habentur, de industria prætermisisti. Id ritè cum exegissent, oleum summa veneratione susceptum obseruabant, quo faciem obungeret, quotiescunq; principem aliquem adituri essent. Quod minimè ridiculum videatur, Vlysi in Phœniciam appulso, fracta quippe nauis, mari eiecto, & omnium egeno, Deam Pallada oleum attulisse, quo ille perunctus, omni abiecto squalore, quem ex maris salugine inediaque per quadri-duum tolerata cōtraxerat, καλλὶ ἢ χάρεισι σίλωρον, dignior & venerabilior effectus est. Rosacū verò Homero fuisse cognitum ex eo conuicimus argumento, quòd ῥοδὸν φέλλαιφ Venus Hæctoris cadauer obunxerat, quod à canum iniuria, quibus id Achilles obiecerat, inoffensum præstitit. Taptam inesse Rosæ vim, Homerus persuasum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex rosâ sua comparatum existimemus? aut alia quapiam ope vsam crediderimus, quàm ea ipsa vi, quam rosâ ipsamet infundit, cum in Carthaginis templo

*Resstitit Aeneas, clarâque in luce refulsit,
Os humerosq; Deo similis: nanque ipsa decoram
Casariem nato genitrix, lumênque iuuenta
Purpureum, & letos oculis afflarat honores.*

Sed quoniam rosa super satis superque iam prouecti sumus, præteribo Ælij Veri Imperatoris lectulum, minutulumque reticulum foliis rosæ repletum, quem sibi substerni iubebat, in quo Persicis odoribus perunctus recubare consueuerat, maiorem inde sibi gratiam adepturus. Dissimulabòque fabulas Apuleianas, in quibus Lucius ipse prius in aëne ex homine conuersus, rosâ toto terrarum orbe perquisitis tam multa perulit incommoda, donec demum oblata earum copia, quas decerpere, humanæ formæ restitutus, pristino decori est & venustati redditus. Quod autem pertinet ad odorem, rosa sordidissimum animal scarabeum, cui res plurimum est cum stercore, ut alibi diximus, odore enecat suo. ῥοδὸν autem eam idcirco appellatam Plutarchus ait, ὅτι ῥέουσι πολλὸ τῆς δούλης ἀφίνοι quòd ingenti odoris redundantia diffluat. Diuinæ literæ, ut Cyprianus ait, gloriosam famam appellare solent odoramenta. Vnde Paulus, Christi bonus odor sumus. Et quod vnguentum in Aaronis Pontificis barbâ distillabat, bonæ index est famæ, quam sibi sacerdos quilibet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni rosas, à rubore sanguinis, ait Eucherius.

DE LILIO.

VT verò coronam ipsi nostram elegantius contexamus, purpureis aderunt lilia mista rosâ. Sciendum autem in primis, vnumquenque florem hieroglyphicum esse speci. Nam si spes, ut Speusippus Platonicus finit, est expectatio boni: velut è conuerso, metus, animi concusio in expectatione mali: sique floribus inspectis, vsu inde fructuum sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænunciatus, & frugem paulò pòst succrescentem pollicetur. Nam & Themistius ait per florem, vbi præuius apparuerit, in frugis inde nos spem surri-gi. Sed quamuis sit hæc florum omnium prærogatiua, ut nos bene sperare iubeant, vnus tamen præcipuus, quippe liliū, vno omnium consensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inscriptione SPES, liliū potius figuram, quàm alterius cuiusquam floris speciem ostendit. Nam in numo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea liliū dextera præterdit, cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Dæ præterto in Imp. Æmiliaui numis habetur. Nusquam verò frequentius neq; manifestius hæc liliū facies pro spe ponitur, quàm in Imp. Claudij P. T. Aug. numis, quorū vis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam læua sustinet, dextera liliū præterdit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudij numis eodem gestu Dea, palla quippe sublata, liliòque dextera porrecto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habitūque in Hadriani numo dea liliū præterdit cum inscriptione, SPES P. R. Ac ne tædio sit horum multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cum spem de Marcello conceptam significare vellet, tacita quadam ad clarissimum illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima pollicetur, hæc scripsit:

*Nec puer Iliacæ quisquam de gente Latinos
In tantum spe tollit auos, nec Romula quondam
Vllo se tantum tellus iactabit alumno;*

& quæ

A & quæ sequuntur, vsque ad versum illum:

Si qua fata aspera rumpas, Tu Marcellus eris: manibus date lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animam cumuler, ut inde præreptam iri spem publicâ Populi Romani, prout ex superioribus numis ostensum, indicaret. Hinc Flaccus cum spes nostras sæpe fallere animaduertisset, indolisque bona de manibus sæpe rapi conspexisset, postquam viuax apium dixit, breue mox liliū subiecit.

CHRISTVS ANGELI.

IN diuinis literis liliū, præcipue album, nunc Christi, nunc angelorum hieroglyphicum est, à candore quippe iustitiæ, ad quod spectasse voluit Salomonem, cum dixit: Flos campi, & liliū conuallium. Hilarius Matthæo, præcipuum angelorum hieroglyphicum ponit lilia, de quibus dictum Euangelio, Non laborat, neque nescit, quibus scilicet extra humanæ scientiæ eruditionem, suiq; operis mercedem, à Deo gloriæ candor indultus atque indutus est, ne quid ex principio, labore & arte existimarentur habuisse. Ea autem est istius germinis natura, ut cœlestibus angelorum substantiis aptissimè cōparetur: hoc enim efflorescens, cum à stirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ suæ virtutē, licet aruisse videatur, occultat, & redeunte tēpore rursus lilij sui honore vestitur. Ex se igitur reflorescit, sibiq; redditur: quòd sit, quòd vigeat, nec radici nec terræ debet, cum ille q se suggerit succus ex se demanet & suffundatur, atq; ita annuæ huius viriditatis exemplo, virtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cum tamen ex eo tantum quod intra se diuinitus acceptum habet, alatur in florem. Idè ergo lilia non laborant, neque nescit, quia virtutes angelorum ex ea, quam adeptæ sunt originis suæ sorte, ut sint semper, accipiunt. Generatim verò florem Eucherius hieroglyphicum esse dicit eorum operum, quæ bene ritèque fuerint inchoata: & Canticorum cantico ea de causâ sponsum dicere, Fulcite me floribus.

PVLCHRITVDO.

ESt & pulchritudinis signum liliū, siue formam, siue colores eius contemplere, Susasque mollem delicatamque Persarum urbem, vbi Regum erant hyberna, ob mirrissimam cœli plagam, & amœnitates alias, inde cognominatam tradunt, quòd Susa Persarum lingua liliū sit: Volentes itaque loci pulchritudinem signare, nomen à lilio fecerunt. quamuis Stephanus à multitudine potius liliorum, quæ passim illic & feracissimè proueniunt, cognomentum vrbi iaditum scripserit. Vt-cunque verò, velut à liliis Susæ, non immeritò inter Italicas vrbes à flore Florentia nuncupata, ut potest quæ, Domine mi præstantissime, patria hæc tua, quam tam libenter incolimus, tam forma quam situ, & incomparabili rerum omnium amœnitate, totius sit Italiæ flos: ut inuidè mihi facere videantur, qui Fluentiam antiquum vrbis nomen sibi somniant.

PVDICITIA.

Pvdicitia virginitatisque florem esse liliū, Hieronymus aduersus Iouinianum interpretatur, dum Canticorum cantico sponsa illa cœlestis fratrualem suam inter lilia pasci canit, hoc est, inter candidissimos virginum choros. Illa enim tota speciosa, nulla notabatur macula, neque etiam ruga, ut Apostolus addidit. Et quod à Libano accersitur, λεβνασός, id est, candor interpretatur. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium sacerdotes, lilia præsertim candida offerre soliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

*Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis,
Romula ne faciem lederet hasta Taci.*

C Sciendum tamen in vniuersum flores λεβνασός dici ab Apollonio, ut Argonauticè in primo:

*ὡς δ' ὅτε λεβνασός καλλὰ πειθεσμένους μελίωσας.
Pulchra fremunt ut apes pascentes lilia circum.*

Quamuis propriè flos est qui liliū appellatur, quem Theophrastus libro de Plantis, narcissum esse dicit, alij autem liliū. Et licet & pulchra & delicata lilia sint, ea tamen inuisa Veneri ait Necander Alexipharmacis, quòd olim de candore cum dea certare voluerint. eamq; indignatam lilia in aëni pudendi formam transmutasse: adè nihil tā ridiculum, tam ineptū, quod sibi Græci nō permittant.

I V N O.

Verum odium hoc in liliū, inde potius processisse videri potest, quòd flos Iunonius liliū esse dicitur, ut ex deæ lacte progenitum, cum subiecto clam Herculi vbera admouisset, dolòq; statim cognito se retraxisset: guttas verò lactis aiunt aliquot in terram decidisse, ex quibus mox lilia pullularint. Meritòq; flos Regius etiam appellatur, nō à Iunone regina tantum denominatione sumpta, sed à Regia qua præstant celsitudine, quòd tantâ proceritate super flores alios attollitur, ut ad tria interdum cubita surrigatur.

DE CARDVI SCOLYMO:

HT quoniam hodierna dictio per flores volutatur, bonaq; eorum pars, boni parum admōdum pollicetur, ut conditionem quisque perpendat suam, de cardui Scolymo, deq; Fremio quadam minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

Imbecillitatem humanæ vitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphi-

MORBI.

SI verò morbos, quibus plurimū tentatur affligiturq; humanū genus, significare voluissent, Fre-

Vi flos in sepris secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
Quem mulcent aure, firmat Sol, educat imber,

Quem Maro imitatus ait,
Languescit moriens.

Neque forte importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, vt apud Eucheriu, hieroglyphi-

DE AMARANTHO.

DE humana vitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem creptis hæc per florum ima-

INOFFENSA VALETUDO.

CONtra verò si quem inoffensa valetudine vixisse corporis ad extremum vsque digni-

DE FERULA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVam Baccho sacram, & inde vaptμοφόρης ministros eius multi tradidère. Sed quòd ea de-

soliti sunt veteres, vt se quoq; subduxisse manū ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq; innuere voluerint,

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati:
Hæc tria nil recte faciunt, si verbera cessent.

Sed ioco iam fatis.

PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM AN-
TONIVM POLLIONEM, GELOVM PRIMATEM, DE IIS QVÆ
per Spicam, & Cerealia quædam arma significanter,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

LIBER LV

VI verò libentius Spicas & Cerealia quædam arma donarim, quàm tibi tam presanti viro, tam

Nyx ille tuus, Antoni Pollio, modiolus, qui spicas duas continet, insignis, ab cuius vtraque parte copiarum cornua ante admodum eleganti incisa conspiciuntur, vetustatis omnino veneranda monumentum, signum olim aut Ediliu fuisse, aut eorum qui rei frumentariae praerant, facile credere possumus.

CERES.

Videre enim est Iuliae Piae numum, ab cuius altera facie sigillum est laeva conto innixum, dextera spicam gerens, calathos ante pedes proposito, cuius inscriptio est, quarto casu, CEREREM.

ANNONA.

Est & T. Caesaris Vespasiani numus, in quo simulacrum est, quod dextera sigillum exporrigit, in cuius vna manu libella est, in altera cornu copiarum, apposita naui, & calathos cum spicis: inscriptio, ANNONA. In eiusdem aliquot albis eadem omnia sunt praeter cornu copiarum: eius loco caduceum spectes: nam & is, ut alibi diximus, in felicitatis significatum accedit, quod pax ipsa, cuius symbolum est caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

Spectare verum est, Africae picturam eo libro, quem de Imperio, magistratibus, & militiae ordinibus Theodosianis temporibus conscriptum vidimus. Ibi enim ubi de Proconsule Africae legitur, urbesque & officia & magistratus tota ea provincia distributa continentur, mulier quaedam inspicitur, pileo in primis cooperta caput, caerulea palla hinc inde ab utroque humero reiecta, eaque ad humum usque fusa, interiore vero tunica rubra, imo limbo ad pedis vnius altitudinem albo, cuius superiorem inferioremque marginem aureae fibrae duae circumueunt. Brachia nuda utrinque exporriguntur, binas vtraque manu spicas ostentantia. Sub pedibus naues duae frumento onustae, adpictae sunt. Literae supernae sunt, PROCOS. AFRICAE. Apud Horatium sane de terrae huius feracitate frumentaria legas: Quicquid de Libycis veritur areis.

Quicquid de Libycis veritur areis.

desumptum quidem ex Pindaro, qui πνευφόμεν λιβύων Isthmiis dixit.

BRACCATI MILITES.

In iisdem monumentis obseruauit gestamen caeruleo colore subobscurum pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, a summa cuius parte stella adpicta est radiis octo praedita: in medio orbiculus est cum umbilico, utroque coloris aurei: ab eo orbiculo usque ad circulum qui iuxta marginem est, columella summissa coloris rubri: a lateribus columellae spicae duae utrinque surgunt singulae, quas auiculae totidem volatu suspensae imperant. Insigne hoc erat eorum militum, qui BRACCATI IUNIORES appellatur, militabantque sub militum Praefentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notus, qui Viri illustres vocabantur. Sed ut ad annonam reuertamur, in Hadriani quoque numis corbis est cum spicis: & in Antonini, spicae & Cornu copiarum cum eadem ANNONAE inscriptione.

PROVENTVS.

Quae verum spicae duae, dolio vni pleno in earum medio constituto, spectantur in numo L. Licini Reguli, prouentum bonorum, fructuumque copiam & feracitatem eius viri magistratu vberem ostendit: nam ubi consultum est iis quae cibo potuque inseruiunt, annona omnis largae populo videtur erogata. Usque adeo verum spicae proventus indicia sunt, ut & apud Coniectores reperias eum, qui natus in aure spicas per nocturnam imaginem videre visus fuerat, & delapsa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hereditate locupletatum: spicis quippe prouentum, aurem verum fraternitatem ostendentibus: germanas enim inuicem esse aures manifestum. In diuinis quoque literis spicae, hoc est, messis eodem modo proutem hieroglyphice significant, dicente Domino, Messis quidem plurima, operarij autem pauci admodum. Humanam enim messem vredini procellisque obiectam, cupiebat ille in horrea aeternitatis suae transferre. Hesychius Hierosolymitanus pro messe accipit virtutes, quae ex diuini verbi semine oriuntur. At stipula pro nullius boni operis fructu ponitur. vnde Propheta lamentatur: Hei mihi, ut factus sum sicut qui colligit stipulam in messe. Idem paleae, ut illud: Paleas autem vret igni.

Sane plerumque inuenias aetate ipsa per spicarum fasciculum significari. vnde apud Nasonem: Stabat nuda aetas, & spicae ferta ferebat. Nonnunquam verum messem ipsam, aliam & frugum inuentorem.

MESSIS.

Sed enim Hesiodus Theogonia, falcem pro messe posuit, ubi dicit, σρέξαι μέγα σρέπανον. subiiciunt interpretes, Drepano messis tempus. Hinc iuniores spicas duas, manipulos spicarum interdum duos in transversum adclinatos, pro mense Iulio ponere excogitarunt, quod nimirum eo mense messis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

Et quod pertinet ad falcem, quoniam tempus omnia metit execatque, & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli volunt: κρόνον enim Saturnus, cui tempora subiciuntur, quae voce

AETAS, ET FRUGUM INVENTOR.

eadem

A eadem Graeci sola adiecta aspiratione pronunciant, quippe z in x versa. In hanc sententiam Maro: Omnia fert aetas.

AGRICVLTVRA.

Alia falcem agricolationis totius signum arbitrantur, quod insigne Ianus Saturno deditur a messe & fertilitate, cui posteritas rationem etiam inferendi, & artem faciendi furculos fert acceptas: vnde Saturnum a fatu Latini vocitarint.

FRATRES ARVALES.

Alioqui spicae corona fratres arvales indicabat, quam primum Acca Larentia Romulo sacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

Si vero spicae corona vitta alba illigata esset, sacerdotes aruorum significabat, quorum illud erat insigne. At Cereris caput spicis redimitum spectauimus, in numis quibusdam, ab altera quorum parte spica magna est nonnunquam sola, nonnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retilinus significato.

PAX.

Quin & pacis simulacrum cum spicis figuratur: vnde Tibullus,

At nobis pax alma veni, spicamque teneto, Prostrat & pomis candidus ante sinus. Pax enim candida primum Duxit araturos sub iuga panda boues. Pax aluit vites, & succos condidit vnae, Funderet ut nato tella paterna merum. Pace bidens vomerque vigent, ac tristia duri Militis in tenebris occupat arma situs.

DIANAE TRICLARIAE SACRVM.

Frat & spicae corona insigne atque gestamen eorum adolescentum qui Dianae Triclariae sunt immolari soliti apud Patrenses, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atque Comarcho templo deae turpiter violato in ciues contraxere.

DE LOLIO.

Riticeae coronae gestaminive contrarium est lolium, quod quantum seges illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incommodi: secum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

Morum enim corruptorum id omnino indicium est: quare Antisthenes non temere dicere solebat, absurdum esse triticum a lolio non repurgare, qui sentiret ex hoc inuidios a republica summoendos, ut Plutarchus interpretatur: tam enim inuidi sunt ciuitati, quam lolium est tritico, qui verum inuidus est, suam ipse sibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis sententia dicto sumpto,

Inuidia Siculi non inuenere tyranni Maius tormentum, ait.

Et quod ad corruptos degeneresque mores facit, ita Virgilianus pastor lamentatur:

Grandia saepe quibus mandauimus hordeca sulcis, Infelix lolium, & sterile dominantur auena.

DE MILIO.

Itus ideo humano generi utilis atque commoda, qua milium egregie pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam si quis hominem, qui declinare sciat infortunia, hoc scripturae genere ostentare voluerit, apte serpentem pinxerit milij surculo circumuolutum, anguis ipsius capite deorsum deiecto, cauda superne sita: quandoquidem ex milio panis praesumptus, incolumem sospitemque praestat a veneno, naturae beneficentia, quae mortale genus remedio tam parabili, atque omnibus obuio, praemunire voluerit contra pestem adeo perniciosam. Idque tradit Didymus in iis, quae de re rustica scripsit.

INNVMERA.

Sunt etiam qui spicam milij hieroglyphice pro millenario numero ponant, ac perinde pro sinumeris, quia tale etiam est millenariis significatum. Neque desunt qui numerum ipsum mille a milio dictum velint.

Sed ut ad onyem reuertamur, modius in ea incisus est: is quid sibi velit explicemus. Sed quoniam in numis, in picturis, in sculpturis, atque aliis antiquorum monumentis spectare est alibi modium, alibi latè patentem vrnulam, nonnunquam & cyathum, sæpius verò calathum, & quicquid vel humoris, vel solidorum est corporum capax, in Serapidis capite superpositum (illi enim plurimum vasa hæc dedicantur, quod diuitiarum, & omnium prouentuum numen haberetur) necesse erit hæc omnia colligere, ac veluti verustas fecit, in vnum commiscere.

FRVGVM OPVLENTIA.

Sue igitur modius, siue calachus, siue quid huiusmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipse siue Serapis, siue Osiris, siue quocunque nomine *ὄσπρ ἰδαμ* nuncupari placeat humano generi, factu inuento, & aratione commonstrata, comparasse dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Osiris quoque in huius inuentu participatum admitteretur, disseruimus. Illud verò constat, cibarias opes & donaria in canistris offerre, & antiquorum fuisse morem, & nunc palam omnibus esse. quin etiam vbi liberalius, opipariusque aliquid erogatum significare volumus, *ὄσπρ* *κρῶν* dicere consueuimus. Hinc apud Maronem ferunt nymphæ calathis pallentes violas, & alia dona. Alibi Cererem canistris expediunt ministri. Osirin quoque, neque non Cererem eodem insignitis gestamine Diodorus attestatur, & antiqua pleraque signa ostendere. Neque verò hic repetenda sunt ea, quæ plurima docuimus eo commentario quo de Capitis atque aded Tricipitij significationibus agitur, vtrum scilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, vt Nicocreonis Cyprio Regi ipso est oraculo proditum, accipiendus sit, quoniam eo loco hæc omnia sunt explicata.

A Q V A.

Sedenim vnam potius Osiridi dedicatam videas, idque ea de causa factum, quod eum non vini stantium, verum totius humoris dominum intelligebant, eumque Oceanum, perinde ac Isidem Therin. Præferri enim vnam in sacrificiis, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem summo cultu, & attonita penè veneratione prosequantur, quam obrectam, & casta religione susceptam, in sacram ædem solenni pompa gestabant, quod cum peruenisset, terræ procumbentes manibus ad cœlum sublati is gratiam agebant, qui primi diuinæ benignitatis munera mortalium vsui communicassent, utpote qui ex humore oriri omnia persuasum haberent.

C A N O P V S.

Alij, qui philosophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus est, Canopum quandam apud Ægyptios in hydriæ speciem figurari solitum aiebant, quod inuento callido, cum in certamen contra Persas deuentum esset, victorem ignem euicerit. Persæ enim, vt alibi sæpe ostendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaque minoribus foraminibus hydriam, quam contra ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceræque diligenter obturauerat, qua super ignem solenni certamine posita, vi caloris soluta ignis extinctus expirauit. Quoniam verò de vrnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc vasa persequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

Sed id quoque nescio quid Ægyptiacum sapit, quod Pythagoras super modio sedere nos verat: si quippe rationis portionem eam, qua anima ipsa metitur, explorat, atque examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendamve negligenter, verum omni exercitatione modoque & regula dirigendam, assidueque per cogitationis spacia agendam. Cæterum diuus Hieronymus hoc subindicare dicit, non debere nos de victu sollicitos esse in diem crastinum, prout etiam Dominicis præceptis admonemur. quanquam Cyrillus priorem sequitur sententiam. Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, vt ex præsentis mensæ semper aliquid in futurum relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siquidè parata non erit vltius consultandum, vt nudipes ille Phrator hospitem elusit, cum satur recederet, & ex reliquis capum integrum coctum in manicam coniecisset: interrogante hospite quid eo facturis esset, in crastinum se asportare, dixit: cui cum subiecisset hospes, Atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogitemus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, nihil quicquam ero super crastino sollicitus. Sed vt in re seria facerent ioci, Plutarchus ad eorum morem, quibus mensas inanes tollere magna erat religio, symbolum videtur accommodare. Nam Chænicem pro diurno victu capi, quam Latini Sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est, quod apud Herodotum legitur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas fatinæ chænicas mitti solitas, tum quod Alexarchus chænica vocat *ἡμεροκόριδα*. Significaret igitur symbolum, non debere nos in sportulis vitæ nostræ totius ita spem collocare, vt sede in eis statuta totum vitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquam ineamus rationem, consiliumque capiamus, vt nobis aliquando viuere possimus, opesque nostræ tandem in nobis ipsis, non in alieno arbitro sitæ sint. In diuinis literis Modius hieroglyphicum est dogmatis atque doctrinæ, quæ Iudæi profitebantur, veritatis lumē sub eo recedentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthæo: idēque proferendam esse lucernam Iesvs admonet Apostolos, & quæ apud eū copiosè.

DIALECTICA.

Zeno multipliciter solitus Dialecticorum argutias eludere, sed eo præcipuè dicto, quod eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non frumentum, sed paleas, fimumque quibus dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno faciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio dimentas.

ANIMVS.

Vas obturatum plerunque animi significatum habere perhibetur. Vnde Lacenæ mulieres Ollas in Regum suorum iustis pulstabant per urbem discurrentes, vt ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmodum ollæ illæ inanes erant. In diuinis verò literis vbi Psalmo *lxxii* legitur, Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi vasis similitudine sumptum aiunt interpretes: vt enim liquor è vase in terram effusus perditur & euanescit, ita cogitationes suas & animi sententias dicit penè effusas, in vanas scilicet & inanes rerum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribentibus dici possit. In quo tamen illud me consolatur, quod multa omnino in his nugis disciplinæ veteris arcana, quæ hæcenus sepulta iacere, nemine ante me lapidem hunc mouente, industria nunc primum mea cœpere in lucem proferri, & tibi similibus quod satis est mihi, & aliis oblectamentum aliquod afferre. In Chaldæorum quoque scriptis, animus appellatione Vasis accipitur: vt illud, Vas tuum inhabitant bestia terre, ita videlicet & libido, cupiditatesque aliæ, quos affectus communes cum belluis habemus, & quod infeliciter est, tantæ interdum apud nos autoritatis, vt ad brutalem sæpe nos vitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorum genera, quæ Deus ad hominem, vt in diuinis literis habetur, accessit adiuumento futura, ea tamen omnia interturbant, omnia subruunt, cum frangi impatients nullo possunt regimine, nulla castigacione cœcere: id quod tunc accidit, cum nostri vigoris, nostræ immemores ingenuitatis, iis spontè nosmet dedimus in seruitutem. Concitatus enim animus, nisi parere cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ vocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquam tamen eandem exteriorem vocat hominem. Vas verò Capacitatis nomine dicta est, qua ipsam capit animam & continet. Homo verò de communionem naturæ, vt Tertullianus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricenis Hebræorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fistilibus vasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cum ita fragilia sint, vt vel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atque diligentia cauendum, vt cor nostrum rectè muniamus, septimentisque validioribus circundemus, vt adictus quolibet fimum integrumque seruetur. Olla, ait Eucherius, cum sit condimentorum, quæ ad humanum victum pertinent, receptaculum, in diuinis literis pro sobole vel pro genie solet accipi: nam veluti ex olla desumitur quod ad victum facit, cuius beneficio humana vita sustentetur, ita de humano vasculo genitura depromitur, quæ in multas hominum ætates propagatur. Ideo Psalmo *lx* legas, Mcab olla spei meæ: hoc est, Ruth, quæ Moabitibus fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipsam in posteros propagata est. Eodem spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantum vasa aurea & argentea, sed & lignea & fistilia, alia quidem in honorem, alia porò in contumeliam. Et in honoratus est Iechonias, quasi vas cuius nulla esset vtilitas: quoniam cum in domo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusque summisit, idēque ea super homine scripta sunt: Nunquid vas fistile, curtumque vel attritum vir iste Iechonias? At bone Dets, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me tu rpiibus bellum educaisti vas repletum foribus? Alibi adaperitis thesauris vasa indignationis à Deo prolata comperias, hoc est, reiectos, animos, in quibus & ita, & prauis affectus reliqui concuderentur, de quibus plura apud theologos. Hesiō quoque interpretes dolium vas allegoricè pro Vitæ animique nostri sustentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco: *Ἀρχόμενος δὲ πρὸς τὴν ἀγρονομίαν καὶ νοσομασίαν Μεσώθεν φείδεσθαι.*

C De summo sapere cado, & cum cepit ad imum Deficere, at medio memor esto parcius vti. vbi dictum aiunt de pueritia, virilitate, & senectute, quippe pueros & senes iucundiorē vitam agere debere, genioque liberius indulgere: viros verò, ætatem quippe firmiorem, parcè omnia sibi permittere, modumque voluptatibus omnibus adhibere, vitamque vndecumque laboriosam adamare. Vtrum verò Hesiodum hoc sensisse dicamus, an quod Alexander Aphrodiseus interpretatur, de vini parte media meliori, viderint alij: nam ad Alexandri sententiam accedit etiam prouerbium vulgò dictatum, Seram esse in fundo parsimoniam.

PERSVASIBILITAS.

A pud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam viri elegantis commento, eam animæ partem in qua vigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatēque lubricam Dolium appellatum, quod Græci nominis vox *πίθος*, non à *πίω*, sed à *πέθουμαι* deduci videatur. At quæserit fortasse aliquis, quid sibi vulerint dolia duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad cloacam maximam, via quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidem in loco spucere nephas erat: quod porò sacellum Doliola Plutarchus vocatum ait. Nempe nihil aliud, vt nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dolia, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum

Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus virginibus abscondita seruatæque fuerint, cum ipsæ metu percussæ, deserta Vrbe fuga sibi consulissent. Ibidem aiunt simulacra duo fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulis suberat; **DI PENATES**. Significabat verò sessus, firmatam Imperij sedem: peila, hostes summos procul: arma reliqua, Romani populi virtutem, & munimentum, vt apertius alibi singula pertractauimus.

LIBIDINES.

Sed vt ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus vir ille pro sapiente citatus à Socrate perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati viri inexplebili incontinentia præditi, qui propter insidam animi compagem, obliuionemque fluxam eorum quæ honesta iustaque percepissent, nihil quicquam infusum continere possent. Idcoque Lucretius hunc secutus ait:

*Denique animi ingrati naturam pascere semper,
Atque explere bonis rebus, satiareque nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circum
Cum redeunt, fectusque ferunt, varioque lepores,
Nec tamen explentur vitæ fructibus vnquam
Hoc, vt opinor, id est, suo florente puellas
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.*

HUMANI AFFECTVS.

Philosophi, qui sacras literas ad morum tantum rationem trahunt, cum in arcam Noës omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt verò ex iis, quæ difficulter ex armari cicurariue, aut mansuescere possint. Quare clamat Horatius, regendum animum, qui nisi pariet, imperat: hunc franis igitur, hunc catenis compescendum. Rerum itaque opifex terram affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, vt Philo ait, animi ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe vas, septem ex puris iumentis deferre iubet, visum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatis habere decet sapientem, cum mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus erumpant, à quibus maximum assiduamque bellum insurgit, eo præcipue tempore, quo mortale genus otio desidiamque torpescit. Quare Persius, vdem & molle lutum ne obdurescat, & ad opus fiat inhabile, properandum, & acri fingendum sine fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

Idem animum fideliam comparat, percussamque sonare vitium ait. maligneque respondere, quæ viridi informata limo non satis excocta sit. Et futile illud & aperile vas animum prorsus inane ostendere proficitur, cum dicit, Effluis amens, contemnere. Apud nostros etiam vas corpus est: Paulus enim corpus Tabernaculum vocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum est.

SERMO.

Quod verò monuit Pythagoras, *σπουδὴν εἰς ἀμίδαν μὴ ἐμβαλέμεν*, Plutarchus sermonem vrbatum, qui cibis est animi, in improbi hominis animum non immittendum esse interpretatur. Epicetus quoque cum sermonem Ægyptiorum more pro liquore, aut rore pluuiæ, vel vnda profluente accipiat, in minimè syncerum vas, ne acescat computrescatue, infundendum vetat. Ad quod nimium respexit Horatius cum dixit:

Syncerum est nisi vas, quodcumque infundis, acescit.

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

Illud etiam ad animi significatum facit, quod vbi ollam à cinere sustuleris, vestigium turbandum Pythagoras, cenfer: hoc est: simulatque deferberit, atque resederit animi tumor, mali præteriti memoriam oblietandam, & iracundiæ vestigium omne penitus tollendum, vt Plutarchus Symposiacis interpretatur. Eoque diuinum præceptum facit, Sol non occidat super iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLITAS.

Quam verò ollam nuptæ nouæ postuidie nuptias à matre sponsi petere iubebantur, quam illa & iurgis & conuitiis asperius intortis abnegaret, institutum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, vt sponsa vel ab ipso primordio focrus difficultatem patienter ferre consuesceret.

SERVITIA.

Ministerio autem vasa seruitutis indicia sunt: vnde apud Plaurū legas de insolētissimo adolescente, qui omnes pro solutis scopis habebat: Nisi mihi matulā dederitis, vos habebō pro matula. Inter enim vasa vilissimi vsus lotiaria sunt. Et tale aliquid apud Lucianum olfacies, *μελὲ τῶν ἐν μισθῷ σωδόντων*, vbi potentiorum saltum tangit *εἰς ἀμίδαν* mimentium. Id vtunque, in diuinis quoque literis vasa pro seruitiis ponuntur, propterea quod non nisi in ministerium aliquod comparantur. Hinc nonnulli quem psalmi *Lx* locum ex Eucherio citauimus, Moab lebes spei meæ, simplicius intelligentes exponunt, Moabitæ ad seruitium meum sustendi sunt. Iam illud de Paulo vulgatissimum

animum est, quæ pro vase, verum eo preciofo, Dominus noster **Iesus Christus** se professus est elegisse. Ita plurimum calathus hieroglyphicum est seruitutis, siue corbes, siue cophinus appellatur. Vnde illud de Iosippo ex Psal. citat Eucherius: Manus eius ad cophinum seruerunt. Nam & geruli dicuntur viri gestandis oneribus conductitij: & Venetiis passim foro plurimum cetario, olitorio & boario, qui operam hanc præstant, Cistæ nuncupatione accersuntur. Et quoniam cibum alibi referri ad animi partem ostendimus, panemque esse doctrinæ symbolum, duodecim illæ fragmentorum corbes quæ de profusa Christi liberalitate superfuere, duodecim Apostolorum doctrinam, vt idem Eucherius sentit, indicasse videntur, quæ ne perirent accuratissime procuratum.

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

Pocula verò vicissim porrecta, inuitationesque ad compotandum, amicitia confirmationem esse, tam nostri temporis mos est, quam antiquorum omnium institutum. Hinc apud Maronem Dido cum Hospitali Ioui libasset, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculum inuitari. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergo Virgilianum super hoc carmen repetisse:

*Hic Regina grauem gemmis auroque poposcit,
Impleuitque mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo soliti tum facta silentia rectis.
Iuppiter (hospitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc latum Tyriusq; diem Troiaque profectis
Esse velis, nostrisque huius meminisse minores.
Adsis letitia Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos o cætum Tyrij celebrate faucentes.
Dixit, & in mensa laticum libauit honorem,
Primæque libato summo tenuis attigit ore.
Tum Bitia dedit increpitans, ille impiger hausit
Spumantem pateram, & pleno se proluit auro.
Post alij proceres.*

In huiusmodi significatum trahunt Tantali phialam, ex qua Btachmanæ philosophi prius bibere soliti essent, quam somno indulgerent, humore per se nunquā deficiente. Philostratus enim amicitia confirmationis causa eiusmodi comotationem apud eos institutam autumat. Moris huius meminisse diuus Hieronymus in veteris Instrumenti liminari pagina, sed pro phiala fontem ponit, eodem omnino significato, quo super quidam Grammaticorum proceres diutissime concertarunt. Mihi verò videtur fontem dixisse Hieronymus, ad vim illam vberem & inexhaustam ostendendam, cum liquor ille, veluti ex perenni fonte manare quotidie videretur. De mystico autem eius liquoris significato in Roris pluuij commentario est abundè disputatum.

CONCORDIA.

Ad amicitia confirmationis significatum signa etiam veterum numerorum accedunt, in quibus frequentissime pateram exporrigi videas: vt in Orbianæ numis, quorum inscriptio est, **CONCORDIA AVGVSTORVM**. Sed & ipsa Dea sella, patera per dexteram porrecta, læua duo copia cornua tenet. Hæc eadem sunt in numo Iulie Paulæ Aug. cū inscriptione, **CONCORDIA**. Sed in Sabinæ Augustæ numis, sigillum id quod sella sedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inscriptio, **CONCORDIA AVG.**

CLEMENTIA.

Hæc eadem habetur in numo Antonini Augusti Pij, cuius inscriptio est **CLEMENTIA AVG. LIBERALITAS**. Vnt qui patinam expansam inter hæc Ægyptiorum commenta liberalitatis indicium esse dicant, quod ego nusquam apud veteres, quod meminerim, obseruauit: feliciter tamen excogitatum non negarim, haberéque cum calatho similitudinem, de quo multa superius, vbi de modio differuimus.

VBERTAS.

Alij peluim & guttum eodem penè significato, vel etiam vbertatis significatione describunt: quæque defunctorum cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atque liberaliter perfoluta, neque esse vt manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem verò hanc antiquam esse ex plerisque veterum monumentis asserimus, sed ex ea præcipue sculptura, quæ mihi omnium in hoc genere pulcherrima visa est Romæ in Æsculapij pronao, vbi sepulchrum est, à fronte cuius prima patinam & guttum, & corymbos omnibus fructuum generibus, cum pediculis & foliis suis artificiosissime laboris suspensos videas, à capite verò speciosissimum candelabrum duabus lauris hinc inde aditis, cum baccis & foliis suis subtili aded arte factis, vt ad obtutum tremere & crepitum ciere videantur. In diuinis verò literis multa super calice proponuntur, quæ si omnia complecti velim, nullus vnquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebō locum aliis intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

SVPPLIICIVM CAPITALE.

Frequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses præcipue susceperunt. Iudiciis enim capitalibus vel cicutæ succum, vel venenum aliud fontibus propinabant, vt ex Socrate & aliis manifestum est. Et Psal. xv. calix pro mortis cruciatu ponitur. Et Euangelis eodem significato: Calicem quem ego bibo, vosne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoveatur à me calix iste. Apertissime quoque eo versu Psal. xliiii. Quoniam calix in manu Domini vini meri mixtione plenus: vbi de pœnarum dispensatione sermo est, vt Græci Theologi disputant: Dominus enim vno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim vino tum Catullo, tum aliis dicuntur, quæ meraciora sunt, Altero mistum, hoc est, aquâ misericordiæ ad pœnarum temperamētum, quod subsequētia statim verba declarant: Et effudit ex hoc in hoc. quâuis qui literam Hebraicam scqui se profiteretur, logè aliter rem exposuerint. Illud autem, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, vt dicat: Quoniam tot & tam magna sunt beneficia quæ dominus in me contulit, vt nullo possim modo parem illi gratiam referre, ita me comparabo, vt si vñ veniat, animam præpter amorem eius sim auctacter effusus, quippe quouis martyrij cruciatu emorturus. Hinc nulla tormentorum atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quem tu libenter ad dè legebis:

Ne me effuse cruor, neu me terrete minaces

Mucrones, radijq; Mox,

Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:

Cape prima cruoris

Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni

Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde

Hestia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Vt libet hos artus lacera, suspende, trucida,

Et meus est hæc passus amor.

& huiusmodi alia.

Quamquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo,

S A P I E N T I A.

Quem verò tripodem aureum Græci Apollini dedicarunt, eiusque capiti gestandum superimposuere, sapientiæ hieroglyphicū esse nemo dubitavit, qui norit historiam super eo traditam: extractum quippe tripodem aureum è mari, sapientissimo iudicatum Apollinis ipsius oraculo, cumque mortales ad Socratem munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuiquam alteri respondit.

DE CORNV COPIÆ.

Reliqua sunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum significationibus disputare superfluum videatur, propterea quod nihil his vel vniuerso vulgo notius, quia tamen antiquorum nummum commemoratio, quæ plurimum ad hoc negocium facit, non iniucunda futura est, hanc quoque partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS.

Illud fanè & antiquum, & maxime celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissima signum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum nummum manibus, vbi larga significanda sit opulentia, spectatur. Multa verò passim in numismatis eiusmodi cornua videas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordie, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius vel illius indicia comoditatis & boni, vt quicquid deniq; lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri videatur. In numo enim Antonini Aug. Germ. simulachrum est læua cornu copiæ tenens, dextera verò ventilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani numis aliquot. Quem verò L. Septimius Geta Cæsar cufit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua verò Cornu copiæ, cum inscriptione, FELICITAS TEMPORVM. Duo verò cornua se micirculum faciētia vasculis sursum versus erectis, iuxta verò mucrone inuicem colligata, habentur in Antonini Pij numis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem Antonini simulachrum est læua Cornu copiæ gestans, dextera verò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cū inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sedenim & clarissimæ fœminæ non dissimili ferè argumento numismata meruere, veluti Iulia Paula, cuius numum in patera citauimus, cum inscriptione, Concordia. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in numo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cum inscriptione, CONCORDIA AVG. Eadem inscriptio in Orbianæ Aug. numo, de quo paulò antè. Sunt verò cornua hæc non aduersa, vt quæ in superiore Antonini numo pro felicitate posita sunt, sed inuicem cohærentia.

HILA

HILARITAS.

Concordiam non immerito sequitur hilaritas, quare venit in mentem mihi numus Faustinae, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsus à solo ad caput vsque frondibus & corollis ornatum tenet, vnde sumpta inscriptionis occasio, quæ huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodam surculum palmæ videas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa comprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temerè verò vbi pax æterna, ibi concordia: vbi concordia, ibidem, hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani numo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatum videas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusque idem, atque idem cornu copiæ in Traiani numo est, cum inscriptione FELICITAS AVGVST. Horatius quoque hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore vniuersæ Italiae scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa contra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optime gestis, eo loco erat res Romana, vt ex voto omnia succederent: ideoque vt ille ad Iccium, ait,

Aurea fruges Italia pleno diffudit copia cornu,

FORTVNA AMATORIA.

Erat olim Ægira, ea Achaia ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus absidebat, indicio, vt Pausanias arbitratur, ea quoque quæ ad amorem pertinent, fortuna magis quàm puchritudine secundari. Quod verò diuitias fortunas appellat, neque incongruè, neque nouo inuento factum, Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrū Smyrneis effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τῶ τῆς ἀμαλθείας κεφάλην ἐκείνου κέραιας, quæ nunc vulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τῆρην φερραδόλου appellauit. Huc facere videntur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quæ seruorum nouitiorum cum primum domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, numuli, legumina, carycæ, nucis, & huiusmodi bellaria conferuis omnibus impune diripienda, quæ quidem in annuæ vbertatis omen fieri consueuerunt, vel vt ipsi frugi esse meminissent. Institutum mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponji caput.

P O C V L A.

Præbuerunt autem olim cornua poculorum vsum, cum nondum vasa excogitata essent, vt apud Nicandri interpretes legimus: indèque κέρασαι, quod miscere est, à cornu deductum. Sive quod potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, sed vt animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratior ostendant. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad prælia vel in membra trudere: eaq; de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atque hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse Commentario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisque locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quod apud Gentes innumeras cornua vasculorum vsum subministrarent: quare Nicandri dictum ad historiam potius, quàm ad philosophiam referendum.

CLEMENS ANIMVS.

Videre verò est Cornua illa copiæ nuncupata & vasa reliqua, variorum modo fruētuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex vase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructifera oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictum, & victoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negociis, caducis que rebus alienum, cœlestiaque & permanens semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆ QVE INANES.

Pari modo vasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus opplera, hieroglyphicè inanes artes, vanasque disciplinas ostendunt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra veritatem iusticiamque comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, vbi non ad sanitatem, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriã adiungit, aduocatoriã scilicet illam & mercenariã, non ad iusticiam, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc est, ad veros animi fructus facit, vt pote quæ nugarum tantum argutiis & subtilitatibus gallinacum lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cum tamen sit rerum omnium inanis, ollasque tantum, vt Plutarchus de iisdem ipsis ait, ostendet. Inuehitur & Origenes in hosippos, vbi eos piscibus squama pinnis que carentibus similes esse dicit, hæsitareque semper in luto, nec ad aquarum superficiem, acrisque participatum vnquam attolli: esseque hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino pellitur.

VERA FOECVNDITAS.

Cornu verò copiæ verum illud est, quod ab animo qui veram profiteatur agriculturam impletur. Ea verò est quæ ab agro suo insipientiæ, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitus extirparit: voluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & venenorum aliorum plantas ad cœlum vsque porrectas ita eradicarit, vt neque vestigium earum vllum relinquatur,

ZZ 2

aut quicquam aliud, quod occulta tacitaque propagine prorepens aliquando suppullulare contenda-
dat. Cuiusmodi verò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cum de spinis plu-
ribus exemptam vnam, nihil aut parum iuuare differit. Atque alibi,

*Certemus (inquit) spinas animòve ego fortius an tu
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.*

His inquam euellis, earum mox loco suppullulent pangantur plantæ, quarum fructibus repletum
cornu offeramus Deo, ut illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore
fecundarit, & ad optimam frugem iussit peruenire, de nobis dici mereamur.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD

MAXIME REVERENDVM PATREM LVDOICVM BECCA-
dellum Archiepiscopum Ragusinum, de iis quæ per Papyrum,
Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur,
ex facris Ægyptiorum literis.

LIBER LVII.

Quoniam ea plurimum de causa, honoratissime pater, Venetiis, omni Bellunensium hortorum meorum am-
nitate posthabita, substituerim, quod & tua, & aliquot aliorum prestantium amicorum iucundissi-
ma consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit ut (quod etas iam plusquam septuagenaria spo-
te afferre solet) modo pedum, modo stomachi imbecillitate laborare ceperim: unde coactus sum me
domi, tanquam intra caueam continere, non ita tamen ut non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ra-
tione congressu vestro frui possem, assidue cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Ægyptiaca di-
sciplina non iniucundam forsitan interpretationem, quam inter amicos impertiebar, mea erga illos obseruantia
futurum internuncium. Cum dies aliquot, quodnam ex his Commentariis (id enim operi nomen) Beccadello tam
prestanti viro mitterem, examinasset, visum denique est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim
dedicare, quod ad eius frugalissimos mores ex amusi facere viderentur. Memineram enim sermonum eorum,
qui nobiscum Patavij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multum steto, ad superos, Cosmo Gerio Phanen-
siam Prasule habiti fuerant, cum iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarum eruditione dubio pro-
cul admirandus, quam sanctissimorum morum & pietatis in primis nostra propugnator acerrimus, tam doctè, tã
copiose differere consuevit. Nam cum de frugalitate sermo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrum in exem-
plum ab Ægyptiis desumpsissem, per quam illi victus parsimoniam frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui,
Cosmus inquit, quam multa ea quog; sunt in hanc sententiam sum nostrorum, tum exterorum ducum, Regum &
Imperatorum responsa, factaq; scite & sapienter, quæ victus queant petulantiam castigare: cuiusmodi est nostri
illius, qui militibus frustra vinum peti respodit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem secutus Pescenius
Niger, Milibus vinum idem eflagitantibus, respondit: Nilum habetis & vinum queritis? Idemq; tumultu-
antibus his qui à Sarracenis victi fuerant, & dicentibus, Vinum non accepimus, pugnare nõ possumus: Erubescite,
inquit, illi qui nos vincunt, aquam tantum bibunt. Cumq; nos taciti cum libenter auscultarem, ardore ille iuue-
nili, honestissimaq; ambitione concitatus, prosecutus est. Quid autè Alexander Macedo? cum illi Regina Carie Ada,
obsonia quædam exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia condita misisset, quam sapienter
eam illis, quæ coquos etiã se missurã offerret, absonia lauriora, & peritiores coquos habere se domi respondens, no-
strum quippe iter, quod prandij pararet, matutinam frugalitatem, quæ canam instrueret. Vnde philosophi cla-
rissimi dictu, nullu obsonium fame melius. Apud Max. Tyrium legas Mithocum quædam gancæ magistrũ Spar-
ta cictum, quod illi labore potius, quam per condimentorum lenocinia edendi desiderium queritarent. Illud præ-
cipua memoria dignum, quod Guesæto Ægyptiorum regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse in-
ductus à Rege Mæri delicias & imbutus & educatus esset, & serè enervatus, generosi tamen animi specimen præ-
buit, cum exercitum per Arabia solitudines ductaret, deficiente commentu, coactus cibum despiciatissimum queng;
manducare, humana necessitatis commoda locorum ubiq; satis opulenter suggeri perspexit, ac Regius demum ap-
paribus luxu & opulentia posthabitis, nullo unquam exquisitiori condimento ex eo usus est, victu eo contentus
incuriosè demandavit, ut reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normam exemplo subinuitati quietius dege-
rent. Huiusmodi frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, ut apud Ammianum legitur, rogatus, ab hosti-
te quidnam ad prandium sibi iuberet apparari: Nihil, inquit, quam panem. Hic tamen tam parcus sibi, à Platone
reprehenditur Legum III, quod non & Cambysen filium in eadem parsimonia educandum curauerit: per inde
nõ Darium etiam appellat, qui se tantum defraudans, filium negligenter educari permisit. De Artaxerxe cog-
nomento Mnemone, memorabile illud constat, cuius direpto in fuga quadam commentu, cum aridis ficibus &
hordeaceo pane vesci coactus esset: Dy boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hætenus expertus fui? Hac, inquam, ut iu-
quog; meminisse potes, Cosmus noster ex antiquorum historiis referebat, cum ego circa Ægyptiaca tantum inste-
rem, & quam ipsi sententiam ex rerum suarum usu sequerentur, commemorarem. Declamaueram enim ut cibũ
illi per papyri figuram significarent, cum prisca illis herbe queque palustres, caules, & radices, quas gustu mites
experiri essent, victum large subministrarent, sed omnium maxime Papyrus.

Merito quidem pro victu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiam, quam etiã ob raram
quandam eius herbæ naturam. Licet enim fructus habeat infecundos, radicem tamen
eam fert, quæ, præter quod ignis gratia vellitur, summam tamen frequentissimamque
opem in re cibaria præstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & assam manducant, &
elixa etiam vtuntur, succo tantum deuorato, cum alioqui manducamentum expugnt. Frugalissimis
enim viris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere videbatur.

PARVO CONTENTVS.

Cum itaque tam larga Papyrus cibi commoda subministraret, in de factum vt quoties homi-
nem paruo contentum innuere vellent, simplici quippe naturalique cibo vtentem, quique in
medio positorem, vt diceret Horatius, abstemius herbis viueret, illud dicitarent:

βίβλη δὲ κερπιδὸς ἐκ αἰτέι μέγαν σάχην.

hoc est, non esse vt grauiorem plenioremque aristam disquiratis, cui papyri fructus victui necessaria
suppeditare potest. Neque enim Helicæus in præbendis epulis vilis habitus, quanquam oleo ribus syl-
uestribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, vt sa-
tionis suæ maxime contrarium, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremone Stoice mortem,

Vis animum mirer, suspiciamque tuum.

Hanc tibi virtutem fracta facit vrsæus ansa,

Et tristis nullo qui tepet igne focus.

& quæ sequuntur calumniosa omnia: Ægyptios olim omnibus negociis curisque reiectis, semper in
templo perstitisse, rerumq; naturas, causasque & rationes siderum cõtemplari assidue salitos, mulie-
ribus nunquam se miscuisse, nõquam cognatos & propinquos, ne liberos quidem vidisse, ex eo tem-
pore quo cœpissent diuino cultui famulari: carnibus item & vino semper abstinuisse, imò etiam hæc
rarò vesci solitos, ne stomachum oneraret quæ si quando comederent, tunsum pariter hyssopum su-
mebant, vt escam grauiorem illius calore decoquerent: oleum tantum in oleribus nouerant. Ecquid
loquat, inquit Chæremone idem, de volatilibus cum ouum quoque pro carnibus vi tauerint, neque
non lac, quorum alterum carnes liquidas, alterum sanguinem esse dicebant, colore tantum mutato?
Cubile eisdem ex folijs palmarum, quas βαϊας vocant, fuisse, assuetosq; bidui atque etiam tridui ine-
diam sustinere. Quare minime mirum est in tanta victus parsimonia, eorum corpora, quod plerique
autores tradunt, vel nullis odoribus delibuta, spontè auram sua uolentem emisisse, odoratasq; præ-
suntium umbras miram inspirasse fragrantiam. Quãquam & Alexandri Macedonis corpus suapte
vi aromaticum quid oboluisse Theophrastus asseuerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negli-
gentia, præstabat. Quid verò Chæremone scripturus, si nostri generis, eremitas per desertã Thebaï-
dos, & montem Sinam inspexisset? Quid, si vniuersa interdum collegia ad durissimam cor porũ ma-
cerationem spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumq; ne que nocte
cruciatu alicuius vacuum tempus sibi permisisset? Sed enim multa Ægyptiis attribuuntur, quæ no-
stræ pietatis proceres præstitere, præclaraq; illa patientiæ documenta, dissimularis nostrorum nomi-
nibus, in regionis tantum, quam incolabant, laudem transfulerunt. Neque tamen Ægyptij solum, de
quibus Chæremone Stoicus tam multa didicerit, herbis & arborum tantum fructibus victitarunt, ve-
rum & gentes reliquæ, vt Porphyrius attestatur, hoc cibi genere usæ sunt aliquandiu: primiq; sacri-
ficantes, non animalia, sed herbas floresque, deinde arbores sacrificarunt, atque aromatum suffitu
operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheum. Qui verò primi animalibus vesci cœpe-
runt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa etas cui fecimus aurea nomen,

Fertibus arboreis, & quas humus educat herbas

Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantum verò illa delectant, quæ tam eleganter Pythagoras apud eundem differit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis

Corpora, sunt fruges, sunt deducuntia ramos

Pondere poma suo, tumidaq; in vitibus vna:

Sunt herbe dulces, sunt quæ mitescere flamma

Molliriue queant: nec nobis lacteus humor

Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiam modulatur. Quin & Græcos illos veteres, tãquam proxime Deo
genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumque animal occidisse. Ve-
tus autem Atheniensium cibus, ficus: Arcadum, glans: Indorum, calami: Carmanorum, palma: Mæo-
riorum Sautomatumque, milium: Perfarum, cardamum ac terminthus, vt obseruauit Ælianus. At
Eusebius homines ferino ita victu prius ali solitos, rerum imperitiã videtur adscribere, vbi dicit:

τὰς δὲ ἐξ ἀρχῆς γενηθέντας, τῶν ἀνδρῶν φασὶν ἀνακτῶν, ἃς θεοὶ ἀπὸ βίῃ κατεστῶτας ἀποδείκνυσι ἐπὶ τὰς νομῆς ἐξίναι, ἃς προσφέρει δὲ ἢ τε βοτάνης τῆν ἀποσιωπητικῆν, ἢ τὰς ἀλομῆτας ἀπὸ τῶν δένδρων κερπῆς. Homines quippe rerum principio genitos, aiunt parabili ferinoq; victu pasci solitos, spartimq; in pascua produisse, deq; graminibus quæ mitiora viderentur, cibum sibi comparasse, atque etiam fructus qui sponte, nulla mortalium cura culti, nascerentur. Sedenim utcunq; fenserit Eusebius, fuit tamen Theologorum veterū præceptum, animantiū nullum sacrificadum, sed vsq; ad farinā & mel, terrāq; fructus atq; flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) virum pietatis veræ cultorē, etiam si minimū quodque folium altaribus intulisset, atq; ipsum, quācū, quisque animo, nō quantū manibus afferat, intueri. Quod verò ad carnes attinet, earum vsum Porphyrius libro de Abstinencia, dicit ad salubritatem minimè conferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumēto, quod per quæ recuperatur bona valetudo, per eadem confuetur: eam si quando amiserimus, per victum tenuissimum, & præsertim à carnibus alienum, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tā multa quæ ille conscripsit in hanc sententiam compilem, & Chryssipi Medeam repetam, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponam, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicem victum, & natura ipsa prouenientem, reliquis cibis antelatum autumant, & perinde debere nos idem approbare. Terra enim antequam Sol creatus esset, germinare iussa, cibum sobrietatis prius eduxit, quàm reliquos, deliciarum atque luxuriæ, quibus quamuis humana improbitas sit nunc vsque ad eod dedita, vt iam vnusquisque supra etiam vires & censum, exquisitiores ybetioresque epulas disquirat, ille tamen cibus diuino primum effusus munere, sine fatu, sine semine productus, tam dulcis & gratus permanfit, vt etiam repletis distentisque, voluptati atque vsui sit, & auidius appetatur, primis denique mensis appositus, secundis minimè fastidiatur, atque ita simplex diuinitatis opus humanam omnem exuperat industriam. Nostri verò tempore helluones institutum ieiunij sacrosanctū ad pietatem nihil facere arbitrantur, totq; iam voluminibus in sanctos mores inuecti, nostram hanc viuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt, muliercularumque superstitiones esse, cum tamen & illi ipsi veteres, qui nondum veritatis lumine fuerant irradiati, ieiunia tam multis cæremoniis indixerint. Præcipue verò Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione c o s s. post victum Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere, quæ vt sanctius atque castius Deo famulentur, perpetuò sibi carniū vfu interdixere: sed quoniam hæc in omnium oculis versantur, satisque omnibus innotuere, iis nunc præteritis, ad reliqua Papyri significata styllum direxisse præstiterit.

ANTIQUA PROGENIES.

Cum verò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factum est vt si progeniem antiquā describere vellent, papyraceum fascem pingerent: tametsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam verò illam magna veneratione susceptam in manus, quotiescunq; diis supplicaturi essent prætendebant, quod è limo se quoque genitos profitebantur, atque vnà cum ipso caule se identidem esse palustria propemodum animalia. Eoque spectare videbatur præclarum Romanorum institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipue prudentes, cum hominem re bene gesta summis honoribus decorare instituisent, triumphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idque sapientissimè cauerant, vt ne supra modum insolerent, à tergo esset qui, Hominem memento te esse, identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximum esse dicit victoriæ signum, cum herba traditur, quia per eam se indicant esse de terra altrice, atque humatione cedere. quamuis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitæ comptos voluit prætere ramos,

aliter ex Varronis Ætijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem hominum agnouit, Lactantio ita versum eius referente:

Terræ progenies duris caput extulit aruis.

quod in vulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia, quæ Maro tãgit. Tolenda tamen ex Lactantij codice verba sunt illa, *procreata ex lapidibus*, quæ quidem ex Seruij commentario, importunè sunt eò translata. Sed vt ad Papyrus reuertamur, vel ob eam, quam retulimus causam, vel ob humilem naturalemque ortum, vt Diodorus ait, vel quod magis humidis quàm siccis cibis victus humani constet alimonia, patem sibi cum Papyro generationem existimabant.

SACERDOTIUM.

Ipsos verò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insignibant, neq; eos iis ex puritatis suspicionem asserre possent. Hinc etiam apud Romanos nostros, huius puritatis ergo, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ aliqui, vt illud Homericum, ἢ ἢ πταμένοιο, aut immolatæ, quoniam hæc macta essent: sua verò morte extincta omnia, vtus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui etiam Auctor noster præcepit Apostolis suis ne calceamenta pedibus induerent: quod ita interpretatur Adamantius, vt ipsorum pedes, qui ad annuiciandam felicissimæ viæ perpetuitatem properabant, omni carent mortalitatis indicio. Nam & Moses cum exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis pellibus

A pellibus induerat, quibus veluti quadam mortalitate constrictus erat: cum verò cœpit per virtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibique immortalibus ministrare mysteriis, tunc ei præcipitur vt lora calceamenti soluat, quia locus in quo confisteret, sanctus esset: hoc est, vt indicia mortalitatis, quæ in pelliceis calceis designantur, abiiceret. Quantum verò ad papyracea Ægyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentum. Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit, in quibus omnium ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo vestis genere Apollonius Tyaneus semper vsus est, quoniam illa vestis purior & syncerior videretur, quàm vestes ex lanarum aut vellerum politione contextæ. Papyrus autem non tantum calceis conficiendis commoda, verum & ad multa utensilia vasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, velaque & tegetes, necnon vestem stragulam, ad funes è libro conficiendos: & nulla denique herba sit, quæ tot & tam variis modis humano consulat vsui, & maiores pluresque afferat vtilitates.

DE FABA.

Aba Ægyptiis instar venerandi numinis fuit, tantæque religionis, vt eam neque sererent, neque comederent, quin etiam aspicere vererentur: quod Theon Grammaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij plerique tradidère.

IMPROFANABILE NUMEN.

B Per eam velo coopertam improfanabile numen intelligi volebant: quamuis Herodotus vulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quod impurum adeò legumen id existimarent, vt non tactu gustuue tantum, verum etiam visu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVSVE.

Nam & apud Romanos faba inter funesta recensebatur, neque Diali fas erat eam tangere, neque quidem nominare, putabantque omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacrificiis: in flore enim eius luctus quædam inesse literæ videntur, vt Festus Pompeius attestatur: & quod ad parentalia pertinet, fabacium pulum in funerealibus ad nostra vsque tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non vesci, quod in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorum animas in fabis habitare: inde Pythagoras cum percussores fugeret, & in aruum fabis confitum incidisset, quæ tutus ei dabatur exitus, si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVN.

Sunt qui fabam eam velo coopertam nihil aliud sibi velle disputent, quàm amouendas à manibus S oculisque nostris omnes nequitæ causas, vt castiorem agamus vitam: eoque spectare Pythagoricum præceptum, vt à fabulo abstinamus. quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

Δίδοι πῶς δίδοι πύλας ἀπὸ χειρῶν ἐλθέτω. Ab miseri à fabulo miseri seducite dextras.

Cyamom verò, vt inquit Gellius, multi Fabam intelligi voluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiunt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ genituræ vim suggerant, atque insuper facillimæ sint corruptionis, & denique testiculis ipsis forma quàm simillima. Idcirco Empedoclem versu illo, non à fabulo edendo, sed à rei Veneræ proluuio voluisse homines auertere, quibus veluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PUBLICA DECLINANDA.

Sedenim Plutarchus commentario de liberis instituendis, Aristotelem secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerumpub. muneribus, quod in creandis magistratibus fabæ calculorum vice vsui essent: quem morem plerq; ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis vsi videntur, iisq; albis aut nigris, quorum niger in comitio funestum significabat, vt aliàs Romuli morti destinatus, sed non vsu obuenerit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, vt ex eius libro de Fabis Laëtijs obseruauit, vsque ad eod omnes aliorum dictata sententiasque suis studiis accommodatè contendunt. In Sudæ collectaneis, vbi prouerbium est, neque fabas neque allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, vt in iudiciis fabas esirarent, ne obdormiscent: id hodie Romæ ludis testacis ad moræ tedium leniendum, in lupinos aqua maceratos, viliq; per gradus omnes à solis Iudæis insitoribus venditatos, conuersum est. Quod verò allium admiscet adagio, notum est & allia & cape cibum esse militarem, disterioque nos admonitos, si tranquillam agere vitam vilimus, neque bellica neque ciuilia negotia attingenda.

CASTIMONIA.

Idem tamen Plutarchus dictum Problematibus aliter quàm in educatione pucrorū exponit: facere enim ad castimoniam leguminum abstinentiam docet, quod eos qui sanctè & immaculatè viuere curat, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina verò maximè vires corporis corroborant.

Vnde institutum vt Carnæ dea, quam vitalibus humanis præfse veteres confinxerunt, pulte faba-
cia & larido sacrificaretur, quod eo ciborum genere vires corporis egregie roborentur. Constatque
calendas Iunias ea de causa Fabarias vulgò vocitatas, quod sacrum institutum est à Iunio Bruto, à
quo etiam mensi nomen. Eadem præterea tum ob ventositatem, tum ob plenioris cuiusquam nutri-
menti redundantiã, plurimã itidem purgatione indiget, atque ita Vencrem ciere perhibetur. At-
qui iubet Plato sic ad somnum proficisci corporibus affectis, vt nihil sit quod errorem animis per-
turbationemq; afferat. Didymus Amphiarum ait primum omnium fabis abstinuisse, quod is vati-
cinio per somnium vteretur. impediunt enim aut obturbant fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis
interdictum putatur, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba vescerentur, quæ res habet inflatio-
nem magnam, ac perinde cibis tranquillitati mentis vera quærentis omaino contrarius est. Idem
Didymus ait, fabas corda eorum qui eis vescantur hebetare: sed ea primum de causa prohibitas à
Pythagora suspicatur, quod lugubres illæ literæ in earum floribus obseruentur, de quibus supra di-
ctum. Quantum verò ad Ægyptios pertinet, deuitabant illi ea omnia quæ animam corpori pertina-
cius affigere possent, nè ve sensu voluptatèque inualescentibus eam profundius in corpus immer-
gerent, vt Porphyrus attestatur: ideòque operam dabant impensissimam, vt non vitiorum tantum
effectus, verum & affectus ipsos radicibus extirparent. Hac eadem de causa D. Ioannes Nazareus
locustis tantum & agresti melle toto vitæ tempore nutritus, eo simplici tenuique cibo contentus, ne
corpus ipsius crassioribus pulmentis pinguesceret, & exquisitatum dapum copia grauaretur. Huius-
modi quippe naturæ corpora nostra sunt, vt eis superfluis grauiã reddantur, cumque ita corpus
aggrauatum fuerit, animam quoque ipsam, quæ per totum diffusa corpus, eius tentatur moribus,
identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Namque vt Sammonicus poëta dicitare solitus, à
comestationũ cruditate vitato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestũ est. Est & Plotini
sententia, qui ventri penitus obediunt, periculum esse ne sentescant. Sed vndenam verius senten-
tiam huiusmodi cõquiramus, quàm à diuinis literis, vbi de crassitudine animæ tam multa traduntur?
Illa nimirum à Deo verba emanant: Non permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro
sunt. Porro anima quæ peccat, crassior efficitur, contra verò virtute attenuari, graciliorq; reddi fer-
tur, virtus siqui dem quicquid in ea corporeum est, abstergit & perimit, illãque sublata ita face, ve-
luti igne examinata purior efficitur. Quare protogenis pictoris continentiam nunquam satis lau-
daueris, qui in Ialysò pingendo parcè aded & duriter vitam duxit, vt non nisi lupinis frigida mace-
ratis victitaret, qui simul famem sustineret & sitim, neq; sensus nimia dulcedine obstrueret. Dignus
ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cum ab ea parte sola posset Rhodon
capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumque picturæ parcit, victoriæ occasione amiserit.
Inuenies apud nostræ pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantum aqua macerata, in
continentioris vitæ vsum sumpta. Extar Eutyechiani Pontificis ad Baticos epistola, vbi legas, fabas
tantum, & vnas, & quædam huiusmodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

DE CICERE.

Nequè illud est contra hieroglyphicam legem, si quis vel legumen, vel fructum aliquem
nomini suo consonum, pro nomine ipso vsurparit, sentem quippe pro Lentulo, fabam
pro Fabio.

CICERO.

Fecit enim idem Cicero, qui cum poculum argenteum Dis esset dicaturus, prænomen ac nomen
literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figuram insculpsit, nihil veritus quod iam id co-
gnomenti verterat in cauillum, ad grauem vsque amicorum expostulationem momentium, vt ad
ludibrium cuitandum aliud sibi cognomen adscisceret, quod nunquam impetrare potuerunt. Cur
enim ipse leguminis honorati, maximèque vtilis nuncupationem abhorreret, quod honestissimis fa-
miliis olim esset summa cum laude datum, vt quisque scilicet aliquod optimè genus sereret: ita Piso,
Lentulus, Fabius vocabatur.

INCOLUMITAS.

Sunt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatem, siquidem ciceri tantum nullæ be-
stiolæ in horreis innaſcuntur. quin etiam ad olerum incolumitatem excogitatum sit cicerem
vnã seri, propterea quod crucas cum arcere experimento compertum est.

ARIE S.

Afiguræ verò similitudine pro arietino capite ponitur, cui ferè nihil similius videas, siue eius
pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem contemplere: vnde optimo
eius generi nomen etiam Arietino, vt Plinius tradit, idque religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA.

Inuenies & inter Romanæ munificentie partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo eroga-
tam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, vbi Quæstores magnificentius facere po-
tuisset dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, infumptum
esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis,

In cicere

A In cicere atque faba bona tu perdasque lupinis,
Letus vt in circo spatire, aut aeneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quantum rem omnem alij referunt ad suffragia, quæ per legumina ferrentur. In Florentina ciui-
tate, vtpote antiquissima Romanorum colonia vtrunque obseruauit, fabis quippe ferri suffragia, &
festo D. Præcurſoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus arque venerabilis est, ciceris à po-
pularibus in siliquis suis publicè tota vrbe perfunduntur, vt omnibus esitare volentibus vsui sint.

DE ARVNDINE.

Arundinem addere libuit arundinem, propterea quod maximam cum ea originis habet
similitudinem: vtraque enim palustris est, terrenòque gaudet plurimum limoso, multas-
que & varias afferunt, mortalibus vtilitates.

LITERÆ.

Sunt verò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus
S literas significabat, propterea quod apud Ægyptios eo vterentur in scribendo, ita calamorum
falciculus, quibus nos vtimur, eadem ratione literas indicat: vt apud Persium,

Inq; manus chartæ nodosaque venit arundo.

SAGITTÆ.

Alij calami sunt longioribus internodiis, læuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstan-
tes: per hos sagittæ innui, ob vsum, quem his consciendis præbent, poëtarum ferè omnium
testimoniis comprobatur.

RESIPISCENS.

Quoniam verò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimum fieri consuerunt, cicutis aliquot cera
compactis, Ægyptij sacerdotes fistulæ conditione considerata, per eam hominem mente olim
captum, postmodum tamen & mentem & rationem adeptum, quique vitæ suæ modum imposuif-
set, significabant: inanis enim arundo mentis identidem vanitatem indicat, verum vbi iuncta spiri-
tuque animata concentum harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo parti-
cipem effectam ostendit. Ad hæc, tanta illi vis, vt furibundum hominem composita modulatione
possit in meliorem sedatioremque mentem restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in
omnium iam ore versatur: neque alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ in-
uentorem fuisse tradunt, nisi quod proprium est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos
atque dissonas voluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

Alioqui arundo humanæ fragilitatis indicium habebatur. Hinc illud apud Esaiam, Arundinem
quassatam non confringes. quam sententiã acutissimus Scorus ita dilucidat, vt ex eo debe-
re nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmum. Esaias: Quid
confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conuassabitur, & perforabit ma-
num eius.

CALAMITAS.

A eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, vt per diffractas prostratasq; arun-
dines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significantur, voca-
bulo inde etiam apud Latinos factò, vt huiusmodi incommoda Calamitates appellerentur.

INANITAS.

Vulgatissimum verò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causã magis re
ipsa patet, quàm verbis explicare necesse sit. Illud minime prætereundum, quod arundo in
Assertoris nostri pro Rege salutari manum tradita, mysterium fuit vani fragilisque sceptri, super
quod Gentes omnes prius innitebatur, de quo Esaias xxxvi. Ezech. xxi. Regum iiii. 18. Con-
fidebamus enim in arundinea virga, vel Ægypti, vel Babylonis, vel cuiuscunque alterius principa-
tus, qui Deo contrariã sentiret. Eum igitur calamum Iesus de manibus nostris accepit, vt de illo
triumphans, pro vano & inani, infirmo fragilique bacillo validissimum firmissimumque nobis sce-
ptrum compararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, vbi dixit: Nunquid spe-
ctatum exiuitis arundinem vento agitatam? Psalmo lxxviii legas: Extimula feras ex arundineto:
feras aiunt interpretes, leones intelligendam, propterea quod apud Iobem legitur, sub omni arbore
dormire leonem, iuxta quam densentur arundineta: esseque leones illos rugientes, hoc est, dæmo-
nes, qui cubile sibi sternunt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui le-
ues inanesque sint, atque etiam instabiles, quos scilicet in petra firmare nequeas, vtpote qui vento
vel leuissimo expositi, continuo huc & illuc agitentur dissipenturque. Deque eadem instabilitate
dictum Psalmo altero supra lxxx. Vt arundinem vento expositam.

MENSURA.

In numo argenteo C. Mamilij, ab vna facie Mercurius cum pileo & caduceo, ab altera Mamilius
ipse cum arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Supra canem literæ L. I. M. E. A. N. quæ
omnia

omnia magistratum eius indicant, qui limitibus metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedum, modò palmarum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur: Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negotio præficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animaduertendum est, in hanc usque diem aliquot Italix locis vltatissimam mensuram pedum circiter fenum vulgò Cannam vocitari. Id etiam animaduertas in literis numo impressis, *MB AN*. vbi figura *A* Græcæ literæ, pro *TA* posita est.

S V R D I T A S.

SVnt qui surditatē ostendi velint per arundinis panniculā illam densam, oblongā, teretē, grauem, sivillo vti sericeo præditam, ac arctissimè constipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurem intrauerit, exurdat: ideòque plerisque locis Surdones vocitantur. Lanugines eas Latini Pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueverunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

D E S I N A P I.

Sed iam quid sibi Sinapis velit, inspiciamus: quanquam, vt verum fatear, eram partem hæc prætermisurus, quasi superfluum: quia postquam super Sinapi ea collegeram, quæ nostra præstare poterat, imbecillitas, venit in mentem mihi videre, si quid Theologi nostri, præter, quos sequimur Græcos, ea super philosophati essent, cum ecce primo atque secundo statim sermone, qui Ambrosio attribuantur, comperi, & copiose & eruditè, vtile salutiferumque ex sinapi condimentum esse confectum: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquam alterius, dubitare cœpi meum hoc, extante illo, & fatuum & insipidum fortè omnibus appariturum. Postea cum me collegissem, & alia me condiendi ratione vsum animaduertissem, multasque in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis vasa in ea esse, quæ non alicui apta vsui essent, resumpsi animum, porrigente mihi manum Origene, & pudenter, vt decebat, viridia hæc ingressus, alia quædam super Sinapi, quæ Papyro tuo, clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in vnum eundemque manipulum congesta colligavi. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptiis positam me non inuenisse. Sacras verò nostrorum literas, Græcorumque veterum monumenta habere multa, quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse visus fuero, si huius quoque graminis significationes explicuero.

F O E C V N D I T A S.

PRæcipuum autem eius significatum, vt ex tenui admodum principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum vnum, iussu illius montes transferri, cæque omnia fieri, quæ nullius conatu imaginationeue effici posse videantur. Exiguum est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamen fecundæ terræ demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum quadit, demumque ab it in arborem vel volucris sustinentis idoneam. Talis quippe fecunditas rerum ex antiqua Theologiæ nostræ lectione feracissimè provenit, cuius quidem femina primo aspectu pusilla admodum videntur, verum ubi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt, augenturque in arborem, in ramos, & in virgulta vnde quaque prorumpentia, in quibus aures cœli congregentur, vt in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui velut aues cœli leuibis pennis, verborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæque appetere videbantur. Pennata enim Homero verba. Et per bracteas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis denique rationibus, & rei ipsius veritate allecæ, non ingratham sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis non admodum delicatè frondescentibus, vi tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi deor, sed optimæ vitæ tantum ratio, quæ sola sit appetenda decerpitur. Quanquam Hesychius Aues loco hoc Evangelico accipi contendit pro Hominibus contemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò post tamen volatu repetiro, non ignauiter in sublime tollantur.

I N T E L L E C T V S E F F I C A C I A.

Indicat verò semen ipsum (vt nos quoque de puteo nostro aliquid hauriamus) magnam altissimi intellectus efficaciam, quæ sub exili ac præpmodum conemptibili semine lectionis, vt multi putant, etiam fatuæ, delitescerebat. Nam simulac semen id ori ingestum est, ac mandi cœptum, acutissimi vi saporis os omne incendit, omnemque reliquorum ciborum fatuitatem temperat, condimentumque omne, cui admixtum fuerit, mirificè commendat, commanducatum pituitam capitis purgat, perque os egerit. Sic sacra lectio grauedinem intellectus emendat, abstergitque, vt purificatus per os, quippe per doctorum verba, diuina, possit mysteria degustare. Nam, vt ait Horatius,

*Nemo adeo serus est, vt non mitescere possit,
Si modo cultura patientem commodet aurem.*

Sed

A Sed quid in digemus Horatio? cum Dominus noster dicat, Scrutamini Scripturas: quas ne fastidiamus, vt pote quæ nonnullis gustu asperiores videantur (fuerunt enim qui dicerent, Durus est hic sermo) sinapis huius condimentū efficiet. At lachrymas, ciet quod illi obiicit Poëta quidā, dicens:

Sæque laceffenti fletum factura sinapis.

Sed ô dulces lachrymas, nulla saluginis amaritudine vitiatas. O amoenissimam lachrymarum vallem, ô incundas, ô amabiles, ô semper appetendas lachrymas, si quis ita sit felix, vt lectulum vbique suum lachrymis irroret, eas instar panis ducat, & ad surrectæ Crucis conspectum, confixique in ea Seruatoris nostri lachrymulam saltem vnā aliquam expresserit, quam videat Dominus erumpentem. Quid verò si vberiores fuerint, & donec omnis totius corporis inarescat humor, emanare non desinant? Quicumque enim ita seminārit in lachrymis, lætissimam frugem postmodum est in exultatione demessurus. At inde nomen sinapis habet, quod olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi *παιει τὸ ἀνιδρυ τὸς ὀφθαλμοῦ*, vt medicorum tradit disciplina. Vnde acrem, & incommodam eius naturam incescit Græcus Athenæus. Fac olus id infestum oculis, & perniciosum nostrum, quod ex agro Domini colligimus, cor in primis exhilarat, cerebrum illustrat, oculos aperit, vt videant sicut Agar fontem aquæ viuæ: paulatim lenit, & ad ambrosij verèque cœlestis cibi gustum reddit idoneum: faucium asperitatem emollit, vt nullius vnquam vix afficiatur incommodo. Prodest etiam sine ficu adhibuit auribus, vt illæ angelicæ etiam fiant harmoniæ capaces. Alopecias emendat, omnemque pruritus extinguit, vt nullo profus vitio contaminatum corpus offerre Deo prope remus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in sacris monumentis, quam vitiorum sordes, malæque consuetudinis contagiones?

F I R M I T A S D O C T R I N E.

Quid autem illud, quod semel satum difficulter extirpari potest? Nam femina simulac decidere, haud ita multò post & virent, & feracissimè pullulant: vnde doctrinæ stabilitatem, & propagationem ex eo possumus interpretari. Nam qui semel nostræ huius sinapis suauitatem gustare cœperit, ab ea nunquam amplius, tanquam Vlyssis comites à loto, auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amoenissimus, totaque spiritus conceptacula feminibus his confarcientur, neque hunc proculcabit lupus, aut vsus, aut rugiens leo: non effrænis equus, non taurus ferox, non dolosa vulpes in pabulum absumet: non frigus aduret, non æstus deficcabit, non aratrum denique contundet: virebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam insuperabile crom cum latius proueniet.

E X P E R G E F A C T I O.

AD hæc sinapis expergefatum ac minimè somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestri illa contra lethargos, derafo prius capite, illinitur. Noster hic sinapisimus derafo circumcisòque cordi contra huiusmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie vt vigilemus, vt Deo preces allegemus, suauis huius nostri pungitur acrimonia. Gustu eius scimus quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet dendriæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnali strepitu, non vilius ortu sideris indigemus, vt mane, sed planè mane excitati corpus strato corripimus, atque tunc, & in dies septies laudes Deo concinamus.

S V B L I M I V M A P P E T I T O R.

Quid verò quod per sinapis ramusculem, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter præsentaneam excitandi virtutem, quam in eo femine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui vix illius terrestri folia degustauerat præcipuo tamen vnum illud amore prosequeretur, quod vim eius in sublime ferri conspiciet, perinde ac si in cœlum niteretur, cum per nares in cerebrum penetraret, omniæque hinc purgatoria, & ad visum mentis vegetiora fieri esseueraret. Maximè itaque studendum, vt cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cum præsertim modico eius in ollam iniecto, legumina, omnia, vt Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æstate quam hyeme, tam mane quam vesperi, vel grana, vel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter prohi omnes, hoc Pontificiis cœnis adhibuit assidue Clemens v i i. Nulla enim vnquam vel publica vel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostræ huius sinapis agricolæ politoresque plenis adstant calathiscis: iucundumque inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius vel ferere, vel condire didicisset. Idem nobis faciendum, vt noster exemplum nobis Pontifex dedit, vt ita nos neque fames occupet, neque sitis etiam molestat: supra enim nectat, supra omnem, quod aiunt, ambrosiam cibus hic, & melle & fauo suauior, mortalibus ad vitam est omnibus profuturus.

F R A N

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI,

MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE
& Hortensia quædam alia significantur,EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS,
PIERIVS VALERIANVS.

LIBER LVIII.

Quantum visurus sis, Fantone doctissime, super apophoreto nostro, non sum nescius, quippe qui odoratissima suavisimæque citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam preciosiora nascuntur, à te dono acceperim: ego contra Cæpe, alliu' q, tam olida, tam insuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorūq, olerum corbes, quorum tu istic vel hortos integros vno asse comparare possis. Sed quid facias? non cadem sunt omnibus ingenia. Attamen si quanti hic, qualiacunque sint, mihi steterint noueris, fortè non ita vilis esse dona æstimabis. Non enim celo nostro hac nascuntur, sed ex Ægypto intima huc usque magno portorio transferuntur. Neque sperandum ut hic sata his similia renascantur, quia talia sunt, ut in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquam nostrorum experimentum facias. Memineris Ægyptios olim & doctrina, & ingenio plurimum claruisse, neque temerè ex tota Græcia viros summos doctrina nomine ad eos transisse, cum tamen ij cæpe tanti facerent, ut id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minime ridiculum existimare debeamus. Vtunque autem, ne hic totam Commentarij rationem alieno loco explicandam suscipiam, ex ipso omnia loco suo videntur tibi proposui, quorum multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditiss. aliquam afferre delectationem, quæ veteres quomodocunque, tradiderint, propterea quod exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consueuerimus.

DE CÆPE.

Lera igitur & fagminea quædam collecturus, ordiar à Cæpe, propterea quod inter herbarum, bulborum, caudicum, furculorumque genera memoriam sibi primam cæpe apud Ægyptios vendicauit: quin etiam inter hortensia eorum numina principatum profus obtinuit.

LVNA.

EA enim tota lunaris est: cumque nullum apud nationem eam numen vesaniore cultu habitum fuerit quam Luna ipsa, in vnus Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam ut taceam quod ea dissesta multiplicem Lunæ ipsius effigiem, & quas Græci φάσεις nuncupant, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue prouerberet, siue quotidiana facie varia sineretur, nunc immensa sit orbe pleno, ac repente nulla: Habet autem cæpe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Heliodum Commentario tradit, ut reuiescat & congerminet decedente paulatimque deficiente Luna, contra autem inarescat adolescente, quasi ipsa pro alimento corpus exponat suum. Quamuis rem longè aliter acceperint Pelastotæ, qui cæpe profanum adeo existimarint, ut cibum eius pollutum esse crediderint, ideoque mēsis inferri vetuerint, propterea quod solum olerum omnium contra Lunæ aucta atque damna vices minuendi, & augendi habeat contrarias. Quod verò cibus tam acris tamque vehemens in mensarum etiam delicias venerit, Socrates apud Xenophontem philosophorum symposio, bellatorū vires acriter eam excitare dicit, & eius usu commendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiam quisquis ille est Apitius, quod ad omnia condimenta optima sit & idonea. Quanquam Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorum omnium, quot sunt, quorūq, fuerunt, festiuissimus, cum cæpas Pontificis Leonis x cœnis audius appeti, trucidarique indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationem inuehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dicitare atq; reprehendere, qui humanum corpus tam puro elementorum candore munditiæque compactum ab optimo maximo numine, dignitate, facièque sibi perquam simili fabricatum, quod idem ipse rerum opifex spirititu afflasset suo, flammisque stellarum scintillis animasset, tibi per spurcissimum cæparum alliue cibum maleolenti & vsque adeo fœtido putore contaminare, face tam fordida, tam profana polluere, ipsius demum sanctioris animalis animam reddere diis hominibusque abominabilem cōniterentur.

PROFANVM.

Sed ut ad Ægyptiaca nostra reuertamur, alia insuper affertur causa, cur profanum hoc apud aliquos olus haberetur: sed ea fabulosa, atque ex vulgo sumpta, forsitan à calumniatoribus in eius gentis irrisionem excogitata. Aiunt enim capis ideo non vesci Ægyptios, quia Dictys Isis alumnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conaretur, in amnem decidisset, extinctusque hac inde sit memoria

A memoria coli cœptus, ut olus id, quasi necis patræ causa, profanum haberetur. Alij rem in religionem conuertere, quod numen vltione ea se se improfanabile esse commonstrarint.

LACHRYMÆ.

ID non omiserim, apud quosdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuisse, eaque de causa imperarum esse à Bianthe philosopho Alyarti Regi eum ad amicitia suæ fructum amicè beneuolèq; accersenti, ut cæpe vesceretur. Ita enim retticum eius philosophi dictum ferunt: ἐγὼ ἀλυάτην καλέω κρόμμυα ἰσθίδην. Nam quod cæpe oculos acriter mordeant, lacrymasque vel sola cōtrectatione ciant, omnibus exploratum: apreque Columella lachrymosam eam vocat. Iam & Dionysius apud Aristophanem interrogatus, cur ita fieret, cæpe olfacere se respondit, & ea de causa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύη τῶν ἰσθιδόντων, quod comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur verò remedio contra caliginem oculorum, quod eam vel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS: ILLUSTRATVS.

SI quis verò velit quempiam indicare, qui ex inimicorum obrectationibus & iniuriis creuerit, longèq; illustrior atq; potèrior euaserit, quo aduersaria magis vis in eum incubuerit, pro hieroglyphico furculum rosæ flore prædictum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento siquidem comprobatum est, rosas violasque iuxta cæpe vel allium satas, fragrantiores fieri: ita vnus fœtorem ad alterius benevolentiam conferre. Tangit rem Plutarchus, vbi ea recenset commoda & utilitates, quas consecui possumus ex susceptis inimicitias: fieri quippe nos vigilantiores ad vitia declinanda, & ad virtutem capeffendam ardentiores, atq; in his omnibus maiori conatu laborare, ut quæ veram gloriam paritura sint, omni studio sollicitudinèque complectamur.

ALLIUM.

MILITIA.

Num tantum ex alio hieroglyphicum inueni, ut per id militiam intelligamus, propterea quod & allium & cæpe cibum esse militarem constat. Atque hinc prouerbum apud Suddam, neque allium, neque fabas esitandas iis, qui tranquillum sibi vitæ statum proposuere: per summotum allium, bellica negotia dimittenda, per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabæ Commentario explicauimus. Sed quod ad militarem cibum attinet Aristophanes, Equitibus milites memorat, qui cœmptis aliis & capis naues incendissent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans, dixerat, Vt in allium strennuè magis pugnes. Neque rem tantum bellicam adiuuat allium, sed rusticæ etiam opem affert. Siquidem, ut Africanus ait, oleum in quo allium contritum fuerit, mirè prodest vitibus eo obundis, ne pediculos gignant: & absq; oleo tritum oblitumque arborum truncis, ne ab erucis infestentur, opitulatur.

RAPVM,

SOL.

Pud Ægyptios sacerdotes veluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicum, numinibusque alterum, & alterum suis dedicabantur: corpus enim rapi solidum, immutabilem Solis effigiem refert: veluti cæpe, ut dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarum, Lunæ varietates ostendit. Sanè autores sunt rapum è plumbo dicatum olim fuisse in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

Fungus nescio quid sapit hieroglyphicum, qui tamen apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepedo celebratur significato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

Nam id præcipuum fuit, estque adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, ut quotiens noui aliquid præter expectationem repente factum apparuerit, Fungum id dicitemus. Poetas quippe Funginos, oratores, historicos, philosophos, iuriconsultos, vnus triqui studio autoritatè indeptos, & quæ plurima sub Leone x.p.m. miracula vidimus, nocte vna præstantes aliquot, tanquam in Parnaso somniascent, haberi cœptos, eoque processum temeritatis, ut ex iis nonnulli milites etiam sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur:

*At rerum natura parens nil edere magnum,
Spectandumque solet, longo nisi tempore adustum.
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare: decem hos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensque
Dentis ebur, decora ampla virum, decora ampla Deorum.*

Sed ut ad funginos reuertamur, prouerbum est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte vna fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani vita, fungum quendam magnum in Decebalis castris à barbaris circumlatum, Latinis etiam literis inscriptum. Literas non ponit autor, & &

sed ex iis quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendum scilicet Traiano, ne se tantis tamque ferocibus copiis committeret: repenti enim oriri solere, quod nemo vnus vnquam expectasset. Quod vt existimem id admoner, quod in eo exercitu vociferationes etiã exaudiebantur à Buris præcipue, atque aliis gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & vt saluis rebus retrò domum abiret admonentibus.

F A T V I T A S.

A Pud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupida admodum credulitatis hieroglyphicum est:

Adeon me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatum Nicobolus eadem fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunque vbiubi sunt, qui fuere, qui futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longe stulticia & indoctis moribus proficitur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

D E C U C U R B I T A.

Cucurbitam apud Ægyptios non inueni in suas litteras receptam, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam.

Nam apud Onirocritas cucurbita spes inanes præfigit, vrpote quæ cum ventricofam admodum speciem præ se ferat, multumque identidem nutrimenti polliceri videatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iuuetur, egregie fatuum est.

S A L V B R I T A S.

Neque tamen cucurbitæ fautores desunt, vt qui pro salubritate poni eã contendant, anfa, vt puco, capta ex prouerbio, καλοκαυθός υγιής, quod ex Epicharmo sumptū memorat Athenæus.

D E P A P A V E R E.

Papauer nonnulli inter segetes enumerant, propterea quod Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascuntia, Cereis esse munera cognoscantur. Ab hac igitur parte significata eius exordiemur.

C E R E S.

Papauer quidem Cererem, atque adeo terram omnem humano commercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: neque quidem hoc vna tantum de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terræ, protuberat vndeunque, conuallibus quibusdam veluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumque specie, locorumque reductorum effigie: interiora denique folliculis quibusdam distincta gerit, veluti etiam nationes hominum & fluuiis, & montibus, & vrbibus dispersiuntur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terræ benignæ proprium. Neque quidem hoc cibum, nisi concuriatur, & obtundatur, & ventiletur, emittit: neque terra, nisi exaretur, sarriatur, vertatur, obreratur, multisque modis excutitur, agiteturque, quicquam proficit.

I V S T I T I A.

Proptet verò receptacula æquis inter se internallis disgregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereti attribuntur in primis, hieroglyphicè demonstrat: eaque de causa dea ipsa & legifera, & iustitiæ autor appellata est: siue, vt arbitrantur quidam, propterea quod sementia penes se deposita magno cum tenore reddere consuevit. Sanè Virgilius & his, & quæ superius dicta sunt considerantès, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quod Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ.

V E N U S.

Apud Sicyonios Venus, vt autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad semini copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de Commentario suo dictum. Erat verò eius deæ statua auro eborque fabrefacta, in summo cuius vertice poculum insidebat, quod hieroglyphicum eo spectat, quod Maritum Græci, vel dicere velimus Amatorem, potionis nomine nūcupabant: πόσις enim vtriusque nomen, & πόσις Platoni amor.

A M O R.

Nimirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud fortilegos: cuius quidem folium qui amoris periculum facere volunt, pugno superponunt, alteraque passa manu illud allidentes, ex crepitu coniciunt quod quærebant. Explorant enim, an amantes redamentur: nã quo clamosius

A clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quod si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum eo loco meminit Theocritus:

*ἔδ' τὸ πλερίλυμ ποτὶ μὲζάρυρ παταύμοιρ,
ἀλλ' αὐτὸ ἀπαλλῶ ποτὶ πάρεϊ ἔξαιμα εἰνδῆ.*

quod vno dici potest versu: *Nec supercussio crepuere papauera pugno.*

G E N T E S.

Hmani verò generis hieroglyphicum præ se ferre videtur, non ex iis tantum quæ superius de Hgranorum dissepimentis dicta sunt, sed ex eo etiam constat, quod compitalibus, quæ in compitis Laræ, siue Larundæ, vel Maniæ Larum matri fiebant, humana capita sacrificabantur. Sed Iunius Brutus consul sacrificij genus abominabile & abhorrendum, suppositis puerorum loco allij papauerisque capitibus, celebrandum instituit.

C A P I T A.

Et enim illud haud obscurum papaueris significatū, vt omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeo nullus olerum foetus insigniore capitis honore conspicuus est: forte vastior fructus cinaræ, sed aut spinarum, aut integumentorum, quibus confertim circumuallatur, asperitate horridior, cum papaueris & lauore delicatus, & Regia corona redimitus, maiestatem quandam præ se ferat. Iam & apud interpretes Theocriti *μήνωρ λέγεται ἡ κεφαλή*. Sed mihi videtur locus, potius ex historia desumptus, vbi Tarquinius cognomento Superbus, per hortum inambulans, nullo responso dato ei nuncio quem Sextus eius filius, quid sibi agendum in Gabios esset sciscitarum miserat, tantum baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim summouēdos. Sed hoc vetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquiniij. Siquidem ferunt Periantrum, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cum per fidum nuncium Thrafsybulum Milesium consuluisset, quam arte quæ vi sibi principatum stabilire posset, nullum ab eo responsum accepisse: vidisse enim se tantum nuncius memorabat, eum in campum triticæ segetis ingressum, eminentiores spicas baculo decussisse, atque ita Periantrum instructum, capitibus ciuitatis cæde & exilio sublatis, tyrannidem occupasse.

D E V E R B E N A.

Capitis quod in papauere est, significatum, verbenæ reminisci facit, in qua de capite identidem non incuriosa & nunc est, & olim fuit inuestigatio.

C A P I T A D E O R V M.

Verbenarum fasciculi puluinariibus dicati, Deos apud veteres significabant. Struppōs eos vocitabant. Erat verò mos olim dona eiusmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tusculanos fasciculus, vel corona herbacea imposita puluinari Castoris, Struppū vocabatur. Alij struppum idem, quod strophium intellexerunt. Vnde apud Faliscos Struppæria nuncupabantur festa, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcum esse vocabulum struppum putat, quippe *στροφίον*, & insigne fuisse, quod sacerdotes in capite ornando gestarent, siue ea corona esset, siue aliud gestaminis pro corona: de quo videndus Festus, sed in codicibus emendatis.

D I V I P R Æ C U R S O R I S C A P V T.

Non temerè verò in nostram vsque diem mos plerisque Italiæ ciuitatibus perdurauit, vnam è verbenis speciem, eamque & grandiore & odoratiorem in D. Ioannis PræcurSORIS memoriam celebrare. Herba enim ea lato folio est, crispatoque, aspera admodum lanugine, coloris cineritij, multis scissuris corrugato, acutissimi odoris ac periuicundi, caule præalto, ramofo, quadrangulati, puniceis floribus ad buglossæ propemodum similitudinem cōdensatis, intra quorum calices grana quatuor singulis, veluti panici papauerisve reperiuntur, quibus excusis pediculo pars adiuncta remanet, quasi quædam macilenti capitis effigies, idque D. Ioannis caput vulgus dicitur, herbamque eius nomini dicatam, non sine pietatis ostentatione puluinariibus imponit, eademque priuatarum ædium ianuas parietesque ornat, tanquam amuletum sit minimè contemnendum. Nec me latet verbenas pro quibuscumque sagminibus in sacris acceptas, & coronationum ritibus herbas quascunque è Capitolio decerpas, pro verbenis habitas: ipsam autem verbenam multis à Dioscoride nominibus appellatam, & quæ super ea plurimi ætate nostra conscribere, quæ hic repetere superfluum esset.

N O V A N U P T I A.

Qui verò puellam pingunt verbenam sub amiculum occultantem, hieroglyphicum huiusmodi nouam nuptam significare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarum sacro faciendo, vt noua nupta corollam de verbenæ floribus à se lectis sub amiculo gestaret. Sunt & alij verbenæ siue verbenæ, vsus, aliis atque aliis antiquorum cæremoniis, magicis etiam elusionibus accommodati: sed nos ea tantum delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici significationem pertinent.

Filix quoniam Struthiocameli pennis assimilatur, sunt qui volatum per herbam eam figurare ceperint, quod mihi non vsquequaque approbatur. Nam licet vnaquaque penna volatus hieroglyphicum sit, instrumentumque eius rei proprium, cum tamen manifestum sit Struthiocamelum ex omnibus alitibus vnum, ob vasti corporis molem, vix posse sese humo attollere, alis vero vti ad cursum tantum adiuuandum, congruum mihi non videtur ab eo significatum id desumere, quod ipse sibi natura repugnante prestare minimè possit. Sed de Struthiocamelo satis inter alitum significata. Id de filice proditum, non Struthiocameli tantum causa herbam eam Pteryga vocari à Græcis, sed quòd in vniuersum folium eius sit pennis alitum simile: de quo & Dioscorides & alij plura.

SECURITAS.

Magis autem placet illud quòd securitatem per filicis hieroglyphicum indicari quidam memoriarum prodiderunt, propterea quòd eius herbæ odor serpentes fugat, animantium quippe genus omnino perniciosum: eaq; præcipuè de causa rusticos eiusmodi folijs grabatos suos farcire consuefse, vt interpretes Theocriti tradiderunt.

ODIA CAPITALIA.

Id etiam est filicis hieroglyphicum, vt arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adèd enim inter se dissident, vt altera alteram enecet, coronæ modo circumducta, vulneribusq; alterius stirpe factis, contusa altera & imposita efficacissimè medeatur. De quibus ita Celsus: Pessima ex furculis arundo est, quia aspera: eademque offensa etiam in filice est, sed vsu cognitum est, vtrunque aduersus alteram medicamentum esse, si contrita superimponatur. De dissensione ita Plinius: Filices aiunt non renasci arundine secta, aut exaratas arundine vomeri imposita: similiter & arundine exarari vomeri imposita filice præcipiunt. Quod verò ad supradicta pertinet medicinæ, apud eundem lib. XXI. cap. xi. eadè quæ Celsus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

Vid sibi vellet Absinthium de fauo mellis enatum, in Apis Commentario Lucretianum secuti carmen indicauimus: nunc quid simplex sibi velit, exponamus.

SALVTIFERA CASTIGATIO.

Significat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationem, quæ cuiuspiam salutem attulerit, qua scilicet increpitus qui tota aberrabat via, prolapsus in scelerum voraginem, in meliorem mox regressus semitam, abiectis à se vitiis, vitam inde degat inculpabilem. Amarissimum est enim absinthium gustu, perinde ac obiurgationes vnicuique videntur acerbæ, sed si haustum non reomatatur, omnem perpurgat intestinorum faciem: contra verò mel, quæ placidæ sunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorum dictatis, Dulcia se in bilem vertunt, ideòque hominem in morbi alicuius incommodum trahunt: qua de re satis in Ceruo, qui fistulæ sonantis adulatione deceptus, venatoris iaculum in se directum minus aduertit.

SACERDOTIVM.

Erat verò absinthium marinum, quòd quidem Seriphium vocant, sacerdotum Isiacorum gestamen: huius enim ramum illi præferre solenne habebant oleaginum ramorum loco, vt apud Dioscoridem lib. III. Quod verò Seriphium absinthium, quòd & marinum dicitur, autor idem, neque non Plinius aiunt Taphosiri in Ægypto latissimè prouenire. Taphosirin urbem Stephanus ideo dictam ait, quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

Quòd verò poculum absinthij quadrigatum agitatoribus propinatum legas, indicat id Latinarum victorem: his enim feriis qui quadrigis vicerat, absinthium in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatem interpretabantur, quòd magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSOPOVS. ELVTIQ.

Hysopus in diuinis literis hieroglyphicum est gratiæ spiritalis, per quam inquinati labe aliqua eluimur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra passim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me Domine hysopo, & mundabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæque hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi, cui nascendo adhærescit, adstricta: cuius radices saxum etiam dicuntur penetrare. Ipsa verò præcipuè pulmones curat. In pulmone sedem habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorum: In pulmonibus inest raritas ad hauriendum spiritum aptissima. Quòd verò Spiritus pro superbia vel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res gestæ credo meæ me nimis exulerunt, & mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præsidio ac regio spiritu cum vidrem, Blossos illos mihi videbar videre, ac Iubellios.

DE

EX ASPERITATE SVAVITAS.

Mite aliquid & lene, quod ex aspera duraque re proueniret, significare qui vellent, hieroglyphicum Asparagi faciebatur, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo lato molles inde asparagi succidantur. In Bæotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantque, eam spinoso asparagi frutice coronabant, quoniam, vt apud Plutarchum est de Cõiugali vita, suauissimum ille fructum de asperissima spina producit. Sic vxor viro primam illius asperitatem ac duritiam minus aspernanti, dulcem postmodo & suauem conuictum præbet. Qui verò, vt idem Plutarchus, primas virginum rixas ferre nequeunt, similes profecto sunt iis, qui prima vuarum acerbitate offensi, eas etiam cum maturuerint, abhorret.

CITO CONFECTVM.

Atque hæc de spina. Teniores verò coliculi significatum habent rei quam ocyssimè paratæ, vel ipsius Augusti dicitur, cui frequentissimum illud erat dicere, Citius quàm asparagi coquantur, cum quid momento minimo properatum innuere volebat. Ita illud apud Dioscoridem animaduertendum, ἐπὶ δολιγῶν ἐπιθέρει, quod in antiquissima translationis codice, Latina quidem phrasi, sed literis Longobardicis scripto, quem perlegi Florentiæ, quemque Marcellus translationis suæ ducem habuit, breui codura elixum, legitur. Philemon Comicus, visitantibus asparago, perinde ac timo etiam ac cappari, extenuationem corporum videtur exprobrare, vbi ruralis parsimoniarum penitentem virum in scenam producit, querentem scilicet quòd rus, vt medici, conuenientia ægrotis tantum esculenta subministrat. Addit illud: καὶ γὰρ τὸν δια

τὴν περὶ τὴν γαίαν τὸν ὀφθαλμὸν καὶ τὸν σπλῆννα, καὶ τὸν σπαστικὸν, καὶ τὸν ἀσθματικὸν, καὶ τὸν ἐν τῷ κοιλίῳ καὶ ἐν τῷ στήθει καὶ ἐν τῷ κεφαλῇ.

quorum versuum hic est sensus: *Atque per Iouem Innata petris obsoniola capparim, Thymumque & asparagum, & alia huiusmodi Quam vereor, extenuatione præ nimia, Ne me cadauer exanimum humi deserant.*

Quòd verò Philemon τὴν περὶ τὴν γαίαν dicit, vide apud Dioscoridem quoque in petrosis nasci asparagum, nulla facta de fatiuo, quo nunc plurimum vtimur, mentione.

DE CAPPARI.

Ed quod ad Capparim attinet, ad hanc Philemonis sententiam facit Dioscoridis locus, qui eam nulli rei dixit esse vtilem, nempe adèd tenuè esse nutrimentum eius, vt nullam afferat vtilitatem.

DE MANDRAGORA.

Multa super Mandragora dicenda essent, sed ea vel insuauia, vel abhorrenda: quare in iis quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento vtendum est, quoniam etiam nescite quædam inter virtutes repo ni solet.

SOMNICVLOSVS.

Id omnino non dissimulabimus, somniculosum hominem per id genus herbam significari, propterea quòd vis eius media est inter venenum & soporem. Nam si quis vinum ea medicauerit, bibentem in profundum adèd somnum iniiciet, vt expirasse credatur, memorabili Annibalis exemplo, qui missus à Carthaginensibus in Afros qui rebellauerant, non ignarus ille gentem esse vini avidam, magnum eius modum mandragora permiscuit, mox leui cum eis commisso prælio ex indultria cessit, nocte inde in tempesta relictis intra castra quibusdam sarcinis, & eo vino quod in fecerat, fugam simulauit: cumque Barbari occupatis castris gaudio effusi medicatum vinum haussissent, iacerentque strati defunctorum in modum, reuersus Annibal nullo negotio eos trucidauit. Rem Fronto exemplis suis adiecit. Quòd verò ponit historia vinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrosuorum suorum bibacitate multa conqueritur, quæ propemodum iam, vt nunc apud Germanos, in ciuiliu laudum locum irrepisset. De soporifera verò Mandragoræ vi Medici multa tradidère, idque præcipuè, quòd plurimum & efficacissimus est eius vsus in soporandis iis qui vel inurendi vel secandi sunt: altissimum enim per quatuor ferme horas somnum, potione ita medicata exhausta, perferre, vt neque igne neque ferrum sentiant.

A M A T O R I V M.

Proposui de veneficiis à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinent ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maiori illud curæ precium esse duco, ut radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo cõformam enarrè: cuius altera est virili specie, capite capillamèto veluti quodã vndecunq; cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda virilia cooperiente. Altera feminina, iisdem velamentis, si quis curiosus rem ipsam inspectare voluerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimoniis veritatem ipsam comprobantibus. Quod miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cum præsertim vulgatum sit, Pythagoram herbam hæc ἀνθρωπομορφον appellasse, quo vocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ purant nonnulli Melenzanas esse, quod oualis figuræ sint, ac perinde testibus assimilètur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἀνθρωπος viri usq; generis vocabulum est, testiculi verò forma ad matrem tantum pertinet. Sed quod arbitrari videatur Hermolauus Barbarus, vir vndecunque doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, vt inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur non ab amarore potius, quo, nisi condiantur egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur: quod quidem propius ad Ligustici vocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas vocant. Cæterum cum Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequèti vsu sumptã inter venena connumerent, Marezana verò, quæ totius littoralis Liguriæ tractum modò recentia in iusculentis, modò conditã aceto fœniculòque superinsperso, in acetariis & frequenter & copiosè anno toto edütur, nihil afferit incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto videntur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cum Dioscorides mandragoræ poma oui vitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo vel ouorum vitellis, vel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerunque iis etiam grandiora, eò dissimilia, quod puniceæ coloris fimbriis ab ea parte quæ Soli exposita est, non sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumque valde maturuerint, totæ puniceæ sunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed vt ad formam radicis quæ verè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur vnà cum Pythagora Columellam etiam nihili pendant, qui Pythagoricam secutus nuncupationem, ita super ea canit:

*Quamuis semihominis vesano gramine facta
Mandragora pariat flores, maestamque cicutam.*

Quod verò Columella vesano gramine posuit, ad herbæ vim respexit, quæ aliter & Morion dicitur: ea enim, vt Medici tradidère, drachmæ vnus ponderè, vel in polenta, vel esculentis aliis data, fatiuram inducit. Eucherus super hac Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quæ quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua veneno super tradita.

L E T I T I A.

Sed vt mandragoram ab omni absoluiamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, vinum non aliter merori mederi, quam mandragora hominibus: lætitiãque non aliter excitare, quam oleum inspersum igni flammam. Porrò si mandragora venenum esset, aut mansa incommodum aliquod afferret, cur xxx Geneseos cap. Ruben triticeæ mensis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrem suam deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, vt in eiusmodi plantæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, Parumne tibi videretur, quod maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiam filij mei industria conquisitas tibi vendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumque eius vsu & vtilitatem esse temporibus nostris incognitam. Quod verò manifestissimum est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cum tot condimentis inferuiat, & olerum omnium per vniuersum animum sit vstratissima, faceffere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quaesierit, ad Plinium se conferat, lib. xxv. cap. xi.

D E B V L B I S.

N V P T I E.

Sunt qui nuptias, atque maritalem copulam (ita enim Græci γάμου intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi significari velint: eo enim plurimum veteres utebantur ad languentem Venerem excitandam. Et viri in nouis nuptiis prima die, autore Varrone de vita Patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

*Cum sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quam satur esse potes.*

Sed hoc Martialis ex Aristophane desumpsisse videtur, vbi iuuenis, Cõcionatricibus, à duab⁹ ve tulis distra

A distractus, quærit ab eis, quam possit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet vna, Postquam bulborum ollam deuoraueris. Docet verò M. Varro bulbos aqua decoquere ad vsu Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & sensereruæ cum pipere.

D E C I C V T A.

C A S T I M O N I A.

Sed quoniam nequitia satis vbique est, longè vtilius fore existimo, si quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quam quæ lasciuia fouere doceant, cõmemoremus.

Cicutam nonnulli pro hieroglyphico castimonie pefuere. Causam ego eam esse crediderim, quod si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueque κατονειρημοι, quæ sciet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

S V P P L I C I V M.

Vbi vasa quædam, quid sibi quæque velint recensimus, incidimus in calicem, eumque non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succum, qui fontibus capite damnatis propinari solitus esset, idque præcipue Atheniensium instituto: ubique de calice in sacris etiam literis differuimus.

D E R V T A.

C A S T I M O N I A.

Badem ratione Ruta quoque hieroglyphicum est castimonie, qua cicuta, diuersa tamen naturæ: vixilla, quia plurimum refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atque, vt Dioscorides tradit genituram in potu ciboque extinguit rura. Theophrastus ob siccitatem indurata, & ob caliditatem exurere dicit. Vt cunq; ita Ouidius:

Vtilius summas acuentes lumina ruras,

Et quicquid Veneri corpora nostra negat.

Et & magis arcana causa, quam siccitas caliditasve nimia, quæ rutam continentioris vitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cum serpens, vt suo loco dictum, voluptariæ nequitie signum sit, ruta nimirum cum tota sit serpentibus aduersaria, eosq; vel odore fuget suo, vt plerique veterum tradidère, quamquam vim eam inesse vni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porò quod acuerè lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit vel cum matutinò maduerit succos in hunc vsu colligendos. Atque alibi, roscidæ folia decocta in vasculo vitreo decoquenda, vino veteri admixto, atque ita inungendum. Cur verò serpentes rura exhorescãt, causam eã philosophi cõminiscuntur, q; serpentes frigiditate siccitatèq; sint præcipua præditi, vnde non immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, vt alibi dictum, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate conferri autumant Astronomi. Ruta verò quamuis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeo vt affluentiori quadam ariditatis vi apta sit ad simile corrupendum, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrore esse putat, nisi quia solaris virtus vtrique insita sit animali, sed longè præstantius gallo, quam leoni. Neque dissimulanda est vis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantum fuget, verum etiam feles (ita foinas nonnulli vocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbæ ramuli in columbari fenestris & ingressibus aliis suspensi fuerint, traditur à Florentino in Constantini Cæsaris collestaneis. Quod verò venenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quæ cum serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, vnde eam à nonnullis Viperalem appellari, tradidit Apuleius. Et Mithridaticum illud aduersus venena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridarem cum fratris sui timeret insidias, rutæ folia xx. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidem carycis, admixto salis grano, ieiunium quotidie accepisse.

D E C O N I Z A.

A B L I G V R I T O R.

Agyptij sacerdotes hominem qui bona sua abligurisset, & vt Horatius diceret, paternas maternasque res fortiter absumpsisset, significare si vellent, pecudes caprasve Conizam depascens, pro hieroglyphico facere consuevit: siquidem constat animalia ea quæ coniza vescuntur, insatiabili inde siti confecta deficere. Quoniam verò peculium Ægyptiorum ferè omne in gregibus constabat, vnde vniuersa ea gēs Pastores à nonnullis in opprobrium vocitati (quanquam, vt alibi diximus, sacerdotes eorum, quiq; sacro cuiquam initiati essent, pastores ita abominabantur, vt ne alloqui quidem eos fas putarent) notum ex historia sacra, cum Pharaos coloniam Iosippi parentibus & fratribus indulgere meditare tur, non admittendos in Ægyptiorum commercia censuit, quia Iosippus industriam eorum omnem in armentis esse confessus erat, eos tamen & commodè & liberaliter, opportuno fraccissimòque loco, seorsum à suorum consortio habitare iussit. Vt cunq; autem, censum Ægyptiorum per oves aut capras exprimere moris erat.

Sedenim quæ vis herbæ eius esset in polypos, cûrque hominem amata relinquere pernitem, subitò tamen euentu aliquo ab alienatum, per conizam ad motam Polypo, sacerdotes ipsi commostrarere soliti essent, in Polypi commentario inter pisces enarratum est. Exigere verò res mihi videtur, ut quoniam de coniza sæpe mentionem facere continget, super ea loco hoc quædam aperire, quæ apud auctores tam Græcos quàm Latinos variè tradita sunt, atque ea quidem perplexè admodum. Origanum herba est vulgò nota Romæ, atque aliis vniuersæ Italiae locis, *κόνιζα* Græcè, Cunila plurimum Latinè dicta, quam, utpote præcipuè suam, Ligures littorales Cornabuliam vocant, putri, ut prouerbio fertur, aptissimam balsamento: nomen ab ea specie sumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Caterùm cum permultræ eius species ab auctoribus referantur, eademque variis cognomentis appelletur, diligentiori cura ad Medicos delegata, satis nos habituri sumus, si Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani species est, quam à testudine cum ea viperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutarchus. Apud Plinium legas, contra serpentes priuatim in vino bibi quæ Cunila bubula appellatur. Apud Aristotelem, ciconiæ cum vulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assidue dimicare cognitum) origanum plagæ imponunt. Theodoros Gaza, vir accuratissimus, origanum libenter Cunilam vocat: alicubi Pulicarem, quia pulices necat, stratis supposita, strataque sub lecticis. Cunilam hanc nostratam Satureiam à rusticis vocari, tradit libro x Columella. Horum testimonia fuerunt adducenda, quia sunt nonnulli, qui Cunilam bubulam eandem & origanum esse pertinacius negant. Addam & illud, cum inter tres præcipuas origani species Onites connumeretur, doctissimos ætate nostra viros de hac non parum dubitare, eamque sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses agrestem quandam origani speciem vulgò prouenientem, caule, foliis & floribus grandioribus, odore tantum non vsquequaque suauis, sed vastiore Pulegium asininum vocant, quæ nimirum Cunila bubula est, quæ in Liguribus Cornabulia, & eodem apud nos vsu, quo apud Ligures, balsamenti inspersa. Putarim verò Onitis vocabulum *ωνίτις* *ὄνις*, qui asinus est, commodissimè deductum. De formicis verò nostræ huius odore fugatis, experimentum ipse feci, quod ad biduum post insersionem efficaciter successit, ut locum omnino desererent. Ne verò cuiquam mirum adeò videatur gramini huic eam inesse vim, Ambrosius herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis excludo fetu superiaciat, eoque pasto pullos à luporum incursum deprædationeque tutetur: lupus enim folium eiusmodi vsque ad fugam abhorret. Leopardus verò allium ita sibi sentit abominabile atque contrarium, ut si quis eo locum, vbi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Alianus primo de Animalium naturis scribit, noctuas, à ciconiis, suo nido procul sum moueri, platani eò foliis importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasque ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assidue noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alium inimicitias suo loco dictum. Neque verò ciconiæ tantum, turturæseve, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, verum etiam & canes, & fures, & ex brutis pleraque alia. Canes quidem cum fellis vitio laborant, gramen illud suum depascuntur. Sues si cephalalgia crucientur, fluuiales caneros inuestigant. Mustelæ rutam, si venenatum quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huic rei quænam sit causa, non otiose queritur à quibusdam, quippe cum animalia hæc neque talia didicerint ab aliis, neque quidem doceri potuerint, cur ita noxint quæ suis sint ægritudinibus vtilia. Putant igitur ita accidere: quemadmodum sui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera vultures, vel procul absentes, sic etiam cancri sues illectent, origanum testudines, vsam formicæ, de qua loco suo diximus: id verò nulla ratione fieri, neque quod sensus, & facultatis eius qua vel intelligere vel cognoscere queant, participes habeantur, commentique sunt corporum constaturas, diceret Plinius, in causam adducere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione varios, dum laborant, appetant vel acres, vel dulcitudines, vel alias, uti vsui venerit, qualitates, fierique plerumque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè videre est, quædam prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appetunt ad vescendum: quod superioribus annis in Insabria accidit, vbi matrona quædam nobilis, cum oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniectisset tanta arrepta est aviditate carnis eius frustulum gustadi, ut nisi compos fieret, defecturam se profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus maxima mercede cum colono conuenit, ut abscondi sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille præcij lenocinio ductus, conditionem accepit, succisumque est frustum, modicòque insperso sale prunis tostum, quo illa deuorato incolumis quamprimum euasit. Quocirca Medici eum in effrenatas huiusmodi appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi ferè grauius decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cæpe concupierat, euasisse: quædam verò qui ficus appetierat, periisse, propterea quod appetitio corporis qualitas vero texturaque ipsa, ut quæque est, morbis obsequitur. Ex quo manifestum esse autumant, feras quoque cum in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non alia

A alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipsius (vtrac Lucretiano vocabulo) composituras, quæ illas ad ea spontè incitant, quæ saluti futura videantur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus concessum voluit, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamen philosophi plerique; bruta etiam in mentis intelligentiæ participatum admittunt, quorum nos argumenta validiora alibi, & in Elephanti, & Formicæ commentariis recitauimus. His verò hic contenti quæ ad veterum hieroglyphica facere videantur, prosequamur.

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS
TEMPERATVRA.

Quod si cognationem, consensumve, aut temperaturam, quam inferioris naturæ istius res cum cælestibus habeat, infimis quippe suprema, & supremis infima, occultis quibusdam viribus colligata esse ostendere voluissent, nullo cuditiori signo, propriorève hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cum herbas duas, Solisequam & Lunitequam figurassent. Licet verò mihi *ἡλιωτρόπιον* & *σεληνωτρόπιον* ita Latina facere: illa enim ad Solis motum Solem versus mouetur, hæc verò ad Lunam vertitur. Sunt verò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari videntur, sed his duobus nulli manifestius. Proin Ægyptij eandem rerum omnium rationem esse contendebant, ut intellectu alia, vi rationis alia, alia natura, alia sensu superioribus deuincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur.

DE LVPINO.

Lahit similis quodammodo natura, ut Heliotropio Lupinum subiciam: nam id quoque ad Solis cursum vertitur.

H O R A.

Per eius autem figuram temporis dimensio, vel horæ hieroglyphicè significantur: quæ quidem ab eo furculo tam manifestè distinguuntur, ut agricolæ peritiores diurnas horas, ac re etiam nubilofo, ex eius motu conuersioneque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. De re rustica.

SUIS VIRIBVS POLLENS.

Et quoniam id ingenium est lupino ut coli nolit, sitque negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suo opte ingenio vel industria sibi necessaria comparat, eiusmodi furculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

Nverò hominum occursum cuiuspiam rei natura expaudent ostendere curassent Ægyptij, Nycterecon herbam & anserem faciebant. Ferunt enim anserem ad primum conspectum eius expauescere, vnde & *χινάμυκον* vocatur. Herba est coloris ignei, foliis spinæ, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, *νυκτιπόλον* appellatur.

DE BLITTO.

FATVVS ET INSVLSVS.

Batum & insulsum, turpique deditum inertie hominem, per Blittum herbam significare mos erat. Stupidi enim saporis herba omnino est, neque vilam habet acrimoniam: vnde conuitium in feminas mariti faciunt apud Menandrum, *βλίττε* eas appellantes. Et Truculento Plautus non in facetè dixit blitream meretricem, quæ non saperet in vino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nonnullis inuertitur, qui Bleretam & Bletem nescio quod incommodi calceamenti genus exquisuere in eiusmodi contemptum. Laberius dixit bipedem blitream belluam. Et Empedocles, ut apud Varronem est, humilem humani generis conditionem ostensurus, natos homines ex terra ait ut Blittum. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: *βλαξ* enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauus.

DE BETA.

Sunt qui betam & blitrum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

*Vt sapiant fatua fabrorum prandia beta,
O quam sæpe petet vina piperque coquus.*

quas

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris gancæ proceres profitentur. Sedenim Dioscorides blitrum à beta fecernit, & blitrum quidem apud Ægyptios Æcloripem, apud alios Eriplem, apud Romanos pariter & Græcos blitū appellari: edi oleris modo, vētrē tātūm deicere, medicas vires habere nullas: cum beta ea sit, quæ Atticis βῆτα, Theſſalis, propter odium in σ literam, τῆτα, nuncupetur, olus vbiq̄ue locorū celeberrimū vſitatiffimūq̄ue, alicuius omnino ſuauitatis, quodq̄ue à ciuilibus menſis minimē reiiciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi cōferat vtilitates, quas qui noſſe voluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. c. x. Theophrastum v. i. i. Æginetam v. l. Plinium x. i. x. & item alios.

MOLLITIES.

PER eius vero hieroglyphicum cinædica petulantia, mollisq̄ue & eneruis laſciua notatur, per uulgate illo Cynici Diogenis dicto, qui cum à petulcoribus quibusdam pueris conuictio inceſſeretur, quod canis eſſet, ac ſubinde fugitarent, quærente eo cur fugerent, Ne mordeas, reſpondentibus: Bono eſtote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIUM.

VI ſignificare hieroglyphicè volunt hominem ebrioſitate laborantem, ac ſibi remedium comminifcentem, vt præmonſtrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebant. Vpupa ſiquidem viuis veſcitur immodicè, ita vt plerunq̄ue inde ebria fiat: verum ſimulac ſe tentari ſenſerit, Capillo Veneris decerpto, efficaciffimè ſibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci vocant, ἀπὸ τῆς μὴ διαίνεσθαι, hoc eſt, à non marceſcendo: neque enim bruma, vt herbæ reliquæ, marceſcit, neque aqua perſuſum mersumve, καλλιτέρου multi, hoc eſt, pulchricomum, alij πολύκομου, id eſt, multicomum, vtrunq̄ue ab effectu vocant, licet πολίκομου, nonnulli canocomum interpretentur. quin etiam ab effectu Saxifragum appellarunt. Capillum vero Veneris ideo Latini dicunt, quia capillum præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in vino cum ſemine apij, adiecto oleo copioſo, vt criſpum denſumq̄ue faciat. Deſluere verò prohibet, vt ſino adipe & la dano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

PEM ſuo commentario populum inter alia ſignificare diximus. Eum verò legibus coercitum hieroglyphico aliquo figurare, qui vellent, apem & apiaſtrum herbam proponerent: qua ſi perungantur alucaria, non fingere apes tradunt: nullo enim magis gaudent flore, eaq̄ue de cauſa μελιωφόλλου, & melitænam appellatam conſtat, quæ marubium eſt nonnullis.

DE BRASSICA.

QVOD autem ad modò memoratam vpupam & adiantum facit, auxilio etiam eſſe aiunt braſſicam, vbi quis ebrietate teneretur. Nam ante cibum ſumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, vt autores plerique tradunt, præſertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA.

VNDE qui lætitiã interturbatam importunitate cuiuſpiam hieroglyphicè notatam volunt, Braſſicam inter duos vitium ſurculos adſitam conſtituunt. Vino enim, quod præcipuum eſt lætitiæ hieroglyphicum, ea, vt apud Plinium eſt, auerſatur, in primisq̄ue eſt vitibus inimica, viresq̄ue illi, vt pernicioſa alterutri foueant inter ſeſe odia. Nam vites, vt ſecundo de Diuinatione Tullius à caulibus Braſſicis, ſi propter ſati ſint, vt à peſtiferis & nocentibus reſugere dicuntur: & quamuis rei cuiuſcunq̄ue adminicula clauiculis perueſtigent, quæ tanquam manibus apprehendant, atq̄ue ita ſe erigant, hos tamen, vt cunq̄ue propè adſint, nulla ex parte contingunt. Ad hæc Beritius, vbi & ſua, & Tarentini ſententia, nihil in vinetis ſeminandum cenſet, Braſſicam præcipuè ſummoendã præcipit, vtpote quæ vitibus egregiè contraria ſit: & cūm propter naturæ ſuæ ſiccitatem multo indigeat humore, euenit vt iuxta adſita vitibus alimentum ſubtrahat. Tanta verò inter vitem & braſſicam diſſenſio eſt, vt ſi quis vinum dum ea coquitur inſtillauerit, ne poſtmodum coquatur efficiat, & oleris colorem vitiet. Quiq̄ue prius crudam braſſicam ederit, vino quantu

A quantumuis largiter hauſto tentari non poterit, quia vis eius occurſu braſſicæ hebetatur, fractaq̄ue labat. Hinc pleriq̄ue Italiæ regionibus, & totius etiamnum Europæ prouinciis mos inoleuit, vt cum calendæ Auguſti vulgò Baccho dicatæ habeantur, permiſſa eo die vnicuique volenti largius epotandi licentia, ſympoſiſq̄ue ad hoc inſtitutis, & curioſiſſimè celebratis, in quibus Auguſtum ſe capeſſere gloriantur, braſſicas identidem vt ebrietatis antidotum in ſerculis præſumant. Aſſirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, ſi iuxta depoſita vitis ſit, vltro eam effugere, & in contrariam partem ſarmenta conuertere: id quod nos in hortis noſtris Caſtalioneis fieri vidimus, extra quorum ſeptum excitata pergula, quam iuxta poſitæ vites inſcenderent ad meridiem, accidit vt hortulani incuria diſſertim braſſicæ ſubſeminarentur, tum vites cumprimū pampinos emittere cœperunt, braſſicarum iuxta ſurgentium odore offenſæ ſurculos conuerterunt, omiſſaq̄ue percommodè parata pergula, vltra ſeptum ad ſeptentriones ſeſe porrexere. Abſueram ego tris meſes, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuerſus autem auſulis inde caulibus coactus ſum bonam earum partem pedamentis ac ridicis alieno loco ſuſtentare, quod præter ſpem feliciter ceſſit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Neſtoris Alexicepon, elegiaco numero conſcriptum, in quo harum inimicitiarum cauſa decantatur, Bacchum quippe furibundi Lycurgi timore percuſum in mare ſe proripiſſe, in eoque delituiſſe, mox ab emerſu clandestino Lycurgi ex inſidiis inuaſiſſe, quem vite deuinxerit: illum indignabundum cūm improuiſam capturam ferret impatienter, lachrymas emiſſiſſe, ex quibus enata ſit braſſica: atque hinc orta diſſidia, & implacabilis plantarum earum contrarietas: Tabere enim eam neceſſe eſt, ſi fortiori viti proxima fuerit: vel vitem, ſi tenella ſit, ipſa tabefaciat. Viſque ad odia hæc in vuz nomen exercentur, vt (quod idem Varro tradit) quod incommodum vna in humano gutture appellatur, odioſum admodum, ſi nimia deſtillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahiq̄ue facillimè poſſe credatur, ſi crudæ braſſicæ ſuccus capiti ſuperfundatur. Sed mirum eſt admodum has foliis & pampinis inſitas eſſe aduerſus vinum inimicitias, radici verò conciliationem ineſſe. Nam qui vinum in acetum trium horarum ſpacio verti docent, inter quos Varro ipſe eſt, radicem betæ contuſam in dolium conſiciendam monent: ſi verò reſtituere vinum malueris, braſſicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

HIEROGLYPHICORVM PIER.

VAL. FINIS.

ERVDITI CVIVSDAM HOMINIS HIEROGLYPHICORVM

COMMENTARIORVM LIBER PRIOR,
ca continens quæ per varia deorum & hominum
simulacra significantur:

AD BASILIVM AMERBACCHIVM I. C.
politissimum.

B *VM* difficillimum sit ea in lucem edere, ob ingeniorum morosam sepe varietatem, qua omnibus placeant, opus est illa alicuius viri autoritate fulciri, qui & calumniatores ac detractores detertere possit: & si quid in controversia fuerit, diiudicare, rectaque & vera comprobare, falsa autem refellere. Unde etiam fit, ut virtutes illorum quibus scripta dicantur, eiusdem seculi hominum testimonio celebrentur, & sic illi patrocinij sui primum amplum referant: memoriam videlicet earum virtutum, quarum quamvis docti ipsi sint, nulla fama ipsorum scriptis ad posteros perveniret. Nam principum quidem atque heroum res gestas memoria mandant Historici: eruditionis suæ monumenta, alij docti viri relinquunt: horum autem omnium humanitatis, sapientiæ, virtutum testes & pracones non alij sunt, quam omnis generis scriptores, qui illis monumenta sua inscribunt. Quamobrem aequè prudenter mihi rebus suis consuluisse videntur, & qui scripta sua doctorum patrocinio commiserunt, & qui ita rationes suas instituerunt, ut & docti ipsi essent, & a bonarum literarum studiosis celebrarentur. Illi enim scriptis suis auctoritatem conciliarunt, hi virtutes suas ab oblivionis tenebris vindicarunt. Hos igitur ego imitari cupiens, quem alium huic meo Hieroglyphicorum priori commentariolo patronum conciliarem potius quam te, qui & tanta eruditione atque autoritate es, ut tuo fretus patrocinio liberè in omnium manus venire possit: & familiae nostræ ita coniunctus, ut primæ ætatis bonam partem simul transegerimus, cuiusque humanitatem singularem ac benevolentiam quotidie experimur. Hunc igitur meum laborem eodem animo complectere, quo me nostramque domum tam dudum amplecteris. Vale. Basileæ, XIII. Kal. Sext. CID. IO. LXVII.

DE ENEPH, ÆGYPTIORVM DEO.

CREATOR, ET CREATIO MVNDI.

C *R* Er Eneph, quem pro Deo colebant Ægyptij, ipsum totius mundi atque vniuersitatis creatorem opificemque pulcherrimo hieroglyphico ostendebant: cui hominis formam tribuebant, eumque cærulea veste indutum, zonamque tenentem & sceptum pingebant, ac eius in capite pennam ponebant: ut testatur Eusebius in libris de præparatione Euangelica. Penna enim in capite, significat difficilem inuentu esse creatorem, & nemini conspicuum, sed sublimem, non modò supra sensum, verùm etiam supra humanæ intelligentiæ captum: humana verò forma, eundem vitæ autorem, & motu qui intellectu comprehendi possit, circumlatum indicabat. quoniam ut hominis corpus quidem cernitur, mens verò ipsa quæ hominem à cæteris animantibus disiungit, estque eius naturæ propria, cerni à nullo potest: sic etiam Dei ac summi opificis actiones & motus, quæ ipse in factis literis, Posteriora vocat, non secus atque Aristoteles effectus posteriora, causas verò priora nominat, ab humano intellectu cerni possunt: mens verò ipsa & Diuina natura, quæ illamoderatur & gubernat, in huius corporis carcere absolute cognosci non potest, & ideo cærulea veste indutum cum pingebant, ut cælestem illum esse significarent, & in cælo habitare, nullius

coloris vel accidentis, mixtionisve participem, etiam si nobis ea fortasse suscipere videatur: & modo irasci, modo placari: quemadmodum cœlum ipsum, cum nullius coloris sit, propter interualli longitudoem cœruleum videretur. & sic simul quoque eius naturam tantum à nostra distare indicabant, quātum cœlum à terra distat. Sceptrum verò potestatem eius regiam in vniuersam naturam significat, & zona vinculum, quo creata omnia colligat, & in quo vitæ necisque fata continet: hoc est ortus atque interitus, & rerum naturalium causas. Est autem zona circulus ille, quem Astronomi Zodiacum vocant. Præterea hunc Deum ouum ex ore producentem faciebant, quod mundum si significabat Dei verbo creatum, vt etiam Sacræ literæ testantur.

DE PANE ARCADIÆ DEO, VEL

SATYRIS ET FAUNIS.

VNIVERSVM, VEL MVNDVS.

Pana, quem & Innum & Faunum vocauerunt, sic pingebant veteres: Caprina facie, rubro colore, hirtis cornibus varia pantheræ pelle indurum, infima sui parte hispida, & caprino pede, altera manu fistulam septem calamorum tenentem, altera pedum siue baculum incuruum. hacque figura vniuersi symbolum contineri volebant. Facies enim rubens æther significat, bina cornua Solem & Lunam, pantheræ pellis cœlestium siderum varietatē. Pars eius inferior hispida fingebatur, propter arbores, virgulta & feras: caprini pedes terræ soliditatē ostendunt: fistula septem calamorum, harmoniam cœli, in qua septem soni sunt, & septem discrimina vocum: virga recarua annum qui in se recurrit, & ideo *ωρῶν*, id est totum, est appellatus. Sic autem symbolū hoc interpretantur Eusebius, Phurnutus & Seruius.

INDIGENA VEL NOBILIS.

Eiusdem Panos simulacro indigenam significari, testatur Virgilius his carminibus:

*Hæc nemora indigenæ Fauni Nymphæq; tenebant,
Gensque virum truncis & duro robore nata.*

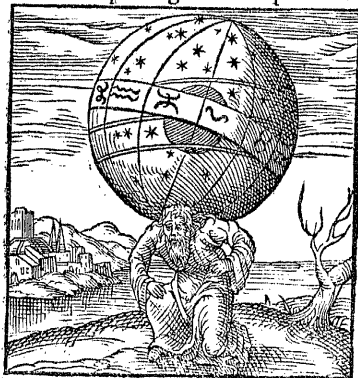
Nam Deorum filios aiebant esse Faunos, è terra & diuino semine genitos, Faunorum verò liberos heroas, & demum ab heroibus homines natos, vnde restè per Fauni simulachrum etiam generis nobilitas significabitur: est enim in magna parte nobilitatis, non aduenam, sed indigenam esse. Quam obrem legimus apud Platonem Atheniensem nobilitatem idcirco cæterarum ciuitatum nobilitati præstitisse, quod illi ex ipsa terra geniti essent, nec alio commigrassent.

S E R M O.

Per eundem Pana & sermonem significari, tradit Plato, Ægyptiorum arcanorum interpres in Cratylo, quod non secus ac Pan vagari & circumire fingitur: sic sermo omnia complectatur, & per omnia vagetur, versetque cuncta: & geminus sit, verus ac falsus. Quod autem verum est ex ipso, id quia leue ac diuinum est, & superne apud Deum habitat, pectore & capite significari: quod verò falsum, quia inferne inter vulgus hominum manet, inferiore parte quæ hispida est & hircina, ob asperitatem turpitudinemque ostendit: & ideo à Græcis *πῆρ*, appellatum dicit id est totum, quia sermo totum comprehendit & versat.

MVNDI HIEROGLYPHICVM.

Mundum alio etiam modo Ægyptij hominis effigie pingebant, complicatis pedibus cum facientes, vestem variam ad talos vsque indutum & aureum globum capite sustinentem. Pedibus quidem complicatis, propter terræ firmitatem varia, & oblonga veste indutum, propter elementorum ac rerum quæ ex illis gignuntur, & quibus terra vestitur varietatem & copiam: aureum verò globum capiti eius imposuerunt, qui cœlum significaret sphericum, & circula rem eius motum.

SOLIS

SOLIS SIMVLACRVN.

A Solem pingebant iuuenili & rotunda facie, eūque in nauis collocabāt, quam crocodilus ferebat: per nauigium motum eius in humido significantes, hoc est, in æthere vel intelligentiis. nam & æther multi humidum esse putarunt: & in sicco tam diuturnum motum fieri non posse, & cœlos aqueos dixerunt: vnde in Sacris literis tam sæpe cœlestium aquarum mentio fit, & angeli ipsi aquarum nomine à Dauide comprehenduntur. Per crocodilum verò aquam pluuiam, cuius causa Soli tribuitur.

O S I R I S.

SOLIS ET LVNÆ CONIUNCTIO.

B Elephantinopoli Ægyptia vrbe Osiridis simulacrum colebatur, viri corpus habens cœrulei coloris, caput verò arietis, quod Solis ac Lunæ conjunctionem significasse, tradit Eusebius. Cœruleus autem color ei propter humiditatem tribuebatur, quia Lunaris coniunctio humidior est: nec non quia noctes cœruleas facit: tunc enim potissimum noctibus serenis cœruleum videtur cœlum,

LVNÆ SIMVLACRVN.

In Heliopoli verò eiusdem prouinciæ vrbe, Lunæ simulacrum hoc simbolo consecratum erat. Homo accipitris habens faciem, lancea Typhona interficiens, pingitur autem Typho fluuiatilis equi forma: & totum hoc simulacrum candidi coloris erat, qui color ab alio lumine accipere Lunam significaret: accipitris verò facies à Sole eam lumen capere indicabat, vnde & spiritum attraheret: Soli enim accipiter dicatus erat, qui, vt etiam Pierius testatur, lucis ac spiritus symbolum est tum propter motus velocitatem, tum quia alis altiora & lucidiora petit.

P L V T O.

OCCVLTÆ CONSILIA.

Veteres cum consilia & cogitationes occultas esse debere significare volebant, Plutonem pingebant galeatum, & Proserpinam rapientem, tum quod subterranea, quorum Deus dicitur Pluto, lateant absconditaque sint: tum, quia raptus clam finit: tum denique, quod cum in capite consilij sedes esse putetur, galca illud tegens apte consiliorum occultationem significet.

INFERIOR VEL MINOR POTESTAS.

Eiusdem quoque Plutonis hieroglyphico, breue sceptrum in manu eius ponentes, minorem inferiorēve potestatem, vt eius qui alium maiorem principem agnoscit, innuebant: propterea quod Pluto inferorum rex dicitur, & tamen Iouis imperio subiectus.

S I L E N V S.

SPIRITALIS MOTVS.

C Silenum quem senem & dormientem pingebant, spirabilis motus symbolum fuisse, testantur veteres: cuius caput candore fulgens propter cœlestem motum faciebant, cæsaries verò longa crassitudinem terrestriis aëris significat. Dormire autem illum ebrium finxerūt, quia crassiores spiritus & vapores caput quasi ebrietate quadam grauant, somnumque inducunt,

V V L C A N V S.

I G N I S.

Gnis virtutem sub Vulcani, hoc est hominis forma pingebant, in cuius capite pileus erat cœruleus, æthereæ symbolum regionis, vbi integer purusque ignis inuenitur: nam qui è cœlo in terram delapsus est, cum inbecillior sit, materiaque indigeat & fomento, claudicans fingitur, vt qui seipsum, nisi baculo innixus, sustinere non possit, cum æthereus ille absque vilo fomento se ipsum sustineat, alat, tucatur.

H E R C V L E S.

E L O Q V E N T I A.

Visum est nobis hic recensere hieroglyphicum, quo Galli antiquitus eloquentiæ vim exprimebant. Id autem ex Luciani libello de Hercule Gallico conscripto, sumemus ad verbum, quemadmodum vertit Erasmus. Sic igitur inquit: Herculem Galli lingua gentis ver-

macula Ogmium vocant. Porro deum ipsum noua quadam atq; inuistata figura depingunt. Decrepitus est apud illos, recaluaster, reliquis capillis, si qui reliqui sunt, planè canis, cute rugosa, & in atherimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nauaræ isti. Charotem potius aut Iaperum, quempiamve ex iis qui apud inferos versantur, diceres. In summa quiduis potius quam Herculem coniceres ex imagine. Atque tali specie cum sit, tamen Herculis ornatum gerit, ut qui cum Leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tum pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat. Denique modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabat in Græcanicorum deorum contumeliam facere Gallos, cum eiusmodi pingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis vlciscerentur, quod olim regionem ipsorum incurlasset, prædas agens, id temporis cum Geryonis armenta vestigans, occidentalium gentium plerasque regiones peruastauit. At nondum dixi id, quod erat in imagine maximè nouum atque mirandum. Siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominum multitudinem trahit, omnibus per aures reuinctis. Porro vincula catenulæ tenues auro, electrôve confectæ, pulcherrimis monilibus similes. Atqui cum vinculis vsque ad eò fragilibus ducantur, tamen neque de fuga cogitare videntur, cum alioqui commodè possint, neq; prorsus obnuntur, aut pedibus aduersus trahentem obtendunt, sese resupinantes: verum alacres ac læxi sequuntur, ducentem admirantes. Vtrò festinantes omnes & laxatis funiculis etiam anteuertere studentes: perinde quasi grauitèr laturi, si soluerentur vinculis. Neque illud quidem pigebit referre, quod mihi videbatur omnium absurdissimum. Etenim cum non inueniret pictor: vnde catenularum summam anfas neceret, videlicet dextera iam clauam, læua arcum tenente, summam Dei linguam perterebrauit: atque ex hac religatis catenulis eos trahi fecit: ipse nimirum ad eos qui ducebantur, vultum & oculos couerteat arridens. Hæc ego cum diutius adstans essem cõtemplatus, admirans, hæsitans, indignans, Gallus qui propius adstabat, nostratium literarum non ignarus, id quod declarauit Græcè optimè loquens, philosophus opinor, ex eo genere philosophorum, quod apud eos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius arcanum explicabo: nam videris vehemèter ad eam attonitus ac mirabundus. Orationem nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodum vos Græci, verum Herculi illam tribuimus: propterea quod hic Mercurio longè robustior extiterit. Nam quod senex fingitur, nihil est quod mirè: siquidem facundia solet in senectâ demùm absolutam vim ostendere. Si quod verum vestri dicunt poëtæ, obduci iuuenem densâ caligine pectus, contra senectam posse quiddam dicere rudi iuuenta melius ac præclarius. Hinc videlicet apud vos, & Nestoris lingua melle profuit, & Troianorum oratores liriocessam edunt, videlicet floridam quandã vocè: nã liria, si satis memini, flores appellantur: proinde quod auribus ad linguã vinctos trahit senex hic Hercules, qui non aliud quam ipse est sermo, ne id quidem debes mirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neque verò ad contumeliam illius illud pertinet, quod ea perforata, sic: nam memini, inquit, & iambicos quosdam versiculos apud vos dicere, viris loquacibus extremam linguam perforatam esse omnibus. Quin de eodem hæc in summa habemus opinionem, ut quicquid eger, id illum oratione facundiæque egisse putemus: utpote virum sapientem, ac persuadendo plerisque sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atque animum fauciantes, vnde pennigera dicta fuit oratio. Hæc Lucianus, quæ ad huius hieroglyphici explicationem sufficere opinor.

RATIONIS CVM APPETITV
PVGNA.

Herculis Anthem interimentis simulacrum in multis antiquis numismatibus cernitur: quod quid significet, nunc explicabimus. Hercules animæ rationis participis, spiritusque symbolum est: Anthem verò corporis. Hercules pectus sapientiæ sedes, atque prudentiæ, quibus perpetua est cum appetitu ac voluptatibus pugna: semper enim appetitus rationi obsistit, nec potest ratio superare, nisi corpus ita in altum, & procul ab terrenarum rerum intuitu extulerit, ut pedes, hoc est affectus, nullum amplius fomentum à tellure accipiant: imò cupiditates & affectus qui terræ sunt filii, prorsus interficiat. Quo de genere mortis loquitur D. Paulus, cum ait, Mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Et Dauid: Preciosa in conspectu Domini mors sanctorum eius. Et Seruator ipse: Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum adfert. Et hæc est omnium victoriarum præstantissima, vnde in Scipionis Africani tumulo legitur hic elegantissimus versiculus, MAXIMA CUNCTARVM VICTORIA VICTA VOLVPTAS. & Boëthius hoc ipsum Herculis factum celebrans ait, SUPERATA TELLYS, SIDERA DONAT.

INGE

INGENIVM VEL INTELLIGENTIAE VIS.

Symbolica non solum Ægyptiorum, verum etiam Græcorum theologia, Herculem pro humano ingenio vel intelligentiæ vi ponit, pingitque illum arcu trium cuspidum sagittam iaculantem: propterea quod humani ingenij acumen, cœlestia, terrena & inferna scrutetur: vel propter tripartitam Philosophiæ distributionem, quia ingenio Mathematicas disciplinas, rerum naturalium causas, & diuina mysteria indagamus: aut alio modo, ex Socraticæ scholæ diuisione in disserendi subtilitate, naturæ obscuritate, vita & moribus eo vtimur, ita ut sagitta trium cuspidum aut triplicem mundum, aut triplicem contemplationem, aut tripartitam philosophiam significet.

PROMETHEVS.

ARTES ET INGENIVM, VEL ARTIVM
INVENTORES.

P

Lato in Protagora sub persona Socratis, huiusmodi narrat de Artium origine fabulam: Erat, inquit, aliquando tempus, quo dii quidem erant, mortalium autem genera non erant. Postquam

autem & his tēpus fati constitutum venit, ut crearentur, formabant ipsa dii intra terrā ex terra & igne permixtis, & ex iis quæ igne ac terra permiscētur. Quū verò in lucē iam illa producturi essent, illorum ornandorum facultatumq; singulis, pro vt deceret, distribuēdarū curā Prometheo & Epimetheo demādarūt. At Epimetheus sibi distribuēdi munus deposcit, & Prometheo, dum ego distribuo, dicit, Aspice & considera. Sicque illo persuaso, distributionem facit. Hic verò aliis robur absque celeritate apponebat, alia debiliora velocitate ornabat, alia armabat, aliis inermi data natura, aliam quandam facultatem ad salutem excogitabat. Quæ enim ex ipsis parua fecerat, iis volatilem fugam aut subterraneam habitationem tribuebat. Quæ verò magnitudine auxerat, ea hac ipsa seruabat, & reliqua hoc modo exæquans distribuēbat: ea industria, vt caueret, ne quod genus interiret. Postquam vero mutæ corruptionis effugia ipsis suppeditasset, facilitatem anni tēpora & varias cœli tempestates sub dio ferendi excogitabat: induens illa densis pilis, & solidis pellibus, quæ & hyemem & æstum arcerere possent: & quæ singulis cubilia petentibus proprium ac naturale stratum itidem essent: & sub pedibus alia vngulis, alia pilis & coriis solidis ac exungibus muniuit. Necnon alimenta aliis alia suppeditabat, his herbam ex terra, illis arborum fructus: aliis radices, quibusdam verò aliorum animalium laniatum in alimentum dabat. Et his quidem paucam sobolem tribuebat, his verò quæ ab illis dilaniarentur, multā, quo genus ipsum conseruaretur. Proinde Epimetheus, vt qui non vsquæ deo sapiens esset, non animaduertit, se facultates in bruta animantia expendisse. Restabat adhuc ipsi inornatum hominum genus, & quid cum ipso ageret, ambigebat. Quo dubitante, venit Prometheus, inspecturus distributionem, & videt reliqua quidem animalia accuratè omnia habere, hominem verò nudum, non calceatum & inermem, iamque fatalis dies aderat, qua etiam hominem ex terra in lucem prodire oportebat. Consilij itaque inopia præhensus Prometheus, & quamnam homini salutem reperiret nesciens, Vulcani & Mineræ artificiosam sapientiam vnâ cum igne furatur. Fieri enim nullo modo poterat, vt illa absque igne ab vilo possideretur, aut vilo utilis esset: & sic illam homini largitur. Sapientiam itaque circa parandum victum hoc modo homo accepit: artem verò versandi in rep. non habebat. Illa enim apud Iouem erat. Prometheo autem Iouis arcem ingredi non licebat, quoniam Iouis munitiones horrendæ erant, ac in communem Mineræ & Vulcani domum, in qua artes exercebantur, furtim ingressus erat, & furto sublata ignea vulcani arte, & alia mineræ, eas homini contulit. Et ex hoc contigit homini victus facultas. Prometheus verò post eam quæ fertur furti penam Epimethi causa dedit. Postquam autem homo diuinæ forris particeps factus est, primum quidem propter Dei cognitionem ex igne contractam, solus inter omnia animantia deos esse putauit, iisq; aras & statuas dicauit. Deinde vocem & nomina breui per artem articulauit, habitationes, vestes, calceos, strata, & alimenta ex terra inuenit. Hoc autem modo instructi initio homines sparsim habitant, nullas habentes ciuitates. Cumq; feris imbecilliores essent passim ab illis interimebantur. Ars nanque opificiorum ad alimentum quidem idonea erat auxiliatrix: verum ad bellum contra feras manca. Reip. enim artem nondum habebant, cuius pars est ars militaris. Quærebant autem, quomodo congregarentur ac seruirentur condentes ciuitates. Quum verò congregati essent, iniurias inuicem inferebant, vt qui aemulæ reip. non habe-

rent. quare rursus dispergebantur ac peribant. Iupiter igitur timens generi nostro, ne in totum aboleretur, Mercurium mittit, ut pudore & iustitia homines imbuat, quæ ciuitatum essent ornamenta & vincula, & amicitias inter homines conciliarent. Interrogat itaque Mercurius, quomodo iustitiam & pudorem hominibus distribuere debeat? Num ut artes distributæ sunt, ita & has distribuam? artes enim sic sunt distributæ, ut vnus qui artem medicam aliamve quampiam teneat, multis imperitis sufficiat. Itane ergo & iustitiam & pudorem inter homines ponam? aut in omnes distribuam? In omnes, inquit Iupiter, & omnes eius participes fiant. Neque enim constabunt ciuitates, si pauci illarum participes fuerint, velut ex aliis artibus. Legem item nomine meo promulges, ut qui pudoris & iustitiæ particeps esse non possit, tanquam pestis ciuitatis occidatur. Ex qua narratione colligimus, per Prometheus facem accēsam, quæ ignis furtum significet, tenentem, ingenij vim in inueniendis artibus, artiumve inuentionem & ipsum inuentorem denotari: fax enim animæ illa vis est: quam Aristoteles intellectum agentem vocat, quam Plato & Ægyptiorum theologia cœlestem igniculum lumenve extrinsecus adueniens appellarunt, cuius proprium munus est artium inuentio.

GRATA ACCEPTI BENEFICII
MEMORIA.

Hominis prope rupem arduam stantis, anulumque ferreum ex catena, quæ monti alligata est, exemptum cum adnexo lapillo in digito habentis imago, gratam accepti beneficij memoriam significat: in eo præsertim, cui delicti pœna condonata est. Aiunt enim Prometheus, ob ignem diis surreptum, & cum mortalibus comunicatum, ab Ioue Caucaſi montis rupi ferrea catena alligatum fuisse: & paulo post ab eodem eius misero solutum, in huius beneficij memoriam vnum ex illius catenæ anulis cum faxi portione ex rupe sumpta, digito alligasse, indeque post anulorum & lapillorum iungendorum morem emanasse. quo fit ut etiam solus ferreus anulus quo diu Romani vsi sunt, id possit significare.

DELICTI PœNA, VEL VLTIO
DIVINA.

Idem Prometheus rupi alligatus, pœnam delicti diuinæque vltionem imminere denotat, vel iustum iudicium esse, & calamitatem flagelli loco diuinitus immisſam, quemadmodum ipse Prometheus diuino iudicio ob ignem cœlitibus furto ablatum, rupi alligatus traditur.

MERCVRIVS.

GRATIO, VEL ELOQVENTIA.

Mercurius orationis vim interpretandique virtutem & eloquentiam significat, utpote Deorum nuncius atque interpret: vnde Virgilius dixit,
Interpres diuum cœlo demissus ab alto.
Fingitur autem protensus atque erectus, propter orationis vim, alas in capite & pedibus habens, ut significet volucrum per aëra ferri sermonem. nam & Homerus *ἄλ' ἔπειτ' ἠερόβρωτα*, hoc est, alata verba, appellauit.

VELOCIOR SENSUS, VEL INTELLECTVS AGENS.

Ammianus Marcellinus scribit, Iulianum Cæsarem mediâ nocte, ut Mercurio supplicaret, exurgere solitum, quo menti suæ lumina præferret: quia Mercurium velociorem in mundo sensum esse: motus mentium excitantem; quem vulgo Intellectum agentem vocant, ex philosophorum arcanis acceperat. Ex quo colligimus in sacris per Mercurium, intellectum agentem, & celerem animi sensuumque motum significatum fuisse.

FIRMITAS ET GRAVITAS ORATIONIS.

Cum autem orationem grauem firmam solidamque esse debere, indicare volebant, Mercurium in quadrata basi sine pedibus pingebant, quod veri sermonis firmitatem ac robur indicabat: tum etiam, quia sermo sine manuum vel pedum adiumento suo fungitur officio.

MERCATOR, VEL MERCATVRA ET LVCRVM.

Per eandem quoque Mercurij imaginem, quæ marsupium manu teneret, gallum ad eius basim ponentes, lucrum, mercaturam, mercatorumve significarunt, quod is mercium & lucri Deus haberetur: quia sermonis ope omnia mercimonia & contractus fiunt. gallum verò idcirco illi adponebant vigilantiae symbolum, ut indicarent mercatores decere vigilantes esse, nec totas somno tribuere noctes.

FVR ET FALLAX.

Fur quoque & furandi ars, atque fallacia, Mercurij Apollini boues furantis imagine significatur, quod illum eius artis & fallaciarum ac doli fraudisque inuentorem poetæ tradiderint, vnde & illi cognomen *κλέπτης*, Phurnuto & Suida autoribus, est inditum: idcircoque sic de illo cecinit Horatius:

Callidus

A *Callidum quicquid placuit iocoso
Condere furto.
Te boues olim, nisi reddidisses,
Per dolum amotas, puerum minaci
Voce dum terret, viduus pharetra,
Risit Apollo.*

& Prudentius:

*Expertes furandi homines, hac imbuit arte,
Mercurius Maia genitus. ----*

HYDRARGYRON.

Per eundem Mercurium Chemicæ artis professores, argentum liquidum, quod vulgo viuum, Græcè hydrargyron appellatur, propter eius mobilitatem intelligunt. nam illi singulis metallis planetarum nomina tribuunt: ut plumbo Saturni, stanno Iouis, ferro & chalybi Martis, auro Solis, aeri Veneris, argento Lunæ, ut & Plato in Timæo facere videtur.

TALARIA.

VELOCITAS.

Talaria Mercurij, velocitatem motumque significant, quod is sublimis per aëra feratur, ut Virgilius ait:

*Et primum pedibus talaria necesse
Aurea: que sublimem alis, siue aquora supra,
Seu terram rapido pariter cum flamine portant.*

adeo ut si cuiquam significare velimus fugiendum esse, aptè talaria depingere possimus, vnde fit, ut etiam communi sermone dici soleat, Addere pedibus alas, pro celeritate, *Pedibus imes addidit alas.*

CADVCEVS.

POTESTAS ET VIS FATI.

St & alia Caducei qui Mercurio attribuitur significatio, præter eas quæ à Pierio sunt enumeratæ. Caduceus enim fati potestatem significat, vel afflatum quendam diuinum, dictumque quo non modò mentes nostræ, verum etiam creata omnia mouentur & gubernantur: atque vinculum quo cum Deo colligati sumus, ac inter nos: ipsiusque fati necessitatem, omnia stringentem. Quod præclare indicasse videtur Virgilius his verbis:

*Tum virgam capis, hac animas ille euocat orco
Pallentesque alias sub tristia Tartara mittit:
Dat somnos, admitque, & lumina morte resignat:
Illa fretus agit ventos, & turbida tranat
Nubila. ----*

Sic enim pingebatur ab Ægyptiis Caduceus ille, Macrobio autore, in specie draconum maris & foeminae coniuكتورum, qui parte media voluminis sui, innicem nodo, quem vocant Hercules, obligabantur: primæque partes eorum reflexæ in circulum pressis oculis ambitum circuli iungebant: & postmodum caudæ reuocabantur ad capulum Caducei, ornabanturque aliis ex eadem capuli parte nascentibus.

CONCORDIA.

Idem Mercurij Caduceus angues illos circumuolutos habens, quos ipse, ut poetæ narrant, pugnantem cum inuenisset, diremit, ita ut ambo Caduceo eius adhererint, Concordiæ symbolum est, ut in antiquis numismatibus apparet, ac inter cætera in M. Antonij triumuiti numismate quodam, in cuius vna parte, mulieris laurea corona sub capitis velamine redimitæ caput est, cum his literis: III. VIR. R. P. C. in altera duæ manus iunctæ Caduceum hunc tenentes, cum hac inscriptione: M. ANTON. C. CÆSAR. quod procul dubiò pro Concordiæ, quæ tunc inter Cæsarem, Antonium & Lepidum erat, symbolo positum fuit. idemque Caduceus res quæ eandem vim habent, similisve sunt, denotat, duobus serpentibus, eiusdem videlicet generis animalibus.

A R G V S,

M V N D I M A C H I N A.

Argus circa totum caput oculos habens, de quo sic canit Ovidius:

*Centum luminibus cinctum caput Argus habebat,
Inq̄ suis vicibus capiebant bina quietem,
Cetera seruabant, atque in statione manebant.*

& Statius,

Speclat in occiduis stellatum visibus Argum.

hic, inquam, vniuersæ mundi machinæ typus est: cuius caput cæli præ se fert imaginem, oculi stellarum, quæ inferiora omnia custodiunt & fouent. Volauerunt enim Theologi Symbolici mundum animal esse: idque sub Argi imagine significauerunt: & terram quoque moueri dixerunt. Ait enim Mercurius Trismegistus in Pimandro, terram non solum moueri, verum etiam vario motu agitari: sed tamen ita, vt cum reliquis elementis comparata propter motus tarditatem, immota videatur: idque huiusmodi argumento probare nititur: Non est, inquit, credendum, illam quæ omnia nutrit, fouet, concipit & parit, motus expertem esse: fieri enim nequit, vt quod non mouetur, gignat & pariat. Vt igitur stellæ ac sidera huius mundi oculi sunt, sic herbæ, arbores & plantæ omnes capillorum locum obtinent: metalla verò & lapides, ossium: nil mirum igitur, si sub Argi imagine mundum vniuersum comprehendit Ægyptiorum theologia.

E N D Y M I O N.

P I O R V M O B I T V S.

Quoniam plura sint mortis genera, illud maximè & à sapientibus gentium, & Sacrarum literarum testimonio comprobatur, & commendatur: cum qui piè & sanctè vixerunt, iâq; altero illo genere mortis, de quo in Hercule Antheum interimete diximus, mortui, hoc est prauis cupiditatibus deuietis, & ad Deum anhelantes, ac cum eo coniungi (quod in hoc corporis carcere fieri non potest) cupientes, ab eo in cælum trahuntur, corpore, non secus atque altissimo somno morte consopito: quemadmodum mori cupiuit Paulus, cum diceret, Cupio dissolui, & esse cum Christo. Hoc autem genus mortis osculum vocauere symbolici Theologi: de quo videtur loquutus esse Salomon in Cantico, cum ait: Osculetur me osculo oris sui, quod, sub Endymionis, quem Diana in monte altissimo consopitum somno osculatur, imagine adumbrarunt. Aiunt enim Dianam, vt quæ siderum vim quam ipsa recipit, ad inferiora transmittat, reginam esset & dominam cælestium proportionum atque intelligentiarum: Endymionem verò animam hominis piè significare, cuius amore capti cælestes, vt illam sibi coniungere possint atque osculari, in alto monte, hoc est dum cogitationem & mentem in cælum attollit somno altissimo consopitam, id est morte huius corporis. Nam cum corpus impedimento sit, quo minus perfecte Deo coniungi possimus, sequitur eo soluto nos liberè in cælum euolaturus. Quod quanto citius fit, tanto maiores Deo gratias habere debemus: nec tamen recusare quamdiu ei visum fuerit, huius corporis carcerem æquo animo ferre: sed assidue illum rogare, qui solus omnia bona largitur, vt interea saltem cupiditates nostras, quæ nos ab eius complexu abstrahere possunt, interimat. Quod vt faciat, clementiam eius supplex manus tendens rogo & obsecro.

P A C I

PACIFICATOR HABITVS.

Nolumus hic omittere, priusquàm viriles imagines absolueremus, quin ea adiceremus, quæ Quintilianus de Pacificatore habitu scribit. Sic enim ait: Fit & ille habitus, qui in statuis pacificator esse solet, qui inclinato in humerum sinistrum capite, brachioq; ab aure protenso, manum erecto pollice protendit: qui quidem maximè placet hiis, qui se dicere sublata manu iactant: cuiusmodi habitus hodie cernitur Romæ in pulcherrima statua, quæ pro æde Lateranensi stat.

QVOMODO PINGI SOLERENT A VETERIBVS
FAVOR, EIVSQVE
CONTRARIVM.

Cum iis qui de Pacificatore habitu diximus, faciunt, quæ de fauoris eiusque contrarij symbolo scribit Politianus in Miscellaneis: fauorem enim enim pollicibus pressis & eius contrarium versis significari solitum ait. Idque Horatij, Iuuenalis, Plinij & Prudentij autoritate probat. Sic namque ait Horatius in primo Epistolarum:

*Consentire suis studiis qui crediderit re,
Fautor utroque tuum laudabit pollice ludum.*

Iuuenalis verò hoc modo:

*Et verso pollice vulgi,
Quemlibet occidunt populariter.*

Plinius autem libro naturalis Historiæ vigesimo octavo, pollices, cum faucamus, premi c etiam pro uerbo iubemur. Et Prudentius:

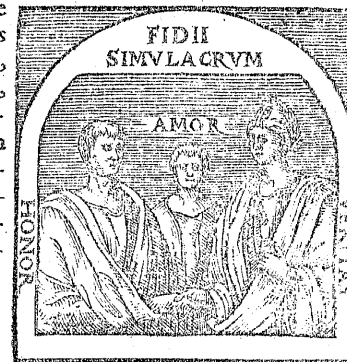
*Et quoties victor ferrum iugulo inserit, illa
Delicias ait esse suas, pectusq; iacentis
Virgo modesta iubet conuerso pollice rumpi.*

Ex quibus patet, eos qui fauerent, pollicem premere: qui verò fauorem denegarent, vertere solitos.

F I D I V S D E V S.

F I D E S.

Restantissimum extat Romæ in antiquo marmore Fidij simulacrum, sic expressum: Vir est imberbis quidem, sed tamen maturam præ se ferens ætatem, cui adiectum est nomen, HONOR, hic VERITATI, quæ virginis forma expressa est, manum porrigit, prenditque: in medio autem AMOR est puerili ætate: quod hæc tria sint, quibus Fides nititur, quæque illam inuiolatam conseruant: nempe honoris studium, veritas promissorum, vt videlicet ab utroque seruentur, & amor, qui nisi adit & faueat, facile fides corrumpitur: nam fidem honos sustinet, veritas parit, amor nutrit.

S O M N V S.

V E R A E T F A L S A S O M N I A.

Mago virilis facie resoluta & languenti, candida subrus veste & suprâ nigra induti, quasi diem & noctem indicaret, cornu manu tenens, Philostrato autore, somnium significat: quod cum vera somnia immittit, nigrum cornu habere fingitur: cum verò falsa, eburneum. vnde & geminæ somni portæ à Virgilio finguntur, his verbis:

*Sunt geminæ somni portæ: quarum altera fertur
Cornu: qua veris facilis datur exitus umbris.
Alterâ candenti perfecta nitens Elephanto:
Sed falsa ad cælum mittunt insomnia manes.*

quoniam, vt inquit Macrobius ex Porphyrij autoritate, latet omne verum: hoc tamen anima cum ab officij corporis somno paulum libera est, interdum aspicit: nonnunquam tendit aciem, nec tamen peruenit. Et cum cum aspicit, tamen non libero & perfecto lumine videt, sed interiecto velamine, quod nexus naturæ caligantis obducit. quod Virgilius his verbis indicauit:

Aspice,

*Aspice, namque omnem, quæ nunc obducta tuenti
Mortales hebetat visus, tibi & humida circum
Caligat, nubem eripiam.*

Hoc igitur velamen quod nigro colore significatur, cum in quiete ad verum vsque aciem introspectantis admittit, cornu esse creditur: cuius hæc est natura, vt tenuatum visui peruium sit: cum autem a vero hebetat, ac repellit obtutum, ebur putatur: cuius corpus ita natura densatum est, vt ad quamuis extremitatem tenuitatis erasum, nullo visu ad vltiora tendere penetraret. Hæc Macrobius. Seruius verò aliam adfert ratione: ait enim per portam corneam oculos significati, qui & cornei sunt coloris, & duriores cæteris membris, quia frigus non sentiunt, vt & Cicero in libris de natura Deorum testatur. Per eburneam verò portam, os, propter dentes, quod ea quæ loquimur, falsa esse possint: ea verò quæ videmus, sine dubio vera sint. Aut verò ait, corneam portam idcirco veram dici, quod, vt ij qui de somniorum interpretatione scripserunt, testantur, quæ somnia personæ statum & fortunam non excedunt, vera sint, & simplicia, vt cornu est: quæ verò supra fortunam sunt, & nimium habent ornatum, falsa: vnde eburnea quasi ornatio porta fingitur.

HONOS ET VIRTUS.

In quibusdam Vitellij Cæsaris numismatibus inueniuntur pulcherrimæ Honoris ac Virtutis imagines, in quibus Virtus sic est expressa: Iuuenis galeatus cum pennis supra galeam, hastam sinistra, sceptrum dextra tenens, ocreas habens, & sub dextro pede testudinem, Honorem qui muliebri forma est expressus, intuens. Habet autem caput galeatum, vt fortitudine ad virtutem opus esse indicet, quo nos ab imminetibus insidiis tuamur. eandemque ob causam & hastam habet: pennæ verò vel crista, ingenij acumen significant, & sublimia cogitanda. Sceptrum potestatem vitiorum domandorum, & cupiditatum frangendarum. Ocreæ duplicem habent significationem, primum quod qui virtutem sectantur, semper ad locum, si opus sit, virtutis exercendæ causam mutandum parati esse debent. Deinde quia pedes & crura imbecillitatem, quam ex hoc terreo corpore suscipimus, quæ nos cupiditatum ictibus obnoxios reddit: prudentia, cuius symbolum est testudo, quam sub pede habet, diligenter muniamus, sicque gressus nostros dirigendos, prudentia duce, vt ne nosmet ipsos in peccati necessitatem coniciamus: semperque in omnibus rebus honorem spectandum & intuendum, non autem opes. Honos muliebri porrisimum forma depingitur: quod mulieres maximè honoris studiosas esse deceat. Est autem femina mulieris imago, propter opum contempionem, eademque cornucopiæ gestat, & galeam pede premit: quia ex virtute omnium rerum copia prouenit, & virum in honore ob virtutem constitutum omnes venerantur.

HECATE,

LUNA.

Vnam sub Hecates imagine pingebant, propter varias eius corporis figuras: Hecate enim cum tribus capitibus pingitur, quorum finistrum equi est, dextrum canis, medium hominis. Luna enim ex Solis distantia varias figuras sumere videtur, & cum nouilunium pingere volebant, candidis vel aureis vestibus indutam, atque ardentem faciem tenentem eam faciebant: cum mediam ostendere volebant, cistam ei in manu ponebant, quia, crescente lumine fruges maturat. Plenilunij autem virtutem ferrugineo calore denotarunt: tuncque ramum Laureum & papauer manu tenere fingebatur: ramum quidem Laureum, quoniam à Sole ignea fit: Laurus enim Soli consecrata est: papauer verò propter fertilitatem multitudinemque animarum, quæ in ea tãquã in ciuitate habitare putabatur. Duplicem enim telluræ Ægyptiorum philosophia statuebat: superiorẽ vnã, & inferiorẽ alterã: superiorẽque tellurẽ Lunam esse putabant, inferiorẽ verò hanc frugum procreatricẽ, quã nos mortales habitamus: illam enim animas corpore solutas incolere putabant: quia cū Ægyptij ex Hebræorum, à quibus multa

- A** mula didicerunt, theologia esse quendam locum, in quem animæ corpore solutæ transmigrant, ibique beatorum sedes esse, & multa præterea de cœlesti illa patria, & sancta ciuitate eiusque regionibus audiissent, & in plenilunio maculas quasdam in Lunari orbe viderent, quæ in nullo alio fide cernerentur, & terrarum quandã montiumque & lacuum imaginem præ se ferrent, diuina mysteria & arcana humana intelligentia metiri volentes, ea omnia in Luna esse putabant, eamque cœlestem illam tellurem esse aiebant. Nec defuerunt qui duplicem mundum statuentes, vnum in quo perfecta rerum omnium, quæ in hoc nostro orbe sunt, exempla atque imagines cernuntur, ab ipso creatore minimè corruptioni obnoxia facta, quas Ideas vocauere: ex quibus post & ad illarum imitationem, quæ in hoc mundo sunt omnia creata sint: mundum illum idearum Lunam esse dixerunt. Sic enim ratiocinabantur: vt architectus, pulcherrimam aliquam domum templumve ædificaturus, imaginem eius perfectissimam mente concipit, quæ cum ex materia concreta non sit facta, corruptioni minimè est obnoxia, nisi cum architectus ipse corrumpitur, hoc est aut moritur, aut mente alienatur, neque post ædificium ipsum tam perfectum & absolutum reddere potest, vt ideam illam quam conceperat æquet: ita & summus iste opifex atque architectus, mundum hunc creaturus, eius & omnium quæ in eo esse volebat, imaginem perfectissimam concepit, quæ imago, vt pote in eius qui omni corpore solutus est, quique omnia potest mente concepta, ita perfecta fuit, vt nihil perfectius excogitari posset: & re ipsa extitit, quia potentissimus est qui eam fecit. Et quemadmodum imago humana mente concepta, sine sui artificis corruptione corrumpi non potest, sic illam quæ opificem habet nulli corruptioni obnoxiam, sempiternam fore, necesse est fateri: Hanc autem imaginem Lunam esse volebant, cui etiam creator vim hæc inferiora ad sui exemplum, sed minus perfecta, gignendi dederit: quam vim Naturam appellarunt. Et sic Lunæ multitudinem animarum, vel quod in ea corpore solutæ habitarent, vel quod ad illa in mortalia corpora influerent immitterenturque, vel quod perfectissimas illarum contineret imagines. Sed est & alia ratio, cur illi fertilitas multitudinẽ animarum tribuatur: quia videlicet Luna crescente, plantæ, & fructus, nec non & animantia magis crescunt, & quia partui præesse putatur. Nec tamen absurdam prorsus illorum sententiam existimarem, qui huius mundi imaginem in Luna esse putarunt, modò ne de diuina illa idea, ad cuius exemplar omnia sunt creata, intellexissent, quæ non magis quàm Deus ipse mortalibus oculis cerni potest, cum diuinam illam ideam sempiternam fore sit necesse, Lunam verò & Solem mutationi obnoxium esse, Sacra litera testentur. Sed si huius mundi imaginem tanquam in speculo cerni dixissent, facile illis assentiret. Lunare enim corpus speculo simile esse, solarium radiorum reflexio, quam in eo videmus, indicat, itemque aqueæ naturæ, quæ in speculis est, esse philosophorum omnium illi humiditatis ad rerum generationem causam tribuentium consensus, & res ipsa docet. Cum igitur talis sit Luna, & in plenilunio terra inter solem & illam posita, huiusmodi maculæ in eius corpore cernantur, quæ mediam orbis terrarum partem, vt illam à Geographis pingi videmus, imitentur, quis non credat maculas illas terræ imaginem esse? Nam quod illas ob corporis inæqualitatem fieri dicunt, id absurdissimũ videtur in cœlesti corpore: & falsum esse, testatur solarium radiorum tanta reflexio: quæ nisi ex politissimo nitidissimoque corpore fieri nullo modo posset. Quod verò alij vapores esse putant, quos illa assidue ad se trahat: primum dicit fieri non posse, si vapores essent, vt semper eandem figuram situmque seruant: deinde Mathematicorum, hoc est Optices certissimas verissimasque rationes, id falsum ostendere. Nam cum vapores non supra mediam aëris regionem attollantur, necesse esset, Lunam à Britannis, aut Hispanis, aut Ægyptiis, quorum acies supra vapores illos, qui in nostris solummodò regionibus essent, tenderet, sine maculis cerni: nam si quis fortè diceret, vapores illos totam mediam aëris regionem occupare, & ideo ab omnibus videri, is sciat, si ita se res haberet, nos non maculas, sed totum Lunarem orbem quasi velamine quodam obductum visuros. Ex quo patet, cum eadem maculæ æquæ ab omnibus gentibus cernantur, vapores eos non esse. Sed & ipsarum macularum figura optimè orbis terrarum imaginem, vt ex tam longinquo tractu perspicere potest, præ se fert: quemadmodum quilibet videre potest.

PERSEPHONE, SIVE PROSERPINA.

SEMINVM VIRTVS ET GENERATIO.

Seminum virtutem & gignendi vim, quæ potissimum in terra est, veteres muliebri forma, germina quædam protendentem pinxerunt: hancque imaginem Bonam deam vel Persephonem appellarunt: semen non antè germinare significantes, quàm in terram proiectum aliquandiu ibi latuerit.

DIONYS

PROMISCVA GIGNENDI VIRTVS PLANTARVM.

Quoniam verò plantæ non solum ex semine, verum etiam quædam ex surculis plantatis nascuntur, hanc promiscuam gignendi vim, sub Dionysij imagine expresserunt, quem muliebri forma & cornua habentem pingebant.

I V N O.

QVATVOR ELEMENTA.

Inno catena de cælo ab Ioue suspensa, & lapides pedibus alligatos habens, ab Homero, fingitur: ita ut vnum pedem contractiorem habeat altero, quæ imago quatuor elementorum symbolum est. Iuno enim ipsa aërem significat: catena ignem quo cætera colligantur atque miscentur, lapis altiori pedi appensus, aquam, alter verò terram: quæ omnia Iupiter, quem cæli rectorem significare volunt, ita cælo alligavit, ut ex illo pendeat, ipsiusque qui cælum mouet, nutu gubernentur.

TEMPESTATIS MUTATIONEM, ET ARCANAM
TEMPORE PATEFIERI.

Eadem Iuno nubibus undique septa, ita ut vix cerni possit, tum mutationem tempestatis (cum Iuno aëris symbolum sit) tum res alta vetustatis caligine mersas, aut alioqui obscuras absconditasque, quas tamen tempus patefaciet, tum temporis breuitatem significat.

SPES FALLAX.

Eadem quoque Iuno ex nubibus ficta, res de quibus agitur fictas & falsas esse significat, spemque fallacem, admonetque ut caueamus nobis ab illudoribus, vel ne falso, ut sæpe fit, amore capiamur, nosque scæminis deludendos præbeamus. Aiunt enim, Iunonem ab Ixione adulterij sollicitam, illi corpus ex nubibus sui imaginem præ se ferens obtulisse, cum quo ille iacuerit.

EVROPA.

ANIMÆ HOMINIS IN CORPORE STATVS.

Mulier tauro insidens, ac per mare delata, facie tamen in tergum conuersa, & littus quod longè liquit respiciens, significat animam hominis, quam corpus per huius mundi pelagus desert, cum ipsa tamen tellurem quam deseruit, hoc est Deum creatorem atque opificem, auidis oculis intueatur. Et hic est Platonici ille animæ circulus, atque rationis morus, cum videlicet mente à diuinis ad humanas res cogitandas ipsa que creata, conuersa, tandem ad Dei contemplationem redit. ideoque poëtæ finxerunt, Europam Agenoris Phœnicum regis filiam, ab Ioue sub forma bouis, aut vituli raptam, & per mare in Cretam delatam fuisse: cuius fabulæ mystica explicatio est quam modo protulimus.

DIANA.

RERVM MUTATIO.

Virgo cui Mercurius vestem portigit, Diana est, quæ rerum mutationem ex incremento & diminutione factam significat. Finxerunt enim Græci poëtæ, Iouem cum videret Dianam nudam incedentem, quod id virginem minimè decere videretur, Mercurio, ut ei vestem faceret, mandasse: cumque multas ei Mercurius vestes fecisset, nullam tamen illi aptam facere potuisset: propterea quod illa dum is vnâ pararet, assidue mutaretur, ita ut post illam non posset induere. Est ergo hæc figura incrementi & diminutionis, rerumve aut consilij & mentis mutationis hieroglyphicum.

E

F

DANAÆ

DANAÆ CVM AVREA PLVVIA.

ANIMI PVLCHRITVDO, ET COELESTIVM
bonorum affluentia.

Danae formosissimæ mulieri, aurum in gremio pluisse finxere poëtæ, per Danaen animi pulchritudinem significantes, quæ naturalibus virtutibus continetur, quas Deus amat, per aureum verò imbrem cælestium bonorum affluentiam, quæ ex diuino amore eiusque benignitate sunt petenda. Omnium enim bonorum perfecta copia à Deo solo datur.

PASIPHAE.

ANIMA CVM AEREO VEHICVLO.

Pasiphaë Solis filia, & Minois Cretæ regis vxor, quam in vaccam transmutatam, ex tauro Minotaurum peperisse ferunt, qui media ex parte homo erat, reliqua taurus, animam significat cum suo æthereo vehiculo, quo illam corpori coniungi Platonici tradidère. Aiunt enim animas nostras in beatis illis sedibus & cælesti regione, æthereum igneumve quendam vehiculum, quo deserantur & moueantur, habere cum nihil quod sit expers corporis moueri possit. quod & Dauid vates comprobare videtur, cum canit, Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos flammam vrentem. Addunt deinde Platonici illas, qui amuis hunc igneum vehiculum habeant, tamen corpori, hoc est terreo vehiculo, ob ignis subtilitatem & terræ crassitudinem, nisi aliquo intercedente medio quod vtriusque naturæ sit particeps, iungi non posse, ideoque illam dum per cælestes orbis & elementa descendens, transit, paulatim crassiore se quasi veste induere, aëreumque sibi vehiculum comparare, quo faciliè terreo huic corpori copuletur. Id autem facit corporis induendi cupiditate, ut iidem aiunt, accensat: taurus enim corpus significat, vacca sicut aëreum vehiculum: Pasiphaë ipsam animam, ex qua copula oritur Minotaurus, id est homo ex anima & corpore conflatus.

PANDORA.

Pandora mulier pyxidem in manu habens apertam, aduersam fortunam, generis obicitatem, infelicitatem, paupertatem, infamiam, & crudelitatem, spei frustrationem, humanæ sortis miseriam nobis adumbrat. nam cum hæc virtutes omnes in pyxide inclusas teneret, eam, ut quid intus esset videret, aperiens, omnes elabi passa est, malis reuertens, & spe sola, quæ vasculi labro adhæsit, ut narrat Hesiodus: eam enim à Vulcano factam, & ab omnibus diis muneribus, quæ pyxidi illi incluserant, ornatam, postque Epimetheo coniugem datam tradit.

EVRYDICE.

APPETITVS.

Evrydice quam in pede momordit serpens, appetitum hominis significat, quem animi affectus exulcerant, pedes enim ac præsertim calcaneum, cupiditatum hieroglyphicum sunt. vnde Seroator discipulorum suorum pedes lauare voluit, ut eos ab affectibus terrenis mundos redderet. Et Petro nolenti ut se laueret, dixit, Nisi lauero te, non habebis partem mecum. & in Genesi dixit Deus serpenti, Insidiaberis calcaneo eius. nec solum hoc in Sacris literis, verum etiam in Græcorum fabulis legimus, Achillem propterea quod puer Stygiis aquis fuisset immerfus, nulla in parte vulnerari potuisse, præterquam in pedibus, qui abluti non fuerant: ut indicaret eum fortem fuisse, nisi affectibus vinceretur propriis. Neque abhorret ab hoc sensu quod tradunt, Iasonem aureum vellus petentem, vnum calcem in flumine, quod solum in toto terrarum orbe nulli venta est obnoxium, amisisse: hoc est, dum virtutem sectatur, & immortalitatem, aliqua affectuum parte exutum fuisse: & Virgilius, Didonem morturam vnum calcem exuisse, scribit his verbis:

*Ipsa mola, manibusque piis, altaria iuxta
Vnum exuta pedem, vinculis in veste recincta
Testatur morturam deos, & conscia fati
Sidera.*

b

hoc est, vno affectu, nempe mortis formidiae exortam, quæ Didonis figuræ repentinum firmumque consilium significat.

C Y B E L E.

AGRICULTURA, VEL VICTORIA
populorum.

CYbeles turritam coronam habentis simulacrū, tellurem indicat, & vires quas illa suffinet domitas: vel victoriam de agricolis seditiosis partam: vel tellurem agricultura domādam, & eam quæ habitatur fertiliorem esse, ea quæ minus incolitur. Vbi enim hominum frequentia, ibi artes & industria valent. Quod verò curru eius Leones adiungere, vt in antiquis marmoribus numismatibusque videre licet, id significat nullam esse terram admodum sterilem & asperam, quæ labore & industria fertilis reddi non possit, vel illam vim gignendi à sole capere, cum leo sit animal Phœbæ naturæ. Hanc ipsam si non in curru, sed humi sedentem vel stantem cum circino pinxeris, Geometriæ, si cum quadrante, Geographiæ, si cum ligone vel taurum prope se habentem, Agriculturæ simulachrum habebis.

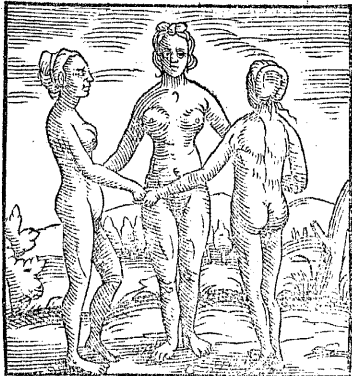
TRES CHARITES.

Tres Charites sorores fuisse traduntur. Pingebantur autem iuvenes virgines, ridentes, manibus implexis, soluta ac perlucida veste: quarum natu maxima, Hesiodo autore, *Ægle* vocatur, media *Euphrosyne*, tertia *Thalia*. Quid autem hæc omnia significarent, pulchrè docet Seneca de beneficiis libro primo, in hunc modum: *Quare, inquit, tres Gratia, & quare sorores, & quare manibus implexis, quare ridentes, quare iuvenes, & quare virgines, soluta ac perlucida veste? Alij quidem videri volunt vnam esse, quæ det beneficium, alteram quæ accipiat, tertiam quæ reddat. Alij tria beneficiorum genera, promerentium, reddentium, simul & accipientium reddentiumque. Sed vtrumlibet ex istis iudica verum. Quid ista nos iuuat sciētia? Quid ille cōfertis manibus in se redeūtium chorus? Ob hoc quia ordo beneficij per manum trāseuntis, nihilominus ad dantē reuertitur, & totius speciei perdit, si vsquam interruptus est: pulcherrimus, si coherat & vices seruauit. Ideo ridentes, quia promerentium vultus hilares sunt, quales solent esse qui dant & qui accipiunt beneficia. Iuuenes, quia non debet beneficiorum memoria senescere. Virgines, quia incorrupta sunt & sincera, & omnibus sancta, in quibus nihil esse alligati decet, nec astricti. Solutis itaque tunicis vtuntur, perlucidis autem, quia beneficia conspici volunt. Hæc Seneca: nos autem etiam illud minime silentio prætereundum censemus, quod vna faciem auertere & occultare fingitur: vt indicet, eum qui munus dat, id etiam facere debere, iuxta Seruatoris dictum, Cum facis eleemosynam, noli tuba canere ante te. & alio in loco: Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera. Altera Charis faciem apertam ostentat, quia eius qui beneficium accipit, est id ostentare & prædicare: tertia partem faciei ostendit, & partem occultat, significans beneficij retributionem celandam esse, ostentandumque ipsum beneficium.*

G O R G O N E S.

ANIMÆ TRES IN HOMINE.

Gorgones capra, draconum squamis obsita, dentes maximos aprorum instar, item manus & alas habere finguntur: eas tres Phorci filias fuisse tradunt, nomine *Euryale*, *Stheno*, & *Medusa*, ex quibus *Medusa* sola mortalis fuisse perhibetur, reliquæ duæ immortales: ideoque *Medusam* *Perseus* decollauit. Hæc Gorgones animarum hieroglyphicum sunt. Tradit enim *Ægyptiorum Theologia*, & cum ea *Platonica* quoque schola, tres in homine animas esse, quarum singulæ apud *Hebræos* proprium nomen habent: vna enim *Nephes* vocatur, quæ Latine *Viuens* vel *Sentiens* dici potest: quam cum bestiis communem habemus, & hæc mortalis est, quam *Medusa* innuit: est enim corpori proxima, eique adglutinata, & sensibus, corporisque affectionibus obnoxia: de qua volunt acutiores *Theologi* intellexisse *Christum*, cum dixit, *Tristis est anima mea vsque ad mortem*: &, *Qui non habuerit odio animam suam, perdet eam: ideoque sinxerunt Perseum, qui diuinum spiritum melioremque genium significat, hanc obruncasse: debent enim qui altiora contemplari volunt atque diuina, hanc prorsus interimere, ne quid sensus animæ quæ rationis particeps est, ob esse possit. Altera anima *Ruah*, id est spiritus nūcupatur,*

A cupatur, quæ rationis particeps est. Tertia dicitur *Nessamah*, id est *Lumen*, vt à *Pythagora* & *Dauid* fuit appellata, quam *D. Augustinus* *Diuinitatis* partem, & *Plato* mentem vocat. Ideo autem dixerunt has tres sorores homines suo aspectu in saxa conuertere: quia quamuis illas in nobis habemus, illarum tamen naturam nemo absolute potest scrutari, nisi *Medusa* obruncata, id est corporum affectionum impedimento prius fuerit liberatus: imò qui eas intueri volunt, saxis eos similes esse ad alia oportet. Oculi autem quem sibi inuicem hæc tres sorores mutuo dant, significat lumen quod habemus extrinsecus, à Deo nobis dari, atque ab vna in alteram animam deriuari.

VIRGO CAPILLOS HABENS

ERECTOS.

HOMINIS NATURA.

Plato dixit hominem arbori similem esse, verum in hoc ab illa differre, quod illa radices in terra fixas habet, homo autem in cælo: quod capilli capitis radicum similitudinem quandam habentes indicant. Radix autem vera hominis est anima, quæ cælestis est demissa, & per quam viuimus, spiramus, & vitales fructus ferimus, vt arbor ex radice vitam trahit: vnde in Cantico legimus, *Comæ tuæ iunctæ canalibus: quod de cælestibus riuus, ex quibus virtus in nos descendit, est intelligendum. nã quæ de capillis & barba in Sacris literis dicuntur, ea omnia ad animam referri, restat Origenes & Hieronymus. Vnde si quis virginem capillos in cælum erectos habentem pinxerit, aptè animam vel hominis naturam expresserit.*

VIRGO ABSCISIS CAPILLIS.

IMBECILLITAS ET MORS.

Virgo cui abscisi sint capilli, imbecillitatem virium ingenij, animæ, aut etiam mortem significat: quia non modò in Sacris literis videmus *Sampsonis* robur in capillis fuisse, quibus abscisis, facile captus victus fuit: verum etiam & *Euripides* sinxit *Alcestem* mori non potuisse, donec illi à *Mercurio* cælestis demisso crinis abscinderetur: & *Nisus* non prius à *Minoe* interfici potuit, quàm illi ab eius filia pilis fatalis abscinderetur. Nec *Dido* apud *Virgilium* antè mori potuit, quàm *Iris* ab *Iunone* missa ei flauum vertice crinem auferret.

A S T R Æ A.

I V S T I T I A.

Astræam Astræ Gigantis & Auroræ, vel *Iouis* & *Themidis* filiam, pro iustitia sumi notissimum est: fingunt enim illam vitiis crescentibus indignantam in cælum euolasse, locumque inter *Leonem* & *Libram* medium tenuisse, imò etiam ipsam *Libram* ei tribuunt, quæ quid cuique debeatur, expendat. Quamobrem sic de illa cecinit *Ouidius*:

*Et virgo, cade madentes
Vltima cælestium terras Astræa reliquit.*

& Seneca in *Octau.*

*Neglecta terras fugit & mores feros,
Hominum & cruenta cade pollutas manus,
Astræa virgo, siderum magnum decus.*

Eam quoque, vt *Gellius* & *Chrysoippus* tradunt, forma atque filo virginali, aspectu vehemēti & formidabili, luminibus oculorum acris, neque humilem, neque atrocem, sed reuerendè cuiusdā tristitiæ dignitate pingi solitam, omnes ferè norunt: cui nostri pictores modò lancè, modò securim, virgarumque fascem adiciunt. Illud autem ferè inauditum est, & tamen pulcherrimum, quod *Alexander Aphrodisæus* scribit, *Iustitiam* ab *Ægyptiis* sine capite pingi solitam, per manum sinistram porrecta palma

discedinaram: quoniam sinistra genuina pigritia nulla calliditate prædita, æquitati aptior quam dextra videtur. Collocatur autem inter Leonem & Libram, quia iustum iudicem intrepido & forti animo esse oportet, ut nullius minis aut precibus ab æquo & bono dimoueat: eundemque decet crimina omnium atque merita ad lanceam discutere & ponderare, ut cuique quod meritis est tribuat. Caput verò ei non tam admissis mihi videtur, quam inter sidera occultasse, ut indicarent à iudice neminem videri debere: vade Athenis in Arcopago, rei velato capite causam dicere iubebantur, ne iudicum affectus mouere possent. condit ergo caput inter sidera, solum Deum intuens: & ideo à nobis cerni non potest: debet enim iudicis mens ad extremum vsque, donec sententia sit lata, occulta esse, ne qua fraus strui possit.

PRIORIS LIBRI FINIS.

ERVDITI CUIUSDAM HIEROGLYPHICORVM

COMMENTARIORVM LIBER SECYNDVS, EA CONTINENS
que per Serpentem, Cerberum, Felem, Vitulum, Capricornum, Aquilam, Craterem,
Lynam, Arcum, Nodum, Catenam, Quinarium numerum, Pentagonum,
Pyramidem, Cubum, Octaedrum, Isocaedrum, Papauer, Iridem,
Hyacinthum, Narcissum, Hyssopum, Myrtum, Salicem,
Cedrum, Palmam, & alia huiusmodi significantur,

AD THEODORVM ZUINGGERVM PHILOSOPHUM & MEDICVM PRÆSTANTISSIMVM.

ALTERAM hanc mysticarum imaginum Partem, quam cum superiore Valerianis quasi racemationem quandam diuinis Commentariis adiecimus, tibi doctissimo Zuinggero, donare atque in tuo nomine edere statui: non quidem quod tue fame aliquid scriptis meis ornamenti adicere posse sperem, quam tu ingenij tui magnitudine, atque illustribus monumentis, quibus rem literariam promoues, ab aliis illustrari non poteris: sed ut & hi mei labores nomini tuo inscripti, plus autoritatis inueniant: & tu aliquod meæ in te obseruantis iudicium habeas, tenue quidem illud ac rude, longèque imparis quibus tu nos ornare soles, sed ex candido in te animo profectum. & tali qui libentius, si posset, maiora dignioraque tibi commendaret. Sed tue humanitatis erit, mentem non minus spectare. Quod si feceris, & ingenij ac prudentia tua acumine, ad intimos animi mei sensus penetraueris, tanti te hoc facturum non dubito, quanti regium aliquod munus: & quem admodum me amare iam dudum cepisti, sic hunc meum immaturum factam fouendum suscipies. Quod quoniam mihi certò polliceor, plura non addam. Vale, Basl. XIIII. Kal. Sext. CID. I. D. LXVII.

SERPENS.

ANIMA ET CORPVS.

BAcillum, cui serpens circumuolutus est, non modò apud Hebræos, & in Sacris literis, in quibus legimus serpentis in cruce positi aspectu populum Israël à morte liberatum fuisse: verum etiam apud Ægyptios & Romanos animæ atque corporis salutare symbolum fuit. Nam cum cætera omnia reptilia crassioris & magis terreæ sint substantiæ, serpentem spiritus & vitæ tenacissimum animal esse constat, quod & imbecillitatè corporis exuat, & ad medicinam vtilissimum sit, & ad acuendum visum herbam inuenisse, nec non ad sese in vitam reuocandum quandam herbam cognoscere traditur. Et cum Romani oraculo admoniti, Epidaurum milissent ad Æsculapium, quem Medicinæ & salutis Deum existimabant, accersendum, serpentem Romam aduexerunt.

CERBERE

CERBERVS.

TRES COELI REGIONES: VEL TRIPLEX

dei potestas.

VEteres tres tantum cœli regiones faciebant: nempe, Ortum, Occasum, & Meridiem. nam in Septentrione inferos putabant esse, propterea quod Sol nunquã eò perueniat: quemadmodum & Sacræ literæ Aquilonem interdum accipiunt: & impios ad sinistram à Deo in extremo illo iudicio detrudendos. Sinistram verò in eodem Septentrione esse theologis, quis dubitet, cum impij in eadem cum dæmone regionem sint detrudendi: deòq; harum trium regionum symbolum finxerunt Cerberum canem tripitem, quo etiam trina Dei regna significant, cœleste, terrenum & infernum.

TRES NATVRALES NECESSITATES.

EVndem Cerberum tripitem finxere poëtæ infernæ domus aditum custodire: eo hieroglyphico tres necessitates naturales, quæ hominem à sempiternarum rerum cõtemplatione abducunt, significantes: nempe famem, sitim, & somnum. & ideo Virgilius fingit Sibyllam, quæ Æneam mentem ad magnarum rerum cõtemplationem conuertere volentem, monet, ut huic Cerbero melle soporatum & odoratis frugibus offam obiciat, statimq; illo relicto transeat: ut indicet, esse quid em his necessitatibus satisfaciendum, sed non profus indulgendum.

FELIS.

LIBERTATIS APPETENTIA.

Felis, præter ea quæ de illo scripsit Pierius, libertatis appetentiæ hieroglyphicum fuit, quo prisci Alani, Burgundiones & Sueui, teste Methodio, in militaribus signis vti solebant: perinde ut Feles carcerem ferre non possunt, sic se seruitutis impatientissimos esse testantes.

VITVLVS.

CONCUPISCENDI VIS.

Vitulus & domesticus vitulus, vel bos, concupiscendi appetendi que vim quæ in nobis est, denotat: quia constat, nullum animal æquè appetitui obedire & vnicum esse, atque Vitulum, siue Taurum.

CAPRICORNVS.

MORS, VEL DEFUNCTOIVM ANIMÆ, ET
secunda fortuna.

Capricorni signum, quod in multis Augusti Cæsaris numismatibus videmus, summam, ut Astronomi tradunt, sub se natis portendens felicitatem, à Platonicis Deorum porta vocatur: quia per eum irradiant, animas corporis vinculo solutas, rursus in cœlum ascendere, vbi diuinæ naturæ participes fiunt. ideoque hoc signum sidereum animas defunctorum mortemve significat, & nonnunquam secundam fortunam summamque felicitatem, ut diximus.

CANCER.

ORTVS HOMINIS, VEL VITA.

Cancer ex eorum Platoniorum sententia, ortum hominis vitamque notat. volunt enim animas per Cancris ianuam in humana corpora demitti, & ut Capricornum deorum, sic Cancrum hominum portam vocant, quod per eam egredientes animæ humanam in naturam transeant.

A Q V I L A.

DIVINI NUMINIS PRÆSENTIA.

Quila præter ea, quæ de illa scripsit Pierius, in Sacris diuini numinis præsentiam vel effluxum quendam significat, quo ad maiorem superiorèmq; rerum diuinarum cognitionem ducimur, vt Cabalists tradunt, vnde Moyses dicit, Sicut aquila prouocans filios suos ad volandum, & super eos volitans expandit alas suas, assumpsit cum, atque portauit humeris suis.

CRATER COELESTIS.

OBLIUIO.

Rater ille sidereus, qui ab Astronomis inter Leonem & Cancrum collocatur, obliuionem significat: quoniam ex Platonico sententia, animæ cum in humana corpora demittantur, de cælo per Cancræ ianuam descendentes, & per Capricornum rursus corpore solutæ in cælum ascendentes, eum descendunt ex cratere illo, quem Bacchi poculum vocant, obliuionem bibunt: & sic cælestium rerum obliuiscuntur, sed non omnes æquè, verùm aliæ magis, aliæ minus, prout magis minùsve ex eo poculo hausere, ex quo pater, poculum illud obliuionis poculum esse, eiusque imagine obliuionem significari.

LYRA.

A V D I T V S.

Yra duo habens foramina incurua, aures & auditum significat, quoniam vt in Lyra fidibus illis & neruis tactis aër proximus commotus ad duo illa foramina inlectitur, & eandem in Lyræ conuexum, vbi quoque aër inclusus est, reflectens sonitum edit: sic vox aërem extra aures nostras commouens in aurium foramina impellit, qui in pelliculam quandam instar tympani tensam, appulsus, aërem, qui intus est naturalem mouet: his autem commotus, neruos quosdam excirat, in quibus est auditus. Propter hanc ergò similitudinem Lyra auris & auditus hieroglyphicum est.

A R C V S.

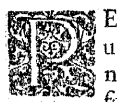
A C V T I D O L O R E S.

Er arcum in Lunæ virginali forma expressæ manu positum tensumque acuti dolores indicantur: quia nullus intensior dolor quàm partus, cui Lucina siue Luna præest, esse putatur.

N O D V S.

N E C E S S I T A S.

Er nodum necessitas, Macrobio teste, significatur: quæ enim vincita sunt, se ipsa dissoluere nequeunt: quòd si nodo gladium adicias qui eum rescindat, fortunam, fatum & necessitatem virtute superari indicabis: quoniam Alexander magnus, Gordium illum fatalèmq; nodum gladio rescidit, & sic fatum ipsum vicit. & Verus est dictum, Sapiens dominabitur astris.

CATENA AVREA HOMERICA.

CONNEXIO RERVM HVMANARVM CVM DIVINIS, VEL
diuina providentiæ vis.

Vbium non est, quin Catena illa aurea Homerica, quam pendere de cælo in terras Deum iussisse commemorat Iliados lib. viii. his verbis: Agedum auream restim è cælo suspendite, eaque cuncti dii ac deæ apprehensa, me hinc detrahite in terram: nullo id quantolibet nixu poteritis efficere. At cum mihi facere idem irato libuerit, in terras vos vnuerfos & in maria vsque detraham. Quinetiam circumligata teste ad summitatem Olympi, omnia supernè attollam, vt intelligatis quantum ego deos simul atque homines antecello. Dubium, inquam, non est, vel Macrobio & Luciano testibus, quin illa rerum humanarum cum diuinis

connex

A connexionem, & commune quoddam vinculum, quo Deus & summus ille Pater quum vult nos ad se trahit, mentesque nostras in cælum attollit, quo nos alióqui propriis viribus, quantolibet conatu ascendere non possemus, significet: adeò vt qui mentem suam diuinitus gubernari significare velit, is aptè catenam hanc ex stella pendentem & contrahentem pingere possit. Ea est enim diuini afflatus, & igniculi illius, cuius Plato omnes homines participes esse voluit, vis, vt mentes ad creatorem comuectat, & in cælum trahat. Dixit autem Plato, omnes homines eius igniculi cælestis participes esse, quia qui eius non sunt participes, quâuis formam corporis humanam habeant, non tamen homines sunt, sed belluis inferiores deteriorèsq; que. Est præterea connexio illa & alio modo intelligenda, vt eam interpretatur Macrobius: nam quæ modò diximus, ex Luciani Dialogis, cum Mercurium fingit de Ioue propter hanc catenam conquerentem, dicta sunt, & ad fatorum vim afflatumque diuinum referuntur. Macrobius verò ait, catenam hanc sic constaram esse, vt ex summo Deo mens manet, ex mente anima, quæ & condit & vita complet omnia quæ sequuntur: cunctaque vnus fulgor illuminat, & in vniuersis apparet, iuxta Peripateticorum sententiam, vt in multis speculis per ordinem positus vultus vnus apparet. Cumque omnia, continuis successione se sequantur degenerantia per ordinem, inquit, ad imum meandi, inuenietur pressius intuenti, à summo Deo ad vltimam vsque rerum faciem, vna se mutuis vinculis religans, & nusquam interrupta connexio, quæ per catenam hanc significatur, quam Lucretius auream funem vocat, his verbis:

*Haud (vt opinor) enim mortalia secla superna
Aurea de cælo demisit funis in arua.*

S O L I S V I S.

B Plato autem in Theæteto per hanc catenam solem significari vult, cum ait: Et ad hæc Colophonem insuper addam auream illam catenam, qua nihil aliud quàm Solem Homerus ostendere voluit. Quâdiu enim circuitus ille & Sol mouetur, omnia sunt ac seruantur inter deos & homines. Si verò staret hoc totum velut ligatum, omnia corrumperentur, & ficerent inuersa.

SACRARVM RERVM COGNITIO.

P Per eandem quoque catenam sacrarum cælestiumq; rerum cognitio mihi ex Homeri verbis significari videtur, cum ait neminem quantolibet nixu illa apprehensa Deum de cælo detrahere posse, ipsum verò eadem cuncta sursum attollere. nam & si literarum ac philosophiæ studia, sunt quasi gradus quidam & catena, ad cælestium rerum cognitionem: nihilominus si quis per eos gradus ipsius creatoris naturam indagare velit, nullo id ingenij acumine, diligentiaue aut labore assequetur: hoc enim esset Deum de cælo detrahere, & humano ingenio subicere. Si verò alicui Deus ipse sui cognitione dederit, is totus illi cõiunctus facillimè cælestia assequetur. Quo hieroglyphico monemur, diuinarum rerum cognitione nõ ex Philosophorũ libris, sed precibus & pietate à Deo petendam esse.

MVSÆ, EARVM QVE AFFLAVS.

C Arena verò ferrea magnetem lapidem alligatum habens, vt Plato in Ione tradit, Musarum connexionem & commune vinculum, atque afflatum illum ex quo præstâtes poëtæ vim quandam diuinam affectuum concitandorum capiunt, significat.

QVINARIVS NUMERVS, ET

QVATERNARIVS.

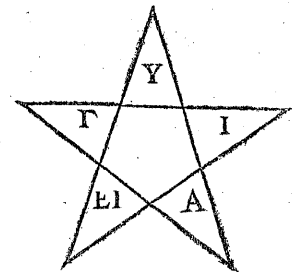
MERCVRIVS, ET ARTIVM INVENTORES.

C Er Quinarium numerum Leo Baptista Albertus Mercurium figurari ait. Martianus verò & alij Quaternarium eius symbolum esse volunt, propter artium inuentionem, vt qui numeri sint perfectissimi. Ex quo patet, per huiusmodi numeros etiam artium inuentionem inuentionesque significari.

PENTAGONVM.

SALVS.

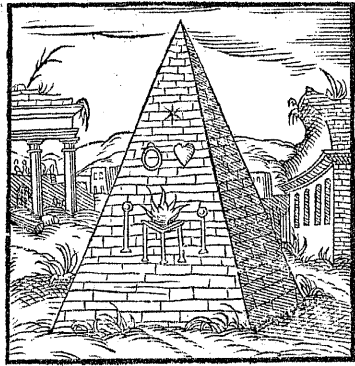
P Entagonum salutis symbolum fuisse, testatur Lucianus eo in libello in quo agit de quodam qui lapsus erat inter salutandum: cuius rei origo talis commemoratur. Antiochus is qui ΣΩΤΗΡ cognomento dictus est, cum aduersus Galatas pugnaret, nec satis ex sententia res succederet, essetque in discrimine, per quietem vel vidit, vel se vidisse simulauit, vt militum animos in spem erigeret, Alexandrum Magnum se monentem, vt salutis symbolum assumeret, idque pro tessera tribunis daret, eorumq; vestibus insueret: ea re fore vt victoria potireretur. Symbolum autem illi huiusmodi ostendisse, triangulũ triplicem inuicem insertum ex lineis quinque constantem, in quibus ΤΤΙΕΙΑ scriptum erat. sic enim salus sanctaue Græcè appellatur. vnde & hoc signum in veteribus Antiochi numis adhuc cernitur: quod signum Mathematici à quinque angulis Pentagonum vocant.

P Y R A M I S.

RERVM NATVRA VEL MATE-
ria prima.

Per Pyramidem veteres rerum naturam & substantiam illam informem formas recipientem significare voluerunt : quod ut Pyramis à puncto & summo fastigio incipiens , paulatim in omnes partes dilatatur, sic rerū omniū natura ab vnico principio & fonte, qui diuidi non potest, nempe à Deo summo opifice profecta, varias deinceps formas suscipit , & in varia genera atque species diffunditur , omniāque apici illi & puncto coniungit, à quo omnia manant & fluunt. Verum & alia huius rei ratio , nempe Astronomica reddi potest : quoniam Ægyptij summi Astronomi fuere, imò ipsius Astronomiæ inuentores. Tradunt autem Astronomi, esse circulum quendam in Sphæra , vel cœlesti illa machina, sub quo sol & reliqua errantia sidera , cursus suos circuitusque conficiant , & in quo omnium animantium vita, rerumque naturalium ortus atque interitus sit positus : aded ut etiam Aristoteles in libris de Ortu atque interitu , dicat generationis atque corruptionis, omnisque mutationis vel incrementi causam esse accessum & recessum solis in circulo obliquo : nam circulum illum, de quo agimus, Obliquum vocat Aristoteles : Astronomi verò, propterea quod ex eo pendeat animantium vita, Zodiacum vocauerunt. Hunc igitur circulum , cui soli inter cœlestes circulos latitudinem tribuunt, in duodecim partes, quas Signa nuncuparunt, partiuntur : aiuntque : cum illo diuidi etiam inferiora omnia, aded ut quicquid sub vno ex illis signis contineatur ad centrum vsque terræ, id omne in signo esse dicatur. & sic signum volunt esse velut Pyramidem quandam, cuius basis in cœlo sit : nam fundamentum Astronomicum cœlum est, & apex in centro terræ. Cùm igitur in Pyramidibus illis omnia fiant, sitque accessus solis, qui est quasi punctum quoddam ad signa illa ortus, & recessus ab illis interitus rerum naturalium causa, aptè videtur per Pyramidem natura rerum omnium parens significari.

A N I M A H O M I N I S.

Sed & animam hominis sub Pyramidis forma adumbrare voluisse videntur iidem Ægyptij, qui Magnifica regum atque heroum sepulchra, sub ingentibus Pyramidibus fecerint: ut testarentur corpore soluto & corrupto, animam superesse, quæ cum summo opifici visum esset, hoc est circulo illo triginta sex millium annorum circumacto, aliud corpus genitura & sibi factura esset: non secus ac Pyramis, ut Geometris notum est, vertice immoto manente, circumacta basi circulum describit, & toto corpore conum : ut circulus annorum illud curriculum significet, conus verò corpus quod curriculo illo conficitur. Nam Ægyptiorum fuit illa opinio de rebus in eundem statum triginta sex millium annorum spacio restituendis, & ab illis se id accepisse, testatur Plato : qui etiam hoc ipsum, id est animam nostram Pyramidis formam habere mihi testari videtur, in Timæo cùm ait, sic factam fuisse à Deo animam, vnam accepisse illum ex vniuerso portionem, quæ proculdubio vnitas puncto illo, qui in Pyramidis vertice est, significatur: secundam autem primæ partis duplam: tertiam secundæ sesquialteram, & primæ triplam : quartam secundæ duplam : quintam tertie triplam, sextam primæ octuplam : postremò septimam, quæ partibus sex & viginti primam excederet: posthæc dupla & tripla interualla repleuisse. Quibus numeris profecto nihil aliud significat, nisi expansionem illam linearum quæ à puncto ad basim tracte angulos efficiunt, & per interualla ipsas superficies quæ lineis clauduntur. ex quo apparet illum hoc quoque ut alia ab Ægyptiis accepisse.

I G N I S.

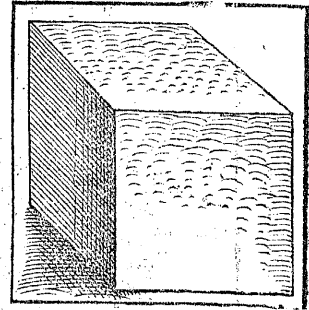
Ignem quoque Pyramidis formam habere, testatur idem Plato : propterea quod cùm in imo latet sit, circa materiæ & fomentum quo pascitur, in acutam flammam quæ cœlum spectat, desinit. nam per basim materia concreta significatur, per reliquum corpus, materia iam ad formam recipiendam parata ; & quasi fermentata : per punctum ipsa informis & simplicissima substantia. vnde minus mirum est, quod supra diximus, per Pyramidem animam significari, ut quæ igneæ naturæ ab eodem Platone esse tradatur, & corpori non secus ac Pyramis basi, vel ignis fomento, adhæreat.

C V B V S.

C V B V S.

T E R R A.

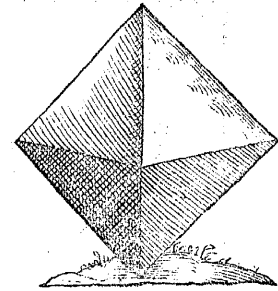
Cubum, hoc est tesseram, octo angulorum & sex laterum terram significare tradidit Plato ex Timæi Locrensis Pythagorici philosophi disciplina, quæ Pythagoras, ut testatur Iustinus historicus, ab Ægyptiis potissimum didicerat. terram verò per cubum depingebant, ob eius stabilitatem grauedinemque, quia ut cubus quocumque voluatur, semper iacet, nec facile mouetur, sic terra per se immobilis, si aliqua fortuita vi commoueatur, statim rursus iacens quiescit.

O C T A E D R V M.

A E R.

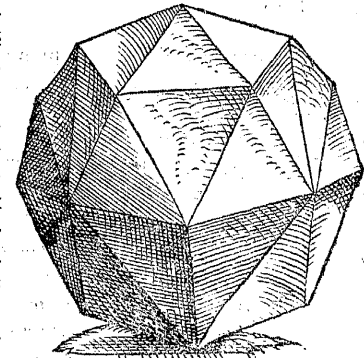
Aeri iidem philosophi Octaedri formam tribuere, quæ octo triangulis æqualibus, & æqualium laterum, id est octo basibus, & sex angulis solidis: viginti quatuor verò planis continetur. quod ut melius intelligatur, explicandum est quid sit angulus solidus, quid item planus. Angulus planus, inquit Euclides, est duarum linearum in plano se mutuo tangentium, & non in directum iacentium mutua inclinatio : solidus verò angulus est, qui pluribus quàm duobus angulis planis continetur, qui non eodem sunt plano, & ad vnum constituunt punctum. Ideo autem hanc illi formam tribuerunt, quia in ascensu ignem consequitur, & in terræ caernas penetrat. Octaedri enim forma ascendit in duos vtrinque vertices, & aptissime Sphæra includi potest, ut docet Euclides.

I S O C A E D R V M.

A Q V A.

Aquam verò Isocædri figuram tenere dixerunt. Est autem isocædram, Euclide autore, figura solida, quæ viginti triangulis æqualibus & æqualium laterum, continetur, propterea quod aqua sua natura mobilis sit, & diuisioni flexuique perfacilis. His quoque figuris ipsam elementorum ad inuicem proportionem indicare voluerunt, quæ ex basium suæ laterum & angulorum numero colligitur. Octaedri enim ad Pyramidem est proportio dupla in lateribus, in angulis solidis sesquialtera, in planis verò dupla : ex quibus proportionibus fit harmonia duplicis diapason & diapente: Pyramidis verò ad cubum in lateribus sesquialtera proportio, in angulis verò dupla, ex quibus diapason iterum & diapente. Cubi ad isocædram in lateribus proportio est tripla sesquitertia, in angulis sesquialtera, vnde diapason, diapente & diatessaron in basibus, in angulis verò diapente. Isocædri verò ad Octaedrum in basibus dupla sesquialtera, in angulis autem dupla, vnde diapason & diapente in basibus: in angulis verò iterum diapason confurgit. quæ proportionibus & harmoniæ pariter & in elementis per has figuras significatis esse traduntur.

V E R.

V E R.

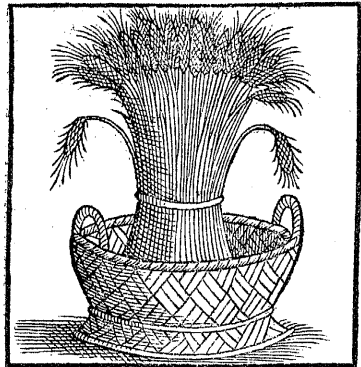

A V T V M N V S.

V E R.

Æ S T A S.

H Y E M S.

V E R.

Æ S T A S.

A V T V M N V S.

H Y E M S.

Cista florum, autore Eusebio, Ver significat: quia vere cuncta florescunt.

Cista spicis referta, eodem Eusebio teste, ætatem denotat: quod ætate segetes & spicæ demittantur.

Cornu copiarum visus & pomis plenum, autumnum indicat: quoniam tunc vina fiunt, & omnes fructus pleno copiarum cornu fundi videntur.

Mensa apud ignem parata hyemem significat: quia frigus & quies post ætatis labores parata, terrarumque opes congestæ ad lautius vitæ genus invitare videntur, unde poeta, Invitat genialis hyems. & Horatius:

*Vides ut alta stet nive candidum,
Soraete, nec iam sustineant onus
Sylvæ laborantes, gelique
Flumina consistenterint acuto.
Dissolue frigus, ligna super foco
Large reponens: atque benignius
Deprome quadrimum Sabina
O Taliarche, merum dyota.*

P A P A V E R.

C I V I T A S.

Papaver præter ea, quæ de illo scripsit Pierius, Eusebio autore, civitatis symbolum est: quia, ut in civitate multi homines habitant, sic in papaveris capite quasi intra eadem moenia multa sunt femina: & ut civitas in vicis & domos est distributa, sic & papaveris caput in multas inens partes est diuisum, multaque interstitia habet.

IRIS

I R I S H E R B A.

E L O Q V E N T I A.

Ridem herbam eloquentiæ symbolum esse, nemini mirum videri debet: cum Homerus fingat Troianorum oratores ut qui disertissimi essent, Lirioestam, id est iridæ herbam floridam comedisse, quod eloquentiæ præcepta illos hausisse significat: propterea quod eius herbæ flos colorum varietate atque ornatu, Iridi cælesti, quæ & ipsa eloquentiæ dea habebatur, similis sit: & quia talem oportet esse orationem, nempe colorum ac figurarum varietate distinctam: multasque hæc herba eloquentiæ similes vires habet. nam ut de illa tradunt medici, iris halitus prauum odorem corrigit, gratumque & suauem reddit spiritum, & venena repellit: sic etiam ornata oratio quasi suavis quidam halitus gratiam conciliat, & animi venena, hoc est perturbationes depellit. Hanc herbam quidam volunt olim Hyacinthum appellatam: quod indicatè videtur Quidius Metaph. lib. x, his verbis:

*Flos oritur, formamque capit quam lilia, si non
Purpureus color his, argenteus esset in illis.
Non satis hoc Phæbo est: is enim fuit autor honoris.
Ipse suos gemitus foliis inscribit, & hya
Flos habet inscriptum, funestaque littera ducta est.*

Sed hanc quæstionem medicis permittimus: nos de illa quæ hodie hyacinthus vocatur, mox dicemus separatim, hanc vulgò Lilium cæruleum vel purpureum appellari scimus.

H Y A C I N T H V S.

S A P I E N T I A.

Hyacinthus, quem ab Apolline in florem conuersum poeta fabulantur, prudentiæ ac sapientiæ symbolum est. Nam cum Apollo Musarum ingenij, ac literarum Deus sit, Hyacinthum puerum ab illo ob formam adamatam, poeta finxerunt: quia sensus naturalis minime corruptus puer est, hoc est prudentia caret, sed tamen formosus est, quia mentem ad sui contemplationem excitat: qua contemplatione fit, ut tandem sensus, iuuenili ætate atque feruore illo deposito, prudentiæ & sapientiæ florem ex se gignat, suauissimis virtutum odoribus fragrantem: quorum post memoria literarum monumentis ad posteros manat.

N A R C I S S V S F L O S.

C O R P O R I S F O R M A.

Narcissus flos corporis formam quæ citò corrumpitur, & iuuentæ florem qui citò transiit, significat, ut & rosa, & viola, & omnes flores qui citò corrumpuntur. idcirco enim poeta finxere, Narcissum formosissimum puerum, dum suam formam quam in fonte cernebat, cupidè nimis admiratur, in fontem prolapsus periisse, & in florem huiusmodi conuersum: ut indicarent, non hanc fluxam corporis formam, sed animi præstantiam, & diuinam illam æternamque pulchritudinem esse adamandam.

H Y S S O P V S.

E X P I A T I O P E C C A T O R V M.

Hyssopus herba pulmones purgans, & caput, qua utebantur Hebræi cum sanguine animalium, ad populum aspersione lustrandum, gradum diuinum significat, & vinculum illud, quo cum Deo coniungimur: & coniuncti à peccatis expiamur. Hinc David, Asperges me Deus hyssopo, & mundabor.

M Y R T V S.

G R A T I A.

Myrtus Veneri dicata, & ob id Coniugula dicta, multis morbis sanandis vtilissima, gratiæ & bonæ valetudinis symbolum est.

S A L I X.

SALIX.

HEREDITAS.

Salix pulcherrimo hieroglyphico, præter ea quæ à Pierio scripta sunt, hæreditatem significat vel diuinam, vel humanam. quoniam vt salix iucunda arbor est, quæ ad torrentes nascitur, sic ex hæreditatis abundantia, quæ etiam per torrentem adumbratur iucunditas latitiæque oritur. quod & vox ipsa Hebraica, qua in Sacris literis Salix nominatur, indicat. nam vehirbe nachal appellatur, quod & iucunditates hæreditatis, & salicem torrentis significat.

CORPORA NOSTRA.

Corpora quoque nostra salicis hieroglyphico significatur. quoniam vt salix nisi torrentis aquis irrigetur, nõ crescit: sic & corpora nostra, imò & nosmet ipsi, nisi cælestibus aquis irrigemur, & secundum decursum illarum plantati simus, fructum nullum ad vitam ferre possumus. Vnde David de beato viro, Hic arbori similis est ad aquæ riuum satæ.

CEDRVS SIVE CITRVS.

MISERICORDIA VEL PIETAS.

Edrus sive Citrus arbor, fructus gignens odore ac sapore præstantissimos, misericordiæ pietatisque symbolum est, propter magnas vtilissimasque mortalium generi vires. Primum enim præbet resinam electissimam, quæ citria dicitur, dentium doloribus vtilissimam. succus eius elephantia in curat, & pulmonis viscera: valet contra venena: ardetque velut facula. Vnde Hebræi fructu eius solennem quendam diem celebrabant, quasi diuinæ misericordiæ opem implorantes. Quos æmulati Lacedæmonij, deos suos coronare solebant iis fructibus quos oxymala persica nuncupant, idem per illos significantes quod Hebræi per Citrum. Lignum quoque eius corruptioni minimè obnoxium, facit vt cedrus pro immortalitate æternitateve accipiatur.

PALMA.

HOMO.

Alma in mysticis literis celebratissima, duplici de causa hominis simulachrum esse putatur. primum quia fructum non fert sine coitu, sed replentur eius rami gemmis masculis, quali semine quodam: deinde quia in superiore parte habet quasi cerebrum, quod Hebræi Halulab, Arabes verò Chedar, vel Gemar vocant, quo corrupto moritur arbor, sicut cerebro læso homo interit: quod quidem huic soli inter plantas contingit. tertio quod comam in cacumine habeat, & ramos in manuum modum protensos, & fructus digitorum figuram præ se ferentes, vnde dactyli, id est digiti sunt appellati, pulpa quoque ipsorum fructuum caro nuncupatur, multum sanitati conferens, & vel ex vi quadam animali, vel ex Phœbæa natura summæ nutritionis adeo vt multi sancti Patres in solitudine vitam agentes, eo solum cibo contenti fuerint: quemadmodum & hodie quoque multi in Africa populi eo tantum fructu victitant.

IYDÆA.

Per Palmam præterea Iudæa notabatur, propterea quod ea potissimum regio palmis abundet, & quod Iudæi in sacris suis eius folijs vterentur, haberentque diem solennem de palmarum nomine appellatum: vnde in multis Romanorum numismatibus videmus palmam, & mulierem cæstam sub ea sedentem, cum huiusmodi inscriptione, IYDÆA CAPTA.

ERVDITI CUIVSDAM HIEROGLYPHICORVM

FINIS.

D

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILIVM LOCVPLETISSIMVS.

A	Litera pagina 462. c. 463. c. 465. a. b	achilles Bochijs Bononiensis 60. e	quid 820. f huius simulachri 83. a
A	litera absolutio- nis nota pag. 163. a	achilles Maffæus 138. f	adoranti conuenit stare 53. b adora- tio ibid. adoratio per circulum indicata 377. a per manus symbo- lum 332. f
A	litera cur prima 28. a	accipiter Soli dicatus 567. a. b	adoraturos sedere iubet Pythago- ras 54. d
A	triplex quid in veterum monu- mentis significet 492. f	accipiter, eiusque symbola 194. d & seq.	aduena 239. b
Azæ	463. a	accipiter animi symbolum 200. e	aduentus vel migratio 441. a
Aaron	cur vitulum, & cur hircum immolarit 27. b	idem & Osiris Plutarcho 194. e	aduersarius contradicens quo si- gno in lucem editus 29. d
Aaronis	dexteræ auriculæ extremū cuius hostiæ sanguine tangebatur 311. a	Insigne erat Sagittariorum ve- natorum militum 199. c quando fœminæ confortiū appetit 194. e	adulario 460. f
Abachoris	nomē meruit Abraham 218. a	sacerdotij symbolum 200. e fan- guinis symbolum 198. d fursum volans quid, & deorsum quid 195. a	adulationibus deditus 244. e
abantes	quomodo comam gestan- dam primi excogitarint 300. e	accipitris artificiosa pugna 199. c of- fa ex tibiis aurum attrahūt 194. e	adulator 49. b
abderitæ	à ranis è regione sua ex- pulsi 275. c	significatio in sacris 194. d	adulatorum illecebræ 114. f in fide- litas 255. a
abdicatio	filiorum 195. c	accipitres septem vulturem inie- ctantes quid 199. b	ab adulatoribus possundatus 60. f
aberranti	in syluis viam monstrant elephantres 18. f	accipitrina herba ad oculorum morbos cur adhibetur 394. e	adulteræ coniugis maritus 90. d
abionitarum	hæresim aboleuit D. Ioannes Euangelista 181. c	accusator inanis 226. d	adulterij qua pœna affici soliti 122. f
abligator	omnium 255. c	acerbitas 515. a	Audes 481. a ædificatio. 487. a
abliguritoris	indicium 559. c	acti conficiendi ratio 564. b	ædificationis principiū vnde 454. f
abolitus	282. e	acinacem attestari Scythijs maximū iuramentum 476. e	ædibus curulis 425. a ædium ordi- nes dao ibid.
aborigenes	quo casu Romæ man- serint 203. a	acinaces 476. e	ædituus 422. d
abortus	99. c 134. e	acoris audius 245. a	ædituus ibid.
abraderè	in rotundum capillorum faciem prohibuitum 300. d	acridophagi in Aethiopia 265. c	Aegyptius Viterbiensis 155. c. 425. a
abraham	moralem inuuit philoso- phiam 368. e	actæon à suis canibus deuoratus, quid 61. b 65. b	Aegilus, Atheniensium tribus 518. f
abraxas	Basilidis 166. f	actæus dæmon 384. f	ægi. etarum iuuentuti pollices præ- cisi ab Atheniensibus 342. c
absentia	diurna 181. b	actiæ victoria 13. b	ægira Achææ ciuitas 543. a
absinthium	marinum 556. e	actiæ matris Augusti somniū 141. c	ægon argiuorum rex vr creatus 175. c. 876. d
absinthij	symbolum 556. e vis ibid.	actij Synceri laus 184. e. 212. d	ægritudine confictatus 196. e
absolutum	nihil in humano opere 274. d	actus in mensuris, quid 349. a	ægyptus 161. c. 434. e
abstemius	per noctuam indicatus cur 190. d	acuti hominis symbol. m 525. c	ægyptus cœli imago 318. d cur per cor significabatur: 3. 7. b per cro- codili symbolū 270. e humida & calida 317. b Romanos effermi- nauit 39. a quid in diuinis signi- ficet 197. b
abstinentia	cibi potusque 117. b	Ada regina Carum obsonia exqui- sita Alexandro mittit 544. e	ægyptiæ literæ quæ 464. d
abstinentiæ	tenuitas 461. c	adad quid Assyriis 11. c	ægyptiaci soli fertilitas vnde 7. c
asuda	res 29. b	adagatis quid ibid. & 12. d	ægypti captiuitas quid 197. c
abyssus	374. d	adam quid Hebræis 196. f	ægypti delicia 38. f
abyssum	cur vocarint Dei iudicia Prophetæ 269. b	adami cingulū quid significet 520. f	ægypto quomodo promissa libertas 39. a
Academia	noua à Carneade 196. e	adami pomum 520. e	ægyptius sophista 274. f
acæna	348. f	adamas 402. e	ægyptij summi astronomi 584. a
acanthias	250. d	adamanti collatus Christus & Iob 403. a	ægyptij ab Æthiopicis multos ri- tus dicuntur accepisse 189. c à Cambyse diuexati 9. a à quibus significationes suas cõmunicæ- bantur 51. a ciuitates multas in Hetruria fundauerunt 395. b ca- dauera vitro cõdita diu alterua- bāt 46. e diuino cultui seruientes carnis abstinent & vino 545. b
achelois	463. b	adamentem emollit hircinus san- guis 405. a	cur maritimis abstinerint 289. a
Achilles	ceruorum medullis enu- tritus 62. e Chironi curandus à Peleo datus inuiolabilis præter pedes 338. d	adcleritas Braneburgi regulus ini- que ab Attone Moguntino dece- ptus 331. e	noctem cum die pari horatū na- A a a
achillis	ad tumulum quæ libamina ferunt quotannis Thesiali 534. f	adcleritas 492. b	
		adlocutio, multorum numismatum inscriptio 311. c	
		admerus iunxit leonem & aprū 2. d	
		admirator sui 59. b	
		adolescentis generosi natura qualis esse debet 524. c. f	
		adonis 425. c ab apro confectus	

Index

mero assidue partiantur 271. c
 quomodo mundum partiebantur 171. c 172. d
Ægyptij & Phœnicis quomodo Solem, Lunam & stellas deos intellexerint 430. d. e
Ægyptij reges ac sacerdotes vino abstinebant 517. a. b
Ægyptiorum opinio de mundi figura 24. e peculium in gregibus 559. c statua quales 484. e
Ægyptiorum Iupiter quis 30. f
Ægyptrensis Amorem & Fortunam in eodem delubro colebat 379. a
Ægythus avis quæ Aegyptiis 236. e
Æliani locus 102. e
Ælij Veri Imp. lectulus qualis 532. e
Ælio Pertinaci signum datum de inuadendo regno, quale 37. a
Ælurus & felis an idem animal 125. b cur Luna simulachrum 126. e
Æluri oculi ad Lunæ vices vel maiores vel minores 125. e
Æmtheolica fues solidis sunt vnguibus, & non diuisis 84. d
Æolipila 132. f
Æneæ Platonici locus 247. c
Æolus cur Hippotæ filius dictus 131. a
Æoli filij & filia 131. a
Æqualitas 208. e
Æquinoctia 54. d
Æquitas in elephanto 16. f
Æquiuoca, cuius sint Xenophontis, ignoratur 300. f
Ær 368. f 585. a
Æris elementum per accipitrem 200. d
Æris symbolum per colymbam 203. b
Ærei clauis cur confingendis nauibus aptissimi 476. d. e
Æris signandi mos à sano inuentus 297. a
Æris soliditas ac diuinitas 138. e
Ærumna 373. c 454. f
Ærumnosus 490. e
Æs perpetuam denotat 476. e
Æs olim pecudum nota signatum 94. d
Æschinem tragicam simiam vocauit Demosthenes 58. d
Æschylus primum excogitauit colubras Eumenidum crinibus obuolutas 149. b
Æschyli dictam de leonis catulo 4. f
Æsculapii locus 191. a tragœdia 515. b
Æsculapii 147. b 505. b cur intonsa barba 302. f cur serpētis insignia gesserit 148. f in solitudine Tirthei montis expositus 46. d à capella alitus ibid. sub anguis specie multis apparuit 148. f
Æsculapij caput cur laurea redimitum 494. d. e
Æsculapij simulachrum 505. e imberbe apud solos Sicyonios 302. f
Æsculapij simulachro, cur canis adsculptus 46. d
Æsculapio attributa ars 626. e cur

gallum se debere dixerit Socrates 223. a cur immoletur gallina 222. e
Æstas 81. b 536. f 586. b
Æstas & hyems 82. e
Æstryi Germani aprorū formas pro armis gestabant 82. b
Æsymmio Megarensi quid responderit Apollo 163. c
Ab incunte ætate libidinosus 263. f
Abatum distinctio varia 358. e
Abertitas 433. b cur per basiliscum indicata 131. c
Abertum, perpetuum que 376. f
Abetha cur patrem putauerunt nonnulli 433. c
Abereus ardor 368. f
Abethiopia quid sonet Hebræis 197. c
Abethiopes qui fuerunt olim 189. b
Abethiopes publico damnati iudicio sponte sibi mortem conciscebant 189. c
Abethinam habitent 317. b. c
Abethiopum ad epulas cur Iupiter cum reliquis diis inuitatus dicitur ibid.
Abethiopum pedes tumori obnoxij 29. c
Abethi species dua 182. d
Abethæ montis lucum incolebant canes 46. d
Affectus motū vt ad affectionem perueniat, excitat 136. f
Affectus humani 407. f voluptarij 338. d
Affectuū malorum dissipatio 161. a
Africa 536. d huius fertilitas ibid.
Africa quomodo pingebatur 16. d
Africæ muliebri specie effigiata 527. b
Africæ symbolum per scorpionem 191. a
Africani elegans sententia 36. d
Agamemnonis clypei inscriptio 3. b
Agamemnonē cur Homerus æquiparauerit boui 4. d
Agathocles graui obfidione presisit 449. b. c
Agathocles Siciliæ tyrannus à Timæo historico notatus 194. e
Agathyrus 138. e
Agelastos 235. b
Agger quid in diuinis literis significet 530. e. f
Agellai dicitur de sagittariis 408. e
Aggerum contruendorum norma ab hirundinibus accepta 208. f
Aggressio 338. e
Aglaus alter, prouerbum 108. d
Agmen 245. c
Agna aurea Atrei, quid 93. a
Agnus 92. d
Agni insolito colore nati quid portendant, & quibus imperium 93. a. b
Agricola 83. c
Agricoltura 13 a 417. a 448. e 469. a 310. c
Agricoltura monstrauit Saturnus 297. a

agrigentini taurum Phalaridis in mare proiecerunt 25. c
Agrippa omnibus Diis templam dedicauit 482. f. Sex. Pompeium maritimo pralio vicit 423. c 442. f
Alax Locrensis draconem mansuetum in deliciis habuit 147. c
Ala animarum Platoni quæ 174. a
Alas pedibus addere 571. b
Alaus Telephum exposuit in Parthium montem 62. a
Alastores demones 384. f
Alba cur ad Dei cultum adhibita 376. e
Alba veste decorabantur liberti manumissione accepta 389. c
Albata 389. b
Alberus Magnus alitur 6. d 133. c
Albini natale solum quod 176. d
Albino Clodio quid portendebant cornua 67. c
Albis vestibibus delectatur Deus 389. c
Albis vestibibus vti in Imperatorum Rom. funeribus mos olim 202. d
Alcathus Leonem occidit 313. a
Alcea cur leonis cauda dicta 5. c
Alcedo 233. b raro apparet 233. c
Alcedonis nidus qualis 233. b
Alcedonum incubatus tempore, mare tranquillum 233. b. c
Alceste Admeri regis coniux 201. b
Alcidis conturnix 229. b
Alcithoe cur in vespertilionem mutata 232. e
Alcmæonis de sapore sententia 314. d
Alcyonij dies 233. b
Alci Manutij insigne 443. a
Alectoris gemmæ vis 224. d
Alexandrum Æropū Theffalis equitibus præfecit Alexander Magnus 209. c
Alexand. Macedo Iouis Ammonis filius fabulose creditus 4. d
Alexander puellas Darij captiuas summa integritate seruauit 324. d
Alexandri Bucephalus 30. e
Alexandri capiti insidens hirundo quid 209. b commentum aduersus ingruentem somnum 163. b continentia 324. d effigiem qui gestabant, prosperè sibi omnia successura putabant 295. a mos in præbendis auribus tam reo quam accusatori 309. c numisma cur leoninum spoliū habeat 3. a responsum Adarriginæ Carum 544. e
Alexandri studiosissimus Antoninus Seueri filius 295. b
Alexandro an meritò fulmen attributum 428. e
Alexandrum decimū tertium Deum ad duodecim suos colebat Athenienses 427. c
Alexandri Aphrodisiæ locus 579. c
Alexan

Hieroglyphicorum.

Alexander Medicus trucidatus 438. f
Alexander Phereus hastam qua Polyphanem interimat consecrauit 410. d
Alexander Seuerus ex lepotinæ carnis esu formosus factus 119. c
Alexandri Seueri mortem indicans portentum 493. b
Alexandria cur vocata Leontoposis 3. a
Alexandria vrbs prima descriptio farina signata 239. a
Alienæ opis indigus 282. e
Alienigenarum procus 272. e
Alienus ab amore 114. d
Alimonia 521. a
Alilat & Oratal Arabum Dij 333. b
Alis insignita erant capita sacerdotum Aegyptiorum 200. e
Alithæus Turrianus 488. d
Allium militiæ symbolum 553. b
Allio incitantur ad pugnam galli 223. c
Neque allium neque fabas estandas, prouerb. 553. b
Allium odit Leopardus 71. a
Alma significatum 168. f
Alpini milites 127. b
Aloisius Cornelius 477. b
Alta, & altum 374. e
Altum nil sapiens 233. a
Alumine oblita materia non succenditur 552. e
Amans ardet 551. c
Amarantus 534. e
Amarities de vitæ dulcedine 243. a
Amasios cadaver combustum à Cambyse in ignominiam 450. f
Amata rei defertor 560. d
Amator 151. b
Amatores mortui 452. e
Amatoria delicia 125. a ille cebra 202. e
Amatorium 558. d
Amazones è serpentum coriis tegumenta bellica faciebant 399. a
Amethystus contra ebrietatem stat 404. e
Ambigua omnes quæ 93. f
Ambres liber Ægyptiacus 365. b
D. Ambrosio puero apes in labellis confedissee dicuntur 241. a
Amicitia 46. f
Amicitia firma 288. d
Amicitia confirmatio 541. a
Amicitia hieroglyphica plurima 528. e
Amicus inutilis & ingratus 209. a
Amicorum comparandorum ratio 331. a
Amnianus Marcellinus Græcico fuit ingenio 342. e
Amniani Marcellini locus 570. f
Ammonius Alexandrinus Origene & Porphyrio discipulis clarus 113. a
Amolatio 314. f
Amor 407. b 452. d 459. a 522. e
Amor fidem nutrit 573. c

Amor alatus 540. e
Amor geminus quomodo exercendus 207. d
Amor mutuus 452. c 523. b oculatusne an cæcus 473. a perditus 523. b
Amoris firmitas 218. f
Amoris impuri satietas 255. a
Amoris indicium 554. f nutrimentum 157. c petulantia 13. c progressus 523. a laquei & retia 473. b radij in amantium oculis qui 407. b
Symbolum 400. f vulnera 407. b. 495. b
Amoris veri fructus 525. b
Amori cur alæ attributæ 199. b
Amori persuadendi magna vis inest 238. e
Amorum agminis descriptio, ac lusus 522. e 523. a & seq.
Amphilocus Olenius ab anserc adamatus 225. c
Amphion à quo lyram acceperit 459. b 460. d
Amplurido nominis 141. b
Amuletum 497. a
Amygdala pro canitie 501. c
Amygdalæ floris multitudo, aliarum etiam frugum feracem annunt pollicetur 501. b
Amygdalus temperantiæ hieroglyphicum 502. d
Anacharis quo gestu dormire deprehensus 323. c
Anacharis Scythæ dictum 515. c
Anacharis itaruis quid inscriptum 324. d
Anacreontis versus de fastu muliebri 39. b
Anaxagoras cur iudicatur hominem sapientissimum omnium animalium 330. d
Anaxagoræ opinio de Sole 330. e
Anaxarbeni cur oleas habeant fecundissimas 514. e
Anceps consilij 100. e
Anchoræ hieroglyphica 442. f
Anchoræ alligatus Delphinus quid 254. e
Anchorum habuerunt Indi pro cauduceo 443. c
Anchoris duabus inniti 443. b
Anchora piscis 281. a. b
Ancile 411. c
Andreas Physicus ad Nicandrum glossemata adiecit 272. e
Anemona 534. b
Angelus Cæsus 390. f
Angelus Colorius 211. a 311. c
Angeli 306. d 533. a
Angolorum cura quæ 437. a hierarchia tres 436. f nomina & numerus 325. b. c
Angelos nos vocamus, quos Gentiles Genios 46. d
Angerona effigies qualis 342. f
etymon 343. a
Anglenarij 143. c
Anguilla 270. f & seq. mutationem

non facile fert 273. b mortua ad fundum residet 273. b
anguilla generatio 273. e
anguillarum captura copiosa quâsi 273. e
anguimanos cur vocarit elefantos Lucretius 15. e
anguineum ouum quod 145. b ad indiciorem victoriam confert ibidem.
anguineos pedes habuerunt Gigantes 149. b
anguipedum Syrium historia elegans 135. b
anguis significata 128. d. & seq.
anguis caudam admordens quid 140. e
anguis, nisi anguem comedit, non fiet draco, prouerb. 140. d
anguis quò tempore exuuium deponat 129. b
anguium magna vis conglobata in Æthiopia 145. c
anguibus vis magica inest 132. f
angulus solidus 585. b
anima 196. e 438. d
anima Deusve 354. f
anima hominis 584. e
anima cum aereo vehiculo 577. a
anima & corpus 580. f
anima corporis affectibus tangitur 263. a generat cogitationes 299. c
purpure. 266. d sanguine nuntia videt r 198. d
anima leonis cur vehementius moueatur 6. d
animæ hominis in corpore status 576. e
animæ & animi differentia 196. f
animæ cum corde commercium 196. f
animæ substantia non est sanguis 198. d
animæ per pisces indicata 289. e
animam sponte non exturbandam cur indicant veteres 449. a
animæ humanæ vineis comparantur 518. d
animæ defunctorum 580. f
animas mortuorum in fabis habitare 547. b
animaduersio 416. f
animaduersio seuera 296. f
animal nullum homine diutius viuere existimat Aristoteles 191. c
animal nullum sacrificandum putabant Theologi veteres 546. d
animalia fecundiora quæ 8. e frigida & tumida quæ 257. a naturæ ductu in morbis sibi medentur 560. e
rationis experta voluptate afficiuntur 115. b
animalia tertij generis non gignunt 114. d. e
animalium curandorum causa 399. c
animalibus omnibus quibus sanguis, iisdem & cor est 198. e
animalibus qui primi vescebantur,

Index

penuria frugum id coacti fecerunt 545.c
 animus 195. a 539. a
 animus ad humilia deiectus 161. a
 alarus Zoroastri 196. f. a vitiis depurgatus 280. e. diuinis intentus 160. e. gratus 294. f. regendus 540. e. suauitate permulcendus 242. c
 animus vitæque 448. f
 animi afflictio 245. c. candor 112. e. desponsio 42. e. elatio descripta 38. f. puritas 272. f. vis labefacta 77. b. pulchritudo 577. a
 animi corporisque vires 2. d
 animi feritas per quercum significata 498. d
 animi magnitudo in canibus 48. f
 animi patria non est corpus 185. b
 annæ Samuelis precatio qualis 268. c
 annibalis consilium Antiocho datum in nauali prælio quale 142. e
 annibalis stratagemata 557. e
 annona 474. d. 536. d
 annona felicitas & penuria 26. d
 annus 130. f. 377. e. f. 432. d. 476. d
 annus mensisque 9. b
 annus cur per palmam indicetur 488. b
 annus Ægyptius 365. b
 annus incens 297. a
 anni Ægyptiaci rationes duæ 381. a. b
 anni constitutio apud Persas 167. a
 qualitates quatuor 299. a. tempora tria Ægyptiis 384. d
 anni symbolum cur vultur 166. e
 annu quomodo metiebatur Ægyptij 166. e. f
 annum vnum viuunt passeris mares 192. f
 annorum centena 167. a
 annorum certus numerus 81. c
 anfer 225. a. cur detrimenti symbolum 226. d. cur liquidis & frigidis delectetur cibus 225. c
 anferis exempla amoris erga homines 135. c
 anferis ingenium auersum à poetis studiis 225. c
 anferi honores à Romanis instituti 225. a
 anferes Taurum montem penetrantes cur lapillis rostra sua occidunt 225. b
 anferum iecoribus canes pascendos instituit Heliogabalus 225. a
 anferum oletum omnia adurit 226. d
 anfer poeta pessimus 226. d
 antegoras poeta quid responderit Antigono 288. f
 anteuorra & Postuorra 296. f
 anteus 568. f
 anteus ab Hercule collisus quid 224. b
 anthanif 468. e
 anthia piscis 277. c
 anthracina vestes 390. e
 anthropius taurum dedit Agamemnoni & Menelao 31. a
 antigoni dictum argutum 1. c
 antiochi numisma 583. c
 antiochi laus ab æqualitate 251. b
 antiochus cognomento Accipiter 199. b
 antiochus Soter 464. e. 383. c
 antiparhia inter camelum & equum 117. b
 antipatri epigramma de Platone 180. f
 antipatri parsimonia ficta 390. d
 antiquitas 465. b. c
 antisthenis dixerunt 38. e. in aduatores 60. f. in Athenienses 260. e
 antisthenis argutum responsum ad Diogenem 246. b
 antoninus Pius cur semper in vrbe fedetit 139. b
 antonini Pij mansuetum ingenium 224. d
 antonino imperiū portenditagnus vellere in fronte purpureo 23. b
 L. Antonius Fab. Quadratus torquibus & armillis à Titio Casfare donatus 468. f
 antonius agnellus 446. f
 antonius Sechus Tiberium operisit 222. f
 antonius Morosthicanus 251. c
 antonius Musa viperas edendas dedit 147. c
 M. Antonius Passer 375. a
 antonij ab Vrsicino deprecatio 332. d
 antonij triumuirū numisma 571. c
 anubis 447. c
 anubis Cynopolitarum Deus 290. f
 anubis & Ofiris expulerunt Gigantes ex Italia 47. c
 anularis digitus cur odoribus illinebatur ab Ægyptiis sacerdotibus 397. a
 anulus 196. fornatu & signandi causa circumferebatur ibid.
 anulum arctum non gestandum cur dixerit Pythagoras 344. c
 anulum gestare flammæ Diali cur non licebat 498. f
 anulum vnum duntaxat olim habere vnicuique licebat 39. f
 anulorum quibus ius negabatur ibidem. vsus vnde propagatus 344. d
 Aornus fluuius pisces habet vocalles 285. a
 Apaturia Palladionam virgines Træzenia ante nuptias dedicabant 392. e
 Apelles cur fulmen in Alexandri manu pinxit 427. b
 aperta vis 446. e
 aperto pectore 316. d
 aphrodisias 468. e
 apiastrum apibus gratum 562. e
 apis 240. e. regni symbolum. 244. a
 vita sociæ amatrix 241. a
 apes D. Ambrosio, Pindaro, Platoni pueris in labellis confederunt 211. a
 Dionysio & Hieroni regnū quomodo præmonstrant 240. f
 241. a
 apes ignorant venerem 244. d. odesunt homines à coitu olidos. ibid. vnde generentur 34. c
 apum artificium à Virgilio descriptum 244. d. politia eleganter à Plinio descripta 240. e
 apum examen in faucibus Iconis à Samone strangulati 243. b. in iuba equi Dionysij 240. f
 apum rex aculeo caret 240. e
 apim cur non passi sint Ægyptij bibere ex Nilo 448. d
 apium luctus indicium 506. d
 apollo 524. e
 apollo Agyieus 485. a. Delphicus 253. a
 apollo fidicen 213. a. Meliatus 524. e
 Thyreus 477. b
 apollo Musarum Deus 587. b
 apollo cur per corui symbolum 218. e. per gallum 113. a. per lupum 97. c. per gryphem 216. e
 apollo in Delphinum mutatus 213. a. tibiis libenter cecinit 461. b
 apollinis affectus expressus ab Ouidio 50. d. cum Hecate veritatem 125. c. Panionij ædem quomodo primū edificandā putarint Græci 486. d. Musa 462. f. 463. a
 sagitte in Græcos immisit 408. e
 apollinis pedibus serpens triiceps subiiciebatur 149. a
 apollini cur cygni sacri 211. c
 apollini Lycei cur templum dicatum apud Sicyonios 101. b
 apollini quam animalia dicata 223. e
 apollonius 468. e
 apollonij Rhodij locus 154. f. 313. a
 apollonius Thyanæus 68. e
 apollonij Tyanei prælagium suæ commorationis apud Barlanum 9. b. c
 apostoli 29. b. 180. f
 apotheosis Imperatorum 29. a. 177. b. c. fœminarum 221. b. multis regibus decreta 428. d
 appetentia 153. c
 appetentis vis in hepate 471. b
 appetitio affectum excitat 136. f
 appetitus rationi obstitit 568. f
 appion Grammaticus cymbalum mundi à Tiberio vocatus 71. b
 appioni cor asini obiectum 1. 9. a
 Aptaia ciuitas vnde nomen sortita 199. a
 apua piscis 281. a. Veneri sacra ibid. b
 apua ad ignem, prouerb. ibid.
 apuarum copia cur apud Megarenfes ibid.
 apulciana fabula argumentum 532. e
 Aqua 585. b
 aqua mihi hæret. 336. e
 aqua

Hieroglyphicorum.

aqua carlellis 567. a
 aquar vocabulo quæ signetur 369. f
 & 373. b
 aqueductus & fontes, leonibus figuris ornati 7. c
 aqua generationis causam putarunt multi, & cur 72. d
 aquam ranæ dare, prouerb. 275. c
 aquæ & are naturam rerum constare putabant Ægyptij. 290. e
 aquarum segregationes apud Mosens quid 286. d
 aquis comparata disciplina 370. d
 aquila 175. b. & seq.
 aquila Aurelianum infantem de cuius sustulit 176. e. carnem bubulâ in Maximi cellam & Louis Præstitis, sacellum abiicit 136. e
 Claudij dextero humero confedit 138. e. dedicata iustis Imperatorum & regum 177. b. in educanda prole iniqua 179. a. Gordij curru iugo insidens 135. c. Loui gestat tela 181. b. lapidem in nido collocat 182. d. mactandam Helenam liberauit 178. e. Maximo imperij auspiciu dedit 176. e
 aquila obsifraga quæ 178. d
 aquila panem de manu Octauiani rapiens quid 176. e
 aquila peller visu 181. a. ibid. quibus imperium & regnum præmonstrauerit 175. e. & seq. quot vno tempore pariat 178. d. volucrum regina 177. b. vnde dicta 25. b
 aquila vulturina 178. d
 aquila conspectus felicitatem indicat 176. d
 aquila cognomento gaudebat Pyrrhus 177. b
 aquila etymon 181. c
 aquila nidus cum pullis à C. Maria puero repertus, quid portendebat 176. d. pennæ aliarum anium pennas contactu corrupunt 179. b. præconium ex Sosishei dicto 181. a
 aquila senectus prouerb. 180. d
 aquila cur bellum cum serpente 148. f. cur tantum tribuerit Pindarus 177. b
 aquilam sacrarunt Persæ ante Romanos 175. b
 aquila duæ in culmine domus, vbi alexander natus 176. f
 aquila gerendis rebus se duces præbentes 176. f
 aquilarum duarum ex auro apud Delphos significatio 182. f. insignia quædam ibid. pulli à vulturibus discerpti 169. e
 aquilis senescentibus rostrum magis incuruatur 80. d
 aquile Pontifici opinio improbat 168. f
 aquile expugnatio quibus indicis præcognita. 159. b
 aquilinus lapis ad multa remedia 182. d
 aquilo 881. a. & quarens vocetur dextere; & quomodo pro damone accipiatur 241
 aquilone spirante gignitur masculus fœtus 24. d
 aquilus color 181. c
 Ara 481. a
 ara Dianæ dea ex cornibus ceruinis 64. d
 ara sacrificialis 482. d
 arabes fidem in manibus colebant 333. b
 arabia cur nullum suillum genus habeat 77. c
 arameorum opinio de duabus legibus 425. a
 aranearum telæ quid Aristoni Chio 251. b
 araneus 250. f
 araneorum telæ quid in Sacris 251. a
 arati locus 216. d
 arationis partes procurata 27. a
 ararum 468. f
 arax femina 138. d. ex Hercule filios genuit tres 138. e
 arborum arbiter geniūve 46. d
 arbores sine tempestate cecidisse, suaque sponte mox resurrexisse 503. b
 arbuta terrenis mentibus assimilata 491. b
 arca fœderis cur ex cedro sic fabricata 494. e
 arca Noes ligna cur quadriata 381. b
 arcades cur rudes dicti 80. d
 arcades gestamen quale ibid. mos in eligendo rege 2. e
 arcam Domini vaccæ fœtæ traxerunt 29. c
 arcana tempore patefieri 181. c
 arcana reuelata 262. d
 arcana sacrorum 318. e
 arcana tegenda 57. a
 archangelorum cura quæ 436. f
 archemorus celebritatis Nemeorū causa 506. d
 archidami dictum in Chorum legatum 286. e
 architecturæ per hirundinem 208. f
 arcus 406. f. cur fuerit dedicatus Amori 407. b
 ardea 236. f. per coitum sanguinem ex oculis emittit ibid. tempestatum signum 237. a
 in Areopago rei velato capite causam dicebant 580. d
 argaman 325. c
 arge 463. a
 argentum liquidum 571. a
 argiphon cur Mercurius dictus 149. c
 argiu, & Argiuorum numi 125. b
 argui primū vificatus ligneis 411. b
 argus 572. d
 argus cur bouem custodierit ibid.
 aris 95. a. & seq. 548. f
 aries in Ifoeratis sepulchro cur ad-

scriptus 196. d
 aries in Sacris literis quid 92. d
 arietium caput cur Hammonis signum 96. d
 arij Lacedæmoniorum regis epistola 183. a
 arion quo habitu delphino vectus 252. f
 aristander Thelinesius 209. b
 aristandri Thelmesij diuisio dentium 34. e
 aristandri sententia de oleo 513. a
 aristides Italicas res descripsit 178. e
 aristippus quid obiecit Diogeni 47. d
 aristippi responsum de diuitibus & philosophis 364. d
 ariston quibus similes atebat dialectica sectatores 261. c
 aristonimi dictum in adulatores 61. b
 aristophanis locus 273. c
 aristoteles & Plinius de fucis dissident 246. d
 aristot. locus 50. f. 290. d. 277. b
 aristotelis consilium Callistheni datum quod 225. b. f. comma in Athenienses 364. e. sententia de Taranda 257. c
 aristotelis non videtur legitimus liber, De mirabilibus auscultationibus 234. d
 aristoteli conciliatus Plinius 277. c
 aristotimus quomodo perierit. 478. f
 arithmetica quomodo ab Ægyptiis ostendatur 369. a
 arma, amormque genera varia 405. b. & sequent.
 arma hellica 495. a. b
 arma per sapientiam administranda 408. f
 armorum apparatus sine corde irritus 65. a
 armatam Venerem cur coluerint Lacedæmonij 406. d
 armatos Deos omnes cur finerint Græci 406. d
 armenica prima pelta 412. d
 armenica secunda pelta ibid.
 armenius mus 125. a
 armi 402. d
 armilla 402. d. vnde dicta ibid.
 amillarum donis & coronis honestati qui ibid.
 amillarum symbolum quod ibid.
 aromata super ignem quamobrem imposita 454. d. e
 aromatius 237. a
 aron agreste cur pascatur vrsâ 71. b
 aron ex stupis mares tantum cur sacrificato vescebantur 322. e
 arriani locus 287. b
 ars naturæ victrix 476. f
 ars & ingenium 172. d. 569. a
 aures cur per manus significantur 328. d
 artes inanes 545. c
 artes nullæ ante ignis vsu sunt repperæ 454. e. f

Index

artium inuentores 569.a
 artibus propriis elusus 238.e
 arctinos miserabilis interitus 187.a
 arctaxerxes cognomento Mnemon, sicubus & pane hordeaceo vesci coactus 544.f
 arctaxerxis Mnemonis de fici & hordeacei panis praestantia testimonium 519.a
 Artemisia quale sepulchrum struxerit 201.a
 articulus 351.a
 artificium 244.e
 artificiosum opus 473.a
 aruales fratres 537.a
 arueris 166.f
 aruitagus 444.f
 aruncum quid vocet Plinius 87.b
 arundo mensurae signum 550.d
 arundinis flocci efficacia ibid.
 arundinis & filicis inter se inimicitiae 556.d.e
 arundo in manus tradita Christo, quid indicarit 549.c
 aruspex 123.c
 Ascia 417.a
 ascolia sacra cur Baccho instituta 87.b
 asconij Pedani locus 84.b 103.c
 ascopax 225.a
 aselliceps homo 108.d
 asello fabulam narrare surdo ibid.
 asia per tres serpentes indicata 142.d
 asilus 247. b quomodo nascatur ibidem.
 asina animal est ad onera portanda genitum 109. a foetus excludit in tenebris 111.b
 asina prioris populi symbolum 109. a
 asina pullus iuniorum populum indicat ibid.
 asinus Aegyptius 109.b
 asinus ab omni rationis usu est semotus 108.e. animal demoniacum 109.b. humanam commoditatis aspidius minister 113.a
 asinus in fabulis quis 108.e in ludis quis 108.d ad lyram ibid. inter simias 110.d salutis augurium dedit 112.d
 sapientiae symbolum 113.a
 asinus putandarum vitium autor & praemonstrator 112.e
 asini auricula 108.e
 asini cutis post obitum utilis 112.f
 asini portantis iuuentutem, & septentis fabula 129.c
 asini & falli auriculae odium vnde 236.e
 asini umbra, prouerbium 107.c
 ab asino excuti, prouerbium 110.d
 asinum currentem pingere 109. e
 literas docere 108.d
 asinum parere 108.e
 asini Apollini mactati 109. b audita praeter mures ceteris praestant animantibus 25. a 108. e ad bellum gerendum apud Saraco-

ras adornantur 111. a difficulter occiduntur 109. b extra prouinciam non peregrinantur 108. d
 omnium quadrupedum inuerecundissimi 109.a
 asini Palestini equos pernicitate prouocare dicuntur 110.f
 in Asinos post obitum deiici 108.f
 asinaria mola, ex Euangelio desumpta 111.a
 asininae vngulae abortiuus euocandis profunt 111.b
 asio auis 237.b imitatrix. ibid.
 asio Fauoniis flantibus apparet 237.b
 asopus 463.b
 aspalatho tactus ceruus moritur 62.f
 asparagus 557.a
 citius quam asparagi coquantur, prouerb. 557.a
 asperitatis symbolum. 530.f
 aspiceret, quid in sacris significet 306.f
 aspis alita ab Aegypto 147.c
 aspis cur dicta somniculosa à Sifen- na 133.a
 aspidum ictus letalis 133.a
 asistentioribus nullum genus ani- mantium perniciosius 61.a
 asseror 459.a
 asseror multorum 276.e
 asses lignei & scortei à Numa pulo dati in congiario 27.c
 asidere cuiquam 422.f
 Assyrij cur abstinerint piscibus 290.e
 cur columbam coluerint 203.b
 astabora 447.c
 astasoba 447.c
 astraea 579.c
 astraea dicta Ceres Poëtis 197.c
 astrogia 369.a
 astutia praua 228.d
 astyagis somnium 516.f
 Atalanta ceruus dicabatur 65.c
 atecotti iuniores 144.e
 athalaricus Romanum imperium attriuit 167.b
 athenarum arcana mysteria vniuersum orbem eluserunt 324.f
 athenienses Aegyptiorum coloni 297.b
 athenienses Samis vitione multati quod vrsam Dianae interfecerunt in Munychio eius sacello natam 106. d hospites & aduenas omni officij genere prosequerantur 367. b Niciana clade venditi pro seruis apud Syracusas 37.c
 athenienses quodnam votum fecerint Dianae, & cur 90. d quot deos coluerint 427.c
 atheniensium nobilitas 566.e
 atheniensium in boue mactando 28.e
 atheniensium male consulta noctua fortunare dicebatur 188.f
 athenodoros philosophus 465.c
 atlantus 58.f

atlas 486. f cur caelum gestare fingatur 487. a
 athletae oleo delibuti certabant 337. e
 athletae siccis ficibus pasti 521.a
 atomis suis quid sibi voluerit Democritus 128.f
 atrati & atratae vestes 390.e
 atramentarius piscis loligo 264.f
 atramentum in aquas euomit sepia, atramenti que vis 264.f
 atrei & Thyestis discordia vnde 93.e
 atri festique dies 123.a 265.e
 atropos 470.f
 atrum & nigrum 265.a
 attica ficibus nobilis 521.a
 attila datum augurium per ciconiam 159.b
 attonis Moguntini Archiepiscopi impr. bonum factum 333.c
 Auaritia 335.b
 audiendi promptitudo 87.a
 auditorum frequentia 70.d
 auditus 64. d. quomodo fiat ibid.
 auditus ex leporino simulachro intelligitur 118.e
 auditus è longinquo 123.b
 auditus promptus 25.a
 auditu quam ex quadrupedum genere praesent 25.a
 Auerores ab Aristotele dissentit in testibus 221.b
 aues caeli 550.f
 aues ex arborum folliculis natas in Britannia fabulantur nonnulli 249.a
 augurium mortis 101.b
 auguriis in captandis mos sacerdotum 449.a
 D. Augustini laus 168.e
 augustale insigne 450.d
 augustus cingulo ex vituli marini pelle confecto cur usus 493.a
 augustus infans ranas obstrepentes silere iussit 275.c
 augustus nepotes suos literas & natate docuit 57. b
 augusti Caesaris numisma 581.c
 augusti generis 88.f
 augusti milites 127.a
 augusti praesagium ex dracone 141.c
 augusto decretus curus ex quatuor elephantis 16.d
 augusto in litore deambulanti è mari ad pedes profiliit piscis 284. f
 augustus mensis ibid.
 aulicorum vita 446.d
 aureliano Imper. quo praesagium imperium ostensum 141.b
 aurelius augurellus senex scripsit Chrylopoem carmine 212. d
 aureoli tyranni tumulus 271.b.c
 auriga caelestis quis 324.f
 auris consecrata Memoriae 311.b
 auriculas asini quis non habet 110.e
 auribus cur carebat Iouis simulachrum

Hieroglyphicorum.

chrum apud Cretenses 309.c
 auris ibid.
 aurum solare metallum Chymicis 194.e
 auri nomen quid 197.a.b
 ausonij locus 386.f
 auspicium regium 204.e
 auspicia Canaria 51.c
 auspicia, portentaque felicia per aquilam 175.b
 auster quomodo accipitur 24. e
 aultri flatus foemineum foetum prouocant 24.d
 autocabali 500.d
 auctores veteres multi nostra aetate in lucem prolati 331.c
 auctoritas 42.d. 487. b
 auctoritas per manus symboli 329.b
 auctoritas imperatoria & triumphalis honos 493.a
 autumnus 586.d
 auxiliae simulachrum cur ex olea 512. e
 auxiliares 298.d
 auxiliij imploratio 209.a
 auxiliij imploratio apud Scythas qualis 27.a
 Azymorum calathus quid 364. e
 azymorum festum amaritudine & humilitate celebrabatur 245. b
 B
 Baccheia supellex 463.c
 baculi & virgae differentia 401.b
 bacchus 31.a. 425. c. 498. f
 bacchus cur tauro & pardali similibus dicatur 31. a
 bacchus idem & sol nonnullis 131.a
 bacchus Sycites 520.d
 bacchus taurinis cornibus insignitus 543. b
 bacchi simulachrum ex vite aut ficu apud Naxios fieri solitum 520. d
 baccho delphinus adpictus 253.a.b
 baccho cur dedicata ferula 514. f. cur obliuio 534. f
 baeth Aegyptiis q.d. & bai 196. e. f
 balbino & Gordiano statuae cum elephatis decreta à senatu Rom. 19. a
 balthus 396.e
 baptisimus 390. d. e
 baptisimus vera purificatio 284.e
 barba in Sacris literis quid 302.f
 barba intosa cur Aesculapius 302.f
 barba symbolum virtutis 302. e. f
 barbam cur se gestare dixerit Diogenes 302. b
 barbam cur soli Lacedaemonij rati- ficant 300.e
 barbam nutrire sacerdotibus mandatum 299. c
 barba perpetua declamatione laudauit Pierius 302. d
 Bartholom. Carolus picolomineus 86. e
 bartholomaeus Lampridius 399.a
 basilidis Abraxas 166. f
 basilis Magnus philosophiae latebras omnes penetrauit 407. b
 basiliscus 131. b in honore habitus

ab Aegyptiis. ibid.
 basiliscus ex ibidis ouo 162. b
 Basiliscus stella 132. f
 Basilisci sanguis cur à plebsq; adseruabatur ibid.
 basilici sibilus quibus sit formidabilis 131. c
 basiano Antonino quales statuae decretae à Macrino Imperatore 421. b
 batani milites qui 144. d
 batti nauigatio 424. f
 Beatitudo futuri seculi 241. c
 bebryciae Lauri effectus 494. d
 bechphrygibus quid 90. e
 Beelphegor 324. f
 beelzebub daemon muscae hieroglyphicum 248. d
 belbi 102. f
 bellator strenuus 73. a
 bellatori aliquando cedere necesse 33. a
 bellatorem decet sanctitas 2. d
 bellerophon coeruit amoris petulantiam 13. c
 bellerophonis imago 424. f
 bellica columna quamam dicta Roma 386. d
 bellicus apparatus, vel castra 327. b
 bellona Minerua 513. b
 bellonae templum 485. c
 bellum 34. d. 95. a. 388. d. 409. b. 450. f. 486. d
 bellum indictum 406. e
 bellum marinis fluctibus comparatum 443. b
 bellum pax 483. a
 belli incommoda & damna 145. a
 belli nubes 373. b. c
 bello inutilis 342. d. e
 bembicae Aegyptiaca tabula mirae antiquitatis 158. d. 184. e. 216. e. 304. c
 benedictus Agnellus 446. e. f
 benedictus Lampridius 283. b
 beneuolus 225. a
 benignitas 178. e
 D. Bernardus 45. c
 de D. Bernardo quae somniauerit mater praegnant. ibid.
 bernardus Vibienus 152. e
 bernardus Maffaeus Card. 127. b
 bernardus pollanus 152. d
 bernardus Tomitanus 340. e
 berfabea quid Hebraeis betae & blii differentia 561. c
 Bianenses 143. a
 biantis philosophi dictum ad Alyatum regem 553. a
 bibaces cur aquila senectuti comparantur. 180. d
 bibacissimus 282. d
 biblia quo tempore conuersa in linguam Graecam à lxx. interpretibus 169. a
 bicipitium 296. e
 bifrons cur Ianus 297. b
 bile caret columba 205. a
 bithon & Bithonis robur 31. b

bithyni iudicia ex aduerso Solis cur exercere consueuerant 305. a
 bitrea meretrix 561. c
 Blii symbolum 561. c
 blondi opinio ventilata 161. b
 Boca piscis vocalis 284. f
 boeotij anguillas diis immolare consueuerunt 284. d
 boeotij locus 568. f
 boeotij stupidi dicti 80. e
 bonum de malo deligere 530. d
 bonum omen 112. d
 bona citò labentia 526. f
 bona dea, vel persephone 575. c
 bonorum obsequium 23. c
 bonorum caelestium affluentia 577. a
 boreas 150. d
 bos ab Argo custodia cur 26. f
 bos ad sacrificium quomodo ducebatur à Persis 26. e. f
 bos arator triclinium Vespasiani ascendit 26. f
 bos integer à Germanis Bononiae tostus 230. d
 bos per linguam inambulat 27. c
 bos sub iugo, prouerbium 30. d
 bouis effigies in Atheniensium numismate 27. c
 bouis precium 27. c significatio 27. b significatum in sacris literis 29. b
 boui honor habitus à veteribus 27. c
 bouis vnde nomen 27. a
 bouem Deliorum pecunia cur putant nonnulli 28. d
 bouem occidere, antiquitus capitale 28. e
 bouem quando sacrificabant Lacedaemonij 224. e
 bouem quando sacrificabant Romanij 32. d
 boues olim vocati Itali 28. d
 boues arantes imaginari, quid 27. a
 boum cornua cur sereno circumligantur 33. a
 boum natura 32. e
 bouillo extenso corio quomodo opem implorabant Scythae 26. f
 Braccati milites 56. e
 brachiati milites qui 144. e
 bracteatae argento pennae 550. f
 brasiica ebrietatem arcet 562. b
 brasiica vitibus inimica 562. f & sequenti. dissidij causa ibid.
 Breicit 425. b
 breiti populi & brettus 188. e
 breuis vita 346. f
 briareus Centimanus 331. a
 britannia victorum sanctitas nobilitata 106. e
 britannij olim anferem religiosum opinantur 187. c
 Bromus Bacchus 233. c
 brumalia quando celebrantur ibid.
 brucia vocata olim Italia 188. e
 brutum hebetem putabat Tarquinius 91. a
 brutorum cultus vnde apud Aegyptios 55. b

Index

chielem 401.a
cherubin super federe quid 422.e
chius à Darianis militibus euerri-
culata 445.c
chij Homeri imaginem numis im-
presserunt 294.f 295.a
chimæra 88. d descriptio 13.c sym-
bolum 137.c
chiron 40. e An Achillem insti-
tuerit 62.e
chlamydes 391.b
chœnix 538.f
chœnices farinæ binæ Regibus Spar-
tæ ad cœnam non euntibus mit-
tebantur ibid.
chœogrillus erinacius 75.b
CHRISTVS 272. d 430. f
479. b 533. a
christus homo Deus 12.f
christi anima nequaquam apud in-
feros passa 3.b
christi humilitas 190.e
christi quinq; vulnera per pental-
pha 464.f
christi sepulturæ symbolum ex sa-
era historia 3. b
christi symbolum per pellicanum
187. a. b
christi victoria 484. f
christū gestare humeris quid 146.e
christianæ pietatis successus 441. b
christophori veri quinam 146.e
Cibaria donationes cœnistris offe-
runtur. 538.a. b
cibus antiquitus Atheniensibus fi-
cus, Aucadib. glans, Caramanis
palmæ, Indis calami, Mœotius
milium, Persis carduum 545. c
cibus pro doctrina 491. b
cibus in sacris literis quid 364. f
ciborum varietate sator 81. b
cicada 249.a. b
cicada ore caret 249. b per quam-
nam corporis partem emodile-
tur ibid.
cicadæ cantus vnde ibid.
cicadæ maximè indigenæ 250. d
cicadæ fœminæ taciturnæ credun-
tur ibid.
cicer 548. e
cicer erucas ab olerib. arcer 548. f
cicero ibid.
ciceronis locus 93. b 192. e 226. d
219. e 286. f 39. b 357. c
ciceronis & Virgilij lectione Ta-
citus Imp. offendebarur 245. b
ciceronis falsum dictum in Metel-
lum 218. e
ciceronis somnium de Augusti im-
perio 462. b
ciceroni obiectum quod homo
nouus 250. e
ciconia 157. & seq.
ciconia lingua caret 160. e mentis
inferri vicia 160. e cur vigila-
rum, custodiuntq; viciū signum
159. b qui se à noctuarū insidiis
defendat 159. a
ciconiæ perpetuū bellum cum ser-
pentibus 159. c

ciconiæ quomodo pullorū suorum
incolumitati prospiciant 560. e
ciconiam occideret multus gentibus
capitale fuit, & cur 159. c
cicuma 158. f
cicurare leonē quid portendat 4. e
cidaris 388. d 398. f
cinædum cur vulpem vocarint Si-
culi 121. b
cinaræ fructus 555. a
cincius Maolius 475. c
cinculus auis, cur alienis nidis ova
sua ponat 239. a
cinctus Latinis quid 320. f 302. f
cingani vnde dicti 239. a
cingulum Hieremiæ 393. b
cinnamus auis 237. a
circulus 336. f
circulus obliquus 584. d
circulus cœli, vocatus Iupiter à
Persis 387. a
circulus principium miraculorum
379. a
circumactu corporis adorandum
iuber Pythagoras 377. a
circumcisio 55. c antiquissima apud
Ægyptios ibid. ab Abrahamo
vt signum Hebrais data 56. d
cirsibia 499. b
cithara 458. e
citheronius Leo vocatus Hyllus
2. e
cito confectum 557. a. b
citrus 588. d
ciuis oppressus à peregrino 28. e
ciuium seruator 498. c
ciuibus genuinum est iniucem sibi
inuidere 263. b
ciuilis 287. c
ciuilibus seditionib. crescens 273. c
ciuica corona quam obtem sit ex
quercu facta 496. e
ciuica corona donatis quæ & quan-
ta tribuit solita 47. a
ciuitas 586. f
cladis præfagium 50. d
claritas 431. b
claritas ex poetarum scriptis 485. a
clari viri 282. d
claudiani locus 142. e 216. e
claud. Cæsar in spectaculis exhi-
buit pantheras Africanas 103. c
claudium Afellium quomodo elu-
serit Iubellius Turea 42. f
claudus cur fingatur Vulcanus 173. c
claus 477. a
clausus 475. b. c
clauum in Mineræ templi post-
ca parte quis fingebat 475. c
cleantis responsum 113. a. b
clearchus 183. a
clearchus Heraclienfis fulmen ge-
stauit 428. d
clementia 8. f 429. b 541. c
clementia Imperatorem præcipuè
commendat 19. a
clemens Agrippæ Posthumi seruus
cur in Hetruria lauerit 300. d
clemens animus 543. b
clementis recognitionū opus 72. f

72. a ex eodem locus recognitus
ibidem
cleobas 31. b matrem currui impo-
sitam ad lunonis templū vexit
ibidem.
cleomedis opinio de mundi figura
24. e
cleomenes cū Scythis meri pota-
tionibus contendit 515. c 516. d
cleo cur sit vocatus Larus Aристо-
phani 215. b
cleopatraz vitilis animus 302. e
clepydrarū vñs vbi primum 54. e
clibanus 318. d
clio 463. b
clipei & culpei differentia 415. b. c
cliti insolentia quæ 428. d
clitor fluiuis piices progenerat. v. o.
cales 285. a
Clotho 470. f 471. b
clupea 281. a Lunæ naturam imita-
tur ibidem.
clypeum neutro genere 415. c
clypeus aureus in D. Claudij hono-
rem Romę in curia affixus 414. d
clypei Agamēnonis inscriptio 3. b
clypei Gregorum Neptunum, Tio-
ianorum Mineram pictos ha-
beant 413. b
clypei militibus ab Imperatoribus
honori dabantur 43. b. D. d. d.
dicabantur ibid. c
clypeos qui mœbantur 413. c
clypeis inscribentur facta pol-
etra 413. b
Clupeia lapis quartana medetur
281. a
Cnid. m. massa nauis à Perianthro
cur in alto mari remorata 277. b
Cochlea Romanas delicias auxit
264. e
cocis v. l. Cotonis ex. m. p. u. 49. e
coccygium 181. f coccyx ibid.
coei 261. b
cœleste rerum omnium prompua-
rium 324. e
cœlestes spiritus 36. f
cœlestium bonorū affluentia 577. a
cœlibaris hasta quæ 49. c
cœlum 378. f 318. d 407. c
cœl. m. cur cœruleum 506. d
cœlum decim. m. 413. b
cœl. m. nisi sanctū profert 21. f
cœlum quo motu rotetur 24. e
cœlum verens pro capite 293. c
cœlum fecundum cur dixerit He-
siodus 570. d
cœlum vnde dictum 435. c
cœli tres regiones 581. a
cœli alieni impatiens 173. b
cœli fecunditas 325. a
cœli uilia Saturni falce recisa quid
287. a
cœlo alieno melior effectus 525. c
cœli aquei 507. a
cogitatio 78. d
cogitatio alta 181. b
cogitatio vel sensus imaginatio-
nem creat 136. f
cogitationes generat anima 299. c
cogita

Hieroglyphicorum.

cogitationum præcellis quomodo
obuiam itur 368. f
cohortes earumque insignia 142. e
coitus incepti iudiciū quod 359. b
collegium nullum sine præuicac-
tore 527. c
collyrides consperse 513. b. c
coloos 447. c
color niger Soli dedicatus 218. e. f
coloris nigri signum quod 202. d
coluber gaudet latebris 135. a
coluber terræ filius & indigena
145. a
colubrorū ingens vis in Sardinia
suburbanis locis quando visa
145. a
columba 201. c. & seq.
columba aëris symbolum 203. b
columba argentea cui aurū in dor-
so, quid 206. d. e
columba caret bile 205. a
columba cur ab Assyriis colebatur
203. b
colūba fasca Prophetis quid 202. e
columba munda & simplex 207. c
columba quæta 204. f
columbæ efus contra contagium
205. b
columbæ & vespertilionis discor-
dia 232. d
columbæ etymon 202. e
columbæ felix auspiciū fuere Ae-
neæ & Iulio Cæsari 204. f
columbæ natura actionesque my-
sticæ explicata, & quomodo ad
vñs transferenda 206. f
columbæ obsonium Regibus para-
batur grassante peste 205. b
columbæ oculos habere quid 206. f
columbæ cur parant Syri 203. c
columbarum alę gypso illitæ sum-
misq; rebus affixæ quid 204. e. f
columnæ, ac earum symbola 483. c
columnæ muliebres, virginales
486. e
columnæ Traiano & Hadriano e-
rectæ 484. d
columnarum significatio in sacris
486. d
in Columnis statua plerisque à Se-
naru decreta 484. d
columna hastilia 85. a 87. b
colus 470. e. f
colus & capilli in sacris quid 299. c
comestiones perniciose valetu-
dini 135. a
comethus Dianæ templū violauit
537. b
compotatio amicitia causa insti-
tuta 548. b
Conditorium 319. c
condonatio 511. a
concentus cur odori comparatus
364. f
concha Veneri dicata 263. a
conchylium 267. a
concordia 459. c 541. b per cadu-
ceum indicata 145. b per cordis
symbolū 314. c per cornices in-
dicata 191. a per mel & lac 244. d

per pauonem 221. a
concordia vnde dicta 458. f
concordia rei familiaris 227. b
concordia rerum 114. d
concordia symbolum 571. c
concordiæ discordiæq; effectus 17. e
concupiscentia 171. a
concupiscentiæ signum vmbilicus
326. d
concupiscentiæ vis 581. b
concupiscere quid 320. d
congiarium 422. d
congru & polypi certamen 256. e
congruere vocis etymon 163. c
congiugium 344. d 474. f
congiugij commoda 455. b
congiugij fidem non violant colum-
bæ 202. d
coniugis mores ferendi 272. f
coniugula myrtus cur dicta 587. c
coniunctio maritalis 409. c
conixa animalib. perniciose 559. c
confidentia igne examinata 318. d
confensus 333. a
confilium 395. c
confiliū per cordis symbolū 316. e
confilia occulta 567. b
confuetudo perniciose 238. e
consularis magistratus annuus 396. d
consulatus primi hieroglyphicum
353. c
consultatio 422. d
consultator bene stabilitas 297. b
consummatio 171. c
consummationis sacrificium 311. a
constantia 38. e 151. b
constantij Imp. pompa Romam in-
grediens 142. e
conternatio multitudinis 87. a
contatio 515. b
contemplatio 310. f
contemptibilis 519. c
contemptor diuum 306. e
contentio laudis 120. d
continentia 138. e 323. c
continentia in quibus rebus con-
sistat 389. a
continentiæ exemplū in tauro 22. d
continentiæ fructus 502. d
contrarietas 378. d 408. d
contumacia 233. b
contumax 239. a 311. a
contumeliosus 227. c
conuersio hyemalis quæ 259. a
conuiciorum contemptor 178. f
conuiuia lautiora piscibus olim e-
rant opi parè instructa Roma-
nis 288. e
cor 162. d 316. d cor, animæ re-
ceptaculū 316. f voluntatis fons
171. b consilium & rerum agen-
darum radicem continet 316. e
cor Dei in sacris quid 316. e
cor habet & iecur omne animal
quod sanguine præditum est
316. e. f
cor hominis anniculi duarum est
drachmarum 196. d
cor in senium vergens imminuitur
196. d. e

cor, per anularem digitur 343. c
per anuli hieroglyphicū 397. b. c
cor omnibus, qui sanguis 198. e. f
cor quibus dicatur exedi 196. e
cordis aperta simplicitas 56. e
cordis cum sanguine commercium
158. e
cordis figura cur bulla 316. d. e
cordis significata 316. d. & seq.
cordis symbolum 316. d
cora Hetruriæ promontoriū 300. d
corax primus Rhetoricam docuit
Syraculis post Hieronis obitum
218. e
corbes fragmentorum duodecim
doctrinam duodecim Apostolo-
rum significant 541. a
corculum 316. e
cordatus 310. d
corij vñs in militaribus tegumentis
388. d
corinna molico carmine superauit
Pindarum 398. e
corinthiæ ædes quibus Diis sa-
cræ 483. b
corinthiæ columnæ ibid. & 486. e
cornabulia 564. d
cornabulia Liguriis quæ 70. f
cornea pocula 443. b
cornea porta 574. d
cornelia Arnia viuam se vitæ in
arcam cum viro defuncto dam-
nauit 529. c
cornelius Museus Bitontinus præ-
sul 165. b
cornelius Tacitus mendaciæ argui-
tur 112. e
cornelij Castalij Feltræsis epigram-
ma festiuissimum 286. f
cornelij Nepotis sententia impro-
bata 160. e
cornicari 191. b
cornix 190. e duo tantum oua ex-
cludit ibidem
cornix aliquot hominū atates di-
citur viuere 192. d
cornix concordia symbolum 191. a
cornicis & noctuæ cœfus sanguis
coire non potest 190. d
cornicis sepulchro & columnæ ho-
nos habitus à Marthe rege 191. c
cornices ad Palladis arcem non ad-
uolabant Athenis 191. a. b
cornicum oculos effodientem pue-
rū damnauerit Areopagita 192. f
cornicum oculos configere, pro-
uerbium 192. e
cornu copiar 586. e
cornua 400. f
cornua antennarum 33. a
cornua cerui 67. a
cornua elephanti speciosa 17. b
cornua fluminibus attributa cur
26. d
cornua honoris & potentia signū.
67. a
cornua in libris quæ vocetur 325. e
cornua multa in numismatis, mul-
tiplicis comoditatis indicia sunt
542. e
cornua

Index

cornua poculorum vsu praebe-
runt 543.b
cornuum differentia in boue mare
& foemina 28.f
cornuti milites 143. e 144. d 237. c
corona vnde dicta 400. f 543. b
corona aurea quae 402. e
corona ciuica non temere data
497. a
corona vrbs 191. b
coronae Musarum ex pennis 199. a
coronae poetarum ex quibus con-
stabant 499. c
coronae Regiae quot radiis consta-
bant 67. b. c
coronae Regiae forma 400. f
coronis se ornarunt veteres con-
uiuia celebrantes ibid.
corpus 384. f
corpus animae receptaculum 540. e
corpus humanum quod perfectius
a pictoribus & statuariis habeat-
tur 381. c
corpus Lunare 280. f 571. b. c
corpus nullum sine nato 577. c
corpus vel immunditia 354. e
corpus vas appellatum 540. e
corporis forma 587. b
corpora nullis odoribus delibuta
auram suauolentem emiserunt
545. b
corpora per aetates & secula immi-
nuuntur 345. b. c
corpora nostra falicis hieroglyphi-
co significata 587. c
correctio 384. e 157. c
corrugare frontem 5. c
corruptor omnium 152. e. f
corticum mel parum suauis 242. e
cortionacenses milites qui 142. f
coruus 217. a animal inauspicatiss-
simum 218. f
coruus contumacia nota inuictus
168. f 218. d
coruus cur Apollini facer 218. e. f
coruus emissus à Noe quid 218. d
coruus lapideus Diodori rhetoris
sepulchro impositus à Metello
218. e
coruus lauro sibi medetur 205. b
coruus à Phaebo missus, vt aquam
aderret 217. c
coruus quo tempore pullos exclu-
dat 218. f
corui crocitrans frequentioris plu-
uiae indicium 219. a
corui lapillos in vasa fictilia con-
iicientis mira historia 219. a
corui ouo nihil efficacius ad intin-
gendum capillum 218. f
corui quibus malum augurium fue-
rint 217. c
corymbus vitibus vicinitate sua no-
cet 87. b
corythaliae Dianae quodnae sacrum
fecerint Lacedaemonij 48. d
cosmas Gerius 283. a
cosmas Medicis laus 15. c 22. d 292. d
Coturnix 228. e
coturnix Alcibiadis è sinu volans
229. a
cur Herculi sacrificabatur
229. b simulacris biberit, reliquam
aquam turbat 228. f 229. a cur im-
pura habeatur 228. f cur maligna
ibid. b cur veterum appetat 229. b
eius impietas aduersus Lunam
228. f. a cur ea vescebatur Aegy-
ptij 228. f cur à mensis summorum
à nonnullis medicis 221. b
Crabrones ex asini cerebro 34. e
crapula 9. c
crassus vxores tres absque luctu se-
peliuit 272. f
craticula 319. a
cratis Pergameni historia de aqua
178. f
creatio 565. c
creator mundi ibid.
crepusculum 438
crescendi vis à Luna est 433. c
cretam per cupressum significari
503. b
cribrum 365. b. c
cribrum cur sub sepia ponant Ae-
gyptij 363. c
crimen 322. d
crispi Passieni dictam de adulatio-
ne 61. a
crocodilus 267. d
crocodilus elinguis est ibid.
crocodilus ibidis admota penna
obtorpescit 162. f vbinam oua sua
ponat 268. f
crocodili adeps ad quid utilis
269. c
crocodili morsus incurabilis ibid.
crocodili oculi quales 288. f
crocodili ouum quale 270. e
crocodili robur in cauda 269. a
crocodili & scorpj genuinum odium
150. e
crocodili tergus corticosum, du-
rumque 268. f
crocodili visus in aquis hebes, in
terris acerimus 268. f
crocodilovbinam vescebantur 270. d
crocodili masculi facti ibidem
crocodilorum hostes cur delphini
254. f
crocuta 102. f
croesus Lampfacenis excidium in-
terminatur 504. f
cromyonia 77. a 82. d
crotonia: bonae valetudinis lau-
de insignes 138. d
crucis Dominicae signum minimè
fortuitum 491. b
crudelitas 414. e. f animaduersionis
seueritatisque indicium 415. c
crura femorae que concidua 45. a
cubica figura cur semper recta
381. b
cubitas geometricus 347. c
cubitus in mensura quis 347. c
cubitus regius quis ibidem
Cubus 393. c
cuculus 234. d timidissimus ibid.
cuculus boni augurij est auis 235. a
cuculus in Iunonis secepto 234. f
235. a
cuculum cur paruae aues fugiant
234. e. f
cucumeres infanti febricitanti ap-
positi vt curam contingant, fer-
uorem omnem in se recipiunt 113. a
cucupha 158. f & seq.
cucubita quid praefagiat 54. d
culex 245. a
culices ex coctis generantur 246. c
culicum sauitia in Leonis 6. e
cultus canis 51. b
cumis in antris responsa dari solita
384. f
cuneus 476. e 120. f
cuniculus 120. f
cunila bubula 70. f 560. d contra
serpentes valet ibid. e
cunilam & pulicariam herbam re-
formidat polypos 258. e
cupiditas late profusa 384. e
cupiditates & affectus terrae filij
568. f
cupressus arbor funesta 563. a. c
cupressus à carie & venustate im-
munis 504. e
cupressus in tutela Ditis 504. d
cupressus mortis indicium ibid.
curae variae 526. f
curatij iuniores 14. b
curis 409. b curuca 233. c
currus 423. b
currus in sacris 325. b
curru nuptiali quot, & qui vehe-
bantur 424. e
curulis sella 424. b
curuanguia animalia non alenda
4. f
custodia 96. d 163. b 225. a 296. e
437. c
custodiz symbolum 492. e. f
custos 305. c 120. e
cyamon 547. c
Cybele 535. b
cybele, quae & Tellus, cur mater ho-
minum dicatur 424. e cur capite
turtita ibid.
cybeles currus ibid. cur eum tra-
hant leones 13. b
cybeles symbolum pinus 504. f
cybira 203. c
cychei templum in Salamine 141. b
cyclopes monoculi cur 308. d
cygnus 211. b & seq.
cygnus morti proximus dulcius
canit 347. a. b
cygni cur Phaebo sacri 211. c
cygni dedicantur nautis 213. c
cygni suauis canit Fauonio flante
213. a
cygni symbolo poetae nuncupan-
tur 211. c
cylabre heroi Phaselitae offerebant
salamenta 284. d
cyllentius cur vocatus Mercurius
347. c
cyloem cur trucidarint Athenien-
ses. 6. e
Cynica familia vnde 44. e
cynici 248. f molesti & impudentes
249. a

Cynoce

Hieroglyphicorum.

cynocephalus describitur 53. a &
seq.
cynocephalus cur in fontium api-
cibus statuebatur 54. d Mercurio
sacer 54. f
cynocephalus pati consensu cum
Luna afficitur 53. b
cynocephalus pisce non vescitur
55. c
cynocephalorum lacte viuebant Nu-
midae 53. a
cynomya 243. f
cynopolitarum Deus quis 290. f
cyonia: Deae cur sacra fiebant 51. c
cyparissa Celcarum regis filia 504. d
cyparisso vnde nomen ibid.
D. Cypriani laus 203. a locus 203. a
cyprus Veneti sacra 202. f
cyrenesium pietas in Saturnum 52. d
cyrnij populi cur longaeui 242. e
cyrillus aduersum Iulianum Apo-
staram scripsit 305. c
cyrilli locus emendatus 378. f
cyrus à cane nutritus cur 50. b
cyrus mulus est dictus 113. c
cyrus & Ochus idem apud Terru-
lianum 112. e
cyri somnium de solis contactu 432. d
cythera 459. b
cythera vnde dicta 459. b
cytheriacum pectinem cur dixit
Naso 404. f
D
D Littera cur usurpata pro quin-
gentis 261. c
Dardali nepos cur Athenis ab arce
praecipuus datus 228. d Idem in per-
dicem mutatus, quid ibid.
dardali status cur vincula iniecta
473. a
Dæmon malus 180. d
dæmon praeses nascentibus 144. f
dæmones aquei lasciuiae praefecti
291. a
dæmones improbi 290. e
dæmones leonina fronte visi 13. c
dæmones per ranas 276. d
dæmonum genera sex infra Luna-
rem globam 384. c. f
dæmonum varia nomina 384. f
dæmoniaci natura 384. e
Dactyli 588. e
Dagon Palaestinarum idolum col-
lapsum 335. a
damageti statua qualis 381. c. 382. d
damia simulacrum cur ex olea 512. e
damnatio 408. f
damnus & vtilitas 285. a
dan serpens à Moysè factus 138. e
danaus cur aedem Apollini Lycio
vouerit 100. f 101. a
daniel Ranerius 304. e 357. b
daphne puella à Spartanis nomine
Paspheae culta 492. e. f
daphnis cur dicta 492. e
dardanus in Samothraciam nauigauit
410. e
dardano nupsit Pallantis filia ibid.
dardanorum pecunia, & Dardaniae
nomen 22. c
darii vagina ornatu Graecanico
quid 416. f
darii palla quae, qualisve 199. b
Dasypus an idem cum lepore
124. e 120. f
dasypus & lepus vterque hirtipes
dicitur 120. e
Debiliora à validioribus absumun-
tur 179. c
decempeda 348. e. f decempedator
ibidem.
deceptio 446. d
decemur quibus notis indicabatur
357. a
decus cur aurea corona donatus
402. e
declinator infaniae 16. f
decussatio 96. e. f
deditio 413. a
deditij qui 386. f
defensio 413. a
defensores milites qui 143. c
Dei triplex potestas 581. a
Delectatio 137. a 520. d. e
deliciarum torrens Pfalmographo
quis 372. f
deliciosus 347. c
delicta humana 387. a
delicti poena 570. e
deliberatiuum genus orationis 14. d
delyrij piaculum 83. c
delio naratore indigere 57. c
delphinus 252. e
delphinus amoris simulacrum 42. f
anchora circumuolutus quid 443. a
254. f cur Baccho adpingeba-
tur 253. a à Cupidine alato fra-
natus 254. f futurae tempestatis
indicium 253. b omnium anima-
lium velocissimus 254. d piscium
rex 177. b veneratione profeca-
tus à veteribus 253. a
delphini beneficio seruati Arion,
Palamon, Phalantus, Taras, Te-
lemachus & alij 253. a. b
delphini imagine colebatur Neptu-
nus Sunij 253. b
delphinum pingit in syluis, prouer-
bium 255. b
delphinum natedoces, prouerb. 254. d
delphini cur crocodilorum hostes
254. f humani generis amatores
196. a quibus diis dicati 253. b
delphis aquila: duae ex auro, quid
182. f
delton vocata Aegyptus 161. c
demadis dictum ad Philippum quod
65. a
demetrii vana insolentia 428. d
demetrii Triclinij opinio expensa
171. b
democratia 163. b
democritus quid per atomos indi-
care voluerit 128. f 129. a quod
consilium fratri datum 68. f
democriti responsum ad longiorem
vitam assequendam quale 242. e
demolitio 468. f
demonactis festiuum responsum de
fumi minis 456. f

demostriatiuum genus orationis 14. d
demosthenes notatus 27. c
demosthenes quoniam obiecit Phi-
locrati 288. e. f
demosthenis enthememata lucer-
nam olebant 451. c
demosthenis in nocturnae cultus excla-
matio 188. d. e
demosthenis locus 188. f
dena 356. f
denario numero finiuit omnia Ro-
mulus quae instituit 381. e
dentes in infantibus quando pri-
mo pullulant 479. c
dentes suos aliquando excutiunt
elephanti 17. c
dentium diuisio ex Aristandri sen-
tentia 314. e
deosculatio Hebraeis quid 332. f
deopontani senes qui appellati 157. c
depopulatio 70. f
decreto & Atargate p. 290. f
desidere 423. a
designatio & scopus 169. c
desolatio 445. c
despicarus 49. c
detrimentum per anserem 225. c
detrimentum per dentium symbo-
lum 314. f
dencalionis enatio qualis 164. d
Deus Opt. Max. 430. d
deus à quibus circundetur 368. d
deus in humano corpore 72. e
deus per accipitrem indicatus 193. c
per ciconiam 160. e per circumum
377. a per crocodili symbolum
267. c per oculi symbolum 305. c
per septenarium numerum 356. d
per spitham appellationem 634. b
deus non delectatur nisi in albis
vestibus 389. b
deus pater 302. b
dei aduersus 284. c cognitio cur pau-
cissimis innotuit 269. b dextera
quid 338. f sapientia 481. a vis 334. e
de Deo cognitionem ex operibus
perpendimus 269. b
à Deo & sacris alienus 105. b
de Deo disputare non est omnium
312. e disputandum sobrie 331. c
deorum capita 555. b coronae ex va-
riis herbis ac plantis 400. d cul-
tum instituit Mercurius 313. a ro-
tae cur octo radiis cohaerent 380. d
simulachra cur ex cupresso fieri
solita 504. e
dextera manus in sacris quid 333. b
dexterae manus symbola 303. a. b
dexterae & sinistrae mundi partes
quae 24. c
Diabolus 89. c
diadema 397. c 398. d
diadumeno ambulanti in agro pi-
leum abstulit aquila 176. d
diagon Rhodij statua 382. d
dialectica 336. d 367. b 368. f 539. a
dialectica Lunae aequiparata à Cli-
tomacho 434. e
dialectica per araneam 251. b
dialectica qui indicata 245. c
B b b

Index

dialectica quae nihil ad res facit inanis est 543.c
 dialecticae sectatores quibusnam similes dixit Ariston 261.c
 dialecticam polypi similem cur dixerit Carneades 256.d
 diana 30.e 431.c
 diana Lucina per mulum 279.c
 diana regina caelestium proportionum & intelligentiarum 572.e
 diana strangulata 472.d
 diana *ταυροπόδος & ταυροπόδος* 30.f
 diana vel Hecate triceps 48.d
 diana: aedes sacrae quae 483.b
 diana: aedem quomodo construentam putarint veteres 486.d
 diana: aedem sacravit in Auentino Seruius Tullus 64.d
 diana: Corythaliae quod sacrum fecerint Lacedaemonij 90.d
 diana: simulachrum alatum 11.b
 diana: simulachrum apud Lacedaemonios 37.d
 diana: mammosum 230.e
 diana: Solutio: templum 393.a
 diana: Triclaris sacrum 537.b
 diana: vel Hecates simulachrum 299.f
 quis primus triceps excogitauerit ibidem
 diana: vorum factum ab Atheniensibus & quod 90.d
 dianam gaudere telis & capreis ac fugacibus ceruis, quid 65.b
 diaulus 349.b
 dicacitas 238.d
 dicacitatis castigatio 249.c
 dictatori cur necesse equitare 42.d
 dictyma, Pallas vocatur Nicandro 494.f
 dido 579.b
 didrachma 174.d.e
 dies atri festiue 123.a
 dies per pauonis symbolum 220.f
 diespiter 455.c
 difficultas 41.f
 difficilis atque morosus 286.d
 digitus 340.e 345.c 351.a.b.c
 digitus anularis 343.c
 cur odoribus illinebatur ab Aegyptiis ibid.
 digitus auricularis 344.e.f
 digitus Dei 340.f
 digitus medius 343.b
 digitus mensurarum omnium minima 345.b
 digito vno capite scalpere 341.a
 digiti & numeri 351.b & seq.
 digitorum diuisio ibidem
 dignitas sacrosancta 67.b
 dii 410.d
 dii laecos habent pedes, prouerb. 472.f
 dii lares 45.c
 dii manes 296.f
 dii marini cur caeteris fecundiores a poetis ponantur 287.b.c
 dii omnes 482.c
 dii Penates 410.e.f
 540.d
 dii praesides homini natiuenti quatuor 199.b
 dii secundum Lacedaemonios quomodo innocandi 328.e.f
 dii Turelates 411.a
 diis templa rotunda cur dedicarint veteres 482.f

diluuium 373.c
 dimensio 345.b
 lingua 312.d
 Diocletiano dari oraculum quod 2.f
 Diocletiani milites Iouiniani vocati 183.b
 diodorus rhetor quo honore iam defunctus à Merello discipulo affectus sit 208.e
 diodorus Siculus in hieroglyphicis indagandis non incuriosus fuit 295.c
 diogenes cur barbatus se gestare dixerit 231.f
 cur vocatus canis 49.b
 cur carpebat Musicos 458.d
 diogenes quid responderit Alexandro mittenti osum plenam sportulam 49.b
 diogenis anceps interrogatio 40.e
 diogenis Cynici dictum 562.d
 diogenis dictum de adulate & obrectatore 61.b
 diogenis dictum in adolescentem luxu delictisq; corruptum 498.e
 Aliud eiusdem de puero impudico ibidem
 digenis dictum apud Xeniam seruiens 1.b.e
 diogenis iocus in athletas 76.f
 diogenis opinio de sapore 314.d
 diogenis falsum dictum 12.d
 quid ei obiectum ab Aristippo 42.d
 quid ei responderit Antisthenes 246.e
 diomedes cur templum excitauit Hippolyto 392.e
 diomedis filia 40.d
 dionysius 575.c
 dionysius Aegyptiis Osiris dicitur 498.f
 dionysius cur ad mare fugisse fingitur 257.a
 dionysij Halicarnassei locus 170.e.f
 dionysium cur taurina specie finguntur antiqui 23.a
 diophanes 242.c
 diophanes Lacedaemonius 86.d.e
 dioscorides Astrologus 194.f
 dioscoridis versio castigatur 557.a
 diphas 152.f & seq.
 diphas quid vocat Apollonius poeta 153.c
 discessio subita 258.e
 distinctus 320.f 392.f
 distincti milites 409.c
 disciplina bona 458.e
 disciplina tota aquiscoparata 37.d
 disciplina vera 146.e
 disciplina diuina 230.f 231.a 366.e
 disciplinae exoticae 243.a
 disciplina humanae 366.d
 disciplina per Mercurium 312.f
 disciplinarum ordinem primus excogitauit Salomon 368.d.e
 discipulorum pedes loti in caena Domini quid 338.d.e
 Discordia 94.f 453.b
 discordia militaris 217.c
 discordiis ciuium locupletatus 273.c
 Diserta proles 31.c
 Disimulatio ingenij 103.b

disimulatio turpitudinis 126.f
 dissolutio 476.d
 distinctio 78.d
 Dirhyrambum vincens bouem affectu quebatur 31.b
 Ditis pectora adamantina cur 402.f
 diti & Saturno sacrificarunt decumatos homines Pelasgi 449.b
 diues auarus 337.b
 diuitum variae auocationes 116.f
 diuina maiestas 425.a
 diuina prouidentia 171.b
 diuina in occulto 57.a
 diuinorum ab humanis separatio 286.d
 diuinitas per capitis symbolum 293.b.c
 diuinitatis indicium cur triangulum aquilaterum 383.c
 diuinites, Gallicana legio 200.d
 diuinitas an sapientia prius optanda 363.c
 diuinitas elatum faciunt 220.e
 diuinitas fortunae appellata 542.e
 diuinitas vicissitudinariae 220.e.f
 diuinitatum flagellator 221.c
 diuinitatum turpitudine 220.e
 diuinitas per spinas intelligi in Sacris literis 530.f 531.a
 diuus 421.c
 diurnitas 497.c
 D.M. litera quid 296.e.f
 Döchme 347.a
 docilitas 311.c
 docilitas & obsequij memorabile exemplum in cane 49.a.b
 doctor virtutis 91.c
 doctoris manus 223.b
 doctores & prophetae ibid. & 450.d
 doctrina 422.e
 doctrina caelestis 369.c
 doctrinae firmitas 551.b
 doctrina imperiove praestates 294.f
 dodonae oraculum 449.b
 quomodo interpretatus sit Hercules ibid.
 doli fallaciae que 150.e
 doli occulti 474.d
 dolichas 349.b
 doliola facellum Romae 539.c
 doliola duo, quid indicabant 270.d
 dolioli quid in Platonis Gorgia 539.c
 & dolum perforat quid 540.d
 domestica animalia duo nunquam mansuescentia sunt, hirundo & musca 248.e
 dominator 4.f
 dominium 141.b 293.c
 dominium aequum 309.c
 dominicus Michael Venetus 27.b
 domitia Augusta quae 221.b
 domitian. muscas perfodiebat 17.b
 domitianus cur Medusa caput propectore gestare solitus 296.d
 domitiani instabilitas in Domitia vxorem 221.a
 domitiani nocturna visio de aureo gibbo quid 206.e
 domitiani mors per Solis signa congnita 161.c
 domitiani sigillum 154.e
 domus regia cur in medio imperij totius

Hieroglyphicorum.

totius sita debeat esse 139.b
 dotes vertuntur in 150.d
 doricæ edes quibus Diis sacrae 483.b
 dorica columna 489.b 486.d
 dorium 303.c
 Drachma 173.c 174.d
 drachma argenti 12.d
 drachmae duae siue cor 173.c
 draco ab Aesculapio educatus 147.b.c
 conspectus, felix prodigium 141.b.c
 cur Palladi dicitur 140.f
 draco Hesperidum, hortorumque custos 129.a.b
 draco quinque iugerum magnitudine 149.c
 draco Tauri pater 31.b
 draconis etymon 138.e 140.f
 draconis multa *δρακόνιστος* 27.d
 draconis visus acutissimus 188.d
 dracones inter serpentes qui 140.d
 draconum inuolucrum in caduceo 144.f
 draconibus. vecta Ceres, quid 150.d
 draconarij 142.c
 Dromoclidis auara improbitas 293.a
 Drusi à continetia comedatio 22.f
 Dualis numerus cur immunditiam significet 354.c
 ducenta ibid.
 dulcedinis symbolum 518.f
 dulcium appetitus 241.c
 duo millia 363.b
 durandum 466.f
 duritas & firmitas osium leonis 5.c
 durities emollita 510.e
 Dyris 447.c

E
 Ebraietatis remedium 462.e
 ebrietas quomodo vitanda 235.c
 ebrietates detestanda 135.a
 ebriositas in panthera 103.c.d
 ebriositatis remedium 562.d.e
 Ecclesiae vnitatis symbolum 527.c
 echeneis vnde dicta 276.e
 echidua Hesiodo quid 14.d
 echidua cur dicta Nympha 129.a.b
 echinus marinus 266.e
 echinus terrestris 74.f 75.a.b
 echini erymon 266.e
 echini terrestris duo genera 75.c
 echinus vnum nouit magnum 74.f
 Edomitum à virtute vitium 155.a
 educatio vniuersusque vitam instituit 157.b
 Effeminatio 118.f
 Encanare 237.c
 encobornata 391.b
 encyclopaedia 231.a
 endymion 572.e
 enephe Aegyptiorum deus 561.c
 enhippi scutum 411.b
 ennenium nemus 325.b
 Epaminondas 141.a
 epaminondas cur socium muneris cooptauit Pelopides 298.d
 epandytis 388.e
 ephemerus 248.f
 epigramma ab oraculo in Nicocreon-

bram Luna 18.e
 elephanti caepetes aliis dociliores, montani prauis & infidiosis, paludosa columbae & leues 18.d
 elephanti cur turbidam aquam bibant 17.b
 elephanti Luna noua flumine se purificant: sermonem patrium intelligunt 18.e
 elephanti cum serpentibus certamen aspidum 15.b.c
 elephanti paruis longissimus 17.c
 elephanto cor duplex inest, secundum Mauros 19.b
 elephanto nulla belluarum prudentior 19.c
 elephanti mirabilis historia 18.d
 elephantorum genera tria 18.e
 elephatum natu maximus gregem ducit 15.b
 elephantum cur Lucam bouem vocantur 17.c
 eleus ager equorum generositate consecratus 114.e
 elicius Iupiter vnde 428.e
 elisaeus pueros paruulos ei illudentes deuouit 107.a
 elisaei visio quae 36.e
 elisenses mulieres cum Baccho preces funderet, quid petebant 23.a
 eloquentia 567.c 586.f
 eloquentia grata per apes 241.a
 eloquentia per caduceum expressa 146.d.e
 per manu dilatam 336.d
 per psittacum 214.e
 eloquentia necessaria calliditas & prudentia 146.d
 eloquentiae symbolum per Sirenas 193.b
 eloquentia vis 312.d 429.a
 per Herculeum expressa 312.e
 elops piscis 278.d
 elorus cicures pisces producebat 288.e
 elpenoris tumulus 491.b
 elusus suis artibus 238.f
 elurio 556.f
 Emanfor per coruum 217.c
 emerepes Phrynidis musico cur duas chordas à lyra bipenni exciderit 460.e
 empedoclis carmen de seipso 172.e
 empedoclis de anima scititia 492.d
 empedoclis opinio de corde expeditur 196.d
 de mundi partibus dexteris aut sinistris 24.d
 emuncta naris quis dicatur 310.e
 Encanare 237.c
 encobornata 391.b
 encyclopaedia 231.a
 endymion 572.e
 enephe Aegyptiorum deus 561.c
 enhippi scutum 411.b
 ennenium nemus 325.b
 Epaminondas 141.a
 epaminondas cur socium muneris cooptauit Pelopides 298.d
 epandytis 388.e
 ephemerus 248.f
 epigramma ab oraculo in Nicocreon-

tis regis gratia enunciatum 294.d
 epigrammatum locus 514.f
 ephod 403.b
 epidauros 580.a
 epies Aegyptius 132.c
 epimetheus 569.b
 epopaeus Palladi templum crexit 511.b.c
 Equae vento grauidae 40.e.f
 equarum siluestrii copia in Syria 40.f
 E Q. victoria 37.c
 equitare habetur magnificum 42.d
 equus cur leone ad bellum aptior 34.d
 equus cur profanus Aegyptiis 41.c
 equus fluuiialis 270.f
 equus Marti immolabatur 43.b
 equus multifariam in numis diuersis conspicitur 37.b
 equus Platonis 39.b
 equus Soli & ventis mactatus à Lacedaemoniis 43.b
 equus viuus dicitur Ioui, à Salentinis in ignem coniectus 43.c
 equi apud Sardos colubros quo tempore denorantur 145.a
 equi caractere inusta frons Athenensium captiuorum apud Sira- cusas 37.c
 equi & equitatus Domini, quid Abacho vocati 36.e
 equi fabrefacti à Dionysio Argiuo quales 41.a
 equi fluuiales impietate notati 134.d
 equi sacri quibus Diis 43.a.b
 equi significatio in diuinis literis 36.e 38.e
 equi soluti & pascentes, quid 37.a
 equi Thessalici 30.f
 equorum affectus in dominos 36.f
 equorum zelotypia 40.f
 equis albis quo tempore vehuntur Romae praefules 42.d
 equis cur comparantur Diomedis filia 40.d
 equis & velis, prouerb. 34.f
 equis quando caeperint Romani esse superiores 32.d
 equinis à pedibus sede procul, prouerb. 38.e
 Erasmus Roterod. fallitur 358.f & 360.a
 erasmi Roterodami laus 22.e
 erasmi Rot. mordacitas de esu piscium 289.a.b
 ercynae simulachra 150.d
 eremita 111.b
 eremita per deserta Thebaidos & montem Sinam 545.b
 etrienses à Xerxis militibus euer- sione abductioni 445.c
 erichonius cur inuidia indicat 155.a
 erinacius 75.b.c
 erotes malo nauis affixus 228.c
 eruca ab oleribus quomodo ar- ceantur 548.f
 eruditus impurus 179.c
 eruditus quis verè censendus 426.f
 Erycinæ Veneris templum 452.f
 Erithacus 239.a

Index

<i>E</i> stiam sustulit Manasses 199. b	faber lignarius 280. f	cum eiusdem 518. d
<i>E</i> sth Hebrais quid 173. a	fabrica praefecti, quinam milites 143. a. b	feracitatis praecognitio 235. b
Eth Aegyptiis quid 196. f	fabilia instrumenta in squatina capite 280. f	Ferdinandi I. Neapolitani regis numus 311
Ethica philosophia 368. f	fabula oraculi Iouis Ammonis 4. d	feritas 498. d
Euboici opisthocomae 300. s	facelitis dea 290. e	fermentum 501. b. c
euchemus Arcas 2. c	faces 412. d Cupidini dicatae ibid. e	ferocia belli fracta 408. d
euentus inexpectati 114. f	facienda nesciri tutissimum in expeditionibus 32. d	ferocia emollita 104. e
euentriculatio quomodo fiebat 445. c	falconarij milites 144. d	ferocitas 95. a enitanda 32. f. in timide ditatem versa 66. f
euiratio 322. f	fasium cur ex speculo significatum 405. a	ferocitas per ceruicem 303. b
Eumolpus Atheniensis profigavit 145. a	falx 417. a Saturno cur tributa 536. f	ferocitate posita assumpta mansuetudo 12. c
eunomi citharedi statua 250. e	fama 35. b. c 408. f	ferox à mansuetudo superatus 236. d
euphranor 484. e	fama longa latetq; propagata 427. b	ferre in oculis 309. a
europa 176. c à Iouerapra ibid. f	fama longè latetq; propagata 427. b	ferula 534. f cur baccho dicata ibid.
euphratis symbolum & etymon 197. c	fames 39. c. 264. d famis vocabulū ibidem	Fescenina locutio 392. d
eurysthenis musa 463. b	fama moties significatur per aquilam 180. d	festinantia 281. b
euterpe 463. b	familia prodiga 112. d	festi opinio de mundi partibus 24. c
euthymonis sententia de Nili exundatione 447. c	familiae amplitudo 310. f	festi Poëcij locus emaculatus 289. c 339. c
Exanimatus minima de causa 281. c	familiaris rei accumulator 255. c	Fiber, & eius etymon 122. e
exanguis de nequitia redditus 236. f	familiaris rei concordia 227. e	fibri cur in venatione sibi testes auellant ibid. f
excacare oculos populi quid 238. f	familiarum imagines & picturae quando inuenta 139. a 183. a	fibri partes posteriores cur picium loco à multus habitae 12. a
exandescencia causa 5. b	farina Hebrais quid 364. e. f	fibulare 394. e. f
excellens 494. f	farre victitantur pop. Rom. diu. 26. e	ficulus pro imbecillo & comendando 519. c
excessus 358. e	fascia ad diadema pertinet 398. d	fiscus alimoniae symbolum 521. a
excubiae 223. b	fascia candida Regum insignia 398. d	ficus Carthaginis & Romani Imperij ruinae cauis 1520. f
excubiae disponunt grues 163. b	fascia molem Aeliam Romae amansuetudo 29. a	ficus dulcedinis hieroglyphicum 528. c
exultatores 144. e	fatum 394. d 416. e. f. 437. a 465. b 470. e. f. vnde dictum 366. b. c	ficus & oliua quae late sunt ab alieno solo plantandae 348. f
exharcedator filiorum coruus 217. a	fati definitio ex Chryippo 437. a. b	ficus quandoque ominosa 519. b
exofcultationes cur apud Romanos fanciatae 203. a	fati potestas 429. c	fici materia fabricis minimè idonea 519. c sub ficu requisierere, quid 519. a
exosillare catulos suos leo cur pingatur 5. c	fatiuitas 519. c	fides 46. f 306. f
expectationem frustratus 215. b	farnutatis symbolum 554. d	fides cana cur Maroni 333. b. c
expergefactio 553. b	farsus & insullus 561. c	fides lubrica 391. b. c
expiriatio peccatorum 587. b	farsus per cephalum 216. d	fides per manū dexteram 333. b. c
explicatio sacrificium 311. a	faunus 563. a	fides vel hosti seruanda 333. c 334. d
exploratio 405. a 437. b	faunus anguis 136. d	fidei creditum 396. c
externae aues ex Hispania missae in Italiam 228. d	faunus & Picus quo pacto in rete implicati à Numa Pompilio 428. d	fidem honos sustinet 573. b
extincta libido 324. e	fauor 260. c eius contrarium 573. a	fidem in manibus cur celebant Arabes. 133. b
exundare 184. d	fauoris signum oculus 306. e	fidelitatis rara quaedam exemplum cane 46. f
Ezelino portetum oblatum à pica 215. a	Faustina vasa sibi in somnis serpentes parere, quid indicat 149. c	fideliū simplicitas per asellum exprimitur 109. b
F	faustina cur aquila virorum more in consecratione data 221. b	filius per vulpāferē indicatus 187. c
<i>F</i> geminum vt in antiquorum monumentis intelligatur 492. f	D. Faustinae Prae simulachrum 421. c	filiij alieni pro suis educati 323. d
fabae Aegyptiis instar numinis 547. a	faunus & mel in sacris quid 243. c	filiij conspirantes in matrem 134. d
fabae funesta habita 547. b	Febbris lethalis à Sole 74. d	filiij in patrem iuste vindictae historia 114. c
fabae esus prodigiosa somnia parit 258. d	Febbris medela 59. a	filix cur Pteris vocetur à Gracis 556. d
fabae in iudiciis cur olim esitate 547. c à Fabis abstinendū 547. c 548. d	Febbris quid, & vnde dicta 6. d	filix serpentes fugat ibid.
fabis suffragia ferri 549. a	Febre torquentur leones 88. f	filix Struthiocamedii pennis affimilata ibid.
fabariae calendae 548. d	Febre torquentur leones 88. f	filicis & arundinis inter se inimicitiae 556. d
fabius Caluus Rutenus 323. a	Febre torquentur leones 88. f	finis in diuinis literis quid 326. f
fabius Maximus cur Quiculae cognomen adeptus 91. b	Felis 581. e	finis 382. f
fabij contatoris virtutes 42. e	felicitas 93. a 145. c 321. c 441. b 511. a 516. e. f	finis per pedem indicatus 318. d per vmbilicum 325. b
fabio Max. primū concessus equus 42. d Q. Fabius Eburnus Iouis pullus 226. f	felicitas animorum futura 206. d	firmitas 472. d. e. 486. d
fabius Virgil. Spoletinus 37. a 76. d	felicitas vnde oritur 543. a	
fabio Valenti augurium ab aquila oblatum 170. f Vitellio contra Othonem ibid.	felices seniores milites 117. a	
fabella de leone, viso, & cane 8. e	foles cur Luna comparati 468. d	

Hieroglyphicorum.

firmitas amoris 258. f	figuris ornati 8. e	fugacitas 62. c
firmus Aegypti tyrannus adipe crocodili cur se perit 269. b	forma 376. d	fugientia sequi sine spe 273. c
flamma vngula 78. e	formica 68. f & seq.	fulgentij locus 466. f. 467. a
fistula 460. f	formica Soli cur immobiliter in lithmo 68. f	fulgura in sacris literis quid 429. a
Flagellum 331. c. 469. a. b	formica & vesperilionis discordia 232. e	fulgonis officium quod 337. b
flamen a sidus Ioui institutus à Numa Pompilio 421. b	formicae quomodo fugentur 360. e	fulmen 427. a. b
flamines vnde dicti 386. f	formicarum esu; morbi opem sibi comparat vna 71. b	fulmē, Iouis supremi gestamē 427. b
flaminio. Consuli ostentum quodnam acciderit Aretij 42. e	formicas candicantes habet Paphnurius insula 70. e	fulmen lauri folia non icit 492. f
flaminicis sacerdotibus quales fiebant calcei 546. f	in formicas qui post obitu abeant 69. a. b. c	fulminis natura 427. a
flamma prosperi euentus signū 451. b	formicaria bona 69. c	fulmine nil celerius 427. a
flammeum 389. b	formidator inanum 99. a	fulminum elicendorum rationem inuenit Numa Pompilius 428. d
flameo cooperta noua nupta ducebatur ad maritum 389. a	formido 61. f	fulminum significationes & naturam descripsit Pierius 428. f
flamis vermibus quis Apuleio 151. c	formido sublata 63. c	fumus 456. e
flectere genua quid 15. b	formidosus & imbellis 322. d	fundamentum 335. b
flos futuri boni praenuntius 501. c	formidolosa sunt animalia, quae frigidiora 63. b	T. Fundilius Gemilius cur inter cetera oleum legauerit 513. b
flos iuuentutis hieroglyphicū ibid.	fortis 116. e	fungi hieroglyphicum 523. c
florentia semper leones aluit 14. f	fortitudo 34. c	fungū vna nocte nasci proterbi. ibi. 469. c
florentia situs amoenus 533. b	fortitudo per Tigridem amnem 197. c	funibus metiebantur terram Aegyptij 369. c
florentini scriptoris de re rustica laus 88. f	fortitudinis simulachrum 2. f	funiculi mensura 350. d
florus Marelius 43. c	fortuna 444. f 378. f hiatus simula-chrum 379. a	funus 170. f 505. c 547. b
florum significatio 32. e	fortuna secunda 581. c	furacitas 330. d
florus auis 236. d	fortuna amatoria 543. a	fur & fallax 571. a
fluctuare 373. c	fortuna Redux 445. a	fores & fuci qui 246. d
fluctus exundantes in sacris quid significant 373. c 374. d	fortuna aduersa domitor 102. e	furiis agitandū quem dicant Astro-nomi 29. f
flumen & flumina 372. d. e	fortuna idolum Aegirae 543. a	furor familiaris leoni 5. c
flumina cum sole cur dicantur genitris humanum enutrire 431. c	fortuna simulaechrum 37. c	furor implacabilis 133. a indomitus 5. a
fluminibus celsitate offerrebant Graeci. 508. f	fortuna speciosa inconstantia 67. a	furor per crocodilum 269. c
fluuialis equus cur disidij symbolum 285. b	fortunae ab exiliū in altrā euecti 231. b	furor poëticus 500. e
fluuij 25. c 507. c	fortunarum contemptus 260. d	fuscus 470. f
fluuij cornigeri cur appellati 25. c	fosse 374. d	futuri seculi beatitudo 241. e
fluuiorum fontiumque simulachra cum vrnis figurantur 447. b	fraxinea ferocitas 36. d	futuri opus, vel quid agendū 177. a
foecunditas 93. c 119. c 222. d 550. c	fraxinum 499. b	Fy. 79. b
foecunditas vera 543. c	fraxinum Corinthi inuentum à Pallade 36. e	G abriel 425. c 426. d
foedus 333. a	fraxinum per anchorā indicatū 444. d	Gabrielis vox & vis in Deo quid 331. a
foedera quibus modis firmabantur apud veteres 478. e	fraxinus per anchorā indicatū 444. d	Gaon amnis 197. c. 321. a
foederum firmitas ibid.	fraxinitatis indicium arundo 549. b	Galba quid instituerit Nerone mortuo 416. e
foemina boum grauiorem mare vocem habet 25. a	fraxinea 415. f	galba quale occupandi imperij praesagium ostensum sit 301. c
foeminae & pauonis naturae contentio 211. b	fraxineus Bandinus 86. f	galca 417. c
foemina vocabulum in sacrificiis quid 322. e quid ea deceat 261. b	fraxineus Robertelli laus 340. d	galeni & Aristotelis diuersa sententia de testibus 321. e
foeminae loquaciores turture vocatae Theocrito 208. d	fraxinus elephas in Italiam ex Idumea transiit 19. b	gallienus ambitiosus & impurius 65. c
foeminae maribus morigerae quo eloquio honestabantur 196. d	fraxinus quid 211. b	gallieni Imper. carmen 202. f
foeminarum consecratio 221. b	fraxinitas quid 261. b	gallina 211. c. 222. d. & seq.
foeminarum interitus 301. a	fraxinitas loquaciores turture vocatae Theocrito 208. d	gallina auri venenū 221. c cur Aesculapio dicata 221. c quid Theologis ibid.
foeminae Romanis capitale erat vinum gustare 203. a	fraxinitas maribus morigerae quo eloquio honestabantur 196. d	gallinae per quietē visae quid 222. d
foeni manipulos pro vexillis habuit Romulus 391. e	fraxinitas consecratio 221. b	gallinae quomodo a sele tutae 222. d. e
foenum habet in cornu 31. a	fraxinitas interitus 301. a	gallinago 225. a
Folia quid in diuinis literis significent 520. f	fraxinitas Romanis capitale erat vinum gustare 203. a	gallonij gula notata 160. d
fontes 371. c	fraxinitas morigerae quo eloquio honestabantur 196. d	gallus vigilantiae signum 570. f
fontes & aqueductus cur leonibus fuga per dorsum symbolum 303. c	fraxinitas per orem exprimitur 28. f	gallus gallinaceus 222. e Apollini dicatus 225. a Luna dicatus ibid.

Index

quid 222.f
 gallū nutrire quid Pythagoræ 222.f
 immolabant Lacedemonij parta
 victoria. 224.e quando sacrificaban-
 t Spartiæ 32.f cur pethor-
 xescat leo 9.b. pro vinearum in-
 columitate macabant Metho-
 nenfes 224.f
 gallum se debere Aesculapio cur
 dixerit Socrates 223.a
 gallo insignitus clypeus Idomenei
 223. b in Gallo mira vis 224.f
 gallinaceus pullus exclusus in ma-
 nu Liviæ quid 222.f
 gallinæci pugnacissimi in Rhodo
 insula 224.d
 galli allio incitatur ad pugna 223.c
 in Perfide primū orti 223.c
 gallorū exemplo pugnantis confir-
 mavit Themistocles 223.e. 224.d
 gallorū spectaculū quot annis Per-
 gami solitam edi 224.f Athenis
 etiā à Themistocle institutū ibi.
 galli populi quas artes studiosius
 exercuerint olim 312.e
 galli te cantando excitarunt, dictū
 Neroni 221.f
 galli sacerdotes Deū Matri mi-
 nistrabant 322.f
 galliarum tumultus contra Nero-
 nem 222.f
 gallicum genus leporum 120.f
 gallorū mores in osculo adhibēdo
 203.a
 ganeæ 81.a. 289. a
 ganges fluuius 197.b
 ganymedes 495.c
 Garamantes struthionum ova cur
 perquirant 153.c
 gatamarum pilei vnde 387.b
 garrulitas 191.b. 209. b. 224.f
 garrulitas vana 249.c
 Gedeonis petitio à Deo qua 505.c
 382.a
 gelanor à Danao expulsus 102. d.e
 gelon Carthaginenses debellavit
 apud H meram 449.c
 gelonem quō seruavit lupus 101.c
 gelonus 158.e
 gemar Arabibus quid 588.e
 gemma 402. & 403. per totum
 gemma alectoria vis 214.d
 gemma in ornatu Veneris 267.a
 gemorū cura morosa videtur 404.d
 generatio 72.d
 genesis 114.f
 generis macabantur canes 51.b
 genetrix per E, media syllaba, &
 Venus Genetrix 339.e
 genitale 520.e
 genitura humana vnde 320.d
 genium ex myrto significari 494.f
 genij nobis apposti 46.d
 genios præ se ferunt Lares ibid.
 gesticus quo tempore Romam
 ceperit 167.a. b
 gentes per pisces indicata. 290.e. f
 gentium doctrina 369.b. c
 gentium in ultarum societas 527.b
 genua flectere quid 15. b & 339.b

genus humanum 263.a
 geometria 376.f
 geometricus cubitus 347.c
 georgius Anselmus 23.c
 georgium Vallam docentem audi-
 uit Pierius 446.f
 gephyreorum simulacrum in exer-
 citu 145.b
 geranius mons vnde dictus 164.e
 gerendarum rerum summa quibus
 rebus consistat 295.c
 gerenius cur vocatus Nestor 36.d
 germani bonè integrū Bononia in
 Caroli V. coronatione torruerunt
 230.d
 germanorum institutum olim in
 ducendis vxoribus 29.a
 germinatio 214.d
 geruli qui dicantur 541.a
 geryon cur multis manibus & pe-
 dibus dicatur præditus 298.d
 geryonis boues abacti quid 26.d
 297.c
 geryones Hercules oppressit 297.c
 gibberosus homo quis 22.e. f
 gibberosus astuti 255.a
 gigantes quandiu persecutus est
 bello Oñris 300.f
 gigantes quos vocauerit Commo-
 dus Imp. 118. c
 gigantū anguinei pedes, quid 338.e
 gula herbe virtus 71.a. 546. f
 Gladius 415.a
 gladij ancipites in sanctorum: ma-
 nibus 415.c
 gladium cur portet iudex 415. b
 glandis significatum 498. e
 glanis pileis 283. c
 glaucem citharistiam adamavit
 & anser & aries 225. c
 glucoma 473. b
 glaucopis cur vocata Pallas 154. e
 glaucopis Minerua 188. d
 gloriæ calcar 212. f
 gloriæ sublimitas 484. d
 gloriosus 220. f. 221. a. 396. e
 Gordino tertio quadrigæ elephan-
 torum decreta 19. a
 gordij currus iugo aquila insidens
 quid. 175. c
 gorgiæ tragœdiæ cur reprehensa
 515. c
 gorgoneum caput adsculptum scu-
 to Mineruæ 188. d
 Graculæ lauri folio annuum fasti-
 dium purgant 20. b
 gradus in mensuris quid 348. d
 græci 42. d
 græculus Romæ ferocem taurum
 quomodo duresbat 23. c
 gramphū quid vocet vulgus 73. c
 gratia 404. d. 587. b gratia relata
 178. e gratia symbolum 531. a
 gratiā qui vocat Theologi 308. d
 gratiarum pullus quis. 66. f
 gratus animus 46. e. 159. a
 grauis anima, quo symbolo solet
 exprimi 9. c
 gregorij Patriarchæ Constantinop-
 politani hæresis 251. a

grillus conciliando somno eligitur
 275. a
 grus auis 162. e. & seq.
 grus biceps feracitatis indicium
 164. a
 græcus cur in sublime volantes lapi-
 dem assumunt 163. c. 164. d
 Gryphs 216. e
 gryphus Syriæ rex ibid.
 Guefactus Aegyptiorum rex cibum
 mendicare coactus 544. f
 guido Afcanius Sfortia Card. 14. f
 de gula multatus 295. c
 gustatus 314. d
 gustus perfectus in qua parte con-
 sistat ibid.
 Gyges centimanus 331. a cur hye-
 mem deuoret ibid.
 gygis anulus qualem habuerit lapi-
 dem 145. b. c
 gylippus depeculator 188. f
 gymnasium 512. e
 gymnica certamina funeralibus ce-
 lebrari solita 513. b

H

Pro S apud antiquos nonnun-
 quam ponebatur 342. d
 Habenas tenere 269. c
 hadrianus Imp. æqualitatis studio-
 sissimus 208. e pacis studiosus
 510. f pauonem Mycenis in æde
 Iononis dedicauit 220. d. e
 Hadriani Sexti P. M. ingenij 130. d
 Hereditas, hæredipera 170. e. f. 587. c
 hereditaria portio iorsque 349. c
 hærete aquam 336. f
 hæres inuisus 58. d
 hæreticus 231. a. b. hæretici rana hæ-
 reglyphico notantur 275. a
 Hælicon opus à Nigidio elucen-
 bratum 279. b
 hallus cur dicitur pollex 342. e
 hamnum 96. d. e
 hamus 446. d
 hanno Ammonita Dauidicis nun-
 ciis barbam abstulit 402. e
 hanno Carthaginensis cur exul 4. d
 hannonis elephantis mirum iuge-
 niem 13. e
 hara, & ex hara productus 80. d
 harpagium, locus in chalcide 495. c
 harpocrates 342. f
 harpocrates, si dñij signū 267. c sigil-
 lū cur in aualis gestabatur 342. f
 hasda auis 60. f. 161. a
 hasta 408. f gestamen inter maxi-
 mos honores habitum 408. f
 hastam appellauit Cæptū regim
 Agamemnonis Bœotij 410. d
 hastæ donantur viri fortes 409. e
 hastæ puræ 409. b
 hastas pro diis coluerunt veteres
 410. d
 hazir Arabes suam appellant 161. b
 Hebdomada in albis qua & cur
 390. d
 hebetior in Venerem ex esu palum-
 bium 20. d
 hebræi quam in re reprehensi ab
 Appione & Iuliano 85. c
 hebræ

Hieroglyphicorum.

hebræorum gens salacissima 243. a
 Hecate triceps 46. f. 574. e
 hecates & Apollinis certamen 125. c
 hecates fabula 136. d. 494. f
 hecates simulacrum 497. a
 hecatombe 177. c
 hector comam per terga fufam ge-
 stabat 300. e
 hectoris cadaver oleo rosaceo obū-
 xit Venus 532. d
 hederæ cur Baccho sacra 500. e ce-
 lebris apud Aegyptios 498. f. Dio-
 nyfio sacra 498. f. Libero Patri cur
 dicata 499. a. nō nisi senescētibus
 adhærescit 500. e. suffumigata oc-
 ciduntur vesperiliones 232. e
 helias quomodo Baalis sacerdotes
 riserit 268. d
 helci serpentis ope victoriam ad-
 uersus Arcadas consecuti 148. d
 heledo polypi species vnde dicitur
 256. d
 helenā maclādā liberavit aquila 178. e
 heliogabalus perdicum plumulis
 infatus visus 226. f
 heliogabali luxus 81. b bipedum &
 quadrupedum spurcissimus 89. b
 heliopoli primū phoenix ortus 184. e
 heliotropium 560. e
 hellico Heluctius 521. c
 helluo per crocodilum 270. e
 helluones taxati 546. e
 heluidio Pertinaci quondā spectrū
 oblatum ante mortem 416. e
 henricus Imperator quando decla-
 ratus 167. c
 hepar à Ioue regitur 312. d
 heptoporra 463. b
 heptabolus lacus 447. c
 heracides iocose à Ptolemao illu-
 sus 112. f
 heraiscus 343. a
 herbam dare 341. c. 547. e. f
 herba aculeis armata quid in sacris
 literis indicent 530. f
 herbis plantisque variis dii varij
 pronati 400. d. e
 hercules 567. c
 hercules Aegyptius primus Leonis
 gestauit insignia 12. e
 hercules benigne interpretatus est
 oraculum Dodonæum 449. b
 hercules cancerum deuincens quid
 261. c
 hercules ceruū cneas qd. 63. c. 64. d
 hercules cur dicitur aurea mala se-
 cum asportasse 93. a
 hercules Gōzage Cardinalis Man-
 tuanus 498. d
 hercules Libycus Syrtis anguipe-
 des effugiens quid 136. d
 hercules oleastro fratrem victorem
 propositis certaminib. coronauit
 513. a ex oleastro lucū seuit. ibid.
 hercules omnium virtutū idæa 137. e
 hercules Populum ad Græcos tran-
 stulit 508. c
 hercules puer in eunabulis angues
 prostrigauit ac elisit 508. e
 hercules Pylo bellum intulit 35. c

diuinitas 206. f
 hieron cur laudatus à Pindaro 38. d
 hieron puer à patre expositus 241. a
 hieronymus Fracastorius 487. c
 Hieronymus Mandolus 86. e
 hieronymus Vuolfius 292. d
 D. Hieronymi locus 353. a. b opinio
 de Pelecano 187. b
 hilaritas 308. f. 400. e. f. 495. a. 513. b
 527. b. 542. f
 hilaritatis symbolum 527. b. c
 hippicū mēsurā genus quod 349. b
 hippobinos homo quis 40. d
 hippoceruū nostra vidit ætas dono
 missum Francisco Galliarū Regi
 à Friderico Mantuæ Duce 67. a
 hippocrates cur pileatus 387. a ab
 Aesculapio oriundus ibid.
 hyppolytus Medices Card. 429. c
 hippoly. Medicei liberalitas 124. e
 hippolyti Medicei mors 438. f
 hippolito cur templum excitatit
 Diomedes 392. e
 hippomanes 41. a. b
 hipponis sententia de cæli figura
 317. b de præcreatione 382.
 hippota Nestor 36. d
 hippopotamos 40. d
 hippopotamus 271. a huius peruer-
 sitas ibid.
 hippothoontis poetæ sententia 2. e
 hitcus animal libidinosum 89. a
 formosarū puellarū collegio nu-
 triebatur Mendefio ciuitate ibi.
 hitci hæc dique immolandi in sacris
 quid 89. b
 hircini adipis vis in vite 87. d
 hirpi & hirpini 152. d
 hircuitalare, & hircuitali 358. c
 hirundo 209. b. 208. d & seq.
 hirundo in Pythi tabernaculo ni-
 dum posuit 210. d. e
 hirundo literas ad pedes alligatas
 portans 210. f
 hirundo volitans supra caput Ale-
 xandri quid 209. b
 hirundinis ars & ingenium 210. d
 hirundinis caput se habere quod
 ginatur, quid denotet
 hirundines adium constructe
 normam communst
 hirundines cur à
 Pythagoras
 hirundinum T
 que
 hispania
 hispani

Index

homo ingluuiosus, intemperans, in-
sues condendus 80.f
homo arbori similis 442.d
homo mentis impuræ 232.e
homo nihili ac nequam 58.d
homo raræ consuetudinis 232.c
homo qui vel suam vel alienam fe-
rocitatem edomuerit 4.d
homo quomodo vertitur in bel-
luam 40.e
homo solus an comitali morbo
laboret 229.a
hominis natura 579.a
hominis ætas vt plurimum annorū
octoginta & vnus 196.d
hominem cur sapientissimum om-
nium animatum iudicauit Ana-
xagoras 330.d
homine diutius nullum viuit ani-
mal præter elephantem 191.c
homines vtriusque naturæ 172.f
homines in lupos transformari 100.f
homolototū sacrificiū quale 27.a
honor summus 409.a
honor fidem sustinet 573.b
honor & virtus 574.d
honorē quib. tribuerit vetustas 16.c
honores 413.b
honoriani iuniores 143.b
honoriani milites 83.b
horæ 561.b
horæ nomen 271.c
horæ Græcis Latinisque quid 229.a
horæ per fluuialem equum 271.c
horæ quæ, & vnde nomen 315.a
horarum obseruandarū ratio prisca
54.e
horatij locus 13. c. 22. e. 74. f. 84. d.
94. f. 130. e. 135. a. 140. f. 157. c.
160. d. 203. c. 210. d. 213. b. 220. e.
234. e. 241. c. 325. b. 333. c. 384. d.
463. f. 481. f
horcij Iouis statua 84.e
hordei à vitio conferendi ratio
494.e
horomazes quot deos in ouum in-
clusit 315.a
horum
ficum 149.b
scopus 315.a
tutela Veneris sunt 323.c
tuis quis 24.d
Osiridi 34.d
philippo quodam
233.e mutus &
ibid. f
frons 147.e
us Diis
id.

humeri quid in sacris literis 340.d
humilitas 384.d
humilitas 330.d. 339.c
humor parens omnium rerum se-
cundum Aegyptios & Thaletem
Milesium 317.b
Hyacinthus color 388.e
hyacinthus in florē mutatus 587.a. b
hyæna 101. c. 102. d
hyæna an alternis annis mas &
fœmina 102.e
hyæna & pantheræ odium ibid.
hyantes 80.e
hyca 282.f
hydra 154. f. & seq.
hydrargyron 571.a
hydriam in facram ædem gestabant
venerabundi Aegyptij 338.e
hyemale solstitium 259.a
hyemalis conuersio quæ ibid.
hyems 388. e. 440. a
hyemis inclementia Romæ maxi-
ma 405. c
hyemis symbolū per cornicē 192.f
hy las Herculis filius 2. e
hymnus 405.a
hypem: mia oua quæ 168.d
hypocrita 231.b
hypocrita simulachrum 190.e
hypoditis 388.f
hypomochlium 477.a
hyslopi symbolum 556.f
historia 84.f
Litera 462.e
Iacob cōreplationē indicat 368.e
Iacobus Sanazarius, qui & Actius
Syncretus, senex scripsit poemata
212.d
Iacobi Ziegleri præstantia in ma-
thematicis 57.e
iacitura 490. d
iacitura per caluitium 307.b
Iacutus ciuitas ob picturam Protō-
genis seruata 548.e
ialysam quantā diligentia pinxerit
Protogenes 548.e
Iamblichus laus 513.a
Iamida 245.a
iana olim vocata Diana 130. f
ianus & iani templa quadrata 482.f
ianus æcis signandi morē inuenit
297.a cur aliquando quadrifrons
299.a. b. cur biceps, abique ma-
gibus, & pedibus 334. e cur bi-
frons 297.a
ianus Clusius & Patulcius 477. b
Geminus barbarus 297.a. primū
valuas, feras & clauēs excogitauit
477.a
f. filia quatuor
colonia 482.d.
ecie 294.f
cur rusticus la-

iaspis gratiam hominum conciliat
404.d
Iberis olus eiusque natura 179.b
ibis auis 161. & seq. cur Mercurio
dedicata ibid. d cur salutis simu-
lachrum 162. d. e duas ponderat
drachmas 162.d
ibis prima litera Aegyptijs 463.b
ibidis ouum basilicū profert 162.f
ibes candidæ & nigra vbi 161. b. c
ibes cur Aegyptum significet ibid.
ibidum præsidio Moles quomodo
exercitum per loca à serpenti-
bus occupata duxerit 162. e
Icarius 388.f
icarius pater ab ebris colonis in-
terfectus 517.a
ichneumon quo pacto crocodilum
interficiat 269. c
ichthyophagorū genus vnde 287. b
icosædram 584. c
ictu vno exanimatus 266. d
Ideas Platonis cur *reperio uera* vo-
cauit Aristoteles 250. d
idomenci clypeus gallo insignitus
223. b
idumæa fides à Christo cur deuota
519. b
Iechonias inhonoratus 539. c
ieiunio curantur Venereæ volupta-
tes 537. b
ieiunia Romani Cereri feruntur
instituisse 546. e
ieiunia à veteribus recepta 546. e
ieiunus 278. f
iephra detestabile facinus 85. c
iesus quomodo assuerit nos in
libertatem 380. d
Ignarus hominūq; locorūq; 108. d
ignauia 258. b. 111. a. 330. d. 338. f
ignauia honorata 397. b
ignis 567. c. 584. f
ignis ab Assertore nostro in terram
milis 106. f
ignis à Prometheo furatus quid
172. d
ignis cōsideratio duplex 173. a. 254. e
ignis cur interuici dicitur 481. b. c
ignis ex collis leonis, ofsibus 6. e
ignis hieroglyphica 450. d. f. 451. a
ignis per fami symbolum 456. e. f
ignis significatio in sacris quæ 454. f
ignis Vestalis 449. c. 450. d
ignem adorabat Persæ, & Lycij 55. c
ignem aqua permiscere 453. c
ignem formidat leo, & cur 56. f
ignem gladio discere 415. c
ignem Persæ omnibus numinibus
reponerant 538. e
super igne sollicitus 16. f
ignobili à genere ad claritatem tue
cæcis 270. f. 271. a
ignobilitas 237. b
ignominia 224. e
ignorantia 290. e
Iliados Mineræ templum 45. c
ilignei folij calcati à leone vis 6. f
ilitiua 388. e. 453. b
illecebræ amatorie 202. d
imaginat: excitat appetitionē 136. f
imagi

Hieroglyphicorum.

imagines & familiarum insignia,
non sunt recentioris ætatis in-
enta 138. f. 183. a
imagines in anulis gestare solebant
veteres, & quorum 397. b
imaginib. maiorū illustriū cur Ro-
mani atria sua cōpleuerint 500. d
imbecillitas 124. f
imbecillitas & mos 579. b
imbecillitas humana 529. a. 534. d
imbecillus fortiori affurgens 233. a
imbellis 322. d
imbres aliis aquis magis nutriunt
370. e
imbres per cotui symbolum 217. e
immortalitas 588. c
immoderatus impetus 38. e
impatiens alieni cœli 273. b
impatiens famis 100. d
impedimentum 277. a. 330. d. 339. a. b
imperator 139. b
impp. duo ibid.
imperatoris optimi munus 159. c
imperatoris qui parib. cum Augu-
sto honoribus honestandi 16. e
imperatorum & regum iustis dedi-
cata aquila 177. c
imperatoria maiestas 177. a
imperitia 456. f. 457. a
imperitia & imperiti hominis si-
mulachrum 202. f. 203. a
imperitus disceptator 115. c
imperitus literarū ne de diuinis dis-
serere aud. at. lege cautū est 116. d
imperatorum præcipitum 380. f
imperium 36. f. 416. e. 424. d. 459. b
imperium firmum 497. e
imperij Romani tres insignes mura-
tiones 167. c
imperij ampliator 423. b. c
imperij maiestas summa 431. c
imperij summa 409. c
imperio doctrinæ prælatas 296. e
imperfecti symbolū per ranā 274. f
impetus 82. d
impetus hostilis 284. c
impietas per hippopotamum 271. a
impietati prælata pietas 158. d. e
impis ingratūque 363. c
imploratio 125. c
imploratio auxilij 209. a
importunitas ac impudentia 248. d
impostura 247. c
improbitas 103. a. b. 265. a
improbitas edomita 271. b
improbitas meretricia 98. f
improbitas per anferem 225. c
improbi prohibe viri descriptio
& parallelon 235. c. d
impudentia 52. d. 58. f. 109. a
impuritas 228. e
impurus 313. b
impurus amator 50. d
impuri amoris conditio 255. b
Inæqualitas 69. c
inæqualium concordia 37. b
inanis animus 540. e
inanis gloria 71. c
inanitatis significatum 549. c
inaquosum, quid in sacris literis
sit 369. b
inarculum 527. b
incantatio 238. d
incepta magna irrita 262. e
incolumitas 71. b. 253. a
incolumitatis symbolum 492. e. f
inconstantia 261. c. 297. c. 445. a
incontinentia reprehensa 22. f
incrementum nostrum ex quibus
constet 431. c. 432. d
incrementum præmaturum 507. c
incubones 89. c
incus 467. a. b
incudes à Ioue ad Iunonis pedes
appendæ quid 467. a
indemnis fuga 99. b
index d. gitus 260. f. idē Medicus, Li-
chanus, Saluatorius dicitur ibid.
indicti belli signum apud Romanos
quod 406. f
indici elephantis ferocissimi 18. d
indicum mare magnas habet testu-
dines 260. d
indigena vel nobilis 566. e
indorum mos in utriusque fluuiis
elephantis 17. b
indorum oratio pro concilianda sibi
principum beneuolentia 531. e
indorum quedam gens longæua cur
148. d. 79. c. 110. d. 248. d. e. 311. e
indocilitas 88. f
indulgentia 36. a
indumenta 387. c
inexpugnabilis 402. f
infamia 47. f
infernum 569. c
inferorum rotæ cur quatuor radiis
tanum compactæ 380. d
infinitum 465. a
infortunium 123. c
infortunij magni tutela 272. d
ab Infortunij potentior 99. c
infrans oris finis infortunium 38. e
ingenium 569. a. b
ingenium velox 181. a
ingenij acumen 57. a
ingenio acutiore cur sint quibus
purius est cœlum 525. c
ingenia recta debilitantur, verecun-
dia 248. e. peruersa confirmantur
audacia ibid.
ingluuiosus 279. b
ingrati erga parentes 322. e
per Inimicitias illustratus 553. a
iniquitas 476. f
iniquus amor 523. c
iniuriarum vltio 236. d
innocentia 92. d. 322. e
innocentia per manuū symbolū 328. f
innocentia per piscem 289. c. d
innuus 566. e
inquietudo 192. f
inquinus 262. d
infatigabilis 281. b. c. 326. e
infecia cur vespertilioes 232. d
infidia 445. c
insignium causæ 399. c
insipientia 186. e. 231. a. b. 434. e
insolentia 39. a
insomnia vide Somnia

insomniam tribuunt leoni 3. b
instauratio 184. e
instauratio per echinū 266. f. 267. a
institutio 364. d. e
institutio ex elementorum natura
spectatur 368. e
institutio per cœli symbolum 504. f
institutio per hirundinem 208. e
insulares homines pessimi habitū
286. d
incontaminata munditia 125. a
intellectus agens 570. e
intellectus æthereus 208. d
intellectus efficacia 550. f
intelligentia vis 569. a
interitus 70. d
interpres 336. c
interquiescens 62. c
inuerendus 274. e
inuestigatio 68. a
inuietus 270. e
inuidia cur per Hydram indicata 155. a
inuidia amuletum 396. e
inuidi ciuitatibus inutiles 537. c
inundatio 7. c
involucrum draconum in caduceo
quid 144. f
Ioan. Antonius Pollio 6. a. Geloum
primas 535. b. c. 536. d
Ioan. Baptista Montanus Veronen-
sis 429. c. doctissimus medicus
430. c. 431. d
Ioannes Cornelius Fantini F. 394. f
D. Ioan. cur per aquilam indicetur
181. b. cur locustis tantū & agr. sti
melle nutritus 5. 8. d
ioanes Grymanus Patriarcha 5. d
ioannes Iacobi Faggei laus à lire-
ris literarūq; inuadi studio 293. a
ioannes Lascaris 446. f
ioannes Petrus antea vocatus Pie-
rius 165. c
ioannes Sicus 340. d
ioan. Manardi Ferrariensis laus 327. c
ioanus apud Thebanos diuinis cul-
tus honoribus. 506. f
iolea Ihebis celebrata 495. b
ionatha mel gustans quid 244. e
ionica: ædes quales, & quibus diis
ædificata 483. c
iordanis allegoricè quid 201. a
iordani Bonzij domus eversa 119. b
iordanis cōuersus retrorsū qd 287. b
iosippus à fratrib. venundatus 26. f
idem somniorum interpres ibid.
iosippi parentes ac fratres in Ægy-
ptio: u. cōmercia nō admisi 160. d
iosippi somnium de Sole, Luna,
stellis 432. e
iuliz Pie numus 330. e
iouiani Pontani carmen de Palma-
rum amore 355. d. 356. d
iouiani & Iouiani iuniores & se-
niores milites 330. e
iouij ordines militum 83. b
iouis Ammonis oraculi fab. la 4. d
iouis cerebrū vocatus sc. tiis 293. a
ioui Horcij statua qualis 427. c
iouis Labradei simulachrum 416. f
iouis prouidentia 307. c
Iouis

Index

iouis pullus dictus Q. Fabius Ebur-
 nus 226.e
 iouis regnum quale Platoni 425.a
 iouis Serapidis simulachrum apud
 Sinopenfes quale 294.e apud
 Megarenfes 299.a
 iouis simulachrum absque auribus
 quid 309.c
 iouis simulachrum cupressinum
 perueritum 504.e
 iouis statua in subdiali ara qualis
 172.f
 ioui stantes sacrificabant 54.d
 iouē Ægyptij spiritū dicebāt 132.e
 iouem fulmina cedere cur confinxe-
 rit veritas 427.a.b
 iphicrati duci quomodo animos
 adiecerit Socrates 224.e
 iphigenia & Orestes Dianæ simula-
 chrum ex Taurica regione de-
 rulerūt Lacedæmona 471.c. 472.d
 iphigenia in quænam animantia
 mutata dicatur 65.c
 Ira 106.f. 319.a
 ira delinita 498.e
 ira lacésita 19.b
 iracundia 56.e
 iracundia iusta & necessaria quæ
 106.f
 eiusdem effectus ibid.
 iracundia ex tarditate ferocior 20.e
 iracundiæ nõ obnoxius 204.f. 205.a
 ireneis laus 78.e. 351.b
 iris cœlestis 187.a
 iris herba ibid.
 iris cur æripes & procellipes 209.e
 irrisio 110.e. f. 146.e
 irritatio 415.c
 irritum 336.e
 Isaac cur quadragenarius Rebec-
 cam duxerit 360.d
 isaac natura philosophiam indicat
 368.e
 isachar afinus à patre appellatus,
 Genesis cap. 49. 108.d
 isis 375.b.c
 isis cultum animalium instituit 55.a
 isis legum iuenerit 364.e
 isis prima repertas spicas capite
 circumtulit 400.d
 isis superius hemisphærium 46.f
 isidis nauis 442.e.f
 isidis nūmen maximum Aegyptiis
 126.d.e
 isidi dicata tania quales 376.d
 isidorus Cynicus Nerōnem in qui-
 bus carpebat 458.d
 isigoni Cinni sententia de viperina
 carne 148.d
 isocrates quana arate scripserit Pa-
 nathenaicam orationem 212.d
 isocratis sepulchro cur magnus
 aries adsculptus 96.d
 isocrati statua decreta Athenis 485.b
 israheliticus populus cur non ascen-
 debat in montem Domini 332.f
 israheliticis quo loco lex data 332.f
 israheliticis appellauit pastores omniū
 Appion ignominiosè 91.b
 isthmia cur instituta 505.a

isthmia certaminis premium 505.a
 Itali vocati Boues olim 28.d
 italia ibid. & 37.b
 italia olim Bruttia vocata 189.a
 italicum leporis genus quod 120.f
 italicum stadium quot pedum 349.a
 iteratio frequens 209.a.b
 ithyphalli 500.d
 Iubari stella nomen vnde 12.d
 iubellius Taurica quomodo eluse-
 rit Claudium Afellium 42.f
 iudæa 588.f
 iudæa per palmae symbolum 490.d
 iudæi 29.b
 iudæi asini caput adorare consue-
 runt 110.f
 iudæi etiamnum hodie humano
 sanguine sacra faciunt 86.d
 iudæi piscem, nisi pinnatū & squa-
 mosum non attingunt 283.c
 iudeorum scenopegia in Bacchi ce-
 lebritatem fiebant 425.e
 iudex 334.e
 iudices integri esse debent 395.c
 iudicium statuae Thebis sine mani-
 bus cur 334.e
 iudiciale genus orationis 14.d
 iudiciorum seueritas 266.e
 iudicium absolutum vnde 152.d
 iudicium compositum 458.d
 iudicium capitalibus cicuta succum
 propinabant Athenenses 542.d
 iugare, iouis iuuentum est 475.b
 iugerum 349.a
 iugum 474.e. f. 409.c
 iugum aheneū Horatio quid 474.f
 sub iugum mittere 411.a
 iugi species quæ 474.f
 iulianus Imp. vigilantia præditus
 maxima 163.b
 iulij Casaris cadem præmonstrans
 prodigium 493.b
 iulij Casaris equus humanis pro-
 pemodum erat pedibus 36.f
 iulij Capitolini locus 424.f
 iulij Firmici incuria 23.a
 iulij Medicis laus, clemetiaq; 429.b
 M. Iunius Nypfus 345.b
 iuniores quos vocet Ser. Tul. &
 quos Varro 85.a. 220.d. 309.a. 433.c
 503.c. 508.e. 553.c
 iuno quatuor elementorum sym-
 bolum 576.d
 iuno ab Ixione adulterij sollicitata
 576.e
 iuno à Ioue vineta catenis aureis
 467.a cur dicta Lucina 309.a
 iuno cōseruatrici 139.c domina ibid.
 iuno pronuba 221.b
 iuno regnorū præses habita 527.a.b
 iunonis simulachrum apud Argiuos
 quale 12.f. 235.a
 iunoni cur oues ambiguae sacrifi-
 cabantur 39.c
 iunoni quales olim hostias immo-
 labant Aegyptij 85.b
 iunonius 472.e
 iunonis flos 533.c
 iupiter 30.f. 298.f. 381.b. 427.a.b.
 75.b

iupiter cum reliquis diis cur ad Æ-
 thiopum epulas inuitatus 317.b
 iupiter Elicius vnde 428.e
 iupiter Latialis 85.b
 iupiter mundi anima 426.d
 iuramentum super ferro candenti
 in Liuonia 456.d
 iurare per altare quid 243.b
 iurgiosus 373.c
 iurifconsulti ceno implicati qui
 284.d
 ius in armis 318.d
 iustitia 27.b. 169.c. 489.a.b. 579.c
 iustitia per Euphratem fluuiū 197.c
 iustitia per oculi symbolum 305.a per
 ternarij symbolū 383.c per stru-
 thiocamelum 365.b
 iustitia specularitrix, ac vindex 305.a
 iustitiæ cultus 13.b
 iustitiæ locus Platonis quis 396.d
 iustitiæ seueritas 415.b
 iustitiæ symbolum 554.e.f
 iustitiā quomodo depinxerint ve-
 teres 415.b
 iustitium 233.b
 iuuenalis locus 32.d. 191.b. 200.e
 289.a.b. 353.c. 396.e. 435.a. 573.b
 iuuentus 501.c
 iuuentus renouata 180.e
 iuuentus semper spei plena 501.c
 iuuenturi redditus 129.c
 Lynx 237.c. 238.d. linguam habet
 longam ibid.
 lynx à Venere cœlitus allata 283.e

Labor indefessus 69.a. seruilis
 112.f
 laboris alieni fructus 244.f. 279.c
 laboris tolerantia 265.a
 à laboribus quies 30.d. 37.a
 labrax piscis 215.c
 lac gallinaceum 410.d
 lac quid Pindaro 241.c
 lac sanguis est colore tantum mu-
 rato 545.b
 lactis & mellis gustu imbuebantur
 infantes à lauacro 244.c
 lacte & melle fluēs terra quid 241.c
 lacedæmonij cur frontem abraden-
 dam iusserint 435.c equum ven-
 tis immolabant 43.b Iudæorum
 consanguinei per Abrahamum
 haberi volūt 318.d Leuētrica pu-
 gna propemodū oppressi 224.f
 lacedæmonij per aquilam indicati
 183.a
 lacedæmonij quid respōderint Ale-
 xandro, cū deus haberi cupiuerit
 248.e eorū inhospitalitas 367.b
 lacedæmoniorum mos iam parta
 victoria 224.e
 lacerta excicata in viperam muta-
 tur 27.c
 lachesis 471.b.c
 lachrymæ 267.a. 409.c
 Lachrymarum hieroglyphicū 353.a
 lacones 414.e.f
 lacones pileati pugnabant 385.b
 lactantius de Phœnice poëma,
 non historiam scribit 10.d
 Lactan

Hieroglyphicorum.

lactantius Prolemæus 86.e
 lactantij locus 546.f
 lactantij Tertulliani que opinio im-
 probatur 182.e
 C. Lelius eodem semper vultu 51.b
 Lelius Taurillus 21.c
 lana vestis 301.a
 lantia 26.d. 514.e
 lantia interturbata 562.f
 lantia dator Bacchus 522.f
 lantia indicium 558.e
 lana manus quemnam indicet nu-
 merum 351.a
 lana vis in Deo quæ 331.a
 laidis tumulo lænæ simulachrum
 oppositum 11.c
 lais quo pacto fuerit obruta à
 Thessalis matronis 260.e
 lamachum socium sibi cooptauit
 Nicias, & cur 298.c
 lamma 374.e
 lampadum ludus 314.d
 lapfaci cur falaci Deo sacra 542.d
 lampridij locus 511.b
 lamporis 152.e
 lanata in pelle cur noua nupta se-
 debat 93.c
 lancea 408.f
 lanceam dare & accipere 409.b
 lanuii clypei abrosi à murib; 124.d.e
 laodice 444.d.e
 lapis 478.d
 lapis è cœlo lapsus, quale signū 478.f
 lapis & caudex quid Comici 140.e
 lapidem tetragonum colebant Ara-
 bes 478.d
 laqueus 471.c
 laqueum mellitum quid vocarit
 Diogenes 241.a
 lara, siue Larundæ humanis capiti-
 bus sacrificatum 555.a
 largitio cicerum 549.f. 550.a
 larus 215.a & seq.
 larus cur Herculi dicatus 215.b
 larus cephus, proverb. 216.e
 larum vocauit Cleonem Aristo-
 phanes 21.b
 lares cur caninis tergoribus vela-
 bantur 46.d
 latuarum lacesitor 104.d
 laruis non terretur leo 1.b
 lasciuia mollities 341.a
 lasciuia præsentia 64.e
 lason 312.d
 latebra 71.b
 latebris gaudere colubrū quid 135.a
 latini manumisi qui 386.f
 latro 82.d. latrocinium 269.c
 latum vnguem cedere 348.d
 laudabilia faciendā 70.e
 laudatio similis irrigationi 369.a.b
 D. Laurentius qualis 319.b
 laureata 493.c
 laurentius Iustinianus patriarcha
 169.c
 lauretum Liuiæ Augustæ 492.f
 laureus scipio quid indicet 494.d
 laurei sceptri Hefodo dati signifi-
 catio 492.e
 laurus soli consecrata 574.f

laurus 492.d Apollinis insigne ibid.
 Eiusdem ignea vis. Ibid. vsta re-
 sonat ibid.
 laurus Bebrycia 494.d Delphica
 ceteris præstantior ibid.
 laurus suffitionibus adhiberi solita
 493.c
 laurus cur Apollini sacra 492.e cu-
 stodia seu tutela consecrata
 492.e.f
 laurus triumphatium insigne 493.a
 laurus vaticinij symbolum 492.e
 lauri Delphicæ baccharum magni-
 tudo 525.f
 lauri folia fulmea non icit 493.a
 lauri folia viridia Pompeij fascibus
 à Lucullianis militibus illigata
 quid portenderint 493.b
 lauri folio annuum fastidium pur-
 gant graculæ merula, palumbes,
 perdices 204.e
 laurus lætitiæ victoriarum que nun-
 cia 493.c
 lauro ad dormientium caput appo-
 sita, vera videri somnia 492.e
 laurum fugiunt anseres 225.c
 launi milites, eorumdem que infi-
 gne 200.d
 lazarus Bonamicus 283.b
 laureum scipionem gestare quid
 205.a
 laurium 189.a
 Lænar partus rarior cur quibus-
 dam visus 8.e
 lænar scorti simulachrum 10.e
 lænam semel tantum parere putat
 Ægyptij 8.d
 lænar Ceres 288.f
 legio vicefima 468.f
 legumina, vel fructus pro genti-
 litis nominibus usurpata 548.e
 leguminibus cur abstinendum
 547.c. 548.f
 leliuro 383.
 lenonum improbitas 57
 lenti qui 412.f. 413.a
 leo cur cœlo adscriptus 2.b cur
 solare animal 2.a cur superatus
 fingatur ab Hercule 12.d
 leo dominator animalium 3.c do-
 mitus ab homine quid 5.c
 leo & aper iuncti ab Admeto 2.d
 leo gallum cur perhorrescat 7.a
 leo parcissimū somni cur 3.f
 leo percussorem mira obseruatione
 noscit 9.a
 leonis anteriora membra robustio-
 ra 2.e
 leonis à Samsone strangulati exa-
 men apum faucibus fauos inges-
 sit 243.b
 leonis X. Pont. insignia 475.a
 leonis effigies 1.b
 leonis erymon 2.f
 leonis herba 507.b
 leonis herba natura 8.d
 leonis magnanimitas 1.a.b.c
 leonis membra singula mystici signi-
 ficati argumentum præbent 1.a
 leonis partes anteriores & poste-

riores quid 12.b
 leonem ex vnguibus æstimare, vni-
 denam ortum. 348.
 leonem Megara deustantem con-
 fecit Alcarhus ibid.
 leonem quid vocet Martialis 9.c
 leones animosiores qui 1.b pauidi
 magis qui ibid.a
 leones domiti, & Magne Deæ cur-
 rui succedentes, quid. 13.f
 leones infomes cur nonnulli pu-
 tauerint 2.f
 leones semper febri cruciantur 6.d
 leones vbi locorum à culicibus
 infestentur ibid.
 leonina societas 3.c. 4.d
 leoninum caput per somnium
 quid 3.c
 leonini capitis significatio 2.e
 leonardus Iustinianus 175
 leontopolis vocata Alexandria 2.f
 leopardus alio fugatur 560.e
 lepos obortus in mœstitia 243.a
 lepus 270.d dicitur, quod aspi-
 cere est 118.e
 lepus cur Veneri dedicatus 524.d
 lepus Græcum vocabulum 120.e
 lepus impurum animal in diuinis
 habetur 118.f
 lepus marinus 281.b.c
 lepus mas & progenerat, & foemum
 concipit 80.e
 lepus oculos inter dormiendum
 patefactos ostentat 118.d
 lepus palpebris clausis vigilat, ada-
 pertis dormit. ibid.
 lepus quasi leuipes 120.e
 lepus tute es, & pulpam erum que-
 ris 119.a
 lep; Veneri præcipue debetur 119.b
 leporis occurus ominosus & im-
 prosper 119.a
 lepores auriti à poetis vocati 118.e
 lepores masculos omnes ab
 Archelao vocati 119.c
 lepores qui primus in Siciliam por-
 tauerit 121.a
 leporum tria genera. 120.f
 leporina caro melancholiā alit 119.c
 leporine carnis esus formosiores
 facit homines ibid.
 leporinus somnus 115.b
 lepra quid in sacris literis significet
 556.b
 leptianorum institutum 540.f
 lerij peccati 286.d
 lesbia virgo à delphino seruata 23.a
 lesbus à Darianis militibus euerri-
 culata 446.d
 lethargi remedium 551.b
 leucadica virgo mirificè à pauone
 adamata 221.a
 leucothoë cur in vesperilionem
 mutata 228.e. 223.e
 leuētricarum puellarum necem in-
 dicauit canis 46.f
 leucus piscis facer Theocrito 277.c
 leutychides Lacedæmonius 285.a
 leuicè cur iusi abradere pilos om-
 nes corporis 299.c
 leuitas

Index

leuitas	251.c	linguaces	238.d	luciani locus	567.c.568.d
leuitas in moribus	51.b	lingua ciuitas qua	188.e	luciani locus emendatus	215.c
lex, legisque appellatio Hebrais quid	364.d	linum, lini que officium	391.b	luci dare quid	231.c
lex quando data	30.e	linrea vestis	391.b	lucifuga	ibid.c
legis iugum impostum Iudais	30.e	linrea veltes in aedes sacras inferenda	291.c	lucina	433.c
leges	400.e.475.a	lira	568.e	lucina cur dicta Iuno	309.a
lex diuina de plantandis arboribus mystice interpretata	524.f	lirioëssa	586.f	lucina dicta Diana	279.c
leges, verus & noua	390.d	litatio	402.f.403.a	lucretij locus 8.d 13. b. 61. c. 62. e. 128. e. f. 131. f. 131. a. 137. b. e. 173. c. 191. b. 229. b. 250. f. 320. d. 322. e. 424. c. 447. c. 449. a. 540. e	
legum inaequalitas	251.a.b	litera	54.f.265.a	lucrum	570.f.257.f
Libani medulla ablata à Rege barbaro quomodo intelligedi	49. e	litera lauro reuincta	493.c	lucrum per capitis signum	294.f
liber 129. b 465. c vnde dictus Ibid.		litera septem	461.d	luctus	308.f.309.a
libero Patri aedes sacrae qua	483. c	literarum Aegyptiacarum chara	463.c	luctus & querimonia	210.d
libero Patri gratissima victima assignus	534.f	literarum honos apud Aegyptios	499.a	lucubratio	451.c
liberalitas per manus symbolum	330.f	literarum symbolum	549.a	lucubrationes per lusciniæ symbolum	8. c
liberorum propagatio	449.a	liuia Augusta lauretum	493.b	lucum	213.e
liberorum procreatio, quorum inuentum	172.e	liuia curum cum elephantis decreuit Claudius	16.d	ludum	395.b
liberales artes qua	364.d	liuius Podochatus Cypri Archiepiscopus	259.c	ludi Circenses	424.f
liberalissima benignitas	542.e	liuor	171.b	ludi testacei Romae	547.c
liberalitas	541.b.c	Loca aetorum explicata vide in propriis eorum nominibus		ludouicus Aliger	488.d
liberatores patriæ	386.d	loculi in quem vexilla figebantur, forma	491.a.b	ludouicus Beccadellus Archiepiscopus Ragusinus	544.d
libertas	384.c.389.c.516.d	locuples	165.a	ludouicus Podochatharus Cardin.	258.f
libertas & liberatio à molestiis	300.e	locupletatio	294.e	lumbi per Veneris symbolum	320.d
libertas Christianorum vera qua	30.e	locupletatus discordiis ciuium	272.c	lumen in diuinis literis quid	189.b
libertas per explicatas manus	330.e	locusta marina 256.e 263.c terrestris	264.d	luminis maioris violentia	455.b
libertas triplex	386.e.f	locusta & polypi inimicitia	256. e	lumina & luminaria cur vocentur viri clari	431.b.c
libido	88.e. 150.f.540.d	locusta segetes depopulatur	261.d	luna 13. a. 33. b. 73. c. 124. f. 432. f. & sequent.	
libido extincta	324.e	locustarum terramen	ibid.	luna cur lunus virili genere aliquando	433.e
libidinis antidotum	137.b	locustis quibusna vescitur Ioannes Baptista	263.e	lunare corpus	575.b. e
libidines	540.d	locustis aluntur multi in Aemio-pia	264.d	luna mensura	298.d
libidinosus ab ineunte aetate	262.f	locustis Pontificum ornamentum quale	403.a	luna Persarum indicium	432.d
libidinosus quomodo per oculi indicium	307.b	locum		luna qua & Isis	373.c
libitinariorum munus	46.e	loliigo fundit aramentum	264.f	luna quid Pythagora 432. f qua parte semper clara & conspicua	ibid. c
libri	372.e	longui ex doctis qui	196. d	luna cura dicta	144.f
lichanus	342.e.343.b	longo post tempore prodians	274.f	luna comparata dialectica	434.e
lien quam ad se trahat	51.a	longo tempore aliquid effectum	16. b	luna simulachrum	566.e
lienis vita	50.e	loquendum rarissime & iucunde cum regibus	225.c	luna & Solis coniunctio	ibid.
liem tenuissimum habet canis	50.e	lotos arbor 567.c.568.d. vbi fructificet ibid. c. d cur Apollini sacra	509.c	luna & Solis certamen	124.f
liene laborantibus risus difficillimus	51.a	lotos capillata	ibid. b	luna facies varia	419.b
lilium purpureum.	587.a	Luca bos	17.b	luna ortus	536.b
lilium, lili que symbola	532.e.f	lucani scarabei	73.c	luna symbolum	552.e
lilium cur flos lunonius, cur item Regius	533.c	lucani locus	25.a	luna varietas admirabilis	376.d
lilium spei symbolum est 532. f 533. a		lucas Euangelista	32.e	luna vegetatio	442.e
lilia offerebant Nymphis gentium sacerdotes	533.c	lucas minorianus	351.c	luna noue adorande mos	53.b
limi oculi	282.f	lucerna	448.f	luna pellis Martialis que	435.a
limpidæ aquæ	374.e	lucerna ardens dictus Ioanes Baptistista	450.e	lunulas gestandi mos Romanorum	431.a
lingua	312.d	lucerna Aristophanis Grammatici, Cleanthis, Demosthenis, Epicteti	450.c	lupa intra quot dies pariat	100.e
lingua coercenda 268. e dissecta in facis praconi tradebatur 312. f		lucerna significaciones	452.d	lupanaria vnde dicta	99.b
Mercurio sacra 312. e optimum & pessimum in homine ibidem. plectri instar	328.d	lucetius	455.c	lupercalia 51. c à quo primum instituta	ibid.
lingua ferrea, veritatis indicium Pindaro	313.c	luciani libellum de Mercede conductis conuertit Pictus in linguam latinam	215.c	lupinis dentibus lacerate carnes cum dulciores	94.d
lingua cum auribus cognatio 568. e				lupus	98. d & seq.
lingua victimarum Mercurio adolebantur	313.a			lupus ab Atheniensibus cultus	98. d
				lupus scilicet contactu conuicitur	83.a
				lupi & equi antipathia	56. d
				lupi nomen in sacris quid lupi	98. f

Hieroglyphicorum.

lupi saxum extimescunt	990. b	macrisus Imperator quas sturnas decreuerit Balsazio Antonino	421. b	manus manū scabit, prouerb.	329. c
lupū tenere auribus prouerb.	99. c	macrobij locus	494. d 574. d	manus sinistra compressis digitis	335. b
lurconē quomodo taxauerit Caro	314. d	magna mater	85. a	manum ad mouere 331. b eam deosculari solent adorantes	332. f
luscina	213. c & seq.	magnanimitas leonis	1. a. b. c	manus arrium ministra	328. d
luscina modulationis studiosissima 214. pullos suos erudit ibid.		magni Dij qui	410. d	manus complicatae non sunt amicis tradenda 334. c inter loquendum	341. b
lusciniæ quo tempore assidue cantet	214. d	magnorum Deorum simulachra vnde adueta & quod translata	410. f	manus post tergum reiecta quid	331. e
lusciniæ Druso & Britannico dociles fuere Graeco Latinoque sermone	214. d	magnus conatus cum dolo	122. d	manus ablucio quid veteribus	329. a
luxuriosa deliciae	80. d	mago anulorum ingentē aceruum effudit in Curia apud Carthaginefes	397. b	manus plures se habere qui somnauerit, quid	334. e
Lycaus à soluendo dictus	499. a	maia	85. a	manus remittere 330. f tollere 372. f	333. a
lyæi nomen vnde	282. d	maiorum ferenda difficultas	540. f	manumittedi rationes quor. & quae	386. f 18. f 32. e 92. d 512. e
lycica cur Messalinae cognomen	8. c	maioribus parentū vel apum exemplo	240. e. f	manuicudinis mica exemplum in elephanto Roma	19. a
lycabanta cur annum dicimus	98. d	mala cogitatio	121. c	mappa	297. e. f
lycopolitani lupum colunt ibid. e		mala bonitatis ope superada	488. f	marcellus	139. e
lycurgus sacrificium humanū Dianae offerri solitū in Epheborum flagra conuertit	472. d	maledicentia	417. a	marathro lippientes oculos depurgant angues	71. a
lycurgi de liberorum institutione concio	157. b. c	maledicus	265. c	marcelli laus	38. c
lycus daemon	384. f	malesicorum amuletū per vesperationem	231. e	marcia & Martia	381. c
lydia rex	416. f	malignitas perditissima	229. b	marciae concubinae plurimum tribuebat Commodus Imp.	449. e. f
lydorum equi, Cyri camelorum odorē confertati insidentes praecipitauerunt	117. b	malleus	466. 467. a	marci Aurelij statua forma confideta	341. c
lynceus classem Carthaginensium à Lilybeo Siciliae promontorio prospectare & recensere solitus	105. c	malum ex bonis iniitiis tubsecutū	161. f	M. T. Ciceronis iocus	484. f
lynx in genere luporum recensetur à perisque	105. c	malorum irritamentum	467. b. c	marcomani	141. a. b
lynxis acutissimus obtutus	105. c	malua syluestris succus vespis aduerfatur	246. e	marcomani iuniores	144. f
lynxi Ceruaria cognomen inditum	105. c	malus Punica in Iunonis honorem plantatur	472. e	marcus Crassus agelastos	51. b
lynxes conuexa montium visu penetrare feruntur	105. b	mali arboris & fructus hieroglyphica	157. a	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lyncei oculi à Lynceo Idae fratre Argonauta dicti	105. a. b	malus daemon	52. e	marcus Crassus agelastos	51. b
lyncurius lapis ex concreta lynxis vrina	105. a. b	mammar somniū de Alexandro filio	141. e	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lyra	457. c 458. d	manalis lapis	478. d	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lyra cur in manu Mercurij statuabatur 458. c & quot chordarum	460. d	manardus medicus	51. a	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lyra forma	460. d	manasses quinceps	299. b	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lysander feliciter aduersus Athenienses pugnavit	478. f	mandragora foponifera vis	558. d	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lysimachi insipientia arrogantiæque riserit Pasiades	ibid.	radix ibid. eius vsus nunc incongnitus	558. e	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lysiippus cur hastam in manu Alexandri posuerit	408. f & 427. c	mandri in india	263. c	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
lytra	122. c	mandro à remis ad imperiū venit	520. d	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		mandronis nauis	520. d	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manes cur dicti	284. d	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manethon Aegyptius fallitur	3. a. b	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		mania Larum mater	555. a	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manica	474. e. f	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manilij locus	284. f 288. d	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manipulus	392. e	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manipularis	392. d. e	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manobartuli	183. b	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus & earundē vsus	328. d 329. b	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manucea	468. f	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		mantuani numis impresserunt Manronis imaginem	494. d	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus ad digitos vsque inuoluta	331. b	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus in triclinio Vespasiani visa quid	329. c	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus dextera & laeva quem numerum indicent	351. a	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus in triclinio Vespasiani visa quid	329. c	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus dextera & laeva quem numerum indicent	351. a	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus in triclinio Vespasiani visa quid	329. c	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus dextera & laeva quem numerum indicent	351. a	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a
		manus in triclinio Vespasiani visa quid	329. c	marcus Crassus cur dicitur non cauebat in Sicinio	33. a

Index

Marius Bandinus 86.e
 Marius Maffeus 147.a
 Mars & Mauros vnde dicti 98.e
 Mars & Venus per duos accipitres 195.b
 Mars Vltor 406.e
 Marti cur sacer canis 55.c
 Marti equus sacer 43.b
 Marrhes rex quem honorē habuerit cornici 191.c
 Marfyas cur suilla dicatur caudam habuisse 65.c 80.d
 Martialis locus 13.b 43.c 125.a 170.e.f 260.d 336.d 266.d 278.d 325.a.c 390.f
 Martialis & Quirinalis socij 421.b
 Martes animal 121.b
 Masculus & foemineus foetus quomodo deprehendatur in tauro 24.d
 Masculi vocabulum in sacrificijs 322.e
 Mafsiniffi Regi munera missa cum sella curuli à Romanis 423.b
 Masurij interpretatio de Angeronā simulachro 342.f 343.a
 Mater siue naturæ genius 168.d
 Matris nomē in diuinis literis 172.f
 Materia prima 584.d
 Materia formaque 376.d
 Mathematicus 90.f
 Matrimonium concors 459.a
 Matronarum impudicitia 114.f
 Mattheus Macingus Venetus 267.b
 Maturandum 442.f 443.a
 Maturitas 254.e
 Mauritania 37.b.c
 Maurialites milites 143.b
 Mauri feroces 37.b
 Mauri occursus Hadriano fatalis 504.d
 Maximiani Imp. milites cur Hercu- liani vocati 183.b
 Maximini imperium serpentis in- dicio pramonstratum 141.b
 Maximo Imp. aquila dedit auspiciū imperij 176.e
 Meccenas præcipuus Augusto ami- cus 275
 Medicæ arboris casus Roma: Leo- ni X.P.M. fatalis 368.d
 Medici prudentia qualis esse debeat 149.a
 Medici tam manus quam cor eru- ditæ debent esse 327.b.c
 Medicos esse in Aegypto cur dictū 162.e
 Medicina multiformam ab oraculis peti solet 205.b
 Medicina lucrū non sanitatē qua-rens inanis ars est 543.c
 Medicina petita à Diis 205.b
 Medicina symbolum per ciconiam 159.b
 Medius digitus 342.e 343.b Idem medicus, infamis, impudicus. ibid. & 354.e
 Medium 325.a
 Medium hominis vbi ibid.
 Meditatio 340.e

Medulla carent ossa leonis 6.d
 Medus asinus primum vim equæ intulit 114.d
 Medusa 154.d. & seq.
 Medusæ caput quid 35.b
 Medusæ caput Domitianus cur pro- pectore gestare solitus 296.d
 Medusæ figmentum vnde 398.e.f
 Medusæ cur serpentinū caput 155.b
 Megaelis Atheniensis censura de Heliado 140.f
 Megalesius daemon 384.f
 Megaræses cur aquis abundet 281.b
 Megarensum factum ad fugandos Antipatri elephatos quale 17.b
 Megarensum mores, & megatica sphinges 11.e
 Megarensum stratagema aduersus Antipatrum 77.b
 Megarensum quid acciderit fera- rum effractis carceribus 4.f
 Mel, ac ab eo metaphora diuersa 242.d.e
 Mel adulationis symbolum 556.e
 Mel in sacrificijs offerri prohibe- tur 242.f & c. quid Pindaro 241.b
 Mel Corsicum aliquid amari habet 242.e
 Mel & fauu in sacris qd 242.c 243.d
 Mellis vsus vitam diutius producit 242.e
 Melle & lacte fluēs terra quid 242.d
 Melle & lacte imbuebatur infantes suscepti à lauacro 242.c 243.d
 Melle saepe vsu Pythagorici. 242.e
 Melampus 68.d
 Melas & melon cur vocatus Nilus 181.b
 Meleta 163.a
 Melicerta 194.c huius corpus in Isthmo à delphino expositum 252.f 253.a
 Melicerta, qui & Palæmon 506.e
 Mellis historia 245.a
 Melisti Euboici sententia de odore 212.e
 Militaria 562.e
 Mellophori 525.b.c
 Melo vocatus aliquando Nilus 448.e
 Melon & Melius Hercules 94.d
 Melote quid 524.f
 Memnonis statua 509.c
 Memoria grata accepti beneficij 428.e 570.d
 Memoria 46.e
 Memoria diuturna 416.f
 Memoria mali obliteranda 540.f
 Memoria post obitū extincta 273.a
 Memoria consecrata auris 312.f
 Memphi templum Serapidis 294.d
 Memphitica inscriptio de Aegypti libertate 38.f
 Menalij equi quales Phormis 41.a
 Menalippus Dianæ templum vio- lauit 537.b
 Menandri locus 158.d
 Menander Samarita hereticus 136.e.f
 Menapes seniores milites 142.f
 Menapij 48.d 412.e
 Mendacium 264.f

Mendacium in extrema parte ni- grescit 275.a
 Mendacia cur imbecilla 313.c
 Menis rex cur ab Aegyptiis malè audiuit 80.f
 Menoni in vxorē data Semiramis 204.e
 Mens quid Tullio 132.e à sensu de- cepta 136.e verborum fons 45.a
 Mentis attonitæ consternatio 257.c 258.d
 Mentis erigendæ signum 461.b
 Mentis frater est os 45.a
 Mentis vehemens agitatio 335.b
 Mensarij 482.f
 Mensis 434.d
 Mensis cur bos appellatus 23.a cur per palmam 488.e
 Menses singuli diis singulis, & qui- bus attributi 131.a
 Mensium Græcorum diuisio 298.e
 Mensura à quibusnam principium sumere debeat 345.b
 Mensura digitorum filia ibid.
 Mensura qua sit ad salubritatem bi- bendum 290.d
 Mensurarum nomina 345.c
 Mensurarum & ponderum ratio cur incerta 345.b.c 349.c
 Mephibosetha Ionathæ filius 49.c
 Mercator & mercatura 570.f
 Mercatorum stationes in Iapis ha- bebantur 299.a
 Mercurius 73.c 312.e 570.e.f 583.c
 Mercurius, vel efficax sermo 323.a
 Mercurius *χρυσόπρασπις* 146.d Deo- rum præco 312.f cōcordiæ signū 454.c cordis & fermocinationis dominus 1612.c cur vocatus Cyl- lenius 335.c cur Latona cōmit- titur ad Xanthi fluuij ripā 312.e
 Magno filitio colebatur ab Aeg- yptiis 268.d primus literas Aeg- yptiis cōmunicauit 463.c pri- mus verba in ordinem redegit 312.f rationis & veritatis Deus 290.c sermonis prætes 312.e
 Mercurius Trifnegistus 572.e
 Mercurij simulachrū apud Corin- thios cum ariete cur 95.c apud Tanagraos quale 95.c
 Mercurij simulachro cur canis ad- iiciebatur 312.f
 Mercurio cur arūdo adsculpta 549.b cur dicatus gallus 237.a lacte cur supplicatum 517.a
 Mercurio lingua victimarū à quib. adolebantur 313.a
 per Mercurium in Sacris quid de- notetur 419.b
 Mercurium Nilo prognatum pura- bant Aegyptij 268.d
 Meretrix 9.b.c
 Meretrix per mel 242.e
 Meretricia petulantia per equina- imaginem indicatur 40.f
 Meretricia procacitas 40.d
 Meretrices quonā amatoribus suis comprecantur 61.a
 Meretriculas quamnam poësim vocarit

Hieroglyphicorum.

vocarit Plato 258.d
 Metops 158.d.e huius pietas in pa- rentes ibidem
 Metulæ lauri folio annuum fasti- dium purgant 205.b
 Messalina 98.f
 Messalinæ salacitas 125.a
 Messenij 414.d
 Messeniorum exitiū vnde animad- uerterit Theolcus vates 19.b.c
 Mesis in diuinis literis quid 536.f
 Mesis per falcis symbolum 537.b
 Messoris ab aquila liberati historia 178.f
 Meta 365.c
 Meta triangularis & quadrangula- ris quæ 382.e
 Metallis singulis Planetarum nomi- na tributa 571.b
 Metellus corum lapideum impo- suit sepulchro Diodori rhetoris 218.e
 Meteora 307.c
 Methona 224.f
 Meticolosus 17.b
 Metrodori Sceprij ridicula obser- uatio contra cantharides 73.d
 Merus quid 501.c
 Metus comes potentia 17.b
 Michael 424.f. 425.c
 Michael angelus occidēti vento præpositus 426.d
 Michaelis vox quid 331.a
 Michael Siluius 19.c
 Michaelium familia Venera 27.c
 Midas cur asininis auribus fuisse prædicetur 108.f
 Midas Satyrum capiens quid 89.c
 Midæ puero formicæ in os tritici grana congerebant 69.c 70.d
 Midæ quomodo Phrygiæ regnum præmonstratum 176.d
 Migratio 441.a
 Milanionis ceruus dicebatur 65.c
 Milichius à nonnullis appellatus Bacchus 392.c
 Miles 48.e
 Miles Romane, Aegyptū caue, cur dictum 38.f
 Milites cur vulpibus assimilati ab Aristophane 121.b
 Milites fugiētes galeati lepores vo- cati à Cornificio poeta 119.a
 Milites mulierosi 150.f
 Militaris disciplina 159.c
 Militaris ordo 83.b
 Militaria signa vocalia & muta 31.c
 Militia 553.a
 Militarium ordinem insigne 32.e
 Milium 405.f ex milio præsumptus panis, incolumitatē præstat con- tra venena 537.c
 Militiæ antiquæ vestigia Romæ apud Maffæos 142.e
 Mille nonagintaquinque cur taci- turnitatis signum 362.f
 Millenarius numerus quibus signis notabatur 357.c
 Millenarij numeri nota & reliquo- rum quæ 360.f
 Milliarium 349.c
 Milo Crotoniates Iunonis sacer- dos 472.e cur in cerraminibus inuictus 229.d cur à Theocrito celebratus 30.f
 Milonis ahenea statua in Olympia, eiusdemque significatio expli- cata 472.c
 Miluius 164.e
 Miluij Britannis sacri 166.d
 Miluius procumbere prouerb. 165.a
 In miluios qui dicantur conuerti 165.b
 Mimodæmon 384.f
 Mimus 238.d
 Minæ & pax 145.b.c
 Minerva 569.c
 Minerva Arcadica 472.f
 Minerva Pythagorici cur per trian- gulum æquilaterum 383.c cur Trigemina ibid. c
 Minerva *ταυροπόδος* 31.a
 Minervæ clypeo adsculptum Gor- goneum caput 187.b
 Minervæ symbolū per noctuā 187.b
 Minervæ tertiū vniuersusque men- sis diē dedicari Aegyptij 383.c
 Minervæ Operatrici facer gallus 223.c
 Ministerium 334.f
 Minoraui effigies quando extol- lebatur 32.d
 Minutio Auguri cur bos aurata po- sita 26.e
 Mirmillones 445.c
 Miseratio 169.b 187.a 211.b
 Misericordia vel pietas 588.d
 Misericordia per genu 339.a
 Mithridatis contra venena reme- dium 559.c
 Mittere sub iugum 409.c
 Mitra 398.e.f
 Mitylenæ Sapphūs imaginem nu- mis impresserunt 308.f. 309.a
 Mixta 13.b
 Moderatio 299.c
 Moderator 305.b
 Modestia 23.a 390.d
 Modestini Iurecōsulti locus 469.a
 Modius 538.c.d
 Modio superfedere quid ibid. d
 Mola 363.a molaris lapis ibid.
 Molles per comæ symbolum 300.e
 Mollities 282.e 424.b
 Mollities lasciuia 341.a
 Monarchiā pbauit Isocrates 179.a
 Monodos cur vocatus Prusæ regis filius 102.f
 Monstra domita ab Hercule quid 47.c
 Monrani elephantes quales 18.d
 Monumenta aliquor vetusta diuer- sis locis extantia 529.b.c
 Monumenta vetusta in agro Bellu- nensi 205.c
 Mora 232.d
 Moralis philosophia discēda 367.a
 Morbus grauis 357.c
 Morbi ad Deorum iram referebantur
 veteres 205.b
 morborum singulorū singuli erant medici apud Aegyptios 162.e
 morborum transitus in rebus in- animis 113.b.c
 mordacitas 261.a
 mores ciuiles imperfecti 247.a
 mores coniugis ferendi 272.d.e
 mores occulti 100.f
 mores prauis 334.e
 morum dissolutio & instabilitas 102.e varietas 104.d
 moribus aliorum accommodatus 256.e
 à moribus bonis alienus 77.c
 morositas 414.e
 morosus atque difficilis 266.d
 morpho Venus 579.b
 mors 310.e 411.b 416. d.e 471.b 504.f 581.c
 mors difficilis 260.f
 mors & imbecillitas 579.b
 mors in diuinis literis quid 189.b
 mors per pellis hieroglyphicum 327.a.b
 mors pro amaritudine 504.f
 mortis hieroglyphicū per noctuam 189.a
 mortis indicium Cupressus 504.d
 mortes duæ 450.f
 morsus canis rabidi 50.f
 morsus ieiuni hominis pestilencior 137.c
 mortalium duæ conditiones 283.c
 mortui exeterati & aromatibus de- libuti Alexandriæ diuitissimè con- seruabantur 196.d
 mortuorum vērtes cur eximebant Aegyptij 81.c 326.f
 morus arbor 508.d
 morus parasitus in caprarum aliisq; comedones inuehitur 539.c
 morus cornibus insignis effingitur 67.a
 Moses infans in profluentem expo- situs, à Thamura Pharaonis filia seruatus 370.d
 Moses rogatus ab Isælitis, vt vela- ta facie loqueretur, & cur 400.f
 mosi cur ab aqua nomen inditum 369.c
 mosi serpens æreus quid mysticè 138.e
 motacilla 237.c
 motus spiritalis 567.b
 motus à dexteris partibus oritur 338.e
 motus omnis à corde initiū habet 317.a
 Mula equum peperit pilo flauo 115.a
 mulorum partus ostenti loco ha- bitus 144.e
 muli cur vehiculo lunæ adhibiti sunt 113.c
 mulorum vsus tempore belli plu- rimus 114.d
 mulier ad delinquendum procliuis 322.e
 mulier malè morigera 111.b

Index

mulieris amor 260. d
 mulieris grauidæ appetentia effra-
 nata 569. f
 mulieres castigandæ admonendæq;
 535. a
 mulieres à Luna debent esse diuer-
 se 260. d. e
 mulieres honoris studiosas esse de-
 bere 574. e
 mulierofus 64. c
 muliebris curæ vanitas quæ 404. e
 muliebris salacitas 126. f
 muliebris statura 382. d
 muliebris virtus 406. d
 muliebre officium 93. c
 muliebre columnæ 486. e
 nullus ter anno parit 230. d
 munditia intaminata 125. a
 mundus duplex 575. a
 mundus 71. c 435. c 482. d
 mundus, vel vniuersum 566. e
 mundi machina 87. c 128. d 572. d
 mens Sol 305. b moles 138. f 293. c
 moles plena Deo 384. c partitio
 apud Aegyptios 172. d hiero-
 glyphicum 566. f
 mundi partes quanam dexteræ, &
 quæ sinistræ 24. e
 municipibus iniuriis suis 212. d
 munificentia 16. e 548. f 549. a
 munimentum 121. e 418. e
 munimentum ab insidiis 159. a
 multatus de gula 265. c
 multimamma Diana 231. c
 multificus quo signo in lucem edi-
 tus 299. a
 multitudo per nouenarium nume-
 rum 356. f
 multitudo, & vnus è multis quid
 185. c
 multitudo infesta 69. c 70. d
 multitudo per vicenale numerum
 359. b
 multiuolus 231. a
 muræna 209. a. b an serpētibus co-
 pulentur ibid.
 muræna & thriax euocantur con-
 centu & tintinnabulis 61. b
 murænis exponebant olim seruitia
 Romani proceres 272. d
 muri pro corona accepti 400. f
 mus 124. d. e
 mus albus quis dicatur 125. a audi-
 tu præstat 23. c in conuiuiu can-
 delam tenuit 54. f
 mus arrosio perniciosa portendit
 124. d. e
 muris salacitas 125. a
 murium palatum in gustu sagacissi-
 mum 124. f
 mures negligit elephantus 17. b
 musa 295. c 462. d
 musæ cum Apolline 462. f
 musæ tres Apollinis filie quæ 463. a
 musæ vnde dictæ 458. e
 musarum coronæ ex pennis 199. a
 musarum fons in Parnasso excitatus
 à Fama 35. b
 musarum afflatus 583. b
 musas meretriculas appellauit Pla-

to 243. a
 à Musæ & Gratiis alienis 288. a
 musæ hirundinum quæ 209. c
 musca 247. c
 musca in sacris literis quid 248. d
 musca, infigne in Laconum clypeis
 248. d. e
 muscæ pertinacia ab Homero im-
 probata 249. a
 musica 369. a 459. a
 musica suavis vini gustu concita-
 tur 515. b
 musica per cicadam 250. e per cy-
 gnum 213. a per lusciniam 213. c
 musici cur reprehensi à Diogene
 458. d
 mustela cur inauspicatum animal
 123. c
 mustela cur à Thebanis colebatur
 124. d
 mustela marina 280. e
 mustelæ genitale, stranguriæ reme-
 dium 124. d
 mustelæ rutam carpunt ab esu co-
 lubrorum 59. b
 muta signa militaria 31. c
 mutui officia 486. f
 mutua officia 115. b
 mutud muli scabunt 115. b. c
 Mycenarū portis statuebantur leo-
 nis effigies 2. f
 mycenis pauo in æde Iunonis ab
 Hadriano dedicatus 220. e
 mycerinus Aegypti rex 22. f
 mycerini Aegyptij colossi quales
 334. f
 mychea Veneri sacra 135. a
 myriodem muscarum deum impre-
 catus Hercules 248. e
 myonia 125. a
 myrias 248. d. e
 myrillo curitatus Cæsar 398. d
 myrmidonum fabula 69. a
 myrtilus 424. f
 myrtus 587. b
 myrtus ab Hecates templo sum-
 mota 136. d
 myrtus corona funebris 495. b
 myrtus pro pudendo muliebris
 494. f
 myrtus Veneri dedicata ibid.
 myrti consideratio ibid. e
 myrti ramus hilaritatis indicium
 495. a. b
 myrro coronari soliti milites
 400. d
 myrtea corona triumphatium mi-
 litum capiti gestata quid indi-
 carit 495. a
 myrteæ virgæ hieroglyphica signi-
 catio 495. a

N Litera nota 414. c. f
 N. D. literæ, quid indicent
 414. e. f
 N. L. literarum notæ, quid 163. a
 Nabuchodonosor 79. b
 nabuchodonosoris somniū 479. a
 nabuchodonosor Hierosolymam
 cepit 182. e

nauij locus 253. c
 nauus 528. d. e
 nanael 426. c
 narcissus flos 587. b
 narcissus puer in flore cõuersus ib. e
 nares in sacris quid 310. d
 nafamones quo pacto sepeliri vo-
 luerint 421. b
 nafanes vocati Gryphes 216. f
 nasturtij oleris vis 179. b
 nafus 310. d
 nafus simus petulantia signū 254. f
 nafi adunci signum quod 180. e
 nationes totius terræ in quot partes
 diuisæ 57. c
 natorū obsequiū erga parietes 13. b
 natura humana 432. f
 natura rerum varietate delectatur
 134. f
 naturalis philo sophia 367. b. c
 nauigatio 165. b
 nauigatio cita 254. d
 nauigatio secunda 213. b
 nauigatio tuta 266. f
 nauigationis autores 4. 2. f
 nauis 441. a & seq.
 nauis apud Athenienses colebatur
 in Thefei memoriam 441. b
 Nebrias 280. e.
 nebridius quid à Iuliano petierit 333. a
 nedes Annus 519. b
 necessitas 455. a 475. c
 necessitas in caduceo significata
 144. f
 necessitates tres naturales 581. a
 necessitudinis auerfator 236. e
 necessarium, primū esse debet 28. d
 nefastus dies 414. c. f
 negotia publica declinanda 547. c
 Nemeæ certamina quare instituta
 506. d
 nemeus victor 506. d
 nemeeorū victorib. ex apio viridi
 corona texebatur 505. a 506. d
 nemesis 524. d
 nemesis simulachrum 524. d
 nemeseos simulachrū & inscriptio
 347. c
 nemeseos locus vbi 311. b
 nemeseos signum 469. c
 neomenia dies quis 433. a
 nephthe 166. f
 nephthys inferi hemisphæriū 46. f
 neptunus 25. b
 neptunus delphinis imagine vbi-
 nam colebatur 253. b
 neptunus piscis cuiusuis signum
 253. c. d
 neptuno sacrificabāt thunnus pis-
 catores 284. d
 nequitia 254. f 286. f 473. a
 nequitia immoderata 226. f
 nequitia inueterata 323. b
 nequitia in temperatiam versa 18. f
 nequitia facinorositatis 89. a
 nequitia fratrum 547. b
 neritos taurus 31. b
 nero Cladius quonam ætatis an-
 no sublatus est 301. c
 nero serpentis ope seruatus 147. c
 neronis

Hieroglyphicorum.

neronis somniū de formicis 141. c
 somniū de asturcone suo 37. a
 nesciri faciendæ turisimum in ex-
 peditionibus 32. d
 nescama 442. d
 Nicarchi epigrammatis explicatio
 353. b
 nicagoræ apparuit Aesculapius sub
 anguis specie 148. e. f
 nicadri locus 40. d 131. b 133. c 150. e
 151. a 152. f 217. c
 nicias imbecillo fuit corpore 298. e
 nicippus Cous 5. a
 nigridius opus halieuticum elucu-
 brauit 280. d
 nigra præcordia Homero quæ 374. f
 nigra Veneris facellum vbi 324. d
 nigris fluius 447. c
 nigri coloris signum quod 202. d
 nigrum & arrum 265. a
 nico Attica meretrix cur 212. v. o.
 cata 88. f 89. a
 nicon dæmon 384. f
 nicolaus Cordatus 219. c
 nicolaus Leonicus 304. e
 nicolaus Leonicus Thomæus 304. e
 nicolaus Leonicus Patavij Aristot-
 telem Græcè prælegit 257. b
 nicolai Leonici Thomæi laus 212. f
 nicolaum Leonicum docentem au-
 diuit Pierius 447. a
 nicolai Rodiuli præstantia ac laus
 405. b
 nicolaus Scöbergus Card. Campa-
 nus 420. e. f
 nicostrati Iambi in garrulitatem
 209. c
 nilus 328. f
 nilus per aquilam indicatus 141. e
 fertilis, fortiter, pinguis 448. d. e
 cur cum tribus vnis figuretur
 447. b cur Melas & Melon vo-
 catus 181. b totius humoris fons
 317. c
 nili diluuium 317. a
 nili diluuiū quonā anni tēpore 8. d
 nili fontem phialā appellauit Ti-
 mæus 447. b
 nili simulachrum quale 448. e cur
 ex nigro lapide ibid. f
 ninus Bactrianos Semiramidis in-
 dustria expugnauit 204. e
 nifus à Minoe interfectus 579. b
 nitedula vermis 151. c
 nitores 512. f 513. a
 nixidia signa 340. d cur sic dicta, &
 à quo Romam portata ibid.
 Nobilitas 385. b
 nobilitas generis 250. d
 nobilitas per anulū indicata 397. b
 per Lunam indicata 434. e
 nobilitatis nullum discrimen apud
 Aegyptios 546. e
 nobilis, vel indigena 566. e
 noctæ meditandum 512. f 513. a
 noctua 187. c & seq.
 noctua fortunare dicta Athenien-
 sium etiam malè consulta 188. f
 noctua in Hieronis hasta visa 188. e
 insidens hasta Pyrihi 189. b le-
 tale quid & in auspicatum affert
 188. f
 noctua noctis domina 189. b
 noctua volat, prouerb. 189. a
 noctuæ & cornicis immortales ini-
 micitiæ 189. a. b. c
 noctuæ Laurioticæ quæ 189. a
 noctuæ qua ratione pecuniā signi-
 ficabant 189. a
 noctuarum artificiosa pugna 199. c
 noctuis pugnātibus opem fert ac-
 cipiter 199. e
 noctuina oua vini odium inducunt
 190. d
 nocumentum absconditum 498. e
 nodus Hercules 571. b. c
 nonaginta 362. e
 nonæ Caprotinae 508. e
 nomadū rusticitas asperissima 203. b
 nomismatis Lyfimachi origo 4. f
 norica alpes quales lepores progi-
 gnant 120. f
 nosora vel Nofola 287. b
 norhus 115. a
 nouacula in Fortunæ simulachro
 379. a
 nouenarius numerus multitudinē
 significat 155. a
 nouem, nongenta 356. f
 nox in sacris quid 438. e
 nox per pauonem 220. f pro morte
 189. b studiis cōmodissima 452. d
 Nubes 371. a. b
 nubes belli Virgilio quid 373. b
 nucis iuglādis hieroglyphicū 502. d
 nullius frugis opus 415. c
 num, Aegyptiis quid 8. d
 numa Pompilius inuenit rationem
 eliciendorum fulminum 428. e
 numa Pompilius Ioui Flaminem
 assiduū sacerdotē instituit 421. c
 numa populo dedit in congario li-
 gneos & seroteros affes 27. c
 numa Pompil. quomodo deceperit
 Picum & Faunū dæmones 428. e
 numæ ancile 411. b. c
 numen 455. c
 numen improfanabile 547. a. b
 numerosa proles 308. f
 numidæ cyrocephalorum lacte vi-
 uebant 53. a
 N V M I.
 Numus L. Aelij Aurelij Commodi
 270. e. f
 T. Aelij Cæsaris Antonini 481. b
 L. Aelij 331. c
 M. Agrippæ 253. b. c 442. f
 M. Agrippæ Cos. III. 423. c
 Alexandri Pij Imp. 532. f
 Antonini Pij 16. e 146. d 177. c. d
 176. d 278. f 331. c 379. c 380. d
 386. d 412. f 429. b 434. c 445. a. b
 481. c 483. a
 Antiochi 12. e 464. c 584. d
 arguorum 125. b
 asia recepta 142. d
 atheniensium 27. b
 augusti 88. f. a 270. c. f 436. d 441. b
 581. c
 augusti patris 177. c 178. d

M. Aurelij Antonini Brit. 571. c
 421. c
 aurelij Cæsaris 139. b
 M. Aurelij Seueri Alex. 148. e
 Cæsaris Dict. III. 142. e
 Caligulæ 421. c
 Caracallæ 513. a
 Cephalariorum 37. c
 Cibiratici numi consideratio 203. c
 Claudij P. T. Aug. 532. f
 Clodij Pupieni 422. d
 Constantij Imperatoris 483. a
 Corinthiorum 35. a
 Domitiæ Augustæ Imp. 221. a
 Domitiani 445. a. b 481. c 483. a
 Domitiani Cos. XIII. 422. d
 Drusi 146. d
 Fabatij 131. b
 Faustinae 13. b 191. b 220. e 221. a. b
 378. e 379. c 433. b 481. b
 Gallieni 35. a 65. c 96. d 103. c 216. f
 268. f 406. f 407. a
 Germanici Imp. Cæsaris Aug. 379. c
 Ser. Galbæ 386. d
 Gordiani Pij 331. b. c 336. d. e 387. b
 Gratiani 332. e
 Hadriani 35. b 37. b 65. c 151. a 157. b
 178. d 334. d 441. b 481. b 481. c
 510. f 533. a
 Hadriani tertium Consulibus 298. d
 Hadriani Traianique Imp. 146. d
 Hieremiæ 389. a
 Iani 297. a 441. a 442. d
 Iani bicipitio imberbi 432. f & eius
 bicipitio barbato ibid.
 Iulia Augustæ 42. c
 Iulia Mamææ 140. c 141. d 146. d
 Iulia Pia 525. f 536. d
 Iulia Pia Felicis 220. d 481. c
 M. Iul. Philippus Aug. 278. f 421. c
 L. Iuini Reguli 536. e
 Lucilla Augustæ 413. c 346. f
 C. Mamilij 46. f 549. c
 C. Marij 27. a. b
 Q. C. Mari 15. c 161. c
 Diuæ Marinianæ 162. d
 Maximiani Pœni 359. a. b
 Maximiani 511. a
 Diuæ Maximianæ 221. b
 Metij Macri 436. e
 Q. Nafidij 253. c 254. d 442. b
 Neptuni imagine 253. c
 Neroniani 37. b
 Neronis Cæsaris August. 279. b
 420. f 421. c 459. a 439. c
 Neronis Claudij 253. c
 Neruæ 37. a 379. c 429. b
 Neruæ Traiani 379. c. d 445. a
 noctuarum numismata varia 18. e
 Octauiani Augusti 295. a. b
 Otacillæ 389. a
 Papiriani 37. b
 L. Pap. Curforis 35. b
 Diuæ Paulinæ 221. b
 Peloponnesium 261. a
 Pertinacis 435. b
 Diui Pet. Pij patris 177. c. d
 M. Pictorij Aed. Cur. 423. a
 C. Poblacij Q. F. 2. f
 Pomponij Musæ 459. a

Index

C. Posthumij 49.c
 Pyrrhi 177.b
 Romanorum 588.f
 Diuæ Sabinae Augustæ 178.d
 Sabinae Aug. Hadriani Aug. 389.a
 faloninæ 96.d 433.c
 fagitarij nummi qui 408.e
 fapphus imaginem numis impref-
 tere Mitylenæi 295.a
 scribonij Libonis 457.a.b 458.d
 sceleuci numus 31.c
 septimij Getæ 418.e
 L. Septimij Seneri 16.e
 feueri Alexandri Aug. 433.b
 feueri Macrini Aug. 146.d
 feueri Pij 510.d.e
 fyracusanorum 25.b 37.c
 Tenedius numus 296.f 416.f 417.a
 ti. Cæfaris 220.e
 tib. Claudij 145.c 385.b 537.a
 tigranis 397.c
 titi numus 490.d
 Q. Titi 35.f
 titi Vespasiani 254.c 421.b 443.a
 536.d
 vespasiani 27.a 145.c 178.d
 vitellij Cæfaris 574.e
 Numi aliquot Herculis claua fi-
 gnari 497.e
 numi argentei à senatu Augusto de-
 creti consideratio 484.d
 numi argentei cuiusdam inscriptio
 54.d
 numi bigati, & quadrigati 424.f
 numi cancri figurâ habentes 261.b
 numi continentis muliebri caput
 galeatum consideratio 296.e
 numi cuiusdam argentei habentis
 angues tres consideratio 142.d
 numus Cybeleij habes caput 505.d
 numi duos serpentes continentis
 consideratio 140.d
 numus gallinaceorum conflictu fi-
 gnatus 213.c
 numi, in quo quadriga cum victo-
 ria, consideratio 150.f
 numi nocturnarum varij 188.f
 numi ranam habentis consideratio
 275.c
 numus seiratus quis 417.e
 numi veretes 383.a.b
 numi victoriat 199.a
 numisma Athenienfium 27.b
 numisma tricipitis Serapidis 298.e
 numismata aquilâ præfetiâ 177.c
 numismata plurima cum serpētib.
 quare cufa 148.e
 numorū aliquot consideratio 88.f
 177.b 195.c.d 270.e.f 278.f 334.d
 338.f 388.f 421.b.c 428.f 431.a
 437.c 438.d 469.a 490.d 492.f
 496.f 499.a
 nupta noua 555.c
 nupta noua cur in pelle lanata iu-
 bebatur federe 93.c curru vecta
 traducebatur 424.d quibus mo-
 dis ducebatur in domum ad ma-
 ritum 452.f 453.a
 nuptæ nouæ offertur colus & fulus
 in agro B. Iulienfi 471.a
 nuptiæ 235.a 424.d 452.f 471.a
 490.d 502.d
 nuptiæ per tricenarium numerum
 359.c
 nuptiarum fœdera cur sacramento
 ignis & aquæ sanciebantur 454.f
 nuptiarum hieroglyphicū per cor-
 nices duas 191.a
 nuptialia 34.e.f 454.e
 nupruræ olim camelis virginibus
 supplicabant 117.a
 nuriel 425.c 426.d nurfæ antrum
 292.f
 nutritionis facultas 231.c
 Nycteterum herba 561.b
 nycticorax 190.d
 nymphea cur dicta echidna 129.a.b
 nymphisfontanilib. edes sacræ 433.
 O
 Litera 462.e
 Obsecratus in sacris quis di-
 catur 307.a
 obdurari & excæcari quempiam à
 Deo quid 238.f
 obedientia per aurium symbolum
 310.f
 obelisci Aegyptiorum 484.e
 obliuio cur dedicata Baccho 535.a
 obolus 174.e obliuio 174.e
 obfcura vel candida quæ dicantur
 374.e.f
 obsequium 49.a obsonatores 288.e
 obrutus amariotus 23.b
 Occafus 268.d
 oceanus Nemesios pater 447.c
 oceanus rerum parës Homero 72.d
 oecifi pro patria 485.a
 occultum confilium 31.c 567.b
 ochus auaritia famofus 112.e
 ochus compulit Aegyptios imagi-
 nem afini auream adorare 112.e
 ochus Perfærum rex ab Aegyptiis
 per afini simulachrum notatus
 111.d
 ochus Perfærum rex Apin iugulauit
 414.d
 ochi crudelitas ibid.e
 Octaedrum 585.a
 octauiani epistolæ ad Tiberium lo-
 cus explicatus 330.f
 octauiano panem de manu rapuit
 aquila 176.e
 octo, octingenta 356.f octoginta
 497.b
 oculus cur Dei signum 306.d
 oculus mentis quando rectè cernit
 194.d
 oculus, Solis cognomen apud
 antiquos 498.e
 oculus Veneris qs Hefiodo 307.c
 oculi affectuum moderatores 306.c
 oculi Dei in diuinis quid 305.c
 oculi diuini 132.d
 oculi emiffitij, hominis dolofi ine-
 ptiq; signa funt 275.b fores ami-
 mi Polemoni 304.e morientib.
 operiebantur, in rogo patefie-
 bant 307.c
 oculorum caliginis remediū 553.a
 559.b
 oculis explicatur motus animorum
 304.e
 oculos iustitiæ quales dicebat Chry-
 fippus 305.a
 oculatus 310.e
 Odoacer Italiam affixit 167.a.b
 odium per piscē interpretatū 385.b
 odia capitalia 556.d
 odoramenta in diuinis literis quid
 532.e
 odorari in sacris quid 310.d
 Oedipus Coloneus in senectute
 confcriptus à Sophocle 212.d
 œnomai equi qua ratione terre-
 facti 100.d.e
 œnotria 188.f
 œstrum fluuialis materia producit
 247.b
 Offensionis illaræ poenitentiâ 409.a
 officium muliebri 93.c
 officia mutua 231.c
 officia mutua per manus 465.c
 466.d
 Olea 510.d.e. & seq. quid in sacris
 511.c
 olea Athenis conflagrata litem ex-
 citauit inter Palladem & Neptu-
 num 512.e de eadem ibi enata
 fabula 513.c 514.d
 olea à quibus inueta 513.b cur Aua-
 zarbi Ciliciæ ciuitate sic fecun-
 difsima 514.e cur Iupiter coro-
 nari solitus ibid. f cur Mineræ
 facta 514.e inimica quercū 498.d
 oleæ æternitas 499.a
 oleæ baccas veteres parfimoniam cari-
 fa apponebant 514.d.e
 oleæ ramus lana circumuolutus à
 quibus gestari solitus 512.d ra-
 musculus cur in Mercurij manu
 510.d.e ramum tertis coronatū
 vouit Apollini Theſeus 512.e fa-
 cra stirps quâdo spontè conſta-
 gnat apud Mileſios 512.e
 oleis vefcens Plato cur à Diogene
 irriſus 514.d
 oleaster in sacris quid 511.c
 oleastro coronabatur Olympioni-
 ca 512.f
 olfactus 50.f
 oleum in perturbatos maris fluctus
 infufum, tranquillos facit 512.e
 oleum legatū à nonnullis ad gym-
 nica certamina 513.a
 oleum cur concitâda infania phar-
 macum vocat Anacharis 512.e
 cur extra corpus quàm intra ab-
 sumi maluert Epaminodas ibid.
 oleum terra erupisse trans Tyberim
 Augusti temporibus 511.b
 olei fons repete exortus ad Oxum
 flumē in Alexandri exercitu 513.a
 olei significatum 242.e significatio
 in sacris 511.a vas plenum in Pa-
 narthenaicis victoribus dari solitum
 513.a.b
 oliua quàm longè ab alieno folo
 plantanda 484.d
 oliuæ furculum columba in arcam
 Noe importauit 510.d.e
 de

Hieroglyphicorum.

de Oliua plantanda legendæ, Ru-
 tilij Tauri præceptum 514.e
 oliuierus Caraffa rofarum odorem
 ferre non potuit 74.d
 oriens 16.d
 organum 560.b.d
 organum carpit testudo cum vipe-
 ram ederit 70.f. 71.a
 organum cur frumenti aceruis cir-
 cumſpargendum ibid.
 origa num imponunt plagæ Cico-
 niæ cum vulnus à serpentibus ac-
 ceperint 70.f
 origani species 560.e
 origenes immeritò poetas taxat
 275.a.b
 origenes Latinus valde corruptus
 4.d
 originis codex emaculatus 507.b
 oris vis per colubrum indicata 133.a
 oritæ pane ex piscibus confecto
 vtuntur 55.c
 orizon 47.c
 ormenus dæmon 384.f
 orontis de ſupputatorum digitis
 ſententia 352.f 353.a
 orpheus 458.e
 orpheus cur in cygnum emigraſſe
 dicatur 213.a qua ſpecie huius
 anima foret euocanda ibid.e
 orphei ſimulachrum in Lebethris
 503.c ſudorem emiſit ibid.
 orta ſeneſcere 302.f
 ortus 268.f
 ortus & obitus rerum 126.e
 ortus Apollo, vide Horus oryx 55.a
 Os & oris fabrica 314.f
 os non habere quid 33.f
 oſcorzones vepetas vocant Herra-
 ſci 139.c
 oſculandi manus Imperatoris mos
 333.a
 oſculi ſymbolicis Theologis quid
 572.
 oſculo licebat olim apud Romanos
 obuias quaſque mulieres excipe-
 re 203.a
 oſcula apud Lacedæmonios con-
 ceſſa 263.a apud Megarenſes in
 honorem Dioclis ibid. Apud
 Niſæos ibid.
 oſcus rex, & populus 139.c
 oſiris 31.b 82.f 129.d. 166.f. 323.a
 362.f
 oſiris & Anubis expulerunt Gi-
 gantes ex Italia 47.c
 oſiris eodem, quo Ceres, inſignitus
 geſtamine 538.d
 oſiris Gigantes bello perſecutus
 300.d
 oſiris idē qui Dionyſius 360. 498.e
 oſiris Iupiter, pater, iuſtus, dux
 208.f
 oſiris vox quid Aegyptiis 301.a
 oſiridis imago qua 335.b. 567.a
 oſiridis peregrinatio 300.c
 oſicidis tæniæ 376.d
 oſſa leoniſ dura 8.d
 oſſifraga aquila qua dicatur 178.d
 oſtentum quodnam acciderit Fla-
 minio Conſuli 42.f
 ordines equeſtres Tarentini 38.d
 oreſtea furia 341.b
 orgyia 348.e
 oriens 16.d
 organum 560.b.d
 organum carpit testudo cum vipe-
 ram ederit 70.f. 71.a
 organum cur frumenti aceruis cir-
 cumſpargendum ibid.
 origa num imponunt plagæ Cico-
 niæ cum vulnus à serpentibus ac-
 ceperint 70.f
 origani species 560.e
 origenes immeritò poetas taxat
 275.a.b
 origenes Latinus valde corruptus
 4.d
 originis codex emaculatus 507.b
 oris vis per colubrum indicata 133.a
 oritæ pane ex piscibus confecto
 vtuntur 55.c
 orizon 47.c
 ormenus dæmon 384.f
 orontis de ſupputatorum digitis
 ſententia 352.f 353.a
 orpheus 458.e
 orpheus cur in cygnum emigraſſe
 dicatur 213.a qua ſpecie huius
 anima foret euocanda ibid.e
 orphei ſimulachrum in Lebethris
 503.c ſudorem emiſit ibid.
 orta ſeneſcere 302.f
 ortus 268.f
 ortus & obitus rerum 126.e
 ortus Apollo, vide Horus oryx 55.a
 Os & oris fabrica 314.f
 os non habere quid 33.f
 oſcorzones vepetas vocant Herra-
 ſci 139.c
 oſculandi manus Imperatoris mos
 333.a
 oſculi ſymbolicis Theologis quid
 572.
 oſculo licebat olim apud Romanos
 obuias quaſque mulieres excipe-
 re 203.a
 oſcula apud Lacedæmonios con-
 ceſſa 263.a apud Megarenſes in
 honorem Dioclis ibid. Apud
 Niſæos ibid.
 oſcus rex, & populus 139.c
 oſiris 31.b 82.f 129.d. 166.f. 323.a
 362.f
 oſiris & Anubis expulerunt Gi-
 gantes ex Italia 47.c
 oſiris eodem, quo Ceres, inſignitus
 geſtamine 538.d
 oſiris Gigantes bello perſecutus
 300.d
 oſiris idē qui Dionyſius 360. 498.e
 oſiris Iupiter, pater, iuſtus, dux
 208.f
 oſiris vox quid Aegyptiis 301.a
 oſiridis imago qua 335.b. 567.a
 oſiridis peregrinatio 300.c
 oſicidis tæniæ 376.d
 oſſa leoniſ dura 8.d
 oſſifraga aquila qua dicatur 178.d
 oſtentum quodnam acciderit Fla-
 minio Conſuli 42.f
 ostenta varia 141.b & seq.
 ostranica & scortæ perunia 27.c
 ostrea 262.f 263.a cui Deo dedicata
 ibid.
 Orthocarus Bohemiæ rex oblatum
 imperium respuit 167.c
 otij studiosus 237.b
 otis auis 232.f
 otidum caro suauissima ibid.
 otus auis modulamine afficitur 61.c
 Oua Zephyrea, hyphenemia, vel
 subuentanea qua 168.c
 ouatio 495.a
 ouicula cognomentum: cur tribu-
 tum Fabio 90.e
 ouidij locus 25.c 51.c 153.b 154.c
 229.b 242.e 287.b 297.a 307.b
 311.b 358.d 375.c 425.c 439.b
 452.f 508.f 572.d 579.c 587.a
 ouidij Halicuncon opus 279.b
 ouiles mores 91.a.b
 ouili pecoris hostia cur vocata ma-
 xima 92.e
 ouis 91.a seq.
 ouis leonem pariens, quid porten-
 dat 4.d
 ouis vnus, multa dicta 94.d
 ouis lupique antipathia 94.f
 ouem offerre Deo, quid 90.e.f
 ouem quando sacrificabant Roma-
 ni 32.e
 oues ambiguae qua 93.c
 oues antiquitus in honore habitæ
 93.a
 ouium pastor quis in sacris 91.c
 ouum pro carne vitatum 545.b
 Oxy mala Persica 588.d
 oxyrynchitæ piscem pro Deo co-
 luerunt 290.f
 P
 Pacificator 332.d 572.d
 pacificatio 341.b
 pacunij locus 128.e
 paciliae pisces 284.f
 paci oculi 303.a
 pagurus piscis 262.d
 Palæmon Grammaticus M. Varro-
 nem literarum porcum appel-
 lauit 76.d arrogantissimus fuit
 ibid.
 palæmon puer delphino vectus
 252.f eidem nauæ vota faciunt
 ibid.
 palæmon, qui & Melicerta 370.f
 palæstini arcam Domini prædam
 abduxerunt 26.d
 palæstini dolosi 121.b
 palamedes cur pullum equinum
 Soli sacrificandum putaret 43.c
 palamedis responsum ad Vlyſsem
 164.e
 palamnei dæmones 384.f
 palato angustus sedes inſit 314.d
 palea in sacris literis quid 55.f
 palæologi Athenienſium qui
 15.a
 palurus quid in sacris 530.f
 palladium 410.e
 pallantis filia nupſit Dardano 410.e
 pallas armata 408.f
 pallas 31.a

Index

pallas, palladisque statua 399.b
 pallas cur dicatur de celo descen-
 disse 193. c cur Medusa caput
 præterdat 154. e cur vocata Tri-
 tonia 384. c
 pallas & Iuno ex vulture 171. c
 pallas ex Iouis capite cur dicatur
 nata 172. Pandora comens & or-
 nas inducta ab Hesiodo 409. e. f
 per septennarium numeru 356. e
 trib. infaustissimis bestiis dele-
 ctata opinione Demosthenis
 188. e Vulcano matrimonio col-
 locata quid 172. d. e
 palladis Neptunique cernam 468. f
 palladi vnde nomen 36. e cur dedi-
 catus draco 140. f dedicatus ter-
 tius cuiusque mensis dies ab Ae-
 gyptiis 384. d templum erectum
 ab Epopæo 511. b
 palladem & Vulcanum masculo
 foeminas iudicantur Aegyptij
 172. d. e
 palladem Nicander Dictynna vo-
 cat 300. d
 pallium & palliatae comediae 387.
 palma 488. e & seq. 588. b
 palma ænea Athenis in Delphici
 Apollinis templo dedicata 490. d
 cur. victorie signum 489. b cruci-
 ci Dominicae assimilata 491. c in
 quo à cunctis arboru generibus
 differat 491. b Trallibus Cæsaria-
 nae victorie indicium fuit contra
 Pompeium 462. e
 palmæ materies incorrupta 489. b
 oscicula contra fascinoes
 488. f
 palmæ species piorum vitam cur
 significet 491. a
 palmam inter iuncturas lapidum
 enatam ante domum suam Au-
 gustus transfudit in compluuium
 deorum Penatium 489. c
 palmæ maritali copula coniun-
 guntur 490. d
 palmarum alia mas, alia foemina
 ibid. earundem mutuus amor
 ibid. d
 palmarum dies 588. f
 palmis Iudæa abundans ibid.
 palmata tunica 271. b
 palmus 346. d 347. a
 palmi dimensio cur varia 346. e
 paludamentum 391. a
 palumbes agroræ lauri folio sibi
 medentur 205. b
 palumbis etymon 204. d
 de palumpibus distichon 204. d
 palumbus Diadumeno auspiciu
 dedit ad imperium 204. f Ale-
 xandro Seuro ibid.
 palustris elephant quales 18. d
 palustris cur fingatur Hydra 153. c
 pan 435. c. 566. e cur fistulam septem
 calamis compactam & pectus
 variis insigne fit illis habeat ibid.
 pan cuius filius fuerit 88. d
 panici furores 61. c
 panathenaicam orationem in fene-
 strate scripsit Isocrates 211. d
 pandectarum locus restitutus 348. c
 397. f 440. f
 pandio nis filia quæ 210. c
 pandora 399. b. 577. b
 panis doctrinae symbolum 540. f
 541. a
 panis gestamen ex hinulea pelle
 129. b
 panis simulachrum quale 434. d
 panos in Nymphas procacitas 87. c
 simulachrum in hortis ibid.
 panos Lycei veneratio 51. c
 panfelinii populi suilla vescuntur
 carne 79. a
 pantheon M. Agrippæ 482. e
 panthera 103. a
 panthera foemina mare ferocior
 166. d
 pantheræ etymon 103. b
 pantheræ odore delectantur multa
 animalia 103. b. c
 pantheræ pellis cuius rei signum
 88. d
 pantheræ metuunt hyænam 103. a
 papauer 586. f
 papauer cur cereale dictum 554. e. f
 papaueris hieroglyphicum 554. e
 papauerum capita à Tarquinio Su-
 perbo decussa 555. b
 papilio imbecillitatis symbolum
 248. e
 papinij 26. e 341. c
 papyrius cur bulla decoratus 395. c
 papyrij victoria 495. c
 papyrius cursor 351. b 428. f
 papyrus frequentissimam opem in
 re cibaria præstat 545. a
 papyraceis calceis utebantur sacer-
 dotes Aegyptij 546. f
 par copula 474. e. f
 parasanga 349. c
 parasitandi ars 237. c
 parasitus piscis 262. f
 parca 436. e
 parca & Horæ cur Iouis simu-
 lachri capiti superpositæ 299. a
 parca tres quando depingenda
 470. f 471. a
 parcis & fato Iupiter ipse subie-
 ctus 299. a
 pardo quid respoderit vulpes 121. b
 parentes venerari conuenit, & à
 quibus filiis 157. b
 parientium leuari labores 340. d
 pariundi facilitas 277. b
 parnicides 391. b
 parricidæ supplicium 134. d. 281. a
 parto fruens 280. d
 parturientium difficultas & facili-
 tas per manus 330. d. e
 partus 477. b
 partu custodit aquilinus lapis 182. d
 partuo contentus 410. e
 pascha Domini cum amaritudine
 comeditur 243. a
 pascha quo tempore celebrabatur
 38. f
 passades Bizantinus quomodo irri-
 ferit vanitatem insolentiamque
 Lyfimachi 428. d
 pasiphae 577. a
 passer 192. f. & seq.
 passeris significatio in diuinis 193. b
 passerum esitatio rem veneram
 adiuuat 193. b
 passeres cur Veneris currum trahūt
 193. b
 passus 348. e
 passinaca piscis 280. d
 pastmacæ piscis ictus quo meden-
 dus ibid.
 pastophori 422. d
 pastores ouium apud Aegyptios
 pene profani, & cur 91. b. c
 pater, mater, liberi 432. e
 paterfamilias parcus 112. d
 paterna difficultas 178. f
 paterna diligentia in filiis educan-
 dis 282. e
 patientiæ 475. a
 patria 325. a
 patriæ liberatores 386. d
 pro Patria occisi 525. b. c
 D. patricij puteus in Hybernia
 384. b
 patrimonium per hirundinis nidum
 209. b
 patrociniu frustra imploratum
 190. d
 patulcius Ianus 41. b
 pauitatio 412. f 413. a
 paulatim quid effectum 471. a
 paulus gemino ll 455. d
 paulus Iomius 276. d eiusdem eru-
 ditio & laus in historia conscri-
 benda 276. e
 paulus Iustinianus 174. f
 D. Paulus quoniam à fratrum com-
 mercio submouet 263. b
 paulus vas pretiosum 540. f 541. a
 D. Pauli Epistolarum locus 325. c
 pauisaniæ virtus platæo prælio 485. b
 pauo Iunoni cur dedicatus 220. d
 pauone laudata superbiior, prouerb.
 22. a
 pauones in Samo prius reperta
 220. e
 pax 387. c 388. d 510. d e 536. f
 pax, bellum 483. a
 pax per caduceum indicata 145. c
 pacis commoda 514. d 536. d
 pacis minarumque hieroglyphicum
 145. a
 Peccatorum expiatio 587. b
 peccen 409. e. f Veneri sacer ibid.
 peccus 316. c 418. e
 pecunia 26. e ex corio bubulo olim
 27. a vnde dicta 44. d
 pecuniar per noctuam significatæ
 188. a
 pecuniosos & cum crumens cur
 finxerint Deos Phœnicæ 405. c
 406. d
 pedibus addere alas 571. b
 pedicæ 474. e. f
 pediculi scarabei 74. d
 pegalus, & vnde natus 35. b
 pellum 411. a
 pelafgi nomē cur inuidiosum 254. e
 pelafgi

Hieroglyphicorum.

pelafgi decumatos homines Diti
 atque Sarurno sacrificauerunt 449. a
 pelecarnus 186. d & seq. Christi sym-
 bolum 187. a. b quomodo cum
 pullis capiatur 186. e
 pelethronius 148. e. f
 pellis 327. a. b
 pellem animantis gestare, mos fuit
 heroicus 12. e
 pelopides cur laudetur 285. b
 poloponnensis 261. a
 pelops vnde emeruerit Hippodamie
 nuptiis potiri 494. f
 pelopis auriga 424. f
 pelusium nigras habet ibes 161. c
 pelta 411. b. c
 pelta forma ibid. d
 pemonis Bellunenensis laus 22. f
 penates Dij 410. d. e
 pēna volatus hieroglyphicum 556. d
 pennæ aquilæ cur aliarum auium
 plumas corrumpant 179. b
 pennæ argento bracteatae 550. f
 pennigera oratio 568. e
 pentapha 463. c 464. d
 pentagonum 583. c
 penula 392. e
 pephnos insula candicantes habet
 formicas 70. d
 pera 393. a
 perditio 450. f. 456. f
 perditio per maris symbolum 373. b
 perditio rerum 222. d
 perdix 226. e dolofus & astutus
 228. d
 perdicis impetens falacitas 226. e
 perdicis significatio Theologis quæ
 227. b
 perdicis venatoris improbitas 226. f
 perdicem virili genere appellan-
 dum putauit Marcellus 226. e
 perdicis quæ nobiles, quæ rusticæ
 227. c
 perdicum plumulis in stratis vsus
 Heliogabalus 226. d
 perdicum dolus in fallendo venat-
 tore 227. c
 peregrinantes in Aegypto barbam
 & comam nutriebant 300. f
 peregrinatio 210. d
 peregrinus 74. d. 170. f
 perennitas 421. a
 perfectio 343. c 377. b. c
 perfectum nihil in opere humano
 274. d
 petiander pueros nobiles castrados
 iussit, decretumque mox reuo-
 cavit 277. b qua arte sibi princi-
 patum stabilierit 555. b
 peticles cur pileo vsus, & quare
 οκαυιν οκατος dictus 387. b 418. e
 ciere fulgura & tonitrua dictus
 429. a quid faciebat magistratum
 inuitus 48. e
 petriclis statuz cur casside rectæ
 418. e
 periclymenus 35. c
 periculi vitandi solertia 279. c
 contra pericula munitus 74. f
 periculorum fuga 253. b
 periculis in euitandis astutia 227. b
 periculosus 413. b
 pernicies 76. f 149. a 413. b
 pernicies summota 245. b
 pernicitas equi mira 34. e
 perpendicularium 487. a
 perpetuitas 478. d 504. e
 perpetuitatem cur Aegyptij per
 Solem & Lunā indicauerunt 433. b
 perphone 575. c
 perse 408. e equum Soli sacrificant
 38. d homines aquilino naso cō-
 mendabant 177. b per Lunam si-
 gnificati 434. f
 perse milites cur vocati galli 224. d
 quo pacto ducebant bouem ad
 sacrificium 26. e sacrarunt aequi-
 lam ante Romanos 310. d Solem
 Deum vnicum putarunt 160. e
 perfarum mundities 127. a
 de Persis victoria 485. b
 perseuerantissimi mores 151. c
 perseus 35. c Pinnipes cur ibid.
 persea militia 525. b. c
 persea pomum cordi misticē
 conferre 486. e Isidi cur sacra
 ibid. vnde translatum 526. cordis
 symbolum 486. e
 perfici pomi efficacia 485. b
 perspicua poma singula tricenis
 numis quandoque aestimata 527. a
 persij locus 160. e 165. a 265. a 320. d
 363. c 376. e 396. e
 persuasibilitas 407. d persuasio.
 445. b
 pertha canis & ciuitas Alexandri
 52. e
 pertinacia 39. a 247. c
 pertinax sacrificans, cor in extis
 bouis non inuenit eo die quo
 occisus 316. f
 perturbator 247. b
 pes in mensuris quis 347. b
 pes supra pedem positus, quid 338. f
 pes læuus, ante porrectus quid 338. e
 pedes ac horu hieroglyphica 336. f
 & significata 337. a
 pedes in Deo quid 336. f
 pedes anguinei Gigantum quid
 338. e
 pedes perlocustas indicati 264. d
 pedes recti & retorti 338. e
 pescenij Nigri contentia 22. f
 pescenij Nigri responsum militibus
 544. c
 pestilentia 101. b. 408. e
 pestilentia in mulieres grauidas
 sauiens Romæ quando 25. b
 petalum 398. f
 petra quid in factis 479. a
 petronij Arbitri locus 228. f
 petrus Alexander 252. d
 petrus Aliger 83. b
 petrus Melinus 29. a 74. d 239. b. c
 166. e 890. f
 petrus Victorius 33. b
 petro piscatore quibus in rebus
 opus 263. a
 petulantia 108. f
 petulantia domita 89. c
 petulantia perniciofa 193. b
 petulantia finis 137. c
 petulantia frantum 23. b
 petulantia supplicium 122. f
 petulantes iuniores 52. d
 Phaaces à piscibus olim abstine-
 bant 288. d
 phalangia parricidio infames 134. d
 phalantus vbi naufragium fecerit
 253. b à delphino seruatus ibid.
 phalaris scomma in fratres de mu-
 tua perueritate inter se conten-
 dentes 286. f
 phalaris stratagema 68. e
 phalaridis Taurus in mare proie-
 ctus ab Agrigentinis 25. c
 phalera 401. c
 phallophori 500. d
 phanes 129. b
 pharao vsus consilio Iosippi quo-
 modo famem ab Aegypto depu-
 lit 26. e
 pharaonis cor indurare quid 238. f
 pharetra 406. f 407. a
 pharielita offerebant balsamata
 Cylabra heroi 284. d
 phiala 453. b. c
 phidias cur testudinem Veneris
 simulachro subiecit 260. d
 phidias Victorie signu in Marathne
 cum phiala sculpsit 447. c
 phidias viso leonis vngue totam
 feri magnitudinem representauit
 345. b
 phigalensium Ceres qualis 43. a
 philautia 59. b
 philemō lucubrationes suas solius
 erat carē diuendere 335. b
 philemonis auaritia 465. c 466. d
 philippus quidam Hori & sacerdo-
 tum Aegyptiorum lemmata in
 Græcam linguam vertit 208. d
 158. f 163. b
 philippi Imp. numus 16. e
 philippi somnium post Olympiæ
 nuptias quale 3. c
 philocrati quænam obiecerit De-
 mosthenes 288. e. f
 philomela in hirundinem mutata
 210. d
 philonis laus 134. f
 philonis pharmacum, φάρμακον
 205. b
 philosophia communicata 47. b
 philosophia, politicoresque literæ à
 Christiano homine minimè cō-
 temnenda 117. e
 philosophia triplex partitio indica-
 ta in Abraham, Isaac, & Iacob
 368. e
 philosophi viri munus 47. b
 philosophi cæno inuoluti qui 296. f
 philostrati locus emaculatus 18. d
 philotis ancillæ memorabile faci-
 nus 508. e. f
 philoxenus gruis gulam optabat
 314. d
 phison Hebræis quid 197. b
 phliasi cur ahenam capram inaura-
 tam colebant 86. f
 phocæ

Index

phocæ corium fulmine non icitur 272.d
 phoca 273.b somniculosa ibid.
 phocion orationum Demost. securis 416.f
 phocylidæ carmen restitutum 286.f
 phœbe masculino genere 433.c
 phœbus Grypheneus 216.e
 phœbi inuentum medicina 426.d.e
 phœnix auis 184.d & seq.
 phœnix Orientales habitat solitudines 184.f vnicus est ibid.
 phœnicis mors & origo 184.f
 phœnicis ad cuculi cantum menses faciebant 235.a
 phœnicis inter homines qui dicuntur 185.c
 phœnicis plantas diuinis honoribus coluerunt 400.d
 phœnicis cur Deos cum oculis & crumenis sinxerint 405.c 410.d
 phœnicis duos aliquando vifos quare ratione dictum 184.f
 à phœnicibus honor habitus boui 28.d
 pholis piscis 280.f
 phormis Menalij equi quales 40.d
 phosphorus 12.d 438.e
 phratoris lepidum responsum 538.e
 phryges imbelles notantur 223.c
 phthia in columbam mutata 203.c
 phthitiasis 94.d
 physiognomica indicia in facie humana 55.a
 phytalus Cereris hospes 521.a
 Pica buccinatorum cantum imitata 215.a
 pica cur Baccho dedicetur 214.f
 pica & huius docilitas 214.c
 picturæ in Palladis templo consideratio 285.c 286.d
 pierius libellum de Fulminibus scripsit 325.c sacerdotū barbaris declamationē cōscripsit 302.d
 pierius quonam actu circumuentus à Rolandino Virdunenſi 219.b
 sacrarū literarum studiosissimus 165.c 166.d
 pierij nomen ex Petro Sabellicus aurori primus imposuit 165.c
 pierij Græcum epigramma, alteri Græco respōdens 515.a epigramma de Petri Melini nomine 239.c 240.d epigramma de virtute per labores acquirenda 489.b epigramma in Framarianum 153.b epigramma in Simiæ improbitatem 59.a Neria in Alexandrum & Hippolytum Mediceos 439.a opusculū de satione croci 501.a
 præceptores qui 446.f 447.a
 protestatio de hoc colligendo hieroglyphico argumento 261.b
 studium in hisce Commentariis quod 22.f
 pierio Commentarius de Scarabeo quomodo surreptus 74.d
 pierius pater Mularum septē 463.b
 pietas 31.c 69.b 157.b 450.f 481.a
 pietas & amor in filios 321.b
 pietas impietati præferenda 271.a
 pietas in elephante 18.c
 pietatis nostræ stabilitas 478.f 479.a
 pileus 385.b
 pileus libertatis signum 330.e
 pilei forma 387.b
 ad pileum vocati serui, quid 386.d
 pilea quibus ex rebus consui solita apud Romanos 387.b
 pili veterum cogitationum indices 299.e
 pimpinelus 252.d
 pimpleis Nympha 465.b
 pindarus cur multum aquilæ tribuerit 177.b
 pindari dictum in stolidè iudicantes 59.b
 pindari laus 373.f
 pindari locus 64.e 238.e 256.f 369.c 373.b
 pinguedo 513.b
 pinna 262.e
 pinna in mœnibus 230.e
 pinus excisa semel nunquam repullulat 504.f
 pinus Isthmici certaminis præmiū 585. mortis indicium 504.f
 natura imago 505.a
 pinum pro abolitione, supremo que excidio 504.f
 piorum cœtus 433.b 516.c 517.d
 piscatorij ludi, vbi & quo tempore celebrati 289.c
 piscis ganæ symbolum 221.c natura vorax est 289.c 290.d nequā nisi recens 283.c
 pisces non vescuntur Iudæi nisi pinato & squamoso 283.c
 pisces taciturnior, prouerb. 284.f
 pisces ad ieiuniorum cōsolationem indulti 289.b
 pisces vocales qui & vbi 284.f
 pisces argenteos in templa Facelitis detulerunt Syrii 289.a
 pisces māfuetos fert Chalos amnis ibid.
 piscibus cur abstinendum dixerit Pythagoras 289.c 290.d cur abstinuerunt Aſyrii 290.e opiparè instructa lautiora Romanorum conuiuia 288.e vesci solis sacerdotibus licuit apud Ægyptios 289.a
 piscibus orientibus geniti dicacissimi sunt 285.a
 pisciorum maris & sceminæ amor 490.f
 pittacus quomodo Phrynonem vicerit 445.c
 pithecusa insula 59.b
 plagæ flagris inflicta: Afiniatæ vocata 180.d
 planetæ Fatorum ministri 465.b
 plani pisces sacri Plinio 278.d e f
 plantæ ratione loci magis minufue pollent 41.b
 plantarum gignendi promiscua virtus 575.c
 plātatio fructiferarū arborum quid significet in diuinis literis 524.f
 platani folium arcet noctuas 159.a
 platani folio Ciconiæ arcet noctuas à nido suo 71.a
 platani folia arcet vespertilioes 232.c
 platea auis & platea 186.d
 plato cur equo conscenso statira defilierit 42.d
 plato senex scribēdo moritur 347.c
 platonis locus 569.b 583.a.b
 platonis Axiochi locus castigatus 331.b 134.f 137.b 196.f 197.d
 platonis epitaphium 180.e. f equus 39.b ideas cur repēdit vocarit Aristoteles 249.c institutum in eligendo Academię loco improbat 229.c regna duo que 425.a & 426.f
 platoni puero apes in labellis confederunt 241.a
 plausus 330.d 413.b
 plauti locus 84. d 98.e 104. d 122. e 135.a 209.a 233.b 318.e 561.c
 plebecula 388.d
 plenilunium 575.b
 phlegyæ filiam compressit Apollo 46.d
 plenilunij vis in cōchyliis que 262.d
 plethrum 349.a
 plinij locus 66.d.e 116.e 103.c 145.b 216.f 237.c 247. c 253. b 277. b 248.e 484.d 573.b
 plotes 279.a
 plumbum 476.e plumbei homines, plumbeumque ingenium ibid.
 plurimi, per quinquagenarium numerum 361.b
 plutarchus antiquitatis indagator curiosissimus 18.e autor fide dignus 49.b Romanarum historiarum hostis 176.d
 plutarchi locus considerandus 18.f 200.e 227.c 418.e
 pluti oculus cur angues duo dicantur lambere 140.f
 pluto 82.f 567.b
 pluto Adamas cur 402.f
 pluto Græcis qui Ægyptius Serapis 294.e
 pluto puer pacē in vlnis gestat 510.e
 plutonis caput galea tectum 417.c
 plutonis cor ab Herculæ sagitta vulneratum quid 517.b
 plutonem cur Solem interpretetur nonnulli 417.c
 pluuia per araneum 251.a.b
 pluuia indicium per corti frequentiores crocatus 219.a
 pluuie vocabulo quæ signetur 369.c 370.d
 Pocula 543.b
 podagrosus 29.c
 poderes 388.f
 poematis genus circulus 377.c
 pœnitentia 319.b
 pœnitere 407.c
 pœsis 258. d cur polyppo similis 259.c
 pœta 499.b.c
 pœta cygni simbolo 212.d
 pœta

Hieroglyphicorum.

poeta encomiū 211.b nomine Deus colitur. 275.a. b symbolam per ranam ibid. b
 poeta gloriæ studio trahuntur 212.f
 mali qui 217.f qui laudadi, quive improbandi 275.b
 poetarum coronæ quibus contextæ 377.c.d
 poetis cur hederaceæ coronæ attributæ 284.d
 poetis sola gloria & victuri nominis cupiditas insita 493.a
 pœtas immerito taxat Origenes 275.a.b
 poetas lacte simul & melle pasci, quomodo intelligendum 499.c
 poetica vis ibid.
 poetica amœnitas 241.b
 polemon quo pacto solœcisimum inepti actoris manu factum reprehenderit 336.d
 pollex sublatus quid 341.c versus quid ibid. d
 pollicis etymon 342.d
 pollices cur sponte sibi nonnulli amputauerint 342.d
 pollices inter se vincendi mos in societate constituenda 341.b
 pollula 550.d
 pollutus morte locus 503.a
 polluti in tabernaculum nō admittantur apud Mosen 367.a
 polygnoti opus 111.c
 polymnia 463.c
 polyphranes ab Alexandro Phereo interemptus 410.d
 polyppus multa deuorat 255.c
 polyppus atramentum in aquas effundit 204.f auerſatur dulcia 258.e colorem mutat 256.f cur parum viuat 259.a cur poerices symbolū 258. d cur Veneri adsculpebatur 258.f famis impatiens 258.d
 polyppus ingenti magnitudine Puteolis repertus 259.a parricidio notatus 134.d salacissimus 258.f
 polypi caput horrenda somnia patit 257.c caro qualis 257.a
 polypi & congru certamen 256.c
 polypi similem dialecticam dixit Carneades 256.d
 polyppo super in diuersa abeunt Plinius & Plutarchus 256.d.e
 polypi cur formidolosi 256.f
 polis vocatus Sol 185.b
 Gn. Pompeius mollitiei signo notatus 341.a
 pompeij Magni curum quando subierint elephantum 16.d
 pompeto cur obiectum, quod regia maiestatis affectaret insignia 397.c
 pompilus 278.d
 pomponia Scipionis Africani matris draco circumfusus 128.c
 pomponij Latii laus 212.f
 pomum pro boue Herculi oblatum 524.e
 pomum Veneri dedicatum 484.f
 pomorum hieroglyphicum 530.e
 poma in arum legere quid 406.e
 ponderum & menturarum ratio cur incerta 345.b.c 349.c
 ponere pedem 336.f
 pontanus omnium ingenia fouit 212. e
 pontanus senex scripsit Vraniam & Meteora 212.d
 pontani laus 450.e
 pontifex 416.d
 postificis Hebræorum gestamen pectoris quod, qualēve 403.a
 pontus cur polypos non habeat 258.f
 popa 27.e
 populus arbor ab antiquis venerata 505.b
 populus temporis symbolum 505.b
 Herculi dicata ibid.
 populus Iudaicus asino asimilatus 109.a
 populus lege coercitus 562.e
 populus regi suo obsequens 240.e
 populostatis symbolum 527.a.b
 porca sulcus 83.c
 porca triginta capitum scutum patriens Lauini 82.d
 porcare 83.c
 porcus 76.d e & seq. animal profanū 115.c Cereri maestabatur 84.e
 porcus feminino genere ibid. e
 porci cultus 83.a.b
 porci grunnitu audito fugit elephas 17.a
 porcum immolabant infania laborantes 83.c
 porcum tangere non licebat Flamini Diali 79.a
 porci è Megarenſibus in Antipatri elephantos immisi 77.b
 porci quonam actu Patarij abducti 124.f
 porcos in pugnam instruebāt Spartaci 79.c
 porositates exhalabiles insunt rebus omnibus 257.a
 porta cornea 574. d eburnea ibid.
 porta inferiorum adamantina 402.f
 porteta & auspicia felicia per aquilam 175.c 176.d
 portentosi partus qui habendi sunt 236. f
 porticus Persica Lacedemone 485.b
 portunus 252.f 477.b
 positum 487.a
 possessio 444.d.e
 posteriora in diuinis quid significent 206.e
 potentia pernicioſa 179.b
 potentia quo pacto euadit amabilis 208.e
 potentia comes metus 16.e
 potentia excellioris hieroglyphicum 494.e f
 in Potentioris ditionem redactus 260.d
 potestas Dei triplex 581.a
 potestas inferior 430.f
 Præcipitentia 61.c
 præco deorum Mercurius 311.b
 præconi tradebatur lingua in sacris dissecta 312.f
 præcox profectus 227.a
 D. Præcurſoris caput 555.b victus quis 263.c
 præfectus militum 142.d
 prægnantia 432.e
 prægnantia dissimulatrix 111.b
 præmaturum incrementum 507.c
 prælagitura 114.e
 prælagium 123.b.c
 præfentialis magister militum quis 38.d
 præstantia 307.c
 præstare & excellere, exundationis vocabula 185.c
 prætexta Romanorū insigne 527.c.d
 prætextata fabula 392.d
 præſniani & Præſina factio 424.f
 præuitas edomita 52.d innocua 151. a
 præuarum cogitationum excusio 480.c.d
 præuitatem aliorum, bonorum operum ope peruincendam 528.f
 preces 336.f
 priamus ad statuam Iouis in subdiali ara confugit 307.c
 priapus 324.f
 priapi simulachra in hortis quid 323. c
 primogenita sacrificati præceptum, homine & asino exceptis 114.d
 princeps 48.d imbecillus 107.a sibi tantum studens 180.d
 principis æqualitas ad populorum animos conciliandos mire efficax 208.e
 principes ex quibus sacra faciebant pro expiandis delictis 17. a
 principium sceptri cuiusdam descriptionis 271.b
 principatus 498.d
 ad Principatum ineptus quis sit 38.e
 principatum cura circa quæ sit 436.f
 principium ad quem referendum 376.d
 principium anni cur aries 96.f
 principium & finis 465.a
 principium egregium citò destitutum 109.
 principium per ventris symbolum 326.e
 principij symbolum per caput 293.a
 principia occulta 416.f
 principis obſistendum 121.c 125.a
 probi viri quietus animus 236. c 237.d
 probi viri à potentioribus ignominioſe accipiuntur 91.c
 probi liber De notis antiquis patrum castigatus, & cur 357.b
 procella 373.b
 procidere 339.c
 procli sententia de gallis & angelis solatibus 9.c
 plocius ad vitia 339.c
 proce

Index

proene in lusciniam mutata 210.d
 procrastinationis damna 74.f
 procreacionis partes quatenus à viro & foemina 282.d
 procuratoribus pro spongiis vtebatur Vespasianus 282.d.f
 procus vetulipeta 15.c
 prodigus 221.a
 prodigij quod ad Polydori tumulum Aeneas se obtulit, interpretatio 495.a.b
 profanus 41.c.79.a
 profanus per anguillam 273.b
 profectiois olim caremonia 520.d
 profectus cum aetate 105.c
 profugium 346.f
 profugus 35.a
 progenies antiqua 546.c
 progrediens longo post tempore 274.c
 progressio 520.d.e
 progressus vita 356.d
 proles mascula, & proles foeminea 24.d
 proles numerosa 309.a
 prometheus 569.b
 prometheus quibus legibus à vinculis liberatus 344.d
 promethei cor à vulture arrofum quid 34.d cor arrofum ab aquila 181.b
 promptuarium caeleste rerum omnium 247.f
 promulcis elephantis 15.a
 pronubus digitus & anulus 344.d
 propantia 100.d
 prophanium 283.c
 propheta 44.f
 propheta cani assimilatus 44.f
 propheta Hebraeis cur dicatur Videns 365.a
 prophetae 327.e.171.a.b
 prophetae Apis nomine appellati 243.c
 prophetae Videntes appellantur 393.b
 prophetae quinque olim vocati 45.a
 prophetae & doctores 223.c
 prophetaeum oiacula 242.f
 propitiatorium qua longitudine fieri demandatum 489.b
 proprietij locus 192.f.199.b.202.d.377.a.387.c.388.d.317.a.b
 profelene cur vocati Arcades 434.f.435.a
 proserpina 84.d.30.d.575.c
 proserpina & Serapis magnorum duellam Darij captiuas magna integritate seruauit Alexander 324.d
 puellaris aetas 106.c
 puellares ineptiae 523.c
 pueri recens nati cor duas ponderat drachmas 162.d
 puerorum senumque vita qualis 539.b.c
 pueritia 357.b
 puerperium 392.f
 pugilum iuramentum quale 84.c
 pugiones 418.e
 pugna anceps 421.c
 pugnae initium 413.b
 pugnacitas 34.c.223.c.246.e
 pulchra incepta turpiter cedentia 264.c
 pulchritudo 533.b
 pulchritudo sine fruge 504.d
 pulicatis 560.e
 pulicum defectus 234.f
 pulicum significatio mystica 235.a
 pullaria arca vel cauea in castris 418.f.419.a
 pullus color lugubris 202.d
 pullus gallinaceus exclusus in manu Liniae 222.f
 pulli columbarum quibus conueniant 201.b
 puluis in ollam iniectus ab electo phanto cur 16.f
 pulpa 588.e
 puniceis pennis terretur ceruus 63.a
 punici mali symbolum 527.a.b
 punica mala tam magna quam parua, granorum numero non dissident 526.e
 puniceorum ferocitate myrtus iuxta sola plurimum iuuat 528.e
 purgamentum 493.c
 purificatio 284.d
 purificator 337.a
 puritas 260.d.413.b
 puritas animi per gallum 223.a
 puritas maritalis 414.f
 puritatem adamarunt Aegyptij 287.a
 purpura 265.c
 purpura vorax 161.d
 purpurae linguae acuta & valida 265.c
 purpurae quomodo capiuntur 266.c
 purpurea anima quomodo intelligendum 198.d
 purpureum & purpurascere 266.d
 purpureus color pudoris indicium 392.d
 pureal 458.d
 putei, & puteorum fossurae 474.f
 Pygmaeorum statura 347.a.b
 pygon 387.b
 pylos quomodo capta 35.c.36.d
 pylo cur bellum intulerit Hercules 35.c
 pyralis ac pyrausta 351.c
 pyramis 582.d
 pyramidis basis 382.e
 Pyramides in Aegypto à quo aedificatae 383.a.b
 pyrrhus Aquilae cognomento gaudebat 177.b
 pyrrhi hastae insidens noctua 189.b
 interitus quis Ibid. in tabernaculo hirundo nidum posuit 210.f
 modestia in usurpanda gloria 177.b
 pyrrhi cuiusdam haereticus 251.a
 pyrrhicæ boues in Epiro 22.e
 pythagoras cur mare vocauerit Saturni lachrymas 285.b
 pythagoras iubet adoratos ledere

Hieroglyphicorum.

dere 54.d Tyrrenus fuit 395.b
 Aegyptios adit Ibid.
 pythagoræ præceptum de anulo arcto non gestando 344.c de animalibus curuos vngues habentibus 6.e
 pythagorici plurimum melle vti 242.c
 pythicum stadium 349.a
 pythones 149.b
 pythones daemones & serpentes 357.a consulendos prohibuit Deus Ibid.
 Q Literam veteres olim excluderunt 423.c
 quadragenarium numerum in flagris & plagis excedere, ignominiosum apud Hebraeos 360.d
 quadraginta 359.c.360.d
 quadrans Raticus 441.b
 quadrantalta deorum simulachra apud Arcadas 381.b
 quadrantalta foemina 382.c
 quadratum 381.a
 quadratum vit 161.d
 quadriennium 375.b
 quadrifrons 299.a
 quadrifrons cur aliquando Ianus Ibid. 400.a
 quadrigarum agitatoribus abstinthium propinarum 556.f
 quadrigas Soli consecratas Rhodij quotannis in mare abiicitur 43.c
 quadrigati numi 424.f
 quadringenta 355.b
 quadrupedis Mosaici vitia 39.a
 qualitas vniuersiusque rei tribus plurimum propositionibus comprehenditur 336.d
 quartanas sanas clupeze lapis 281.a
 quattodecimani 183.c
 quaterna millia 360.e
 quat Hebraeis quid 186.d
 quatuor 355.b
 quatuor anni qualitates 299.a
 quatuor Dij praesides homini nascendi qui 144.f
 quercus fortitudinis ac diurnitatis symbolum 497.c
 quercus iuxta nucem in glandem sata emoritur 179.b
 quercus olea inimica 498.c
 quercus principatum ostendit 498.d
 quercus vnde dicta 496.d
 querna corona quare data 496.e.f
 quercus & olea odium 510.e
 quies 54.f
 quies à laboribus 30.e
 quieram columbam quid Graeci 204.f
 quinarius & quaternarius numerus 583.c
 quingenta 355.c
 quinquagenarius numerus multitudinem denotat 155.a
 quinquaginta 361.a
 quinque 355.b
 quinta legionis signis adpingbatur elephanti, & cur 16.d
 T. Quintij festiuitas dictum 261.b
 quintiliani locus emaculatus 311.b
 quintiliani locus expenditur 313.a
 572.d
 quintiliani sententia de orantis gestu 336.d
 Gn. Quintilius 476.d
 quintilij de agricultura scripserunt 226.c
 quinti Cæcilij Metelli dictum celebrare 32.d
 quintus Fabius Eburnus Iouis pululus 225
 quirinalis 421.b
 R Abidi canis virus 421.b
 rabiosi canis vrina calcata nocet Ibid.
 rabies in cane à splene est 50.e
 rabies in homine quando cognita 50.f
 racemorum magnitudo incredibilis 517.c
 radices hyssopi saxa penetrat 556.f
 radius 400.f
 radij solares 406.f.407.a
 raia 280.c eiusdem machinamentum Ibid.
 rana 273.b cum grilio 139. b Meconatis 275.c praedita est verecundia 274.f sanguinem non nisi in oculis habet 274.e
 rana dare aquam prouerb. 276.d
 rana vbinam obmutescant 275.c
 ranas obstreptentes silere iussit Augustus infans Ibid.
 rapacitas 165.a
 raphaël 425.c.426.d
 rapina 195.c
 rapter 98.f
 rapum, Solis hieroglyphicum 152.f
 ratio 458.e.f
 ratio & cupiditas 39.a
 rationis modus breuis 384.e
 rationis cum appetitu pugna 568.e
 ratiocinatio 122.d.c
 rationale ornamentum Pont. quale 403.a
 Receptus tutus 99.b
 recordationis hieroglyphicum 310.f
 rectus tenor. 352.d.353.b
 redactus in potentioris ditionem 259.a
 redemptio 360.e
 reditus in viam 227.a
 refibulare 394.d.e
 refandum non est in ventum 74.f
 refugium 443.a
 regimen 509.c.444.f
 Reginaldi Poli Card. laus 510.d
 regnum 401.b
 regni sollicitudo 179. a symbolum per apes 242.a
 regressus 338.f
 remedium 494.d
 remedium in febrem nactus 8.e
 remedia contra scorpiones 151.a
 remeligo 277.b
 remittere manus. 330.f
 remissio 361.a
 remora 277.a
 renes à Venere reguntur 312. e in
 Veneris sunt potestate 320.d vn de dicti ibidem
 repandirostrum animal delphinus 252.f.243.a
 reptatus terpentum quid mysticè 135.a
 reptile 129.a
 repugnantia rerum 114.d
 repulsa ignominiosa 218.d
 de Repulsa pudor 54.d.64.f
 requies, ignauiaque 339.a
 res gesta cominus 248.d
 rei domesticae studiosus 144.f
 reipub. negotia lacri animo suscipienda 246.e
 rerum diuinarum cognitio vnde perenda 583
 rerum omnium gerendarum summa quibus reb. constat 295.c
 progressus per calceum 394. e prosperitas per aquilam indicata 175.c vicissitudo 467.c
 rerum mutatio 576.f
 rerum natura 584.d
 resina Citria 588.d
 resipiscens 431.b
 resipiscencia 318.f.325.c
 resipiscencia per hirundinem 210.f
 resipiscenciae symbolum 549.b
 restitutor 331.b.c
 retia & retium hieroglyphica 100.d
 reuerentia in matres 116.f.117.a
 rex 469. c per apes symboli 240. c per elephantum designatus 15. a optimus 140. e potes imbecillioris artificij petitus 20. f tutelaris 140. e vilium affectator 17. b
 regis inter apes munus 240. e
 regis pij & misericordis symbolum 177.c.178.d
 regi suo obsequens populus 240. e
 reges fulminare dicuntur 209. a pro Diis habiti à multis nationibus 427. c
 regum aures innumerae 108. f
 regibus etiam mortis imperandae ius per internuncium sacerdotibus Memphis erat 189. c
 regia claritas 398. f
 regia potestas 397. c
 regium augurium 9. a. b
 Rhadamanthus truculentos vrhis ingerere solitus 106. e
 rhamnus in sacris quid 530. f
 rheca dea cur ab Aegyptiis colebatur 289. a cum Saturno rem clam habuit 166. e
 rherinorum moneta quae 121. a
 rhemij Palamonis arrogatia 76. d
 rhetor Corax 218. e
 rhinoceros 20. d eiusdem cum electo pugna Ibid. d
 rhinocerotis effigies missa Leoni X. ab Emanuele Lusitanorum rege 20. f
 rhodia 463. b
 rhodij quadrigas Soli consecratas quotannis in mare iaciunt 43. c
 rhodos insula pugnacissimos habuit gallos 224. d
 rhombus 470. d

Index

Rifus 51.a
 rifus leuitatis signum Ibid.b
 riuualitas 95.b
 Robur 2.e
 robur per pollices significatū 34.d
 robur Romanorum in legionibus 32.e
 ex Robore nati qui dicti 498.e
 robustus 20.f
 robustus & robur vnde dicta 497.c
 rodere 314.a
 rodolphus Habsburgi comes 167.c
 rolandini Galli Viridunensis impostura 219.b
 roma capra à Genferico 167.a.b do
 mita ab Odoacro 167.a.b.c qua
 drata 382.e vetus Ibid.
 roma per mulieris caput 296.e
 roma antiquum nomen Cephalon
 fuit 296.e
 roma caput galeatum 418
 romę nomē publicari vetitur 296.e
 romanz virgines nutriebant dili
 gentissimè Vestalem ignē 449.c.
 450.d
 romanus per togam 386.c
 rom.COSS. 416.f
 romani cur equum mactare soliti
 38.c originem suam ad Marrem
 referre student 296.e quando cę
 perit esse superiores etiam e
 quis 43.b
 romanorum numisma 583.f
 romanorum mos in sacrificiis 32.d
 romanum imperium quot annos
 durauerit 167.a
 romani imperij mutationes tres
 167.c
 romulus & Remus cur Mart is filij
 dicti 101.c
 romulus vbi educatus 382.f
 romulus Amasus 68.d.283.b.441.c
 roris vocabulo quę signentur 369.c
 rosa humana imbecillitatis hiero
 glypticum 529.a
 rosa sine spinis considerata venusta
 tis amoris & gratię signum est
 321.a
 rosa spinis septa, humanę vitę spe
 culum 536.e
 rosę afflatum quomodo describe
 rit Virgilius 531.b.c
 rosę odor scarabeum enecat 532.e
 rosam quanti fecerint Indorum Ma
 gi 531.c
 rosę in sepulchrorum ornatu ad
 habitę 529.b
 rosę quomodo fragrantiores fiant
 553.a
 rosarum halitum multi oderunt
 74.d
 rosas loqui, prouerb. 531.b
 rosaceum Homero cognitū 532.e
 rosę histronis claritas 1418.b
 rota & rotę deorum 379.c.380.d
 rotę humana & inferorum Ibi.
 rota currulis quot constet apidi
 bus 210.f
 rotunda templa cur veteres Diis
 dedicauerunt 482.e

Rubra 579.a
 rubecula auis, vel sylvia 238.f
 rubra rana quę 275.b
 rubi symbolum 530.e
 rubicunda vestis 391.a
 rufus Prætorius cur seazonte pro
 scissus 160.d
 rugitus leonis animantibus formi
 dabilis 4.f
 ruminatio 78.e
 ruminatio in sacris quid 66.e
 ruminantia animalia, carēt altera
 dentium parte 279.b
 rusticitas per ranam 275.c
 ruta continentioris vitę hierogly
 phicum 559.a.b
 ruta si iuxta ficum seratur, mitior
 enadit 519.a
 rutam ear exhorrescant serpentes
 559.b

S
 Pro H. nonnunquam apud an
 tiquos ponebatur 342.d
 s. quid Romanis, & cur triclunis &
 diatarum foribus superponeba
 tur 343.a
 Sabaci Ægyptiorum regis successus
 30.e
 sabech 95.b
 sabellicus 212.e
 sabellicus aliquando noctu vidit
 305.b ab Urbano didicit Gręcas
 literas Ibid. Pierij præceptor
 130.c.176.f
 saccium 590.f
 sacer piscis quis Homero 278.d
 sacer scriba Ægyptiis cur 162.e
 sacerdos 55.c.303.c
 sacerdotis boni munus 398.f
 sacerdotis negligentia, error maxi
 mus 399.a.b
 sacerdoti Ægyptio non licebat e
 quo vehi 33.c
 sacerdotes Ægyptij 290.f
 sacerdotes allentatores & aulici
 magna in orbem importantes
 mala 195.b.c Aruorum 537.a ma
 li taxantur 283.d
 sacerdotes tantum circuncisi erant
 apud Ægyptios 56. d Memphi
 rici supra Reges erant 189.c
 sacerdotum Ægyptiorum eruditio
 128.f
 sacerdotum amictus qualis 393.b.c
 sacerdotibus indumenta ex lino
 cur imperata 547.a
 sacerdotibus licuit piscibus vesci
 apud Ægyptios 189.a
 sacerdotes quales esse oporteat
 299.c
 sacerdotium 546.f.556.e
 sacerdotium summum 403.b
 sacerdotij sacrosancti symbolum
 133.a
 sacoma corona qua ratione depren
 derit Archimedes 219.a
 sacrarum rerum cognitio 583.b
 sacramentum 84.e
 sacrificium Ibid.f
 sacrificia in lustratione quę Ibid.e
 sacrificiorum ritus quo tempore

instituti 481.b
 sacrificandi homines immanē mo
 rem quis sustulerit 449.c
 sacrificantes primi, herbas & flores
 non animalia adhibuerunt 545.c
 sacrificio quibus licitum vesci
 322.e
 sacratum literarum professor 44.e
 sacrorum initia 41.d. darca 318.d
 tempus 462.d
 sacris initiatus 249.a
 sacritia occulta 137.c
 in Sai pictura consideratio 285.b
 sagacitas 310.d
 sagacitas & sagire 50.f
 sagacitas iuuenilis senili experien
 tia præposita 192.d
 sagitta Herculea vulneratum cor
 Plutonis quid 407.b
 sagittę 405.a.406.& seq.
 sagittarum symbolum 549.a
 sagittarij Nerui 144.d
 sagittarij seniores Orientales 38.d
 sagittarij Venatores 200.d
 sagum 388.d
 sagunenses milites 143.a
 sal & mare cur auersabantur Ægy
 ptij 285.f
 sal cur hospitibus ante alios cibos
 apponitur 287.c & 288.d in men
 sa euertere, cur omnino osum Ibi.
 sal, quo passim vitur Germania,
 vnde colligatur 286.d
 salis significatio in diuinis quę
 260.f
 salacitas 81.b per crocodilū 269.b
 salacitas prolifica 166.d
 salacitatis nomen quid 287.a
 salamandra 151. b & seq. an ignem
 extinguat 151.c
 salamandra impunè vescuntur lues
 152.e.f
 sal 102.c.414.
 saliorum ornatu quis 423.d
 saligna falx cur Priapo attributa
 567.a
 salix 487.c
 salix an fructum ferat 507.b
 salix castitatis indicium 567.a
 salix vinculorum symbolum 506.f
 salicis etymon 507.c
 salicis semen in vino potum sterili
 tatem inducit 507.b.508.e
 salicem cur *ωδισινεπρος* vocarit Ho
 merus 507.a
 salina iciumi hominis serpentibus
 letalis 136.e
 salmonei insana arrogancia 428.d
 salomon Trecentis 332.d
 saltatio per turturis symbolum
 208.d
 salubritas 95.c.162.d.205.a
 salubritas per gallinę symbolum
 222.e
 salubritatis indicium 554.e
 salus 148. d. 277. b. 411. c. 441. b.
 480. e. 583. c
 salus per capitis signum 294.f
 salus auis asino inimica cur
 236. e
 salutatio 332. e
 salus

Hieroglyphicorum.

salutariorius digitus 342.e
 samnium armatura 230.f
 samphora qui 414.e
 samsonis robur in capillis 579.b
 samsonis coma 311.b
 samsonis quæstio Palæstinis propo
 sita 243.c
 samuelis anima an per incantatio
 nes euocata 137.a
 sandrocottus Indus 15.c.4.b
 sanguis anima vehiculum non auil
 lis 198. d à Marre regitur 312.e
 antiquitus pro vino positus 17.b
 sanguis cur libaminibus, quę pro a
 nima fiebant, apponebatur 198.d
 sanguine placare Deos improba
 runt Ægyptij 481.b
 sanguinarij 281.b.c
 sanitas 556
 sapientia 381.b.587.d cur in quadra
 to lapide constituta 381.b
 sapientia 436. f 642. e per aurium
 symbolum 445. a per noctuam
 symbolum 188. e homini largita
 569. c
 sapientię arma firma & stabilia
 418. e vis 408. f
 sapientię perfectę vir 365. b
 sapientię vanę studium 188. e
 sapor quomodo exploretur 314. d
 saporem vbi collocet Aristoteles
 314. d
 sapor rex quid Constantio Imp. sua
 dere conatus sit 123. a
 saporis Regis gestamen quod 96. e
 sapphirus 401. b
 sardanapali incuria 140. e
 sargus 280. e
 sartax 43. c
 sartago 318. f
 saturnus 46. f falce Cœli pudenda
 abscidit 321. f 441. c filios deuo
 rans quid 129. f in equum versus
 quid 35. a laneo vinculo ligatus
 473. a
 saturni beneficia 297. a colossus a
 heneus vbi 85. b. c ad hunc sacri
 ficabantur adolescentes ingenui
 Ibid. etymon 536. f. 537. a regnum
 quale Platoni 425. a
 saturno decumani homines sacrifi
 cati 449. a
 saturno quę gentes sacrificabant
 iuuenes & proprios filios 85. b. c
 saturnalia 449. a
 satyrum capiens Midas quid 89. c
 satyri quibus in locis 83. e
 sauromata equos alunt ad sacra &
 cibum 41. c
 saxum in quo Hercules effigies, co
 lebant Thraces 478. d
 SBO quid Ægyptiis 499. a. b
 scabellum 422. e
 scalenus figura quę 384. e
 scaphos olus 179. b
 scarabeus 71. c
 scarabeus ex aquis primū in lu
 cem prodit 72. d rosę odore ne
 catur. 532. e signum Romano
 rum militum 75. b
 scarus 279. b. c Iouis cerebrum En
 nio. 279. b quomodo captiuita
 tem declinat 276. b solus pisciū
 ruminat. 279. b
 scaurobates in Semiramis inue
 ctus 204. e
 scelus 414. f
 scenopegia Iudæorum in Bacchi
 scelestatem fiebant 290. f
 sceptrum 401. c de Augusti manib.
 fulmine excussura quid indica
 rit 498. d ex querno trunco quid
 significet 497. c regium 469. a
 sceptri cuiusdam descriptio 271. a
 scepra regia ciconiæ capitibus in
 signita 158. d. e
 schœnus 349. c
 scilla contactu conuellitur lupus
 122. e
 scincus vel scingus 269. c
 scipio 401. b
 scipio laureus quid significet 494. d
 scipio Africanus 568. f
 scipionis dicitur de scuto & gla
 dio. 413. a celebre dictum ad An
 tiochi legatos 36. d scomma in
 Pompeium 461. c
 scipionis numi argentei inscriptio
 16. d
 scipionē laureū gestare quid 205. b
 scolopendra piscis 280. e
 scorili exēplum de seditione 46. d
 scorpionis 150. d & seq.
 scorpionij cauda quot habeat compa
 ges. 151. a. 356. f
 scorpionij cœlestis vis 150. f
 scorpionij & crocodili odiū muruum
 150. e
 scorpion quænam corporis partes de
 dicatę 150. f
 à Scorpio ictus si super asinum fe
 derit, transibit in illū dolor 113. b
 scorta vnde dicta 327. b
 scorta & ostracina pecunię 27. c
 scribonius Libo 457. a
 scriptorum sanctorum lucubrati
 ones quid præsidij attulerint no
 bis 426. e
 sculprura antiqua in Æsculapij pro
 noua Roma 541. c
 securum Herculis, a Hærodij Opus
 154. c
 scuta 411. b. c
 scuta hastis illisa quid 413. a. b
 scuris cõtinebantur imagines 413. b
 scuris ligneis primū vñ Argiui
 411. b. c
 scytha Hercules filius 138. d. e
 scythę ab Ægyptiis institui 416. d
 scytharum iuramentum maximum
 quod 416. c mos in opę implo
 randa 27. a sagittę quo veneno in
 fectę 134. f
 Sebastianus sagittis impetitus
 408. e. f
 sebastianus Cortadus, atque huius
 Quæstura laudatur 315. b. c
 secespita 416. d
 secessus 266. d
 secundi Theodosiani 38. d
 securis 416. f
 securis & Lydorum & Romano
 rum gestamen 416. f
 securim cur ream constituerint in
 iudicio Athenienses 28. e
 securitas 309. b. 421. c. 477. a. 485. c.
 486. d
 securitas ociosa 413. b
 securitas periculis libera Ibid. d
 securitas per gallinam & rutam
 222. e
 securitas per vespertilionem 232. e
 securitatis symbolum in multis ve
 teribus numis 278. f
 securitatis symbolum 556. d
 sedatus animus 459. b
 sedda olim quę nunc sella 312. d
 sedechias in captiuitatem abductus
 182. e
 federe 421. f
 fedes 416. f. & seq.
 fedes firmiter statuta 83. b
 feditiosus 263. c
 feignities 260. f
 segregaciones aquarum apud Mo
 sen quid 186. d
 selenotropium 561. a
 seleucus Antiochiam condidit
 444. d. e cur versus XII. ex He
 siodo sustulit. 404. f res compo
 suit cum Scandrocroto 15. b
 seleuci genus & numi 444. d. e &
 Ibid.
 sella, vel sedes 421. a & seq.
 sella Curulis 423. b
 sella eburnea sedebant Consules
 cum magistratuum inibant 419. b
 semel tantum enixa 9. a
 semel in vrero 338. d
 semen quando prolificum 356. f
 semen quid in sacris literis 530.
 feminum virtus & generatio 575. e
 semicrinitum caput 300. e. f
 semicium triste leonum cur dixit
 rit Lucretius 8. c
 semiramia procacitas 204. d
 semiramis cui nupserit 204. d. effe
 cit vt Persę marum filiarum
 que suarum coniugia non ab
 horreant 203. c. immoderatę li
 bidinis fuit 204. e *δρακον* vocata
 Ibi. vbi nata & educata 204. d.
 semiramis sub specie columbę
 lebant Assyrij. 359. f
 semita quid Theologis, quid
 380. d
 Senecę locus 197. b. 392. d. c. f. d
 senectus 61. c
 senectus cur omnia dperet
 501. c
 senectus misera 301. a
 senes & seniores qui 358. e
 senex musicus 211. b
 senibus cur supercilis grandiora
 308. f. a
 seniorum inter se certamen 158. d
 D d d 2

Index

sensus 351.b 461.b à volutate de-
 ceptus 136.e maxime brutus
 77.a
 sensus velocior 570.e
 sensus & intellectus significatio
 137.c
 sensum quinam admirati sint, qui-
 ve aspernati 77.a
 sensus communes in corde 196.f
 sensus quinque per virgines pru-
 dentes & fatuus indicati 136.e.f
 sensuum expers 479.c 430.d 40.d
 sententia prapostera 339.b
 sentiendi vim à sole habent ho-
 mines 433.c
 sentes in sacris quid 530.f
 sepes 400.e
 sepia 264.e 363.c atramentum in
 aquas euomit 264.f
 sepia melanuros 264.f
 sepiae machinamentum 280.e
 sepiae promontorium 264.f
 septem, & septingenta 356.d
 septem & septuplū quid Hebraeis
 344.f
 septenarij numeri proportio valde
 musica est 462.d
 septentrio 520.d.e eius hierogly-
 phicum ibidem
 septentrioni inest vis mascula 24.d
 septima decoctio perfectionem in-
 dicat 345.a
 P. Septimij Geræ numus 379.b
 septuaginta 362.b
 septuaginta interpretes quo tem-
 pore Biblia venterūt in linguam
 Græcam 169.a
 sepulchri significatum per cor 319.a
 sepulchra nobilitatis 503.c
 sepulchrorum aliquot inscriptio-
 nes 192.c
 sepultura 374.c
 serapis cur à multis colebatur
 294.e
 serapidis epigramma de totius
 mundi mole 293.e 294.d simu-
 lachrum 26.e simulachri caput
 quod 293. eiusdem significatio
 294.d
 serapidis tricipitis numisma 298.e
 serapi cur magnifica templa dedi-
 cata & vbi 294.d
 seres populi longæui 191.d
 seriphium absinthium 556.e
 sermo 335.b 566.f cur cibo compa-
 ratur 323.b.c efficax vel Mercu-
 ritus 246.f inanis 323.b.c pro li-
 quote aut rore pluuiæ acceptus
 140.f per oculi hieroglyphicum
 306.e verbanus, cibus est animi
 540.e
 sermone intellectus duplex 335.c
 sermonis præter Mercurius 312.e.f
 sermone nimio extenuatur corpo-
 ra 105.a
 serpens 580.f
 serpens Apollinem prouocans in
 Delphis 149.a cadam depascēs
 quid 149.a 128.f gignitur ex hu-
 mano cadauere 34.e
 serpentis effigies à Mose ex ære in-
 contum surrecta cur 147.b.c
 serpentis effigie quid commostrab-
 ant Valentiniani 144.f spoliū
 Neroni pro amuleto commenda-
 tum à matre 141.c
 serpentes alata volat ex Arabia in
 Aegyptum 162.e
 serpentes puellarum amasij reperti
 138.d
 serpentium symbolica tractatio
 126. & seq.
 serpentium coria Amazonibus te-
 gumentorum bellicorum vsum
 præstabant 398.f
 serra 417.a.b
 serra pugnare ibid.c
 serra ad squatinæ piscis ovis simili-
 tudinem effecta 281.b.c
 sertij locus 574.d
 serui fugitiui vocati olim cerui
 54.d
 seruilis improbitas 386.d
 seruitia 540.f
 seruitus 474.f 475.a lōga 310.f per
 anuli symbolum 344.e per afini-
 nas aures 309. per pedum sym-
 bolum 337.c per ratiōnes cap-
 itis 300.d
 seruitutis indicia inter somniādum
 quæ 36.e
 sefenchosis 321.b
 sefofres 321.b
 sefoftris Aegypti rex 406.e
 sefoftris nauis 442.f
 sefsio 411.a
 seffus 54.f
 seffus Deo accommodatus 509.b
 seueri Alexandri Imperatoris nu-
 mi 332.e
 seueri imperium quo prælagio præ-
 monstratum 141.b
 seueritas peculiaris senibus 308.f
 sexagenarius numerus 354.d vidui-
 tati dicatus 361.c
 sexaginta 361.c
 sexta Parthica legio quæ 143.c
 sexcenta 354.f 355.a
 sex & fenarius numerus ibid.
 sextans 345.b
 sextodecimus numerus pag. 457.c
 458.d
 Sibi soli natus 273.a
 ficcus pro paupere 282.d
 ficilia vmbilicus vbi 325.a
 ficilicus quo signo figurabatur
 357.b
 ficinus cur dictus non lacefsiue-
 rit M. Craffum. 33.a
 ficinius Dentatus quodnam sacrum
 primus fecit Marti 85.b
 ficinius Dentatus donatus torqui-
 bus 401.c
 ficus 174.e 360.e.f
 ficuli à Romanis orti 120.e
 ficyonij, Suarj, Afinj & Porcarj à
 Clithene vocati 120.e
 fiderum, idearūque celestium
 virtutes Lunari corpore susci-
 piuntur 434.d
 signa militaria 451.b
 filenus 567.b
 fileni 57.a
 fileni Alcibiadis 57.b
 silentium 313.b 445. b opportunum
 225.b per per indicem digitum
 342.e per piscis symbolum 284.f
 per ranæ ruberæ symbolum pag.
 276.d
 silentij symbolum 526.e
 sillij Italici locus 36.d 170.f
 filuras 282.e.f
 simandij regis Aegyptij signum
 2.c
 simandij Regis bibliothecæ inscri-
 ptio. 365.a
 simandij sepulchrum aureo circulo
 spoliavit Cambyfes 377.c
 simeon Antiochenus 158.e
 simi nasi indicium 254.f
 simia 53.d
 simia vnam euertens, ac fortes dif-
 sipans 58.e
 simia passione liberatur à febre leo
 6.e
 simiam cur tantopere oderit leo
 ibid.
 simia tristis Luna cana 55.b
 simulacri Ceteris apud Phigalēn-
 ses explicatio 42.f
 simulatio per picam 215.a
 simulationum inuolucris obiectus
 264.f
 simulator 528.d
 sinapis vnde nomen habeat 552.a
 Oculis infestum ibid.
 sinapis allegorica consideratio 550.
 d.e.f & seq.
 sinus 391.c
 siphonum & tuborum aquæ cur
 per leonina capita euertare so-
 leant 7.c
 sirenes 193.b
 sirenum aureæ illecebræ suspensæ
 in Apollinis templo 193.b
 sirius 375.b
 sirius stella 436.f
 sistere, sistendi que signum 475.c
 sistram 467.c
 siticulositas 155.a
 sitis cur per corni symbolum
 218.e
 sitis ex morfu dipfædis, epota the-
 riaca ledatur 153.c
 sitis & sitibundi significatum
 153.c
 Smaragdus 199.f 403.c
 Veneri dicatus ibid.
 smerdes Magus 199.b
 smilacis cum hedera similitudo
 500.f
 Speciebus quatuor distinguitur
 ibid.
 smilacis flos coronis intextus quid
 significet 501.a
 smilacis fructus elegancia 501.a
 smynteus cur etiam vocatus Sorex
 126.e
 smyrneorum Fortuna simulachrū
 37.c

Hieroglyphicorum.

Sobrietas 90.f 404.e
 sobrius nemo cantat 515.c 516.d
 sobrius vicus Roma 517.a
 societas 341.b
 societas leonina 5.a
 socrates eodem semper vultu 51.b
 446.e
 socrates cur dixerit se gallum de-
 bere Aesculapio 223.a quando
 iurat per canem 46.f
 socratis opinio de Sole 430.e
 socratis somnium de Platone per
 cygni imaginem 212.d
 Sol 35.a 73.c 104.e aurea gleba Eu-
 ripidi 430.e Græcorū indicium
 432. d mundi mens 305.b vnde
 dictus 430.d.e.f cur Centimanus
 dictus 331.b cur per palmā 489.b
 per accipitrem, & cur 194.d per
 tricriptum Serapidis 298.c
 sol & Bacchus idē nomen 104.d.e
 sol & flumina cur dicantur morta-
 le genus enutrire 431.c 432.d
 sol & terra 13.a
 sol, eiusque hieroglyphica 430.d.e
 sol, solisque vis 324.e.f
 solis simulachrum 567.c
 solis & Lunæ certamē in procrean-
 dis animalibus 126.d
 solis ortus cur per lotum arborem
 indicatur 508. f simulachrū per
 Phoenicem 185.b symbolū 553. b
 via 301.a vis & beneficiū 144.f
 305.b
 solis vis 569.a
 solis & Lunæ coniunctio 567.a
 soli cur dedicati leones 3.a
 soli equus macatus à Lacedæmo-
 nis & Perfis 43.b
 solem, Lunam stellisque quomodo
 deos intellexerint Aegyptij &
 Phoenices 430.e
 solem Osiris apud Aegyptios si-
 gnificat 423.a
 solem quomodo alloquebatur Indi
 pro concilianda Principum be-
 nevolentia 531.c
 solem variæ gentes Deum putau-
 erunt 430.e
 solaris annus 381.a
 solares radij 406.f 407.a
 solini locus 164.d
 solitaurilia 84.e
 solitudo 187.b
 solitudo per aquilæ pullum indi-
 cata 179.b
 solitudines 456.f
 solitudinarius 120.d. 138.f
 soloiuncus 363.c
 solstitium 244.f
 solstitium hyemale 259.a 337.c
 solstitium vel tempus annuū 111. b
 solstitiales mundi partes appella-
 uerunt dexteræ Aegyptij 24.e
 soluere zonam 392.f
 soluizonia Diana templum ibid.
 somniculosa cur aspis dicta 133.a.b
 somniculosus 272.d 557.c
 somnium pincerna Pharaonis à Io-
 sippo interpretatum 516.e
 somnia Astyagis 516.f
 somnia vera & falsa 573.b
 somniis admoniti ad aliquid ag-
 grediendum qui 205.c 206.d
 somnus 313.a 573.b
 somnus Nestoris persona compel-
 lans Agamemnomem 140.e
 somnia, somniorūq; interpreta-
 tiones variæ: vt si quis per quie-
 tam somniat aures plures se ha-
 bere 310. f boues arantes imagi-
 nari 27.b
 caput caninū vel equinum se ha-
 bere 36.d
 caput ingens se habere 294.f
 capitis partem dexteram denuda-
 tam 301.a
 caput leoninum 4.f
 ceruum instantem tergo 61.c
 dentes amissos dextera parte 24.d
 equum qui se portet 36.e
 formicas 69.c
 frontem capillis glabram 4.c 300.e
 fulmen vibratum 448.f 449.a
 gallinarum gregē ad se venientem
 222.d
 lynam nuptiarum tempore videre
 459.a
 manus plures se habere 334.e
 manus pulchras 328.d
 mare perturbatū videre 26.e 326.f
 mulier se in virū commutatā 309.b
 nasum non habere 310.e
 nauem vel ratem videre 306.d
 occipitium caluum 301.a
 oculos tres se habere 309.a
 pectus sibi transfixum 407.c
 puer in senem se mutari 301.c
 senex se in puerum mutari 301.c
 solem obscurari 431.c 432.d
 spicas in aure natas 536.c
 statua se vastæ magnitudinis esse
 484.f
 stellas in mare vel terram cadere
 438. d
 supercilium coloratum & densum
 308.f 309.a
 vini haustu se attentari 514.e
 vmbilicum, & quæ circa eum 325.a
 vniones 404.e
 vnam se videre 516.f
 somni parcissimus est leo 4.b
 somnum captantes Mercurio victi-
 marum linguas adolebant 313.a
 sophista per cancri symbolū 261.c
 per ranæ symbolum 275.a
 sophista 77. c 154.e 329.c euitandi
 77.c
 sophistarum nugæ 110. e.f oppref-
 sio 262.d
 sopherocles in senectute scripsit Oe-
 dipum Coloneum 212.d
 sopherocles locus 485.b
 forex Hecaten, prouerb. 125. c
 foricis etymon 124.f
 foricis & suis consensus nature
 ibidem
 fosithei dictum in laudem aquilæ
 181.a
 fospolis Deus ab Heleis cur cole-

batur 283.b
 fospitamentum 71.b 442.d
 Spartiarum mos in sacrificiis
 32. d
 spartanorum origo 141.a.b
 spathala 489.b
 speculum 405.a
 spes fallax 576.e
 spes certa de re ambigua 273.e irri-
 ta 334. f per florum symbolum
 indicata 401.f
 spei definitio 501.c frustrator 261.b
 simulachrum per oleum 513.c
 speusippi vel Antipatri epigramma
 ad Platonis sepulchrum 180. f
 sphæra ænea de Maximini statua
 delapsa Antiochiæ quid porten-
 derit 379.a
 sphærica figura 378.d.e
 sphinges cur appellatæ meretrices
 11. a humanicipites 14.e vbi na-
 scantur 56.f
 spica 536.d.e
 spicas repertas Ihs prima capite cir-
 cumtulit 400.d
 spina dorsū 319.c
 spinæ pro diuitiis 531.a quid indi-
 cent in sacris literis 530.e
 spire serpentum quid mysticè 135.a
 spirillum quid vocet Opilius 87.b
 spiritalis motus 577.a
 spiritus 132.e
 spiritus pro superbia & animi ela-
 tione 557.a
 spiritus almus 340.f
 spiritus sanctus, cuiusque dona se-
 ptem 344.f
 spiritus sanctus in columba 303.a
 spiritus sibi redditus 416.d
 spiritum quid vocauit Anaxagoras
 132. e
 splen à Saturno regitur 312.e
 splene laborantib. risus difficilli-
 mus 51.a
 splendor nominis 315.a
 spoliū leoninū, virtutis signum
 12. d
 spongia 282.d.f 283.a
 sportula 538.e
 sportulam ofsiū plenam dono mi-
 sit Diogeni Alexander 49.b
 Squamæ in sacris quid 290.e
 squatina 280.f
 squilla 262.f
 Stabilimentum 443.1
 stadium 349.a Italicum quale ibi
 Pythicum 340. a Olympicum
 ibidem
 stare 30.f
 stare conuenit adoranti 53.b
 stare in diuinis literis quid 54.d
 statnæ aues quæ nunc Romanensib.
 227. b
 stathmus 350.e
 statij locus 156.d 4.8.f 572.d
 statua Aegyptiorum quales 484.e
 statua giganteæ obtortis sunt cru-
 tibus 149.b
 statuarum celebritas in columnis,
 antiqua est 484.d

Index

statuarum triumphaliū ornamenta
 quæ 423.b
 stella 435. & seq.
 stella crinita Iulio Cæsare sublato
 statim apparuit 436. d
 stellæ aliquot Arctico polo affixæ
 repellunt aquam à terra 329. c
 stellæ cur exortu Solis extingui vi-
 deantur 432. f
 stellæ mundi oculi 572. e
 stellæ per somniū in mare vel ter-
 ram cadere visæ, quid 438. d
 stellarum significatū in sacris quod
 437. a. b
 stellio 263. c
 Stephanum de Gentibus Hermo-
 laus Byzantius in compendium
 contraxit 194. f
 Stephani de Urbib. locus 159. c
 287. b
 sterilitas 114. d. e 507. b
 sterilitas mularum propria 114. c
 stipula in sacris literis quid 536. f
 stola 390. d
 stoliditatis ludibrium 110. d
 stomachus 343. b
 stomachus à Luna regitur 312. e
 strages Megarensum à leonibus
 edita 4. f
 straroclis imbroba auaritia 334. e
 strenuus 409. b 411. b. c
 strapparia festa 558. b
 ibid. 558. b
 struthiocamelus 230. d & seq. am-
 biguus inter terrestria & aëria
 ibid. e
 struthiocamelus currit pernicissi-
 mē 231. a incubatu oua non fo-
 uet, nec pullos nutrit 231. a
 struthiocamelus cur colla tantum
 frutice occultet 231. b
 struthiocameli pennæ æquales
 230. e earundem vsus ad conos
 bellicos & galeas adornandas
 232. d
 struthiocameli stoliditas 230. e
 231. a
 struthiorum oua dissecta in æquas
 partes Garamatis præbent vltim
 pileorum 387. b
 struthiorū oua cur perquirant Ga-
 ramantes 151. c
 studiorum profectui, corporis of-
 ficiū incommoda 230. d
 stultitia 91. a
 stulti ad cribrum prouerb. 365. c
 stolidus tardusque 80. e
 stior & admiratio 154. e
 stur, an silurus 282. f 283. c
 suauitas ex asperitate 557. a
 suauitas sublata 559. b
 subare 81. c
 subdere colla iugo 474. f
 subdiale, ades quibus Diis adifi-
 cantur 483. b
 subiugatio 340. d
 subiugare 194. f
 sublimitas 551. b
 sublimium appetitor 551. b

sublimium rerum indagator 164. d
 subsidium 417. c
 subucula 388. f
 subulci templa non ingrediebantur
 apud Aegyptios 79. a
 subuentanea oua quæ 168. e
 suburanensium & Sacrauiensium
 contentio super equino capite
 43. b
 successus voti 132. f
 Suesanorum pecunia 223. a
 Suetonij locus 377. b 413. b. c
 Sufeni Catulliani 59. b
 suffibulum 389. c
 suis viribus pollens 15. a
 suos tantum curans 226. d
 sulphitij Galbæ canterius prolapsus
 in ipsa longi itineris porta 42. e
 summa 487. b
 summa calliditas ingenij 4. d
 summissio 305. a
 sumptus publici priuati que 378. d. e
 superbia 39. a in pulmone 557. a
 per ceruicem 303. b
 supercilium 308. f 310. f
 supercilium in tutela Iunonis 309. a
 supercilium in lutu veteres solebāt
 vellicare 308. f 309. a
 superciliorum contractio 5. c
 superciliosi qui dicantur 310. f
 superflua summota 301. a
 superhumale sacerdotale Aegy-
 ptiorum 403. a
 superstitione nationes omnes ali-
 quando contaminata 97. c
 supparum 391. b
 supplex 332. d
 supplices apud veteres coronatos
 fuisse 492. d
 supplicatio 512. d
 supplicationes quando fieri solitæ
 485. c
 supplicium capitale 542
 supplicij significatum 559. a
 suppreffa 476. f
 surditas 64. d 238. f
 surditatis solum 550. d
 susæ vnde dicitur apud Persas 551. b
 sus Bæotia 80. e
 sus cur in Creta sacra 83. a. b
 sus Mineruam 80. d
 suis grunnitum fugit elephas 77. b
 suem tangere non licebat Aegy-
 ptii 79. a
 sue nullum animal pluribus variis
 que conditis aptius 76. e 81. a
 sues Aemathicæ solidis sunt vn-
 gnibus 84. e
 sues agrestes semel pariunt in anno
 idque æstate 81. b
 sues cephalalgiam curant esu can-
 crorum fluuiarium 71. a
 subus dentes arcerantur apud
 Salaminius 77. a
 suilla caro aciem ingenij obtundit
 76. f
 suillæ carnis laus 81. b
 suillum genus cur nullū in Arabia
 77. c
 suillo generi cur pepercerint Aegy-
 ptij 83. a. c
 Sybaritarum interitus quando 511. b. c
 sybaritarum mollities cur gallina-
 ceos in vrbe non patiebantur
 243. d
 sycomori hieroglyphicum 519. c
 sydyus 435. c
 L. Syllæ legionum exemplum 48. f
 syluia auis, vel rebecca 238. f
 Symeon puerulus tridenti à Iudæis
 in sacrificium trucidatus 110. f
 syncerus Aëtius Sanarius 184. d
 synodi sextæ locus emédatus 92. d. e
 syphaci cur dona missa sint à Ro-
 manis 321. a
 Syracusana mensa quæ Platoni 81. b
 Syracusani 37. c
 Syracusanorum numus 25. b
 Syri cur colūbæ pepercerint 203. b
 Syri detulerunt pisces argenteos in
 templa Facelitidis deæ 292. e
 Syrtis anguipedes 135. b

T

T Abanus 247. a
 tabellarij fides 191. b
 tabularū in Theodosij insigniis in-
 terpretatio 295. b 295. c
 taciturnitas 362. e. f
 taciturnitas leonæ 11
 Tacitus Imp. amariore cibos ap-
 petiit 245. b Idem Virgiliani car-
 minis dulcedine offendeatur,
 & Ciceronis lectione ibid.
 tania quæ 376. d
 tania, Isidi dicatæ quales 376. d
 Ofiuidis quales ibid. e
 talaria 571. b
 talaria pennata Mercurij 200. e
 talpa 123. a. b liquidius audit
 122. d. e
 talpa cor ad præfagium confert
 123. b. c
 Thalthibius, cur porcum, quem A-
 gamemnon pro iuramento sta-
 tuerat, in mare præcipitem dedit
 81. e
 talus, princeps libidinis locus 338. d
 tanagraorum pestilentiam quomo-
 do Mercurius expiauerit 95. c
 tanaquil in templo M. Anci diu
 adseruata 471. a
 tanrali symbolica interpretatio
 472. d. e
 taranda 257. b
 taras delphino vectus 252. f
 tardas aues quas vocent Hispani
 232. f
 tardigrada testudo 260. f
 tarentini 38. d
 tarquinij Prisci filius cur omnium
 primus donatus bulla 395. c
 tarquinio Prisco ex itinere pileum
 abstulit aquila 176. d
 tarquinius Superbus papauerum
 capita decurrit 555. b
 tarquinij Superbi currus fictilis
 424. d metus angue conspecto
 quid 140. d
 tarquiniorum origo 555. b
 tarui

Hieroglyphicorum.

taruisini leones quid 14. f
 tauri populi qui 30. d
 taurica Dianæ sacrificium quale
 85. b
 taurij laudi quib. diis, & cur insti-
 tuti 25. b
 taurina specie flauij qui 25. c
 taurus animi d. venereum 581. c
 taurus describitur 21. 22. & deinceps,
 à lupo superatus apud Ar-
 gentum quid. 28. d dextro obligato
 à Persis dedicatus 26. e
 taurus celestis cur Veneri dicatus
 22. e
 taurus Hercules 23. b
 tauri auricula quid 25. b
 tauri collo alligata caprifici vis
 quæ 507. b
 tauri significata 22. d
 tauri significatum in sacris 33. a
 tauri temperantia 22. d robur ibid.
 taurum quando sacrificabant Spar-
 tiate 32. e
 taurorum immolatio Hebræis quid
 23. b
 tauros cur immolabant Neptuno,
 & quales 25. a. b
 taygeto in monte ventis equum im-
 molabant Lacedæmonij 45. b
 Tegei Arcadiæ ciuitas 468. e
 tegos pro lupanari ibid.
 telamones 486. f 487. a
 telemachus delphino seruatus 252. f
 253. a
 telephilla cur galeata statua erecta
 485. b
 telephus 62. e
 tellus duplex 574. f 575. a
 tellus cur hominum mater dicta
 424. e
 telum vnde dictum 407. a 408. f
 temonis hieroglyphica 444. f
 temone in nauibus immittere à qui-
 bus didicerat homines 165. b
 temperantia 320. 393. a 469. c 507. c
 508. e
 temperantia, modestia que 263. c
 temperantia elephantum 16. e
 temperantia per cubiti solum
 347. c per Nilum 197. b
 temperantia vis 138. e
 tempestas per ardeam 237. a per se-
 piam 265. b
 tempestatis mutationem patierit
 576. e
 tempestatis præfagiū per echinum
 266. f
 templa sacra, Floræ, Herculi, Mar-
 ti, Lunæ, Proserpine, Soli, Veneri
 quæ 483. b
 tempus 130. d 437. b 505. b 537. b
 temporis diuinitas 489. f 490. a
 temporis significatio varia 130. e. f
 tenacitas 499. a
 tenebræ funestum ve 268. f
 tenebræ in diuinis literis quid
 189. b
 tenedia securis 296. f
 tenedias quomodo à Darianis mili-
 tibus vastata 446. d
 tenediorum regis lex quæ 416. f
 tentamentum 456. d
 tentoria ex quib. reb. is fieri solita
 327. b
 tercenta sexagintaquinque 354. f
 tereus Thrax Procnem duxit in vxo-
 rem 210. e Philomelam deflora-
 uit ibidem
 terga dare 303. c
 terungi milites 121. a
 terminus 169. c 339. a 365. c 484. d
 terminus lapideus Capitolij 478. d. e
 terna millia 359. c
 ternarius numerus cur Palladi &
 iustitia dicatus 384. f
 terra 140. a 424. e 482. e 585. a
 terra & aqua 467. a
 terra cur omnium mater credita
 431. c
 terra frugifera 26. e
 terra, quæ & Maia 85. a
 terra per Scorpionem indicata 150. f
 terra filius coluber 145. b
 terra fines omnes in Dei manu esse
 cur dixerint veteres 320. c
 terrarum dominatio 379. c
 terrarum umbilicus 182. f
 terrenorum cum celestibus tempe-
 ratura 561. a
 terrenus addictus 264. e
 terrificus leo 3. b
 terror 154. d 296. d
 terrenus in sacris quid 507. c 508. d
 tertij Theodosiani 386. e. f
 tertridecimani 48. f 49. a
 terrulliani laus 185. b
 testacea plenitudo magis pinguef-
 cunt 262. d
 testamentum nouum eget auxilio
 veteris vetusque noui 374. e
 testamentorum tabulæ apud vete-
 res quomodo signabantur 39. f
 testes libri Pontici præstantiores
 122. f
 testes quantum ad genituram con-
 ferant 321. a
 testes virtutis indicia 321. c
 testiculos sibi fecuisse vel abstulisse
 quis dicatur 322. e
 testimonia fructuum contra domi-
 nos nulla 189. a
 testudo 260. d
 testudo cur Veneris simulachro ap-
 pposita à Phidia 260. d
 testudo prudētia solum 545. b
 testudo ore robustissima 261. a
 testudinis munimentum 260. f
 testudinis segnitias disticho ex-
 pressa ibid.
 testudines vbi magna 260. d
 tetragrammaton 398. f
 tetragrammaton nomen ineffabile
 368. d
 teuthis 472. f
 Thaispali milites 142. f
 thalassus 463. c
 thallus mercator 29. a
 thamura M. sen pueri ex profuente
 re eximit 569. c
 thebani vnde oriundi 141. a. b
 thebarum in signe f. it draco 276. f
 thebis cur iudicium statue sine ma-
 nibus 334. e
 thebiorum natio pestifera 132. d
 thesilla, eiusque statua 418. d
 thelyo 463. a
 themistocles gallorū exemplo con-
 firmavit pugnantem 223. c 224. d
 themistocles argutum responsum
 38. e
 theocriti locus 45. a 90. d 238. d
 281. b. c 370. d
 theocriti Pharmaceutria ex Eupho-
 rionis Minis translata 281. b. c
 theodori Gazæ laus 70. f 71. a
 theodosianæ militiæ insignia 449. c
 450. d
 theodosiani 386. e Secundi ibidem
 Tertij 181. f
 Theodosij insignia qualia 295. b
 295. c
 theodotionis Ephesij opinio re-
 iecta 168. f
 theognidis locus 250. f
 theologia 231. a. b 368. f 380. e. f
 theologiæ munus 367. c
 theophrasti de viperis sententia
 134. e
 thuracum 148. e
 thersites cur dicatur in simiam mu-
 tatus 59. a τῆσιν ἀποφθόσιν dictus
 ibidem
 theseus barbam tondere nolit 302. e
 theseus primus anteriorem capitis
 comam Apollini Deliaci dedit
 300. e 302. e
 theseus primus palmæ præmium in-
 stituit 489. a
 thesali coronas amarantinas pri-
 mi excogitauerunt, & libamina
 quousque ad Achillis tumulum
 ferunt 534. e. f
 thessalis quinam erant bucephali
 30. f
 theslij filia quinquaginta ab Her-
 cule vitata 89. e
 the is in septim commutari solita
 265. a
 theu Platoni quis 268. d
 theurates Propertio quis 181. b
 tholos 205. b
 thomas Campegius episcopus Fel-
 trentis 440. f
 thomas Militarius 229. c
 thomas Petrosanctus 30. d
 thotax 418. e & deinceps thotax
 indago in paludibus exploradis
 qualis 22. d. e
 thrahybulus Milesius 555. b
 thrahybuli simulacro cur adsculp-
 a mustela 123. c
 thrahybuli statua in Olympia 45. e
 thronion fici folium cur dictū 520. d
 thronax mons 235. a
 thunnus 282. f huius captura vbi
 ibidem

Index

rhunnum piscatores Neptuno fa-
crificabant 284.d.
thuribulum 317.c
thūs in Sacris quid 454.d
thyrsus circumfusa hedera cooper-
tus quid significet 498.e
tiara 398.e.f
tribia Veneri sacra 461. b
tributa 461. b
tribicines expectare, proverbium
461. b
tiberius à quo oppressus 222. f
tiberius fulmina coruscationesque
expauescens, lauream sibi impo-
nere solitus 493. a
tib. Gracchus quo gestu se populo
commendavit 294. f
tiberius Imp. noctu vidit 305. c
tiberij Cæs. serpens à foenicis cor-
rosus quid portendebat 141. c
tib. Cæsaris numus 230. e
tib. Claudij Cæs. numus 330. e
tib. Gracchi oppressio per angues
in galea significata 149. b
tiberij humero infidēs gallus quid.
222. f
tiberij Imper. nequitia 222. f
tiburili locus 130. d 203. b. c 470. e
500. d
tigranes candidam fasciam ad Pom-
peij pedes abiicit 397. c
tigris 104. d. e
tigris auditu tympani sono insanit,
ita vt semetipsum dentibus im-
petat 105. a
tigris cuius vocata sagitta ab Arme-
nis 407. c
tigris equum citatissimum ter repe-
rito carui assequitur 105. a
tigris fluvius vnde dicitur 197. c
timidus minima quaque de re
234. d
timo Demeam assentatorē ligone
percussit 61. b
timoleon cum Bomilcare & Af-
drubale feliciter pugnat 506. e
tinea 280. f
tinninabulum 461. c
tippula 251. b. c
tiresias 68. d
titanū genitalia defecta quid 324. e
titi Liuij imago Patavij qualis
342. e
T. Liuij locus 24. e 414. d
titi Vespasiani numus 254. e
trillario 319. c 517. a
toplus 463. b
tulus 398. e. f Numa regē factus
hidem
tityriecur, à vulture cur fingatur
abbdi 171. a. b
Toga & togata comœdia 387. c. d
toga pita 392. d
toga vtebantur & viri & mulie-
res 387. c
tolerantia 469. b
tondere in sacris quid 299. c
tonitrus 26. d
tonitrus vocatus filius Clearchi
428. d

torcularis hieroglyphicū in sacris
lueris 517. c
torpedo piscis 276. e
torpedini pisci ignavia præditus cur
assimiletur 276. f
torques 401. c
torques aheneus in corui collo in-
uentus, qui ab Agathocle venan-
do interfectus fuit 66. d. e
torquem qui meruit duplam con-
sequatur annonam 402. d
torquum species 402. d
torquibus donatus Sicinnius Den-
tarius 402. d
torquilla 238. d
torrens 272. f
toruitas vnde dicta 23. b
toruum cveri 461. d
torum & aperto pectore
Tractabilitas 116. f 117. c
tragelaphi in Diuinis literis qui
66. f
traiana aqua 380. e
traiani columna, colossum habuit
superimpositum 484. d
traiani Hadriani numus 334. d
tranquilli locus 247. c
tranquillitas 233. b
transmutatus 234. e. f
transuerfum digitum non secedere
345. b
trapezitarum mēsa in ianuis habe-
bantur 299. a
trecenta 354. f
trepidatio 119. a 205. a
tria 354. d
tria mala quæ 454. f
trias 368. e
triangulum æquilaterum cur diui-
nitatis indicium 383. c cur Miner-
ua, Verticigena Tritogenia ibid.
tribas mulier per gallinam 221. c
222. d
tribunitia potestas ab Imperatori-
bus vsurpari solita 392. e
tributum remissum Italiae à Nerua
37. a
tricareus Geryon 298. d
tricenarius numerus 354. d
tricipitium 297. c
tridens 446. e 468. e
triginta 319. c
trigla 259. c
trigla 280. e cur Dianæ dicata ibid.
trum & trinitas rerum 383. b
tripos aureus Socrati adiudicatus
542. e
tritricum à lolio repurgandum 537. c
tritobœtis quid 384. d
tritogenia 383. c 384. d
triton cur biformis pingebatur
284. f
tritones 463. b
tritones tubicines in Saturniæ ædis
fastigio 461. a
tritonia cur vocata Pallas 384. e
tritura quo anni tempore potissi-
mum fit 469. a
triumphator 338. f
triumphus 301. b

trochilus 424. f
trochili ad hiantem crocodilum
accedunt pabuli gratia 270. d
troezen 468. e. f
troezenij Neptunum colunt 468. e
troiani belli tempus ex passeribus
auguratus Calchas 193. a
trophionius, eiusque simulachra
150. d
triphonia oracula ibid.
truculentia 342. d
Tuba 461. a Marti dicata ibid.
tuborum & siphonum aquæ cur per
leonina capita soleant eructare
8. d
tumultus 406. f
tunica & tunicatus 388. d
turbidam aquam cur bibant ele-
phanti 17. d
turbines 373. b
turbo puerilis 470. d
turcarum matutinales acclama-
tiones quales 377. a
turdus 238. f sibi mortem cacat
ibid.
turdus surditate laborat 238. f
turibulum 453. c
turtur 207. a & deinceps
turtur tiliarum cantu delectatur
208. d
turturis continentissima viduitas
207. b oblatio in sacris quid
208. d pulli, quid ibid.
turturum par quis dicitur obtulif-
se 202. e quando Deo offerimus
Ibid.
tutela 443. a
Tympanum 191. c
tyndarus cur Venerem coniecit in
vincula 471. c
tyndarus raptæ filix iniurias quo-
modo putauit vlciscendas 43. b
typho 567. a
typho latrocinii infamis 269. c
ab Ofride domitus 271. b
typhon 166. f
typhonis suem insectantis fabula
79. a
tyrannus per polypū symbolum
256. e
tyranni symbolum per noctuam
190. f
tyrij Apollinem suum cur Alexan-
driū cognominarunt 472. d. e
cur Deorum statuis vincula in-
iiciebant Ibid.
tyrij cur Carthaginem ædificare in-
termiserunt 29. a. 52. c
tyriorum namus 442. f
tyrrhent nauigandi facilitate cla-
ruerunt 254. d Delphini cogno-
minati ibid.

V
Vaccæ Veneri dicata 25. b
vaccæ vox quid in sacris lite-
ris 29. c
vacillatio 336. f
valentiniani quid per serpentis ef-
figiem commostrarant 144. f
valentianenses milites 121. a. b
valeria

Hieroglyphicorum.

valeria Luperea ab aquila libata
342. f. 343. a
valerianus Soranus cur neci cli-
tus 2. f
valetudo inoffensa 5. c
valetudinis diurnæ prospicus
242. d
validior à deteriore superatus 100.
103. d
vanæ sapientiæ studium 18. e
vaniloquentia 7a
vaniloquentia euitata 1a
varia, genus Pantherarum 10. d
varietas rerum gata 13. f
M. Varro literarum porcus app-
latus à Palamone 76. d 80. c
varro nauali corona donatus à P-
peio 442. f. 443. c
varronis opinio de mundi partib.
24. e
vas animæ quid D. Paulo 539. e
vas indignationis quæ 461. d
vasa pro luericiis ponuntur 541.
327. a
vastitas 149. e
vaticinium 492. e
vaticinij symbolum laurus 492. e
vaticinia ex cane quis primus de-
sumpsit 45. e
Vbertas 541. e
Vestis 476. e
vehemens cupiditas 238. e
velamen simulacri fidei album fu-
333. b. c
vela 257. e
vedius nebulo reprehensus à Cicero
fons 55. e
vehemens appetentia 63. e
veientana sylua quando exaru-
493. b
velocitas 253. c. 254. d. 407. e. 571. d
velocitas negociorum 31. e
venator 473. e
venationis antiquæ ratio in Sicilia
dum ceruus venatur 63. e
veneficiorum amuletum 100. e
venenatarum sagittarum ictus quo-
modo sanabantur 255. e
venia 344. e
venus 82. f. 471. c. 512. e
vnde dicta 470. e
venus 287. a cur aurea 200. e
ta 22. e cum pectine cur Romæ
aliquando colebatur 404. e. f
eadem barbata ibid.
venus Genitrix 330. e eidem ten-
plum erectum, & à quo ibid.
venus in antro statata, & qua
524. d malo insignis 524. e
venus Morphæ 477. e
venus 61. a
daz 34. d vult crapulam non
melicium 80. e
veneris armata simulachrum &
apud Lacedæmonios 406. d
sum cur trahant passeres 193. b
gressio ab Erycis monte 201. e
veneris Erycinæ templum 452. e
veneris in tutela sunt horti 323. e
veneris Mycæe facta quæ 135. a
græ facellum vbi 314. d proph-

natæ templum 260. e sedes in
lumbis 202. f simulachrum infi-
dens arietis 95. b symbolum 554. f
statua ibid.
veneris simulachro cur testudinem
adiecit Phidias 260. d
veneri cur adf. ulptus polypus 58. f
cur dedicatæ columbæ 201. c
dicata concha. 263. b
venerem cur compedibus constrin-
gendam finxerint veteres 323. e
cur in vincula coniecerit Tyn-
darus 336. f languentem exciran-
tia 558. f
venerem spinosas in pectore curas
ferere 530. e
veneri 326. e originis indicium ibi.
veneri caret auribus, proverb. 326. f
veter mare aliquando denotat 294. d
ventris varia significata 326. e
in ventrem pugnos ingerere 326. e
ventriloqui qui dicantur in sacris
421. b
ventum attestari, Scythis maximū
iuramentum 416. e
ventor grauidæ factæ equæ 40. f
ventorum prælagium per echinum
266. f
ventis equum immolabant Lacedæ-
dam. 436. a
venustas 119. a. 404. d
venustatis symbolum 331. a
vepitis delictorum symbola 530. e
26. e
ver & hyems 164. f
ver, hyems, sol 331. a
veratrum cur appetant coturnices
229. b
verbenæ descriptio 555. b
verbum quid rheologis 181. c
verba per gladij symbolum 415. a
verborum fons mens est 45. a
verecundia 314. f
L. Veri Aug. numus 379. c. 380. d
395. c. 399. c
veritas, veritatisque signum nu-
dum 430. f
veritatis dulcedo 518. e. f
veritatis symbolum 526. e
vernum tempus 159. a 290. b
235. a
venit temporis amœnitas 96. f
veritatum 445. c
versicoloris vestis 391. a. b
versipellis 257. b
verticigera 382. e
vestes 412. e
vespa vnde procreetur 246. e
vespa 61. a
vesparum habitationes & cellæ
quales 246. f 247. a
vespis aduersatur malua syluestris
246. e
vespasia partus ureis, per quernos
ramos fatales rotidem præmon-
strati 363. c
vespasianus aliquot ex plebe mira-
culose sanauit 295. c
vespasian. de lotio vestigal exige-

bat 17. b procuratoribus pro
spongiis utebatur 282. d
vespasianij signum 154. e
vespasianij trichium ascendit bos
a. ator 26. f
vespasio recens electo defuit au-
toritas 295. c
vespertilio 231. b. c & deinceps
vespertilio sola volatiliū lac &
mammæ h. bet 231. c
vespertilionis & columbæ discor-
dia 232. d
vespertilionis & foenicæ discordia
232. d
vespertiones accentur platani fo-
liis ibid. c occiditur hedera sus-
fumigata 232. e
vespertiones in sacris quid sint
232. e
vespillio 46. d
vesta 173. a. b 410. f 454. e. f 482. e
vesta sedens sculpi pingitque solita
421. b
vestæ rotundam ædem Numa Pom-
pilius consecrauit 482. e
vestæ simulachrum quamquam signa
erat 456. f
vestales virgines 289. c
vestalium initia 508. f
veteres minus vitiosi in philoso-
phando 321. b
vestas 500. d
vestas quibus honorem tribuit
26. e
vestas symbolum hedera 500. d
vesta io 299. c
Vgolinus Campegius 441. e
Via in diuinis literis quid 361. d
via & semitur differentia 383. e
via per pedes symbolum 337. c
victima quales & quæ numinibus
immolabantur 85. a
victor hostis 102. d
victoria 32. d 398. e 314. f 493. c
victoria & gloria per accipitram
198. f 199. c
victoria maritima 423. c naualis
442. f perpetua 199. b per galli-
symbolum 220. c 221. d per no-
ctuam apud Athenienses 188. f cur
per oleum indicatur 513. b
victoria Dauale Piscariae principi-
laus insignis 200. f & deinceps
victoria prælagium 49. c
victoria signum cur alatum 198. f
199. a
victoria vti nefcius 256. e
victoriatum 199. a
victoriani rhetoris locus 54. e
victus fugaliter commendatur 546. d
victus prouitio 17. c
videntes appellantur Prophetæ
299. b
vidua perseverantis continentia
201. e
viduites continentissima 207. b
viere 471. c
vigilantia 118. e
vigilantia custodiaque 2. f
vigilantiam præstant rana oculi, lu-
scenar

Index

scinia carne 274.e.f
 vigilia perpetua nullum vitium animal 2.b
 vigilie speculationesque 159.b
 viginti 36.c
 vincentius Captilis 228.d
 vincla iuglia Maroni quae 344.d
 vinculum 371.b
 vinculum per anuli symbolum 344.d.
 vincula 331.c
 vincula iugalia 392.a
 vindemia proventus plenus unde praefigitur 235.b
 vindemiarum licetia in regno Neapolitano 516.e
 vindices milites qui 144.d
 vindicta 5.a
 vinearum incolumitas 224.a
 vineas infestant Aprici venti 224.a
 vinitor 112.e
 vinum ad iucunditatem, non ebrietatem creatum 15.b
 vinum in acetum conuersum quomodo restituitur 563.a. b in sacris oblatum, sanguinis signum 517.b marina commixtum aqua facilius conferuatur 253.a mentem, non secus ac alae corpus, attollit 516.e
 vini odium ex esu ouorum noctuae fol. 190.d
 vino apud Carthageneses quibus interdictum 515.c.d intemperantius vten es melancholicos fieri 516.f nullum tormentum efficacius ad veritatem elicienda adhibetur 215.a olim abstinebat adhibere ianae mulieres, quartum vna obregignatos cellae vinariae loculos sui media necata 516.d se ingurgitare cur adolescentibus quandoque permissam 116.d
 vina vetustas commendat 500.d
 violae quomodo fragrantiores fiunt 513.a
 vipera an mariti caput amputet, incertum 133.b
 viperae dentis tactus nulla deinceps venena reformidat 143.d iecur conditum aduersus serpentum icterus remedium 148.d
 viperae edebantur in desperatissimis morbis 229.b in Arabia cur innoxiae 148.e quomodo abortivum mulieribus adferant 134.f
 viperarum vterus an a catulis exedatur 134.e
 viperis conditis vefcentes diuissimè viuunt 148.d
 viperalis herba 559.c
 viperino icteri vipera remedium est fol. 148.d
 vit probus 381.b
 vit fugi, vxor prodiga 111.b
 vit patere cur dictus scarabeus 71.a
 vit vndeunque perfectus 66.d.e
 viri amor in mulierem infidus 265.b
 viri probi animus quietus impro-

bi inquietus describitur 235.c.d
 sermo 316.d
 virti symbolum per barbam 302.e
 virtus loquacibus extrema lingua 568.e
 perforata 106.d.124.d
 virago 401.b
 vires 12.c
 vires cedere sapientiae & eloquentiae 561.b
 viribus suis pollens 146.d
 virga cur Palladi accommodatur 421.c
 virgae & baculi differentia 84.d.e 85.a.87.b.104.e.132.e.138.e.140.f.141.a.170.f.171.a.b.c.183.a.192.f.205.a.206.d.217.c.219.c.216.d.217.c.268.f.270.e.f.298.f.319.c.327.d.328.d.323.c.336.d.338.d.344.f.65.b.373.b.379.b.387.a.410.f.424.d.425.a.426.e.451.a.470.e.512.d.514.e.566.e.
 virgilij locus in appendicibus 529.c
 virgilij opusculum de rosa 531.b
 virginales columnae 436.e
 virginitas 433.c
 virginitatis imago per apes 244.d
 virgo abscisis capillis 579.b
 virgo capillos erectos habens ibid.
 virginis signum cur vitem auerferatur 111.c
 virginem parere non absurdum 168.f
 virgines armatae quae 405.c.406.d
 virginum custodia 260.d
 virgula diuina quae Ciceroni 147.a
 virtus 12 d.497.b enervata deliciis solida 402.e
 virtus indagatrix cur draconi asinimilata 138.e
 virtus munimentum quod auferri non potest 418.e
 virtutis decore 301.b
 virtutis doctor 91.c
 virtutis ac Honoris imagines 574.e
 virtuti cedit improbitas 272.e
 virtutes labore comparantur 488.f.483.a
 virtutis radices amaras esse, fructus vero suauissimos 52.d
 virus hippomanis quale 40.d.77.a
 vis aperta 473.c
 vis leoni peculiaris 2.f
 visum vnde proueniat 238.f
 vita 455.b
 vita diuina 449.d
 vitalis 196.d
 vitalis per cordis hieroglyphicum 316.e
 vita morsque per oculi symbolum 307.c
 vitae breuitas 3.b.344.d.c
 vitae humanae conditio 285.b
 vitae humanae cursus 345.a
 vitae progressus 349.380.e
 vitam instituisse sapienter qui dicantur 61.a.b
 vitellij Caesaris numisma 574.e
 vitelliana dominatio crudelis 26.f
 vite tibensis columna cum duabus accipitribus quid denotare vi-

detur 199.c
 vitij emendati signum 528.d.c
 vitia 474.e
 vitium diuitiisque nomen, idem 116.f
 117.a
 vitium quis dicatur liberari 38.f
 vitiosus 29.c
 vitiosus libertatis indicium 516.d la-
 boris 505.f
 vitis Rheae sacra 516.f
 vitis supra caput Hecates praetendi solita, quid sibi velit 498.f.499.a.
 vitis cui Christus se comparat, pal-
 mitumque eius consideratio 505.c
 vitibus sacrum 87.b
 vitula indomita descripta ab Ho-
 ratio 39.c
 vitulari & vitulantes quid 26.d
 vitulus 581.e
 vitulus marinus 136.e.f fulmine non tangitur ibid.
 vituli hieroglyphicum quod 26.d
 vituli significatio in sacris quae 33.a
 vitulum offerre quid 22.f
 vituacitas 66.d
 vituificare in sacris literis quid 189.b
 vitula 348.e
 vitio 104.f.244.e
 vitio diuina 570.e
 vitio per digitos commotos indi-
 cata. 476.d
 vlyffes ordinis defertor 165.a
 vlyffes 256.f
 vlyffis caput pileatum 385.b genus nobile ibid.
 vlyffis focij non nisi necessitate coacti picantur 288.e
 vlyffis focij quomodo virga vel in-
 bruta vel in homines transfor-
 mati 146.d
 vlyffi naufragi Pallas oleum attu-
 lit quo perungeretur 532.e
 vlyffi quid responderit Palamedes 164.e
 vlyffis etymon 108.e
 Vmbra 451.b
 vmbrae odoratae miram inspirantur
 fragrantiam 545.b
 vmbilicus, & eius significatio 325.a.
 b.c.
 vmbilicus terrarum vbi 182.f
 Vicia 210.e
 vicus 476.e
 vicedecim & duodecim 357.c.358.d.
 viciendi cadauera mos Aegyptiis 17.c
 vici & vinctio, & non vngi, in sa-
 cris quid 337.d
 videntium in Aaronis barba quid 52.e
 viciae demorderé, & rodere 311.a
 vngula bifida 78.d
 vngula duplex 78.f
 vngula bifida in sacris quid 66.e
 vnicornis quomodo capiatur 21.a
 vnicornis 72.d.e
 vnicornis gemmae 403.c
 vnitatis 389.a.430.e
 vnitatis & vnio 383.b
 vniuer

Hieroglyphicorum.

vniuersalia rerum multis vni-
 uerfali explicauit Mercurius. f
 vniuersum vel mundus 56.e
 vniuersi Deus 35.a
 vnus diei vita 18.e
 Vocalia signa militaria 11.c
 vocalis prima 28.62.f
 vocalibus septem musica exissa 462.d
 vocis qualitates quot quaeue, & d
 vocum compositiones apud y-
 ptios quam vim habeant 6.f
 C. Voctienus cur à Senatu puus
 fol. 34.e
 volare verba, Horatio quid 11.a
 volcanalia quando celebrari so-
 fol. 2.e
 volcanus 4.e
 volcani téplum apud Aetnam d
 volumen 1d
 volumen vnde dictum 3c
 volumina serpentum quid de-
 tent a
 voluminum cornua quae 3c
 voluntas bona per errorem ob-
 cata 1f
 voluntatis fons, cor 1f
 voluptas 357.c. d ex patientia, 3f
 343. maturè extracta 137.c. n
 quae 138.e vires enervat 138.a
 voluptatem ex myrto signifi-
 494.e.f
 voluptates quomodo coercentur
 328.e
 voluptatum ac maiorum affectu
 dissipatio 1a
 voluptuaria Venus 6.f
 voracitas insatiabilis 6.e
 vorago 4.e
 vorarina 8.f
 vot. XX. non in numis & aris ad
 sibi velint 358.f.9.a
 voti inefficacia 52.f
 vox humana, quid 68.e
 Vpupa 35.b
 vpupa quid Theologis 35.b
 vpupa vis vefcens immodico mo-
 modo ebrietati medetur 35.b
 Vt Hebraica lingua quid significet
 fol. 10.f
 vr Madianitarum rex ab Israëlis
 occisus, quid significet 10.f
 vrbani Boltzanius Pietij panis
 304.d.311.b
 vrbani Gecas literas docuit 15.b
 vrbes cur olim editis in locis o-
 nebantur 44.f
 vrbium origines variè ab antiquis
 traduntur 9.c
 vtrici 425.c.46.d
 vtriarabiofi canis 50.f

habeat vim. 170.e
 vulturis cor amuletum ad vacua
 169.c nidum nemo vidit 170.f.
 171.a praefigitura vbi strages fu-
 tura sit, ac acies cōcurtura 170.d
 studium in edicandis pullis
 169.b visus & odoratus exquisi-
 tissimus ibid.e
 vultures omnes femine 168.d
 vultures pro sepulchris apud Ibe-
 ros 134.a
 vulturum oua zephyrea & hype-
 nemia 168.e
 vulturina aquila 178.d
 vulturina penna parturientes ad-
 iuuat 163.f
 Vxor cur ducenda 455.a inimica
 marito 133.b malum necessarium
 455.a
 X
 Xenophontis nomine liber de
 Aequiuocis 206.a
 Xenophontis locus 166.e
 Xerxen sefellit in somnium 513.b
 Y
 Y Graecorum saepe apud Latinos
 462.e
 Z
 Z Pro S. veteres frequenter vsi
 505.b
 zabulum 467.c
 zacharia Chimios dictum quod
 499.b
 zadchiel 426.e
 zamael ibid.
 zamolxis sententia de oculis 304.e
 zara manus de matris vtero 100.re-
 ta quid 391.c
 Zelotypia 116.f.117.a
 zelotypia equorum 40.f
 zeno dialecticorum argutias elu-
 debat 539.a
 zenonis Cittiei responsum de con-
 uuij hilaritate 104.f
 zenonis sententia de Dialectica
 251.b
 zenobia commendatur 22.f
 zenodoti error 151.c
 zephyrea sunt vulturum oua 168.e
 zephyro flante canunt suauius cy-
 gni 213.a
 in Zerintho Samothraciae oppido
 immolabantur & epulabantur
 canes 52.d
 Zodiacus 566.e.584.e
 zona 528.e.392.e.f.397.a
 zonam virgineam, vel diu ligatam
 soluere 392.f
 zopyrus Pyrrhum iugulauit 189.b
 zoroaster 455.e
 zoroaster recentior 6.f
 zoroastris flumina quatuor 196.f
 zoroastris sententia de animo 196.f

FINIS.

Index Hieroglyphicor.

<p>Φάρος Φάσγανον Φάσγανον columbæ quæ Φερεικὸς cochlea Φερεπόλος τύχη Φεγγίμιος βωμὸς Φιλοσέφανος olea quæ Φρένης μέλαινον Homero quæ Φύσιον</p>	<p>Φυτὸν Φωλαδὸς ἀρέλαι Φωλεύϊν Φῶς φίλου χεῖρε Χείρην Χείρ χεῖρα νίκη, proverb. τὸν χεῖρα ἐπιβάλλειν Χελιδωνιστὴν Χηνάμμικον</p>	<p>41.b 106.b 280.f 449.c 464.f 331.b 331.b 209.b 561.c</p>	<p>χρῖς χλῖς χρυσάειν χρυσάεινον quemnam vocarit Dio- gæes χρυσόραπις Mercurius Ω Ωδινύων ὠσείη</p>	<p>62.e 391.a:392.b 81.c quemnam vocarit Dio- 91.b 146.d Ω 277.b 257.a</p>
---	---	---	---	--

T E A O S.

